MARGARET GEORGE

VIII. HENRIK ÖNÉLETRAJZA

Az udvari bolond, Will Somers jegyzeteivel

MARGARET GEORGE

VIII. Henrik önéletrajza

Az udvari bolond, Will Somers jegyzeteivel

Ulpius-ház Könyvkiadó
Budapest, 2014

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Margaret George: *The Autobiographie of Henry VIII*
With Notes by His Fool, Will Somers
Fordította: TOMORI GÁBOR

TARTALOM

Alisonnak és Paulnak

Bevezető

William Somers Catherine Carey Knollysnak

Kent, Anglia, 1557. április 10.

Kedves Catherine-em!

Haldoklom. Vagyis inkább rövidesen meg fogok halni – van némi (bár nem vigasztaló) különbség. Éspedig az, hogy a haldokló már nem tud leveleket írni, viszont aki rövidesen meghal, az tud és néha meg is teszi. Ahogyan ez a levél bizonyítja. Drága Catherine, kímélj meg engem attól, hogy a nem-haldoklásomat állítva tiltakozol. Sok-sok éve nem láttál engem (mennyi is telt el azóta, hogy Bázelbe mentél száműzetésbe?); immár nem ismernél rám. Nem vagyok biztos benne, hogy én önmagamra ismerek, valahányszor meggondolatlanul ténylegesen szemügyre veszem magamat egy tükörben – bizonyságául annak, hogy a hiúság legalább addig él, amíg mi. Ez az első adottságunk, ami megjelenik, és az utolsó, ami elmúlik. És én, aki abból éltem az udvarban, hogy csúfot űztem mások hiúságából, éppúgy belenézek a tükörbe, mint mindenki más. És egy idegen vénembert látok, aki határozottan visszataszítóan fest.

De hát huszonöt voltam már, amikor az öreg Harry király (aki még ifjú volt akkor) a háztartásába fogadott engem. Ő pedig immár tíz esztendeje halott, és ez az, amiről most írni

akarok. Térjünk egyenesen a tárgyra. Tudod, hogy soha nem voltam érzelgős. (Úgy vélem, Henrik, lévén ő maga oly javíthatatlanul érzelgős, ezt kedvelte bennem a legjobban.) Van nálam egy apróság, ami téged illet. Apai örökséged. Meglehetősen jól ismertem őt, jobban, mint te magad. Nagyszerű ember volt, és ma keservesen hiányzik, azt kell hinnem, még az ellenségeinek is.

Vidéken, Kentben éldegélek csendesen. Elég messze van Londontól, hogy valamelyes védelmet nyújtson az embernek a hamis vádakkal szemben, de nem oly messze, hogy ne értesülnék a másokat illető hamis vádakról. Smithfieldben több égetés is volt, és ahogy minden bizonnyal te magad is hallottad, megsütötték Cranmert, Ridleyt és Latimert. Mennyire gyűlölte Cranmert Mária sok-sok éven át! Gondolj azokra az alkalmakra, amikor ilyen-olyan vallási szertartásokon a közelében kellett állnia… például Eduárd keresztelőjén, amikor még ajándékokat is kellett vinnie! A drága Cranmer – Henrik engedelmes egyházfija. Ha élt valaha bárki, akiről nem tűnt valószínűnek, hogy mártírrá lesz, ő volt az. Én mindig úgy véltem, hogy egyáltalán nincs lelkiismerete a fickónak. Belátom, tévedtem. Hallottad, hogy előbb megtagadta a protestantizmusát, jellegzetesen cranmeri módon, és aztán – ó, csodás! – megtagadta a *megtagadást?* Ha nem annyira szörnyű, mókás lett volna.

De te, azokkal együtt, akik osztoznak a… meggyőződésedben… korán érzékelted ezt, és volt annyi eszed, hogy távozz Angliából. Felteszek neked egy kérdést, pontosan tudván, hogy nem fogsz rá válaszolni, papíron nem, ha azt reméled, hogy valaha is visszatérsz ide. *Hogy is van az,*

hogy te protestáns vagy? Tudod, hogy az öreg király soha, egy percre sem tekintette magát protestánsnak, hanem csupán olyan katolikusnak, aki összeveszett a pápával, és nem hajlandó elismerni őt. Ügyes fortély, de hát Harrynek furcsa gondolkodásmódja volt akkortájt. Aztán a fia, Eduárd, az ájtatos kis jámbor, protestáns volt. De nem a vad, anabaptista változat szerint. *Te olyasfajta vagy?* Ha igen, számodra nem lesz hely Angliában. Még Elizabeth sem fog szívesen látni téged, ha valaha királynő lesz belőle. Ezt tudnod kell, és ne táplálj olyan reményeket, amelyek alkalmasint nem válnak valóra. Majd egyszer hazatérhetsz. De csak, ha nem vagy anabaptista vagy ahhoz hasonló.

Anglia soha többé nem lesz katolikus. Mária királynő gondoskodott erről, az Igaz Hitért való üldöztetésekkel és a spanyolok iránti megszállottságával. Harry soha nem büntetett senkit, kivéve azokat, akik hűtlenek voltak a királyhoz. Amennyiben aláírta az ember a trónöröklési törvényről szóló esküt, hihetett, amit akart, feltéve, hogy illendően tette, és nem csapott körülötte tajtékzó buzgalommal hűhót így vagy úgy. Thomas More-t nem azért fejezték le, mert katolikus volt (bár a katolikusok szeretnék ezt elhitetni az emberekkel, és majdnem sikerült is nekik), hanem azért, mert nem volt hajlandó esküdni. A többiek a háznépéből megcselekedték. More viszont *vágyott* a vértanúságra, és… hősi?… erőfeszítéseket tett, hogy vágyát elérje. Szó szerint kikényszerítette, hogy a király megölje őt. És megkapta azt az úgynevezett mennyei koronát, amelyre úgy sóvárgott, ahogyan Harry sóvárgott Anne Boleyn után. Harry úgy találta, hogy a sóvárgása tárgya nem oly kellemes, mint képzelte; reméljük,

More nem volt hasonlóképpen csalódott, amikor teljesült a vágya.

Felejtek. Nem szabad ilyenformán tréfálkoznom veled. Te is hiszel abban a helyben. A hívők mind egyformák. Keresik… mi is More könyvének a címe?… az *Utópiát*. Tudod, „Seholsem”-et jelent.

Mint mondtam, csendesen éldegélek itt, Kentben, az unokahúgommal és a férjével együtt. Van egy kis házuk, Eduárd pedig… tétovázva írom le… sírásó és sírkőfaragó. Jól megél belőle. (Én egykor éppen ilyen viccekből éltem.) De gondozza a kertjét, ahogy mások teszik (tavaly csodás rózsáink voltak), játszik a gyerekeivel, és nagyokat eszik. A legkevésbé sincs benne semmi halált idéző; efféle hivatáshoz talán csak az ilyen embereknek van gyomruk. Bár azt hiszem, aki tréfamester, annak éppúgy van köze a halálhoz. Vagy legalábbis az a dolga, hogy palástolja az enyészet szagát.

Eduárd koronázása előtt jöttem ide. A gyermekkirálynak és ájtatos tanácsadóinak nem kellett tréfamester, és úgy álltam volna ott, mint ahogy egy kioldozódott vitorla libeg a szélben. Mária királynő udvara sem olyan hely, ahol viccelődik az ember.

Emlékszel arra a nyárra, Catherine, amikor te meg én és a teljes Boleyn-rokonságod a királlyal együtt összegyűltünk Heverben? Téged és Henry öcsédet azért hoztak el, hogy lássátok a Boleyn nagyszüleiteket. Hever szépséges hely nyáron. Mindig nagyon zöld, nagyon hűs. És a kertekben igazán Anglia legfinomabb pézsmarózsái nőnek. (Emlékszel esetleg a nagyszüleid kertészének nevére? Nem messze vagyok most Hevertől, és talán kikérhetném a tanácsát… már

amennyiben él még.) És lóháton egy nap alatt könnyűszerrel oda lehetett érni Londonból. Emlékszel, hogyan állt meg a király azon a dombon, az elsőn, amelyről megpillanthatta az ember Hevert, és hogyan fújt bele a vadászkürtjébe? Rendre vártad annak idején ezt a hangot, és a király elé szaladtál. Hozott is neked mindig valamit. Te voltál az első Boleyn unoka.

Emlékszel George bácsikádra azon a nyáron? Nagyon azon volt, hogy tökéletes, finom lovag legyen. Gyakorolta a lovaglást páncélban, rohamokat intézett fák ellen, és beleszerelmesedett abba a lompos lányba a Fehér Szarvasbikában. Az a lány minden férfit kitüntetett a kegyeivel, aki megfordult a fogadóban, kivéve George-ot, azt hiszem. Tudta a lány, hogy ha megtenné, vége szakadna a szonettek sorának, amelyeket George írt az ő szépségéről és tisztaságáról, és szívesen nevetett rajtuk.

Természetesen ott volt anyád, Mary és a férje is. Mindig úgy gondoltam, hogy anyád szépség dolgában felülmúlja a húgát, Anne-t. De másképpen volt szép. Anyád nap és méz volt; a másik a hold sötétje. Mind ott voltunk azon a nyáron, azelőtt, hogy minden oly rettenetes fordulatot vett. Az ár persze levonult, úgy hagyva meg azt a kevés időt, mint egy hetyke, szilárd földdarabot, mely a sáros lapály fölé nyúlik.

Csapongok. Nem, rosszabb, romantikussá és érzelgőssé válok, amit utálok másokban, és nem fogok eltűrni magamtól. Na már most, visszatérve a lényegre: az örökségre. Tudasd velem, hogyan juttathatom el hozzád biztonsággal a csatornán túlra. Sajnos eléggé szerencsétlen méretű: túlságosan nagy ahhoz, hogy egy személy sikerrel elrejthetné, túlságosan kicsi,

hogy önmagát védelmezze a megsemmisüléstől. Tulajdonképpen nagyon is könnyen megsemmisítheti számos dolog – tenger, tűz, levegő vagy akár hanyagság.

Kérlek, igyekezz a válasszal. Kimondottan kevésbé vágyom személyesen megtapasztalni a teremtőm alakját és hangulatát, mint te és a szektátok többi tagja, de attól félek, hogy egy mennyei meghallgatás tisztességében részem lehet a közeli jövőben. Az Isten hírhedetten szeszélyes az ő szeretetében.

Szívélyes üdvözlettel:
Will Somers

CATHERINE CAREY KNOLLYS WILLIAM SOMERSNEK

Bázel, 1557. június 11.

Legkedvesebb Willem!

Bocsánatodért esedezem, hogy ilyen sokáig tartott ezt a választ a kezedbe juttatni. Mostanában ritkán mutatkoznak itt hírnökök, akik nyíltan hajlandók bizonyos dolgokat hozni Angliából nekünk, száműzetésben lévőknek; erre gondja van a királynőnek. Ebben a hírnökben azonban megbízom, és bízom abban is, hogy diszkréten megsemmisíted ezt a levelet, miután elolvasod.

Lesújtva hallom, hogy betegeskedsz. De hát te Henrik király kedvenc tréfamestereként mindig is hajlamos voltál túlozva beszélni, és kérem Istent, hogy ne legyen ez más, mint a mesterséged újabb megnyilvánulása. Francis és én imádkoztunk érted esténként. Nem a bálványimádó misén,

ami a semminél is kevesebbet ér, kész paródia (ó, ha a királynő látná ezt!), hanem a saját ájtatosságunk alkalmával. Nincsen rossz dolgunk itt, Bázelban. Van elegendő ruhánk, hogy melegen öltözzünk, elegendő ennivalónk, hogy jó erőben legyünk, de ne kövéredjünk meg; ennél több visszatetsző lenne Isten szemében, akinek szegény teremtményei közül számosan szenvednek testi szükséget. De bővelkedünk az egyetlen dologban, amit érdemes birtokolni – a szabadságban, hogy a lelkiismeretünket kövessük. Nektek Angliában ez már nincs meg. A pápisták elvennék mindenestül. Mindennap imádkozunk, hogy szabaduljatok meg ettől a zsarnokságtól, és hogy támadjon egy Mózes, aki kivezet benneteket a lelki rabságból.

Hanem ami az örökséget illeti. Kíváncsi vagyok. Apám 1528-ban halt meg, amikor hatesztendős voltam. Miért kellett majdnem harminc évet várnod, hogy átadd? Lehetetlenség, hogy mocskos vagy felségsértő lenne. És ez is összezavar engem. Apám „ellenségeiről” beszélsz. Egyáltalán nem voltak ellenségei. William Carey a király jó barátja és kedves ember volt. Nemcsak anyámtól tudom ezt, hanem másoktól is. Apámat becsben tartották az udvarban, és sokakat elszomorított, hogy elragadta őt a pestis. Hálás vagyok, hogy eszedbe jutott ezt most megcselekedni, de ha korábban megkaptam volna… Nem, nem hibáztatlak. De jobban és hamarabb megismertem volna apámat. Jó, ha találkozik az apjával az ember, még mielőtt ő maga felnőtté válik.

Igen, emlékszem rá, milyen volt nyáron Hever. És George bácsikámra meg rád és a királyra is emlékszem. Gyermekként jóságosnak és angyalinak gondoltam őt. Bizony, jóvágású

ember volt (az ördög műveként!), és bizonyos egyéniséggel rendelkezett, fenséggel, azt mondanám. Nem minden királynak sajátja ez; Eduárd bizonnyal teljesen híján volt, ami pedig a jelenlegi királynőt illeti…

Sajnálattal mondom, hogy nem emlékszem a kertész nevére. Valami J betűs? De nagyon is emlékszem a kertre, amely a sáncárok mögött volt. Virágágyások sorakoztak ott, és ő (az elfelejtett nevű) úgy intézte, hogy valami mindig virágozzék, március közepétől november közepéig. Méghozzá nagy mennyiségben, hogy az a kis, heveri uradalom mindig tele lehessen rengeteg vágott virággal. Furcsa, hogy pézsmarózsákat említesz; az én kedvenceim a mályvarózsák voltak, a nagy, súlyos harangjaikkal.

A Cranmerről szóló híred elszomorított. Végső soron ő egy volt közülünk. Én is úgy gondoltam rá, hogy csak kreatúrája annak, akié a hatalom. Bizonyosra veszem, hogy megkapta a koronáját, és (a szegény, megtévedt Thomas More szavával) „boldog a mennyben". Talán ott van More is, de nem azért, mert hibásan értelmezte az alattvalói hűséget, hanem annak ellenére. Ha úgy kurtította volna a vitorlákat, ahogy a szél kívánta, és még most is élne, nem kétlem, hogy a Cranmert elítélő bírák között lett volna. Az úgynevezett szakadároknak More ádáz ellensége volt; körünkben ő nem örvend tiszteletnek. Halála folytán az üldözőink száma csökkent eggyel. Természetesen sokan maradtak, de az idő a barátunk, és diadalmaskodni fogunk.

Neked nehéz megértened, mert te a régi rendhez tartozol, és mindig is az óvatosság volt a jelszavad. De ahogy Gamaliel, a farizeus írástudó mondotta az első keresztények üldözésére

vonatkozóan: „ha emberektől van e tanács vagy e dolog, semmivé lesz. Ha pedig Istentől van, ti fel nem bonthatjátok azt; nehogy esetleg Isten ellen harcolóknak is találtassatok.” Ez az Apostolok cselekedeteinek ötödik részéből való. Ha nem áll rendelkezésedre a Szentírás fordítása (mivel úgy hiszem, a királynő megsemmisíttette őket), meg tudom szervezni, hogy vigyenek neked egyet. Egy megbízható barátom jár Londonba, és gondoskodni szokott róla, hogy megkaphassunk küldeményeket. Az itteni hírnököm megadja neked a nevét, és kicserélhetjük a holminkat. Ámbátor úgy vélem, bármi is az örökség, nem lehet oly értékes, mint a Szentírás.

Szolgád Krisztusban:
Catherine Carey Knollys

WILL SOMERS CATHERINE KNOLLYSNAK

Kent, 1557. július 21.

Édes Catherine!

Az imáidnak bizonnyal volt valami gyógyító hatása, mert némileg jobban vagyok. Isten nyilvánvalóan egy mindkettőnk számára alkalmasabb időpontra tette át a találkozásunkat. Mint tudod, kerülöm az összes orvost, akárcsak a papokat. Egyiknek sem volt dolga velem több mint negyven esztendeje. Ennek tulajdonítom, hogy életben vagyok. Soha nem vágtak eret rajtam, soha nem kaptam iszappakolást (amiért Harry oly szertelenül odavolt), nem törődöm azzal sem, miféle ornátust viselnek az éppen hivatalban lévő főpapok. Nem akarlak

megbotránkoztatni, Catherine. De én nem hiszek semmiben, leszámítva a dolgok gyors elmúlását. A vallásnak is megvannak a maga divatjai. Tegnap öt misét tartottak egy nap – igen, ez Harry műve volt! – és zarándoklatokat a walsinghami Miasszonyunkhoz; és Bibliák és szentbeszédek követték egymást; most pedig megint misék, továbbá égetések; aztán… ki tudja? Mindenképpen imádkozzál ahhoz a genfi Istenhez, akit a saját hasonlatosságodra teremtettél. Ő tekintélyes mainapság. Talán létezik valami, ami állandó, és fölötte áll az istentisztelet puszta divatjainak. Nem tudom. Az én dolgom mindig és csakis az volt, hogy elfordítsam az emberek arcát a változástól, a veszteségtől, a pusztulástól, hogy eltereljem a figyelmüket, miközben a díszlet háttérré alakul.

Catherine: *ne* küldjél nekem Szentírást vagy annak fordítását. Nem kérek belőlük, nem akarom, hogy bármi közöm legyen hozzájuk. Nem vagy tudatában, minő veszélynek tenne ez ki engem? És a semmiért. Olvastam már (bizony, kénytelen voltam, hogy évődhessem Harry királlyal nyilvánosan vagy négyszemközt, illetőleg, hogy helyettesíthessem Cranmert vagy a legutolsó feleségét, valahányszor azok nem álltak rendelkezésére a kedvenc időtöltéséhez: egy kiadós teológiai eszmecseréhez). Nem tértem meg, és roppant érdektelenséggel viseltetetem a térítési kísérletek iránt. Mivel rendkívül nehéz becsempészni ezeket az írásokat, tüntess ki valaki mást az erőfeszítéseiddel.

Mindamellett beszélni fogok az embereddel az örökség elszállításáról. Muszáj véget vetnem a titoknak, és nyíltan beszélnem. A dolog egy napló. Apád írta. Rendkívül értékes, és

sok ember szeretné megsemmisíteni. Tudnak a létezéséről, de az igyekezetük ez idáig arra korlátozódott, hogy Norfolk hercegét, a Seymour család még élő tagjait, sőt Bessie Blount özvegyét, Lord Clintont kérdezgették róla. Előbb-utóbb ki fogják szagolni, hogy a szálak ide vezetnek, hozzám, Kentbe.

Tessék, elmondtam az egészet, kivéve az utolsó dolgot. A naplót nem William Carey, az állítólagos apád írta, hanem az igazi apád: a király.

CATHERINE KNOLLYS WILL SOMERSNEK

Bázel, 1557. szeptember 30.

Will!

A király nem volt az apám, nem az apám! Hogyan merészelsz így hazudni, sérteni anyámat, apámat, engem? Szóval ezt a sok hazugságot tartogatod ilyen hosszú ideje? És én még a barátomnak hittelek! Nem óhajtom látni a naplót. Tartsd meg magadnak az összes többi tévelygő, undorító gondolatoddal! Nem csoda, hogy a király annyira kedvelt téged. Egyformán gondolkodtatok: alantasan, és eltelve hazugsággal! Nem fogod besározni az életemet a hitvány hazugságaiddal és gyanúsítgatásaiddal. Krisztus megbocsátást hirdetett, de azt is mondta, hogy rázzuk le lábunkról az olyan városok porát, melyek tele vannak hazudozókkal, istenkáromlókkal és hasonszőrűekkel. Éppen ezért én lerázlak téged a magaméról.

WILL SOMERS CATHERINE KNOLLYSNAK

Kent, 1557. november 14.

Catherine, drágám!

Türtőztesd magad, ne tépd cafatokra ezt a levelet, mielőtt elolvasnád. Nem hibáztatlak a kifakadásodért. Nagyszerű volt. Paradigmája a megbotránkoztatott érzékenységnek, moralitásnak és az összes többinek. (Magához az öreg királyhoz méltó! Ó, micsoda emlékeket idéz ez fel bennem!) De most ismerd el: a király az apád volt. Mindig is tudtad ezt. Apád meggyalázásáról beszélsz. Meg akarod gyalázni a királyt azzal, hogy tagadod a valót? Az volt talán az ő sarkalatos erénye (igen, hölgyem, voltak erényei) és tehetsége, hogy mindig a maguk valójában tekintette a dolgokat, nem pedig az általános vélekedés szerinti mivoltukban. Ezt nem örökölted tőle? Avagy olyan vagy, mint a féltestvéred, Mária királynő (én is bánkódom, amiért rokoni kötelék fűz össze benneteket), vak és meghökkentően képtelen arra, hogy akár a közvetlenül a gyenge szeme előtt tornyosuló dolgokat felismerje? A másik féltestvéred, Erzsébet nem ilyen; és feltételeztem, hogy te sem vagy ilyen. Feltételeztem, hogy ez a Boleyn-vérből fakad, melyhez hozzáadódott a Tudorok vére, a dolgok páratlanul éles, tiszta látása, amit nem tesz zavarossá semmiféle spanyol butaság. De látom, hogy tévedtem. Éppoly előítéletes és ostoba vagy, tele vallási méreggel, mint a spanyol királynő. Akkor hát Harry király csakugyan meghalt. A nagy nehezen világra jött gyermekei tesznek róla, hogy így legyen.

CATHERINE KNOLLYS WILL SOMERSNEK

Bázel, 1558. január 5.

Will!

A sértéseid választ követelnek. Apám, a király meggyalázásáról beszélsz. Ha az apám volna, miért gyalázott meg *engem* azzal, hogy soha nem ismert el a sajátjának? (Henry Fitztroyt elismerte, Richmond hercegévé tette – annak a szajha Bessie Blountnak az ivadékát!) Nekem miért kellene hát elismernem vagy becsülnöm őt? Először elcsábította anyámat a házassága előtt, és most azt állítod, hogy ezt követően felszarvazta a férjét. Nem megbecsülést érdemel, hanem megvetést. Gonosz ember volt, és rettegést ébresztett, amerre járt. Az egyetlen jócselekedete pusztán a gonoszsága mellékterméke volt: a nagynéném, Anne Boleyn utáni sóvárgása okozta a pápával való szakítását. (Ilyenformán az Úr még egy bűnöst is felhasznált a céljaihoz. De ez az Úr érdeme, nem a királyé.) Köpök én a néhai királyra meg az emlékére! Ami pedig az *unokatestvéremet*, Erzsébet hercegnőt illeti (aki anyám húgának leánya, *semmi egyéb*), imádkozom, hogy ő lehessen… nem, túlságosan veszélyes ez, hogy papírra vessem, tekintet nélkül a hírvivő vagy a címzett megbízhatóságára.

Cselekedj, ahogy jónak látod, Will, én nem kívánok tovább levelezni veled.

WILL SOMERS CATHERINE KNOLLYSNAK

Kent, 1558. március 15.

Catherine!

Viselj még el engem egy kicsit. Bámulatosan zavaros leveledben egyetlen lényeges kérdést észleltem, a többi merő zaj volt. Azt kérdezted: ha az apám volna, miért gyalázott meg engem azzal, hogy soha nem ismert el engem a sajátjaként? Tudod a választ: elvette a józan eszét az a boszorkány (és most bizonyára ismét megsértelek téged) Anne Boleyn, aki megpróbálta megmérgezni Richmond hercegét. Szeretted volna, ha veled is próbát tesz? Igen, a nagynénéd egy boszorkány volt. Anyád éppen ellenkezőleg. Az ő bája jóhiszemű, és az volt a gondolkodása és a viselkedése is. Szenvedett emiatt, miközben a boszorkány nagynénéd szépen elvolt. A jóhiszeműség ritkán marad büntetlenül, és mint tudod, anyádnak nem jutott könnyű élet. Apád elismert volna téged, és talán a fivéredet is (akinek a származása kevésbé volt bizonyos), ha a Boszorkány nem akadályozta volna meg ebben. Anne féltékeny, nagyon féltékeny volt a te kedves anyádra, jóllehet, Isten a tudója, jócskán adott okot féltékenységre a királynak: az egész világ csodálata nem volt elég a Boszorkánynak, neki az összes férfiudvaronc szolgálatai is kellettek. Nos, ahogy ő maga mondta, miután a király nem tudott több evilági tisztességet adni neki, biztosította számára a vértanúság koronáját. Hah! Nem mindenki vértanú, akit megölnek. Ő megpróbált Thomas Becket, sőt Thomas More társaságába kerülni, de nem sikerült neki. Kudarcot vallott az átlátszó törekvése, hogy halála után tiszteletben és dicsőségben legyen része.

És most fogd ezt a naplót, és békélj meg önmagaddal. Ha nem tudsz, akkor tartogasd a megbékélést a… rokonodnak, Erzsébet hercegnőnek arra az időre, amikor… ennél többet

nekem sem szabad mondanom. Veszélyes, és még az én petyhüdt bőrű vén nyakam sem vágyik különösebben kötelet érezni maga körül. Nem adhatom most az ő kezébe, noha mint világossá tetted, ő a nyilvánvaló választás. Kémek veszik körül, és állandóan szemmel tartják. Mária vissza akarja küldeni a Towerba, és tenni akar róla, hogy soha többé ne kerüljön elő.

Íme, hogyan tettem szert a naplóra: mint tudod (vagy talán nem tudod; miért feltételezzük mindig, hogy a magánjellegű történeteink közérdekű fontossággal bírnak, és mindenki előtt ismertek?), engem akkor látott először Harry király, amikor a gazdám, egy calais-i gyapjúkereskedő, történetesen az udvarban járt. Akkor nem voltam tréfamester, csak egy fiatalember, és akadt egy órám, amelyet a galériákon tölthettem el. Úgy foglaltam el magamat, ahogy szokásom volt, mikor nem akadt érdekesebb elfoglaltságom sherryvel vagy borral: csevegtem a többiekkel. A király meghallotta; a többi, ahogy mondani szokás, történelem. (*Kinek* a történelme?) A szolgálatába fogadott, csörgősipkát adott nekem, többféleképpen is magához kötött, mint akkor tudatában voltam. Együtt öregedtünk meg, de itt le kell jegyeznem, milyen volt az ifjú Harry. A szeme, mint a nap; elvakított valamennyiünket, igen, még engem, a cinikus Willt is. Fivérekké váltunk, és amikor Harry haldokolva feküdt abban a levegőtlen szobában, a Whitehallban, akkor ott én voltam az egyetlen, aki ismerte őt fiatalon.

De eltérek a tárgytól. A naplóról beszéltem. Amikor 1525-ben Harryhez kerültem (közvetlenül azelőtt, hogy a Boszorkány megbabonázta), napi rendszerességgel írt egy naplófélét, tele durva jelölésekkel. Később, jóval azután, hogy

Catherine Howard, az ötödik – úgynevezett – felesége kegyvesztetté vált, amikor nagyon beteg volt, személyes naplóba kezdett, hogy elüsse az időt, és elterelje a figyelmét a fájós lábáról meg a körülötte egyre erősödő pártoskodásról. Ó, igen, leányom – érzékelte, hogy kicsúszóban a kezéből az ellenőrzés. Ismerte a körülötte formálódó pártokat, amelyek hívei a halálát kívánták. Így hát nyilvánosan kifakadt; titokban pedig megírta az egészet.

A vége felé már csak a legdurvább jegyzetek teltek tőle, amelyekről azt remélte (az örök derűlátó), hogy később majd kibővíti őket. (No hiszen, csupán egy hónappal a halála előtt gyümölcsfákat rendelt a kertjébe, amelyek a legjobb esetben is csak tíz év múltán fordulhatnak termőre! Mókás a dolog: úgy hallottam, hogy tavaly virágba borultak, és Mária kivágatta őket. Ha ő meddő, akkor az uralkodó kertje szükségképpen kénytelen utánozni az uralkodó személyt.) Nem bővítette ki a jegyzeteit, és már nem is fogja. Mellékelem őket itt, a többivel, valamint a saját megjegyzéseimmel és magyarázataimmal együtt. Haboztam belefirkálni a naplóba, de miközben olvastam, olyan volt, mintha ismét Harry beszélne, és nekem mindig is szokásom volt a szavába vágni. A régi szokások nem múlnak el, mint látod. Amellett én ismertem, bár a naplóból egy ismeretlen Harry lépett elém – úgy vélem, bizonyságául annak, hogy valamennyien idegenek vagyunk még önmagunknak is.

De azzal kezdtem, hogy elmondom, miként jutottam a napló birtokába. A válasz egyszerű: elloptam. *Ők* megsemmisítették volna. Megsemmisítettek minden egyebet, aminek közvetve köze volt a királyhoz, vagy a régi időkhöz: előbb a

reformátorok, most pedig a pápisták. A reformátorok összetörték az üveget minden templomban, a pápisták pedig, úgy hallom, továbbmentek egy lépéssel a bestialitásban, hogy még nekem is nehezemre esik írni róla. A királynő óhaja szerint ágensei kihantolták a sírjából Harryt – a saját apját! –, elégették és a Temzébe dobták. Ó, iszonyat!

Ez a napló tehát az utolsó földi maradványa. Olyan természetellenesen akarsz viselkedni a leányaként, mint a királynő, és elégeted ezt is? Ha nem vagy a leánya (mint hangoztatod), akkor légy jobb leánya neki, mint az igazi.

Mennyire szellemtelen ez. A szellemesség valójában a legcivilizáltabb sajátosságunk. Elsimítja az összes durva élt, és elviselhetővé teszi a többit. Harry tudta ezt. Talán fel kéne vennem egy saját tréfamestert, hiszen nyilvánvalóan meghaladtam én már a saját hivatásomat.

Áldjon meg téged a titokzatos Istened!

Will

Íme, mellékelem a naplót.
Úgy érzem, meg kell jegyeznem, hogy Bessie Blount nem volt szajha.

VIII. Henrik naplója

I

Tegnap valami bolond megkérdezte tőlem, mi a legkorábbi emlékem, arra számítván, hogy boldogan elmerengek valami érzelgős gyermekkori eseményen, ahogy kótyagos vénemberektől elvárni szokás. Módfelett meglepődött, amikor kiparancsoltam a szobából.

De a bajt megvolt; a gondolatot a fejemből nem tudtam könnyedén kiparancsolni. Mi a legkorábbi emlékem? Bármi is az, nem volt kellemes, ezt biztosra vettem.

Akkor történt, amikor hatéves voltam? Nem, Mária húgom születésére emlékszem, és akkor voltam ötéves. Akkor négy? A másik húgom, Erzsébet akkor halt meg, és arra emlékszem, elég szörnyű volt. Három? Talán. Igen. Hároméves voltam, amikor először hallottam üdvrivalgást – és azt, hogy „csak egy másodszülött fiú”.

Szép idő volt aznap – meleg, csendes nyári nap. Apámmal mentem a Westminster Hallba, ahol kitüntetéseket és címeket adományozott nekem. Addig próbálta velem a szertartást, amíg nem ment tökéletesen: miként hajoljak meg, miként vessem magamat a padlóra, miként hátráljak ki a teremből előle. Azért kellett így tennem, mert ő volt a király, én pedig a jelenlétében leszek.

– Egy királynak soha nem fordít hátat az ember – magyarázta.

– Még akkor sem, ha éppen az apám vagy?

– Még akkor sem – válaszolta ünnepélyesen. – Így is a királyod vagyok. És ma a Bath Rend tagjává avatlak, és szerzetesi csuhát kell viselned. Utána pedig ismét belépsz a terembe ünnepi köntösben, és York hercegévé teszlek. – Kurtán, szárazon felnevetett, úgy hatott, mint a levelek zörgése egy kikövezett udvaron. – Ez majd elhallgattatja őket, megmutatja nekik, hogy a Tudorok bekebelezték Yorkot. Az egyetlen igazi yorki herceg az én fiam lesz. Hadd lássák mindannyian! – Hirtelen lehalkította a hangját, és szelíden így szólt: – A királyság összes főnemese előtt fogod ezt csinálni. Nem szabad hibáznod, sem pedig félned.

Hideg, szürke szemébe néztem, melynek színe a novemberi égbolthoz volt hasonlatos.

– Nem félek – mondtam, és tudtam, hogy igazat beszélek.

Tömegével jöttek az emberek, hogy megnézzenek bennünket, amikor a Westminsterbe lovagoltunk, át a Cheapside-on. Nekem volt egy saját, fehér pónim, és közvetlenül apám mögött léptettem, aki a hatalmas, cicomásan szerszámozott pejkóján ült. Még lóháton is alig voltam magasabb, mint a kétoldalt sorfalat álló emberek. Tisztán láttam az egyes arcokat, láttam a rájuk kiülő kifejezést. Boldogok voltak, és egyre csak áldást kívántak ránk, ahogy elhaladtunk.

A ceremóniát élveztem. Úgy tartják, a gyerekek nem szokták kedvelni a ceremóniákat, de én igen. (Egy hajlam, mely azóta sem múlt el. Ott kezdődött ez is?) Tetszett, hogy a Westminster Hallban minden tekintet rajtam függ, ahogy

egyedül végiglépdeltem a termen apámhoz. A szerzetescsuha durván dörzsölte a bőrömet, de nem mertem kimutatni, hogy kényelmetlen. Apám egy emelvényen ült egy sötét, faragott széken, királyi díszben. Távolinak és embertelennek tűnt, csakugyan királynak. Kissé remegve közelítettem feléje, miközben ő felkelt, fogott egy hosszú kardot, és lovaggá ütött, a Bath Rend tagjává. A kard, amikor felemelte, finoman hozzáért a nyakamhoz, és meglepett, hogy milyen hideg az acél még azon a forró, nyári napon is.

Aztán lassan kihátráltam a teremből, és az előtérbe mentem, ahol Thomas Boleyn, apám egyik udvari nemese várt rám, hogy segítsen átöltöznöm a pompás, vörös ünnepi köntösbe, amely külön erre az alkalomra készült. Miután magamra öltöttem, ismét beléptem a terembe, és újból végigcsináltam az egészet; York hercege lett belőlem.

Utána tiszteletadás következett, és az összes nemesnek és főpapnak el kellett jönnie, hogy hódolatát nyilvánítsa nekem, elismerve engem Anglia első főrendjének – apám és Artúr bátyám után. Ma már tudom, de akkor nem értettem, hogy ez mit jelent. A yorki hercegi cím a trónkövetelők kedvence volt, így hát apám szándéka arra irányult, hogy a nemeseivel hűségesküt tétetve elejét vegye bármiféle trónkövetelő későbbi elismerésének – hiszen végső soron Yorknak nem lehet két hercege. (Amiként Keresztelő Jánosnak sem lehet két feje, noha némely pápisták állhatatosan imádják mindkettőt.)

De akkor nem értettem ezt. Mindössze hároméves voltam. Ez volt az első alkalom, hogy kiszemeltettem valami különleges dologra, és szomjaztam a figyelmet. Úgy

képzeltem, hogy az összes felnőtt körülöttem fog csoportosulni, és mind hozzám fognak beszélni.

Teljesen másképp történt. Az „elismerésük” abból állt, hogy vetettek felém egy futó pillantást, és enyhén meghajtották a fejüket. Teljesen elvesztem a lábak erdejében (nekem legalábbis úgy tűnt; alig értem volna föl bármelyik férfiú derekát), és a lábak rövidesen három-négy-öt ember alkotta csoportokba rendeződtek. Anyámat, a királynét kerestem a tekintetemmel, de nem találtam. Pedig megígérte, hogy eljön…

Bégető fanfár jelezte, hogy az ételek a terem nyugati fala mentén húzódó hosszú, asztalra helyeztettek, amelyet nagy, fehér lenvászonterítő borított, és rakja az edények mind aranyból voltak. Csillogtak a gyér fényben, kiemelve a bennük levő étel színét. Borfiúk kezdtek ide-oda lépdelni, kezükben óriási aranykancsókkal. Amikor odaértek hozzám, kértem egy kicsit, és ez mindenkit nevetésre késztetett körülöttem. A felszolgáló tétovázott, de én nem tágítottam. Adott nekem egy apró, trébelt ezüstserleget, és megtöltötte bordeaux-ival, én pedig egy hajtásra megittam. Az emberek nevettek, és ez magára vonta apám figyelmét. Úgy meredt rám, mintha súlyos bűnt követtem volna el.

Hamarosan kábának éreztem magam, és izzadtam a súlyos bársonyköntös alatt a zsúfolt terem zárt levegőjében. Kellemetlen volt fölöttem a hangok moraja, és a királyné még mindig nem érkezett meg, és nem is figyelt rám senki. Szerettem volna visszatérni Ethambe, otthagyva azt az unalmas lakomát. Ha ilyen egy ünnepség, nem kérek belőlük többet, és nem irigylem Artúrtól a jogot, hogy részt vegyen

rajtuk.

Láttam apámat, amint egy kissé távolabb áll, és az Államtanács egyik tagjával beszélget – Morton érsekkel, azt hiszem. Felbátorított a bor (ugyanis rendszerint némileg ódzkodtam apámhoz közelíteni), és úgy döntöttem, megkérem, engedje, hogy visszatérjek egyenesen Ethambe. Sikerült akadálytalanul odajutnom hozzá, kikerülve a fecsegő nemesek és udvaroncok csoportjait. Pusztán kicsinységemnek köszönhetően senki nem vette észre, hogy közeledem a királyhoz, és megállok, félig-meddig a faliszőnyeg redőinek takarásában, várva, hogy apám abbahagyja a beszélgetést. A királyt nem szakítja félbe az ember, még a király fia sem.

Néhány szó ütötte meg a fülemet. – *A királyné… beteg.*

Akkor hát betegség akadályozta meg anyámat, hogy eljöjjön? Közelebb húzódtam, és feszülten figyeltem.

– De el kell temetnie ezt a bánatot – mondta Morton. – Minden egyes trónkövetelő újra felnyitja a sebet…

– Ezért volt szükség a mai napra. Hogy véget vessünk a hamis yorki hercegek üzelmeinek. Ha látnák, hogyan fáj ez a felséges asszonynak. Mindegyik… a királyné tudja, hogy hazugok, színlelők, mégis úgy véltem, hogy túlságosan sokáig nézte Lambert Simnel arcát. Azt szeretné… tudja, azt szeretné, ha Richard, a fivére élne. – A király hangja halk és szomorú volt. – Ezért nem jött el, hogy megnézze Henrik beiktatását. Képtelen volt elviselni. Nagyon szerette a fivérét.

– De szereti a fiát is. – Ez kijelentésnek álcázott kérdés volt.

A király vállat vont.

– Mint anyának, szeretnie kell a fiát.

– Semmi több ennél? – Morton immár kíváncsi volt.

– Ha szereti is, azt szereti benne, hogy eszébe juttatja az apját, Eduárdot. Henrik hasonlít rá, biztosan észrevette kegyelmed. – Apám megint bort kortyolt a hatalmas serlegből, és ezzel eltakarta az arcát.

– Rendes, nemes kinézetű herceg – bólintott Morton, és az álla majdnem megérintette a prémgallérját.

– Igyunk a kinézetére. Eduárd is jól nézett ki. Emlékszik arra az asszonyra, aki azt kiabálta a piacon, hogy „hitemre, a szép ábrázatodért biztosan húsz fontot is kapsz”? Szegény Eduárd. „A tündöklő nap”, így nevezte magát.

– Miközben mind tudjuk, hogy „Jane Shore szeretőjének” kellett volna neveznie magát – heherészett Morton. – Vagy Eleanor Butler volt az?

– Mit számít? Mindig valakinek az ágyában volt. Emlékszik arra a gúnyos balladára, a „ledéren elnyúló szerető”-ről? Elizabeth Woodville ügyesen kihasználta a bujaságát. Nem kívánok rosszat mondani a királyné anyjáról, de egy fárasztó vén ribanc volt. Attól féltem, sosem fog meghalni. De immár két éve, hogy megszabadultunk tőle. Istennek legyen hála!

– De Henrik… ő nem… – Mortont nyilvánvalóan jobban érdekelték az élők, mint a holtak.

A király körbepillantott, hogy meggyőződjék róla, senki nem hallja. Én még mélyebbre lapultam a faliszőnyeg redőjébe, azt kívánván, bárcsak láthatatlan volnék.

– Csak egy másodszülött fiú. Imádkozzék, hogy soha ne legyen rá szükség. Ha valaha is király lenne – apám suttogásig halkította a hangját, mintha a kimondhatatlan szavakat készülne kimondani –, a Tudor-ház nem maradna fenn. Ahogyan a York-ház sem élte túl Eduárdot. Jóképű volt, és

remek katona, ezt elismerem, de alapjában véve ostoba és tompa. És Henrik ugyanolyan. Anglia túlélhetett egy Eduárdot, de kettőt nem fog túlélni.

– Arra sosem fog sor kerülni – jelentette ki Morton mézesmázosan. – Itt van nekünk Artúr, aki nagyszerű király lesz. Máris látszanak rajta a nagyság jelei. Annyira pallérozott. Annyira méltóságteljes. Annyira bölcs; jóval érettebb a nyolc événél.

– II. Artúr – mormogta apám ábrándos tekintettel. – Igen, az nagyszerű nap lesz. Henrik pedig talán Canterbury érseke lesz egy napon. Igen, az egyház jó hely neki. Bár lehetséges, hogy a nőtlenséget egy kissé kényelmetlennek fogja találni. Kegyelmed annak találja, Morton uram? – kérdezte apám hidegen, hallgatólagos cinkossággal. Mortonnak sok fattya volt.

– Fenséges uram… – Morton színlelt szemérmességgel elfordította a fejét, és majdnem meglátott engem.

Kalapált a szívem. Belelapultam a faliszőnyegbe. Soha nem szabad megtudniuk, hogy a közelben voltam és mindent hallottam. Sírni szerettem volna – sőt, éreztem, hogy könnyek törnek a szemembe, de túlságosan tompa voltam ehhez. A király megmondta.

Ehelyett, miután abbahagytam a reszketést, és már semmi nyoma nem látszott rajtam könnyeknek, elhagytam a rejtekhelyemet, és kiléptem az összegyűlt nemesek közé, merészen szóba elegyedve mindenkivel, akivel találkoztam. Ezt később sokan felemlegették.

* * *

Nem szabad képmutatóskodnom. Időnként jó volt hercegnek lenni. Nem materiális értelemben, mint az emberek feltételezik. A nemesek fiai nagyobb fényűzésben éltek, mint mi; a király rajtunk „takarékoskodott”, spártai körülmények között éltünk és háltunk, mint a jó katonák. Igaz, hogy palotákban laktunk, és hogy erről fényűző és szépséges dolgokat szokás képzelni – ami valamelyest az én érdemem, hiszen uralkodásom alatt keményen dolgoztam a valóra váltásán –, de gyerekkoromban másképp volt. A paloták egy korábbi kor relikviái voltak – romantikusak, talán, történelemtől átitatottak (itt gyilkolták meg Eduárd fiát; itt mondott le II. Richárd a koronájáról), ámde határozottan kényelmetlenek: sötétek és hidegek.

Különösebben kalandos sem volt a gyerekkorom. Apám nemigen utazott sokat, és amikor mégis, bennünket otthon hagyott. Életem első tíz évét jószerével egészében az Eltham palotán belül töltöttem. Teljesen gyakorlati megfontolásból semmit nem láthattam, ami azon kívül volt. Látszólag a védelmünket szolgálta ez. De a hatása olyan volt, mintha kolostorban éltünk volna. Egyetlen szerzetesnek sem jutott olyan szigorú, körülhatárolt, ostoba élet, mint nekem abban a tíz évben.

És ez helyénvaló is volt, hiszen apám úgy döntött, hogy ha felnövök, pap leszek. Artúr király lesz. Nekem, a másodszülött fiúnak, egyházi embernek kell lennem, Isten szolgálatának kell szentelnem az energiáimat, nem annak, hogy a bátyám pozíciójára törjek. Így hát négyéves koromtól egyházi nevelést kaptam egy sor szomorú tekintetű paptól.

De még így is jó volt hercegnek lenni. Olyan megfoghatatlan

okokból éreztem jónak, amelyek leírását majdhogynem lehetetlennek vélem. A dolog történelmi jellege miatt, ha úgy tetszik. Hercegnek lenni – különleges volt. Tudni, amikor Hitvalló Eduárd vagy Oroszlánszívű Richárd történetét olvasta az ember, hogy misztikus vérségi kötelék fűzi hozzájuk. Ez volt minden. De elégnek bizonyult. Elég volt számomra, miközben garmadával tanultam meg latin imákat. Királyok vére folyik az ereimben! Igaz, hogy rongyos ruhák alá rejtetten, és soha nem lesz tovább adva, de azért ott van – tűz, amelynél melegedhetem.

II

Nem lett volna szabad így kezdenem. Ezek a kusza gondolatok nem képesek megállni a helyüket benyomások elfogadható gyűjteményeként, még kevésbé memoárként. Muszáj valami ésszerű sorrendbe szednem a dolgokat. Wolsey tanított meg erre: mindent sorjában. Ilyen hamar elfelejtettem?

Amikor elkezdtem (mármint ezt a naplót), hetekkel ezelőtt, az hiábavaló kísérlet volt, hogy enyhítsem az újabb fájdalomrohamot, amit az átkozott lábam okozott. Talán annyira lekötötte a figyelmemet a fájdalom, hogy képtelen voltam rendet vágni a gondolataim között. De a fájdalom elmúlt. Na most, ha már hozzáláttam ehhez a dologhoz, akkor rendesen kell csinálnom. Úgy beszéltem „apámról" és „a királyról" és „Artúrról", hogy nem említettem a király nevét. Sem azt, hogy melyik uralkodócsalád. Sem az időt. Tarthatatlan!

A király a Tudor-házból való VII. Henrik volt. De nem szabad nagyzolnom ezzel a „Tudor-házzal", mert az, amíg apám király nem lett, egyáltalán nem volt uralkodócsalád. A Tudoroké walesi család volt, és ilyenformán (legyünk őszinték) walesi kalandorok alkották, akik igencsak igyekeztek romantikus kalandokkal előmozdítani az előmenetelüket, ágyban és harcban egyaránt.

Nagyon is jól tudom, hogy apám családfakutatói, igyekezvén a Tudorok vérvonalát egészen a brit történelem hajnaláig

visszavezetni, egyenesen Cadwallertől származtattak bennünket. Ámde az első lépést a jelenlegi nagyságunk irányába Owen Tudor tette meg, aki Katalin királynénak, V. Henrik özvegyének főkomornyikja volt. (V. Henrik Anglia legjelesebb katonakirálya volt, meghódította Franciaország jókora részét. Ez mintegy hetven évvel a születésem előtt történt. Most minden átlagos angol tudja ezt, de vajon mindig így lesz-e?) Henrik és a francia király leánya politikai megfontolásból kötöttek egymással házasságot, amelyből született egy fiú: VI. Henrik, akit kilenchónapos korában Anglia *és* Franciaország királyává nyilvánítottak. V. Henrik hirtelen halála folytán azonban a huszonegy éves özvegy királyné magára maradt Angliában.

Owen teendői olyanok voltak, hogy állandóan a királyné mellett tartózkodott. Kapóra jött a társasága; a királyné magányos volt; titokban egybekeltek. Igen, Katalin (egy király leánya, egy másik felesége, egy harmadiknak anyja) beszennyezte – némelyek szerint – a királyi vérét egy walesi csirkefogóéval. Két fiuk született, Edmund és Jasper, VI. Henrik féltestvérei.

Katalin azonban meghalt a harmincas évei közepén, és Owenre ekkor rájárt a rúd. VI. Henrik régensi tanácsa elrendelte, hogy „bizonyos Owen Tudor, aki a mondott Katalin királynéval lakozott", jelenjék meg a színük előtt, mert „oly vakmerő volt, hogy házasságra lépett a királynéval, és vérét királyok uralkodói vérvonalába keverte". Owen először megtagadta a megjelenést, de később eleget tett a felszólításnak, és a newgate-i börtönbe került – kétszer. És kétszer megszökött. Nehéz volt elkapni, roppant ügyes volt. A

második szökése után visszament Walesbe.

Miután VI. Henrik nagykorú lett, és félreállította a régensét, jól bánt Owen két fiával. Edmundot Richmond earljévé, Jasperst pedig Pembroke earljévé tette. És VI. Henrik – a szegény, őrült, kedves király – Edmund nevű féltestvére számára még egy rendes lancasteri menyasszonyt is talált: Margaret Beaufortot.

Elmesélni ezeket a históriákat olyan, mintha egy szálat fejtenék vissza: az ember csak egy kicsiny részt akar elmondani, de aztán jön egy másik, és megint egy másik; mert mind ugyanannak a ruhadarabnak a részei – Tudorok, Lancasterek, Yorkok, Plantagenetek.

Így hát azt kell tennem, amitől féltem: vissza kell mennem III. Eduárdhoz, az összes későbbi baj ártatlan forrásához. Ártatlannak nevezem, hiszen melyik király ne óhajtaná, hogy sok fia legyen? Csakhogy Eduárd és a következő nemzedékek bajai éppen a bőséges gyermekáldásból következtek.

Eduárdnak, aki majdnem kétszáz évvel előttem született, hat fia volt. Áldás? Úgy vélné az ember. De igazság szerint olyan átkot jelentettek, amely mindmáig tart. A legidősebbet, Eduárdot fekete hercegnek nevezték. (Hogy miért, azt nem tudom, bár úgy vélem, hogy a csatlósai által rendszerint viselt öltözet lehetet az oka.) Meghalt még az apja előtt, és így a fia, III. Eduárd unokája lépett trónra II. Richárd néven.

Na már most, Eduárd többi fia: Vilmos, aki fiatalon meghalt; Lionel, Clarence hercege, akitől végül a York-ház származott; Gaunti János, Lancaster hercege, a hasonló nevű család őse; Edmund, York hercege (később Clarence és Edmund leszármazottai összeházasodtak, és közös igényekkel léptek

fel), végül pedig Woodstocki Tamás, Buckingham hercegének őse.

Így történt: Henrik, Gaunti János fia letaszította a trónról II. Richárdot, és megkoronáztatta magát IV. Henrik néven. Az ő fia volt V. Henrik, aki feleségül vette Valois Katalin királynét, aki utóbb Owen Tudor felesége lett.

Ez összezavarja az embert? Bizton állíthatom, hogy ifjúkoromban ezek a kusza rokonsági szálak éppoly ismertek voltak, mint ahogyan ma ismeri az ember valamelyik népszerű balladát, vagy Krisztus szenvedéstörténetének öt misztériumát. Az életünk fölé tornyosultak, arra kényszerítve bennünket, hogy állást foglaljunk valamelyik oldal mellett, ami egyenesen vezetett a meggazdagodáshoz… vagy a halálhoz.

Azonban V. Henrik fia, VI. Henrik, akit Párizsban Anglia, egyszersmind Franciaország királyává koronáztak, nem volt képes megtartani az örökségét. Ahogy felnőtt, kiderült, hogy alkalmatlan és félkegyelmű.

Amikor a felkent király gyenge, akadnak mások, akik erősnek képzelik magukat. Így alakult ki a yorkisták pártja.

Van egy legenda, miszerint a háború akkor kezdődött, amikor Plantagenet Richárd (a későbbi yorki herceg) találkozott a társaival és riválisaival Somersettel, Warwickkal és Suffolkkal a Temple kertben. Richard leszakított az egyik bokorról egy fehér rózsát, jelképezendő a Lioneltől, III. Eduárd harmadik fiától való származását, és felszólította a támogatóit, hogy kövessék a példáját; a nagyhatalmú Neville családból, északról való Warwick szintén fehér rózsát választott. Somerset és Suffolk piros rózsát téptek le, síkra

szállva ezzel a negyedik fiúnak született Gaunti János lancasteri herceg trónigénye mellett. Aztán megjövendölték, hogy a viszály az ország egészére ki fog terjedni.

Szép kis történet; hogy igaz-e vagy sem, nem tudom. De az bizonyos, hogy néhány éven belül százával haltak meg emberek, akik vagy a Fehér, vagy a Vörös Rózsáért harcoltak.

VI. Henriket végül letaszította a trónról a yorkisták bátor fia, a későbbi IV. Eduárd. Tizenhárom ádáz csatát vívott, és egyet sem veszített: a hadviselés terén lángelme volt.

Mint mondtam mindhárom család rokonságban állt egymással. Nehéz számomra a kegyetlenségekről beszélni, amelyeket egyik vagy másik elszenvedett, hiszen immár mindhármuk vére az ereimben csörgedezik.

Igen, IV. Eduárd nagyszerű katona volt. Erre büszke lehetek, hiszen ő volt a nagyapám. A dédnagyapám azonban ellene harcolt, a déd nagybátyám, Jasper Tudor támogatásával. Leverték őket, és Owen 1461-ben, a Mortimer's Cross-i csata után fogságba esett. Hereford piacterén – Eduárd parancsára – kivégezték. Amíg a hóhér meg nem jelent, hogy elvégezze a feladatát, Owen nem tudta elhinni, hogy tényleg meg fog halni. A bakó letépte Owen zekéjének gallérját, és ő ekkor fogta fel, mi következik. Körbepillantott, és így szólt: „A tönkön fog heverni a fej, melynek szokott helye Katalin királyné ölében volt." A kivégzés után egy tébolyodott asszony odament, fogta Owen fejét, és száz égő gyertyát helyezett köréje.

Azért mesélem ezt el, hogy amikor majd Owen legidősebb fiára, Edmundra emlékezem, aki Margaret Beaufortot, a Lancaster-ház tizenhárom éves örökösnőjét vette nőül, ne

keltsek olyan képzetet, mintha nyugodtan éldegéltek volna. Körülöttük mindenfelé dúltak a csaták. Edmund úgy menekült meg mindezen gondoktól, hogy huszonhat évesen meghalt, várandós feleséget hagyva maga után. Ez a gyermek volt az apám, akit az anyja mindössze tizennégy évesen szült 1457. január 28-án.

WILL SOMERS:

Borzongató látnom ezt a dátumot. VIII. Henrik halálára is január 28-án került sor. 1547-ben – megfordulnak a számok – olyan ez, mint egy zárójel. Az apa születése, a fiú halála… Pedig én nem hiszek efféle dolgokban. Meghagyom őket a walesieknek és a hasonszőrűeknek.

VIII. HENRIK:

Katalin Henriknek nevezte el a fiát, a lancasteri uralkodók mintájára. De a fiú akkor még korántsem volt fontos örökös, csupán egy félreeső figura a teljesen kusza szövedékben, dacára annak, hogy egy királyné unokája volt (apai ágon), és egy király ükunokájának a gyermeke (anyai ágon). Ámde ahogy a háborúskodás folytatódott, megölték azokat, akiknek erősebb jogcímük volt a trónra (VI. Henrik egyetlen fiát, Eduárdot és Richárdot, York hercegét), és Henrik minden egyes csatával előrébb került a rangsorban. 1471-ben, a tewkesbury csatában minden férfi Lancaster elesett, kivéve Tudor Henriket, aki Bretagne-ba menekült, a nagybátyjával,

Jasperral.

VI. Henriket ugyanabban az évben ölték meg a Towerban. A yorkisták tették. Számára ez szerencsével ért fel: VI. Henrik talán szent volt, de nem királynak teremtetett. Bizonyítja ezt a verse:

Gond csak a hatalom
Rab csupán a király
És illan a vagyon,
Miután bajt csinál.

Egy yorkista kardja megszabadította őt a királyság gondjaitól, és nem mondhatok mást, mint hogy jó szolgálatot tettek neki.

De apám története sem mesélhető el röviden: semmi sem egyszerű ezekben a históriákban. Apám száműzetésbe vonult, átkelve a csatornán Bretagne-ba, ahol a jó Ferenc herceg szívesen fogadta – nem ingyen. IV. Eduárd üldözte, megpróbálta elraboltatni és megöletni. Apám túljárt az eszén – Eduárd ostoba volt –, és túlélte őt, Bretagne-ban figyelt és várt, miközben Eduárd kegyetlen öccse, Richárd bitorolta el a trónt, eltéve láb alól Eduárd fiait, V. Eduárdot és Richárd yorki herceget. Azt mondják, megfojttatta őket álmukban, és valahol a Towerban vannak eltemetve.

Sok embert ért sérelem Richárd uralkodása alatt, így ők távol tartották magukat tőle, és csatlakoztak Bretagne-ban apámhoz, aki udvart tartott a száműzetésben. Angliában pedig akkora volt az elégedetlenség, hogy lázadó alattvalók arra

kérték apámat, menjen, és jelentse be a trónigényét.

Apám először 1584-ben próbálkozott, de nem kísérte szerencse, Richárd pedig elfogta és kivégeztette a legfőbb támogatóját, Buckingham hercegét. A következő évben ismét minden készenlétben állt, és apám nem is mert tovább várni, nehogy elkopjon a meglévő támogatottsága. Vitorlát bontott, és partra szállt Walesben egy mindössze kétezer ember alkotta sereggel, miközben III. Richárd katonái köztudottan tízezren álltak hadrendben.

Mi késztette erre? Jól ismerem a történetet, de ismerem apámat is: a tétlenségig óvatoskodó, gyanakvó volt, lassan jutott elhatározásra. Huszonhat évesen mégis kockára tett mindent – az életét is – egy reménytelennek tetsző vállalkozással. Kétezer emberrel tízezer ellen.

Walesben lelkes fogadtatásban részesült, tömegestül csatlakoztak hozzá az emberek, ötezer főre duzzasztva a seregét, amely még így is csak feleakkora volt, mint Richárdé. Mégis végigvonult a sárgálló, augusztusi mezőkön, és Leicestertől néhány mérföldre, egy Bosworth nevű helyen találkoztak a csapatok.

Ádáz volt a küzdelem, és végül Richárd néhány embere visszahúzódott. Enélkül a csata elveszett volna. Richárdot megölték, tucatnyi sebet ejtettek rajta a saját elpártolt támogatói, miközben azon volt, hogy egyenesen apámra támadjon.

Azt mondják, a korona leesett Richárd fejéről a csata hevében, és egy rekettyebokorban kötött ki, apám pedig felvette onnan, és „Henrik király! Henrik király!” kiáltások közepette a fejére tette. Kétlem, hogy ez lenne az igazság, de

olyasféle történet ez, amit addig ismételgetnek, míg el nem hisznek. Az emberek szeretik az együgyű történeteket, és még a rejtett dolgokat is úgy szokták csűrni-csavarni, hogy valami közérthető és megnyugtató legyen belőlük. Szívesen hiszik, hogy valamiféle Jel által lesz király valaki, nem pedig egy olyan kevéssé hatásos és a fejeket összezavaró esemény révén, mint egy csetepaté. Így kerül a korona a bokorba.

Valójában egyáltalán nem volt egyszerű a dolog. A csata és az istenien elhelyezett bokorban lévő korona ellenére sok ellenszegülő maradt, aki egyszerűen nem voltak hajlandó elfogadni királyként Tudor Henriket. Igaz ugyan, hogy királyi vér folyt az ereiben, és feleségül vette a néhai yorkista király leányát, de a megátalkodott yorkistákat nem lehetett ilyen könnyen lekenyerezni. Ők azt akarták, hogy a trón egy igazi yorkié legyen, vagy pedig senkié. Így kezdődtek a felségárulások.

Nem maradt egyetlen yorkista sem, az árulók azonban fel-feltámasztották IV. Eduárd megfojtott fiait (anyám fivéreit). Az idősebbiket, Eduárdot nem merték „megtalálni", annyira még ők sem voltak merészek. A fiatalabbikat, Richárdot választották. Mindegyik áruló érdekszövetség bőséggel talált sárga hajú ifjúkat, akik hajlandóak voltak alakítani a szerepét.

Az első ifjú Lambert Simnel volt. Az írek megkoronázták mint IV. Richárdot. Apám mulatott, és türelmes volt. Miután 1487-ben a stoke-i csatában leverte a felkelést, az egykori királyt az uralkodói konyha szakácsává tette meg. A forró kemencék előtt végzett munka hamar lelohasztotta a királyi felhorgadást.

A következő, Perkin Warbeck kevésbé volt mulatságos. A

skótok királlyá kiáltották ki, és előkelő születésű feleséget kínáltak neki. Apám kivégeztette.

És mégis folytatódtak a felkelések. Végtelen volt az árulók és békétlenkedők utánpótlása. Nem számított, mit csinált apám, mindig voltak valahol elégedetlen csoportok, melyek összeesküvést szőttek a megbuktatására.

Ettől végül megkeseredett. Most már látom, és megértem. Elvették az ifjúságát („Ötéves korom óta állandóan fogoly vagy menekült voltam" – mondta egyszer), és még miután állítólag elnyerte is a jogot a békességhez, akkor sem hagytak nyugtot neki. Le akarták taszítani a trónról, vagy bele a sírba.

Apám az ősellensége leányát vette nőül. Gyűlölte IV. Eduárdot, mégis ünnepélyes fogadalmat tett a rennes-i katedrálisban, hogy ha sikeres lesz az angliai inváziója, feleségül veszi Erzsébetet, Eduárd leányát.

Miért? Egyszerűen azért, mert Erzsébet a yorki dinasztia örököse volt, ahogyan ő a lancasterié. Apám soha nem látta Erzsébetet, és mit sem tudott róla. Lehetett volna púpos, kancsal vagy himlőhelyes. Ámde a vele kötött frigy véget fog vetni a háborúskodásnak. Apámat csakis ez érdekelte.

Mint mondtam, megvetette IV. Eduárdot. Miért ne tette volna? Eduárd megpróbálta meggyilkoltatni őt. Eduárd megölte a nagyapját, Owent. Mégis hajlandó volt feleségül venni a leányát… Megértette az idők szavát. Embereket öletünk, és olyan ez, mint egy kert művelése: lenyisszantjuk a zsenge hajtásokat, vagy az egész tövet, bármely növényét, amelyről vélelmezzük, hogy később, a növekedési szezonban veszélyt jelenthet.

Én mindennek véget vetettem. Angliában immár senkitől

nem veszik el az életét alattomban. Nincsenek többé párnával megfojtások, mérgezések vagy éjszakai késelések. Az uralkodásom egyik nagy eredményének tartom, hogy ezek a barbárságok örökre megszűntek.

De apám házasságáról beszéltem. Erzsébetet, Eduárd leányát kihozták a rejtekhelyéről (ahová az anyjával bújt el III. Richárd kegyetlenkedései elől), és apámnak adták a hadizsákmány részeként.

Így hát Yorki Erzsébet Tudor Henrik felesége lett. Az udvari festők különleges címerképet alkottak számukra: az úgynevezett Tudor-rózsát, mely egyesíti a Lancasterek vörös és a Yorkok fehér rózsáját. Kevesebb mint egy évvel később megszületett a nagyon várt trónörökös: Artúr. Azért nevezték el így, hogy elkerüljék az összes „foglalt” nevet (a Henrik lancasteri, az Eduárd és a Richárd yorki név volt), és hogy megemlékezzenek a legendás Artúr királyról. Ez nem sértett senkit, miközben szép dolgok ígéretét hordozta.

Aztán következtek további gyerekek. Artúr után Margit (aki a király anyja után kapta a nevét). Utána én. (Egy harmadik gyereknek már nem volt veszélyes olyan nevet adni, mint az enyém.) Utánam Erzsébet. Aztán Mária. Aztán Edmund. Aztán… nem tudom felidézni a nevét, ha egyáltalán volt neki. Mindössze két napot élt.

Apám huszonkilenc éves volt, amikor megnősült. Mire negyven lett, négy élő gyermeke maradt – két herceg és két hercegnő – és az új dinasztia fennmaradása biztosítottnak tűnt.

Úgy hallottam, apám jóképű és népszerű volt a trónra lépésekor. Az emberek kalandornak tekintették, és az angolok

mindig is kedvelték a szélhámosokat és a hősöket. Éljenezték. Az évek során azonban az éljenzés elhalkult, mert ő nem válaszolt rá. Végső soron nem olyan volt, mint amilyenre számítottak. Nem volt nyers, mint Eduárd, sem pedig durva és egyszerű, amilyennek egy katonakirálynak lennie kellene. Igazából alig volt angolos a gondolkodásmódja, mivel az élete nagy részét az országon kívül töltötte vagy Walesben, ami semmivel sem jobb. Gyanakvó volt az emberekkel, ők pedig megérezték ezt, és végül megvonták tőle a szeretetüket.

* * *

Próbálom itt oly módon bemutatni apámat, ahogyan egy történetíró tenné, igyekszem lejegyezni, hogy miként nézett ki, miként uralkodott. Gyerekfejjel természetesen nem láttam, nem értettem ebből semmit. Apám magas, vékony ember volt, akit csak ritkán láttam, és soha nem egyedül. Néha el-eljött oda, ahol mi – a négy gyerek – éltünk, és bejelentés nélkül meglátogatott bennünket. Gyűlöltük ezeket a látogatásokat. Úgy járt-kelt, mint egy csapatait szemléző hadvezér, latinból vagy számtanból kérdezgetett bennünket. Rendszerint vele volt az anyja, Margaret Beaufort, egy apró, markáns arcú asszony, aki mindig fekete ruhát viselt. Nyolcéves koromra olyan magas lettem, mint ő, a nagyanyám, és egyenesen a szemébe tudtam nézni, bár nem tetszett nekem a szeme. Csillogó volt, és fekete. Mindig a legrafináltabb kérdéseket tette fel, és roppant elégedetlen volt a válaszokkal, mert tudósnak képzelte magát, és még a férjét is faképnél hagyta egy időre, hogy egy zárdába vonuljon, ott éljen, és egész nap

olvashasson.

Ő választotta ki a magisztereinket, és irányította az oktatásunkat. A legjobb magiszterek természetesen Artúrnak jutottak, és a másodrangúak szolgáltak bennünket, többieket. Időnként némelyik magiszteren osztoztam Artúrral. Bernard André mindkettőnknek tanított históriát, Giles d’Ewes pedig francia nyelvet. Artúr Skelton, a koszorús költő kezdetben Artúrt tanította, de később az én magiszterem lett.

Skelton feslett életű pap volt, és azonnal megkedveltük egymást. Durva szatírákat írt, és szeretőt tartott; csodálatos embernek gondoltam. Addig úgy véltem, attól tudós az ember, ha olyan, mint Beaufort nagyanyám. A fekete ruha, a zárda, a könyvek mind összekapcsolódtak a fejemben. Skelton széttépte ezeket a kapcsolódásokat. Később, a saját uralkodásom alatt a tudósság teljesen megszabadíttatott a zárdáktól és kolostoroktól. (És nem egyszerűen csak azért, mert bezártam a kolostorokat!)

Tanultunk latint, természetesen, franciát, olaszt, matematikát, történelmet, költészetet. Nekem különösen nagy adag jutott a Szentírásból, teológiából és egyháziakból, mivel egyházi pályára szemeltettem ki. Nos, soha nem vész kárba semmi, amit az ember megtanult. Jócskán hasznát vettem később a tudásomnak, bár olyan módon, ami elborzasztotta volna az ájtatos nagyanyámat és az általa választott magisztereket.

* * *

Hogyan éltünk? Örökösen költözködésben. Apámnak – vagyis

inkább a koronának – nyolc palotája volt, és a királyi háztartás minden évszakban máshol vert tanyát. De mi, a király gyermekei ritkán laktunk ugyanabban a palotában, amelyikben a király és a királyné. Ők azt szerették, ha mi inkább vidéken vagyunk, vagy a lehető legközelebb a nyílt mezőkhöz és a tiszta levegőhöz. Eltham ideális helynek bizonyult. Aprócska volt, és zöld mezők ölelték körül, ám csupán három mérföldre esett Greenwichtől és a Temzétől. IV. Eduárd építette, a jóképű nagyapám, csupa kőből, és szelíd sáncárok, valamint szépen gondozott kertek vették körbe. Túlságosan kicsiny volt ahhoz, hogy az egész udvar elférjen benne, de tökéletes volt az uralkodó gyermekei és azok kisebb, szakácsok, dajkák és testőrök alkotta háztartása számára.

És őriztek bennünket. A fal övezte szép kis kertünkben úgy éltünk, mintha csak a messzi Skóciában lettünk volna, nem pedig tíz mérföldre London központjától. Apám engedélye nélkül senki nem jöhetett a közelünkbe, nem láthatott bennünket: nagyon is élénken élt az emlékezetében a yorki hercegek sorsa. A miénkben nem, és bosszantónak találtuk a sok korlátozást.

Biztosra vettem, hogy meg tudnám védeni magam bármiféle orgyilkos ellen. Gyakoroltam a kardvívást és az íjászatot, és hamarosan ráébredtem, milyen erős és ügyes vagyok a koromhoz képest. Majdnem vágytam rá, hogy egy gonosz ágens próbát tegyen velem, én pedig megmutathassam, mit tudok, és elnyerjem apám csodálatát. De nem akadt gyilkos, aki engedelmesen megjelent volna, hogy teljesítse gyerekes kívánságomat.

Testgyakorlást a szabad levegőn kellett végeznünk. Mint

mondtam, hamar rájöttem, hogy jól boldogulok a fizikai erőt és ügyességet igénylő dolgokban. Kezdettől fogva könnyen és jól lovagoltam. Nem kérkedem, ha mindent le akarok jegyezni, éppúgy őszintének kell lennem az erényeimet, mint a gyengeségeimet illetően. Tessék: tehetségem volt a test dolgaihoz. Nemcsak az erőm volt meg, hanem a velem született ügyességem is. Minden könnyen ment a mezőn vagy a nyeregben. Mire tizenhét éves lettem, egyike voltam Angliában a legügyesebb férfiaknak – íjjal, karddal, lándzsával, a lovagi tornán, birkózásban, sőt még ama különleges új játékban, a labdaütésben is.

Tisztában vagyok vele, hogy egy ilyen kijelentés gyanús. Engedték nyerni, mondják az emberek. A herceget vagy a királyt mindig szokás nyerni hagyni. Éppen ezért a lehető legtöbbször inkognitóban versenyeztem. Az ellenségeim természetesen ezt is elferdítették, azt állítván, hogy a jelmezek iránti gyerekes rajongásom folytán cselekedtem így. De nem. Én is próbára kívántam tenni magamat, és nem találtam kielégülést olyan versenyekben, amelyekre a megrendezettség gyanúja vetülhetett. Az ég szerelmére! Egy hercegnek nincs becsülete? Egy herceg örömét lelné abban, hogy „hagyják nyerni?" Miért feltételezik sokan, hogy egy hercegnek, velük ellentétben, nincs becsülete vagy híján van az önismeretnek? Egy atlétikai verseny mindenekelőtt próbatétel – egy rövid, tiszta próbatétel. Még ezt is megtagadnák tőlem, és elhomályosítanák az ifjúságom mezején elért eredményeimet.

De csapongok. A szelíd kis testgyakorlásunkról beszéltem a palota udvarán, nem a későbbi tornákról és versenyekről,

amelyeken részt vettem. Artúr gyűlölt minden testgyakorlást, és igyekezett kibújni alóla. Margit és én igencsak egyformák voltunk testileg, és ő volt a fő társam a fáramászásban meg a vizesárokban való úszkálásban. Három évvel idősebb volt nálam, és egyáltalán nem ismert félelmet – azt mondanám, hogy egyenesen vakmerő volt. Sosem gondolkozott, mielőtt átvetette magát egy sövényen, vagy ugratta a póniját, esetleg megkóstolt egy vadon termett, ismeretlen bogyót. Az emberek engem vádoltak azzal, hogy nem ismerek félelmet, vakmerő vagyok, de soha nem voltam az. Korán okultam abból, hogy figyeltem Margitot. (És az ő későbbi viselkedése Skócia királynőjeként ugyanolyan volt, mint a gyerekkori viselkedése az Elthamhez tartozó birtokon. Teljesen zabolátlan, és végül bajba torkolló.)

Ha Margit és én testiekben voltunk egyformák, Máriával lelkileg voltunk azok. Egészen egyszerűen ugyanazon fából faragtak bennünket, és mindig ösztönösen megértettük egymást.

Egyikünk sem volt olyan, mint Artúr, ő pedig nem hasonlított egyikünkre sem… emelkedett volt, magányos és fennkölt.

III

Karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor csatlakoztunk az udvarhoz. Rendre számoltam a köztes hónapokat. A karácsony volt a kedvencem, és szinte végeérhetetlennek tűnt addig a sok, hosszú hónap (hat vagy hét, attól függően, mikor érkezett el a pünkösd).

Természetesen leginkább Margit és én vágytunk az udvarba menni. Margit azért, mert új ruhákat kapott, kényeztették, ajándékokat és édességeket adtak neki. És én? Ezekért a dolgokért is, igen. De legfőképpen, mert láttam anyámat, a királynét. És talán, talán… soha nem fejeztem be a gondolatot, és még most sem vagyok rá képes.

Azon a télen, amikor hétéves voltam, a király úgy döntött, hogy Sheen Manorban üljük meg a karácsonyt. Soha nem jártam ott, vagy ha igen, nem emlékeztem rá. Egyike volt a régebbi palotáknak a Temze felső folyása mentén.

A tél korán beköszöntött abban az évben: december elejére a föld két hete fagyott volt, és máris könnyű hóréteg borította.

Aznap, amikor Elthamből Sheenbe mentünk, olyan lassan jutottunk előre, hogy egy egész napig tartott megtennünk a tizenhat mérföldet. Akik lóháton utaztak, nem vágtathattak, hanem lépésben kellett haladniuk a holminkat szállító tizenkét nehézkes kocsi mellett. Csak késő délután értük el Richmond nagy erdejét, amely királyi vadaskert volt, szarvasokkal, őzekkel és vaddisznókkal. Ám a szekereink

hangos zörgése elriasztott minden vadat, és nem láttam semmit, ahogy átszeltük az erdőt.

Aztán túljutottunk az erdőn, és ahogy lepillantottunk a Temzére – itt kisebb, sekélyebb volt, mint Greenwichnél –, a folyó sárgállva fürdött az alacsonyan álló nap lapos sugaraiban, és ott magasodtak a víz mellett Sheen Manor vörös téglatornyai.

Még mindig hosszú időt vett igénybe, hogy az uradalomba érjünk. A hatalmas szekereket vissza kellett fogni a lejtőn, és a korábbinál is lassabban vánszorogtunk. Margitra pillantottam.

– Versenyzünk? – kérdezte, amint előre tudtam, hogy megkérdezi.

– Igen – mondtam, megsarkantyúzva a lovamat anélkül, hogy hátranéztem volna, és együtt, szilaj vágtával indultunk az uradalom felé. Margit hangos sikongása és nevetése elnyomta a mögöttünk harsanó kiáltásokat.

Mindenki mást megelőzve értük el az uradalom mérföldnyire lévő kapuját. Annyira belemerültünk a vágtázásba, hogy a túlnanról hallatszó kiáltásokra éppúgy nem figyeltünk fel, mint az útitársainkéra. Na már most, a kapu előtt állván jókora tömeg heves ordítozását hallottuk meg, aztán hirtelen csend lett. És senki nem jött, hogy kinyissa nekünk a kaput.

Margit elfintorodott, leugrott a nyeregből, és kikötötte a lovat.

– Akkor hát jussunk be máshol – mondta, és egy kicsiny mellékbejárat felé indult. Morgolódva én is ott hagytam a lovamat, és Margit után indultam. Ő a régi ajtónak vetette a vállát, és lökött rajta egyet, de az ajtó nem engedett. Aztán

szemügyre vette a deszkákat, és megpróbált átmászni az ajtón, amely hirtelen kinyílt, és Margit a földre huppant.

Egy bosszúsnak látszó fiatalember állt ott, és ránk meredt.

– Te meg ki vagy? – Hatalmas volt, vagy legalábbis nekem annak tűnt.

– Margit hercegnő vagyok – mondta a nővérem mereven, sebtében feltápászkodva a földről, ahol a feneke fölé csúszott szoknyával elterült.

A fiatalember hitetlenkedni látszott.

– Én pedig Henrik herceg – szólaltam meg, remélve, hogy meggyőzzük róla, együtt vagyunk, és tényleg azok, akiknek mondjuk magunkat. A fiatalember kilépett az ajtón, és meglátta a közeledő útitársainkat. Igen meglepettnek tűnt, nem vitatta az állításunkat.

– Jól van, hát – mondta. – A királyhoz viszlek benneteket.

Margit utána iramodott, én azonban nem mozdultam.

– És te ki vagy?

A fiatalember megfordult. Azt hittem, mérges lesz, de inkább mulatni látszott.

– Charles Brandon vagyok – felelte, mintha tudnom kellene, ki ő. – Szolgálatodra, hercegem. – Elvigyorodott és meghajolt; a nagyfiú, már-már férfi, aki kétszer annyi idős volt, mint én, az alattvalómnak mondta magát. Amilyen ártatlan voltam, számomra ez nem csupán egy elkoptatott udvari frázis volt, hanem személyes szolgálatra tett fogadalom, kettőnk közötti kötelék. Kinyújtottam a kezemet, ő pedig megragadta.

Ez a kézfogás egy életre összekötött bennünket.

Brandon a vállával tört utat a sűrű tömegben. Mindannyian nyakukat nyújtogatva igyekeztek látni valamit, ami előttünk

rejtve volt. Aztán megláttuk négy, kötéllel fellógatott szelindeket. Felakasztották őket! Rángatóztak, vonaglottak a kötelek végén, vinnyogtak, majd megfulladtak, miközben eszelősen, tehetetlenül kapálóztak a nyakukat szorító kötél irányába. Hamarosan elernyedve, kileffedő nyelvvel lógtak. Az emberek lassan elfordultak, és senki nem mozdult, hogy levágja a kutyákat a kötelekről.

Ekkor megláttam, miért. Megjelent a király. A kutyák elé lépett, és csendet parancsolva felemelte a kezét. Ócska prémmel szegélyezett szürke köpenyt viselt, és magas, vékony hangon beszélt.

– Látjátok hát: áruló kutyáknak nem szabad lázadniuk egy király ellen. – Minden egyes szóval láthatóan gomolygott a lehelete a hideg, mozdulatlan levegőben.

Hátralépett, szemügyre vette a kutyákat, majd elfordult, hogy távozzék. Ekkor valaki előrelépett, és súgott neki valamit.

– Ó! – mondta a király. – Közelednek a gyermekeim. Köszöntsük őket. – Intett a kezével, és a tömeg engedelmesen a főkapu felé fordult.

Margit, Brandon és én megálltunk ott, ahol voltunk. Ahogy a tömeg oszladozni kezdett, megláttuk, mi hever a földön a kutyák alatt: egy oroszlán teteme. Meg volt csonkítva, és vér borította.

– Mi ez? – kiáltotta Margit. – Miért pusztult el az oroszlán? Miért akasztották fel a kutyákat? – Úgy tűnt, egyszerűen csak kíváncsi, és nem taszítja a látvány. Jómagam heves viszolygást éreztem.

– A király az oroszlánra uszította a kutyákat. Be akarta

mutatni, hogy az állatok királya hogyan pusztíthatja el minden ellenségét. Hát, a kutyák kerekedtek felül. Megölték az oroszlánt. Így aztán a király kénytelen volt megbüntetni a kutyákat mint árulókat. Ez volt az egyetlen módja, hogy mentse a helyzetet, és meglegyen a tanulság. – Brandon gondosan megválogatta a szavait, de a hanghordozása elárulta nekem, hogy nem kedveli a királyt. Én azonmód jobban kedveltem Brandont.

– De a király… – kezdtem óvatosan.

– Nagyon aggódik a trónja miatt – válaszolta Brandon, nem törődve az óvatossággal. – Éppen most kapott hírt egy újabb lázadásról. Ezúttal Cornwallból. – Körülnézett, hogy meggyőződjön róla, nem hallja-e valaki. – Ez a harmadik alkalom… – elharapta a mondatot. Vagy talán úgy érezte, hogy Margit kérdésekkel fogja elárasztani.

Margit azonban elfordította a fejét a tömeg és a zaj felé, mely az uradalom területére lépő Artúrt fogadta. A kapu szélesre tárult, és belovagolt Artúr, a nyeregkápába kapaszkodva. Megrándult az arca, amikor megpillantotta a kíváncsi arcokat és a sok-sok embert. Végszóra harsány kiáltozás támadt. A király előrelépett, és megölelte Artúrt, majdnem lerántva őt a lováról. Egy pillanatig egymáshoz simultak, majd a király az emberekhez fordult.

– Nekem most már tényleg megkezdődik az ünnep! – jelentette ki. – Most, hogy itt a fiam! A *trónörökös*! – mondta nyomatékkal.

Nem vette észre, hogy Margit és én ott vagyunk, és néhány perccel később könnyen sikerült az útitársainkkal együtt beslisszolnunk, és a dajkánk, Anne Luke dorgálásánál nagyobb

bajunk nem esett.

Miközben átvonultunk az udvaron, láttam, hogy elvonszolják az oroszlán tetemét.

A szállásunkra vezettek bennünket, és a szolgák nekiláttak kipakolni és összeszerelni a bútorokat, amelyeket a szekereken magunkkal hoztunk. Hamarosan melegített vizet hoztak be ezüstkancsókban, hogy mosakodjunk. Úgy volt, hogy a karácsonyozás aznap este kezdődik a nagyteremben egy ünnepi vacsorával.

A dajkánk, Luke asszony ekkor közölte velem, hogy Mária és én nem mehetünk.

Azt értettem, hogy Máriának miért kell a dajkával maradnia – ő kétéves volt csupán! De én hétéves vagyok, és nekem bizony meg kellene engedniük, hogy ott legyek! Egész évben úgy képzeltem, hogy ha megkezdődnek az idei karácsonyi mulatságok, én részesük leszek. Nem lettem-e nagyfiú az elmúlt nyáron, a születésnapomon?

A csalódottság olyan letaglózó volt, hogy bömbölni kezdtem, és a padlóra hajítottam a ruháimat. Ez volt az első eset, hogy nyílt indulatkitörésre ragadtattam magamat, így mindenki megállt, és rám meredt. Hát jó! Most majd meglátják, hogy olyasvalaki vagyok, akivel számolni kell!

Anne Luke odarohant hozzám.

– Henrik úrfi! Hagyd abba ezt! Ez a viselkedés… – félre kellett kapnia a fejét, amikor különösebb célzás nélkül elhajítottam egy cipőt – egyáltalán nem vall rád! – Megpróbálta elkapni a karomat, de én feléje csaptam. – Ez nem méltó egy herceghez!

Ez elérte a kívánt hatást. Abbahagytam és megálltam, teljesen kifulladva, de még mindig dühödten.

– Ott akarok lenni a vacsorán – mondtam hidegen. – Elég idős vagyok már, és úgy gondolom, nem szép a királytól, hogy az idén ki akar zárni engem.

– Egy herceg, aki elég idős ahhoz, hogy ünnepi vacsorákon vegyen részt, nem vágja a padlóhoz a ruháit, és nem visít, mint egy majom. – A dajka, látván, hogy visszanyertem az önuralmamat, feltápászkodott a térdéről.

Immár tudtam, mit kell tennem.

– Luke asszony, kérem – mondtam kedvesen –, nagyon szeretnék ott lenni. Egész évben erre vártam. Tavaly apám megígérte nekem – ez merő kitaláció volt, de beválhatott –, és most azt akarja, hogy megint a gyerekszobában várjak.

– Őfelsége talán hallott róla, hogy mit csináltatok Margittal ma délután – felelte a dajka vészjóslón. – Hogy előrerohantatok, elszakadva a társaságtól.

– De Margit ott lesz a vacsorán – mutattam rá logikusan.

A dajka felsóhajtott.

– Jaj, Henrik. Megéred a pénzedet. – Rám nézett, elmosolyodott, és tudtam, hogy nyert ügyem van. – Beszélek majd a lordkamarással, és megkérdezem, hogy őfelsége nem gondolná-e meg magát.

Boldogan kezdtem felszedegetni a szétdobált ruhákat, máris azt tervezve, mibe fogok öltözni. Úgy történt tehát a dolog, hogy előbb indulatot mutattam, majd mosolyt és szívélyességet. Könnyen megtanulható lecke volt ez, és én mindig is gyorsan tanultam.

Aznap este hétkor Artúrral és Margittal a nagyterembe kísértek a vacsorára. Odakintről, a folyosóról láttam, hogy muzsikusok gyakorolnak. Kedvetlenül próbálgattak, és bocsánatkérőn néztek ránk, ahogy elhaladtunk.

A neveltetésünk részeként apám valamennyi gyermeke részesült zenei oktatásban. Elvárták tőlünk, hogy tudjunk játszani valamilyen hangszeren. Artúrt és Margitot ez gyakori ellenkezésre késztette, nekem viszont a lantjáték éppoly jól ment, mint a lovaglás, és nagyon szerettem a zeneórákat. Meg akartam tanulni virginálon, fuvolán és orgonán is, de a magiszterem azt mondta, várnom kell, és egyszerre csak egy hangszeren tanuljak. Így hát vártam, türelmetlenül.

Arra számítottam, hogy a királynak jól képzett muzsikusai vannak, és most csalódottság töltött el. Alig voltak jobbak, mint én.

> WILL:
>
> Ez félrevezető, mivel Henrik rendkívül tehetséges volt. Nagyon is valószínű, hogy hétévesen jobban játszott, mint holmi felületes felnőtt muzsikusok.

VIII. HENRIK:

Szép, sárga fényű tűz lobogott a teremben, amikor beléptünk. Olybá tűnt nekem, ezernyi gyertyát látok a hosszú asztalokon, melyek a falak mentén húzódtak, a középütt lévő uralkodói emelvény és asztal körül. Az asztalokat teljes hosszukban fehér abroszok borították, melyeken arany tányérok és

serlegek csillogtak az imbolygó gyertyafényben.

Mihelyt beléptünk, egy férfi jelent meg az oldalunkon, meghajolt, és mondott valamit Artúrnak. A trónörökös bólintott, a férfi pedig – drága, barnásvörös bársonyöltözetet viselt – az uralkodói emelvényhez kísérte, hogy a király és a királyné mellett foglaljon helyet.

Majdnem ugyanakkor egy másik férfi jelent meg, és Margithoz meg hozzám intézte a szavait. Ez egy kissé alacsonyabb, kerek arcú férfi volt.

– Nagyságotok a király közelében, az első asztalnál fognak ülni. Hogy jól láthassák a tréfamestert és a némajátékosokat. – Megfordult, és a gyülekező emberek között haladva vezetett bennünket; olyan érzésem volt, akárha bársonyköpenyek erdejében lépdelnék. A férfi a helyünkre kísért bennünket, meghajolt, és távozott.

– Ki ez? – kérdeztem Margitot. Margit számos udvari összejövetelen jelen volt már, és reméltem, hogy tudni fogja.

– Surrey earlje, Thomas Howard. Azelőtt Norfolk hercege volt. – Amikor értetlenül néztem, ezt mondta: – Tudod! A Howard család feje. Ők III. Richárdot támogatták. Ezért csak earl most, és nem herceg. Azzal kell bizonyítania a hűségét, hogy ültetgeti a király gyerekeit! – Margit rosszindulatúan felnevetett. – Ha eléggé gyakran ültetget bennünket, egyszer talán megint herceg lesz. Ebben reménykedik.

– A Howard család… – kezdtem, de Margit rá jellemző módon félbeszakított.

– Hatalmas, befolyásos család. Ott vannak mindenütt.

Csakugyan ott voltak. Később emlékezni kényszerültem, hogy a szóban forgó estélyig soha nem hallottam a nevüket. A

Howard család. Királyként feleségül vettem kettejüket, kivégeztettem hármat, egyiküket pedig a fiamhoz adtam feleségül. De aznap este még egyikük sem élt, én pedig csak egy hétéves másodszülött fiú voltam, és vártam a napot, amikor papi fogadalmat kell tennem. Ha tudtam volna, mit hoz a jövő, talán megöltem volna aznap este Thomas Howardot, és elébe vágok az egésznek. Vagy ő, engem. Ehelyett azonban hátat fordított nekem, és eltűnt a tömegben, hogy a dolga után járjon, én meg magam alá húztam az egyik lábam, hogy jobban elérjem az asztalt, és a dolog ment a maga útján, ahogyan a víz halad a lejtőn a célja felé.

Hirtelen kürtök és harsonák szólaltak meg (nem egészen egyszerre), megtörve az egybegyűltek fecsegését. Azonnal elcsendesedtek az emberek. A muzsikusok lassú szertartásos indulóba kezdtek, és bevonult a király, a királyné, valamint a király anyja, őket Warham érsek, a lordkancellár, Fox püspök, a lordpecsétőr és Ruthal püspök, apám titkára követte. A sor legvégén Thomas Wolsey haladt, a pap, aki a király alamizsnaosztójaként szolgált. Neki alkalmasint nem sok dolga akadt, mivel a király fukar volt, és nem alamizsnálkodott.

Anyám ott volt! Zsongott a fejem, és nem tudtam levenni a szememet a királynéról! Kora gyerekkoromtól arra tanítottak, hogy tiszteljem Szűz Máriát, a mennyek királynőjét. Voltak ábrázolásai a gyerekszobában, és minden este hozzá intéztem az imáimat. Volt azonban egy ábrázolás, amelyet mindenekfölött szerettem: az elefántcsontszobor a kápolnában. Karcsú volt, szépséges és végtelenül könyörületes; és szomorú, távolba révedő mosoly ült az arcán.

Valahányszor anyámat láttam, annyira hasonlatos volt az elefántcsont figurához, hogy a mennyei anyám és a földi anyám összeolvadt a fejemben, én pedig imádtam őt.

Most, ahogy ránéztem, amint lassan bevonult a terembe, úgy éreztem, mintha magára Máriára pillantanék. Feszülten meredtem előre, és úgy éreztem, beleszédülök az izgalomba.

Anyám a király mellett lépdelt, de egyenesen maga elé tekintett. Nem nézett apámra, nem érintette, nem szólt hozzá, hanem tovahaladt, légiesen és távolian. Kék ruhát viselt, aranyhaja szinte eltűnt a drágakövekkel ékes fejfedője alatt. Odaért az emelvényhez. Artúr mellette volt, anyám kinyújtotta a kezét, megérintette az arcát, mosolygott, és váltottak néhány szót.

Nem emlékeztem, hogy engem valaha is megérintett volna ilyen módon, és kevesebbszer szólt személyesen hozzám, mint ahány éves voltam. Könnyen szült meg engem, és könnyen meg is feledkezett rólam. De talán ezúttal, amikor egyedül leszünk az ajándékozáskor… Talán beszél is hozzám, úgy, ahogyan Artúrhoz beszélt az imént.

A király szólalt meg. Vékony és fakó volt a hangja. Köszöntötte az udvart Sheenben. Köszöntötte szeretett fiát és az örökösét, Artúrt – ekkor rászólt Artúrra, hogy álljon fel, hogy láthassák az egybegyűltek. Margitról és rólam egyáltalán nem tett említést.

Felszolgálók vizezett bort hoztak nekünk, és érkezni kezdtek a fogások: bélszín, garnéla, homár, osztriga, ürühús, disznósajt, tengeri angolna, ponty, orsóhal, hattyú, daru, fürj, galamb, fogoly, liba, kacsa, nyúl, gyümölcsmártás, bárány, fehér kenyér és a többi, mígnem abbahagytam számba venni.

Az orsóhal után nem tudtam többet enni, és hárítani kezdtem a fogásokat.

– Nem szabad többet enni, csak egy-egy falatot mindegyik fogásból – okított Margit. – Ez nem olyan, mint amikor a gyerekszobában étkezünk! Megtöltötted a hasadat garnélával, és most már nincs hely semmi másnak!

– Nem tudtam – motyogtam. Elálmosított a bor (még ha vizezett volt is), a kései időpont és a teli gyomor. Az előttem és az asztal teljes hosszában vibráló gyertyafény különös módon hatott rám. Erőlködnöm kellett, hogy ne aludjak el ültő helyemben. Alig vettem észre, amikor behozták a pompás desszertet, a sheeni kastély cukormázas mását, és persze nem kértem belőle egy falatot sem. Teljesen lefoglalta az erőmet, hogy ne slisszoljak félre, hogy az asztal alá leheveredve gyorsan álomba merüljek.

Aztán leszedték az asztalokat, és tréfamesterek meg pantomimjátékosok jöttek be; az előadásuk mintha soha nem akart volna véget érni. Képtelen voltam figyelni rájuk, és csak azért imádkoztam, legyen már vége, mielőtt szégyenszemre összeesem, bizonyítva, hogy apámnak igaza volt – túl kicsi vagyok én még az estélyekhez.

WILL:

Őszinte vélemény arról, hogyan látja a közönség a tréfamestereket. Mindig is hiba volt vacsora után felléptetni bennünket; a teli gyomor eltompítja az emberek felfogását. Evés után az ember nem nevetni vágyik, hanem aludni. Én mindig úgy véltem, hogy a

> régi Rómából való vomitorium helyén (ahol könnyíthettek a megrakott gyomrukon), dormitoriumnak kellene lennie, ahol az emberek alhatnak és emészthetnek. A királyi építészek talán tekintettel lehetnének erre, amikor tervrajzokat készítenek. Persze, közvetlenül a nagyteremből kéne nyílnia.

VIII. HENRIK:

Végre vége lett. A tréfamesterek botladozva távoztak, miközben papírrózsákat és tésztagyöngyöket szórtak a nézők fölé. A király felkelt, és intett Artúrnak, hogy induljon el. Senki nem mozdulhatott a teremben, amíg a király család el nem hagyta az emelvényt, és amíg néztem, hogy a király, a királyné és Artúr kivonulnak, azon gondolkoztam, hogy Margitnak és nekem mit kell tennünk. A király hirtelen megfordult, és méltóságteljes fejmozdulattal jelezte, hogy Margit és én csatlakozzunk hozzájuk. Tehát mindvégig tudta, hogy jelen vagyunk.

Nem vettek tudomást rólunk, ahogy a nyomukba szegődve mögöttük lépdeltünk. A király elmélyülten társalgott Warhammel, a királyné egyedül lépegetett, láthatóan a saját gondolataiba merült. Mögöttük holló benyomását keltve haladt Margaret Beaufort, csupa feketében, a fülét hegyezve, hogy hallja a király bizalmas beszélgetését. Mellettem Margit panaszkodott a szoros cipőjére, a kései órára és a sült hattyúra, amely megfeküdte a gyomrát.

A király lakosztálya a kastély túlsó végén volt, a

nagyteremmel átellenben, ami nem csekély morgolódást okozott a konyhások körében. De amikor odaértünk a lakosztályhoz, csalódottságot éreztem. Régi és szegényes volt, még annyira sem volt tágas és berendezett, mint az elthami gyerekszoba. A mennyezeten a rosszul égő faggyúgyertyákból származó koromfoltok éktelenkedtek, a kőpadló lyukakkal teli és egyenetlen volt. És hideg volt, dacára a tűznek. Huzat járt mindenütt, minek folytán imbolyogtak és vibráltak a fáklya- és gyertyalángok. Egyszeriben teljesen felébredtem, és dideregtem.

A király azonban szórakozottnak tűnt, mintha nem venné észre a környezete kényelmetlen voltát. Odahívta magához Ruthalt és Foxt, és tanácskozott velük pár pillanatig, majd ellépett tőlük, és feszült hangon így szólt:

– Most pedig ünnepeljünk! Karácsony van. – A királynéra mosolygott, de a mosolya inkább ideges arcrángás benyomását keltette.

Anyám felállt, és karcsú, fehér oszlophoz volt hasonlatos.

– Gyermekeim – kezdte a kezét kinyújtva. – Gyerekek nélkül nincs ünnep. – A közvetlenül mellette álló Artúrhoz fordult. – Elsőszülöttem – mondta szeretetteljesen, megborzolva Artúr haját. – Majd szétnézett a teremben. – És Margit. – Margit mosolyogva melléje lépett. – És Henrik. – Lassan odamentem hozzá. – Ó, Henrik! De sokat nőttél. És miket mesélt nekem André a tanulmányi előmeneteledről. – Melegen csengett anyám hangja, de a szavai személytelenek voltak. Bármelyikünkhöz intézhette volna őket. Egy pillanatig gyűlöltem.

– Köszönöm, asszonyom – mondtam. És vártam még valami

másra. De nem hangzott el semmi más.

A király belesüppedt egy régi, rozoga bőr karosszékbe. Borért kiáltott, és szó nélkül megivott két kupával. Komor összejövetel volt ez. Kezdtem azt kívánni, bárcsak inkább mégis a gyerekszobában maradtam volna.

Apám hirtelen felpattant a székéből.

– Karácsony évadja van – ismételte, mintha elfelejtette volna, mint mondott előzőleg. – És hála Istennek itt van velem a családom. Most megajándékozzuk egymást – vagyis inkább átadjuk az ajándékainkat a gyermekeinknek. – Intett, és egy szertartásmester egy tálcával lépett elő, amelyen becsomagolt ajándékok voltak.

– Artúrnak. – Amikor egy-egy név elhangzott, oda kellett mennünk, hogy átvegyük az ajándékunkat. Artúr fogta a vaskos csomagot, a karjával magához szorította, és visszatért a helyére.

– Nem, nem! – A király hangja nyers volt. – Bontsd ki!

Artúr engedelmesen nekilátott leszaggatni a csomagolást. Valami összehajtogatott, puha dolog volt alatta. Fehér volt. Már láttam is, hogy egy bársonypalást az! Hermelinprémes. Artúr térdére omlott. Artúr kirázogatta, és fel kellett állnia, hogy megtegye.

A király várakozón figyelt.

– Köszönöm, apám – mondta Artúr. – Köszönöm, anyám.

– Nos? – mondta a király sugárzó arccal. – Próbáld fel!

Artúr belebújt, és borzalmas csend támadt. A palást jóval nagyobb volt a méreténél, és mókásan lötyögött rajta. Törpének látszott benne.

A király látta ezt, és legyintett a kezével.

– Ez az esküvődre lesz – jelentette ki zsémbesen. – Egy kissé nagy, természetesen.

– Természetesen – mormogta a néhány jelenlévő kamarás.

Artúr levette, és összehajtogatta.

Margit egy gyöngyös fejéket kapott.

– Szintén az esküvődre – mondta a királyné. – Nemsokára lesz – tette hozzá gyengéden. – Két-három év múlva…

– Igenis. – Margit otrombán térdet hajtott, és visszatrappolt a helyére. Lezökkent, szurtos kezébe szorítva és kis híján elgörbítve a kecses fejéket.

– Henriknek pedig… – felálltam, amikor a nevemet mondták, és elindultam anyám felé, aki kinyújtotta a kezét. – Neked is a *házasságodhoz.* – Egy vékony csomagot nyomott a kezembe, majd intett a fejével, hogy bontsam ki. Megtettem, és egy pompásan illusztrált zsolozsmáskönyvet találtam benne. Meglepetten néztem fel anyámra.

– Az egyházzal kötendő házasságodhoz – magyarázta anyám. – Most, hogy ilyen jól haladtál a tanulmányaiddal, talán hasznát veheted ennek.

Csalódott voltam, olyan okokból, amelyeket nem tudtam volna elmagyarázni. Mégis, mire számítottam?

– Köszönöm, anyám – mondtam, és visszatértem a helyemre.

Az ünnepi este hasonlóan feszült hangulatban folytatódott. A király hosszasan társalgott az anyjával, a királyné pedig egyszer sem kelt fel a díszesen faragott székéből, hogy beszéljen valamelyikünkkel, hanem a kezével babrált, meg a ruhája szalagjaival, és a mellette lévő Margaret Beaufort unszoló sugdolózását hallgatta.

Időnként megütötte a fülemet egy-egy szó: *Cornwalliak. Hadsereg. Torony. Vereség.*

És még mindig nem említette senki az oroszlánt vagy a kutyákat. Ez volt a leginkább zavarba ejtő. Nem értettem, de akkor még nagyon keveset értettem.

Nem értettem például, hogy a közismerten fukar király miért rendezett ilyen fényűző estélyt. Nem értettem, miért oly nyilvánvalóan rosszkedvű, dacára annak, hogy a szavaival igyekszik vidámnak mutatkozni. Nem értettem, mi közük a cornwalliaknak ehhez az egészhez.

Megpróbáltam fejben rendet vágni mindezen dolgok között, miközben kötelességtudón a zsolozsmáskönyvet nézegettem, hogy anyám kedvében járjak, amikor egy hírnök rontott be a szobába. Vadul körbepillantott, majd valamennyiünk füle hallatára ezt kiáltotta:

– Felség… a cornwalliak vannak vagy tizenöt ezren! Máris Winchester felé járnak. És megkoronázzák Warbecket!

A király ültében ránézett, az arca kifejezéstelen volt. Egy pillanatig semmilyen hang nem hallatszott a nehéz lélegzetvételén kívül. Aztán megmozdult az ajka, és így szólt:

– Már megint!

– Az árulók! – fakadt ki a király anyja. – Büntesd meg őket!

A király közönyös arccal fordult feléje.

– Mindegyiket, asszonyom? – kérdezte gunyorosan.

Láttam, hogy a nagyanyám arckifejezése megváltozik. Akkor nem tudtam, hogy a férje fivére, Sir William Stanley éppen előzőleg állt át a trónkövetelő oldalára.

Nagyanyám nem hátrált meg, két acélos pillantás fúródott egymásba.

– Mindegyiket – mondta.

Ekkor a hírnök odalépett hozzájuk, és nagy riadalom közepette, szűk körben tanácskoztak. A királyné arcát figyeltem; elsápadt, de nem árult el semmilyen más érzelmet. Hirtelen felállt, és elindult arrafelé, ahol mi voltunk Artúrral és Margarettel.

– Késő van – mondta. – Le kell feküdnötök. Hívatom Luke asszonyt. – Nyilvánvalóan azt akarta, hogy távozzunk, éppen akkor, amikor a legjobban akartam maradni.

Nagy csalódásomra Luke dajka azonmód jött is, és kiterelt bennünket. Tele volt vidám kérdésekkel az estélyt és az ajándékainkat illetően. Ahogy visszamentünk a kvártélyunkba, éreztem a hideget, még erősebben, mint a király szobájában. Úgy szivárgott be a nyitott folyosóra, mint ahogyan a víz hatol át egy szűrőn.

A falakon lévő fáklyák hosszú árnyékokat vetettek elénk. Nem sok maradt már belőlük; biztosan nagyon késő volt. Jó sok füstöt árasztottak, ahogy fogyatkozva égtek a foglalatukban.

Az átjáróban igazából alig lehetett látni a füsttől, amely előrébb még sűrűbb volt. Ahogy befordultunk egy újabb átjáróba, hirtelen megszűnt a hideg. Én így érzékeltem – nem mintha rendellenesen meleg lett volna, de már nem volt hideg. Kezdtem kibújni a köpenyemből. Mindmáig emlékszem, milyen érzés volt megragadni a viseltes bársonyt, kioldozni a zsinórt, és lehámozni magamról a súlyos ruhadarabot. És szinte ugyanekkor meghallottam a kiáltást:

– Tűz van! –, így aztán még ma is, ha úgy fogom meg a köpenyemet, ismét hallom azt a félelmetes hangot…

És aztán megláttuk – megláttuk a nagyteremben felcsapó lángokat. Odabent volt a tűz, és olyan falánk volt, mint mi néhány órával korábban, elemésztett mindent. Itt-ott máris a mennyezetet nyaldosták a lángok, türelmetlenül követelve a következő fogást. Mivel még semmiféle riasztásra nem került sor, nem tódultak ki az emberek az udvarra. Olybá tűnt, akárha a lángok saját privát mulatsága zajlana.

Luke dajka felsikoltott, és megfordult, hogy visszameneküljön a király lakosztálya felé, mi pedig mögötte loholtunk. Menet közben két alvó őr mellett haladtunk el; a dajka felrázta őket, és a tűzről sikoltozott. Odaértünk a király lakosztályához, és Luke dajka, aki ekkorra összevissza beszélt félelmében, csak állt és dadogott. A király még mindig a hírnökkel beszélt, és bosszúsnak látszott, amiért félbeszakítják. Luke dajka feltépte a súlyos ajtót, és fekete füstfelhő áradt be.

– Felség, felség – motyogta az asszony, és mutogatott.

A király az ablakhoz ugrott, és kinézett. A lángnyelvek a tetőig értek, és már bele is kaptak. Rémülten figyeltük, ahogy a tető olvadó gyertya módjára lassan megroggyan, és megadja magát. Éppen ekkor megfordult a szél, és hatalmas hőhullám csapott az arcunkba.

A király ekkor mozdult meg.

– Kifelé! – kiáltotta, és a hangja immár nem vékony volt, hanem parancsoló. – Kifelé! – Mind kimentünk a folyosóra, ahol addigra sűrű füst gomolygott, és világos volt a levegőbe röppent szikráktól, aztán lesiettünk a privát lépcsőn, amely az épület falain kívülre vezetett. Az őrök követtek bennünket. A király rájuk förmedt:

– Csináljatok riadót! Kihozni mindenkit! És ne az udvarra! Hanem a folyóhoz! – Visszafordult hozzánk. – Igen, a folyóhoz! – mondta, a mólóhoz vezető ösvény felé tolva bennünket.

Maga az épület immár fáklyaként égett. Szinte teljes egészében kiszáradt fából épült. Lángok csaptak fel a tetőről, és ahogy a folyó felé siettünk, hallottuk, amint hatalmas robajjal beroskad a nagyterem mennyezete. Hátrafordultam, hogy megnézzem, és hatalmas ívben felfelé szálló szikrákat láttam, a nyomukban pedig füst gomolygott. Aztán feldöntött Artúr, aki mögöttem futott.

– Ne állj meg bámészkodni! – ordította. – Kelj fel! – Sietve feltápászkodtam, és az előttünk lévő folyóra meredtem, amely furcsán tükrözte a mögöttünk villódzó rőtszínű fényt. A be nem fagyott szakaszokon táncolt a lángok visszfénye, sőt olybá tűnt, mintha maga a folyó égne.

A király megállt a folyóparton.

– Itt biztonságban leszünk – jelentette ki. Szótlanul közel húzódtunk egymáshoz, és néztük, ahogy Sheen Manor leég.

– *Sic transit gloria mundi* – mondta Margaret Beaufort, és keresztet vetett. Mogorván rám nézett a fekete szemével; szórakozottan állapítottam meg, ahogy efféle pillanatokban szokta az ember, hogy a szeme miniatűr formában tükrözi vissza a lángokat. – Egyszer majd szentbeszédet mondhatsz erről, Henrik. Lecke ez, melynek tanulsága, hogy mennyire tünékenyek az evilági dolgok. – A pillanathoz illőn cikornyásabb lett a szóhasználata. Nyilvánvalóan szentbeszéd volt ez, melyet ő maga szeretett volna elmondani, ott és akkor. – Isten így büntet bennünket a hívságainkért.

– Ez a cornwalliak műve – mondta apám. – *Vagy a barátaiké.* – Felvett egy követ, és dühödten a folyóba hajította. A kő puffant a jégen, odébb siklott pár lábnyival, majd csendesen beleesett a hideg vízbe. Fodrozódott a folyó tükre, minden egyes kör vöröslőn csillogott.

– Most a Towerba kell mennünk. Úgy fog kinézni, mintha kénytelenek lennénk menedéket keresni. Ezt jól kitervelték.

Hirtelen megértettem az egészet. Megértettem a zavarba ejtő apróságokat: hogy apám azért rendezte az estélyt, hogy megmutassa az udvarnak és a befolyásos nemeseknek, micsoda gazdag és hatalmas király is ő, mennyire biztos és szilárd alapokon nyugvó az uralma. Sheenbe hozatta a gyermekeit, maga mellé ültette Artúrt, felhívta a figyelmet a lakoma után Margitra és rám, hogy megmutassa a családja összetartását, hogy szembetűnővé tegye az örökösei alkotta falanxot.

Azért akasztotta fel a kutyákat, mert árulás volt mindenütt, és figyelmeztetni kívánta a potenciális hitszegőket, hogy tőle nem számíthatnak irgalomra. A külsőségek fontosak voltak, fontosabbak még a valóságnál is. Az emberek csak annak adtak hitelt, amit a szemükkel láttak; nem számított, ha szándékoltan hamis vagy megrendezett is a látvány.

És megértettem a nagy dolgot: az ellenségnek megvannak a saját erőforrásai, és képes mindent egy pillanat alatt lerombolni az ember körül, aki utána csak szitkozódni tud, és köveket hajigálni a folyóba. *Minden ellenséget el kell pusztítani. Örökösen résen kell lenni.*

És az összes dolog közül a legrémületesebb: apám trónja nem állt szilárdan. Hideg könyörtelenséggel vésődött az

agyamba a tény. Holnap vagy a jövő héten vagy a jövő évben talán már nem lesz király…

– Ó, Henrik, miért? – zokogott Artúr, még mindig magához szorítva a fehér, hermelinprémes ajándékpalástot. Aztán megválaszolta a saját kérdését: – Úgy hiszem, egy hanyag szakács miatt. – Szipogva törölte meg a kézfejével az orrát. – Biztonságosabbá teszem a konyhákat, amikor király leszek.

Ekkor én is sírni kezdtem, és nem az égő kastélyért, hanem Artúrért, szegény, ostoba Artúrért…

– Igen – mondtam. – Biztonságosabb konyhák. Az jó dolog lenne.

Sheen Manor porig égett. A Towerban találtunk biztonságos menedéket, és apám csapatai végül legyőzték a cornwalliakat, de azok előbb egészen Londonig eljutottak. Hatalmas csata dúlt a Temze túloldalán Blackheathnél, és a Tower magas ablakából láttuk a hömpölygő embertömeget, láttuk az ágyúk lőporfüstjét. Láttuk az apró, elterült alakokat is, akiknek teste nem mozdult többé, mígnem, ahogy telt a nap, többen lettek, mint az elevenek.

A trónkövetelő Warbecket elfogták és biztos őrizet alatt bezárták a Tower erődtraktusába, és alighogy bekerült oda, mi kijöttünk. Mindent eldöntött az az egyszerű dolog, hogy a fal melyik oldalán van az ember. Apám ismét király volt, és szabadon mehetett, ahová tetszett neki, míg Warbeck be volt zárva a napfény nélküli tömlöcébe.

Apám elhatározta, hogy pompázatosan, modern stílusban újjáépítteti Sheen Manort, sok-sok üvegablakkal. Nyomatékosítandó a közelmúltbéli győzelmét, a palota nevét

Richmondra változtatta. (Richmond earlje volt, mielőtt király lett.) Szokatlanul nagy összeget költött az új palotára, és ennek eredményeként az meglepően fényűző lett.

Nekilátott terveket szőni arra vonatkozóan is, hogy összeházasítsa Artúrt Aragóniai Katalin hercegnővel, akivel régóta egymás jegyesei voltak. Apámnak feltett szándéka volt Artúrt a lehető leghamarabb a hitvesi ágyba fektetni.

IV

Artúr jegyessége gyakorlatilag ugyanazon okból köttetett, amiért Artúrnak keresztelték el, „a brit faj tiszteletére". És mi lett volna jobb módja a brit faj iránti tisztelet kimutatásának, mint keresztezni azt egy másik királyi házzal? Apám, mint mindig, nagy célt tűzött maga elé. (Az utóbbi időben ráébredtem, hogy nagyszerű szerencsejátékos lett volna belőle. Milyen kár – és veszteség az erszénye szempontjából! –, hogy elvből nem játszott.) Spanyolország kézenfekvő választás volt, mivel apám nem óhajtott az ősi ellenségtől, a franciáktól könyörögni menyasszonyt. Ha Spanyolország hagyja, hogy hercegnője egy Tudor-házbélihez menjen feleségül, akkor igenis elismerten legitim uralkodók vagyunk. Apám számára ez újabb látványos alkalom lenne a pózolásra, akárcsak az áruló kutyákkal. Nézzétek, nézzétek, igazi király vagyok. Hiszen a régi, elfogadott királyi családok soha nem írnának alá házassági szerződést egy Perkin Warbeckkel vagy hasonszőrűvel. És ha majd fiúk születnek ebből a házasságból, megszűnik minden kimondatlan fenntartás a Tudor-vér értékével kapcsolatban. Artúr és Katalin gyermekeit minden európai udvarban szívesen fogják látni.

Azt hiszem, élt abban az időben egy olyan vélekedés, hogy Anglia a szó civilizált értelmében nem ország. Félreesőnek, távolinak és barbárnak tekintettek bennünket – utóbbinak a szörnyű dinasztikus háborúink miatt, amelyek

emberemlékezet óta zajlottak. Nem voltunk igazán vadak, mint a skótok vagy az írek, de még nem voltunk Európa integráns része.

Minden nagyon lassan jutott el hozzánk. Amikor tízéves voltam, vagyis 1500 körül, jószerével hallatlan volt, hogy egy közönséges lakóépületnek üvegablakai legyenek. Egyetlen faragatlan, közönséges angol sem használt (és nem is látott egyáltalán) villát, nem viselt mást, csak gyapjút, nem élt egyébben, mint a hagyományos, sör, kenyér és marhahús alkotta étrenden. Nem voltak szőnyegek a kőpadlókon, csak piszkos gyékény, amelyre az emberek odaköptek, és szemetet dobáltak. Még a király is egy rozoga, kecskelábú asztalnál étkezett, és csak gyermeket szülő asszonyok számíthattak arra, hogy jut nekik egy párna. Miközben itáliai hercegek nyitott, napfényes villákban éltek, berakásos márványasztalokon dolgoztak, és változatos, finom ételeket kóstolgattak.

A reneszánsz, az új műveltség csak idegen kifejezést jelentett számunkra, és gyanús volt minden, ami idegen volt. A nagyuraink továbbra is próbálták megtartani a csatlósaikból álló magánhadseregüket, jóval azután, hogy az európai fejedelmek kezdtek minden katonai erőt a saját kezükben összpontosítani. A zene még az udvarban is abból állt, hogy hitvány muzsikusok kicsiny együttese ósdi hangszereken divatjamúlt dallamokat játszott. A parlamentet csak azért hívták össze, hogy a királynak pénzt teremtsenek elő, amelyet aztán az emberek nemigen akartak befizetni. Az európai követek az itteni kiküldetést száműzetésnek tekintették, amelynek során nélkülözéseket kell elszenvedniük, és elképesztő, zabolátlan emberek között kell létezniük.

Imádkoztak, hogy kibírják addig, amíg jutalomképpen egy „igazi” udvarba küldik őket.

A közrendűek természetesen odaseregletttek és a szájukat tátották, valahányszor az angol király egyik palotából a másikba ment. Számukra nagyszerűek voltunk. Ők nem ismertek jobbat; de a külföldiek igen. Az utóbbiak csúfot űztek a királyból és a rongyos, idétlen, idejétmúlt nagyszerűségünkből.

Persze tízévesen nem tudtam mindezt, de érzékeltem. Láttam, mennyire vonakodnak a spanyolok ténylegesen ide küldeni a leányukat, dacára az aláírt megállapodásoknak, amelyekben erre ígéretet tettek. Láttam, hogy a francia király vagy a német-római császár soha nem találkozik apámmal, soha nem jönnek el az udvarába, vagy hívják meg a sajátjukba. Láttam, hogy az itteni követek öregek és rosszul öltözöttek, és hogy némelyik udvar egyáltalán nem küld követeket.

Artúr uralkodása alatt másképp lesz, reménykedtem. Azt szerettem volna, hogy olyan legyen, mintha a régi Artúr jönne el ismét – hogy legyen hatalmas király, tele méltósággal és erővel és egyfajta ragyogással, amely mindent megváltoztat. Miközben fogcsikorgatva igyekeztem egyházi emberré kupálódni, úgy gondoltam az uralkodására, hogy az majd az egyház számára is igazi aranykort hoz. Artúr alatt a kolostorokban virágozni fog a műveltség, a papok ismét a Megváltónak szentelik magukat… és így tovább. Igen, keményen igyekeztem magamból egyházi embert faragni. Mindig úgy éreztem, hogy bármire kap is elhívatást az ember, teljes szívvel annak kell szentelnie magát. Bár a vallásos életet mások választották nekem, elhittem, hogy így kell lennie.

Vajon Sámuel prófétát nem ígérték-e Istennek még születése előtt? Isten kiválasztott engem, Istennek biztosan különleges feladata van számomra. És ez így is volt, jóllehet, nem úgy, ahogyan eleinte gondoltam. Nem az Isten szabta feladatot teljesítettem-e királyként? Védelmeztem az igaz hitet, és megoltalmaztam az angol egyházat a pápaság tévelygéseivel szemben? És képes lettem volna megtenni ezt, kellőképpen fel lettem volna vértezve, ha nem töltöttem volna a gyermekkoromat szent tanulmányokkal? Semmi sem hiábavaló, semmi sem értelmetlen. Isten irányít mindent. *Mindent*, mondom.

WILL:

Hallottak már ilyen ostobaságot? Harry mindig nagyon fárasztó volt, amikor belebonyolódott valamelyik vallási eszmefuttatásába. Ez tökéletes példa. Ami rosszabb, tényleg el is hitte ezeket.

VIII. HENRIK:

Gyűlölnöm kellett volna Artúrt, de nem gyűlöltem. Számomra még az irigység is tilalmas volt: ha Artúrnak királlyá kell lennie, akkor ez Isten akarata, és nem szabad Istennel hadakoznom. Jákob megtette, de az régen volt, és méltóképpen elnyerte a büntetését. Amikor a Teremtés könyvét tanulmányoztam, tudtam ezt.

Artúrt, a jóképűt, a ragyogót, az ígéretest, az eszményi herceg mintaképeként ünnepelték. Csodájára jártak az

eleganciájának, a kinézetének, a pallérozottságának. Nem vettek tudomást a betegességéről, a kínos félénkségéről, a testi bátorság hiányáról (miközben olyan király fia volt, aki csatában szerezte a koronáját). Egy leendő király mindig csodagyerek, jelenség, Nagy Sándor újbóli megtestesülése.

Szóval, ahogy múltak az évek, és én magasabb és erősebb lettem, mint Artúr, és megelőztem a tanulmányok terén is (titokban engem kért meg, hogy készítsem el helyette a latin fordításait), erről udvariasan nem vettek tudomást, és nem vettek tudomást rólam sem.

Csak maga Artúr nem húzódott el tőlem. Ő szeretett engem, és furcsa módon irigyelt. Szabadnak gondolt.

– Te olyan szerencsés vagy, Henrik – mondta csendesen egy nap, miután a király eljött meglátogatni bennünket: megdicsérni Artúrt és felszínesen biccenteni a többi gyermekének. – Téged nem figyelnek. Nem törődnek vele, mit csinálsz.

És ezért nevez engem szerencsésnek, gondoltam fanyarul.

– Azt tehetsz, ami jólesik – folytatta Artúr. – Lehetsz olyan, amilyen akarsz, csinálhatod, amit a kedved diktál.

– Nem – mondtam végül. – *Te* vagy az, aki ezt megteheti. Ugyanis te bármit csinálsz, azt mondják rá, hogy helyes. Én bármit csinálok, azt mondják rá, hogy helytelen.

– De hát nem látod? Ez a szabadság: helytelenül viselkedni. Mennyire szeretnék én… – hirtelen zavarba jött és elhallgatott, majd témát váltva a kora tavaszi napról beszélt, amikor ő tizenöt éves volt, én meg tíz. – Szeretném, ha segítenél nekem, Henrik – bökte ki.

– Hogyan? – elképesztett a váratlan, őszinte kívánság.

– Te annyira jó… ügyes lovas vagy – mondta végül Artúr. – Tudod, én… soha nem szerettem a lovakat. És most lóháton kell apámmal Katalin, a jegyesem elé mennem.

– Mire arra sor kerül, húsz leszel – csipkelődtem. Mint mindenki más, én is tudtam, hogy a Katalinnal kötendő házasság ügye ismét holtpontra jutott.

– Nem. Idén ősszel fog érkezni. És mindjárt utána esedékes az esküvőnk. Tudom, hogy a spanyolok odavannak a lovaglásért, Katalin anyja várandósan is maga lovagolt csatába! Én… hát, én…

– Nem szeretnél leesni Katalin előtt – fejeztem be. – De Artúr, évek óta lovagolsz, számtalan oktatód volt. Mit tudok én tenni, amit te nem? – Utálod a lovakat, és nincs hozzájuk érzéked, gondoltam magamban, és ezen egyetlen oktató sem tud segíteni.

– Nem tudom – felelte Artúr keservesen. – De ha…

– Megpróbálok segíteni neked – mondtam. – De ha nem vagy jó lovas, miért nem kerülöd a lovakat Katalin előtt? Csinálj valami mást. Énekelj. Táncolj.

– Nem tudok énekelni, és botlábam van – jelentette ki Artúr merev arccal. – Te tudsz énekelni, és tudsz táncolni, de én nem.

– Akkor szavalj verset.

– Utálom a verseket.

– Akkor mit tehetek érted? – tűnődtem. – Akkor engedd, hogy mások csináljanak bolondot magukból tánccal, énekléssel meg szavalattal, és mulass, amíg nézed őket.

– És van még valami! A… a nászéjszaka! – Artúr hangja magasabbnak tűnt a szokásosnál.

– Ó, igen – mondtam hányavetin, igyekezvén beavatottnak látszani.

Artúr halványan elmosolyodott.

– Ahhoz végtére is nem kérhetek tőled segítséget – próbált meg kedélyeskedni, és ez a tréfa szó szerint évekig kísértett engem.

* * *

Tehát, végül meg kell történnie. Artúrnak haladéktalanul meg kell nősülnie, és a spanyol hercegnő máris úton van Angliába. Az út legalább két hónapig tart. De Katalin elindult! És miután évekig semmi nem történt, királyi menyegző lesz, ünnepségekkel. Apám kénytelen lesz pénzt költeni, mivel Európában minden szem az angol udvarra irányul, figyel és ítélkezik. Nagyszabású estélyek kellenek, és mívesen kidolgozott allegorikus boltívek meg szobrok és utcai parádék, az esküvőt megünneplendő, és egész nap vörös- és fehérbornak kell folynia a nyilvános vízvezetékekből. (A gyóntatóm máris rámutatott, hogy mértéktelenül odavagyok az evilági pompáért és csillogásért, ahogyan ő fogalmazott.) Ami számomra a legfontosabb volt, új ruhákat kaptam.

Gyűlöltem apám zsugoriságát. Utáltam molyette köpenyekben járni, és olyan ingeket viselni, amelyek ujja az alkarom közepénél ért véget. Immár olyan magas voltam, mint Artúr, mégis több mérettel kisebb ruhákat kellett felvennem. Amikor lehajoltam, a nadrágom bevágott a hátsómba, amikor nyúltam valamiért, a vállamnál feszült a ruha.

– Szakasztott a nagyapád vagy – mondogatta Luke dajka.

Nem látta, hogy ettől megvonaglik az arcom. – Nagydarab volt, és te is az leszel. Hat láb négy hüvelyk magas volt.

– És jóképű is. – Nem bírtam megállni, hogy ne tegyem hozzá.

– Igen – mondta a dajka epésen. – Talán túlságosan is, és ez nem vált előnyére.

– Nem lehet annyira jóképű az ember, hogy az kárára volna – évődtem.

– Nem? Ő annyira az volt. Egyébként egy papnak kár jóképűnek lennie. Ha túlságosan jóképű vagy, nyugtalanok lesznek az emberek. Senki nem fog gyónni neked.

– Nekem viszont lesz meggyónnivalóm! – nevettem.

– Henrik! – horkantott az asszony. – Nem szabad előre elterveznéd, hogy rossz leszel.

– Igaza van, Luke asszony. Csak önkéntelenül fogok vétkezni.

Élvezettel néztem az arcát, ahogy sebbel-lobbal távozott. Alig is tudtam, miféle vétkeket fogok alkalmasint elkövetni, ám az udvari szolgálólányok némelyike nyilvánvalóan tudta: rajtakaptam őket, ahogy sajátos arckifejezéssel méregetnek.

Katalin a várakozásoktól eltérően nem Doverban szállt partra. Egy vihar eltérítette a hajóját, és a spanyolok kénytelenek voltak Plymouthban partra szállni – hosszas lovaglást téve szükségessé Londonból, esőben, sáros úton.

A protokoll mindazonáltal megkövetelte, hogy apám eléje menjen, és hivatalosan köszöntse őt Angliában. Artúr nem kísérhette el apámat, ez világos volt. Betegeskedett egy ideje, köhögésrohamok gyötörték. Fedél alatt kellett maradnia, tűz

közelében, hogy megőrizze a maradék erejét, és szembe tudjon nézni a közelgő esküvője jelentette megpróbáltatással. Így történt, hogy nekem szóltak, menjek apámmal elhozni Katalint az új otthonába.

Késő ősz volt, ködös, hideg idővel. A levelek már lehullottak a fákról, a táj barna volt, és kopár, a talaj mentén köd gomolygott. Hosszú lovaglásnak néztünk elébe, ragacsos sárban. De nem törődtem vele; örültem, hogy kiszabadulok a palota falai közül. Tágra nyílt szemmel, tátott szájjal bámultam mindent, ami mellett elhaladtunk: az éljenző tömeget, a falvakat, amelyeken a sáros út keresztülvezetett, a hatalmas, sárga, nyílt mezőket, a sötét erdőket.

Napokig tartott, hogy megérkezzünk a helyre, ahol a spanyolok partra szálltak. Lehangoló, kicsiny sátortábor volt, a középső, uralkodói sátor büszke sarkairól esővíz csöpögött. A királyi lobogó átázottan, siralmasan fityegett a zászlórúdon.

Majdnem este volt, csontig hatolt a nap végén a hideg, körülvette az embert, és befurakodott a köpenye alá. Örültem, hogy perceken belül egy meleg, száraz sátor belseje nyújtotta menedékben lehetek. Leszálltam a lóról, és apám mögött caplattam, aki öles léptekkel a sátor bejáratához ment.

És azonmód elállták az útját. A királynak – elállták az útját. Apám hitetlenkedve felnevetett. Úgy tűnt, a spanyol szokás az, hogy a menyasszonyt az esküvő napjáig a családtagjain kívül nem láthatja férfi.

Apám megállt, mint a cövek. Aztán félrevezetően halk hangon így szólt:

– Ennek az országnak a királya vagyok, és Angliában nincs

ilyen törvény. A spanyol törvény itt nem érvényes.

Utat tört magának a sátor felé, félrelökve a tiltakozó őrt.

– Bolondnak néznek engem a spanyolok? – mormogta. – Házasítsam össze az örökösömet valakivel, akit még csak nem is láttam, aki talán himlőhelyes vagy torz testű? Megnézem a saját szememmel!

A megmaradt őr félszívvel kísérletet tett, hogy kint tartsa apámat, de ő nyomult mellette tovább, és berontott a sátorba. Én követtem.

Egy háremben találtuk magunkat. Nyilvánvalóan női sátor volt, női ruhák és pipereholmik látszottak szanaszét, valamint néhány zavarba jött szolgálólány. Nagydarabnak, sárosnak és idétlennek éreztük magunkat, ahogy álltunk ott a kendők, párnák és illatszerek között.

Felbolydulás támadt immár a sátor elfüggönyözött belső részében; közölték a hercegnővel, hogy betolakodtunk a privát kvártélyába. Kétségkívül elő fog jönni, és kiparancsol bennünket. Máris elképzeltem: sovány, fontoskodó és pengeajkú – tökéletes menyasszony Artúr számára.

Előbb hallottam meg a hangját, mintsem láttam volna; mély hang volt, és kedves, nem feddő vagy házsártos. Aztán megjelent a köntösében; a haja rendezetlen volt még, és fejfedő híján sűrű, aranybarna hullámokban omlott a vállára.

Gyönyörű volt – mint egy hajadon a *Morte d’Arthur*-ból, mint a szépséges Elaine, a bájos Enid. Vagy Androméda, aki sziklához láncoltan várja a megmentőjét, Perszeuszt, a mítoszban, melyet kötelességtudón fordítottam le nyelvünkre. Az irodalom összes hősnője életre kelt számomra, ahogy Katalinra meredtem.

Mit is mondhatok? Beleszerettem ott és akkor. Kétségkívül azt mondja az ember, hogy csak gyerek voltam, egy tízéves gyerek, és még csak nem is beszéltem vele, és ezért lehetetlenség, hogy beleszerettem volna. Pedig ez történt. Bizony ám! Olyan hirtelen kitörő odaadással szerettem, ami engem is teljes meglepetésként ért. Tátott szájjal bámultam, és még egy ismeretlen érzés kerített hatalmába: heves féltékenység Artúrra, akinek a jövendőbelije volt.

És most szerét kellett ejteni az eljegyzési szertartásnak. Artúr távollétében nekem kellett őt képviselnem a szertartás során, amelyen egymásnak ígértetnek, és úgy gondoltam, hogy képtelen leszek ezt elviselni.

De elviseltem. Másnap korán reggel egymás mellett álltunk, és buta fogadalmi szöveget ismételtünk latinul egy pap előtt Katalin sátrában. Jóllehet, Katalin már tizenöt éves volt, nem nőtt magasabbra nálam. Csak egy kicsit kellett oldalra pillantanom, és fejmagasságban találkozott a tekintetünk.

Azon kaptam őt, hogy folyvást engem néz, és ettől kínosan éreztem magam. De aztán megláttam az arckifejezését, és ráébredtem, hogy mit néz. Megtévesztette nyúlánk termetem és a boltozatos mellkasom, a másodszülött fiúra nézett, és azt látta, amit eladdig senki más nem látott: egy férfit. Úgy nézett rám, mint férfira, és ő volt az első, aki ezt tette. És ezért is imádtam.

De hát ő Artúré. Az ő felesége lesz, Artúr pedig királyi rangra emelkedik. Nem kérdőjeleztem meg ezt, elfogadtam – vagyis azt hittem, elfogadom. Valóra válhatnak-e titkos vágyak, oly titkosak, hogy még magának sem vallja be őket az

ember? Ahogyan felteszem a kérdést, nem akarom tudni a választ.

* * *

Az esküvő november tizennegyedikén volt esedékes, és Artúrral szemben elvárás volt, hogy egy éven belül legyen örökös. A király soha nem mondta ezt ki, de én meghallottam a szolgák tréfálkozását (előttem mindig szabadon beszéltek, mintha máris pap volnék). Mind kisbabát akartak a következő év karácsonyára; sőt úgy vélték, hogy ez kijár nekik.

Ahhoz képest, hogy micsoda hatalmas felelősség nehezedett a vállára, Artúr furcsamód kedvetlennek tűnt. Ahogy közelgett az esküvője napja, egyre fásultabb lett. Lapult, sorvadozott; nyilvánvalóan nem akaródzott neki megnősülni. Egy nap a szobámba jött, látszólag azért, hogy segítséget kérjen tőlem az új ruhái felpróbálásához, ám valójában azért, hogy siránkozzon és bevallja, nem hiányzik – cseppet sem hiányzik – neki a dolog.

– Nem akarom emberek ezrei előtt végigcsinálni az esküvői ceremóniát – jelentette ki félénk hangon, amint a fehér bársonypalástjában állt, amelybe három év elteltével végül belenőtt, és a felsőtestét mutató tükörben nézte önmagát.

– Hát, meg kell tenned, és kész – feleltem, s lekaptam a fejéről tollas kalapját, és a saját fejembe nyomtam, grimaszokat vágva a tükörnek. – Gondolj arra, mi lesz utána. – Voltak a dologról valamiféle zavaros ismereteim.

– Arra a részére nem akarok gondolni – mondta Artúr

halkan.

– Akkor ne gondolj rá. Talán úgy jobb. – Elfordultam, és megnéztem, hogyan festek a kalapban. Nem tetszett a felhajló karimája.

– Nem tudsz te… – elhallgatott, majd mormogva fejezte be: – …semmit.

Hirtelen mérges lettem.

– Tudom, hogy félsz. Hogy *mitől*, az nem számít. És ha mások meglátják, hogy félsz, az rossz lesz neked. Nem szabad látszania, Artúr. Nem szabad kimutatnod.

– Te soha nem félsz? Nem, nem hiszem, hogy szoktál…

Ekkor el kellett fordulnom, nehogy ezt feleljem neki: *De igen. Gyakran félek.* Ám korán megtanultam palástolni, elfojtani a félelmet. Nem tehettem az ellen, amit bennem művelt. De örültem, hogy Artúr azt hiszi, én soha nem félek. Ez azt jelentette, hogy mások nem látják, mit érzek valójában.

Kimért hányavetiséggel odadobtam a kalapot Artúrnak, a fejét véve célba. Éppen ráesett, tökéletesen fogva gyűrűbe a koponyáját. Hallottam, ahogy felnevetek, és hallottam, hogy ő is ezt teszi.

Artúr boldognak hitt engem. Ez nekem elég volt: egy kisebb diadal az ő általános győzelme közepette. Édes volt, mint a méz, majdnem olyan jó, mint egy testes bor. Amelynek fogyasztásához állítólag túl fiatal voltam… éppúgy, mint ahogy túl fiatal voltam ahhoz, is, hogy szeressem Katalin hercegnőt.

November tizennegyedikén tiszta, meleg nap virradt – Szent Márton nyarára esett, a nap utolsó fellángolásának idejére a

sivár tél érkezése előtt. A melegnek köszönhetően nagy lesz a sokadalom, véltem, meglepődve, hogy milyen tapasztaltnak mutat engem ez a gondolat. Valójában nem mutatkoztam a londoni tömeg előtt azóta, hogy hét évvel korábban York hercegévé lettem.

Nekem kellett Katalint a Westminster palotából, ahol lakott, keletre, a Szent Pál-katedrálisba kísérnem, hogy egybekeljen Artúrral. Katalin nem láthatta Artúrt, csak amikor találkoznak a katedrálisban; a vélekedés szerint balszerencsét hozott volna, ha látja. Így történt, hogy mellette lovagoltam át Londonon, és hallottam az Artúrnak szánt kiáltásokat.

Egy új, fehér bársonyöltözetet viseltem ez alkalommal. Úgy volt, hogy Katalin és én egyaránt egy-egy fehér lovat ülünk meg; Katalinon fehér és ezüstbrokát ruha lesz, ahogyan az egy szűz menyasszonyhoz illik. Ketten együtt fehér foltnak látszunk majd az utcákon, könnyen észrevesznek bennünket száz ölnyiről még a gyenge szeműek is.

Ahogy a hercegnőt elővezették egy szép, fehér kancán, és találkoztunk a palota udvarán, feléje nyúltam, és megfogtam a kezét. Még szebb volt, mint ahogy emlékeztem, sápadt orcája rózsállott kétoldalt. Izgalomtól vagy félelemtől? Megragadtam a kezét, ő pedig szorosan fogta az enyémet. Hidegek voltak az ujjai. Tehát a félelemtől.

Aztán a palota kapuja kitárult. Rajta túl tengersok ember látszott, akiknek némelyike pirkadat óta várakozott. Ujjongani kezdtek, amikor kilovagoltunk, és későn nyíló virágokat dobáltak ránk. Láttam, hogy Katalin összehúzza magát, én azonban nagyon élveztem a helyzetet, és különös bizsergést éreztem az ágyékomban. Imádtam a pillantásokat, az

embereket, az üdvrivalgást, és szerettem volna, ha örökké tart az út. Örültem, hogy a Szent Pál-katedrális messze van.

Apám mindig szorgalmas adószedői szerint Londonnak több mint százezer lakosa volt. Azt hiszem, aznap mind kimozdultak, hogy megnézzenek bennünket. Igazából soha nem képzeltem volna, hogy ilyen rengetegen vannak… És mind éljeneztek…

A katedrálishoz vezető út a Temze vonalát követő, kövezetlen part mentén haladt. Tőlünk jobbra a nemesség és a magas rangú prelátusok jókora házai sorakoztak, hosszú, keskeny kertekkel; ez utóbbiak elértek a folyóig, ahol a vízre nyíló kapuk és a csónakkikötők voltak. A folyó túlpartján tisztán látszott a canterbury érsek lamberthi palotája, melynek málladozó téglái piroslottak a déli napsütésben. Magában állt, de nem messze szétszórt lakóházakat és boltokat vettem ki. Southwarknak hívták ezt a helyet, és tudtam (Skeltontól), hogy kocsmák, fogadók, közparkok és kuplerájok üzemelnek mindjárt az érseki palota és a többi püspök házának árnyékában. Winchester püspökének háza igazából annyira közel volt a nagy bordélyházakhoz, hogy az ottani nőket „Winchester libáknak” becézték. A folyó déli oldaláról nyilvánvalóan nehéz volt eldönteni, hogy Southwarknak szent vagy profán az igazi természete.

Végül közeledtünk Ludgate-hez, és hirtelen a város sűrűjében voltunk. A Ludgate Hilltől már nem volt messze a Szent Pál-katedrális. Megemelt deszkajárdát ácsoltak a székesegyház bejárata elé, és mindent fehér szőnyeg borított, amelyen egészen végig kellett mennünk a főhajón az oltárig, ahol át kellett adnom Katalint Artúrnak.

Félhomály volt odabent, és a kinti verőfény után alig láttam. A katedrális hatalmas barlangnak tűnt, ahol aranyló ragyogás és vibráló fények látszottak valahol a messzeségben. Biztosan az oltár lesz az. Kinyúltam, hogy megfogjam Katalin kezét, és halálosan hidegnek találtam. A szemébe néztem, és csak félelmet láttam benne. Vértelen volt az arca a fejdísze fehér fátyla alatt.

Arra vágytam, bárcsak képes lennék beszélni hozzá, és csillapítani a félelmét, de az ő kezdetleges angol-, valamint az én kezdetleges spanyol tudásom nem tette ezt lehetővé. Mindkét kezemet az övére tettem, és mosolyogtam. Éppen amikor visszamosolygott, kürtök ezüstös hangja jelezte a processzió kezdetét. Az oltárhoz kell vonulnunk, ahol át kell adnom őt Artúrnak. Artúr szintén fehérbe öltözötten várt, fakó molylepkeként a hatalmas főhajó végtelenségében.

A szertartást követő menyegzői lakoma pompás volt. Hatalmas asztalok húzódtak a westminsteri terem teljes hosszában, súlyosan megrakodva aranytányérokkal és különleges ételekkel – háromemeletes tortákkal, fácánokkal, tóutánzatokon úszó aranyozott hattyúkkal – amelyek mindegyikét a király ügyes cukrászművészei készítették. A spanyol követ mindent kritikus szemmel átnézett. Láttam, amint fel és alá járkál, mímelve, hogy egy-egy ételről dönt, valójában azonban leltárt készítve mindenről, hogy beszámoljon Ferdinándnak. Egyszer elkapta a tekintetemet, és elmosolyodott. Nem kellett tartania attól, hogy mit gondolok róla, hiszen én egy elhanyagolható senki voltam – vagyis ő így gondolta. A francia követ és a császár követe szintén

elraktározta a fejében a látványt. Láttam, amint apám szemmel tartja őket a királyi emelvényről. Örült, hogy a költségei ilyen jól megtérülnek majd a diplomáciai jelentésekben.

A menyegzői lakoma végeztével a felszolgálók elvitték az edényeket, kihordták az asztalokat, és kiürítették a termet a tánchoz.

Bár engem formálisan nem tanítottak, szerettem táncolni, és sikerült sok táncot megtanulnom önállóan a szobám magányában. Most igazi muzsikusokkal és igazi partnerekkel tehettem próbára a tudásomat, és imádkoztam, hogy ne tűnjek nevetségesnek.

Az imáim meghallgatásra találtak, az önállóan tanult tánclépések jó szolgálatot tettek nekem, és bár pillanatról pillanatra új dolgokat tanultam a partnereim segítségével, úgy találtam, hogy máris sokat tudok. Táncoltam pavánt, basse-t, sőt még burgundit is, pedig azt nem könnyű járni. Hamarosan annyira kimelegedtem, hogy le kellett vennem az ujjasomat. Az egyik sarokba löktem, és meglepődtem, amikor éljenzést hallottam.

– Ifjú Henrik úr! – kiáltotta egy hang. – Táncolj tovább!

És így is tettem, mígnem dőlt rólam a verejték, és kifulladva kapkodtam a levegőt. Kimerülten egy sarokba indultam, ahol nekiroskadtam a falnak. Éreztem, ahogy izzadság folyik az arcomon, a hátamon, átáztatva az ingemet.

– Akarod-é, hogy jövendőt mondjak néked? – suttogta a fülembe hirtelen egy hang. Feléje fordultam, és egy jól öltözött asszonyt láttam magam mellett állni. De különös kifejezés ült a tekintetében, és titokzatoskodva hajolt hozzám.

– Nem vóna szabad itt legyek. Ha rám akadnak, végem. De eljövök az összes királyi menyegzőre. Ott vótam a mostani királyén… – intett fejével apám irányába… –, akárcsak szegény Richárdén meg Eduárdén… nem azén, mert ő titokban esküdött… már ha egyáltalán megesküdött azzal a boszorkánnyal.

A másik nagyanyámról, Elizabeth Woodville-ről beszélt. Még mindig mereven ültem, és nem szóltam semmit.

– Szóval, nem vagy kíváncsi? – kérdezte, mintha megbántottam volna. Lassan felkászálódott, és készült máshová menni. Ahogy felállt, a király egyik őre ráismert.

– Az az asszony! – hörögte, miközben odasietett hozzánk. – Egy walesi jövendőmondó. Egy boszorkány! – Elkapta a nőt, az ajtó felé taszigálta, és kilökte. Fejét csóválva, bocsánatkérőn nézett felém. – Úgy nyüzsögnek, mint a legyek. Nem tudom mindegyiket kint tartani!

Aznap éjjel Artúr az ágyába vitte Katalint. Én az enyémben magányosan arra gondoltam, mit mondott az a walesi asszony a nagyanyámról, hogy boszorkánynak nevezte, ilyenformán terelve el a gondolataimat arról, mit csinál – vagy nem csinál – Artúr. Különös belegondolni, hogy évekkel később rengeteg tanult ember éppen erről a kérdésről vitatkozott.

V

Másnap reggel Artúr udvaroncokat hívatott, hogy keressék fel őt a hálószobájában. Bort kért, kupaszám, és nem győzött kérkedni, mennyire megszomjazik az ember a házasélettől, és így tovább. Egész nap ezt ismételgette. Ez volt az első dolog, amit mondott nekem, amikor előkerült a szobájából, és meglátott. Kísérletet tett még egy férfias kuncogásra is.

Artúr és Katalin a karácsonyi ünnepek alatt mindvégig az udvarban voltak, és azon kaptam magam, hogy képtelen vagyok velük lenni. Duzzogtam, és igyekeztem távol maradni az ünnepségektől. Ez olyannyira nem vallott rám, hogy a királyné végül megkeresett engem a titkos, magányos rejtekhelyemen: egy üres szobában, magasan a palota tetőterében. Azt hittem, senki nem tudja, hogy odamentem, de ő nyilván észrevette.

Hideg volt ott; soha nem gyújtottak tüzet odafent. De lentről, a nagyteremből halványan felhallatszott a zene és a nevetgélés. Álcajátékok és táncok követték egymást. Befogtam a fülemet, hogy ne halljam, és kinéztem az apró, pókhálós ablakon, figyeltem, amint a késő decemberi nap aláereszkedik a palota udvara fölött, majd eltűnik a messzi látóhatáron. Minden barnás aranyszínű volt, és moccanatlan. Láttam a Temzén a kikötött hajókat várakozni. Várakozni…

Azt kívántam, bárcsak matróz lehetnék, és ama hajók

valamelyikén élhetnék; vízen tölthetném az életemet, körbehajózva a világot. Hercegnek lenni – olyan hercegnek, amilyen én voltam kénytelen-kelletlen – ehhez képest szomorú dolog volt. Én… úgy kezdeném, hogy lemennék a dokkokhoz, és tanulmányoznám azokat a hajókat. Titokban mennék! Apám így nem emelhetne semmiféle kifogást ellene. Álruhát viselnék… és aztán, amikor tapasztalt matrózzá lettem, elhajóznék, elfelejteném az itteni életemet, eltűnnék, vagabund herceggé válnék – hatalmas kalandokban lenne részem! Soha nem tudnák meg, mi történt velem, csak én tudnám, hogy ki is vagyok valójában. Lennének szörnyek és tengeri csaták és…

– Henrik? – Egy szelíd hang szakított félbe.

Bűntudattal fordultam a hang felé, és pillantottam meg a királynét.

– Henrik, mit csinálsz te itt, teljesen egyedül?

– A jövőmet tervezgetem

– Azt már apád megtette.

Igen. Kigondolta, hogy papot csinál belőlem. Nos hát, kénytelenek lesznek valaki másnak adni a kazulákat, az albákat és a cingulusokat. Én a messzi tengereken fogok hajózni!

– Ne nyugtalankodjál a helyzetedet illetően – mondta anyám, azt gondolván, hogy megnyugtat –, ne bújj el az ünneplés elől.

– Engem untatnak az ünnepségek – jelentettem ki méltóságteljesen. – És az álcajátékos jelmezeket molyok rágták! – Ezt az egy dolgot valahogy szerfölött kínosnak találtam. Tudtam, hogy a spanyol követ észrevette, és nevetett

rajtunk.

Anyám bólintott.

– Igen, tudom. Nagyon ócskák…

– Akkor miért nem kerített újakat? – fakadtam ki. – Miért?

Anyám elengedte a füle mellett a kérdést és mindazt, ami mögötte volt.

– Hamarosan kezdődik a tánc. Gyere, kérlek. Te nagyon tehetséges táncos vagy.

– Tehetséges táncos! – mondtam mogorván. – El kell felejtenem a táncot, hacsak Artúr nem engedélyezi, hogy a papok egyházi öltözetben táncoljanak. Gondolja, hogy Őszentsége adna nekünk efféle diszpenzációt?

Reménytelen volt a dolog; nekem a tenger való, ez világos volt.

A királyné hirtelen odahajolt hozzám, és gyengéden megérintette az arcomat.

– Drága Henrik – mondta. – Nekem sem tetszett a dolog. Nagyon nem.

Tehát anyám tudta, megértette. Ő volt az elsőszülött, de csak leánygyermek volt. Nem lehetett királynő a saját jogán. Nem lehetett. És várakozott. Mindig várakozott – hogy megkapja másodlagos szerepét.

Bólintottam. És engedelmesen követtem anyámat le, a nagyterembe.

A teremben hőség volt, és tömeg; mindenki szaténba, merev, drágakövekkel ékes brokátba és ragyogó színű bársonyba öltözött. Én túlságosan is tudatában voltam az egyszerű ruházatomnak. Mindössze három rend új ruhám volt az esküvőre és a karácsonyi ünnepségekre, de már hosszú ideje

jártam bennük.

Artúr és Katalin a terem egyik végében ültek. Artúr úgy ki volt cicomázva, mint egy ékköves bálvány, törékenynek és babaszerűnek tetszett a hatalmas székében. Nyugtalanul tekintgetett Katalinra. Úgy volt, hogy távozik majd Londonból az újdonsült feleségével, mihelyt az ünnepek véget érnek, és a walesi határra mennek egy hideg, utálatos kastélyba, hogy beletanuljanak a király és a királyné szerepébe. Ez teljességgel apám ötlete volt; ő hitt Artúr megkeményítésében, megedzésében.

Artúrnak nyilvánvalóan nem akaródzott megedződnie. Mindamellett hajlandóságot mutatott, mivel kötelessége volt. Artúr mindig engedelmesen teljesítette a kötelességét. Olybá tűnt, azt gondolja, hogy ettől lesz király a király, sőt esetleg ez a királyság esszenciája.

A muzsikusok elfoglalták kijelölt helyüket a kőgalérián. Tizenöten voltak – kétszer annyian, mint általában. A vezetőjük bejelentette, hogy számukra megtisztelő módon egy velencei lantossal és egy flamand nádsípművésszel együtt fognak zenélni. Tetszésnyilvánítás moraja hallatszott. Aztán az illető hozzátette, hogy játszani fog egy francia muzsikus, aki igen jártas a francia udvari táncokban, valamint egy másik művész, aki a spanyol udvarban tanult.

Bevezetésképpen csak angol táncokat játszottak, és táncra perdült jószerével az összes nemes úr és hölgy, minden vendég, mivel ezek ismerősek voltak számukra. A pavánt, a bransle-t és az almaint ismerték.

Artúr nem táncolt. Csak ült, mozdulatlanul és ünnepélyesen a hatalmas székében, szándékosan nem véve tudomást Katalin

mocorgásáról és toporgó lábáról. Katalin vágyott volna táncolni – nyilvánvalóvá tette ezt minden rezdülésével.

Hirtelen arra az elhatározásra jutottam, hogy kielégítem ezt a vágyát, és a magamét is. Mindketten foglyai voltunk az állapotunknak: ő egy olyan férfi felesége, aki nem hajlandó táncolni; én pedig leendő pap. Úgy rendeltetett, hogy életünk hátralévő részét tánc nélkül kell leélnünk. Talán igen, de azért van még egy kis idő…

Odamentem hozzá, mélyen meghajoltam az emelvény előtt, és jeleztem, hogy szeretném, ha velem tartana egy burgundira. Ő tétován bólintott; a kezemet nyújtottam, és együtt a terem közepére mentünk.

Részegnek éreztem magam. Olyasmit tettem, amit régóta vágytam megtenni, és mindenki előtt! Micsoda érzés volt… olyan ízt éreztem, amelyre mindörökre rákaptam, amelyet attól fogva mindig kerestem.

Katalinra pillantottam. Mosolygott örömében, hogy megmentettem. És volt a tekintetében valami más… tetszettem neki, vonzónak találta a személyemet. Éreztem az elfogadását, a tetszését, és olyan volt ez, mint a nyári nap fényében sütkérezni.

Nagyszerű táncos volt, és sok bonyolult lépést ismert, amelyek számunkra, Angliában ismeretlenek voltak. Igyekeznem kellett, hogy ne maradjak el tőle. Döbbenetes volt az időzítése, az egyensúlya, a zenei érzéke. A többiek fokozatosan visszahúzódtak, és bennünket figyeltek, ahogy egymás után eljártunk egy galliard-t, egy dance du Royt, egy négyes bransle-t és egy alhambrai spanyol táncot, melyet Katalin mutatott nekem. Amikor a zenészek abbahagyták,

Katalin lihegett, és kipirult volt az arca. A szemlélők egy kínos pillanatig csendben voltak, majd éljenezni kezdtek bennünket.

Artúr, aki egyedül, sápadtan ült az emelvényen, olyan mogorván nézett, mint egy mérges gyerek.

VI

Négy hónappal később Artúr meghalt – tüdőgyulladás végzett vele a huzatos, walesi kastélyban –, és Katalin özvegy lett.

Én pedig váratlanul a trónörökös – az egyetlen dolog, ami elválasztotta a fiatal Tudor-dinasztiát a süllyesztőtől.

Egyedül voltam a szobámban, amikor megérkezett a hír. Az egyik apród hozott egy rövid levelet a királytól, aki arra kért, hogy tüstént menjek hozzá.

– Azonnal? – kérdeztem zavarodottan. A király soha nem küldetett értem, és bizonyosan nem a nap közepén, amikor a tanulmányaimmal kellett foglakoznom.

– Igen, nagyságos uram – válaszolta az apród, és más volt a hangja, mint korábban. Annyira jellegzetesen más, hogy még egy tízéves gyerek is észrevette. Ránéztem, és azon kaptam, hogy engem bámul.

Útközben végig ez volt. Az emberek tátott szájjal bámultak. Azonnal tudtam, hogy valami rettenetes fog történni. Vajon elküldenek valami távoli kolostorba, látszólag azért, hogy tanuljak?

A király magánlakosztályához értem, és kinyitottam a súlyos faajtót. Odabent sötét volt, és gyászos hangulat, mint mindig. Apám a beteges fukarságából kifolyólag soha nem rakott elég fát a tűzre, hacsak nem várt magas rangú látogatót. Rendszerint olyan hideg volt a kvártélyában, hogy a szolgák

rendre romlandó ételeket tároltak ott, nem látható helyeken. A vaj kiváltképp jól elállt, legalábbis én így hallottam.

Egy árnyékot pillantottam meg a homályban, háttal nekem. A király volt az. Megfordult, és meglátott.

– Henrik! – Odajött hozzám, kinyújtott kézzel. Az ujjai kissé kéklettek a hidegtől, erre felfigyeltem. Megnyúlt volt az arca, akárha láthatatlan súlyok húznák lefelé a bőrét.

– Artúr meghalt. A fivéred meghalt. – Apám úgy préselte a szavakat vékony ajkai közül, mintha én lennék a felelős.

– Mikor? – Mindössze ennyit tudtam szólni.

– Három nappal ezelőtt. Az imént érkezett a hírnök Ludlowból. Egy… meghűlés. Tüdőbaj. Nem tudom. – Apám a fejét rázta, és tehetetlen kézmozdulatokat tett.

– Nagyságod küldte oda. – Hallottam a hangomat; idegenül csengett. – Nagyságod küldte Walesbe, abba a szörnyű kastélyba.

Apám lesújtottnak és öregnek látszott; olyannak, mint egy összeroskadó bőrtömlő.

– Hogy beletanuljon a király szerepébe… – tiltakozott erőtlenül.

– Meghalni. Persze, hogy belehalt. Sosem volt erős. Nem maradhatott életben azon a helyen. És nem is akart odamenni.

Artúr halott… Artúr halott… egyre csak kopogtak a szavak az agyamban, mint az eső az ablakon.

– Igen. Én küldtem Walesbe. – A király szeme jéggé válni látszott. – Úgy néz ki, hogy királyt csináltam belőled, amikor ezt tettem.

Amíg ki nem mondta, nem fogtam fel ezt teljes horderejében. Artúr meghalt: én király leszek.

– Ez Isten műve – jelentettem ki önkéntelenül, gondolkodás nélkül. A papok mindig ezt mondták, amikor valami rettenetes történt.

Apám szeme kidülledt; tett egy lépést felém, a kezét felemelve, mintha meg akarna ütni.

– Hogy merészelsz úgy beszélni, mintha Isten azt akarná, hogy király legyél? – suttogta.

– Csak azt akartam mondani… – kezdtem, de az ütése félbeszakított.

– Artúr halott, te pedig élsz! – ordította. – Gyűlölöm Istent! Gyűlölöm Őt! Megátkozom!

Már-már arra számítottam, hogy testet ölt az ördög a hideg szobában, és elvonszolja a királyt. A papok azt mondták nekem, ez szokott történni azzal, aki káromolja vagy átkozza Istent. De nem történt semmi. Később ezt is fel kellett idéznem…

Hirtelen odarohant hozzánk a királyné, akit nem is vettem észre a szoba árnyékai között.

– Hagyjátok abba! – parancsolta. – Hogyan merészeltek vitatkozni és sértő hangon beszélni egymással Artúr sírja fölött?

Nedves volt az arca, a haja kibomolva lógott, a hangja azonban kemény és erőteljes volt.

– Ő sértegetett engem! És Istent – tettem hozzá megkésett jámborsággal.

Azt hittem, anyám lehordja a királyt, de e helyett ellenem fordult. Mind ellenem fordulnak, gondoltam dühösen, és hirtelen belefáradtam…

– Király leszel, Henrik. Most elégedett vagy, hogy te vagy a

trónörökös? De téged sem ment meg semmi a sírtól. Az, hogy trónörökös vagy, nem oltalmaz meg. – Anyám közelebb lépett hozzám, és rám meredt. A szeme már-már olyan színű volt, mint az alkonyi szürkület, ezt valahogy érzékeltem és megjegyeztem magamnak. – Most már rád is pályázni fog a halál. Trónörökösökre éhezik. Ők a kedvenc eledele. Immár te vagy a hizlalóketrecében. Ez a diadalod?

Mindössze néhány szóval képes volt olyan félelmet ébreszteni bennem, hogy az uralkodásom története zeng a kétségbeesett próbálkozásaimtól, amelyekkel csillapítani igyekeztem a rettegést.

Aztán a királyhoz fordult, aki előtt mindig meghajolt, és soha nem emelte fel a szavát.

– Beleőrültél a gyászba – mondta most szárazon. – Nem gondolod komolyan, amit mondasz. Nem akarod megsérteni Henriket, az egyetlen fiadat. Egyáltalán nem akarod.

Apám tompultan bólintott.

* * *

Másodszülött fiúként és leendő papként léptem be a király szobájába, a trón törvényes várományosaként és leendő királyként távoztam. Ha azt mondanám, hogy ezután minden megváltozott, olyasmit mondanék, amit minden bolond tud. Ők arra gondolnának, hogy a velejárókról beszélek: a ruhákról, amelyeket viseltem, a kvártélyomról, ahol laktam és az oktatásomról. Ámde a legnagyobb változás azonnali volt, és igazából már be is következett.

Ahogy távoztam a szobából, a testőrség egyik tagja behúzta

az ajtót, és meghajolt. Nagyon magas ember volt, alig értem a válláig. Ahogy felegyenesedett, úgy találtam, hogy roppant zavarba ejtő módon néz rám. Csak egy pillanatig tartott, de abban a pillanatban kíváncsiságot – és félelmet – érzékeltem. Tartott tőlem az a nagydarab, erős ember, tartott attól, hogy vajon milyen leszek. Ugyanis nem ismert engem, és én voltam a leendő királya.

Az udvarban senki nem ismert engem. Újra és újra pontosan ugyanolyan tekintetekkel szembesültem. Ez volt bennük: ki ez? Kell-e tartanunk tőle? Végül rákaptam arra a szokásra, hogy soha, senkinek nem néztem egyenesen a szemébe, nehogy megint szembetaláljam magam azzal az óvatosságba vegyült félelemmel. Nem volt kellemes vagy megnyugtató dolog a tudat, hogy a puszta létezésemmel fenyegetést jelentek mások életének rendezett menetére.

Apámat jól ismerték, Artúr pedig mintegy tizenöt éven keresztül annak rendje és módja szerint a látókörükben volt, őt megszokták. Henrik azonban ismeretlen volt, őt eddig eldugták…

A férfi álságosan elmosolyodott.

– Nagyságos uram – szólalt meg.

Ez a mosoly rosszabb volt, mint a tekintetében lévő fény, bár együtt járt a kettő. Mereven, kurtán intettem a kezemmel, és elfordultam.

Soha többé senki nem lesz velem őszinte és nyílt. Ez volt a hatalmas változás az életemben.

Akadtak persze más változások is. Immár az udvarban kellett élnem, a királlyal, és a papmagiszterem helyébe egy

visszavonult követ lépett. Előfordult, hogy valami jobb lett: most már szabad volt gyakorolnom a táncot, és még egy francia tánctanárt is kaptam, hogy megmutassa nekem az ottani udvarban honos divatokat, ahol minden elegáns és tökéletes (abból is hallani, ahogy ezt mondja). Lett saját muzsikuscsapatom és új zenetanárom, akitől elméletet és komponálást tanultam, és aki még egy orgonát is hozatott nekem Itáliából. Mivel állandóan az udvarban tartózkodtam, kezdtem megismerkedni más, korombeli fiúkkal, nemesek fiaival, és életemben először lettek barátaim.

A rossz dolgok: nem volt szabad részt vennem semmilyen „veszélyes" tevékenységben, például vadászatban, vagy akár lovagi tornán, mivel a személyemet immár óvni kellett a baj legcsekélyebb lehetőségétől is. Ennek következtében kénytelen voltam odabentről nézni, ahogy a barátaim játszanak, vagy ha kimentem hozzájuk, egy helyben álldogálva kellett néznem őket, ami még rosszabb volt.

A királyéval szomszédos szobában kellett laknom, hogy sehová ne mehessek, és hozzám se jöhessen senki anélkül, hogy előbb át ne menne az ő szobáján. Ilyenformán annyira hatékonyan elszigetelt engem, mint ahogy a *Morte d'Arthur*-béli hajadonok egyikét szigeteli el az apja egy toronyszobában. Csupán annyi volt a különbség, hogy amíg apám élt, senki nem mehetett, még csak nem is közelíthetett hozzám.

És meddig fog élni apám? Még csak negyvenöt éves volt, és egészségesnek tűnt. Élhetett még húsz évig, egész idő alatt fogolyként tartva engem abban a kis szobában, az övé mellett. Hogyan fogom ezt kibírni?

Apám Artúr halála után hónapokig visszavonultan élt, és nemigen érdekelte semmi, ami körülötte zajlott. Be-behívatta magához a lantosát, és játszatott magának. A lantos nem volt különösebben jó, és sértette a fülemet a muzsikája. Egyszer bementem, és felajánlottam, hogy játszom helyette apámnak. Apám egykedvűen beleegyezett, én pedig eljátszottam néhány magam szerezte dallamot. Láttam, hogy nem figyel igazán, így hát végül feladtam, és visszaindultam a szobámba. Apám továbbra is kibámult az ablakon, és nem adta jelét, hogy egyáltalán tudomást venne a távozásomról.

Ostoba módon csalódott voltam. Még nem tanultam meg a leckét.

De megtanultam más dolgokat apám kívánságára. Az öreg követ mindennap eljött, hogy okítson. Ő volt Stephen Farr; több mint húsz éven át szolgálta kiküldetéseken III. Richárdot, IV. Eduárdot és apámat Németalföldön, valamint a francia, a spanyol és a pápai udvarokban. Kerekded arca pirospozsgás volt, ami rácáfolt a korára, jóllehet, bizonyosan közel járt már a hetvenhez. Amikor egyszer megemlítettem ezt, így szólt:

– Ez az én titkom, tudja. Kövérnek lenni. Az emberek megbíznak a kövérekben. A soványak tűnnek hajlamosnak alakoskodásra. Mondja meg nekem, kegyelmes uram: kit gyanúsítana inkább árulással vagy összeesküvéssel: egy sima ábrázatú, kövér embert, vagy egy soványt, akinek az arca fonnyadt almáéhoz hasonlatos? Lehetett volna gonosz Tuck barát? Avagy megfordítva, lehetett volna pufók a nottinghami sheriff? Természetesen nem. Esedezem, csakis kövér követeket alkalmazzon.

Nevettem. (Némelyek, ha tanúi voltak az aznapi beszélgetésünknek, azzal vádolhatnak, hogy ezen az alapon választottam Wolseyt.)

– Biztosítom kegyelmességedet, hogy nem tréfadolog ez. Az emberek nagy fontosságot tulajdonítanak a megjelenésnek. És az első érzések és benyomások tartósak maradnak. Tele van a világ olyan emberekkel, akiknek különös tehetségük van hozzá, hogy azonnal felmérjenek dolgokat. Az irigyek ezt „elhamarkodott ítélkezésnek” nevezik. Egyáltalán nem az. Úgy hallottam – Farr felállt, és arcán játékos mosollyal felém indult –, hogy kegyelmességed rátermett íjász. Hogy igen akkurátusan feszíti meg az íjat. Mondja meg nekem: a legjobb napjain nem találja el a célt kezdettől fogva?

Bólintottam. A rossz napokon meg éppen fordítva szokott lenni.

– Ugyanígy van ez az emberekkel. A legjobb ítélőképességűek sosem tévednek. Az elején sem.

– Mi köze ennek hozzám? – Égtem a vágytól, hogy folytassuk az órát, és imponáljak neki a sok-sok ténnyel, amelyet a legutóbbi alkalom óta megtanultam a kedvéért.

– Nagyon sok. Először is ki kell fejlesztenie magában ezt a titokzatos képességet, éppúgy, ahogyan kifejlesztette a lovaglás vagy a muzsikálás képességét. Nincs nagyobb tehetség, amellyel egy király rendelkezhet. Másodszor pedig: hatnia kell ezzel a tehetséggel másokra.

– Hogyan? – Hogy is tudnám megváltozatni egy idegen rólam szerzett benyomását én, aki még az apámét sem tudom megváltozatni?

Farr megfordult, és az ablakhoz lépett. Öregnek és fáradtnak

látszott. A köpenye a gyékényekhez súrlódott. Az ablaknál megállt, és sóhajtott egy nagyot. Mi mást tehetett volna. Elkezdődtek a novemberi esőzések, és vízcseppek kopogtak a kicsiny üvegtáblákon. Kerekedett a háta; korábban nem fogtam fel, hogy mennyire öreg.

Hirtelen sarkon perdült, és újjászületett. Másképp mozgott, már-már hetykén, és felszegte a fejét. Megfeledkeztem a novemberről, ahogy néztem, és a nyári napra gondoltam.

– Látja? – Megállt előttem. – A tartáson, a viselkedésen múlik az egész. A színészek tudják ezt. Egy köntösváltással, egy kis görnyedéssel fiatalból aggastyánná, koldusból királlyá változnak. Egyszerű ez: ha királynak akarsz látszani, tégy úgy, mint egy király.

Leült mellém, és az ajtó felé pillantott.

– Most meg félek, hogy bejön a király, és meglátja, némiképp lemaradtunk. – Olybá tűnt, feszélyezi, amit az előbb mondott, és szeretné, ha a lehető leggyorsabban elfelejteném.

– Megtanulta a dolgokat, amiket elmondtam? – kérdezte.

– Igen – válaszoltam. A tűzhely irányába néztem. Szerettem volna tenni még egy hasábot a tűzre, mivel az ujjaim elgémberedtek. De nem volt több. Újév után apám csak napi hat hasábot engedélyezett, nem számított, mennyire cudar az időjárás. A körmömet leheltem. – Először is: Franciaország. Tizenhatmillió francia van. Ők a legerősebb ország Európában. Egészen apám száműzetéséig Bretagne független hercegség volt. De amikor VIII. Károly király 1491-ben feleségül vette Bretagne-i Annát, Franciaország részévé lett. A franciák ellenségeink. Nagy királyunk, V. Henrik meghódította csaknem egész Franciaországot…

– Nem az egészet, nagyságos uram – figyelmeztetett Farr.

– Akkor majdnem a felét – hagytam rá. – És a fiát Párizsban Franciaország királyává koronázták. Nekem pedig vissza kell foglalnom azokat a területeket!

Farr elnézőn mosolygott.

– És hány angol él az országban?

– Hárommillió. Három és fél millió.

– A franciák pedig tizenhat millióan vannak, nagyságos uram.

– Mit számítanak a számok? Egy angol felér húsz franciával! Rettegnek tőlünk. Hiszen a francia anyák *les Anglais*-t emlegetve ijesztgetik a gyerekeiket!

– Az angol anyák pedig mumusokkal ijesztgetik a gyerekeiket.

– Calais még mindig a mienk – csökönyösködtem.

– Meddig? Az egy természetellenes kiszögellés.

– Anglia része. Nem, nem fogom odahagyni az örökségemet! Vissza fogom szerezni Franciaországot.

– Újra olvassa azokat a dolgokat Froissarttól, nagyságos uram?

– Nem! – mondtam. De ez nem volt igaz, és Farr tudta. Imádtam azokat a krónikákat a lovagokról, a hölgyeikről és a háborúkról, és minden este késő éjszakába nyúlón olvastam őket, gyakran olyankor, amikor aludnom kellett volna. – Hát… talán egy keveset.

– Egy kevés túlságosan sok. Ne töltse a fejét efféle dolgokkal. Ostobaságok, és ami rosszabb, veszélyesek és idejüket múlták. Bármely angol király, aki megpróbálja visszafoglalni Franciaországot, az életét kockáztatná meg a

kincstárát, és azt, hogy nevetségessé válik. Egy király az első kettőt talán túlélheti. De a harmadikat soha. Na már most, megtanulta Európa általános térképét?

– Igen. A franciák lenyelték Bretagne-t, és bekebelezték Burgundiát. Miksa császár pedig…

– Minek a császára?

– A Szent Római Birodalomé.

– Ami nem szent, nem római és nem is birodalom – mondta Farr vidáman.

– Nem. Csak német hercegségek konglomerátuma, összekapcsolva Németalfölddel.

– De Miksának névlegesen mintegy húszmillió alattvalója van.

– Akiket semmi nem egyesít – papagájkodtam.

– Pontosan. – Farr elégedett volt. – És Spanyolország?

– Ferdinánd és Izabella kiűzte a mórokat, és Spanyolország ismét keresztény. Nyolcmillió alattvalójuk van.

– Nagyon jó, Henrik herceg. Úgy hiszem, kegyelmességed tanult… Froissart olvasása közben. – Farr kinyújtotta a kezét, és játékosan megborzolta a hajamat. – Legközelebb megbeszéljük Ferdinánd terveit és a pápaság történetét. Gyula pápa nagyon is része ennek az egésznek, tudja? Olybá tűnik, személyesen igyekszik demonstrálni Krisztus kijelentését: „Nem azért jöttem, hogy békét hozzak, hanem hogy kardot.” Olvassa tovább a jegyzeteket, amelyeket adtam, és olvassa el az összes jelentést, amit a piros tasakban talál. Felölelik a Franciaországban töltött éveim levelezését. – Farr mereven felállt. Úgy tett, mintha az óra végére értünk volna, de tudtam, hogy azért, mert nagyon kényelmetlenül érzi magát ebben a

szobában. A tűz már majdnem kialudt, és látni lehetett a leheletünket.

– Elfelejtettem – mondta Farr. – Holnap Szent Márton napja, és ezért nem lesz rendes óra.

Ez csalódást okozott. Úgy tűnt, valahányszor elkezdünk valamit, félbeszakítja a szentek napjainak állandó egymásutánja. Több mint száz volt belőlük egy évben. Miért nem lehet a szenteknek miselátogatással tiszteletet adni? Miért igénylik, hogy mindenki abbahagyja a munkát is?

– És nagyságos uram… kérem, közölje a királynéval, mennyire örvendek a hozzám elért hírnek, és imádkozom, hogy baj nélkül hordja ki a gyermeket, és egy szép kis hercegnek adjon életet!

Még egyszer meghajolt, és kisietett, vissza a normális melegbe és emberek közé. Mit sem számított ez; akkor sem kérdezhettem volna, ha marad. Soha nem kérdeztem a magiszteremtől, miért tud valamit, amit én nem. A király nem beszélt nekem erről, sem pedig a királyné. Miért?

Odaléptem az ablakhoz. Az eső helyett immár havas dara verte a falakat és az ablaküveget. Az utóbbi hitványul volt a helyére illesztve, és apró daraszemek akadálytalanul bejutottak a réseken.

Az ablak nem a palota kertjére nézett, hanem az árkokra és a melléképületekre. Utáltam azt a sok ronda, rendetlen dolgot a palota tőszomszédságában, de kiváltképp a nyitott, büdös árkokat. Ha király lennék, mindet befedetném. Ha király lennék…

A kavargó hó máris beborította és egyenletes fehérbe öltöztette az épületeket. De ettől nem lettek szépek. Nem

voltak szebbek, mint egy csontváz, amely hasonlóképpen egyenletes fehér lehet.

Hevesen megborzongtam, ami arra késztetett, hogy az ablaktól a kialvó félben lévő tűzhöz lépjek.

VII

Igaz volt, amit Stephen Farr mondott: anyám, a királyné gyermeket várt. 1503 februárjában, gyertyaszentelő ünnepén kezdett vajúdni, és nem fiút, hanem egy halva született kislányt hozott a világra. Anyám kilenc nappal később halt meg, a harminchetedik születésnapján.

Még ma is sietve kell sorra vennem ezeket a tényeket, egyszerű kijelentések formájában, nehogy elakadjon a szavam és… dühöngjek? Sírjak? Nem is tudom. Talán mindkettőt.

Hosszú napokig tartott a hivatalos gyász, miközben a szobrászok sietve igyekeztek kifaragni a szokásos temetési képmást anyám halottaskocsijára. A képmásnak pontosnak kellett lennie, hogy úgy nézzen ki, mintha anyám még mindig élne, miközben a köpenyébe és prémbe öltöztetve végigkanyarog a gyászmenet London utcáin a Towerből, ahol meghalt, a Westminsterbe, ahol el fogják temetni. Az embereknek ismét látniuk kell a jóságos királynéjukat, ezt az utolsó képet kell megőrizniük az emlékezetükben. Fontosak az utolsó benyomások is. Ezt meg akartam mondani Farrnek.

De én nem látom anyámat többé. Soha, soha, soha… És amikor megláttam a fa képmást, gyűlöltem, mert annyira eleven volt, és mégsem volt az. Jól végezték a munkájukat, a faragók. Főleg, mivel nem élő modellel, hanem egy halotti maszkkal kellett dolgozniuk. De hát anyám csak harminchét

éves volt, és nem jutott eszébe modellt ülni a temetési képmásához. Nem, ez nem jutott eszébe.

Hallottam, ahogy a király sírt, késő éjszaka. De egyszer sem jött át a szobámba, egyszer sem próbálta megosztani velem a bánatát. Nem is vett tudomást az enyémről, egy kurta közlésre szorítkozott, miszerint a temetésen mindannyian részt fogunk venni.

A temetés napja hideg és ködös volt. A nap egyszer sem sütött ki, csak ködösen kéklőre váltott, akárha örök szürkületbe akarna fojtani bennünket. Fáklyák lobogtak a londoni utcákon még a nap közepén is, ahogy a temetési menet a Towertől a Westminsterig kígyózott, tompa dobpergés közepette. Elöl a háromszáz testőr haladt, utánuk a nyolc ló vontatta, csupa fekete halottaskocsi, mintegy húsz láb magas felépítménnyel, amelynek tetején a királyné (számomra) visszataszító képmása mosolygott uralkodói öltözetben. Aztán következett harminchét fiatal nő, mindegyikük anyám egy-egy életévét jelképezendő. Fehér ruhát viseltek, fehéret, mely a köd részének látszott, és fehér gyertyákat tartottak. Utánuk a király lépdelt, Margittal, Máriával és velem.

A megpróbáltatás nem ért véget a gyászmenettel. Miután a Westminster apátságba értünk, még ki kellett állnom egy gyászmisét és egy eulógiát is. A halottaskocsi a főhajó végéig gördült, ahol várt a következő, a rettenetes részre: a temetésre.

Azt hiszem, Warham celebrálta a misét; nem emlékszem

pontosan. De az euológiához egy fiatalember kelt fel. Olyasvalaki, akit korábban soha nem láttam.

– Fogalmaztam egy eulógiát a királynénak – mondta –, amelyet szíves engedelmükkel szeretnék felolvasni. – A férfi hangja furcsán parancsoló, mégis szelíd volt.

A király kurtán bólintott. A férfi belevágott. Úgy írta meg, mintha maga a királyné venne búcsút mindannyiunktól. Ezt fájt a legjobban; anyám nem szólt semmit, még csak el sem köszönt tőlem. Ez az ember most megkísérelte orvosolni a mulasztást – mintha tudta volna. De hogyan tudhatta volna?

Isten veled! Drága hites férjem!
Kettőnk szerelmét, mely békés frigyben
Folytatódott, kezedbe letészem
Ezennel. Közös sarjainké legyen;
Eddig apa voltál; és kénytelen
Leszel immár helytállni anyaként
Is, mert számomra itt a földi vég.

Isten veled, Henrik úrfi, szerelmetes fiam,
Méltóságod, rangod Urunk által…

A hangja, az egész jelenléte engem rendkívüli békével töltött el. Nem önmagukban véve a szavak, hanem inkább egy hatalmas, megértő együttérzés. Talán ekkor volt részem először ilyenben.

– Ki ez? – hajoltam Margithoz, aki mindig tudta, kinek mi a neve és a rangja.

– Thomas More – suttogta. – Ügyvéd.

Aznap este, amikor lefekvéshez készülődtem, fáradtabb voltam, mint előtte bármikor. Órák óta sötét volt; mire távoztunk az apátságból, régen lenyugodott már a gyér fényt adó nap.

Borral és fűszerekkel kevert aludttej volt az ágyam mellett. Elmosolyodtam. Luke dajka műve volt; nem feledkezett meg rólam, jóllehet, már régóta nem viselte gondomat. Felemeltem a serleget. Még meleg volt a tartalma. Méz, bor és még valami ízét éreztem…

Álomba merültem. De nem szokványos álom volt. Azt álmodtam, hogy az elthami kert végében állok. És a királyné közeledett felém, úgy nézett ki, mint amikor utoljára láttam – nevetett, és egészséges volt. Felém nyújtotta a kezét.

– Ó, Henrik – mondta. – Olyan boldog vagyok, hogy király leszel! – Előrehajolt, és megcsókolt. Éreztem, hogy rózsavíz illatát árasztja. – Egy ilyen pompás király! Éppen, mint apám! És lesz egy lányod, és Erzsébetnek nevezed el, éppen, ahogy ő tette.

Felálltam, és ahogy csodálatosképpen megesik az álmokban, hirtelen sokkal magasabb lettem, mint ő, és idősebb, bár ő nem változott.

– Maradj velem – mondtam. De elhalványult, vagy visszahátrált. Nem tudnám pontosan megmondani. Kétségbeesett lett a hangom. – Kérlek!

Ő azonban már beleolvadt valaki másba: egy sápadt, ovális arcú idegen asszonyba. Féltem tőle. Az asszony ezt suttogta: „Ha királynak akarsz látszani, tégy úgy, mint egy király” – és hisztérikusan nevetett. Aztán ő is homályba veszett.

Felébredtem, kalapált a szívem. Egy pillanatig azt hittem, biztosan van valaki más is a szobában. Félrerántottam az ágyfüggönyt.

Semmi, csak a holdfény, hat négyzetben, pontosan ahány üvegtábla alkotta az ablakomat. De annyira valóságosnak tűnt…

Visszafeküdtem. Csakugyan eljött hozzám anyám? Nem. Anyám halott volt. Halott. Aznap délután helyezték a sírjába. Apám majd emlékművet emeltet később azon a helyen. Ezt mondta.

Mivel senki nem hallotta, senki nem akadályozhatta meg, sírtam – gyermekként utoljára.

VIII

Mennyire kézenfekvő volt hát, amikor a következő változást az életemben a férfivá válás hozta el.

Távoztunk Greenwichből, és visszaköltöztünk apám új, hivalkodó kastélyába, Richmondba, ahol az elkövetkező néhány hetet tervezte tölteni, hogy az ország ügyeivel foglalkozzon, várva az időjárás jobbra fordulását. Valahányszor odamentem, arra lettem figyelmes, hogy valami másmilyen lett. Most azt láttam, hogy apám lakkozott faparkettát rakatott le a kőpadló tetejére. Ez nagy előrelépés volt. És az új falambériák jócskán fölülmúlták az ódivatú kőfalakat. Jó volt ott várni a tavaszt.

De a jég még mindig ott ült a kopasz faágakon, amikor apám a „dolgozófülkéjébe" rendelt, ahogy ő nevezte. Egy apró, faburkolatú helyiség volt az öltözőszoba mellett, saját tűzhellyel, amelyben, szokás szerint, olyan gyenge tűz égett, hogy alig volt valami haszna. Mindig prémkabátot vettem fel, amikor üzenetet kaptam, hogy a király látni kíván.

Alig nézett fel, amikor meghallotta, hogy belépek. Egy rakás papír fölé hajolt, mely az íróasztalául szolgáló összekaristolt asztalon hevert. Kénytelen voltam némán állni, amíg úgy nem döntött, hogy tudomást vesz a jelenlétemről.

Végül megtette, amikor így mormogott:

– Egy újabb folyamodvány azokkal az átkozott csavargókkal kapcsolatban! – A fejét csóválta, majd hirtelen felém fordult. –

És te mit szólsz ehhez? Ami lényegesebb, mit *tudsz* róla?

– Miről, Sire?

– A szegénytörvényekről.

– Melyikről? – Sok volt belőlük.

Apám felemelte a kezét, és a fülére mutatott.

– A kuruzslók és a jövendőmondók elleni törvényről. Második tettenérés esetén fél fülük levágandó. Harmadik tettenéréskor elveszítik a másik fülüket is. – Eszembe jutott a walesi asszony Artúr esküvői lakomájáról. Kíváncsi lettem, vajon megvannak-e még a fülei.

– De mi van, ha… a jós papi ruhát visel, és azt állítja, hogy a látomásai isteni eredetűek? Akkor mi van?

– Teljesen attól függene, mi a látomás. – Én gúnyosan értettem ezt, de a király bólintott.

– Meglepsz engem – mondta mogorván. – Azt gondoltam volna…

Félbeszakította egy hivatalnok a szomszédos városok egyikéből. Amikor apám az udvarban időzött, keddenként egyfajta nyitott házat tartott, és aznap kedd volt.

A férfi belépett, és vonszolt valamit. Egy jókora, szakadozott háló volt az. Csüggedten tartotta fel. Nyilvánvalóan azt várta, hogy a királynak leesik az álla, amikor meglátja. Ehelyett apám csak mordult egyet.

– Nos?

– Felség, nézze meg, milyen állapotban van ez a háló!

– Halászsasnál kisebb madarat ezzel nem lehet fogni. Sok gondotok van odakint a halászsasokkal?

– Új hálókra van szükségünk, felség. Amikor az idén vetünk…

– Akkor vegyetek – mondta apám kurtán.

– Nem tudunk! A törvény úgy szól, hogy minden városnak biztosítania kell vetési és fekete varjak meg csókák elfogására alkalmas hálókat. De mi nem tudunk ilyet venni az idén kiszabott adók miatt, és nem engedhetjük meg magunknak, hogy a csősznek a szokott bért fizessük, és…

– A nemjóját! – A király felugrott, és vádlón körbepillantott. – Ki engedte be ezt a koldust?

A férfi összehúzta magát a hálója alatt.

– Igen, koldus! – ordította a király. Meglepett, hogy milyen hangosan tud beszélni, amikor úgy tartja kedve. – Hol az engedélyed? A koldusengedélyed? Kell, hogy legyen nálad, mivel a szokásos városod határain kívül koldulsz. Tőlem várod, hogy fizessek az átkozott hálódért? Az adók valamennyi alattvalómra vonatkoznak. A nemjóját, évekig haladékot kaptatok…

A férfi úgy kapkodta össze a szétomlott hálóját, mint egy asszony a száradó ruhát vihar előtt. – Igen, felség…

A király hozzávágott valami pénzérmét.

– Tedd ezt az alamizsnásládátokba.

Miután az illető távozott, a király hidegen ezt kérdezte:

– És hogyan szól az alamizsnákra vonatkozó törvény?

– Ha valaki a törvényes alamizsnásládán kívül bárhová máshová teszi az alamizsnát, tízszer akkora bírságot fizessen, mint amennyi alamizsnát adott.

Apám sugárzón nézett rám, ahogyan az anyja tette, amikor sikeresen elragoztam neki egy latin rendhagyó igét.

– Akkor hát ismered a törvényt. És alkalmazni is fogod? Semmi vacakolás a szegényekkel, meg az aranykorral, ahol

majd mind egyek leszünk, és együtt táncolunk a falusi zöldben, virágfüzéres hálók alatt? – Félrenézett. – Természetes ez, amikor fiatal az ember… Nekem is megvoltak az elképzeléseim, amikor… hány éves is vagy?

– Tizenegy, Sire.

– Tizenegy. – Apám a távolba meredt. – Tizenegy éves koromban én a yorkisták foglya voltam. Két évvel később megváltoztak a dolgok, és szegény, együgyű VI. Henrik… a nagybátyám, emlékszel… ismét trónra került. A másik nagybátyám, Jasper Tudor, Henrik féltestvére elvitt hozzá Londonba. Ő pedig, amikor meglátott, ezt mondta, hogy mindenki hallja: „Bizony, ő az, akinek én és az ellenfeleim is hódolni tartozunk, és átadni a hatalmat.” Henrik szent volt, de gyengeelméjű. Jövendölés? Akkor őt is meg kellett volna büntetni?

– Ez nyilván éppúgy függ a próféta rangjától, mint a kinyilatkoztatásától. Módosítom a korábbi kijelentésemet.

Apám köhögött – nem udvarias köhintés volt, hanem igazi köhögés. Miért nem hajlandó rendesen befűteni a szobát?

– Bocsáss meg, kérlek – mondta, és a dolgozófülkéjéből nyíló alkóvba lépett. Ez is újítás volt a richmondi palotában: apám építtetett egy kamrácskát, amely egy pompás szerkezetnek adott helyet, hogy azon könnyíthessen magán. Egy jókora, trónszerű szék volt, teljesen bevonva bársonnyal. Mellette egy hatalmas ónedény állt, a minden hálószobában tartott éjjeliedények királyi változata, amelyet minden reggel ki kell önteni. (Franciául egy *vase de nuit*.) Apám az utóbbihoz lépett, majd végeérhetetlennek tetsző ideig az éjjeliedénybe ürített, és közben mindvégig királyhoz méltó hangon beszélt.

WILL:

Amikor Henrik király lett, megpróbált mindenben túltenni az apján, kiváltképp ezen a téren. Volt egy igazán mennyei „magánűrszéke” (ő nevezte így), mely a saját használatára készült. Annyira díszes volt, drágakövekkel szegecselt, és libatollal kipárnázott, hogy bizonnyal káprázatos élmény volt a használata. A Harryt övező sok-sok rejtély egyike, miként volt képes megállni, hogy naponta csak egyszer vonuljon vissza oda (persze, hacsak nem volt valami gond az emésztésével). Én úgy intéztem volna, hogy a fél napot rajta töltsem.

Ennek ellenére – most, hogy belegondolok – Harry rendellenesen kifinomult ízlésű volt e tekintetben. Soha nem engedte, hogy utaljak azokra a funkciókra (ami bénító rendelkezés egy tréfamester számára), vagy akár csak használjam azokat a jó öreg „pisa” vagy „fing” szavakat, avagy – ahogy ő fogalmazott – azt a szót, amely rímel a „far”-ra.

VIII. HENRIK:

– Nem azért hívattalak ide, hogy hálókról vagy a bolond VI. Henrikről társalogjunk, hanem a házasságról – mondta a király. A testi funkciói bősz zajától alig értettem, mit beszél.

Megfordult, én pedig hátraléptem, ügyelve rá, hogy tisztelettudóan másfelé nézzek.

– Házasság! – ismételte, megigazítva az öltözékét. – Ez jár a

fejemben sokat mostanában. – Önelégült mosolyra húzta vékony ajkát, ami olyankor volt szokása, amikor okosnak vélte magát. – Margit megteszi nekem azt, amire hadseregek nem képesek.

Éppen előzőleg ütötte nyélbe Margit nővérem és IV. Jakab skót király házasságát. Margit egy középkorú, ám buja Stuart felesége lesz, és abba a barbár, hideg országba megy, akár tetszik neki a hely (vagy a jövendőbelije), akár nem. Ez egyfajta uniót eredményez majd Anglia és Skócia között.

Apám az íróasztalához lépett, és felvett egy levelet.

– Kaptam egy… érdekes indítványt. Ferdinándtól és Izabellától. Hogy vedd feleségül a leányukat, Katalint.

Megpróbálom most őszintén felidézni, mi volt az első gondolatom. És a rémület volt az, összehúztam magam. Aztán, gyorsan, az öröm.

– Artúr özvegyét?

– Van Ferdinándnak és Izabellának másik Katalin nevű leánya? Pontosan őt.

– De hát ő… ő…

– A pápa adhat diszpenzációt. Az nem akadály. Tetszene neked a dolog? Tetszene neked, fiú?

– Igen – leheltem. Nem mertem belegondolni, mennyire.

– Nekem is tetszik. Fenntartani a szövetséget Spanyolországgal. Megtartani a hozományt. – Apám vetett rám egy pillantást. – Egy asszony melegíti az ember ágyát, de a pénz megkönnyebbülést hoz neki. És ráadásul pénzen lehet asszonyt venni az ágyba.

Viszolyogást keltett bennem. És meggyalázta anyámat, akit bizonyosan nem vett meg soha.

– Talán – mindössze ennyire futotta az önbizalmamból.

– Akkor megszervezem az eljegyzést. És most az lesz a legjobb, ha hagysz a többi hálós panaszkodásával foglalkozni. – Ingerülten ismét a munkaasztala felé fordult, és intett a testőrnek, hogy kész fogadni a következő panaszost.

Örültem, hogy távozhatok. Éhes voltam, és tudtam, hogy apám soha nem eszik késő délutánig. Miután visszaértem a saját szobámba, kértem, hogy hozzanak egy kis kenyeret, sajtot és sört. Miközben vártam, nyughatatlanul járkáltam, apám felvetésén töprengve. Felemeltem a lantomat, de képtelen voltam jó zenét előcsiholni belőle. Kinéztem az ablakon a behavazott palotakertre. A fasorok feketén sorvadoztak a fehér hó alkotta háttér előtt.

Halk neszt hallottam, és hátrafordulva egy szolgálót pillantottam meg, aki étellel megrakott tálcát hozott. Elvettem tőle, leültem a kisasztalomhoz, és ettem. A sajt különösen finom volt, aranyló és lágy, nem olyan kemény, mint az utóbbi időben a sajtok. A sör sötét volt és hideg. Eltüntettem mind. Bármennyit ettem is, olybá tűnt, sosem leszek vastagabb, csak magasabb. Állandóan éhes voltam, és éjszaka mintha fájtak volna a csontjaim. Linacre, a király egyik orvosa kijelentette, hogy ezt a gyors növekedés okozza. Azt mondta, a csontok attól fájnak, hogy nyúlnak. Az elmúlt évben majdnem öt hüvelyket nőttem. Magasabb voltam immár, mint a király; kevés híján elértem a hat láb magasságot.

A kedvenc napszakom közelgett: a késő délután, amikor az udvarban élő fiúk és fiatalemberek összegyűltek az elkerített gyakorlótéren (ez is újítás volt) vagy a nagyteremben, hogy

harci gyakorlatokat végezzenek. Mivel ez nem volt veszélyes időtöltés, a király kelletlenül beleegyezett, hogy részt vegyek benne.

Az udvarban élő fiúk novembertől márciusig nem mozdulhattak ki a szabadba. Megkönnyebbülést csakis ezek a duhaj, harsány, fegyelmezetlen testgyakorlások hoztak számukra. Én voltam a legfiatalabb, a többiek zöme tizennégy-tizenöt éves volt. A termetem és a természetes ügyességem folytán a korom semmiképp sem volt hátrány, hanem a kilétem az volt. Eleinte tartottak tőlem, félénkek voltak, de ahogy mindig lenni szokott fiatalok között, ez elmúlt, amikor megismertük egymást. A leendő királyuk voltam, de azt hiszem, ez elfelejtődött, miközben (nem tudok jobb szót) játszottunk. Bizonyos, hogy én soha nem éreztem mást, csak a szokásos igyekezetet, amit fiatalok szoktak, hogy bizonyítsanak a kortársaik előtt.

WILL:

Te talán nem, Harry, de biztosíthatlak, hogy a többiek igen. Elszomorodtam, amikor a naplónak ezt a részét olvastam. Nem láttam át, mennyire naiv volt Harry, vagy hogy egy király mennyire kétségbeesetten igyekszik győzködni önmagát, hogy mások nincsenek tudatában az ő helyzetének. Vagy hogy óhatatlanul milyen korán kezdődik az önáltatás. A többiek természetesen nagyon is tudatában voltak, hogy a leendő királlyal birkóznak és kardoznak játékból. Az ég szerelmére, a következő húsz évet azzal töltötték,

hogy igyekeztek felhasználni az előmenetelük érdekében azokat a gyerekkori téli délutánokat!

VIII. HENRIK:

Nagyjából egy tucatnyian lehettünk. A legidősebb Charles Brandon volt, az a fiú, akivel Sheenben ismerkedtem meg. Tizenkilenc éves volt, de a köztünk lévő korkülönbség ma már nem tűnik olyan nagynak. A többiektől eltérően ő nem az apjával jött az udvarba. Az apja meghalt – Bosworthnél esett el, ugyanabban a csatában, ahol apám a koronáját szerezte, miután maga III. Richárd támadt rá, látván, hogy nála van a Tudorok sárkányos lobogója. Mivel a holtat nem jutalmazhatta meg, az új király a fiát tüntette ki, és magához vette az udvarba. Így fűzött össze bennünket családi kötelék, egyszersmind személyes rokonszenv.

Nicholas Carew tizenhat éves volt, igen jóképű, és nagy érdeklődéssel viseltetett a divat iránt, mondván, nagyon fontos, hogy a francia módi szerint *au courant* legyen az ember. A legjobb barátja, Francis Bryan húgát jegyezte el; Francis hasonlóképpen odaadó követője volt a francia divatoknak. Mindig a ruhatárukról beszéltek és arról, hogy miféle tollak fogják végül felváltani a prémet a fövegeken. Lélekben inkább a táncteremben voltak, semmint a sportpályán, és talán ez az oka, hogy Francis Bryan később elveszítette az egyik szemét egy lovagi tornán. Egyenesen belerohant egy lándzsába. Utána rendelést adott egy drágakövekkel kivarrt szemkendő készítésére.

A szintén tizenhat éves Eduárd Neville az északi országrész

egyik roppant befolyásos családjának sarja volt, és sokkalta nagyobb kedvvel tevékenykedett a szabadban, mint Bryan vagy Carew. Neville és jómagam rendkívül hasonlítottunk egymásra külső megjelenésünkben, olyannyira, hogy közepes távolságból nehéz volt megkülönböztetni bennünket. A későbbi években ez elindított egy abszurd szóbeszédet, miszerint ő a törvénytelen fiam. Szerfölött érdekes gondolat, tekintetbe véve, hogy ő körülbelül öt évvel idősebb volt, mint én.

Henry Guilfrod, William Compton – ők tizenöt évesek voltak, és kizárólag csatatörténetek olvasása, valamint a Franciaország elleni támadásról szóló fantáziálás érdekelte őket. Thomas Wyatt, a király tanácsosának fia még nálam is fiatalabb volt, és csak azért járt közénk, hogy nézzen bennünket. Kentből való volt, és az első éveit hozzám hasonlóan vidéken töltötte. Már abban az életkorban is szívesen írt verseket, bár nekem egyiket sem mutatta meg.

WILL:

Aminek örülnöd kellett volna. Wyatt egyik pásztorköltői tevékenysége Kentben később abban nyilvánult meg, hogy a szomszédja, Anne Boleyn szeretője volt… talán az első? Nem akármilyen rang ám az! Később számos indiszkrét költeményt írt róla, amelyeket bölcsen óvakodott megmutatni Henriknek.

VIII. HENRIK:

Amikor aznap délután lementem a lépcsőn a terembe, a barátaim többségükben már ott voltak, és a vastagon bélelt zekéiket próbálgatták. Tehát szándékukban állt aznap délután a kardokat használni, és talán egy kis kézitusát is terveztek.

Bryan és Carew utánam érkeztek, kezükben egy jókora, fekete tárggyal, amelyet hangos koppanással tettek le a padlóra.

– Nézzétek! – kiáltották. – Ez az új itáliai vért!

Mindenki gyorsan odarohant, hogy megnézze. Mindenki, kivéve Brandont. Ő csak állt, keresztbe téve vaskos karját.

– Honnan szedtétek ezt? – kérdezte.

– Elloptuk – mondta Carew.

– Nem – módosította Bryan. – *Kölcsönvettük*. Egy lovagtól, aki azért jött, hogy kérvényt intézzen a királyhoz. A testőrszobában hagyta, amikor bement az audienciára.

– Vigyétek vissza – mondta Brandon.

– Vissza fogjuk vinni – mondták egyszerre. – De hát csak azt akartuk, hogy lássátok. Nézzétek a díszítését…

– Azt mondtam, vigyétek vissza! – bömbölte Brandon.

Carew rám nézett, hozzám folyamodva a tekintetével; előre féltem, hogy ezt fogja tenni. De előbb-utóbb meg kellett történnie…

– Igen. Vigyétek vissza – mormogtam. Utáltam, hogy ilyen helyzetbe kerültem.

– Csak ha megígéred, hogy alapítasz egy saját fegyvermanufaktúrát, amikor király leszel. Végül is szükség van egyre Angliában.

– Ó, menjetek már – mondtam zavarba jőve. Ők felvették a mellvértet, és kelletlenül visszafelé indultak vele a lépcsőn.

Utána, miközben figyeltük, amint Compton és Bryan felállnak egymással szemben a kézitusához a gyékénnyel borított szőnyeg két végén, odahajoltam Brandonhoz.

– Köszönöm – mondtam –, hogy rájuk szóltál. Én nem mertem.

Brandon vállat vont.

– De azért neked köszönhető, hogy visszavitték. Jobb, ha hozzászoksz, nagyságos uram.

Puffanás. Bryan földhöz vágta Comptont, és fölébe hajolt. Neville és egy másik fiú vették át a helyüket. Immár verejték és erőlködés szaga ülte meg a terem levegőjét, keveredve az előző esti vacsoráéval.

Máris leszállóban volt az este. Valaki éppen bejött meggyújtani a fáklyákat. Hamarosan véget kellett vetni a testgyakorlásnak, és vissza kellett mennem a szobámba.

Körbejártattam a pillantásomat a többieken. Valamennyien jó megjelenésűek, egészségesek – és fiatalok voltak. Némelyikük jegyben járt, egyikük már nős volt, és többségüknek voltak női. Néha beszéltek róla, mellékesen, ami azt jelentette, hogy még csak nem is volt új számukra a dolog. Mint amikor először áldozik valaki, készülődik rá, és utólag sokat gondolkozik rajta. De ahogy részévé válik az ember életének, könnyeden azt mondja róla: „Magamhoz vettem a Teremtőmet.” Bryan, Compton és Carew éppen így beszéltek a nőkről.

WILL:

Mennyire Harryre vall, hogy vallási megfelelőt keres

egy érzéki cselekvésre! Az elsőáldozás, csakugyan!

VIII. HENRIK:

Szóval csakis Katalin járt a fejemben. A jegyesem lesz. Egyelőre nem mondtam el senkinek. És azon gondolkoztam, vajon mikor lesz az esküvőm?

* * *

Hivatalosan három hónappal később volt az eljegyzésem, azzal, hogy az esküvőre a tizennegyedik születésnapomon kerül sor.

Az eljegyzési szertartásra Salisbury püspökének Fleet Street-i rezidenciáján került sor. Június volt akkor, kivételesen hűvös és esős június. Ez jót tesz a növényeknek, hangoztatták a kertészek, és bizonyos, hogy a virágok ezután különlegesen hosszú ideig nyílnak.

Úgy volt, hogy apám, én és az ügyvédek egyenesen a püspöknél találkozunk Katalinnal és a spanyol ügyvédeivel. Így hát végiglovagoltunk Londonon, de külön útvonalon, nehogy olyan látszat keletkezzék, mintha máris túl jól ismernénk egymást.

Igazság szerint akkor láttam utoljára Katalint, amikor Artúrral távoztak az udvarból, hogy Ludlow-ba menjenek. Ő maga is elkapta ugyanazt a kórt, amely Artúrt megölte, nem vett részt még a temetésen sem, és arra sem volt képes egy darabig, hogy visszatérjen Londonba. Amikor aztán megjött, a nagy, nyitott Strand egyik folyóparti házában lett elszállásolva

a city és Westminster között. Durham-ház volt a neve. Ott lakott Katalin a spanyol háztartásával, spanyolul beszélt, csakis spanyol ruhákat viselt, spanyol ételt evett. Egy ideig mindenki várt, hátha gyermeke fogant Artúrtól, de hamarosan kiderült, hogy ez csupán hiú remény a király részéről: Artúr igazán meghalt.

És most nekem kellett birtokba vennem a hagyatékát. Azon az esős, júniusi napon, kicsivel több mint egy évvel a halála után elmentem, hogy bejelentsem az igényemet az első tételre.

A szürkebarátok kolostorának vízparti lépcsőjénél álltunk meg a királyi bárkával. Lovak vártak ránk ott, és felléptettünk a sáros dűlőn, mely a folyótól a Fleet Streetre vezetett; az utóbbi maga sem volt több egy sáros kis csapásnál, amely a Strandet London utcáival összekötötte. Nem sok embert láttunk, mivel egész idő alatt igazából Londonon kívül jártuk. Nem volt kellemes utazás, és csak hogy még rosszabb legyen, útközben szemerkélni kezdett az eső.

A püspök házában, mely ebben a gyászos kis utcában állt, egy apró szobába vezettek bennünket, ahol Katalin és a kísérete várt ránk. Büdös volt az ázott gyapjútól és attól, hogy túlságosan sok test zsúfolódott a kicsiny helyiségbe. Olybá tűnt, annyi ügyvédre van szükség szakértőnek és tanúnak, hogy az ügyvédek testületének közeli épületében egy sem maradt. És mind egyszerre fecsegtek, akár egy nagy csapatnyi majom.

Katalin valahol közöttük volt, de kellett egy kis idő, hogy megpillantsam. Amikor véget ért az okoskodó beszéd moraja

és a pergamenen futó tollak sercegése, elővezették őt, és egymás mellé állítottak bennünket.

Nagyon apró termetű, ez volt az első gondolatom. Ő nem nőtt, miközben én igen.

Nagyon szép, ez volt a második.

Az immár tizenhét éves Katalin szépsége teljében volt. Olyan kevesen látták őt akkoriban, hogy ennek a szépségnek az emlékét nem őrzik közszájon forgó legendák. A fiatalsága éveit majdnem teljesen elzárva töltötte, és mire a világ elé lépett, már részben elhervadt. De akkor… Ó, *akkor*!

Egymás mellett álltunk, mereven és félszegen. A király ügyvédje egy papirost nyomott a püspök kezébe az egyik oldalon, a másikon pedig a spanyol követ kezébe. Ezután esküszövegeket, hosszú, latin esküszövegeket ismételtünk el, anélkül, hogy egymásra néztünk volna. És aláírtuk a nevünket számos papírlapra.

Miután ezzel végeztünk, azonnal elkülönítettek bennünket az ügyvédeink. Nyilvánvalóan nem volt szabad beszélnünk egymással, amíg két évvel később nem találjuk magunkat egymás mellett egy ágyban. Külön ajtókon távoztunk a püspök rezidenciájáról, ahogyan érkeztünk.

Apám nem szólt semmit, amíg baj nélkül vissza nem értünk a nagy, esetlen bárkára, amely átvitt bennünket a Temzén, vissza, Greenwichbe. A víz sima, csúnya szürkésbarna volt; a felhőtakaró borította égbolt tükröződött benne. Itt-ott szemét úszott rajta. Úgy tűnt, az emberek a parton a saját, privát szennyvízcsatornájuknak tekintik a folyót, dacára a rendelkezésnek, amely szerint „Londonban és környékén tilos bármiféle ocsmány dologgal mérgezni a vizet”. Láttam, amint

egy kutyatetem lassan megfordul, majd alámerül. Amikor király leszek, tenni fogok valamit a folyó ártalmára elkövetett visszaélések ellen.

– Tudod – mondta apám váratlanul halkan, hogy a csónakosok ne hallják meg –, hogy semmilyen módon nem szabad találkoznod vagy szót váltanod a hercegnővel. Hagyd a spanyoljaival, a spanyol házában.

– De biztosan kellene azért zálogot adnom, írnom…

– Te bolond! – Apám dühösen elhúzta a száját. – Kérőnek véled magadat? *Zálogot!* – Indulatosan köpte a szót. – Nem fogsz semmit csinálni. Semmit. Hagyd békén őt.

– De hát… *miért?*

– Azért, mert ez az eljegyzés csak papíron létezik. Nem hiszem, hogy valaha is sor kerül esküvőre.

– Akkor mi végre a szertartás? Miért a megállapodások?

– Ez nem jelent semmit. Amit az egyik szertartás kinyilvánít, azt egy másik semmissé teheti. *Ennyit* biztosan tudsz! Ez majdhogynem az uralkodás első szabálya. A szertartás csak azt a célt szolgálta, hogy egy kis időt nyerjünk a spanyoloknál, hogy tüntetőn kimutassuk a jó szándékunkat.

– Ami sem nem jó, sem nem őszinte, sem nem jámbor.

Újabb állati tetem úszott el mellettünk a tajtékos vizet kavarva. Dögszagot árasztott. Minden romlottnak tetszett számomra: a folyó, apám, én magam. Minden, kivéve a hercegnőt.

– A spanyolok átvernek bennünket a hozományt illetően. Sok hazudozás és félremagyarázás volt ebben a dologban. Nem hiszem, hogy kielégítően rendeződik az ügy. Ezért érzem úgy, hogy a házasság közted és a hercegnő között nem lesz nyélbe

üthető.

– A hercegnő… részt vesz… ezekben az átverésekben?

– Nem tud semmit. Azt csinálja, amit mondanak neki. Ahogy neked is azt kell tenned.

Olyan erővel szorítottam a faragott korlátot, hogy megfájdult a kezem.

Én nem akartam azt cselekedni, amit mondanak nekem.

IX

Végül nem volt más választásom, mint pontosan aszerint cselekedni. Nem tudtam semmilyen üzenetet eljuttatni Katalinhoz, hacsak valaki nem lett volna hajlandó elvinni, márpedig egyetlen szolga sem mert volna szembeszegülni a király kifejezett kívánságával. Meg kell mondanom, ez a hűség imponált nekem. Apámnak jó szolgái voltak.

Közelgett a tizennegyedik születésnapom, de az esküvőm tekintetében nem került sor semmilyen előkészületre. Ehelyett hitvány ünnepséggel emlékeztek meg a frissen elért nagykorúságomról. (Diplomáciai szempontból és hivatalos szóhasználatban tizennégy éves korától tekintették az embert nagykorúnak, aki papírokat írhat alá, megnősülhet, és saját jogán tulajdonnal rendelkezhet.)

De nem voltam „férfi”, amíg nem érkezett el pontosan a születésnapom, június huszonnyolcadika. Június huszonhetedikén még gyerek voltam, és úgy is bánhattak velem, mint egy gyerekkel.

Aznap este apám magához rendelt, és ellentmondást nem tűrőn utasított, hogy öltözködjem, és készüljek, mert Londonba lovagolunk. Nem volt hajlandó elárulni, hová megyünk, és hogy miért kell éjszaka mennünk.

Még mindig alkonyodott, amikor elindultunk, ugyanis júniusban hosszúak az alkonyatok, és majdnem tízig nincs

teljesen sötét. Átlovagoltunk a hídon, és úgy találtuk, hogy nagyobb rajta a forgalom, mint délben. Kétemeletes házak voltak mindkét oldalon, és ahogy sűrűsödött a sötétség, az emberek a saját magánjátszóterükké tették a házsorok között húzódó főutat. Padokon üldögéltek, a gyerekek játszottak és horgásztak a híd mellett. Úgy tűnt, mind ismerik egymást. Ez volt számomra a legfurcsább dolog. Nagyon sokan voltak, egy csomó család, mégis mind csupa ismerős.

Az udvarban nem így volt. Sok család élt ott, meg kell hagyni, és a férj gyakran a király háztartásához tartozott mint titkos tanácsos, például, a felesége a királyné palotahölgye volt, a gyermekeik pedig apródok és komornák. Jogosultak voltak az udvarban szállásra, amelyet rendszerint elfogadtak, és így a palotában mintegy kétszáz család lakott. De ez nem zárt csoport volt, és soha nem alkottak olyan összetartó közösséget, mint amilyent azon a júniusi estén láttam a híd környékén lakóktól.

Magában London szívében haladtunk a kanyargós utcákon. A házak itt szorosan egymás mellé épültek, és mindegyik bizonnyal húsz lakó otthonául szolgált, az utcára kitódulók számából ítélve. Örültek az emberek, hogy vége a napi munkának, és elmulatozhatnak pár órát a halványuló ibolyaszínű ég alatt.

Amikor nyugatnak fordultunk, elhaladtunk a Szent Pál-katedrális mellett, majd Ludgate-nél elhagytuk a cityt, és hirtelen rájöttem, hová tartunk. Átkeltünk a bűzlő, pangó Fleet kis hídján, aztán hamarosan ott is voltunk Salisbury püspökének házánál.

Immár majdnem teljesen besötétedett. Apám leszállt a lóról,

és rám parancsolt, hogy tegyem ugyanezt. Amikor ott álltunk egymás mellett a püspök ajtaja előtt, megragadta a karomat, és nyersen így szólt:

– Most pedig megmondod a püspöknek, hogy azért vagy itt, hogy ünnepélyesen tiltakozzál a Katalin hercegnővel való eljegyzésed ellen. Aláírsz majd papírokat arról, hogy ez lelkiismereti gondokat okoz neked. Megértetted?

– Igen – feleltem tompán. Szóval apám mindkét irányba nyitva akarta hagyni az utat: nyílt eljegyzés, titkos elállás. A hozomány dolga nem rendeződött. Hallottam Brandontól. Előtte az emberek szabadon beszéltek, ő pedig elmondta nekem, amit tudnom kellett.

Apám előretaszított, és intett, hogy kopogtassak a bejáraton. A püspök azonnal megjelent; nyilvánvalóan előre meg volt beszélve a dolog.

– A hercegnek súlyos lelkiismereti gondot okoz a bátyja özvegyével való eljegyzés – mondta apám. – Azért van itt, hogy megnyugtassa a lelkiismeretét.

A püspök együtt érzőn mormogott, és bevezetett bennünket. A papírok már ki voltak terítve az íróasztalára, takarosan megszövegezve, alul jókora hellyel az aláírásom számára.

– Gyötrődik – mondta apám. Jól alakította a szerepét.

– Ó – mondta a püspök. – És mi aggaszt, fiam?

Apám ezt nem próbálta el velem. Fogalmam sem volt, mit mondjak, kivéve az igazságot.

– Kínkeserves számomra elképzelni a hercegnőt a fivérem ágyában. Elviselhetetlen!

Igen, ez igaz volt. Viszolygással töltött el a gondolat, hogy Katalin és Artúr, együtt voltak. Teljesen magamnak akartam

Katalint. De Katalin *vele* hált…

– Mert ez vérfertőzés lenne – segített a püspök. – Felfedni a fivéred szemérmét, ahogy a Szentírás mondja.

– Nem… – azt akartam mondani a püspöknek, nem az a bajom, hogy Artúr a fivérem, hanem az, hogy férfi… volt. Ugyanezt éreztem volna, bárkiről van is szó.

– Élénk érdeklődéssel viseltetik a Szentírás iránt – mondta apám gyorsan. – Végső soron tanulmányozta, amikor papnak készült. Furcsa lenne, ugyebár, ha nem értelmezné szigorúan…

– Igen. Utálatos dolog az embernek a fivére feleségével hálnia. – A püspök elmosolyodott, ami furcsa reakció volt ez egy állítólagos rendellenességre. – Megnyugtatjuk a lelkiismeretedet, hercegem. – Büszkén kihúzta magát, és zörgő hangon elismételtetett velem pár szót.

– …irtózat… utálatos… egyesülni szeretett fivérünk hátrahagyott hitvesével…

Aztán adott egy tollat, és a várakozó okiratok felé intett. Gyorsan aláírtam őket. A toll hitvány volt; pacát hagyott, és összekarcolta a pergament.

– És ezzel immár tiszta a lelkiismeretem? – kérdeztem. Travesztia volt ez, és hamistanúvá lettem.

– Bizony – mondta a püspök.

– De könnyű! – mondtam. – De könnyű! Azt hinné az ember, hogy nehezebben megy. Egy ilyen súlyos ügy.

– A legsúlyosabb ügyeket gyakran egyszerű cselekedet intézi el – felelte a püspök.

– Gyere – szólalt meg apám, attól tartván, hogy talán mondok még valami helytelent. – Vége van.

WILL:

Noha Henrik itt megvetéssel látszik viseltetni a machinációk és alattomos mesterkedések iránt, az énje egy másik részével bizonyosan komolyan vette a dolgot. Gyanítom, hogy az első lelkiismereti „skrupulusa” aznap este plántálódott el, amikor egy teljesen természetes testi féltékenység az elődje iránt valami mély és a Szentírással kapcsolatos dologgá lett. Ez ügyben Henrik nagy fontosságot tulajdonított az egyházi formaságoknak, és babonás volt. Miután aláírta az okiratokat, bizonyos, hogy hinni is kezdett nekik. Semmi sem zaklatta fel jobban, mint az a gondolat, hogy magára vonja a Mindenható elégedetlenségét. Sőt, mindenben Isten kezét látta, és igyekezett megőrizni maga iránt a jóindulatát. Úgy fogta fel, hogy különleges viszonyban vannak egymással, amelyben, ha ő teljesíti a saját feladatát, Isten is bizonyosan eleget tesz az övének. Emlékszel arra a – gyakran ismételt – megjegyzésére (nem emlékszel, persze, hiszen még nem éltél): „Isten és a lelkiismeretem teljesen összhangban állnak.” Harry ennél kevesebbel nem tudta beérni.

VIII. HENRIK:

Röviddel utóbb egy újabb vita a hozományát illetően arra kényszerítette Katalint, hogy feladja a külön háztartását a Durham-házban, az udvarba jöjjön, és mondhatni, apám

alamizsnáján éljen. Sem az apja, Ferdinánd, Spanyolország királya, sem az apósa, Anglia királya nem akarta fedezni a háztartása fenntartásának költségeit, és miután az összes kísérője elbocsáttatott, Katalin szerényen eléldegélhetett az udvarban. Röviden szólva arra kényszerült, hogy egyedül, pénztelenül, barátok nélkül, apám által megtűrten éljen. Nem volt szabad „előjönnie” és az udvar más lakói közé keverednie, hanem távol kellett tartania magát, el kellett különülnie. Apám figyelmeztetett, hogy semmiképp sem próbálkozhatom meglátogatni, nem találkozhatunk, nem küldhetek neki levelet. Annak ellenére, hogy Katalin tudomása szerint még mindig a jegyese voltam. (A tizennegyedik születésnapom előestéjén tett londoni utazásom titka jól megőriztetett.)

De ettől függetlenül tudomást szereztem Katalin siralmas helyzetéről. Egyáltalán nem volt pénze, eltekintve attól, amit apám juttatott neki, márpedig apám aligha a bőkezűségéről volt nevezetes. Ha a tulajdon fiát és örökösét viseltes ruhákban és hideg, sivár szobában tartotta, mire lehetett hajlandó egy olyan lányért, aki semmit nem tehetett érte, eltekintve attól, hogy az elveszített fiára és a meghiúsult terveire emlékeztette?

Katalin egyáltalán nem kapott új ruhákat azóta, hogy eljött Spanyolországból, és a meglévő ruhái számos javításon és alakításon estek át. A tányérjára kerülő hal gyakorta romlott volt, és megbetegítette. És talált egy idegen gyóntatót, egy bizonyos Diego testvért, akire egyre nagyobb mértékben támaszkodott. Egyenesen azt beszélték, hogy a férfi a szeretője, és nappal kiszabja rá a penitenciát a kimondhatatlan dolgokért, amiket éjszaka cselekszenek, és

hogy Katalin olyannyira teljesen a hatalmába került, hogy bármit megtenne, amit a férfi mond neki.

A híresztelések undorítóbb részét sosem hittem el, de az, hogy egyáltalán lábra kaptak, jelentett valamit. Féltettem Katalint, tudván, hogy bármennyire nehéz is a saját sorsom, az övé bizonyosan százszorta nehezebb. Én legalább a saját hazámban voltam, a saját nyelvemen beszéltem a saját barátaimmal és a saját apámmal (mégiscsak az enyém volt, még ha időnként gyűlöletes is). Katalinnak itt én voltam az egyetlen barátja, az egyetlen oltalmazója. Látom kellett őt, segítenem kellett rajta.

Most, hogy az udvarban tartózkodott, egy másik szárnyban, amelyet csak egyetlen szint választott el a királyi lakosztályoktól, sokkal egyszerűbb volt hozzá üzenetet eljuttatni. Immár voltak barátaim, és ezeknek a barátoknak is voltak barátaik… Nem kellett a király szolgáira hagyatkoznom.

Hol kéne találkoznunk? Ezen sokat gondolkoztam. Nyíltan nem lehet. Az ideális hely valahol a palotától messze lenne, valami erdő vagy rét, ehhez azonban túlságosan is nagy szükség van lovászok és lovak közreműködésére, sőt az időjárására is. Nem, titkos helynek kell lennie, ahol senki nem lát meg, de ahol, ha mégis meglátnak, egyikünk sem kompromittálódik, nem ébreszt gyanút.

A délután közepén a királyi kápolna néptelen szokott lenni. Délután semmiféle misét nem lehet mondani, a vesperáshoz pedig túlságosan korán van. Abban a napszakban egyetlen pap sem gyóntat, hacsak nem külön megbeszélés alapján. Katalin viszont köztudottan vallásos.

Üzenetet küldtem neki, arra kérve, jöjjön a királyi kápolnába, ahol a gyóntatófülkében fogom várni, hogy segítsek neki a lelkiismeretvizsgálatában, délután háromkor. Így írtam alá: „T. Wolsey, királyi alamizsnaosztó.”

Kevéssel három előtt érkeztem a kápolnába. Gazdagon díszített, ám kicsiny építmény volt, amilyenek a királyi kápolnák lenni szoktak. Volt benne egy Szent Margit-képmás, ékkövekkel kirakott koronával és tiszta aranyszálakból szőtt palásttal. Az oltáron lévő kehely és paténa, valamint a ciborium szintén finoman megmunkált aranyból készült.

A tömjénfüst illatát mindig érezni lehetett a zárt kis kápolnában. Az ajtók csukva voltak, nem szűrődött be kívülről világosság, némi halvány fényt a képmások előtt égő gyertyák adtak. Hunyorogtak és imbolyogtak, furcsa árnyékokat vetve a fölöttük lévő, fából faragott arcokra.

Egy kis ideig nem történt semmi. Sietve letérdeltem, és meggyújtottam egy gyertyát Miasszonyunk tiszteletére, imádkozva, hogy vigyázza a lépteimet. Aztán besurrantam a gyóntatófülkébe, leültem a zsámolyra, és csuklyát húztam a fejemre.

Nem kellett sokáig várnom. Majdnem ugyanabban a pillanatban, amikor az udvari óra elütötte a hármat, valaki belépett a kápolnába. Fénysáv hasított a homályba, majd csendesen becsukódott az ajtó. Ruhasurrogás árulta el a személy hollétét, aki közelebb jött, majd belépett a gyóntatófülke azon részébe, amely a bűnbánó számára készült. Lehajtva tartottam a fejemet, hogy az arcom rejtve maradjon. Hallottam, ahogy Katalin letérdel a közeli imazsámolyra. Habozás következett, Katalin halkan

felsóhajtott, majd elkezdte:

– Áldj meg engem, atyám, mert vétkeztem. A legutóbbi gyónásom…

– Hagyja abba, Katalin! Nem hallgatom meg a gyónását! – mondtam riadtan. Hátrahúztam a csuklyát a fejemről, felfedve az arcomat.

Katalin rémültnek tűnt. Egy sápadt arcot láttam, és egy nagyra tátott száját.

– Henrik! – suttogta. – Ez szentségtör…

– Nem állt szándékomban semmiféle szentségtörés. De ó, Katalin, látnom kellett kegyedet. – Kinyújtottam a kezemet, és megragadtam az övét. – Három év. Három éve nem engedik, hogy lássam, hogy beszéljek kegyeddel, vagy…

– Tudom… – Szelíd volt a hangja, erős akcentussal beszélt. Lehetséges, hogy nagyon keveset értett a szavaimból.

– És a jegyesem! Én… *felelős* vagyok kegyedért. – Hogy honnan szedtem ezt, nem tudom megmondani, de bizonyos, hogy nem apámtól. Alkalmasint a lovagi történetekből, amelyeket továbbra is előszeretettel olvastam. – Elkeserít, hogy egyedül van, és ennyit nélkülöz.

Katalin elvörösödött.

– Ezt meg ki mondta? – szólalt meg belőle a spanyol büszkeség; ekkor szembesültem vele először.

– Köztudott. Mindenki ezt beszéli…

– Nincs szükségem szánalomra!

– Persze hogy nincs. Csak szerelemre, legdrágább Katalinom. – A másik kezemmel az ő kezét kerestem. – Szeretem kegyedet.

Katalin feszengeni látszott.

– Vissza kell mennünk. – Ez volt minden, amit végül mondott.

– Itt senki nem fog megtalálni bennünket. Még egy órán át – csökönyösködtem. – Ó, maradjon egy kicsit. Mesélje el… mesélje el nekem, mit csinál, hogyan tölti a napjait.

Előrehajolt. Csak néhány hüvelyknyire volt egymástól az arcunk a zárt, meleg sötétségben.

– Én… én imádkozom. És olvasok. És kézimunkázom. És írok apámnak, a királynak. És… – ezt olyan halkan mondta, hogy nagyon hegyeznem kellett a fülemet – …és kegyelmedre gondolok, My Lord.

Annyira izgatott voltam, hogy alig tudtam megállni, hogy ne öleljem meg.

– Tényleg? Én pedig kegyedre gondolok, hölgyem. – Bárcsak nálam lett volna a lantom, és valahol másutt lettünk volna, hogy énekelhettem volna neki a szerelmemről. Máris számos ilyen jellegű balladát komponáltam, és jól begyakoroltam őket. – Feleségül fogom venni, Katalin – ígértem meg, miközben egyáltalán nem állt hatalmamban ezt megtenni. – Esküszöm rá! Mihelyt lehetséges.

– Azt ígérte, hogy a tizennegyedik születésnapján vesz feleségül. Ez egy évvel ezelőtt volt – mondta Katalin halkan.

– Én… – Nem beszélhettem neki arról, hogy kényszer hatására ocsmányul „megtagadtam”. – Tudom – mondtam. – De szándékomban áll, méghozzá hamarosan. A király…

– A király nem akarja, hogy feleségül vegyen. Ez nyilvánvaló. Én pedig húszéves vagyok, és korántsem gyerek, eltérően talán másoktól.

Szükségtelen kegyetlenségnek tűnt, hogy ezt mondja az

egyetlen bajnokának és oltalmazójának.

– Az életkoromról nem tehetek, hölgyem. A születésem dátumát nem állt módomban megválasztani. De nem vagyok olyan fiatal, mint hiszi, és hiszik mások is talán. – Ezekkel a rejtélyes szavakkal (fogalmam sem volt akkor, és ma sincs, pontosan mit akartam velük mondani) ismét megszorítottam a kezét. – Majd meglátja! – Aztán ezt súgtam: – Jobb lesz, ha megyünk. Hamarosan jönnek a papok.

Katalin sietve felkelt, és megigazította a szoknyáját. Könnyű citromillatot éreztem az állott tömjénfüst fölött. És már ott sem volt.

Egy pillanattal később kiléptem a gyóntatófülkéből, igen elégedetten sikeres intrikálásommal. Immár tudtam, hogy szeretem Katalint, és feleségül kell vennem őt. Annak is nagyon örültem, hogy a mocskos rémhírek Diego testvérről hazugságok. Katalint túlságosan is aggasztotta, hogy az ártatlan randevúnkkal megszentségtelenítem a gyóntatószéket. Nyilvánvalóan mélyen vallásos, jámbor nő volt.

WILL:

És jobb lett volna Harrynek, ha Katalin nem annyira „vallásos” és „jámbor”. Bárcsak hancúrozott volna azzal a gusztustalan szerzetessel (akit később undorító erkölcstelenségért kiutasítottak Londonból – képzeld el! – Londonból!), ezzel earli címet nyert volna a fickó Harry válási hercehurcája idején. De nem, Katalin tiszta volt. Hogy miként nemzett vele

Harry valaha is gyermeket, egyike a házasság misztériumainak. Talán igazuk van a katolikusoknak, amikor szentségnek mondják a házasságot. A szentség folytán „kegyes dolog megcselekedni azt, ami szükséges”, nemde?

Érdekes észrevenni, hogy Harry már ebben a zsenge korban is a saját céljaira használta fel az egyházat. Nincs kétségem afelől, hogy ha Katalin beleegyezik, ő vidáman közösült volna vele magának az oltárnak az árnyékában is.

X

Immár küldetésem volt: ahogy egy rendes lovaghoz illik, megmenteni a hercegnőt a toronyból, ahol raboskodik. És mivel szerelmes voltam (ennek bizonysága a heves izgalom, melyet éreztem, valahányszor magam elé képzeltem őt), még parancsolóbb késztetést éreztem erre.

Apám arra készült, hogy elmegy nyári „körútjai” egyikére, ami azzal kecsegtetett, hogy pár hétig, amíg távol jár, szabad leszek. Valaha szerettem volna elkísérni, és rosszulesett, hogy nem engedi; most csak vártam, hogy induljon már el.

Ahhoz képest, hogy apám gyűlölt emberek közé menni, utálta, ha bámulják, és kényelmetlenül érezte magát, ha nem ellenőrzött maga körül mindent, meglepően sok körutat tett. Szükségesnek vélte őket, meg aztán csábította, hogy minden évben egy hónapig más költségén élhet, és ezzel takarékoskodhat.

Ezek a körutak látszólag lehetővé tették az uralkodó számára, hogy elszabaduljon a palota szokványos taposómalmából, és egyszerűen csak járja a vidéket. A cél valójában az volt, hogy a király szemrevételezhesse az országát és az alattvalóit, és – ami fontosabb –, hogy azok is láthassák őt. Szükséges volt emlékeztetni az embereket, hogy ki a királyuk, és megmutatni nekik a legszebb arcát. Valahányszor a király körútra indult, mérföldekről az út szélére sereglettek az emberek, várva, hogy megpillanthassák

őt. Magasba emelték a gyermekeiket, hogy ők is láthassák a királyt. Olykor egy-egy görvélykóros odabotladozott hozzá, és könyörgött neki, hogy érintse meg, mivel az egyszerű emberek azt hitték, meg tudja gyógyítani a betegséget.

Egy királyi körút során az uralkodó nem csak úgy céltalanul barangolt, kiélvezve a vidék örömeit, bőségesen belakmározva a nehéz vidéki ételekből a romlatlan folyópartokon. Ez a felszín volt. Az utazást valójában gondosan megtervezték a téli hónapok alatt, hogy egy-egy környéken az összes módos földbirtokos és nemes felkészülhessen az uralkodó és kísérete vendégül látására és elszállásolására. A király ugyanis nem egyedül utazott; magával vitte az udvar legnagyobb részét, ami kizárta, hogy úgy étkezzenek a réteken, ahogy az egyszerű nép szokott. Bőséges elemózsiára volt szükség, olyannyira, hogy mindazokat, akiket kétévente kiválasztottak az utazók befogadására, az eladósodás veszélye fenyegette.

Volt egy másik, sötétebb oka is apám körutazásainak: meg akart bizonyosodni a főnemesek hűségéről, a saját szemével kívánta ellenőrizni, vajon engedelmeskednek-e a magánhadseregek tartását tiltó törvénynek. Soha nem tudhatta biztosan az ember. IV. Eduárd elrendelte, hogy oszlassák fel a lordok által tartott magánhadseregeket. Ezek nyilvánvaló okból fenyegetést jelentettek számára. Egyszer, amikor országjáráson volt, Oxford earljénél, az egyik legmegátalkodottabb lancasterinél szállt meg. Az earl hűségét kimutatandó felsorakoztatta az uniformist viselő csatlósait, hogy köszöntsék a királyt. Eduárd nem szólt semmit, csak amikor távozott.

– Köszönöm a szíves vendéglátást – mondta az earlnek –, de

nem szenvedhetem, ha a szemem láttára sértik meg a törvényeimet.

Tízezer fontra büntette az earlt – ami sokkal nagyobb összeg volt, mint manapság, amikor riasztóan romlik a pénz értéke.

Augusztus elsején sor került a királyi kápolnában a szokott aratóünnepi misére, amelynek keretében az évad először learatott búzájából készült cipó helyeztetett az oltárra. A király aznap délután indult el az országjáró körútra. Úgy volt, hogy nem tér vissza szeptember végéig, Szent Mihály napjáig, amikor az egyik évszak átadja helyét a másiknak, és közeledni kezd a tél. Szent Mihály napján mindig volt az asztalon liba, ami tápláló, őszi eledel.

Egy felső ablakban ülve figyeltem, amint a király és kísérete összegyűlik alant az udvaron. Meleg, fülledt idő volt, az ősz és Szent Mihály napja távolinak tűnt. Beleszédültem a szabadságba. Mindenki elmegy a körútra. Láttam Foxot és Ruthalt meg Thomas Howardot és Thomas Lowellt, akárcsak apám két pénzügyminiszterét, Empsont és Dudleyt. A királynak gondolnia kell a pénzügyekre, ha nem a vidéki napfényben, akkor késő este.

Csak Warham érsek maradt, valamint Beaufort nagyanyám. Azok a nemesek és udvari méltóságok, akik nem tartottak a királlyal, visszatértek a saját birtokaikra, hiszen az udvarban nem volt semmi intéznivaló apám távollétében. Az intéznivalók követték őt, és az udvar mindig ott volt, ahol ő időzött éppen.

De olybá tűnt, hogy kevés intéznivaló lesz, hiszen azokban az aranyló augusztusi hetekben az egész világ tétlenül

heverészni látszott.

Számomra aranylóak voltak. Szinte folyamatosan sportolással töltöttem őket, tiltott lovagi tornákon és ló nélküli bajvívásokon vettem részt társaimmal a küzdőtéren, újra és újra veszélynek téve ki a személyemet. Miért? Még most sem tudom megmondani. De úgy kerestem a veszélyt, ahogy sivatagban keresi az ember a vizet. Talán mert oly hosszú ideje megtagadtatott tőlem. Talán, mert vágytam próbára tenni magamat, hogy lássam, mely ponton törik meg a bátorságom, és lép a helyébe félelem. Vagy talán egyszerűbb ennél az ok. „Ifjaknak falat kenyér az enyelgés" – írtam én magam, és ez az enyelgés egyik formája volt, vitézi, halállal dacoló…

Amikor felidézem azokat a viadalokat, önkéntelenül arra gondolok, hogy a gondviselés oltalmazott, és akadályozta meg, hogy súlyos büntetésben részesüljek. Bryan azon a nyáron, 1506-ban veszítette el a fél szemét; az egyik pajtásom pedig meghalt egy ütéstől, melyet bajvívás közben a fejére kapott. Az a furcsa, hogy közvetlenül a baleset után úgy tűnt, elég jól van. De aznap éjjel váratlanul meghalt. Linacre egyik segédje (Linacre ugyanis elment a királlyal) azt mondta nekem, hogy gyakorta történik így fejsérülések esetén. A vérzés a koponyán belül zajlik, ahol nem lehet érezni vagy elállítani.

Megrendültünk, megrettentünk – és fiatalok voltunk, így hát mindössze néhány nap elteltével már megint lóháton vágtattunk egymás felé. Ilyen gyorsan és magától értetődőn gyilkoljuk egymás emlékezetét és testét egyaránt.

Esténként együtt vacsoráztunk, a lantjainkon játszottunk, és arról beszéltünk, miként fogjuk meghódítani Franciaországot,

ahol fegyvertársak leszünk. Jó időszak volt ez számunkra, egy kis szünet a már elmúlt és az eljövendő dolgok között.

Késő éjjel, egyedül lévén a szobámban azon kaptam magamat, hogy nem akaródzik aludnom. Most, hogy immár nem voltam korlátozva, élveztem a magányomat, miután a napot lármás társaságban töltöttem.

A greenwichi szobámnak két ablaka volt. Az egyik keletre nézett, a másik délre. A keletinél volt egy falmélyedés, és gyakran megesett, hogy éjféltájt ott üldögéltem. Mindig az égbolt keleti része volt a legsötétebb. Augusztus közepére vége szakadt a lassú, fokozatos alkonyatoknak, és korábban szállt le az este. A csillagok immár rendkívül fényesek voltak. Megpróbáltam azonosítani őket, mivel tanulmányoztam az asztronómiát. Máris nagyszámú konstellációt ismertem. Bűvöletbe ejtett az égbolt a csillagaival együtt. Lenyűgözött, hogy matematikusok képesek megjósolni a fogyatkozásokat és más jelenségeket. Meg akartam tanulni, hogyan csinálják. Máris tudják, hogy a mostantól számított harmadik teliholdkor a hold részleges árnyékban lesz. Honnan?

Meg akartam tanulni mindent; egészen addig akartam nyújtózkodni, amíg el nem érem a határaimat, és meg nem találom… nem tudtam, mit.

Ahol ültem, nyitva volt az apró szárnyas ablak. Meleg szélfuvallat tört be, és a távolból moraj hallatszott. A messziségben fényes villámokat láttam. Vihar készülődött. Táncoltak a szobámban a fáklya- és gyertyalángok.

Nyugatról fújt a szél. Fenntartás nélkül egynek éreztem magamat a széllel, azzal a meleg, fürkész széllel. Fogtam a lantomat, és azonnal jött a dallam, jöttek a szavak, mintha

mindig is ott lettek volna:

Ó, Napnyugat
Lehelete
Zápor jő szárnyadon?
Karomban mátkámmal dőlnék
El, Egek, az ágyamon.

* * *

Véget ért a nyár, és a király visszatért. Az érkezése után néhány órával a szobájába hívatott. Valaki beszélt neki a tornákról. Ha erre nem számítottam, hát tévedtem. Az udvarban nincsenek titkok.

Hogy erőt gyűjtsek a kihallgatásra, gyors egymásutánban megittam három kupa bordeaux-it. (Az egyik változás, amelyet apám távollétében kimódoltam, az volt, hogy bőségesen legyen a szobámban vizezetlen bor.)

Apám a kedvenc helyén: a dolgozófülkéjében tartózkodott. (Találó módon „számolóházként" emlegették, mivel a pénzügyei java részét itt intézte.) Érkezésemkor egy hatalmas tömegű gyűrött papirossal birkózott, valóságos halom fölé hajolva. Első ízben figyeltem fel arra, mennyire ősz a haja. A szokott kalapja nélkül volt, és a fáklyafény ezüstszínűvé változtatta a feje tetejét. Talán ez volt az oka, hogy soha nem mutatkozott a nyilvánosság előtt valamiféle fejfedő nélkül.

– Az ördög vigye el ezt a majmot! – Az apró teremtmény felé intett, amely most szemtelenül gubbasztott a királyi pecsét mellett. – Tönkretette a naplómat! – Aggódó volt a hangja. – Ennek vége.

A majom nyilvánvalóan úgy döntött, hogy fészket csinál a király papírjaiból, először összetépve, majd megtaposva őket.

– Talán be kellene adnia a királyi állatseregletbe, Sire – mondtam. *Hat hónappal ezelőtt.* Mindig is utáltam azt a dögöt; nem volt hajlandó kutya módjára megtanulni a szükségletei végzését, de az embereket sem volt képes utánozni e tekintetben.

– Igen – mondta apám kurtán. – De túl késő. Már tönkretette, ami nagyon drága volt nekem.

A dög pontosan ekkor felrikoltott, és nekilátott felfelé kapaszkodni a faliszőnyegen. Nyilvánvalóan másutt volt a helye: ha nem is a Temze fenekén (ahová én szántam volna), de bizony a Towerbeli királyi állatseregletben, ahová az összes furcsa (és nemkívánatos) állat került, amelyet a király kapott a különböző, célt tévesztett jóakaróitól. Voltak oroszlánok (a jelképértékük túlságosan is elkoptatott volt), hatalmas teknősök (a kitartás szimbólumai), vadkanok (egyes nemesek címerállatai), tevék (a bölcsességet jelképezték, gondolom), sőt még egy elefánt is (az emlékezet szimbólumaként?).

– Sajnálom, apám.

– Te inkább más dolgokat sajnáljál! – Apám hirtelen letette a papírcafatokból álló labdacsot. – A távollétemben tanúsított magatartásodat például. Azt hitted, hogy nem fogom megtudni?

– Nem, Sire.

– Hát akkor? Miért csináltad?

– Nem tudom. Muszáj volt.

Apám felhorkantott.

– Bolond vagy. Az egyik társad meghalt. És úgy hallottam –

hirtelen elhallgatott, és hevesen köhögni kezdett. Soha nem hallottam korábban ilyen mélyről köhögni. Amikor ismét lélegzethez jutott, így folytatta: –, hogy titokban találkoztál Katalin hercegnővel a kifejezett kívánságom ellenére. Nem, ne is tagadd. Akaratos, rossz kölyök vagy! Soha nem állod meg a helyed királyként, soha, soha, soha…

Könnyekkel küszködött. Aztán lehajtotta a fejét, és sírni kezdett.

Magára hagytam a keservével, rajtam úrrá lett az enyém. Igaza volt abban, amit mondott? *Soha nem állod meg a helyed királyként, soha, soha, soha…* Martak és emésztettek a szavak. Ő sok királyt látott, és tudja.

XI

Ahogy telt az ősz, a király egyre csúnyábban köhögött. Immár nem szórványosan, hanem élete részévé vált a köhögés, ébren és álmában. Először novemberben jelent meg a köpetében a vér: az első jel, mely a halál felé mutatott.

Milyen érzés volt látnia ezt? Az összes dolog közül, amit Isten tesz velünk, az a legkegyetlenebb, hogy megmutatja nekünk a biztos halálunkat. Imádkozom, hogy én megússzam az ilyen egyértelműséget, amikor eljön az időm.

A király még húzta. Túlélte azt a telet, majd a következőt.

Így hát nem lett belőlem király tizenöt évesen. Sem tizenhat évesen. Amiért éjjelente köszönetet mondtam Istennek.

Nem álltam készen arra, hogy király legyek; túlságosan is fiatal voltam. Ha most lennék királlyá, gondoltam, elkerülhetetlenül lenne egy protektorom, valaki, aki uralkodik helyettem az átmeneti időszakban. És hogyan szabaduljak meg az oltalmazótól, amikor elérem a nagykorúságot? A protektorok gyakran elbitorolták a trónt. Példáért nem kellett III. Richárdnál régebbre visszatekintenie az embernek.

A saját országomban olyan emberekkel kellene megtalálnom a hangot, akik sok évvel korosabbak, mint én, akik nyilvánosan a támogatóim, de valójában csak önmagukra lennének tekintettel. Meg aztán ott vannak örökösen a trónkövetelők és a pártok. Számos yorkista rokonom van, kiváltképp megemlítendő Suffolk hercege, Edmund de la Pole, IV. Eduárd

húgának fia, aki „Fehér Rózsának” nevezi önmagát, és vigyorogva várja, hogy Franciaország ellenem forduljon. Külföldön pedig nálam majdnem háromszor idősebb uralkodókkal kell szembenéznem: Spanyolországban Ferdinánddal; német földön Miksával; Franciaországban XII. Lajossal; Gyula pápával. Ifjonc lennék egy rakás veterán intrikus és alakoskodó között.

Apám kitartóan elkerült minden kapcsolatot a kontinenssel, de ez nem tarthatott már sokáig, különösen, mivel a franciák és Burgundiai Margit (IV. Eduárd „minden trónkövetelők nénikéjeként” ismert húga) kitartóan szította a yorkista képzelgéseket, és menedéket adott az angol trón összes igénylőjének. Apám három kiélezett csatát vívott és nyert meg, hogy megvédje a saját koronáját, és roppant valószínűnek tűnt, hogy nekem is ezt kell majd tennem. Hogyan állnám meg a helyemet a csatatéren? A lovagi tornák szigorúan szabályozott keretei között talán jól szerepelek, de egy igazi ütközet egészen más. Azt beszélték, hogy III. Richárd bátor és jó harcos volt… de tucatnyi szúrt és vágott sebet ejtettek rajta, és a meztelen holttestét egy vén lóra dobták a csata után. A feje himbálózott, beütődött és szétloccsant, amikor átkeltek vele egy kőhídon, de mit sem tesz, halott volt…

Harcban tétetik próbára, valamikor, hogy méltó vagyok-e királynak. És megrettentem ettől. Igen, meg kell mondanom: nem akartam a próbatételt, és imádkoztam, hogy máshol, máskor és másvalakinek legyen része benne. Féltem. Ahogy közelebb kerültem hozzá, immár nem vágytam királlyá lenni, annyira hevesen tartottam a kudarctól. Amikor egy kicsit

fiatalabb voltam, vidáman azt hittem, hogy mivel Isten kiszemelt engem a királyságra, oltalmazni is fog jártamban-keltemben. Immár tudtam, hogy ez nem ilyen egyszerű. Megoltalmazta Isten Sault? VI. Henriket? Sokakat tett királlyá, csak hogy letaszítsa őket a trónról, megmutatva valamit ezáltal a kifürkészhetetlen szándékaiból. Úgy használt bennünket, mint ahogy mi a jószágot vagy a babpalántákat használjuk. És egyetlen ember sem tudja, mi az ő szándéka vagy célja. Egy bukott király, egy bolond király jól példáz valamit, része a titokzatos körforgásnak.

* * *

Abban az esztendőben, amikor betöltöttem a tizenhetet, két dolog foglalkoztatta az udvart legelsősorban: mikor fog a király meghalni, és hogyan fog meghalni. Békésen, álmában múlik ki, vagy hónapokig, évekig fog betegeskedni, kegyetlenné válik és zaklatottá a szakadatlan fájdalom miatt? Ágynak dőlve is intézi majd az államügyeket, vagy magatehetetlenné válik, és lényegében határozatlan időre uralkodó nélkül marad az ország?

És mi a helyzet Henrik herceggel? Ki fog kormányozni helyette? A király nem nevezett ki protektort, jóllehet, a herceg bizonyosan nem képes önállóan uralkodni. Ez aggasztotta őket.

A felszínen ugyanúgy mentek a dolgok, mint mindig. Apám továbbra is követekkel találkozott, és egyezményekről tárgyalt, huzakodott emez vagy amaz kifejezés pontos jelentésén, mintha érintené őt az öt év múlva esedékes következmény. Pár

percenként vért köhögött, olyan természetességgel, ahogy más emberek a torkukat köszörülik. Nagy mennyiségű tiszta kendőt tartott maga mellett ebből a célból. Reggelente egy halom friss, fehér, összehajtogatott kendőt vittek az ágyához, és amikor nyugovóra tért, egy kupac összevérezettet vittek el.

Apám az ágya mellé hívta össze az Államtanácsot, és én számos alkalommal jelen voltam ezeken az üléseken. Unalmasak voltak, és kizárólag pénzről esett szó: a megszerzéséről, a kölcsönzéséről, a megóvásáról. Epson és Dudley, apám pénzügyminiszterei gátlástalan zsarolók voltak. Apám legfőbb gondja (amely körül minden éber pillanatában forogtak a gondolatai) nyilvánvalóan a pénzhajhászás volt. Ez kapzsiságnak tűnt. Vajon bíbelődött efféle dolgokkal Nagy Sándor? Kellett Caesarnak vesződnie Calpurnia hozományával?

Katalin hozományának ügye még mindig nem rendeződött apám megelégedésére. Ő rendre leteremtette a spanyol követet, és fenyegetőzött, hogy hazaküldi Katalint, engem meg összeházasít egy francia hercegnővel, és így tovább. Úgy vélem, nagyon élvezte ezt, ahogyan más emberek a medveheccelést élvezik. És ez elterelte a gondolatait a véres kendőkről.

De az udvarban mindenki más gondolatai körülöttük forogtak. Sokakat foglalkoztatott, hogy hányat használt el egy-egy nap, és hogy mennyire vérezte össze őket. Nagyon, vagy csak kicsit? Sötétvörös vagy rózsaszín vérrel? Esetleg feketével? A mosodás és a mosónők szép pénzt kaptak az ilyen értesülésekért.

A karácsonyi ünnepek alatt apám továbbra is lassú,

gyötrelmes táncot járt a halállal, miközben a szemlélők hallgatólagos megállapodással úgy tettek, mintha nem látnák. Felségárulás volt „elképzelni” a király halálát, egyszersmind azonban emberileg nem volt lehetséges elkerülni.

Apám folytatta a politikai sakkjátszmáit, legfőképpen két, még nem kiházasított gyermekét használva gyalog és biztosíték gyanánt. Haláltánchoz illő (vagy talán csak önámító) gesztussal rajtam és Márián kívül önmagára is kiterjesztette a házassági tárgyalásokat. Közvetlenül újév előtt végezte el az utolsó simításokat a nagyszabású hármas szövetségén, egy kusza házassági terven, amely arra lett volna hivatott, hogy ragyogó családi építményben kovácsolja egybe a Habsburgokat és a Tudorokat. Úgy volt, hogy apám maga Savoyai Margit németalföldi régens vőlegénye lesz; én feleségül veszem Albert bajor herceg leányát; Mária pedig tizenhárom évesen feleségül megy a kilencesztendős Károlyhoz, aki mind Ferdinánd királynak, mind Miksának unokája volt, egyszersmind pedig minden valószínűség szerint ő a leendő német-római császár. (Bár a szent római birodalom császárát választani kellett, olybá tűnt, hogy a választók egyike sem vesz tekintetbe egyetlen jelöltet sem, aki nem a Habsburg-családhoz tartozik. Annyira választás ez a „választás”, mint a pápáé, vagyis inkább áruba bocsátás.)

WILL:

Amelynek során a legjobb ajánlat győz, mint azt Henrik és Wolsey első kézből tapasztalták, amikor 1517-ben megpróbálták megvásárolni a birodalom

> császári címét Henriknek, majd 1522-ben a pápaságot Wolseynak. Ezek a hivatalok nem olcsók, és Henrik meg a fennhéjázó, felfuvalkodott tökfilkó kancellárja egyszerűen nem voltak hajlandók megfizetni a teljes piaci árat. Henrik olykor beteges fukarságról tett bizonyságot – talán szentimentális gesztusként az apja emléke iránt?

VIII. HENRIK:

A király elégedett volt ezzel a fegyverténnyel, és visszavonult meghalni a szobájába. Nem sokkal újév napja után 1509-ben dőlt ágynak, és soha többé nem lépett nyilvánosság elé. Richmondot választotta a halála helyéül.

A külvilág előtt azonban meg kellett őrizni a látszatot. A király nem haldoklik, csupán rosszkedvű; nem gyenge, csupán fáradt; nem ereje végén jár, csupán pihen. Mindennap értem küldetett, és órákat töltöttem az ágya mellett, de ő csökönyösen megtagadta, hogy bármi igazán lényegesbe beavasson engem. Neki megvolt a maga szerepe, nekem meg az enyém.

Amikor a szobájába léptem, nem volt szabad észrevételeznem a haldoklásának tett egyetlen fényűző engedményét: a nagy halom égő fahasábot és a szoba szokatlan melegét. Nem volt szabad szimatolnom sem, nem utalhattam semmilyen módon a nehéz illatszerekre és a tömjénfüstre, melyek a betegség és a halál szagát voltak hivatottak palástolni. Émelyítő, már-már undorító volt a rózsaillat, de végül hozzászoktam – úgy-ahogy. Mindig

elevennek és vidámnak kellett lennem, olyan vaknak és érzéketlennek kellett látszanom, amilyennek apám egykor minősített.

Dacára a pompás, jókora ablakoknak, amelyeket keretükbe ékszerek módjára illeszkedő apró üvegtáblák százai alkottak, a függönyök behúzva rendeltettek lenni, kirekesztve a bőséges fényt. Apám mezőkre és az égboltra nézhetett volna a fekhelyéről, de úgy döntött, hogy nem néz. Ehelyett hanyatt feküdt egy hosszú pamlagon, párnák és a mindenütt jelenlévő kicsiny kendők között. Alig odafigyelve meg-megszólalt, vagy egyáltalán semmit sem mondott, csak bámulta szomorúan a szoba túloldalán lévő kicsiny oltár fölötti feszületet. Nagyon vallásos volt, akárcsak az összes lancasteri, de nem tébolyodottan, eltérően a nagybátyjától, VI. Henriktől.

– Tegnap észrevettem, hogy villával ettél – mondta hirtelen. Annyira halk volt a hangja, hogy hegyeznem kellett a fülemet.

– Igen – válaszoltam. Az udvarban immár minden fiatalabb férfi és nő villával evett.

– Francia dolog – mondta álmatagon. – Ügyesek tudnak lenni a franciák. Egy miniatűr szigonyt használni az asztalnál… igen… ügyes. A francia király valaha megbízhatóan viselkedett velem. Tudtad ezt?

– Nem, Sire. – Miért beszélnek így össze-vissza az öregek? Akkor természetesen megfogadtam, hogy jómagam sosem fogom ezt tenni.

– Richárd király megvesztegette Bretagne hercegét, amikor száműzetésben voltam. Vagyis inkább a herceg kincstárnokát, Peter Landois-t. Az életem fejében nemcsak a richmondi grófságom jövedelmét ígérte Landois-nak, hanem az összes

hívemét is. – Apám kurtán felnevetett, majd köhögésroham tört rá. Rettenetes hörgésben és egy átázott kendőben végződött. A király megrázkódott, és reszketett.

– Hadd terítsek magamra még egy takarót – mondta sietve, felvéve a lábától valamit, ami össze volt hajtogatva. Csak amikor szétnyitottam, akkor ismertem fel: az oroszlán bőre volt ama hátborzongató bemutatóról, melynek a régmúltban tanúja voltam. A farka lelógott a pamlag széléről, a sörénye furcsamód díszes bojtnak látszott.

– Jobb. Így jobb – suttogta apám. – Franciaország királya… azt mondta, ott biztonságban leszek. És így is volt. Először menekülnöm kellett Landois elől, de ez könnyű volt. Egyszerűen a saját szolgám szolgájának álcáztam magam. Az erdőben öltöztem át. Aztán a lehető leggyorsabban a francia határ felé vágtattunk. Tudod, Bretagne akkor nem tartozott Franciaországhoz – tette hozzá.

– Tudom. – Ránéztem, próbálván felfedezni benne valahol az ifjú walesi kalandort. De csak egy aggastyán didergett a takarók alatt egy túlfűtött szobában.

– A franciák néha barátaink, néha ellenségeink. Menedéket adtak nekem, de amikor király lettem, menedéket adtak Suffolk hercegének, Edmund de la Pole-nak is.

– A Fehér Rózsának – mondtam keserűen. – A yorkisták kedvencének.

– Nem csak menedéket adtak neki, Anglia törvényes királyának is elismerték, és ennek megfelelő tiszteletben részesítették! Ó, jól elvolt ő a francia udvarban. Végül sikerült rákényszerítenem a hazug franciákat a kiadására. Most a Towerban van. Amíg él, nem vagy biztonságban.

– Még akkor sem, ha fogságban tartjuk?

– Ki kell majd végeztetned – mondta apám tárgyilagosan. – Az élete olyan fényűzés, amit nem engedhetsz meg magadnak.

Megdöbbentem. Nem tudtam elképzelni, hogy kivégeztetek valakit pusztán azért, mert létezik, vagy azért, mert rossz (vagy jó?) vér csörgedezik az ereiben.

– Képtelen vagyok erre! – mondtam elborzadva. – Nem csinált semmit!

– Létezik. Ez elég.

– Nem!

– Külföldre szökött, és arra vetemedett, hogy egy idegen udvarban Anglia jogos királyaként tiszteltesse magát. Felségárulók a szándékai.

– A szándékok nem cselekedetek.

– Henrik! Az Isten szerelmére, létfontosságú megértened: ő az ellenséged. Egy országban csakis egy király lehet, és ha az ellenségeid tétovának vagy vajszívűnek látnak téged, úgy fogsz járni, mint szegény VI. Henrik. Könyörtelenek; neked is annak kell lenned. Csak te állsz a béke és az anarchia között. Az életed az egyetlen dolog, ami féken tart egy újabb káoszt. Őrizd meg ezt az életet. Ez kötelességed mint Isten választott eszközének!

– Egy ártatlan élet kioltásával?

– Nem ártatlan! Bűnös; gonosz, gyűlöletes áruló! – Apám annyira izgatott volt, hogy felült, és az öklével erőtlenül ütötte az oroszlánbőrt. – Nem számít, mit tudsz, vagy nem tudsz a pénzügyekről; hagyatkozhatsz a pénzügyminisztereimre, Epsomra és Dudleyra. Vagy, ami az Államtanácsot illeti, arról Fox püspök, a lordpecsétőr elmond neked mindent, amit tudni

kívánsz, és segít eligazodnod a dolgok között. De a trónod megvédésében senki másra nem hagyatkozhatsz önmagadon kívül. – Apám visszahanyatlott, kimerülten az erőfeszítéstől. – Királynak lenni annyi, mint természetellenesnek lenni. Keménynek kell lenned, amikor mások puhák, és puhának, amikor mások keményeK. És…

Vártam, de nem következett semmi. A félhomályban ki tudtam venni apám csendes légzését. Elaludt.

Sietve távoztam a szobából. Szédítő érzés volt kilépni a ragyogó, beltéri fénybe, mely elárasztotta a szomszédos helyiséget, ahol nem voltak tömjénfüst- és illatosítófelhők. Számos szolga várakozott a helyiségben, amely lényegében egy haldokló szobájának előszobája volt. Mindig készenlétben állt egy pap, hátha hirtelen szükség lesz rá. Ma Thomas Wolsey, a király alamizsnaosztója volt az (akinek nevét felhasználtam, hogy a gyóntatófülkébe csábítsam Katalint). Csendben olvasott egy padon az ablak mellett. Komolyan biccentett felém, ahogy elhaladtam.

Visszamentem a saját szobámba, és még mindig nem tértem magamhoz az apám parancsa által keltett döbbenetemből. Hogy végeztessem ki a rokonomat, de le Pole-t… A dolgozóasztalomhoz léptem, és elővettem az íróeszközeimet. Találtam egy papírdarabot, amelyre előzőleg egy latin verset írtam le. Tintába mártottam a tollat, és első ízben vetettem papírra: *Henrik király*. Remegett a kezem, és pacát ejtettem. Megpróbáltam még egyszer, majd még egyszer. A harmadik nekifutásra eltűnt a tétovaság, és nem volt semmilyen paca: *Henrik király*.

* * *

Véget ért a tél; korai tavasz ígérkezett. Március végére kék volt az ég, és élénksárga vadvirágok nyíltak a Temze partján. A haldokló szobájában azonban nem volt tavasz: az elhúzott függönyök állhatatosan kint rekesztették. Amikor az almafák az ablak alatti kertben virágba borultak, apám nem látta, nem érzékelte őket.

Ahogy gyengébb lett, több ápoló sündörgött körülötte, és kevesebb alkalmunk nyílt bizalmas beszélgetésre. Apám túlságosan sokáig várt a sok-sok dologgal, amit el kellett volna mondania nekem. Immár mindketten az udvari rituálék hálójának foglyai voltunk, amely lényegben megakadályozta, hogy négyszemközt maradjunk egymással. Ugyanakkor viszont elváratott tőlem, hogy állandóan jelen legyek, kora reggeltől, amikor Wolsey először celebrált misét, estig, amikor a komornyikok elvégezték az alaposan begyakorolt mozdulatokat, előkészítve a király ágyát éjszakára (például késeket keresve felemelték a matracot, és szentelt vizet hintettek a takaróra), mígnem végezetül lopva eltávolították a nap folyamán felhalmozódott, vér áztatta kendőket. Aztán bejött Wolsey, hogy elmondja az esti imát, és véget ért számomra a nap.

Egyik éjjel éjfélig nem tudtam ott hagyni, mert erős fájdalmai voltak, és képtelen volt elaludni, amíg az orvosa nem adott neki mákfőzetet, amely megnyugtatta. Ahelyett, hogy visszatértem volna a saját szobámba, nagy szükségét éreztem hideg, friss levegőnek. Lementem a szűk lépcsőn a szabadba vezető ajtóhoz, és a palota kertjében találtam magamat. A

gyümölcsfák tele voltak virággal, és a még csak növekvő hold fénye világította meg őket. Olyan benyomást keltettek, mint egy sor kísértetszerű, kedves és fiatal hajadon. Alant a tavasszal újólag megáradt Temze vize futott sebesen; csillogott a holdfény a tovairamodó folyón.

Hajnal óta ekkor voltam először egyedül, és borzongató megkönnyebbülést éreztem. Nap nap után a haldokló szobájában…

Lassan lépdeltem a kísérteties kertben. Az árnyékok különlegesen élesek voltak, a holdfény pedig már-már kék. Hosszú árnyékot vetettem, mely némán mozgott a fák girbegörbe, mozdulatlan árnyai között.

– …hamarosan meghal. Nem húzza már sokáig.

Megtorpantam a váratlan hangok hallatán. Természetellenesen tisztának és élesnek tűntek a szabad, éjszakai levegőben.

– Hány éves egyébként?

– Nem olyan öreg. Ötvenkettő, azt hiszem.

A hangok közelebbről hallatszottak. Két csónakos éppen kikötötte a bárkáját a mólónál, és a palota felé lépdeltek.

– Nem volt rossz király.

– Nem, ha emlékszel Richárdra.

– Nem sokan emlékeznek rá szívesen.

Nevettek.

– Mi van az új királlyal?

Csend támadt.

– Kölyök az. Azt beszélik, nem érdekli más, csak a sport.

– Meg a nők?

– Nem, a nők nem. Még nem! Csak tizenhét éves.

– Elég az, ha megvan a hajlandóság az emberben.

– Igen, de őbenne nincs.

Immár majdnem egy vonalba értek velem. Ha felém fordulnak, megláttak volna. De nem tették, baktattak tovább a palota személyzeti bejárata irányába.

– Mennyi van még hátra neki szerinted?

A másik férfi olyan hangot hallatott, melyből kiderült, hogy a válasz ismeretlen vagy érdektelen számára.

Kalapált a szívem. Abban a pillanatban elhatároztam, hogy soha többé nem vetemedem hallgatózásra, ha rólam beszélnek. Nem mondtak semmi lényegeset, az mégis gyötrelmes volt nekem. Ahogy hányavetin beszéltek apám életéről és az én jellememről… mintha ismernének bennünket, tulajdonjoggal rendelkeznének felettünk.

WILL:

Olyan elhatározás volt ez, amelyhez Henrik különösen képtelen volt tartani magát – hogy ne hallgasson bele beszélgetésekbe. (Szerencsémre, hiszen ez a szokása vezetett a megismerkedésünkhöz.)

VIII. HENRIK:

Számukra apám elmúlása csekély fontossággal bírt, mivel nem feltételezték, hogy újabb vérfürdőt vagy felfordulást vonhat maga után.

De nem? Én nem akartam, hogy apám meghaljon, hogy

elhagyjon… hogy magamra hagyjon. Szerettem őt. Gyűlöltem őt. Addig a pillanatig nem is tudtam, mennyire támaszkodom a jelenlétére, hogy ő az orra a hajónak, amelyen utazom, és megvéd engem a felcsapódó hullámoktól és az utazással együtt járó összes többi viszontagságtól, miután elmegy, rám szakad majd ez az egész.

A két férfi eltűnt. Felálltam, és továbblépdeltem. Emlékszem a kora tavasz különös, nedves illatára, egyfajta dohos földszagra. És a virágba borult ágak teljes mozdulatlanságára. A kemény, hideg fényben úgy néztek ki, akárha márványból lennének kifaragva, és semmi nem lenne képes szétzúzni őket.

Felnyúltam, és megráztam az egyik ágat, arra számítva, hogy sziromeső hullik rám. De nem így történt, a virágok még éppen csak hogy kinyíltak, és egyelőre szilárdan ültek a helyükön. Még nem volt itt az ideje, hogy lehulljanak. Amikor pedig eljött, bőségesen záporoztak, olyan könnyedséggel váltak el az ágtól, amit irigyeltem.

Tizenhét éves voltam, a küszöbén álltam egy megrázkódtatásnak, amely után máshová hullok, de féltem, hogy én nem ilyen könnyen és kecsesen teszem majd.

Nem aggódtam már. Elmúlt, beletörődés lépett az aggódás helyébe. Lesz, aminek lennie kell. Amikor papnak tanultam, azt mondták nekem, hogy a nagy Szent Ágoston arra kérte az Istent, tisztítsa meg őt, „de csak később”. Isten tiszteletben tartotta a kívánságát, élete későbbi szakaszában tette őt szentté. Az én kimondatlan vágyam hasonló volt – legyek király, de még ne. Isten az én kérésem teljesítését megtagadta. Királlyá kellett lennem, mielőtt még készen álltam volna rá. Úgy vártam, ahogyan egy halálra ítélt várja, hogy a hóhér

lesújtson.

* * *

De amikor eljött a csapás, amely elvágott engem a múltamtól, puhán jött, és hátulról.

Másnap kora reggel, majd az utána következő reggelen, és azután visszatértem apám magánlakosztályába. Igazából nem volt többé magánlakosztály; nyüzsögtek benne azok, akiknek az volt a dolguk, hogy a haldokló uralkodó mellett legyenek. Linacre-nak és két másik orvosnak állandóan a király mellett kellett tartózkodnia; két pap a másik oldalán volt, az egyik azért, hogy meghallgassa a legutolsó gyónását, a másik pedig, hogy feladja az utolsó kenetet, míg egy harmadik misét mondott az oltárnál a szoba túlsó végében. Ügyvédek tébláboltak, hogy konzultáljanak a királlyal az országban raboskodó összes, nem bűnöző fogolyra vonatkozó szokványos közkegyelemről, valamint nővérek és szolgálók jöttek-mentek szakadatlanul, hangyák módjára, étellel, orvosságokkal és kendőkkel. Még a firenzei szobrász, Torrigiano is eljött, hogy tanácskozzék a síremlékről, melyet apám rendelt a kriptájához a Westminster apátságba, ahol évek óta zajlott a magántemetkezési kápolnája építése. Apám a végét járta.

Sok megbeszélnivalónk maradt, amit neki kétségkívül szándékában állt a rá jellemző módon a végsőkig halogatni. Mivel korábban még sosem halt meg, nem fogta fel, hogy nem lesz idő, nem maradunk már négyszemközt. Mária és én feszengve, mondhatni nem oda illőn álldogáltunk. (Margit hat évvel korábban feleségül ment a skót IV. Jakabhoz, és a messzi

északon élt.) A király rengeteg időt töltött azzal, hogy Máriát nézte, és azt hiszem, az anyját látta benne. Mária tizenhárom éves volt akkor, és karcsú, szép leány.

A negyedik napon apám rosszabbul lett, és alig tudott levegőt venni. Hanyatt feküdt a nagy párnahalmokon, melyeket úgy helyeztek egymásra, hogy hátborzongató módon a trónt formázták, és apám fakóbb volt, mint a körülötte lévő fehérített kendők. A közelben rózsasziromfüst gomolygott egy tömjénezőből, de apámat már nem köhögtette meg. Csak annyi telt tőlem, hogy kibírjam öklendezés nélkül, olyan átható volt a bűz.

Apám intett, hogy mondani akar nekem valamit, és közel hajoltam hozzá.

– Elfelejtettem – suttogta. Büdös volt a lehelete. – Ígérd meg, hogy harcolsz a hitetlenek ellen. – Szünet. – Semmi barátkozás. Nem szabad, hogy barátaid legyenek.

Mivel nem válaszoltam, halkan folytatta.

– De la Pole-ról tudsz. Ismered a veszélyt. De barátok is szolgálhatnak ajtóként az árulás számára. Ne legyenek barátaid. Egy királynak nincsenek barátai.

Nagy szánalmat éreztem iránta. A különös csavargó élete gyermekkorában kizárta, hogy normális barátkozásra legyen alkalma, hogy megteremtse az életre szóló kötelékeket. Roppant hálás voltam, hogy nekem olyan barátok adattak, mint Carew, Neville és Henry Courtenay, és kiváltságosnak éreztem magamat, mivel ők becsesek voltak számomra. Emlékszem a gondolatra, amely élénken és erőteljesen ötlött fel bennem. (Milyen őszinte vagyok, hogy feljegyzem, a későbbi árulásuk fényében. Mennyivel okosabbnak is

mutathatnám magam!)

– Nem leszek remete – mindössze ennyit válaszoltam.

– Akkor nem leszel király – válaszolta apám halkan. – És most már látom, hogy rendkívüli módon alkalmatlan vagy minden másra. Igazad volt: ez Isten műve. És muszáj… – olyan heves köhögésroham szakította félbe, hogy a padlóra került a szájából kifröccsenő vér. – Papot – suttogta, amikor a köhögés abbamaradt. – Wolseyt.

Elszaladtam az ágya mellől, hogy előkerítsem Wolseyt. A sötét szobában, amelyet a füstfelhők még sötétebbé tettek, nem láttam. Az oltárnál van vajon? Odarohantam, de nem találtam. Biztosan a túlnan lévő előszobában lesz. A súlyos ajtószárnyakhoz ugrottam, feltéptem őket, és zihálva álltam meg a másik oldalon. Wolsey egy padon ült, nyugodtan olvasott egy zsoltároskönyvet. Még abban a zaklatott pillanatban is megdöbbentett a már-már természetellenes higgadtsága.

– Ap… – kijavítottam magam: – A király hívatja kegyelmedet.

Wolsey felállt, és együtt léptünk be apám szobájába.

– Menjen oda hozzá! – szinte taszigáltam Wolseyt apám ágya felé. De Wolsey nem mozdult feléje. Ehelyett térdre esett mellettem.

– Felséges uram – mondta.

Körbepillantottam. Senki nem fordult apám irányába; mindannyian felém meredtek. Wolsey észrevette ezt, míg én vak voltam.

– A király meghalt – mondta Linacre, lassan felém közeledve. Láttam, hogy apám mozdulatlanul, tágra nyílt

szájjal fekszik a párnákon.

– Éljen soká a király! – kiáltotta valaki a szoba hátsó részéből, szemérmetlenül hangosan. Aztán valaki félrerántotta a bársony ablakfüggönyöket, és feltépte az ablakokat. Napfény és szél tódult a szobába, szétoszlatva a betegszoba tömjénfüstfelhőit.

– Éljen soká a király! – mások is kiáltozni kezdtek, mígnem zengett az egész szoba, miközben apám úgy feküdt, hogy senki nem figyelt rá, mindenki megfeledkezett róla.

Mária húgom odalépett hozzám. Karomat emeltem, hogy átöleljem, hogy osztozzunk az árvaság különös érzésében. Ehelyett ő is térdre ereszkedett tiszteletadásképpen.

– Felség – mondta, megfogva és megcsókolva a kezemet.

– Mária! Neked nem szabad…

– A királyom vagy, akinek teljes engedelmességgel tartozom – mondta, felém emelve sugárzó, fiatal arcát.

Reszketve húztam el a kezemet. Elfurakodtam Wolsey mellett, és zavarodottan kerestem egy kevéssé ismert ajtót, mely az előtérből egyenesen a gyümölcsöskertbe vezetett, ahol mindössze néhány nappal korábban álldogáltam. Úgy kerestem, mintha valami varázslatot, valami vigaszt tartogatna számomra.

Kilöktem a súlyos, vasalt ajtót, és kiléptem, és elkábultam az április harsogó zöldjétől. A fák koronája csupa virág volt, a puha szirmok immár könnyen hullottak; a szél szétszórta és rám hintette őket. Minden azonnal világosnak, élesnek, távolinak tűnt, mintha egy prizmán néznék keresztül. Hallottam, amint a távolban, a palota kapujában a herold közhírré teszi, hogy én vagyok „VIII. Henrik, Isten

kegyelméből Anglia és Franciaország királya és Írország ura”. Testetlen kísértet módjára úszott tova a hangja a virágillatú levegőben.

Néhány pillanat múltán odalett a különös, másvilági hangulat, és egyszerűen csak álltam a palota kertjében, melyet gyermekkorom óta ismertem. Magában a kertben nem volt semmi távolian természetfeletti, de tagadhatatlanul jelen volt a varázs aznap délután: egy ember királlyá emelkedésében mindig van varázslatos elem.

XII

Hosszú ideig álltam ott, ízlelgetve az egyedüllét illúzióját, mígnem hangok hatoltak el a gondolataimig – földmunkások és szolgák hatalmas tömegének hangja, akik a kert felé közeledtek, csapdába ejtve engem.

Meglepetten és rémültem fordultam feléjük, ők pedig hangos kiáltozással üdvözöltek.

– Éljen soká a király! – rikoltotta egy nagydarab, vörös arcú kertész. Felemeltem a kezemet. – Éljen soká Harry király!

Magamban elfintorodtam a bizalmaskodás hallatán. Láttak engem, amikor még csak a kis Harry voltam? Abban nem volt semmi fenség, semmi félelem. Csak egy játékszer voltam…

– Szép Hal! – kiáltotta egy öregasszony. Ismét megborzongtam, mert eszembe jutott egy másik asszony, aki Eduárd szép arcát emlegette.

Szerettem volna, ha elmennek, ha nem űznek belőlem csúfot tovább. Elindultam feléjük, nem akarván mást, mint elmenni mellettük, vissza a palotába. Hogyan találtak meg ilyen gyorsan?

Aztán, ahogy közelebb értem hozzájuk, hevesen éljenezni kezdtek. És ahelyett, hogy megijedtem volna tőlük, valami megváltozott bennem, és a kezemet nyújtottam nekik. Egy másik hang, nem az enyém (jóllehet, az én számból szólt), ezt mondta: „Köszönöm. Csak egy kívánságom van: hogy amíg király leszek, legyetek mindig olyan boldogok, mint ma.”

Akaratlanul törtek elő belőlem ezek a szavak.

– Bort! – kiáltottam, nem konkrét személyhez intézve a szavaimat, tudván, hogy a parancsom valamiképpen teljesíttetik. – Bort mindenkinek!

Ez üdvrivalgásra késztette őket, és elterelte a figyelmüket annyira, hogy visszamehettem a palotába. Örültem, amikor bezártam magam mögött az ajtót. Még mindig halottam odakintről a kiáltozásukat.

Az ajtó túloldalán azonban újabb embercsapat – ezúttal apródok, szolgálók és nyársforgatók csapata – várakozott. Azonnal térdre estek, hűséget fogadtak, és mint áldott királyuknak tiszteletüket nyilvánították nekem. Félszegen köszönetet mondtam, és továbbmentem, vissza, apám lakosztályába. Egész úton ugyanez ment: térdre eső emberek sora között haladtam. Hogyan hallották meg ilyen gyorsan a hírt? (Akkor még nem tudtam, hogy a palota fala között a hírek a szárnyas istennél is gyorsabbak – némelyek szerint elterjednek, még mielőtt megtörténnének. Csak egy gondolat járt a fejemben: soha többé nem leszek egyedül?)

Végül (egy örökkévalóságnak tűnt) elértem a testőrszobába, a királyi lakosztály legkülső helyiségébe. Felrántottam a súlyos ajtót, arra számítva, hogy mögötte áldott egyedüllétre lelek. És nem csalódtam: a hatalmas terem, melynek falain megfakult szőnyegek és elavult fegyverek lógtak, üresnek tűnt. Az emberek rendszerint ezen a helyen várták, hogy a király audiencián fogadja őket. Átfutott az agyamon a gondolat, hogy apám azért tette a helyiséget a lehető leggyászosabb hangulatúvá és legkényelmetlenebbé, hogy a kérelmezők zöme elbátortalanodjon, még mielőtt sorra kerül. A teremben még

április végén is hűvös volt.

A helyiség túlsó végén volt az ajtó, amely a fogadóhelyiségbe, a trónterembe vezetett. Ahogy feléje lépdeltem, mozgásra figyeltem fel: egy pap vált ki az árnyékból, és haladt az ajtó irányába. Wolsey volt az.

– Felség – szólalt meg. – Rendelkezésére állok, ha segítségre van szüksége. A király alamizsnaosztójaként jól ismerem…

Máris nekem esnek a haszonlesők.

– Én magam is jól ismertem a néhai királyt – szakítottam félbe.

– Félreért engem, felséged. Úgy értettem… jól ismerem a lehangoló teendőket, amelyek egy uralkodó halálával járnak. A gyászszertartás, a temetési előkészületek, a temetés…

– Apám már intézkedett ezzel kapcsolatban. – Húztam volna be az ajtót, de Wolsey valahogy megállított.

– Persze, a végső részletek vonatkozásában – csökönyösködött. Rendkívül csökönyös ember ez a Wolsey. – A pompás síremlék, amit Torrigianótól rendelt, a bámulatos kápolna az apátságban már majdnem kész. De a személyes részletek, olyan szomorú dolgok, mint a balzsamozás, a felravatalozás, a temetési képmás…

– Apróságok – mondtam, ismét megpróbálva otthagyni az alamizsnaosztót.

– Gusztustalan dolgok – mondta ő élesen. – Ocsmányságokkal kapcsolatos dolog, miközben az embernek lélekben másutt kellene járnia. Felségednek sok teendője van, nemde? Hol van olyan fiú, aki vidáman tudná felügyelni az apja temetését? És felségednek vidámnak kell lennie, örvendeznie kell, ahogyan a királyság teszi. Semmi

búslakodás, nehogy arra emlékeztesse őket, hogy… – Diszkréten elhallgatott. Begyakorolt szünet volt ez. Mégis alapvető fontosságú kérdéseket vetett fel.

– Akkor gondoskodjék róla! – kiáltottam dühösen.

Derűs engedelmességgel bólintott, ahogy nagy nehezen kinyitottam az ajtót, és végre a fogadóteremben találtam magam, egyedül.

Keresztülvágtam a jókora helyiségen, mely furcsamód egyszerű volt, dacára az emelvénynek és a rajta lévő faragott trónszéknek. Ezt úgy helyezték el, hogy a kérelmezőnek az egész termen végig kelljen mennie, mielőtt megpillantja a király arcát. Hatékony volt az elrendezés, semmi kétség, de a helyiség legelsősorban a szürkeségével, a sivárságával hatott, amelyet semmiféle uralkodói jelenlét nem nyomhatott el.

A fogadóteremből beléptem a magánlakosztályba, ahol apám ténylegesen élt. De már halott, emlékeztettem önmagamat…

Máris átalakult a nagy tanácsterem, amelyben előzőleg haldokolt. A füstölőket kivitték, a függönyöket elhúzták. És az ágy üres volt.

– Hová tették? – kiáltottam.

– Mária Magdolna kiáltása – szólalt meg egy hang mögöttem. Sarkon perdültem, és Wolseyt láttam. Megint Wolsey. Bizonyára utánam jött. – Elvitték, My Lord, és nem tudom, hová fektették.

– Imponálni kíván nekem a Szentírás ismeretével? – kérdeztem gúnyosan. _ Minden pap tud ilyeneket, és én is. Azt kérdeztem, hová tették.

Wolsey bocsánatkérőn nézett.

– Voltak dolgok, amikkel azonnal foglalkozni kellett. Sajnálom, hogy a megbízatásom elébe vágtam. Elvitték, hogy elkészítsék a halotti maszkot, majd eltávolítsák a zsigereit, és bebalzsamozzák a testét.

– Értem. – Rosszullét környékezett. Körbepillantottam, nagy szükségét éreztem bornak. Aztán éreztem, hogy egy kupát nyomnak a kezembe, akárha a kívánságomat teljesítenék. Megint Wolsey. Nagyot kortyoltam, remélve, hogy eloszlik a különös tehetetlenség- és másvilágiság-érzés, amely hatalmába látszott keríteni.

Wolsey eltűnt, de egy fiatal, vörös hajú apród lépett a helyébe. Varázslatos volt a dolog. Majdnem felnevettem. Varázslatos volt az egész. Húztam még egyet a borból. Ambrózia. Immár halhatatlan vagyok, akár egy isten. Nem, nem halhatatlan, javítottam ki magamat. A királyok meghalnak. De amíg élnek, istenek…

Körülnéztem. Ez a szoba immár nem apámé, hanem az enyém. Kissé bizonytalan léptekkel a király fülkéjének ajtajához mentem. Ezen a helyen sok időt töltött apám, és gyakran rendelt ide engem. (A *magánlakosztály* elnevezés félrevezető. Egyáltalán nem volt magán, hanem ez volt az a hely, ahol megjelent mindenki, aki személyesen a királyt szolgálta: az összes tanácstag és komornyik, az inasok, apródok, felszolgálók, borbélyok és így tovább. Rajtuk kívül azonban csak kiválasztott személyek nyertek bebocsátást. Ilyenformán a „fülke” igazából az első helyiség volt a magánszobák sorában.) Kitártam az ajtót, és megálltam a kopár, siralmasan bútorozott szobába meredve, felidézve a sok-sok ottani megaláztatásomat. A gyűlöletes majom még

most is ott kárált és ugrált, tetszése szerint kalandozva ide-oda.

– Vidd el ezt a dögöt – mondtam az apródnak. (Sajnálattal jegyzem most fel, hogy ez volt a második utasítás, amit királyként kiadtam.) Kinyújtottam a kezemet, megragadtam a grabancánál, a fiú karjába löktem, és ezt mondtam: – Tüntesd el, nem érdekel, hová!

A fiú a karjába vette az állatot, és elvitte. Milyen könnyen ment! Megrökönyödve álltam. Hirtelen eltűnt valami, amitől évekig szenvedtem, félresöpörtem egy szóval és egy intéssel. Vidáman felnevettem. Aztán körbepillantottam a szobában, további változásokat tervezve. Hideg van? Akkor lesznek tüzek. Az íróasztal régi, és nincsenek fiókjai? Akkor lesz egy új, itáliai íróasztal, ritka fából készült berakásokkal. Régimódi a szoba? Ácsok újraburkolják, szobrászok és festők újrafestik és aranyozzák.

Az öltözőszobába indultam – az első, kizárólag magáncélra használt helyiségbe, ahová még nekem sem volt bejárásom; abba a szobába, ahol a király éjjelente aludt. Apám sok hónapig nem hált ott, de a hatalmas (tizenegy láb hosszú és ugyanilyen széles) ágya még mindig ott állt a szoba közepén, mint egy normann torony. Lassan körbejártam. A függönyök molyrágták és rongyosak voltak. Felemeltem a kezemet, és az egyik redőre paskoltam, mire jókora, fullasztó porfelleg szállt ki belőle. Ekkor – nem tudom, mi ütött belém – dühödten csépelni kezdtem a függönyöket, ütöttem őket, porfelhőket kavarva. És könnyekkel küszködtem… hogy miért, nem tudom.

A könnyek és a por arra késztettek, hogy eltávolodjam az ágytól, és a pillantásom csak ekkor esett apám privát

imádkozó alkóvjára. Letérdeltem az imazsámolyára, igyekezvén az előttem lévő feszületre összpontosítani a figyelmemet, bár azt egyre csak az oldalt lévő, Máriát ábrázoló festmény vonta magára, mely olyannyira hasonlított anyámra. Azért imádkoztam, hogy jó, derék király legyek. Mi másért? Félek, hogy segélykiáltás volt, a lelkemből kiszakadó rémült sikoly. De azért bizakodtam, hogy Isten meghallja…

Eltámolyogtam, és az ágyra vetettem magamat. A feszültség, a nap és Wolsey bora elintézett. Mély álomba merültem.

És valamikor a félelmetes, üres éjnek évadján ébredtem fel. Nem a kikiáltótól és nem is a szobai óra ütéseiből tudtam, hanem éreztem, mélyen, a bensőmben. Tudjuk az időt, tudjuk, magunkban…

Az ágyon feküdtem, takaró nélkül, még mindig a nappali ruhámban. Hideg volt, fáztam. Reszkettem. De mégis más érzés volt, mint korábban, mígnem eszembe jutott: király vagyok. És szinte ugyanabban a pillanatban egy félig elfelejtett napkeleti mondás ötlött fel bennem, melyet Skeltontól hallottam: *Ifjúság, gazdagság, előkelő születés és tapasztalatlanság: ezek mindegyikéből romlás fakad. Mi hát a végzete annak, akiben mind a négy egyesül?*

Féltem. Aztán éppen a fiatalságom mentett meg, mivel ismét álomba merültem.

* * *

– Felség. – Hallottam a hangot, éreztem, hogy valaki felráz álmomból. Kinyitottam a szememet, és Brandont láttam. – Fel

kell kelned.

Felültem, azon töprengve, miért vagyok ruhában, és ezen az idegen ágyon. Aztán rájöttem. Brandon sugárzó arccal állt előttem.

– Várnak rád.

Még mindig félálomban voltam, és az arcom elárulta ezt.

– Az emberek. Várnak rád! – Brandon az ablak felé intett.

Leugrottam az ágyról, és lassan az ablakhoz közelítettem. Embereket láttam odakint, semmi mást, csak embereket. Nem fákat, nem füvet, nem utakat – csakis embereket.

– Látni akarnak téged – mondta Brandon. – Némelyikük egész éjszaka várakozott.

Nekiláttam kinyitni az ablakot, de Brandon így szólt:

– Ne. Arra várnak, hogy megjelenj, amikor a Towerba lovagolsz.

A hangok moraja, jóllehet, halk volt, nyilvánvalóan jelezte, hogy más is engedélyt kapott a belépésre; egy karcsú apród rontott a szobába.

– Felség – mondta térdre esve –, szeretném…

Félbeszakította őt a többi szolga valóságos áradata, akik ételt hoztak tálcákon, valamint ruhákat. Egyikük mélyen meghajolt, majd elkezdte kigombolni a felsőruházatomat. Félretoltam.

– De felséges uram – tiltakozott –, én vagyok a főkomornyik. És az a feladatom, hogy öltöztessem a királyt. – Büszkén intett a segédje felé. – Már előmelegítettük ezeket a tűz előtt, ama protokollnak megfelelően, amelyet a néhai…

– Elég! – kiáltottam. – Csak essünk túl rajta. – És kényszerűen elviseltem a szertartásos öltöztetést, melynek

során két ember fűzött, gombolt, tologatott és hajlítgatott. (Vajon a Tudor dédnagyapám valóban efféle feladatokat végzett?)

Végül elkészültek, és sikerült kituszkolnom őket a szobából. Rövid időre egyedül maradtam Brandonnal.

– Mi a teendő? – kérdeztem. – Apám titokban tartotta.

– A Towerba kell lovagolnod – válaszolta ő. – Hogy szertartásosan átvedd a parancsnokságot, mondhatni. Régen a királyt azonnal megkoronázták, amikor az előző meghalt. Manapság, a mi békésebb, civilizáltabb korunkban – halvány mosoly játszott a szája körül – van egy temetés. Az öreg királyt illő módon el kell temetni, meg kell adni neki a végtisztességet. De az emberek elvárják, hogy azonnal láthassák az új királyt. Türelmetlenek, és nem bírnak ki egy egész hónapot, amíg apádat el nem temetik. Ezért kell a Towerba lovagolnod. – Brandon elvigyorodott. – Ez jó ómen. Sok király regnálása idején nem volt szertartásos a Towerba lovaglás. Majdnem száz év óta a tiéd az első békés, nem vitatott koronázás.

Még mindig nem ébredtem fel teljesen.

– Milyen nap van ma? – kérdeztem.

Kinyílt az ajtó.

– Szent György napja – mondta egy hang, amelyet már felismertem, Wolseyé. Anglia védőszentjének ünnepnapja. Jó ómen.

Ómenek. Máris rosszul voltam tőlük. Wolseyra meredtem.

– Mint bármelyik tavaszi nap – válaszoltam. – Ami pedig a Londonba lovaglásomat illeti…

– Minden elő van készítve, felség. A lovak felnyergelve,

akiknek el kell kísérniük, úthoz öltöztek és várnak.

Hirtelen utálatot éreztem iránta, az önelégült tudása iránt.

– És kik azok? – kérdeztem. – Kegyelmednek adtam… senki másnak nem adtam utasításokat!

– Azok, akik szeretik felségedet – felelte Wolsey nyájasan. – A legkedvesebb társai és a húga. Ők fognak felségeddel lovagolni a Towerba, ahol majd megpihennek. Ma nem megy egyetlen tanácstag, egyetlen korosabb sem. Ez a nap a fiataloké. – Lekicsinylőn mosolygott, mintha kizárná önmagát.

– Te is jössz – mondtam Brandonnak. – Velem kell tartanod.

Szép, meleg, máris nyáriasba hajló idő volt aznap. Megpezsdítette a véremet. Kimentem a palota udvarára, és azzal szembesültem, hogy sokan várnak: barátaim, támogatóim és jóakaróim. Hatalmas kiáltozás, fülsiketítő zaj támadt, ahogy megjelentem. Rekedtre ordítozták magukat, szállt az érces hangjuk a tavaszi levegőben.

És hirtelen elsöpörtetett minden: minden habozás, minden félszegség, minden félelem… semmivé foszlott a meleg szélben. Király voltam, és örültem neki. Minden rendben lesz; éreztem, akár egy ígéretet…

Felkapaszkodtam a nagyszerű pejkóm hátára; lovagi tornákon használtam ezt a lovat, jól ismertem, és most a palota kapuja felé fordítottam. Amikor a kapu kitárult, elképedve láttam a közrendűek hihetetlenül hatalmas tömegét; körbevették a palotát, és messziségbe nyúlón álltak a Londonba vezető út mindkét oldalán, ameddig a szem ellátott, hat-hét sorban jobbról és balról. Hatalmas kiáltozásban törtek ki, amikor megpillantottak. És kedves, baráti tettnek éreztem a jelenlétüket, amitől semmi félnivaló nincs. Kiabáltak nekem,

áldást kértek rám, éljeneztek. Gondolkodás nélkül lekaptam a fövegemet, felemeltem a karomat, mire még hangosabban éljeneztek. És mindenfelől meleget éreztem: a fejemen a napsütést, körülöttem az elfogadást.

Útközben végig ugyanez volt: éljenző emberek, soksornyi szélességben a folyóparton, miközben az egyre erősebben tűző nap sugarai szikrát vetettek a vízen. Megosztottuk a pillanatot, ők és én, misztikus kötelék jött létre közöttünk, tobzódtunk a fényűzés netovábbjában: a dolgok kezdetében.

Annyira lassan haladtunk, hogy alkonyat előtt nem értünk a Towerhez. London városának falai rózsaszínen ragyogtak a lenyugvó nap fényében. Ahogy átkeltünk a hídon, még több embert láttam, amint kihajolnak magas házaik felsőbb emeleteiről, hogy lássanak engem. Nem volt idejük felkészülni erre a bejelentés nélkül érkező királyi menetre, de azért gyümölcsfavirágok alkotta füzéreket húztak ki a keskeny átjáró felett, amelyek imbolyogtak az élénk, esti szélben, alma-, cseresznye-, körtefavirágok szirmaival terítve be bennünket…

Az áprilisi alkonyatban máris fáklyákat gyújtottak; pompás, aranyló fényük aranyszínbe vonta a libegve aláhulló szirmokat.

Most már elmosódott minden, akár a fáklyák fényudvara. A Towerban újabb harsonaszó. Megint ott vagyok, tizenhét évesen…

A Tudorok áprilisi zöld és fehér színeibe öltözött királyi testőr bekísér az erődítmény belsejébe. A Fehér Toronyhoz léptetek, leugrom a nyeregből, ledobom a köpenyemet, és borért kiáltok. Aztán fáradtság vesz erőt rajtam. Odalesz a

varázslat, sajog a lábam, ég a szemem…

A többiek követnek az erődítménybe: Brandon, Neville, Carew, Compton. Valaki jókora serlegekben bort hoz. Neville lekap kettőt a tálcáról, és egyet felém nyújt a rá általában jellemző ismerős, hanyag mozdulattal, felém fordul, hogy a vállamra csapjon, hirtelen megtorpan, az ismerős mozdulat megdermed, a régi pajtások immár király és alattvaló. Döbbenet van Neville kék szemében, akárcsak az enyémben.

– Felség – mondja halkan, és a keze (akárcsak az enyém, újfent) ernyedten hullik az oldala mellé.

Várja, hogy megmentsem, hogy megkönnyítsem az átmenet e furcsa pillanatát. Képtelen vagyok rá. Aztán csodálatosképpen mégis.

– Köszönöm – válaszolom természetesen, és olyan ez, mintha mindig is király lettem volna. Amit másoknak évekbe telik megtanulniuk, nekem abban a pillanatban ment. Nem tudom másképp magyarázni, mint hogy azt mondom, abban a pillanatban *királlyá* lettem, és nem volt visszaút. Ez volt az igazi koronázásom: a másikkal csupán megpecsételtetett a dolog, megerősíttetett az, ami már bekövetkezett.

Abban a pillanatban tudtam a célomat is: legyek *tökéletes* király, nagyságban és lovagiasságban múljam felül V. Henriket és Artúr királyt.

* * *

Aztán visszatértem Richmondba, és ott voltam kora májusig, apám temetéséig. Azt mondták, hogy tulajdonképpen el kell rejtőznöm, egyszerre hízelgő és zavarba ejtő okból: az

emberek annyira éljeneztek, annyira örültek a trónra lépésemnek, hogy részemről minden további nyilvános megjelenés kegyeletsértő lenne a néhai király emlékét és temetését illetően. Igencsak elképedtem.

WILL:

Vajon valóban olyan őszinte volt Henrik, amilyennek lefesti magát? Feljegyzi, mennyire örültek neki az emberek, de azt állítja, meglepte, hogy ez éles ellentétben áll az apja emlékezetével. Csak tizenhét éves volt, és bizonytalan önmagában, dacára az éljenzéseknek. Nekünk, akik csak a későbbi éveiben ismertük meg őt, számolnunk kell ezzel. Én például hiszek neki.

De be kell vallanom, hogy jól palástolta az önmagában való kételkedését és a tétovaságát, amennyiben csakugyan léteztek. (Az uralkodói akarat diadala?) Láttam őt aznap Londonban; a hídnál voltam abban a hatalmas, névtelen tömegben.

Egy óriási, pompásan felszerszámozott lovon léptetett, és nagyszerű, aranyistennek tűnt számunkra – széles vállú volt, jóképű, és kimondottan könnyed. Úgy nézett ki, mint egy király, és egy fiú minden lelkességével lovagolt az emberek között (merthogy persze az volt), fesztelenül és tökéletesen természetes eleganciával. Azonnal imádták az emberek, ő pedig viszonozta ezt: egyike volt ez a ritka affinitásoknak. Imádták a szépségét, az

öltözetét, a pazarságát és a színét. Az ifjú Harry, aki hidegben, sötétségben nevelkedett, élete teljes hátralévő részében fényt, meleget és lángoló színeket keresett. Az emberek érzékelték ezt. És nagyon tetszett nekik.

* * *

VIII. HENRIK:

Sok dologgal kellett foglalkoznom a szomorú átmeneti állapot idején, a régi király eltemetésétől az új király megkoronázásáig terjedő részletekkel. Mindent egyidejűleg kellett tervezni: kellett egy temetési menet és egy koronázási felvonulás, egy halotti tor és egy koronázási lakoma, temetési zene és koronázási muzsika. Ez óhatatlanul azt jelentette, hogy a tortáknak egymás mellett kellett sülniük a királyi kemencékben, és a muzsikusoknak mindkét zenét ugyanazon a próbán kellett gyakorolniuk. Miközben az udvar hivatalos gyászba öltözött, a koronázási palást igazításokon esett át.

Miből állt az én feladatom? Mint mindenki másnak, nekem is méretkeznem kellett a koronázási öltözethez. Mindenki mástól eltérően én egyéb, sürgető teendőkkel is foglalkozni kényszerültem. Ha igazi király akartam lenni, kezembe kellett vennem a hatalmat, amelyet apám épphogy elengedett. Be kellett ülnöm az Államtanácsba, megtanulni a működését. És sok tapasztalnivalóm volt. Nekem, aki mindig egy sötét sarokba száműzettem a tanácskozások során, most vezetnem

kellett őket. Apám jól működő tanácsot hagyott rám. Ez bizonyos értelemben megkönnyítette a dolgomat, más tekintetben viszont megnehezítette, hiszen ők mind apám emberei voltak, akiket csalódottá tett, hogy egyiküket sem nevezték ki protektorrá, és nem akaródzott átadniuk a hatalmat nekem.

A kilenc tanácstag mindegyike értette a dolgát. Hét tisztességes volt, kettő nem: Epsom és Dudley, apám hajdani pénzügyminiszterei. Jóllehet, a tanács törekedett védeni a tagjait, alacsonyabb rangú koronaszolgáktól sikerült értesülnöm a lelkiismeretlen üzelmekről a pénzbegyűjtést és a „törvények betartatását” illetően, és arról, hogy mennyire megvetik azt a két embert szerte a királyságban a nemesek és a szegények egyaránt. Uralkodása utolsó éveiben ők piszkolták be apám jó hírét a nép körében.

Elrendeltem a letartóztatásukat, és rájuk nem vonatkozott a közkegyelem. Érvénytelenítettem az uzsorakölcsöneikről szóló adósleveleket. Felségárulók voltak, hiszen ahogyan a proklamációm fogalmazott, „a törvénnyel, az ésszerűséggel és a jó lelkiismerettel szemben, nevezett néhai apánk tanácsának némely tagjai által alkalmazott jogtalan eszközök nevezett néhai apánk lelkének nyilvánvaló terhére és kockázatára” szedték az áldozataikat.

Apám halhatatlan lelkét sodorták veszélybe: ezért halált érdemeltek. Kivégeztettem őket, minthogy rászolgáltak a gonoszságukkal.

WILL:

> Ennyire felzaklathatták a „morális” bűnök a gyengédszívű ifjoncot, aki ódzkodott a „politikai” indítékú kivégzésektől? Egy címért nem hajlandó kivégeztetni senkit, de a lélekért…

VIII. HENRIK:

A hét megmaradt tanácstag közül hárman egyháziak voltak: Warham érsek, a kancellár; Fox püspök, a lordpecsétőr; Ruthal püspök, a királyi titkár. Világiak voltak Thomas Howard, Surrey earlje, a főkincstárnok; George Talbot, Shrewsbury earlje, főudvarmester; Charles Somerset, lord Herbert of Raglan[1], főkamarás; Sir Thomas Lowell, pénzügyminiszter és a Tower várnagya.

Mindennap déli fél tizenkettőkor ültek össze, függetlenül attól, hogy mennyi intéznivalójuk volt. Az ülések kiváltképp unalmasak voltak: az elsőn, amelyen részt vettem, egy óra hosszat vitatkoztak azon, hogy a néhai király koporsójának árát a Korona magánkincstárából vagy az általános háztartási költségvetésből kell fizetni.

De azért felfogtam, hogy a pénz fontos. Azt nem fogtam fel, hogy mekkora vagyont örököltem, mivel a tanácstagok igyekeztek e vonatkozásban ködösíteni előttem, és mindent megtettek, hogy az „ifjonc” ne férjen hozzá, nehogy eltékozolja. Végül Wolsey volt az, aki kiderítette a pontos számokat, és takaros kézírásával összegezve rendelkezésemre bocsátotta őket.

Igyekeztem kifejezéstelen arcot vágni, miközben a számvetést olvastam. Herkulesi feladat volt ez – ugyanis a számok oly nagyok voltak, hogy egyszerűen hihetetlennek tűntek.

– Helytállóak ezek? – kérdeztem Wolseytól kimérten.

– Bizony – válaszolta. – Három külön forrásból szereztem be őket, mindegyik teljesen megbízható. És jómagam négyszer ellenőriztem mindegyiket.

– Értem. – Letettem az apró, veszedelmes papirost. Arról árulkodott, hogy gazdag vagyok, gazdagabb, mint eladdig Anglia bármelyik királya, alkalmasint gazdagabb, mint bármely király a világon. (Leszámítva a hitetlen szultánt, akinek pénzügyeit még Wolsey sem ismerte.) Tompultság vett erőt rajtam. – Köszönöm – mondtam végül.

Alig figyeltem oda Wolseyre, aki megfordult, és távozott.

Gazdag; az voltam. Helyesbítek: a Korona volt gazdag. Bármire vágyott a király, megkaphatta. Hadsereg? Rendben, méghozzá a legmodernebb fegyverekkel felszerelve. Új paloták? Ahányat csak akarok. És emberek… megvásárolhatom és az udvarom díszeiként használhatom őket, akárha ékszereket válogatnék.

* * *

Valahányszor visszagondolok tehát az uralkodásomnak azokra az első, derűs napjaira, egyetlen színt látok: az aranyat. Csillogó aranyat, tompán fénylő aranyat, barnásvörös aranyat, sziporkázó aranyat. Aranybrokátot és aranygyűrűket és aranyharsonákat.

Ráütöttem apám kincses ládáira, akár Mózes a sziklára a sivatagban, és kápráztató aranyfolyam fakadt belőlük. A Korona döbbenetesen gazdag volt, ahogyan Wolsey jelezte. Elég gazdag ahhoz, hogy jelentkezésre szólíthassak fel minden alattvalót, akinek vitatott adóssága, rendezetlen sérelme vagy pusztán panasza volt a Koronával szemben.

Elárasztottak bennünket a válaszok; százával jöttek az emberek, és további ügyvédeket kellett megbíznom csak azért, hogy foglalkozzanak a folyamodványaikkal, amelyek többsége az Empsontól és Dudleytól elszenvedett kegyetlen kiszipolyozással volt kapcsolatos.

Az esetek többségében a panaszos javára született döntés, és a Korona fizetett. Ilyenformán az arany egy része egyenesen visszaáramlott azokhoz a közrendűekhez, akiknek keservesen szükségük volt rá.

Áramlott egy másik csoporthoz is, amelynek tagjai túlságosan is régóta voltak javak nélkül: muzsikusokhoz, tudósokhoz, szobrászokhoz és festőkhöz. (Nem értettem, hogy azoknak, akik a múzsa hívását követték, miért kell hagyományosan szegénynek is lenniük, miközben egy gyapjúkereskedő jóllakhat és jól élhet. Az én udvaromban teljesen másképp lett.) Így hát jöttek (Itáliából, spanyolföldről – ahol az új műveltség súlyos elnyomatásnak volt kitéve), Németalföldről, a német hercegségekből. Erasmus. John Colet. Richard Pace. Juan Luis Vives. Azt kívántam, hogy az udvarom a műveltség izgalmas központja legyen, görög módi szerint a szellemnek szentelt akadémia. (Jómagam is elkezdtem görögül tanulni, hogy eredetiben olvashassam azokat a műveket.)

WILL:

Bizonyosan sikerrel járt. VII. Henrik keservesen szerzett vagyona fedezte VIII. Henrik *akadémiájá*nak költségeit, és hamarosan éhenkórász, fennkölt művészek hordái sereglettek a kontinensről Angliába, és írtak a barátaiknak, hogy kövessék őket. (A szűkölködő tudósok tudták, hogy jól járnak, amikor meglátták ezt; a sokéves nélkülözés megtanította őket szeretni a pénzt.) Az ifjú Henrik udvara a szellem embereinek álma volt. Íme egy példa, miként csábította az egyik tudós (Mountjoy) a másikat (Erasmust) Angliába:

> *Ha látnád, mennyire örül mindenki annak, hogy ilyen nagyszerű fejedelem uralkodik, mennyire óhajtják az ő életét, te magad sem haboznál őszintén örvendezni. Megszűnt a szipolyozás, bőkezűen szóratnak a javak, mégis a mi királyunk nem aranyért vagy ékkövekért lelkesedik, hanem az erényért, a dicsőségért és a halhatatlanságért. A minap azt mondta nekem: „Bárcsak tanultabb lennék.” „De egy királytól nem azt várják el, hogy tanuljon – válaszoltam –, csupán azt, hogy bátorítsa a tudósokat.” „Minden bizonnyal – válaszolta ő –, mivel nélkülük alig is élnénk egyáltalában.” Na már most, minő megjegyzés lehetne egy fejedelem részéről ennél nagyszerűbb?*

És Erasmus el is jött. Talált más hasonelvűeket, név

szerint Linacre-t, John Lelandot és Richard Whitfordot, Pace és Colet mellett. És az ifjú Thomas More mellett, aki már akkor is az *Utópiá*ját írta, és erősen igyekezett nem belegabalyodni a Henrik által szőtt elbűvölő uralkodói hálóba. Ennek egyaránt része az arany és a bűbáj – halálos kombináció, amely előbb-utóbb rabul ejtett mindenkit, akire Henrik jónak látta kivetni. Nem mintha Henrik híján lett volna az értelemnek vagy a talentumnak. Tehetséges volt; ebből fakadt a veszély, a zavar a saját elméjében és másokéban. Őszintén lelkesedett a tudásért, gyermeki módon, egész életében. Ismerte a hajókat, és jó tengerész volt, és többet tudott például a francia partok mentén húzódó vizekről, mint a hatóságok. Ahogy egy közkatona írja a naplójában, aki részt vett Harry katasztrofális francia háborújában: „Minden tudományban jártas volt, és sok nyelvhez volt tehetsége. Tökéletes teológus volt, jó filozófus, és erős ember, ha harcra került sor, ékszerész, kiváló építője erődítményeknek éppúgy, mint csinos palotáknak, és a királyétól a kocsiséig nem akadt olyan mesterség, amelynek ne lett volna alapos ismerője.”

A teológia iránti szenvedélye talán nagyobb volt, mint a tényleges képzettsége, de azért elég jártas volt benne ahhoz, hogy lenyűgözze magát a pápát és sok tanult püspököt. Legfőképpen pedig tagadhatatlan, hogy muzsikusként rendkívül tehetségesnek bizonyult. Mindenféle műveket komponált, miséktől

motettákig, népszerű dallamokig és hangszeres darabokig. Még manapság is rendszeresen előadják a szerzeményeit, az *Ó, Uram, minden dolgok teremtője* és a *Quam pulchra es* című motettái még Mária királynő miséiben is használatosak.

Csak két napja, hogy hallottam egy csinos kislányt a cobhami piacon a *Zöld ruhaujj*at énekelni. Megkérdeztem tőle, honnan való a dallam. „Nem tudom – felelte –, csak azt, hogy mindenki ismeri.” Harry komponálta, és a közrendű emberek még mindig éneklik. Ha nem lett volna király, megélt volna a muzsikájából, ebben biztos vagyok.

Mivel ezt nem tehette, összegyűjtötte az ország legjobb muzsikusait és énekeseit, az udvarban tartotta és a „Királyi Musick”-ba szervezte őket. Méghozzá Robert Fayrefax irányításával voltak szolgálatára. Nagyszerűen zenéltek, és más országokban, más udvarokban nem akadt hozzájuk fogható. A franciáknak (akik állítólag élen járnak efféle dolgokban) csak rettenetes utánzatuk volt; tagjai idejüket múlt dalokat énekeltek hamisan egy „zenemester” vezetésével, aki még kottát olvasni sem tudott, ráadásul megrögzött iszákos volt – rendszerint berúgott az előadásokra.

VIII. HENRIK:

Voltak további, apró dolgok, például a királyi lakosztály ízlésemnek megfelelő felújítása és újrabútorozása. (Azzal

kezdtem, hogy száműztem azt a büdös majmot, ami a lehető legnagyobb javulást hozta.) Szőnyegeket rendeltem a törököktől, üvegedényeket Velencéből, márvány- és faberakásos asztalokat Itáliából, valamint zománcozott holmit Franciaországból. (Dacára a ténynek, hogy a hitetlenek tartósan háborúságban álltak az összes keresztény állammal, Velencét ostromzár övezte, a franciákkal pedig rossz viszonyban voltunk. Különös, hogy a kereskedők soha nem vonulnak hadba, és nem is szívelik a hadakozást, mivel az elvágja a kereskedelmi útvonalakat.) Apám durva bútorait és padlógyékényeit a lehető leghamarabb másra kellett cserélni, mihelyt a tevék és a hajók meghozták az új darabokat.

Az audienciaterem kiváltképp munkaigényes volt. *Ha királynak akarsz látszani, tégy úgy, mint egy király*, mondta Farr. Immár tudtam, hogy ez lehetetlen a megfelelő kellékek nélkül. Egy audienciateremnek el kell kápráztatnia a szemlélőt, és a csillogó külcsín mit sem ér, ha az ember feje fölött kopottas vagy molyette a baldachin.

WILL:

Ha ezzel a számító kívánsággal az volt a célja, hogy bámulatba ejtsen, sikerrel járt. Jól emlékszem az első alkalomra, amikor megláttam őt teljes pompában a díszbaldachin alatt állni. Olyan volt, mintha egyáltalán nem is erről a világról való ember lenne, hanem valami egészen más teremtmény. Amilyennek egy királynak lennie kell.

Elfelejtjük, te meg én, hogy királynak lenni

foglalkozás, éppúgy, mint bútorasztalosnak, útkövezőnek vagy törvényszolgának lenni. Ismerem a hivatalos vélekedést, miszerint a királyok valamiképpen mások, isteni elhivatottságú fajból valók. De hát Harry dédnagyapja komornyik volt. Őbenne hol volt királyi vér? Mely ponton jelent meg csodálatosképpen? Nem, Catherine (minthogy vallási téren radikális vagy, ez talán kiterjed más területekre is?), csak akkor jelent ez meg az utódaiban, amikor elhívattak a királyságra. „Ha királynak akarsz látszani, tégy úgy, mint egy király.” Egyszerű ez, mégsem annyira egyszerű. Az igazság az, hogy nagyon kevés ember képes meggyőzően „úgy tenni, mint egy király”, bárhogyan próbálkozik is. Harry képes volt rá; ebben zseniális volt, mesterien ragadta meg és tartotta fogva az emberek képzeletét, és ezzel elnyerte lojalitásukat. Kezdettől fogva érzékelte a testi benyomás hatalmát, és nem kímélte az erőfeszítést, hogy éljen legfőbb előnyével: kápráztató megjelenésével. Emlékszel arra az okos velencei követre, Giustinianra? Négy évig időzött Harry udvarában, és írt egy könyvet, melynek címe ennek megfelelően az lett, hogy *Négy év VIII. Henrik udvarában*. Íme a beszámolója Henrik egyik „audienciájáról”:

> *„Az ujjain tömegével sorjáztak az ékköves gyűrűk, a nyaka körül pedig arany gallért viselt, amelyről dió nagyságú gyémánt függött. Aranybrokátból készült baldachin alatt fogadta a velencei követeket, fehér*

és karmazsinszínű szaténzekébe, valamint fehér szaténnal bélelt bíborszínű bársonypalástba öltözötten.”

Királynak lenni annyi, mint nem hétköznapinak, hanem rendkívülinek lenni: *mert ilyennek akarjuk tudni őt,* elvárjuk tőle, ahogyan elvárjuk az ácsunktól, hogy könnyen mozgó fiókokat készítsen. Harry magatartása nagyrészt érthetetlen, ha egy hétköznapi ember cselekedeteihez mérten ítéljük meg; mint király, más színben tűnik fel. Ha az ember tudatosan igyekszik *eszményi* király, rendkívül nagy király lenni, akkor még inkább.

Ingadozásoknak, félmegoldásoknak nincs helyük. Az embernek minden pillanatban királynak kell lennie, amikor elvonul az árnyékszékre éppúgy, mint amikor állami audienciát tart. Nincs pihenés: a fenség maszkja fokozatosan kiszorítja a hétköznapi ember arcát, ahogyan a cukorszirup elfoglalja a természetes ízekét a vele bevont gyümölcsökben és növényekben. Megtartják az eredeti külső megjelenésüket, de teljesen megváltozik a szubsztanciájuk.

Harry könnyeden hordozta a terhet, és tündöklő hittel viselte királyvoltát. Hogy ez mibe került neki, mint embernek, az kiderül, ahogy továbbolvassuk a naplóját.

VIII. HENRIK:

Időnként úgy éreztem magam, mint a római centurio az evangéliumban, aki ezt mondja Miurunknak: *Mert én is hatalmasság alá vetett ember vagyok, és vannak alattam vitézek; és mondom egyiknek: Eredj el, és elmegy; és a másiknak: Jöszte, és eljő; és az én szolgámnak: Tedd ezt, és megteszi.* Mámorító érzés volt, hogy képes vagyok parancsolni, mint a centurio, és hogy vannak emberek, akik engedelmeskednek nekem.

Hamarosan úgy találtam azonban, hogy van ennek másik oldala is. Igen, parancsolhatok férfiaknak és asszonyoknak. De eltérően a Szentírás centuriójától, rájöttem, hogy minden cselekedetemet rituálé övezi, börtönbe zár engem, és olyannyira lelassítja a mozdulataimat, hogy alvajáró emberéihez válnak hasonlatossá. Ha éhes lennék, és akár csak olyan egyszerű dolgokat kérnék, mint kenyér és bor, az mintegy tíz ember kiváltságait és büszkeségét érintené, akik mind féltékenyek egymásra. A hírnök nem viheti a tálcát, ez a főkamarás szolgájának dolga, aki viszont nem léphet be a magánlakosztályomba, hanem átadja a tálcát egy komornyiknak, aki viszont továbbadja egy… Látni a problémát. Ahelyett, hogy utasítottam volna valakit, hogy „eredjen ide” vagy „jöjjön”, gyakorta inkább megvoltam dolgok nélkül, mintsem hogy alávessem magamat a hozzájuk kapcsolódó terhes rituálénak.

Akkor egyáltalán miért vetettem alá magamat? Azért, mert gyorsan átláttam a rendszer igazi célját: megvédjen engem a haszonlesők és kérvényezők végeérhetetlen kívánságaitól. A tőlem a szolgáimig terjedő hosszú parancsláncolat szoros hálót szőtt körém, és ha én nem tudtam kitörni belőle, a kívülállók sem tudtak keresztültörni rajta.

Ugyanis valahányszor elhagytam a királyi lakosztályt, tömegével támadtak le az emberek, akik kértek tőlem ezt-azt. Egy tisztséget egy rokonuknak. Egy jó döntést, ha lehetne, az udvari jogtudóstól, aki az ügyüket tanulmányozza. A biztonság kedvéért nem nyomultak a testi közelségembe; finomabban viselkedtek, selymet viseltek, és ügyeltek rá, hogy megtartsák az elvárt távolságot, kiabálás helyett pedig elsuttogták a kívánságaikat. Csoda-e hát, hogy szükségem volt időre, amikor magamban lehetek, és solymászhatok, vadászhatok, lovagolhatok? Olykor üllőnek éreztem magam, ahová mindenki eljön kalapálni a kívánságaival, és zúgott a fejem tőle.

Akadt még egy összejövetel, amelyet legalább időnként kénytelen voltam figyelemmel követni és látogatni: az udvari tiszttartó úgynevezett Zöldabroszos Tanácsa. Az udvari tiszttartó emberei feleltek az udvarban mindenki kényelméért. Az udvari tiszttartó mintegy huszonöt részleget felügyelt, például a pékséget és az éléstárat, a fűszertárat és a mosodát, amelyeknek mind megvolt a maguk személyzete. Ezeket a részlegeket a hagyomány alakította ki, és teljesen ésszerűtlenek voltak: például a „baromfis” részleg volt felelős a bárány beszerzéséért, miközben a húsokkal, így az ürühússal is, az „asztalnoki raktár” foglalkozott. Az udvari tiszttartó kétszázhúsz fős személyzet feje volt (már ha megfelelő ez a szó, mert eléggé fejetlennek tűntek). Békeidőben nagyobb összeg elköltéséről döntött, mint bármely más személy a királyságban. Mindazonáltal heti rendszerességgel megkísérelte ellenőrizni a számlákat és leltározni a készleteket a kincstárnokával és számvevőjével egy zöld

posztóabrosszal letakart asztalnál; innen a nem hivatalos elnevezés: Zöldabroszos Tanács.

Háromszor vettem részt ilyen üléseken. Az egyik ezzel a problémával foglalkozott: A Kentből vagy a Dorsetből beszerzett búza jobb? (Érdekes kérdés, semmi kétség, de aligha igényel uralkodói jelenlétet.) A másik aprólékos tervet dolgozott ki a használt gyertyák csonkjainak összegyűjtését és újrafelhasználását illetően. A harmadik pedig a libatoll felhasználásának legjobb módját vitatta meg. Úgy tűnik, az egyik palotabéli lakomát követően bőséggel állt rendelkezésre libatoll. Ezután nem ment többször, hanem Wolseyt küldtem magam helyett.

Ami a mélyebb dolgokat illeti: hiányzott még valami, amire nagyon vágyakoztam. Egy feleség. Igen, megnősülök. És ki mást vennék el, mint Katalint, akinek hosszú idővel azelőtt odaígértem magamat? Rá se hederítettem az apám által eszkábált ködös házassági szerződésekre: a halála semmissé és érvénytelenné tette őket. (Kiváltképp, hogy a tárgyalások némelyikében vőlegényként vállalt kötelezettséget.) Katalint veszem el, vagy senkit.

De úgy tűnt, hogy sietnem kell. Apám Habsburg vonatkozású házassági terveiről értesülvén a spanyolok végül letettek kettőnk frigyéről, a spanyol követ máris elvitette Angliából Katalin holmijának java részét, és hamarost esedékessé vált Katalin távozása is. Ő, aki megfogadta, hogy inkább meghal Angliában, mintsem hajadonként visszatérjen Spanyolországba, megszegni készült a fogadalmát.

Ha ő készen állt is a fogadalma megszegésére, én nem. Ő

nekem ígértetett, és én elköteleztem magamat iránta. A következő nap a magánlakosztályomba hívattam.

Pontosan a megjelölt időben érkezett. Tünékeny csalódottságot éreztem, amikor megpillantottam, ahogy apró termetével, szegényes öltözetében közeledett felém a pompás padlózaton. Jóval idősebbnek és kevésbé csinosnak látszott, mint ahogy emlékeztem. De nem láttam őt teljes fényben majdnem hat esztendeje, amely alatt gyerekből férfivá lettem. Mégiscsak ő a jegyesem…

– Katalin – mondtam odalépve hozzá, és kinyújtva a kezemet. Fölébe tornyosultam. Ő… tömzsi volt. Nem, apró, javítottam ki magamat. – Hitvesem.

Zavarodottan nézett.

– Nem. Te egy Habsburgot készülsz feleségül venni. De Puebla elkezdte Bruggéba szállítatni a hozományomat.

– A pokolba a hozománnyal! – mondtam. – Egy vagyon maradt rám, akkora, amekkorát soha, egyetlen angol király sem örökölt. Nincs szükségem a hozományodra; nekem nem kell. Tárgyalásoktól, kifogásoktól, hazugságoktól, alkudozásoktól bűzlik. Téged akarlak, Katalin, nem a hozományodat.

Egyszerűen rám meredt. Hirtelen megrettentem; talán még mindig kevéssé ért angolul? Feléje indultam, ő pedig elhúzódott.

– Kérlek, Katalin – mondtam. – Szeretném, ha a feleségem lennél.

Mozdulatlanul állt.

– Rendben van – mondta, és negyvenévesnek tűnt, hidegnek és méltóságteljesnek. – Aztán felém iramodott, a

karját kitárva. – Henrik – kiáltotta felnézve rám. Könnyek csillogtak a szemében. – Szerettem volna… de azt hittem… – pislogott a könnyek miatt – … azt hittem sosem válik valóra.

– De igen, Katalin. Bizony, valóra válik. – Ezt a fiatalság összes vak magabiztosságával mondtam. – Minden óhaj ellenére egybekelünk. Méghozzá hamar, hogy együtt koronázhassanak meg bennünket.

– Mikor?

– Mihelyt túlleszünk apám temetésén. Szűk körben fogunk megesküdni, és vidékre megyünk pár napra, hogy kettesben legyünk…

– Szökevények módjára megkötni egy frigyet!

Felnevettem.

– Nagyon jól beszélsz angolul. Igen, szökevények módjára! Túljárunk az eszén mindenkinek, aki le akar beszélni bennünket szerződések, szövetségek, hozományok és diszpenzációk kedvéért. Fiatalok vagyunk, és szeretjük egymást. Nem számít semmi más.

– Nem – értett egyet Katalin. – Nem számít semmi más.

Lehajoltam, és megcsókoltam. Kemény és édes volt a szája.

– Király vagyok immár – jelentettem ki. – Nincs többé mitől félnünk.

XIII

Katalin és én június közepén keltünk egybe, mindössze két héttel a koronázás előtt. Magánjellegű esemény volt, egy egyszerű misén az obszerváns barátok kápolnájában, Greenwichben (ahol a keresztelőm volt) Warham érsek adott össze bennünket. Csak családtagok voltak jelen.

WILL:

Különös tény: Henriknek soha nem volt kápráztató nyilvános esküvője, mint amilyen a fivérének, Artúrnak, pedig rendszerint örömét lelte a nyilvános ceremóniákban. Az emberek többsége számára talány, mikor és hol került sor az esküvőjére Anne Boleynnal, Jane Seymourrel vagy Catherine Howarddal.

VIII. HENRIK:

Harmadízben álltam Katalin mellett, és mondtam el a házassági fogadalmat, amelyet ilyen-olyan formában már korábban is megtettem. Első alkalommal tízéves voltam, a másodiknál tizenkettő, most pedig tizenhét.

Nagyon igyekszem felidézni azt a napot, mert amivé később lettünk, ködbe vonja előttem. Büszke voltam, és ragaszkodtam

hozzá, hogy Katalin viselje a nászajándékomat: egy hatalmas gyöngyök alkotta nyakláncot, melynek mindegyik szeme golyónagyságú volt. Nem tudtam akkor, hogy a gyöngyök a könnyeket jelképezik, és hogy a köznép azt mondja, minden egyes gyöngyért, amelyet a menyasszony visel, a férje okot fog adni neki a sírásra. Nem is hittem volna el akkor. Ahogy kiléptünk a templom tornácára, ezüstös vízcseppek kezdtek hullani: esett az eső, és sütött a nap egyszerre. Újabb ómen, mely ugyanabba az irányba mutatott… minden esőcseppért, amely az esküvő napján esik, könnycseppet hullajt majd az ember. Nekünk azonban olyan érzés volt, mintha szentelt vizet hintettek volna ránk, különleges boldogság és áldás jeleként. Nevetve fogtuk meg egymás kezét, és szaladtunk át az udvaron a greenwichi palotába, ahol a zártkörű esküvői lakománkat tartottuk.

Szegény Katalinnak nem voltak rokonai Angliában, de mit sem számít, vélekedtem, immár én vagyok a családja. Ott volt Beaufort nagyanyám, bár betegeskedett, és a tizenegy éves unokatestvérem, Herny Courtenay, Devon earlje. Megjelent Arthur Plantagenet, IV. Eduárd törvénytelen fia, aki félig-meddig nagybátyám volt, ő a szeretői egyikével érkezett. Nagyjából kilenc évvel volt idősebb, mint én. A család más tagjai – unokafivérem, Edmund de la Pole, Suffolk hercege, aki még mindig a Towerban raboskodott, és a fivére, Richard, aki Franciaországba menekült – esetében éppen távollétüknek volt jelentősége. Szűk körben ünnepeltünk.

De vidám hangulatban. Beaufort nagyanyám arcán már-már szemmel látható volt a megkönnyebbülés. Az unokája minden baj nélkül király lett, megnősült, és a család jövője immár nem

volt veszélyben. Most már meghalhatott, és meg is tette, mindössze három héttel később.

Miközben Katalin mellett ültem, önkéntelenül egyre csak őt bámultam, hitetlenkedve, hogy az enyém lesz. Ő sem állta meg, hogy ne nézzen engem – a tízesztendős gyereket, aki a barátja volt, és immár nem gyerek, hanem király.

De miközben őt néztem (mindvégig játszottak ezalatt a muzsikusok, és végeérhetetlen sorban követték egymást a fogások), csak még türelmetlenebb és szórakozottabb lettem. Azt kívántam, legyen már vége a lakomának; azt kívántam, bárcsak tartana örökké.

Bevalljam? Szűz voltam. Eltérően a társaimtól, akikkel a bajvívó- és gyakorlótéren időztem, soha nem voltam nővel. Hogyan is lehettem volna, amikor a király állandóan elkülönítve őrzött és szemmel tartott? Ó, ott voltak a szolgálólányok szokásos felajánlkozásai. De én nem vágytam rájuk – talán, mert oly könnyen adták volna magukat. Vagy, mert félszegen ódzkodtam bevallani szűz voltomat, amely, vélekedtem, nyilvánvalóvá válna, és aztán nevetség tárgyává lennék a konyhákban és a mosodában. Kezdetben egyszerűen túlságosan fiatal voltam, és féltem; aztán, később, sajátságos módon túl öreg voltam.

És most ágyba kellett feküdnöm Katalinnal. Az ifjú király, akit második Hektorként, új Lancelotként jellemeztek, éppoly tapasztalatlan volt, mint előtte a beteges testvérbátyja. És ugyanazzal a nővel. Eszembe jutott, hogy egy tízéves tudatlan nemtörődömségével minő megvetést éreztem Artúr félénksége és önbizalomhiánya miatt.

Kettesben voltunk a hálószobában. Annak rendje és módja szerint lezajlott az egész megalázó udvari rituálé, amellyel „ágyba tették a párt”. A barátaink és a vendégek kiváltképp azért jöttek, hogy szertartásosan levetkőztessenek bennünket (külön spanyolfalak mögött), az enyéim köröm gyűltek, trágár vicceket meséltek, és javaslatokat tettek. Én bort nyakaltam. Brandon kacsintott, a kupára tette a kezét, és így szólt:

– Ebből ne többet, felség. Ismered a mondást: „Ne tekintsél a borra, amidőn vereslik a kupában; végül kígyó módjára harap az beléd, és megmar, mint egy vipera.” Sietve letettem a boroskupát, ők pedig hangosan nevettek.

A másik spanyolfal mögött Katalint spanyol kísérője és kedves barátnője, Marina de Salinas készítette fel. Aztán elővezettek bennünket a spanyolfalaink mögül (akár bárányokat a vágóhídra, önkéntelenül ezt gondoltam, és a fehér öltözetünk csak fokozta ezt a benyomást), és az új bársonyfüggönyökkel ellátott hatalmas ágyhoz kísértek minket. Kétoldalt felhágtunk a falépcsőn, és zavarodottan, félszegen bemásztunk az ágyba. Maria és Brandon betakartak bennünket, majd az egész társaság hátralépett, és elégedetten szemügyre vettek.

Carew bólintott, majd ezt kiáltotta:

– Láttuk! – és suhintott egyet a kardjával. Be volt rúgva.

Végül elmentek, én pedig megfordultam, és szembenéztem Katalinnal. Nevetségesen festettünk, mint két, párnákra fektetett baba, szertartásosan hímzett hálóingbe öltöztetve. Furcsa, ágas-bogas dolgok voltak a takarók alatt. Alájuk nyúltam a kezemmel, és előhúztam egyet: valami gallyféleséget.

– Ez görvélyfű, Spanyolországból – mondta Katalin. – Arra való, hogy illatosítsa az ágyneműt. – Lassan felnyúlt, és elkezdte kibontani a haját, amely súlyosan omlott le, sűrű méz módjára borítva be a vállát.

A cselekvésében valami kiváltotta az én reakciómat, és kezemet kinyújtva megérintettem a haját. Hűvös és lágy volt, mint az újonnan készült szatén. Alatta a válla meleg volt, és szintén lágy, és olybá tűnt, hogy személyében varázslatosan összegyűlt mindama báj, amit valaha is láttam.

Odahajoltam hozzá, és megcsókoltam; az ajka meleg és telt volt. Mohón a testemnek feszült a teste; éreztem a mellét a vékony hálóing alatt. Rendkívül nagy a melle ahhoz képest, hogy apró termetű lány, gondoltam, valahol önmagamon kívül. Az énem egy része még tárgyilagosan észrevételezte az efféle dolgokat, de eközben már kezdtem elveszíteni a fejemet izgalmamban. A félénkség feledésbe merült, ahogy a vágyam teljes nagyságával életre kelt. Türelmetlenül oldoztam ki Katalin hálóingének zsinórjait. Az egyik elszakadt. Ő szemöldökét összevonva megragadta.

– My Lord… – kezdte.

– Kapsz majd tőlem másikat – mondtam nyersen. – Vedd le hát!

– Előbb oltsd el a gyertyát.

– Nem. Látni akarlak! Látni a szépségedet – tettem hozzá esetlenül.

– Semmi gyertya – mondta Katalin. – Semmi fény. Kérlek… Henrik. – Nagy-nagy tétovasággal mondta ki a nevemet.

A gyertyára koppintottam, és az kialudt. Aztán ledobtam a saját öltözetemet, és rángatni kezdtem Katalinét. Nagyon

heves és türelmetlen voltam – de hát létezik ágaskodóbb vágy, mint egy tizenhét éves fiúé?

Katalin félrelökte a kezemet, és gondosan maga bújt ki a hálóingéből, kecsesen a padlóra ejtve azt. Aztán váratlanul befordult az ágyba, és hozzám simult.

– Ó, Henrik… – mormogta, a karját körém fűzte, és magához ölelt. Csókolgatott, sóhajtozott, és halkan nyögdécselt. Meghaltam, és egyenesen a pogány paradicsomba kerültem?

Végső soron minden nagyon könnyen ment. Igazából úgy tűnt, mintha előre meg lenne írva: az ember nem tud mást tenni, hogy hatékonyan csillapítsa azt a vágyat.

Katalin szűznek tűnt. De hát nehéz egy szűznek biztosat mondania egy másikról. Így aztán évekkel később, amikor éppen eme kérdés körül dúltak viták, diplomatikusan hallgattam, nehogy eláruljam magamat.

XIV

WILL:

Egész Anglia ünnepelt hozzávetőleg fél esztendőn keresztül – az öreg király áprilisi halálától addig, amíg az őszi szelek fújni nem kezdtek. A nép körében nagy volt az örvendezés, a legalacsonyabb sorúaktól, akikkel akkoriban érintkeztem, a (feltételezem) legelőkelőbbekig. Mindent áthatott akkoriban ez a hangulat, de most már nagyon nehéz leírni: az ujjongó és kinyíló érzületet. Készek voltak keblükre ölelni az ifjú Harryt (ahogy nevezték), mindent megengedni neki, majd megbocsátani neki érte. Majdhogynem óhajtották, hogy vétkezzen, hogy megmutathassák neki a hatalmas elfogadásukat.

Ő azonban nem vétkezett. Jól viselkedett, akárha egy titkos szabálykönyvet követne, amely „A fejedelem becsülete” címet viseli. Nem csupán fiatal, jóképű és gazdag volt, de napi öt misén jelent meg, betartotta ifjúkori ígéretét, miszerint feleségül veszi a spanyol hercegnőt, és az apja komor udvarát a bölcsesség, a szellem és a tehetség csillogó pavilonjává tette. Az emberek izgatottan várták, miféle koronázást ajándékoz nekik. Nem okozott csalódást.

VIII. HENRIK:

Koronázásunk napjául 1509 Szent Iván ünnepét választottam. Még ma sem tudom leírni ezeket a szavakat úgy, hogy az aggastyán emlékezetének száraz levelei közül ne törjön elő a zöldellő nyár illata. A majdnem negyven évvel ezelőtti nyár dereka még mindig ott van néhány hervadt elmében, lepréselt virágokhoz hasonlatosan…

De aznap sok-sokezernyien voltak, akik látták, amint az ifjú Henrik és Katalin végighaladnak London utcáin a koronázásukra, a Westminster apátságba. Rikoltoztak, és a kezüket nyújtották felénk. Még mindig látom azokat az egészséges (az utasításomra a nép körében kiosztott bortól talán kissé pirosló) és örömöt árasztó arcokat. Ők akartak engem, én pedig akartam őket, és abban a pillanatban mindkét oldalon azt hittük, hogy örökké fogunk élni.

Amikor az apátsághoz értünk, leszálltam a nyeregből, Katalint pedig kisegítették a gyaloghintójából az udvarhölgyei. A szűz menyasszonyok tiszta fehér öltözetét viselte, aranybarna haja szabadon omlott alá. Kinyújtottam a kezemet, és megfogtam az övét. Pompás, fehér szőnyeg húzódott előttünk, hogy végigmenjünk rajta, mielőtt belépünk az apátságba. Ezer ember szegélyezte a gyalogjárót.

Hirtelen nagyon ismerős volt az egész. Azelőtt már végigvezettem egyszer Katalint egy éppen ilyen gyalogjárón, és be egy hatalmas templomba. Egy pillanatra megborzongtam, akárha holló suhant volna el a nap előtt. Aztán elmúlt, oda tudtam fordulni Katalinhoz, és ezt súgtam neki:

– Emlékszel rá, hogy egyszer már lépdeltél mellettem egy

ünnepélyes alkalommal?

Katalin felnézett rám (akkor, eladdig egyenesen előre tekintett).

– Igen, My Lord. Amikor csak tízéves voltál. De már akkor is éreztem, hogy te… biztosan…

Félbehagyta a mondatot, ahogy az apátság bejáratához értünk, ahol Warham érsek várt ránk. Éppen ekkor hatalmas kiáltozás tört ki mögöttünk, én pedig hátrafordulva azt láttam, hogy az emberek késekkel és ollókkal esnek neki a fehér szőnyegnek. Darabokat vágtak ki, hogy eltegyék maguknak emlékül a napról, amikor VIII. Henriket megkoronázták, és továbbadják a gyerekeiknek meg a gyerekeik gyerekeinek. (Kíváncsi vagyok, vajon hol vannak most azok a darabok?) Ez volt a szokás, úgy hallottam. De azért azoknak a villogó késeknek a látványa…

Az apátságon belül lassan végiglépdeltünk Katalinnal a főhajón, amelynek két oldalán emelvényeket és székeket helyeztek el, hogy a nagyurak és a jelenlévő nemesi családok tagjai tanúi lehessenek a szertartásnak. Miután a főoltárhoz értünk, elszakadtunk egymástól, és a réges-régi, megviselt trónszékhez mentem, amelyet évszázadok óta használtak a koronázásokhoz. Emlékszem, arra gondoltam, milyen durva a faragása, mennyire egyenetlen a fája. Aztán elfoglaltam benne a helyemet, és úgy illett hozzám, mintha éppen nekem készült volna.

Az érsek szembeállt az emberekkel, és tiszta, csengő hangon megkérdezte tőlük, akarnak-e engem királyukul. Háromszor egymás után igenlő választ adtak, legutoljára olyan hangosan, hogy visszhangzott a hatalmas bolthajtás. Azon tűnődtem

(furcsa ez, hogy miféle gondolatok jutnak az ember eszébe ilyen pillanatokban), vajon elér-e a főoltár mögötti magánkápolnájukban nyugvó hozzátartozóimhoz – apámhoz, anyámhoz, az elhunyt testvéreimhez, Erzsébethez és Edmundhoz, valamint az utolsónak született gyermekhez –, akik mind ott vannak eltemetve.

De ez a nap az élőké volt. Warham felkent engem; az olaj meleg volt, és kellemes illatú. Aztán, az eskümet követően, a fejemre helyezte a súlyos, ékkövekkel kirakott koronát, én pedig imádkoztam, hogy legyek méltó rá, megőrizzem és védelmezzem. Amikor misét mondott, megfogadtam, a halhatatlan lelkemre, hogy csak jót fogok tenni Angliáért. Derék és tökéletes királyként fogom szolgálni.

* * *

Némely teoretikusok azt állítják, hogy a koronázás csupán egy szertartás, de engem megváltoztatott, finoman és örökre; soha nem feledkeztem meg azokról a fogadalmakról.

Röviddel utóbb azonban, amikor visszatekintettem a trónra lépésemtől eltelt két hónapra, meglepődtem, hogy milyen sok változás kúszott be a lényembe. Áprilisban rémült tizenhét éves voltam; most (miután betöltöttem a tizennyolcadik évemet, és sokkal idősebbnek tartottam magam) megkoronázott király. Eladdig nem következett be semmi, egy sem a veszedelmek közül, amelyektől tartottam: senki nem vonta kétségbe a jogomat a koronára (jóllehet, nem követtem apám tanácsát de la Pole kivégeztetésével kapcsolatban; ő továbbra is épségben élt a Towerban). Átvettem az irányítást

az Államtanácsban, és a Zöldabroszos Tanácsban. Megnősültem. Amikor Katalin egy hónappal a koronázás után közölte velem, hogy gyermeket vár, egyenesen nevettem. Annyira könnyű ez a királykodás. Mitől féltem én?

Ráadásul bevonódtak mindazok a napok az aranynak még egy árnyalatával: az én Katalinom hajának aranyszínével. A hajával, ahogy táncoltunk; a hajával, ahogy betakarítás után, mezőkön lovagoltunk keresztül, és erdőkön, ahová be-beszűrődött a napfény; az ágyban a párnákra, a vállára, a karomra omló hajával. Boldogabb voltam, mint valaha is hittem volna, hogy halandó boldog lehet, annyira mámorosan elégedett, hogy már bűnösnek éreztem magam miatta – amiként valóban az is voltam.

XV

Aztán véget ért – hirtelen, ahogyan az álmok szoktak. Aznap ért véget, amikor Wolsey (aki önmagát *de facto* közvetítő hírnökké tette a tanács és közöttem) eljött hozzám, és közölte, hogy „megérkezett a francia küldött”.

Miféle francia küldött? – kérdeztem magamban. Talán valami katasztrófa elvitte XII. Lajos királyt? Be kell vallanom, félig-meddig azt reméltem, hogy a vén pók meghalt.

A legutóbbi néhány évben a franciák váratlanul agresszív politikát kezdtek folytatni. A csaknem száz év alatt, amely eltelt a dicsőséges napok óta, amikor a mi V. Henrikünk lényegében meghódította Franciaországot, úgy tértek magukhoz, ahogyan egy haldokló kilábal a pestisből. Először egy kicsit kaptak erőre, és rendezték a soraikat, majd visszaszorítottak bennünket – Normandiából, Aquitaniából –, mígnem már csak Calais-ba és az azt övező kicsiny térségbe kapaszkodtunk. Nemsokára elkezdtek környező területeket bekebelezni: Burgundiát, Bretagne-t. Aztán még féktelenebb lett az étvágyuk, akár a pestisből felépülő emberé. Nem elégedtek meg az elveszített birtokaik visszaszerzésével, meg akartak szerezni másokat is: főleg Itáliát. Mit sem számított, hogy „egyetemes béké”-re tettek fogadalmat a cambrai-i egyezményben, amelyet a császárral, a spanyolokkal és a pápával írtak alá; azért csak megtámadták Észak-Itáliát, és Velencét is fenyegetni kezdték.

Hivatalosan Anglia és Franciaország között is béke volt, köszönhetően egy szerződésnek, melyet apám kötött Lajossal. Ez azonban apám halála után semmissé vált, és nem voltam biztos benne, hogy meg akarom újítani. A pápa segélykiáltásokat hallatott szorult helyzetében, látván, hogy a franciák betolakodnak Itáliába; én pedig nem felejtettem el, hogy Lajos becsben tartotta az udvarában Edmund de la Pole-t, és még most is menedéket biztosít de la Pole öccsének, Richárdnak. Így hát Lajos halála sok problémát megoldott volna, vagy legalábbis egy időre gátat szabott volna a franciák telhetetlen étvágyának.

Felöltöztem (vagyis inkább felöltöttem a „fogadóruházatomat” – ehhez jó fél tucat ember közreműködése szükségeltetett), és az audienciaterembe mentem. Wolsey sietve intézkedett, hogy az Államtanács tagjai jelen legyenek, minek folytán ők vártak rám, amikor helyet foglaltam a trónszéken.

Bevezették a francia küldöttet – egy illatosított, kicsípett alakot. Belevágott a hosszú lére eresztett köszöntésbe, amelyet félbeszakítottam, mivel irritált az ember émelyítő személye. Rosszabb volt a szaga, mint a rózsafüstnek a szobában, ahol apám haldokolt. Megkérdeztem, mi járatban van, ő pedig végül elárulta. Egy levelet hozott Lajostól, válaszképpen arra, amit én írtam, kérlelve fivéremet, Franciaország legkeresztényibb királyát, hogy éljen békében velem. A francia átadta nekem a levelet. Az is bűzlött – vajon a kézbesítője közelségétől?

Kihajtogattam a levelet, gyorsan elolvastam, és éreztem, hogy elvörösödik az arcom, ahogyan feszült pillanatokban

szokott, zavarba hozva engem.

– Micsoda? – kérdeztem halkan. – Franciaország királya, aki nem mer a szemembe nézni, nemhogy hadat viselni ellenem, azt állítja, hogy én békét kérek!?

Bevallom, hogy a „nem mer a szemembe nézni” kis túlzást tartalmazott, de meg voltam döbbenve. Valaki írt a nevemben egy alázatos, meghunyászkodó levelet, aláhamisította az aláírásomat, és a királyi pecsétet használta!

– Melyikük művelte ezt? – kérdeztem, az emelvény két oldalán sorakozó tanácsosokra meredve.

Warham volt, a lordkancellárom? Az érsek bánatosan nézett rám, mint egy szomorú, öreg kutya.

Ruthal, a titkár? A szederszerű szempárba meredtem, amely kifejezéstelenül nézett vissza.

Fox, a lordpecsétőr? Fox önelégülten mosolygott, az egyházi öltözete fedezékében, vagy legalábbis ő azt hitte.

Na és a többiek – Howard, Talbot, Somerset, Lowell? Nyájasan mosolyogtak vissza rám. Egyiküknek sem állt módjában megcselekedni. Bizonyosan az egyháziak valamelyike volt.

Haragtól reszketve megfordultam, hogy távozzak a teremből, nem bíztam abban, hogy képes vagyok tovább beszélni.

– Felség! – szólalt meg Fox tiszta, erélyes hangon. – A küldött várja a válaszát.

Sarkon perdültem.

– Akkor válaszoljanak neki. – Ércesen csengett a hangom a jókora helyiségben, amely újonnan kapott flamand faliszőnyegeket és aranyozást. – Kegyelmetek, akik olyan jól

tudnak a király nevében fogalmazni, folytathatják. – Távoztam a teremből. Dühös, zavarodott hangok moraját hallottam a hátam mögül.

Megijesztettem őket, kínos helyzetbe hoztam őket? Nem számít. Szerettem volna megölni Foxot, az inas nyakánál fogva megfojtani, aztán kihajítani az udvarra, és hagyni, hogy a kutyák nekiessenek. De vissza kellett fognom magamat, kizárólag szavak használatára szorítkozhattam. A fennhéjázó francia legalább azt nem jelentheti Lajosnak, hogy az angol király tettlegesen bántalmazta a saját miniszterei egyikét.

Nekitámaszkodtam az ajtó túloldalának, és mélyeket lélegeztem. Immár minden világos. Apám a sírból igyekezett uralkodni három hűséges tanácsosa által. Ezért nem nevezett ki protektort: ez biztosabb és titkosabb volt, és ő mindkettőt erősen csábítónak találta. Így hát most békésen fekhet a pompázatos síremléke alatt – amelyről az udvarban azt a szellemest megjegyzést hallottam, hogy „gazdagabban lakik holtában, mint életében” –, abban a boldogító tudatban, hogy a megbízhatatlan, hóbortos fia soha nem fog ténylegesen uralkodni.

Tompa és ostoba… Olyannyira ostobának gondolt, hogy nem lesz ellenvetésem, ha mások az aláírásomat hamisítják vagy a királyi pecsétet használják? Ez felségárulás. Úgy gondolta apám, hogy tompaságomban még a felségárulásra sem leszek érzékeny?

Az öltözőszobám magányában kitöltöttem magamnak egy jókora kupa bort. (Az adott pillanatban nem alkalmatlankodtak körülöttem segédkezni igyekvő szolgák.) Úrrá kellett lennem a bennem dúló haragon és sértettségen, és

végül mindkettő helyébe hideg keménység lépett. Végül is nem Fox volt az, akit meg akartam büntetni. Ő pusztán parancsokat teljesített, engedelmes maradt a király iránt, akinek hosszú idővel azelőtt engedelmességet fogadott. Isten nekem ilyen szolgát adott.

Odaléptem apám ágyához. Eltávolíttattam a barnás függönyeit, kicseréltettem a szalmazsákját egy pehelytollal töltöttre, és finomszövésű gyapjútakarókat tétettem rá. Költöttem apám pénzét, összetörettem a bútorait, nem tartottam magamat a házassági egyezkedéseihez, semmibe vettem a hozománnyal kapcsolatos levelezését, fahasábokat tettem az üres kandallóiba. Megcselekedtem mindezt, de nem töröltem ki a jelenlétét az életemből. Még mindig király volt az országában és a tanácsában.

Végigvetettem magamat az ágyon. Micsoda bolond voltam! (Akkor hát apámnak igaza volt? Megriadt a lelkem ettől a lehetőségtől.) Szóval azt hittem, hogy könnyű királynak lenni? Szóval ez volt a terv, hogy elringassanak…

Arra van szükségem, hogy saját embereim legyenek. Vagyis egy emberem. Valaki, aki nem apám uralkodásából maradt vissza, hanem teljesen az enyém. Kicsoda? Szórakozottan bámultam fektemben a baldachin faragványokkal ékes mennyezetét, néztem a kerubok és szerelmesek csoportjait és a vadászcsapatokat, de semmi nem jutott eszembe.

– Felség? – Az ajtó halkan kinyílt. Dühösen felültem. Nem adtam engedélyt…

Wolsey volt az. Egy tekercsféle volt a kezében.

– Ne most – mormogtam, hessegető kézmozdulatot téve. Semmi kedvem nem volt számokat olvasgatni. – És

kifejezetten utasításba adtam, hogy ne zavarjanak! – Tehát még a saját magánlakosztályomban sem engedelmeskednek nekem.

Wolsey meghajolt.

– Tudom. De sikerült rábeszélnem a komornyikját…

Wolsey. Igen. Wolsey az én emberem. *Sikerült rábeszélnem a komornyikját.* A kifinomult, aranyszájú Wolsey. Miért nem gondoltam rá? Mert tartottam egy kicsit tőle, tartottam attól a borzasztó hatékonyságtól, a kimeríthetetlen, fáradhatatlansággal párosult erőtől, az amorális gondolkodásmódtól. De szükségem volt rá, ezt be kellett ismernem. Rettentőmód szükségem volt rá.

Olyan gyorsan futottak át az agyamon ezek a gondolatok, hogy késlekedés nélkül felmordultam:

– Mit akar?

– Feljegyzést hoztam felségednek arról, ami a távozása után történt. – Wolsey elmosolyodott. – Igen mókás volt. Bárcsak szemtanúja lett volna felséged, hogy mennyire zavarba jött a francia. Fox azt mondta…

De alig figyeltem rá, miközben kritikusan szemügyre vettem. Milyen ügyes tőle, hogy elhozta nekem a feljegyzést. És kifinomult a hízelgése. Nem dicsérte a kinézetemet, a vitézségemet, nem hasonlított engem Héraklészhez, meg ilyesmi. Inkább a lényeggel foglalkozott: ismerte a gyengéimet, és arra törekedett, hogy ezeken a pontokon megtámogasson. Igen, Wolsey…

Wolsey hamarosan elfoglalta a helyét az Államtanácsban, a kifejezett kívánságomra. Nyájasan azt mondtam Foxnak,

Ruthalnak és Warhamnek, hogy talán örülni fognak, ha újabb egyházi személy kerül közéjük, hogy azonos létszámban legyenek a tanácsban a világiakkal. Elégedettnek látszottak. A bolondok.

* * *

Dacára annak, hogy ezek a dolgok lekötötték a figyelmemet, nem kívántam elhanyagolni Katalint. Intézkedtem a szórakoztatása felől, hogy derűsen tölthesse a napjait. Kiváltképp sokat fáradoztam azért, hogy jó muzsikusokat szerezzek egy szezonra az udvarba.

Hosszas levélváltások után végül zenei tekintetben nagy fogásra tettem szert, Denis Memmo testvér, a velencei Szent Márk templom orgonistája személyében. Ehhez jó sok aranyra volt szükség (mint mindenhez, tanultam meg), valamint arra, hogy diszkréten kilépjen a rendjéből, majd az én udvari papommá legyen. De sikerült, Memmo Angliába jött, és magával hozott Velencéből egy pompás orgonát. Alig vártam, hogy megvizsgálhassam, mivel érdekelt engem az orgonaépítés művészete és tudománya, továbbá az, hogy a kialakítása miképpen hat a hangjára. A ragyogó hangszer most a helyére került a greenwichi palotában, és küszöbön állt, hogy Memmo az egész udvar előtt játsszék.

Wolsey (aki immár éppúgy ellenőrizte az ilyen apró-cseprő ügyeket, mint a komolyabbakat) a palota magánlakosztályának valamennyi székét összeszedette, hogy mindenki kényelmesen ülhessen. A fal mentén húzódó asztalra könnyű frissítőket hozatott, és mindenhová új gyertyákat helyeztetett – jókora,

finom gyertyákat, melyek bizonyosan kitartanak az egész előadáson át, és nem árasztanak büdös füstöt, ami kárt tenne Memmo hangszerében

Katalin és én léptünk a terembe elsőként, és leültünk az elöl lévő jókora királyi székekbe. November volt már, és Katalin ruháit ki kellett engedni. Megváltozott a mozgása, és ez büszkévé tett engem. Ott volt az örökösöm, ama zöld selyemredők alatt, és közelgett a születése.

Memmo előadása káprázatos volt. Majdnem három órán át játszott, és az udvari közönség mozdulatlanul hallgatta. El voltak bűvölve.

Utána, bár már nem volt messze az éjfél, a hosszú asztalokhoz gyűltünk, amelyek meg voltak rakodva rákkocsonyával, sodóval és bundás fehérkenyérrel. Az ételek még mindig zamatosak és frissek voltak: Wolsey választotta őket. Mindenki egyszerre beszélt, és Memmót közrefogták a csodálói. Ez tetszett nekem. Kedvemre volt a jól előkészített lakoma is. Meg kell dicsérnem Wolseyt.

Wolsey éppen akkor jelent meg egy apró oldalajtóban, mintha szólítottam volna. Feltűnés nélkül állt a sarokban, figyelve a dolgok alakulását. Meglátta még valaki, odament hozzá, és hosszasan társalogtak.

Kíváncsi lévén, kicsoda az illető, feléjük indultam. Wolsey elmélyülten hallgatta a másik férfit, de amikor észrevette a közeledésemet, félbeszakította.

– Felség – mondta meghajolva.

– Hallotta Memmo előadását, Thomas? – kérdeztem. – Nagyszerű volt! Remélem, nem csak a székekkel meg az ennivalóval foglalkozott. Egyébként remekül sikerült a

szervezés, de bízom benne, maradt ideje, és meghallgatta a zenét.

– Meghallgattam – válaszolta Wolsey.

– Thomas *mindent* meghallgat – szólalt meg a társa. Ránéztem: egyszerű vonású, de nyílt arcú férfi volt. Elegánsan, és olyan jó ízléssel öltözött, hogy az ember semmi különöset nem jegyzett meg róla.

– Akárcsak *ez* a Thomas – mondta Wolsey. – Felség, szabadjon bemutatnom Thomas More-t. Londoni ügyvéd, akinek kikérem a véleményét időnként az új bírósággal kapcsolatban, amelyet az Államtanács akar felállítani a palotában. – Elhallgatott. – Emlékszik felséged… Hogy elkerüljük a polgári ügyekben ítélkező helyi bíróságokon szokásos bajlódásokat és késlekedéseket.

– Ó, igen. – Kijelöltem erre a célra egy régi termet, amelynek mennyezetét egy megfakult égboltábrázolás ékesítette. Csillagkamara bíróságnak becézték.

More elmosolyodott.

– Attól tartok, hogy a művész, aki a mennyezetet festette, soha nem látta valójában az eget. A csillagok mind rossz helyen vannak. A Castor az Oroszlánban. Az Orionból pedig teljesen hiányzik a Rigel. De azért szép kép.

– Jártas a csillagászatban? – Nyilvánvalóan az volt.

– Csekély a tudásom, felség…

– Butaság! – Egyre izgatottabb lettem. – Fel kell jönnie velem a palota tetejére. Ma éjjel!

Igen, ma éjjel. Katalin fáradt, és szeretne máris nyugovóra térni; ezt mondta nekem.

– Késő van, felség…

– Éppen most fog előbukkanni a Vega! Ez az utolsó hét a tél előtt, hogy egyáltalán megjelenik. És nem sikerül rátalálnom. Próbálkoztam az elmúlt éjjel, de hiába. Van egy új asztrolábiumom…

– Őfelsége lelkes megfigyelője a csillagoknak – mondta Wolsey. – Padovába és Rómába küldetett a legújabb csillagtérképekért, de lassan érnek ide.

– Talán személyesen kegyelmedet fogom küldeni, Wolsey uram, hogy elhozza őket! Tudta-e… – hirtelen nagy vágyat éreztem, hogy bizalmamba fogadjam More-t, kedvem támadt tréfálkozni vele… –, hogy Wolsey egyszer üzenetet vitt apámtól Miksa császárnak Flandriába, és mindössze négy nap alatt járta meg az utat oda-vissza? – De úgy ám. Amikor apám meglátta, megrótta az indulása halogatásáért, mire Wolsey úgy felelhetett, hogy „Felség, már elmentem és visszatértem”.

– Igen, hallottam ezt – mondta More csendesen. – Wolsey uram képes a látszólag lehetetlenre.

– Csak jöjjön ma éjjel a tetőmre – csökönyösködtem. – A tömegre pillantottam, amely még mindig az asztaloknál tolongott. – Egy óra múlva, amikor mindezek az emberek nyugovóra tértek.

Türelmetlenül vártam immár More-ra a lapos tetőn, közvetlenül a királyi lakosztály fölött, ahol az obszervatóriumomat rendeztem be. Ott volt egy asztrolábium, egy torquetum és egy szolárkvadráns, valamint egy asztal a térképeimnek és a könyveimnek. Ez a tető különlegesen zavartalan kilátást kínált az égboltra, mivel a palota magaslaton állt, magasabban a környező fák mindegyikénél,

London kusza, zavaró fényei pedig öt mérfölddel odébb, a folyó felsőbb szakaszán voltak.

Mélyet lélegeztem. Hideg és tiszta volt a levegő ezen az igazi őszi éjszakán. Eszményi alkalom csillagvizsgálásra, talán a legjobb az évben.

Kevéssel egy előtt megjelent More. Körbepillantott, meglepte, milyen mértékben átalakíttatott a tető csillagászati megfigyelőhellyé.

– Köszönöm, hogy eljött, Thomas – mondtam. Büszkén intettem a felszerelésem felé. – Nem veszi fel a versenyt Padovával vagy Bolognával, tudom, de idővel…

– Felséged pompás munkát végzett, hogy összegyűjtötte ezeket. – More az asztalomhoz lépett, amelyen a térképek mellett az asztrolábium volt, és gyorsan szemügyre vette őket. – Nagyszerű! – jelentette ki.

– Az Auriga mérésével próbálkozom – mondtam.

– Előbb a Capellát kell megvizsgálnia. Az öt fokkal odébb van.

Gyorsan telt az idő; More olyan dolgokat mutatott meg nekem az égen, amelyeket korábban nem láttam, matematikai képletekbe avatott be, amelyekkel a csillag magasságából kiszámítható a pontos idő. Izgatottan beszélgettünk, mit sem véve észre abból, hogy kelet felől világosodni kezd az ég alja. More hosszasan bíbelődött annak kiszámításával, hol kellene lennie az Aldebarannak, majd úgy állította be a torquetumot, hogy megtalálja vele. Amikor valóban ott volt, mindketten nevettünk, és felkiáltottunk örömünkben.

– Kiváló holdpályamérő műszer – állapította meg More.

– Jól bánik vele – mondtam. – Kegyelmednek milyen van?

Elmosolyodott, és lassan a szeméhez emelte az ujját.

– Szüksége van egy ilyenre! Azonnal intézkedem, hogy készítsenek egyet, és tavaszra…

– Ne, felség.

Ez megütközést keltett bennem.

– Miért ne?

– Nem szívesen fogadok el semmilyen ajándékot.

– De ez segítene…

– Nem szeretném. – Szelíd volt a hangja, és valami a hangütésében eszembe juttatott… felidézett bennem egy fájdalmas emléket… – Jó Henrik király…

Isten veled, Henrik úrfi… igen, ez volt az.

– Kegyelmed szavalta az anyámhoz szóló elégiát – mondtam halkan, félbeszakítva.

– Igen, felség. – Ugyanolyan volt a hangja. Miért nem ismertem fel korábban? De hát majdnem hét év telt el azóta, hogy hallottam…

– És kegyelmed is írta.

– Igen, felség.

– Meg… megindító volt. – Vártam, hogy válaszoljon, de csak komolyan bólintott. Az erősödő fényben immár látszottak az arcvonásai, de nem tudtam leolvasni róluk semmit. – Nagyon sokat jelentett nekem. – More ismét lehajtotta a fejét. – Thomas… jöjjön az udvarba! Szolgáljon engem! Szükségem van olyan emberekre, mint kegyelmed. Bárcsak Thomas More-okkal lenne tele az udvarom.

– Akkor nem sokat számítana, hogy eggyel több vagy kevesebb van belőlük.

Izgalmamban rosszul fogalmaztam.

– Nem úgy értettem… úgy értettem, hogy becses lenne számomra a jelenléte.

– Nem tehetem, felség.

– Miért nem? – fakadtam ki. A többiek csapatostul jöttek mind, még a kontinensről is, More pedig angol volt, akinek családja, apám ideje óta, az udvar közelében élt. – Miért nem? – Gyötrelmes jajdulás volt ez.

– Nem szeretnék, felség. Bocsásson meg nekem. – Szomorú volt More arca, és szelíden mondta ezeket a szavakat.

– Adnék kegyelmednek…

– Ne mondja el nekem, hogy mit adna – előzött meg. – Akkor azt kellene mondanom, „távozz tőlem, Sátán”. Nem lenne illendő ilyen szavakat intéznem a királyomhoz! – Elmosolyodott, aztán látta a zavarodott arckifejezésemet. – Biztosan ismeri felséged Krisztus megkísértésének történetét.

– Igen, de…

– Olvassa el görögül – mondta More. – Görögül sokkal világosabb, mint latinul. – Meghajolt, és otthagyott engem a tetőn állva egyedül, a kora hajnali szürke fényben. Csak később jutott eszembe, hogy nem adtam neki engedélyt a távozásra.

Másnap délben elhoztak nekem egy szépséges, görög nyelvű Újszövetséget, egy levélkével, melyben More ezt írta: „Egyszerre kelt bennem ez a Szentírás jó és rossz érzéseket, de bizakodom, hogy igaz.”

Türelmetlenül ütöttem fel és lapoztam, mígnem ráleltem Szent Márk evangéliumának vonatkozó passzusára. Két órán keresztül küszködtem, hogy pontosan lefordítsam, mivel a

görög tudásom alig volt elégséges a feladathoz. Így szólt: „Ismét vivé őt az ördög egy igen magas hegyre, és megmutatá néki a világ minden országát és azok dicsőségét, És monda néki: Mindezeket néked adom, ha leborulva imádsz engem. Ekkor monda néki Jézus: Eredj el, Sátán.”

Ahogy szóról szóra lefordítottam, haragra gerjedtem. Szóval More ördögnek lát engem, aki mindenkitől elvárja, hogy imádják? Nem kértem tőle mást, csak hogy jöjjön az udvaromba mint ügyvéd, és olykor időzzön a társaságomban. Mi ebben a rossz? Egy ajándékul szánt asztrolábium – egy egyszerű dolog, ami segítségére lenne a kedvtelése gyakorlásában, a csillagászattal való foglalatoskodásban. Aligha egyenértékű egy lélekkel. És következésképpen (a passzus alapján, amelyet választott) More önmagát Krisztusnak tekinti. Én az ördög, ő a Krisztus?

Remegve tettem félre a görög szöveget. More mélységesen felzaklatott, aminthogy nyilvánvalóan szándékában is állt. De miatta zaklatottabb voltam, mint önmagam miatt: attól féltem, hogy őrült, tébolyodott.

XVI

Úgy határoztam, hogy elfelejtem More-t. Mit számít, ha nem akaródzik az udvaromba jönnie, hanem inkább a chelsea-i házában találkozik a tudós barátaival? Csak az számítana, ha olyan főnemesek nem lennének hajlandók az udvarba jönni, mint Buckingham hercege, Northumberland earlje vagy Surrey earlje. De ők eljöttek mind, és hűséget fogadtak. („Domesztikáltam” őket, ahogy Wolsey kifejezte. Ő mindig megtalálta a megfelelő szót.)

De még ha szerettem volna is (ami bizonyosan nem igaz!), nem foglalkozhattam sokáig More-ral, mert sokkal fontosabb dolgok zajlottak. A franciák folytatták a hadműveleteiket, próbára téve mind Miksa, mind Ferdinánd béketűrését, akik továbbra is tiszteletreméltó módon tartották magukat a cambrai-i egyezményhez. A pápa elítélte Lajost, és hozzám, Miksához, valamint Ferdinándhoz folyamodott. Lajost kiközösítette, és egész Franciaországot interdiktum alá helyezte: a papok nem misézhettek, nem keresztelhettek, nem eskethettek, nem temethettek. Rettenetes dolog, de az úgynevezett legkeresztényibb király nem látszott annak rendje és módja szerint aggódni, nyilvánvalóan hitehagyottnak mutatkozott. Hiszen ki élhet a szentségek nélkül?

Vajon hadat kell-e üzennem Franciaországnak? Van-e igazából választásom? Becsületbeli kötelességem megtenni. Ámde a hadsereg…

Más országoktól eltérően Angliának nem volt állandó hadserege, és valahányszor háborút vívtunk, mindig újat kellett felállítani. Egy réges-régi rendelet szerint minden épkézláb férfinak fegyvereket kellett tulajdonolnia, és készen állnia, hogy hívásra hadba vonul – röviden szólva, ez nemzeti milícia volt. Valójában nagyon kevés háznál voltak meg az előírt fegyverek, és ha mégis, akkor azok sok esetben elavultak vagy rossz állapotúak voltak.

Ezért kibocsátottam egy kiáltványt (az első kiáltványaim egyikét, amely az egész lakossághoz szólt), elrendelve, hogy mindenki tegyen eleget a törvénynek, és szerezze be a megfelelő fegyvereket. Sok morgolódás volt az ezzel járó költségek miatt.

WILL:

Angliát illetően az egyik furcsa tény, amelyet idegenek gyakran észrevételeznek: míg más országok királyai arra törekszenek, hogy korlátozzák a fegyverek birtoklását, és nem adják őket közrendű polgárok kezébe, az angolok *ragaszkodnak hozzá*, hogy legyen fegyverük. Ez részben takarékosság volt: az állandó hadseregek riasztóan költségesek. De főleg a bizalom jeleként értelmezhető. Harrynek nem volt hadserege, és csak egy maroknyi fegyveres személyi testőrt tartott a teljesen felfegyverzett polgárokkal szemben. A rendeleteinek mégis kérdés nélkül engedelmeskedtek, és ő soha nem félt fegyvertelenül a nép között járni-kelni, még akkor sem, amikor a

legnépszerűtlenebb volt.

VIII. HENRIK:

Békéről tárgyaltunk, de háborúra készülődtünk. Hamarosan megtanultam, hogy ez így szokás. De azért a karácsony szent időszaka félbeszakította ezeket a mocskos dolgokat, hiszen az egész világ megállt, hogy megemlékezték a Megváltó születéséről.

WILL:

Biztosra veszem, hogy akkoriban nem így fogalmazott. A későbbi években teljesen a fejébe szállt az „angol egyház feje” cím, és ez arra késztette, hogy visszatekintve igyekezzen túltenni a pápa kijelentésein. Akkoriban (ne feledd, mindössze tizennyolc éves volt!) kétségkívül azt mondta, hogy „karácsony van, és ez az ünneplés időszaka”.

VIII. HENRIK:

Elhatároztam, hogy ragyogó ünnepségek lesznek az udvaromban, mert a karácsony számos szempontból fontos. Együvé kovácsolja az udvart, mint egy családot, és megszünteti a széthúzást, még ha csak kis időre is. Akik pusztán pompát és hivalkodást látnak benne, nem veszik észre a valódi célját: meg kell pihennünk, és szüneteltetnünk kell a munkát. És megpihent az egész világ. Az utak majdhogynem

járhatatlanok voltak, és még a Temze is befagyott egészen Londonig, lehetetlenné téve a szokásos kereskedelmet. A mezők nyíltan és fagyottan terültek el, a közrendűek pedig vártak és játszottak. Nekünk nem kellett-e hasonlóképpen cselekednünk?

Az időjárás a kedvünkben járt, és decemberben volt egy enyhe időszak, ami megkönnyítette a karácsonyi tűzifa kivágását, a kiszárítását és a távol élő családok utazását az udvari ünnepségekre. Az ünnepi mulatságok rendezőjének sikerült a szabadban látványos élőképparádét összeállítania (egy jókora szekérre, az illúziót szolgáló sok papírmasé és festék felhasználásával).

Aztán december közepén, akárha királyi parancsra tenné, az időjárás megváltozott, téliesre fordult. Havat hordott az északi szél, mi pedig fedél alá húzódtunk, és örültünk a tüzeknek és a fáklyáknak.

Igaz ugyan, hogy nem királyi parancsra történt, mégis minden mintha az én kedvem szerint alakult volna, az olyan apróságoktól, mint az időjárás, a fontosabb dolgokig, mint például, hogy találtam egy olyan szolgát, mint a készséges Wolsey, és végül a feleségemig, Katalinig, aki minden lehetséges módon örömöt okozott nekem, és örömteli módon gömbölyödött. Emlékszem, nekitámaszkodtam a dolgozófülkém ablakának (amelyen keresztül éreztem az északi szelet; a keret rosszul illeszkedett), és köszönetet mondtam Istennek a sok áldásért, amelyben részem volt.

* * *

Karácsony estéjén Warham celebrált szentmisét a királyi kápolnában, és jelen volt az egész udvar: a királyi család és a kíséret magasabb rangú tagjai a felsőbb szinten, a személyzet többi tagja az alsón.

Azután elkezdődtek a világi ünnepségek. Voltak álca- meg némajátékok, és három bolond ugrabugrált. A pompás estélyen mintegy nyolcvan fogást szolgáltak fel (amelyek egyike sült orsóhal volt, a kedvencem). Még később táncmulatság a nagyteremben.

Ahogy a szokás előírta, álarcosan táncoltam sok hölggyel a háromhúros hegedű pattogós dallamaira és a faxilofon szolgáltatta taktusra. Csak egy hölgynek volt bátorsága a kilétemet találgatni: Lady Boleynnak, az egyik fegyvernököm, Thomas Boleyn feleségének. Hiú, fárasztó asszony volt, erős hajlammal a kacérkodásra és, ő úgy vélte, az elbájolásra. Kezdetképp kereken kijelentette, hogy a királlyal táncol; felismeri őt az erejéről, a férfiasságáról és a közismert tánctudásáról. (Ügyes húzás. Ha nem én vagyok a király – mivel csak úgy-ahogy volt esélye rá, hogy én vagyok az –, akkor ez jólesik a fülnek, vélte ő, ha meg véletlenül igaza van, akkor maga a király fog csodájára járni az éleslátásának.) Nem világosítottam fel, hanem hagytam, hogy folytatásképpen a mostohagyermekeiről beszéljen, akik mind elhelyezést és (kibújt a szög a zsákból) pozíciót érdemelnének az udvarban. Mary, George és Anne. (Átkozott név valamennyi! Bárcsak soha ne hallottam volna őket!) A lehető leghamarabb megszabadultam tőle.

WILL:

Biztosra veszem, hogy Maryt illetően nem gondolta ezt komolyan, és hogy nem tenné meg nem születetté a gyermekeket, akik azért jöttek a világra, mert nem volt képes igazán megszabadulni a Boleynektől. Bárcsak a gyerekek is oly kevéssé lettek volna vonzóak, mint az anyjuk! Ez történetesen elcsitítaná a régi szóbeszédet, miszerint Harry Lady Boleynnel is cicázott. Nem tudom elképzelni, mikor kezdődött ez; a rosszakaróknak feltett szándékuk, hogy olyan nagy és válogatás nélküli bujaságot tulajdonítsanak a királynak, mint magának Jupiternek!

VIII. HENRIK:

Elérkezett a zenés közjáték ideje. Mindenkit meglepve én magam fogtam a lantomat, és vonultam a terem közepére.

– Komponáltam egy dalt az alkalomra – jelentettem be. Ez nem volt teljesen igaz; pusztán önmagamnak komponáltam, amikor próbáltam tisztázni magamban, mit is várok pontosan az élettől. Mindenki rám meredt, én pedig a húrok közé csaptam, és a legkevésbé sem voltam megilletődve. Merészen énekeltem:

Jó társaságot adjál,
Erre kérlek én, Istenem,
Ez holtomig vágyam nekem,
Ha irigyelnek, ám legyen,
Kedvem töltve
Dalom zengve

Vadat űzök
Táncot járok
Vígságokat
Hol találok?
Ifjaknak falat kenyér
Az enyelgés. Többet ér,
Akár jó, akár rossz,
Társaságban ez a koszt.
Hisz tunyaság
A fő kórság,
Mi lesújthat
Főbűn hát úgye,
Kornyadnunk
Csak naphosszat.
Együtt lenni, vélem én,
Lehet bűn, lehet erény,
Rajtunk múlik, hogy mi jön
Végül: öröm vagy síri könny.
Jóért küzdve,
Bajt kerülve,
Bölcsen élnék;
A bűn tilos,
Az erény most,
S mindig érték.

Ez az én saját vallomásom volt, de ahogy befejeztem, heves tapsot kaptam. Nyilvánvalóan mások titkos érzéseit is megérintettem – ami minden művésznek feladata. Mélyen meg voltam hatva.

WILL:

Sajnos attól tartok, hogy csak te hatódtál meg, bár a foglyul ejtett közönséged figyelmesen hallgatott. Bizonnyal nagyon bátor és fess embernek látszottál, ahogy váratlanul kiálltál oda teljesen egyedül. Alkalmasint ez érintette meg az embereket, nem a banális dalod.

Mellesleg szólván, Catherine, úgy érzem, bocsánatot kell kérnem a gonosz megjegyzésekért, amelyeket Henrik az egész családodra tett. Tudod, hogy nem mindig érzett így, és bizonyos, hogy az ellenségessége soha nem vonatkozott a gyermekeire.

* * *

VIII. HENRIK:

1510 első napján mindenki – Buckingham hercegétől, az ország legmagasabb rangú főurától a legutolsó konyhai mosogatófiúig – összegyűlt a nagyteremben a hivatalos ajándékozásra. Eladdig nem volt ez szokás, de én azt akartam, hogy az udvar karácsonyi ünnepségeinek fénypontjává váljon. Wolseynak és a fáradhatatlan munkájának köszönhetően a király mindenkinek személyre szóló ajándékot adott: egy hímzett zsebkendőt a főkomornyik hiú segédjének; egy kis butélia spanyol oportóit a szakácsnak, aki nagyon szerette; egy áldott rózsafüzért a királyi kápolnába legújabban kinevezett papnak. Másoknak, akik közelebb álltak hozzám, én magam választottam ajándékokat. Wolseynak a töröktől

szereztem egy buja gyapjúszőnyeget, nagy költséggel és erőfeszítéssel (mivel már tudtam, mennyire válogatós); Katalinnak egy drágakövekkel ékes Szentírást (mivel azt is tudtam, milyen vallásos, pedig ez még lényegtelennek tűnt számomra); Warhamnek, Foxnak és Ruthalnak pazarul díszített misekönyveket. Meg aztán egy kis személyes csíny: More-nak egy asztrolábium. Szertartásosan előrejött, hogy átvegye, majd visszatért a helyére. Az etikett tiltotta, hogy ott kibontsa. Diadalmasan képzeltem magam elé, ahogy Chelsea-ben kicsomagolja.

Most fordult a helyzet, és engem kellett mindenkinek megajándékoznia. More gyorsan odajött, és egy vékony csomagot nyomott a kezembe: az *Utópiá*ját.

– Éppen befejeztem, felség – mondta, mélyen meghajolva. – Bízom benne, hogy – kétségkívül azt szerette volna mondani, hogy „iránymutatónak”, de nem merte – szórakoztatónak fogja találni. – Isten a tudója, mibe kerültek neki a szavak, hiszen az udvari finomkodáshoz igazodva lekicsinyellte nagyszerű művét.

Wolseytól egy festményt, melyet a nagy Leonardótól rendelt, Memmótól egy ifjú kobzost a helybéli velenceiek közül, hogy játsszék nekünk; Ruthaltól… hát, elfelejtettem. Nagyon régen volt.

Egyre csak jöttek előre az emberek, ajándékokat hoztak, mígnem térdig álltam közöttük. Éppen amikor be kellett volna fejeződnie a dolognak, kinyílt az ajtó, és két francia jelent meg (felismerhette őket az ember a szertelen öltözetükről, a felsőkabátjukon olyan sok volt a hasíték, hogy gyakorlatilag nem létezett), egy jókora ládaszerű valamit cipeltek, melynek

mindkét oldalán egy-egy fogantyú volt.

Minden tekintet feléjük irányult a nagyteremben, ahogy lassan, óvatosan leereszkedtek a lépcsőn. Kopogott a kőpadlón a lábbelijük szokatlanul magas sarka.

Lassan közeledtek felém, ötlábnyira sem voltak, amikor megálltak. Ekkor letették koporsószerű terhüket, és leemelték róla a fedelét. Egy pástétom volt, olyan hatalmas méretű, amilyet még egyetlen jelenlévő sem látott.

– Őfelsége, Lajos, Franciaország legkeresztényibb királya küldi ezt a pástétomot újévi ajándékképpen. Egy óriási vadkanból készült, melyet maga Őfelsége ejtett el. – Meghajoltak.

Lepillantottam álltamban a roppant nagy, asztalnyi szélességű pástétomra. A szemrevaló, aranybarnára sült tészta incselkedőn formázott bonyolult mintázatokat.

– Kardot – mondtam, és valaki a kezembe nyomott egyet. Felhasítottam a szépséges készítmény tetejét, és átható bűz csapta meg az orromat: belül az egész rothadt volt. A vadkan húsa oszlásnak indult, a töltelék zöld nyálkának tetszett.

Elhátráltam.

– Ez undorító – mondtam.

– Akárcsak a franciák modora – fejezte be Wolsey; a hangja harsányan csengett a döbbent csendben.

A vigyorgó franciák felé fordultunk.

– Adják át az uruknak a köszönetünket – mondtam. – De nem fűlik a fogam romlott húshoz. Inkább van étvágyam friss francia dolgokra. Például a címemre és az örökségemre. Vigyék vissza ezt a rothadó kupacot Lajosnak a jókívánságainkkal.

A franciák émelyegni látszottak, ami nem csoda.

– Igen, ennek francia földön a helye – mondtam. – Gondoskodjanak róla, hogy visszakerüljön oda, ahonnan való.

Gyűlöltem Lajost. Egy ilyen kiszámított sértés választ követelt! Mégsem akaródzott, nem volt szabad nyugtalanítanom Katalint. Nevetnem kellett a dolgon, elbagatellizálva a sértést. Egyelőre.

XVII

Aznap éjjelre volt megbeszélve, hogy jómagam és a kíséretem „rögtönözve” berontunk a királyné lakosztályába. (Ezzel ma talán nem szokás tisztában lenni, de a királynénak saját szobái voltak, teljesen külön az enyéimtől. Úgy hallom, ez csak Angliában hagyomány, és évszázadokon keresztül mindkét fél számára megkönnyítette a házasságtörést. Itt egyszerűen csak azért teszek említést a szokásról, mert hamarosan gondom lesz rá, hogy megszűnjék. Bárcsak Anne Boleyn ne lakott volna külön tőlem… vagy Catherine Howard…)

Tizenkettőnkön világoszöld, csupa bársony öltözet volt, és ezüstszínű maszkokat viseltünk. Úgy volt, hogy váratlanul fogunk berontani Katalin szobájába, nagy kürtharsogás közepette, akárha Robin Hood és az emberei készülnének elrabolni a szép leányzókat. Aztán, mímelt viaskodást követően, fáklyafénynél táncra perdülünk. Persze megszerveztük, hogy jelen legyen Katalin tizenegy udvarhölgye, hogy egyenlő számban legyünk.

Terv szerint alakult a dolog. A királyné ajtaja előtt várakoztunk, majd egy emberként mozdulva feltéptük az ajtót. A hölgyek sikoltoztak. Katalin leejtett egy elefántcsontból faragott ékszeres dobozt, és az eltört a padlón. A szájához kapta a kezét. Lefekvéshez készülődött, és borszínű fésülködőköntöst viselt a hálóinge fölött. Ámbraszínű haja kifésülten csillogott a fáklyafényben. Rendkívül szépnek

láttam őt elterebélyesedett alakja ellenére.

– Ah! – mondtam. – A királyné megadja magát nekem. – Kinyújtottam a kezemet (Katalin bizonyosan ráismert a gyűrűimre), és a muzsikusok felé intettem a fejemmel. – Játsszanak pavánt, ha kérhetem. – Megfogtam Katalin kezét, és táncolni kezdtünk.

– Tudom, hogy te vagy az, My Lord – súgta ő, amikor egymás közelébe léptünk.

– Csakugyan? – élveztem a játékot. – Biztos vagy benne?

– Igen – felelte ő, ahogy ellépett mellettem, súrolva bársony köntösével az enyémet. – Tízezer közül is felismerem a kezedet, az érintésedet.

Diplomatikusan mosolyogtam. Mindig elbűvöltek engem a legendák, melyek álruhában járó-kelő királyokról és hercegekről szóltak – római császárokról és a trónra lépése előtti V. Henrikről. Veszélyes lehetett (már csak azért is, amit így meghallhatott az ember), mégis vágytam megtenni.

Katalin hirtelen elsápadt, és nekem tántorodott. A hasát szorította. A zene kitartóan szólt tovább, de neki földbe gyökerezett a lába. Aztán Katalin felsikoltott, és a padlóra roskadt.

Mind megtorpantunk, ahol éppen álltunk. Csak Wolsey (az örökkön jelenvaló Wolsey, aki azért lépett be, hogy ellenőrizze, rendben előkészíttetett-e az éjféli időtöltés) tudta, mi a teendő.

– Orvost – mondta halkan egy közelben álló apródnak – Vigyétek őfelségét a szülőszobába. Nincs előkészítve? Akkor a saját ágyába. – A Robin Hood embereit alakító társaság felkapta Katalint, és a szobájába vitte. A kíséret tagjai,

orvosok, szolgálók – mind a királyné szobájába gyűltek, tiszta kendőket, orvosságokat és orvosi eszközöket hoztak, miközben Katalin a gyerekszüléssel ősidők óta járó fájdalomkiáltásokat hallatta.

Hajnalban mindennek vége volt: megszületett a gyermek, borzalmas, félig kifejlett állapotban, három és fél hónappal korábban a kelleténél. Holtan. Elvitték a korai, kékes derengésben, és eltemették – nem tudom, hová. Nem volt lelke, és nem volt szüksége egyházi temetésre.

A kékes fényben egyedül indultam Katalinhoz. Sápadtan, verejtékesen hevert egy pamlagon, miközben a szolgálói kicserélték az ágyán a vér áztatta ágyneműt. Egy feszületet szorongatott, és majdnem holtnak látszott, a szája félig nyitva volt. Rettenetes gondolatom támad: milyen csúnyák a nők gyerekszüléskor. Ez nem az én Katalinom volt, hanem egy ötvenéves, kemény vonású asszony.

Letérdeltem melléje, de mélyen aludt, meg se rezdült. Végül feláálltam, és távoztam a szobából. Bár nem aludtam, nem éreztem fáradtnak magam, hanem éppen ellenkezőleg: rendellenes éberség lett úrrá rajtam. Merev léptekkel kimentem Katalin audienciaszobájába, ahol még mindig égtek a tánchoz elhelyezett fáklyák. Eloltottam őket, majd nyughatatlanul továbbmentem a saját lakosztályomba. Csúnya hajnal volt. Havas eső verte az ablakokat. A folyosókon hideg volt.

Korábban örültem ennek a hidegnek. Hideg karácsonyt akartam, és meg is kaptam. Bármit, amit akartam, csak kérnem kellett, vagy legalábbis úgy tűnt.

De amit legjobban akartam, amit mindenekfölött szerettem

volna megtartani, az elveszett.

XVIII

WILL:

Igen, szemlátomást elveszítette a varázslatos hatalmat, hogy uralkodhat a végzeten, amely előzőleg egy gyötrelmesen röpke pillanatra megadatott neki. Az elkövetkező húsz évet azzal töltötte, hogy megpróbálta visszaszerezni – éveket szánt erre, amelyek során minden megtörtént, és mégsem történt semmi. Fájdalmasak voltak számára anélkül, hogy lényeges tekintetben megérintették vagy megváltoztatták volna. Zavarodottá tették, és ebben az állapotban, valahol a düh és a sebzettség között, kiszolgáltatottá vált a Boszorkány kényének-kedvének.

VIII. HENRIK:

A boldogságnak sem tudtam megparancsolni, hogy térjen vissza, és az új esztendőben még hosszú hetekig szomorkodtam. Katalinnal együtt búslakodtunk a veszteségünkön, szorosan összefűzött bennünket a közös gyászunk. Külön miséket mondattunk, és mi magunk is többet ájtatoskodtunk. Senki mással nem tudtam beszélni arról, miként érzek e tekintetben; felséges személyemet túlságosan

közelről érintette ez a dolog. Katalin azonban, Katalin, lévén maga is felséges személy, *ő* megértette…

Amikor végül letelt a gyógyulása ideje, úgy találtam, hogy pusztán a lelki közelségünk és rokonszenvünk folytán másképp közeledem hozzá, miután visszatértünk a hitvesi ágyba. Miért van az, tűnődtem akkor (és tűnődöm most is), hogy a barátság kioltani látszik a bujaságot, hogy a meghittség párnájával fojtja meg? Hiszen a bujaság nem meghitt; az idegenség és a titokzatosság tesz jót neki, és erre van szüksége a megmaradáshoz. Katalin, az én titokzatos spanyol hercegnőm immár barátom a bánatban… mindazonáltal megismertem őt, ahogyan egy férfinak kell megismernie a feleségét, így mondja a Szentírás.

Wolseyt kértem meg, hogy mondjon külön miséket a Katalinnal közös magánjellegű szándékainkért. Az Államtanácsban Wolsey máris bizonyságot tett arról, hogy az én emberem. Okos döntés volt kineveznem, mivel ő azonnal nekilátott a saját szakállára cselekedni, hogy keresztülhúzza Fox, Warham és Ruthal terveinek némelyikét. Finoman viselkedett, ezt becsültem, mint amikor nem mutatott semmiféle kíváncsiságot a külön misékre vonatkozó óhajomat illetően. Diszkrét volt, és tisztességes. Értékes szolgára tettem szert. Most meg kellett tanulnom, hogy a leghatékonyabban vegyem hasznát – mindkettőnk javára.

Wolsey folyamatosan küldte nekem az összegzéseket és memorandumokat a külpolitikai változásokat illetően. Olybá tűnt, minden órában megfogalmaz egy új jelentést. Egy késő májusi reggelen annyira belemerültem egy halomnyi ilyen

(továbbá egy palotaleltár) olvasásába, hogy nem vettem észre, amikor Katalin belépett a dolgozószobámba. Természetesen nagyon könnyed volt a járása. Mögöttem állt, még mielőtt egyáltalán megéreztem volna a jelenlétét.

– Mit tanulmányoz oly figyelmesen az én szerelmem? – kérdezte szelíden.

– Az összes vagyontárgyunkat – válaszoltam. – Tudtad például, hogy van neked, vagyis inkább nekünk – a papírra böktem az ujjammal, és felolvastam a szavakat, amelyekre mutattam – egy tucat festett csempénk Spanyolországból?

– Nem. De nagyon szeretném látni őket beépítve. Hiányoznak a hazai csempék… olyan fényesek és tiszták. Nem olyanok, mint az itteni sötét fa.

– Hol használták őket? – Kíváncsi voltam.

– A padlókon. A falakon. Minden helyen, ahová ti festményeket, függönyöket vagy fát tesztek. Pirosak voltak, és narancsszínűek meg sárgák.

– Akkor lerakatom őket a greenwichi magánlakosztályod padlójára. Aznap fogsz új csempére lépni, amikor házasságunk és uralkodásunk első évfordulója lesz. – Éppen az a nap járt a fejemben, és hogy milyen hamar itt a koronázás első évfordulója. – Nagyon boldoggá tettél engem, Katalinom.

Akkor miért éreztem szomorúságot még akkor is, amikor ezt kimondtam? Azt szerettem volna, ha örökre ifjú házasok maradunk, akikből sosem válik csupán férj és feleség, de a házasság első évének végén lejár a fiatalasszonyság ideje, ezt mindenki tudta.

– Valóban? De nekem is van egy ajándékom számodra. – Katalin a két kicsiny kezébe fogta az arcomat, és ezt mondta: –

Gyermeket várok. Az imáink meghallgatásra találtak.

Biztosan látszott rajtam, hogyan érzek, mert ekkor Katalin megcsókolt, hosszan és édesen, inkább menyasszony, semmint igazi feleség módjára.

* * *

Szent Iván napja, a tizenkilencedik születésnapom és az első házassági évfordulónk mind júniusra esett. Visszatekinthettem az elmúlt tizenkét hónapra, és eltűnődtem, hogyhogy ilyen jól helytálltam, figyelembe véve, hogy amikor elkezdtem, nem ismertem sem az uralkodást, sem a házasságot. Isten kegyelméből és a saját eltökéltségem folytán sikerült hercegből királlyá lennem, és olybá tűnt, hogy immár magától megy a dolog. Hamarosan próbát teszek egy még érintetlen területen: a külországi háborúzásban és az európai uralkodókkal való közvetlen érintkezésben. A háború a királyok hivatása és a nagy királyok *sine qua non*ja.

A hosszúra nyúlt nyár folyamán – még novemberben is enyhe idő volt – olyan ember módjára tanulmányoztam a helyzetet a kontinensen, aki egy bonyolult tánc lépéseit figyeli, várva a megfelelő ütemet, amikor beszállhat.

Úgy festett, hogy XII. Lajos ostrom alá vette Gyula pápát Bolognában, kezet emelve Krisztus helytartójára, és szkizmatikus zsinatot hívott össze Pisában, hogy megfossza Gyulát a hivatalától. Ferdinánd, Spanyolország királya és Miksa, a Szent Római Birodalom császára ünnepélyesen felszólították, hogy visszakozzék, máskülönben kénytelen lesz szembenézni méltó büntetésével. Szövetségüket Szent Ligának

nevezték, és ki vitathatta volna e név komolyságát? Vagy, hogy Anglia mint keresztény királyság lelkiismereti okból köteles csatlakozni hozzá?

Az óhaj semmiféle akadályba nem ütközött: háborúzni kívántam, és az alattvalóim elvárták ezt tőlem. Az alkalom meg adódott: mihelyt felhívást kapunk a csatlakozásra, hajlandók leszünk belépni. Nem jelentett gátat az eszközök előteremtése: a háború könnyűszerrel finanszírozható a királyi kincstárból, anélkül, hogy a parlamenttel kellene vesződni.

– Ámde, felség – mondta Wolsey, aki mintha ismerte volna a terveimet, még mielőtt közöltem volna őket –, talán jobb lenne összehívni a parlamentet, és kímélni a saját kincstárát. Felséged új király, ezért megkaphat az emberektől bármit. Később ez nem lesz ilyen könnyű.

– Fösvénység lenne részemről így cselekedni – ellenkeztem. – Olyan lennék, mint apám, és ezt soha nem tenném.

– Az apja bölcs volt pénzügyekben. Soha nem költötte a saját pénzét, amikor költhette helyette valaki másét. Ragyogó maxima.

– Egy vénember maximája! Nem egy igazi lovagé! – A parlamenthez folyamodni, föveggel a kézben, hozzájárulást kérni, engedélyt, mint egy gyerek… nem, soha! – Remélem, soha nem kell összehívnom a parlamentet, amíg élek – gondolkodtam hirtelen hangosan. – Igen, olyan gazdag leszek, hogy soha nem kell rajtuk keresztül pénzt szereznem. Ezt akarom!

– Akkor más eszközöket kell keresnie, felség – mondta Wolsey. – Ugyanis, miközben imádkozom, hogy Isten hosszú időre tartsa meg felségedet uralkodónknak, a kincstára aligha

fog kitartani hatvan évig! Nem, más forrásból kell merítenie. Akkor hagyjuk a parlamentet, azt mondom.

* * *

Henrik fiam 1511 első napján született. Erőteljes és virgonc volt, nem olyan szánni valón sírt fel, mint általában az újszülöttek, hanem hangosan és követelőzőn. Héraklész módjára lépett a világba.

– Nehéz, felség – figyelmeztetett dr. Linacre, ahogy a várakozó karomba tette. – Nagyon nehéz. Bizonnyal csupa izom a gyerek.

Igen, a pólya súlyos volt, tömör. Éreztem a gyerek erejét, ahogy fészkelődött.

– Dicsértessék az Isten! – kiáltottam, és a magasba emeltem. – Most már biztosítva van a jövő! – A kezemben tartottam az örökösömet.

Odaléptem Katalinhoz, hogy megnézzem; már megmosdatták, és tiszta lepedőn hevert, én pedig alig tudtam megállni, hogy ne ordítsak örömömben.

– Édesem! – kiáltottam. – Megadtál Angliának mindent, amit kívánt tőled! – Úgy feküdt ott, sugárzó arccal, a vállára omló teljesen kibontott, ámbraszínű hajával, mint egy Madonna, egy Madonna, akit imádtam. Térdre hullottam mellette, és megcsókoltam a kezét. – Köszönöm – mondtam. – A nagyszerű ajándékért, amit adtál nekem és az országunknak.

– Magamnak is – felelte ő.

Ekkor legszívesebben felnyaláboltam volna, kihúztam volna az ágyból, hogy táncra perdüljek vele a szobában.

– Henrik kell, hogy legyen a neve – jelentette ki. – Nagy és erős, mint te.

Nem Henriknek, hanem Eduárdnak terveztem elnevezni, anyám kis király fivére után.

– Henrik – ismételte Katalin makacsul. – Henrik kell, hogy legyen a neve.

– Ha ez ilyen sokat jelent neked, akkor legyen így. – Amíg nem Alfonso vagy Felipe vagy valami efféle idegen hangzású spanyol név. – Mihelyt képes leszel rá, országos ünneplést rendezünk. Lesznek tornák, lakomák, bor fog folyni a közkutakból… és eljöhetnek közemberek is. Be, a palota területére – mondtam hirtelen ötlettel. – Az ő hercegük is!

A királyné orvosai és személyzetének tagjai ijedtnek tűntek, és még Katalin is a fejét csóválta.

– Ez nem Spanyolország, szerelmem! Itt, Angliában a királynak ki kell mennie az emberek közé, és magához kell engednie őket – csökönyösködtem.

– Élvezettel játszol velük – mondta Katalin félig komolyan, félig mosolyogva. Már akkor eltűnődtem, vajon a „játszani” melyik jelentésére gondol. De nem kérdeztem rá.

– Hat hét múlva – ígértem neki. – A keresztelő után.

Hat hét alatt Henrik herceg bámulatosan megnőtt, és nem ment rá a keresztelőköntös, amelyet Katalin szorgalmasan hímzett. Egy átlagos méretű gyerekre készült, nem erre a pufók óriásra. Sietősen megtoldatott mindkét oldala és az ujjai is.

A Warham érsek által végzett keresztelés ragyogó, tündökletes volt. Katalin szabadjára engedte a fényűző ünnepségek iránti

spanyolos rajongását, ragaszkodott hozzá, hogy temérdek gyertya legyen, hogy aranybrokátból való köpönyeget viseljek, és hogy az esemény után színpompás örömtüzek égjenek. A csecsemő Henrik herceg két öl hosszúságú fehér köntösben, száz szemtanú előtt lett Krisztus egyházának tagjává. Felsírt, amikor a vizet a fejére locsolták – ami jó jel volt, hiszen arra utalt, hogy az ördög kiűzetett belőle. Helyeslő morajlás futott végig a templomhajón. Ennyit a Vén Gonoszról.

Olyan mélységes izgalommal néztem a gyermeket, hogy nyugalomnak tűnt. Az én gyönyörű, gyönyörűséges fiamat – nem csenevész, mint Artúr, hanem arra hivatott, hogy a legdélcegebb, legerősebb király legyen, aki Angliának valaha is adatik. Azt beszélték, III. Eduárd óriás volt, és nagyapám hat láb négy hüvelyk magasságát igazolták a még élő szemtanúk. De IX. Henrik napisten lesz, Anglia Héliosza.

Kürtök harsantak ezüstös hangon, és a menet hosszan és lassan, felékszerezett, nehézkes mozgású kígyó módjára a főhajón végighaladva távozott a templomból. Az udvarra érve összetekeredett és várt – várta, hogy bejusson a Westminster palota nagytermébe, ahol a keresztelő alkalmából rendezett lakomához megterítettek.

Utaltam rá korábban, hogy a Westminster egy idejétmúlt palota? Az is, de a nagyterme kincs, és vigyáznom kell, hogy az idő ne orozhassa el tőlem. Olyan roppant léptékű, hogy páncélos lovagok vívhatnának egymással odabent, ha kedvük tartaná. Ami a leglenyűgözőbb az egészben, az a tető törés nélküli íve; a mennyezet kecsesen táncoló nyeregfákon lebeg a magasban, csúfot űzve bármiféle tartóoszlopokból. 1395-ben húzták fel, éppen időben II. Richárd és Franciaországi Izabella

esküvői lakomájához. A maga nemében királyi alkotás volt; mindmáig nem készült méretében hozzá fogható. Most ez a csoda fogadott bennünket, száz főre terített asztalokkal. A szép fehér abroszokon sorakozó aranytányérok hómezőn csillogó pénzérmékhez voltak hasonlatosak.

Az emelvényen nemcsak a királyné és én foglaltunk helyet, hanem a vér szerinti hozzátartozóim is. Még azok is eljöttek a felséges rokonuk keresztelőjére, akik nem éltek az udvarban.

Ott vannak *azok* – és tudom, kik ők –, akik azt állítják, hogy „kiirtottam” mindenkit, akiben királyi vér fojt, mert annyira féltem a rivális trónkövetelőktől. Leleplezhetem ezt az ostobaságot pusztán azok listájával, akiket meghívtam, hogy ez alkalommal üljenek le velem az uralkodói asztalhoz. Ott volt az első unokafivérem, Henry Courtenay, az anyai nagynéném, Catherine Plantagenet fia. Ott volt Margaret Plantagenet Pole, anyám unokatestvére a fiaival, Reginalddal, Henryvel és Geoffreyval, a másod-unokafivéreimmel. Ott voltak a St. Leger másod-unokatestvéreim, a Stafford-rokonok és Henry Bourchier, Essex earlje, aki még távolabbi rokonomnak számított. Boldog voltam, és az egész családommal meg akartam osztani az örömömet, mint bármely normális ember.

A főpapoknak saját asztal jutott, mely tőlem jobbra a legtávolabbi volt. Canterbury érseke ült az asztalfőn, mellette a többi püspök rangsorrendben, például Ruthal, Durham püspöke, valamint Fox, Winchester püspöke. Ott ült az asztal mellett továbbá a zsinat, az egyházi „parlament” jószerével teljes tagsága. Wolsey nem ült köztük. Ő nem volt elég magas rangú, hiszen ez idő szerint csupán alamizsnaosztói és

egyszerű windsori kanonoki tisztet töltött be.

A középütt húzódó hosszú asztalnál a királyság főnemesei és hölgyeik foglaltak helyet. Angliában immár csak egyetlen herceg maradt (nem számítva Suffolk bebörtönzött hercegét): Eduárd Stafford, Buckingham hercege. Voltak persze más hercegek is, de ők elveszítették a címüket, az életüket vagy mindkettőt a III. Richárd ellen vívott harcban. Thomas Howard, Norfolk hercege apám ellen harcolt a botsworthi csatamezőn, és alulmaradt. Ekkor earllé fokoztatott le. Az emberei terjeszteni kezdtek egy mesét, miszerint a csata után odament apámhoz, és ezt mondta: „Richárd király volt, és így harcoltam érte. Ha a parlament királyt csinálna egy karóból, azért is harcolnék, aminthogy kötelességem.” Ez képtelenség, a parlament nem szokott királyokat csinálni. És ráadásul sértő egy királyt egy süketnéma karóhoz hasonlítani, márpedig Howard okosabb volt annál, hogysem így cselekedjen. Egyelőre az earlség óljában tartottam, amíg újra ki nem érdemli a címét valamely nemes cselekedettel.

Még az earlök és a rangban alattuk lévő márkik száma is csekély volt. A háborúk az ő soraikat is megritkították. A koronázásom alkalmával többeket a Bath lovagrend tagjává avattam és ezek a lovagok most a főnemesek asztalánál foglaltak helyet. Úgy vélekedtem azonban, hogy lovagi címet csak a harcmezőn tanúsított hősiességgel és vitézséggel lehet kiérdemelni, és amíg nem adódik erre alkalom, egyetlen új lovagot sem szándékoztam avatni.

A harmadik asztalnál, a bal oldalon, azok ültek, akik különféle érzelmi okok miatt Katalinnak vagy jómagamnak kedvesek voltak. Ott volt Lady Willoughby, aki tulajdonképpen

Maria de Salinas volt, Katalin hűséges gyermekkori barátnője Spanyolországból, és immár egy öreg katona felesége; Lord Mountjoy, Katalin háztartásának kamarása, és Eduárd Baynton, az udvari tiszttartója. Szintén annál az asztalnál ültek lovagi tornás barátaim, Charles Brandon, Eduárd Neville és Nicholas Carew, valamint Thomas More és Wolsey. Különös mixtúra, de azért jól elvoltak egymással, vagy legalábbis úgy látszott onnan, ahol én ültem.

Katalin a jobbomon foglalt helyet, Mária húgom pedig a balomon. Bármerre néztem, bájos, igen különböző arcokat láttam. Kataliné telt és mézszínű, nevető, mogyoróbarna szemekkel; Máriáé hosszúkás és vékony, elefántcsontszínű arc, a szeme pedig a hideg áprilisi égbolt színét idézte.

– Ó, édesem! – ragadtam meg Katalin kezét, és éreztem, hogy izgatott. A hat hét eltelt, a szertartás véget ért… – Köszönöm. Köszönöm ezt a csodálatos ajándékot, amit adtál nekem. Egy fiút.

Katalin viszonozta a kézszorításomat.

– Nem én – nevetett. Szép nevetése volt akkoriban, mint a spanyol csengettyűk, gondoltam gyakran, de soha nem mondtam neki; most azon tűnődöm, vajon miért nem. – Isten adta őt mindkettőnknek

– Nem. Te. *Te.* – A lenvászon abrosz takarásában a deréköve alá csúsztattam a kezemet, tudván, mennyire csiklandós; szerettem volna ismét hallani az édes, csilingelő nevetését. – *Te* adtad őt nekem.

Katalin felnevetett, és visszahúztam az ujjaimat.

– Ahogy mondod – adta be a derekát.

Máriához fordultam.

– Remélem, komolyan gondoltad, amikor keresztanyaként megígérted, hogy „megtagadod az ördögöt az összes művével és az evilági hiábavaló pompával és csillogással együtt”. Csakugyan? – Évődtem most vele is, a kedvenc testvéremmel. Mária tizennégy éves volt, és már nem gyerek. A régi krónikákból való hercegnőnek tekintette magát, akinek egy Sir Galahad teszi a szépet, és nyeri el a kezét. Igazából elég szép volt. De hogyan fogadhatja meg egy hercegnő, hogy elutasítja „az evilági hiábavaló pompát és csillogást”? A hercegnők erre születtek.

– Nem szükségképpen járnak együtt – válaszolta ő. – A pompáról és a csillogásról szóló részt gondoltam komolyan.

Meghökkentem.

– Azt hittem, ez volt részedről a nyelvbotlás.

– Nem. A ördög vonz engem, attól félek. Van bennem valami vágyakozás, ami… nem gonosz, éppenséggel, de… a Gonosz kísértéseinek egyike. – Elvörösödött; ó, igen! Arra utalt, hogy az ördög pezsdíti a vérét. Egy sóvárgás, amilyet a mi szemérmes anyánk soha nem ismert… az ellentéte annak, ami az Áldott Szűznek és a szentéletű Józseffel megosztott hitvesi ágyának sajátja volt.

– Hamarosan férjhez kell adnunk téged – mondtam bólintva.

– Nem! Nekem kell kiválasztanom, nem lehet csak úgy bárki, máskülönben én leszek a rosszabb…

– Bölcsen fogok választani – ígértem neki.

– De én… – Kétségbeesés csengett a hangjában.

– Ejnye, ejnye. – Megpaskoltam a kezét, miközben felkeltem, hogy köszöntsem a társaságot, és felkérjem az

érseket, hogy áldja meg a lakomát.

Fejedelmi lakoma volt, ahogy mondani szokás. Nem untatok senkit a fogások felsorolásával. Utána volt tánc, azt követően pedig meghívtam a köznépet, hogy jöjjenek el a nagyterembe, és nézzék meg az álcajátékot. Katalinnak nem tetszett az ötlet, hogy beengedjük az embereket a palota területére, és megpróbált lebeszélni róla.

– Nem helyénvaló, hogy ők belépjenek a királyok magánterületére – tiltakozott.

– Butaság – mondtam. – Ez spanyol felfogás. – Nem felejtettem el a különös próbálkozást, melyre réges-rég került sor, hogy megakadályozzák apámat Katalin látásában. – Apád és anyád ugyan kiverték a mórokat spanyol földről, de Spanyolország még mindig a kelet szorításában van, a fátylaiban e között meg a között: közrendűek itt, szüzek ott, és így tovább.

– Kell, hogy legyenek fátylak – csökönyösködött Katalin. – És határok.

– Így van. De a szívélyesség nem tünteti el a határokat. Amíg a lényeges határ nem sérül, minden más ledőlhet.

Katalin és én kezdtük a táncot, majd más partnereket kerestünk, mígnem az egész társaság bekapcsolódott a táncba. Büszkén vezettem ki Katalint, büszke voltam, hogy ő a feleségem és a gyermekem anyja… Jézusom, milyen furcsa leírni ezeket a szavakat! Hiszen ellenségekké váltunk… de akkor mennyire szerettem!

Táncoltunk, szétváltunk, más partnereket találtunk. Én Mária húgomat. Mária nagyszerű táncos volt. De mihelyt megfogtam a kezét, megpróbálta folytatni a beszélgetésünket: a jövendő férjéről szólót.

– Belehalnék, ha szerelem nélkül kéne férjhez mennem – jelentette ki.

– Majd megtanulod szeretni, bárki is az. Mert fenséges lesz, és a házasság szentsége megadja a kegyelmet, hogy szeretni tudj.

Most felerősödött a zene. Reméltem, hogy vége szakad ennek a beszélgetésnek.

– Nem vagy pap, bárhogyan igyekszel is úgy beszélni, mintha az lennél – csúfolódott Mária. – Nem meggyőzőek a szavaid. Tudna Isten kegyelmet adni neked, hogy szeresd Katalint, ha öreg és meddő volna?

A dübörgő dobszó nem fojtotta el a hangját.

– Ha ez lenne az Ő akarata, akkor ezt tenném – válaszoltam.

Mária kurtán, gúnyosan felnevetett. Más lett a zene, és mások lettek a partnereink is. Mária Charles Brandont választotta, én Maria de Salinast.

Milyen kecsesen táncolnak a spanyolok! Mária magas és karcsú volt, nem úgy, mint az én apró Katalinom, de hajlékony, mint egy penge, mely a nevezetes toledói acélból készült.

– Senkinek nem jutna eszébe, hogy az angol neve spanyol señoritát takar. Amíg nem táncol kegyeddel – mondtam.

– Szeretünk táncolni – ismerte el. Az akcentusa jószerével teljesen eltűnt, eltérően Katalinétól; csak a mondatai hanglejtésén érződött egy kissé.

– Boldog itt? – kérdeztem hirtelen. – Otthon érzi magát itt? Szokott arra gondolni, hogy bárcsak visszament volna, mint a többiek?

– Nem. Csak néha érzek honvágyat, ahogy mindenki szokott, és csak úgy-ahogy emlékszem. Töredezettek az emlékeim… majd egyszer szeretném helyreállítani őket.

Lehetetlen tengeri utazás. Lehetetlen kívánság.

– Kegyed időközben Lady Willoughby lett, és díszére válik a férjének – mondtam dagályosan. Már akkor éreztem, mennyire dagályosan hangzik ez.

Tempóváltás: ideje ismét szétválni. Ezúttal egy fiatal, szőke és halk szavú leányzót választottam. Ő nem táncolt jól.

– Nem régóta van az udvarban? – kérdeztem. Sokan jöttek az ünnepségekre, rokonok és a már az udvarban élők hozzátartozói.

– Igen, felség. A nagybátyám, Lord Mountjoy meghívására jöttem. – A fejével intett a férfi felé, akivel most Katalin táncolt. Az illető a háztartása kamarása volt.

– Ó, igen. Egy yorkshire-i férfiú – mondtam.

– Lincolnshire-i, felség. – A lány nekem tántorodott. Zsengének tűnt a teste.

– Lincolnshire-ben nem táncolnak?

Nem volt sikere az évődésemnek. A lány elhúzódott, azt gondolván, hogy gúnyolódtam vele. Visszahúztam.

– Majd én tanítom – mondtam. – Itt, az udvarban mind szoktunk táncolni. Meg kell tanulnia, ha marad… hogy hívják?

– Bessie Blount – motyogta. Továbbra is megpróbált elhúzódni, majd ismét megbotlott a saját lábában. Zavarában teljesen abbahagyta a táncot. Én tartottam, és megmutattam

neki a lépéseket, olyanképpen, ahogyan egy gyermek teszi a babájával. Ő olyan ernyedt és moccanatlan volt, mint bármely bábu. – Nem maradok – suttogta.

– Butaság – mondtam. – Ne tékozolja a szépségét Yorkshire-ban. Szükségünk van itt kegyedre.

– Lincolnshire, felség.

Megváltozott az ütem, pufogott a dob. A leányzó gyorsan elslisszolt, és nem egy másik partnerhez, hanem az árnyékba.

Amikor végül (az öregek és a betegek kivételével) az egész társaság bekapcsolódott a táncba, más lépésekkel és más ritmusokkal folytattuk. A francia követet könnyű volt rábeszélni, hogy mutassa meg a *la Voltát*, amelyet csak az elmúlt nyáron tanult meg XII. Lajos udvarában. Ott mindenki táncolt, leszámítva magát Lajost, aki túlságosan agg és törékeny volt a térde hajlítgatásához.

Miközben a társaságot lefoglalta a tánc, én elosontam, hogy ellenőrizzem az utána esedékes álcajáték előkészületeit. Ahogy a nagytermet az előtérrel összekötő magas gyalogjárón lépdeltem, láttam az odakint összegyűlt hatalmas tömeget, mely a megígért bebocsátásra várt. Rajtuk túl, a várost övező dombokon örömtüzek lobogtak sárga, vörös, rózsaszín lángokkal, ráparancsolva magára az égre is, hogy örvendezzék velünk.

– Felség.

Gyorsan sarkon perdültem, és Don Luis Carozzal, a spanyol követtel találtam szemközt magam.

– Egy szóra, *por favor*.

– Hogyne. – Elmosolyodtam, engedélyt adva neki, hogy

folytassa.

– Nem volt rá alkalmam, hogy személyesen gratuláljak felségednek. Nagy nap ez Spanyolország számára is.

– Spanyolországnak szép leányai vannak – mondtam –, és pompás unokákat szülnek Ferdinándnak. – Katalin nővérének, Johannának volt egy tízéves fia, Károly, aki okos gyerek hírében állt, és valószínű volt, hogy egyszer német-római császár lesz. Mármint ha nem örökölte az anyja őrültségét: Johannát mindenfelé *„Juana la loca*”-ként emlegették.

– *Sí, sí*. – Caroz immár rátérhetett arra, amiért valójában megkeresett. – Felség, döntött végül az íjászok számát illetően, akiket Ferdinánd király rendelkezésére bocsát Guienne-ben, valamint Észak-Afrikában a mórok ellen? Őfelsége roppantul szeretné tudni, és azt kívánja, hogy a kedves veje részese legyen valamennyi dicsőséges hódításának.

– Ö…. igen. Azt hiszem, hogy – kipillantottam az ablakon a lobogó örömtüzekre, a vidám tömegre – ezerötszáz íjászt ígértem. Hosszú íjakkal, természetesen. – Nincsen korlát, immár bármit megtehetek, és meg is teszek. Énekelt a bensőmben valami, valami olyasmi, ami korábban nem volt ott. – De úgy vélem, hogy háromezer nagyobb segítség lenne. Méghozzá – folytasd, csináld, ezt akarod – új ágyúkkal. Kipróbálhatjuk őket a harcmezőn.

– Ó, felség!

Nem ígértem-e meg apámnak a halálos ágyán, hogy harcolok a hitetlenek ellen? Tehetek-e kevesebbet most, miután Isten oly nyilvánvalóan megmutatta, hogy kegyeltje vagyok?

– Kiváltság számomra Krisztus ellenségei ellen harcolni – biztosítottam a követet.

Odakint mozgott a tömeg, akár a pikkelyek egy kígyón. Kígyó. Utána kell néznem az álcajátéknak. Biccentettem Caroznak, és jeleztem, hogy a beszélgetésnek vége. Ő még mindig nem mozdult, rám bámult, elkerekedett, már-már meredt szemmel. – Felség…– mondta –… pompás a köpenye. Elkápráztat!

Aranybrokátból készült körkörös köpeny volt, közel tíz font súlyú. Mulatva képzeltem el a kis spanyolon. Egyszerű emberek általában csak az arany csillogására szoktak gondolni, a súlyára soha.

– A kegyelmedé – mondtam, miközben kigomboltam, és Caroz vállára terítettem. Ő majdnem összeroskadt a súlyától és a megdöbbenéstől. Ó, az arca!

Mielőtt szólhatott volna, elléptem mellőle, és kinyitottam az ajtót, mely az előtérbe vezetett; az utóbbi próbateremként szolgált, ahol már felöltözve társalogtak a játékosok.

– Folytassák, folytassák! – parancsoltam rájuk. Alig vártam, hogy lássam az ötletem megvalósítását: a történetet a csecsemő Héraklész küzdelméről a kígyóval, melyet a féltékeny Juno küldött, hogy elpusztítsa a bölcsőjében. Szükségem volt egy nagy gyerekre, hogy eljátssza a hatalmas csecsemő szerepét; Sir John Seymour hatéves fia viselte most a babaruhát, és gyakorolta a „kígyók” fojtogatását – ez utóbbiak hosszú, sokszínű bársonycsövek voltak, amelyek a bennük lévő fiatal vadászgörényeknek köszönhetően maguktól mozogtak és tekeregtek.

– Gyűlölöm a gyermeket! – jelentette ki „Juno”, a bölcső felé

mutatva. – Jupiter bűnt követett el, és ez a gyermek ennek a bűnnek a gyümölcse. Meg kell halnia!

A gyermek természetesen felülkerekedett a kígyókon, és az örömteli konklúziót „Britannia” vonta le: „Így pusztulnak mind a király gyermekének ellenségei, akik ártani akarnak neki. Féltékenység, irigység, rosszindulat nem dacolhat az istenek akaratával, és az ő oltalmuk természetfeletti erőt ad a hercegünknek.” A társaság aztán összegyűlt a bölcső körül, és magasba emelt karral begyakorolt táncba kezdett. Én mint Jupiter, közöttük bukkanok majd fel, boldog végkifejlettel zárva az álcajátékot.

Úgy volt, hogy ekkor mind előrejövünk, elhagyjuk a színpadot, és Katalin elé járulunk. Ugyanis neki akartam tisztelettel adózni; neki mint istennőnek, aki örököst hozott a világra. És ha azt mondanák, hogy nem helyénvaló, ha egy király „eléje járul” valakinek, nem számít kinek… nos, én azt teszem, ami jólesik.

Az utasítás kiadatott, és a közrendűek bebocsáttattak a terembe. Immár hallottam őket, a harsogássá erősödő hangokat.

– Kezdjük! – kiáltottam, és a kerekeken guruló színpadot kitolták a terembe.

Nagyszerűen sikerült az álcajáték! Mindenki tátott szájjal bámulta a jelmezeket, kiváltképp a kígyókat. Az ide-oda ugráló fáklyafényben valószerűnek tűntek: gonosz, ékkőszemű lényeknek, egy féltékeny istennőhöz illő eszközöknek. Amikor véget ért a dolog, és megálltunk a hatalmas nézősereg előtt, meg voltam hatódva. Olyan szavak szakadtak ki belőlem, amelyekről nem tudtam, hogy bennem vannak.

– Holnap kiállok a királyság bármely lovagja ellen – kiáltottam. – Itt, Westminsterben, a bajvívótéren; kihívlak benneteket. Gyertek, és vívjatok meg a királyotokkal! – Előttem kavicsos föveny, minden kavics egy-egy ember. Szép tengerpart. – Mindannyiótokat itt… meghívlak benneteket, ahogyan soha még király nem hívta meg az alattvalóit, gyertek, vegyetek a személyemben megtestesülő aranyból.

Szélesre tártam a karomat, felkínálva magamat: *kényszerülvén* felkínálni magamat. Körülöleltek engem a meleg testek, a leheletek, az erő – hiszen számuk miatt jóval nagyobb erőt képviseltek bármely állaténál. Először a jelmezem arany betűitől fosztottak meg – a H-tól és a K-tól, amelyet a köpenyemre erősítettem. Mindkettő színaranyból készült. Aztán magától a prémes köpenytől. Aztán a kezükkel illettek, és egyenesen a ruhámat ráncigálták. Félelmetes volt, ahogy a kezükkel megérintettek, mégis furcsán pezsdítő és izgató. Akárha száz kéz cirógatott volna – vagy rajzó rovarok leptek volna el.

Csupaszra kopasztottak, szertartásosságtól mentes, szilaj paródiájaként a rituálénak, melyet a komornyikok minden este bemutatnak a hálószobámban. Kizárólag a harisnyám és a lenvászon alsóingem maradt rajtam, mindkettő majdnem teljesen áttetsző volt. Mindenki láthatott mezítelenül. Közszemlére tétetett a testem az ország előtt. Egy pillanatig ott álltam mint király és áldozat. Aztán nekitámadtak a többieknek, Neville-nek, Carew-nak és Thomas Knyvettnek, és őket is hasonlóképpen levetkőztették.

Hirtelen elcsúnyultak az események. Az emberek vadállattá lettek, egy agyaras vadállattá, és a többi szereplőnek estek,

levetkőztették őket, és lemeztelenítették Henry Courtenay-t, a kis unokatestvéremet. Ez elég volt. Utasításokat adtam ki. A fegyveres testőrök hátraszorították őket, ki a teremből, vissza a közönséges éjszakába. Számukra ezzel vége volt.

Katalin merev volt a haragtól, amikor odaértem melléje.

– Nevetség tárgyává tetted ezt az ünnepséget – mondta. – Csúfot űztél a fiunkból. Szégyellem, hogy te vagy a férjem.

Nevettem. Tudtam, hogy a tulajdonképpeni szavai ellenére kíván és becsül engem. A spanyol természete valahol mélyen és rejtetten vonzódott a merészségemhez.

– Akkor felöltözöm – jelentettem ki. – És utána örökre leplezve tartom a testemet.

Az öltözőszoba magányában új ruhadarabokat öltöttem magamra. Ténylegesen egy szál harisnyára vetkőztettek! Kuncogtam, ahogy elképzeltem, miként törik majd a fejüket másnap reggel, hogy mit kezdjenek a király mellényének vagy ujjasának egy-egy darabjával.

WILL:

Nehéz megmondani, mi izgatta jobban a falumbeliek képzeletét: a gondolat, hogy az arannyal gazdaggá teszik magukat, vagy az, hogy nyilvánosan lemeztelenítve látták a királyt és a kamarásait.

– Engedte nekik, hogy *megérintsék* – mondta anyám hitetlenkedve. – És nem bánta. De nem ám, ő kezdeményezte a dolgot!

– Csak a felesége kedvéért dobta ki őket – vetette közbe apám. A beszélgetésre a vacsoraasztalnál került

sor, miközben átható szagú nyúlpörköltet kanalaztak. Azért volt átható szagú, mert a nyúl már romlásnak indult. Apám egy jókora darabot tömött a szájába. – Harry mezítelenre vetkeztette magát – mondta kásás hangon, miközben csámcsogott.

Anyám letépett egy darabot egy szikkadt cipóból, és a nyúl szaftjába mártotta. – Szerezhettünk volna egy arany betűt – mondta vágyakozón. – Akkor megváltozott volna az életünk.

– Csak egy évre – felelte apám. – És utána? Megint büdös nyúlpörkölt? – Elfintorodott, miközben megrágott egy félig romlott darabot.

Egyikük sem vonta kétségbe a tényt, hogy a király olyan gazdagságban él, hogy az arany betűk elvesztése mit sem számít neki. Ellenkezőleg, büszkék voltak rá, hogy ennyire vagyonos királyuk van. Nem láttak kapcsolatot a szegényes étrendjük és a mulatság szervezőjének fejéből előpattant kifinomult álcajáték között.

Ahogy nem is kellett látniuk, dacára az általánosan elterjedt gondolatnak, miszerint a király kincseinek szétosztása némelyek számára lehetővé tenné, hogy élete hátralévő részében finomságokat egyen. Egy matematikus barátom kiszámolta, hogy ha a királyné kincseit is hasonlóképpen szétosztanák szerte a királyságban, minden személy éppen eleget kapna ahhoz, hogy vegyen öt cipót, megpatkoltasson egy lovat, és vásároljon egy takarót. Aligha fényűző élet.

De eltérek a lényegtől. Immár férfiként beszélek,

miközben akkor csak gyerek voltam, akit elbűvölt a király aranybetűinek története, ahogy mindenki mást. Aznap éjjel az ágyban fekve azt képzeltem, hogy én vagyok a fiatal herceg. Milyen lenne az életem? Puha takarók alatt lennék (ezt gondoltam, miközben a durva gyapjú dörzsölte, vakarta a bőrömet), soha nem lenne leckém, és lennének lovaim meg sólymaim – röviden szólva mindazon dolgok, amit egy tudatlan tízéves elképzel, amikor elgondolja egy másik gyerek tökéletes életét.

Az elkövetkező héten állandóan az ifjú Henrik herceg járt a fejemben. Amikor felébredtem, azonnal ez jutott eszembe: „Most veszi fel a dajkája, és öltözteti finom gyolcsba.” Amikor kimentem játszani ez gondoltam: „Neki berendeznek egy szobát játékszerekkel.”

Tulajdonképpen nem tévedtem nagyot. Születése után a csecsemő herceg saját háztartást, személyzetet kapott. Volt pecsétőre, testőre, három káplánja, valamint asztalnoka, pohárnoka és pékje – hogy szórakoztassák. A Westminsterben még egy külön helyiséget is kapott, majdani tanácsterem gyanánt.

Én a házunk mellett játszottam a sáros főutcán, amikor a fantáziavilágom összetöretett.

– A herceg meghalt – mondta Rob, megtörölve az orrát a nyirkos időben. Rob nagydarab fiú volt, három házra lakott tőlünk. Emlékszem, hogy csillogott az orra hegye, és az arca piroslott.

– Micsoda? – kérdeztem, megfeledkezvén arról,

hogy belerúgjak a bőr borította labdába.

– Azt mondtam, hogy meghalt. Az új herceg. – Rob gyorsan kihasználta a megtorpanásomat, és elorozta magának a labdát.

– *Micsoda?* – A játékot félbeszakítva a nyomába eredtem, és egyre csak ezt kérdezgettem: – Micsoda?

– Azt mondtam, hogy meghalt. Mi van? Süket vagy? – Rob megvetette vaskos lábát a sárban, és rám meredt. Arra lettem figyelmes, hogy sebes a kézfeje a fagytól. Vér szivárgott az ujjízületei repedéseiből is.

– Miért?

– *Miért?* – Rob a kérdésemhez illő megvetéssel legyintett. – Mer' Isten így akarta. – A hasamba vágta a labdát, kiszorítva belőlem a szuszt.

Jó kis válasz volt ez – pontosan ugyanaz, ami magát a királyt is kísértette, mint évekkel később megtudtam.

A király költségeket nem kímélő temetést adott a fiának. Csak a halottaskocsin ezer font súlyú gyertya égett. Henrik herceg ötvenkét napot élt, és a Westminster apátságban helyeztetett végső nyugalomra – ahol mindössze kilenc nappal korábban visszhangoztak a kövek az ünnepi lovagi tornákon harsanó kiáltásoktól.

Henrik furcsamód majdhogynem római, sztoikus stílusban emlékezik meg a halálesetről, mintha összekeverné az álcajátékot a valóságos eseménnyel. Ez roppantul nem volt jellemző rá, aki rendszerint

nagyon is hangot adott az indulatainak.

XIX

Másnap reggel azonban eszembe se jutottak az emberek, vagy, hogy mit kezdenek a ruhám darabjaival, nem is érdekelt. Másnap reggel temetést kellett szerveznem, ugyanis Henrik herceg meghalt a bölcsőjében, még miközben zajlott az előadás. Az én Héraklészem képtelen volt felülkerekedni a (vajon ki által küldött? – hiszen Junóban nem hiszünk) kígyókon, amelyek elállítani igyekeztek a lélegzetét.

Ha élne, ma lenne harmincöt esztendős.

Katalin és jómagam ekkor kezdtünk eltávolodni egymástól. A gyásza olyanképpen öltött formát, hogy megadta magát, alávetette magát Isten akaratának, imádkozásnak és szemlélődésnek szentelte az életét. Belépett Szent Ferenc harmadrendjébe, amelynek regulája a még „világiak” számára készült. Azt azonban előírta, hogy a rendes öltözete alatt durva alsóruhát viseljen, valamint hogy szigorú böjtöket tartson, és hosszú órákat töltsön imádkozással. Jóllehet, a rend tagjai testileg „a világban” maradtak, lélekben kezdtek másutt élni.

Én viszont a külvilág felé fordultam. Belenéztem a lelkigyakorlatoknak abba a befelé forduló kürtőjébe, amelybe Katalin vetette magát, és riasztónak, taszítónak találtam. Olyan cselekedetek – tiszta, világos, lenyűgöző cselekedetek – voltak, amelyeket megértettem, és alkalmasint ekkor

veszítettem el önmagamat… vagy találtam meg önmagamat, és nyertem vissza Isten kegyét. Nem voltam eléggé tökéletes; nem vonultam személyesen hadba Krisztus (és Anglia) ellenségei ellen.

Wolsey segítségemre sietett ekkor, amikor a legnagyobb szükségem volt rá. Papi hivatala dacára olyan cselekedetek voltak ezek, amelyeket ő is jól értett: nem a lélek, hanem a férfiak világa. És mi más volt a férfiak világa, amely elébünk tárult, mint egy felpattintott tetejű édességes doboz?

A Szent Liga – a pápa szövetsége a franciák ellen – várta, hogy köszönthesse Angliát a soraiban. Őszentsége megfogalmazott egy dokumentumot, miszerint engem Franciaország jogos királyának ismer el, mihelyt beveszem Párizst. Miksa, a Szent Római Birodalom császára készen állt, hogy síkra szálljon mellettem.

Szándékomban állt elfoglalni a helyemet a kontinentális színtéren, hogy Anglia elveszett ábrándját hajszolva teljes egészében meghódítsam Franciaországot. Isten talán ezt kívánja tőlem igazából, talán ezen a téren nem felelek meg az Ő elvárásainak. Voltak bizonyos feladatok, amelyeket királyként vállalnom kellett, éppoly bizonyosan, mintha Artúr Kerekasztalának lovagja kapta volna őket, és ódzkodni tőlük szégyen és gyávaság lett volna. Anglia közel járt Franciaország meghódításához, egykor hatalmas darabokat birtokolt Franciaország területéből. VI. Henriket még Franciaország királyává is koronázták Párizsban. De ez majdnem száz évvel korábban volt, 1431-ben. A franciák azóta összeszedték magukat, apránként visszaszorítottak bennünket, miközben

mi, angolok egymás ellen harcoltunk a saját országukban, mígnem Calais-n és a körülötte lévő szánalmasan csekély – mintegy kilencszer tizenkét mérföld nagyságú – területen kívül semmi nem maradt a franciaországi birtokainkból.

Isten talán felém fordítja majd az orcáját, ha meghódítom Franciaországot. Egyre erősebbé vált bennem ez a meggyőződés.

* * *

A tanácsom tagjai mindent egybevéve nem voltak erről meggyőződve. Nem ismerték a vágyamat, hogy jóvátegyem a mulasztásomat Isten előtt; de ellenezték a háborút Franciaországgal. Apám elrontotta őket azzal, hogy nem bonyolódott külhoni ügyekbe, ők pedig hozzászoktak ehhez, mint bármely kiváltságos állapothoz szokás. Végső soron az apám által rám hagyott tanácsosok voltak azok, akik a hátam mögött megújították a békeegyezményt Franciaországgal. Ez a békeszerető egyházi hármas – Ruthal, Fox és Warham – továbbra is kerékkötő volt, végeérhetetlenül a háború haszontalanságáról, költségéről és ártalmairól prédikált. A tanácsban lévő nemes urak – Howard, Surrey earlje; de Vere, Oxford earlje és a főtengernagy, akiknek *raison d’être*-ja a háborúzás volt – mellette álltak. Az egyház azonban nem, és még a szellem emberei sem (akiket oly nagy gonddal hoztam be és pátyolgattam, emelendő az udvarom fényét!). Erasmus, Vives, Colet összevissza locsogtak, és olyan ostobaságokat írtak, hogy „az ördög zászlaja alatt hadakozik mindenki, aki ambíciótól vagy gyűlölségtől sarkallva háborúba vonul”.

Egy ponton zsémbesen arra kértem Wolseyt, közölje egy harmincezer fős sereg ellátásának és felszerelésének pontos költségét, hogy valós számaim legyenek, amelyekre vita során hivatkozhatom. Nem bocsátottam Wolsey rendelkezésére létszámjegyzékeket vagy levelezéseket. De ő oly szorgalmas és találékony volt, hogy nem szorult részemről más utasításra egy homályosan megfogalmazott kívánságon kívül.

Ám ahogy teltek-múltak a napok, és nem láttam őt, miközben szükségessé vált tanácskoznom vele a szóbeszédről, miszerint az ádáz Gyula pápa halálos betegen fekszik, érdeklődtem a holléte felől. Akkoriban egy kicsiny lakosztályban élt a palotában, a királyi kápolna szomszédságában, mindössze egyetlen inassal és egy titkárral. Szokatlan módon én magam kerestem fel a kvártélyában. Jonathan, az inasa közölte velem, hogy a gazdája „egy kenti fogadóba költözött egy időre, hogy ott elrejtőzzék." Bepillantottam az egyszerű, szerényen bútorozott szobába. Teljesen üres volt valamennyi asztal teteje; Wolsey minden iratot magával vitt.

– És hol van az?

– Lark mesternél, felség. Van egy fogadója, amelynek a neve… – A fickó arca ráncokba szaladt, ahogy próbálta felidézni… – Lark Reggele. Chilham mellett.

Lark. Lark. Hol hallottam ezt a nevet? A Lark Reggele. Jó név egy fogadónak. Meg fogom találni. Az áldóját, jó kis reggeli lovaglás lesz, és készen is álltam rá. Szóljak Katalinnak? Egy közös vágta a párás márciusi levegőben… de nem, ilyenkor imádkozni szokott. De azért szólhatnék. Talán lenne kedve?… Nem. Nem lenne.

Ilyenformán használjuk a vélelmezett „tudásunkat” másokról, hogy a nevükben beszéljünk, és elítéljük őket azokért a szavakért, amelyeket mi adunk a hallgatag szájukba.

Miután gondolatban megkérdeztem Katalint, és visszautasításra találtam, mehettem egyedül.

Élveztem az utat, a vágtát a kopár, dércsípte mezőkön és a fakóbarna földön. A március csúnya hónap, csúnyább, mint a november, mely az élettelenség hasonmása. Örültem, amikor megérkeztem a Lark Reggeléhez (könnyű megtalálni a Doverba vezető főút mentén), megmelegedtem odabent a tűznél, és a hasamba töltöttem egy kis melegített sört.

A fogadós leánya (túlságosan fiatal és csinos volt ahhoz, hogy a felesége legyen) szokatlanul izgatottá vált, amikor felismert. Immár hozzászoktam a felbolyduláshoz, amelyet a jelenlétem kivált (furcsa, mennyire könnyű megszokni, ha istenként kezelik az embert), de ő inkább rémültnek tűnt, mint megilletődöttnek. Ez zavarba ejtett. Ügyeltem rá, hogy kedvesen beszéljek hozzá, és csillapítsam a félelmeit.

– Thomas Wolseyt keresem, az egyik alamizsnaosztómat. Mondd csak, itt tartózkodik?

A leányzó elmosolyodott, vagy inkább megrándult a szája.

– Wolsey atya – mondtam. – Egy pap.

– Igen. A… a szomszédos majorban van a szállása.

Major? Mi ütött belé?

– Köszönöm néked.

A roskadozó épület mintegy ötven ölnyire volt a fogadó mögött, egy sövény takarásában. Még szerencse, mert olyan riasztó látvány volt, hogy távol tartotta volna a fogadótól a

vendégeket.

Két kisfiú játszott előtte. Mint mindig, amikor fiúgyerekeket láttam, fájdalom és (igen, bevallom) harag áradt szét bennem. Elfordultam, szándékosan elkaptam róluk a tekintetemet.

Belöktem a lötyögő, rozoga ajtót. Azonnal felismertem a fém jellegzetes, nehéz szagát. Egy fekete köpenyes alak tett-vett odabent, kavarta azt a koncentrált szagot, amely egyenesen esszenciája a háborúnak.

– Wolsey!

Majdnem felugrott – ez volt az egyetlen eset, amikor igazán meglepettnek láttam.

– Felség! – olyan hirtelen perdült sarkon, hogy tajtékhoz hasonlatosan lobogott körülötte a köpenye.

– Mit csinál itt? – Élesebb volt a hangom, mint szerettem volna. Engedve, hogy az ajtó teljesen befelé lendüljön, halmokban álló pajzsokat, sisakokat, lándzsákat, mellvérteket, kardokat és mordályokat láttam a döngölt padlón.

– Felszerelést próbálok, felség. Itt van minta mindenből, ami rendelkezésünkre áll, az árával és a szállítás idejével együtt. – Megfogott egy paksamétányi papírt, és kotorászni kezdett közöttük. – Lám, a készítés és a beszerezhetőség gyorsasága. Mielőtt rendelést adunk le, első kézből kell ismernünk a minőséget. Például a nürnbergi öntöde… a pajzsai számomra kifejezetten vékonynak tűnnek, felség. – Felemelt egy ovális pajzsot a halomból. – Nyomja meg itt. Látja? Túlságosan könnyen behorpad. Viszont kénytelen az ember a szállítás sebességét is figyelembe venni, szembeállítva Milánóval, ahonnan az áruknak egy évbe is telhet eljutni hozzánk. – Ömlöttek a tények, Wolsey hangja vibrált az

izgalomtól.

– Hogyan… szerezte mindezt? – Kedden adtam ki neki a megbízást, még csak péntek volt.

– Felség! Kiváltságomnak tekintem, hogy minden feladatot alaposan és gyorsan hajtsak végre.

Ez esetben aligha alaposság és gyorsaság jellemezte a magatartását. Inkább rögeszmésség.

– Igen, értem. Nos, megvannak a számok?

– Természetesen.

Természetesen. Felvontam az egyik szemöldököm.

– A fegyverzet alapára, beleérve az ágyúkat is, huszonötezer font lenne. Aztán ott van felséged hét hadihajójának felszerelési és előkészítési költsége. És azt említette, hogy építtet egy „nagy” hajót is?

– Igen. A legnagyobb hajót az ókori Róma óta. Fejben megterveztem. Egy ezertonnás hadihajót. Átadtam a terveimet a portsmouthi hajóépítő mesternek.

– Itt vannak velem. – Wolsey egy bőr fóliánsra mutatott, mely rozoga asztalán hevert. Nem örömöt éreztem, hanem bosszúságot.

– Két évet venne igénybe a megépítése – jelentette ki Wolsey. – Na már most, ami a készleteket illeti… a szekerek, a sátrak, az élelem, a lovak… ó, ez okoz fejfájást. Lehetetlen megmondani. Vegyünk tízezer fontot, és duplázzuk meg. De ó! Találtam valami rendkívülit! Tudom, hogy felséged szereti a tüzérséget, kiváltképpen az ágyúkat… igazam van?

– Igen. – Kimért volt a válaszom.

– *Regardez!* – Wolsey előhúzott egy lapot, rajta egy hatalmas ágyú vázlatrajzával. Ostromágyúéval, amilyennel városfalakat

szokás lerombolni. – Van Németalföldön egy műhely, ahol készen állnak tizenkettőt kiönteni bronzból. Gyönyörű teremtmények, mindegyik egy-egy apostol nevét viseli! Ez itt Szent János evangélista! – Wolsey a kezembe nyomta a vázlatot.

– És a költségek? – Visszafogott volt a hangom, jóllehet, belül immár harci vágy hevített. Az ágyú felszereltsége és díszítései úgy felizgattak, mint egy asszony.

– Ezerháromszáznegyvennégy font, tíz shilling ágyúnként, továbbá tizenkét font ágyútalpanként.

– Az összesen…

– Tizenhatezer-kétszázhetvennyolc font.

Borzalmas. Több mint az összes többi rendes ágyú együttvéve. De meg kell kapnom őket, ez nem kérdés. Sóvárogtam utánuk.

– Mennyi a szállítási idő?

– Készen állnak az öntésre – jelentette ki Wolsey diadalmasan. – Júniusra Calais-nál lehetnek.

– Derék munka, Wolsey, derék munka. De a *teljes* költség, mindezeket tekintetbe véve?

– Hatvanegyezer-kétszázhetvennyolc font.

Több mint tízszerese a tavalyi év összes kormányzati kiadásának! Meg voltam döbbenve.

Wolsey olvasott az arcvonásaimból, és bocsánatkérőn így szólt:

– A parlamenthez kell fordulnunk.

– Nem! Azt nem teszem! Nem fogok a saját alattvalóimtól koldulni, mint egy gyerek! Az egészet a kincstárból fogom fizetni!

Wolsey engedte, hogy tényleges érzelem suhanjon át a rendszerint kifürkészhetetlen arcán. Ingerültség volt.

– Felség, a parlament készségesen biztosítja a pénzt a háborúhoz. Miért ne használná inkább a nép pénzét, mint a sajátját?

– Akkor az nem az én háborúm lesz. Én kívánok lenni a finanszírozója és a hőse is! – Tessék, kimondtam a legmélyebb vágyamat, és megleptem vele még önmagamat is.

Wolsey széttárta a kezét, mintha ezt mondaná: *Akkor meg fogja kapni. Akkor hát nincs ellenszer.*

– Ahogy óhajtja felséged. – Milyen szépen adta be a derekát. – Bocsásson meg, ha kényes területre léptem – mondta. – De Colet esperes ismét pacifista szellemben prédikált múlt vasárnap Greenwichben.

– Én… meggyőztem őt. – Majdnem azt mondtam, hogy elhallgattattam.

– Megkönnyebbülés valamennyiünknek. – Wolsey elmosolyodott.

– Gyula pápa betegen fekszik. Mit gondol kegyelemed? Valószínű, hogy meghal? És ha igen, milyen hatással lesz ez a háborúnkra?

– A forrásaim azt állítják, hogy nem súlyos beteg, csupán diplomáciai betegségről van szó. Fel fog épülni. Ki akarja szorítani Franciaországot Itáliából. Lajos legutóbbi ottani győzelmei… túlságosan elevenébe találtak. Nem, a Szent Liga ki fog tartani.

– Anglia, Spanyolország, a Szent Római Birodalom, Velence, a pápa: mindenki Franciaország ellen – mondtam elragadtatottan.

– És Anglia az egyetlen tölgy – mondta Wolsey. – Az egyetlen tölgy a nádszálak tengerében.

Megütközve hallottam, hogy Wolsey ilyen lekezelően beszél a szövetségeseimről. Ennek az embernek, aki minden felszerelést kipróbált, bizonyára oka van erre.

– Szíveskedjék kifejteni.

A látszat kedvéért habozott. Aztán belevágott.

– Ferdinánd, a spanyol király vajon mennyire megbízható? Beleugrasztotta Angliát abba a szélhámos vállalkozásba a hitetlenek ellen, ami nem vezetett semmire.

Igaz. Az íjászaim Guienne-ben ültek és rothadtak, miközben Ferdinánd úgy döntött, hogy inkább Navarrát támadja meg.

– Katalin királyné kedvéért hajlik felséged Ferdinánd felé. De összeegyeztethető-e egy vő feladata egy királyéval? – Szavai tovább lebegtek a levegőben. – És Miksa, a császár, aki bizony hazudozóként ismert. Büszkélkedik a hazugságaival. Amikor Lajos megvádolta, hogy kétszer átejtette, nevetett, mondván, „Hazudik. Háromszor ejtettem át!” Ami Velencét illeti, nekik nincs semmiféle hadseregük. Nos, micsoda gyülevész hadnép! Felséged közöttük az egyetlen igazi lovag!

– De amikor egy tisztességes lovag az igazság ösvényét követi, mit számít, ha a szövetségesei csalárdok? Isten vezérli majd a lépteit! – Hittem ezt; az igazat megvallva, még mindig hiszem.

– Kötelességünk bölcsen használni az eszközeinket a Sátán ellen – értett egyet Wolsey. – De ez a szövetség… Hogyan hódíthat felséged őszinte segítség nélkül? Egy csalárd szövetséges rosszabb, mint az ellenség.

Én azonban még hittem a szövetségeseimben. Azt sem

ismertem fel, hogy Wolsey mennyire a franciák felé hajlik. A franciák civilizáltak, az elegancia mesterei, amiként Wolsey, a mészáros fia. Meglepetés vagyunk a szüleinknek.

Témát váltottam.

– Veszély fenyeget a skótok részéről. Nem engedelmeskednek a becsület vagy a lovagiasság semmilyen szabályának. Valószínűleg támadni fognak, amíg Franciaországban vagyunk elfoglalva.

– Ők a franciák szövetségesei. A „régi szövetség”, így mondják. Bár valószínűtlenebb partnereket nehezen képzelnék el. – A civakodó skótok a negédes franciákkal. Nevetséges. – Hagyjon hátra egy rátermett katonát, aki feltartóztatja őket.

– Howard – mondtam. – Thomas Howard, Surrey earlje. Ő északról való, jól kiismeri magát ott.

Pontosan ekkor két táncoló árnyék jött be az épületbe.

– Apa! Apa! – kiáltották.

Milyen kedves. A kislegények szeretetteljes kapcsolatban vannak az idelátogató pappal.

– Anya nem érzi jól magát – óbégattak.

– Dolgom van. – Wolsey hangja szigorú volt.

– Beteg volt a múlt héten, amikor nem voltál itt velünk.

Wolsey az apjuk. Ennek a papnak gyermekei vannak!

– Értem – mondtam. – Tudom már, mit csinál a Lark Reggelébe! Majd később beszélek kegyelmeddel. – Reszkettem a haragtól, az elárultságtól. – Londonban.

– Ne, felség! Lehetetlenség, hogy elhagyjam kegyelmességedet! – Riadalom tükröződött az arcán. – Igaz, vétkeztem Lark szép leányával. Szerettem… de nézze meg őt

kegyelmességed, nem fogom megtartani! Ha kegyelmességed szeretetét bírom, nincs szükségem másra! Esedezem, tüntessen ki ezzel, és én nem fogok másfelé nézni. Soha, soha!

– Szakítson vele, Wolsey! – mondtam. – Vagy soha többé ne várjon tőlem semmilyen kegyet.

Félretoltam a Wolsey családot, a szerető szívű, ragaszkodó fiúkat.

– Szakítok vele! – kiáltotta Wolsey. – Soha többé nem nézek az arcára! Csak kegyelmességed szeretetét kapjam meg, ez minden vágyam, minden, amire szükségem van… – Majdhogynem a ruhámba csimpaszkodott.

– Ügyeljen rá, hogy megtegye. – A csinos Joan Lark a fogadó ajtajában állt, szomorúság és félelem látszott a vonásain. Értettem immár, miért lett olyan izgatott, amikor meglátott engem. Minden világos volt. Utáltam őt, utáltam Wolseyt, utáltam az életerős fiaikat.

– Ezek fattyak! – kiáltottam a gyerekekre mutatva. – Rosszabbak a fattyaknál, egy pap ivadékai, aki megszegte a fogadalmát. Minden dolgok közül az a legalávalóbb.

A pap, aki megszegte a fogadalmát: átkozott Isten és ember előtt. Wolsey maga törékeny nádszál.

– Istenre bízom kegyelmedet – kiáltottam. – Egyedül ő tudja, mit tegyen kegyelmeddel.

Visszaúton Londonba, ugyanazokon a (mégis, mennyire más!) fakó, halott mezőkön mindvégig csak egyetlen dolog zengett a fejemben: Wolsey szeretett! Wolsey szenvedélyt érzett. Wolseynak fiai vannak. Az a nyomorult pap! Isten fiakat adott egy bűnös papnak, és az orrom elé lökte őket! Miért volt

ennyire kegyetlen? Miért gyötör engem így?

XX

Franciaország. Franciaországban álltam, a hatalmas seregem közepén. Tournai-t ostromoltuk, egy szép, ékkőszerű, fal övezte várost, nem messze Calais-tól.

Igen, ott álltam, méghozzá a saját akaratomból. Bizony, voltak halasztások, buktatók, amelyek bárkit visszatántorítottak volna, aki kevésbé eltökélt. De én legyőztem az akadályokat: a negyvenezer fő, az Európában valaha is partra szállásra szánt legnagyobb sereg toborzásával, felszerelésével és szállításával kapcsolatos problémákat; legyőztem azok ellenkezését, akik „óvatosságról” prédikáltak, és arra figyelmeztettek, „ne tegye ki veszélynek magát, Anglia nem veszítheti el a királyát, kiváltképp mivel nincs…”

Nincs trónörökös. Legyőztem a félelmeimet, és hátrahagytam az ismét (dicsértessék az Isten!) várandós Katalint, hogy a távollétemben régens királynéként tevékenykedjen, jóllehet, a hátunkban gyülekeztek a skótok.

Legyőztem a bensőmből fakadó vonakodásomat is az áruló Edmund de la Pole kivégzését illetően; nem volt biztonságos hátrahagyni őt Angliában, ahol összeesküvők álltak készen, hogy kiszabadítsák, és királlyá kiáltsák ki. Így hát vérpadon végezte, mielőtt vitorlát bontottunk.

WILL:

Megjegyzem, Henrik nem taglalja a tényt, csak kurtán megemlíti, mint csekély fontosságú témát. Akkoriban az emberek azt mondták erre, hogy „tavaszi takarítás a Towerban”.

VIII. HENRIK:

Legyőztem még az „elkötelezett szövetségeseim” gyávaságát is, és azt, hogy híján voltak a határozott terveknek. A Ferdinánddal való találkozás még váratott magára, Miksa pedig csak úgy felbukkant, csapatok nélkül, hogy mint katona szolgáljon a parancsnokságom alatt, miközben Tournai-t ostromoltuk.

A Szent Római Birodalom császára különös kis ember volt; a haja rőtesen aranylott, az álla pedig úgy meredt előre, akár egy polc. Olyan megnyerőnek tűnt, hogy az ember egyáltalán nem kérdőjelezte meg a gondolatait vagy az indítékait. Pedig ennek az embernek az ellenőrzése alatt álltak Németalföld, a német területek, Ausztria, valamint kisebb-nagyobb birtokok szétszórva Itáliában és Franciaországban! Most ott szökdécselt a nyomomban, ahogy szemlét tartottam a lőállásokban elhelyezett ágyúk felett, segített tölteni és kilőni a gránátokat (az Itáliából való kénünk bizonnyal elsőrangú volt, hála a pápának, és szép robbanásokat eredményezett). Esténként pedig velem étkezett a rozoga rönkházamban (amelyben megvolt az otthoni magánlakosztályom minden kényelme, így a hatalmas ágyam is). Könnyített is magán a saját külön árnyékszékemen, mely diszkréten csatlakozott a házhoz. Vacsora után a hatalmas étkezőasztalon vibráló gyertyák

fényénél kiterítettük a térképeinket, és megbeszéltük a stratégiát.

– Tournai szépen fog kinézni úgy letarolva, mint Thérouanne – kuncogott Miksa. Thérouanne-t huszonhárom napig ostromoltam, és amikor végül megadta magát, mindenkit kiparancsoltam belőle, és leromboltattam.

– Nem fogom letarolni – mondtam. – Úgy tervezem, hogy a calais-i enklávéhoz csatolom, angollá teszem. Nos – ezt ott helyben gondoltam ki –, majd képviselőket küldünk innen a parlamentbe!

– Felség – nevetett Wolsey. – Ezt azt jelentené, hogy helyőrséget kell fenntartania. Máskülönben nem mennének a parlamentbe; ők franciák!

– Hát, a parlament francia szó – jegyezte meg Brandon, igyekezvén vicces lenni. – Azt jelenti, hogy „beszélgessünk". És a parlamentben mást sem tesznek: beszélnek, beszélnek, beszélnek.

– Bizony, bizony! – A társaság többi tagja nevetett, csak hogy részesei legyenek a vidámkodásnak.

– Thomas More néma parlamentről ejt szót – jegyezte meg Wolsey. – Úgy tervezi, hogy bevezet egyet.

– Thomas More sok dologról ejt szót, amelyek többsége képtelenség – szólt közbe Eduárd Neville. *Sir* Eduárd Neville; csupán négy órával azelőtt ütöttem lovaggá a csatamezőn tanúsított vitézségéért.

Sok vitézi cselekedetre került sor ebben a hadjáratban. Meglepett, milyen bátor tud lenni egy közönséges ember, amikor az ellenséggel szembesül. Az első éjszakán szakadó esőben meneteltünk, és elakadtunk a sártengerben. Hajnali

háromkor körbelovagoltam a tábort, a vértemben, hogy biztassam az embereimet. – Nos, bajtársak, most, hogy az elején szenvedtünk, a szerencse jobb dolgokkal kecsegtet bennünket, ha Isten is úgy akarja.

Hirtelen kopogtatás hallatszott az ajtómon Egy skót hírnök állt odakint, aki azért jött, hogy közölje az Anglia elleni hadüzenetet. Így fejezte be:

– A királyom figyelmezteti felségedet, hogy legyen otthon az országában, és védekezzék. – Kalap volt a hírnökön, a klánja jelvényét viselte, és nem látszott tudatában lenni a ténynek, hogy a királya, IV. Jakab galádul cselekszik, amikor ezt az időpontot választja támadásra.

– Messziről jöttél, hogy átadd a gyáva figyelmeztetéseteket – mondtam végül. – Nem illik egy skóthoz, hogy figyelmeztesse az angol királyt. Mondd meg az uradnak, hogy egy skót kedvéért soha nem fogunk visszatérni. Akként nézzük őt, ami. Ugyanis soha nem tekintettük úgy, mintha igaz ember lenne, és most sem találjuk annak. Ezért közöld az uraddal, hogy Surrey earljét odahaza, az országomban hagytam, hogy szembeszálljon vele és minden seregével. – Eszembe ötlött még valami, egyenesen isteni sugallatra. – Azt mondd meg az uradnak, hogy én magam vagyok Skócia birtokosa. Ő, lévén a vazallusom, lázadást követ el ellenem. Isten segítségével elkergetem majd az országából. És ezt így közöld vele.

A skót arca elsötétült. A hírnökeim elöljárójához fordultam:

– Vigye őt a sátrába, és tegyen róla, hogy jóllakjon. – A lovagi udvariasságra ügyelni kellett.

Mihelyt kiértek, Wolsey ezt kérdezte:

– Képes Howard feltartóztatni őket? Ettől féltünk!

– Isten fogja feltartóztatni őket – mondtam. Különös, hogy én hagyatkoztam Istenre, míg Wolsey a részletekre hagyatkozott. Ő szervezte meg ezt a francia hadjáratot. Ő gondoskodott hordószám faggyúról, ami rugalmasan tartotta az íjak húrját; mérlegekről és súlyokról, amelyekkel kiporcióztuk a salétromot, a ként és a faszenet az ágyúkhoz; ecetről, amellyel a csöveket hűtöttük lövések után; bőrvödrökről a lőpor szállításához; és így tovább. De Isten nem volt tényező.

Igaz, más egyháziak meg harcoltak. Fox és Ruthal egyaránt vértet öltöttek, és külön-külön száz-száz embernek parancsoltak, Gyula pápa pedig személyesen vezette a csapatait. De biztosra veszem, hogy Krisztus volt a hírnökük. Wolsey egyedül lovagolt a kétszáz embere előtt.

– Isten sikerre vezet bennünket minden cselekedetünkben – mondta Sir John Seymour, a fegyvertársaim egyike. Állhatatos, megbízható, higgadt fejű. Igazi angol.

Tournai mindössze nyolcnapos ostrom után esett el. A tizenkét apostol (ugyanis megrendeltem őket, és pompásan szerepeltek) csak naponta egyszer lőtte a városfalakat, majd megjelent a fehér zászló, és szertartásos megadásra került sor. Tournai behódolt nekünk, és diadalmasan vonultunk be, hatalmas processzióval. Az emberek kiabáltak, és „Sándornak” neveztek engem. Az enyéimet, akik mögöttem haladtak, elhalmozták virágokkal és szalagokkal.

Aznap jóval napnyugta utánig magamon tartottam a vértemet, élvezve merev burkát és spártai ölelését. Valahányszor hajolni kívántam, a hajlíthatatlansága eszembe

juttatta, hogy harcos és hódító vagyok. Akkor is rajtam volt, amikor megérkezett Katalin levele. Emlékszem, mert le kellett vennem a páncélkesztyűt, hogy feltörjem a viaszpecséteket, és kihajtogassam a pergament. És sötét volt akkor: további gyertyákat kellett hozatnom, hogy elég világos legyen, és tisztán lássam a betűket.

Aznap elpusztíthatatlan, sebezhetetlen voltam. Tudtam, hogy a hír csakis jó lehet. Ezért meglepetés, sőt örvendezés nélkül olvastam, hogy Thomas Howard megütközött IV. Jakabbal a Flodden Fielden szeptember kilencedikén, és tűzfegyverekkel, valamint nyílzáporral megsemmisíttette a felföldieket és vezéreiket, IV. Jakabot és a balkézről való fiát, Sándort, akik mindketten az angol zászlótól egy lépésre estek el. Lemészároltatott Isles és Caithness püspöke, Inchaffney és Kilwinning apátja (vajon ők Krisztusra gondoltak?), Montrose, Crawford, Argyle és Lennox earlje, továbbá a skót nemesség zöme.

Tizenkétezer skót esett el azon a nyirkos, kegyetlen floddeni földön. Meg lettek tizedelve. Skócia egy emberöltőre megsemmisült.

„Felséged – írta Katalin – látni fogja, hogy ígértemhez híven egy királyi palástot küldök, a zászlói viszonzásaképpen.” Kibontottam a mellékelt csomagot; egy aranybrokátból készült királyi palást volt benne, amely merev volt, miután átáztatta egy király vére. Harci fejszék és kardok ejtette hasadások és lyukak voltak rajta. Ahogy feltartottam magam előtt, félelmet éreztem, nem örömöt. A földre ejtettem.

– Skócia és a királya megsemmisült – mondtam tájékoztatásképpen a körülöttem várakozó fegyvernökeimnek,

társaimnak és hűséges katonáimnak: Brandonnak, Neville-nek, Carew-nak, Bryannek, Seymournek, Boleynnek, Courtenaynak.

Hatalmas ujjongásba törtek ki.

– Dicsőséges nap! – rikoltotta Brandon.

A „házam” ajtajához léptem, kipillantottam a sík francia tájra, és éreztem a szelet az arcomon. Valahányszor fel akarom idézni a katonai diadal ama fényes pillanatát, elég, ha lehunyom a szememet, kinyitom az ablakot, és hagyom, hogy az egyenletes, kissé hideg szél simogassa az arcomat és az ajkamat. Időnként megteszem, a bizonytalanság pillanataiban. Ilyenkor ismét fiatal és hatalmas leszek.

WILL:

Katalin azt hitte, örömöt okoz neki azzal, hogy elküldi a skót király palástját viszonzásul az elfogott Longueville hercegért. Mintha egyenértékű dolgok cseréjéről volna szó.

Katalin nagyon odaadón szerette Henriket; Katalin nagyon rátermett és hűséges volt; döntő fontosságú alkalmakkor Katalin nagyon ostoba volt.

VIII. HENRIK:

Majdnem négy hónappal azután szálltunk partra Doverban, hogy vitorlát bontottunk Franciaország felé. Akkor tele voltam izgalommal, hogy látni fogom Franciaországot – én, aki soha nem láttam semmit Anglián kívül, leszámítva London

környékét –, és harcolni fogok ott, szerfölött hátrányos helyzetben. Franciaország szépnek bizonyult, én pedig bebizonyítottam, hogy megállom a helyemet harcosként. A szép Franciaország egy része immár a zsákmányom volt.

A Doverből Londonba vezető út mentén véges-végig vártak az alattvalóim. Látni kívántak bennünket, meg akartak érinteni, köszönteni minket. Derekasan helytálltunk; érzékeny pontjukon érintettük meg az angolokat, és vágyakozást ébresztettünk bennük. És az elkövetkező esztendőben továbbra is szándékoztunk eleget tenni sóvárgásuknak, újabb támadást intézve Franciaország ellen, ezúttal jó együttműködésben Ferdinánddal és Miksával. Az ez évi hadjárat csak a kezdet volt.

WILL:

Ekkor ismét láttam VIII. Henriket. Ott voltam a London és Dover közötti út mentén tülekedők között, és égtem a vágytól, hogy megpillantsam az ifjú királyt. Olybá tűnt, hogy órákon át állok, várva, hogy valami mozgás támadjon a jobbra és balra elnyúló úton. *Jön a király. Nem, a király még egyórányira van.* Végeláthatatlan volt a várakozás, de nem mertem otthagyni a helyemet. Végül – már délfelé járt, mi pedig hajnal óta álldogáltunk várakozva – felbukkant, büszkén ülve egy hatalmas, fehér lovon. Csupa aranyszínű ruhát viselt, aranylott ő maga is: a haja, a szeme, a ragyogó bőre. Üdének tűnt, és olyannyira kegyelemmel eltöltekezettnek, mint egy lovag, akit

nemrég áldottak meg Jeruzsálemben. A büszkeségemet – bármi is az a kebelben, ami efféle pillanatokban életre kél – élesztgette, és elragadtatást éreztem, amikor megpillantottam, akárha én magam volnék király, és egyszersmind áhítat töltött el attól, hogy ilyen királyunk van.

VIII. HENRIK:

Katalin a richmondi palotában várt rám. Amikor Londonba értem, mielőbb látni akartam, ezért türelmetlenségemben nem vesződtem azzal, hogy átöltözzem az út porát magán viselő ruházatomból, amely azóta volt rajtam, hogy Calais-ban hajóra szálltam. Ehelyett lovat váltottam, hogy a királyi istálló leggyorsabb csődörével vágtathassak hozzá. Egész idő alatt hűséges voltam hozzá, még a Lille-ben töltött idő alatt is, Thérouanne és Tournai ostroma között, amikor az első győzelmünket ünnepeltük, és sok belga hölgy akadt, akik szíves örömest „kedvére tettek volna” egy harcos királynak…

Soha nem voltam hűtlen Katalinhoz. Úgy gondoltam, hogy nem lenne helyes. Neki ígértem magamat, és tartom magamat a fogadalmamhoz. Apám soha nem volt hűtlen anyámhoz. Nem tudtam volna elviselni, hogy ilyenképpen megbántsam Katalint.

A richmondi palota tornyai halványan és esdeklőn törtek a fakó őszi égbolt felé. Odabent, odabent volt a feleségem. Várandósan, a Flodden Field-i csata győzteseként… ó, igazán áldott voltam én.

A folyosókon végigrohanva (mindkét oldalon tülekedtek az

emberek, akik látni akartak) repültem a királyi lakosztályok felé. És ott volt ő, a bejáratnál, nem mint Spanyolország királyának leánya, hanem mint egy hamvas fruska. Aranylón ragyogott a haja a gyér fényben. Aztán öleltük egymást; csak öleltük, és éreztem a melegét a karomban.

– Ó, Henrik – suttogta a fülemhez hajolva.

– Tournai kulcsai. – Magammal hoztam őket. Most letérdeltem, és átadtam őket Katalinnak.

Ő elvette, és a kezébe szorította őket.

– Tudtam, hogy beveszel majd egy várost. Gyermekkoromban nagyon sokszor láttam anyámat vagy apámat visszatérni ilyen kulcsokkal, kulcsokkal, amelyeket a móroktól ragadtak el…

Úgy. Összehasonlította az emlékeket. A mórokat spanyol földről kiűző, városról városra visszaszorító Ferdinándét és Izabellát. Vajon a férje megüti a mércét?

Áthaladtunk az uralkodói lakosztályokon. Az övébe mentünk, mivel a királyi sötét volt, néma, és még nem volt rendbe szedve.

– A mórok visszakerültek Afrikába, ahol a helyük van – mondtam.

– Igen. – Katalin arca ragyogott. – És a skótok visszakerültek a hegyeikbe, ahol a helyük van.

A fogadószobájában megálltunk egy hosszú pillanatra, és csókolóztunk. Az ajka, milyen édes!

– Mór mézet tettél az ajkadra – mormogtam.

– Nem csináltam semmi mórosat! – felelte ő elhúzódva.

– Biztosan adtak a mórok jó dolgokat is Spanyolországnak…

– Nem. Semmit. – Az oly puha ajkak immár vékony vonallá

keményedtek. – A Kelet puha ágyaiból semmi jó nem származik.

– De hát a kislánykorodat a „puha mór keleten” töltötted – évődtem. – Nézted a szökőkutak játékát a kalifa granadai palotájában. Gyere, taníts. – A hasához nyúltam.

Amely lapos volt. Teljesen lapos, és kemény, akár a szája, amikor leszólta a mórokat.

– Meghalt – mondta halkan Katalin. – A fiunk. Aznap éjszaka született, amikor hírt kaptam a skótok gyülekezéséről. Éjfél és hajnal között. Warham megkeresztelte – tette hozzá. – A lelke megmenekült.

– De a teste nem – mondtam gépiesen. – Azt mondod… fiú volt?

– Fiú – felelte. – Egy kisfiú, nem elég kifejlett ahhoz, hogy életben maradjon. De ahhoz eléggé, hogy megkereszteljük! A Paradicsomba került a lelke.

– Most mégis úgy beszélsz, mint egy mór.

A fiam. Meghalt.

– A skótok tehetnek róla – mondtam. – Ők ölték meg. – Ha nincsenek ők meg az aljas támadásuk, nem szültél volna idő előtt. – Kibontakoztam Katalin öleléséből. – Megbűnhődtek. A királyuk halott.

Egy jelenlegi király egy majdani királyért. Csakugyan megbűnhődtek?

Visszaléptem Katalinhoz, és a karomba zártam.

– Csinálunk majd másik királyt.

Bevezettem a hálószobájába. De nem a kötelesség szólított, hanem a vágy, mivel Katalin élete virágában volt, és nagyon szép: királyné, aki megvédte az országát, anya, aki fiút

gyászolt, a Kelet leánya, aki egzotikus örömöket tudott ajándékozni, bármennyire is kárhoztatta azokat a katolikus lelkiismerete.

XXI

A harcmezőn nyújtott szolgálatai elismeréseképp visszahelyeztem Thomas Howardot Norfolk hercegségébe, amelyet előzőleg elveszített, Charles Brandont pedig Suffolk új hercegévé tettem.

WILL:

Ezt a cím nem sokkal korábban vált szabaddá, Edmund de la Pole, úgymond, „jóvoltából”.

VIII. HENRIK:

Wolseyt szintén elismerésben kellett részesíteni. Isten számos egyházi pozíciót megnyitott az utóbbi néhány hónap során, akárha előre látta volna a szükségleteinket. Összegyűjtöttem őket, csokorba, és Wolseynak ajándékoztam: Lincoln püspökségét, Tournai püspökségét és a yorki érsekséget. Wolsey egyetlen rövid szertartással (akár egy ágyúgolyó a hadigépekből, amelyek beszerzésében közreműködött) egyszerű papból a leghatalmasabb prelátussá katapultálta magát.

– Ahhoz képest, hogy nemrég közönséges pap volt, magasra tör – mosolyogtam. – Ez tetszik nekem.

– Mi egyébre aspirálhatnék? – Wolsey megkísérelt ártatlan

képet vágni.

– Mi egyébre, csakugyan? És mi a szándéka ezzel a palotával, amit tervez?

Wolsey éppen akkor vett haszonbérletbe egy földdarabot az ispotályos lovagoktól a Temze felsőbb szakaszánál. Építőmesterekkel és kőművesekkel tanácskozott, és máris kétszer nekivágott lóháton a fagyos ösvényeknek, hogy szemrevételezze a terepet.

– Hamptonnal? Az nem palota, az csak egy vidéki kastély. Egy érseknek végső soron szüksége van hivatalához méltó kvártélyra.

– Arra a célra ott a yorki palota.

– Az régi és nyirkos.

– Akárcsak az én palotáim. Tehát, barátom és miniszterem, kegyelmed valami nagyszabásúra készül. Örülne egy… bíborosi kalapnak?

– Igen. – Semmi cáfolat, semmi tétovázás. – Wolsey *kardinális*. Ez magasabb, mint Canterbury. Egy kardinális méltó képviselője és minisztere lenne felségednek. Egy király nem érheti be alacsonyabb rangú szolgával.

Nagyon készséges volt a hízelgése.

– Ó, igen. Magamnak tartozom azzal, hogy bíborost csináljak kegyelmedből. Na már most, nézzük csak! Új pápa van. Milyen ember? Hogyan lenne a legjobb hozzá folyamodnunk ezért a kis szívességért? – Elhallgattam. – Majd hízelgünk Leónak. Küld majd egy bíborosi kalapot, cseppet se féljen. Jövő ilyenkorra… Én Franciaország királya leszek, kegyelmed pedig Wolsey kardinális!

És apa leszek, adja az Isten. A királyné ismét várandós, és

most, negyedik alkalommal bizonyosan megkapjuk, amire – Angliával együtt – oly mélységesen vágyakozunk. És amire sürgős szükségünk van.

* * *

A tervek elkészültek. A világom elrendeztetett, mint egy sakktábla, amelyre frissiben új elefántcsont figurákat állítanak fel. Hogyan ragyogott előttem a tábla – a négyzetek és Európa fejedelemségei! Az oldalamon állt Ferdinánd, Miksa és az új pápa, Leó. Úgy volt, hogy egyidejűleg több fronton intézünk támadást Franciaország ellen, a keresztény világ leggyorsabb (noha arab lovakon közlekedő) hírnökei által összehangoltan. Katalinnal órákon át képzelegtünk a csatákról, amelyeket Ferdinánd és én fegyvertársakként vívunk majd; Katalin szeretett volna átkelni a tengeren, hogy velünk együtt harcoljon. Csakis várandós volta akadályozta meg ebben.

– Most, hogy a skótoknak végük, mehetnék – mondta sóvárogva. – Csak hát a világ minden kincséért sem tenném ki veszélynek a gyermeket. – Gyengéden megpaskolta a hasát.

– Én sem, szerelmem.

– Annyira boldog vagyok, hogy te és apám végre találkozni fogtok. – Igaz, soha nem láttam Ferdinándot, legfeljebb Katalin szerető szemén keresztül. – És hogy az én családomból való nevet választottál, vagyis inkább megengedted, hogy én válasszam a Fülöp Károlyt.

Úgy tűnt, a Katalin családjából való emberek áldottan életerősek és hosszú életűek; talán babonássá váltam a saját családom balvégzetű Henrikjeit, Richárdjait és Eduárdjait

illetően. Mindenesetre ez akkor eléggé apró engedménynek látszott, ahogy bármi, ami Katalint boldoggá tette, hogy a gyermek békességben gyarapodhasson.

– Igen, hogyne.

Katalint a Ferdinánd és Jézus iránti odaadó szeretete gyakorta hátráltatta a férje evilági igényeivel kapcsolatos odaadásában. Egyre inkább úgy találtam, hogy ezek az igények önálló életre kelnek, lüktetnek bennem, és meghallgatást követelnek. Nemigen törődtek Katalin aggályaival, és az enyémekkel sem. Huszonhárom éves vagyok, és férfi, mindössze ennyit tudtak. Katalin komornái, udvarhölgyei, kiváltképp Buckingham hercegének férjezett húga serkenteni látszottak a bennem lakozó kisördögöt. A kebleken feszülő szatén tette.

A Katalin előszobájában zengő koboz zengése úgy hívta elő, akár egy kobrát, melyet ágaskodásra késztet a kígyóbűvölő furulyája. Odakint szoktak lenni a hölgyek, a szolgálók, muzsikálgatva, töltve az időt, mindegyik szaténba és bársonyba öltözötten. Akár egy alvajáró, mélán közlekedtem. Akár egy alvajáró, szemlélő voltam csupán; minden, ami megtörtént, csak a fejemben történt meg.

Úgy hevert ott az aljas levél, mint egy romlottságtól, nyálkától, rothadástól bűzlő döglött hal. Ferdinánd átvert engem, mindvégig elárult. Éppen abban az órában, amikor hódítóként bevonultam Tournai-ba, titkos békeegyezményt írt alá a franciákkal. Talpnyaló kedvence, Miksa követte a példáját.

Ezen az egész hosszú télen, miközben tervek kovácsoltattak aprólékosan, muníció rendelése, készletek feltöltése zajlott

(végigtáncolt az agyamon ezeknek a dolgoknak a pontos képe!), és testet öltött a zászlóshajóm, fedélzetről fedélzetre, gerendáról gerendára, hatalmas költséggel és sietséggel, hogy készen álljon a júniusi indulásra…

És még a parlamentet is összehívtam, hogy megalázkodva a pénzükért folyamodjam…

Ferdinánd már elárult és cserbenhagyott engem, nem maradt más választásom, mint lefújni a háborút, bolondot csinálva magamból az egész világ előtt, vagy egyedül harcolni a franciák ellen.

A Júdás!

Vér tódult a fejembe, ahogy mindezek a képek (a parlament, a zászlóshajó, Ferdinánd aláírása a titkos egyezményen; a leánya, Katalin, aki fanatikus támogatójaként a dicséretét zengte) egyszerre ötlöttek fel bennem. Úgy éreztem, felrobbanok, csakis szavakkal kifejezhetetlen volt a haragom. Köpnivaló nyál gyűlt a számba, és majdhogynem fuldokoltam tőle.

Megragadtam a levelet, és oly eszeveszetten rohantam Katalin lakosztályába, mint egy hasist rágó hitetlen. Katalin, szokás szerint, „imádkozott”. Félretoltam a hízelgő kis házi papját, Diego testvért (egy spanyolt!), valójában megragadtam a nyakában lógó keresztnél fogva, és odébb penderítettem, majd feltéptem Katalin kápolnájának ajtaját.

Katalin háttal volt nekem, csupa aranyszínű bársonyban. Odaléptem hozzá, és felrántottam a térdéről.

– Nos, hölgyem, mit szól ehhez? – Egyenesen az orra elé toltam a botrányos levelet. – Mindvégig tudott erről! Elárult engem, akárcsak az apja! Az *ő* kreatúrája vagy, te alattomos

kis… *idegen*!

Katalin kitépte a kezemből a levelet, és átfutotta a pillantásával.

– Semmit nem tudtam erről – jelentette ki higgadtan.

– Hazug! Hazug! – Hogyan merészel hazudni? Ennyire ostobának hitt engem, ennyire fajankónak? Talán az voltam, de ennek vége. Istenem, mennyire gyűlöltem őt. Soha nem volt más, csak egy spanyol kém az ágyamban.

– Most már tudom, hogy ki vagy! Hogy ki voltál egész idő alatt! Spanyolország ágense, akit azért helyeztek ide, hogy agyaggá tegyen engem Ferdinánd kezében, ha-ha, *vazallussá,* edénnyé, amelybe belehugyozhat! És nem is csinált mást 1512-től, az íjászos epizódtól fogva addig, hogy nem jelent meg tavaly nyáron, most pedig ez! Mondd csak, melyek számodra a legutóbbi utasításai? Mit készülsz most csinálni, kedves kémem? Hiszen tudom, hogy küldött neked utasításokat. Tudom, hogy van itt egy levél valahol… – A parányi kápolnából Katalin dolgozószobájába rontottam, ahol az íróasztala és a lezárt ládái voltak. – Igen, itt van. – Próbát tettem a leginkább kezem ügyébe eső kis kerek fadobozzal; természetesen le volt zárva. Feltörtem. Nem volt benne más, csak tintásüvegek és pecsétnyomók.

– Persze, soha nem tennéd oda. El van rejtve. Nem, még csak ez sem. Túlságosan is okos vagy. Eszedbe vésted, aztán megsemmisítetted. Itt van az egész. – A két kezem közé fogtam Katalin koponyáját. – Ha ezt is összetöröm, előbukkan a levél? – Erőteljesen megszorítottam.

– Úgy viselkedsz, mint egy tébolyodott – mondta Katalin erős, rendíthetetlen hangon. Bátor volt; megvolt benne a

spanyol merészség. – Mint egy tébolyodott, nem úgy, mint egy király.

– Mik az *utasításaid?* – csökönyösködtem, színpadiasan a fülébe suttogva. – Ki fogom deríteni. – Szembefordítottam őt magammal. – Az, hogy hízelegjél ki tőlem pénzt apád valamelyik ügyére? Egyedül akartak háborúba küldeni engem, hogy meggyengítsék Angliát, és trónkövetelő léphessen fel? Igen, hogy prédává tegyenek, amelyikre bárki lecsaphat… ezt szeretné, mi?

– Nincsenek semmiféle utasítások, és rajtad kívül soha senkihez nem voltam hűséges. Ha Ferdinánd elárult téged, akkor elárult engem is. Mostantól fogva megtagadom. – Bánattal volt tele a hangja. – Elszomorít, hogy apám ennyire kevéssé törődik velem, hogy ezt műveli a férjemmel.

Az apja! Miatta szomorú, nem miattam.

– Nahát, őt elveszítetted! Megértettél? Esküdj erre a keresztre – a szomszéd szobába léptem, és leemeltem a nyugtalan pap nyakából –, hogy megtagadod! Fenntartások, feltételek nélkül. Máskülönben el fogok válni tőled!

Hitetlenkedve nézett rám.

– Igen, elválok tőled! Vagy a feleségem vagy, és hűséges vagy hozzám, vagy pedig az ő leánya. A cselekedetei bizonyítják, hogy a becsületedet megtartva nem lehetsz mindkettő. Esküdj!

Katalin kezébe szorította a keresztet.

– Esküszöm, hogy hűséges és igaz felesége vagyok és leszek mindig uralkodómnak és királyomnak.

– Ez csak a fele! Tagadd is meg őt!

Olyan szorosan markolta a keresztet, hogy a bütykei

márványfehérek lettek.

– Megtagadom… vér szerinti atyámat, Ferdinándot. – Olybá tűnt, mintha minden egyes szóval zsugorodott volna.

– Na. Ezzel megvolnánk. És ha hamisan esküdtél… – kivettem a keresztet ernyedt, izzadó tenyeréből –, kárhozatot vontál magadra.

– Tudod… hogy nincs válás.

Gyenge volt a hangja.

– Ó, dehogyis nincs!

– Semmissé nyilvánítás van. De a válást Miurunk megtiltotta.

– Mint eszmét, igen. „Legyetek tökéletesek”. Csak szülj nekem egy fiút, és nem lesz válás. – Ekkor valami más jutott eszembe. – Azt hiszem, az lesz a legjobb, ha megválsz mindentől, ami a másik életeddel való korábbi kapcsolatodra emlékeztetne. A Tudor családban nem lesznek Fülöp Károlyok. Majd én találok egy jó angol nevet.

Megfordultam, és faképnél hagytam Katalint a dolgozószobájában, miközben csorogtak az arcáról a könnyek. De nem egy gyámoltalan, rémült asszonyt láttam, hanem csak egy eszközt a gonosz Ferdinánd kezében, egy viperát, akit a keblemen melengettem, megkoronáztam, és beengedtem a saját háztartásomba.

Az este túlnyomó részében ilyen állapotban maradtam. Jött, majd elmúlt a vesperás ideje, amikor csatlakoznom kellett volna Katalinhoz, hogy együtt imádkozzunk. Tudtam, hogy vár rám. De képtelen voltam rávenni magamat, hogy átmenjek hozzá. Arra számítottam, hogy üzenetet küld nekem. De nem

tette. Jó. Pusztán a kézírása látványa felbőszített volna, mivel elképzeltem volna ezzel az írással a titkos, hitszegő leveleit.

De ahogy teltek az órák, és lefekvéshez készülődtem, kezdtem bután érezni magamat. Nem a vádjaim miatt, hiszen Katalin mindvégig Ferdinánd odaadó híve volt – sőt, egy időben egyenesen fel volt hatalmazva, hogy Ferdinánd követeként járjon el az udvaromban! –, hanem a vad, pőre érzelem miatt, amely teljesen uralkodott rajtam, ahelyett, hogy én uralkodtam volna rajta. Ordítoztam, majdhogynem tajtékoztam, tettleg bántalmaztam a papot. Gyerek vagyok-e, vagy férfi? Elöntött a szégyen.

Felhágtam a hatalmas ágyamhoz vezető lépcsőre. Katalintól még mindig nem érkezett semmiféle üzenet, semmiféle kérés, hogy térjek vissza és bocsássak meg. Ez hiba volt részéről. De ezt nyugodtan gondoltam; a haragom immár higgadtsággal párosult.

Befészkeltem magamat az ágyba. Jólesett megpihenni. Kimerítettek az érzelmeim.

Válás. Hogyan ötlött fel bennem ez a szó? Keresztények számára efféle dolog nem létezik; Katalinnak igaza van. Krisztus ez ügyben teljes határozottsággal fogalmazott, amikor – vajon kik? – kérdőre vonták a válást illetően. Bizonyára a farizeusok Mindig a farizeusok, nemdebár? De aztán volt egy kivétel, egyfajta feltétel, amely lehetővé tette a válást. Valami, amit Szent Pál említett. Elhatároztam, hogy megkérdezem Wolseyt, amikor másnap reggel találkozom vele. Ő pap volt, még ha nem is teológus.

* * *

Mise után egyenesen Wolsey palotabeli lakosztályába mentem, ahol már az íróasztalánál, munkában találtam az érseket. Maga az érsek, észrevételeztem, nem volt jelen a misén.

– Ezt olvassa. – Az asztalán lévő halomra dobtam a botrányos spanyol levelet. Az úgy gördült le a kupacban álló lajstromokról, mint egy fadarab, és egyenesen a kezében kötött ki.

Wolsey kisimította vaskos ujjaival a pergament, rövidebb idő alatt, mint ameddig nekem ezt leírni tartott.

– Undorító! – suttogta. – A pokol legmélyebb bugyrába való, ahová a többi hasonszőrű áruló: Júdás, Brutus, Cassius. A Sátán a keblére öleli majd.

– Igen, igen. – Az, hogy hová fog jutni végül, nem érdekelt annyira, mint az a tudat, hogy kik ölelik keblükre most: az egész világ, olybá tűnt. – Bosszút fogok állni. És előbb, mintsem a túlvilágra kerül. Mi lenne, ha rátromfolnánk?

– Micsoda, harcolni ellene? És Franciaország ellen is?

– Tromfolást mondtam, nem harcot. – Körvonalazódott a fejemben egy terv, egy igencsak képzelgésen alapuló terv. – Túl fogok tenni Ferdinándon kétszínűségben.

– Lehetetlen.

– Mindenben képes vagyok jeleskedni, amibe belevágok – csökönyösködtem. – Még a kétszínűségben is. Ide hallgasson – a gondolatok nyomán azonnal megszülettek a szavak –, Ferdinánd titkos paktumot kötött Franciaországgal? Én nyilvánosan és szertartásosan testvériségre lépek a franciákkal.

– Az ősellenségeivel, akiket tegnapig olyannyira gyűlölt?

– Most már Ferdinándot jobban gyűlölöm; tehát az

ellensége azonmód a barátom.

– Felség, ez annyira váratlan, hogy nem hinnék el.

– Ami *fait accompli,* az hihető. Amit házasság pecsétel meg, az hihető. Mondja csak: mely feltételek esetén lehetséges válás?

– Kinek a válása?

– Bármely ember válása.

– Nem létezik olyan, hogy „bármely ember válása”. A házasság kötelező jellege alól csak konkrét esetben léteznek kivételek.

– Házasság egy árulóval?

– Feltételezem… hogy a házastársa ellen az ember csakis házasságtöréssel követhet el árulást. Kivéve, ha a hitves uralkodó; akkor az árulás más formái szintén a házasság elárulásának minősülnének. Mivel azonban ennek következtében a bűnöst kivégeznék árulásért, a házastárs megözvegyülne, nem pedig elválna. A halál, a megérdemelt halál éppoly biztosan véget vetne a házasságnak, mint a természetes halál.

– Röviden szólva, gyorsabb lenne árulásért kivégeztetni valakit, és megözvegyülni fél nap alatt, mint Rómához folyamodni válásért, és fél évet várni?

Természetesen csakis teoretikus értelemben beszéltem.

Wolsey felállt az asztalától, és felém lépett. Kezdett elhízni az általa immár gyakran látogatott hivatalos estélyek és vendégeskedések folytán.

– Csak nem önmagáról beszél felséged? Nem válhat el a királynétól az apja csalárdsága miatt. Bár Isten a tudója, én úgy vélem, megérdemel felséged egy francia hercegnőt a

karjába és az udvarába.

Az őszinte kifakadása éppúgy megdöbbentett engem, mint ahogy őt megdöbbentette az irányváltásra vonatkozó felvetésem.

– Nocsak, Wolsey. Nem kedveli a királynét?

Alig győzött magyarázkodni.

– Dehogynem, felség, nagyon is kedvelem és csodálom őt, csak úgy értem… hogy egy bájos francia leány olyannyira dísze lenne az udvarnak, olyannyira ékkő lenne felséged karján. Valaki, aki táncol, és álcajátékokban szerepel, valaki, aki…

– Igen. Értem. – Katalin sokkalta komolyabb lett az elmúlt nagyjából egy évben. Mégis, Wolseynak semmiféle tudomása nem volt ama rejtett, mór oldaláról… – Franciaország meg a rá jellemző elegancia és dekadencia sajátos kombinációja… Szívesen megízlelném ezt egy asszonyban. Soha nem ízleltem mást, csak Katalint. – De nős vagyok, és nem teszek eleget a válás feltételeinek. Igaza van: Ferdinánd árulása nem száll át a leányára. A leány egyetlen árulása abban merül ki, hogy nem követi a Biblia parancsát, miszerint „hagyd el anyádat és apádat". A szíve még mindig Spanyolországban van. De a teste itt van, és gyakorlati szempontból hűséges.

– Amellett gyermeket vár.

– Igen. – De még ez is beszennyezettnek tűnt.

– Mindamellett vannak más módjai is a Franciaországhoz való közeledésnek. – Wolsey visszaterelt ehhez a témához. Lelkesnek tűnt, a szeme csillogott.

– Csakugyan! És más házasságok. Mária húgom… feleségül mehetne Franciaország királyához!

Wolsey arcára kiült az egész testén végigfutó meghökkenés.

– *Felség!* – Megnyalta az ajkát. – Zseniális gondolat!

– Csak e pillanatban jutott eszembe. Isteni sugallat. – Igazán ezt hittem.

– Felbontjuk Mária jegyességét Burgundiai Károllyal – mondta Wolsey.

Mária örülne ennek. Gyűlöletes volt számára a gondolat, hogy a Habsburg fiúnak, Katalin unokaöccsének a felesége legyen, aki négy évvel fiatalabb volt nála. De később elkapta őt a dolog hangulata, magánál hordta Károly portréját, és megpróbált sóhajtozni fölötte. Örömmel fog felhagyni az erőlködéssel, és megy majd királynénak Franciaországba.

* * *

– Francia királyné? Menjek feleségül ahhoz az aszott rouéhoz, akinek műfoga van? Nem, nem és nem! – Mária belerúgott őfelsége ajándékába, egy Vénusz-szoborba, melynek egyik válla fölött Cupido lebegett. – Nem! – A szobor felborult, és a márvány Cupido orra letört.

– Drága húgom – mondtam magyarázatképpen –, ő király.

– Visszataszító!

– Franciaország királynéja! Gondolj bele, kedvesem, gondold végig jól! Dalban és versben ünnepelnek majd, te leszel Európa első asszonya. Azt teheted majd, amihez kedved van, pompás, ékkövekkel megrakott ruháid lesznek.

– És éjszaka? – Mária szeme résnyire szűkült. – Éjszaka megfizetem az árát.

– Mi negyedóra robotolás tizenkét óra hatalomért és fényűzésért cserébe? – Kivettem magamnak egy szemet Mária

cseresznyével teli ezüsttáljából, igyekezvén fesztelennek mutatkozni. Istenemre, ha ez a könnyed hozzáállás nem teszi meg a magáét, kénytelen leszel erővel fellépni a legkedvesebb húgommal szemben.

– Mikor lettél ennyire rideg? – kérdezte csendesen Mária. – Ez nem az én bátyám hangja, nem Henriké, akit ismertem, hanem valaki másé.

Érzékeny pontra tapintott. Az utóbbi időben éreztem magamban ezt a rideg részt növekedni és kiemelkedni, ahogyan egy sziklaszirt emelkedik ki egy tóból, utat törve magának a szelíd, békés víztükörben. Akkor szedte össze az erejét először, amikor a *válás* szó az ajkamra tolult, amikor Katalin ellen fordultam, még ha csak rövid időre is. Nem tudtam róla, hogy ilyen idegen lakozik bennem, de immár nem idegennek, hanem inkább az énem integráns részének tűnt. Egy király rákényszerül, hogy rideg legyen – időnként.

– Igen, a lágyszívű gyermek, akit ismertél, már nem létezik. Egy király van a helyén – mondtam. – Egy gyerek csak azt nézi, hogy amit akar, amire vágyik, megvalósuljon. Egy király azt nézi, ami van, és hogy miként hozhatja ki belőle a legjobbat.

– És neked az a legjobb, ha a húgod Franciaország királynéja.

– Számodra is ez a legjobb. Majd meglátod. Amellett – böktem ki –, Lajos nem élhet már sokáig. Egy kis befektetés részedről most nagyon gyümölcsöző lenne később. Fiatal vagy. Évtizedeid lesznek élvezni az ékszereket és a címeket magának Lajosnak az utálatos jelenléte nélkül.

Mária viszolyogni látszott, nem elégedettnek.

– Hallani téged, ahogy így beszélsz, nagyobb veszteség számomra, mint a szüzességemet adni Lajosnak. Te már nem Henrik vagy.

– Ó, megvan ő még. – Maradj könnyed, ne feszítsd túl nála a húrt. Üsd nyélbe a francia házasságot.

– Igen, hogy elővedd, valahányszor elbűvölőnek kell lenned. Mert az ifjú Henrik, az én Henrik bátyám elbájoló ember. Mi ütött beléd? Wolsey műve? Egy számító, törtető pap…

Mindenki előszeretettel hibáztatta Wolseyt mindenért. Jól megfelelt a bűnbak szerepére. Az „elbűvölő” Henrik egyelőre szolgálta az „új” Henrik és cselekedetei palástolását.

Felsóhajtottam, majd őszintén ezt mondtam:

– Wolsey semmit nem csinál magától. Semmilyen hatalma nincs, amit ne tőlem kapott volna. Teljességgel az én kreatúrám.

– Akkor honnan jött ez az idegen Henrik? Ez a Henrik, aki világi udvaroncokkal kockázik, álarcos mulatságokon vesz részt, vadászik, dévaj verseket ír, és elkerüli a királyné lakosztályát meg a tudósokat, akikkel egykor sokat időzött?

– Kis apácám – mondtam gúnyosan. – Férfi vagyok, és élvezem, amit más férfiak élveznek. – Pedig eleddig még csak a királyné ágyában fordultam meg. A házasságtörőket közkeletűen a „félrefekvő” szóval illették. Hát, én még nem feküdtem félre ilyen módon. – Ami pedig a „világi udvaroncaimat” illet, úgy vettem észre, hogy szívesen táncolsz Suffolk hercegével.

– Minden nő szívesen táncol vele – felelte Mária.

– Bizony. Kedvelik őt a hölgyek, tudja, hogy mi tetszik nekik. Máris háromszor nősült, és többé-kevésbé továbbra is

agglegény maradt. Ügyes fortély.

Irigyeltem.

Mária vállat vont.

– Legyek én is jártas az evilági dolgokban? Kövessem a példádat?

– Megtehetnéd, és inkább előbb, mint utóbb. Amíg még szemrevaló vagy, és módodban áll jó partit csinálni, eltérően a nővérünktől.

Szegény Margit, a skótok egykori királynéja immár egy fonnyadásnak indult, csökkenő piaci értékű asszony volt, aki eszeveszetten férfit akart. Mihelyt világra hozta IV. Jakab utószülött fiát, azzal kezdett hencegni, hogy Archibald Douglas, Angus earlje a szeretője.

Mária kihúzta magát; karcsú volt, a haja aranylott. Roppant értékes figura a sakktáblán.

– Feleségül megyek Lajos királyhoz – mondta, úgy ejtve ki minden egyes szót, mintha egy tálcáról válogatná őket gondosan más szavak közül. – Nagy számban viszek magammal hölgyeket, hogy az udvaromat alkossák. És amikor Lajos király meghal, megtartom a tőle kapott ékszereket. – Szünetet tartott. – Tőled egy dolgot várok el.

– Éspedig? – Természetesen bármit megadtam volna neki, bármilyen nászajándékot, amit kíván. Még az új zászlóshajómat is róla szándékoztam elnevezni, nem önmagamról.

– Amikor Lajos meghal, szabadon hozzámehetek ahhoz, akihez akarok. Ez egyszer te adhatsz férjhez. Ez után saját akaratomból lépek házasságra.

Nem. Mária túlságosan is értékes számomra, Anglia

számára.

– Nem.

– Akkor nem megyek feleségül Lajoshoz, hanem zárdába vonulok.

– Inkább megtennéd, mint hogy teljesen behódolj? – Mária Tudor volt; csökönyös és könyörtelen. – Soha nem engedném, hogy ezt műveld magaddal. Rendben van hát, eleget teszek a kívánságodnak. – Mire megözvegyül, több esze lesz. Idővel mindannyiunknak több eszünk lesz. Aztán hirtelen gyanú ébredt bennem. – Netán van már valaki, aki tetszik neked?

Mária távolba révedőn elmosolyodott.

– Sokan tetszenek nekem – mondta. – Ahogy minden fiatal lánynak.

Miután elváltunk egymástól, önkéntelenül azon tűnődtem, amit Mária mondott. Igaz volt, másfajta társaságot kerestem. Erasmus és John Colet főesperes helyett Eduárd Guildfordot és Eduárd Poyntzot, ezeket a harsány udvaroncokat akartam. Katalin helyett Wolsey lett a politikai bizalmasom. Nem vágytam egyedül lenni, hogy imádkozzam, elmélkedjem, vagy zenét komponáljak. Zajt, vidámságot és szórakozást akartam; inkább hatalmat akartam, mint lovagiasságot.

De azért nem mindenestül lettem ilyen. Az első Henrik, aki „igazi lovag” akart lenni… létezett a másik mellett; nyugtalanul rajta tartotta a szemét.

XXII

Lajos király képviselő útján, Angliában vette feleségül Máriát, hogy ő már királynéként érkezhessék Franciaországba. Az elegáns Orleans-i Lajos, Longueville hercege helyettesítette, és ismételte el az esküvői fogadalmat, aki fogságba esett a franciaországi hadjárat idején. Jóllehet, elméletileg túsz volt, Longueville valójában francia diplomataként viselkedett, és Lajos király vele küldte el Máriának az esküvői ajándékát, egy nyakéket, mely hatalmas, körte alakú gyöngyöt tartalmazott; az utóbbi oly egyedi volt, hogy saját nevet kapott: Nápolyi Tükörnek hívták. Megfogadtam magamban, hogy mielőtt Mária távozik Angliából, tisztességes angol ékszerészekkel felbecsültetem az értékét.

A szertartásra Greenwichben került sor; Warham érsek vezette a királyság főnemeseinek jelenlétében. A királyi lakosztály gyűléstermét aranybrokáttal és selyemmel vonattam be, hogy úgy csillogjon, mint egy aranybarlang, legendabéli kincsek tára.

Odalent, a palota feljáróján még a pillléreket is aranyló szövet borította, és láttam, amint az esküvőre érkező vendégek fényűzően felszerelt bárkái kikötnek, kecsesen ringatózva a vízen.

– Gyere, Katalin – mondtam a hitvesemhez fordulva. – Itt az idő. – A karomat nyújtottam. Katalin szótlanul és mereven megfogta; immár így mentek köztünk a dolgok.

Az előszobámban Wolsey várakozott csillogó brokátöltözetben. A szertartás részeként át kellett vennie Lajos kitüntetését Franciaország ügyének előmozdításáért. Katalin mereven feléje biccentett. Közöttük is így álltak a dolgok.

Mária szépséges menyasszony volt. Azt hitte volna az ember, hallván, amint csengő hangon elmondja a sietve betanult francia esküszöveget Longueville-nek, szerelmet és hűséget fogadva, hogy soha nem is vágyott másra. Kicseréltettek a gyűrűk, átadatott a menyasszonyi csók, aláírattak a papírok. És most „el kellett hálni" a távházasságot.

Ez az én fejemből pattant ki. Egy távházasságot meg lehet tagadni, akár egy előszerződést vagy egy jegyességet. De egy távelhálás… az már más dolog.

– Abszurd ötlet – fintorgott Katalin. – Tisztességes emberek nem tartanak igényt másra tanúk előtti szóbeli megállapodáson vagy aláírt dokumentumokon kívül.

– Mint az én apám meg a te apád? Mi szóban megállapodtunk, és végigcsináltunk egy nyilvános eljegyzést. Betartatott? Akkor miért kellett eladnod a hozományodhoz tartozó tálat ennivalóért? Még mindig hiszel a tisztességben, galambom?

– *A te* tisztességedben hiszek – mondta Katalin.

Wolsey viszont értékelni látszott az ötlet zsenialitását.

– Éppen az egyedisége, az újdonsága fogja megpecsételni a dolgot a világ szemében – jelentette ki. – A maga módján még inkább elhálás lesz ez, mint a közönséges fajta.

– Úgy bizony.

Elhelyeztettem egy hatalmas, pompázatos ágyat a gyűlésterem közepén. Baldachinos volt, de nem korlátozták a látást függönyök, és nem volt semmiféle prém- vagy gyapjútakaró, ami eltakarta volna a megkívánt cselekvéseket.

Az egész társaság összegyűlt az ágy körül, miközben Mária visszavonult, hogy átöltözzék hálóruhába. Katalin és az udvarhölgyei vártak rá, amikor megjelent a pompás fésülködőköntösében, majd méltóságteljes léptekkel az ágyhoz kísérték, és a hátára fektették a szatén ágytakaróra, lesimítva a haját.

Ekkor odalépett az ágy végéhez Longueville herceg, piros nadrágban és csizmában, amelyet szertartásosan levetett, és takarosan az ágy mellé helyezte őket. Wolsey és Brandon segítségével felmászott az ágy szélére, lefeküdt Mária mellé, és megérintette a mezítelen lábával a csupasz lábfejét. Ebben a testhelyzetben maradt, miközben a nézők árgus szemmel bámultak, Warham érsek pedig merőn figyelte őket, és ünnepélyesen kinyilvánította:

– A házasság elhálásra került! – A szemtanúk ekkor ujjongásban törtek ki, és virágesőt zúdítottak Máriára és Longueville-re.

Longueville felült, és tréfálkozni kezdett.

– Hamarabb vége lett, mint egy tizenöt évesnél, és itt vagyok őfelségével egykorúan! Ha csak ennyit érezne az ember, ezért aligha sietnének haza a férfiak a mezőkről!

Mária irulva-pirulva (ahogyan az egy rendes menyasszonyhoz illik) felkelt a hitvesi ágyból, és másodszor is átöltözött, a báli ruhájába, hiszen estély és bál következett. A vendégek a díszterembe sereglettek, miközben Wolsey,

Katalin, Longueville és én maradtunk, és vártunk Máriára.

– Szép munka – mondtam. – Kegyelmed közreműködött egy királyné avatásában. Ez két királyné estélye lesz: az angolé és a franciáé – folytattam, remélve, hogy ez hízeleg Katalinnak. Bosszantotta őt, hogy a spanyol követet tüntetően nem hívtam meg ezekre a szertartásokra.

– Bárcsak itt lenne a nővére, akkor hárman lennénk királynék – válaszolta Katalin tiszteletlenül. Feltett szándéka volt tartózkodón viselkedni; ám legyen. Longueville-hoz fordultam.

– Kegyelmed immár szabad ember. Lajos király megfizette a váltságdíját. – Méghozzá busásan, és egyenesen a privát könyvelésembe került. – Bár meg kell mondanom, hogy franciásan töltötte a „fogságát”.

Longueville elmosolyodott, és válaszolt a burkolt kérdésemre.

– Igen. Popincourt úrasszony velem tart. A Louvre-béli lakosztályomban fogom elszállásolni. – Longueville természetesen szert tett egy szeretőre a nálunk töltött rövid idő alatt. Úgy döntöttem, legfőbb ideje, hogy én is szert tegyek egyre.

Csatlakozott hozzánk Mária, kápráztató királykék selyemöltözetben.

Wolsey mélyen meghajolt.

– Úgy ragyog felséged, mint az angyalok az itáliai mesterek festményein – mormogta. – Csupa kékben és aranyszínben.

– Királyném. – Longueville hódolatteljes mozdulatot tett.

Mária döbbentnek tűnt. Olyan gyorsan, olyan maradéktalanul vált Tudor hercegnőből francia királynévá.

Katalin odalépett hozzá, és arcon csókolta.

– Most már mindketten királynék vagyunk – mondta.

Ötösben léptünk be a díszterembe, ahol az egész társaság ránk várt: ragyogó színfoltokként a terem köveinek krémszínével a háttérben; a gyertyafény felerősödve tükröződött vissza a mindenütt ott lévő aranytányérokról.

Egyre csak Máriát ünnepeltük, és ő meg én vezettük az első táncot; a királyi húg és a királyi báty. Tudtam, hogy bámulatos látvány vagyunk; a fiatalságunk, az erőnk és a színek folytán többnek látszunk holmi halandóknál. Sőt, úgy is éreztem magam azon az estén, mintha nem hétköznapi lény lennék; bizonyos, hogy nem a korlátok és érzékenységek jellemezte hétköznapi önmagam voltam.

Katalin csak az egyszerű basse-ban és a pavánban vett részt, a bevezető táncokban, amelyekben az egész társaság közszemlére tette az öltözetét. A nyolcadik hónapban járt immár, és minden rendben volt. Gondoskodtam róla, hogy a trónszerű székébe még több bársonypárna kerüljön, és hogy legyen egy zsámoly feldagadt lábának.

Így nyugodtan táncolhattam, akivel csak kedvem tartotta, és sok nő volt kedvemre való. Katalin udvarhölgyei, kiváltképp a komornái fiatalok és hajadonok voltak. Igen, ideje volt szeretőt találnom. Nagyon is lemaradásban voltam az uralkodói előjogok gyakorlása terén. Uralkodói? Brandon irányába pillantottam, aki a partnerére mosolygott, és úgy festett, mint Bacchus. *Férfiúi* előjogok. Nincs szüksége az embernek rangra az igazolásukhoz.

Volt egy elbűvölő kis Kate Kentből, Eduárd Baynton

unokahúga. Könnyű volt, mint a fátyolszövet, derűs, mint egy pillangó, és olyan légies is. Volt egy Margery, egy hollófekete hajú Howard-leány, Norfolk hercegének valami rokona, nagy keblekkel és kövérkés ujjakkal. Volt egy Jocelyn, távoli rokonom, az essexi Bourchier családból. De ő vékony volt, elmélyült fajta, és különben sem jó rokonokkal kikezdeni.

Lord Mountjoy mellett egy Perszephoné állt.

Megilletődést éreztem, amikor észrevettem. Esküszöm, Perszephonéra gondoltam először, arra, milyen sokféleképpen képzeltem el őt, amikor először hallottam a legendát – bájos, rózsálló orcájú, aranyhajú nimfa fehér, egyszerű köntösben. Virágokat gyűjtve, boldogan játszadozik a folyóparton… és mindeközben mit sem sejt arról, hogy vágyat ébreszt az alvilág arra ólálkodó istenében.

Táncoltunk. Ő úgy táncolt, mint egy igazi gyermek, tele vidámsággal, zabolátlanul… igen, erre vágytam, egy ágyas zabolátlanságára. Tudtam, hogy ő olyan lenne, fesztelen hévvel adakozó és elfogadó. Olyan sóvárgással vágytam rá, hogy remegett minden porcikám. Most, most, most kell megtörténnie, nem várhatok egy órát sem… de muszáj volt, el kellett viselnem a még következő táncokat, és a többi partnert, és a szónoklatokat és a búcsúvételeket és a lassú ellobbanását ennek a gyertyafényes társaságnak…

– Jól táncol, hölgyem – mormogtam. – Volna tán kedve kettesben táncolni velem? – Micsoda képtelenség! Mit sem tudtam a közeledés előírt módjáról, az ilyenkor használatos szólamokról. Brandon tudta mindezt; ő gyakorlott élvhajhász volt. Én olyan tájékozatlan voltam, mint egy gyerek.

A leányzó fürkész pillantást vetett rám.

– Amikor csak magához hív.

– Az lehet, hogy ma éjjel lesz. – Ez elég világos volt? Brandon ezt mondta volna?

– El kell mennem a nagybátyámmal – felelte ő habozva. Ekkor, hirtelen, rájöttem: ő éppoly gyakorlatlan ennek a dolognak a művészetét és szabályait illetően, mint én. Nem fogta fel, hogy a nagybátyjának én parancsolok?

– Ki a nagybátyja?

– Lord Mountjoy, William Blount.

Katalin kamarása! És Erasmus meg a többi humanista tudós barátja! Nem is választhattam volna szerencsétlenebbül. De a leányzó oly bájos volt. Hogyan is lettem volna képes nem szemet vetni rá?

– Ó, Mountjoy – méltóságteljesen legyintettem a kezemmel. – És kegyedet hogy hívják? – De még mielőtt ő kimondta volna, én kimondtam magamban.

– Bessie Blountnak, felség.

– Táncolni megtanult – mondtam halkan. – És az udvart is megtanulta szeretni – Örülök, hogy már nem rejti el a szépségét Lincolnshire-ban.

– Én is, felség. Noha mostanáig… nem voltam biztos benne, vajon helyes-e itt lennem.

Ilyen egyszerűen ment a dolog. És mindketten tisztában voltunk vele, mire vonatkozott a kérdés és a felelet, és hogy micsoda roppant ígéret lebeg fölöttünk.

Ó, soha nem ér véget ez a bál?

Még arra sem voltam felkészülve, hová menjünk. Egy dörzsölt libertinusnak már lettek volna a sebtében való enyelgésre előkészített szobái. Nekem nem volt semmi

effélém. A királyi lakosztály minden volt, csak különálló nem. A hálószobámba való belépés menet közben legalább húsz szolgálattevő mozgósítását igényelte. Egy törvényes feleséggel ez soha nem okozott gondot. Most hirtelen súlyos zavar forrása lett.

Egy kicsiny helyiségben találtuk magunkat a muzsikusok galériája mögött, ahol a hangszereket tárolták, és ahol gyakorta próbáltak zenedarabokat. Volt ott egy pamlag, valamint voltak zsámolyok, gyertyák és fáklyák. Meggyújtottam egy gyertyát, arról pedig egy fáklyát. Violák, kürtök, dobok és tamburinok voltak körülöttünk; lekerekített, lakkozott felületeiken visszatükröződött a táncoló fény.

– Bessie – mondtam –, én… – szerettem volna kedves, szívélyes, bátorító lenni. De szétáradt bennem a vágy, és ahogy megérintettem őt, nem tudtam tovább uralkodni magamon. Csókokkal borítottam az arcát, sűrű hajába túrtam a kezemmel, úgy tépve ki belőle a szalagokat, hogy a fürtjei a mezítelen vállára omlottak, és még az arcát is eltakarták, kivéve a szétnyílt ajkát, melyet majd’ felfaltam. Lázas izgalommal vetkőztettem, zavarodottan babrálva a ruhája kapcsaival (Katalint ugyanis soha nem vetkőztettem, ezt a komornái csinálták), igyekezvén nem tenni bennük kárt. Meg kellett mutatnia, hogyan csináljam, máskülönben leszakítottam volna a kapcsokat.

Amikor lefeküdtünk egymás mellé a muzsikusok pamlagjára, ő a fáklya felé fordult, minek folytán a teste és a bájos arca ámbraszínű fényben fürdött.

– Bessie… Bessie…

Szerettem volna uralkodni a vágyamon, legalább egy kicsit

elhúzni a dolgot, de a vágyam uralkodott rajtam, és a leigázás ősrégi mozdulatával magam elé húztam, legyűrtem őt, és felnyársaltam – Ó, Istenem, szűz volt! –, és az egész testemből fakadó dühödt, verejtékes robbanással újra és újra beléje hatoltam (a kiáltásai homályosan csengtek a fülemben), mígnem benne ömlesztettem magomat.

Mély sötétségbe hullottam alá, csigavonalban, forogva, forogva, mígnem puhán földet értem.

Bessie sírt, levegőért kapkodott, és a vállamat karmolta.

– Jézusom, Bessie… – Elengedtem, felsegítettem, magamhoz öleltem. Zihált, és egyre csak sírt. – Sajnálom, bocsáss meg nekem, bocsáss meg… – Az őrült vadállat eltűnt, és egy lelkiismerete által gyötört férfi maradt, hogy jóvátegye a kárt. Vigasztaltam Bessie-t, gyűlöltem magamat. Ő végül abbahagyta a sírást, és megnyugodott. Újrakezdtem a bocsánatkérést. Ő az ajkamra tette a reszkető ujját.

– Megtörtént – mondta halkan. – És örülök neki.

Most értettem meg igazán, milyen keveset tudok a nőkről.

– Úgy viselkedtem, mint egy vadállat, megsebeztem a… a becsületedet. – Előzőleg fel sem merült bennem, hogy esetleg szűz.

– Ha ennyire nehéz volt valakivel, akinek a testét kívántam, gondold el, mennyivel nehezebb lett volna valakivel, aki iránt közömbös vagyok.

– De nem találtad volna magadat… így… valakivel, akit… nem akarsz.

Ő a fejét rázta.

– Mit gondol nagyságod, mi a házasság, egy nő számára?

Mária. Mária és Lajos. Istenem, hogyan kompenzálhatná ezt

a Nápolyi Tükör?

– De most… amikor a hitvesi ágyba kerülsz… Megraboltalak.

– Majd színlelek.

– De ezt nem színlelheted… ha nem úgy van!

– Hallottam, hogy… könnyű színlelni, és a férfiak ezzel elégedettek.

Verejtékben úsztam, a pamlag összevéreződött a szüzesség elvételekor, mélységesen szégyenkeztem – és mégis (ó, ez a legszégyenletesebb!) Bessie szavaitól és attól, hogy elképzeltem őt, amint később más férfi ágyában fekszik, a kéjsóvárságom ismét fellobbant.

Éppen ekkor Bessie felém nyúlt, és megérintette az arcomat.

– Mennünk kell. De ó… maradjunk még pár pillanatot… – Nem akart elmenekülni? Nem vetett meg engem? Tényleg semmit sem tudtam a nőkről… és a saját természetemről sem.

Hajnal volt, mire végül távoztunk a muzsikusok szobájából, lelopakodva a kőlépcsőn, végigosonva a néma dísztermen, ahol még mindig a padlón hevertek a szétszórt virágok.

XXIII

Attól az éjszakától fogva más ember lettem: szerető voltam, világosban és sötétben Bessie mezítelen testéhez igyekeztem, kiderítendő, hány módozata létezik a párosodásnak. Csak el kellett képzelnem valamit, és órákon belül ki is próbáltuk. Minél többet alkottam fejben, annál inkább kettőződtek és háromszorozódtak az ötleteim; ekként gerjeszt a bujaság még nagyobb bujaságot.

Nem vesztegettem az időt, berendeztettem egy lakosztályt a célom érdekében. A szobák teljesen különálltak a királyi lakosztálytól, távol a személyzet minden szemfüles tagjától. (Bessie apja, Sir John Blount egyike volt az udvari nemeseknek, akik öltöztettek és vetkőztettek engem. Tisztességérzetből nem engedhettem, hogy lássa a csóknyomokat, megérezze a saját leánya női illatát annak a férfinak a testén, akit szolgált.) A kéjlakként szolgáló szobáim Wolsey lakosztályának közelében voltak; egy kicsiny étkező, egy öltözőszoba és egy hálószoba alkotta őket. A külső ajtóra a lakatosom szerelt egy zárat, amelyhez mindössze két kulcs volt, az egyik nekem, a másik Bessie-nek.

Bessie beosztása olyan volt, hogy a három rendes fogásból álló déli étkezéstől kellett szolgálatot teljesítenie Katalin magánétkezőjében az öt órakor esedékes vesperásig, társalkodónőként, zenével és felolvasással szórakoztatva őt. Akkoriban sok varrnivaló akadt, új ruhákat kellett hímezni a

babának, akinek küszöbön állt a megszületése. Katalin nem volt hajlandó használni Henrik herceg egyetlen ruháját sem; bánatában eldugta őket.

Naponta részt vettem a vesperáson Katalinnal, mellette ültem és térdeltem, büszkén nézve a hasát, melyben a gyermekemet hordta. Képes voltam imádkozni érte, szeretetteljesen szorítani a kezét… és egyidejűleg arra gondolni, hogy Bessie készülődik a légyottunkra, melegíti a bort, tekervényes kontyba sodorja a haját, amelyet annyira imádtam kibontani, illatszert dörzsöl a könyök- és térdhajlataiba… ó, elkárhozott voltam, gonosz voltam, és mégis sóvárogtam utána. Soha nem esett jobban a dolog, mint amikor Katalin kápolnájából egyenesen Bessie szobáiba mentem, és az imádság szavai a bujaságéivá változtak az ajkamon.

Nem volt semmiféle átmenet, semmiféle udvarias köszöntés. Csak szemérmetlen kapkodás, ahogy siettünk henteregve kielégíteni egymást, Bessie éppúgy, mint én. Együtt váltunk, mindössze két-három találka során félszeg, zavarban lévő fiatalokból szégyentelen kéjencekké.

Elősoroljam itt a kedvteléseinket? Gyötörjem magam olyan hőstettek felidézésével, amelyek megismétlésére semmi reményem? Édességeket rejtettünk a nemzőszerveink tájékára, és az ujjunkkal nem, csakis a nyelvünkkel (így szólt a szabály) volt szabad kivennünk őket onnan… Néztük a tükörképeinket, néztünk száz párzó Henriket és Bessie-t az ablakban, amely visszatükrözte az ablakot mutató tükröt, és viszont, így sokszorozva meg a képet… Maszkokat viseltünk, én vadember voltam, ő pedig Diána… Beléje hatoltam, és megfordítottuk a

homokórát; számoltuk, hányszor vagyunk képesek elérni a beteljesülést, együtt és külön egyaránt… És előfordult, hogy a meztelen testét feldíszítettem Katalin összes ékszerével, és különösképpen minden közül ezt éreztem a leginkább házasságtörőnek…

Mindezek után könnyű frissítőt vettünk magunkhoz, melyet gyengén látó szolga szervírozott, majd elváltunk, jóformán szó nélkül, csak hogy másnap, vagy a lehető leghamarabb megismételjük a dolgot.

Aznap este jelentéseket néztem át, Wolseyval tanácskoztam, barátokkal és a személyzet tagjaival, köztük Bessie apjával kockáztam a királyi lakosztályban. Egyszerre éreztem teljességet és fogyatkozást, akárha csak fél életet élnék, és egyidejűleg egy másik, járulékos felet is. Gyűlöltem és szerettem a bűnömet, becézgettem és szidalmaztam egyszerre. Egyre többet veszítettem a kockán. Nem tudtam rendesen odafigyelni a játékra, sem uralkodni a késztetésen, hogy emeljem a téteket. A hétköznapi dolgok mintha mit sem számítottak volna.

Mária teljes, saját udvartartással indult el Franciaországba, pompázatos hozománnyal és kísérettel. Még gyerekek is kerültek melléje mint apródok és koszorúslányok. A két Seymour legény – hat- és a kilencévesek –, valamint Thomas Boleyn tízéves és hétéves leánya ott voltak Mária tizennégy „nagy hajó” alkotta flottája egyik egységének fedélzetén.

Későre járt, amikor az egyik este Wolsey lakosztályában először olvastam a nevet. Azt a nevet. Futólag néztem át a listát.

Nan de Boleine.

– Ki ez? – mormogtam. Kimerült voltam, miután a délutánt Bessie-vel töltöttem, és alvásra volt szükségem.

– A Boleyn lány – mondta Wolsey.

– Mi az ördögnek affektálnak ezzel az írásmóddal? Nem ismertem fel a nevet.

– A Boleyn az affektált írásmód – mondta Wolsey. A család neve eredetileg Bullen. De a Boleyn vagy a Boleine rangosabbnak látszik.

– Mint a Wolsey a Wulcy helyett? – mordultam. – Komolytalan ez az egész névváltoztatósdi. Nem tetszik nekem. Szóval, mindkét Boleyn lány elment? És mindkét Seymour fiú? Nem lesz egyetlen fiatal sem, aki a mi udvarunkban nevelkedne és tartózkodna.

– A szülők alig várták, hogy a gyermekeik elsajátítsák a francia módit.

Istenemre, ez fájt! Mert meddig fog még a világ Franciaországra tekinteni mint a stílus és az elegancia mércéjére? Feltett szándékom volt, hogy az én udvarom legyen az.

– Lajos király udvara annyira eleven, mint egy szöcske novemberben – horkantottam. – Ott nem sokat fognak tanulni.

– Tanulnak majd az árnyékudvarból, amelynek Valois Ferenc, Angouleme hercege a feje. Hacsak Mária nem ajándékoz örököst Lajosnak, ő lesz Franciaország következő királya. Máris udvart tart, és gyakorol. A Boleyn és a Seymour gyerekek tőle fognak tanulni, nem Lajostól.

– Azt mondják, Ferenc felesége, Lajos Klaudia leánya éppoly

szentéletű, mint Katalin. – Megoldódott a nyelvem a kimerültségtől. – Ott aligha számít sokat a divat.

– Klaudia asszonnyal nem törődnek. Ferenc szeretője a hangadó.

Nyíltan? Nyíltan a szeretője viszi a prímet?

– Miféle fickó ez a Valois-házbéli Ferenc?

– Eléggé olyan, mint felséged. – Az utóbbi időben Wolsey kezdett ezzel a címmel illetni engem, mondván, a „kegyelmességed”-en hercegek, érsekek és püspökök osztoznak, és egy uralkodónak saját címre van szüksége. Tetszett nekem a dolog. – Kisportolt, művelt, kulturált férfiú. – Wolsey elhallgatott. – Azt is beszélik, hogy mint kielégíthetetlen kéjenc rossz hírnévnek örvend.

– Máris? Hány éves?

– Húsz, felség.

– Mindig… örülnek a közeledésének?

– Nem egyetemlegesen, felség. Azt mondják, roppant kitartó, és nem szokása visszakozni, ha egyszer szemet vetett valakire. Amikor Marseille városának polgármestere átadta neki a város kulcsait, megtetszett neki a polgármester leánya, aki, mivel tisztességes nő, undorodott Ferenc kinézetétől és viselkedésétől, és visszautasította. Ferenc megpróbálta kényszeríteni. A leány olyannyira viszolygott, hogy kénes sav lángja fölé tartotta az arcát, elcsúfítandó a vonásait. Ferencet csak a rúttá válása tántorította el!

– Tragikus módja a szabadulásnak – jegyeztem meg. – Hiszen így most már örökre sebhelyes lesz. – Imádkoztam, hogy Mária foganjon fiút, és mentse meg Franciaországot egy ilyen uralkodótól.

Wolsey papírkupacokkal teli íróasztalára pillantottam, mely a kandalló mellett állt.

– És hogyan halad a palotaépítkezés? – Az az asztal Hampton Courttal kapcsolatos dokumentumok számára volt fenntartva.

– Nagyon jól. Éppen most készülnek a csatornák és a vízvezetékek. A Coombe Hill forrásaiból jön majd a vizem, aztán áthalad a Temze alatt Kingstonnál, és nálam bukkan elő a földből. Három és fél mérföldes távolság. Szeretném, ha eljönne felséged jövő tavasszal megnézni az épületet. Richmondnál átkelhetünk a folyón, Teddingtonnál lovakat váltunk, és aztán csak egy vágta az erdőn át.

– Nincs értelme kétszer átkelni a Temzén. Az út Kingstonból Richmondba biztonságos, nem?

Wolsey különös arcot vágott.

– Nem megyek keresztül Kinstonon.

– Miért? Bizonyosan ez a legrövidebb út szárazon.

Wolsey felkelt, és úgy tett, mintha a fahasábokat piszkálná a kandallóban.

– Nem tudom megmondani. Csak annyit tudok, hogy Kingston rosszat jelent nekem. Érzem.

– A hely? A név? Kingstonnak mely aspektusa?

Wolsey megrázta a fejét. Észrevettem, hogy kezd tokát növeszteni. Tulajdonképpen nem volt fiatal. Korán kezdett kapaszkodni a hatalom felé, de sokszor rosszul fogott hozzá.

– Nem is tudom. Kingston, csak úgy. Felséged soha nem tapasztalt ilyet életében?

– Előérzetet? Nem. Semmilyen dolog vagy hely nem látszik rosszat vagy jót ígérni. Számomra lepel borítja a jövőt.

– Felséged szerencsés. – Ez volt az első eset, hogy valódi melankóliát láttam tükröződni Wolsey arcán.

* * *

Közelgett Katalin szülésének ideje, és minden készen állt. Befejezte a hölgyeivel az előkészületeket, és a richmondi palotát választotta a szülés helyéül. A legjobb orvosokat kerítettem, akiket tudtam, még egy arabot is felfogadtam, hogy konzultánsként jelen legyen – ugyanis Észak-Afrika bizonyos területei az orvoslás nagyszerű központjaiként voltak ismertek, és Al-Ashkar ott tanult. Állítólag voltak kézirataik Galenosztól és más görög orvosoktól, és birtokában voltak bizonyos, számunkra elveszett tudásnak. A tudás, amely nekem kellett, nem csakis beavatottak számára érthető valami volt, hanem a legalapvetőbb dolog: hogyan legyen az embernek élő fia.

Szeptember derekán, Holyrood szent napjának előestéjén Katalin vajúdni kezdett, és a szülőszobájába kísérték, amelyet már felszereltek az orvosok által ismert összes gyógyszerrel és sebészeszközzel. Katalin lefeküdt a sárgaviola-főzetben mosott ágyneműre (ugyanis a sárgaviola leve arról ismert, hogy enyhíti a gyermekszüléssel járó fájdalmakat), és a jobbjával dr. Linacre, a baljával dr. de la Sa, a spanyol orvosa kezét szorítva küszködött, viselt minden fájdalmat, miközben szakadatlanul mozgó ajakkal imádkozott. Amikor fájdalomcsillapítót kínáltak neki, visszautasította, a szemközti falon lévő feszületre függesztve a szemét.

Én egész idő alatt a külső szobában várakoztam; Brandon

velem virrasztott. Katalinhoz hasonlóan én is szótlan voltam, és éppoly odaadón imádkoztam. Az imáim a szokásos, merev mondatokkal kezdődtek. *Ó, Uram, hatalmas Isten, esedezem, adj egy fiút az országomnak.* De ahogy teltek az órák, és megjelent Linacre, a fejét rázva, fohászom úgy vált eszelős, hangtalan kiáltássá. *Segíts neki, segíts nekem, adj nekünk egy gyermeket, könyörgök neked, kérlek, megteszek bármit, végrehajtok bármilyen hőstettet, keresztes hadjáratra megyek, neked ajánlom ezt a gyermeket, mint Sámuel, imhol vagyok én, Uram, küldj el engemet…*

– Vége. – Linacre feltépte az ajtót. Talpra szökkentem.

– Fiú – mondta ő. – Él. – Intett nekem, hogy kövessem.

Katalin a hátán hevert, akár egy holttest egy priccsen. Nem mozdult. Vajon ő… ő

Dr. de la Sa a hasát masszírozta, amely még mindig puffadt, kitágult volt. Valahányszor a doktor megnyomta, feketéllő vér bugyogott nagy adagokban a lába közül, bele egy ezüsttálba. A vér darabos volt, csomókkal teli. Katalin felnyögött és megmoccant.

– A gyermek – intett Linacre, elvonva a figyelmemet az ágyon fekvő groteszk borzalomról, amit az én fájdalom sújtotta, sérült feleségem testesített meg. Maria de Salinas Willoughby fürdette a babát, lemosva róla a vért és a nyálkát.

Nagyon apró volt. Apró, mint egy kismacska. Túl kicsi ahhoz, hogy életben maradjon, azonnal tudtam ezt.

– Úgy gondoltuk, az lesz a legjobb, ha azonnal megkereszteljük – mondta Linacre. – Ezért papért küldtünk.

Bólintottam, tudatában lévén, hogy mit ismert be. Gyorsan megkeresztelni, mielőtt meghal. Semmi ceremónia. Bármilyen

pap megteszi.

A külső szobából egy fiatal pap bukkant elő, aki a királyi kápolnából érkezett sietve, ahol jelentéktelen teendőket végzett. Még mindig az öltözetét igazgatta, és egy szenteltvíztartó volt nála.

– Csinálja – utasítottam. Maria ekkorra szárazra törölte a gyereket, és egy takaróba bugyolálta.

– A… ruhája… – tiltakozott Katalin erőtlenül.

– A keresztelőköntösre gondol, amelyet neki készített – magyarázta Maria.

– Nincs időnk – mondtam a szavakat, nem érezve semmit. Zsibbadtan, ahogyan a kéz zsibbad el a hideg fém érintésétől.

– A köntös…

– Itt is van, felség, majd nekem gondom lesz rá – biztosította Maria gyengéden Katalint. Áthúzta a finom holmit a gyerek fején, még ki sem simította, csak hogy engedelmeskedjen.

– Keresztszülők? – kérdezte a pap.

– Kegyed, Maria és te, Brandon. – Mit számít? Bárki megteszi. Nem lesz semmilyen kötelezettségük, ahogy a gyerek cseperedik.

– Neve?

– Vilmos – mondtam. Jó angol név.

– Megkeresztellek téged, Vilmos, az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. – Egy csepp víz került a puha homlokra. Most, gyorsan, bugyoláljátok be melegen, vigyétek a parázstartó mellé, adjatok neki langyosított tejet. Csoda, ha életben marad. Uram, Jézus, csodát kérek tőled.

Vilmos herceg hét órával később halt meg. Mire Katalinnak

megjött a teje, a gyermek két napja föld alatt volt; halotti lepelként a kis keresztelőköntöse szolgált.

WILL:

Azon a télen ezt a hírt kaptuk: a királyunk megint elveszített egy fiút. Az emberek ekkor kezdtek először aggódni és imádkozni. A királyuk immár öt éve házasember volt, és még mindig gyermektelen.

VIII. HENRIK:

Katalinhoz mentem, vigasztaltuk egymást, és megpróbáltam felülkerekedni a sok nyomasztó kételyen. Eltökéltem, hogy soha többé nem veszekszem vele, nem fogom felzaklatni. Mélységesen sajnáltam, hogy azokat a kegyetlen dolgokat mondtam, mindenekfölött pedig, hogy gonoszul, mint egy átkot, kimondtam a „válás” szót.

Katalin ismét teherbe esett. Boldog karácsony volt az nekünk Angliában, és reméltem, hogy Mária királynénak és Lajos királynak is az, Franciaországban.

XXIV

Az elmúlt néhány hónapban erősen személyes bánatok és remények foglalkoztattak. De mindez véget ért újév napján, amikor a figyelmemet ismét államügyek vonták magukra. Ugyanis az 1515-ös esztendőnek azon az ominózus első napján Lajos király meghalt. Egy lelkét kilehelő ember utolsó lélegzete az összes gondosan felépített tervemet felborította. I. Ferenc néven immár Valois Ferenc volt Franciaország királya, a húgom pedig nem királyné volt már, hanem a néhai uralkodó özvegye, politikailag éppoly haszontalan az új rezsimben, mint egy disznótenyésztő török földön.

Máriát a francia szokással összhangban azonnal a Párizs melletti Palais de Clunybe vitték. Ott kellett maradnia apácák őrizetében, elfátyolozva, csupa fehér királyi gyászruhában a következi havi vérzéséig, hogy Ferenc biztosra vehesse, nincs a méhében örökös, aki igényt tarthatna a trónra. *La Reine Blanche*, a Fehér Királyné néven kezdték emlegetni, hogy megkülönböztessék Klaudia királynétól, a regnáló király feleségétől.

– Fogságban tartják őt – zsörtölődtem Wolseynak. – Most már azt akarom, hogy jöjjön el Franciaországból, a hozományként vitt ékszereivel és azokkal az ékszerekkel együtt, amelyeket Lajostól kapott. Nem bízom a szándékaikban.

– Nem fogják elengedni addig, amíg nem bizonyosodnak

meg róla, hogy nem várandós. Ferenc nem meri.

– Nem tetszik ez nekem! És miért nem kapunk tőle magától semmilyen hírt? Minden levelezés a francia követen keresztül zajlik.

– Egyetértek… szükség lenne angol jelenlétre.

Fel-alá járkáltam, puhán lépdelve az új török szőnyegen, amelyet Wolseytól kaptam karácsonyra. Ragaszkodott hozzá, hogy a szoba padlójára terítsem, jóllehet, selyemből volt. Fényűzés és hatalom érzésével töltött el, hogy selymet tapodok.

– Kegyelmednek kell mennie. Mint a képviselőmnek. Ürügyként hivatkozzék Ferenc királyként való elismerésére. De lopja ki Máriát és az ékszereit.

– A jelenlétem figyelmeztetné Ferencet, hogy valami fontos dologról van szó. Küldje inkább Suffolk hercegét. Róla köztudott, hogy az özvegy királyné barátja, felséged cimborája és, már megbocsásson… nem olyan fából van faragva, mint az intrikusok. – Ez udvarias célzás volt arra, hogy Charles Brandon nem eszes vagy tanult ember, sőt nem is különösebben értelmes.

– Remek fortély – ismertem el. – De azért bátor és hűséges. Lehet rá számítani, hogy teljesít egy feladatot.

– Amennyiben nem gondolkodnia kell, felség, hanem rendíthetetlennek lennie.

* * *

Amikor Brandon útnak indult Doverba, hogy hajóra szálljon, és télvíz idején átkeljen a csatornán, hírnök érkezett egy

levéllel, amelyet kicsempésztek a zárdából. Máriát megtámadta és zaklatta Ferenc, naponta látogatta őt azzal az ürüggyel, hogy vigasztalja, de megkérte a kezét, fogdosta és igyekezett udvarolni neki. Az apácákra parancsolt, hogy hagyják őket kettesben, bezárta az ajtókat, majd megkísérelte elcsábítani Máriát, és mivel kudarcot vallott, kényszeríteni próbálta, hogy feküdjön le vele.

Reszkettem a haragtól, miközben elképzeltem, hogy ez a libertinus a húgomra – a *mostohaanyjára!* – teszi a kezét. Maga az ég marasztalja el ezt az ősi förtelmet. Franciaország első úriembere, ahogy önmagát nevezte, egy perverz fenevad volt. Adassék, hogy Mária várandós legyen, és Franciaország megszabaduljon ettől a gonosz uralomtól! És adassék, hogy Brandon bajnok módjára kiszabadítsa Máriát a börtönéből, amelybe Ferenc zárta őt.

– Imádkozz Istenhez, Katalin– mondtam, amikor beszámoltam neki Mária megpróbáltatásairól. – Tudom, hogy ő meghallgatja az imáidat.

– Nem mindig – mondta Katalin. – De azért imádkozni fogok.

Isten meghallgatta Katalin imáit, de katasztrofális módon. Brandon ugyanis úgy mentette meg Máriát, hogy ő maga vette feleségül, Ferenc hallgatólagos beleegyezésével.

– Áruló! – ordítottam, amikor elolvastam a levelét. – Áruló!

Tizedszer is újraolvastam a szavait:

My Lord, úgy áll a helyzet, hogy amikor Párizsba értem, sok dolgot hallottam; mind nagyon aggasztottak engem,

akárcsak a királynét; és a királyné nem hagyott nekem békességet, amíg bele nem egyeztem, hogy feleségül veszem. És hogy őszinte legyek hozzád, szíves-örömest vettem feleségül, és háltam vele, olyannyira, hogy attól félek, nehogy gyerekkel legyen viselős.

Immár kívülről tudtam a levelet. Semmi szükség nem volt megőriznem ezt az aljas dokumentumot. Tűzre vetettem, ahol sebesen összezsugorodott, megfeketedett, és hamuvá enyészett.

– Elrabolta tőlem a húgomat!

– Én úgy vélem, inkább… nemes dolog volt tőle, hogy azt tette, amit tett – mondta Katalin félénken, ugyanis megtanulta már, hogy ne mondjon ellen nekem, amikor dühöngök.

– Lehet, hogy Spanyolországban az efféle dolgok nemesnek számítanak. Angliában vakmerőségnek és veszedelmesnek tekintik őket.

– Megmentett egy szorult helyzetben lévő hercegnőt, akinek a becsülete veszélyben forgott.

– Megfosztott engem egy értékes holmitól, amit használhattam volna házassági tárgyalásokon! Most senkit nem használhatok csalétekként, senkit, mivel gyermektelenek vagyunk, és…

– Nem tudsz örülni nekik és a boldogságuknak? Henrik, valaha tudtál volna. Ó, emlékezz a fiúra, aki ezt írta:

Ámde a szerelmet Isten
Adja, így hát hiba nincsen
Benne. Szökni előle ok nincs;

A szerelem aranyló kincs.

– Az a fiú meghalt. – Mikor halt meg? Miközben megtanultam király lenni?

– *Engem* ő mentett meg. Amikor én voltam idegen földre szakadt hercegnő.

Ó, már megint azon volt, hogy elkezdje. Láttam a távolba révedő tekintetéből. Minő unalom.

– Nos, immár királyné vagy, és az régen volt. – Türelmetlenül menekülőutat kerestem. – Szólni fogok Wolseynak, hogy találjon ki számukra valami büntetést. Szabjon ki pénzbírságot. Igen, ez az. – Gyorsan magára hagytam Katalint.

Wolsey pontosan ezt tette. Indítványozta, hogy Brandon köteleztessék maga fizetni Mária elveszett özvegyi tartásdíját, mely Franciaországtól holtáig járt volna neki: mintegy huszonnégyezer fontot. A beleegyezése volt a feltétele, hogy visszatérhessenek Angliába, és fogadjam őket.

WILL:

Ennek lényegében az lett a következménye, hogy Brandonnak semmi esélye nem maradt hatalomért versengeni az udvarban. A súlyos bírság folytán Suffolk hercege többé nem engedhette meg magának, hogy az udvarban éljen; Suffolkban, a westhorpe-i kastélyban kellett letelepednie Máriával, ahol olcsóbb volt a megélhetés. Hogy ne legyen Henrik szeme

előtt, ne jusson Henrik eszébe. Vagy legalábbis Wolsey ezt remélte.

VIII. HENRIK:

Mindeközben Bessie-vel szórakoztam. Brandon mondata – „szíves-örömest vettem feleségül, és háltam vele, olyannyira, hogy félek, nehogy gyerekkel legyen viselős” – egyre a fejemben járt, csúfot űzött belőlem. Ő, aki oly sokat tudott a nőkről – hogyan kell udvarolni nekik, meghódítani őket, ágyba bújni velük – olyan titkok tudója volt, amelyeknek én nem. Bármiben állt is a férfiszépsége, elég volt ahhoz, hogy meghódítson vele egy királyi hercegnőt. Van nekem olyanom? Vajon mi az? Nem tudtam, ez volt benne az őrjítő. Belém volt zárva egy képesség, amelynek mibenlétét illetően bizonytalankodtam. De hát nem ugyanolyan testünk, ugyanolyan testrészeink vannak-e? Nem férfiak vagyunk-e mindketten, és nem csupán néhány (jóval kevesebb, mint az élvhajhászok bevallanák) közönséges dolog van-e, amit a közönséges testrészeinkkel művelhetünk? Nekiveselkedtem, hogy a hús minden aspektusát felfedezzem Bessie-vel, mintegy megragadjam a végső, megfoghatatlan dolgot, magát az érzékiséget. És a testem végül mégsem adott nekem semmilyen további ismeretet.

Utána rendre visszatértem a fogadótermembe, ahol a személyzetem tagjai és a barátaim mind összegyűltek. Köztudott volt, hogy a király fogadóterme alkalmas hely az időtöltésre; kockavetésre, dalolásra, pletykálkodásra és a divatok összehasonlítására. Ekkor csatlakoztam én is, egy

lettem közülük, vagy legalábbis ezzel áltattam magamat. Utasítást adtam, hogy tegyenek még fát a tűzre, gyújtsanak még fáklyákat, és hozzanak erősebb bort, a szoba pedig felmelegedett és rőt színt öltött, miközben mi kártyáztunk, konkrétan primerót játszottunk. A tűz vöröses fényében és a nemi szervem hűtlen használatát követő kellemes állapotban férfinak éreztem magam a férfiak között.

Ezzel eltöltekezvén visszavonultam, és Bessie apját kértem, mint öltöztetőmet, hogy szabadítson meg a felsőruházatomtól. A keze, a szolgálattevő keze érintése romlott diadalérzetet ébresztett bennem. Kedvemet leltem a dologban és a belőle fakadó sok buja gondolatban.

Álomtalanul aludtam.

* * *

Tavasz derekán Katalin újabb félig kifejlett, halott fiút hozott világra. Al-Ashkar úgy becsülte, hogy az öt és feledik hónapban; Linacre hat és fél hónaposnak vélte. Mit számít? Nagyon távol volt attól, hogy esélye legyen életben maradni.

Mihelyt az orvosok engedélyezték, újra folytattam Katalinnal házaséletet. Immár ennyi volt az egész. Kötelesség, politikai szükség, mint aláírni a dolgozószobámban az államügyekkel kapcsolatos papírokat. A nedvek még folytak, olyan személytelenül és azonnal, mint a tinta, amellyel aláírtam a dokumentumokat: *Henricus Rex*. A személyem lényege, az esszenciám. Pergamenre, a feleségembe.

A szenvedélyem – majdnem hasonlóképpen személytelenül

– Bessie-nek jutott.

* * *

Küszöbön állt Mária visszatérése Angliába, és úgy volt, hogy Doverban ünnepséget rendeznek a köszöntésére. Úgy intéztem, hogy ne legyek ott, hiszen ha ott vagyok, azzal áldásomat adtam volna a cselekedeteire, és ezt nem voltam hajlandó megtenni. Mária gyámolítója immár Brandon volt, (az én jóvoltomból!) Suffolk hercege. Gondoskodjék ő az igényeiről.

Minden levelezés Wolseyn keresztül zajlott közöttünk. Brandon nem közeledhetett hozzám Wolsey beleegyezése nélkül; és Mária sem. Máriát szerettem volna látni, ezért intézkedtem, hogy Londonban találkozzunk a királyi bárkán. Úgy volt, hogy együtt hajókázunk fel és alá a Temzén, és közben beszélgethetünk még egyszer utoljára, mielőtt örökre átadom őt Brandonnak.

A nő, aki a rakodóparton közeledett, magasabb és szebb volt, mint emlékeztem. Mélykék bársonyból való köpenyt viselt, mely úgy omlott alá a nyakától és a válláról, mint Szűz Máriáé. Mária azonban korántsem volt szűz. Még a járása is megváltozott.

Az evezősök tisztelegtek neki.

– Felséges asszony.

Köszöntöttem Máriát, de nyomatékosan ezt mondtam:

– Már nem királyné, emberek. Hercegnő.

– Lemenjünk? – kérdeztem, megfogva a kezét, és levezettem a fedélközbe, ahol a minden kényelemmel berendezett királyi

kajüt várt ránk, amelynek egyik legkellemesebb tulajdonsága korántsem utolsósorban az volt, hogy az odafent lévők nem hallottak bennünket.

Letelepedtünk a selyempárnákra: mint két idegen.

– Tehát azt tetted, amit a szíved diktált – szólaltam meg végül, nem tudván mást mondani. – Ahogy fenyegetőztél vele, hogy megteszed.

– Szeretem őt! – kiáltotta Mária. – Szeretem őt, szeretem, szerettem gyerekkorom óta!

Az ablakokon túl az evezők nedves csobbanásokkal merültek vízbe, majd emelkedtek ki belőle.

– Nem veszed észre, hogy miféle alak? Egy nőcsábász, olyan ember, aki ismeri az összes fortélyt, az összes dolgot, amivel elnyerheti egy naiv leány szívét.

– Csakugyan? – Mária arca átszellemült, diadalmas kifejezést öltött. – És mit nyert azzal, hogy feleségül vett engem? Kitiltást az udvarodból és kegyvesztettséget.

– Anglia legszebb ékkövét nyerte.

– És a legjobb ütőkártyádat. Ki a számító, bátyámuram?

Megvádoltattam. Igen, én rosszabb voltam, mint Brandon. Ő meglátta Máriát, és beleszeretett, kockáztatva a haragomat és a kitiltást az udvarból. Én csak egy ütőkártya elvesztését láttam. Mikor történt ez velem? Gyűlöltem magamat, gyűlöltem azt, amivé lettem: ocsmánnyá, galáddá, a saját testemmel kísérletezővé, mintha egy önmagamtól elkülönült dolog volnék.

Viszont realista. Egy király, aki nem realista, becsapja a népét. Ez az igazság.

Fényes tajték- és permetív: a Temze emelkedett mellettünk.

Láttam a York teret a bal oldalunkon. Wolsey rezidenciájánál zászlók lengedeztek vidáman a vízparti lépcső mentén, megállásra és kikötésre invitálva a méltóságokat.

– Gyermeket vársz? – kérdeztem hirtelen.

– Igen. – Mária hangja megváltozott. – Valószínűleg az első alkalommal történt. Amikor eljött hozzám abba a kis szobába, Clunybe, ahol fogoly voltam.

Kímélj meg az elbeszélésétől, nem kívánom hallani; nem, nem is hallani nem kívánom, hanem elképzelni, és nem tudom megakadályozni… *Jézusom, szabadíts meg, ne kínozz engem…* Nem vagyok képes elviselni a kínt, hogy elképzelni próbálom azt, ami túl van a számomra elképzelhetőn, és amire minden másnál jobban vágyom. Az ajtót, amely nem nyílik ki számomra.

– Boldogságot kívánok neked. – Megfogtam Mária kezét. – Kívánom, hogy az egyik Tudornak közülünk boldogságban legyen része. Egynek csak, hogy úgy érezhessem, egy megmenekült. Mindent egybevéve nem vagyunk boldog család.

Anyám. Artúr. Margit. És immár mellettük én magam, VIII. Henrik, Anglia gyermektelen királya.

– Az élet egészében véve nem boldog. Csak pillanatok. Ez az én pillanatom. El fog múlni.

Így hát nem sajnálhatom tőle tovább.

– Eljön majd a tiéd – mondta Mária.

Kedves volt, és szeretett engem, de nem értette a dolgot.

– Igen – bólintottam.

– És el fog múlni, mint majd az enyém is.

– Felejtsd el az elmúlást! – kiáltottam ingerülten. – Ha az

elmúlásra gondolsz, megölöd azt, ami élő! Hagyd abba, megparancsolom!

Mária felnevetett.

– Mint király?

– Mint király.

– Nem parancsolhatsz olyat, amit nem tudsz ellenőrizni – válaszolta. – Ezt nem tudod?

Immár a Blackfriarsnél, a dominikánusok kolostorának hatalmas, szétterpeszkedő épületegyüttesénél jártunk. Hamarosan a London Bridge tornyosult előttünk a tizenkilenc pillérével, csak úgy hasítottuk a gyorsan örvénylő, fehér tajtékot vető vizet.

– Nem. Igyekszem mindig parancsolni és ellenőrizni. Ez a kötelességem.

– Szegény Henrik. – Mária felnevetett, és ekkor bekövetkezett: a bárka roppantul rázkódni kezdett, ahogy a folyó magával ragadta, uralma alá vonta, és fodrai átsodorták a híd lábai között. Jóllehet, az ajtó szorosan illeszkedett, vékony erekben víz szivárgott be a keret mentén, és lefolyt a szőnyeg borította lépcsőfokokon.

Aztán egyszeriben minden nyugodt lett. Hátborzongatóan. A folyónak a híd alatti részén voltunk, ahol a Temze hirtelen vidám közfolyóvá válik. Dereglyék és evezős csónakok haladtak a vízen, tavernák, kikötők és hajóácsok műhelyei szegélyezték az északi partot. A háttérben komoran magasodott a Tower fehér, négyszögletes tornya.

A greenwichi palota a déli parton húzódott, fölötte sirályok köröztek. Tengeri palota volt, inkább külhoni helyekhez és dagályokhoz látszott kapcsolódni, semmint Londonhoz.

Majdnem odaértünk. Láttam a kikötőmólót, és a csónakost, aki készen állt, hogy köszöntsön bennünket, és kikösse a bárkát.

– Mária – kérdeztem hirtelen –, ez a Ferenc, milyen?

– Egy ördög – jelentette ki a húgom. – Széles mosollyal és hosszú ormánnyal. – Le Roi Grand Nez, Nagy Orr király, így emlegetik.

– Milyen magas? Van olyan magas, mint én?

– Igen. Nagyjából olyan magas.

Valószínűtlen. Én rendkívül magas vagyok.

– És… milyen a lába? – Azt akartam kérdezni, hogy milyen a teste, erős és izmos vagy gyenge és vékonydongájú, esetleg hájas és puhány? Van olyan jó, mint az enyém?

– Én magam nem vettem igénybe – mondta Mária.

– De biztosan meg tudod mondani…

– Az ékkövekkel kivarrt és jól szabott ruhák eltakarják a test hibáit – mondta Mária. – Erre tervezik őket.

Partra vetették a hajóköteleket. Nem maradt idő válaszra, őszinte válaszra.

– Férfias volt? – kiáltottam.

Mária zavartnak látszott.

A bárka nekizökkent a párnázott cölöpöknek. Megérkeztünk.

– Minden férfi férfias – válaszolta Mária. – Többé-kevésbé.

XXV

Suffolk hercegének és hercegnőjének távozása egybeesett Wolsey bíborosi kalapjának jövetelével. Fenséges dobozban érkezett Doverba a X. Leó által adományozott kalap egy megáldott arany rózsával egyetemben, amelyet én kaptam a hűségemért és az igazhitűségemért. Wolsey intézkedett, hogy maradéktalan tisztelettel szállítsák Londonba, és ott a westminsteri apát vegye át. Utána a Szent Pál katedrális főoltárára helyeztetett, majd szemkápráztatóra tervezett színielőadás keretében Wolsey fejére tétetett, skarlátszínű jelenést idézve elő az ódon, szürke kövek között. A kóristák kántálása égi jóváhagyás keretébe foglalta a pillanatot.

– Látod, micsoda kígyót melengettél a kebleden – mormogta Katalin, aki mereven állt mellettem. – Úgy csillog és ragyog, mint az a dög maga az Édenkertben.

Pompás metafora. Wolsey szaténöltözete csakugyan ragyogott a vibráló gyertyafényben. De Wolsey túlságosan is kövér volt, hogysem elment volna kígyónak. Ennyit tettem szóvá, miközben a kántálás elnyomta halk hangomat.

– Akkor démon – mondta Katalin. – Bár maga a Sátán vékony, az alacsonyabb rangú démonai némelyike bizonnyal falánkabb, akárcsak az evilági megfelelőik.

– Ugyan, Katalin. – A feleségem ilyen esztelen hévvel gyűlölte Wolseyt, őt tartván felelősnek minden, bennem bekövetkezett változásért, miközben ő csupán megkönnyítette

azokat; belőlem eredtek.

– Meddig vársz, mielőtt lordkancellárrá nevezed ki? Karácsonyi ajándék lesz?

Az ördög vigye el Katalin éleslátását! Valóban, decemberi ceremóniát terveztem, hogy a bíborosságot a kancellárságtól tisztes, kéthónapos átmenet válassza el. Warham érsek idős volt, és kész a visszavonulásra. De nagyobb súllyal esett a latba, hogy haszontalan volt a hivatalában, hiszen nem hallgattam már rá politikai kérdésekben, nem vettem tekintetbe a vélekedéseit.

– Nem ajándék ez. Rászolgált.

Katalin nem válaszolt, hanem csak vetett rám egy megsemmisítő, megvető pillantást. Nem akaródzott vitatkoznom. Tartottam magamat a fogadalmamhoz, miszerint soha többé nem veszekszem Katalinnal, nem bántom meg, nem zaklatom fel. Az új magzatát zavartalanul kell kihordania, még ha ez azt jelenti is, hogy babusgatnom és becézgetnem kell a keserű és ésszerűtlenül sértődött edényt, amelyben a gyermek lakozik.

* * *

1516 februárjában sok megbeszélnivalóm volt az új lordkancellárommal. A karácsonyi ünnepek véget értek, túl voltunk rajtuk. Warham érsek elegánsan átadta a hivatalát, és visszavonult Canterburybe, hogy a spirituális kötelességeire koncentráljon, Wolsey pedig felöltötte a királyság legmagasabb politikai hivatalával és – Anglia egyetlen bíborosaként – a legmagasabb egyházi ranggal járó

köpönyeget.

Vajon megbánta valaha, hogy elveszítette Joan Larkot és a fiait? Avagy nagyon is megérte az áldozat? Mindössze három évbe telt a Lark Reggele fogadóból eljutnia idáig, miután a döntés megszületett. Diplomatikus volt, soha nem utalt erre. Az ő alkatának nem volt része a walesiek sóvárgása megnevezhetetlen dolgok után.

– Ferenc király bizonyságot tett a helytállásáról – mondta nyersen, azon a hideg, februári reggelen, miközben letelepedtünk a hatalmas, itáliai íróasztala elé.

Tudtam, mire utal. Arra, hogy Klaudia királyné várandós. Ferenc tehát riasztó módon bizonyította, hogy harcosként és gyermeknemzőként egyaránt megállja a helyét. A trónra lépését követő néhány hónapon belül hadba vonult, csatába vezette seregét az itáliai Marignanónál, bámulatos győzelmet aratva a pápai erők felett. Szándékában állt franciává tenni Észak-Itáliát, és javában közeledett e cél eléréséhez.

– Talán meghal majd. – Abban a pillanatban átkozódtam.

– Úgy fest, hogy él és virul minden, amit Ferenc csinál. Igazából rendkívül szerencsés embernek látszik – hangjából úgy tűnt, Wolseyt bosszantotta ez. Fortélyok ellen tehet az ember, a szerencse ellen nem.

– És mindenki a nyamvadt udvaráról beszél. Az eleganciájáról, a *ballet de cour*járól, a terveiről, hogy *châteaux*-kat építtet.

– Újdonság, felség. – Wolsey beleszagolt az ezüst illatszertartójába, amelynek hordására rákapott. – Ő a legújabb király Európában. Ez elmúlik majd.

– Ó, de nem is ő a legújabb király! – Elővettem a

magyarázatul szolgáló levelet, amely csak aznap reggel érkezett, és átadtam Wolseynak.

Ő falta a szemével.

– Ferdinánd halott. – Gépiesen keresztet vetett. – Burgundiai Károly Spanyolország királya.

– Igen. Európa legújabb és legfiatalabb királya immár egy tizenhat esztendős Habsburg.

– És felséged ezáltal öreg rókává lett közöttük – mosolygott Wolsey. – Jó, hogy megszabadultunk Ferdinándtól. Nem vettük hasznát, igazából senki nem vette hasznát. Egy új király Spanyolországban, egy gyermekkirály… micsoda lehetőségek fakadnak ebből!

– Manipulációra?

– Milyen jól megértjük egymást.

– Ezért van kegyelmed ott, ahol van. – És hatoljon el a tudatáig, hogy én tettem őt oda, nem ő saját magát. Nélkülem semmit nem tehetne, semmi volna. – Nem minden gyermekkirály manipulálható. Az életkor nem szükségképpen az ártatlanság fokmérője.

– Úgy tudom, ő átszellemült, furcsa alak.

– Az igazság az, hogy ismeretlen. Mint jómagam voltam a trónra lépésemkor.

– Feladatunknak tekintjük majd, hogy kiismerjük a természetét, értesüléseket gyűjtsünk. Számos kapcsolatom van a burgundiai udvarban, megbízhatóak… ha elég fizetséget kapnak.

Visszatekintve önkéntelenül nevetnem kell Wolsey primitív kémkedési módszerein; akkoriban kifinomultnak minősültek. Cromwell géniusza még nem szentelte magát ennek a

művészetnek.

Wolsey folytatta:

– Meg aztán ott van a királyné. Kapcsolatba léphet az unokaöccsével, és a válaszaiból képet alkothatunk a…

– Nem! – kiáltottam. – Katalinnak nem szabad szólni az apja haláláról!

– De hát ez tény; holnapra mindenütt tudni fogják.

– Holnapra bezárom a szülőszobába, elvágom az udvarral való minden kapcsolatát, ahogy a szokás előírja. Túlságosan közel van a szülés ideje. Ezúttal nem fogom felzaklatni, nem engedem, hogy felzaklassák! Ferdinánd nem fog nekem ebbe a gyerekbe kerülni, ahogy belekerült már a feleségem hűségébe és szeretetébe! Hadd rothadjon, és kímélje meg a gyermekemet!

Wolsey felkelt, csillogott a szerfölött szép, karmazsinszínű szaténszövetből készült köpenye.

– Felség, ez a királynénak a… – Finom volt a kérdés.

– Hatodik terhessége – kiáltottam, megemelve a hangomat. – De már nagyon közel van a végéhez, és jó egészségnek örvend. Imádkozzék értem, Wolsey! Ne kérdéseket tegyen fel mint politikai kreatúra, hanem imádkozzék értem mint bíboros! – Vagy már teljesen elfelejtette, hogyan kell? – tűnődtem. Szokott egyáltalán Wolsey imádkozni? Imádkozott valaha is? Vagy egyáltalán nem is volt benne soha papi elhivatottság, csak lángoló ambíció, ami arra késztette, hogy bármely, kéznél lévő eszközt felhasználjon?

– Imádkozzék értem, a gyermekemért! – Lesöpörtem a lakkozott, intarziás íróasztal tetejéről az összes papírt, amin Wolsey dolgozott. – Ez a dolga, az egyetlen dolga!

* * *

Katalin 1516. február 18-án dőlt ágynak, és rövid vajúdás után egy szép kislányt hozott világra.

Áradó boldogsággal öleltem magamhoz mindkettejüket.

– Máriának fogjuk nevezni – jelentettem ki. A húgom után, gondoltam. Legyen olyan szép és szeretetnek örvendő, mint a húgom, Tudor Brandon Mária.

– A Szűz után – suttogta Katalin.

A szoba ajtaján túl az egész udvar várta a híreket. Feltéptem mindkét magas ajtószárnyat, és terpeszbe vetett lábbal megálltam a küszöbön.

– Egy szép hercegnő született! – kiáltottam. – És ha ezúttal lány, hát, Isten segítségével egy fiú következik majd.

Az aranyozott mennyezet zengőn verte vissza az örömkiáltásainkat.

Ekkor szomorú ábrázattal előrecsoszogott a velencei követ, Giustinian.

– Sajnálom, felség, hogy oly sok korábbi vesztesége után leánya született. – Lesütötte a szemét. – Isten talán nem akarja, hogy fiúörököse legyen – súgta a fülemhez hajolva.

A bolond!

– Nem vagyok-e olyan férfi, mint mások? – kiáltottam. Gustinian, mintha nem hallotta volna. – Nem vagyok-e olyan férfi, mint mások? – ordítottam, közvetlenül az udvaroncok előtt. Olybá tűnt, nem vagyok képes fékezni magamat.

WILL:

Igen, ez a kérdés kísértette Harryt: Nem vagyok-e olyan férfi, mint mások? Évekkel később George Boleyn gyakorlatilag halálra ítélte magát, amikor a perében felolvasott egy nyilatkozatot, miszerint ő és Anne húga nevettek Henriken, amiért az híján volt az életerőnek és a férfiasságnak.” „Nem volt benne sem potencia, sem férfiasság.” Azt hiszem, ezek a szavak voltak. Persze eltelt húsz év azután, hogy Henrik kirohant Gustinian ellen, de úgy vélem, e tekintetben mindig is híján volt a magabiztosságnak.

És miért nem? Az első felesége végső soron szívesebben időzött a rózsafüzérével és a gyóntatójával. A második gúnyt űzött a potenciájából, és felszarvazta az udvaroncaival. A harmadik megnyugtatta, de hamar meghalt. A negyedik annyira visszataszító volt számára, hogy nem volt képes helytállni – mindamellett megalázó volt, hogy el nem hálásra hivatkozva kellett nyilvános annulálásért folyamodni. Az ötödik látványosan szarvazta fel, és köznevetség tárgyává tette. A hatodik – Harry túlságosan is beteg volt, hogysem ápoláson kívül bármilyen más szolgálatát igénybe vehette volna, és állítólag még ő is így válaszolt, amikor Harry megkérte a kezét: „Sire, jobb volna a szeretőjének lenni, mint a feleségének!”

Nézd csak a sokat házasodott uralkodót: kora reggel kel fel. De mi van a késő éjszakai lefekvéssel? Vajon „olyan férfi volt, mint mások”, vagy sem?

Ifjúkorában bizonyosan buja volt. Bessie Blount és

Mary Boleyn (bocsánatodért esedezem, drága Catherine-em) tanúsíthatnák ezt. De fájdalom, nem kérdezhetjük meg ezeket a hölgyeket, és tulajdonképpen nincs élő ember, aki tanúskodhatna Harry potenciáját – vagy annak hiányát – illetően.

Annyit kijelenthetünk, hogy az egész téma sok nyugtalanságot okozott. Különös tény: Harrynek több felesége volt, mint szeretője.

Csak azért említem ezt, mert a királyról oly széles körben feltételezik, hogy kéjenc volt. Az átlagember fantáziáját csiklandozza a gondolat, hogy hat nőt vett feleségül. Az átlagember csak mint hancúrozásra gondol a házasságra, soha nem gondol a szomorú következményekre: az unalomra, a veszekedésre, az illúzióvesztésre, a jogi bonyodalmakra. Ezért vannak a legtöbb királynak szeretői: bizonyosan könnyebb, és kevesebb áldozatot követel. Harryt azonban nem engedte a lelkiismerete, hogy a szokott módon a *droit de seigneur*-t, az úr, avagy az első éjszaka jogát gyakorolja, hacsak nem álltak fenn kivételes körülmények.

XXVI

Együtt örvendeztünk Katalinnal ennek a gyereknek, akinek köszönhetően ismét osztoztunk mindabban, ami egykor közös volt bennünk: a zene, a tudományok szeretetében, a csendes bajtársiasságban. A kis Mária hercegnő koraérett volt, és örömét lelte a világban, amely körülvette őt. Boldogság volt megkeresni számára a megfelelő nevelőt, aki foglalkozik vele, kiválasztani részére a neki tetsző hangszert, örülni az első lépéseinek és a jókedvű nevetésének. Ugyanis derűs és elbájoló gyermek volt, aki soha nem sírt. Katalin és én mint szülők békében voltunk egymással.

A következő évben Katalin ismét teherbe esett, de korán elvetélt, jóllehet, azon a nyáron elővigyázatosságból nem vágtunk neki a honi országjáró körútnak.

Tekintetbe véve Ferenc páváskodását és agresszív pózolását a kontinens színpadán, valamint Spanyolországban az ifjú Károly finom hatalomátvételét – ő továbbra is talány volt, akit gondosan őrzött és okított a nagyapja, Miksa – Wolseynak és nekem politikailag több mint elegendő elfoglaltságunk akadt. A Földközi-tenger túlsó partján egy arrogáns és kiváló új török szultán, Szulejmán azzal kezdte az uralkodását, hogy rémisztő könnyedséggel meghódította az összes környező területet. Leó pápa egyre nyugtalanabbul, mind nagyobb fenyegetettség közepette uralkodott a Ferenc és Szulejmán becsvágyának

csapásirányai között félúton fekvő pápai birtokokon.

Wolsey volt az (el kell itt ismernem, javára kell írnom az államférfiúi képességeit, hiszen a nagyszerűsége ebbéli minőségében nyilvánult meg), aki indítványozta, hogy Anglia támogasson egy egyetemes békeegyezményt, amelyben a keresztények testvérekként egyesülnek, hogy a hitetlenek ellen harcoljanak, és gátat vessenek Európában a török katonai terveknek.

Ez a békeegyezmény természetesen Londonban került volna aláírásra, az én védnökségem alatt, Wolsey pedig mint pápai legátus lett volna jelen.

Leó pápa lelkesen fogadta az indítványt, mi pedig Tournai-t csalétekként használva arra csábítottuk a franciát, hogy jöjjön Angliába aláírni az egyezményt. Nem csupán egyesülni fogunk a békében, de hatalmas keresztes hadjáratot is tervezünk és indítunk a törökök ellen.

A világ megállt arra az időre, amíg a sok-sok keresztény ország – Anglia, Franciaország, a Német–Római Birodalom, a Pápai Állam, Spanyolország, Dánia, Skócia, Portugália, Magyarország, az itáliai államok, a Svájci Konföderáció és a Hanza-városok – legátusai, követei, főurai és prelátusai összegyűltek Londonban, hogy aláírják az egyezményt. A Szent Pál-katedrális főoltára előtt Wolsey celebrált főpapi misét, és általános békét hirdetett a keresztény világon belül. Wolsey kardinális, Anglia lordkancellárja, pápai legátus az „egyetemes béke építőmesteré”-vé nyilváníttatott. Ragyogott az arca a diadalmas megdicsőüléstől.

Anglia és Franciaország között akadt néhány magánjellegű rendeznivaló. Az egyik Tournai-val volt kapcsolatos. A tervem,

hogy megtartom Anglia részeként, nem alakult jól. Roppant költségesnek bizonyult, és a kísérleteim, hogy a város lakóit eltántorítsam a francia megátalkodottságuktól, teljes kudarcot vallottak. Beleegyeztem, hogy hatszázezer koronáért visszaadom Tournai-t Franciaországnak – ez kevesebb volt, mint amennyibe nekem került az elfoglalása és a helyőrség állomásoztatása, de soha ne bánkódjunk olyan pénz miatt, amely az adott időben ígéretesnek tűnő eszmére költünk.

A másik Ferencet és jómagamat érintette. A francia király nyilvánvalóan éppúgy égett a vágytól, hogy lásson engem, mint én, hogy lássam őt. Olyan kíváncsiság volt ez, amelynek kielégítésében megállapodtunk. A következő nyáron, a teljes udvarunk kíséretében szándékoztunk találkozni Calais mellett, egy Aranyvölgy nevezetű helyen.

* * *

Amikor az utolsó diplomaták és távoztak, és a hajók az egyre erősödő őszi viharokban átkeltek a csatornán, egy roppant kényes természetű személyes dilemmával szembesültem.

Bessie állapotos volt.

Várt a tárgyalások befejezéséig, és csak utána közölte velem. Az ünnepségek ideje alatt nem láttam; illendő módon magam mellett tartottam Katalint, ahogy a jó ízlés, a protokoll és a tisztelet megkövetelte. Ám az szóba sem jöhetett, hogy ágyba bújjak vele, mivel ismét egy terhesség elején járt.

Alig vártam, hogy újfent élvezzem Bessie-t és az utolérhetetlen kegyeit; azon kaptam magam, hogy ezekre

gondolok a hosszú és fárasztó estélyen, amelyet Wolsey adott a York Place-ben, és amelyről hízelgő krónikások azt jegyezték fel, hogy „túltett mindenen, amit akár Kleopátra, akár Caligula adott”, miközben annak a két buja kecskének a szelleme valójában nem Wolsey asztalán, hanem a fejemben leledzett. Miként használtuk egymást Bessie meg én, képzeletben, míg a velencei követ az adriai kereskedelmi útvonalakról duruzsolt a fülembe!

És most, miközben máris szárnyra kapott bennem az előre felszított vágy, és éppen Bessie-t kerestem…

– Felség, gyermeket várok. – Milyen nyugodtan ejtette ki a száján ezt a három letaglózó szót.

Elejtettem a karját.

– Igen – mondta. – Júniusban esedékes.

Hét hónap. Bessie várakozón állt (a szónak mindkét értelmében), várta, hogy boldog szavakat halljon tőlem. *Milyen csodálatos. X. hercegnőjét csinálom belőled. Micsoda öröm. Kérjél bármit, és a tiéd. Saját birtokot, rangot kell kapnod,* Maitresse en Titre-*ré kell nyilvánítanom téged, szerelmem, csillagom, szépségem.*

– Távoznod kell az udvarból – mondtam.

– Igen. – És?

– Majd… majd keresek számodra egy helyet. A közelben, hogy vigyázhassak rád, amíg a gyerek meg nem születik. Talán egy perjelséget Essexben.

Bessie arca megváltozott.

– De…

– Azonnal távoznod kell a királyné szolgálatából. Botrányos lenne, ha továbbra is a komornája maradnál. Gyalázat lenne

mindhármunknak.

– És apám? – kiáltotta Bessie. – Neki is távoznia kell a szolgálatodból? Neki nem megszégyenítő tovább szolgálni egy… egy embert, aki elcsábította a lányát?

– Szóval most elkezdesz szenteskedni? Az elején nem ilyen hangon beszéltél. Ó, nem, akkor azzal intézted el az aggályaimat, hogy túlzottan lelkiismeretes vagyok, és ódivatú.

– Nekem is van becsületem! Nem csak neked meg a királynénak van rá jussotok! Van becsületem, és apámnak is van becsülete, és most ilyen hányavetin kezeltetik…

Milyen unalmas volt ez, milyen kellemetlen. Miért válik ennyire keserűvé minden öröm utóíze?

– Ugyan már, Bessie. Szórakozás volt, megbeszéltük, jól éreztük magunkat egymással, de most ideje tekintetbe venni az illendőséget, nehogy botrányt keltsünk, és ezzel kárt okozzunk magunknak. És a gyereknek.

– Én szerettelek téged! Szerettelek, és most úgy kezelsz engem, mint egy terhet, egy megoldani való problémát.

Tessék, a rettenetes szó: szerelem. Én nem akartam, hogy szeressenek; ez teher volt számomra. A nem kívánt szerelem a legsúlyosabb teher mind közül.

– Nem te vagy a teher… – kezdtem, de túlságosan bonyolult és komplikált volt elmagyarázni, és végül nem voltam képes kimondani az egyedüli szavakat, amiket Bessie egyébként igazán hallani szeretett volna.

– És mi lesz utána, amikor megjött a gyerek?

– Wolsey keres neked egy férjet. Sose félj, jól ki leszel házasítva!

– Wolsey!

– Tehát látod, hogy nem fogsz „megszégyenülni”. Éppen úgy férjhez adható leszel, mintha egész idő alatt érintetlen maradtál volna az udvarban.

– Hagyod, hogy Wolsey foglalkozzon még ezzel a… személyes dologgal is?

– Ez nem személyes, Bessie.

Számára ez tragédia volt, számomra pedig kínos.

Bessie részéről nem lehetett ellenállás. Utasításokat adok ki, és reggel elmegy.

Aznap éjjel egyedül feküdtem az ágyban, és elborzadva, szorongva tűnődtem, mi lakozik bennem, miért nem érzek iránta semmit. Hiszen három éven át illesztettük össze a testünket, nevettünk, énekeltünk és váltottunk szeretetteljes szavakat. De az ő cselekedetei valódiak voltak, míg az enyémek nyilvánvalóan nem.

Éjfél felé nyugtalan álomba merültem. Azt álmodtam, hogy pipacsos réten kelek át, amelyen minden egyes virág közepéből, ha az ember mélyen belenézett a piros közepébe, egy nő arca nézett vissza. Az arcok különböztek egymástól, de mindegyik virág egyforma volt. Ha csokrot gyűjtöttem belőlük, hamar lekonyultak az ezüstvázákban, amelybe tettem őket, és az éjszaka folyamán mindig elhervadtak. Az illatuk kellemes volt, de nem ejtett rabul. Ettől zavarba jöttem, mivel az arabok orvosságként használták a mákot, amely állítólag erős függést okoz.

A reggeli napsütés szétszórta a különös álmom foszlányait, de az elkövetkező napot máris áporodottnak éreztem.

XXVII

Katalin azt kívánta, hogy a gyermekünk Greenwichben szülessen meg. Mária ott született, és Katalin ugyanazt a szobát akarta, ugyanazt a személyzetet és azt, hogy minden ugyanúgy legyen. Egy jó kereszténynek nem szabad babonásnak lennie, de Katalin „botlása” fölött, ha mondhatom így, szemet hunytam, hiszen magam is osztoztam benne. Bármilyen áldozatot meghoztam volna, mert nem tudtam, melyik sarokból jön a veszedelem.

– Én itt születtem – mondtam a kis Máriának, amikor egy késő áprilisi reggelen a palota kertjében sétálgattunk. Katalin előtt lépdeltünk, akinek teljes szélességében szüksége volt az ösvényre, annyira elterebélyesedett. És nem csak a baba miatt. Ő maga vált igen terebélyessé.

Mária felpillantott rám. Szerette hallani a hangomat, ezt érzékeltem.

– Igen, itt születtem, és itt születtél te is. Anyád és én itt kötöttünk házasságot. Ez különleges hely.

Harsogón kék volt felettünk az égbolt, és éreztem a levegőben a közelgő tavasz illatát: az üdeség és a halál sajátos elegyét. Közel jártunk a gátfalhoz, ahol a Temze cirógatta a köveket.

Mária felmutatott a sirályokra.

– Madarak!

Milyen ügyesen beszélt! Milyen eleven volt!

– Igen, tengeri madarak – mondtam. – Megtalálni őket mindenütt, ahol nagy víz van. – Kitekintettem a ringatózó csónakokra, kiváltképp a királyi rakpartra, ahol a régóta várt zászlóshajóm volt kikötve. – A vízben áll Anglia nagysága – jelentettem ki. – Minden oldalról körülvesz bennünket, és megvéd az ellenségeinktől, ugyanakkor viszont megengedi, hogy uraljuk, és a szolgánkká tegyük. Hajókkal, ahogyan lóháton szoktak az emberek, messzire eljutunk.

Mária a *Henri, Grâce à Dieu*-ra mutatott.

– Menjünk nézni.

– Nem. – Katalin a fejét rázta.

– Hadd mulasson a gyerek – mondtam.

– Mármint te magad. – De azért beadta a derekát.

Megmutattam a leányunknak a hatalmas hajót, mely a *Great Harry* becenevet viselte. A palánk deszkáinak szaga, a kötélzete minden nyikordulása dalra fakasztott bennem valamit, a messziségbe, a nyílt tengerre vágytam…

Mária a kapitány mérőzsinegével kezdett babrálni.

– Ezzel mérik meg, milyen gyorsan halad a hajó – mondtam, szétfejtve a kicsiny ujjait, hogy elejtse a kötelet. – De nem szabad összegubancolnunk.

Mária nyafogni, majd sírni kezdett. Katalin, aki a rakparton állt, felpillantott. Anyai fülével meghallotta a távolból Mária sírását.

Kézen fogta a gyereket, ahogy leléptünk a hajóhídról, és kényszerítette, hogy engedelmesen lépdeljen a gátfal mellett, mely elválasztotta a palota kertjét a környező mocsaras területtől és magától a folyótól – hiszen miközben Greenwich tengeri palota volt, védelmet élvezett a víz kártételeitől.

* * *

Katalin május elején vonult be a szülőszobába, és Mária meg én nagy izgalommal kísértük. Sosem képzeltem volna, mennyire megváltoztat minden eseményt egy gyerek jelenléte. Ami azelőtt államügy, nyilvános szertartás volt, immár a családunk történetének része lett.

Ahogy Katalin elbúcsúzott tőlünk, és a hatalmas ajtószárnyak becsukódtak mögötte, Mária ragaszkodott hozzá, hogy még egyszer, utoljára megsimogassa őket. Aztán odanyújtotta a kezét nekem.

– Megyünk imádkozni – mondta.

Katalin suttogta ezt, közvetlenül mielőtt bement? Vagy egyenesen Mária szívéből fakadt?

– Jól van. A lehető legjobb helyen fogunk imádkozni.

Az obszerváns barátok templomába vittem, a kis kápolnába, ahol Katalinnal megesküdtünk, közvetlenül a greenwichi palota tőszomszédságában.

Soha nem jártam ott szertartásokon kívül, és így roppantul más volt. Ezúttal magánemberként jöttem, kíséret nélkül. A sötétség volt az első dolog, amire felfigyeltem. Amikor nem zajlott nagy fontosságú szertartás, a kápolna belseje nem volt kivilágítva, és még nappal is homályba burkolózott, leszámítva az ablakokon beszűrődő derengést.

Mária abbahagyta a fecsegést, és cövek módjára megállt a középső hajóban. A varázslatos fény megragadta, szótlanná és áhítatossá tette, ahogy kell.

Megfogtam a kezét, és ő nem ellenkezett, hanem

készségesen engedelmeskedett. Letérdeltünk egymás mellé, szemben az ostyatartóval és az oltárral. Arra számítottam, hogy Mária izeg-mozog majd, panaszkodik és menekülni szeretne. Ehelyett mozdulatlanná dermedt az örömtől, és szófogadó volt. Együtt imádkoztunk, hogy Katalin baj nélkül szüljön, és adassék egy trónörökös. Aztán Mária kereket oldott, én pedig tovább imádkoztam magamban, egy fiúért könyörögve. A színes üveg széttördelte a fényt, vörösre és kékre, amely transzcendens egésszé egyesült és vibrálni látszott a kápolna belsejében. Még az esküvőm napján sem láttam ezt a fajta fényt; a fáklyák és gyertyák adta mesterséges világosság eltakarta.

Arra számítottam, hogy Mária mélyen alszik egy imazsámoly alatt, vagy magában, csendesen játszik. Ehelyett térden állt a kopott köveken Szent Anna szobra előtt, és egyenesen előre meredt a tágra nyílt, elkerekedett szemével.

Katalin hosszú napokig a szülőszobában maradt. Ezt a terhességét tehát teljesen kihordta. Ez önmagában véve jó jel volt. A nyolc terhessége közül csak három másik tartott az előírásos ideig. És ezek az elmúlt hónapok boldogan teltek számára. Nem voltak gondok az egészségével, nem volt vízkórság, nem kalapált a szíve, nem dagadt meg a keze és a lába. Nem volt köztünk viszálykodás. Ferdinánd halála folytán teljesen az enyém lett, és ő a szíve mélyén örvendezett ennek. Vagyis én azt hittem.

A vajúdása pontosan az esedékesnek megjelölt napon indult meg. Szép, verőfényes májusi nap volt, éppen olyan (ezt mondták), mint amilyenen én születettem. Minden úgy

zajlott, ahogy kell, és az orvosok rendszeres beszámolói biztatóak voltak. *A királyné jól viseli a fájdalmait… A királyné tolófájásai elkezdődtek… A királyné úgy érzi, közel a szülés…*

Aztán csend. Egyetlen orvos sem jött a szobaajtóhoz. Nem volt jajgatás, sem az anya, sem a baba részéről. Csak az idő múlása, ahogy a hosszú, nyári nap a végéhez közeledett. Lement a nap, kezdetét vette az alkonyat, kékesszürke derengésbe vonva folyót és a palotakertet.

Aztán velőtrázó sikoly hasított át az ajtón. Katalin sikoltása.

Még mindig nem került sor semmilyen közlésre, nem nyílt ki a külső szoba ajtaja. Muszáj volt bemennem, jóllehet, megtiltották. A kilincsre tettem a kezemet, és arra lettem figyelmes, hogy éppen nyitják az ajtót a másik oldalról. Berontottam a szobába.

Linacre várt rám. Az arca nem árult el semmit. Olyan semmilyen volt, mint a régi hó februárban.

Megkönnyebbültem. Ez azt jelenti, hogy Katalin él, hiszen ha nem élne, Linacre ábrázata aligha lenne ennyire kifejezéstelen.

– Felség – intett –, a királyné azt óhajtja, hogy legyen vele.

Követtem őt a szomszédos szobákon keresztül (mindegyik el volt függönyözve, hogy kívül tartsa a levegőben lévő mérgeket, ezért sötét volt, a levegő pedig fülledt), az utolsóba, amely mind közül a legsötétebb volt: a szülőszobába.

Katalin a nagy ágyon feküdt, a szolgálói spongyákkal törölgették, és a verejtéktől csapzott haját fésülgették. Még mindig orvosok tüsténkedtek körülötte, pattogó hangon utasításokat osztogattak, tálakat és véráztatta kendőket

szedtek össze. Olyan nagy volt a nyüzsgés odabent, mint egy estélyen.

– Henrik – intett nekem Katalin. Odaléptem, és megfogtam a kezét. Olyan ernyedt, nyirkos és meleg volt, akárha vastag mosogatórongyot fogtam volna a kezembe.

– Mi történt? – tudnom kellett. Bármi történt is, tudnom kellett. Katalin él, legalább ebben biztos lehettem.

– Halott. – Ennél többet nem kellett mondani. Ez az egy szó kifejezett mindent.

– Fiú?

Katalin megrázta a fejét.

– Lány.

Akkor ez nem annyira rossz, nem egyértelmű jel.

– Sajnálom. – De megkönnyebbültem. Az ég még nem nyilatkozott meg félreérthetetlenül. Mindenekfölött egy világos jeltől rettegtem. – Láthatom?

Katalin megpróbált megállítani, de én nem törődtem a gyengén intő kezével, ahogy az ágy lábánál heverő kicsiny csomag felé fordultam; az arcát, a holt voltát jelezve, letakarták.

Nem emberi arc volt, amit lelepleztem, hanem egy szörnyszülötté. Csak egy szeme volt, nem volt orra, csak egy nagy lyuk tátongott a helyén, gombaszerű, duzzadt ajka alatt fogak látszottak.

– Jézusom! – hőköltem hátra.

Katalin a kezem után nyúlt, és megszorította. Szóval ezért sikoltott fel, amikor megpillantotta.

– Mit hoztál világra? – Szégyellem magamat, hogy éppen ezeket a szavakat intéztem hozzá, mintha az ő műve lett volna

a szörnyszülött.

Katalin lehunyta a szemét.

– Nem én voltam. Nem tudtam, hogy mi fejlődik bennem.

– Tudom. Bocsáss meg. – Ahogy felidéztem magamban a sok-sok alkalmat, amikor szeretetteljesen figyeltük a terebélyesedő hasát… miközben a belsejében ez a rettenet öltött alakot. – Bánatomban beszéltem, és ostobán. – A csomagra pillantottam. – Hála Istennek, hogy kikerült belőled, és holtan született. – El kell temetni valahol, megszentelt földtől távol. Mélyen, ahol szétrohadhat, és soha nem támadhat fel.

Intettem William Buttsnak, Linacre ifjú segédjének.

– Hívjanak egy papot – mondtam. Azt akartam, hogy csakis pap foglalkozzék a dologgal. Butts bólintott, aztán kezdett lehajolni, hogy felvegye a csomagot.

– Állj! – kiáltottam. – Ne érjen hozzá! – Hadd heverjen az ágytakarón, amit utána el kell égetni. És templomi szertartás helyett Katalinnak és nekem rituálisan kell megtisztulnunk és megáldatnunk.

Bejött a pap, és miután elmormogott néhány szót, gyengéden felvette a torzszülött holttestet, és egy zsákba tette. Tudta, mi a teendője vele. Nem szándékoztam megmondani neki, és azt sem akartam tudni, hová temeti.

Ragaszkodtam hozzá, hogy azonnal jöjjön be egy másik pap, hogy megáldja és megtisztítsa Katalint, velem együtt. Így is történt, miközben az ágyról eltávolították az összemocskolt ágyneműt, nekem pedig a karomban kellett tartanom Katalint. De nem mertem kimenni a szobából, amíg ez meg nem történt. Reszkettem a félelemtől… az iszonyattól… a rossz

előérzettől.

Katalint, aki ernyedten feküdt a karomban, a hosszú palotaszárnyon át a saját lakosztályába vittem, ahol friss lenvászon ágyneműt húztak a saját ágyára, és kitárták az ablakokat, hogy bejöhessen az egészséges nyári levegő. Ki abból a fertőtől és haláltól bűzlő szobából, a szabályos világ nappali verőfényébe! Katalin nem tiltakozott, egyszerűen hagyta, hogy vigyem, mint egy álmos gyermek, akinek már ágyban a helye.

Amikor távoztam a kvártélyából, a Szent Lőrinc perjelségből való novíciusok egyike várt rám a testőrszobában. Szelíd pillantással kereste a tekintetemet a csuklyás, fekete csuhájában.

– A perjel küldött a hírrel… miszerint Blount úrnő vajúdni kezdett. Küszöbön áll a szülése. – Várt, nem tudván, hogyan fogadom a hírt.

– Akkor oda kell mennem. – Akár egy alvajáró, úgy hallottam a saját hangomat. Kezdett immár minden álomszerűvé válni. Próbára tétettem éppen, és immár nem tudtam, mit kíván tőlem Isten. De tudtam, hogy látnom kell mindent, aminek a látása számomra elrendeltetett. Bessie mellett kell lennem még akkor is, ha valami rossz vár rám ott. Az emberség azt követelte, hogy Bessie-vel együtt viseljem el.

– Vezess – mondtam.

* * *

A fiatal novíciussal – aki közölte velem, hogy Richard a neve – Greenwichtől egyenesen a Tower felé tartva keltünk át a

Temzén. Ott pihent lovakat kerítettem a királyi istállóból, és nekivágtunk az éjszakának a perjelség felé, amely mintegy harminc mérföldre volt Londontól.

Először is át kellett szelnünk az immár kékes, nyárközépi sötétségben szunnyadó várost. Vajon követte bárki is a jövendőmondásra használt ősi Szent Iván-éji rituálékat? Készítsél kalácsot, szórjál bizonyos virágokat az ágyra, aztán hátrálj némán… A házak csendesnek tűntek. Az emberek – a bárányaim – biztonságban aludtak odabent. Ó, Istenem, bárcsak meg tudnám adni nekik azt a biztonságot, amelyre legfőképpen szükségük van – egy örököst, akinek elvitathatatlan joga van a trónra.

A Bishopsgate-nél hagytuk magunk mögött a városfalat, és egyenesen nekivágtunk a vidéknek. Még Szent Ivánkor is az éjszaka legsötétebb szakasza volt ez. Nem láttam, mi terül el előttem. Csak Richardot, aki elöl járva kalauzolt. Jól ismerte az utat. Az utóbbi alaposan ki volt taposva a Szent Lőrinc perjelség és Wolsey háza között, aki a perjelség gyámolítója és patrónusa volt.

Korán pirkadni kezdett a keleti égbolton, a menetirányunk szerinti jobb oldalon. Mindvégig szótlanul igyekeztem száműzni a fejemből a képet: a rettenetes gyereket, akit az igazi feleségem szült nekem. A sötétség nem kedvezett. Csak nappal voltam képes elviselni a gondolatot, máskor nem. Az átok immár föld alatt van, biztonságban.

Feljött a nap. Üde volt körülöttünk a táj. Nyaldosta a napfény a mezők sarjadó barázdáit, biztatva őket, akárha gyerekek volnának. A harsogó zöld a termékenység és azon túl az érettség ígéretét látszott magában hordozni. Egy zöld

istennő uralta azokat a mezőket.

– Íme! – Richard, a novícius megrántotta a lova kantárszárát, és egyenesen a felkelő nap felé mutatott.

Egy pillanatig nem láttam semmit. Aztán a szemem előtt öltöttek alakot a mézszínű kövek, és egy jókora épület lett belőlük.

Elvakított bennünket a vöröses, aranyszínű felkelő nap, miközben végigvágtattunk az ösvényen.

A nagy kapusháznál egy kövér szerzetes pislogott, ahogy meglátott, majd felismert.

– Felség. – Maga köré nyalábolta a csuháját, a kapuhoz sietett, és tiszteletteljesen meghajolt. – A hölgy a perjel lakosztályában van.

A hölgy: finomkodó módja Bessie megjelölésének.

Richard szótlanul egy kicsiny ház irányába mutatott. Az elkülönülten állt a kolostor többi részétől, nem kapcsolódott ahhoz semmilyen módon.

– Köszönöm – mondtam. Richard tetszett nekem. Úgy tűnt, van benne érzékenység és emberi szeretet, ami nem ugyanaz, mint az égi fajta, mely gyakran híján van a megértésnek. Az erszényembe túrtam, hogy megjutalmazzam a tizenkét órás utazásáért. Megállított.

– Kérem, adjon ajándékot Miasszonyunknak a nevemben – mondta, a tekintetét az enyémbe fúrva.

Miasszonyunknak. A Szűznek. A puszta szó odaadástól és érzelemtől volt eleven.

– Ha így kívánod – mondtam.

A perjel szállására mentem, ahol Bessie tartózkodott. Wolsey

intézte mindezt. Ő választotta éppen ezt a perjelséget az összes többi közül. Feltételeztem, hogy megvolt rá az oka. Milyen jellemzők alapján választana az adott célra valaki egy perjeséget? Evilágiság, jótékonyság, kényelem, névtelenség?

A perjel mind a négyet megtestesítette. Gondolatban újfent megdicsértem Wolseyt, miközben a lelkem kárhoztatta, mint a papság szégyenfoltját.

A perjel, akit értesítettek az érkezésünkről, csupa figyelmesség és diszkréció volt.

Fiatal volt. Ez meglepett. Bernát atyának hívták (Clarviaux-i Szent Bernát után?). Meghajolt, és így szólt:

– Amikor eljött hozzánk Blount kisasszony, akit Wolsey bíboros küldött, és őt jóságos természetűnek és melegszívűnek ismerjük, úgy döntöttünk, hogy a kisasszonyt, mint nemes vendéget a saját kvártélyunkban szállásoljuk el. Mert hiszen ki ítélkezhet mások felett? A betlehemi fogadós megmutatta nekünk az utat: hogy minden látogató az ég küldötte.

Fojtogatott a hízelgése, meg aztán a szívem is össze volt törve.

– Hol van? – csak ennyit tudtam kérdezni.

– Az odafenti lakosztályban – válaszolta a perjel, és felfelé intett. – Az enyém fölött – tette hozzá.

Felhágtam az ódon hajlék kőlépcsőjére. Szőnyeg borította, és észrevettem, hogy a gyertyatartókban csak a legfinomabb méhviaszgyertyák meredeznek. Nem égtek, és újak voltak: ez azt jelentette, hogy kidobták a félig égett csonkokat, nem használták őket többé. De miután felértem az emeleti lépcsőpihenőre, minderről megfeledkeztem, mivel azonnal egy nyugtalan novícius jött elém.

– Felség! – térdre esett.

– Kelj fel! – intettem. – A hölgy? – Akár én is használhattam a szépítő kifejezést, ahogyan mindenki más tette.

– Vajúdik. De még nem ért a végére, Sire, mivel ez az első szülése.

Igen, az első mindig tovább szokott tartani.

A novícius visszavonult, egy lomha pap lépett a helyébe.

– A bábaasszonyok és az ispotályosok vele vannak – jelentette ki. A puszta szavai nyilvánvalóvá tették számomra a rosszallást. – Úgy gondolják, hogy hamarosan meglesz.

Rendben. Hátat fordítottam, jelezve, hogy hagyjon magamra. Kipillantottam a Szent Lőrinc-kolostor udvarára, gyönyörködtem a rendben, az egyszerűségben, a termelésben. Arra vágytam, hogy ilyen legyen az országom.

Felötlött bennem, hogy a templomba megyek, amelynek nagy, szürke épülettömbjét magam előtt láttam. De féltem, hogy lemaradok Bessie szülésének végéről, és… Túlságosan is zavarodott voltam, nem tudom világosan leírni. De úgy éreztem, hogy, még ha mintegy megtisztultam is, vakmerőség lenne az Úr oltárához látogatni…

– Felség! – Egy fiatal novícius jött a szoba ajtajához. – Blount úrnő egy szép fiút szült!

Egy fiú.

– Felségedet kéreti. – Mosolygott. Ő nem ítélt el. (Túlságosan fiatal volt? Túlságosan közel a kísértés forrásához?)

– Jövök.

Követtem a fiatalembert a várószoba ajtaján át, a perjel fogadószobáján keresztül be, a belső vendégszobába. Még

zavarodott állapotomban is észrevettem, hogy fényűzően van berendezve.

Egy dajka kíséretében egy bábaasszony lépett felém, akár egy ostyát feltartó pap.

– A fia – mondták majdnem egyszerre. Elém tartották a pólyát. Belekukkantottam.

Az *ő* arca volt. Henrik hercegé. Szakasztott ugyanolyan.

Jézusom! Legszívesebben keresztet vetettem volna. A halott gyermek életre kelt egy másik gyerekben, aki soha nem örökölheti a trónt – miközben a királyné gyermeke átokkal sújtottan született.

– Henrik! – mormogtam elismerőn.

– Henrik! – kiáltotta valamennyi bámészkodó.

A bebugyolált gyerek olyan súlyos és virgonc volt, mint a másik. Isten visszaadta őt nekem. De nem Katalin által.

Most már remegtem. Nem voltam képes belegondolni. Nem tudtam, mit jelent ez.

A bába intett, hogy kövessem.

– Ebben a szobában várakozik, felség. – Milyen finoman fejezte ki.

Áthaladtam a szomszédos szobán Bessie-hez, aki megmosdatva, kiillatosítva, rendbe hozott hajjal várta a látogatásomat. Furcsamód nem szépnek találtam, hanem művinek. Gyermekszülés után a nőknek nem lenne szabad kiillatosított kurtizánokra hasonlítaniuk.

– Bessie – mondtam melléje lépve. A reggeli napfény beáradt a szoba jobb oldalán lévő ablakokon. Molylepkék táncoltak a napfényben. Az ablakokat szélesre tárták, és beáradt a szobába az ispotályosok odalenti

gyógynövénykertjének sokféle és bódító illata. Olyan érzésem volt, hogy elszenderedem a szagtól. Ugyanis hirtelen letaglózó álmosság vett erőt rajtam.

– Fiunk született – mondta Bessie.

– Igen. Fiunk született. Láttam. – Zavart voltam, kóválygott a fejem. – Tökéletes…

Ostoba egy szó. Olyan, ami kifejez mindent.

– Úgy néz ki, mint te. – Bessie elmosolyodott, megérintette a kezemet. Az a sok mocskos szenvedély szépségessé vált egy csecsemőben. Isten kegyelme? Nem tudtam. Forgott velem a világ.

– Henriknek fogjuk elnevezni – jelentettem ki.

– És a vezetékneve?

– Fitzroy. Hagyományosan ez jelzi, hogy „királyfi". – Bessie elmosolyodott. – Hiszen történt már ilyen korábban. – Abbahagyta a mosolygást.

A gyermeket megfürdették, bepólyálták, és a bölcsőjébe tették. Sokáig álltam mellette, és néztem. Felzaklatott, mennyire hasonlít az elveszített Henrik hercegemre.

A feleségem egy szörnyszülöttet hozott a világra. A szeretőm egy egészséges fiút.

Isten nyilvánvalóan üzent nekem. Annyira szembetűnőn, hogy még én sem hagyhatom figyelmen kívül.

A hosszú, nyári nap hátralévő részét a perjelségben töltöttem. Bessie elaludt, a fiatalok és egészségesek álmával, természetes kimerültség folytán, lelkifurdalástól mentesen.

A perjelség takaros kis közösség volt. Essex lankás, zöld buckákhoz hasonlatos előhegyeinek aljánál helyezkedett el. Minden rendezettnek és a hétköznapinál emelkedettebbnek tűnt. Bejártam az istállót, a gyógyfüvekkel beültetett konyhakertet és a nagyobb zöldségeskertet. Mindent roppantul természetfölötti rendben tartottak, akárha az Úr bármely pillanatban megjelenhetne, hogy beszámolót kérjen az intézőjétől. Egy ismeretlen szerzetes a gyógyfüves kert és a konyha közötti kapu zsanérjait fényesítve magát az Istent köszöntötte, hiszen ki a tudója, mikor jön el Ő?

Ugyanakkor viszont a perjel kvártélya szándékoltan fényűzést árasztott. A perjel szerint ez a perjelségnek volt hivatott megadni a tiszteletet. De megadta-e a tiszteletet Krisztusnak? Volna-e Krisztusnak puha fekhelye, ha látogatók térnének be ide? Pedig Ő bizonnyal szívesen látná őket. Nekünk pedig megparancsoltatott, hogy készüljünk a fogadásukra. Vajon Ő puha fekhelyet vagy szalmazsákot várna tőlünk?

Henry Fitzroyt a perjelség finom mívű, csipkére emlékeztető kőfaragványokkal ékes kápolnájában keresztelték meg; Bessie és én voltunk jelen. Wolsey volt a keresztapa, a keresztanya szerepét pedig Bessie húga, Katherine és egy, a közeli Chelmsford zárdájából érkezett apáca töltötte be. A keresztelőköntös Blountéktól való volt, a család ősi, lincolnshire-i földjén varrta és hímezte egy asszony. Családi legendát szőttek Fitzroy Henrik köré. Jó, hogy így volt, mivel én magam nem sokat adhattam neki. Jó, hogy ők sokat tudtak neki adni.

Bessie mellett álltam, és szorosan magamhoz vontam.

– Fiunk született – mondtam –, ez örökre összeköt bennünket.

– Nem úgy, ahogy szeretném, nem a szívünkkel. Ó, Henrik, én…

Csendre intettem. Mivel én nem tudtam neki adni a szívemet, nem kívántam elfogadni az övét. Nem olyan dolog volt, amit megőrzésre megtarthattam volna.

– Bessie, a legjobbakat kaptad belőlem.

Megérintettem a haját – a pompás, dús haját.

Igazat mondtam. A legjobbakat kapta belőlem, és szomorú, bonyolult dolgok voltak ezek. De azért született egy fiunk.

XXVIII

A York Place-ben, egy különszobában ültünk Wolseyval. Jóllehet július volt, és a nyitott ablakokon behallatszottak a Temzéről a nyár hangjai (és beáradtak a nyár illatai), Wolsey nem tett semmilyen engedményt az évszaknak. A karmazsinszínű szaténöltözete gránátvörös lett azokon a helyeken, ahol átáztatta a verejték, de csak egy spanyol legyező használata utalt arra, hogy melege van. Hatalmas legyező volt, spanyol táncokhoz használatos; Katalin ajándékozta neki egyszer, hogy úgy tegyen, mintha kedvelné őt.

– Ferenc veszített – jelentette ki Wolsey. – A pénz nem volt elegendő. – A hírt tartalmazó levélre mutatott.

– Helyes. – Megörvendeztetett engem minden arany, ami kikerült Ferenc kincstárából. – Butaság volt tőle így elkölteni. – Miksa meghalt, minek folytán megüresedett a német–római császári trón. Ferenc kísérletet tett a német választófejedelmek szavazatainak megvásárlására, de Károly föléje ígért. Károly immár német–római császár és spanyol király is volt. Ferencet leszámítva nem lepett ez meg senkit.

– A Habsburg fiú az egyik lábát Spanyolországban vetette meg, a másikat német földön – mormogta Wolsey.

– Ebben a helyzetben egész Franciaországot lepisálhatja. – Nevettem a kamaszos tréfámon.

Wolsey elnézőn mosolygott.

– Igen.

– Mi ez a dolog az őrült szerzetessel? – kérdeztem hirtelen, készületlenül érve Wolseyt. Örömömet leltem ebben, olyan okból, amit nem akaródzik feltárnom.

– A némettel? Lutherrel?

– Igen, azzal. Szeretném elolvasni a *Kilencvenöt tétel*ét, amelyet kiszögezett a wittenbergi templomajtóra. Szerezzen nekem egy példányt. Tudja, hogy kedvemet lelem a teológiában.

Jobban, mint maga Wolsey, ezt ki merem jelenteni.

– Igenis, felség. Meglehetősen nagy felbolydulást okozott német földön. Az ottani egyház… nos, meglehetősen romlott. És Leó pápa… igazából ostobaság volt tőle búcsúcédulák árusításával pénzt gyűjteni arra az új bazilikájára. Tudom, hogy akkor könnyűnek látszott, de túlságosan is szembetűnő volt. Különösen mióta mindenestül megkérdőjeleződött az új Szent Péter-bazilika terve. Sok igaz ember az egésznek nem látja szükségét. Kezdjük azzal, hogy az egész Gyula pápa ötlete volt. És aztán Gyula meghalt, és Leóra hagyta, hogy vergődjön a katyvasszal!

– Nemtörődömség. Leó számára az egyetlen kiút, hogy meghal. Az egyház viszont bizony rászorul a megreformálásra… – Akaratom ellenére hagytam, hogy visszatérjenek a gondolataim Szent Lőrinc perjelségébe, a kövér, evilági, modoros szerzetesekhez. Egyetlen Luther sincs köztük. Ott nincsenek meggyötört lelkek. – És ennek igazolására szolgál a Szent Lőrinc perjelség is, amelyet kegyelmed patronál.

Wolsey sebesen legyezte magát, és az illatos fa szaga

megülte a levegőt.

– Nem volt kielégítő? Nem volt tiszta? Nem volt kényelmes az elhelyezés? – kérdezte riadtan.

– Sőt, nagyon is az volt. De inkább hasonlatos Heródes palotájához, mint a betlehemi fogadóhoz.

– Úgy tervezem, hogy bezárom hamarosan – mondta Wolsey sietve. – És arra használom a jövedelmét, hogy megalapítsam Oxfordban a főiskolát, amelyet terveztem.

– Ó, igen, a Cardinal’s College. Tehát a kövér szerzetesek helyébe szegény tudósok lépnek majd. És ami… Blount úrnőt illeti? Sikerült?… – Befejezetlenül hagytam a kérdést.

– Két héttel ezelőtt férjhez ment. Az egyik lincolnshire-i gyámoltamhoz. Szántam rá időt, felség, és szétnéztem, de nyélbe kellett ütnöm a dolgot. Jók voltak az adottságok. – Bocsánatkérőn vállat vont.

– Ki volt az?

– Gilbert Tailboys. – Wolsey elhallgatott egy pillanatra. – A tébolyodott Lord Kyme fia.

– Lord Kyme-t két évvel ezelőtt őrültnek nyilvánították! Emlékszem az ügy tárgyalására!

– Igen. A birtok ezért a fiára, Gilbertre szállt, noha Lord Kyme még életben van.

– Miféle… természetű a… téboly?

– Nem hiszem, hogy örökletes.

De talán az. Lord Kyme ifjúkorában normálisnak tűnt. Szentséges ég, mire ítéltem Bessie-t? Házasságra egy olyan férfival, aki bármelyik pillanatban megőrülhet?

– Nem volt könnyű férjhez adni, felség. Olyasvalaki kellett, akinek a háttere némiképp megkérdőjelezhető.

Akárcsak a Bessie-é. Miattam.

– Hol vannak most?

– Lincolnshire-ben. Ott laknak, Selyngthorpe várában, a nagy kyme-i erdő szélén.

Eldugva az északi vadonban, ahol az egyetlen társasága egy olyan ember, aki a téboly küszöbén áll.

Bessie, bocsáss meg nekem.

Nem, soha nem bocsáthat meg nekem. Én nem tenném, ha valaki így tönkretenne engem.

– A fiam hol van?

Ismét a dolgok fonák alakulásának feszengő beismerése.

– Az anyjával.

– De hát… – Parancsba adtam, hogy maradjon Wolsey mellett, a gyámoltja gyanánt.

– Könyörgött érte, felség. Így hát megengedtem, hogy magánál tartsa, amíg szopik. Utána hozzám kerül majd. Aláírattam az anyjával papírokat erre vonatkozóan – nyugtatott Wolsey.

– Lehetetlen lesz elhozni tőle.

– Nehéz, de nem lehetetlen. Az az előnye ennek, hogy ennyire messze az udvartól senkinek nem kell tudnia a létezéséről, hacsak felséged úgy nem dönt, hogy nyilvánosságra hozza.

– Igen. – Ez igaz volt. Minek Katalin orra alá dörgölni? A létezése nem szolgált más célt, mint hogy mindketten gyötrődjünk miatta, miközben Bessie-nek tán okozott némi kis örömöt.

Nem kívántam immár többet beszélni erről a fájdalmas témáról. Ez lezáratott, örökre.

– A találkozó Ferenccel – mondtam.

Wolsey pontosan értette, mire gondolok.

– Alig fogja elhinni felséged, de tegnap érkezett egy levél, amelyben engem kérnek fel, hogy készítsem elő a francia találkozóhelyet is. – Átnyújtotta nekem a levelet.

Milyen furcsa fickó ez a Ferenc!

– Akkor tegye meg. – Kezdett kicsúszni a kézből az egész ügy. Egyszerű, kettőnk közötti találkozóból addig dagadt, hogy az egész angol udvar találkozzék az egész francia udvarral. Azelőtt soha nem került sor efféle dologra, sem régen, sem a jelenkor gyakorlatában. Az udvaroncaim vagy hevesen lelkesedtek, vagy lesújtó véleménnyel voltak az egész elgondolásról. Közönyös senki nem maradt. Wolsey a lelkesedők közé tartozott.

– Gondolom, mivel Leonardo da Vinci meghalt, és Ferenc nem tudja igénybe venni a szolgálatait, mint remélte, a sátorok megtervezésében… – Wolsey megkísérelt szerény képet vágni.

– A második legjobbhoz folyamodott – biztosítottam.

Wolsey ez egyszer nem látszott gúnyra gyanakodni.

– Igyekszem megtenni érte minden tőlem telhetőt.

Hirtelen eszembe jutott valami, ami nagyon kedvemre való volt: Ferenc állítólag csak azért vásárolt meg Leonardótól egy gyengébb minőségű festményt, hogy megbékítse és Franciaországba csábítsa. Hah! Most kifogyott a pénzből, nélkülöznie kellett Leonardo szolgálatait, és a nyakán maradt a sötét festmény, mely egybehangzó vélekedés szerint egy csúnya nőt ábrázolt, félmosollyal az arcán.

– És az arcomon mutatom ki a jóindulatomat – mondtam,

az újonnan növesztett szakállamat babrálva. Ferenc indítványozta, hogy a jóhiszeműség jeleként egyikünk se borotválkozzék a találkozóig. Én nem voltam biztos benne, hogy tetszem magamnak szakállal. Annyi bizonyos, hogy megváltoztatta az arcomat.

WILL:

Mint kiderült, Katalin utálta a szakállt, és könyörgött Harrynek, hogy vágja le, „a kedvéért". Harry, próbálván nem összeveszni Katalinnal, félig-meddig továbbra is örökösben reménykedve, beadta a derekát, és megborotválkozott. Ez diplomáciai válsághoz vezetett, mivel Ferenc megsértődött miatta, és Henrik követeinek kellett elmagyarázniuk a körülményeket. Ferenc „drága anyja", Lujza sietve biztosította őket, hogy a „férfiak szeretete nem a szakállukban, hanem a szívükben lakozik", és az incidens elsimíttatott.

Aztán, megkésetten, Henrik ismét nekilátott szakállt növeszteni, közvetlenül az indulása előtt. Így az nem volt olyan hosszú, hogy sértette volna Katalint, de a jóindulat jeleként szolgálhatott Ferenc irányában. Efféle súlyos megfontolásokat kénytelenek a diplomaták tekintetbe venni.

* * *

VIII. HENRIK:

1520 júniusa. A *Great Harry* hajóbástyáján álltam, a legjobb szélben, amit Isten halandó embernek valaha is küldött. Átszeltük a csatornát – nem is, *átrepültünk* rajta. A hatalmas vitorlák, melyeket úgy festettek meg, hogy aranybrokátnak tűnjenek *(trompe–l'oeil*, mondják a franciák – ó, nekik mindenre van szavuk!) dagadoztak és tették a dolgukat. Calais felé tartottunk, hogy szerét ejtsük a nagy találkozónak az angol és a francia udvar között. Bekövetkezett mindez, dacára a mindkét részről meglévő mélységes fenntartásoknak.

Katalin részéről is – talán részéről a leginkább –, aki felhágott az előbástya lépcsőire, és immár mellettem állt. Fél szemmel néztem, milyen lassan, keservesen mozog. Az elmúlt két évben a csúz megnehezítette számára a lépcsőjárást. Másfelől örültem, hogy ott van a társaságomban.

– Nézd, oda nézz! Ott van Calais! – Előzőleg csak egyszer láttam, de mint a fennhatóság gyakorlója, örömmel hívtam fel rá Katalin figyelmét.

Előttünk volt Franciaország és a szépséges, lankák által tagolt északi partvidéke. Mögöttünk, hasonlóképpen láthatóan, Anglia magas, fehér sziklái magasodtak.

– Olyan ártalmatlannak tűnik – mondta Katalin.

– Ártalmatlan is. Hiszen az a föld, amit látsz, Anglia, Calais és környéke.

Miért feledkezett meg róla még a feleségem, a királyné is, hogy Franciaország egy részének királya vagyok?

A tervek az utolsó részletig ki voltak dolgozva. Ezek szerint teljes kíséretemmel együtt Calais földjén szállok partra, majd ezt követően Ferenc és én találkozunk – és velünk együtt a két udvar – pontosan a felügyeletünk alá eső területek határán.

Ezt követően mindketten vendégül látjuk a másikat a saját földünkön és a saját birtokunkon. Mindkét területen különleges városok épültek – ideiglenesek, pompásak, ahogy csak azok lehetnek, amelyeknél a tartósság nem tényező. Voltak papírmasé-paloták és selyemfüggönyökkel ékes báltermek, valamint vezetékek, amelyekből vörös és fehér bor folyt a szemlélőknek.

Immár a kikötő, Calais nagy, zárt kikötője felé tartottunk. Már a mólókon álló és hevesen integető embereket is ki tudtam venni.

WILL:

Én mindeközben felcseperedtem. Mire Katalin utolsó terhessége véget ért, és Bessie fattya megszületett, majdnem felnőtt férfi voltam, készen álltam, hogy nekivágjak a világnak, ahogy a tizennyolc évesek emberöltőkön keresztül megtették előttem. Apám inasnak adott egy kereskedő mellé a calais-i gyapjúpiacra – ami gazdag hely volt, félúton Anglia, a nyers gyapjú termelője és Flandria, a finom gyapjúszövetek készítője között. Nem mintha heves érdeklődéssel viseltettem volna a dolog iránt. De a gyapjúkereskedelem – a vásárlás és az eladás – jobban illett hozzám, mint apám szutykos, festésből és cserzésből álló világa, így hát elégedettnek képzeltem magamat.

Calais-ban éltem, abban a furcsa, franciák, angolok és flamandok lakta városban, ahol minden egyetlen

dolog, a kereskedés körül forgott. A nemzeti büszkeség nem sokat jelentett egy dukáthoz mérten. Amikor közhírré tétetett a francia–angol *entente cordiale*, a tavernákban nem a békével, hanem a haszonnal kapcsolatos kilátásokról folyt a szó. Mindenki nagy haszon lehetőségét látta a közelgő találkozóban.

A királynak és udvarának óhatatlanul Calais-ban kellett partra szállnia és laknia. Ez már önmagában véve ér valamit, ebben az összes kereskedő vidáman egyetértett. Igaz, tovább készültek menni a mesepalotákba, melyeket mindenestül rönkfából és papírmaséból kellett felépíteni, de már a paloták építéséhez is nyersanyagra és élelemre volt szükség a környező területről.

A jövendöléseik igaznak bizonyultak. Az „ideiglenes" palota és a díszterem építése előzőleg hónapokat vett igénybe, és legalább kétezer embernek adott munkát – kőműveseknek, ácsoknak, üvegeseknek, festőknek –, akik helybéli szerszámokat használtak és helybéli ételt ettek.

Én akkoriban hat napot dolgoztam a gazdámnak, lemértem a beérkező gyapjút és táblázatba foglaltam a hasznot; de vasárnaponként szabad voltam, és ezért elsétáltam arra a területre, ahol az „ideiglenes" palota épülőben volt. Nem mintha nagy séta lett volna: Guines csak öt mérföldre volt Calais-tól. (A Calais-hoz tartozó terület a legszélesebb részén is csak tizenkét mérföldre nyúlt be Franciaországba.)

Könnyű volt megtalálni a helyet: hatalmas mennyiségű földet mozgattak meg, és csak úgy nyüzsögtek a munkások. Arra lettem figyelmes, hogy egyikük egy fa árnyékában pihen, és egy batyuból ebédel. Odamentem hozzá.

– Ha ebben a dologban, amit építetek – kezdtem – csak három embernek van szállás, a királynak, a királynénak és a kardinálisnak, hol fog lakni az udvar többi tagja?

– Ez feladta a leckét – felelte ő lelkesen. – Végül az a döntés született, hogy legyen egy sátortábor. Négyszáz sátor lesz odakint, azon a mezőn. – Calais felé intett. – Nem akármilyen látvány lesz az. Azzal a sok zászlóval.

– És te hol leszel? Látni fogod?

– Engem nem fognak odaengedni – mondta ő büszkén. – Nem illendő az, hogy én ottan legyek.

– Amikor itt végzel?…

– Akkor nekilátok majd lapátolni. Elhordani azt a dombot amott. Tudod, a francia királynak meg az angolnak pontosan félúton kell találkoznia Guines és Ardres között, és pont a kijelölt helyen útban van egy domb. Ezért el kell hordanunk.

– Mi lenne, ha a királyok hordanák el magukat inkább? – Nem bírtam megállni, hogy ne kérdezzem meg. Fiatal voltam, ne feledd.

– A királyok hordják el magukat? – A fickó ijedtnek tűnt.

Egy durva kezet éreztem a vállamon, és ahogy

megfordultam, az építőmester dühös arcát láttam magam előtt. Taszított rajtam egyet.

– Ne társalogj a munkásaimmal! – Hirtelen odalépett a másik férfihoz, és megragadta a vállánál. – Mit kérdezgetett tőled? Méreteket, terveket, titkokat?

– A dombról érdeklődött – válaszolta a férfi halkan.

– Átkozott francia! – Az építőmester vadul körbepillantott, hogy valamit hozzám vágjon, és egy jókora földgöröngyöt talált. Felém hajította. – Eredj, mondd meg Ferencnek, hogy semmi esélye túltenni rajtunk. Eredj, mondd meg ezt az uradnak!

Többre nem voltam kíváncsi, eleget láttam. Így hát távoztam, és továbbsétáltam Ardres irányába, ami az első város volt Calais mellett. Egy közeli dombról hasonlóképpen nyüzsgő munkásokat láttam, akik hasonló építményt emeltek a francia király számára. Kigöngyöltem a keszkenőmet, és elővettem a kenyeret meg a sajtot, valamint az előző évi, fonnyadt almát, és ettem. Nevetni kezdtem rajtuk, de valahogy belém rekedt a kacaj. Gyerekkoromban megfogadtam, hogy mindig megválaszolom a saját kérdéseimet, és nem hallgatok el magam elől semmit. Nem bolondok ezek? Nem együgyűek? Eljön a francia király, eljön az angol király, és aztán elmennek. Tíz év múlva már a paloták üvegablakaira sem fognak emlékezni. De miért zavar ez engem?

Azért, mert tékozlás, válaszoltam meg magamnak. Azért, mert egyetlen ember sem lehet boldog, ha az

elismerés reménye nélkül szolgál egy másikat. Azért, mert minden múlandó, és elszomorít engem, hogy így eszembe idéztetik a dolgok tünékeny természete.

Egy állítólag bolond patkolókovács a falumban egyszer eltöprengett azon, vajon miért veszítette el apám kancája a patkóját oly váratlanul. (Engem küldtek panaszt tenni, mivel apám trehány munkára gyanakodott.)

– Nahát – mondta a kovács megfontoltan –, mindig megvan az ok. És aztán mindig megvan az igazi ok.

Számos okát találtam a duzzogásomnak és annak, hogy felháborodást érzek az épülőfélben lévő királyi enklávék miatt, ámde az igazi ok ez volt: ott akartam lenni, és nem lehettem ott.

Leegyszerűsítés lenne azt állítani, hogy a távolságtartásom az efféle dolgoktól aznap kezdődött, de bizonyos, hogy kezdtem eltávolítani magamat attól a világtól. Mindenki szeretné magát egy kicsit különlegesnek érezni, és én úgy tettem ezt, hogy szemlélőnek tekintettem magamat egy fal tetején, aki az emberi – királyi és közrendű – dőreség alant tovahaladó parádéját nézi. Végül meggyőztem magamat, hogy szabad akaratomból választottam ezt a hozzáállást.

A nap júniusban jött el. Megérkezett a király, nekünk pedig, Calais lakóinak mind egy szálig, köszöntenünk kellett őt.

Ott voltam a rakparton, ahogy a gazdám utasított. Kötelességtudón segítettem neki rendbe tenni a

boltot, és feldíszíteni a Tudorok zöld-fehér színeivel, zászlókkal és a királyi látogatáshoz illő jelmondatokkal. Három napig utcaseprők serénykedtek, eltakarítva a szemetet és a belsőségeket a főútvonalakról (remélve, hogy a királynak nem jut eszébe más utakon végigmenni). A lakosok izgatottan várták, hogy viszontássák a királyukat, és hogy első ízben lássák a királynét. A szíve mélyén mindenki azt remélte (hiábavalóan), hogy ha a francia és az angol király barátságban találkoznak, megoldást nyer Calais sajátságos státusza, és megszűnnek a mindennapi életünk ellentmondásai.

Befutott a kikötőbe Henrik hajója – egy hatalmas építmény, aranyszínű vitorlákkal. Tátott szájjal néztük mind. Számos matróz és kikötőmunkás kötötte ki. Aztán megjelent a fedélzeten maga a király.

Ekkor pillantottam meg őt harmadízben. Korábban kétszer láttam, egyszer, amikor visszatért a franciaországi háborújából, előzőleg pedig akkor, amikor a Towerhez lovagolt.

Nem ugyanolyan, ez volt az első gondolatom. A fedélzeten lévő, súlyosan fenséges alak nem olyan volt, mint a gyerekkülsejű, lóháton ülő katonakirály, akit hét évvel azelőtt láttam. Egykedvű volt, olyan módon, ahogy más soha nem lenne képes – mozdulatlan, akárha faragott figura lenne.

De hát immár harmincéves, mondtam magamnak.

Harminc, és majdnem tizenöt esztendeje király. Az idő megváltoztatja az embert…

Lelépett a fedélzetről, és végighaladt a rakpartra vezető hajópallón. Olyan ruhát viselt, hogy attól az ember szívébe markolt az irigység – szépséges, drága, aranyból, bársonyból és szaténból készült holmikat. Tagbaszakadt volt, és annyira jóképű, amennyire halandó emberek csak ritkán. Áhítatot ébresztett bennem, ahogy ott álltam, abban a pillanatban érzékeltem az emberi tökéletességet – tökéletességet, amelynek elkerülhetetlenül romlás a sorsa. Henrik felemelte a karját, és mindenki elhallgatott. Beszédet intézett hozzánk, az uralkodók közelgő találkozójáról ejtve szót. Ez volt az első alkalom, hogy beszélni hallottam. Pompás hangja volt, finom és mégis meglehetősen messzire hallatszó. *Micsoda ember*, gondoltam.

Aztán megjelent a fedélzeten Katalin királyné. Olyan sok ékszert viselt, hogy szikrát vetett rajtuk a napfény, eltakarva az arcát. A királyné felemelte a kezét, és integetett a szemlélőknek. Aztán megfordult, és lassan leereszkedett a rámpán, hogy csatlakozzék a férjéhez.

Tömzsi volt, és öreg, és elfojtott szisszenések hallatszottak a tömegből. Egy szépséges, fiatal királynéra számítottak, olyasvalakire, mint Henrik húga, Mária, és helyette ott volt ez a… spanyol csatahajó. Bizony, hadihajóra emlékeztetett, a merev brokátszoknyáival és a furcsa, dobozszerű fejékével

(amely fiatalkorában, mintegy harminc évvel korábban volt bevett viselet Spanyolországban) és a lassú, kimért mozdulataival. Majdhogynem arra számított az ember, hogy egy szélroham kidagasztja a szoknyáit, és tovafújja.

A férje mellett állva nem fordult feléje, nem tett semmilyen gesztust, ami neki szólt volna. Helyette méltóságteljesen felemelte a kezét (amire nekünk éljenzéssel kellett válaszolnunk), és a napnak fordította az arcát.

Ami hiba volt. A napfény a korosodó vonásain és a csúnya fejéke együttesen elakasztották a szemlélők hangját. Annyira öreg, ezt gondoltuk mindannyian. (Később úgy hallottam, hogy Ferenc ezt a megjegyzést tette: „Anglia királya fiatal és jóvágású, de a felesége öreg és formátlan” – és ezt a mondatot Henrik soha nem bocsátotta meg az ő „drága, királyi fivérének”. De meg lehet érteni Ferenc elképedését, ahogy bennünket is mindannyiunkat megdöbbentett a kontraszt. Egyfelől Henrik, jóképűen, testi erőtől kicsattanóan, másfelől egy köszvényes, fájdalom sújtotta asszony.

VIII. HENRIK:

Katalin és én vidám üdvrivalgások közepette vonultunk végig az utcákon. Szürkült, amikor elindultunk, és természetes fénynél a tömegben az egyes arcok láthatók voltak, de mire megérkeztünk, fáklyákat gyújtottak.

Egy városi házba vonultunk vissza, amely egy tehetős gyapjúkereskedőé volt, aki kölcsönadta nekünk mint uralkodóinak. Nekikészülődtünk az alvásnak. De ekkor megjelent Wolsey. Magára hagytam Katalint (aki kétségkívül örült, hogy egyedül lehet, és elvégezheti a személyes ájtatosságát), és lementem a földszintre, hogy tanácskozzam a kardinálissal.

Wolsey visszafogott ünnepi öltözetet viselt – úgy tervezték, hogy lenyűgözze a szemlélőt, de azért könnyű mozgást tegyen lehetővé, és kényelmes legyen a viselője számára. Kövérebbnek tűnik, mint szokott, gondoltam lenézőn. Akkortájt én még karcsú és kemény izmú voltam, és el nem tudtam képzelni, miért engedik meg maguknak férfiak, hogy elhízzanak.

Túláradóan lelkesedett Wolsey. Két király találkozója állott küszöbön az általa emelt színpadon, hogy általa megfogalmazott mondatokat mondjanak, és általa szövegezett egyezményeket írjanak alá. Most roppant türelmetlenül várta, hogy végigcsináljuk az aprólékosan kidolgozott színjátéka első felvonását.

Én olyan vagyok, hogy ha valaki le akar nyűgözni engem, eltökélem, hogy közönyös maradok, míg, amikor valaki nyilvánvalóan nem akar elkápráztatni, gyakran azon kapom magam, hogy vonzódom hozzá.

WILL:

És mindig is párját ritkítóan képtelen voltál érzékelni a különbséget, igazinak vélve Anne Boleyn színlelt

közönyösségét. Mennyire jól átlátta és kihasználta ő a valódi természetedet.

VIII. HENRIK:

– Minden készen áll. Íme a protokoll, az utolsó szemöldökfelvonásig. – Wolsey egy papirosokkal telepakolt bőrtasakra mutatott.

– Azt hiszem, tudom az egészet kívülről – mondtam. Tüntetően nem nyúltam a papírokkal teli zacskóhoz. – Holnap kilovagolok, éppen Calais határába, ahonnan elhordták a dombot. Az udvarom mögöttem lesz. Ferenc közelít, pontosan félúton fogunk találkozni, megöleljük egymást, majd precízen megosztott tiszteletadások és ünnepségek kezdődnek, amelyek helye hol Guines, hol pedig Ardres lesz.

Wolsey elszontyolodni látszott.

– Ó, kedves bíborosom – vigasztaltam. – Kétségkívül lesznek problémák és csúszások. Semmi nem megy majd olyan tökéletesen, mint a pergamenen. Akkor majd kegyelmedre hagyatkozom. – Mikor billent fel az egyensúly, és kezdett Wolsey rászorulni az én biztatásomra? Mikor szűnt meg törődni velem, és kezdtem én törődni vele? – Holnap reggel útnak indulunk – mondtam. – Az angol társaságunk megosztott marad – vallottam be. – A felének nem akaródzik itt lennie.

– Zsigerből bizalmatlanok Franciaország iránt. – Wolsey kézmozdulata tehetetlenséget fejezett ki. – De akik azt mondják, hogy felvágnák az ereiket, és hagynák kifolyni tartalmukat, ha tudnák, hogy csak egy csepp francia vér van

bennük… – A fejét csóválta.

– Drámai kijelentés – mondtam. Nem képes ezt értékelni? – Készen állunk majd, a királyné és én – közöltem vele, vagyis inkább elbocsátottam. – Amikor a nap felkel.

Wolsey kelletlenül távozott. Szeretett volna valami másról beszélni, ez nyilvánvaló volt. Én viszont nem akartam beszélni vele. Így hát mennie kellett. Hallottam a lépteit odakintről, ahogy az ezüstdíszes szerszámmal felszerelt öszvérét kereste – az alázat jelképét. Ez mosolyra fakasztott.

De lehervadt a mosoly az arcomról, ahogy átszeltem az üres nagyszobát, amelynek sarkában, a kandallóban még hunyorgott a tűz. Semmi kedvem nem volt felmenni az emeletre, és csatlakozni Katalinhoz, jóllehet nagyon fáradt voltam. Egyedüllétre vágytam.

Leültem egy kis székre, és a halódó lángokra meredtem. Kísérteties árnyékokat vetettek szerte a szobában, nem utolsósorban az enyémet. Egy furcsa pillanatban irigyeltem a gyapjúkereskedőt, akié a ház volt. Úgy képzeltem, hogy boldog élete van; munkája, amit szeret, felesége, hét gyermeke. Jobb, mint királynak lenni egy terméketlen feleséggel és egyre növekvő kétségbeeséssel. Igen, kétségbeeséssel… de mitől? Nem volt semmi konkrét, amitől kétségbe kellett esnem. Mielőtt még jobban zavarni kezdtek volna az efféle gondolatok, felkeltem és távoztam a szobából, felkapaszkodva a hosszú lépcsőn a várakozó hálószobába.

WILL:

Nem volt oka irigyelni a gyapjúkereskedőt, akit jól

ismertem. Állandóan adósságban úszott, a felesége pedig hűtlenkedett. (A hét gyerek közül csak három volt az övé!) De hát mindig irigyek vagyunk másokra, a saját árnyékainkat az ő napsütötte oldalaikkal hasonlítjuk össze.

VIII. HENRIK:

Nem aludtam aznap éjjel. Inkább újraolvastam a Ferenccel való találkozás tervezetét, és gondolatban elpróbáltam. Pirkadat felé elálmosodtam, és talán elbóbiskoltam, azzal a furcsa félálommal, amivel hajnalban aludni szoktunk idegen helyeken: olyan álommal, ami különösképpen bágyadttá teszi az embert, és rosszabb, mintha egyáltalán nem aludnánk. Így vágtam neki a napnak, módosult tudatállapotban.

Úgy volt, hogy előrelovagolunk a teljes angliai társasággal, és a fennkölt nevű Camp du Drap d'Oron találkozunk a franciákkal. A helyet már a római időkben is Vallis Aureának{2} nevezték. Nyilvánvalóan régóta várt egy nagy eseményt, ha ennyire előre megtisztelték e névvel. Mi most beteljesítettük a várakozást.

Ahogy a kora reggeli nap sütni kezdett Calais szorosan egymás mellett magasodó háztetőire, tömegével és lelkesen árasztottuk el az utcákat; voltunk vagy ötezren. Mind prémeket, aranyat, ékszereket viseltünk, hiszen nem harcosokként jöttünk, hanem megmutatni magunkat. Megadtam a jelet, és elindultunk; ötezer ló patái hatalmas zajt csaptak a macskaköves utcákon.

Délre megkerültünk egy kicsiny emelkedőt, amely eltakarta

előlünk Guines-t. Előttünk sátorváros terült el – egy város, mely Londont, Bristolt vagy Yorkot leszámítva nagyobb volt bármely angliai városnál. Még közelítőleges utcákat is kialakítottak, amelyek lakói kapcsolataiknak megfelelően csoportosultak. Öt utca szelte keresztül a sátorvárost, egy jókora körben érve véget, ahol egy szökőkutat alakítottak ki.

Álmélkodó hangokat hallottam a körülöttem lévők felől. Ilyesmire senki nem számított. Még Katalin is elmosolyodott. Aztán a szél hozta valakinek a hangját:

– Ez a bíboros műve.

A sátorváros mellett egy kicsiny, tökéletes palota emelkedett. Az ablakai hatalmas tükörsorként verték vissza a napfényt.

– Nézd, hol fogunk megszállni – mondtam Katalinnak, aki gyakorlottan, spanyol módra ülte meg a lovát.

A nap mögötte volt, ahogy felém fordult, ezért csak a fekete körvonalait láttam. Bólintott. Aztán a fogát láttam, ahogy beszélt. – Wolsey városa – mindössze ennyit mondott.

Bosszúsan elléptettem mellőle a lovammal.

Az úgynevezett műpalotában fényűző volt a királyi lakosztály. Arab szőnyegek fedték a padlót, és a komplikált faragványokkal ékes tölgyfabútorzat minden igényt kielégített. Emeltetett a közelben egy jókora épület fogadások céljára, konyhával és minden dologgal, ami a megfelelő ceremóniához szükségeltetik.

Beléptünk a kvártélyunkba, és felkészültünk a Ferenccel való találkozásra. Nagy gondot kellett fordítani az öltözködésre; abból, hogy a két uralkodó első ízben találkozik, parancsolón

következett, hogy túltegyünk egymáson szabászati pompa tekintetében.

Jóllehet, Ferenc a divat elsőszámú diktálója volt, én a szabóimmal úgy határoztam, hogy nem majmolom a legutóbbi francia stílust (amelyet Ferenc bizonnyal meghalad majd cifraságban, ha másban nem is), hanem megtervezzük a saját, angol módinkat. Prémszegélyes, aranyló köpenyt készültem ölteni skarlátszín ujjas fölé, és a fehér hátasom lószerszámát ugyanolyan aranybrokát ékesítette.

– Egyszerű ez, felség – mondta a főszabóm. – Ámde az egyszerűség a leglenyűgözőbb dolog a világon.

WILL:

Ez be is bizonyosodott, ha az ember szemügyre veszi a történelmi találkozóról készült jókora festményt. Henrik arany- és skarlátszínű öltözetben áll – nem, igazából ugrik – a néző elé a sok száz ember alkotta háttérből.

VIII. HENRIK:

Lóra ültünk, és készen álltunk az indulásra, mihelyt a kürt megszólal. A franciák jelére vártunk, amelyet a saját heroldunknak meg kellett ismételnie. Gondosan kimért dobszóra kellett előreindulnia a két hatalmas udvaroncseregnek. A rohamtempó – vagy akár csak a látszata – kerülendő volt mindenáron.

Meg is szólalt a kürt – halkan harsant, kétmérföldnyi

távolságból, ezt kellett a saját kürtösünknek meghallania és megismételnie. Elindultunk előre, a levegőt megtöltötte a sok ezer nyereg nyikorgása.

Hosszú utat tettünk meg anélkül, hogy bármit is láttunk volna. Nyomuk sem volt a franciáknak. Körös-körül a sík táj zölden és üresen nyúlt végeérhetetlenül a messzeségbe. Katalin kihúzott derékkal, fejét felszegve ült mellettem a spanyol földről hozatott nyergében. Nem nézett se jobbra, se balra, csak egyenesen előre. Hiábavalóak voltak a kísérleteim, hogy elkapjam a tekintetét. Elmerült a saját gondolataiban és félelmeiben, magamra hagyva engem az enyéimmel.

A napfény megcsillant valamin a távolban – egy francia pajzson? Igen! Most már látszott egy másik is, aztán még egy, majd megint egy, mígnem szikrázott tőlük a mező. Úgy ereszkedtek alá a völgybe, mint egy lazaszemű nyaklánc; mindegyiken szikrát vetett a napfény egy-egy pillanatra.

Az emberek tökéletes összhangban alakzatokat vettek fel. Aztán hátrahúzódtak, egy jókora rést hagyva középütt. Sziporkázó alak jelent meg annak a középponti résnek a távoli, hátsó részén – akár Mózes, amikor átszelte a Vörös-tengert.

Ferenc közelebb jött; hatalmas csődöre kimérten lépdelt, miközben olybá tűnt, ő nem törődik vele, hogy mit csinál a lova. Egyszer megállt, hogy valami édességet fogadjon el egy gyerektől, a lovasa pedig előrehajolt, és megpaskolta az állat nyakát. Tette ezt, miközben egy másik király várta! Éreztem, hogy düh – és sértettség – ébred bennem.

A lovas hanyagul visszakormányozta a hátasát az előírt útvonalra (valaki felvetette, mi lenne, ha leszállna róla harapni valamit), és ismét szembe fordult velem, lassan

léptetve előre. Én hasonlóképpen cselekedtem. Senki más nem mozdult.

Lassan araszolva haladtunk egymás felé Ferenccel, miközben sok ezer tekintet függött rajtunk. Merőn figyeltem, ahogy közeledett. Immár tízlábnyira voltunk egymástól, és láttam az öltözete minden részletét – agyon volt pakolva csipkével és ékkövekkel, összességében túlságosan is cifrának tűnt. Mereven néztünk szembe egymással. Aztán Ferenc hirtelen, meghökkentően olajozott mozdulattal, leugrott a nyeregből. Az egyik pillanatban a lova hátán ült, a másikban kitárt karokkal lépett felém. Ekkor leszálltam a lóról jómagam is, előreléptem, és mindazzal a szívélyességgel öleltem magamhoz Ferencet, amellyel idegenek egymás iránt viseltetni szoktak. Éreztem benne a meglepő erőt, ahogy megszorított. Aztán hátrébb léptünk, és első ízben vettük szemügyre közelről egymás arcát.

Nem jóképű, ez volt az első gondolatom. Számos hibát fedeztem fel az arcán, hibákat, amelyeknek, megvallom, örültem. Az orra nagy volt, és hosszú, és valamiféle vadászgörényhez tette őt hasonlatossá. De nagydarab férfi volt – talán velem egymagasságú.

– Fivérem! – mondta, és arcon csókolt.

– *Frère!* – mondtam én, megcsókolva az ő arcát.

Hátraléptünk, kartávolságra egymástól, és Ferenc elmosolyodott.

– Örülök, hogy köszönthetlek! – mondta, furcsa angol kiejtéssel.

– Ölelkezzünk mindannyian! – kiáltotta hevesen. – Legyen egy hatalmas, szeretetteljes ünnep!

Rövidesen valamennyi udvaroncunk leszállt a lóról, és elvegyültek egymással, noha alig-alig bocsátkoztak szeretetteljes ünneplésbe. De beszélgettek, ami már önmagában véve elképesztő volt.

– Ma este velem vacsorázol! – mondta Ferenc halkan. Franciául sokkalta tetszetősebben beszélt, mint angolul. A sokaság felé fordult, és büszke mutatott rájuk: – Bárcsak látnák ezt az őseink… és a barátságunkat! – Megszorította a kezemet hideg, felékszerezett ujjaival.

Aznap este Ardres-ben leereszkedőn figyeltem Ferencet, aki mellettem ült az ideiglenes díszterem jókora, királyi emelvényén. Izgő-mozgó gyerek módjára viselkedett. A személyének ez a vonása nem volt fenséges. Kár, hogy Lajos nem nemzett Máriának egy fiút. Az igazi fenség ugyanis az első pillanattól jelen van, ahogy a gyermek lélegzetet vesz, és Ferenc híján volt ennek a titokzatos szubsztanciának.

Mégis ő viselte Franciaország koronáját.

Egyre csak azon kaptam magam, hogy őt figyelem, méregetem a nadrágját, a sapkáját és az arckifejezéseit.

Franciaország királya.

Legkeresztényibb őfelsége.

Ő harcolt Marignanónál, vette be Milánót, és hagyott a csatatéren húszezer halott svájci zsoldost?

Mellette ült az emelvényen a terhessége nyolcadik hónapjában járó Klaudia királyné, kikerekedett hassal. Ő máris szült Ferencnek két fiút.

Az én jobbomon Katalin ült, aki mordan harapdálta az ajkát, tűrve az ízületei okozta fájdalmat.

– Ó! A meglepetés! – kiáltott fel Ferenc, amikor a szolgák behozták a tálakat, melyeken sárgászöld, piramisokhoz hasonlatos építmények magasodtak. A személyzet feje mereven lépdelt felénk, kezében egy aranytálcával és a rajta lévő, művészien elrendezett gyümölcsökkel. Letérdelt, és elénk tartotta.

– *La Reine Claude!* – jelentette be Ferenc, levéve a legfelső gyümölcsöt a piramis csúcsáról, és szertartásosan a tányéromra helyezve. – Királyi gyümölcs, melyet a saját kertészeim nemesítettek a blois-i palotakertben, örök díszéül az én szeretett feleségemnek – kiáltotta. Finom mívű, gyöngyházmarkolatú kést és villát kaptam, hogy azokkal fogyasszam el, és egy korsó tejszínhabot, hogy abba mártogassam.

A gyümölcs zamatos volt – édes, lédús, csak egy egészen kicsinyt savanykás ízzel, ami megbolondította.

– Akárcsak a feleségem – jelentette ki Ferenc, amikor közöltem vele ezt franciául. Ferenc angolsága gyenge volt, csakis franciául társalogtunk. – Neked is nemesítened kell egy gyümölcsöt vagy egy virágot a szépséges hitvesednek – mondta.

Csupa álnokság, ahogy a későbbi, lovagiatlan megjegyzései Katalint illetően ezt nyilvánvalóvá tették!

Körülöttünk mindenütt az udvaroncaink voltak, akiket szándékosan összekeverve ültettek le a hosszúkás, kecskelábú asztalok mentén. Úgy volt, hogy később táncolni fognak, a férfiak és a hölgyek. Olybá tűnt, hogy az asztaloknál mindenütt élénk társalgás zajlik.

– Tudom, hogy félelmetes táncos vagy – jegyezte meg

Ferenc. – Biztosan angol talentum. Ugyanis a hölgyeitek, akik az udvaromban maradtak a megözvegyült királyné sietős távozása után… ó, ők úgy táncolnak, mintha ez lenne a hivatásuk.

Néhány kevéssé fontos ember Franciaországban maradt, miután Mária megszökött Brandonnal. De mit számítottak? Elhanyagolhatóak voltak.

– Milyen táncokat kedvelsz? – csökönyösködött Ferenc. – Szólok a muzsikusaimnak.

– Táncolok én bármit. Lényegtelen, mi lesz az első.

– Egy uralkodó, aki nem szerénykedik! – kiáltott fel Ferenc. – Milyen üdítő!

Amikor elvitték az asztalokat, a terem túlsó végében gyülekezni kezdtek a muzsikusok. Nem voltak olyan sokan, mint egy angol együttesben, de bíztam benne, hogy rendes zenét szolgáltatnak majd.

Katalin és én vezettük fel az első táncot, egy Alhambra-ritmust, ahogy Spanyolországban táncolják. Katalin még mindig képes volt térülni-fordulni és eljárni egy táncot a gyermekkorát idéző dallamokra.

A társaság kötelességtudón tapsolt. Aztán Ferenc és a felesége lejtettek egy lassú, méltóságteljes táncot.

Most már mind Klaudia, mind Katalin visszavonulhatott, Ferenc és én pedig, miután hitveseinknek megadtuk a tiszteletet, másokkal táncolhattunk.

Ferenc odahozott hozzám egy nőt. Láttam őt a francia társaságban, és azonnal franciául kezdtem beszélni hozzá, amikor Ferenc kijavított.

– Közületek való, *mon frère*. – Könnyeden megérintette a nő csupasz vállát. – Angol hölgy, Mary Boleyn.

A hölgy meghajolt. Mályvazöld ruhát viselt, ahogy emlékszem, amely a válla és a keble körül volt rögzítve. A haja olyan mézszínű volt, ami mindig felkeltette az érdeklődésemet, lett légyen szöveté, hajé vagy csak a napfényé, mely beáradt egy szobába. Ez volt a gyengém. Vajon Ferenc honnan tudta?

Elfogadtam Maryt partneremnek.

– Egy angol hölgy leledzik egyenesen a francia udvarban? – mormogtam. Ő úgy követte minden mozdulatomat, ahogy egyetlen angol nő sem tette soha. Egyszerre volt izgató és csábító. – Hányan vannak itt?

– Nem sokan – válaszolta ő. – Anne húgom, például.

Körülnéztem, hogy jelezzem a kíváncsiságomat. Franciaországban, ezt már éreztem, minden indirekt, még a kérdések is.

– Túl fiatal még, hogy itt legyen. Még nem feltűzve hordja a haját. Tüzes teremtés, ahogy apánk szokta mondani.

– Talán Franciaország majd megszelídíti.

– Apám ebben reménykedik. Igazság szerint Franciaország nem szelídít meg, hanem csiszolja a merészséget.

Nyilvánvaló volt, mire céloz. Felfogtam.

– Vigasztalást merítenénk a jelenlétéből, amikor visszatérünk Angliába – mondtam.

Egyetlen mondat. Annyival egyszerűbb, mint a naiv botladozás Bessie-vel.

– Ahogy óhajtja – válaszolta Mary, és rám nézett. Nem érintett meg.

Ez még jobban tűzbe hozott. Okos kurtizán volt.

Ugyanis kurtizán volt. Ekkor már fel tudtam ismerni. Ezt itt Ferenc csiszolta roppant fényesre. Vajon kedvét töltötte vele? Mit tanított neki?

Eltökéltem, hogy Bessie után nem kezdek többé nőkkel. De egy gyakorlott kurtizán? Ez bizonyosan más.

És az az igazság, hogy a cölibátus fárasztó volt. A házastársi kötelesség eltért minden mástól, és még csak nem is törte meg az ember cölibátusát. Katalinnal kötelességtudón csináltam, amit kellett. De ez nem csendesítette le a véremet. Ez a Mary éppenséggel megtehette volna.

Jócskán elmúlt éjfél a guines-i palotát övező angol sátorvárosban. A hatalmas gyülekezetben némelyik sátor kísértetiesen ragyogott, pihenő szentjánosbogár módjára: ilyen benyomást keltett a sötét éjszakában az aranybrokáton átragyogó gyertyafény.

Hirtelen ötlettel leszálltam a nyeregből, és egy intéssel elküldtem a kísérőmet, aki azért várt rám, hogy velem tartson a szállásomig. Egyedül akartam sétálni az éjszakai levegőn.

Van-e bármi oly lágy és elgyengítő, mint egy júniusi éjszaka Franciaországban? Maga az éjszaka tetszett kéjsóvárnak, de a szó kellemes értelmében, mint egy túlérett szűzlány. Vagy mint egy gyümölcs, amely túl sokáig maradt a fán, és jellegzetes illatával magához vonzza a darazsakat. Mélyet szippantottam a levegőből; be kellett látnom, hogy nekünk, Angliában nincsenek ilyen éjszakáink.

Fáklyák világították meg a palota közvetlen környékét. A szegélyhez húzódtam, a párkány nyújtotta sötétségbe, a királyi

terület és az udvaroncoké között. Meleg fuvallat emelte meg a fövegemet, és fújta le a fejemről. Elindultam utána, de továbbgurult, bele a sötétségbe, és a rajta díszelgő fehér tollak játékos lidércfény benyomását keltve billegtek. A jelenés fehérrel szegélyezett feketeség volt, és ez felidézett a fejemben valamit, valami kellemetlent – de mit? Valami sötétet a középpontban, és fehéret túlnan, hátrálót és évődőt… Képek után kutattam az agyamban, és nem találtam semmit, aminek ennyire zavarónak kellett volna lennie.

Erősödött a szellő, és szél lett belőle, belekapott a köpenyembe, mint egy türelmetlen szerető. Ferencre gondoltam, és az aznapi találkozásunkra. A francia testi megjelenésében olyan volt, amilyennek képzeltem, de a modorát tekintve nem. Olybá tűnt, csúfot űz mindenből, és örömét leli abban, hogy elképeszt másokat a rendhagyó viselkedésével. A címei és a katonai győzelmei ellenére nem árasztotta egy király méltóságát…

Katonai győzelmek… háború. Én harcoltam itt, Franciaország ellen. *Az ősi ellenségünk* ellen. A francia szellők lágyak voltak, az almák lédúsak, kiváltképp ezen a vidéken. Kellemes lenne birtokolni ezt a földet…

* * *

Úgy aludtam, mintha bódítószer hatása alatt lennék, és talán voltam is: az éjszakai levegő vagy a jelenés hatott így? Másnap reggel jóval tovább aludtam, mint ahogy a nap fénynégyszögeket rajzolt az ágyam mellett lévő mélyvörös és kék selyemszőnyegre. Hirtelen gyűrűk csörrentek, valaki

félrerántotta az ágyam bársonyfüggönyét, és Ferenc király meredt rám, szardonikus mosollyal az ajkán.

– Azért jöttem, hogy az inasod legyek – mondta. – Szeretnélek kiszolgálni. – Mélyen meghajolt.

Hol vannak a megszokott szolgáim? Hogyan jutott be Ferenc a szobámba? Hogyan merészel betolakodni, hogy a legkiszolgáltatottabb állapotomban lásson? Ha nem gyűlöltem volna máris, abban a pillanatban meggyűlöltem volna Ferencet.

Kimásztam a királyi ágyból, és szembefordultam a betolakodóval. Mosolyogva állt, teljesen felöltözve, csípőre tett kézzel. Tudta, hogy szeretném használni az éjjeliedényt, mégis ott maradt mozdulatlanul, a választott helyén. Én hasonlóképpen eltökélt voltam abban, hogy a jelenlétében nem használom.

– Miért vagy itt? A testőreim… – kezdtem tartózkodón.

– Szívesen beengedték Franciaország királyát – fejezte be ő.

Körülnéztem. Hol vannak a ruháim? Az öltöztetőm nyilvánvalóan el lett küldve a személyzetem többi tagjával együtt. A gardróbszobához léptem, ahol sok ruhadarab függött, és még több volt ládákban.

– Mivel az inasom szeretnél lenni – mondtam Ferencnek –, válaszd ki az öltözetemet. – Hadd játssza hát a bolond a nevetséges szerepét.

Ferenc odalépett a hosszú, fogasokkal felszerelt rúdhoz. Mindegyik fogason egy-egy ruhadarab függött. Ő valamennyi előtt mesterkélt pózokba vágta magát. Végül kiválasztott egy borszínű ujjast és egy hozzá illő zekét.

– Irigylésre méltó színedet kiemelendő – mondta

vigyorogva, mintha okos észrevételt tenne.

A lehető leggyorsabban magamra öltöttem az általa választott ruhadarabokat. Megállapítottam, hogy semmi nem teszi nagyobbá az egyik ember fölényét a másikkal szemben, mint ha úgy társalog vele, hogy az illető mezítelen, vagy nincs mások fogadásához megfelelően felöltözve. Ferenc egész idő alatt engem bámulva álldogált, vigyorral a menyétszerű arcán. Összevissza fecsegett mindenről, leszámítva a legnyilvánvalóbbat: a példátlan látogatása okát.

Amíg a borbélyomra vártam, aki naponta megnyírta és megmosta a rövid szakállamat, megkérdeztem tőle:

– Miért jöttél?

– Hogy jobban megismerjelek, *mon frère*. Hogy megismerjem a személyiségedet.

Micsoda hazug! Már azon voltam, hogy megmondom ezt neki, amikor megjelent az ajtóban Penny, a borbély, szokás szerint illatosított vizet tartalmazó tálakkal, törülközőkkel, fésűkkel, ollókkal és borotvákkal. Letelepedtem egy székbe, és hagytam, hogy végezze a munkáját.

Penny egy hatalmas fehér törülközőt terített a vállamra, majd megvillogtatta az ollóját, és nekilátott nyírni a szakállamat. Ferenc állt, ahol volt, és figyelte a műveletet. Soha nem megy el? Egyre dühösebbnek éreztem magam.

– Még mindig ilyen ollót használtok? – kérdezte Ferenc mímelt hitetlenkedéssel. – Franciaországban nekünk van egy újfajta. Biztosra veszem, hogy jobban tetszene neked, ha alkalmad nyílna összehasonlítani a régivel.

Igazán gyűlöltem a fickót. De nekem soha nem mentek olyan jól az azonnali riposztok, mint Wolseynak vagy Willnek,

a későbbi tréfamesteremnek.

WILL:

Egy kalap alá kerülni Wolseyval! Ez bók vagy sértés?

VIII. HENRIK:

– Elég jó ez – csupán ennyit mondtam. – Jó ismeretségben van a szakállammal.

– De a túl hosszú ismeretségből… közöny lehet, nem így van? Mint a házasságban?

Penny ollójának pengéi a torkom tájékán csattogtak. Moccanni sem mertem.

– A tiédben? – kérdeztem.

– Alig öt éve vagyok nős – vont vállat Ferenc. – És máris van három gyermekem.

– A harmadik még nem született meg – csattantam fel.

– De hamarosan meg fog – mondta Ferenc ábrándosan. – Remélem, hogy lány lesz. Szeretnék egy lányt, most, hogy már van két fiú…

– Akkor igyekezned kell, hogy éppoly odaadón szeresd a lányodat, mint anyádat. A gyermeki szeretet fennkölt, Isten áldotta dolog. – Az egész világ tudta, hogy Ferenc viszonya az anyjával természetellenes, vagy legalábbis szokatlan anya és fiú esetében. Ferenc állítólag soha, semmit nem csinált az anyja tanácsa nélkül, és mindennap délig bezárkózott vele, hogy „konzultáljanak”. Az anyja meg úgy hívta őt, hogy *„Mon roi, mon seigneur, mon César, et mon fils”,* királyom, uram,

Cézárom és fiam.

Ferenc önelégült arckifejezése egy pillanatra megváltozott. Aztán elmosolyodott.

– Csakugyan – mondta. – Szeretett anyám után fogom elnevezni. Nem tudok elképzelni nagyobb megtiszteltetést.

Nyilvánvalóan, gondoltam. Kár, hogy nem veheted feleségül a saját *mère*-det. Igazán visszataszító volt.

WILL:

És vajon Henrik nem zárkózott volna be a saját anyjával, ha él? Milyen közel áll egymáshoz az irigység és a viszolygás? Ezt miért nem vizsgálja egyetlen tanult ember sem? Jómagam lebilincselőbbnek találom a kérdést, mint a manapság dúló terméketlen vitákat az eukarisztia igazi természetéről.

VIII. HENRIK:

Miután Penny végzett, felkeltem a bőrszékből, és levettem a törülközőt.

– Elintéznivalóim vannak – jelentettem ki élesen.

Ferenc továbbra is előttem állt, abszurd mosollyal az arcán. Muszáj tüntetően zászlót lengetnem a hályogos szeme előtt?

– Köszönöm a szolgálataidat – mondtam. – De most más-más irányba szólít bennünket a kötelesség.

Ferenc meghajolt.

– Csakugyan. De később találkozunk majd, délután, az első

tornán.

A protokoll azt diktálta, hogy kísérjem ki őt a privát kvártélyomból. Kényszeredetten csatlakoztam hozzá, együtt távoztunk a hálószobából, átszeltük a belső szobát, és nyitottuk ki a nagy magánlakosztályba nyíló ajtót. Legalább egy tucat szolga tekintett felénk várakozón.

– *Bonjour* – mondta Ferenc, megemelve a tollas fövegét.

A terem mintegy húsz láb szélességű volt. Még nem jártunk a közepén, amikor Ferenc hirtelen megtorpant. Az arcának nyomta az egyik ujját, és felvonta a bal szemöldökét. Aztán lekapta a fejfedőjét, és az egyik sarokba hajította.

– Birkózz velem, fivérem! – kiáltotta.

Készületlenül talált. Mielőtt módosíthattam volna a testhelyzetemen, nekem jött, sportszerűtlenül megütött és hanyatt taszított.

Meghökkent udvaroncok sora meredt a szégyenemre. Immár tudtam, miért választott számomra Ferenc szűk ruhadarabokat – az öltözetem igen hatékonyan hátráltatott a mozgásban.

Ferenc tett egy lépést hátra, az arcán álságos szörnyülködéssel. *„O! O! Sacre bleu!”* – Hasonló francia bárgyúságok garmadával folytatta.

De nem nyújtotta a kezét, hogy talpra segítsen. Ehelyett messzire hátrált, igyekezvén meglepettnek látszani.

Talpra álltam.

– Nálatok, Franciaországban nem szokás esélyt adni az ellenfélnek, hogy felkészüljön egy küzdelemre?

– Az embernek mindig készen kell állnia a váratlan eshetőségekre, *cher frère*. – Ferenc a festett mennyezet felé

forgatta a szemét, és vállat vont. – Az élet ritkán figyelmeztet bennünket, mikor készül bevinni nekünk egy ütést. Én csupán úgy tettem, mint az élet.

Kibújtam a mozgásomban korlátozó zekéből. Akkor hát verekedjünk meg, távol a nyilvánosságtól, és fittyet hányva a protokollra, amely tiltja uralkodók között az efféle viadalokat!

– Akkor tégy úgy, mint egy atléta, ha tudsz, és birkózzunk meg rendesen! – hívtam ki.

Közelítettem hozzá. Még most is megremegnek az izmaim, ahogy felidézem a pillanatot, és eszembe jut, mennyire szerettem volna elkapni.

– Soha nem csinálom kétszer ugyanazt – mondta gőgösen, elhátrálva. – Kiváltképp, ha elsőre sikerül.

– Jobban szeretsz hibákat elkövetni kétszer? – Feléje léptem.

Lepillantott a padlóra.

– Milyen poros a padló. – Összevonta a szemöldökét.

– Francia piszok – mondtam. – Úgy látszik, mindenütt ott van.

– Milyen kár, hogy nem tudod értékelni az országomat. Még szerencse, hogy soha többé nem kell ide betenned a lábad. A sors kegyes.

– Milyen szerencse, hogy „fivérek” vagyunk, és teljes biztonságban sütkérezhetsz a hamis címeiddel.

Ismét felvonta a szemöldökét.

– Talán Edmund de la Pole öccse, Richard ugyanezt a kijelentést tenné neked. – Elmosolyodott. – Szerencsére az ilyen kijelentések ártalmatlanok, és mindkettőnk számára mulatságosak. – Ismét meghajolt. – *À bientôt, mon frère.*

De la Pole! Hogyan merészeli annak az árulónak a nevét említeni, aki még most is valahol Franciaországban van, és arra vár, hogy „elismerjék” Anglia törvényes uralkodójául? És Ferenc menedéket ad neki, talonban tartja!

A távolabbi sarokba hajítottam a borszínű bársonyzekét és az ujjast (amelyen még mindig ott volt a padló pora, Ferenc álnokságának nyomaként!).

– Add őket egy francia koldusnak, Calais határán kívül – utasítottam az apródomat. – Ahogy elindult, hozzátettem: – De legyen gondod rá, hogy a lehető legbetegebb és legtorzabb személy kapja.

Ferenc csodálattal elmosolyodott.

– Amiként a Mester maga tette volna. – Mesterkélten könnyedek voltak a léptei, ahogy távozott a szobából.

Érdekes gondolat: Mit tett volna Ferenccel Krisztus? Úgy tűnt számomra, hogy a Megváltónk világa világosan meghatároztatott: hívek az egyik oldalon és ellenségek a másikon. De mi van, ha valaki, aki szépen beszél, a szívében mégis gyűlöli Őt? Van erre példa a Szentírásban? Biztosan van. Megfogadtam, hogy megkeresem. Addig is imádkoztam, hogy legyen erőm kezelni egy embert, akiről immár tudtam, hogy a legközelebb áll a földön magához Ő Sátáni Felségéhez.

WILL:

Henrik mindig is hajlamos volt túlozni, és csatatéri terminusokban szemlélni a dolgokat. Ferenc nem volt az Antikrisztus, csak egy züllött francia, aki kozmikus tréfának tekintette az életet. Kétségkívül hízelgett

volna neki, ha tudomást szerez a kimagasló megbecsülésről, amelyben Henrik részesítette azzal, hogy ilyen magas rangra emelte őt a démoni hierarchiában.

XXIX

Miközben találkoztunk, és felmértük egymást Franciaország puha, zöld mezőin, Ferenc és én, John Fisher, Rochester püspöke mindkettőnket kárhoztatva kirohanást intézett az összejövetel ellen.

Bár jelen volt a találkozón mint Katalin kíséretének tagja, dühödt szentbeszédet mondott az egész ötlet hívságos voltáról, és noha egyik-másik észrevételében igaza volt (nevezetesen abban, hogy végül minden öröm fáradságos és unalmas lesz; hogy az ember más állatoktól kölcsönzött díszekkel cicomázza fel a ruházatát, hogy semmi nem váltja be a várakozásainkat), ezek hasonlóképpen vonatkoztak az élet egészére is, a puszta tényre, hogy emberi lénynek születtünk. Az utolsó észrevétele, miszerint eső, jég és „különös égi jelenségek" rombolták le a csinos műpalotákat, az egész találkozót summázta: az *entente cordiale* tartalom nélkül való volt, és a reálpolitika első lehelete romba döntötte.

Ez nem akadályozta meg, hogy bosszankodjam Fisher püspök, ama fecsegő kotnyeleskedő miatt. Mindig is idegesítő volt, mindenbe beleütötte az orrát. Beaufort nagyanyám és ő „kebelbarátok" voltak, ahogy mondani szokás. Nagyanyám a halálos ágyán rám parancsolt, hogy engedelmeskedjem „mindenben Fisher püspöknek". Hah! Véget ért az az idő, amikor engedelmes voltam, bár ő erről mit sem sejtett. Nemigen figyeltem a vén teológus bakafántoskodására, és

bizonyosan sosem kértem ki a tanácsát. De ez a nyilvános prédikáció a külpolitikámról… ennek véget kellett vetni. Parancsokat adtam ki.

A papság mindenütt nyilvánosan vitatkozott, denunciált és kinyilatkoztatott. A német szerzetes, Luther Márton egyenesen odáig ment, hogy kinyomtatott három teológiai traktátust, *A keresztény ember szabadságáról*, *Szózat a német nemzet nemességéhez* és *Az Isten egyházának babiloni fogsága* címmel. Az utolsó közvetlen támadás volt általában az egyház és konkrétan a pápa ellen, azt állítva, hogy a *Jelenések könyvé*nek 17. fejezete vált végül valóra. („És jöve egy a hét angyal közül, akinél a hét pohár vala, és szóla velem, mondván nékem: Jövel, és megmutatom néked a nagy paráznának kárhoztatását, aki a sok vízen ül… És az ő homlokára egy név vala írva: Titok; a nagy Babilon, a paráznáknak és a föld útálatosságainak anyja. És látám, hogy az asszony részeg vala a szentek vérétől és a Jézus bizonyságtevőinek vérétől… És monda nékem az angyal: …Én megmondom néked ez asszonynak titkát… A hét fő a hét hegy, amelyen az asszony ül; …És az asszony, amelyet láttál, ama nagy város, amelynek királysága van a földnek királyain.”) Nyilvánvalóan a hét dombra épült Róma városa volt ez, és a pápa, akinek az összes király engedelmességgel tartozott.

Leó pápa kiközösítette, hacsak nem vonja vissza a tanításait hatvan napon belül. Luther válaszképpen ujjongó tömeg előtt elégette a pápai bullát.

Ujjongtak: ugyanis a németek, a németalföldiek és a flamandok szívesen fogadták Luther tiltakozását. Olybá tűnt,

mintha hosszú ideje elfordultak volna az egyháztól, egy emberöltő óta egy vezetőre várva léteztek volna, aki a szószólójuk lesz. Luther nem megtérítette, hanem felfedezte őket.

Károly, az új német–római császár azonnal kibocsátott egy rendeletet, amellyel betiltotta Németalföldön a lutheranizmust. A humanisták (akikről tévesen azt hitte, hogy ők hintették el a lutheranizmus magvait az egyháznak címzett szellemes élceikkel) kiebrudaltattak az egyetemi fakultásokról. Károly felszólította Luthert, hogy járuljon meghallgatásra a feljebbvalói elé. Luther kifejtette a hittételeit, majd ezt mondta: „Itt állok, másként nem tehetek. Isten segítsen meg, Ámen."

Az erővonalak kirajzolódtak, és azon kaptam magam, hogy én Lutherral ellentétes oldalon állok.

Miért foglaltam állást a pápa mellett? Vannak, akik azt állítják, hogy pusztán csak a pápa kegyét kerestem, hogy később kivillantsam a fogam fehérét, és felfedjem az igazi arcomat – ami, mondhatni, egyáltalán nem is arc. E bírálóim szerint nekem egyáltalán nincs is vallási meggyőződésem; a vallást a céljaim előmozdítására használom. Hasonlóképpen sértő interpretáció, hogy annyira állhatatlan vagyok, hogy egyszer az egyik oldalra állok, aztán meg a másikra, a szeszélyemtől függően.

Az igazságot (hogy csalódást okozzak a bírálóimnak és a rosszakaróimnak) egyik sem fedi. Luther hitelveit eretneknek és veszedelmesnek találtam. Egészében véve anarchiához vezettek. Egyenesen Krisztus ellen is lázadtak, aki

egyértelműen megalapította az egyházat.

Én úgy véltem, hogy az egyház megtisztítandó, nem lerombolandó. És én ezt tettem Anglia egyházával! Egyszerű ez! Miért teszik az emberek az egyszerűt annyira komplikálttá?

Ami a pápaság melletti kiállásomat illeti: a szememet még nem nyitotta fel a saját nagy ügyem. Amikor 1521-ben írtam, őszintén írtam, megfelelően az akkori spirituális tudásom szintjének. Ez az, amit Isten minden embertől kér. Az nem vethető senki szemére, hogy később spirituálisan fejlődik.

Luther egyik eretneksége abban az állításban volt, hogy nincs hét szentség, hogy közülük ötöt az egyház talált ki (a saját titokzatos, öncélú okaiból). Ez az öt a házasság, az egyházi rend szentsége, a bűnbánat, az utolsó kenet és a bérmálás. Csak a keresztelés és az áldozás maradt. Luther értelmezésében a házasság egy jogi szerződés; a szerzetesrendek szükségtelenek, hiszen a papoknak nincsen különleges hatalmuk; a gyónás olyasvalami, amit közvetlenül Istenhez intéz az ember, nem egy paphoz; az utolsó kenet ostoba babona; a bérmálás pedig a keresztelés redundáns változata. Krisztus ezek egyikét sem mutatta be, tehát Ő nem érezhette úgy, hogy ezek segítenék a megváltást.

Úgy véltem – nem, *tudtam* –, hogy Luther teljes tévedésben van. Ezeknek a szentségeknek mindegyike kegyelmet hordozott; éreztem, hogy eltölt engem, amikor magamhoz vettem négyet közülük. Arra is késztetést éreztem, hogy megcáfoljam őt, írásban, nehogy még több lelket vezessen kárhozatra.

Szándékomban állt megkeresni Krisztus minden tanítását e

vonatkozásban, valamint az egyházdoktorok és az egyházatyák minden tanítását, a kezdet kezdetétől napjainkig.

Ez roppant feladatnak bizonyult. Naponta négy órát is gürcöltem a munkával. Hamarosan rá kellett jönnöm, hogy elképesztő teológiai tudást igényel. Büszke voltam a korai egyházatyákkal kapcsolatos tudásomra, de a pontos szöveg előkeresése egy-egy apró filozófiai kérdésről herkulesi próbatétel volt. Kezdtem úgy érezni, hogy holtak között élek, és csak réges-rég porrá lett emberek homályos vélekedéseivel törődöm, miközben nem veszek tudomást az élőkről és a lesújtóan önző, béreket és szobakiosztásokat érintő kívánságaikról. Melyik volt a valóság? Kezdtem nem tudni, és ahogy ide-oda ingáztam két külön világ között, összezavarodtam.

Sok tekintetben kellemesnek és megnyugtatónak éreztem a szellem világát, még ha halott emberek szelleméről is volt szó, ugyanis a gondolataik megtisztítottan és megóvottan örökkévalóak voltak. Nagyon könnyű lett volna örökre ottfelejtenem magamat; kísértés volt ez, szirénhang…

Ilyesmivel foglalatoskodtam nappal. Az éjszakáim teljesen másféleképpen teltek.

Ahogy mondtam, visszahoztam Sir Thomas Boleyn leányát, Maryt Franciaországból, ahol nyilvánvalóan Ferenc alatt szolgált – csekélyebb rangban, hiszen Ferencnek már volt egy rendes szeretője, Jeanne le Coq, egy ügyvéd felesége. A richmondi palotában berendeztem egy franciás lakosztályt (ahol apám a ruhatárát tartotta!).

– Folytatom Franciaország felfedezését – mondtam –, és

megtapasztalom az élet azon aspektusait, amelyekben Franciaország állítólag jeleskedik. – Maryt el kellett látni a felszereléssel, amely ahhoz szükségeltet, hogy megkettőzze a Ferenc alatt kifejtett teljesítményét. Ő megkettőzi, én felülmúlom. Igen, a Ferenccel való vetélkedésemben ilyen messzire mentem…

A szobák falait nem bibliai, hanem klasszikus jeleneteket ábrázoló faliszőnyegek borították. A műbútorasztalosaim francia mintákat másoltak, francia módi szerint készült tükröket és gyertyatartókat helyeztettem el. A *Pays de Gaul* lakosztály küszöbét átlépni olyan volt, mint átkelni a Csatornán.

Maryvel abban állapodtunk meg, hogy kedd és csütörtök esténként vár engem találkára. Ez már önmagában véve franciás volt. A találka. A franciák ugyanis büszkék voltak a logikájukra és a racionalitásukra, és előre megbeszélt légyottokra korlátozták a szerelmeskedéseiket. Azt gondolná az ember, hogy elrontották az örömöt, de azáltal, hogy elválasztották a szenvedélytől, fokozták, és egyszersmind könnyeddé is tették.

Katalogizálták és elnevezték az összes testhelyzetet, akár a balettlépéseiket. Milyen pasztellszínű, milyen arisztokratikus csengésük volt; mennyire eltávolodtak mindentől, aminek verejtékhez, nyögéshez vagy félelemhez volt köze.

Olybá tűnt, hogy Franciaországban teljességgel szakítottak a párosodás ősi, természetes módjával. Minden hátulról vagy oldalról történt. A beteljesülés pillanata náluk költészet lett: *la petite mort*, a kis halál. Nem úgy, mint angolul, az igazság pillanata, a nagy gyötrelem.

Mary könnyed léptekkel vezetett végig engem ezeken a gyakorlatokon.

– Pozíció királyok számára, akiknek fárasztó tanácskozással telt a napjuk – suttogta, miközben bemutatta az egyik módozatot.

– Ez volt Ferenc kedvence? – Vibrálóan izgató volt osztozni vele ezen a nőn, pontosan ugyanazon cselekedeteket végezni ugyanabban a testben. – Csinálta ezt… és ezt… és *ezt*… a tanácsülések után?

Mary szakértőn el-elalélt alattam, egymást követően többször is eljuttatva magát a *petite mort*ig, mintha ki akarna térni a válaszadás elől. Ez is franciás dolog volt – semmi néven nevezhető *amoureuse,* szerelmes nem merülhetett ki egyetlen *petite mort*ban. Nem, egy sorozatnak kell lennie, minél többre kerül sor, annál jobb.

– Mi van Ferenccel? – egyre csak ezt kérdeztem suttogva.

– Soha… ő soha nem… – mormogta Mary udvariasan. – Kisebb volt, mint te.

Az efféle gyakorlatok és hízelgés csak a kezdetét jelentették Mary művészi repertoárjának. Volt sok más dolog is, amelynek leírását a tisztesség még itt sem engedi.

De ahogy az élvezeteket a végső határig vittem, kimerítettem az élvezeteket. Csömöröm lett. (Ahogy Fisher püspök jövendölte a híres prédikációjában: „Először is, ennek az életnek az örömeit és élvezeteit, legyenek bár mégoly nagyok, elfáradás és viszolygás kíséri. Semmilyen hús vagy ital nem oly ízletes, oly kellemes, oly gyönyörűséges, hogy egy férfi vagy egy nő rá ne unna, ha hosszú idő óta hozzászokott…”)

Mindez aközben, míg a teológiai bozótomban gürcöltem, hogy befejezzem az *Assertio Septem Sacramentorum*omat. Sajátságos hasonlóságot fedeztem fel a két törekvésem között, amennyiben a modorosság végül minden vitalitást megöl egy adott témában. A teológiai szőrszálhasogatás és a szerelmeskedés túlságosan kifinomult módozatai rokonságban állnak egymással, kölcsönösen kivéreztetik a maguk áldozatait.

XXX

Végül elkészült a könyv. Kétszázötven oldal volt, teljesen latinul. Elégedett voltam vele. Csak ekkor mutattam meg másnak, hogy lényegében *fait accompli* elé állítsam őket. (Lásd, mennyire franciává váltam, még az élvezet határain túl is francia kifejezésekben gondolkodtam.) Thomas More-nak, Wolseynak, John Longland lincolni püspöknek, a gyóntatómnak, valamint Eduárd Lee lincolni kanonoknak adtam példányokat. És Wolsey, Longland meg Lee minden bírálat vagy javítás nélkül, dicsérő levél kíséretében adták vissza őket. Csak More példánya nem jött vissza. Három héttel azután is nála volt, hogy a többiektől visszakaptam. Ekkor tudtam, hogy csakugyan elolvassa, és hibásnak találja.

Nem sokkal korábban More elcsábult a magánélettől, amelyet londoni ügyvédként élt. A Csillagkamara bíróságán védett egy pápai hajót, amely a tengeri jog alapján elkoboztatott. Olyan ragyogó volt a védelme, hogy Wolsey, aki az ügyben a Koronát képviselte, azonnal nekilátott, hogy More tehetségét a saját szolgálatába állítsa. Rávette More-t, hogy dolgozzék kérelemolvasóként – ami azt jelentette, hogy neki kellett foglalkoznia a hozzám intézett petíciókkal, bíróságon és országjáró körutakon egyaránt. Kineveztem őt az Államtanácsba, és világosan értésére adtam, hogy ott kell lennie az Aranybrokát-mezőn az angolok között. Apránként részesévé vált az udvar életének.

More beszélni kívánt velem a kéziratról. Fogadhattam volna az audienciateremben, a trónon ülve. De szívesebben beszéltem vele, mint ember az emberrel, és nem úgy, mint király az alattvalóval. A „számolószobába” kellett jönnie, amelyet nem a ceremoniális fáklyákkal, hanem meleg, barátságos tűzzel világítottam ki.

Most már öregebb volt. De hát ez így is volt rendjén. Sok év eltelt azóta, hogy gyerekesen nekiadtam az asztrolábiumot, csak hogy meglegyen az akaratom. More felnőtt férfi volt, amikor anyám meghalt. Immár mindketten férfiak voltunk, és másképp zajlottak a dolgok. Nem kellett ajándékot küldenem azt bizonyítandó, hogy király vagyok, és én parancsolok.

More egy dobozban hozta a kéziratot.

– Remélem, nincsenek módosítások – mondtam –, mivel már készülnek az ajándékmásolatok Őszentségének, szerzeteseknél, természetesen. Ők értenek az efféle dolgokhoz, a kalligráfiához.

– Már nem annyira – dünnyögte More. A kezembe nyomta a dobozt. – Csak egy hibát találtam benne. Túlzott nyomatékkal hangsúlyozza a pápa autoritását. Talán kevésbé kellene kidomborítani.

Ez minden? Hullámokban jött a megkönnyebbülés.

– Luther olyan hevesen támadta, hogy kötelességemnek éreztem újfent megerősíteni.

– Felséged túlságosan nagy súlyt tulajdonít a hivatalnak – mondta More. – Leó pápa össze fog csuklani a teher alatt, amikor elolvassa. Nem alkalmas rá, hogy cipelje. Sem senki más a földön olyan értelemben, ahogy felséged bemutatta.

– De mit gondolt kegyelmed a dologról egészében? –

Kiszakadt belőlem a kérdés.

– Úgy gondolom – More habozott –, hogy csodálatra méltó tudományos munka. Nyilvánvaló, hogy felséged nagyon gondosan törekedett felkutatni a hivatkozásokat.

– A gondolatmenet! A gondolatmenetre értem, az analízisre, a dedukciókra! Azokkal mi van?

More hátrahúzódott, akárha fizikai támadástól tartana.

– Kétségkívül… meggyőzőek voltak. És alaposak.

De persze meggyőzőeknek is kellett lenniük.

Hirtelen nem akaródzott tovább feszegetnem a dolgot. More azt mondta, „csodálatra méltó”, „gondos”, „meggyőző” és „alapos”. Kelletlen bókok. Nem a legnagyobb elismerés. Úgy értette, hogy *alkalmas, nem izgalmas.*

Korántsem látta zseniálisnak.

Na, és akkor mi van? Alkalmas (már megint ez a szó) ő arra, hogy elbírálja?

– Köszönöm, hogy szánt az idejéből az elolvasására – mondtam. – Tekintetbe veszem a felvetéseit.

Gondolatban, nem a kéziratban, amelyből máris a legfinomabb pergamenre készítették a másolatot a kötelességtudó szerzetesek.

– Örültünk a társaságának Franciaországban az elmúlt nyáron – mondtam. – És annak, hogy hajlandó volt vállalni a diplomáciai küldetést Calais-ba Tournai visszaadását illetően.

More elmosolyodott. Vagy mégsem? Olybá tűnt, az arcán nincs hely mosolynak. Valamennyi vonása mogorva és lefelé tartó volt.

– Végre a körünkben kötött ki – jegyeztem meg.

– Igen. Meglepetés magamnak is – felelte ő.

– Megtanulja majd otthon érezni itt magát – jelentettem ki. – Hiszen igazán itt van a helye. Az ország legragyogóbb elméinek az uralkodójukat kell szolgálniuk, mivel a gondolkodás többet ér, mint a rubinok. És olyan dolog, amit egy hűséges alattvaló örömmel ajándékoz a királyának.

More némán meghajolt.

Nem úgy értettem, hogy így kell ajándékozni. Úgy értettem, hogy üljünk a tűz előtt, bizalmasan eszmét cserélve, bizalmas közléseket megosztva, bajtársiasságot erősítve. De More nem volt szívélyes, dacára a barátságos modorának. A barátságosság a teljes hidegség hatékony palástolása lehet. Éreztem a hidegségét, erősebben, mint ahogy a tűz hevét éreztem.

– Az elmém felséged rendelkezésére áll – mondta.

Egyáltalán nem ezt akartam, nem ez állt szándékomban. Ő értelmezte így, komorrá és baljóslatúvá csavarva ki a jóindulatomat.

Ó, menjen! Mit törődöm oly sokat azzal, mit gondol és érez?

Csak egy ember, mint az összes többi.

* * *

WILL:

A könyv – egy nagyszerű tiszteletpéldány, aranyba kötve, pergamen belső oldalakkal – elküldtetett X. Leónak. A pápa állítólag azonnal elolvasott öt oldalt, és azt mondta, „nem gondolta volna, hogy ilyen könyvet kegyeskedik kiadni a kezéből a király, akit szükségképpen más tettek is lefoglalnak, tekintve,

hogy más emberek, akik egész életükben tudománnyal foglalatoskodnak, nem képesek ilyesmivel előrukkolni.”

A pápa, hálából a rendíthetetlen támogatásáért, amelyet egy királytól kapott, régóta vágyott címet adományozott Henriknek: *Defensor Fidei* – A Hit Védelmezője. Henrik immár nem érezte többé mezítelennek magát a teológiailag felcicomázott uralkodótársai mellett.

A kicsiny könyv meghökkentő sikert aratott. Számos fordítást nyomtattak ki Rómában, Frankfurtban, Kölnben, Párizsban és Würzburgban, egyéb helyek mellett, és mihelyt kikerültek a sajtó alól, már el is adták őket. Összesen húsz kiadás készült, mire a kontinentális étvágy kielégült iránta. Ekkor történt, hogy Luther felvette a kesztyűt, sértésekkel illetve a könyv felséges szerzőjét. Henrik méltóságán alulinak találván a válaszolást, More-t utasította, hogy védje meg a művet.

VIII. HENRIK:

A teológiai dárdáim célba találtak. Tudtam ezt abból a vehemenciából, amellyel Luther válaszolt. A „spirituális” szerzetes alantas sértések özönét zúdította rám a *Luther Márton válasza németül Henrik angol király könyvére* című munkájában. „Isten által nem kedvelt angol királynak” nevezett engem, és azt állította, hogy mivel ez a király „tudatosan és szántszándékkal hazugságokat kohol az én

fenséges mennyei királyom ellen, jogosnak találom, hogy az én királyom nevében sárral és szarral fröcsköljem be ő angol felségét, és lábbal tiporjam a koronáját”.

– Nos – mondtam More-nak, miután magam elé rendeltem –, láthatja, milyen szinten van ennek a Luthernak a szelleme. A csatornában. – More egykedvűen lapozgatta a pamfletet. Még az ő kifejezéstelen szemében is meghökkenés (és megvetés) jelent meg, amikor a „mocskos és szaros” mondatot olvasta.

– Szeretném, ha válaszolna neki – mondtam –, hasonló modorban. – More tiltakozni akart, ezért félbeszakítottam. – Egy királynak éppúgy méltóságán alul való, hogy ilyen tónusban írjon, mint ahogy a pápának az lenne. De egy alattvaló írhat álnevek alatt. Ahogyan az *Utópiá*t írta kegyelmed.

– Miért én, felség? – More kínlódni látszott. – Ha nem kíván mást, mint ürülékváltást, vannak mások, akik alkalmasabbak. Jómagam nem szoktam ilyen kifejezéseket használni, nem is gondolkozom ilyenekben. Számomra keserves lenne megcselekedni azt, ami másoknak nagyon könnyen menne. Esedezem, engedje nekem, hogy valami más minőségben legyek szolgálatára.

– Nem. Ugyanis olyasvalakire van szükségem, aki képes Luthernak minden szinten válaszolni, nem csak a trágárságok terén. Fogadjon fel egy matrózt, hogy segítsen a sértő kifejezéseket illetően, az érvelés velejéhez a kegyelmed elméje szükségeltetik.

More fészkelődött egy kicsit. Már korábban észrevettem, hogy szokása a bőrt csipkedni a hüvelykujja körül. Olyasvalami

volt ez, amit az ügyvédi palást alá rejtve csinálhatott, miközben higgadt arcot vágott. A hüvelykujjain gyakorta nyílt sebek voltak, és véreztek.

– Bizonyára van kegyelmednek egy rejtett oldala – mondtam. – Olyan oldala, amely imádná összemázolni egy árnyékszék falát. Engedje szabadjára.

– Nem *szabadon* engedni, hanem *zabolázni* igyekszem az evilági oldalamat, My Lord.

– Akkor most, még egyszer utoljára engedje el.

Egy mosollyal megpecsételtem a parancsot.

More kielégítően teljesítette a feladatot. A *Válasz Luthernak*, melyet „William Rose” jegyzett, azt állította, hogy Luthert bizonnyal „elborította a ganéj”. Úgy fogalmazott, hogy Luther, „mocskosabb, mint egy disznó, és seggnél ostobább”, „talpnyaló ripacs, aki egykor szerzetes volt, később strici lett”, akinek „nincsen a szájában más, csak kamoraszék, ganéj és trágya”, nem alkalmas másra, csak hogy „az elülső felével egy hugyozó öszvérkanca hátulsó felét nyaldossa”. Felszólította az olvasóit, hogy „dobjátok vissza Luther szaros szájába, minden szar gyűjtőmedencéjébe az összes ganéjt és szart, amit az átkozott rothadásotok felöklendezett, és ürítsétek az összes csatornát és kamoraszéket” a fejére. Luther, ahogy várható volt, tombolt dühében.

– Elégedett vagyok – közöltem More-ral. – Illendő módon megjutalmazom kegyelmedet. Az igazság az volt, hogy nem sok eredetiséget mutatott: egyszerűen csak unásig használta a „szar” és a „kamoraszék” szavakat. – A hugyozó öszvérkanca magával ragadó kép – mondtam. Az egyetlen.

– Részesítse járadékban William Rose-t, hogy mindörökre kiganéztathassa az istállóját – felelte More. – Ne kapcsolja ehhez semmilyen módon a nevemet vagy a rangjaimat.

– Most már kiadta a szervezetéből – mondtam – ezt a pajkos, ezt az evilági, fizikai oldalát.

– Felségednek köszönhetem – felelte More szomorúan.

– Ordenáré, felség – jelentette ki Wolsey, az íróasztalomon lévő *Válasz Luthernak* példányára pillantva.

– Bizony. Némiképp kínos számomra, hogy egy ilyen fickó a védelmezőm, bárki legyen is az.

Wolsey megszimatolta az illatos gyantalabdacsát.

– Az irodalmi szar bűzét nem nyomja el a fahéj és a szegfűszeg – jegyeztem meg. – Sajnálatos.

– Igen, majdnem annyi van belőle, mint a közönséges fajtából, most, hogy minden embernek van tolla és, úgy tűnik, hozzáférése egy nyomtatósajtóhoz. – Wolsey ismét szippantott. – Örülök, hogy inkább Leó pápának ajándékozta a művét, mint… a hollandusnak. És hogy a derék Leó pápa nem érte meg, hogy lássa a pamflitháborút és a szardobálást.

Az ajkamba haraptam, hogy elfojtsak egy mosolyt.

– Nem kedveli Adorján pápát?

Az igazság az volt, hogy Wolsey komoly reményeket táplált arra vonatkozóan, hogy őt választják meg Leó hirtelen elhunyta után. Kísérletet tett, hogy megvásárolja a császár szavazatát a Curiában. Helyette azonban Adorjánt, Tortosa püspökét, Károly gyermekkori magiszterét választották meg. Az illető minden beszámoló szerint szentéletű, tudós férfiú volt, és lassú, mint egy „teknős”.

– Nem ismerem őt.

Wolsey nem ejtett szót nekem arról, hogy megpróbálta megvesztegetni a konklávét. A kémkedés velejárójává vált az egymás közötti ügyleteinknek. Vajon tudta, hogy More az én megbízásomból írta meg a *Választ Luthernak* című pamfletet? Reméltem, hogy nem.

Na már most, más téma is terítékre került: a parlament arra kényszerült, hogy pénzt szavazzon meg egy esetleges háborúhoz.

Igen, Ferenc az Egyetemes Békeegyezményt megszegve megtámadta Navarrát, és elragadta a császártól. A császár most háborúra készült, és felszólította mindazokat, akik 1518-ban az Egyetemes Békeegyezményt aláírták, hogy büntessék meg az agresszort, Franciaországot, ahogyan azt az egyezmény előírja.

– Milyen adókat tervez kérni?

– Négy shillinget egy font után, felség.

– Ez húsz százalékos adó! Soha nem fognak beleegyezni!

– Az ország becsülete követeli.

Ennyire nem volt fogalma Wolseynak arról, mi lehetséges és méltányos?

– Ez méltánytalan. Soha ne kérjen olyasmit, amit ennyire könnyen meg lehet tagadni. Az rossz precedenst teremt.

Wolsey megrázta a fejét. Vele mozgott az állkapcsa.

– Nem fogják megtagadni – mondta énekelő hangon, mely a misékre illett volna, amelyeket immár nem mondott.

Vajon ekkor kezdtem kételyeket táplálni a pápai hivatal szentségét, bölcsességét illetően? Ha Wolsey komolyan szóba jöhetne jelöltként… Ó, jó ötlet volt megírnom a könyvemet,

amikor a hitem még nem háborította az ilyesmi.

A parlamenttel rosszul alakultak a dolgok. Wolsey adta elő az adóval kapcsolatos ügyet és a nemes felhívást a békebontó Ferenc király elleni háborúra. Ékesszólóan beszélt, mint mindig. Rá tudta volna venni a madarakat, hogy jöjjenek le a fák legmagasabb ágairól. Minden ellenérvre lett volna válasza.

Ámde More, a ház elnöke, bevetette az egyetlen dolgot, amit Wolsey nem tudott tromfolni: a hallgatást. Azt hangoztatta, az alsóháznak ősi joga a „csodálatos és konok hallgatás", valahányszor idegenek vannak jelen. Ez bizonnyal Wolseynak szólt, „tekintettel arra, hogy kardinális uram nemrégiben a szemünkre vetette nyelvünk könnyelműségét".

Elképesztő eszköz volt ez. Wolsey nem tudott mit tenni, vereséget szenvedve távozott a parlament terméből. A következő ülésen a saját háznépének egyik tagja, ugyancsak az alsóházban, halk hangon arról beszélt, hogy szerencsétlen ötlet lenne pénzt költeni a kontinensen vívandó harcra, amikor jobb lenne a hátunkban lévő skótok alávetésére költeni, „és ezáltal királyunkat Skócia urává is tenni".

Végül fontonként egy shillingnyi adót szavaztak meg nekem.

– Ki volt az a fickó, aki javasolta, hogy Skócia kebeleztessék be a Koronánk által? – kérdeztem Wolseytól az eset után, amikor elmúlt a büszkeségén esett csorba miatti fájdalma.

– Thomas Cromwell – válaszolta. – Egy ifjonc a saját háznépemből. Beszélni szokott, amikor hallgatnia kellene. – Wolsey ilyenformán kért bocsánatot miatta.

– Úgy hiszem, mostantól nem fogja kegyelmed erényként dicsérni a hallgatást! – A seb még eleven volt, és kéznél volt a

só. – A felvetése… nem látszik butaságnak.

More más kérdés volt. Az integritását kívánta bizonyítani ezzel az ellenállással?

– Cromwell olyan ember, aki csak arra gondol, ami elérhető, arra nem, hogy mi megengedhető vagy elfogadott. Skócia királya… megkockáztatom, hogy máris felséged fején látja a koronát.

– Ahogy magam is rávehető lennék. – Éreztem, hogy a szám sarkában mosolyféle jelenik meg. Fortély volt ez, amellyel az utóbbi időben megtanultam palástolni a türelmetlenséget vagy az unottságot.

* * *

Végül is kénytelenek voltunk hadba vonulni, a parlament pedig kénytelen volt finanszírozni ezt. Számunkra sajnálatos módon a parlament csak egy ideig volt hajlandó finanszírozni a dolgot, ami korántsem volt elegendő. A háborúról kiderült, hogy három évig elhúzódik, a parlament pedig csak egy esztendei részvételt szentesített. Az eredmény az lett, hogy a saját pénzünkből fizettünk, veszteségeket szenvedtünk – de a végső győzelemből és a vele járó dicsőségből ki lettünk rekesztve. Ferenc ugyanis elbukott a paviai csatában, és Károly végül foglyul ejtette. A francia sereg megsemmisült. Richard de la Pole, Edmund öccse, aki enmagát „York fehér rózsájának” nevezte, és akit Ferenc „Anglia királyának” titulált, patrónusa oldalán harcolva esett el a csatamezőn.

– Megszabadultunk immár minden trónkövetelőtől – kiáltottam, amikor értesültem a hírről. Ez azonban

másodkézből való győzelem volt.

A háború nyitó összecsapásában kitettünk magunkért. Visszahívtam Brandont a suffolki birtokáról, ahol sorvadozott, és az inváziós sereg élére állítottam. Az embereivel kevesebb mint negyven mérföldre megközelítették Párizst. Ámde a pénz elfogyott, a hadiszezon véget ért. Leesett a hó, és belepte őket, aztán jég következett. Nem telelhettek át, lehetetlen lett volna egy huszonötezer fős sereg fenntartásáról gondoskodni a mezőn, téli körülmények között. (Bele kell gondolni, hogy a háború kénytelen az évszakok kürtszavának engedelmeskedni!) Pénzért esdekeltem a parlamentnél, hogy tavasszal folytathassák ott, ahol abbahagyták. A parlament megtagadta a kérésemet.

Így hát Franciaország meghódításának lehetősége elbukott néhány önelégült yorkshire-i pásztor és kenti sörfőző ellenszavazatán.

Minden angol polgárnak megparancsoltatott, hogy térjen haza a háború kitörése előtt. Ez vonatkozott azon kevesekre is, akik a francia udvarban tartózkodtak, így a Seymour legényekre és Anne-re, Mary Boleyn húgára. Nem volt helyénvaló, hogy hűséges alattvalók az ellenség kezében maradjanak, ahol börtönbe vethetik őket, vagy váltságdíjat kérhetnek értük. Még a bordeaux-i borbeszerzők is hazasiettek, szállítóhajóikkal egyetemben.

WILL:

És így Anne Boleyn – a „Fekete Nusi”, ahogy máris nevezték – Angliába jött. A Boszorkány hazatért…

VIII. HENRIK:

A parlamenthez fordulni már önmagában véve megalázó volt (de szükséges, mivel nem akartam teljesen kimeríteni a királyi kincstárat), a visszautasítás pedig kétszeresen az. Az impotenciával egyenértékű volt az alattvalóim hazahívására kényszerülni, beismerve, hogy képtelen vagyok megvédeni őket külföldön.

Bár ebben a súlyos rendellenességben nem szenvedtem az életem egyéb aspektusait illetően, amelyek ezzel a kényes dologgal kapcsolatban álltak, de teljes meghasonlásban voltam. Továbbra is látogattam a kedves Mary Boleynt minden kedden és csütörtökön (szentté és sérthetetlenné tettük ezeket az időpontokat!), Mary azonban megváltozott.

Zsémbes, majd bágyadt, aztán sírós lett, felváltva. Röviden szólva, immár nem volt kellemes vele szórakozni. Meg is mondtam ezt neki, ahogyan egy vásárló panaszkodik a hitvány portéka miatt.

– A szeszélyek és a könnyek az ember feleségéhez illenek, nem a szeretőjéhez – morgolódtam egy éjjel, miután tönkretette a légyottunkat. Fájdalmasan lüktetett az ágyékom a kielégületlenségtől, és nem kaptam mást, csak veszekedést, a semmiről.

– Ó! Gyakorlok – mondta ő keserűen. – El kell sajátítanom ezt a képességet, méghozzá hamar.

Most már értettem.

– Férjhez mégy?

– Igen – felelte Mary mogorván.

– Ki az? – Az előírásos kérdés.

– William Carey. Az egyik udvaroncod.

Carey. Törtem a fejem, ki lehet. Nem sikerült arcot kapcsolnom a névhez. Ez már önmagában rossz volt. Azt jelentette, hogy jellegtelen a fickó.

– Apám választotta! Vagy inkább fizetett neki! Férjhez akar adni, kiváltképp, mivel annak jeleit látja, vagy *véli* látni rajtam, hogy gyereket várok.

– Ó. – Hirtelen elszomorodtam. Hiányozni fog Mary; és gyűlöltem a gondolatot, hogy talán lesz egy gyerekem, egy gyerek, aki az enyém, és mégsem az enyém…

– Szóval fizetett ennek a fickónak, hogy tisztességes nőt csináljon belőlem. Apám szeretne feljebb lépni az udvarban; nem jönne jól neki egy balkézről való unoka. Sem az, ha a király kerítőjének tekintenék.

Mary rosszmájúan felnevetett.

– Mikor esedékes? Az esküvő?

– Vasárnap.

Csütörtök volt. Tehát ez volt számunkra az utolsó alkalom…

– Talán nem lesz olyan… borzasztó a házasság, mint amennyire tartasz tőle – nyugtatgattam Maryt.

– William Carey kedves ember – mondta ő.

– Akkor szerencsés vagy.

– Kedves… és beletörődő.

Hirtelen megértettem. Az első reakcióm viszolygás volt. Aztán, mindjárt utána, a megkönnyebbülés.

– Akkor én vagyok szerencsés – mondtam.

WILL:

Te pedig, Catherine, egy éven belül megszülettél, nemde? Most mit szólsz?

VIII. HENRIK:

A rettenetes, átkozott gyermek után, akit Katalin szült, nem következett több. Nem került sor újabb terhességekre. Mintha átkot vont volna önmagára a méhe, amikor az a szörnyszülött előjött belőle.

Katalin harminchárom esztendős volt a borzalmas szülés idején. Immár betöltötte a negyvenet. Noha továbbra is teljesítettem vele a házastársi kötelességemet, nem esett ismét teherbe.

Mennyire múlandó egy asszony termékenységének ideje. A Kataliné immár véget ért. Akkor pillantottam meg először, amikor kinyitotta ezt az ablakot. Most fogtam a kezét, miközben becsukta. Nem tartott különösebben hosszú ideig.

XXXI

Harmincéves voltam, amikor X. Leónak ajándékoztam az *Assertio Septem Sacramentorum*ot, és ő a Hit Védelmezőjének nevezett engem. Megindító pillanat volt az számomra, és boldog voltam, valahányszor eszembe jutott.

Ámde ez a boldogság sötét bársonyra helyezett ékszerhez volt hasonlatos. Vajmi kevés egyéb dolog mutatta az életemben Isten kegyelmét, és apránként kezdtem azon tűnődni, vajon a pápa valóban bizalmasa-e Istennek. Ahelyett, hogy vigasztalás lett volna számomra, a pápa jóváhagyása csak arra volt jó, hogy magának a pápaságnak az integritását tegye kérdésessé.

Nemigen fért ugyanis kétség ahhoz, hogy Isten hátat fordított nekem. Nem volt örökösöm, és az orvosok megerősítették, amitől régóta féltem: Katalin nem szülhetett többé gyermeket. A pénzem elfogyott, Franciaországot pedig továbbra sem tudtam megszerezni. A skótok 1513-ban vereséget szenvedtek, de ismét gyülekeztek. Szentséges ég, sosem hagynak fel a bajkeveréssel? Az Anglia nagyságáról titkon táplált ábrándomra fellegek vetettek árnyékot. Bárhová néztem, minden tervem, minden vágyam, amelyet dédelgettem, csúnyán meghiúsult. Nyilvánvaló volt, hogy Isten nem szándékozik engem – és ezáltal az országomat – pártfogásába venni, amíg nem teszek jóvá valamit, amit tudtomon kívül elkövettem ellene.

De mi volt az? Nem jutott eszembe semmi, ami annyira iszonyatos lett volna, hogy rászolgáljak vele az Ő kegyelmének elvesztésére. Volt házasságtörés, amelyet meggyóntam. Pedig (ha nem hangzik ez tiszteletlenül) Isten mintha jóindulattal viseltetett volna a házasságtörők iránt az Ótestamentumban. Ábrahámnak, Jákobnak és Dávidnak szolgálólányaik voltak, akikkel együtt háltak, sőt gyermekeket is nemzettek. Mindig is zavarba ejtőnek találtam, hogy Isten felháborodott, amiért Dávid „magához vette” Bethsabét, ugyanakkor nyilvánvalóan elnézte, hogy Abiság „vigasztalta” Dávidot időskorában. Az én különös boldogtalanságom abból a tudatból fakadt, hogy valamiképpen elidegenítettem magamat a Teremtőmtől. Nekiláttam keresni azokat a nem szándékos cselekedeteket, amelyekért felelősség terhelt.

Szembe kellett néznem a helyzetemhez elválaszthatatlanul hozzátartozó problémákkal is, amennyiben a megszüntetésük lehetetlennek bizonyult. A leányom, Mária, immár kilencéves volt. Rengeteg örömöm telt benne! Remekül haladt a tanulmányaival, nagyon jól ment neki a latin, akárcsak a spanyol (amely nyelven Katalin társalgott vele) és a francia. A legjobb pedig az volt, hogy imádta a zenét, és ígéretes tehetségnek mutatkozott. Kedves, szeretetteljes gyermek volt.

WILL:

Aki, mire felnőtt, megkeseredett, bosszúálló asszonnyá vált; alatta szenvedünk most mind. Mikor

lett ilyenné abból, aki volt?

VIII. HENRIK:

Bármennyire szerettem is őt, kénytelen voltam hideg fejjel vizsgálni az ügyet. Mária nő, aki házasságkötésekor a férje alávetettjévé válik. Amikor férjhez megy, maga Anglia lesz a hozománya.

Nem, ezt nem vagyok hajlandó megengedni! Hogy akár a Szent Római Birodalom, akár Franciaország bekebelezze Angliát? A puszta gondolattól fulladoztam! És ha egy alacsonyabb rangú fejedelemhez menne feleségül, valakihez egy német hercegségből vagy egy itáliai államból? Mit tudna az az ember egy nagy ország kormányzásáról? Mindamellett lehetséges, hogy megpróbálkozik vele, és ezzel helyrehozhatatlan kárt okoz Angliának.

Ha Mária nem élne (a puszta gondolat fájdalmas volt, de szembe kellett néznem az eshetőséggel), ki lenne a következő a trónöröklés sorrendjében?

A tizenhárom éves unokaöcsém, V. Jakab skót király, a kis Jamie? Nem bíztam egy skótban.

A másik testvéremnek, Máriának immár volt egy fia és két leánya. Az apjuk azonban nem fejedelmi család sarja, és ez elkerülhetetlenül kérdéseket vetett volna fel, és további vetélytársak trónkövetelők színre lépését idézte volna elő.

Ezek a vetélytársak távolról óhatatlanul rokonságban álltak a királyi családdal. Ámde a Buckingham-ügyből meglepetésemre és bánatomra megtanultam, hogy a trónnal kapcsolatos ambícióknak semmi nem szab gátat. Különösebb

gond nélkül el tudja képzelni magát koronával az ember, ha az ükapjának az ükapja viselte.

Így érzett Eduárd Stafford, Buckingham hercege, aki III. Eduárd hatodik és utolsó fiától származott. Közös volt a dédapánk is: John Beaufort, III. Eduárd negyedik fiának, Gaunti Jánosnak a fia. Ilyenformán azzal kérkedhetett, hogy több Plantagenet-vér van az ereiben, mint nekem.

Volt még sok más is ezen kívül. Konzultált egy jövendőmondó szerzetessel, aki azt jósolta, hogy „az övé lesz minden". Buckingham azt mondta, „ha netán valami szerencsétlenség történne a királlyal, én lennék vér szerint a legjogosultabb a koronára". A legeslegdermesztőbb azon állítása volt, miszerint Isten azzal bünteti engem (miért?), hogy „nem tűri a király ivadékainak sikeredését, amiként az fiai halálából kitűnik".

Miután letartóztatták, és bíróság elé került, majd bűnösnek találtatott felségárulásért, teljes mértékben felfedte álnokságát. Könyörgött, hogy fogadjam kihallgatáson, és úgy tervezte, hogy elrejt magánál egy tőrt. Esdeklőn letérdel majd elém, aztán hirtelen felpattan, és agyonszúr, „olyanképpen, ahogy az apja szerette volna III. Richárdot". Az árulónak soha nem nyílott alkalma, hogy könyörtelen tervét valóra váltsa.

WILL:

Buckingham inkább ostoba volt, ahogyan sokan a régi nemesség tagjai közül. Nyilván úgy érezte, hogy a címei és a származása bizonyosfajta védelmet biztosítanak neki, ami furcsa annak a ténynek a

fényében, hogy három királynak – VI. Henriknek, V. Eduárdnak és III. Richárdnak – a megölésére még élénken emlékeztek az emberek.

VIII. HENRIK:

Voltak más rokonaim is, távolabbiak, méghozzá számosan, ha messzebbre követte az ember a leszármazási vonalakat. Bőséggel akadtak potenciális trónkövetelők, aminek tudatában voltam.

Nem hagyhattam egyedül Máriára a trónt. Angliában soha nem uralkodott asszony, egyetlen eset – Matild 1135-ös trónra lépése – kivételével. Az unokaöccse, István – aki pontosan olyan módon állt rokonságban Matilddal, mint V. Jakab Máriával – egy véres polgárháborúban elorozta tőle a koronát. Ezt nem engedhettem.

Bárcsak volna egy fiam! Bárcsak…

De hát igenis volt fiam. Bessie fia szépen cseperedett. Volt egy élő fiam. Hogyan feledkezhettem meg róla?

Úgy, hogy ő törvénytelen volt. Sajátomnak ismertem el, de házasságon kívül született, ami kizárta őt az öröklésből.

Fel és alá járkáltam a szobámban. Emlékszem, betűzött a nap, és mintázatokat rajzolt ki a padlón, amelyek széttöredeztek, ahogy újra és újra kereszteztem a meleg, aranyló fénykévéket. Valóban megakadályozza ez, hogy király legyen belőle? – tűnődtem. Teljesen példátlan lenne?

Margaret Beaufort Gaunti János fattyának leszármazottja volt. Beszélték, hogy Owen Tudor soha nem vette annak rendje és módja szerint feleségül Katalin királynét. Nekem

azonban nem tetszettek ezek a példák, mivel gyengítették a saját jogcímemet a trónra. Persze, ott volt a Fattyúként ismert Hódító Vilmos. Arra nézvést is voltak kétségek, hogy III. Eduárd II. Eduárd fia volt-e. A legtöbben úgy vélték, hogy Izabella királyné szeretőjének, Mortimernek a fia volt. III. Richárd azt állította, hogy a fivére, IV. Eduárd egy szerető fia volt, aki akkor fogant, amikor a derék yorki herceg Franciaországban hadakozott.

Ezek a példák nem voltak kielégítőek, nem jöttek kapóra az én esetemben. Nem, ez nem menne.

A fiam, az a fiam! Mindenki tudja róla. Nem adományozhatok neki törvényességet. De adományozhatok neki címeket, nemesi rangot, taníttathatom és felkészíthetem a trónra, és örökösömnek nevezhetem meg őt a végrendeletemben. Még csak hatesztendős volt, és nem tűnt későinek, hogy az emberek megismerjék és megszeressék, hogy amikor elérkezik az idő…

Dermedten megtorpantam. A válasz előttem volt egész idő alatt. Nem tökéletes válasz, de válasz. Richmond hercegévé teszem a fiút, ami félig-meddig uralkodói cím, és az udvarba hozom. Nem szabad tovább vidéken, elrejtve élnie.

Katalin nem fog örülni. De be kell látnia, hogy Mária csakis így oltalmazható meg a trón után ácsingózó haszonlesők ellenében. A mi leányunk jobb sorsot érdemel.

WILL:

Amiben sajnos nem lett része. Bekövetkezett, amitől Henrik a legjobban tartott. II. Fülöp spanyol király

Máriát csak lehetőségnek tekintette arra, hogy Angliát Spanyolország függelékévé tegye. Feleségül vette, szerelmet mímelt; amikor Mária megtagadta, hogy a teljes angol kincstárat és flottát a rendelkezésére bocsássa, elhagyta őt, és visszatért Spanyolországba. Mária naponta sír és epekedik utána. Nincsen nála boldogtalanabb asszony.

XXXII

Úgy volt, hogy hivatalos beiktatási szertartás lesz. A fiammal együtt másokat is előléptetek: az unokafivérem, Henry Courtenay Exeter márkija lesz; az unokaöcsém, Henry Brandon, Charles és Mária kilencéves fia, Lincoln earlje. Henryt Lord Clifforddá, Cumberland earljévé teszem; Sir Robert Radcliffe Fitzwalter vikomtja lesz, Sir Thomas Boleyn pedig Rochford vikomtja. (Vannak, akik kacarásznak ezen az utóbbi kinevezésen, feltételezve, hogy Mary Boleyn érdeméből történt. Ez nyilvánvalóan nem igaz – Sir Thomas hűségesen szolgált engem számos kényes diplomáciai feladat kapcsán.)

WILL:

Bármilyen rátermett diplomatának tűnt is talán, aligha volt megfelelő ember arra, hogy őt küldjed a Vatikánba, hogy az annulálást illetően Kelemen elé terjessze az ügyedet! Henrik időnként meglehetős vakságról tett bizonyságot, és Thomas Boleyn kirívó példája volt ennek. Teljesen nyilvánvalóan látszott, hogy a fickó talpnyaló, aki hajlandó eladni a gyermekeit a magasabb rangért.

VIII. HENRIK:

1525 júniusában, Wolsey pompás palotájában, a Hampton Courtban került sor a beiktatásra. Igen, végül elkészült, a folyóparton magasodott, Londontól húsz mérfölddel nyugatra – evezős csónakkal jó hatórányira. A Temze itt barátságos, kisebb vízfolyássá zsugorodott, ahol csak kevéssé volt érzékelhető az apály és a dagály hatása. Körös-körül minden zöld volt: zöld rétek, fák, virágzó csalitosok. Tiszta és áttetsző volt a levegő… mint magában az Édenkertben? Aki csónakkal közeledett, a palota falait pillantotta meg. Ragyogtak az élénkvörös téglák a kora reggeli napfényben. A tulajdonképpeni palota jóval hátrébb helyezkedett el, mint a kikötőmóló. Csak miután partra szállt a jövevény, és felkapaszkodott a partról induló meredek csapáson, akkor pillanthatta meg a széles, csillogó vizesárok övezte bonyolult szerkezetű, szimmetrikus épületet. A vizesárok díszként szolgált; Hampton Court semmilyen ostromnak nem lett volna képes ellenállni. Kéjlak volt, azért épült, hogy szép és kényelmes legyen, és az összes érzéket gyönyörködtesse; hozzá mérten zordnak tűnt az összes régebbi palota, bármilyen fényűzőek voltak is mind.

WILL:

A franciák persze már elkezdték építeni azokat a levegős, nagystílű palotákat, amelyek ma château néven ismertek. Nem nekik valók a letűnt idők szűk, nyirkos erődítményei, ahol az embernek csak a biztonság rovására lehetett része kényelemben és szépségben. Katalin jogosan gyanakodott – Wolsey

inkább volt francia, mint angol.

VIII. HENRIK:

Soha nem érdekeltek különösebben az épületek, ami furcsa annak a ténynek a fényében, hogy hajókat terveztem. Ámde ahogy fellépdeltem a Hampton Courthoz vezető széles, hívogató – és igen megtámadható – úton, éreztem, hogy valami megmozdul bennem. Akartam egy új palotát – nem is: szükségem volt rá –, olyat, amilyet én magam tervezhetek… hogy az legyen a szárazföldön, ami a *Great Harry* a tengeren. Azonnal megszületett a neve is: Nonsuch.{3}

Már ahogy kezdtem elképzelni, milyen formát ölthetne Nonsuch, a körülöttem lévő látni- és hallgatnivalók vonták magukra a figyelmemet. Kisorjáztak Wolsey szolgái, skarlát- és aranyszínű öltözetük szemet bántóan rikított a tiszta, kora reggeli fényben. Emberi sövényt – szépen nyírt sövényt – alkottak, hogy közöttük haladjunk el, ugyanis majdnem pontosan egyforma magasak voltak. (Tudtam, hogy Wolsey testmagasságuk alapján válogatja össze a kirakati szolgáit, a tanácsadóit pedig az eszük alapján, tekintet nélkül a kinézetükre. Csodálatraméltó minőségmegosztás.) Kürtösök következtek, ezüst hangszereiken megcsillant a napfény. Érces kürtharsogás töltötte meg a levegőt. Ültem a lovam hátán, és vártam.

Nem kellett sokáig várakoznom. Wolsey mestere volt az időzítésnek, és hallottam, ahogy megcsikordul a murva az öszvére patái alatt, mielőtt a külső kapunál lévő nagy, kapusházhoz ért.

Megjelent; vörös szaténöltözetén, ha lehetséges, még ragyogóbb szikrákat vetett a napfény, mint az ezüst kürtökön. Mindig megtalálta a módját, hogy így vagy úgy lenyűgöző legyen a színre lépése. Ámde mindhiába. Kövér volt és öreg. A vörös szatén rőfjei csak kidomborították a tényt, akárha egy vaskos fehérrépa lett volna csillogó szalagokkal körbetekerve.

WILL:

Henrik, amikor maga is elhízott és megöregedett, előnyére fordította dolgot, több rétegnyi, arannyal hímzett, drágakövekkel ékes bársonyt véve magára, miáltal a jókora járomra emlékeztető válla három láb szélességű lett, és csupán szűk harisnyát húzott a még mindig vékony lábszárára. Bizony ám, Henrik tudta, hogyan mutassa meg magát úgy, hogy még a teste előnytelen vonásait is pompás látvány szolgálatába állítsa.

VIII. HENRIK:

Wolsey leszállt az öszvérről, úgy csusszanva le a hátáról, mint egy idomtalan elemózsiás tarisznya, és gyalogszerrel – totyogva – jött felém.

– Felség – mondta olyan mélyre hajolva, amennyire csak a terebélyes volta engedte –, érezze otthon magát Hampton Courtban. – Kiegyenesedett és elmosolyodott, én pedig visszamosolyogtam. Minden az előírások szerint zajlott. Intettem az embereimnek. De mielőtt bármi egyebet tehettem

volna, Wolsey feltartotta a kezét; hatalmas, fehér tenyere volt, egy hal hasához hasonlatos.

– Nem, felség. Komolyan mondtam, amit mondtam. Érezze otthon magát Hampton Courtban. – A mellkasánál babrált, és mindeközben csillogtak a reggeli napfényben a szaténöltözete redői. Végül abbahagyta, és előhúzott egy tekercset.

– A felségedé. – Odalépett hozzám, és egy nagyszerű ívű mozdulattal a kinyújtott kezembe nyomta.

Hampton Courtra vonatkozó okirat volt. Hozzácsatolva egy nyilatkozat, két ügyvéd mint tanú által aláírtan, miszerint Wolsey az uralkodójának ajándékozza.

Körbepillantottam. Mindez – ajándék? A nap erősödő sugarakkal sütött a vörös téglákra, és máris kezdte felforrósítani őket. Lángolni látszottak a tiszta, júniusi égbolt alatt. Az épületegyüttesen belül további, kétemeletes épületek öveztek két belső udvart. Wolsey remeke. Hogyan képes lemondani róla?

Zavarban voltam. A visszautasítás sértő lenne, az elfogadás nagy fájdalmat okozna Wolseynak.

Felemeltem a fejemet, próbáltam felnézni a lüktetően kék égboltra, próbáltam gondolkozni. De nem jutottam tovább a fejem felemelésénél, amikor megpillantottam a közvetlenül a külső udvaron túl szívfájdítón csillogó, aprólékosan díszített kéménysort. *Kell nekem ez a hely!*

– Köszönöm, Wolsey! – hallottam a saját hangomat. – Nagy köszönettel elfogadjuk az ajándékát.

Wolsey arckifejezése nem változott, érzelmet sem árult el: abban a pillanatban tízszeresére nőtt a csodálatom iránta. Az alakoskodás tökéletes mestere!

WILL:

Nagyon rossz példa Henrik számára, és még rosszabb, hogy csodálatot ébresztett benne. Abban az időben, amikor megkapta Hampton Courtot, Henrik arca üveghez hasonlatos volt; mindenki leolvashatta róla, mi jár a fejében. Néhány éven belől olyan ember lett belőle, aki ezt mondta: „Akkor tanácskozhatnak hárman, ha ketten nincsenek jelen. És tűzre vetném a kalapomat, ha azt hinném, hogy tudja, mit gondolok.” Élete vége felé képes volt eltölteni egy kellemes estét a feleségével, miközben tudta, hogy éppen aláírta a parancsot, amelynek alapján másnap letartóztatják az asszonyt. Wolseytól kapta az első leckét a fortélyok, az átverés és a színészkedés művészetében – és mint mindig, Henrik hamarosan túltett a mesterén.

VIII. HENRIK:

Az övembe tűztem az okiratot.

– Menjünk tovább – mondtam, mintha nem történt volna semmi különös, mintha nem kalapált volna a szívem, mintha nem zsibongott volna az agyam a gondolattól, hogy Hampton Court tulajdonosa vagyok.

– Természetesen. – Wolsey ismét meghajolt. Visszakapaszkodott az öszvérre, és bevezetett bennünket a belső udvarba.

Türelmetlenül vártam, hogy meglássam, mi rejtőzik

közvetlenül a nagy kapusház mögött. Nem csalódtam: a tágas első udvar tökéletesen zöld pázsitnégyszögét minden oldalról szépségesen kialakított, kétszintes lakosztályok fogták közre, amelyek mindegyike egyforma vörös téglából épült, egyforma, széles ablakokkal. A felsőbb emeletről alkalmasint láthatóak voltak a környező rétek és maga a Temze is. És ahogy a nap rézsútosan lefelé veszi az irányt késő délután…

Tudatára ébredtem, hogy megálltam, ezért előre nógattam a lovamat. Wolsey már fellépett a speciálisan kialakított emelvényre az udvar túlsó végén, ahol a beiktatás esedékes volt. A nézők helye előtte volt, a füvön. *És valószínűleg megtiporják*, először ez az ádáz gondolat ötlött fel bennem. Nem tudtam elviselni, hogy bármi is kárt tegyen az új birtokom tökéletességében.

Felhágtunk az emelvényre, Katalin és én. Bármilyen fájdalmas volt is ez számára, szükség volt a jelenlétére, ezzel fejezte ki, hogy jóváhagyja a történéseket. Nélküle a szakadárok mindig hivatkozhatnának arra, hogy a királyné nem adta beleegyezését, és köréje gyűlve ürügynek használhatnák őt háborúság szítására. Katalin tudta, Katalin megértette; mint anya, Katalin felfogta a gyermekére leselkedő fenyegetést, amelyet elhárítani igyekeztem.

WILL:

Katalin szeretett téged, te vak bolond – ő volt az egyetlen a feleségeid közül, aki tényleg szeretett! Kész lett volna mezítelenül járni, ha megparancsolod.

VIII. HENRIK:

Az emelvényt ízlésesen fedték Wolsey török szőnyegei, hogy eltakarják az alant lévő durva deszkákat. Volt egy trónszék számomra, hogy abban üljek, miközben rangokat adományozok. Wolsey mindenre gondolt. De hát *őt* vajon nem ezért emeltem-e méltóságra?

Minden készen állt. Délfelé járt az idő, és magasan volt az égen a nap. Véget ért a kellemes, kora reggeli meleg. A nap forrón, perzselőn sütött le ránk. Sóvárogva néztem a néhány lábnyi hűvös, zöld füvet az udvar egyik árnyékos sarkában. Hol van a fiam?

Ismét megszólaltak a kürtök, és egy másik udvarból közeledett Henry, áthaladva a boltív alatt, majd egyedül lépve fel az emelvényre.

Bársonyöltözetet viselt, és nagyon komoly volt a hatéves arca. Nagyon sápadt. Egész idő alatt rám szegezte a tekintetét, és ahogy közelebb jött, láttam, hogy verejtékcseppek gyöngyöznek a homlokán. A súlyos bársony… igen, melege volt. És félt. Ahogy én izzadtam a nyirkos Westminsterben sok-sok évvel korábban, miközben a saját apámhoz közeledtem. Ismét éreztem az egészet, éreztem, ahogy a vállamhoz ér a kard, éreztem az ijedelmet, ahogy apám kifejezéstelen szemébe néztem.

De én nem vagyok olyan, mint az apám! Az én fiamnak bizony nem szabad félnie tőlem! És milyen szép fiú, ráadásul. Megszakadt a szívem, ahogy megpillantottam – minden, amire egy fiúban vágytam, és méghozzá azzal a Tudor rőtszínű üstökkel!

Nottingham és Somerset earljévé és Richmond hercegévé

tettem a gyereket, miközben Katalin mellettem fészkelődött, a leányunk, Mária pedig őszinte kíváncsisággal bámult Henryre. A fiú ezután elfoglalta a helyét az emelvényen az ország összesen két másik hercege – Howard és Brandon – mellett. Fitzroy immár mindkettejüknél magasabb rangú volt, hiszen Richmond hercegnének lenni félig-meddig uralkodói címnek minősült. Mária húgom, Brandon felesége a gyerek felé nyújtotta és a kis vállára helyezte a kezét. Még mindig gyönyörű volt, és olyan ember elégedettsége áradt az arcáról, akit szeretnek, és aki viszontszeret. Tehát boldog Brandonnal. Helyes.

Bessie Blount Tailboysra pillantottam, aki az udvari személyiségek sora előtt figyelte a fia – a *fiunk* – diadalát. Még mindig csinos volt, és a temérdek szőke haja csigái kihangsúlyozták egészséges arcszínét. Ránéztem, és elmosolyodtam. Ő visszamosolygott. Semmi nem volt köztünk, semmi. Hogyan lett nekünk ez a fiunk? Csoda!

Immár a többieknek kellett jönniük. Henry Brandonnak, a kilencéves unokaöcsémnek, hogy Lincoln earljévé tegyem. Nagydarab volt, egészségtől kicsattanó, és esetlen mozgású, amilyen az apja. Ismét a fiamra pillantottam, aki olyannyira nyugodtan és a többiektől elkülönülve állt, az arca oly ünnepélyes volt… Nem, Henry Brandon más, még ha unokatestvérek is.

Aztán jött Henry Courtaney, az első unokafivérem. Őt Devon earljéből Exeter márkijává tettem. Igaz, a családja hűségét illetően egy időben gyanú merült fel. Ő azonban őszinte volt, és vágyott a barátságra. Emlékszem a tiszta, kék szemére; egyenesen az enyémbe nézett, miközben kimondtam a

szavakat, amelyek megváltoztatták a rangját. Halványkék köpenyéhez hasonlatos színű volt a szeme, és teljesen hiányzott belőle a rosszindulat. Évekkel később fel kellett idéznem, álmomban kísértett, amikor kiderült róla, hogy áruló. Álmomban mindig rám nézett, és egyidejűleg perzselőn tűzött a nap a fejemre, és patakokban csorgott lefelé a verejték az arcomon. Henry Courtenay arca tiszta volt, ő maga pedig olyan hűvös, hogy azt hitte volna az ember, az Ultima Thulén leledzik.{4}

Most már szerettem volna, hogy vége legyen a dolognak. Kellemetlenül meleg volt, és éhes voltam. Be kell vallanom, alig vártam a fényűző fogadást, amelyet tudtommal Wolsey előkészített. Legendásak voltak a fogadásai, és minden alkalommal igyekezett túltenni a legutóbbi próbálkozásán. Ami a legfontosabb, odabent hűvös lesz. Perzselőn lángolt a nap a fejünk felett.

Már csak néhányan voltak hátra. Lord Henry Clifford Cumberland earlje lett. Sir Thomas Manners, Lord Roos Rutland earlje. A legalacsonyabb rangúak maradtak a végére: Robert Radcliffe, akiből Fitzwlater vikomtja, valamint Sir Thomas Boleyn, akiből Rochford vikomtja lett. Amikor Sir Thomas előrelépett, csak annak voltam tudatában, hogy nagy megkönnyebbüléssel tölt el a ceremónia vége. Miközben közeledett, futólag a családja felé pillantottam, amelynek tagjai az emelvényen gyűltek össze.

És akkor pillantottam meg őt. Megpillantottam Anne-t.

Egy kissé távolabb állt az anyjától és Marytől, a nővérétől. Sárga szaténruhát viselt, fekete haja dúsan, csillogón omlott az ingvállára, és (ezt valahogy tudtam) sajátos illat lengte

körül. Hosszúkás arca sápadt volt, a testalkata karcsú.

Nem találtam szépnek. E tekintetben egybehangzó az összes követjelentés, az összes zavarodott hangú levél, amelyben később leírták őt. Nem volt benne semmi abból a szépségből, amelyet már elvártam az udvarban élő nőktől, nem mondhatta magáénak azt a könnyed, gömbölyded csinosságot, amely megédesíti az ember óráit. Szilaj volt, és sötét és furcsa, és először arra lettem figyelmes, hogy engem bámul. Amikor szigorúan visszanéztem rá, nem sütötte le a szemét, ahogyan lesütni minden rendes alattvalónak megtanították. Helyette tovább bámult, és sajátos malícia volt a tekintetében. Megmagyarázhatatlan félelmet éreztem, majd valami mást…

Kénytelen voltam a szertartásos szavakra és a procedúrára figyelni, amelyekkel vikomttá tettem az apját, Thomast, és amikor vége lett a beiktatásnak, visszavonulhattam Wolsey nagytermébe, az ünnepi fogadásra.

Katalin nem szólt semmit, és elfordította a tekintetét. Rájöttem, hogy megalázó volt ez számára – de az ember kénytelen szembenézni a tényekkel. Kinyújtottam a kezemet, és megérintettem a vállát. Elhúzódott, akárha leprás érintette volna. Mária körülöttünk ugrabugrált, türelmetlenül várva, hogy kezdetét vegye az ünneplés. Mit sem törődött Richmond hercegével.

Wolsey mindenki előtt járva bevezetett bennünket a nagyterembe. Ő maga tárta szélesre az ajtót, majd félreállt, várva, hogy leessen az állunk a csodálattól.

Nem csalódott. A háromszáz ember megvendégelésére hivatott asztalok a legfinomabb damasztabroszokkal és aranytányérokkal voltak terítve. Elkülönítve helyeztek el egy

asztalt a király, a királyné és azok számára, akik ezen a napon méltóságra emeltettek. Wolsey a fiamat tapintatosan az egyik, Katalint és Máriát pedig a másik oldalra ültette.

Alig vártam, hogy a fiam mellettem legyen, hogy beszélgethessek vele, és jobban megismerhessem. Bessie csak egy „közönséges” asztalnál kapott helyet. Kényes helyzet volt ez. Ő volt az anyja a nap fejedelmi díszvendégének, noha nem volt a feleségem – sőt, valaki másé volt. Wolsey a rendes protokollt követte.

Henry Fitzroy okos volt, bár egy kissé félénk. Válaszolt a kérdéseimre, de olybá tűnt, neki magának nem sok mondandója van, eltérően Brandon unokaöcsémtől, aki harsányan beszélt (miközben nem volt mondanivalója), és kiszolgálta magát a fogásokból, mielőtt annak rendje és módja szerint feléje nyújthatták volna őket.

Zsongott a terem a hangoktól. Még az áldott, hűvös sötétségben is lehangoló volt ez a nagy zaj. Körbepillantottam. Nem kellett kitérnem a Katalinnal való beszélgetés elől, mert ő nem méltóztatott szóba állni velem, hanem finnyáskodva szemezgetett a tányérjáról, lesütve közben a szemét. Sértette és elképesztette a ceremónia. Tudtam, hogy így van, de nem tehettem ellene semmit.

A terem ablakainak zsalugátereit becsukták, hogy kint tartsák a déli hőséget, ezért különös, évszakhoz és éghajlathoz nem köthető hangulata lett a helyiségnek, amit csak ritkán tapasztalunk… néha, ébredés után, amikor hirtelen arra gondolunk: „Milyen nap van ma? Hol vagyok? Mennyi idős vagyok?” Június volt, mégis hűvös; fényes nappal, mégis sötét; férj voltam, de az oldalamon ülő fiút nem a feleségem szülte;

és szerelmes voltam Thomas Boleyn leányába.

Igen, *tudtam*, már akkor, hogy szeretem, hogy meg kell kapnom őt. Milyen különös, tekintetbe véve, hogy soha, egyetlen szót sem váltottam vele. Milyen különös, tekintetbe véve (bár azt akkor nem vettem tekintetbe!), hogy óvatos ember vagyok, és ritkán hozok döntést alapos megfontolás nélkül. Nekem nehéz végső cselekvésre elszánnom magamat. De kétséget kizáróan tudtam, hogy szerelmes vagyok Anne Boleynba, hogy birtokolnom kell őt, hogy máskülönben meghalok.

Mennyire megvetettem a szerelmet és a szerelmeseket! Mit sem tudtam róla. Ismertem a tiszteletet és udvariasságot, amellyel Katalin iránt viseltettem; a kedves kacagást és a tünékeny időtöltést Bessie-vel; az áhítatot, amellyel anyámra tekintettem. De erről az őrületről nem tudtam semmit.

Látnom kell őt. Hol van? Valahol itt, a teremben? Melyik asztalnál? Ki kell hordani az asztalokat.

Felálltam, és kimondtam ezt. Wolsey akadékoskodott; még nem szolgálták fel a nyalánkságokat. Utána pedig játék következne, és…

– Fényes nappal nem – jelentettem ki. – Ez nem lenne illendő. – Kipillantottam a tömegre; hol van Anne? – Táncolni kívánok. – Igen, táncolni. Közben találkoznék vele!

– Felség… elbocsátottam a trubadúrjaimat, nincsenek muzsikusok…

Wolsey készületlenül találtatott. Felnevettem. Olyan hangosan nevettem, hogy körülöttem mindenki felém fordult, és rám meredt.

– Akkor keveredjünk egymással zene nélkül! – mondtam.

Mit számít? Meg kell találnom őt, és nincs szükségem zenére ahhoz, hogy megtegyem.

– De én…

– Vitesse ki az asztalokat, Wolsey uram. Még több ételtől csak bágyadtak lennénk, amikor megint kimegyünk a hőségbe. – Reméltem, hogy ez kellőképpen logikusan hangzik.

– Igen, igen, természetesen. – Wolsey elsietett, hogy eleget tegyen az utasításomnak.

Immár kiürült a terem, a vendégek pedig összevegyültek, és társalogtak… nem utolsósorban a király különös viselkedéséről, először is arról, hogy méltóságra emelte a balkézről született fiát, majd arról, hogy rövid úton véget vetett az ünnepi fogadásnak.

Színe sem látszott Anne-nek. Színe sem az élénksárga ruhának a sok vigadozó között, márpedig én sárgát kerestem; százlépésnyi távolságból is észrevettem egy-egy sárga erszényt, selyemövet vagy nyakravalót. Úgy táncoltak a szemem előtt a sárgák, akár egy csúfondáros pillangómező. De senkit nem láttam sárga ruhában, hosszú, fekete hajjal.

Dühös voltam; unatkoztam; el akartam menni. Fulladoztam is a nagyteremben. Túlságosan alacsony volt a mennyezete, és ezért nyomasztó volt az atmoszférája. Az ablakok nem engedtek be elegendő fényt. Nem gyóntatófülkének, hanem mulatozásra rendeltetett!

Fényhez és levegőhöz kell jutnom! Mi ütött Wolseyba, hogy egy ilyen dobozt épített? Azért tette, hogy a papi múltjára emlékeztesse? Az oldalajtók felé nyomultam, és kitártam őket. Úgy tódult be a hőség, mint egy élőlény. Olyan meleg volt odakint, mint a Szentföldön. Még a levegő is nehéz volt,

rosszabb, mint odabent a nagyteremben.

Aztán megláttam őket a kertben. Sárga ruhát láttam, és benne egy vékony, fiatal lányt; láttam őt, amint egy magas, mamlasz ifjonc kezét fogja, és láttam, amint odahajol hozzá – Anne! –, hogy megcsókolja. A virágoskert előtt álltak, és sárga virágok voltak körülöttük mindenütt. Sárga ruha, sárga virágok, forró, sárga nap, sárgák voltak még a pitypangok is a lábamnál. Bevágtam az ajtót.

Wolsey felém lépett, egy megsárgult levelet szorongatva.

– Úgy véltem, felséged talán szeretné elolvasni…

Kivertem a kezéből.

– Nem!

Wolsey megdöbbent.

– De ez a Hampton Court földjének története, amikor még Ispotályos major volt a neve, és a jeruzsálemi Szent János Lovagrend birtoka volt…

Szegény Wolsey! Nagy-nagy ajándékot kaptam tőle, és rátiportam. Felvettem a levelet.

– Talán később. – Ismét kitártam az ajtót; ismét egy idegen föld tikkasztó levegője áradt be. A mintegy ötvenlépésnyire lévő virágoskert vibrált a fényben és a melegben. A sárga ruhás alak még mindig ott volt, és a magas fiú már nem csak hagyta, hogy megcsókolja; a karjában tartotta. Nagyon mozdulatlanul álltak, csak a levegő táncolt körülöttük.

– Ki az? – kérdeztem, mintha ekkor pillantottam volna meg őket.

– Anne Boleyn, felség – mondta Wolsey. – És Henry Percy. Az ifjú Percy Northumberland earljének örököse. Remek fiú; a szolgálatomban áll. Az apja küldte, hogy tanuljon a kezem

alatt. Ő és Boleyn… bocsánat: Sire, Rocheford vikomt leánya jegyesek. Vagyis inkább be lesz jelentve a jegyesség, amikor Percy apja délre jön. Tudja felséged, milyen nehéz utazni a határnál élőknek…

– Megtiltom! – hallottam a saját hangomat.

Wolsey rám meredt.

– Azt mondtam, megtiltom a házasságot! Nem kerülhet rá sor!

– De felség, már…

– Nem érdekel! – Ó, évekkel később mennyire szerettem volna, ha engedem, hogy befejezze azt a bizonyos mondatot! – Azt mondtam, hogy nem engedélyezem ezt a házasságot! Nem… helyénvaló.

– De felség… mit mondjak Percynek?

Még mindig a kertben voltak, egymást átölelve. A fiú most Anne hajával játszadozott. Mosoly terült szét az ostoba arcán. Vagyis mosoly volt-e? Nehezen lehetett megmondani az erősödő hőség miatt.

– Kegyelmed, akinek nem okoz gondot, hogy királyoknak, császároknak és pápáknak mondja meg, mit tegyenek – ismét nevetni kezdtem, túlságosan is hangosan –, nem képes beszélni egy… egy… – nagyon törtem a fejem, hogy milyen képet is idézett fel bennem a gyűlöletes Percy fiú – egy ostoba, nyakigláb madárral… egy gólyával?

Becsaptam az ajtót, kizárva a látomást és a hőséget. Wolsey össze volt zavarodva.

– Egy fiúval? Fél szembenézni egy fiúval? – gyötörtem. – És mégis pápa akart volna lenni?

– Igenis, felség. Megmondom neki.

Immár emberek tolongtak körülöttem. Belül feszengés, kívül gyötrelem. Nyilvánvalóan távoznom kellett. A fogadóterem satu volt, amelybe beszorultam. Gondolkodás nélkül így szóltam:

– Lebontatom ezt az egészet, és felhúzatok egy új nagytermet. – Wolsey még boldogtalanabb képet vágott. Nyilvánvalóvá vált, hogy a lenyűgözésemre vonatkozó tervei valamiképpen balul sültek el.

Zaklatottan és egyáltalán nem rám valló módon előhúztam a Hampton Courttal kapcsolatos okiratot.

– Köszönöm az ajándékát – mondtam. – De itt maradhat, ameddig csak él. Továbbra is a kegyelmedé.

Wolsey úgy nézett, mint egy sebzett borjú, amint éppen a vágóhídhoz közeledik. (Miért csak állati képekben voltam képes gondolkozni aznap?) Megtette a maga gesztusát, amely annak rendje és módja szerint tudomásul vétetett, de nem kellett megfizetnie az árat.

– Köszönöm, felség. – Mélyen meghajolt.

– Bontsa fel az eljegyzést – mondtam, és elviharzottam mellette.

Miközben a folyó felé lovagoltam, ahol a királyi bárka várakozott, feszengve figyeltem föl az udvart szegélyező sárga körömvirágokra. És miután a bárkában voltam, a folyóparton a nyári napsütésben rikítva nyíló sárga boglárkák csúfolódtak velem egész visszaúton Londonig.

* * *

Eltelt egy hónap. Nem hallottam Wolseytól semmit a dologról,

nem láttam Rochford új vikomtját, sem a leányát. Javában benne voltunk a nyárban, amikor rendszerint játékokkal és testgyakorlással szoktam tölteni az időt, de azon kaptam magam, hogy egyikbe sem tudok belefeledkezni. Ehelyett önértékeléssel és búslakodással foglalatoskodtam.

Ezt gondoltam: harmincöt éves vagyok immár. Az én koromban apám a koronáért küzdött, és megszerezte. Véget vetett a háborúknak. Nemzett egy fiút és egy leányt. Lázadásokat vert le, trónkövetelőket győzött le. Mit tettem én? Semmit, amit az utókor megjegyezne. Amikor az új történetírók papírra vetik a történetemet, nem lesz semmi mondandójuk az kívül, hogy „apját, VII. Henriket követte a trónon."

Gúzsba kötve éreztem magam, tehetetlennek, akivel akarata ellenére történtek a dolgok. Igaz, irányíthattam fogadásokat, még hadseregeket is, és megparancsolhattam embereknek, hogy menjenek innen oda – de mégiscsak az volt a helyzet, hogy a szó legigazibb értelmében fogoly voltam. A házasságomban, a gyermektelenségemben, abban, hogy mit tehettem meg és mit nem tehettem meg. Vajon apám szégyenkezett volna miattam? Mit csinált volna ő az én helyzetemben? Hihetetlen módon szerettem volna beszélni vele, és a tanácsát kérni.

Amikor éppen nem voltam nekibúsulva, keservesen vágytam látni Boleyn kisasszonyt. Újra és újra elképzeltem őt, amint az emelvényen áll (nem szívesen gondoltam arra, ahogy a kertben volt Percyvel), mígnem a tulajdonképpeni kép kezdett megfakulni a fejemben, ahogyan egy ruhadarab, amelyet túl sokáig hagytak száradni a napon. Oly sokat gondoltam rá,

hogy többé már nem tudtam elképzelni.

Nyilvánvaló volt, hogy újra látnom kell. Mi végre? Ezt nem kérdeztem magamtól. Hogy ismét megfakuljon a kép? Nem. Ezt tudtam. Ha viszontlátom, az nem egy kurta pillantás erejéig lesz, hanem… meddig?

Wolseyért küldettem. Végeérhetetlenül érkeztek a dolgozószobámba a körültekintő diplomáciai összefoglalói, ám a személyes megbízatásról, amelyet adtam neki, nem esett szó. Elmulasztotta teljesíteni?

Wolsey pontosan időben érkezett. Szokás szerint tökéletesen ápolt külsővel, kifogástalanul öltözetben, és illatosítva. Mire beért hozzám, a belső szobámba, egyedül volt, a mindenütt jelenlévő kísérői nélkül, akikből éppoly sokkal rendelkezett, mint én.

– Felség – mondta mélyen meghajolva, mint mindig. Felegyenesedett, és várta a kérdéseimet Ferencről, Károlyról, a pápáról.

– Henry Percy… – kezdtem, majd hirtelen azon kaptam magam, hogy zavarban vagyok. Nem akartam, hogy Wolsey tudja, mennyire fontos számomra ez a dolog. – Az a szerencsétlen ügy Northumberland earljének fia és Rochford vikomtjának leánya között… bízom benne, hogy lezárult. Mondtam kegyelmednek, hogy legyen gondja rá.

Wolsey felém mozdult – meghökkentő gyorsasággal egy ilyen testes emberhez képest –, és intett nekem, hogy lépjek közelebb hozzá.

– Igen. Vége van – mondta bizalmasan. – Bár meglehetősen viharos lett a vége. Magamhoz hívattam az ifjú Percyt, és

közöltem vele, mennyire nem helyénvaló összebonyolódnia egy olyan butácska leánnyal, mint Boleyn kisasszony…

Ekkor már mellettem állt, súlyosan fújtatva. Vajon megrándult az arcom, amikor „butácska leánynak” titulálta Anne-t? Észrevettem, hogy rajtam függ a tekintete.

– …az apja engedélye nélkül. Tulajdonképpen azt mondtam – Wolsey ekkor teljesen kihúzta magát; felfújt arca pedig disznóhólyaghoz vált hasonlatossá – „tudom, hogy atyád roppantul helytelenítené a dolgot, mivel egy másik és sokkal alkalmasabb jegyest kerített neked”. A legény elsápadt erre, és olyan félszegen nézett, mint egy gyermek… Felség, rosszul érzi magát? – Wolsey aggódon odarontott hozzám, ahogy letelepedtem a legközelebbi székre, és reszkettem.

– Nem – mondtam kurtán. – Folytassa, kérem.

– Akkor jó. Le kellett teremtenem, hogy beadja a derekát. Még meg is kellett fenyegetnem. Azt állította, hogy ő és Lady Boleyn… milyen szót is használt?… „olyan messzire mentünk ebben a dologban, olyan sok komoly szemtanú előtt, hogy nem tudom, miként visszakozhatnék, sem pedig, hogy miként könnyíthetnék a lelkiismeretemen”. Így hát azt mondtam…

Magáévá tette őt? Így értette? Megmarkoltam a szék faragott karfáját, és úgy éreztem, hogy egy éles rész megsebezi az ujjamat.

– „…Biztosan tudod, hogy a király és én foglalkozhatunk egy ilyen jelentéktelen üggyel, mint ez. Mi, akik a császárral foglalkoztunk, és olyan egyezményeket szövegeztünk, mint…”

– Igen, Wolsey. Aztán mi történt?

Wolsey zavarodottnak tűnt, amiért már megint megtagadtatott tőle, hogy elősorolja a diplomáciai győzelmeit.

Én azonban parancsolhattam, miközben szegény Percy kénytelen volt meghallgatni őt. Egy pillanatig együtt éreztem a legénnyel.

– Sírt. Azt mondta, hogy szereti Anne-t. Fárasztó ügy, felség. Csökönyösen azt hangoztatta, hogy szereti a lányt, és feleségül fogja venni mindenképp. Kénytelen voltam az apjáért küldetni. Aha! – Wolsey kajánul dörzsölgette az állát. – Ez használt! Eljött az apja Northumberlandből, és a jelenlétemben leteremtette. Nem emlékszem minden szavára, de lényegében megfenyegette, hogy kitagadja az örökségéből, ha folytatja ezt a rangon aluli viszonyt. Azt mondta neki, hogy „felfuvalkodott, szemtelen, önhitt, erkölcstelen semmirekellő”, aki „nem becsülte meg” magát… és így tovább.

– Akkor hol van?

– Az apja kivette a szolgálatomból – mondta Wolsey, és vállat vont. – Engedelem nélkül átszelte a szobát, és odalépett egy ezüsttálhoz, melyben körték voltak felhalmozva. Csámcsogva megfordult, és önelégülten rám mosolygott. Körtelé csorgott a szája jobb sarkából.

– Boleyn kisasszony – mondta kásás hangon, miközben a túlérett körtét rágcsálta – módfelett dühös volt, úgy hallottam. Számos illetlen indulatkitörésre ragadtatta magát Percy távozása után. Ezért kiparancsoltam az udvarból. – Finnyásan letette a lerágott körtecsutkát egy ezüsttányérra. – Hazaküldtem a lányt. Heverbe.

Anne elment! Anne nincs az udvarban!

– Értem – mondtam.

– Vesztemet óhajtotta – mondta Wolsey. – Megátkozott, és kijelentette, hogy ha valaha is hatalmában áll, bosszút fog

állni rajtam. – Felnevetett. – Egy ilyen gyerek! Ha valaha is hatalmában áll… – Aggódón elhallgatott. – Felség! Nem gondolja mókásnak, hogy egy ilyen gyerek azt mondja…

– De igen, igen! – mordultam. – Nagyon mókás! – Mi ez a nő? Mert, hogy nem gyerek, az tudtam. Feltápászkodtam a székből. – Nagyon mókás – ismételtem meg, mivel ennél jobbat nem tudtam mondani. Hirtelenében fontos lett, hogy Wolsey ne tudja, ne gyanítsa… – Helyesen járt el. Köszönöm. Na már most, ami a velencei kereskedők jelentéseit illeti…

Miután Wolsey távozott, fel-alá járkáltam. Anne Heverben tartózkodik. Hever a vadászterületen fekszik, lóval egynapi távolságra Londontól. Oda fogok menni. Holnap? Nem, több időre van szükségem a felkészüléshez. Akkor a következő napon.

Wolsey tiszteletből elmulasztott közölni velem valamit, amit sokkal később tudtam meg: Anne engem is megátkozott, akárcsak a kardinálist. Egyformán gyűlölt bennünket.

XXXIII

Általában számos kísérőt vittem magammal, amikor vadászni mentem. Aznap úgy döntöttem, hogy nem viszem a szokásos kíséretet, hanem csak egyvalakit, William Comptont, és egy-egy lovászt mindkettőnknek. Olyannyira akartam, hogy minden rendben legyen, hogy egy teljes nappal korábban utasítást küldtem az istállóba arra nézvést, mely lovakat óhajtom, milyen felszereléssel.

Jóval pirkadat előtt ébren voltam. Ágyban fekve néztem, ahogy világosodik az ég, és hálát adtam Istennek, hogy szép idő lesz. Ahogy ott feküdtem, csakis egy dolog járt a fejemben: Ma látom őt. Ma beszélni fogok vele. Ma az udvarba fogom hozni.

Nem gondoltam ki, nem gyakoroltam, hogy mit mondok majd. Mindig tehetségem volt ahhoz, hogy az alkalomhoz illőn beszéljek, olyanképpen, ahogyan semmilyen begyakorolt szavakkal nem lehetett volna. El tudtam képzelni Anne arcát, amikor közlöm vele, hogy visszahívom az udvarba. Hogy fog örülni! És azután, amikor ez megtörtént, a szeretőmmé lesz. A gondolat, hogy az a fekete haj szétterül a feje körül egy párnán, a tudat, hogy beletemethetem az arcomat… Istennek anyja, soha nem virrad már fel? Nem mertem felkelni, attól tartván, hogy felzavarom Henry Norrist, az apródot, aki az ágyam lábánál aludt egy priccsen. Fogoly voltam a saját ágyamban.

Végre mozgolódás támadt. A szobainasok érkeztek, hogy tüzet rakjanak, ahogy mindig tették hat órakor. Aztán érkezett az öltöztetőm az aznapi, annak rendje és módja szerint előmelegített ruháimmal. Norris megmoccant a priccsén, és álmosan az ajtóhoz botorkált. Kezdetét vette a nap.

Nyolcra megreggeliztem és nyeregben voltam Compton és két lovász kíséretében. Még így is a délután közepén esedékes, hogy elérjük Hevert. És útközben úgy kell tennem, mintha vadásznék, ami még jobban lelassít majd bennünket.

Július volt, de úgy nézett ki, hogy viszonylag hűvös, tiszta napunk lesz. Az égen nyoma sem látszott felhőnek, és könnyű szellő fodrozta a hosszú füvet, s rezgette a hatalmas tölgyek leveleit.

Milyen zöld volt minden! Az előző két héten hullott bőséges eső üdévé tett a növényzetet, felgyorsította a növekedését, második tavaszt ajándékozva nekünk. Csupa zöld volt körülöttem minden – a sűrű fű a lábam alatt, a hatalmas fák lombja a fejem felett, amelyek még a napfényt is zölddé tették, ahogy utat tört magának a levélrétegek között. Belemerültem a zöld homály tengerébe, amely hűvös tisztásokkal váltakozott, valahányszor előbukkantam a fák közül.

Végül megálltam a heveri vár fölötti hegyen, és lepillantottam az épületre. Várnak hívták, de nem volt az, hanem csak egy erődített udvarház, méghozzá kicsiny. A körülötte lévő, tíz láb szélességű vizes árkot sebes patak táplálta, mely csillogott a napfényben. Nem láttam senkit az udvarház körül. Akkor nincsenek idehaza? Imádkoztam, hogy ne így legyen. Ámde ahogy közeledtem az udvarházhoz, egyre jobban elcsüggedtem. Elhagyatottnak tűnt. A semmiért jöttem

el ilyen messzire. Egy előzetes bejelentés a látogatásomat illetően biztosította volna, hogy vendégül lássanak, hogy legyen lakoma és minden formaság, amit el kívántam kerülni.

A csapóhíd le volt eresztve. Belovagoltunk rajta az üres, kockakövekkel kirakott udvarra.

Szemügyre vettem az ablakokat az udvar mindhárom oldalán. Semmi jele nem látszott mögöttük mozgásnak.

Egy jókora, szürkéssárga macska bukkant elő az egyik nyitott oldalajtóból, és őgyelegve átszelte az udvart. Zavartan vesztegeltünk, a lovaink toporzékoltak, és nyughatatlanul előre-hátra lépdeltek, hangos zajt keltve patáikkal a köveken. Továbbra sem jelent meg senki.

– Compton – mondtam végül –, nézze meg, itthon van-e Rochford vikomt. – Tudtam azonban, hogy ha otthon lenne, régen megjelent volna az udvaron, és nem győzne örvendezni a látásomnak. William leszállt a lóról, és kopogtatott a megviselt középső ajtón. A kopogtató gyászos hangot keltett, az ajtót pedig senki nem nyitotta ki. William kezét széttárva nézett rám, és visszaindult a lovához, amikor az ajtó végül nyikorogva kinyílt. Egy vénasszony nézett ki. Compton sarkon perdült.

– Őfelsége, a király jött látogatóba Rochford vikomthoz – mondta ünnepélyesen.

Az asszony zavartnak tűnt.

– De… ő… nem tudta…

Előreléptettem a lovammal.

– Persze hogy nem – mondtam. – Hirtelen jött az ötlet. – A közelben vadásztam, és kedvem támadt meglátogatni a vikomtot. Itthon van a gazdája?

– Nincs. El… elment Groombridge-be, hogy ránézzen az ottani bérlőire. Azt mondta, késő délután fog hazatérni.

Vetettem egy pillantást a napra. Félúton járt lefelé.

– Megvárjuk – mondtam.

Az asszony még nyugtalanabb képet vágott.

– De felség, nincs semmi…

Leszálltam a nyeregből, és az ajtó felé indultam, amelyet az asszony őrzött.

– Nem óhajtok semmit – mondtam. – Semmit, csak egy helyet, ahol megpihenhetek, és talán egy korty sört, mielőtt visszaindulok Londonba.

Az asszony félreállt, és bekísért bennünket a kőből rakott ház hűvös sötétjébe.

– Itten van a nagyterem… – Egy jókora szobába vezetett bennünket, amely aligha volt nagyterem. – Hozok frissítőt – mondta, és elsietett.

A szoba gyéren bútorozott volt, a belső falat egy drága flandriai szőnyeg takarta. A hosszúkás tölgyfa étkezőasztalt míves faragványok díszítették, a hatalmas kandallónál az újfajta fiókos szekrények egyike állt.

Az embereim feszengve álldogáltak. Nem kínálkozott hely, ahová leülhettek volna, a kőpadló pedig csupasz volt. Július lévén nem égett tűz a kandallóban, így nem tölthették szokás szerint azzal az időt, hogy előtte ácsorogjanak.

A vénasszony egy pillanat múltán visszatért egy tálcával, melyen egy aranykancsó és négy serleg volt. Letette az asztalra, megtöltötte a serlegeket, és mindannyiunknak a kezébe nyomott egyet-egyet. Aztán bűntudatosan körbepillantott: távozzon, vagy maradjon? A királyt magára

hagyni az etikett megsértésének tűnt, de még rosszabbnak, hogy egy konyhai szolgáló fogadja és lássa vendégül. A dilemmának az udvarról behallatszó patakoppanások vetettek véget: Boleyn hazaérkezett. Egy pillanattal később, miután felismerte az odakünn kipányvázott hátasomon a királyi lószerszámot, berontott a házba, majd odasietett hozzám.

– Ó, felség! Bárcsak tudtam volna! – kezdte, készen arra, hogy bókok sorával traktáljon.

– Ha tudta volna, akkor boszorkánymester lenne, márpedig olyat nem tartok az udvaromban. Igazság szerint én magam sem tudtam, hogy jövök. Akkor kegyelmed honnan tudhatta volna?

Boleyn szélesen mosolygott, de nyugtalanul nézett körül, ellenőrizve, nincs-e valahol durva rendetlenség.

– Megtiszteltetés számomra, hogy jónak látta értesítés nélkül idejönni. Azt jelenti, hogy otthonának tekinti ezt a helyet, amint remélem, hogy mindig is annak fogja.

Otthonomnak? Az ember nem ideges a saját otthonában, nem verejtékezik, nem járkál fel és alá, nem tekintget kifelé az ablakokon. Nem, Hever vára nem az otthonom, és nem is lesz soha.

Elmosolyodtam.

– Köszönöm. Vadásztam, és… – Bocsánatkérőn mutattam a vadászöltözetemre.

Boleyn összerezzent kissé, és folytatásképpen a sörre vetett egy pillantást.

– A sör pompás – jelentettem ki, megspórolva neki a kérdést.

– Óhajtana még valamit? Erősítőnek, mielőtt visszaindul?

Nem mintha óhajtanám, hogy visszatérjen; megtiszteltetés lenne számomra, ha maradna éjszakára, mert… – Igen komikus volt, ahogy bőszen igyekezett vendégül látni engem és hízelegni nekem.

– Nem, Thomas – nyugtattam meg. – Kora reggel Londonban kell lennem.

Belépett Boleyn fia, George, tetőtől talpig bársonyban, és mozdulatlanná dermedve meredt rám.

Nagyjából húszéves, csinos legény volt; teljesen udvari divat szerinti öltözetben. Hallottam, hogy zenét szerez, és tehetségesen játszik lanton. Ki is mondtam ezt, és hangot adtam a kívánságomnak, hogy játssza el nekem az egyik szerzeményét, amitől zavarba jönni látszott. De azért engedelmeskedett, eltűnt a helyiségből, és néhány pillanat múltán egy gyöngyházberakásos lanttal tért vissza. Elénekelt egy dalt, egy rövidebb kesergőt az elveszett szerelemről. Szerfölött jó volt. Közöltem ezt vele, és komolyan is gondoltam. Megmutatta a hangszerét, mely állítása szerint Itáliában készült, én pedig szemrevételeztem, ahogyan illett.

Ekkor megjelent Lady Boleyn, a háztartás további tagjaival. Sürögtek-forogtak, és tüzet raktak, mivel közelgett a sötétedés, és az esték a régi, kőből rakott udvarházakban még júliusban is nyirkosak és hűvösek. De hol van Anne? Valahogy nem tudtam elszánni magamat, hogy megkérdezzem.

Lenyugodott a nap, ám még világos volt, ahogy nyáron lenni szokott. Boleyn szakadatlanul beszélt hozzám, úgy szökdécselt a nyomomban, mint egy idomított kutyakölyök. Nem figyeltem oda rá, és szórakozottan válaszolgattam. Anne-nek még mindig semmi nyoma, és hamarosan indulnunk kell, vagy

pedig végig kell szenvednünk a tiszteletünkre rendezett hosszú vacsorát.

Ellépdeltem a kicsiny, ólomfoglalatú ablakok mellett, amelyek a terem egyik oldalán Boleynék rendben tartott kertjére és udvarára tekintettek. A vizes árkukat tápláló, szomorúfüzek szegélyezte patak a kerten csörgedezett keresztül. Feltámadt a szél, ahogy gyakran megteszi kora este, és a faágakat cibálta. Annyira zöldek voltak, hogy szinte ragyogtak, és annyira vékonyak és ostorszerűek, hogy élőlények módjára látszottak vonaglani.

Ekkor pillantottam meg őt; az egyik távoli fűzfánál állt; vékony alak, hosszú hajjal, melyet úgy borzolt, lobogtatott a szél, akár a környező faágakat. Anne.

Zöld ruhát viselt, világoszöldet, amely lengedezett a szélben, minek folytán ő maga imbolyogni látszott, mint egy virág szára. Kinyújtotta a kezét, megérintett vele egy faágat, és ez a mozdulat a legkecsesebb volt, amit valaha is láttam.

Ráébredtem, hogy mióta megálltam, bámulom. Thomas megköszörülte a torkát mellettem.

– A leányom, Anne – mondta. – Most megint itthon van velünk, mert a bíboros elküldte az udvarból. Roppantul méltánytalan volt…

– Biztosra veszem. – Megfordultam, és elmentem mellette. – Én magam fogok beszélni a leányával. – Előzőleg felfigyeltem a kertre nyíló ajtóra. Most majd hasznát veszem

– Kérem, ne kísérjen el – mondtam a nyomomba szegődő Thomasnak. – Egyedül megyek.

Mielőtt tiltakozhatott volna, már kint is voltam a kertben, becsapva magam mögött az ajtót. A csapódás azzal a sajátos

zajjal járt, amelyet a szorosan illeszkedő ajtók keltenek, amikor hirtelen becsukják őket. Az agyam egyik zugában felötlött, hogy a vikomt bizonyára nem szenved telente a huzattól.

De nem sokat foglalkoztam ezzel a gondolattal, és alig is törődtem vele. Elsősorban az kötött le, hogy odaérjek a kert túlsó végében lévő karcsú alakhoz. Eltökélten haladtam feléje.

Bizonyosan hallotta, hogy közeledem, de nem fordult meg. Háttal maradt nekem mindaddig, amíg már csak szűk kétlépésnyire voltam tőle. Felerősödött a szél, és belekapott a szoknyájába, amely örvénylőn lobogott körülötte. Nem volt rajta köpeny vagy vállkendő. Vajon nem fázott? Még mindig mozdulatlanul állt, csak különleges haja borzolódott.

– Boleyn kisasszony – mondtam hangosan, mire megfordult.

Vajon mire számítottam? Tudtam, hogy nem olyan, mint a nővére, Mary, mégsem voltam kellőképpen felkészülve erre a sötét haragra.

Elkerekedett, nagy fekete szemmel, gyermeki pillantással nézett rám.

– Felség – nyögte –, majd letérdelt a földre, olyan hirtelenséggel, ahogyan egy pillangószárny rebben. Egy pillanatig csak a feje fekete tetejét láttam, a középütt csillogó részt. Amikor felkelt, belekapott a szél a hajába, és egy pillanatra eltűnt az arca, amiként a sápadt, tavaszi hold tűnik el a gyorsan tovaúszó felhők mögött.

Aztán a szemembe nézett. Magas volt, és palást módjára ölelte körül pompás, fekete haja.

Nem tudtam, mit mondjak, pedig mondanom kellett

valamit.

– Nem jön be közénk? – Ez volt az első mondat, amit életemben hozzá intéztem.

Merészen állta a tekintetemet.

– Napnyugtakor inkább a kertben szoktam időzni. Feléled a szél, és csíkosak lesznek a felhők…

– Egy művész – mondtam gyorsan, nem fogva fel, milyen csípősen hangzik ez. – De még egy művésznek is kell hogy legyen társasága.

– Igen. Úgy hallottam, vannak Londonnak bizonyos negyedei, ahol… összegyűlnek, és élvezik a magukfajták társaságát. Szívesen csatlakoznék hozzájuk! – Indulatos volt a hangja.

Eszembe jutott a saját sóvárgásom, hogy elszökjem, és tengerre szálljak. Hasonlóak voltunk… rokonlelkek.

– Ők ott buja és vakmerő dolgokat művelnek, hölgyem. – Próbára tettem. Vajon mit válaszol?

– Az engem nem ijeszt el. Csatlakozhatom hozzájuk, vagy sem, ahogy jónak látom.

Rám nézett, lángoló tekintetét az enyémbe fúrta. Fekete haj keretezte sápadt arc… Megborzongtam, éreztem, hogy hideg futkározik a tarkómon, a karomon…

– Akkor hát cigány lenne, és a kitaszítottak között élne? Ugyanis ezekre a „művészekre” úgy szokás tekinteni, mint az elátkozottakra.

– Nem. Az elátkozottak itt vannak, Heverben, ebben a jókora limbusban, mely a bíboros rendelésére jött létre. Ő küldött ide engem, mert szeretni merészeltem egy embert, aki már el volt jegyezve!

– Ez az otthona!

Anne hátrapillantott Hever melegen aranyló köveire.

– Soha nem éreztem itt otthon magamat.

– Akkor térjen vissza az udvarba – mondtam. – Térjen vissza, és szolgálja a királynét. Mint komorna. – Egyik pillanatról a másikra előléptettem. – És a fivére, George – tettem hozzá – hálószobainasom lehet. Jöjjenek együtt.

Anne elmosolyodott, és a mosolya úgy derítette fel az arcát, ahogyan a nap ragyog át egy falevélen.

– Igazán?

– Igazán – mondtam ünnepélyesen.

Felnevetett, és immár nem elvarázsolt teremtés volt, örvénylő boszorkányüstökkel, hanem a nő, akit egész életemben szeretni vágytam. Rémületesen egyszerű volt a dolog.

– Jön? – kérdeztem remegve.

– Igen – felelte.

A kezemet nyújtottam, ő pedig elfogadta, és együtt mentünk vissza az apja ebédlőjébe.

Furcsa volt ismét belépni oda, és azzal szembesülni, hogy még mindig mindenki ugyanúgy áll, miközben én teljesen átváltoztam. Elejtettem Boleyn kisasszony kezét, amikor az apja nyugtalanul felénk lépett.

– Azt kívánom, hogy Anne kisasszony térjen vissza az udvarba – jelentettem ki, még mielőtt Thomas kinyithatta volna a leffedt száját. – És George is.

– De a bíboros – kezdte az apja, összevonva a szemöldökét.

– Átkozott legyen a bíboros! – kiáltottam, mire mindenki

felénk fordult. Lehalkítottam a hangomat. – Én vagyok a király, nem a bíboros. Ha én azt mondom, hogy Anne kisasszony és George úrfi az udvarba jön, a bíborosnak ebbe semmi beleszólása. És ha azt mondom, hogy a bíboros elmegy a yorki érsekségébe, akkor Yorkba indul, méghozzá azonnal. – Reszkettem a haragtól. Hát a bíboros uralkodik?

Tudtam azonban, hogy Boleyn mire gondol. Nagyobb félelemmel és *tisztelettel* viseltetett a bíboros, mint a királya iránt. Vajon hányan éreznek még az országban hasonlóan?

Sötét volt már, amikor lóra szálltunk, hogy nekivágjunk a hosszú útnak, vissza Londonba. A Westminsterbe érkezésünk csak jóval éjfél után volt esedékes. Mihelyt a vikomt látótávolságán kívül kerültek, a társaim, akik előzőleg biztosították őt, hogy a legkevésbé sem éhesek, a lenvászon kendőbe csomagolt elemózsiás csomagjaikba túrtak, amelyeket a királyi szakácsok készítettek nekik reggel. Kiéhezve, menet közben ettek.

Éhesnek kellett volna lennem, de nem voltam az. A hold, mely az utolsó negyedében járt, nem kelt fel, amíg el nem értük London peremét. Még akkor sem voltam éhes, sem fáradt, hanem furcsán el voltam telve erővel és céltudatossággal. A kelő hold megvilágította az alvó várost, és a távolból úgy éreztem, nem létezhet szebb város, szerencsésebb uralkodó, áldottabb ország.

Anne az udvarba jön!

És amikor ott lesz, a szeretőm lesz – nem, a szerelmesem,

mert a „szerető” túlságosan körülhatárolt, túlságosan korlátozott. A szerelmesem, a bizalmasom, a lelki társam. Igen, a lelki társam. A lelkemnek, mely túlságosan régóta kóborolt egyedül, szüksége volt erre a társra. Együtt fogunk egészet alkotni. És immár nem kóbor csillagok módjára, hanem együttesen fogunk ragyogni az égen…

Hogyan magyarázhatom ezt el? Volt benne valami, ami vonzott, mintha a keblén heverve megismerhetnék mindent az életben, amit megismerni vágytam, és kinyílna előttem a ki nem nyitott ajtó…

Alapjában nem elmagyarázható a dolog. Valami Anne-ból, mélyen a bensőjéből megszólított valamit, ami mélyen a bensőmben lakozott. És a szólítás hatalmas erejű; nem, ellenállhatatlan volt.

XXXIV

Két hét múlva fel kellett kerekednem, hogy szerét ejtsem a honi grófságokat érintő körutamnak. És akkor, amikor visszatérek, Anne várni fog rám, addigra berendezkedik az udvarban. Ez a tudat a (számomra rendszerint igen kielégítően zajló) körutat olyasvalamivé tette, ami csak arra szolgált, hogy napról napra közelebb vigyen a célomhoz, a vágyamhoz…

Ámde amikor visszatértem, és szokás szerint benéztem Katalinhoz, csalódottan szembesültem azzal, hogy nyoma sincs Anne jelenlétének a személyzete tagjai között.

– Kineveztem a kíséretedbe egy új komornát – mondtam, amikor végül kettesben maradtunk – Anne Boleyn kisasszonyt.

Katalin sarkon perdült, és szembenézett velem.

– Igen. A másik után…

– Korántsem olyan, mint a nővére – közöltem Katalinnal gyorsan – túlságosan is gyorsan.

Katalin csupa feketébe volt öltözve, és égnek emelte a tekintetét.

– Istennek legyen hála ezért.

– Anne kisasszony szemérmes, és igen nagy benne a tudásvágy.

– Úgy tűnik, jól ismered a hölgyet. Ő a következő szeretőd? – kiáltotta Katalin. Az egész teste reszketett a déli napfényben. Legszívesebben a karomba vettem volna, hogy

vigasztaljam, az énen másik része azonban viszolygott tőle.

– Nem akarok neked fájdalmat okozni – mondtam. – Egyszerűen csak érdeklődtem, hogy megérkezett-e…

– Nem fogom tűrni! – visította Katalin, és nekem rontott, lassan, tekintettel terebélyes voltára és a távolságra. – Először az a Blount nevű, aztán a Boleyn lány… mind az udvarban, mind előttem páváskodtak…

– Persze hogy nem tűröd! – Fél kézzel visszatoltam Katalint, elővéve minden haragomat, ami bennem lakozott. – Asszony, megfeledkezel magadról! Nincsenek szeretőim, nem is voltak az elmúlt három évben. Nem vágyom szeretőkre… és ha vágynék, akkor nem Boleyn vézna kisebbik lánya lenne az, aki nemrég még a francia udvarban volt!

Katalin kihúzta magát.

– Persze hogy nem – értett egyet.

Igazán királynői, azon kaptam magam, hogy csodálattal ezt gondolom Katalinról.

– Anne kisasszonyban nincs semmi, ami felizgatná egy férfi képzeletét – mondtam lekicsinylőn.

Pedig az enyémet felizgatta. Akkor is Anne-t kerestem, amikor távoztam a királyné lakosztályának belső részéből. Csapatostul sertepertéltek a fiatal, csinos hölgyek, de ő nem volt közöttük. Mesterkélt mosollyal az arcomon indultam a külső ajtóhoz, azon tűnődve, hol van Anne.

Olybá tűnt, hogy Anne elrejtőzött előlem, már ha egyáltalán eljött az udvarba, amire vonatkozóan Katalin ügyesen kibújt a válaszadás alól. Valahányszor Katalinhoz benéztem, Anne nem volt ott. Valahányszor Katalin teljes pompában megjelent

egy-egy ceremónián, Anne nem volt ott. Közel jártam a kétségbeeséshez, de nem kérdezhettem meg Katalint még egyszer.

Gyötrelmes volt számomra az elkövetkező néhány hét. Annyira megszállottja lettem Anne-nek, hogy alig tudtam magamat az uralkodással szükségképpen járó teendőknek szentelni, mint például aznap, amikor egy csapatnyi kereskedőt kellett fogadnom a calais-i gyapjúpiacról.

Korántsem volt kedvem fogadni a calais-i kereskedőket. Talán rossz fényt vet rám, de a legkevésbé sem voltam társasági hangulatban. Azt kívántam, bárcsak engedélyt kapnék rá, és elvonulhatnék egy időre remetének. Nem törődnék vele, ha le kéne mondanom a szép ruháimról meg a lakosztályomról. Remetének lenni, teljesen egyedül és csak Isten előtti felelősséget vállalni fényűzésnek tűnt – nagyobb fényűzésnek, mint a paloták, a ruhák és a királyi tennivalók.

De nekem nem lehetett részem ilyen enyhülésben. Király voltam. Ezért mindig mindenkinek rendelkezésére kellett állnom. Egy közrendű ember remetének állhatott, de én soha.

És egy remete soha nem ég úgy, ahogy én égtem. Égtem a vágytól, hogy lássam Anne-t. És égtem a vágytól, hogy változtassak bizonyos dolgokon, elsősorban önmagamon, hogy megváltoztassam az egész életemet.

* * *

A calais-i kereskedők a fogadószobámba jöttek audienciára. Csak sorolták mondandójukat a gyapjúkvótákról meg a

pénzváltásról, és módfelett untattak. Amikor a zaj elviselhetetlen szintig fokozódott, kértem, hogy hadd vonuljak vissza pár pillanatra a lakosztályom belsejébe.

Miközben ott várakoztam, arra lettem figyelmes, hogy közvetlenül a belső szobám elől hangok szűrődnek be. A fogadószobákhoz egy nyilvános galéria csatlakozott, és megengedtem a gyapjúkereskedők szolgáinak, hogy ott időzzenek.

– Nem, de őfelségének meg kell védenie az érdekeinket Calais-ban – mondta egy magas, kellemetlen hang.

– Őfelsége egyáltalán nem ért a kereskedelemhez, sem a pénzügyekhez – mondta egy másik. Ez lágy volt, és jól értesültségre vallott. – Mindezzel a bíboros foglalkozik. Miért ne folyamodna az ember hozzá állásért?

– A bíboros nem király – mondta egy harmadik, mély és gunyoros hang –, bár szeretné magát annak hinni. Sok dolog hoz meglepetést az életben, és azt hiszem, a hatalmas bíborosnak talán hamarosan része lesz egyben.

– A bíboros soha nem lepődik meg – mondta a második hang.

– A bíboros okos ember – ismerte el a harmadik hang –, de az okossága nem… hogyan is fejezzem ki? Van a hétköznapi eszességen túli okosság. Arra a képességre gondolok, hogy meglátja az ember, merre tartanak a dolgok, hogy úgy nézi a történéseket, hogy előre látja, milyen irányba fognak haladni. A bíboros sajnálatosan híján van ennek a képességnek. Ami a szeme előtt van, azt meglátja, de azon túl semmit.

Be kell vallanom, hogy ekkor már nagyon hegyeztem a fülem, hogy jól halljam ezt a rendkívüli beszélgetést.

Minthogy idestova tizenöt esztendeje senki nem merte a szemembe mondani az igazságot, kénytelen voltam azt akkor meghallani, amikor a hátam mögött mondták ki.

– Így is elég jól megállja a helyét.

– Egyelőre – mondta a harmadik hang. – De én amondó vagyok, hogy ez nem tarthat sokáig.

– Már miért nem? – kezdte a második hang.

– Ti nem tudtok semmit! – szólt közbe az első, siránkozó hang. – Eldugva Calais-ban! Most vagytok először az udvarban?

– Igen – mondta a mély, harmadik hang.

– Nem ismerhettek semmit a büdös gyapjún meg egy-egy királyi látogatáson kívül. Ezek az emberek mások. Másképp viselkednek, másképp gondolkoznak…

– Milyen emberek, Rob? – Ez megint a mély, harmadik hang volt.

– Az udvari emberek, te bolond!

– Akkor te vagy a bolond. Olyanok ők, mint te. – Szünet. – Igen, és a király is olyan. Lehet, hogy úgy néz ki, mint egy földre szállt Apolló, lehet, hogy a gazdagsága túltesz a tiéden, de ő is csak ember. Sok gonddal, olyan gondokkal, amelyek túltesznek a tieiden. Azonkívül ő is kénytelen felkelés után az éjjeliedényt használni.

Ezen mind nevettek.

Akkor elképzeltek engem, amint az éjjeliedényt használnom? Ez a gondolat sértő volt. Közelebb húzódtam, hogy jobban halljak.

– Mind kénytelenek vagyunk éjjeliedényt használni – mondta az első, kellemetlen hang. – Máskülönben

meghalnánk. Akkor mit bizonyít ez?

– Semmit. Igazad van, Nicholas – tehát az első beszélő neve Nicholas volt –, éjjeliedényekre mindenkinek szüksége van. Kétségtelen, hogy még Miurunk is kénytelen volt könnyíteni magán, amíg a földön járt. Ez mit sem vont le az üzenetéből.

Megint a harmadik hang. Ki ez az ember? Eltökéltem, hogy találkozom vele. Azt állítani, hogy a Megváltónk!… Pedig teljes mértékben ember volt, nem így határoztak-e az egyházi zsinatok? Akkor bizonyosan kénytelen volt… – elhessegettem ezt a gondolatot. És kirontottam, vissza a fogadóterembe.

A küldöttek véget vetettek a társalgásuknak, és várakozón figyeltek, ahogy újfent megjelentem.

Letelepedtem az audienciaterem nagy trónszékébe, és a fejemmel intettem nekik, hogy folytassák. Így is tettek, mintha nem szakíttattak volna félbe időlegesen.

– Felség, a Calais-ban használatos mérlegek… – kezdte egy férfi.

– Bízom a tervében, hogy a régi, birkánként való mérési módszert az újabba váltja, ami a tiszta gyapjú mennyiségét méri – mondta egy másik.

– És ezt ki találta ki? – kérdeztem. – A franciák?

Egyikük bocsánatkérőn előrelépett.

– Igen – mondta. – De a franciák tökéletesítettek egy új gyapjúmérési módszert…

Mindig a franciák! Soha nem szabadulok meg tőlük?

– Azt a módszert támogatom, amelyik a legtöbb pénzt hozza Angliának – jelentettem ki. – Kegyelmedékre bízom, uraim, hogy kiválasszák a leghatékonyabbat.

Számos további kérvénnyel álltak elő, én pedig valamennyit

annak rendje és módja szerint megfontoltam. Majd a kihallgatás szerencsére véget ért. A kereskedők a galéria ajtajához siettek, hogy beengedjék a szolgáikat, mivel ezek a fontos kereskedők soha nem képesek cipelni a saját könyveiket vagy köpenyüket. Nagy csapatnyi ember tódult be.

Melyikük volt a mély hangú? Hogyan tudnám kiválasztani őt a nyüzsgő többiek közül? Óvatos a fickó, egyszer sem nevezte nevén a gazdáját. Ettől még jobban csodáltam.

Az egész társaság összeszedte a holmiját, és utasításokat osztogatott az inasoknak Közéjük léptem. Ez véget vetett a beszélgetéseiknek és jókora hajbókoláshoz vezetett, ami éppen ellentétes volt a szándékommal. Mihelyt kartávolságnál közelebb értem egy-egy emberhez, az megfordult, mosolygott, és úgy állt, mint egy rémült nyúl. Az ég szerelmére! És elvárják a királyoktól, hogy ismerjék az alattvalóik gondolatait?

Nem hallottam hangokat, mivel hallgatásba merültek, valahányszor közel kerültem hozzájuk. De ahogy a társaság felkészült a távozásra (várt rám egy újabb királyi audiencia), az ajtó mellett megütötte a fülemet egy kifejezés – és egy orgánum –, mely arra a titokzatosra emlékeztetett, amelyet előzőleg hallottam. Odaléptem a kereskedőhöz és a segédjéhez, akik a köpenyük felöltésével és a csomagjaik összeszedésével foglalatoskodtak.

– Megbocsássanak – szólaltam meg. Mindketten meghökkenve meredtek rám. Egyenesen a segédhez fordultam. – Nem volt kegyelmed az előbb a galérián?

– De igen – mondta ő habozás nélkül.

– Kegyelmed beszélt a segédtársaival a bíborosról?

Kegyelmed említette, hogy még a király is használ éjjeliedényt?

A fickó apró volt, és mogorva, arcizma sem rezdült.

– Igen. – Merőn a szemembe nézett.

– Ne gondolja, hogy hallgatózni szoktam – mondtam felsőbbségesen –, de tisztán ki lehetett venni a beszélgetésüket… – elhallgattam. Miért szabadkozom én ennek a legénynek? – Mulatságos volt a hangja. Okosan fűzte a szót. És különös humorérzéke van. Szükségem van egy tréfamesterre. Felajánlom, hogy jöjjön ilyen minőségben az udvarba.

A fickó közönyös maradt. Végül megszólalt.

– My Lord, nem tanultam rendes tréfacsinálást. Az észrevételeim jobbára nem is lennének elfogadhatók az udvari hallgatóságnak.

– Nem is. Jobban szeretik a szemérmetlen utalásokat, mint a szellemes megjegyzéseket. De az udvarban van hely mindkettő számára. Szerzek majd egy ripőköt…

A fickó elvigyorodott.

– Szemérmetlen sokkal inkább tudok lenni, mint agyafúrt.

– Akkor jön? – kérdeztem. – Nagy szükség van olyanokra, mint kegyelmed.

– Mivel Katalin királyné olyannyira ájtatos lett?

Igaza volt, mégis túlment a határon.

– Vigyázzon a nyelvére! – hallottam a saját hangomat.

– Ha vigyáznom kell a nyelvemre, mi értelme a tréfamesterkedésnek?

– Négyszemközt azt mondja, ami csak jólesik – értettem egyet. – De mások előtt bizonyos témák kerülendők.

WILL:

Így kerültem Henrik király szolgálatába. Teljesen véletlenül történt, ahogyan életünk legnagyobb eseményei szoktak. Biztosíthatlak, fogalmam sem volt, hogy maga a király hallja a szavaimat, miközben buta társalgással töltöttem az időt az audiencia alatt, sem arról, hogy emlékezni fog a szavaimra.

De én emlékszem rá, ahogy aznap láttam a királyt. Zavartnak tűnt, mintha nyomasztaná valami, egyáltalán nem olyan volt, mint az az ifjú, akit évekkel korábban megpillantottam a Doverba vezető úton, és nem is olyan istenszerű, mint akit Calais-ban, távolról láttam. Ez egy idősebb ember volt, akinek sok a gondja és az irigye. Olyan okokból egyeztem bele, hogy a szolgálatába állok, amelyeket akkor nem fogtam fel. Bizonyos, hogy korántsem vágytam jelmezt viselni és fafejű udvari népeket szórakoztatni. De a király vonzott. És szüksége volt rám, úgy érzékeltem. (Hiúság?)

Nem engedte, hogy visszatérjek Calais-ba a gazdámmal, azt bizonygatta, hogy minden holmim utánam küldhető. Igazság szerint nem volt sok tulajdonom. Attól a pillanattól fogva az udvarhoz tartoztam.

Egykettőre rájöttem, hogy az ember az udvarban soha nem lehet szabad. Akár egy trágyadomb, ez az emberek alkotta gennyedő halom mindig meleg volt, tele rossz nedvekkel, és színpompás rothadás közepette leledzett. Az egész csúcsán maga a király,

aki megpróbálta felügyelni ezt a fortyogó masszát. A „háztartása” egyszersmind a kormánya is volt, amelynek mindig kéznél kellett lennie. Meglepett, milyen jó az emlékezőtehetsége, hogy szinte természetfölötti képessége volt részletek felidézéséhez. Nem feledkezett meg rólam, még a tülekedésben vagy a mindig sürgető teendők közepette sem.

VIII. HENRIK:

Will soha nem sajátította el a megalkuvás képességét, és végül ezért lett belőle a privát tréfamesterem. Egyszerűen nem illettek össze, ő meg az udvar, ahogy az elkövetkező eseményekből kiderült. Ámde az esze és az észrevételei felbecsülhetetlen értékűek voltak számomra; szívesen tartottam őt magam mellett.

XXXV

Úgy volt, hogy Wolsey rendez egy hatalmas fogadást és lakomát, száznál több vendég részére, megünneplendő valamit; nem emlékszem, hogy mit. Titkon eljuttatta a vendégek listáját a szobámba. Hozzáírtam még számos nevet, köztük az Anne kisasszonyét, majd visszacsempésztem Wolseyhoz, minthogy nem volt szabad tudnom a történésekről.

Vajon ott lesz? Elküldi Wolsey az illendő meghívást? Ha megteszi, Anne elfogadja-e? Végre bizonyosságot szereztem róla, hogy eljött az udvarba. De talán túlságosan visszahúzódó… vagy azon töpreng, miért került a gyűlölt bíboros ünnepségére meghívottak közé. Az ég szerelmére! Nincs hely a földön, ahol úgy láthatnám őt, hogy a cél érdekében ne kellene igénybe vennem mások szolgálatait?

Az etikett megkövetelte, hogy jelmezt öltsek az alkalomra (mivel én névleg nem voltam a vendégek között), és úgy döntöttem, hogy pásztornak öltözöm. De mivel nem érkezhettem kíséret nélkül, pásztortársakra volt szükségem. Így válogattam össze őket: a drága Brandon, Courtenay unokafivérem, William Compton, Eduárd Neville és Anne apja, Thomas.

Október végét írtunk, de még enyhe volt az idő. Kellemesnek ígérkezett egy könnyű evezés felfelé a Temzén, kivált mivel a kövér hold felkelőben volt. A társaimmal a York Place-hez

evezünk, majd várunk, és csak akkor lépünk be, amikor a fête, az ünnep már javában zajlik.

Az evezők megnyugtató hangokat keltve merültek a holdfény megvilágította vízbe. Nyugtató hatással volt rám a víz. Anne ott lesz; tudtam, hogy ott lesz. Istenem add, hogy ott legyen!

Hamar a York Place-hez értünk, mivel London szívéhez közel terült el. Most, hogy Hampton Court immár hivatalosan az enyém volt, Wolsey vonakodott engem ott vendégül látni, bár ő továbbra is ott lakott.

A kikötőt későn nyíló virágok ékesítették, és a sétány mentén diszkrét lámpások sorakoztak. Nagy volt a zaj körülöttem; a társaim zabolátlanul viselkedtek, lármásan csapkodták, ütögették egymást, hogy bizonyosan magukra vonják a figyelmet. Éles hangon rájuk szóltam, és lecsillapodtak, majd csendesen követtek az ösvényen.

A palota előtt megálltunk. Minden ablak sárgán ragyogott a mögötte lévő fáklyáktól és gyertyáktól. Éppen amikor intettem az embereimnek, fülsiketítő dörgés és kavarodás nyomta el a hangunkat. A zajt számos hangos csobbanás követte a Temzében. Kis tarack.

– Köszöntenek bennünket – mondtam. – Milyen kedves, hiszen idegenek vagyunk mind. – Körbepillantottam, szemügyre véve a társaim arcát, melyeket gyéren világított meg a palota ablakaiból kiszűrődő fény. – Valamennyien beszélnek franciául, nemde? – Bólintottak, nem egészen egyszerre. – Ez szerencse, minthogy eltévedt francia pásztorok vagyunk. Gyerünk, barátaim. – Én mentem előre a bíboros hatalmas, szögekkel kivert ajtajához, és bekopogtattam.

Azonnal kinyitotta egy szolga, aki ránk meredt, és úgy tett, mintha teljesen el lenne képedve az öltözetünktől és a jelenlétünktől.

– Hol a gazdád? – kérdeztem a legjobb franciaságommal. Valaki sebbel-lobbal odajött fordítani. A szolga meghajolt, és intett, hogy kövessük.

A nagyterem fényesen ki volt világítva, fényesebben, mint amennyire kívülről látszott. Hosszú asztalok húzódtak előttünk, mindegyik készen állt az estélyre. A hatalmas kandallóban szezonját megelőzve tűz lobogott, és mindenfelől hangok moraja hallatszott – moraj, mely elhallgatott, amikor megjelentünk az ajtóban.

Egy szolga lépett mellénk, és érdeklődött, mi járatban vagyunk. Szerepemhez híven franciául válaszoltam neki. Ő erre tehetetlenül intett a gazdája, Wolsey felé, aki skarlátszínű szaténöltözetben pompázott, és egy baldachinos széken terpeszkedett. Láttunkra felkászálódott a hatalmas, faragványokkal ékes ülőalkalmatosságról, és előretotyogott – bár a ruhája leplezte a totyogást, és olyan benyomást keltett, mintha derűsen siklana felénk.

– Idegenek! – kiáltotta. – Hogyan kerülnek ide?

Franciául válaszoltam, mire Wolsey feltartotta a kezét, mintha nem tudna semmiről.

– Franciák! Francia pásztorok! – mondta élesen. – Szívélyes fogadtatásban kell részesítenünk őket, még ha ellenérzéseket táplálunk is a királyukkal szemben. – Az egyik hosszú asztal felé intett.

Jóval azelőtt, hogy így cselekedett, szemügyre vettem mindenkit. Itt van *ő*? Nem láttam.

Elfoglaltam a helyemet, és végigettem a lakomát, amelyet utóbb a „ragyogó és sziporkázó” jelzőkkel illettek. Gondolom, az is volt, a sok arany- és ezüsttányérral meg a pazar fogásokkal. Én nem tudom, mert annyira türelmetlen voltam, hogy kiderítsem, jelen van-e Anne, hogy nem törődtem a tányérokkal vagy a finomságokkal. Tizenöt éve töltekeztem róluk és velük.

A lakoma után szerencsejáték következett – kockázás, táblajáték és kártya. Elkerülhetetlen volt, hogy az összes asztalt körbejárjuk, és játsszunk a vendégek ellen, Wolsey költségére. Wolsey számos tálat megtöltetett előzőleg dukátokkal. Minden asztalnál Anne kisasszonyt kerestem, de nem találtam sehol.

Wolsey végül megfúvatott egy kürtöt.

– Kész vagyok visszatérni a trónszékembe – jelentette be, maga köré gyűjtve csillogó szaténöltözete redőit. – De most hallom, hogy jelen van a társaságban valaki, aki jogot formálhat a székre. Kérem, azonosítsák, ha felismerik, hogy felajánlhassam neki.

Micsoda buta játék ez! Belefáradtam az ilyenekbe. Az igazat megvallva nagyon untam őket.

– Uram – mondta Henry Courtenay, a mindig lelkes udvaronc –, bevalljuk, közöttünk van egy ilyen nemes személy; és ha ki tudja választani, ő örömmel leleplezi magát, és elfogadja a helyet.

Wolsey okos tekintete most ide-oda cikázott. A pásztorjelmezesek közül az alacsonyabbakat azonnal ki tudta zárni. Ilyenformán maradtam én, és velem Eduárd Neville, valamint Charles Brandon. Brandon testesebb, terebélyesebb

volt, mint én, tehát Wolsey meg tudta különböztetni tőlem. Neville nem viselt fejfedőt (maszkot persze igen), a fejdíszét a kezében tartotta. Sűrű, rőtarany színű haja csillogott a fáklyafényben, magára vonva Wolsey pillantását.

A terebélyes kardinális odalépett Neville-hez.

– Úgy tűnik számomra, hogy a fekete köpenyes úr lesz az – mondta, felkínálva a székét Neville-nek.

Neville habozott, nem tudván, mit is tegyen most. Én mentettem meg azzal, hogy felnevettem és lehúztam az álarcomat. Követte a példámat az egész társaság.

A kardinális zavarodottan megfordult.

– Felség – mondta halkan –, úgy látom, lóvá tétettem.

Évekkel később azt állította, hogy ez a pillanat előjel volt.

Ámde visszatekintve minden ómennek tűnik. Mondhatom, hogy előjel volt, amikor Katalin eleinte késlekedett Angliába hajózni, amikor én a fehér arcú asszonyról álmodtam…. Ha így gondolkodnánk, az egész élet egyetlen óriási előjel volna, és megmoccanni is félnénk.

A fête-nek ettől függetlenül zajlania kellett tovább. A kezdeti feszengés után Wolseynak sikerült lepleznie a zavarát, és jelt adott az ünnepség folytatására.

Álarcos tánc következett, és a muzsikusok a galérián gyülekeztek. Tizenkettőnknek kellett partnereinket egy bonyolult körtáncra vezetni. Tetszésünk szerint választhattunk ismeretlen hölgyeket.

Hol van Anne kisasszony? Fürkész szemmel néztem a társaságot, és még mindig nem találtam. Wolsey aggályosan eloltatott számos fáklyát. Az így beálló félhomály pusztán árnyékba vont minden arcot, és minden emberből csak egy

díszes fejék és a szatén csillogása látszott. Két-három sorban álltak mind a falak mentén, és képtelenség volt az első sor mögött meglátni egy-egy arcot.

Carew kisasszony az első sorban mosolygott. Jól táncolt; úgy véltem, ő éppúgy megteszi, mint bárki más. Feléje léptem, és már azon voltam, hogy felkérem, amikor hirtelen felfedeztem Anne-t. Először csak egy gyöngysort láttam belőle, amely természetfölötti fénnyel ragyogott. Aztán megpillantottam az arcát a fényudvarban.

Jóval hátrébb állt a többiektől, mintha elejét akarná venni, hogy bárki is partnerül válassza. Nem égett a közelében fáklya, amely megvilágította volna. Semmi nem árulta el a jelenlétét a fején sziporkázó gyöngysoron kívül.

Utat törtem feléje, meglepve mindenkit, nem utolsósorban őt magát. Rám meredt, ahogy közelítettem.

– Felség. – Lehajtotta a fejét. Megfogtam a kezét, és együtt a táncparkett közepére mentünk.

Ott világosabb volt, és láttam, hogy az elképesztő gyöngykorona egy piciny bársonysapkához van erősítve. Megjegyeztem, hogy jól áll neki, mire azt felelte, hogy Franciaországban ez a módi. Halkan beszélt – nem olyan emelt hangon, ami az udvar hölgyei körében dívott. Más volt a ruhája is; hosszú, csuklónál lejjebb érő ujjai csaknem teljesen eltakarták a kezét. Ő maga tervezte. Akkor elbűvölőnek találtam. Ma már tudom, hogy miért kényszerült ezt tenni – hogy eltakarja a boszorkány voltára valló jegyet! De ahogy kézen fogva táncba vittem, nem vettem észre a piciny hatodik ujjat, olyan ügyesen elrejtette a többi alá…

Jól táncolt – tulajdonképpen jobban, mint bármelyik az

angol asszonyaink közül. Amikor megdicsértem, vállat vont, és ismét Franciaországra hivatkozott.

– Ott tanultam. Franciaországban mindenki jól táncol. Ott úgy tartották, hogy csekély tehetségem van a művészethez.

– Franciaország – nevettem. – Ahol minden álságos, ahol a mesterkéltséget művészeti formává emelték. Mivel belül üresek, kénytelenek a külsőségeket ünnepelni.

– Túlságosan szigorú a franciákhoz – mondta ő. – Túl gyorsan elutasítja a nagyon is valós kellemetességeit, köztük a színlelés értékelésének a képességét.

– Udvarias szó az „álságosra”.

Anne felnevetetett.

– Ez a különbség egy angol és egy francia között!

– A francia király példázza a dolgot – mormogtam. Vajon mit gondol Ferencről?

– Pontosan! És elragadó!

Ferenc? Elragadó?

– A kegyed nővére legalábbis úgy gondolta – mondtam rosszmájúan.

Anne elhúzódott.

– Igen, azt hiszem, valóban – felelte. – És bizonnyal olyan helyzetben volt, hogy meg tudta ítélni.

– Ahogyan kegyed is lehetne – mondtam. – Ámbátor a mi oldalunkon kell kezdenie. – Tessék, kimondtam. A jelenléte, a közelsége lángra gyújtott. Meg kell kapnom! – Hacsak nem… tudja máris, hogy Ferenc…? – Most már tudnom kell, fontos, hogy tudjam. Nem akartam ezt, nem voltam képes elviselni…

– Nem. Semmit sem tudok, csak amit Mary elmondott.

Mary beszélt? Elmondta? Most örültem, hogy nem kerestem

tovább a társaságát nagyjából egy évvel azután, hogy férjhez ment. Egy nő, aki kibeszéli a részleteket? Gyalázat, gyalázat!

– Teljesen járatlan vagyok efféle dolgokban, felség – mondta Anne. – Tanárra van szükségem.

Semmi bánkódás az elveszített Percy után, akinek odaígérte magát? Már abban a pillanatban is megdöbbentett a lojalitás hiánya. Mivel azonban előnyöm származott belőle, nem rágódtam ezen. Inkább mentséget kerestem rá. Tessék, mondtam magamnak. Ez azt bizonyítja, hogy igazából nem is szerette őt.

– Én taníthatnám kegyedet – mondtam merészen.

– Mikor? – A válasza hasonlóképpen merész volt.

– Holnap. Legyen… ó, hol is legyen?… legyen a muzsikusok galériáján a nagyterem fölött. Mikor engedi el Katalin?

– Délután négykor. – Kedvelt időpontja az enyelgésnek.

Pontosan, amikor a muzsikusok befejezték a darabot, Anne gyorsan kihúzta a kezét az enyémből, biccentett, és már ott sem volt.

– Köszönöm, felség – mondta könnyed hangon, mielőtt tovasiklott. A mozgása egy kellemetlen pillanatig fürge, sötét kígyóra emlékeztetett, melyet az elthami kert fala mellett láttam egyszer.

Holnap el fog kezdődni. Holnap.

Körülöttem várakozó udvaroncok, ezüstálarcuk felöltve. Táncolni fogunk egész éjjel, igen, egész éjjel. Hozasson Wolsey friss fáklyákat!

* * *

A muzsikusok galériája a nagyteremre tekintett; sötétségbe boruló, teljesen elhagyatott hely volt. A terembe fény áradt be egy ablaksoron, mely a fal teljes hosszában húzódott, ám a muzsikusok galériájára nem jutott belőle. Nem mintha Anne-nek fényes nappal bármi félnivalója lett volna. Fiatal volt, és maradéktalanul tökéletes.

Még nem döntöttem el, hogy mit fogok csinálni vele. A szeretőmmé teszem, igen, természetesen, ezt tudtam. De a párzás után… furcsamód úgy gondoltam, hogy a párzásra inkább az ő kedvéért fog sor kerülni, mint az enyémért. Nekem nem volt szükségem párzásra, hogy kötődjem hozzá; ez megtörtént abban a pillanatban, amikor megláttam őt Hampton Courtban; a sajátos kötődés azonnal létrejött. A párzás őérette lesz. A nők olyan prózaiak. Amíg nincsen testiség, nem fogja úgy érezni, hogy kötődik hozzám.

Vártam. A lakosztály (mely üresen állt azóta, hogy Mary Boleyn fokozatosan eltűnt az életemből) készen állt. Utasításba adtam, hogy suvikszolják és szellőztessék ki, frissítsék fel, és az ágyon a legfinomabb, brüsszeli csipkével szegélyezett ágynemű legyen. Fél órán belül oda fogom fektetni Anne-t… és egy órán belül kezdetét veszi majd a közös életünk. Bármit jelent is ez, bárhová vezet is…

Vártam. Figyeltem, amint az ablakok által a nagyterem padlójára vetett jókora fénynégyszögek megváltoztatják az alakjukat, ahogy a nap lefelé ereszkedik. Végül hosszúkás, vékony szalagokká lettek; aztán elhalványultak, és homály borult a teremre.

Anne nem jött el. Nem jelent meg a légyottunkon.

Talán Katalin feltartotta. Talán Katalinnak hirtelen szüksége

támadt a jelenlétére valami ceremónián. Sőt, talán Katalin megkedvelte őt, és csak beszélgetni akart vele, a társaságában lenni.

Anne volt annyira elbájoló, hogy ez valószínűnek tűnjék.

Már készülődtem lemenni a kis kőlépcsőn, amikor egy apród közeledett tétován:

– Egy üzenet – mondta, és a kezembe nyomta. Meghajolt, és elsietett.

Széthajtogattam a papírt.

„Felség – így szólt. – Nem tudtam megjelenni a találkozónkon. Féltettem a tisztességemet. *Nan de Boleine*."

Félttette a tisztességét? Félt tőlem? Inkább évődik velem! Már bevallotta, hogy odaadná magát a művészeknek az odúikban! De egy királynak nem! Nem! Odaadná magát valami harmadrangú mázolónak, de Henrik királynak nem!

És hagyott várakozni, miután megállapodtunk az időben és a helyben! Egy apródot küldött maga helyett! Mintha méltóságán alulinak érezné, hogy maga végezze el a kellemetlen feladatot. És a kellemetlen feladat – én voltam. A király!

* * *

Két héten belül eltávolítottam Anne-t az udvarból, visszaküldtem Heverbe. Könnyen ment a dolog: egyszerűen fogalmaztam egy parancsot, aláírtam, rizsporoztam, lepecsételtem. Mint királynak, hatalmamban állott így rakosgatni az embereket, egyik helyről a másikra tenni őket. De láthatólag nem volt hatalmam a feleségem, a leányom és az

elképzelt szeretőm felett. Nők! Ők uralkodnak rajtunk, finoman, ha úgy tetszik, de azért uralkodnak.

XXXVI

Először akkor éreztem hiányát, amikor az ősz téllé fonnyadt. Bármi késztetett is arra, hogy kezdjek vele, folytatta a késztetést. Akkor még nem tudtam, hogy mi az…

De nem lehetséges. Bármi legyen a dolog, talán soha nem ízlelhetem meg. Egyébiránt pedig mi végre? Férj vagyok, és Katalin a feleségem.

Sok diplomáciai üggyel kellett foglalkoznom, legfőképpen megfelelő férjjelöltet kellett találnom Mária hercegnő számára. A „megfelelő férjjelölt” természetesen azt jelentette, hogy a házasság diplomáciai megfontolást igényel.

Ó, Istenem, olyan lettem, mint apám!

1527 elején úgy tűnt, hogy a „megfelelő férjjelölt” Mária számára egy francia herceg. Bizonyosan nem óhajtottunk szövetségre lépni a császárral; ő túlságosan is erős volt azután, hogy olyan súlyos vereséget mért Ferencre. A zabolátlan katonái még most is hatalmukban, továbbá rettegésben tartották Rómát – és a pápát; „ünneplésképpen” dúltak és fosztogattak. Ha engedünk neki, kései Julius Caesarrá válhat. Julius Caeasarnak a történelemkönyvekben a helye, ne bámuljon egyenesen az ember képébe. (És ne kebelezzen be. Anglia egykor Rómához tartozott – és egyszer elég volt.)

Gabriel de Grammont, Tarbes püspöke jött Angliába, hogy tárgyaljon egy ilyen frigyről. Grammont hatalmas, felfújt

varangyos békához hasonlatos ember volt. Azzal kezdte, hogy felolvasott egy hosszú leánykérést Wolseynak meg nekem, miközben a szabadban ültünk, a Hampton Court belső udvarán lévő szökőkút előtt. A kora tavaszi nap erőtlen kísérletet tett a felmelegítésünkre, és sikerrel járt, mivel a környező udvarok feltartóztatták a még élénk szeleket. Arra lettem figyelmes, hogy a szökőkút körül csupa zöld a fű.

– …mindazonáltal kielégítő megnyugtatást kell kapnunk Mária hercegnő törvényességét illetően – fejezte be a püspök.

Wolsey hüledezve tiltakozott.

– Kérem, fejtse ki az aggályait. – Fintort vágva pillantott rám, mintha ezt mondaná: „Jaj, ezek a jogászkodók!”

– Íme. – A varangy teljesen kihúzta magát, és kidüllesztette a mellkasát. – Gyula pápa diszpenzációt adott Henrik hercegnek és a bátyja özvegyének, Katalin hercegnőnek a házasságához, aki előzőleg Artúr herceg törvényes felesége volt. Na már most, van egy esetünk, amikor egy fivér feleségül veszi a fivére özvegyét – amit a Szentírás kifejezetten megtilt! Leviták könyve, tizennyolcadik fejezet, tizenhatodik vers: „Ne fedd föl testvéred feleségének meztelenségét, hiszen az magának testvérednek a meztelensége”. Leviták könyve, huszadik fejezet, huszonegyedik vers: „Ha valaki nőül veszi testvére feleségét, ez tisztátalanság, mivel testvérének meztelenségét fedi föl, ezért haljanak meg gyermek nélkül.”

Kifújta a levegőt a kövér ajkai között.

– A kérdés az, volt-e joga a pápának diszpenzációt adni? Az egyház történetében csupán egyetlen másik példa van ilyen diszpenzáció megadására. Ez kétségeket vet fel. Vajon törvényes-e Mária hercegnő? Avagy a becsületes és jámbor

szülei házassága egyáltalán nem is házasság? Az én uram megoldást kíván ezekre a kérdésekre, mielőtt egy ilyen házzal egyesítené magát.

A diszpenzáció… igen, hosszú idővel azelőtt, annak a színlelt „tiltakozásnak”, amelyre rá lettem kényszerítve… a diszpenzáció volt az alapja. De mik is voltak ellene pontosan a kifogások? Nem emlékeztem.

– Csak egyetlen más esetben került sor ilyen házasságra? – kérdeztem meglepetten. Mindig azt feltételeztem, hogy nem szokatlan ez a dolog.

– Bizony – vartyogta a varangy.

– De hát a pápa kiadta a megfelelő diszpenzációt – vetette közbe Wolsey finoman. – Így hát ez lezárt ügy.

– Nem, nem! Vannak bizonyos helyzetek, bibliai tilalmak, amelyekre vonatkozóan nem adható diszpenzáció – csökönyösködött de Grammont.

– Ó, de Krisztus azt mondta, „a mit megkötsz a földön, a mennyekben is kötve lészen; és a mit megoldasz a földön, a mennyekben is oldva lészen.” Mindezt a hatalmat Krisztus adta Péternek, az első pápának! A keresztényeket nem köti az Ószövetség.

– Téved! Köti…

Mulatva figyeltem a bíboros és a püspök teológiai pengeváltását. Mulatva, igen… de akár egy fekete kéz, mely torkon ragad, fojtogattak a szavak: „Ha valaki nőül veszi testvére feleségét, ez tisztátalanság, mivel testvérének meztelenségét fedi föl, ezért haljanak meg gyermek nélkül.” És hirtelen nem volt mulattató a dolog, hirtelen ráébredtem, hogy mit próbált Isten elmondani nekem hosszú éveken át.

Panaszkodtam, hogy nem tudom elolvasni a kézírást, amellyel üzent, miközben mindvégig ott volt a Leviták könyvében, Mózes írta, és arra várt, hogy észrevegyem.

Rosszul éreztem magam. Még a tiszta, szabad levegőn is bezártságérzésem volt, nem kaptam rendesen levegőt, hirtelen felálltam, hátrahőkölve az asztaltól. A hájas prelátusok rám meredtek.

– Folytassák, folytassák – motyogtam. – Fejezzék be a vitát. Nekem egy kis levegőre van szükségem… sétálok egyet a folyóparton… nem, ne kísérjenek el.

– Felség – kiáltotta Wolsey. – Ott az új park, éppen most zajlik a kialakítása. Kétezer holdas. Lenne talán kedve megnézni a munkálatokat?

– Nem, nem. – Intettem a kezemmel. Egyetlen gondolattal volt tele a fejem, és képtelen lettem volna olyan mondén dolgokra odafigyelni, mint egy kert alaprajza.

Katalin… a házasság… Isten szemében irtózatos vérfertőzés volt ez. Ezért pusztult el egyik gyermek a másik után. Nyolc gyermek, és egy törékeny leányka kivételével egyik sem maradt életben.

Átkeltem a hídon, és elindultam a folyó mellett haladó gyalogösvényen.

Bűnben élni… irtózatos az Úr szemében…

Nem tudom, mennyi ideig lépdeltem, miközben ezek a gondolatok kavarogtak a fejemben. De Sunburyben találtam magam, egy Temze-parti faluban, és nem emlékeztem, hogyan kerültem oda. Szunyókáltak a házak a késő délutáni napfényben, és a király oltalmazta őket (a lakók úgy vélték). *A király, aki hatalmas bűnben volt vétkes, és büntetésben állt.*

Sarkon fordultam. De immár legalább tudtam, mi a baj; segíthettem rajta, és helyrehozhattam a dolgokat.

Az ügy többi részén csak akkor gondolkodtam el, amikor visszafelé lépdeltem, a lenyugvó nappal a hátam mögött.

A Katalinnal kötött házasságom nem házasság. Nem vagyok a férje, soha nem is voltam. Őt feleségül vennem lehetetlen volt; Isten által megtiltott dolog.

Ilyenformán nőtlen vagyok.

* * *

Tarbes derék püspökét visszaküldtük Franciaországba, lelkére kötve, hogy tanácskozzék tovább az ottani teológusokkal. De ez álságos dolog volt, hiszen tudtam, hogy nem jöhet rá semmire, ami képessé tenne engem, hogy visszatérjek abba a tudatlan és naiv állapotba, amelyben érkezésekor leledzettem. Zavart voltam, de egyelőre nem akaródzott megosztani a gondolataimat senkivel, még Wolseyval sem. Katalinnal pedig bizonyosan nem! Katalint kerülnöm kell, kiváltképp az ágyát. Nem mocskolhatom be magamat többé ilyen módon.

Az Anne-nel kapcsolatos gondolatok kezdtek gyötrelmessé lenni. Sóvárogtam, hogy lássam, a tébolyhoz közelítő szenvedéllyel. Az, hogy egy éve távol volt, mit sem csökkentett ezen a vágyakozáson. Éjjel nem tudtam aludni. Teljesen ő töltötte ki a gondolataimat. Birtokolni akartam őt; birtokolnom kellett őt, meg kellett hódítanom. És a tudat, hogy nincs feleségem, hogy nőtlen vagyok, minden fantáziámat megváltoztatta, és nagyon fiatalnak éreztem

magamat.

De ez a megszállottság! Ez az őrület! Valamiképpen uralkodnom kellett ezen a különös lelki és szívbéli gyötrődésen.

WILL:

Henrik csakugyan úgy viselkedett, mint egy tébolyodott. Egyszer lelkesültség, máskor meg szórakozottság vett rajta erőt. Sok időt töltött listák készítésével, és sokat tanácskozott teológusokkal. Heherészett, és azt mondta, csak úgy magának: „Aha!” Nem figyelt oda semmire, amit mondtam, de szeretett maga mellett tartani. Katalin elől kitartóan bujkált.

Általában elégette a listáit, de ezt óvatlanul az íróasztalán felejtette.

Erények

Remekül táncol
Jó ízléssel öltözködik
Úgy hírlik, tanult lanton játszani
Pompás haj
Fejedelmi tartás

Hibák

Kereskedő felmenők
Egy szajha húga
Nem jártas sem a skolasztikában, sem az új műveltségben

Fel van vágva a nyelve
(Talán) még másik férfit szeret

Ekkor ébredtem rá: Henriket olyan szerelmi kór emészti, amelytől még hétköznapi emberek is ostobának látszanak, a királyok meg szamárnak. De legalább mindig ideiglenes a dolog.

VIII. HENRIK:

Látnom kell őt! Meg kell kapnom! Megszállottja lettem Anne-nek. A bűbáj, amit a boszorkányságával reám bocsátott, hatékonyabb volt, mint a gyakorlati ellenszereim.

Írtam neki egy levelet, amelyben színt vallottam. Egy álmatlan éjszaka pirkadat előtti óráiban fogalmaztam. Miután felkeltem, és lemásoltam, úgy találtam, hogy nem pontosan azt fejezi ki, amit szerettem volna. (Miért különböznek annyira a leíratlan szavak a leírtaktól?) Újra kellett kezdenem. De milyen hangot akarok megütni, mit akarok mondani? A zavarodottságom hiábavalóvá tette az erőfeszítéseimet.

Aztán egy éjjel, én, aki oly gondosan ellenőriztem a leveleimet – fejben ismételgettem, majd leírtam, aztán szerkesztettem és végül elküldtem őket –, visszavonultam a belső szobámba egy lakoma után, amelyen túlságosan is sok bort ittam. Röviden, kissé részeg voltam. Egyenesen az íróasztalomhoz léptem, és gondolkodás nélkül írtam le ezt:

Úrnőm és barátném,

a kezébe teszem enmagamat és a szívemet, biztosítva

kegyedet, hogy máris túl nagy a fájdalmam a hiánya miatt, és mert nem tudhatom bizonyosan, vajon leltem-e vagy sem helyet a szívében és a szeretetében, amely pont bizonyosan visszatartott engem egy ideig attól, hogy a szeretőmnek nevezzem.

Ám ha kedvére szolgál ellátni egy igazi, hűséges szerető és barát feladatait, és a testét és szívét adni nekem, aki nagyon hűséges szolgája vagyok és leszek (ha nem tiltja meg ezt nekem kérlelhetetlenül), megígérem, hogy nemcsak a név fog kijárni kegyednek, hanem egyedüli szeretőm lesz, száműzök a gondolataimból és a szeretetemből kegyeden kívül mindenkit, és csakis kegyedet szolgálom.

Ha nem szívesen válaszolna írásban, javasoljon nekem egy helyet, ahol élőszóban választ kaphatok, amely helyet én szíves-örömest fel fogok keresni. Nehogy kegyed verje enmagát fáradságba.

Íratott annak keze által, aki marad a kegyed szolgája:

H. R.

Pontosan írtam le az érzéseimet, és nagy megkönnyebbülést éreztem, miután megtettem ezt a sok gyötrődést és kibúvókeresést követően. Különös elhamarkodottsággal lepecsételtem, és anélkül, hogy akár csak átolvastam volna, hívtam egy álmos küldöncöt, és azonnal elküldtem. Aztán elterültem az ágyamon, és kimerülten elaludtam.

Hiábavalóan vártam választ – eleinte lelkesen, szégyenlősen.

Aztán türelmetlenül. Aztán, két hét elteltével, amikor nyilvánvalóvá lett, hogy még csak válaszolni sem méltóztatik, dühösen.

Szóval úgy véli, hogy semmibe vehet egy királyi levelet? Ahogyan semmibe vette a találkánkat?

A ribanc! Király vagyok, és megparancsolhatom neki, hogy megtegyen bármit, amit kívánok! Nem fogja fel ezt? Véget ért a nyájaskodás ideje. Majd én megmutatom neki, mennyire erőtlen is ő valójában.

Kurta üzenetet küldtem, megparancsolva, hogy haladéktalanul jelenjenmeg az udvarban, kihallgatáson a királynál.

Immár készen álltam, hogy a lakosztályomban találkozzam vele.

XXXVII

Április végén jártunk, az évszakhoz képest szokatlanul meleg volt. Minden ablakot szélesre nyittattam (pedig rajzottak a méhek), hogy beengedjem az enyhe, késő délutáni szellőt. Sajnos a lakosztályom nyugatra nézett, így az ablakok nemcsak levegőt, hanem forró, rézsútos napsugarakat is beengedtek. Fullasztó volt a hőség? Vajon ezért verejtékeztem annyira?

Anne érkezése előtt kritikusan szemügyre vettem magamat a belső szobámban lévő kovácsolt, bizonytalan képet adó fémtükörben. Majdnem harminchat éves voltam immár – ebben az életkorban a férfiak többsége elkezd elhízni, vagy ami még rosszabb, meghal. Én azonban ugyanolyan formában voltam, ugyanolyan arányokkal, mint húsz esztendővel korábban – a szabóm volt rá a tanúm. Derék harmincöt hüvelyk, mellkas, negyvenkettő. Semmi változás, majdnem egy emberöltő alatt! Büszkén kihúztam magamat, és közelebb léptem a tükörhöz, oldalvást állva, ahogyan egy zsebtolvaj közelít egy dagadó erszényhez. Fess állapotomban bele akartam kacsintani. De ahogy az arcom kivehetőbbé vált a bizonytalan körvonalú tükörképben, és fokozatosan kisimult, arra lettem figyelmes, hogy bár a testem változatlan maradt, az arcom, kiváltképpen a szemem, nem. Kemény pillantással meredt vissza rám, és szarkalábak vették körül.

Nem voltam fiatal.

Leírni ezt magától értetődő; érezni, az első alkalommal, megsemmisítő.

Nem voltam fiatal.

De hát én mindig fiatal voltam! Én voltam Artúr kisöccse; én voltam a legfiatalabb király a keresztény világban, én voltam Katalin ifjú férje.

Az öreg-fiatal szempár visszabámult rám. A hátulról érkező fény kiemelte a barázdákat az arcomon.

Artúr meghalt, súgták. *Ferenc és Károly mindketten fiatalabbak nálad. És immár nem Katalin férje vagy, hanem egy nála húsz évvel fiatalabb leány férje szeretnél lenni.*

Öreg vagy. Nem, nem vagy *öreg* – de nem vagy már fiatal.

Nem fiatal? De arra alapoztam az egész életemet, hogy fiatal vagyok!

A kemény pillantású szempár rám meredt. *Az ember életkora a szemében van*, mondogatta mindig Will. *Bárkinek az életkorát ki tudom olvasni a szeméből*. Az én szemem nem egy fiatal emberé volt.

Mikor ment el? – kiáltottam magamban az ősrégi siránkozás. Nem, nem állok készen… nem, még rengeteg tennivalóm van – nem öregedhettem meg!

Talán a világítással van valami baj. Máshogyan fordultam. Így még rosszabb volt. A zsalugáterekhez rohantam, és becsuktam őket. Minden bolond tudja, hogy a hátulról érkező fény nem hízelgő. (Vajon miért nem gondoltam erre, amikor a testemet tanulmányoztam?)

Nem használt semmit. Igaz, a vonások lágyultak. De a szememben lévő – cinikus, fáradt – fény megmaradt. Egyetlen húszévesnek sincs ilyen szeme.

Ilyen állapotban készültem találkozni Anne kisasszonnyal.

És mit fogok mondani Anne-nek? Mindazokat a dolgokat, amiket mondani vágytam, nem mondhattam. Miért rendeltem magamhoz?

Negyed órán keresztül fel és alá járkáltam. Fel és alá, fel és alá. A szobában egyre melegebb és melegebb lett. Különös, mivel a nap ereszkedőben volt. Végigfutott az agyamon egy mondás, értelmetlenül: *Amikor a napok kezdenek hosszabbodni, akkor a hőség kezd rosszabbodni.*

Kitöltöttem magamnak egy pohár vizezett bort, és felhajtottam. Nem volt semmilyen kapcsolat a szobában lévő szokatlan meleg és e mondás között. Mi zajlott a fejemben? Zavarodott, szétszórt voltam. Nem tudtam gondolkodni. Legjobb apróságokra koncentrálni. A virágváza lekerekített felületének aranyló ragyogására. És a benne lévő virágokra: korán nyíló almafavirágokra, amelyek másnapra elhervadnak.

– Felség, itt van Boleyn kisasszony. – Az almafavirágok száműzettek a gondolataim közül. Itt van Boleyn kisasszony.

Percekig tartott, hogy végigjöjjön az összes szobán, amelyek elválasztottak bennünket.

Megjelent a belső szobám ajtajában, amelyet egy testőr állt el. Láttam, ahogy odaért, egy kicsiny, sárga – igen, megint sárga –, gyermekinek tetsző alakot. Intettem az őrnek, hogy engedje be.

Kisebb volt, mint emlékeztem. És szebb. Ahogy közelítettem, elmosolyodott – azzal a különös, elbűvölő mosollyal. Elsuhant az őr mellett, odajött hozzám, és térdet hajtott. Aztán felegyenesedett.

– Hívatott? – Őszinte zavarodottságot tükrözött a hangja,vagy legalábbis sikerült ilyen benyomást keltenie.

– Igen. – Megfordultam, és intettem neki, hogy kövessen, hogy az őr ne halljon bennünket. A fickó állt, bosszantóan bámult ránk, természetellenesen széles terpeszben. Nyilvánvalóan úgy vélte, hogy valamiféle katonásságot áraszt, ha ilyen erőltetett testhelyzetben áll.

Olybá tűnt, eltökéltem, hogy odafigyelek az efféle lényegtelen részletekre, hogy elemzem őket, és megjegyzéseket fűzök hozzájuk – legalábbis fejben. Most, hogy Anne kisasszony végre mellettem van, miután hónapokon keresztül képzelegtem róla, nem természetellenes-e azzal törődnöm, hogy miként helyezi a lábát egy névtelen testőr?

Anne-hez fordultam. Ő felnézett rám. Csak egy lány, suhant át az agyamon a gondolat. Ránctalan arc, a tekintete kifejezéstelen és… üres? Akkor istennő. Minden gondolatot felülmúlón szépséges. Nem üres a tekintete, hanem megnevezetlen örömöket és mélységeket rejt.

– Sire? – Ismét lehajtotta a fejét, feltárva hollófekete haja választékát. Miután felegyenesedett, továbbra is értetlenséget és zavarodottságot mímelt.

Elég ebből! – ez volt az első gondolat, ami átcikázott az agyamon. Óvatosan, ez a második. Következésképp, amikor megszólaltam, a kettő zavaros vegyüléke hangzott a számból.

– Örülünk, hogy visszatért az udvarba. Szükségünk van a jelenlétére.

– Királyi többes ez, vagy egyszerű többes szám?

A szemtelenségig vakmerő! Egy pillanatig rámeredtem.

Aztán őszintén válaszoltam. Miért ne?

– Királyi. Nekem van szükségem a jelenlétére. Így jobban megfelel?

Úgy döntött, nem reagál az egyenes kérdésre, ami mindig is kiváltságuk azoknak, akik kevésbé szeretnek.

– Mihez van szüksége rám, felség?

A lány – nem, korántsem lány, most már érzékeltem, hanem valami más, valami, amit nem ismertem – nem királyként, hanem férfiként kezelt engem. Olyasvalakiként, akinek visszabeszélhet, akit megróhat, mint mások tették hosszú idővel azelőtt. Ismerős érzés volt ez nekem – és sértő.

Aztán következett a nevetés – magas, csúnya nevetés. És a hátfordítás: a keskeny vállat és derekat borító sárga bársony.

Az ajtóban álló őr vészjóslón meredt ránk, és férfiasan a padlóra koppantott a lándzsájával, mintha emlékeztetni akarna bennünket, hogy továbbra is létezik, és megóv a bajtól. A bolond!

– Tűnés! – rivalltam rá. Sietve elhordta magát.

Anne-hez fordultam, és láttam, hogy immár szembenéz velem, az arcán még mindig különös, önelégült mosollyal.

– A felesége? – kérdezte. – Már van felesége. Katalin királyné…

– Nem a feleségem! Törvény szerint nem! Vétkeztünk… – Azon kaptam magam, hogy előtódul belőlem a növekvő bűntudatom teljes folyamata, magamat és a gondolataimat lemeztelenítve e különös lány lábai elé helyezem, aki egyszerre látszott roppantul együtt érzőnek és roppantul gúnyosnak.

– …és így – fejeztem be – a pápa hibázott, amikor

diszpenzációt adott nekünk a házassághoz. Ezért nem vagyunk házasok, Isten szemében soha nem is voltunk. És a jelenlegi pápa el fogja ismerni ezt.

Anne mintha nem hallotta volna. Vagyis inkább, mintha nem hitte volna. Úgy meredt rám a szeme a hosszúkás arcából, akárha I. Henrik idejéből ismertettem volna valami homályos törvényt, amelynek számára semmi jelentősége, ami őt egyáltalán nem érinti.

Végül megmozdult az ajka, és így szólt.

– Mikor? – Egyszerű, megsemmisítő szó.

– Azonnal – feleltem. – Legfeljebb egy éven belül. Világos az eset. Csak azért haboztam, mert… mert nem ismertem a kegyed véleményét.

– Az én véleményemet?

– Igen, kisasszony! A kegyedét! Tudom, hogy van véleménye! – Hallottam a saját kifakadásomat, és mégsem voltam képes abbahagyni. – Nekem ne játssza meg az együgyűt! – Hirtelen olyan haragra gerjedtem, hogy reszkettem. A tartózkodásától, attól, hogy kibújt a válaszadás alól, a színlelt naivitásától, a számító viselkedésétől. Én a *király* vagyok! – Hosszú hónapok óta – most már kibukott belőlem mindaz, amiről megfogadtam, hogy nem mondom ki, amit még magamnak is alig mertem bevallani –, szeretem kegyedet, szeretnék kegyeddel hálni. Kegyed viszont játszott velem, gyötört engem, buta válaszokat adott a kéréseimre. – Veszedelmesen megemeltem a hangomat (vajon hallották a szolgák a szomszéd szobában?), Anne pedig azzal a dühítő, érdektelenséget mutató tekintettel nézett rám. – Nos, most megkérdezem kegyedtől először és utoljára: Akar a feleségem

lenni? Akar királyné lenni?

Tessék. Kimondatott. Olybá tűnt, saját akaratuk van a szavaknak.

– Felség – válaszolta halkan –, a felesége nem lehetek, mert már van egy királyné. A szeretője pedig nem leszek.

– Nincs feleségem – ordítottam. – Mondom, hogy nincs feleségem!

Nem felelt semmit.

– Nyilvánvalóan nem hisz nekem! Azt hiszi, hogy hazudok. – Közelebb léptem hozzá. Arra lettem figyelmes, hogy nemcsak hogy nem húzódik el tőlem, hanem felém hajol, akárha kívánná az érintésemet. Megragadtam a karját, megszorítottam a buggyos bársonyujjakat, hogy érezzem alattuk a hosszú, vékony karokat. – Ez mindenesetre nem válasz a kérdésemre. Amikor a pápa nőtlenné nyilvánít engem, ahogyan az vagyok, és ahogyan ő ki fogja jelenteni, nos, akkor lesz a feleségem, vagy nem?

Anne felnézett rám.

– Igen, leszek a felesége. Amikor a pápa engedi, hogy feleségül vegyen.

Tudatában voltam, hogy még mindig fájdalmas szorítással fogom az alkarját. Elengedtem, és láttam, hogy az ujjaim nedves foltokat hagytak a bársonyon. Tönkretettem. Küldenem kell neki egy másik ruhát.

– Egy éven belül – jelentettem ki magabiztosan.

– Csakugyan? – Kételkedő volt a hangja, de melegebb, mint amilyennek valaha is hallottam.

– Csakugyan – biztosítottam. Elmosolyodott. Úgy tűnt, nincs már mit mondani. Ezért engedélyt adtam neki a

távozásra. Két idegen vált el.

Miután távozott, észrevettem, hogy remegek. Feleségül venni őt? De hát gyűlölöm! Gyorsan elfojtottam ezt a gondolatot.

Néhány órán belül ama sajátos melegségben sütkéreztem, amelyre csak ritkán kerül sor az életben – amikor eléri az ember a szíve vágyát. A nő, akit szeretek, az enyém lesz.

Hogyan folyamodjam a pápához? Semmi kétségem nem volt afelől, hogy kérésemre érvényteleníti a házasságomat. Megtette másoknak kevésbé bizonyos tényállás közepette. Távolba szakadt nővérem, Margit még a második férjétől, Angus earljétől is el tudott válni azon az alapon, hogy a floddeni csata után három évvel az első férje még vélelmezhetően életben van.

Ismertem az esetemet a teljes összetettségében, sok-sok álmatlan órát töltöttem azzal, hogy gondolkozzam rajta. A bibliai szövegek világosak voltak, és ha nem lettek volna azok, a fiaim halála elegendő bizonyítékkal szolgált. Isten azt kívánta, hogy ne feledkezzem meg a kihágásomról.

Az éjszaka ugyanolyan forró volt, mint a nappal. Nyughatatlanul járkáltam fel és alá a szobámban. A gyümölcsfák felől meleg fuvallatok érkeztek a helyiségbe. Anne. Anne. Hol van Anne? Kivel beszélget ebben a pillanatban?

Mit számít, mondtam magamnak szigorúan. Hamarosan a feleségem lesz. Jövő ilyenkor kettesben leszünk ebben a szobában.

A pápa. Ő a kulcsa ennek az egésznek. Bizonnyal minden

további nélkül semmissé teszi a házasságot. Wolsey. Wolsey majd elintézi. Wolseyért kell küldetnem.

Mindeközben el kellett viselni azt az átkozottul forró, illatokkal teli éjszakát.

* * *

Wolsey feszengett; nem, elborzadt – az ő esetében az elborzadás diplomatikusan, pusztán feszengés formájában nyilvánult meg.

– Felség, a királyné…

– Az özvegy hercegnő – javítottam ki. – Artúr özvegye. A titulusa helyesen özvegy hercegnő.

– Katalin hercegnő… – Wolsey gyorsan talált egy nem sértő és helyes titulust – egy néhai király gyermeke. Ami fontosabb, egy élő császár nagynénje. Egy *istenfélő* császáré, aki kétségkívül zokon veszi majd a felvetést, miszerint a nagynénje bűnben él.

Pontosan ezt akartam! Wolsey mindig is gyakorlatias volt. Semmi moralizáló szócséplés, semmi ködösítő mellébeszélés. Wolseyban megbízhatom.

– A tények gyakorta kellemetlenek. Lutherrel elég jól szembenézett.

– Két kellemetlen tényt egyszerre… – Wolsey finom mozdulattal egy gyümölcsöstál felé intett. Bólintottam. Kiválasztott egy előző évi almát, amely puha volt, de az évnek ebben a szakában csak ilyenhez lehetett hozzájutni, és a legtöbb ember nehezen emészti meg. Beleharapott az almába,

majd megdöbbenni látszott, amikor megérezte a puhaságát. Gyorsan beletette egy tálba.

– Aki császár akar lenni, annak meg kell tanulnia. Ahogyan kegyelmed is megteszi. Mert mindenki kénytelen rá, aki pápa akar lenni. – Ezen Wolsey fellelkesült. Még mindig reménykedett benne, hogy pápa lehet. Ó, ha korábban őt választotta volna a konkláve, akkor ez az egész beszélgetés szükségtelen lett volna. De ez hiábavaló óhajtás volt. 1523-ban X. Leó egy törvénytelen Medici rokona lépett a szerencsétlen Adorján pápa örökébe VII. Kelemen néven.

– Csakhogy a pápák emberek.

– És meghalnak – mosolyogtam.

– És vannak gondjaik. Evilágiak – mondta Wolsey szigorúan.

– Most úgy beszél, mint egy lutheránus – évődtem. – A pápa egy az emberek közül? A pápát evilági dolgok vezérlik?

Wolsey azon a reggelen nem volt tréfás kedvében. Én furcsamód igen; derűs, incselkedő hangulatban kerített hatalmába. Az enyém lesz minden. Ettől az ember hajlamos vidám lenni.

– Felség, ez korántsem vicces dolog. A feleségét eltaszítani korántsem lesz könnyű. Ha megbocsátja nekem felséged, könnyebb lett volna, mielőtt Károly császár lett… Nem, de akkor az apja… nem, ő akkor már halott volt, 1518-ban…

– Most most van! – dörögtem. Mi a baja Wolseynak? Ha az Édenkertben élnénk, akkor is másképp állnának a dolgok, na és akkor mi van? – Most! Az 1527-es év! És én majdnem húsz esztendeje bűnben élek! Véget akarok vetni ennek, kegyelmed meg összehord hetet-havat.

Wolsey riadtabbnak tűnt, mint amilyennek valaha is láttam.

Aztán valami olyasmit tett, ami érzésem szerint nyilvánvalóan zaklatottságra vallott: térdre ereszkedett.

– Felség, esedezem… – Könnyek kezdtek lefelé gördülni az arcán. Műkönnyek. Wolsey képes volt utasításra sírni. – …ne folytassa ezt. Ez sok bajt von maga után…

Hogyan merészeli feltételezni, hogy eltántoríthat? Lepillantottam a testes alakra, aki nevetségesen imbolygott a térdén, mesterkélt könnyekkel áztatva a szoba padlóját.

– Felkelni!

A könnyei azonnal elapadtak, amikor látta, hogy a közönsége nem hatódott meg. Lassan talpra tápászkodott.

– Kegyelmed bíboros és pápai legátus – mondtam. – Igen jártas a kánonjogban és az egyházi eljárásokban. Miként kellene hozzálátnunk a dologhoz? – Úgy döntöttem, hogy kölcsönös zavarnak tudom be a színpadias kitörést.

Ő is ezt tette.

– Felség, úgy vélem, hogy talán itt, Angliában kellene egy kis egyházi bíróságnak… megvizsgálni… a kérdéses ügyet, majd csendben jelentést tenni a Szentatyának az előzetes határozatunkról. Ilyenformán az egész belügy lehetne, mondhatni; semmi szükség rá, hogy konfliktushoz vezessen a Vatikánnal.

Még térden zokogva is gondolkozott. Soha nem pihent benne a fondorlatosság?

– Kiváló – mondtam.

– A bíróságot jómagam vezetem majd. A látszat kedvéért szükségünk lesz még valakire. Mi van Warhammel? Ő a canterbury érsek.

– Kiváló – ismételtem meg. Ez volt az első és legfontosabb

lépésem az úton, amelynek végigjárására elszántam magamat. Mindig az első lépés a legnehezebb. Utána sokkal könnyebb lesz.

Wolsey megszervezett egy „titkos” meghallgatást a zavaros házassági ügyemben. Neki és Warhamnek kellett megvizsgálniuk a tényeket, és kinyilvánítaniuk, hogy a házasságom valóban érvénytelen. Erről aztán tájékoztatást kellett küldeni Kelemen pápának, hogy rutineljárással kimondja a semmisséget. Oly egyszerű, oly könnyű. Akkor miért nem alakult semmi úgy, ahogyan elterveztük?

A bíróság 1527 májusának végén ült össze Westminsterben. Wolsey mint *legatus a latere*, a pápa képviselőjeként, Warham érsek mint ülnök alkották a bíróságot, Richard Wolman pedig mint az ügyvédem volt jelen. Nagyra törő reményeim voltak, amelyekből nem lett semmi. Az úgynevezett „határozatuk” az volt, hogy a házasságom körülményei valóban kétesek, és magasabb fórum, lehetőleg Róma elé terjesztendők. A pápának kell megvizsgálnia az egész ügyet, és független döntést hoznia. Más szóval, immár nyilvánosságra kellett hozni a dolgot.

WILL:

Máris nyilvános volt, Henrik tudtán kívül. A köznép körében mindennapos téma volt „a király nagy ügye” (ahogyan a semmisségi eljárást finomkodva nevezték). Olybá tűnt, minden révész és szajha tudja,

hogy a király szabadulni kíván a feleségétől. Mindenki, kivéve az ügyben legérintettebb személyt – magát Katalin királynét.

VIII. HENRIK:

Elborzadtam, amikor a tréfamesterem, Will szégyenlős ábrázattal hozott nekem egy jókora londoni gúnyiratot a hitvesi ágyamról és a bírósági tárgyalásaimról. Akkor ráébredtem, hogy ha a közrendű emberek tudják, bizonyosan maga Katalin is hallott róla! Meg kellett beszélnem vele a dolgot – amit csak még kínosabbá tett, hogy két hete nem láttam Katalint. Egyre fokozódó mértékben jótékony tevékenységnek és magányos ájtatosságnak szentelte magát, amelyben természetesen nem akartam zavarni. Amellett, be kell vallanom, oly mértékben lekötötte a gondolataimat Anne, hogy alig voltam képes higgadtságot erőltetni magamra.

Közölni Katalinnal, hogy soha nem volt a feleségem, fájdalmas dolognak ígérkezett, és megrendítőnek, hiszen Katalin istenfélő természetű volt. Egy nagy kupa borral erősítettem magamat, mielőtt a lakosztályába mentem.

A folyosó szokatlanul üres volt. Rendszerint csapatostul álldogáltak ott a személyzethez tartozó emberek, a legújabb divat szerint bársonyzekéjüket fitogtatva. Aznap néptelen volt. Mind vadászni mentek? Megtapogattam a tarkómat; máris gyűlt rajta a verejték. Azt kívántam, bárcsak én is vadászni mentem volna velük; bárcsak lennék bárhol, csak ne itt. A testőr bebocsátott a királyné előszobájába.

Ott fel és alá járkáltam. Látni akartam őt. Nem akartam látni

őt. Végül jelezték, hogy bemehetek. Félénken követtem Katalin udvarhölgyét. Az agyam egy zugában emlékeztettem magamat, hogy ez a személy egy olyan királynét szolgál, aki valójában nem királyné. Én hitettem el vele, hogy az, mivel én magam is annak hittem.

Szembenéztem Katalinnal. Ájtatosság közben találtam, és nyilvánvalóan bosszús volt, amiért megzavarom. Mise után szokása volt egy órát térden állva tölteni a kőpadlón, a Teremtőjével beszélgetve.

– Igen, My Lord? – kérdezte felém lépve. A kezébe gyűjtötte a hatalmas szoknyája redőit. Még mindig az elutazása idejekor dívó spanyolországi módi szerint öltözködött. Egy futó pillanatig Anne-re és a modern ruháira gondoltam, majd elhessegettem a képet.

– Szóval immár kénytelen vagyok időpontot kérni az én Katalinomtól? – nevettem. De miért is próbáltam vicces lenni?

– Ismeri az ájtatosságom idejét… – kezdte ő.

– Állandó az, asszonyom – feleltem.

Dühösen tekintett rám. Én meg csodálkozva őrá. Hogyan változtunk meg ennyire? Két idegen, akik félnek szembenézni egymással. Katalin téblábolt egy kicsinyt, feszengeni látszott. Eszembe jutott, hogy a mindennapos öltözete alatt Szent Ferenc harmadrendjének durva ruháját viseli. Talán viszketett tőle a bőre.

– Katalin – mondtam –, azért jöttem, hogy beszéljek veled egy nagyfontosságú kérdésről. – Úgy gondoltam, ekként kell kezdenem.

Lassan felém mozdult. Észrevettem, hogy még mindig

szatént visel nappal.

– Csakugyan?

– Igen. – Aztán elhallgattam. Hogyan vágjak bele a dologba? Katalin úgy állt előttem, mint egy hadsereg. – Tarbes püspöke itt volt a közelmúltban, hogy tanácskozzék Mária hercegnő esetleges eljegyzéséről egy francia herceggel. Megemlítette, hogy lehetnek… bizonyos akadályok…

Katalin egész idő alatt rám meredt, nagy, kerek szeme máris még jobban elkerekedett.

– Akadályok?

– A házasságunk. Mivel először a bátyám felesége voltál, úgy tűnik, sok tanult személy úgy érzi, te meg én törvényesen sosem voltunk házasok, és ezért kérdéses Mária törvényessége…

Mielőtt bármi egyebet mondhattam volna, Katalin kiabálni kezdett, és szélmalomhoz hasonlatosan hadonászott a karjával.

– Hogyan merészeli bárki is megkérdőjelezni a Szentatya diszpenzációját? Apád és az én apám egyaránt jóhiszeműen tudomásul vették. Mindketten…

Az ő apja és az enyém? Milyen régvolt dolognak tűnt ez! Egykor oly nagy befolyással voltak a világunkra; mára mindenki elfelejtette őket, kivéve Katalint.

– …beleegyezésüket adták hozzá. Sőt mi több, áldásukat! És ők szentéletű emberek voltak!

Szentéletű emberek? Ferdinánd bizonyosan nem; ami pedig apámat illeti… ki ismerte őt igazából? Színleg mindketten engedelmességgel tartoztak a pápának, a politikai színjáték kedvéért. Ez volt minden?

– Talán azok voltak. – Legyen ennyi öröme. – De még jó szándékú emberek is követnek el hibákat. És a tény az, hogy maga Isten réges-régen ítéletet mondott a házasságunkról. Bármilyen fájdalmas…

– Isten? – Katalin kihúzta magát a szó hallatán.

– Igen. Sorra haltak meg a gyermekeink. Nincsenek ivadékaink. Soha korábban nem volt angol királynak ennyire szüksége örökösre; soha korábban egyiknek sem halt meg az összes fia; soha korábban nem vette feleségül király a fivére feleségét.

– Ott van Mária hercegnő. Ő él.

– Egy leány. Egy leány nem birtokolhatja ezt a trónt. Ha férjhez megy, és királyi sarj felesége lesz, ahogy kell, az azt jelenti majd, hogy Anglia ezáltal idegen uralom alá kerül. Ha úgy dönt, hogy nem megy férjhez, akkor vele kihal a Tudor-ház, és polgárháború lesz. A Lancaster és a York családnak számos tagja él. Melyik végkifejlet tetszene jobban, derék hölgy?

– Isten akarata, hogy így legyen. Bármit tett is, az az Ő akarata. Nekünk el kell fogadnunk.

Képtelen felfogni ez a nő?

– Nem! *Mi* sértettük meg az Ő törvényét és az Ő akaratát! *Mi* vétkeztünk! És *mi* állunk büntetés alatt!

Katalin a rózsafüzérével kezdett babrálni. Semmit nem fogadott el abból, amit mondtam. Akárhogy is, gyáva voltam. Egyenesen a lényegre kellett volna térnem.

– Katalin – mondtam, feléje lépve. – Tanult egyházi emberekkel tanácskoztam a házasságunkról. A Szentírás vizsgálata alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a

házasságunk kérdéses. Talán bűnben éltünk az elmúlt tizennyolc év során. Amíg ez az ügy nem rendeződik, különváltan és szűziesen fogunk élni: én nőtlenként, kegyed özvegy hercegnőként. Bármely királyi rezidenciát választhatja magának, mint sajátját, én pedig…

Katalin meredt nézett; rám tapadt a pillantása.

– Nem mint a felesége? – mindössze ennyit kérdezett halkan.

– Nem tudom – válaszoltam. – Az egyháziaknak kell eldönteniük. A lelkiismeretem azt diktálja, hogy addig is…

Katalinnak eleredt a könnye – hangos, jajveszékelő sírásban tört ki. Igyekeztem megnyugtatni. Csak formaság… még mindig szeretem… Azt akarom, hogy a feleségem maradjon…

A könnyek áradtak tovább. Immár nem tudtam, mit gondolok, mit akarok. Kimenekültem a lakosztályából, nyugalmat, menedéket keresve magamnak.

A könnyek. Miért kell mindig könnyeknek lenniük? És miért menekültem el?

* * *

Az elkövetkező néhány hónap sokatmondó volt számomra. Nem voltam nős, de nem voltam nőtlen sem. Az egykori feleségem vigasztalhatatlan állapotba került, a reménybeli feleségem türelmetlennek és dühösnek mutatkozott. Wolsey cserbenhagyott. A ragyogó terve az angliai „titkos törvényszékre” vonatkozóan kudarcot vallott. Rosszabb volt a kudarcnál; Angliában – sőt, egész Európában – mindenkinek felhívta a figyelmét a helyzetemre, miközben semmit nem

oldott meg az érdekemet szolgáló módon.

Hogyan éljek mindeközben? Katalinnal? Cölibátusban? Anne hajthatatlan volt abban, hogy csakis akkor fekszik az ágyamba, ha a feleségem lesz.

Így hát nőtlen lettem. Most már megértem azokat, akik szerint ez az állapot fokozza az öntudatosságot és az önuralmat. A hat év – hat év! – során, amíg nő nélkül éltem, más ember lettem. Eltökéltebb, és erősödött a képességem az önuralom gyakorlására. Ez megadja az embernek a különös érzést, hogy képes irányítani önmagát – és tágabb értelemben másokat. Végre igazi király voltam.

XXXVIII

Anne és én naponta sétákat tettünk a kertben, kiváltképp a filagóriában, amelyet felettébb szeretett. Szívesen bóklászott a szőlőindák alkotta alagútban, amely teljesen sötét volt a föléje boruló zöld leveleknek köszönhetően, miközben az átszűrődő napfény zöldes derengést teremtett.

Valahányszor mellettem volt, alig bírtam türtőztetni magamat, hogy ne vegyem őt a karomba, hogy ne érintsem meg az ónixkőhöz hasonlatosan csillogó haját. Mégis visszafogtam magamat, hiszen tudtam, hogy muszáj.

Az illendőség kedvéért Anne ragaszkodott ahhoz, hogy a külvilág előtt fenntartsuk az előző státuszunkat: én mint Katalin férje, ő mint férjre váró hajadon. Ez számára boldogítóbb egyezség volt, mint számomra. „Álcázásképpen" kénytelen-kelletlen kérőkkel és udvarlókkal vette körül magát, miközben nekem meg kellett maradnom a hűvös, ámde fortyogó Katalin mellett.

Mindeközben Katalin a saját lakosztályában serényen munkálkodott; titkos leveleket írt az unokaöccsének, Károly császárnak, a segítségéért könyörögve – leveleket, amelyeket én feltartóztattam, és utasításba adtam, hogy készüljenek róluk teljes másolatok a saját irattáram részére. Katalin vakmerő eszköz igénybevételével próbálta megóvni a házasságot: egy idegen hatalomhoz folyamodott segítségért! Úgy tett, mintha teljesen angol lenne, ám a cselekedetei

meghazudtolták ezt. Azt feltételezte, hogy a császár be tud avatkozni az angol ügyekbe, és hogy én majd meghunyászkodom a diktátumai előtt.

Én a magam részéről szintén serényen igyekeztem nem lemaradni. Próbáltam kieszközölni a pápánál a megerősítést a házasságom érvénytelen voltára vonatkozóan. Számos ügynököt küldtem Rómába, hogy szerezzenek különleges diszpenzációt, amely lehetővé teszi, hogy az ügyről inkább Angliában szülessen döntés, ne Rómában. Mind kudarcot vallottak. Kelemen pápának korántsem állott szándékában átruházni a döntési jogát. Kitartott amellett, hogy az esetről csakis Rómában lehet dönteni.

Mindeközben, ahogy teltek a hónapok, vártam, látván magam előtt Anne-t, mint egy lángnyelvet, és körülötte a jóképű, fiatal udvaroncokat… különösképp egyet, az unokafivérét, Thomas Wyattet.

Amúgy kedveltem az ifjú Wyattet. Költő volt, méghozzá jó költő. Ráadásul rendelkezett diplomáciai és zenei tehetséggel. De nős ember volt, és mint ilyennek, egyáltalán nem volt helyénvaló bárkinek, kivált az unokatestvérének a kegyeit keresnie. Együtt nőttek fel Kentben, Anne ezzel nyugtatgatott engem. De nem tetszett nekem, ahogy együtt viselkedtek, és amilyen pillantásokat vetettek egymásra. Nem volt illendő a dolog.

Jól emlékszem (Jól emlékszem? Nem tudom kiverni a fejemből!) egy szép, májusi napra (amely egy évvel Wolsey ostoba „törvényszéke” után virradt fel, és amelyen éppoly távol voltam a szívem vágyától, mint addig folytonosan),

amikor az udvarból sokan összegyűltek a májusi tekézés alkalmából. Számos fabábut állítottak fel a nyírott, zöld pázsiton, és a verseny minden résztvevőjének egy súlyos golyó elgurításával kellett feldöntenie a gondosan elrendezett bábukat. Katalin sakkfigura módjára ült egy faragott széken, hogy megnézzen mindannyiunkat, és az ünnepi rendezvényre még Brandon és Wolsey is kicsábult. Brandon soha nem fizette meg teljesen a „kihágása" árát, és ezért általában kerülte Wolseyt. Ezen a napon azonban mindenki barátságos és nyájas volt. Én különösen örültem, hogy Mária húgom eljött.

Kedélyesen zajlott a tekézés. Brandonnak még mindig megvolt az ereje, bár már nem célzott olyan jól, mint régen. Nagy erővel eldobott golyóbisai rendszerint letértek a pályájukról. Brandon rengeteget nevetett ezen. Nem törődött vele, nyer-e vagy sem.

Wyatt jó játékos volt, ügyesen repítette a golyót a legnagyobb bábucsoportok felé. Valahányszor pontosan célba talált, könnyeden felnevetett, akárha meg akarná mutatni, milyen keveset jelent ez neki. Az utolsó körben több bábut döntött le, mint előtte bárki.

A játék célja nem csupán az volt, hogy bizonyos számú álló célpontot döntsünk fel, hanem az is, hogy az őket felborító golyó szépen, egyenletesen gördüljön a pázsiton. A Wyatté remekül gurult. Az utolsó golyókat otthagytuk, ahová estek.

Ahogy Wyatt golyóbisa a bábuk felé suhant, örömteli nevetést hallottam. Megfordultam. Anne csatlakozott hozzánk. Ugrált és tapsolt, amikor Wyatt gurított, és elragadtatottnak tűnt. Ő pedig lassan odaballagott hozzá, és félig-meddig tréfásan megcsókolta a kinyújtott kezét. Anne

kacagott.

Amilyen szorosan csak tudtam, megszorítottam a fagolyót, amelyet a kezemben tartottam, a célok irányába repítettem. Egyenesen közibük csapódott, szanaszét szórva a bábukat. Aztán továbbgurult a pázsiton, utolérve a Wyattét.

– Ó! Az az enyém! – mondtam, a távoli golyók felé mutatva a kisujjammal, melyen egy, Anne-től kapott a gyűrű volt. Wyattnek óhatatlanul észre kellett vennie.

Mosolyogva előreballagott. Hirtelen viszolygás támadt bennem a járása láttán.

– Engedelmével, felség – mondta –, meg kell mérnem, hogy bizonyosságot szerezzünk a távolságról. – Majd úgy kezdett el pörgetni valamit egy hosszú láncon, hogy először nem láttam, mi az. Azután megláttam: Anne egy medalionja. Gyakran láttam a nyakában. Wyatt csúfondárosan kifeszítette a láncot, és lassan a golyókhoz sétált.

Anne-re meredtem. Ő visszanézett rám, és nem láttam az arcán mást, csak feszengést. Nem szégyenkezést, nem bocsánatkérést.

– Úgy látom, az orromnál fogva vezetnek. – Elfordultam, és visszaindultam a palota felé. Nem lett volna szabad ennyire leplezetlenül kimutatnom a sértettségemet, de meg voltam döbbenve.

Wyatt lépdelt tovább, háttal nekem, mit sem tudva a haragomról. Az egybegyűlt hölgyek és udvaroncok csak bámultak, vagyis így hallottam. Katalin azonban felkelt a székéről, és követett engem a frissen nyírt pázsiton át.

– My Lord – szólalt meg.

Megfordultam, és meghökkenve láttam, hogy követőm

akadt. Katalin állt ott az üde, májusi napfényben, túlöltözötten, a kedvenc ruhájában és az ódivatú fejékével – egy fából készült, dekoratív szövettel bevont darabbal, amely körbefogta a fejét. Olyan súlyos volt, hogy néhány tucat ölnyi futás is megizzasztotta benne Katalint.

– Igen?

– Hagyja abba! Hagyja abba most rögtön! – Katalin reszketett. Én nem szóltam semmit. Láttam a verejtékcseppeket a homlokán. – Képtelen vagyok mindenki előtt így megszégyenítve látni. És… – Elhallgatott, de a feje kurta mozdulatával Anne felé intett, aki még csak nem is fordult felém, hogy utánam pillantson, amint elmegyek. – Mindenki szeme láttára. És én nézni vagyok kénytelen.

Hirtelen nekitámadtam, mintha ő lenne az oka a dolognak, csak hogy még mélyebbé tegye a sebeket.

– Akkor ne nézze tovább, asszonyom! Ne járkáljon utánam!

Katalin döbbenten nézett, és szomorúan, földbe gyökerezett lábbal állt, ahogy peckesen ellépdeltem, hogy a lakosztályomban keressek menedéket.

Ott legalább hűvös volt. És egyedül lehettem. Elküldtem a teljes személyzetet, kiengedtem őket a meleg, májusi napfényre. Végre önthettem magamnak bort, és nem kellett valami kétbalkezes fajankót kérnem erre. Soha nem szabad megsérteni egy szolgáló érzéseit. Nem, soha. Így hát kénytelen várni az ember jó fél órát valaminek az elvégzésére, amit ő maga fél perc alatt elvégezhetne.

A bor jó volt. Kiöntöttem még egy kupával, majd lehajoltam, hogy lehúzzam a csizmámat. Mindkettőt nagy erővel

nekivágtam a távolabbi falnak. Az egyik egy faliszőnyeget talált el, és jókora port kavart. Akkor mi hasznuk a szobatakarítóknak? Mocsok. Hanyagság. Visszataszító minden.

– Felség, Savoyai Margitnak nem tetszene, ha látná, hogy így bánnak az ajándékával.

Sarkon perdültem, és Wolsey terebélyes alakjával szembesültem. Nyilván megragadta az első alkalmat, hogy visszavonuljon az árnyékba. Abból, ahogyan a boroskancsómat méregette, tudtam, arra vár, hogy felszólítsam, szolgálja ki magát. Ehelyett felmordultam.

– Nem látja. – Ez volt minden, amit mondtam.

– Mégis… – Odaoldalgott a borhoz. Hirtelen őt is visszataszítónak találtam.

– Tessék, ami jólesik. Igya meg mindet.

Nem kínáltatta magát tovább. A kancsó hamarosan kiürült. Wolsey böfögött egyet – ő úgy vélte, diszkréten. Valójában nem. Aztán megfordult, és ugyanolyan gyászos tekintettel nézett rám, mint előzőleg Katalin.

– Felség – kezdte bánatos hangon –, elszomorít engem, hogy ilyen boldogtalannak látom.

– Akkor segítsen a dolgon. Vessen véget a boldogtalanságomnak! – Nem akartam ordítani, mégis ordítottam. – Hatalmában áll!

Wolsey úgy vonta össze a szemöldökét, mintha azt akarná sugallni, hogy mélyen elgondolkozik. A tanácstagokat lenyűgözte vele, de én már hozzászoktam, és tudtam, hogy részéről ez csupán a helyezkedés eszköze.

– Kegyelmed bíboros! Pápai legátus! A pápát képviseli

Angliában! Csináljon valamit!

Wolsey továbbra is barázdált homlokkal állt.

– Ó, Istenemre, véget vetek majd neki én magam! Bárminő eszközt kell is használnom! Nem érdekel, mi lesz az! – Ahogy kimondtam, tudtam, hogy komolyan gondolom.

Később aznap este a lakosztályomban várakoztam. Vajon üzen nekem Anne? Engesztel-e, biztosít-e arról, hogy Wyatt nem jelent számára semmit?

Nem. Nem tette meg.

XXXIX

De attól a naptól kezdve megváltoztak a dolgok. Wolsey legalább annyit ki tudott csikarni Őszentségétől, hogy engedélyt adjon egy angliai tárgyalásra, amennyiben Wolsey maga mellé vesz egy másik pápai legátust. Ez a legátus Campeggio bíboros volt, akinek egyenest Rómából kellett Angliába utaznia. A dolog két hónapot vett igénybe, kiváltképp, mivel Campeggio már öreg volt, és köszvény gyötörte, de legalább karnyújtásnyi távolságra került az, amire mindenekfölött vágytam. Az esetem annyira nyilvánvaló volt, hogy előre biztosra vettem az ítéletet, és hogy megszabadulok a kötelékektől, amelyek napról napra mind kellemetlenebbé váltak számomra.

Katalin aggályos gondoskodása egyre terhesebb lett; inkább anya, mint feleség módjára viselkedett. Anne továbbra is kiszámíthatatlan volt, és mindig biztosított arról, hogy ez szükségszerűen hozzátartozik az érzelmei palástolásához.

– Ha a bíboros tudná, hogy jegyesek vagyunk, nem dolgozna oly szorgalmasan felséged érdekében – mondta. – Neki az a szándéka, hogy egy francia hercegnőt szerezzen felségednek, Renée-t, azt hiszem. – Könnyeden siklott a hangja a névnél. – Ő régóta gyűlöli a spanyol szövetséget. – Valami különös okból emlékszem, hogy végigfuttatta karcsú ujjait a szék faragványain, miközben beszélt. Olyan kecses volt az érintése, hogy úgy néztem, ahogyan egy hattyút néztem volna, amint

egy tó tükrén siklik. Szépséges, elegáns. Mint minden, amit csinált.

– Tehát be kell csapnunk a bíborost? Ez nem megy könnyen – figyelmeztettem.

Elmosolyodott.

– Könnyebben, mint gondolja.

Különös fény ült a szemében, és hirtelen nyugtalanságot éreztem. Aztán a fény tovatűnt, és Anne ismét az a gyönyörű lány lett, akit szerettem.

– Minden rendben lesz – ígértem neki. – Már csak néhány hét, és vége. Végre. És egybekelünk. – Odaléptem hozzá, és megfogtam a kezét.

Ő viszonozta az érintésemet, és felnézett rám.

– Időnként úgy érzem, alig várom, hogy a felesége legyek.

Ez volt életem legboldogabb pillanata? Amikor én a csúcson voltam, és minden más aláhullóban?

Immár az egész ország tudott a házassági dilemmámról, és éppoly türelmetlenül várta a pápai legátus érkezését, mint én. 1529 kora tavasza volt. Majdnem két évre és számtalan megbízott küldetésére volt szükség, mire a pápa engedélyezze, hogy Angliába kerüljön sor erre a tárgyalásra.

Amikor Campeggio, a pápai legátus megérkezett Londonba, örömmel közölte velem, hogy maga Kelemen azt tanácsolta Katalinnak, tanúsítson politikailag hasznos magatartást, és vonuljon kolostorba, ahogyan az istenfélő Jeanne de Valois tette, lehetővé téve Lajos király számára az újranősülést az örökösödés biztosítása érdekében. Őszentségének kötelessége mindenkit kiszabadítani az evilági házasságából, hogy

mennyei házasságot köthessen.

Repestem az örömtől. Ez a megoldás mindenkinek kedvére való lesz. Katalin máris majdnem úgy élt, mint egy szerzetes, miután felvette Szent Ferenc harmadrendjét, és nagyon is igyekezett ehhez tartani magát, majdnem annyi időt töltve imádsággal és ájtatoskodással, mint bármely apáca. Kelemen megmenekül egy időigényes és kínos pertől. Én meg fogom úszni az alattvalóim esetleges rosszallását, akik szeretik Katalint, és máris morgolódtak Anne közrendű származása miatt.

Campeggio néhány nap múlva Wolsey társaságában elvonszolta magát, hogy meglátogassa Katalint, és boldogan előterjesztette az indítványát. Katalin visszautasította, mondván, nem érez elhivatottságot a zárdabeli életre, de hajlandó beleegyezni, amennyiben vele együtt én is szerzetesi fogadalmat teszek, és szerzetesként fogok élni.

Szórakozott velem az asszony! Feltett szándéka volt, hogy ahol csak tud, csúfot űz belőlem, és gáncsot vet nekem. Ekkor kezdtem meggyűlölni őt. Gyűlöltem az önelégült spanyol felsőbbségtudatáért, amelyet velem szemben érzett. Ő spanyol hercegnő volt, én meg csak egy felkapaszkodott walesi kalandor sarja. Így tekintett rám. És azt hitte, hogy képes nyugodtan uralni olyan erőket, amelyeket én nem: a császárt, az unokaöccsét; a pápát, az előbbi foglyát. Akárha azt mondta volna mulatva, hogy hagyjuk a kis Henriket, csináljon a kis királyságában, amit akar. Végül majd csettintek egyet az ujjammal, és ő haptákba vágja magát.

Jól van hát. Szembenézek vele az arénában – a pápai bíróság arénájában.

Ez volt az első alkalom, hogy Angliában ilyen perre került sor. Egy regnáló király és a felesége a saját földjükön megjelennek egy idegen hatalom ágensei előtt, hogy válaszoljanak bizonyos vádakra.

A tárgyalást a Blackfriarsben, a dominikánus kolostorban rendezték, Wolsey és Campeggio teljes díszben foglaltak helyet közvetlenül a trónusom alatt. Az ő helyüknél tíz lábbal lejjebb volt Kataliné. Katalin megfogadta, hogy egyáltalán nem jelenik meg, mivel Rómáét leszámítva minden döntést érvénytelennek tekintett, jóllehet, maga a Szentatya adott engedélyt a bíróság létrehozására! Ostoba, csökönyös asszony volt!

A nyitónap után azonban válaszolt a kikiáltó által közvetített idézésre: „Katalin, Anglia királynéja a bíróság elé járul”.

Ah, gondoltam. Most már belátja az ügy igazságát és komolyságát. Most már végre érti.

Katalin lassan lépett be a terembe, és folytatta útját a székéhez. Majd ahelyett, hogy helyet foglalt volna, váratlanul jobbra fordult, kikerülte az elképedt bíborosokat, és felhágott a trónomhoz vezető lépcsőre. Amikor két lépésre volt tőlem, hirtelen letérdelt.

Éreztem, hogy verejték ütközik ki az egész arcomon. Megőrült ez a nő?

– Sire – kezdte, feltekintve rám, és igyekezvén fogva tartani a pillantásomat –, esedezem, a szerelemért, amely megvolt közöttünk, engedje, hogy igazságot és méltányosságot kapjak; viseltessék némi szánalommal és együttérzéssel irántam, mivel én egy szegény asszony vagyok, és idegen, nem ebben az

országban születtem. Felségednél keresek menedéket, aki az igazságszolgáltatás feje ebben az országban…

Tényleg megőrült! Mindenki bámult, részben rám, részben rá. Efféle dolgot még soha nem láttak bíróságon. Én magam visszabámultam Katalinra. Ő továbbra is felfelé tekintett, rám. Néztem őt, alig ismerve rá a fiatal lányra, akit egykor szerettem. Egy ellenség volt a helyén, aki eltökélte, hogy rám kényszeríti az akaratát, és bolondot csinál belőlem.

Folytatta:

– Isten és az egész világ a tanúm, hogy mindig igaz, alázatos és engedelmes felesége voltam felségednek, mindig alávetettem magamat a felséged akaratának és tetszésének. Szerettem mindazokat, akiket felséged szeretett, csakis a felséged kedvéért, még akkor is, ha az ellenségeim voltak. Ebben az elmúlt húsz évben igaz felesége voltam, és sok gyermeket szültem felségednek, bár Istennek úgy tetszett, hogy elszólítsa őket erről a világról… – Elhallgatott, mivel ez fájdalmas pillanat volt mindkettőnk számára. Én ugyanúgy gyötrődtem, mint ő. Aztán még egyszer felnézett rám, és a jól begyakorolt tanúvallomása legárulkodóbb részével támadt nekem.

– És Isten legyen a bírám, hogy amikor felséged először magáévá tett engem, igazi szűz voltam, akit soha nem érintett férfi. És felséged lelkiismeretére bízom, hogy ez igaz-e vagy sem.

Ekkor ismét elhallgatott, és rám nézett, lángoló tekintetét az enyémbe fúrva. Hogyan merészeli ezt művelni velem? Leleplezi a saját tapasztalatlanságomat mindeme tanúk előtt? Ő, aki nem volt szűz, bizonyosan tudatában volt az én

állapotomnak. Most arra törekedett, hogy megalázzon!

Hallgattam – jótékony válasz –, mígnem Katalin lesütötte a szemét, és folytatásképpen előadta a maradék mondandóját. Ostoba, a tárgyhoz nem tartozó beszéd volt. A végén felkászálódott, és még egyszer rám nézett – csakhogy ezúttal gyűlölet volt a tekintetében –, megfordult, és kivonult a tárgyalóteremből. Hallatlan viselkedés volt ez is.

– Asszonyom! – kiáltotta az ajtónálló. – Ismét szólítják! – Háromszor megismételte ezt.

– Nem számít – válaszolta Katalin. – Ez a bíróság nem elfogulatlan irányomban. Nem maradok itt. – Kilépett az ajtón.

Mindenki utána bámult, amíg az alacsony alak el nem tűnt szem elől a folyosó homályában.

Képtelenség volt egy ilyen dolog minden rendes törvényszéken. Megjelenni, aztán eltűnni. Megtagadni a kijelölt hely elfoglalását, ámde utána a másik peres félhez folyamodni fellebbezéssel.

És méghozzá: bolondot csinálni belőlem! Ez volt az elsődleges indíték. Mire számított Katalin, hogyan válaszolok neki?

Megállapíttatott, hogy Katalin nem működik együtt, és a tárgyalás folytatódott. Rendkívül unalmas volt. Számos vénember bizonygatta, hogy tizenöt évesen megállta a helyét az ágyban (igazolandó az állítást, miszerint Artúr teljes mértékben képes volt erre), és hosszadalmas keresgélés indult olyan tanú után, aki cáfolhatatlan bizonyítékkal szolgálhatott volna arra, hogy Artúr és Katalin elhálták a házasságot; de ilyen tanú természetesen nem került elő, mivel senkit nem

dugtak annak idején az ágy alá. Zajlott a per, egyik nap követte a másikat, miközben Katalin széke üresen maradt.

Katalin ügyvédei – Warham, a canterbury érsek, aki az egész ügyet illetően tétova volt; Fisher atya (már megint ő!); Standish, St. Asaph püspöke; Tunstall, London püspöke; Ridley, Bath és Wells püspöke, valamint Jorge Athequa, Katalin spanyol gyóntatója – zavaros védőbeszédekkel álltak elő. Egyáltalán nem volt értelmük. Az enyém viszont jól megalapozott volt. De mit sem számított; végül, éppen amikor esedékes lett volna a verdikt kihirdetése, Campeggio felállt, és bejelentette, hogy mivel ez egy római bíróság, és Rómában a hőség miatt októberig minden bírósági eljárást felfüggesztettek, ez a bíróság is felfüggeszti a működését.

Amíg reszketeg hangon felolvasta ezt a bejelentést, csend volt, majd mozgolódás támadt a teremben. Az ügy nyilvánvalóan lezáratott, ítélet nélkül, és visszautaltatott Rómába.

Ekkor Brandon felkelt, és jókora kezével az asztalra csapott.

– Nincs vidámság Angliában, mióta bíborosok vannak közöttünk! – kiáltotta. Az egész gyülekezet lármázni kezdett. Én sápadt voltam a haragtól.

XL

WILL:

A szegény, döntésképtelen pápa számos instrukcióval küldte Angliába Campeggiót, de legfontosabb az volt, hogy ne csináljon semmit. Húzza el a pert, amilyen sokáig csak tudja. Aztán utalja vissza az ügyet Rómának. Campeggio pusztán tartotta magát az iránymutatáshoz, és ez esetben már csak azért is ajánlatos volt így cselekednie, mert Ferenc éppen az előző hónapban súlyos vereséget szenvedett, amikor utolsó, kétségbeesett kísérletet tett Észak-Itália elfoglalására. A császár Landrianónál megtizedelte a seregét, és most, hogy a sok por leülepedett, a pápa és a császár megkötötték egymással a barcelonai szerződést. A császár csapatai feladták Rómát, és szabadon engedték a pápát. A Curia bíborosai csapatostul tódultak vissza Rómába, és a Szignatúrán az a döntés született, majd néhány nappal később a teljes konzisztórium úgy határozott, hogy Katalin (mindig Katalin, soha nem Henrik) ügyében Róma az illetékes. Campeggiónak nem maradt választási lehetősége.

Wolsey azonban megdöbbenve volt. Ez teljesen aláásta a hatalmát. A pápa, a spirituális ura elárulta őt. A másik ura, a király elárultnak érezte magát.

Kettejük között olyan szépen esett a földre, mint gabonaszem egy malomban.

VIII. HENRIK:

Szóval, úgy gondolták, hogy győztek. Ők – Katalin, a császár, Kelemen pápa – úgy gondolták, hogy nevetve félretolhatják VIII. Henrik király lelkiismereti gondját – amely *számukra* mindig is súlytalan volt. Tévedtek. Mindannyian tévedtek. De mi a teendő?

A pápával végeztem. Cserbenhagyott, sőt, elárult engem. Soha nem fogom a római bírósága véleményét kikérni.

Végeztem Wolseyval is. Wolsey cserbenhagyott. Wolsey bizonyára régóta tudta mindezt –, végső soron látta a megbízóleveleket!

Wolsey – ő, aki uralt minden tényt, a pápa aranyérbántalmainak orvoslására hivatott gyógykenőcstől egészen odáig, hogy melyik bíborosnak van a legtöbb rokoni összeköttetése a Curiában – ebben az ügyben, ami számomra a legfontosabb volt, haszontalannak bizonyult. Végső soron nem bizonyult másnak, csak egy dicsőített ügyintézőnek és felhajtónak, nem pedig olyan embernek, akinek víziói, eszményei, vagy akár intuíciói vannak. Arra volt csak jó, hogy kezdő koromban szolgáljon engem.

Túlnőttem rajta. Én jobban tudnám csinálni.

És jobban is fogom csinálni. Megszabadulok Wolseytól, és aztán megyek tovább… bármerre visz is az utam.

Campeggio távozni készült Angliából, és engedélyért folyamodott, hogy elbúcsúzzon tőlem. Én akkortájt Graftonban, egy vidéki udvarházban időztem, és csak nagy nehézségek árán tudtam szállást nyújtani Campeggiónak. Wolsey elkísérte, és döbbenten szembesült azzal, hogy neki magának nem jut hely. Ezúttal nem óhajtottam beszélni vele, de kénytelen voltam. A tanácsom számos tagja, valamint tanácsadóim sürgettek, hogy bocsássam el, sőt állítsam bíróság elé felségárulásért. A jogi alap az volt, hogy vétkes a „praemunire statutum”, egy réges-régi törvény megsértésében, amely a pápai ítéletek angliai kihirdetését az uralkodó előzetes jóváhagyásához kötötte. A valódi ok az volt, hogy gyűlölték.

A találkozásunk során Wolsey tiszteletteljesen és megrendülten viselkedett – másként, mint amilyennek valaha is láttam. Kutyakölyök módjára lefetyelt a kezem körül, szökdécselt, a farkát csóválta, hogy kedvemben járjon. Ez émelyített és elszomorított. Nem akaródzott néznem ezt a lealacsonyodást.

– Felség… Őszentsége… nem tudtam… vissza tudom csinálni ezt az egészet… – Nem, nem akaródzott efféle szóvirágokat hallanom Wolseytól. A büszke Wolseytól.

Engedélyt adtam neki a visszavonulásra. Furcsa belegondolni, hogy soha többé nem láttam. Mire másnap visszatértünk Anne-nel a vadászatunkról, Wolsey és Campeggio távoztak. Tudtam, hogy Wolsey merre tart, ezért Henry Norrist utána küldtem lóháton, hogy érje utol, és adjon át neki egy gyűrűt a barátságunk jeléül.

Nyilvánvalóan kínos volt a jelenet. A büszke Wolsey leugrott

az öszvéréről, és térdre vetette magát a sárban, megragadva a gyűrűt (és Norris kezét), és vadul csókolgatta, mindvégig a térdig érő latyakban dagonyázva. Sajnáltam, ahogy elképzeltem.

Mégsem helyezhettem vissza a hivatalába. Cserbenhagyott a nagy ügyemben, és csak az irgalmasságom óvta meg az ellenségeitől, akik a fejét követelték. Politikailag immár semmi hasznát nem vettem. Az volt a kívánságom és a parancsom, hogy vonuljon vissza a yorki érsekségbe, és élete hátralévő részében ott végezze a spirituális kötelességeit, csendben és háborítatlanul.

* * *

Wolsey erre furcsamód képtelennek bizonyult. Nem tudta elviselni a hatalomtól való megfosztottságot. A yorkshire-i vad mocsarak nem nyugtatták a lelkét, nem szóltak hozzá. Wolsey a civilizáció és a mesterkéltség embere volt; az udvar kényelme: szaténöltözetek és ezüstholmik, aranyserlegek, intrikák és kémek után sóvárgott. Úgy ítélte meg, hogy még mindig értékes a magas polcon lévőknek – ha nekem nem, akkor talán a császárnak vagy a pápának, akik alkalmasint jól megfizetnék őt a tudásáért.

Elcsíptük a leveleit, melyekben árulta magát, pontosan ezekkel a kifejezésekkel. A talján orvosa, Agnosisti szolgált üzenetközvetítőként. Ügyetlen eszköz, de Wolseyt elkeseredettsége vitt rá.

Nehéz volt a szívem. Nem maradt választásom. Wolsey az

udvarban és a parlamentben lévő ellenségei kezére játszotta magát, akik régóta, harsányan követelték az eltávolítását; az ő szemükben a kitiltás nem volt elegendő. Wolsey nyilvánvalóan felségárulást követett el. És a felségárulás büntetése halál.

Ezután hónapokon keresztül ellenálltam nekik. Végül azonban kénytelen voltam aláírni a nevemet a hatalmas pergamenre, amely elrendelte a letartóztatását felségárulásért. Nem tehettem mást.

Wolsey ekkorra már a messzi északon volt, egynapi járóföldre Yorktól és az ottani egyházmegyéjétől. És Yorkban volt uradalmuk Percyéknek is.

Ilyenformán Isten úgy intézte, hogy Henry Percy (Anne gólyaszerű kérője), mint annak a térségnek a rangidős földesura volt az egyetlen, akinek hatalmában állott letartóztatni Wolseyt.

Én nem voltam ott, természetesen. De szemtanúk csüggesztő jelenetről számoltak be nekem: a társaságról, amely a fogadószobájában kapja el a láttukra zavarodottá váló Wolseyt, elrongyolódott öltözetben, jószerével mezítláb. Nincs tűz a kandallóban, nincs fa. De azért összeszedi magát, és a régi modorában, úgy köszönti őket, akárha Hampton Courtban lenne. Számára idegenek. Aztán meglátja Percyt a jövevények mögött, és fáradt arca felderül. Egy barát. Egy ismerős arc. Megviselt elméjével nem emlékszik arra, hogy mintegy öt évvel korábban ellenségévé tette ezt a legényt.

Előrelép, hogy megölelje Percyt, mint barátját, aki régen a kíséretéhez tartozott. Hosszasan szabadkozik a társaságnak a környezet minősége miatt, ahogyan a nagy palotáiban szokta volt tenni. Aztán kitárulkozó lelkülettel int Percynek. Percy

nyugtalanul követi mindvégig, amíg fecseg.

– Úgy tervezem, hogy jövő májusban én végzem a yorki egyházmegyében az összes bérmálást. És mindenkit én esketek. Nyaranta sok esküvő szokott lenni. És élvezem az egyszerű, vidéki életet.

– My Lord – mondja Percy olyan halkan, hogy Wolsey alig hallja, és tovább beszél. – My Lord – ismétli Percy, megérintve Wolsey vállát. – Letartóztatom felségárulásért. – Rekedten cseng a hangja.

Wolsey hirtelen feléje fordul. Egymásra merednek – a megfenyített ifjú, a bukott kardinális. A bosszúnak édesnek kéne lennie, de ez nem az. Túl késő, avas az íze.

Elviszik Wolseyt. Kingston mester a Towerból eléjük megy, és gondoskodik róla, hogy Wolsey őrizet alatt tegye meg az utat Londonba.

– Ah, Mr. Kingston – mondja Wolsey. – Tehát végül eljött. – A megjegyzés zavarba ejti a hallgatóságot.

Wolsey soha nem jut el Londonba. Mielőtt eljönne a cahilli kis házából, bélfájdalmakra panaszkodik. (Önmaga által gerjesztett fájdalmak? A letartóztatása előtt nem jelentkeztek.) Az utazás első napjának végére nagyon beteg, és a társaság kénytelen a leicesteri apátság szerzeteseitől engedélyt kérni, hogy megszálljanak náluk.

Amikor már odabent vannak, Wolsey nagy műsort ad elő, megjövendöli a saját halálát. „A nyolcadik nap nyolcadik órájában – mondja ájtatosan, miután bejelenti: – Azért jöttem, hogy köztetek heverjenek a csontjaim”. Ez mélységesen megdöbbenti a derék testvéreket. (De miként tudhatta a pontos órát, hacsak nem vett be valamit, amiről

tudta, hogy mennyi idő alatt hat?)

Lefektetik egy kőcellában egy egyszerű priccsre. Ezután a komornyikját, George Cavendisht hívatja, és egy szerzetest. Majd kimondja az utolsó szavait: „Bárcsak az Istenemet szolgáltam volna félakkora odaadással, ahogyan a királyomat szolgáltam. Ő nem hagyott volna engem az én koromban mezítelenül az ellenségeimnek.” Ezután (ahogy a mondás járja) befordult a fal felé, és meghalt.

Örültem, amikor értesültem erről. Wolsey kijátszotta az udvari héjákat. Nem került – sőt, nem kerülhetett – sor felségárulási perre. Vajon mérget vett be? Annál nemesebb és bátrabb volt!

És végül Istenhez fordult, és inkább egy kőcellában halt meg a leicesteri apátságban, mint a Szent Lőrinc-kolostor perjeljének házában. Vajon időben gyakorolt bűnbánatot? Hová szállt a lelke?

* * *

Egyedül voltam. Wolsey elment. Apám elment. Katalin – mint tanácsadóm – elment. Egyedül maradtam. És sok volt a tennivaló.

Előttem állt egy Rómába vezető út. Tudtam jól. Elmehettem volna, de időigényes, költséges és megalázó lett volna. És mindezzel együtt bizonytalan kimenetelű.

Oldalra elágazott egy kisebb út. Ez elvezetett Rómától, Wolseytól, mindentől, amit valaha ismertem. Nem láttam, hová vezet, de nem lehetett kevésbé időigényes és bizonytalan. Mégis hívogatott. Arra akartam menni,

függetlenül attól, kik próbálnak hátráltatni. Nem Rómában volt a vége, hanem… hol is? Önmagamnál?

XLI

Keservesen rászorultam volna tanácsokra. Nem volt politikám, nem volt tervem. Nem mutatkoztam hajlandónak Rómába menni, és megjelenni egy bíróság előtt. De a pápa döntése nélkül tehetetlen voltam.

Anne öröme, melyet Wolsey bukása felett érzett (a barátaival a magánlakosztályában Wolsey halálát megünneplendő álcajátékot rendeztek „Wolsey bíboros a pokolra száll” címmel), korai volt. Wolsey halála valójában semmit nem oldott meg, csak neki magának jelentett megoldást.

Anne, eltökélvén, hogy minden tekintetben Katalin helyébe lép, beleértve a korai szerepét is, melyet tanácsadómként betöltött, igyekezett a nagy ügy lehetséges megoldásához vezető iránymutatással szolgálni számomra. Megemlítette, hogy a házi káplánja, Thomas Cranmer – aki egyszersmind tudós és teológus is volt Cambridge-ben – azt javasolta, tárjuk a kényes kérdést Európa nagy egyetemei elé, és puhatoljuk ki az ottani teológusok véleményét az ügy finomságait illetően. Ha látványosan sokan foglalnak állást mellettem, Őszentsége kénytelen lesz tekintettel lenni erre.

Ki ez az okos ember? Akárki is, a megfelelő fülbe ültette ezt a bogarat. Találkozni kívántam vele, és bár ő húzódozott, én ragaszkodtam hozzá, hogy az udvarba jöjjön.

Cranmer nem volt az udvarba való; ez nyilvánvalóvá vált az

első pillanatban, amikor megláttam. Az egyetemi teológusok toprongyos kabátját viselte, a haja szanaszét állt. Mégis nemes jellemnek tűnt, aki a pompától éppúgy nem illetődik meg, mint a szegénységtől. Azonnal megkedveltem.

Érteni látszott a lelkemet nyomasztó tekervényes ügyet. Közösen döntöttük el, melyek legyenek azok az egyetemek, amelyek véleménye kikérendő: Oxford és Cambridge Angliában; Orleans, Bourges, Párizs és Toulouse Franciaországban; Ferrara, Bologna és Padova Itáliában; valamint a német és spanyol egyetemek.

Engedélyt adtam neki, hogy kerítse elő a feladatra legalkalmasabb embereket, teljesen a királyi magánkincstár költségére. Cranmer tétován mosolygott, és kihátrált.

Mindeközben végig kellett csinálni a karácsonyt. Anne az enyémtől balra lévő lakosztályban leledzett; míg Katalin a bal oldalamon. A protokoll megkövetelte, hogy Katalin és én foglaljuk el a főhelyet az udvar karácsonyi ünnepségein, még ha az egész ország tudta is, hogy elhidegültünk egymástól.

Katalin úgy tett, mintha nem lenne semmi baj. A várakozáshoz értett a legjobban. Várakozott Spanyolországban, amíg majdnem tíz éven át húzódtak az Artúr herceggel kötendő házasságáról folytatott tárgyalások. További hét évig várakozott Angliában, amíg a mi házasságunkra vonatkozó megállapodást kidolgozták. Ezért a nagy ügyünk kezdete óta eltelt idő számára semmiség volt.

Mindig szeretett a főhelyen ülni az ünnepek idején. Minden részletet megtervezett, egészen odáig, hogy melyik konyhalány melyik illatlabdacsot kapja. Örültek neki, tudván, hogy a jóságos Katalin királyné gondolt rájuk.

A jóságos Katalin királyné. Bosszús voltam, amikor ezt hallottam. Minden alkalommal, amikor megjelent – az utóbbi időben mind gyakrabban –, az emberek éljenezték, és tüntetően áldást kértek Katalin királynéra. Minél gyakrabban tették ezt, ő annál gyakrabban jelent meg. Rászokott, hogy naponta többször integessen az erkélyről, és keresztülsétáljon a palotaudvaron (ahol, lévén közterület, mindig nyüzsögtek az emberek). Miközben áthaladt, rendre mosolygott és vidáman integetett, amellett emléktárgyakat és pénzérméket szórt, csak hogy hallja, ahogy az emberek őt éljenzik, engem pedig szidalmaznak. Ezt megtiltottam. Ő roppantul fájlalta.

De azon a karácsonyon – mind a tizenkét napján – vidámak voltunk, és szeretetteljesen viselkedtünk egymással, mindketten eltekintettünk a közöttünk húzódó mély szakadéktól.

Anne elbújt, mivel neki nem volt szerepe az ünnepségeken, és már régen elmúlt az az idő, amikor egyszerű udvarhölgyként megjelenhetett. A lakosztályában tartózkodott, járkált és merengett. Amikor esténként csatlakoztam hozzá, cudar hangulatban találtam. Az egyik este – a tizenkettediken – igen haragos volt, mikor látogatóba érkeztem.

Az összes gyertya el volt oltva, kivéve egyet, amely egy lámpásban pislogott. Anne a hálóruháját viselte – egy rubinpiros bársonyköntöst –, fekete haja kibontva omlott a vállára. A hátborzongató fényben félig természetfelettinek, félig tébolyodottnak tűnt.

Ahogy beléptem, felém iramodott – mint egy feketéllő-vöröslő kísértet. Egy ördög.

– Befejezték? – Valósággal vijjogott. Fekete szemében furcsán vibrálva tükröződött a tűz fénye.

– Igen – mondtam.

– Miközben én itt ültem egyedül! Hallottam a zenét… – hirtelen elfordult.

– Zenét, amit már sokszor hallott korábban. És fog is még hallani. – Fájt a fejem, és nagyon fáradt voltam. Vigasztalásra vágytam, nem szóáradatra.

– Mikor? – Anne nekem támadt. – Hány évig kell elviselnem, hogy be vagyok zárva ide karácsonykor, mint egy fogoly? Egyedül hagyott engem…

Sajgott a fejem. A tűz villódzó fénye, mely egykor oly igéző volt, most ellenségesnek tűnt. Kihúztam magam.

– Bocsásson meg nekem, kisasszony – mondtam. – Nem akartam betolakodó lenni. És nem is szeretem, ha lehordanak. Jó éjszakát. – Mielőtt tiltakozhatott volna, megfordultam, és bevágtam az ajtót magam mögött.

Gondolkodás nélkül Katalin társaságát kerestem. A nyájas Katalin megnyugtató társaságát.

Katalin a haját fésültette az egyik komornájával, amikor beléptem. Hosszú volt, és a végén még mindig mézszínű. A többi része azonban a Temze iszapjához volt hasonlatos.

Elmosolyodott, amikor meglátott, majd kinyújtotta a kezét, és egy kárpitozott székhez vezetett. A lehető legközelebb ült hozzám. Előrehajolt, és csillogott a szeme.

– Nagyon boldog vagyok, hogy eljött meglátogatni engem! – mondta.

Mosolyogtam. A tűz egyenletesen égett. Ahogy közel húzódtam hozzá, a furcsa, szívó hangot hallottam, amelyet a

téli vihar keltett odakint. Zörögtek az ablakkeretek. Milyen csodálatos idebent, a melegben lenni. A tűz forró volt. Éreztem ezt tíz láb távolságból, és kinyújtottam a kezemet, hogy melengessem.

Katalin odalépett mellém, és ő is kinyújtotta a kezét – jóllehet, ő aligha fázott. Tündökletesen mosolygott. A tűz nyújtotta félhomályban láttam a fiatal lányt, aki valaha volt. Aztán ő is korholni kezdett.

Soha nem jön meglátogatni engem… nem étkezik velem… hagyja, hogy elhanyagolva és elhagyatottan üljek, oly magányosan, mint a purgatóriumban…

Kinyújtotta a kezét, és megragadta a karomat, olyan fájdalmasan mélyesztve az ujjait a húsomba, hogy csak arra tudtam gondolni, hogyan szabaduljak a szorításából. Egyre csak folytatta, a sok-sok fogyatékosságomról és a sérelmekről, amelyeket tőlem elszenvedett, mígnem azt hittem, biztosan kiszáradt már a szája. De nem száradt ki. Ekkor mérges lettem.

– A kegyed hibája, ha elhanyagolt, és rosszul érzi magát! – kiáltottam, aztán lehalkítottam a hangomat. – Úrnője a saját háztartásának, oda mehet, ahová akar, és úgy élhet, ahogyan akar!

– De a férjem nélkül! – mondta mímelt alázattal.

– Nincsen férje! – fakadtam ki. – A férje meghalt, és halott majdnem harminc esztendeje! Én nem vagyok a férje. Tanult egyházdoktorok biztosítottak engem erről!

Katalin kihúzta magát.

– Doktorok! Ostoba tökfilkók! Kegyelmességed tudja az igazságot.

Igen, én tudtam. Isten mutatta meg az igazságot.

– Majd a pápa eldönti – mondta Katalin önelégülten. – Ő tudni fogja Isten akaratát.

Isten akarata. Mit tud Kelemen Isten akaratáról? A teológusok jobban tudják, mint ő.

– A tanult teológusok minden egyetemen megvizsgálják majd az ügyet, és eldöntik. És ha a pápa ezután nem számomra kedvezően határoz, eretneknek nyilvánítom majd, és nem engedelmeskedem többé neki.

Pattogott a tűz. Vajon valóban ezt akartam mondani? Katalin rám meredt. Mindazonáltal kimondtam. Távoztam, és visszamentem Anne-hez.

Beszámoltam neki a történtekről, a rettenetes szavakról, amelyeket kimondtam röviddel azelőtt, és arról, hogy mit jelentenek. De Anne csak Katalinnal foglalkozott, nem azzal, hogy szembeszegülök a pápasággal.

A bársony hálóköntösében állt a lakosztálya belsejébe vezető ajtóban, és felnevetett:

– Több esze kellene legyen, hogysem Katalinnal vitatkozzon – mondta, miután levegőhöz jutott. – Soha, egyetlen vitát sem nyert még meg ellene.

Erre felkaptam a fejem, de Anne belém fojtotta a szót. Tovább beszélt, de aztán megnyúlt az arca, és úgy tűnt, menten elsírja magát.

– Egy napon annyira meggyőzik majd Katalin érvei, hogy vissza fog térni hozzá – mondta komoran.

Tiltakozni kezdtem, de ismét félbeszakított. Könnyek gyűltek a szemébe, hosszúkás, rókaszerű arca reszketett.

– Mindent feladtam kegyelmességedért – mondta. – És most már tudom, hogy végül vissza fog menni Katalinhoz.

Kénytelen lesz. És eközben – ügyesen félig-meddig csukva tartotta az ajtót, hogy ne tudjak benyomulni, ne vehessem a karomba – lemondtam minden lehetőségről, ami talán lett volna, hogy tisztességgel férjhez menjek, hiszen úgy ismernek immár, hogy a király nagy szajhája vagyok! Elvesztegettem a fiatalságomat! Nem maradt számomra más, csak… nem tudhatom, mi lesz velem! – Zokogva becsapta az ajtót.

Ott álltam zavarodottan. És irigyeltem a szerzeteseket, akiknek nem kell asszonyok kelepcéitől tartaniuk. Lettem volna canterbury érsek…

De nem voltam. Azt kell elfogadnunk, amik vagyunk.

* * *

Ha megszűnök engedelmeskedni a pápának, ki fogja betölteni a helyét az életemben? Nem annyira Kelemenben, hanem magában a hivatalban kételkedtem. Mikor következett be a hangsúlyeltolódás?

Katalinnak kimondtam, és hirtelen komolyan is gondoltam: nem fogok engedelmeskedni a pápának, nem számít, milyen döntést hoz. Nem hittem már a spirituális fennhatóságában.

Mikor történt ez? Nem tudtam… csak abban voltam biztos a lelkem legmélyén, hogy a pápa nem Krisztus helytartója; hogy a pápai hivatal mindenestül ember alkotta dolog, és nincs több súlya, mint a papírmasé parádés kocsiknak, amelyeket karácsonykor használunk. Nagy igyekezetemben, hogy „tökéletes” király legyek, többek között a pápa tetszésének elnyerésére törekedtem.

Micsoda bolond voltam! A pápaság előtt reszketni, és a

jóváhagyását keresni! Kötöznivaló bolond – de soha, soha többé!

Nem szabad azt hinni, hogy mindeközben Anglia kancellár nélkül maradt. Anglia pápa nélkül talán meglehet, de kancellár nélkül nem. Mivel azonban az említése még mindig fájdalmas emlékeket ébreszt bennem, halogattam, hogy elbeszéljem Wolsey hivatali utódjának kiválasztását.

Közvetlenül Wolsey bukása után sokan követelték személyüknek harsányan a kancellárságot. Mulatságosnak találtam, milyen sokan vélik magukat alkalmasnak a hivatalra, miközben valójában nem voltak azok.

Norfolk hercege. Rangjának és ősi családi nevének nagy tekintélyt köszönhetett, de rendkívüli módon híján volt a képzelőerőnek, és túlságosan is konzervatív elveket vallott ahhoz, hogy megfeleljen az én akkori igényeimnek.

Suffolk hercege. Brandon, az én drága barátom és sógorom. Ügyes és legyőzhetetlen katona volt, de nem államférfi. Nem volt alkalmas.

Sorakoztak az egyháziak: az agyafúrt Gardiner, az élemedett korú Warham, a heves Fisher, a simanyelvű Tunstall. De nem akartam többé egyházi embert. Nem akaródzott már a dolgomat főpapokra bíznom. Tudóst akartam, államférfit, jogban jártas embert.

Thomas More-t, ki mást?

Igen, More-t. Eltökéltem, hogy azonnal találkozom vele. Meglátogatom a chelsea-i kis udvarházában, ahová soha nem

hívott meg. Rendben van, akkor én meghívom magamat.

Chelsea egy kis falu volt, három mérföldre Londontól. Evezős csónakkal egy jó órába telt odajutni. More úgy döntött, hogy ott lakik, menekülve, ahogy ő mondta, London zűrzavara elől.

A királyi bárka hirtelen kanyarral követte a folyó irányváltását. Előttünk nem volt más, csak nyílt mezők és fás területek. Londont magunk mögött hagytuk. Izzasztón tűzött a nap, és temérdek szikrát vetett a folyó felszínén.

Közeledtünk More kikötőmólójához. Apró csónakok számára készült, és a mi jókora bárkánk nem köthetett ki ott. Lehorgonyzunk majd a folyón. Így is történt. De már amikor kivetettük a horgonyt, nagy izgalom támadt a parton. A királyi bárka olyasféle dolog, ami mindenki tekintetét magára vonja. Egymérföldes körzetben minden szántóvető otthagyta az ekéjét, és odajött megbámulni a hajót. Ennek következében véges végig emberek szegélyezték a partot – aligha volt rá mód, hogy feltűnés nélkül érkezzem.

Egy kicsiny evezős csónak vitt engem a mólóhoz. Reméltem, hogy otthon és jókedvében találom Sir Thomast. Roppantul fontos volt számomra, hogy jó legyen a hangulata. Kiléptem a kicsiny a partra, és elindultam a mólón. A csónak megfordult mögöttem.

Nagyon hosszúnak tetszett a móló. Előttem More otthona terült el. Meglehetős távolságra állt a folyótól. Hosszú, lejtős, zöld pázsit vezetett egészen a folyópartig. A fű színe olyan sötét volt, hogy valósággal ragyogni látszott. Vajon azért, mert késő délután jókora árnyékokat vetettek rá a körös-körül magasodó hatalmas tölgyek?

Végül megtorpantam a rövidre nyírt szőnyegen. Kicsiny kecskenyáj legelészett a közelben; az állatok fürkész pillantást vetettek rám hasított, sárga szemükkel. Rövidesen elveszítették az érdeklődésüket, és tovább harapdálták a füvet.

Sehol senki nem látszott. A ház álmatagon és látszólag üresen terpeszkedett a késő délutáni napfényben. Az egyik oldalon méhkaptárokat láttam sorakozni, és éppen csak hogy hallottam a bennük lévő méhek halk zümmögését.

Felsóhajtottam. A semmiért jöttem el egészen idáig. Mégis diadalérzettel töltött el, hogy végül láttam a helyet, ahol More visszavonultan él.

Zörögtek mögöttem a palánkok, ahogy a csónakosok és a néhány kísérőm engem követve végiglépdeltek a mólón. Társalogtak; némelyikük még énekelt is. Nem örültek, amikor közöltem velük, hogy kénytelenek vagyunk visszafordulni és visszatérni Londonba. Talán üljünk le mind a pázsitra egy félórára, és nézzük a Temzén sikló hattyúkat és kis csónakokat. Igéző volt a látvány.

Hirtelen előbotorkált valaki a házból. Egy szolgálólány volt az. Meglátott bennünket, megfordult, és bemenekült a házba. Egy pillanat múltán mások jelentek meg, továbbá az ablakokban is arcok bukkantak fel. Hangokat hallottam a ház belsejéből.

A ház hátsó részének pontosan a közepén egy jókora faajtó volt; hirtelen feltárult, és egy alacsony, kövér asszony közeledett felénk sebbel-lobbal. Mögötte mások jöttek, számosan, lassabb léptekkel.

– Felség, felség – zihálta az asszony, ahogy közelebb ért. Ekkor láttam, hogy Lady Alice az, More felesége. – Nagy…

nagy…

– Nagy megtiszteltetés számunkra – mondta egy ismerős és kedves hang. A More-é. Félretolta Alice-t, és fesztelenül mosolygott rám. – Soha nem volt részünk az öröm…

– Soha nem volt részem a meghívásban – hallottam a hangomat, és elborzadtam. Miért érzem More-ral mindig azt, amit azokban a sötét időkben, amikor Artúr volt a kedvenc? Mindig helyeslést keresek, mindig mellőzöttséget érzek.

More arca kíváncsiságot tükrözött.

– Szóval, úgy döntöttem, meghívom magamat – fejeztem be idétlenül.

– Szívből örülök, hogy eljött – válaszolta More azon a sajátosan megnyugtató, gazdagon zengő hangján. De tudtam, hogy nem örül.

Kinyújtottam a kezemet, és hevesen a ház felé intettem.

– Gyönyörű, Thomas – mondtam. – Olyan békés.

More felvonta az egyik szemöldökét. Nyilvánvalóan bolondnak tartott. Nem volt egyedül. Egyetértettem. Szerettem volna száz mérfölddel odébb lenni.

– A nyár dereka a legbékésebb időszak. – Nem vagy bolond, mintha ezt sugallta volna a hangja. Ember vagy, akit szeretnek. Ó, ez volt More-ban a veszélyes! Mindig embernek érezhettem magam mellette, és úgy hihettem, hogy ennek dacára szeretnek. – Maradjon csendben, és füleljen.

Az enyhe szellő susogtatta a faleveleket; zümmögtek a méhek; a távolban a folyó halk neszeket keltett. De inkább a mozgásokat és a fényeket csodáltam, mint a hangokat. A sokszínű mályvarózsákat, amint enyhén hajladoznak a ház körül; az aranyló, szalmából font kaptároknál a ki-be szálló

méheket; a fák között átszűrődő napsugarakat. És az illatokat: itt könnyebbnek tűnt a levegő, amely messzi rétek és közeli kertek finom leheletét hordozta. Virágokét, lekaszált fűét, termékeny földét – ezek mind valamiféle elixírré keveredtek, amely kitisztította a fejemet.

– Igen – mondtam hosszúnak tetsző idő után. – Igen.

Alice asszony intett a kezével, és feszengeni látszott.

– Felség… ha lenne kedvük elkölteni velünk egy egyszerű estebédet. Felségednek és a… társainak… – Bizonytalanul nézett a kísérőimre. – Tudja, nem készültünk fel…

More egy pillantással elhallgattatta.

– Nem enni jöttünk – mondtam. – Ki gondol nyáron ételre?

– Hozzál ki sört, Alice – utasította More. – Biztosra veszem, hogy a csónakosok szomjasak, miután Londontól egészen idáig eveztek. Ráadásul folyásiránnyal szemben.

Az emberek hálásnak tűntek, és More ezután felém fordult. Nyíltan az enyémbe fúrta zöldesszürke szeme pillantását.

– Sétálunk egyet, amíg elkészül? – Kedveskedő hangja parancsot hordozott. Engedelmeskedtem.

A rózsakert irányába vezetett, amely viszont egy gyümölcsössel volt határos. A nap mögülünk sütött. Hosszú árnyékokat vetettünk. Eszembe jutott, hogy gyerekkoromban próbáltam nem rálépni az árnyékomra. Az balszerencsét hozott. Ezúttal rajta lépdeltem, bármennyire igyekeztem is elkerülni.

More különféle rózsákat mutogatott, amelyeket nagy fáradsággal nevelgetett, majd egyszerűen így szólt:

– Más ügyben jött ide.

– Igen – mondtam. – Azt szeretném, hogy legyen

lordkancellár. Wolsey helyén. – Ha ő egyszerű és lényegre törő, én miért ne lennék az?

Izgatottságra vagy hitetlenkedésre számítottam. Ehelyett More felnevetett harsány, csengő hangon. Amikor megállt, így szólt:

– Én? Wolsey helyén? De hát én nem vagyok egyházi ember.

– Nem akarok egyházit! Kegyelmed keresztény, inkább az, mint az egyháziak többsége!

– És teljesen bizonyos benne, hogy keresztényt akar, felség?

Gúnyolódik velem?

– Igen!

Ahelyett, hogy válaszolt volna, More tovább lépdelt a takarosan nyírt rózsabokrok között, kezét a háta mögött összekulcsolva. A vörös rózsák alkotta sor végén hirtelen megfordult.

– Nem tehetem – mondta halkan. – Bocsásson meg nekem.

Vérvörös virágkeretet alkottak körülötte a rózsák.

– Minő okból nem? – akartam tudni.

– Felséged nagy ügye…

Legyintettem erre.

– A lordkancellár nem…

Félbeszakított.

– Az előző lordkancellár mélyen beleártotta magát ebbe a kérdésbe.

– Azért, mert ő bíboros volt, és felruháztatott a joggal, hogy elnököljön egy legátusi döntőbíróságon. A dolog immár túlment ezen, és…

– És politikai ügy lett belőle, amely még inkább tartozik felséged kancellárjára, mint valaha, legyen bár egyházi vagy

világi az illető személy. Én nem tudom…

– Thomas – mondtam hirtelen –, mi a kegyelmed véleménye az egész kérdésről?

More megfordult, és hosszasan tanulmányozott egy félig kinyílt rózsát. Vártam. Végül nem halogathatta tovább a választ.

– Úgy vélem… – Halk volt a rendszerint magabiztos hangja. – Úgy vélem, hogy Katalin királyné a felséged igaz felesége. És ha nem lenne az, csak a pápának jogosult ezt kinyilvánítani.

Éreztem, hogy hideg harag kél a nyakamban, közeledve a fejemhez, ahol majd befolyásolja, megcsavarja a gondolataimat. Küzdöttem ellene.

– Tehát ezért utasítja vissza a kancellárságot. – Meg voltam lepve és örültem, hogy milyen szenvedélymentesen cseng a hangom. A hidegség visszahúzódóban volt, lecsöpögött, ahogyan víz folyik ki egy csőből. Legyőztem.

– Részben. – More elmosolyodott. – Nem lehetek felséged szolgája, ha nem tudom teljes szívvel támogatni mindenben.

Immár elhagytuk a rózsakertet, és a gyümölcsöshöz közeledtünk. Rozoga téglafal övezte. More kinyitotta a faajtót, és betessékelt.

Soksornyi metszett, gondozott fa magasodott előttem, mindegyik ötyardnyira a következőtől. Az ágaik takarosan, egyenletesen, kerek sátrak módjára terültek szét.

– Szilva – mondta More, balra, a legtávolabbi sor felé intve. – Cseresznye. – Mutatta a következőt. – Alma. – A közvetlenül előttünk lévő sor. – Körte. – Az utolsó a fal előtt a másik oldalon.

More elindult az alma- és cseresznyefák közötti folyosón.

Ebben az érési szakaszban az összes gyümölcs egyformának látszott. More dühítően szótlan maradt, miközben követtem.

– Isten mondott ítéletet erről! Elátkozott engem! – Hallottam, hogy a hangom akaratom ellenére emelkedik, mígnem gyötrelmes kiáltás lesz belőle. More megállt, és megfordult. Mégis folytattam. – Vétkeztem! És a bűnt jóvá kell tenni! Máskülönben Anglia elpusztul! Elpusztul!

More felém lépett, arcán kérdő kifejezéssel. Immár nem láttam őt, sem az aranyló nyári délutánt. Nem láttam mást, csak feketeséget és kétségbeesést. Észre sem vettem, ahogy lezökkentem egy cseresznyefa tövébe. Igen, Anglia el fog pusztulni. Nem vészelhet át több belháborút.

Egy kéz a vállamon. More lehajolt.

– Felség!

– A lelkiismeretem mondja, hogy igaz – jelentettem ki végül. – Ha az egész világ vitatja is, én azért tudom, hogy igaz.

Felkeltem, a saját kitörésemtől megalázottan. Vetettem egy pillantást More-ra. Olyan arckifejezéssel meredt rám, amilyet azelőtt soha nem láttam. Meghökkenéssel, félelemmel, mégis többel ennél.

– Akkor leszek a kancellárja – mondta halkan. – Feltéve, hogy hasonló tiszteletben részesíti az én lelkiismeretemet.

Vidáman telt az esti étkezés. Lady Alice azt mondta rá, hogy „piknik”, merthogy egyszerű volt. De hosszú asztalokat állítottak fel a pázsiton, és fehér abrosszal takarták le őket, melyek meg-meglibbentek az alkonyi szellőben. Egyszerű fatányérok kerültek az asztalra, és agyagkancsók. Nagy halmokban hoztak ki vadon termett bogyókat és kancsókban friss tejszínt. Szagos mügével illatosított májusi bort

tartalmazó korsókat kínáltak körbe.

More gyermekei énekeltek és lanton kísérték magukat. Csatlakoztak a szolgálók, és táncra perdültek a csónakosaimmal. Margaret More, Thomas legidősebb és kedvenc gyermeke Will Rogerrel, az udvarlójával táncolt. More nevetett. Nevettem én is. Úgy éreztem, sosem voltam még ennyire boldog. Minden rendben lesz.

XLII

Miután visszaértem Londonba, a jó hangulat szertefoszlott. Sok volt a tennivaló, és neki kellett veselkednem az elvégzésüknek, ugyanis maguktól soha nem intéződtek volna el. És neki is veselkedtem, ahogy most el fogom beszélni.

Megérkezett az egyetemek verdiktje, és (többségükben) mellettem szóltak (köszönhetően az aranypénzekkel alátámasztott meggyőzésnek). A pápára azonban ez nem hatott. (Nem mintha még mindig törődtem volna vele, hogy mit gondol.) Először is, a tervet naivitás szülte. Cranmer végső soron nem olyan ember volt, aki segíteni tudott volna nekem a nagy ügyemben.

More, Cranmer, Wolsey – a számomra legszorítóbb ügyben mind haszontalanok voltak. Amikor Wolsey eszembe jutott, elszomorodtam. Oly sok idő elteltével még mindig akadt dolgom a hagyatékával. A kiváló bíboros rendezetlenül hagyta a könyveit. De ideje volt lezárni őket. Wolsey több mint egy éve halott volt.

Korántsem hagyott közönyösen az értesülés, hogy van egy hajdani szolga, aki továbbra is hozzáfér mindenhez, és tisztában van Wolsey pénzügyeivel. Amikor mások elmenekültek, ez a Cromwell a helyén maradt, és a néhai gazdája nevében cselekedett, hűségesen igyekezvén tisztára mosni azt. Még kíváncsibb lettem, amikor megtudtam, hogy ő ugyanaz az ember, aki az 1522-es parlamentben szóvá tette,

hogy Skócia közel van, míg Európa messze.

Érte küldettem.

Eleinte csak egy okos kis embert láttam. Lapos feje volt – eléggé dobozszerű –, és szűk vágású, apró szeme. Olyasféle ember, akit gyorsan el szoktunk felejteni, kivéve a szemét.

Mindent tudott Wolsey pénzügyeiről, a legapróbb háztartási kiadásokig. Elvileg ezért a tudásáért kértem ki a véleményét. De nem pusztán csak számokon megy végig az ember. Beszélgetni kezd. Ezzel lettem megnyerve. Cromwell mesternek sok érdekes története volt. Eleinte másokról, végül önmagáról is.

Ez a Cromwell egy putney-i patkolókovács fia volt, és titkon éveket töltött külhonban, először zsoldosként harcolt az itáliai háborúkban, majd kereskedéssel foglalkozott az antwerpeni piacon, és eközben elegendő jogi ismeretet szerzett ahhoz, hogy ügyvédi vizsgát tegyen. A legritkább, teljesen amorális, mindamellett vágyaiban és szükségleteiben aszketikus emberfajta benyomását keltette bennem. Ilyenformán páratlanul ellenálló volt minden hétköznapi kísértéssel – a szaténokkal, az asszonyokkal, a finom ételekkel – szemben, amelyek néhai gazdáját, a bíborost rabul ejtették. Vajon ez az az ember, akit keresek, hogy segítségemre legyen a nagy ügyem megoldásában? Célzást tettem a kényes „problémára". Cromwell bólintott.

Néhány nappal később megüzente, hogy lenne néhány „javaslata" a nagy ügyemet illetően. Így perdült táncra egyik eufémizmus a másikkal.

Meghívtam Cromwellt, hogy találkozzék velem személyesen,

és vitassuk meg a terve részleteit. Erre nagyon is készségesen vállalkozott.

Mindjárt a reggeli mise után jelent meg a dolgozószobámban, sötét, egyenes szálú haja nedves és jól fésült volt, sapkáját a kezében tartotta. Még nem reggeliztem, és nemigen számítottam rá, hogy ilyen korán érkezik. Egy tálcán sült angolna, sör és sajt várt rám az asztalomon. Éhesen pillantottam rá. Mindazonáltal Cromwellhez fordultam, és köszöntöttem.

– Nagyon érdekfeszítőek voltak az írásos javaslatai – kezdtem, miközben felvettem őket az asztalomról, és meglengettem a kezemmel. – Sokat gondolkoztam rajtuk. – Ha válaszra számítottam, nem kaptam; Cromwell mozdulatlanul állt, és figyelt. – Szeretném, ha bővebben kifejtené a tervét – folytattam. – Fárasztó minden dolgot papírra vetni.

Cromwell elmosolyodott, tudván, hogy mire célzok. Kérdőn körbepillantott a helyiségben.

– Nincs itt senki, Cromwell – mondtam. – Nyugodtan beszélhet. – Bizonyítandó az állításomat, és mert derűs hangulatban voltam (az utóbbi időben riasztóan ingadozott a hangulatom, olyannyira, hogy reggeli után gyakorta lelkesült kedélyállapotban voltam, a délután közepére meg nekibúsultam, ami korántsem jellemző rám), odaléptem egy faliszőnyeghez, és rásóztam. Csak por szállt elő, semmi más.

Leültem egy kicsiny zsámolyra; Cromwell ekkor megengedte magának, hogy ő is leüljön, és a zsámolyát közel húzta az enyémhez.

– Tessék, felség. Alaposan áttanulmányoztam a kérdést. És szerény véleményem szerint ez sokkal nagyobb horderejű ügy, mint maga a házasság. A házasság pusztán Isten módszere volt, hogy más gondolatokat nyisson meg felséged számára, hogy tűnődésre késztesse olyan dolgokon, amelyekre eddigelé nem gondolt.

– Milyen dolgokon? – kérdeztem. Cromwell hízelgéshez folyamodott, mint előtte oly sokan. Ez untatott. Megcsapta az orromat a sör és az angolna illata. Hadd mondja tovább!

– Hogy felséged némely alattvalói csak félig-meddig alattvalók. – Elhallgatott, és jelentőségteljesen felvonta a szemöldökét. Ennek vélhetően kíváncsiságot kellett volna ébresztenie bennem, de egyszerűen csak butaságnak gondoltam a dolgot. Összevontam a szemöldökömet, mire Cromwell sietve folytatta. – Az egyháziak. Ők engedelmességet fogadnak a pápának. Hogyan lehetnek akkor felséged hűséges alattvalói? „Egyetlen ember sem szolgálhat két urat", mint Miurunk…

– Igen, igen – szakítottam félbe. – De ez mindig is így volt. A mennyei királyság és a földi királyság elkülönül egymástól.

– Csakugyan, felség? Ha egy alattvaló fővesztés terhe mellett úgy dönt, hogy a saját királya helyett egy idegen uralkodónak engedelmeskedik… mi ebben a mennyei? Ez vajon nem árulás? – Szünet. – Felséged vajon nem felelős valamennyi alattvalójáért? Isten nem helyezte őket felséged kezébe, hogy oltalmazza őket? A régi időkben nem voltak pápák, csak keresztény fejedelmek, akiknek feladatuk volt megtartani az igaz hitet…

Folytatta a rendkívüli teóriáját, miszerint minden egyes

ország fejét azért ruházta fel Isten hatalommal, hogy oltalmazza az alattvalóit testileg és lelkileg egyaránt; hogy ő a legfelsőbb hatóság a földön mindkét szférában; és hogy az egyház neki tartozik engedelmességgel, nem Róma püspökének, aki csupán bitorló. A hatalom visszaszerzése magamnak csupán helyreállítása a dolgok ősi, helyes és Isten által rendelt állapotának.

– Így akarja Isten – fejezte be Cromwell. – Ő elégedetlen a jelenlegi állapottal, amely az igazság kiforgatása. Ezért léptek színre olyan próféták, mint Wycliffe, Husz és Luther. Ezért győzetett le Róma, és alacsonyodott a pápa a császár reszkető foglyává. Ezek mind jelek. Jelei annak, hogy felségednek vissza kell állítania a dolgok helyes állapotát. Máskülönben súlyosbodni fognak a büntetések. Emlékezzék, mi történt Izráelben, amikor Áháb…

– Igen, igen. – Nem bírtam tovább az éhséget; a sörös kupa után nyúltam. – Érdekes teória – mondtam végül. – Szavak. Wolsey is tele volt szavakkal. Mi van a tettekkel?

Kíváncsi voltam, vajon ezt is olyan jól kidolgozta-e. Nem csalódtam. Cromwell buzgón előrehajolt; gyíkszerű szeme visszatükrözte a reggeli fényt.

– Az emberek nyögnek a szörnyű teher súlya alatt – mondta. Ki kell gyógyítanom ebből az extravagáns beszédmódból, amit felvesz. Anne-en kívül senki nem tud egyszerű angolsággal beszélni hozzám? – De nincs hatalmuk, hogy kiszabadítsák magukat. Csakis egyetlen személy tépheti el a kötelékeiket. A király.

Felmordultam.

– Hogyan?

– Felségedet követni fogják, ahogyan Izráel gyermekei követték Mózest.

Ez az utolsó hasonlatot felettébb túlzónak találtam. Miért ne engedném meg magamnak, hogy befaljam az angolnát? Ez az önjelölt szónok nem érdemel tőlem semmiféle tiszteletet. Odahajoltam, és kiválasztottam egy ízletesnek látszó darabot.

– Kérem, beszéljen egyszerűen – mondtam végül.

Cromwell elvigyorodott – ilyet évek óta nem csinált senki a jelenlétemben. Félretéve a megalázkodást és a hiperbolát, akár egy nehéz kabátot, ugrott egyet a hangja.

– Az egyház képtelen önmaga kiszabadítására. Az emberek nem tudják megtenni, hacsak nem általános lázadással, ahogy német földön történt, ami nekünk egyáltalán nem hiányzik. Nem. A lázadást, az elszakadást felülről kell vezérelni. És legfőképpen: *egyáltalán nem szabad lázadásnak látszania*. Az emberek, még az elvetemültek is szeretik úgy érezni, hogy a rend örökkévaló. Még amikor leromboljuk, akkor is fenn kell tartanunk a külső struktúráját.

Cikázott a szeme. Tébolyodottnak, eszelősnek tűnt. Vettem még magamnak az angolnából, mintha az, hogy van a számban valami, elnyomhatta volna a fejemben a nyugtalanságot.

– Az egyházat érintetlenül kell hagyni – folytatta Cromwell. – Meg kell tartania az összes múltbéli külsőségét. Szó sem lehet a falak fehérre meszeléséről, a szobrok összetöréséről. Minden úgy lesz, mint mindig, kivéve egyetlen dolgot: az angliai egyház legfőbb vezetője nem a pápa, hanem a király lesz. A lázadás nem alulról, hanem inkább felülről lesz vezérelve és előírva. És az emberek bárányok módjára követik

majd, ahogy mindig is szokták. – Cromwell hátradőlt, és diadalmasan összekulcsolta a kezét a hasán.

– Csinos kép. És hogyan valósítandó meg?

– A parlamenttel. Az fogja felhatalmazni felségedet. Akkor azt csinálhat, amit akar. Semmisséget adhat önmagának.

– A parlament emberekből áll. Az emberek mind helytelenítik a válásomat Katalintól. Valójában – ismertem el mogorván – többségük helyteleníti. A nép nagy része együtt érez az özvegy királynéval.

– De egy emberként zokon veszik az egyház kiváltságait. Legyen ez az ék, amely elválasztja felségedet Rómától. Az egyház ellen könnyen támadásra vezethetők. Miután ez megtörtént, felségednek hatalmában áll majd tetszése szerint cselekedni. Feltéve, hogy végig vakon tartja őket.

Merőn néztem rá, nem annyira a javaslatai döbbentettek meg, hanem a vidámság, amellyel előadta őket. A hallgatásomat engedelemnek vette, és folytatta.

– Közben behódolásra kényszerítheti felséged az egyházat. Támadja meg őket valami mondvacsinált vétségért; fizettessen velük büntetést, és miközben ezt teszi, ismertesse el velük magát az egyház fejének. Ezzel precedenst teremtenek, suta helyzetbe hozzák önmagukat… És miután mindez megvan, nekiláthat felséged a kolostorok feloszlatásának! – fejezte be Cromwell lendületesen.

Bizonyára rémület suhant át az arcomon, mert sietve folytatta:

– Idegen testek, felség! A jövedelmeiket Anglián kívülre küldik, úgy véreztetve ki az országot, ahogyan a piócák véreztetnek ki egy beteg embert! És feslettek! Az

erkölcstelenség! Gazdag szajhák válnak apátnővé, a szerzeteseknek pedig az összes környező faluban ivadékaik vannak. Közmondásossá vált a bujaságuk! Már Chaucer is írt az erkölcstelenségükről, Gaunti János idejében. Nem használ az országnak, hogy kiszívják az erőforrásainkat, és Krisztusnak sem használ, hogy ilyen képviselői vannak!

A fényűző Szent Lőrinc perjelségre gondoltam, ahol a király szeretője és fattya menedéket kapott… De gondoltam a mézszínű kövekből rakott kolostorokra is, amelyek a földet pettyezték, és a szerzetesekre, akik földműveléssel, kéziratok tanulmányozásával, juhok nevelésével, gyapjú szövésével töltötték az idejüket, és menedéket adtak utazóknak, zarándokoknak, csavargóknak. Nélkülük…

– Nem – mondtam. – Nem. Ők hasznosak.

– A romlottság melegágyai – sziszegte Cromwell. – Minden jó és jámbor szerzetesre jut tíz, aki részeg dorbézolással tölti a napjait. Nem véletlen, hogy a legjobb borok a kolostorokból származnak! Azt képzeli felséged, hogy az éjszakáikat a sivár celláikban töltik, imádsággal, böjtöléssel, önmaguk ostorozásával! Csak a lordkancellár teszi ezt. Nem, a szerzetesek… én mondom felségednek, azok egy átizzadt ágyban henyélnek egy falusi cafkával, miközben Krisztus letekint rájuk a feszületről!

Cromwellt elragadta a hév. Miről beszélt a lordkancellárt illetően? A sörös kupám után nyúltam, de nem óhajtottam neki hasonló kupát kínálni. Úgy tűnt, mintha még közelebb nyomulna hozzám. Nem szerettem az olyan embereket, akik túlságosan közel jönnek. Hátrébb húztam a zsámolyomat.

Cromwell felsóhajtott, és mintha kiengedett volna.

– Látom, nem hisz nekem felséged. Csak azokra a kedves szerzetesekre és apácákra gondol, akikről történeteket hallott. Csak engedje meg nekem, hogy átvizsgáltassam ezeket a „vallási házakat”. Ez minden, amit kérek. Aztán ítélje meg maga az eredményt. – Ocsmány, hízelgő lett a hangja.

– Később. – Egyelőre nem akartam többet hallani erről. Fájdalmat okozott. – A parlament – mondtam, visszatérve egy kényelmesebb témához. – Mit javasol, hogyan lehetne erre a célra használni?

Cromwell mindent kigondolt. A parlament megtámadja az egyházat, és olyan törvényeket hoz, amelyek megfosztják az egyházat a hatalmától, mindvégig arra gondolva, hogy csupán a gyűlöletes papi kiváltságokat és a külön kánonjogot korlátozza, amely lehetővé teszi az egyháziak számára, hogy a saját bíróságaik ítélkezzenek felettük, és így kibújjanak a világi igazságszolgáltatás alól.

Az egyház eközben arra kényszerül, hogy a kezembe adja át a hatalmát. Ennek következtében az egész egyház a király alávetettségébe kerül. Az alsópapság lemond a jogi kiváltságairól, a főpapok pedig elismerik a királyt végső bírájuknak. Lépésről lépésre zajlik, és majd csak a végén áll össze a dolog. Akkor megszerezhetem a hatalmat a saját országomban. És véget vetek Angliában a pápa joghatóságának. És abszolút uralkodó leszek. És megszabadulok Katalintól. És gazdag leszek.

Ahogy Cromwell kifejezte a maga kedélyes módján, mintha csak az időjárásról beszélne:

– Az angliai egyházi jövedelmek a korona jövedelmének két és félszeresére rúgnak. Kár, hogy ez Rómába megy. –

Meghajolt, és távozott.

Utána bámultam. Legyek az angol egyház feje? Romboljak le egy ősrégi építményt?

Immár teljes erejével ömlött be a napfény a déli ablakokon. Amit Cromwell indítványozott, az forradalomnak számított: változtassak meg Angliában mindent, és eközben szabadítsam meg magamat.

Verőfényes volt a szoba. Eszembe jutott, milyen türelmetlenül választottam bútorzatot ezekbe a szobákba több mint húsz évvel korábban. Örültem, hogy apám régi, viseltes bútorait az új, lakkozott, itáliai divatú bútorokra cserélhetem, hogy leszaggathatom a molyette faliszőnyegeit, és újakat rendelhetek.

De hogy lebontsam a dolgok ősi rendjét? Hogy újraalkossak egy királyságot? A káosz. A por. A fájdalmas átmenet, amikor minden kietlenül és rútan hever, a régitől megfosztottan, és az újjal még nem felruházva. De ha a régi rothadt? Ha Isten úgy rendelkezett, hogy döntessék meg, ahogyan a régi Róma? A romlottság, a métely, az építmény, amely nem képes többé önmaga fenntartására?

Volt egy imazsámoly a szobám sarkában, egy sötét sarokban. Fölötte egy alkóv nyílt, benne a Szűz elefántcsont szobra, amely alatt egy fogadalmi gyertya pislogott, a napszakhoz nem illőn. Feléje léptem, mivel nem tudtam, hová is menjek.

A Szűz letekintett rám, és egyetlen tünékeny pillanatig anyám arcát láttam az övében. Aztán ismét sima elefántcsonttá lett. Imádkoztam, iránymutatást kérve. De nem éreztem, nem hallottam belül semmit. Nem haladhattam tovább iránymutatás nélkül; ez túlságosan nagy horderejű

döntés volt.

Felkeltem a térdeplőről, és a magánlakosztályomba mentem. Le akartam dőlni, hogy töprengjek, és talán aludjam egy kicsit.

Nem volt senki odabent, aminek örültem. A szolgáim nem feltételezték, hogy napközben lepihenek; az adott pillanatban kétségtelenül a külső szobában az ebédre vártak. Halkan becsuktam az ajtót, és amint ezt tettem, valami halk nesszel leesett. Wolsey medáliája volt az, amelyet Itáliában készíttetett, és amely egy római jelenetet ábrázolt. Lévén égetett agyagcserép, összetört az ütődéstől. Óvatosan összeszedegettem a darabokat. Ez az a jel, amit kerestem? Vagy csak azért esett le a medália, mert kilazult egy szög a falban?

Aznap éjjel nyugtalanul aludtam, és többször felébredtem. Körbe-körbe járó szerzetesek és apácák jelentek meg az álmaimban. Némelyikük vádlón nézett rám. Mások csak békésen jártak-keltek, méheket gondoztak, és gyapjút szőttek, és földet műveltek, olykor fejjel lefelé. Aztán a pápa képe jelent meg, aki olykor Wolsey volt, máskor meg apám. Amikor apám viselte a pápai tiarát, vádlón nézett rám. „Hogyhogy mindet elköltötted? És mit csináltál az országommal? Adtál neki örököst? Hoztál új és igazságos törvényeket? Nem, ezt kétlem…” – Még miközben beszélt, könyörületesen elhalványodott a képe a belső szemem előtt.

Felébredtem – vajon aludtam egyáltalán ténylegesen? – a pirkadat előtti halovány derengésben. Eltűnődtem az álmaimon. Apám… Wolsey… a pápa. Egész életemben

kötelességtudó gyermeke voltam egyiknek vagy másiknak, rájuk bíztam a legbecsesebb vágyaimat és törekvéseimet. Igyekeztem elnyerni a tetszésüket, és soha nem sikerült. Így vagy úgy, mindig elvétettem a célt. Aztán újra próbálkoztam, hogy finoman közöljék velem, …*csak ez vagy az nincs teljesen rendben.*

Ennek immár vége. Végül, hosszú idő után végre önmagam ura leszek. Le a visszautasítók alkalmatlankodó hármasával. Úgy keltem fel, hogy eltökéltem, harcba szállok a hármas egyetlen élő tagja ellen.

XLIII

Azonnal zsinatot hívtam össze. Ez fontos volt a tervem szempontjából, mivel meg akartam lepni az egyháziakat, hogy ne sejtsenek semmit abból, ami rájuk vár. Amikor az összes magas rangú egyházi férfiú összegyűlt (a zsinat az egyházat egészében képviselő testület volt), döbbenten hallgatták, hogy a preamunire statutum megsértése a vád ellenük, vagyis az, hogy előzetes uralkodói jóváhagyás nélkül hirdettek ki Angliában pápai bullákat. Csak százezer font bírság megfizetése árán nyerhetnek bocsánatot… a bírsággal és egy ártatlan dokumentummal, amelyben sajnálkozva elismerik gonosz kihágásukat, amelyet valamennyien aláírnak, és véletlenül az angol egyház fejének titulált királyhoz intéznek. Ilyen egyszerű dolog, nemde? Sokkal egyszerűbb, mint Wolsey végeérhetetlen konspirációi és rafinériái, amelyek Kelemen karját lettek volna hivatottak kicsavarni. A sok-sok követ, a sok-sok pergamen mit sem jelentett összevetve azzal a pergamendarabbal, melyen az a négy elsöprő erejű szó állott.

A zsinat ellenkezett, esedezett, megpróbált kifogásokat keresni. De végül megadta magát, megfizette a pénzt, és aláírta a dokumentumot. Az ország legfőbb egyházi testülete egyszerűen fejévé nyilvánította a királyt.

Kíváncsian vártam Kelemen pápa reakcióját. Ez bizonyosan cselekvésre sarkallja majd a csökönyös, ám gyenge akaratú fickót, és megérteti vele, hogy szándékomban áll

továbbhaladni az úton, teljesen megszabadítva magamat és az országomat Rómától. Oly egyszerű lenne számára aláírni egy pergament, amellyel megszabadít engem Katalintól, és ezáltal megtartja az egyháznak Angliát és a kellemes jövedelmét – majdnem olyan egyszerű, mint a zsinatnak aláírnia a saját dokumentumát.

De nem. A csökönyös kecske nem adta be a derekát. Figyelmeztetéseket intézett hozzám, felszólítva, hogy kiközösítés terhe mellett hagyjak fel ezzel a magatartással. Megtiltotta, hogy bárki is szót emeljen a házasság érvénytelenítése mellett, amíg az ügyről nem születik „döntés" – Rómában, vélhetően. Nem értette meg a bolond, hogy Rómában nem fog olyan döntés születni, ami kötne engem? És ha igazán pártatlanságot akart, ahogyan elhitette, hallgatást írt volna elő az ügy bármiféle vitatására nézvést, nem csak azoknak, akik a semmisség mellett foglaltak állást.

– Azzal sem törődöm egy fikarcnyit sem, ha tízezerszer kiközösít a pápa! – bömböltem, amikor értesültem a legutóbbi fenyegetéséről.

Cromwell és Anne voltak jelen ekkor. Anne örvendezni látszott; az utóbbi időben kétségbe vonta az eltökéltségemet az üggyel kapcsolatban. Azt hitte, hogy megingok majd. (Mind azt hitték, hogy meg fogok ingani. A régi Henrik megingott volna, de az új nem.) Anne tapsolt.

– Ó, helyes!

Cromwell csak elvigyorodott.

– Most aztán lesz majd vidám mozgolódás Rómában – mondta.

– Tegyen a pápa, amit óhajt a maga részéről, és majd

meglátja, hogy én mit teszek a magaméról!

Én a magam részéről folytatni szándékoztam az angol egyház leválasztását római forrásáról, a parlamentet használva a rombolás eszközeként. Összehívtam a parlamentet, és az egyházra uszítottam.

A parlamenti képviselők készségesek voltak – sőt, lelkesek, akár vadászkutyák egy sebzett szarvas nyomában. Az egyház sebet kapott, és le akarták teríteni.

A támadás első csapása a hagyományos annaták, az egyházi javadalmak után szedett szentszéki adók Rómába áramlásának eltörlésére irányuló fenyegetés volt. Ez volt a pápa irhájának legsebezhetőbb pontja. A pápa nem tett semmit. A parlament előrenyomult, és eltörölte az annatákat. Az első lándzsa célba talált.

Másodszor következett egy törvény, amely megtiltotta a Rómához való fellebbezést, mivel a saját országában a király a legfőbb és végső tekintély.

Harmadszor jött egy intézkedés, amely megtiltotta a zsinatnak, hogy királyi jóváhagyás nélkül ülésezzen vagy határozatot hozzon, és felhatalmazta az uralkodót, hogy királyi bizottságot hozzon létre a kánonjog megreformálására.

Kelemen pápa nem tett semmit, csak hebegve fortyogott.

Negyedszer jött egy törvény, amely lényegében a király hatáskörébe utalta valamennyi püspök kinevezését. Mindjárt utána pedig egy másik, amely Kelemen számára életbevágó fontossággal bírt: Anglia nem fizeti többé Rómának a Péter-fillérek néven ismert tizedet.

Alapvetően csakis két dolog mozgat bennünket: a szeretet és a bírvágy. Mindkettő arra késztet, hogy kockáztassuk az

életünket, noha azt semmi másért nem tesszük meg. Kelement bizonnyal észhez téríti, hogy belerúgtunk a tiszteletreméltó pénzeszsákjába.

De nem. Vagy bolond, vagy valóban jó ember. Mivel nagyon is jól tudtam, hogy nem az utóbbi, ezért szükségképpen az előbbinek kellett lennie.

Egy végső törvény az eretnekségi vádakat érintette. Ahelyett, hogy az egyház döntött volna róluk, immár világi hatóságoknak kellett jelenteni őket, hogy azok ítélkezzenek. Az intézkedés roppantul közkedvelt volt a nép körében, és igencsak sarokba szorította az egyházat.

Ilyenformán, mire a parlament elvégezte a munkáját, az egyháznak nem sok hatalma maradt Angliában. Én voltam a legfőbb vezetője; az irányító testülete nem tanácskozhatott, még csak püspököket sem nevezhetett ki a jóváhagyásom nélkül; Rómába többé semennyi pénz sem került. A pápa elveszítette a szigeten élő alattvalókat, akiket eredetileg Szent Ágoston nyert meg a hatodik században.{5}

* * *

Nem szabad azt gondolni, hogy mindez gyorsan történt; vagy, hogy semmi más nem zajlott, miközben a parlament ülésezett. Valójában továbbra is abban leledzettem, amit a franciák *ménage à trois*-nak neveznek. Hivatalosan még mindig Katalin férje voltam. Még mindig mint király és királyné léteztünk, továbbra is együtt jelentünk meg minden ünnepségen és fogadáson. A palota másik végében elszállásolt Anne hivatalosan továbbra is Katalin udvarhölgyeként szolgált.

Tűrhetetlen és mindamellett nevetséges szituáció volt ez. A legmókásabb az volt, hogy ez a *ménage à trois* különbözött az összes többitől egy lényeges szempontból: nem háltam egyik asszonnyal sem.

És gyötörtek mindenfelől. Sokan az udvarban, akik eleinte támogattak engem, kezdtek meginogni. Az emberek továbbra is éljenezték a „jóságos Katalin királynét”, valahányszor kilépett a palotából, és pocskondiázták Anne-t.

Anne és én gyakran jártunk az obszerváns ferencesek kápolnájába a Greenwich palota mellé. Rendszerint gondolatébresztő prédikáció hangzott el a szószékről, a mindig áhítatot ébresztő mise kíséretében. Ámde amikor egy viharos februári napon misére érkeztünk, még onnan is támadás ért engem.

Hideg és nyirkos volt a kápolna belseje; a parázstartók nem akadályozták meg, hogy a hideg bevegye magát oda. Láttam, amint Anne időről időre meg-megborzongott. Olyan sovány volt, hogy még az állandóan viselt prémek sem igen enyhítettek a folyamatos didergésén és vacogásán. Karácsony óta számos alkalommal megbetegedett.

A szerzetes beszélni kezdett. De ahelyett, hogy érdekes teológiai premisszával szolgált volna, elkezdett kiabálni.

– Emlékeztek-é Áháb király történetére? – ordította. – Áháb Izráel királya volt. De elhagyta Istent, és hamis istenekhez fordult. Igen, Izráel királya Baált imádta! Bármennyire gonosz volt is, akadt mellette egy még gonoszabb: a felesége, Jezabel. Ő még nagyobb gyalázatosságokra ösztökélte. Illés próféta megpróbálta figyelmeztetni. De Áháb Jezabel kreatúrája volt,

nem az Úré! Végül Áháb megkívánt egy szőlőskertet, mely nem messze terült el a palotájától. Egy Nábót nevű emberé volt. Áháb vételi ajánlatot tett Nábótnak, de az visszautasította. Áháb király nem szokott hozzá a visszautasításhoz. Soha nem állták útját. Hazament, és duzzogott. Jezabel megkérdezte, mi bántja, és amikor Áháb elmondta neki, a gonosz asszony elmosolyodott és így szólt: „Gyere, egyél, és szedd össze magad; ajándékba adom néked Nábót szőlőskertjét”.

A szerzetes itt szünetet tartott, és ádázul körbepillantott, mint egy gubbasztó bagoly, mely patkányokat keres.

– És mit tett? Ünnepséget rendezett, amelyen Nábót kapta a főhelyet, majd fizetett két hazudozónak, hogy jöjjenek be, és illessék őt nyilvánosan a váddal, miszerint szidalmazta Istent és a királyt. A tömeg elhitte ezt, kivonszolták őt a városon kívülre, és halálra kövezték. Így „ajándékozta” Jezabel a szőlőskertet a férjének.

A gyülekezet immár némán csüggött minden szaván.

– Ámde Illés elment a királyhoz, és ezt mondotta neki: „Ezt mondja az Úr: Ugyanazon a helyen, a hol felnyalták az ebek Nábót vérét, ebek nyalják fel a te véredet is! És az ebek eszik meg Jezabelt Jezréel kőfala előtt.”

Ekkor már a szél fütyülését is hallani lehetett odakintről a vastag kőfalon keresztül, annyira nagy lett a csend a kápolnában.

– Most ebben az országban hasonló dolog zajlik. Egy király hátát fordította Istennek és Isten igaz helytartójának, és hamis istenek után járva kéjeleg!

– Egy király úgy sóvárog a pénz és az evilági dolgok után,

hogy nem csak Nábótot, hanem magát Istent is megrabolja! Egy király, aki megmámorosodott a saját Jezabeljétől, egy asszonytól, aki romlást hoz reá és az egyházra. Azt mondom nektek, amit Illés mondott Áhábnak: Az ebek fogják felnyalni a véreteket!

Anne elsápadt. A gyülekezetben mormogás támadt. A szerzetes vészjóslón meredt rám. Arra számított, hogy bűntudatosan megsemmisülök. Feltett szándékom volt csalódást okozni neki, és továbbra is nyugodtan ültem a királyi páholyban.

Később, a lakosztályában Anne összeomlott és zokogott. Nekem tántorodott, és úgy könyörgött, hogy tartsam, ahogy korábban még soha nem láttam.

– Ejnye-ejnye, kedvesem! – mondtam. – Ha királyné lesz, meg kell tanulnia uralkodni magán. Nem engedheti, hogy kihozza a sodrából minden apróság, amit holmi bolondok szájából elhangzik. Ez csak egy önjelölt próféta volt. A jövő héten választ adatok neki valakivel ugyanarról a szószékről; meglátja. Fel a fejjel, kedvesem! Nézze. Hoztam kegyednek…

– Többről van szó… nem akartam elmondani… aggasztani fogja… de kénytelen vagyok…

Anne összefüggéstelenül beszélt. Nyilvánvalóan felzaklatták a bibliai utalások. Gyengéden megfogtam a kezét, és a kandallóhoz vezettem, ahol leültünk. Aztán kiöntöttem mindkettőnknek egy-egy kupa bort, és feléje nyújtottam. Remegő kézzel vette el.

– Na már most, miféle hitelt adhat annak, amit mondott? Ez egy fanatikus volt, aki ránk akart ijeszteni. Mint az a képtelen

„Kenti Szent Cselédlány”, az összes „jövendölésével”, aki vidéken vándorolva hirdeti a végzetünket.

– Gyűlölnek engem – mondta Anne. – Gyűlölnek engem, gyűlölnek… ó, rettenetes volt!

– Nem olyan rettenetes. Hallottam rosszabbat.

– Nem. Nem a prédikáció. A… az incidens. Megpróbáltak megölni.

– Kicsodák?

– Asszonyokból álló csőcselék. A múlt héten. Egyedül vacsoráztam az egyik királyi csónakházban a Temze mellett. Aztán bejött az egyik szolgáló, mondván, hét-nyolcezer asszony közeleg husángokkal és kövekkel felfegyverkezve. Az volt a szándékuk, hogy amikor távozom, rám támadnak és megölnek! Kinéztem az ablakon, és láttam, ahogy közelednek. Igaz volt! Kirohantam a csónakosaimhoz, és éppen akkor keltünk át a Temzén, amikor megérkeztek. Nagy üvöltözésbe kezdtek, köveket dobáltak utánam, és rikoltoztak meg átkoztak engem! – Anne megborzongott. – Mindenki engem átkoz. Ilyen sok átkot egyáltalán hogyan is remélhetek megúszni?

– Miért nem mondta el ezt nekem?

– Mert… nem akartam, hogy még több dolog miatt aggódjék. És mert amíg el nem mondtam, furcsamód azt hihettem, hogy nem is történt meg igazából. Most már valóságos.

– Eszement asszonyok csődülete, semmi egyéb. Tele van velük az ország. Ne feledje, hogy tíz ember közül egy alkalmasint félőrült, és Angliában több mint hárommillió ember él. Így hát sok a tébolyodott. Nem jelent ez semmit – bizonygattam mindkettőnknek. – Nem jelent semmit.

XLIV

De persze jelentett. Amit Anne mondott, igaz volt. A nép nem szerette őt. Részben azért, mert még mindig szerették Katalint, részben pedig azért, mert nem tetszett nekik, hogy egy király feleségül vegye egy alattvalóját. A nagyapám, IV. Eduárd megcselekedte, és ez hatalmas rosszallást keltett, noha ő nem kényszerült egy másik feleséget félretolni, hogy így tehessen. Ámde a szerelmem és az eltökéltségem oly nagy volt, hogy ez nem rettentett vissza engem.

Mindeközben a *ménage à trois* egyre elviselhetetlenebbé vált. Vadászkirándulásokon és országjáró körutakon kénytelen voltan Anne-t hátrahagyva Katalinnal lenni. A York Place-ben viszont – Wolsey megürült londoni palotájában – Anne és én Katalin nélkül laktunk, mivel az, lévén egyházi szálláshely, híján volt a királynéi lakosztálynak. Ott Anne és én úgy tehettünk, mintha férj és feleség volnánk; Anne az oldalamon, a főhelyen ülhetett estélyeken és mulatságokon. Másnapra azonban ez véget ért. Mindig volt valami követfogadás, ami miatt kénytelen voltam Westminsterbe és az elterebélyesedett Katalinhoz menni.

A kétségbeejtő helyzet 1531 nyarán érte el tetőpontját. Négy év telt el azóta, hogy Wolsey összehívta a „titkos” törvényszékét az ügyemet tárgyalandó, és kettő Campeggio és Wolsey balvégzetű legátusi bírósága óta. Éppen betöltöttem a negyvenedik évemet, és a születésnapom a szokottnál

melankolikusabb érzéseket váltott ki belőlem. Tizennyolc éves koromban nemzettem az első gyermekemet; de immár negyven voltam, és nem volt törvényes örökösöm.

Úgy volt, hogy a nyári hónapokat Windsorban töltöm. Katalin szemlátomást eltökélte, hogy a nyomomban marad. Ha a kertbe mentem, hogy egyedül sétáljak, követett; testes, fekete alak jelent meg a verőfényben. Ha hirtelen felhőszakadás idején, amikor az eső lándzsák módjára záporozott az ablakok alatti magyal- és rózsabokrokra, a galérián sétáltam, biztosra vehettem, hogy felbukkan az ajtóban, és elkülönült árnyékként mögöttem lépdel majd.

Nemcsak megpróbált rám tapadni, ragadós anyaghoz hasonlatosan, melyet üvegesek használnak, hogy ólmozott keretekbe rögzítsék a tábláikat, hanem arra is kísérletet tett, hogy Anne-t távol tartsa tőlem, arra kényszerítve őt, hogy órákon át kártyázzék vele. Amíg Anne kénytelen volt Katalinnál ülni és tromfolni, addig nem sétálhatott velem a folyóparton vagy a kertben. A felszínen Katalin egész idő alatt ügyelt a nyájasságra, ám egész idő alatt áruló leveleket írogatott a pápának és a császárnak. Csupán egyszer fedte fel az igazi érzéseit Anne iránt. Az egyik végeérhetetlen kártyaparti során Anne történetesen szert tett egy királyra.

Katalin így szólt:

– A szerencse a kezére játszott egy királyt, Lady Anne. De kegyed nem olyan, mint mások. Mindent nyer, vagy semmit.

Ez nem folytatódhatott. Nem tudtam tovább elviselni. Katalin puszta látványától reszkettem elfojtott haragomban. Tudtam, hogy el kell mennem, és az egyetlen módja annak, hogy ezt

megtegyem, az volt, ha megteszem.

Szóltam Anne-nek, hogy készülődjön, és hogy kora reggel indulunk vadászkirándulásra és országjáró körútra.

Aznap éjjel roppantul felszabadultnak éreztem magamat, és jó kedvem volt. Egyenként elvagdostam a kötelékeket, amelyek egy holt múlthoz fűztek, tehetetlenné tettek és dühíttek – Wolseyt, a pápát, Katalint. Lelkesen csomagoltam a körútra.

WILL:

Henriket gyávasággal vádolták, amiért sosem találkozott az úgynevezett áldozatával, miután elhatározta, hogy megszabadul az adott személytől. Egy hajnalon úgy lopózott ki a windsori kastélyból, hogy el sem búcsúzott Katalintól; a végén kerülte a találkozást Wolseyval; kimért léptekkel távozott a májusi tornáról, amikor Anne elejtett egy keszkenőt valakinek, akit Henrik a szeretőjének vélt, és többé nem találkozott vele; nem volt hajlandó találkozni Catherine Howarddal vagy Cromwell-lal, miután tudomást szerzett a „bűneikről”.

Ámde őt ismerve úgy vélem, hogy inkább óvatosságból cselekedett úgy, ahogy. Katalin és Wolsey egyaránt többször is kijelentették, hogy ha csak egy órát tölthettek volna a jelenlétében, rá tudták volna beszélni, hogy gondolja meg magát. Nos, ő tisztában volt ezzel, és úgy döntött, hogy távol tartja magát tőlük, nehogy meginogjon. Alapvetően és meglehetősen szentimentális volt, és könnyen

meghatódott. De tudta, hogy mit kell tennie, még ha fájdalmas volt is, és nem akarta, hogy lebeszéljék arról, amit eltökélt.

VIII. HENRIK:

Júliusban jártunk, és még a hajnal is enyhe volt. Akárha órák óta fel lettem volna öltözve, és ahogy álltam az udvaron, várva, hogy előhozzák a lovakat, vártam, hogy az ég kivilágosodjék – és hogy Anne megjelenjen. Végül meg is jelent, szürke vadászöltözetben és sapkában. Jószerével láthatatlan volt, ahogy keresztüljött a halovány hajnalon. Rám mosolygott, majd ásított egyet. Tőlem eltérően, ő jól aludt.

A kicsiny társaságunk – csak jómagam, Anne, a fivére, George, az unokafivére, Francis Bryan és öt lovász – akkor hagyta el a kockaköves udvart, amikor az ég keleten világosodni kezdett. A lópaták kopogását természetellenesen hangosnak érzékelte a fülem. Gondolom, a lelkem mélyén attól féltem, hogy Katalin meghallja.

Miután a kastély messze a hátunk mögött maradt, könnyebben lélegeztem. Ekkorra felkelt a nap, és szép, nyári időt ígérve sütött. Anne mellettem lovagolt, amire keservesen vágytam a nyári körútjaimon az előző négy esztendőben. A többiek diszkréten követtek bennünket.

Ahogy a zöld faágak alatt haladtunk, amelyek immár súlyosak voltak a teljesen kifejlett leveleiktől, Anne-re pillantottam, álmélkodva, milyen jól áll neki a szürke. Egyetlen szín sem akadt, mely ne illett volna hozzá – ami szokatlan dolog a nők esetében.

Amikor a lovaink egy keskeny ösvényen közel kerültek egymáshoz, Anne-hez hajoltam.

– Nem fogunk visszamenni – mondtam.

Anne zavartnak tűnt, aztán feszengeni látszott. Láttam, hogy a holmijaira gondol, a ruháira, ékszereire, könyveire, amelyek mind a windsori lakosztályában voltak.

– Később a holmijáért küldethetünk. Én bizonyosan több dolgot hagytam hátra, mint kegyed! – Majd megváltozott a hangom. – Igen, én többet hagytam hátra, mint kegyed. Hátrahagytam Katalint. Örökre.

Anne hitetlenkedve meredt rám. Én vakmerőn folytattam.

– Soha többé nem fogom látni! Gyűlölöm! Mindent megtett, ami hatalmában állt, hogy előidézze a romlásomat. És mégis úgy pózol, mint féltő feleségem. Nem, soha többé nem fogom látni!

Anne elmosolyodott.

– És hol fogunk megszállni ma este, szerelmem?

– Deerfieldben. Az ottani királyi vadászkastélyban.

Deerfield egy roskatag, düledező épület volt, amelyet Eduárd nagyapám módfelett kedvelt. Szerettem, mert nagyon különbözött a szokványos palotáktól. Csak tíz szobája volt, mindegyik durva deszkapadlóval, alacsony gerendás mennyezettel. A padlózatok lejtettek, mivel az alattuk lévő párnagerendák kezdtek megvetemedni. A földszinti nagyterem a kőkandallójával ebédlőként és melegedőként szolgált, valamint olyan helyiségként, ahol egyszerűen össze lehet gyűlni és beszélgetni.

Valahányszor ott jártam, megadta nekem az illúziót, hogy

csak egy hétköznapi ember vagyok, egy ember, aki vadászni ment, barangol a fák között, egyszerű szarvashús vacsorát eszik, és leül a tűz elé egy kupa borral, oldalán a kedvesével. Ezen az éjszakán ilyen ember voltam – és több.

Anne gyönyörű volt, ahogy a tűz fénye játszott az arcán. Mellette ültem, és csak figyeltem őt álmélkodva, hogy létezhet ilyen teremtmény. A meghitt emeleti hálószobára gondoltam, s benne a széles, bár kemény ágyra. Vajon Anne most már oda tudná adni magát nekem? Eltaszítottam Katalint.

Egyedül voltunk. Anne felé nyúltam, és megcsókoltam – eleinte lágyan, majd mohóbban. Hamarosan annyira felizgultam, hogy alig bírtam uralkodni magamon. Az ingmelle zsinórjaival babráltam, és meglepődtem, amikor tétlenül engedte, hogy kioldozzam őket, és a keblét dédelgessem, majd csókoljam. A tűz furcsa árnyékokat vetett az arcára és a testére, de ez csak fokozta az élményt. Végül talpra kecmeregtem, és felsegítettem Anne-t. Szó nélkül felmentünk a rücskös falépcsőn. Mire a szobám ajtajához értünk, annyira szenvedélyesen be akartam jutni, hogy berúgtam volna az ajtót, ha szükséges. De nem volt az. Az ajtó könnyedén nyílt; még nem zártam be. Amikor megfogtam Anne kezét, hogy bevigyem, ellenkezést éreztem. Határozottan megvetette a lábát odakint, a küszöb előtt.

– Nem… nem szabad – mondta.

Úgy éreztem, felrobbanok.

– Az ég szerelmére! Gyere be!

– Nem. És ha megteszem, elvesztem. – Gyengéden visszahúzott engem, magához, és mindvégig könyörögve nézett rám. – Nagyon akarom – mondta. – De nem tehetem. A

gyermekünknek törvényesen kell születnie. Máskülönben mindez semmiért van, és valóban az vagyok, aminek az emberek neveznek… a király nagy szajhája.

Mielőtt bármi egyebet mondhattam volna, kisiklott a szorításomból, és a folyosó végére szaladt, a saját szobájába.

Megint álmatlanul töltöttem az éjszakát.

* * *

A napok mindazonáltal kellemesen teltek. Napkeltétől napnyugtáig vadászgatással, minden este finom vadvacsorával, kobozmuzsikával és egyéb játékokkal a tűz mellett, és társalkodással.

Aztán megérkezett Katalintól a levél, amelyre vártam. Úgy tett, mintha minden a legnagyobb rendben volna; ez is egyike volt az émelyítő trükkjeinek. Sajnálkozott, hogy nem ébredt fel időben, és nem tudott elbúcsúzni tőlem. Örvendezne, ha tudná, hogy jól vagyok.

Soha nem voltam jobban, mivel eltűntem a szeme elől! Gyűlöletes szuka! Leültem, és azonnal papírra vetetem egy választ – közölve vele, hogy nem sokat törődik a lelki békémmel vagy az egészségemmel, mivel azon van, hogy tönkretegye mindkettőt. És valójában mindkettő sokat javult, mióta távol vagyok tőle. Úgy bocsátottam útjára az irományt, hogy át sem olvastam. Elegem volt Katalin gyerekes játszmáiból.

A következő hét békésen telt, majd érkezett egy újabb levél. Ebben Katalin szemrehányást tett nekem, mondván tartozom neki azzal, hogy személyesen elbúcsúzzam.

Miért? Tehát képes megróni engem? Vártam, amíg el nem jöttem Deerfieldből, és közel nem értem Londonhoz, majd összehívtam egy tanácsülést. Immár nem magánjellegű dolog volt ez, ami engem illetett, hanem államügy. Azt akartam, hogy mindenki tudja, mit csinálok, és miért. A tanáccsal közösen hivatalos levelet fogalmaztunk meg az özvegy királynénak, kinyilvánítva, hogy engedetlenségével olyannyira kedvem ellen cselekszik, hogy nem akarom látni többé.

Amikor egy hónappal később befejeztem az országjárást, a tanács újabb levelet küldött Katalinnak, közölve vele, hogy visszatérek Windsorba, és azt kívánom, költözzék át Wolsey régi házába, a More Parkba. Amíg ott van, válasszon egy állandó tartózkodási helyet, majd vonuljon vissza oda.

Megcsináltam. Megcsináltam. Alig tudtam elhinni magamról. Akkor miért éreztem az eufóriával elegy kétségbeesést?

* * *

A Katalintól való különválásom híre gyorsan terjedt, és nem mindig talált kedvező fogadtatásra. Sajnos egybeesett a parlament által az egyház megreformálására hozott intézkedések kezdetével. Olybá tűnt, az emberek úgy érzik, hogy minden régi leromboltatik, és nincs biztonságos menedék sehol.

1532. május 15-én a zsinat elismert engem az angol egyház fejének. Május 16-án More lemondott a kancellári tisztségről.

Bejött hozzám a hivatali pecsétjeivel, pontosan azokkal, amelyekről Wolsey olyannyira ódzkodott lemondani.

Emlékezetem szerint a legbelső szobámban olvastam. Felszólítottam More-t, hogy lépjen be – amire alig valakinek adtam engedélyt. Nem büszkeségből, hanem mert ez volt az egyetlen menedék, amit ismertem, és ha idegenek mászkáltak volna benne, az megszentségtelenítette volna. More azonban más volt.

– Thomas – mondtam, eléje menve, hogy köszöntsem. – Minő véletlen szerencse, hogy ma jött meglátogatni engem! – Ez volt az igazság; az utóbbi időben búslakodtam, és Thomas More mindig megnyugtató hatással volt rám. Aztán észrevettem, hogy fájdalom tükröződik az arcán. És hogy van valami a kezében. Csak nem ajándék… Thomastól?

– Felség – kezdte –, fáj nekem, hogy…

Ekkor már tudtam. Tudtam, mielőtt egyáltalán nekilátott kibontani a csomagot, ami nála volt. El akart hagyni engem.

– Ne, Thomas! – szakítottam félbe, mintha ekként cselekedve visszacsinálhatnám a dolgot. – Nem teheti! Szükségem van kegyelmedre!

– Felségednek senkire nincs szüksége, aki nem tudja jó lelkiismerettel támogatni a politikáját. Félek, a helyzet követelményei végül olyan terhet jelentenek számomra, hogy nem maradhatok tovább nyugodt szívvel felséged szolgálatában.

Thomas nem hagyhat el engem.

– Miért? – kérdeztem esengve.

– A zsinat határozata, amellyel aláveti magát a praemunire statutumnak, és elismeri felségedet az angol egyház fejének, nem hagy számomra választást. – More szürke szemével nyugodtan nézett az enyémbe.

– Ennek semmi köze a kancellárhoz!

– De nagyon is van köze, felség. Én vagyok felséged főminisztere. Ha nem tudom szívből támogatni az intézkedéseit, mi hasznomat látnák?

– Felbecsülhetetlenül hasznos. Az emberek tisztelik. A főrendek tisztelik. A külföldiek tisztelik. Nincs ember Angliában, akit nagyobbra becsülnének.

– Más szóval azt akarja felséged, hogy legyek kirakati figura, aki a szentség auráját kölcsönzi felséged cselekedeteinek. Igen szeretem felségedet, de még felségedért sem áldozhatom fel a lelkiismeretemet. Ez az egyetlen ékességem. Mint felséged tudja – nevetett fel More – nem fogadtam el semmilyen megvesztegetést. A Kérelmi Bíróságot éppoly szegényen hagytam ott, mint ahogy odakerültem, és a kancellárságot egy kicsivel szegényebben fogom otthagyni. Merem állítani, hogy hatalmas összeget költöttem a csónakosok díjára, akik innen Chelsea-be hordtak.

Nem volt válaszom. Igaz volt minden, amit mondott. Azt vártam tőle, hogy jóváhagyó pecsétet üssön a politikára, amelyet folytatok. More-ral az oldalamon mindenre bocsánatot nyerhettem. Mélységesen szégyelltem magamat.

– Thomas, szeretném, ha maradna – mondtam egyszerűen.

– Nem tehetem, felség – válaszolta ő, hasonlóképpen egyszerűen.

Ezzel lett vége. Kezembe nyomta a nagypecsétet meg az aranygallérját, szomorúan rám mosolygott, és távozott.

Thomas elment! A legvilágosabb fej, a legértelmesebb hang, a legmélyebb elme mindazok közül, akiket ismertem. Mindenki elhagy engem? Muszáj egyedül küzdenem? És miért

is küzdök? Időnként még csak nem is tudtam. Csak azt, hogy muszáj folytatnom.

XLV

Katalin elhelyezése további intézkedést igényelt, valamiképpen rendezni kellett. Nem engedelmeskedett a rendelkezésemnek, hogy válasszon magának „méltó helyet, ahová visszavonulhat”, és csökönyösen a More Park-i kastélyban, London közelében maradt.

Jól van hát. Döntök helyette én, és majd oda megy. A Bedfordshire-ben lévő Ampthillt választottam, egy uradalmat mintegy negyven mérfölddel Londontól északra.

Harminc tanácsos alkotta küldöttséget menesztettem, hogy átadják neki a következő utasításokat: két héten belül költözzék Ampthillbe; csökkentse kétharmadával a háztartása személyzetét; hagyjon fel azzal, hogy királynéként viselkedik; ismerjen el engem az angol egyház fejének.

Ahogy vártam, az utóbbi kettőre nem volt hajlandó. Kijelentette, hogy szívesen elbocsát a szolgálatából bárkit, aki nem ismeri el őt királynénak, és hogy a lelkiismerete soha nem engedné neki, hogy a „férjét” az angol egyház fejének ismerje el.

Ó! Ez az asszony, ez a makacs, gyűlöletes asszony! Ragaszkodni valamihez, ami nem létezik – milyen visszataszítóan siralmas!

Mária pedig… ő teljesen anyja lányának bizonyult, és egyáltalán nem az enyémnek, a velem szemben tanúsított viselkedésében. Megvető és durva volt, folyvást az anyjáról

beszélt és azokról a rossz dolgokról, amiket műveltem vele, meg az egyházról és azokról a rossz dolgokról, amiket az egyházzal műveltem. Igazából tanácstalan voltam, hogy mit tegyek a lányommal, hiszen szerettem, de tudtam, hogy immár teljesen szemben áll velem. Szomorúan az essexi Beaulieu uradalomba küldtem a tizenhat esztendős leányt, a saját háztartásával együtt.

Muszáj volt megfékeznem az országban megjelent kételkedőket és hitetlenkedőket. Mi hallgattatná el őket jobban, mint ha Warham, a canterbury érsek esketne össze engem Anne-nel? A királyság legmagasabb rangú főpapjaként ő mintegy pápa volt az emberek szemében. Ráadásul ő „esketett" össze engem Katalinnal. Ha ő vezetné az esküvőnket Anne-nel, az bármi másnál világosabban kinyilvánítaná, hogy az első házasság valójában érvénytelen. Ragaszkodni fogok hozzá, hogy ő tegye meg.

Ő azonban döbbenetes módon nem volt erre hajlandó. Sőt mi több, elítélt engem és az „érzéki vágyaimat", és komoran moralizáló álláspontot foglalt el a pápától való elszakadás ügyében. Dühösen faképnél hagytam.

Fel és alá járkáltam a szobámban, egyedül. Teljesen kilátástalannak tűnt minden. More elhagyott. Az ország legmagasabb egyházi méltósága nem látta jónak, hogy összeadjon engem Anne-nel. A pápa továbbra is fortyogott ellenem. Csak Anne és a parlament állt az oldalamon.

De éppen akkor, amikor úgy tűnt, hogy minden marad a régiben, minden megváltozott, a nyári széllökések hirtelenségével.

Isten közbeavatkozott, és Warham meghalt. Igaz, idős ember

volt, a nyolcvanas éveiben járt, de soha nem tudtam rászánni magam, hogy megszabaduljak tőle. Kisgyermekkorom óta hivatalban volt, és olybá tűnt, nem is annyira ember, hanem maga a hivatal ő, istenadta és örökkévaló.

1532 augusztusában jártunk, amikor Warham meghalt. Immár kereshettem új érseket – olyat, aki simulékonyabb a kívánságaimat illetően. És kit válasszak a tisztségre? Már tudtam a választ: Thomas Cranmert.

Cranmer megdöbbent, amikor tájékoztattam a döntésemről. Ő csak egyszerű pap, tiltakozott. Bizonnyal egy püspök…

Emlékeztettem, hogy Thomas Becket kevesebb volt; csupán egy szerpap.

– De felség… – dadogta –, ő igazán szent ember volt, míg én…

– Kegyelmed is szent ember. Efelől nincsen kétségem, Thomas. Ide hallgasson! Mindkettejük keresztneve Thomas? Vajon nem ómen-e ez?

Cranmer továbbra is úgy nézett, mint egy megvert kutya. Soha még senki, akit Canterbury érsekének jelöltek, nem fogadta ilyen csekély lelkesedéssel a rangemelkedése hírét.

– Megsürgetem majd a bullákat a pápánál, mármint Róma püspökénél, hogy a lehető leggyorsabban sor kerülhessen a beiktatásra. Jövő ilyenkor jól fogja ismerni Anglia prímásának feladatait!

Cranmer újfent búbánatos tekintettel nézett rám. Engem fellelkesített a döntés, őt meg lesújtotta!

– Igenis, felség – mondta végül. – Köszönöm, felség.

Immár tudtam, merrefelé visz az utam, világosan kirajzolódott előttem. Miután Cranmer lesz az érsekem, amit annak rendje és módja szerint jóváhagy majd a megtámadott (és hamarosan félredobandó) pápa, az én angol egyházam valóban törvényes lesz. A pápától megszabadult, általa mégis szentesített Cranmer legitim érsekként összead majd engem Anne-nel, és egyszersmind állást foglal a Katalinnal való úgynevezett házasságom ügyében.

Anne ujjongott. Végre, több mint öt év várakozás után felcsillant a fény az alagút végén. A bullák bizonyára hamarosan megérkeznek. Addig is tartogattam számára egy újabb örömteli eseményt: úgy volt, hogy Ferenc és én találkozunk Calais-ban, és neki kell elkísérnie, éppen mintha már ő volna a királyné. Ferenc az utóbbi időben együttérzést mutatott irántam és az ügyem iránt – gyanúm szerint azért, mert a császárnak ellenére volt –, és türelmetlenül várta, hogy találkozzunk és megvitassunk sok dolgot.

Első alkalom készültem átkelni a csatornán, hogy lássam Ferencet 1520 – tizenkét hosszú év – óta. Azóta mindketten elveszítettük a hajdani feleségünket, és újat szereztünk. Sok mást is veszítettünk, véltem, és nem szívesen tűnődtem ezen.

* * *

Mivel úgy volt, hogy Anne a feleségem lesz, és királyné, nagyon is helyénvalónak tűnt, hogy kezdje viselni az uralkodói ékszereket, amelyek még mindig Katalin birtokában voltak.

Küldöncöt menesztettem, hogy utasítsam Katalint az átadásukra, ő pedig azt a választ adta nekem, amire

számítanom kellett volna. A saját kezemmel írt írásos üzenetet követelt erre vonatkozóan, mivel „semmi más nem fogja meggyőzni arról, hogy a férjének olyannyira elment az esze, hogy képes legyen ezeket követelni tőle”. Nem hajlandó lemondani az ékszereiről „ama förtelmes célért, hogy olyan személy viselje őket, aki a kereszténység skandaluma, és szidalmakat és gyalázatot hoz a királyra”.

Miért folytatta a gyötrésemet? A cselekedetei csak bosszantóak és dühítőek voltak (de soha nem tudtak veszélyt jelenteni) számomra. Katalin kicsinyes és szánalmas volt.

Voltak, akik arra számítottak, hogy Anne és én Franciaországban kelünk egybe. De nem. Bármiféle házasságnak angol földön kellett köttetnie, angol pap által, hogy ilyenformán megkérdőjelezhetetlen legyen.

Amikor megláttam Ferencet, arra gondoltam, mennyire megöregedett. Aztán ráébredtem, hogy ő kétségkívül ugyanezt gondolja rólam. Egymásra meredve álltunk mindketten. Ezúttal nem az Aranybrokát-mezőn, csak egy egyszerű királyi udvarházban, a Calais-hoz tartozó területen kívül.

Ferenc most testesebb volt, és még ízléstelenebb öltözetet viselt. Az ifjúkori vidámsága egyfajta nyughatatlan cinizmussá keményedett. Az idő, amelyet a Károlytól elszenvedett veresége után spanyol fogságban töltött, nem sokat változtatott rajta azon kívül, hogy azóta még inkább eltökélten szentelte magát a vadászatnak és a szórakozásnak. Noha harmincnyolc éves volt, még nem lett belőle államférfi, és olybá tűnt, nem vesz tudomást efféle szempontokról. Kerek ötven évvel idősebbnek éreztem magamat nála. A legutóbbi öt

esztendő volt az oka ennek. Az elején ifjonc voltam, még Wolsey gyámkodott fölöttem, és a végére, jókora meglepetést okozva önmagamnak, teljesen a saját kreatúrámmá lettem. Bizonyos értelemben még hunyorogva álltam az új világ szélén; tanulmányoztam, és még nem szoktam hozzá.

* * *

Nem úgy alakultak a dolgok, ahogyan szerettem volna. Nagy hűhót váltott ki, hogy magammal vittem Anne-t – aki királyné volt, és mégsem volt királyné. Ferenc új felesége, lévén a császár húga (Ferenc kénytelen volt feleségül venni őt, hogy visszanyerje a szabadságát), természetesen nem volt hajlandó fogadni Anne-t. Nem volt hajlandó erre Ferenc saját húga, Marguérite sem. Ez fájt Anne-nek, mivel amikor gyermekkorában Franciaországban tartózkodott, Marguérite szolgálatában állt.

Ferenc végül sután felajánlotta Vendôme hercegnőt, egy olyan hölgyet, aki – hogyan is fejezzem ki – meglehetősen rossz hírben állott. Ez jobban sértette Anne-t, mint az összes többi visszautasítás. Végül Anne nem találkozott senkivel, hanem egyedül maradt Calais-ban, Katalin ékszereivel felcicomázva, miközben én Calais-n kívül négyszemközt találkoztam Ferenccel.

Sok megbeszélnivalónk volt. Legfőképpen a pápára és Károlyra, mindkettőnk rémeire és ostoraira vonatkozóan. Ferenc felvetette, hogy a házasságommal foglalkozó pápai tanács Franciaországban üljön össze. Azt ígérte, megmondja Őszentségének, hogy elfogadom ennek a tanácsnak a

döntését, bármi legyen is az. Jómagam szkeptikus voltam ez ügyben, de nem tudtam biztosan, még a lelkem mélyén sem, miként éreznék, ha ilyen sokára megkapnám a pápától a semmissé nyilvánítást.

Visszatértünk Calais-ba, ahol Anne-t hallgatagnak és kedvetlennek találtam. Megviselte őt lelkileg, hogy majdnem Franciaországban van, ahol a kora gyermekkorát töltötte, és mégsem léphet a földjére ténylegesen. A nővére a francia király ágyasa volt, és meleg fogadtatásban részesült. Maga Anne Ferencet éppúgy visszautasította, mint engem, és az lett a jutalma, hogy „dülledő szemű" ribancnak ítélték, és arra, hogy Franciaországban egy szajha fogadja őt – vélhetően mint egyenrangút?

Furcsa látványban volt részem, amikor Calais-ban beléptem a királyi lakosztályba. Anne egy kárpitozott székben aludt. A feje félrebillent, a szája nyitva volt, amely testhelyzet nagy szenvedélyt sugallt volna – ha nem lett volna nyilvánvalóan öntudatlan. A nyakában Katalin ékszereit viselte. Közelebb lépve láttam, hogy valamennyit magára vette: a fülbevalókat, a karkötőket, a nyakláncokat. Akárha elhatározta volna, hogy felölti mindet, ilyeténképpen semmibe véve a kiközösítettséget – kinyilvánítva tulajdonképpen, hogy csak azért is viseli az ékszereket. Még akkor is, ha társtalanul kell viselnie őket.

Megálltam, és néztem őt. Szegény Anne. Olyan fiatalnak tűnt, ahogy aludt, mint az a lány, akibe beleszerettem. Feladta értem a fiatalságát; elszenvedte a nyilvános rágalmakat; asszonnyá lett, és rám várt, hogy lépjek. Most ez a megalázó

franciaországi vállalkozás – mely örömöt kellett volna szerezzen neki – ismét a megszégyenülésével végződött. Milyen csökönyös, milyen gyermeki dolog felvenni az egykori királyné ékszereit, aztán álomba merülni.

Odaléptem hozzá; rendkívül szép volt a közeli asztalon álló jókora gyertya félig-meddig rávetülő fényében. A táncoló gyertyaláng vibrálva tükröződött vissza a nyaka körül lévő drágakövek metszett felületén.

– Anne. – Megérintettem. Nem moccant.

– Anne. – Ezúttal gyengéden megráztam. Lassan kinyitotta a szemét, és rám nézett. Zavartnak látszott.

– Ó – mondta végül, majd lepillantott a cicomákra. Nyilván titokban akarta viselni őket, és levenni jóval azelőtt, hogy megjelenek. Most feszengett.

– Gyakorolja, hogyan kell királynénak lenni – hallottam a saját hangomat. – Nincsen ebben semmi rossz.

Megrázta a fejét, és próbált magához térni.

– El… elaludtam – motyogta.

– Azt látom. – Felnevettem. Ő nem. Ehelyett kényszerítette magát, hogy felkeljen a székből, és elkezdett ütemesen fel és alá járkálni a szobában, mindvégig egy kis csipkedarabot gyűrögetve a kezében. Hosszú ideig nem szólt semmit. Úgy nézett ki, mint egy tébolyodott. Végül félbeszakítottam az izgatott ide-odajárkálásban, ahogyan egy alvajárót állít meg az ember.

– Anne, mi a baj? – kérdeztem annyira gyengéden, amennyire csak tudtam. De még mindig kifejezéstelen tekintettel meredt rám – nyitva volt a szeme, de nem tükröződött benne megértés.

– Anne – csökönyösködtem –, el kell mondania nekem, mi emészti ennyire.

Komoran pillantott rám, mintha tudná, de vonakodna elmondani. Ugyanezt a fényt láttam Mária szemében, amikor még csak hét-nyolcéves volt, és valami rosszat csinált.

– Csak… csak… szomorú vagyok. – Megérintette az ékszereit. – Szeretem megérinteni őket. Fenségesek. És amikor egyedül vagyok, hinni tudok mindabban, amit ígért… hogy a felesége leszek, és hogy egy nap tisztelettel bánnak majd velem Franciaországban, és maga a francia király fogad majd, nem a szajhája. – Felém lépett, a kezébe fogta az arcomat. – Ó, Henrik. Anglia királya az egyetlen barátom.

– És kegyedből Anglia királynéja lesz – biztosítottam. – Utána pedig sok barátja lesz. Olyan sok, hogy nem fogja tudni, kik a barátai igazából.

Anne felnevetett, félig-meddig elfojtva a nevetését. – Mindenki így beszél, akinek hatalma van. De én úgy képzelem, hogy mindig ismerni fogom a barátaimat.

– Tehát úgy gondolja, hogy akinek hatalma van, az hátrahagyja az érzékelését?

Anne sarkon perdült.

– Bizony, úgy. Mert senki nem mondja meg neki az igazat. Mindenki a saját érdekét keresi, inni jön mindegyik, mint ló az itatóvályúhoz. És előzőleg hízelkednek.

Megrándult az arcom.

– Anne. Legyen barátságos egy kicsit.

– Soha. Mivel ők nem voltak barátságosak *hozzám*!

– Én az voltam.

– Időnként. – Anne újrakezdte a járkálást. – De mint

minden férfinak, felségednek is van mindkettő… Csecsebecsék és szerelmi zálogok nekem, és ünnepélyes megjelenések Katalinnal. Két feleség. Kíváncsi vagyok, nem válik-e törökké, és szerez még kettőt. Úgy tudom, az iszlám jog négyet engedélyez.

Éreztem, hogy harag ébred bennem.

– A Szűzanyára, Anne! Túlságosan messzire megy!

Végül megtorpant. Úgy nézett ki a tűz fényében, mint egy szobor; a ruhája redői, akárha faragva lettek volna. Ekkor ismét megszólalt:

– Túl messzire? Felségeddel, akinek több mint húsz éve vannak női? Mindenfélék… a jámbor Katalintól az én cafka Mary nővéremig? És én meg szűz vagyok? – Ekkor megmozdult, közelebb lépett. – Még húsz sem voltam, amikor elküldte a fiút, akit szerettem. És mit kínált nekem cserébe? Semmit. Semmit, csak várakozást… és sértegetéseket.

– Magamat kínálom… és a trónt.

– Milyen sorrendben? – Anne nyers, csengő hangon felnevetett. Gyűlöltem a nevetését. Majd ismét megfordult, és ahogy megláttam az arcát a tűz fényében, elfelejtettem minden egyebet.

– Nem tehetlek királynévá, mielőtt egybekelünk – mondtam. – Cranmer össze fog adni bennünket. De amíg a pápa nem hatalmazza fel, addig a szavai és a szertartás semmit nem jelentenek. Ami rosszabb: ártanak az ügyünknek. Csak még egy kis idő kell. Türelmesnek kell lennünk.

– Türelem! – rikoltotta Anne, gyorsan átszelve a szobát. Lázas hévvel nyitogatni kezdte a ládákat, ruhadarabokat hajigálva ki. Mindezeket azóta készítettem, hogy először

jártam az udvarban! És már divatjamúltnak számítanak! Mennyi van még hátra? *Mennyi van még hátra?*

– Legfeljebb néhány hónap, kedvesem. – Reméltem, hogy le tudom csillapítani.

– Néhány hónap! Néhány év! Néhány évtized! – Anne csúnyán festett, a szája természetellenes grimaszba torzult.

– Ez nem helyénvaló – mondtam. – Egy királynénak nem szabad így viselkednie.

Megállt, és összeszedte magát.

– Így van. Egy királyné kénytelen türelmes és hosszan tűrő lenni. Mint Katalin. Várni tíz évet az eljegyzésre. Várni még hetet az esküvőre. És aztán várni még hatot, amíg a király kiszórakozza magát a szeretőjével… a legutóbbival a hosszú sorban.

– Anne, ez méltánytalan… tudja, hogy a többiek…

– Semmit nem jelentettek? Akkor miért vesződött velük?

– Nem tudok…

– Válaszolni, erre? Nem, nem akar.

Hátravettette hosszú, dús, haját, és rám mosolygott. Harag lett úrrá rajtam, a szolgájává tett.

– Arra válaszolok, amire akarok! – Előrenyúltam, és megragadtam a vállát. Sovány válla volt; éreztem a csontot közvetlenül a hús alatt. Arra számítottam, hogy összerezzen; nem tette. – Kockára tettem érted az országomat! Szembefordultam a dolgok evilági uralkodó rendjével, ellenségemmé tettem a pápát, a császárt és a lányomat, akit szeretek… mi mást tehetek annak bizonyságául, hogy te vagy az életemben a legfontosabb?

Továbbra is az a tartózkodó, önelégült kifejezés ült az arcán,

mígnem tomboló haragra gerjedtem tőle.

– És mégsem adod meg nekem a legegyszerűbb ajándékot, amit bármelyik fejőlány megad a kedvesének. És mindeközben viseled a királyi ékszereket.

Odanyúltam, és egyetlen ügyes mozdulattal letéptem a nyakából az ékszereket. Nem vesződtem kapoccsal, és a zsinór elszakadt; hallottam, amint néhány kő lepattan a padlóra. Anne a nyakához kapta a kezét; máris vékony, piros hurka jelent meg ott, ahol eltéptem a zsineget. Fel volt háborodva. Követte a pillantásával a pattogó, elszabadult drágaköveket a szőnyegen. Máris azt figyelte, hol fognak kikötni.

– Az ilyen zabolátlan pusztítás éretlenségre vall – jegyezte meg, miközben sietve összeszedte a gyöngyöket és rubinokat. Hamarosan kihúzta magát, a keze tele volt drágakövekkel. Megfogtam mindkét kezét, és szétfeszítettem az ujjait, minek folytán a kövek és gyöngyök kihullottak közülük.

– Az ilyen sietség mohóságra vall – mondtam.

Anne visszanézett rám. Szebb volt, mint valaha, de most valahogy egyszerre gyűlöltem és kívántam őt.

– Nem fog többé a markában tartani engem – hallottam a saját hangomat, és hirtelen ez igaz is volt. Kinyúltam érte, és megcsókoltam. Egy pillanatig ellenkezett, de aztán hirtelen mohón átölelt a karjával.

Soha azelőtt nem tüzelt fel ennyire. Tudtam, hogy azon az éjszakán – azon a sivár, októberi éjszakán Franciaországban – fog megtörténni, amire hat esztendeje – sőt, amire egész életemben – vártam.

Csókoltam az arcát, a haját, a nyakát, a keblét. Éreztem, hogy megremeg a szorításomban. A párnákhoz és a finom

prémekhez vittem, amelyek a kandalló mellett, a falnál hevertek halomban. Egyszeriben teljesen az enyém volt. Egyáltalán nem gondolkoztam; az elmém meghalt, és érzések hatalmas kútja volt a helyén. Tudtam, hogy szeretem Anne-t; tudtam, hogy több mint fél évtizede várok rá; tudtam, hogy ma éjjel itt van, és nekem adja magát. Ezen kívül nem volt semmiféle gondolatom.

Anne passzív volt, de mégsem passzív – egyfajta engedékeny jelenlétet tanúsított. Ő is tudta, mi következik, és mégsem tudott ellenállni neki. Átadta magát neki, ahogy nekem odaadta magát.

Úgy érkeztünk a tűz előtti párnákra, akárha lángnyelv csapott volna fel, akárha a lélek remegett volna meg. Még miközben ez történt is, az agyam egy zugával hallottam, amint egy belső hang azt mondja, *soha többé nem leszel ugyanaz. Ennek teljesen vége*. De abban a pillanatban olyan érzés volt, mintha éppen elérkezett volna minden. Feltörtem a fényre, a szabadságba, az eufóriába.

Utána… mindig van utána. De ez most meglepően gyengéd volt. Ahogy visszatértem a földre, éreztem, hogy Anne mellettem van, és a szemembe néz. Más volt a tekintete, mint akár csak néhány perccel korábban. Az arcomat simogatta. Mezítelen testét félig-meddig a tűz közelében heverő prémek takarták. Csak az arca volt olyan, mint azelőtt, mindkét oldalról a hosszú haja keretezte, amely szemérmesen takarta a keblét is.

– Anne… én…

– Csitt. – Anne gyengéden az ajkamra tette az ujját, hogy elhallgattasson, majd odahajolt hozzám, és megcsókolt. – Ne

mondj semmit.

Micsoda ajándék, hogy megengedtetik nem szólni semmit! Megtartani az érzéseimet magamnak.

Hosszú ideig feküdtünk egymás mellett, szótlanul, mígnem kezdtem fázni, és a tűz majdnem kialudt. Felkeltem, hogy tegyek rá fát. Anne kinyújtotta a pillangószerű kezét, és megállított.

– Nem – mondta. – Hagyd kialudni. Késő van.

Szótlanul felöltöztem, és távoztam. Nem tudtam megszólalni, nem voltak szavak, amiket akár csak magamnak mondani vágytam volna.

XLVI

A következő néhány nap Franciaországban apró-cseprő eseményekkel telt. Részt vettem mindegyiken, de gondolatban máshol jártam. Nem voltam képes elfeledni az Anne lakosztályában töltött három órát, de csak köröztem körülötte, mintha túlságosan is rémisztő és szent lenne ahhoz, hogy megérintsem. Magát Anne-t egyáltalán nem láttam. Még akkor is a fedélközben lévő kajütjében maradt, és nem küldött nekem semmilyen üzenetet, amikor visszafelé tartottunk Calais-ba.

Miután visszaérkeztünk Angliába, napokig nem láttam Anne-t. Bevette magát a palotában lévő lakosztályába, és úgy kerülte a társaságomat, akárha apáca volna. Feltételeztem, hogy szégyenkezik és érzékeny a viselkedése miatt, amelyet akkor tanúsított, amikor Franciaországban időztünk, ezért felkerestem, hogy biztosítsam őt afelől, nincs semmi oka félelemre.

Amikor kinyitotta az ajtót, és rám meredt, szebbnek tűnt, mint valaha. Már-már elfelejtettem az arcát, olyannyira összekuszálódott a képzeletemben. Valami tébolyodott módon azt kívántam, bárcsak soha ne látnám viszont. Egyszersmind azonban sóvárogtam utána.

Úgy nézett rám, mint egy idegenre.

– Igen? – kérdezte udvariasan.

– Szeretnék négyszemközt beszélni veled.

Kora reggel volt. Anne tudta, hogy tényleg beszélni akarok, semmi mást.

Beléptem a lakosztályába. Itt, Richmondban meglehetősen szerény volt a bútorzat. Anne a legjobb bútorait a York Place-ben tartotta, a kedvenc rezidenciáján.

– Nem is tudom, hogyan kezdjem – kezdtem.

– Kezdd az elején – javasolta, nyugalmat sugalló tartásban támaszkodva a kandallópárkánynak. Ő nem volt ideges; végső soron nem félt a találkozástól.

– Igen. Az elején – hallottam a saját hangomat. – Nehéz…

– Akiknek a szívük összhangban van, azok között semmi nem lehet nehéz – fejezte be ő helyettem könnyed hangon.

Megköszörültem a torkomat. Semmi sem lehetett volna kevésbé igaz. Anne azonban fiatal volt.

– Szeretném, ha megértenéd – kezdtem –, hogy az idő, amit együtt töltöttünk… Franciaországban…

Most felém fordult, zöld szoknyája egy pillanatig tengervíz módjára örvénylett, majd aláomlott.

– Nem. Nem értek semmit. Kivéve, hogy bolondot csináltam magamból.

Odaugrottam hozzá (amilyen bolond én voltam), és megragadtam a vállát.

– Drága Anne-em, én már most terveket szövök egy nagy szertartásra és misére, hogy az ország egyik legnagyobb méltóságává emelkedjél. Pembroke márkinője leszel. Nem márkinéja, hanem márkinője!

Elképedni látszott. Kifutott a vér az arcából, miáltal még sápadtabb lett, mint azelőtt.

– A saját jogodon leszel főnemes – folytattam. – Tiéd lesz a cím örökre, és a családodé. Csak egy nő van Angliában, aki ilyen rangot visel, és ő is a férje jogán – Exeter márkinéja. De te senkivel nem fogsz osztozni rajta, és ez félig-meddig uralkodói cím. Jasper nagybátyám Pembroke earlje volt.

Ha arra számítottam, hogy Anne megilletődöttnek vagy lekötelezettnek fog tűnni, tévedtem. Ehelyett szomorúnak látszott.

– Ez azt jelenti, hogy ezzel kell beérnem? Soha nem leszek királyné?

– Dehogy! A ceremónia csak a pápa megtévesztésére szolgál majd. Neki ugyanis azt kell gondolnia, amit te most mondtál. És ha azt gondolja, kibocsátja Cranmer számára a bullákat, igen, a te Cranmered számára, és canterbury érseket csinál belőle. Ha ez megvan, szabadok leszünk! Cranmer annak rendje és módja szerint fel lesz szentelve Róma által, ami kielégíti a konzervatívokat; Cranmer érvénytelenné nyilvánítja a házasságomat Katalinnal; Cranmer összead bennünket. Ez fortély, szerelmem, semmi más.

Anne elhallgatott, és tűnődött egy kicsit. A csinos (jóllehet az utóbbi időben feszült) arca mögött kemény, finoman ketyegő elme lakozott – a Wolseyéhoz fogható. Szinte láttam a gondolatait: *Odaadtam magamat neki. Lehet, hogy már most várandós vagyok. Ha soha nem válik valóra, hogy királyné leszek, dacára az ígéreteinek, akkor mi van?*

– És a leszármazottaim? – kérdezte hűvösen.

– A pátensben írásba foglaltatik, hogy minden tőled

származó fiú örökölni fogja ezt a címet. Nincs benne kifejezetten, hogy „minden törvényes fiú örökös”.

– Miért csak a fiúk? Ha én birtokolhatom saját jogon a címet, akkor a leányom miért nem?

– Anne… éppen az a kérdés juttatott engem a jelenlegi helyzetembe, hogy egy leány örökölhet-e egy fiúéival egyenlő feltételekkel! Nem érted…?

Egy mosollyal és egy gyors kérdéssel szakított félbe:

– És mikor esedékes a ceremónia?

– Mindössze néhány héten belül. Windsorban. Rendelj magadnak ruhákat, szerelmem. Mindent a magánkincstáram költségére.

Megenyhült, odalépett hozzám, és megcsókolt. Alig néhány másodpercbe telt, hogy megtegyük az utat a királyi lakosztályon keresztül egészen a belső hálószobámig.

* * *

Intézkedtem, hogy Anne „felemelését”, ahogy nevezték, rendes vasárnapi mise kövesse a windsori Szent György-kápolnában. Szép, új stílusú, világos, csillogó-villogó épület volt, és úgy véltem, megfelelő helyszín lesz egy olyan példátlan dologhoz, amit tenni készültem.

Az igazat megvallva ez csak az első volt a sok példátlan dolog között, amit szándékomban állt megtenni, és igen kíváncsi voltam, hogy ez a nyitány milyen fogadtatásra talál. „Morgolódnak” majd az emberek, vagy sem? Meghajolnak az elkerülhetetlen előtt, és alakoskodás mögé rejtik a helytelenítésüket? Vagy nyíltan pálcát törnek majd fölöttem?

Felruháztam Anne-t a címmel, majd átnyújtottam neki a pátensét, hogy olvassa fel. Meglepően hangosan olvasta, akárha kíváncsi lett volna, vajon Norfolk és Suffolk hercegei, a francia és a császári követek, az egyháziak és bármely jelenlévő merészelnek-e kifogást támasztani. Ez volt az, amit szerettem benne; ez volt az, amit meggyűlöltem benne.

Befejezte az olvasást. Ekkor leléptem elébe, és megkötöttem a vállára terített hermelinprémes, karmazsinszínű köpenyt, amely a rangját jelezte. Csillogó hajára tettem a diadémot, és átadtam neki a pátenst. Udvariasan és olyan távolságtartón köszönte meg, hogy igazán azt hihette volna az ember, idegenek vagyunk – aztán ismét megszólaltak a kürtök, Anne megfordult, és távozott a kápolnából.

Körbepillantottam, igyekezvén felmérni az egybegyűltek reakcióit. Feszengtek; a mozgás és a spontán fészkelődés hiánya elárulta őket *en masse*. A fenébe velük! – gondoltam, azon kapván magam, hogy erre nem voltam felkészülve. Mire számítottam? Jómagam mindig gyűlölöm az első napot, amikor új cipőt kell viselnem. Soha nem illik rám egészen. De egy héttel később olyan érzés, mintha rám öntötték volna. Éppen így fognak érezni az emberek Anne-t illetően!

Később, aznap délután felkerestem Anne-t a York Place-i lakosztályában.

Immár egyszerűen volt öltözve, könnyű ruhát viselt, ékszerek nélkül. A diadém egy asztalkán nyugodott, a karmazsinszín bársonyköpeny pedig egy székre volt terítve, mintha Anne vonakodott volna eltenni őket.

Helyeslőn pillantottam körbe. A lakosztály kifinomult

ízléssel volt bútorozva. Anne ugyanezt tette a többi palotámban is – száműzte a komor spanyol befolyást. Módfelett kedvemre való volt arra gondolni, ahogy lerombolta Katalin gyónásra és vezeklésre használt magánkápolnáját, és napos ablakmélyedést alakított ki a helyében, ahol lanton játszhatott az ember.

Felkelt, hogy köszöntsön, és örömöt sugárzott az arca. Szerelmesekként öleltük meg egymást, nagyon eltérően viselkedtünk, mint akár csak néhány órával korábban.

– Nem nézel ki másképp márkinőként – mondtam.

– Ó, csakhogy érzésnek egészen más – felelte ő, kiszakítva magát a szorításomból, és szinte szökdécselve lépett a diadémhoz, amelyet, kissé megbillentve, a fejére helyezett. Felkacagott. Odamentem hozzá, és levettem a diadémot.

– Egy korona jobban fog állni. – Alulról beletúrtam a dús, csillogó hajba, fel a nyakán egészen a fejéig. – De Szent Eduárd szokásos koronája nem lesz jó neked. Túl nehéz lenne a fejednek és a nyakadnak. Készíttetnem kell egy különleges, könnyebb koronát.

Felpillantott rám.

– Nem elég erős a nyakam?

– A korona rendkívül nehéz. Nem, szükséged lesz egy sajátra. A jelenlegit csak bivalynyakúak bírják el.

– Mint felséged maga, vagy Katalin? – nevetett Anne. Igazából azon a délutánon inkább látszott hamvas fruskának, mint bármi másnak. Fiatalabbnak tűnt még Mária hercegnőnél is.

– Igen. Nem olyan karcsú füzek és nárciszok, mint te.

Anne hátravetette a fejét, és nevetett. – Akkor készíttessen

nekem egyet, szerelmem – mondta, először fogva meg a kezemet, és hátrahajolt, hogy a szép haja suhant és csillogott, majd maga után húzott engem a hálószobájába.

Nevetett; nevettem én is, soha nem voltam boldogabb, soha nem szerettem őt jobban. Azt hiszem, azon az álmosító, mégis emelkedett délutánon nemzettük Erzsébetet.

* * *

Újév napja, 1533. Fájt a lábam, egész nap teljes díszben álltam, a királyi ajándékozás és ajándékfogadás közben a Hampton Court új nagytermében. Odakinn különös, fakófehér volt az ég, belül minden piroslott, aranylott és kéklett – a tűz, a bársony és a bor jóvoltából. Sok pompás ajándékot adtam – amelyeket Cromwell választott, mivel engem immár nem érdekelt, hogy részt vegyek ebben, és időm sem volt rá –, és sok haszontalan, hízelkedő ajándékot kaptam viszonzásképpen.

Amikor visszatértem a lakosztályomba, örültem, hogy túlvagyok a dolgon. Anne-t hívattam, aki egy pillanat múltán ott volt, vagyis úgy tűnt.

– Boldog új évet, szerelmem. – Átadtam neki az ajándékát: egy újabb ékszert. Arra számítottam, hogy most már unni fogja az ékszereket. De ezt, egy Jeruzsálemből való zafírt, leplezett örömmel fogadta.

– Nem valamilyen gyűrűbe vagy kitűzőbe csináltattam – magyaráztam. – Magát a követ egy keresztes hozta magával Angliába, aki Oroszlánszívű Richárd oldalán harcolt. Ugyanabban a ládában, a Szentföldről való csomagolásában hevert több mint három évszázadon át. Az a csomagolás

valahogy olyannak tűnt, amelyet nem szabad bolygatnom. – Vajon megértette?

Anne finoman megérintette a merev, régi vásznat.

– Semmi sem illene hozzá jobban. – Visszacsomagolta a zafírt a vászon redői közé. – Ide tartozik. – Óvatosan a bársonyerszényébe helyezte.

Különös fény csillant a szemében, amit azelőtt soha nem láttam.

– És most van egy ajándékom felséged számára az új év alkalmából. A Szentföldről származó ékköve áldásképpen szolgál ehhez, és mindig kincsként fogom őrizni!

Elém állt, de a keze üres volt.

– Mi az? – kérdeztem.

– Az, hogy… gyermeket várok.

Halk volt a hangja, és ez a két szó, amely többet jelentett nekem, mint az összes drágakő, amit a Szentföldről hoztak, megülte a levegőt. Nem tudtam szólni az elragadtatástól. Igen, az elragadtatástól.

– Anne.

– Nyár vége felé.

Továbbra sem tudtam szólni, azon kívül, hogy a nevét mondogattam.

Csak ez kellett: csak ennek kellett valóra válnia.

Azon az éjjelen szédült lelkesültség és földhözragadt gyakorlatiasság között ingadoztam, akár egy himlős beteg, aki felváltva verejtékezik és didereg. A lelkesültség: Anne gyermeket vár, az én gyermekemet, az örököst, aki után sóvárogtam…

A gyakorlatiasság: a jelen és a gyermek születése között nőül kell vennem Anne-t, olyan módon, hogy a házasság kiálljon minden jogi támadást, amelyet intéznek ellene. És kellemes – nem szükséges, de kellemes – volna, ha Anne-nek rendes koronázásban lenne része. A szertartásoknak önmagukban véve súlyuk van, és egy királyi koronázás alkalmasint jócskán hozzájárulhat ahhoz, hogy az emberek szemében Anne lépjen királynéként Katalin helyébe. A legnagyobb kihívás az volt számomra, hogy az emberek szívéből kilakoltassam Katalint.

Tehát… először is a törvényességgel kellett foglalkoznom. Anélkül, hogy törvényesen feleségül venném Anne-t, nem következhet semmi. Meg kellett sürgetnem Rómánál a bullákat, amelyek szentesítik Cranmer érseki kinevezését. Ezt elérendő kénytelen voltam megnyugtatni és megbékíteni Rómát – úgy téve, mintha elveszíteném az érdeklődésemet Anne iránt, és körüludvarolva a pápai nunciust, Del Brugiót. Kelemennek úgy kellett éreznie, hogy ha engedi Cranmert Canterbury érsekké lenni, azzal csupán apró szívességet tesz egy királynak, csekély árat fizetve annak biztosításáért, hogy a pápa nyájának akoljában maradjon.

Anne-nek muszáj volt együttműködnie ebben a tervben. Úgy kellett tennie, mintha kegyvesztett lenne, és készen állna az udvar elhagyására. Biztosra vettem, hogy készségesen részt vesz majd egy ilyen álcajátékban.

Megsértődött.

– Bújjak el a lakosztályomban? Sírjak ott, ahol a hölgyeim láthatnak? Soha!

– Anne, ez szükséges cselfogás.

– Egy újabb porhintés a pápa szemébe, ahogy ősszel mondta?

– Igen.

– Ez korántsem olyasmi! – fakadt ki Anne. – Valahányszor van valami, amit szeretne megtenni, pápai köntösbe öltözteti. Azt hiszi, annyira ostoba vagyok, hogy nem látom, hogyan érez?

– Anne… – Türelmesen elmagyaráztam a szövevényes és nehéz jogi helyzetet, amelyben kerültünk, és így fejeztem be: – És így a gyermekünk törvényes házasságban születhet.

– A gyermek! A gyermek! Mostantól fogva mindig csak ezt fogom hallani? Mi van Anne-nel? Mi van szegény, nyomorult Anne-nel?

Kitépte magát az ölelésemből, és a belső szobájába rohant, úgy téve, mintha nagyon rosszul lenne. Azon kaptam magam, hogy többször ökölbe szorítom a kezemet. A pápa, a parlament, sőt még a köznép ellen is küzdhettem, és manipulálhattam őket. De csak úgy, ha Anne a szövetségesem, és nem egy újabb ellenfelem.

Anne előjött a belső szobájából; remegett, de uralkodott magán.

– Úgy gondolom, a lehető leghamarabb egybe kell kelnünk – mondta halkan, közelebb lépve. A tömény rózsaillat-esszencia, melyet a torkára hintett, a hányás szagát volt hivatott palástolni. – Nem szabad Cranmerre várnunk. Ő utólag mindent törvényesíthet… a már kész tényt. Így szoktak cselekedni az érsekek és a pápák. Átrendezik a kész tényeket. Bárki megfelel, hogy összeadjon bennünket.

– De egy pompás, nyilvános szertartás… nem ezt érdemled,

nem ez után vágyakoznak minden rendű és rangú hölgyek?

– A közönséges rendű és rangú hölgyek. De én… aki egy király szerelmét élvezem… semmit nem igénylek ezen kívül. Csak hogy Isten szemében igazán a felesége legyek.

Igen. Egy bármilyen pap által vezetett, szabályos, tanúk előtt zajló szertartás éppoly jó, mint amit katedrálisban rendeznek. És talán több benne a varázs… igazán a miénk. Éreztem, hogy megpezsdül a vérem. Pontosan úgy, ahogyan Eduárd nagyapám azon a májusi napon nőül vette szeretett Elizabethjét…

Titkos szertartások… micsoda fényűzés egy király számára! Anne élmények és tilalmas dolgok ajtóit nyitotta ki számomra, egyiket a másik után…

XLVII

Január vége volt, az az időszak, amikor egyenesen a hajlékok falaiba mászik a hideg, és a Bridewell palota nem volt kivétel ez alól. A nap fel sem kelt jóval nyolc óra utánig, hajnali ötkor pedig még sötét éjszaka volt. Seregnyi gyertyaláng imbolygott egy magányos, bútorozatlan szobában, a palota felsőbb traktusában. Havas eső verdeste a sötétlő ablaküveget. Ott állt Eduárd Lee káplán, zavarodottan, álmosan és feszengőn. Ott volt a többi tanú, és igencsak hasonlóképpen festettek.

Hímzett, mohazöld ujjast és új, rókaprémes köpenyt viseltem. A többiek a leginkább kezük ügyébe eső dolgokat vették fel, amikor szóltak nekik, hogy ebbe a padlásszobába rendelem őket. Senki nem kapott előzetes értesítést, nehogy kitudódjék a titok, és valaki megpróbálja megakadályozni a szertartást.

Hirtelen megjelent Anne. Bár kétségkívül éppoly álmos volt, mint a többiek, tündökletesen nézett ki, és világoskék ruhát viselt, azon pedig egy prémes köpenyt. A kezemet nyújtottam, megfogtam az övét, és gyengéden magam mellé húztam.

– Kezdheti az esküvői misét – mondtam Lee káplánnak.

– De felség, nincs engedélyem, sem utasításom Őszentségétől…

– Megérkeztek – hazudtam. – Nyugodt lehet afelől, hogy Őszentsége beleegyezését adta.

Lee zavart ábrázattal elkezdte az ősi szertartást.

Megszorítottam Anne kezét. Kóválygott a fejem – Anne végre a feleségem. Nincsenek kürtök, nincsenek díszöltözetek, nem jeles egyházi személyiségek esketnek bennünket. Nem lesz utána ünneplés vagy lovagi torna. Van helyettük egy nagy, szürke titok, miközben odakint süvít a téli szél, ólmos hópelyhek kavarognak, Anne pedig korántsem esküvői ruhát visel. Imbolyogtak a gyertyalángok a huzatban, mely megtalálta az útját a habarcs apró résein. Dermesztően hideg volt; mire kicseréltük a gyűrűket, elgémberedett a kezem.

Aztán, utána semmi harsonaszó. A jelenlévők szótlanul kisorjáztak a szobából, árnyékok módjára, és belevesztek a kora hajnali szürkületbe.

Anne és én kettesben maradtunk. Szembefordultunk egymással.

– Nos, hitvesem – szólaltam meg végül. Könnyed, tréfás szerettem volna lenni, de mindez elhalványult, ahogy ránéztem: a fiatalsága, a szépsége, az élete: mind az enyém. – Ó, Anne – szorítottam magamhoz. Végre élek. Sokáig kellett várnom, de minden rendben volt, a sors akarata szerint, abban a szoros ölelésben, ahogy magamhoz vontam a hites feleségemet, és a húsunk egymáshoz simult.

A következő néhány nap, akárha káprázatban telt volna el. A földön jártam, és mégsem. Nappal papírokat írtam alá, királyként öltöztem, és királyként viselkedtem. Éjszaka Anne férje, a titkos férje voltam.

Véget ért a január, elkezdődött a február. A pápa még mindig

késlekedett. Semmi nem érkezett Rómából. A további erősködés immár elárulhatott engem. Így hát várakozásra kényszerültem – arra, amiben a legkevésbé voltam jó.

Február közepe. Hosszúra nőttek a jégcsapok az ereszcsatornákon, a hó a csizmaszár fölé ért. De már később kezdődött a napnyugta, és láttam az árnyékok dőlésszögéből, hogy nincs már nagyon messze a tavasz. Már-már nyakunkon volt a hamvazószerda. És amikor a nagyböjt elkezdődött…

A nagyböjt előtti vasárnapon adtam egy kis vacsorát. Szarvashúst és bort szolgáltam fel, és mindazokat a dolgokat, amelyek az elkövetkező negyven napon tilalmasak voltak. Csak azokat hívtam meg, akiket igazán látni kívántam: Brandont, Carew-t, Neville-t… Hazudok. Az igazság az, hogy valóban Brandon, Carew és Neville voltak az egyedüli vendégeim, akiket látni kívántam, de jelen voltak mások is: Cromwell, Anne apja és fivére, a felesége, Jane… Boleynéket meg kellett hívnom Anne kedvéért, Cromwellt azért, hogy pihenőt adhasson a kémeinek. Anne a családtagjai között ült, ahogyan egy hajadonhoz való, és illendő módon lesütve tartotta a szemét. Érzéki örömmel töltött el engem eljátszani ezt; jobban feltüzelte a vágyamat, mintha kettesben lettünk volna.

A gyertyafény alig-alig esett Anne-re, és az arca jobbára árnyékban volt. Igazából a helyiség nagyobb része árnyékban volt. A fal mentén egy nagy szekrényben volt az összes ezüsttányér; a velencei dózsétól kaptam őket, szépséges,

bizánci stílusban kidolgozott tányérok. Milyen szépen tükrözte vissza a gyertyafényt; milyen jól értették a mesterségüket…

– Nem szép hozomány? – szóltam halkan Norfolk hercegének idős özvegyéhez, aki mellettem ült. – Ezek az ezüst tányérok… hát nem szép Anne hozománya?

Az asszony utálkozó sólyom módjára nézett vissza rám.

– Hogyan mondhatott ilyet? – pirított rám Anne másnap, amikor az elővigyázatlanul odavetett megjegyzésemnek széles körben híre ment. Ahogy mindig szokásuk a bor hatására tett megjegyzéseknek, napvilágnál ez sem hangzott jól.

– A bor miatt volt – mondtam, belefáradva, hogy mentegetőznöm és magyarázkodnom kell.

– Hála a Szűzanyának, a következő negyven nap nem sok bor lesz!

– Mire a nagyböjt véget ér, az oldalamon fogsz sétálni, nyilvánosan mint a feleségem, és mint királyné. – Ez hirtelen fogadalommá vált. – Húsvétkor velem jössz misére, az összes címekkel és uralkodói ékszerekkel felruházva, amelyeket adhatok neked!

– Húsvétkor?

– Igen. Tehát számold ennek a nagyböjtnek a negyven napját, és imádkozzál könnyű szülésért és hosszú uralkodásért. Mert sor fog rá kerülni, ezt megígérem.

* * *

Három nappal később, Hamvazószerda. Borzongatóan hideg nap. Hamu a homlokomon. *Ne feledd, ember, porból vagy, és porrá leszel*. Por. Kimondtam a számmal, próbáltam

imádkozni, mintha igaz lenne, de hát nem porból voltam akkor, 1533-ban, nagyböjt idején. Levegőből voltam. Pihéből voltam. Áldott voltam – Anglia királya voltam, és Anne volt a feleségem.

Február huszonkettedike. Anne kora reggel jött ki a kápolnából, és véletlenül összefutott az udvaron egy udvaroncokból álló társasággal. Köztük Thomas Wyattel.

– Tom! – kiáltotta, odarohanva hozzá, és kinyújtva a kezét. Hangosan, csengőn szállt a hangja a hideg, téli levegőben. – Ó, Tom! Úgy vágyom almát enni az utóbbi időben. Almát, Tom! És nem találni egyet sem! Tudod, hogy értem? – Vadul körbepillantott. – A király azt mondja, ez azt jelenti, hogy gyermeket várok! De én azt mondom neki, nem, ez lehetetlen! – Ekkor nevetni kezdett, hátat fordított, és eliramodott, otthagyva a zavarodott és elnémult udvaroncokat. De nem sokáig voltak szótlanok, a történetnek ugyanis hamar híre ment az udvarban, és a fülembe jutott.

– Anne! Hogy értetted ezt? – Most rajtam volt a sor, hogy megszidjam.

– Sehogy – felelte egykedvűen. Egy ablaknál ült, és szórakozottan pengette a lantját. Minden, még az ablakon bejövő erőtlen napfény is bágyadtságot, sajátos, tél végi unalmat árasztott. – Nem tudom, mi ütött belém.

A fél szívvel odavetett mentegetőzés majdhogynem bocsánatkérésnek minősült. Nem volt erőm tovább feszegetni a dolgot.

– Kétségkívül. – Kinéztem a foltos mezőkre, melyek sárgásszürkék voltak a holt fűtől és az állott hótól. Mennyit még? Mennyit kell még várnom, hogy hírt kapjak Rómából? A délre vezető utak immár tiszták voltak.

– Átkozott legyen Kelemen! – fakadtam ki.

Anne tovább pengette a lantját.

– Átkozott legyen Katalin! – tettem hozzá a biztonság kedvéért. – Megint menesztettem hozzá egy küldöttséget, egyszer s mindenkorra megparancsolva, hogy a továbbiakban ne tegyen úgy, mintha a feleségem volna. De nem engedelmeskedik. Papagáj módjára ismételgeti: „Törvényesen megesküdtem Henrik herceggel. A pápai diszpenzáció érvényes volt. Henrik felesége voltam, Henrik felesége vagyok, és Henrik felesége maradok, amíg meg nem halok."

– Amíg meg nem hal? – tette le Anne a lantját. – Akkor tegye a kalitkáját olyan helyre, ahol úgy énekelheti ezt a dalt a halála napjáig, hogy nem hallja senki.

Igen. Kipillantottam a kopár mezőkre. Tedd valahová, ami egész évben ilyen. Énekelje a butácska dalát a lápvidéknek!

Buckden (III. Eduárd mércéjével) „kényelmes", vöröstéglás palota volt; a lincolni püspökséghez tartozott, és közvetlenül a lápvidék határán helyezkedett el, ahol azok a hatalmas, szürke mocsarak húzódtak, amelyek az ország keleti partvidékét, az ősi – történelmi, titokzatos és egészségtelen – Kelet-Angliát alkották.

Azonnal kiadtam az utasításokat. Az özvegy hercegnő egyenesen Buckdenba költözik.

Ott megrohadhat a lápvidéken!

Öt nap sem telt el, és hírnök jött Ampthillből, jelentve, hogy Katalin tiltakozik a Buckdenba költöztetés ellen, nem hajlandó más megszólítást elfogadni a királynén kívül, és a személyzete számára teljes új öltözeteket rendelt, amelyeken aranyfonallal hímzett K és H fonódnak egybe. Amikor ordítozni kezdtem haragomban, a hírnök átadott nekem egy levelet magától az asszonytól. Az ismerős, lendületes, fekete firkálmánnyal címezte nekem, akárha egy szolgáló folyamodna a figyelmemért.

Feltéptem a levelet. Katalin pontosan a rá jellemző hangot ütötte meg, akárha ott állt volna közvetlenül mellettem. Természetesen nem mondott semmit, csak a szokásos szemrehányásokat, amelyek után, mint rendszerint, biztosított örök szerelméről, odaadásáról és hűségéről. Huh! Mikor kezd el már gyűlölni? Alig vártam azt a napot.

Miért nem gyűlölt engem? Minden oka megvolt rá. Bármely normális asszony megtette volna. De nem Aragóniai Katalin, Ferdinánd és Izabella leánya, Spanyolországi Katalin, a büszke Katalin. Ez méltóságán aluli volt. Ezért volt oly nehéz emberi nyelven vitatkozni vele.

Letelepedtem egy párnára, és felvettem a kis hárfámat. Zene. Zenére volt szükségem.

Kevesebb mint fél órát tölthettem egyedül, amikor Henry Norris, a legbizalmasabb szobainasom lépett be.

– Felség – mondta nyugtalanul –, itt van egy hírnök Őszentségétől.

Felugrottam. A régóta várt pápai bulla Cranmer számára!

Norris olvasott az arcomról.

– Nem! Nem jó hír. Utasítást hozott Kelementől felséged

kezébe, hogy vegye vissza Katalint, és szakítson Anne-nel, kiközösítés terhe mellet.

– Kiközösítés!

– Igen. – Cromwell állt Norris mögött az ajtóban. Intettem neki, hogy kerüljön beljebb. Nem foglalkoztam azzal, miként lehet, hogy mind Cromwell, mind Norris ismerik a pápa „titkos” levelének tartalmát.

– A pápa hírnöke tudja, hogy tudok az ittlétéről?

– Természetesen nem! – Cromwell méltatlankodott. – Ez a lényeg. Ha felséged együttműködik, gondoskodhatunk róla, hogy soha ne adja át a direktívát. Akkor utóbb sem neki, sem felségednek nem kell törődnie a hollétével. Kelemen megkönnyebbül majd, miután világosan beszélt anélkül, hogy bárki hallotta volna.

– Nagyon ügyes.

Cromwell megengedett magának egy halvány mosolyt.

Anne-ért küldtettem. Szükségem volt rá, hogy a tükröm legyen.

Anne azonnal jött. Végtelenül nyájas volt, olyan simulékony és könnyed, mint a melegített kámforos méz, melyet gyerekkoromban a dajkám csöpögtetett lassanként a torkomba, amikor fájt.

– Hogyan telik a napja az én szerelmemnek? – kérdezte.

– Nem jól – mordultam, és elmondtam neki az addigi fejleményeket. Anne nevetett Katalin levelén, kiváltképp azon a híren, hogy öltözeteket rendelt, amelyeken szerelmesen fonódnak egybe a nevünk kezdőbetűi. Aztán a nevetés hirtelen véget ért, és Anne arcán fájdalom suhant át.

– Szegény, elhagyott asszony – mondta halkan. – Nehéz dolog továbbra is szerelmet érezni valaki iránt, aki egyáltalán nem viszonozza. – Metsző pillantást vetettem rá, de olybá tűnt, önmagához beszél. – Az íreknek van egy háromsorosuk. *Három dolog rosszabb, mint a bánat: várni a halált, és nem meghalni; tetszeni vágyni és nem tetszeni; várni valakire, aki nem jön meg.*

– Te vagy az oka, hogy nem megyek hozzá. Képes vagy most szánni őt? – kérdeztem.

– Igen is, nem is. Nem, amennyiben nem csinálnék vissza semmit. Igen, amennyiben lehet, hogy egyszer én leszek az ő helyében.

Képtelen volt a gondolat. Anne kövéren és ötvenévesen, amint azzal tölti a napjait, hogy imádkozik és hívogat egy férfit, aki nem vesz róla tudomást? Soha. Anne inkább meghalna.

– Elég ebből a beszédből – mondtam. Beszámoltam neki a pápa rendelkezéséről.

– Szóval most bújócskázunk vele? – kérdezte Anne vidáman.

– Ebben a játékban kiváló vagy. Most megtaníthatsz engem a fortélyaira, szerelmem.

Alig vártam, hogy valaki mást hozzon olyan helyzetbe, amelynek én voltam rabja sok éven keresztül – miközben én nem annyira elszenvedője, hanem inkább csodálója és haszonélvezője vagyok az ügyességének.

Leszállóban volt a szürkület. Norris hamarosan hozta a vacsoránkat, valamint friss fát a tűzre. Kellemes és lakályos volt a szoba Anne Norrisra mosolygott, amíg ő diszkréten végezte a teendőit. Norris jelenléte nem volt tolakodó, de

sikerült elérnie, hogy tudomást vegyünk róla, nehogy bizalmas dolgokról beszéljünk előtte.

Pattogott a tűz; beszivárgott a meleg az ereimbe. Felmelegedtem belül és kívül, és örültem, amikor Norris a rá kétségkívül jellemző diszkrécióval elvitte a terítékeinket, rakott egy-két hasáb illatos fát a tűzre, majd félreérthetetlenül visszavonult éjszakára.

Az ágyamba vittem Anne-t, amelyre egy másik gondos szolga friss ágyneműt húzott nekünk.

– Ó, Anne – mondtam, miközben hanyatt, a karjában feküdtem. – Mennyire szeretlek! – A hasának nyomtam a kezemet. Nagyon kerekdednek éreztem.

Akkor miért voltam képtelen szerelmeskedni vele? Miért vált *az* hirtelen oly puhává, mint egy szolgálólány keble? Nem értettem a dolgot. Az ágyékom lüktetett, de petyhüdt voltam.

Elhúzódtam, és betakaróztam keserves zavaromban. De Anne tudta; természetesen tudta. Ha megszólal, az a szó örökre közöttünk fog lebegni.

– Menj – mondtam. – Menj gyorsan.

Egyedül maradván a szobában a tűzre meredtem. Csúfolódtak velem az ugráló, illatos lángok.

A pillantásom Katalin levelére esett, amely még mindig a láda tetején hevert. Felvettem, és a tűzbe hajítottam. Képtelen voltam elfojtani egy keserű nevetést, miközben ezt tettem. Nem mindig tudjuk, hogy mire vágyakozunk.

* * *

Másnap reggel, miközben hétágra sütött a nap, egyszeri, nem ismétlődő eseménynek tűnt az előző esti dolog, aminek semmi jelentősége. Fütyörésztem, amíg Norris öltöztetett, és még meg is dicsértem a kellemes illatú tüzet, amelyet rakott nekünk.

– Remélem, fokozta az örömüket – felelte szerényen.

Sikerült széles mosolyt villantanom, amelyet valóságosnak éreztem.

– Bizony!

Norris elégedettnek tűnt.

– Bízom benne, hogy a pápa hírnöke haszontalanul töltötte az éjszakát. – Megkönnyebbültem, hogy erre a témára válthatok.

– Igen.

– Hol van most?

– Suffolk hercegével reggelizik.

Hah! Felnevettem ezen. Charles Brandon majdnem annyira gyűlölte a pápát, mint én, bár neki kevesebb oka volt rá. Róma roppant készségesen két házasságot is érvénytelenített a kedvéért, biztató példát állítva elém a saját tárgyalásaim kezdetén.

– Azt hiszem, Brandon azt hiszi, vagyis azt fogja mondani Kelemen követének, hogy két-három napja vadászom New Forestben. Ott kell keresnie engem.

– Emlékeztetni fogom – mondta Norris, akinek az arca semmiféle meglepetést nem mutatott ezeknek az utasításoknak a hallatán. Már akkor kíváncsi voltam, vajon hogyan sajátította el ezt a trükköt. Meghajolt és távozott, hogy elvigye az üzenetemet Suffolk házába.

Reméltem, hogy a pápa ölebe élvezni fogja a hiábavaló vadászkirándulását. Talán egy vadkan együttműködik majd, és hozzásegíti őt egy kis húshoz, noha nem ahhoz, amit keres.

Annak a húsnak immár fel kell cicomázkodnia egy újabb naphoz, gondoltam feltápászkodva; muszáj; a mártásoknak és a köreteknek úgy kell kinézniük, hogy elnyerjék a szemlélők tetszését.

Mielőtt végeztem volna ezzel a hosszúra nyúló feladattal, Cromwell engedélyt kért, hogy találkozzék velem. Örömmel küldtem el a borbélyt és az illatszerest, kiváltképp az utóbbit. Számos új illatot ajánlott, hogy kedvembe járjon, „felpezsdítendő a lusta téli vért”. De csak arra voltak jók, hogy eszembe juttassák azt, ami *nem* pezsdült fel az előző éjszakán. Most súlyosan, vádlón ülték meg a levegőt a bántó illatok. Cromwell felé fordultam, és mormogva köszöntöttem.

– Felség! – Mosoly ült az arcán, és ez olyan furcsán állt neki, hogy úgy éreztem, betegségre vall.

– Mi van? – Igyekeztem ügyelni rá, hogy ne legyen riadt a hangom.

– Felség, itt van nálam… a szabadulásunk. – Kinyújtotta a karját, és két jókora tekercs gördült le a kezéből, akár farönkök egy dombról. A pápa pecsétjét láttam függeni rajtuk.

– Az ég szerelmére! Nem veszem át őket! Mondja azt, hogy nem nyert bebocsátást a szobámba! Bolond!

Cromwell nevetve megrázta a fejét, és felém jött, úgy szelve át a visszataszító „téli vért pezsdítő” illatfelhőt, mint Mózes a Vörös-tengert. – Nem, felség. Az összes imája meghallgatásra talált. – Halk volt a hangja.

– A bullák – suttogtam. – A bullák!

– Igen. – Tiszteletteljesen átadta nekem őket. – Nemrég érkeztek Doverba egy éjféli hajóval. A hírnök egyenesen idelovagolt.

Gyorsan széthajtogattam, és kiterítettem őket. Igaz volt. Kelemen pápa beleegyezett Thomas Cranmer canterbury érseki kinevezésébe, és elfogadta a felszentelését.

– Crum! – A becenév abban a lelkesült és cinkos pillanatban született.

– Gratulálok, felség. – Ismét a hátborzongató mosoly. – Ez annyit jelent, hogy győzött.

Letekintettem a pergamenre, a latin szövegre, a súlyos aláírásra. Győztem. Hat évbe telt a házasságom ügyének első „megvizsgálása” óta. Az áhított pergamen most oly könnyű, oly kézzelfogható volt. Hat év. Kisebb emberek visszakoztak volna, elveszítik a bátorságukat, a költségeket számolgatják. Kisebb emberek most, 1533 márciusában nem tartanák kezükben a pergament, amelyet VIII. Henrik, Anglia királya most a kezében tart.

Ez volt az utolsó alkalom, amikor egy másik embertől engedélyt kértem, hogy megtegyek, vagy ne tegyek meg valamit.

– Igen. Győztem.

– És milyen érzés?

– Helyénvaló érzés.

* * *

Miközben a másik pápai hírnök a sáros márciusi utakon kecmergett a Winchester melletti New Forest felé, én

Greenwichben láttam vendégül a sikeresebb honfitársát. A legjobb borral mondtam pohárköszöntőt Kelemenre, és aggódón érdeklődtem az egészsége felől, dicsértem a fogsága alatt tanúsított bátorságát, és így tovább. Aztán az első rendelkezésre álló hajóval útnak indítottam a hírnököt egyenesen a kontinensre. Cranmert felkészítettem az érsekké szentelésre.

– Méghozzá gyorsan – mondtam. – Mielőtt Kelemen meggondolja magát. Most már értem, miért küldte azt a rendelkezést, hogy szakítsak Anne-nel, és fogadjam vissza Katalint. Az volt a cél, hogy együtt érkezzen meg a pátenssel, amely érseket csinál kegyelmedből. Nem kaphattam meg az egyiket anélkül, hogy le ne nyeljem a másikat; mint amikor egy gyerek süteménnyel vesz be egy hashajtót. Külön küldte őket, így védekezve az útközben előforduló rablók és balesetek ellen. Az ő baja! Isten nyilvánvalóan kedvezett nekünk, amikor úgy intézte, hogy a hírnökök ne találkozzanak Angliában.

– Azt hittem, Cromwell intézte úgy, hogy ne találkozzanak – mondta Cranmer halkan.

– Bizonyosan Isten akarta volt, máskülönben nem engedte volna, hogy ilyen könnyen menjen a dolog – hárítottam. – Itt, Westminsterben, a Szent István kápolnában lesz felszentelve. De először is, kedves Thomasom, meg kell beszélnünk a cselekedeteimet és a szándékaimat. Kegyelmed kétségkívül zavarba ejtőnek találta őket. Milyen színben tűntek fel a kontinensen? – Cranmer januárban diplomáciai küldetést teljesítve a császárnál járt.

Cranmert világoskék szemének pillantása kifejezéstelen volt.

– Nem tűntek fel egyáltalán sehogyan sem. Megbocsásson felséged, de eltérően attól, ahogy itt látszik, nem beszélt mindenki a nagy ügyéről.

– Butaság! Ez természetesen nagyon is aggasztó és fontos ügy a császár számára! Úgy vélem, kegyelmedet jobban lekötötte a saját „nagy ügye”, amíg német földön tartózkodott. Nem így van? Nos, búcsút mondhat a hölgynek. Egy nős érsek! Ha ez kitudódik, oda a jó hírünk!

Cranmer továbbra is rezzenéstelen tekintettel nézett vissza rám. Időnként igazán felbosszantott.

– Tartsa meg mint szeretőt. A szeretőket engedélyezi az anyaszentegyház, a feleségeket nem.

– Nem találja ezt képmutatásnak, felség? – Ismét a halk kérdés.

Most már elveszítettem minden türelmemet.

– Az ég szerelmére! Reformer kegyelmed? Ellenem szándékozik fordulni, miután hivatalba kerül? Protestáns Becketnek készül? Mert ha efféle szándékai vannak, kedves Thomasom, figyelmezetem: nem fog sikerrel járni. Nem fogom eltűrni az árulást. Tehát most beszéljen. Valljon színt. Ne gyakorolja azt a képmutatást, amelyet másokban oly nehezen visel.

Hosszú szünet – túlságosan is hosszú. Majd:

– A felséged embere vagyok.

– Helyes. – Az émelyítő illat még mindig a levegőben volt. Meg akartam szabadulni tőle. – Jöjjön. Üljünk le ide, a reggeli fénybe. – Egy napsütötte ablakmélyedéshez vezettem Cranmert. – Bonyolult a dolog – kezdtem.

– Előttem ne szabadkozzék, felség.

Igaza volt, ezt csináltam. Újra kezdtem.

– A célunk az, hogy kegyelmed lépjen a pápa helyébe Angliában mint a legmagasabb spirituális hatóság. Ilyenformán a kegyelmed által hozott döntéseket nem lehet a kegyelmed feje fölött megfellebbezni a pápánál. Ennek érdekében bizonyos kapcsolatokat el kell vágnunk Rómával. A parlament pontosan ezt csinálja.

– Hogyan? Milyen felhatalmazással?

– A saját felhatalmazásával. Végső soron milyen felhatalmazás erősítette meg Róma joghatóságát Angliában? A sajátja. Igen! Az egész bonyolult egyházi építmény, amelyet Angliában lát, a katedrálisok, az apátságok, a parókiák papjai, a vándorló, prédikáló szerzetesek, a kolostorok, ezek mind ilyen széllelbélelt törvényi alapon nyugszanak. Róma állításán! Amelyet a parlament most megvizsgál és elutasít.

– Pontosan mely törvények alapján?

Ah! Cranmer máris az ügy világi és egyházi jogi finomságaira figyel. Helyes. Hadd feledkezzen bele ezekbe! Elmosolyodtam.

– Kettő van. – Cranmer meglepetten nézett. – Csak kettő. Az első: a Rómához való fellebbezést tiltó törvény. A második: egy törvény, mely lehetővé teszi püspökök kinevezését és felszentelését Rómával való előzetes konzultáció nélkül. Ennek még nem találtam ki a címét. Valami ártalmatlan lesz, remélhetőleg.

– Értem. Rómának nem lesz lehetősége az angliai papság kinevezésére, sem pedig az ezután következő cselekedetei fölötti ítélkezésre. Róma impotens lesz.

Miért kell ezt a szót használnia?

– Pontosan.

– Miért fogadna el a parlament ilyen törvényeket? – kérdezte Cranmer szelíden.

– Mert elhitettem velük, hogy a törvények éppoly ártalmatlanok, mint a címük. Nagy erőfeszítéssel úgy állítottam be magamat, mintha teljes egyetértésben lennék Kelemennel. Csinálna-e egy ilyen hűséges fiú bármit, amivel árt a spirituális atyjának? Természetesen nem. Ezek a törvények csupán bagatell ügyek, azt hiszik róluk. Kinek a neve kerül egy püspök kinevezési okmányára… melyik udvar bírál el egy fellebbezést… nem lényeges kérdések a hétköznapi emberek számára.

Cranmer lassan felállt az ablakmélyedésből, és megdörzsölte a homlokát.

– Felséged hibát követ el – mondta igen szomorúan.

Most meg kell hallgatnom egy újabb „figyelmeztetést”. Kezdtem elfogadni ezt, mint az uralkodás időnkénti kockázatainak egyikét. Felsóhajtottam, és vártam.

– Ha erre használja a parlamentet, azzal olyan hatalmat ad neki, amit meg fog bánni. Ha a parlamentnek hatalmában áll egy jog adományozása, akkor az is hatalmában áll, hogy visszavegye. Ha később úgy döntenének, hogy megteszik, és felséged akaratából a pápa megfosztatik Angliában az erkölcsi, egyházi és jogi fennhatóságától, kihez fog fordulni felséged támogatásért? A parlamentet teszi Anglia királyává. Ettől félek, felség. Elmozdít egy távoli, állhatatlan, de morális alapra támaszkodó partnert, és egy közeli, világi partnert tesz a helyére.

Ez minden?

– A parlamentet tudom kezelni – mondtam megvetően. – Gyermek az a kezemben.

– A gyermekek fel szoktak nőni, felség. És miközben a fia csak gyermek, a parlament a bátyja lesz. Ki fog uralkodni akkor?

– Nem áll szándékomban engedni, hogy a parlament túllépje a hatáskörét. Majd megnyesegetem, miután teljessé válik a szakítás Rómával.

– A megnyesett sövények gyorsan visszanőnek, ahogyan azt bármelyik palotakertész tanúsítja. És emberi lények ritkán felejtik el a hatalom ízét. – Cranmer olyan sajátságosan nézett rám, mint aki hozzá akar még tenni valamit, aztán meggondolja.

– Pillanatnyilag csak ezzel tudok élni. Azt akarja, hogy legyek meg e nélkül, és uralkodjam rendeleti úton, mint Néró? Az áldóját, micsoda szép gondolat! – Elmosolyodtam. – De félek, hogy ezt az emberek nem tűrnék el. Én pedig azzal élek és dolgozom, ami van, nem azzal, ami lenne, aminek lennie kellene, vagy ami lehetne.

Kinéztem az ablakon a tovahömpölygő zavaros, barátságtalan, márciusi szomorúságot árasztó Temzére.

– Mindamellett jó néven veszem a figyelmeztetését. – Odanyúltam, és megpaskoltam a vállát. Végső soron, úgy vélem, nincs híján a politikai ösztönnek, Thomas. Ez megkönnyebbülés számomra.

Cranmer halványan elmosolyodott.

– Na már most, ami a kellemesebb dolgokat illeti. A felszentelése. Az egy szép szertartás…

Az is lett. De az én fülemnek szebb volt az, ami megelőzte a westminsteri magánlakosztályomban. Ott Thomas Cranmer jómagam, valamint diszkrét tanúk jelenétében ünnepélyesen kijelentette, hogy nem áll szándékában megtartani semmilyen engedelmességi fogadalmat a pápa iránt, ha az ellenkezne az ország törvényeivel, a király akaratával vagy az Isten törvényével. Az első kettő az én ötletem volt, a harmadik pedig bizonnyal teret adott az uralkodói értelmezésnek.

Kezdetét vette az átmenet.

XLVIII

Nagyhét volt immár, amelyet az új érsek az utasításomnak megfelelően nagyszabású keretek között készült megünnepelni.

– Muszáj mindezt, felség? – Cranmer annyira szomorúan nézett, amennyire csak mert. Valóban a reformátorok felé hajlott, de nem merte ezt nyíltan kimutatni.

– Igen.

– Még a?…

– Még a kereszthez is el kell mászni nagypénteken. Én magam fogom vezetni a bűnbánók menetét.

Cranmer mosolyogni próbált.

– Elmászni a kereszthez? – nevetett Anne. – Az ám egy ősi ereklye! Szerelmem, sebesre fogja dörzsölni a térdét.

– Szándékomban áll. Szükséges tiszteletben tartani az összes régi formaságot, még az „ősi ereklyéket” is, hogy megnyugtassam a népet: a Rómával való szakítás nem jelenti az igaz hit elhagyását. És nagypéntek után húsvét következik.

– Amikor közszemlére teszi az új feleségét.

Egy jókora ablak mellett álltunk a Westminster királyi lakosztályában, ahová a nagyhetet tölteni érkeztünk. Fiatal papok jártak ki-be hangyasereg módjára az apátság kapuján, fűzfaágkötegeket cipelve a másnapi virágvasárnapra.

– Igen. Ideje, hogy örvendezzünk; bizonnyal több mint

negyven napja készülődünk erre a napra.

Anne felnevetett, és az arcára esett a kora áprilisi napfény – csupa fiatalság és reménykedés volt, és éreztem, hogy repes a szívem.

– Nem fogjuk megvárni húsvétkor a napfelkeltét. Nem, velem jössz az első húsvéti misére – húsvét előestéjén, éjfélkor.

Anne szeme táncolt.

– Ezüstbrokátból készült az új ruhám. Nagyon jól fog mutatni a fáklyafényben!

– Mint egy tündérkirálynő – mondtam.

Az egész udvar együtt ünnepelte a virágvasárnapot. Nyilvánvalóvá tettem, hogy ez a kívánságom, és bár nem tudták, hogy miért fontos ez számomra, természetesen teljesítették. Mintegy százan gyűltek össze a Westminster palota nagytermében közvetlenül a szomszédos apátságban esedékes nagymise előtt. Szürkésbarna volt az uralkodó szín; a legszebb és legújabb ruháikat húsvét előestéjére tartogatták. Ó, milyen lángolón fognak pompázni a színek azon az éjszakán!

Anne a hölgyei körében volt; hivatalosan még mindig csak egyike volt a királynét szolgáló udvarhölgyeknek, aki immár nem volt királyné, hanem csak özvegy walesi hercegné; és nem is tartózkodott többé az udvarban. Az abszurd látszatokat már csak szokás ilyeténképpen tiszteletben tartani; senkit nem tesznek bolonddá, de szeretjük őket.

Anne, a titkos királyné a saját szolgálói körében állt, akik kacér pillantásokat vetettek a magánlakosztályom

személyzetének tagjai felé. Ezek jobbára vezető családokból való jó megjelenésű fiatalemberek voltak. Norris, a személyi inasom volt a legidősebb, majdnem velem egyidős. A többiek nála fiatalabbak voltak; a legifjabb Francis Weston, a maga huszonkét évével.

Visszagondoltam azokra a jóképű fiatalemberekre, akik a magánlakosztályomban tolongtak, amikor király lettem. Hol vannak most? William Compton, Eduárd Guilford, Eduárd Poyntz – mind meghaltak. Akik megmaradtak, mint Carew és Neville, korosodó fiúk voltak, pocakot eresztettek, tokájuk nőtt, de a fejükben nem volt több, mit húsz évvel korábban.

Futólag eltűnődtem, vajon hogyan fog kinézni Weston húsz év múlva. Nagyon csinos volt, már-már nőies, és az ilyenek nem öregednek szépen; negyvenévesen kiélt kurtizánokra emlékeztetnek, akik már túlvannak a legszebb élményeiken. Legjobb lesz, ha gyorsan megnősül, méghozzá jól. Már akkor feltűnt nekem, hogy Anne mennyire törődik vele. Egyike volt ez azoknak a dolgoknak, amelyeket az ember úgy vesz észre, hogy nincs tudatában – mint azt, hogy egy bizonyos fa elveszítette-e a leveleit.

Ekkor megjelent előttünk Cranmer, roppant méltóságteljesen, a főpapi rangjához illő új, ragyogó öltözetben. Feltartotta a kezét, és áldásban részesített bennünket.

Egy pap lépdelt fel és alá, szentelt vizet hintve ránk egy ezüst edényből. Mögötte két szolga haladt, csillogó, lila penitenciás köntösben, fűzfavesszőt osztva ki minden egyes „zarándoknak”.

Cranmer megáldotta őket.

– Ahogyan az emberek régen pálmaágakkal tisztelegve köszöntötték Miurunkat Jeruzsálemben, tegyünk mi is úgy a magunk életében. Tartsátok és használjátok ezeket az egyszerű ágakat Isten dicsőségére, és hogy segítségetekre legyen spirituális utatokon.

Majd megfordult, lassan és ünnepélyesen, és kimért léptekkel az apátságba vezetett bennünket, ahol olyan pompás és teljes misével celebrálta a diadalmas bevonulást Jeruzsálembe, hogy egyetlen, még a legszenvedélyesebb pápista sem vádolhatott bennünket a lutheranizmus felé való elhajlással vagy az igaz hit elhagyásával.

* * *

Nagyszerda. A hagyomány szerint Júdás ezen a napom kémkedett Jézus után, arról kérdezgette őt, hol lesz másnap – hogy tájékoztathassa Kajafást és a többieket, és megkereshesse a harminc ezüstpénzét. Júdás minden valószínűség szerint egész nap szelíd hangon kérdéseket tett fel: „Uram és mesterem, kikkel fogod elkölteni a húsvéti vacsorát?” Aztán bizonyára várt, mielőtt fesztelen hangon megkérdezte: „És melyik utcában van a ház, ahol napnyugta előtt gyülekeznünk kell?”

Kémek. Gyűlöltem a kémeket. Elképzelni sem tudtam, mit érez egy olyan ember, aki kémkedik. Sem pedig egy olyan ember, aki kémeket alkalmaz. Úgy tűnt nekem, hogy ha az ember egyszer elkezd kémekre támaszkodni, a hatalmukba adja magát. Eleinte valós értesülésekkel szolgálnak, de ez csalétek, és utána semmi nem az, aminek látszik. Én

szívesebben alapoztam a cselekedeteimet a nyilvánvalóra és a saját szememmel láthatóra.

Leszállóban volt az este, és ideje volt indulni a nagyszerdai misére – a nyilvános nagyheti zsolozsmára. A hatalmas apátságban minden gyertya egyenként oltatik el, újrajátszandó azt, ahogyan Jézust elhagyta mindenki, az utolsó tanítványig.

Borongós napra virradt, és ilyenformán máris a levegőben volt a kétségbeesés és a veszteség hangulata. Ezt azonban fokozta a papok gyászénekhez hasonlatos kántálása, és az összes fény kioltása az apátság hatalmas hajójában.

Olyan benyomást keltett, mint egy sír – hideg, sötétség és kőfalak mindenütt. Erősen próbáltam elképzelni Miurunk gondolatait, ahogy egyedül találta magát a földön. Volt egy rettenetes időszak az utolsó vacsora közösségvállalása és a feltámadás megdicsőülése között; a teológusok a Sátán órájának hívják ezt az időt. Krisztus ekkor tapasztalta meg mindenestül az emberi lét vigasztalanságát, érezte át az Istentől való elhagyatottságát.

Megborzongtam a köpenyemben. Milyen gyorsan elfutottak, és cserbenhagyták Őt! Milyen hamar eltűnt a húsvéti bor, a gyertyafény és a melegség. Oly gyengék és szánalmasak a próbálkozásaink, hogy kordában tartsuk a Sátánt. Mindig letaglóz bennünket, nekünk pedig fel kell állnunk, és szembe kell néznünk vele – egyedül.

Körbepillantottam, de nem láttam semmit. Köhögést és fészkelődést hallottam, de senki nem látszott körülöttem, és mindenki elkülönült a többiektől.

Így uralkodik a Sátán – elkülönítve bennünket egymástól.

De semmi nem különíthet el bennünket Isten szeretetétől,

mondja Szent Pál. Semmi, kivéve a kétségbeesést.

A kétségbeesés tehát a Sátán szolgálólánya.

Nagycsütörtök. Az utolsó vacsorát követően Krisztus megmosta a tanítványok lábát, mondván, „ha nem moslak meg, nem lehetsz közösségben velem”. Most, ahogyan Anglia királyai tették időtlen idők óta előttem, koldusok lábát kell megmosnom – annyi koldusét, ahány éves vagyok. Most, a Westminster apátság jól kivilágított káptalantermében negyvenegy szegény ember vár rám.

Belépek. Egy kőpadon ülnek, mely az egyik fal mentén húzódik, és kíváncsian nézelődnek maguk körül. Mezítlábasok, nem azért, mert levették a lábbelijüket, hanem azért, mert nincs lábbelijük, amit levehetnének…

Letérdelek az első elé, aki életem első évét jelképezi. Öreg, inas, mint egy beteg szárnyas, a lába kérges, kemény, mint egy karom. Rálocsolom a meleg, rózsaillatú vizet, majd gyengéden megtörlöm egy új lenvászon kendővel.

A következő férfi lábfején gennyes fekélyek vannak. A zöldes váladék belefolyik a vízbe, felhőként gomolyog az ezüsttálban. Intek Norrisnak, hogy hozzon egy tiszta tálat a következő embernek. Beletelik egy órába, mire az utolsó ember lábát is megmosom.

Mindeközben nem érzek semmit. Leszámítva a szégyent, hogy nem érzek semmit.

Nagypéntek. Böjtölés egész nap, bezárkózva a legkisebb, legegyszerűbb szobánkba. Az udvarban senkinek nem szabad szólnia senkihez, nem szabad mosolyogni, énekelni, enni, feketén kívül bármi mást viselni. Még a templomi harangok

fémnyelveit is fanyelvekre cserélték, hogy tompán, fojtott hangon kongjanak. Az asztalon egy magányos húsdarab hagyatott, amely immár kukacos volt, hogy emlékeztessen bennünket a valamennyiünket váró romlásra.

Három óra – a Halál órája, a Sátán órája. A templomi fátyol félbeszakíttatik, mi pedig átadatunk a sötétség hatalmának.

És ekkor éreztem meg – éreztem, amint belém markol a hideg kezével. És valóságossá vált, ami addig színlelés, forma, szerepjátszás volt. Éreztem az ördög hatalmát, egyenesen a zsigereimben éreztem. És Isten messze volt, és a szertartások hiábavalóan hívták vissza. Hasztalan, hasztalan…

Ismét fekete varjak nyája gyülekezett az egész apátságban. Cranmer most három stációban leleplezte a hatalmas feszületet, búsan kántálva közben:

– Nézzétek a keresztfát, amelyen a világ megváltója függ.

Letérdeltünk, és így válaszoltunk:

– Gyertek, imádjuk őt!

A keresztet tiszteletteljesen egy párnára helyezték, az oltárhoz vezető lépcsőre. Cranmer térden csúszott feléje, majd megcsókolta, és hasra feküdt az előtte lévő kockaköveken. Az volt a szándékom, hogy ezt a szertartást politikai demonstrációra használom, megmutatva vele az embereknek, hogy jóhiszeműen neveztem ki érsekké Cranmert. Most beleremegtem abba, hogy efféle megfontolásokkal keverjem az Isten oltárához való közeledést. Vajon lesújt rám, ahogyan más uralkodókkal tette, akik csúfot űztek belőle a saját házában?

Csúszni kezdtem a hideg köveken az oltárlépcsőhöz.

Remegett a kezem.

– Irgalom. – Halottam önmagamat suttogni. – Irgalom, ó, Istenem! Bocsáss meg nekem! – Egyre közelebb értem. Olyan gyorsan kalapált a szívem, hogy úgy éreztem, szédülök. Várni fog, amíg arra vetemedem, hogy megérintsem magát a szent keresztet, és akkor sújt le rám.

Most! Kinyújtottam a kezemet, és megragadtam a fát, úgy kapaszkodva bele, mint egy kőbe. Éreztem, hogy erő, hatalom árad rajta keresztül belém, békével tölt el, kápráztató békével.

Sóhajtottam egyet. Béke. Mindig úgy képzeltem, hogy a béke a félelem hiánya, a fájdalom vagy a bánat hiánya. Most megtudtam, hogy a béke maga is egy dolog, egy jelenlét, amelynek saját alakja van, amely minden más érzés helyébe lép.

A szent fára helyeztem a homlokomat, keményen rányomva, mintha ettől a testembe ömlene a szépséges jelenlét. Teljesen el akartam töltekezni vele, hogy színtiszta béke legyek.

Aztán tovatűnt; a szent jelenlét elszállt, és egy emberi királyt hagyott, aki egy közönséges fadarabra hajolt. Cranmer várta, hogy felkeljek, és helyet adjak a következő bűnbánónak. Mereven feltápászkodtam, és kimentem az apátságból.

Húsvét vasárnap, reggel. Betódult a szobába a kemény, tiszta fény, mely a maga módján rémisztőbb, mint az előző éjszaka sötétsége. Láttam az arcomon valamennyi szerteágazó ráncot, ahogy a kézitükröt feltartottam. A kézfejemen finom gyémántok voltak a bőr aprócska, újra és újra ismétlődő egységei – akár egy gyík bőre. Az évek múlásával ezek elmélyülnek, egyre markánsabbá válnak.

Jézus nem érte meg az én koromat. Soha nem kényszerült az öregedéssel és a természetes halandósággal viaskodni. Akkor hogyan is lett volna képes ténylegesen osztozni minden emberi tapasztalatban?

Hideg vizet lötyköltem az arcomba, nagyon is tisztában lévén azzal, hogy a gondolataim istenkáromlással határosak.

Végül nyugtához közeledett a csúfolódó nap, nekem pedig sikerült visszatérnem a jelenhez, magára hagyva a majdani halált és szétbomlást. Nagy mozgolódás támadt az udvarban, ahogy a kietlen nagyböjt és az előző két nap koplalása elmúlt, és vidámságnak adta át a helyét. Soha, egyetlen zsidó sem várta oly türelmetlenül a naplementét és a sabbath kezdetét, mint Anne és én azt a napnyugtát. Együtt, gyerekek módjára kiáltottunk fel, amikor az esti csillagok előbukkantak a keleti égbolton.

– Itt van! Itt a húsvét! És mindenki teszi a dolgát! – rikoltotta Anne.

– Igen, szerelmem – mosolyogtam. – Az ország minden papja, amikor húsvéti misét celebrál, érted, mint királynéért fog imádkozni. Így fog elhangzani a bejelentés, és az embereknek hangosan el kell ismételniük a nevedet. Hárommillió angol mind azt fogja mormogni, hogy „És vezéreld a választott szolgád, Anne, a királynénk szívét". Gondolod, hogy mindet meghallod majd? Ettől elégedett leszel végre?

Anne könnyeden felnevetett.

– Csak ha hallok egyfajta zümmögő hangot, amiből tudom, hogy mindenki egyszerre mondja ezeket a becses szavakat!

Ránéztem. Betartottam az ígéreteimet, melyeket oly régen tettem neki. Ma este egész Anglia királynénak fogja nevezni, és ezt én intéztem így. A leereszkedő sötétben állva felém nyúlt, ő, akiért száműztem a feleségemet, megsértettem a Szentszéket és kockára tettem az országomat. Megfogtam a kezét; kicsiny volt, és meleg. Az ajkamhoz emeltem, és éreztem a lágy bőrét. Nála nyoma sem volt gyíkszerű gyémántmintázatnak – még az előjeleinek sem.

– Öltözködnöm kell! – Anne elhúzta a kezét, mint egy gyerek. – Ó! De régóta várok erre az estére!

– Tízkor kezdődik a mise – emlékeztettem. – Az udvar a nagyteremben fog gyülekezni, és aztán együtt megyünk az apátságba.

Sok-sok udvaronc és udvarhölgy gyűrűjében vártam rá. Mindannyian új módi szerinti öltözetet viseltünk, és a ruháink meg az ékszereink irizáló nyári pillangók módjára csillogtak-villogtak a fáklyafényben. Micsoda ragyogó éjszaka a hosszú sötétség után! Most majd kimondom a szavakat, amelyek kimondásáról oly régóta képzelgek, méghozzá éppen ennek a társaságnak.

– Kedves barátaim! – kezdtem, csendet kérőn felemelve az egyik kezemet, és meg is kaptam, még mielőtt a karomat leengedtem volna. – Nagy öröm, igen, nagyobb öröm számomra, hogysem kifejezhetném, elmondani nektek, hogy végre van királynétok – az én szeretett Anne-em. Egybekeltünk.

Álltak, és visszanéztek rám. Nem hallották?

– Igen! – ismételtem önmagam. – Bár a királyotok vagyok, a

választott és felkent királyotok huszonnégy éve, nem kaptátok meg tőlem azt, amit megkapni Istenadta jogotok: egy szerető és igaz királynét. Isten kegyelméből itt van…

Anne megjelent a nagyterem túlsó ajtajában, a ruhája ezüstösen sziporkázott. Valóban, olyan káprázatóan és rendkívülien festett, mintha nem is halandó volna. Szótlanul álltam, miközben felém tartott, az emelvényhez, amelyen álltam. Az udvaroncok és az udvarhölgyek még mindig kifejezéstelen arccal figyelték.

– Anne királyné. – Kinyújtottam a kezemet, ő pedig megfogta, könnyeden lépve fel mellém az emelvényre.

– Anne királyné! – kiáltottam vidáman.

– Anne királyné – ismételték az emberek. De vidámság nélkül. Csupán meghajoltak és térdet hajtottak, ahogyan a szokás megkövetelte tőlük.

– Köszönöm, derék alattvalóim – mondta Anne éles hangon. – Köszönjük nektek.

Ne, ne – szerettem volna mondani neki. Ne így. Ne ilyen hangütéssel. Nos, majd később elmagyarázom neki.

– Örvendezzetek mindannyian, hogy Isten ilyen alázatos és erényes királynét és igaz feleséget adott nekem – mondtam. Az emberek mosolyogni próbáltak.

– Most pedig fogadjátok a hagyományos görcsgyűrűket – mondta Anne ugyanazon a magas, dölyfös hangon. Kinyitott egy csillogó ezüstszerszényt.

Mi ez? Eljátssza a vasgyűrűosztás ősrégi rítusát, gyógyítandó azokat, akiket görcs és reuma kínoz: gyűrűkkel, amelyek csakis igazi uralkodók nagypénteki áldásából nyerték az erejüket. Bizonnyal titokban szerezte be a gyűrűket, és

végezte el a megszentelő rítust, azt tervezve, hogy ezen az estén szétosztja őket. Miért nem szólt nekem erről előzőleg?

– Gyertek, jó emberek. Ezek megszabadítanak benneteket, segítenek a szenvedőknek. Tegnap áldotta meg őket a szerető királynétok. – Anne feltartott egy maroknyi vasgyűrűt. Senki nem jött oda. Anne megismételte a mozdulatot. Intettem, mire lassan odajöttek, és kezdtek venni belőlük. Olyan készségesen, ahogyan egy háziasszony visz el egy döglött egeret.

– Áldás reátok! – ismételgette Anne olyan modorban, amit bizonnyal királynéhoz illőnek vélt; nyilvánvalóan begyakorolta. Anélkül, hogy velem megbeszélte volna.

Végül a borzalmasan kínos ceremónia véget ért, és gazdára találtak az utolsó nagypénteki görcsgyűrűk is.

Áthallatszott az udvaron az apátságból a kürtharsogás. Elérkezett a királyi körmenet ideje; Anne és én haladtunk az élen; mögöttünk Richmond hercege, az én jóképű, tizennégy esztendős természetes fiam; Norfolk hercege (a felesége nélkül, akitől különváltan élt, és a mosónője nélkül, akivel most együtt élt); Suffolk hercege (szintén a felesége, az én Mária húgom nélkül, aki betegen feküdt a vidéki kúriájukban); Henry Courtenay, Exeter márkija; Margarat Pole, Salisbury grófnője és a fia, Lord Montague; Rutland és Bath earljei; Lady Margaret Douglas, az én romantikus unokahúgom (Tudor Margitnak Angus earljétől született leánya)… és mindezek mögött a rang nélküli udvaroncok jókora tömege tolongott. Valahol közöttük volt az egyszerű Cromwell mester.

Az apátság sötét volt; sötét, akár *a* sír. Aztán kaparászás hallatszott, kőnek ütött kova hangja, amikor az új, húsvéti

tüzet csiholták – csiholták, majd egy szövétnek gyorsan lángra kapott, és erről meggyújtották a nagy, húsvéti gyertyát, egy henger alakú tiszta méhviasz rudat, mely olyan vastag volt, mint egy férfi combja.

– Halleluja! – kiáltott fel Cranmer.

– Halleluja! – visszhangozták az emberek feleletképpen.

– Feltámadott!

Felharsantak az ezüstkürtök, és gyertyák fénye árasztotta el az egész apátságot.

– Adjatok békecsókot! – parancsolta Cranmer.

Általános mozgolódás támadt, ahogy az emberek fejüket fordították a szomszédjaik felé, és megcsókolták egymás arcát.

Aztán kezdetét vette a hagyományos feltámadási mise. Semmi nem maradt ki – sem az újonnan megkeresztelt, fehér ruhába öltözött keresztények körmenete, sem az ördögnek és minden művének mindenestül való nyilvános megtagadása. Merje csak bárki azt állítani, gondoltam önelégülten, hogy az én egyházamban nem minden előírásszerűen zajlik!

Most kezdetét vette az ünnepélyes rész a kánon megszentelt misztériumai: az adakozás, a megszentelés és az áldozás, amelyet az élőkről való megemlékezés követett… „hogy tessék Néked megtartani és erősbíteni a Te szolgádat, Anne-t, a mi becses királynénkat; hogy tessék Néked az ő védelmezőjének és megtartójának lenni, győzelmet adni néki valamennyi ellensége felett, erre kérünk Téged…”

Kaparászás és mocorgás volt hátul, amely egyre hangosabb lett, és arra késztette Cranmert, hogy abbahagyja a kántálást.

Az emberek kezdtek távozni.

Megfordultam, és a szememet meresztettem. Ez nem lehet.

De így volt. És nem csak néhány ellenszegülő, hanem egyik sor a másik után. Hátrafordultak, komoran pillantottak fel az oltár irányába, ahol Cranmer állt, majd kisorjáztak az apátság hatalmas ajtaján.

Nem voltak hajlandók imádkozni Anne-ért mint királynéért, vagy egyáltalán az épületben maradni, ahol mások ezt teszik!

Döbbenten álltam, képtelen lévén elhinni, amit éppen láttam – Anne spontán, nyilvános elutasítását. Efféle dologgal soha még csak nem is számoltam. A pápát, a császárt és néhány konzervatív északi lordot, például Derby earljét, Lord Darcyt, Lord Husseyt, a határvidéki hatalmas lordokat, Katalin odaadó híveit tekintettem Anne ellenségeinek. De hogy a közrendűek! Anne közülük való volt. Hogyan voltak képesek elutasítani őt?

Biztosan Katalin fizette le ezeket az embereket! Az ő kis alamuszi majom követe, Chapuys áll eme sértő tüntetés mögött. Nos, majd magam elé hozatom, és megbüntetem.

Addig is végig kellett szenvedni ezt a végeérhetetlen misét – ezt az oly régóta várt, és immár oly végzetes misét. Anne mozdulatlanul állt mellettem. Éreztem a haragját; megvolt a saját, külön alakja a haragjának.

Aznap éjjel, amikor kettesben voltunk a királyi lakosztályban, Anne ordítozott dühében. Elmúlt hajnali kettő, és azt hittem, hogy ekkorra már paradicsomi álomba merülök – Anne karjaiban, érezve a csókjait és a becézgető mormogását, ahogy szépen köszönetet mond, miután megküzdöttem a sok-sok veszedelemmel, hogy királynét csináljak belőle, és elhoztam neki ezt a pillanatot.

Ám ez a pillanat, mint oly sok más az életünkben, fájdalmas és szomorú, megalázó és dühítő élménnyé vált.

– Gyűlölöm őket! – rikácsolta Anne tizedszer. – Bosszút fogok állni rajtuk! – Majd így szólt hozzám: – Miért nem állítottad meg őket? Miért álltál ott, mint egy béresgyerek?

– Meg voltam döbbenve – mormogtam.

– Nyakon kellett volna csípned és kérdőre kellett volna vonnod őket!

– Nem, ez tetszett volna nekik, fontosnak érezték volna magukat tőle. Jobb nem tudomást venni róluk. Ez a királyi magatartás.

– Nem! Bosszút kell állnom rajtuk!

Vajon ekkor robbant be a fejembe a hívatlan gondolat, átszakítva a vágy és a megszállottság korlátjait? *Ez egy közrendű viselkedése, nem egy királynéé. Közrendűnek született, közrendű is marad. Nem királyi anyagból való.* Az iránta érzett szerelmem azonnal megállította a gondolatot, földre teperte, és megfosztotta a szabadságától.

– Azóta már régen alszanak az ágyukban. Nem tudnánk kideríteni, kik voltak, még ha akarnánk sem. Felejtsd el! – Jómagam Chapuyst szándékoztam kérdőre vonni, de csak titokban. – Egy változás mindig mozgolódást vált ki. Még a tavasz is hoz egyfajta szomorúságot.

Megpaskoltam az ágyat, amelyet illetően még mindig reménykedtem.

– Gyere, feküdjünk le, kedvesem. Hadd szerelmeskedjem a feleségemmel.

De éppúgy hasznavehetetlen voltam, mint ama másik alkalommal, és az éjszaka hátralévő részében egyáltalán nem

aludtam.

El voltunk átkozva? Egymás mellett feküdtünk, úgy téve, mintha aludnánk, miközben patkányok módjára futkostak az agyunkban azok a szavak.

XLIX

Ez történt szerte az egész országban. Egyik templomban a másik után, amikor az Anne-t királynéként említő imádság felolvastatott, az emberek vagy elhallgattak, vagy távoztak a miséről. Olyan hangosan beszéltek, mint a tébolyodott, aki az előző nyáron ordítozva rohangált az utcákon:

– Nem kell Nan Bullen! – oly erőszakosan, mint a csőcselék, amely üldözőbe vette Anne-t, és megpróbálta megkövezni; oly haragosan, mint az Áhábról prédikáló szerzetes.

Most első ízben támadtak kétségeim Anne koronázását illetően. Anne sóvárgott utána, én pedig megígértem. De mi van, ha az emberek azon a napon is ennyire teljes szívvel elutasítják őt? Mennyivel rosszabb lenne az, mint ha egyáltalán nem kerülne sor koronázásra.

Mit tehetnék, hogy megakadályozzam? Nem hallgattathatok el fizikailag minden londonit; több mint százezren voltak. Pénzzel sem hallgattathattam el őket. A királyi kincstár majdnem üres volt, és a koronázáshoz szükség lenne minden egyes fontra. Az aranyló öltözetek és a fényűző, pazar lakomák mögött a Koronának égetően szüksége volt pénzre. Ez utóbbi célt illetően tanácskoztam Cromwell mesterrel.

Ő emlékeztetett engem a romlott, és egyszersmind roppant gazdagságban dúskáló kolostorok nyomorúságos erkölcsi állapotára.

– Ennek a látványa bizonnyal fájdalommal tölti el Miurunk

szívét – jelentette ki Cromwell ájtatosan. Engedélyt kért, hogy megbízottakat menesszen valamennyi szerzetesházba, hogy készítsenek beszámolókat, és azt ígérte, egy éven belül a kezemben lesznek a megállapításaik. – Akkor felséged maga ítélhet afelől – mondta –, vajon helyénvaló-e hagyni, hogy megmaradjanak.

A bezárásuk természetesen azt jelentette volna, hogy a javaik a Koronához kerülnek, mivel a parlament által hozott törvény immár megtiltotta az egyházi jövedelmek Rómába küldését.

Ami Cranmert illeti, ő gyorsan nekilátott eleget tenni a feladatainak. Május közepére összehívott egy kis egyházi bíróságot, ő vezette az üléseit, amelyekre diszkréten került sor Dunstable-ban, nem messze Londontól, de elég közel Katalinhoz, hogy megjelenhessen, és erre felhívást is kapott. Ő természetesen nem ismerte el Cranmer joghatóságát, és így nem vett tudomást a kis meghallgatásról, amelyen úgy találtatott, hogy a hajdani házasságunk egyáltalán nem volt házasság, az Anne-nel kötött házasságom pedig (minden további nélkül) érvényesnek nyilváníttatott.

Immár folytathattuk a koronázással, amely virágvasárnapra, önmagában véve is szent napra esett. Imádkoztam, hogy ez segítsen megszentelni a dolgot az emberek fejében. Igyekeztem a nyugtalanságomat nem elárulni Anne-nek, aki mint az álmai betetőzését várta ezt a napot.

* * *

Úgy döntöttem, ez Anne napja kell, hogy legyen. Nekem

megvolt a saját koronázásom huszonnégy évvel azelőtt, és semmi szükség nem volt a megismétlésére. Inkább hagytam az emlékeimet, és engedtem, hogy Anne-nek saját, személyes élményben legyen része, amelyen nem kell osztoznia. Ezért az volt a szándékom, hogy nem kísérem őt a szertartáson; hátra húzódom, és kívülállóként nézem. Gyönyörködni akartam a koronázásában, ki akartam élvezni a tudatot, hogy én magam tettem lehetővé. Az én akaratom, és csakis az enyém érte ezt el. Az én akaratom nélkül ebből semmi nem történne meg. Nem ácsolnának emelvényeket; nem lennének fájós ujjú varrónők; nem köttetnének fogadások a Milk Lane-en arra vonatkozóan, hogy lesz-e eső a koronázás napján. Én teremtettem ezt a pillanatot, ezt az eseményt, ahogy a saját koronázásommal nem tettem. Az enyémre Isten akaratából került sor; az Anne-ére VIII. Henrikéből.

* * *

Minden este, amikor Anne magánlakosztályához érkeztem, be kellett jelentetnem magamat. Türelmetlenül várakoztam az előszobában, miközben Anne komornája próbált szórakoztatni, Anne pedig sietve eltette a koronázási cicomáit, nehogy idő előtt meglássam őket.

A nagy nap előtti szerdán különösen vágytam látni őt, és fel-alá járkáltam a kicsiny helyiségben. Valamennyi ablak nyitva volt, és fülembe áradtak a május esti London hangjai.

Majdnem telehold volt. A kopácsolás hangjai (munkások építettek emelvényeket az utcákon, és örültek, hogy a teleholdnak köszönhetően tovább dolgozhatnak), a fogadók

előtt a lanyha estét élvező ifjoncok kurjantásai – mind úgy hangzottak, mintha a való élet valahol a palotán túl volna, mintha ténylegesen megragadható volna. Tudtam azonban, hogy minden beszeszelt alak, aki a tavernája tapasztott falának támaszkodik, úgy képzeli, hogy nálunk zajlik a való élet, nálunk minden dolog súlyosabb – és így is volt, így is volt. Senki emberfia nem volt elevenebb, mint én.

– Óhajt egy kis bort, felség? – kérdezte Anne bájos szolgálója.

Bort? Kinek kell bor egy olyan estén, mint ez?

– Nem, nem… – elhessegettem a lányt. Minő faragatlanság tőlem. Megtorpantam, és ránéztem, hogy mindig emlékezzem az estére. Ő is részévé vált.

Alacsony volt, a haja mézszínű. De nem ezek voltak a fő dolgok, amelyeket megjegyeztem, ahogy ránéztem. A legszembetűnőbb vonása a sápadtsága volt. Egy pókháló. Egy fogyó hold. Régi gyolcsruha tükröződése egy mély kútban.

– Ó, talán mégis. – Elmosolyodtam, és igyekeztem nyájas lenni. A lány előrelépett, és töltött egy adag rajnai bort egy trébelt ezüstserlegbe.

– És kegyed? – Megemeltem a serleget.

Ódzkodott. Én ragaszkodtam hozzá.

– Nem jó dolog így, egyedül inni.

Öntött magának egy kicsiny adagot, majd mentegetőzött, mintha félénk lenne. Néztem, ahogy az ablakhoz megy, és kipillant.

Mikor készül már el Anne? Hallottam, amint az udvar túloldalán a kedvenc órám – a nagy, asztronómiai óra a kaputoronyban – elüti a kilencet. A tavernák felől immár

harsányabb, ám kásásabb hangok hallatszottak. Odaléptem a hölgyhöz, aki elmerült a háztetők szemlélésében. Tiszta, határozott arcéle volt.

– Előfordult már… – kezdte, majd elakadt.

– Micsoda? – hallottam a saját hangomat. Meglepett, milyen ingerültnek tűnök. De arra készültem, hogy látni fogom Anne-t. Miért várakoztat így?

–… hogy… hogy kinézett azokra a háztetőkre, és azt érezte nagy bizonyossággal, irigykedve, hogy az összes ember, aki ott alszik vagy él… boldog?

Habozás nélkül egyetértettem.

– Igen, biztos vagyok benne. – Valaki ténylegesen ugyanazt érzi; valaki megérti…

– És kívánta már, bárcsak ott lehetne, beléphetne abba a csupa sár előtérbe, és hallhatná, amint az anyja korhol valakit, amiért nem hozott be elég fát, és tudhatná, hogy odabent meleg és kényelmetlenség van?

– Kényelemre gondol – javítottam ki.

– Nem, kényelmetlenségre gondolok. Mindig meleg és kényelmetlenség. Együtt járnak, és utálja magát az ember, amikor annyira ki van éhezve az egyikre, hogy elviseli a másikat.

– My Lord! – ütötte meg a fülemet az összetéveszthetetlen hang, a hang, amelyet vártam. A forrása felé fordult a tekintetem. Anne állt közvetlenül a belső szobája ajtaja mögött. Az arca nem látszott, de a hangja parancsolón szólt. Elfordultam a társaságomtól.

Anne nevetve behúzott, és bevágta a nagy ajtószárnyat. Tündökletesen nézett ki, a mozdulatai gyorsak és

magabiztosak voltak.

– Végre megvan! – Körbefordult. – A ruha. Tökéletes! – Ismét felnevetett. – Egy ruha, amelyet senki nem fog elfelejteni soha. Emlékszik, hogy Wolsey „éjjeli varjúnak” nevezett, mert fekete volt a hajam, fekete a ruhám? Most azt akarom, hogy mindenki olyan tündökletesnek lásson, amilyen egy igazi, fehérbe öltözött királyné lenni szokott. Wolsey és az éjfekete ruha sötétség volt. Ez elkápráztató déli verőfény lesz.

Egész idő alatt úgy siklott ide-oda a lakkozott padlódeszkákon, mintha egyáltalán nem lenne lába. Az erős holdfény és a fáklyák jóvoltából világos volt, Anne tükörképe mégis vibráló, tünékeny volt az olajozott padlón. Nem érintette.

– Nem, nem mutathatom meg, hogy néz ki! – nevetett Anne, ahogy a legbelső szobájához ért. – Jól elrejtettem. Szeretném éppúgy elkápráztatni felségedet, mint a többieket.

Máris el voltam kápráztatva. Anne megállt a szoba közepén, csupa szépség, és sötétség és világosság. Semmi szükség gyűlölni magamat a választásomért. Mindent megkaptam azzal, hogy őt választottam.

* * *

A koronázás nem egyetlen szertartás volt, hanem szertartások foglalata, amelyben további szertartások illeszkedtek egymásba, közrefogva a felkenés becses pillanatát a Westminster apátságban. Először is, Anne-nek vízen kell elmennie a Towerhoz, hogy ott szálljon meg éjszakára. Majd a Towerból gyaloghintón viszik végig London utcáin, hogy

megmutassa magát az embereknek. Aztán, másnap megkoronáztatik. Az elkövetkező hét pedig mindenkinek ünnep.

Gondosan elmagyaráztam mindezen események mindegyikének protokollját a nyughatatlan, csillogó szemű Anne-nek.

– A vízi menet népünnepéllyé fogja tenni az egészet. A Temze szélesebb minden utcánál, ott mód nyílik egy pompás parádé és tűzijáték megrendezésére, még ágyúlövések is felhangozhatnak. Annál semmi sem pompásabb. Láttál már valaha királyi vízi karnevált?

– Nem. Csak a feldíszített hajókat Norfolkban pünkösdkor, amikor kislány voltam.

– Piha! – Erre válaszképpen az ujjammal csettintettem. – Úgy hallottam a polgármestertől, hogy még egy sárkány is lesz a víz fölött, amelynek egy gépezet révén csapkodni fog a farka, és tüzet okád majd a szája. És ez csak egyike a csodáknak.

Ugyanaz a polgármester előzőleg utasítást kapott tőlem a londoniak Anne iránti durva viselkedését illetően. Rettenetes büntetéssel fenyegettem, ha bármiféle inzultus tönkreteszi a napot. Hangosan ennyit mondtam:

– És a polgármester fog érted menni Greenwichbe az ünnepi bárkával.

– Minő diadal! – mondta Anne, és kemény éle volt a hangjának. – A dédnagyapám London polgármestere volt, és most a királynéja leszek! – Úrrá lett rajta a beteges káröröm. Mintha észbe kapott volna, gyorsan így szólt: – A királyi bárkám remekül fog mutatni. Most vidám aranyszínű, a vitorlái pedig karmazsinpirosak.

– Katalinnak nincs szüksége rá a lápvidéken – mormogtam. – Bár még mindig azt állítja, hogy az övé. – Katalin gondolata olyan volt, mint egy kupac meg nem olvadt hó egy amúgy virágba borult kertben. – A Tower lépcsőjén fogadlak majd – folytattam. – És az éjszakát az ottani királyi lakosztályban töltjük.

– Utálom a Towert – csattant fel Anne. – Komor és ódivatú. Nyomasztóan hat rám.

– A királyi lakosztály fel van újítva és legalább olyan kényelmes, mint bármely másik palota. Hagyomány ott tölteni a koronázást megelőző éjszakát, ráadásul ott van Bath új lovagjainak avatási ceremóniája, és új lovagi címeket kell adományoznom.

– Csupa régi dolog, régi szertartás, régi szokások. A réginek vége van, egyszer s mindenkorra, és nincs közöm hozzá – csökönyösködött Anne.

– A réginek soha nincsen vége egyszer s mindenkorra. Pusztán új köntösbe öltözik, és újdonságként mutatkozik be. Ezt fogod tenni te is. Ahogy a ruhád ujjával csináltad. Vajon a ruhaujj nem régi dolog? Mégis izgalmas felfedezést csináltál belőle. (Milyen ártatlanul mondtam ezt én, akit elkápráztatott a ruhája terjedelmes, ékkövekkel hímzett ujja, korántsem gyanítottam, hogy a boszorkánybélyeget hivatott elleplezni.)

– Igen – értett egyet Anne, igyekezvén elterelni a figyelmet a ruhaujjáról. – Megpróbálom teljesen újjá tenni, boldog emlékké mindenki számára.

– Ebben biztos vagyok, kedvesem. És én fogom elsőként megtapasztalni. A Temzén, álöltözetben. Will megszervez mindent. – Élveztem a meglepett arckifejezését. – Nem te

vagy az egyetlen, aki valami újjal próbálkozik. Az alattvalóim egyikévé válok majd, és az ő szemükkel fogom nézni a diadalodat.

– Micsoda ajándékot adsz nekem – mormogta Anne.

Nem tudhattam, hogy ez az ifjúkorom utolsó nagyszabású ünnepsége – az utolsó, amikor csillogó aranyesőben és nagyra törő reményekben tobzódom.

L

Pompás nap volt. Akik fogadtak, tetemes pénzösszegeket veszítettek, és én a legkevésbé sem sajnáltam őket. A nap teljesen felhőtlen égre kapaszkodott fel, és még a víz is meleg volt. Ünnepi hangulat telepedett a kicsiny csónakokban lévő emberekre, ahogy a víz lágyan ide-oda ringatta őket.

Will és én csendesen foglaltuk el a helyünket a vizet kissé áteresztő evezős csónakban, amelyet Will szerzett. Mindketten megfelelő álöltözetet viseltünk – én molyette köpenyt és elnyűtt föveget (melyet egy lovász dobott el a királyi istállóban), Will pedig egy ócska gúnyát, amit egy üstfoltozó hagyott a palotaudvaron. Milyen jó dolog, ha egyetlen áldott napig meghúzódhat az ember a háttérben!

A jelszó az izgalom és a kiszámíthatatlanság volt. Hirtelen fokhagymaszag csapta meg az orromat. A szomszédos csónakban az emberek kenti sajtot raktak jókora kenyérszeletekre, majd meghintették foghagymával. A csónak orrától a tatjáig adogatták őket. Eggyel többet készítettek a kelleténél, aztán körülnéztek.

– Kérsz egyet? – Feltartották a levegőbe.

– Igen. – Kinyújtottam a kezemet, és elvettem. Will rám nézett, és összevonta a szemöldökét. Kétfelé törtem a kenyeret, és megosztottam vele. Mohón felfalta, ahogyan én is. Jó volt.

Egy hullám érte el a csónakot, és megringatta. A

szomszédjaink hangosan panaszkodtak.

– Nem olyan csendes a folyó, mint amilyennek lennie kéne ebben az évszakban. Üljek idekint egész éjjel egy koronázásért, és szenvedjek…

– Itt voltál az előzőn?

– Mi?

– A királyén.

A fickó bocsánatkérőn nézett.

– Az nagyon régen volt. Még csak legény voltam.

És én is, gondoltam.

– De apám elhozott Londonba. Emlékszem, ahogy láttam őt. Apám a vállán cipelt engem. A király nagyon szép volt. Igen fiatal volt, és… olyan aranyló. Olyan volt, mint egy ékszer, és…

BUMM! Ágyúsortűz hallatszott a partról, félbeszakítva a beszélgetést. Will felé fordultam, aki felvont szemöldökkel nézett rám. Nem szívelte, ahogyan „iszom a hiúság kútjából”, az ő szavával élve.

– Ott jön! – kiáltotta a férfi.

A nyakamat nyújtogattam, mint bármely vidéki. Lábujjhegyre álltam a kicsiny csónak ülésén. Nem láttam mást, csak egyik hajófedélzetet a másik után: a királyi bárkát, a céhek, a nemesek és a papok feldíszített bárkáit, és számtalan olyan kis csónakot, mint a miénk. Olyan sűrűn követték egymást, hogy maga a Temze alig volt látható.

Aztán észrevettem, hogy kissé szétnyílik a ladikok sora. A kis csónakok félrehúzódtak, jókora és széles utat engedve a királyi bárkának. Lesütött rá a nap, akárha fényezné és melegítené az útját.

Csattanás. Belekapott a szél Anne vitorláiba. Nem volt

szükség evezőkre. Szisszenés. Az evezők kiemelkedtek a vízből, cseppeket szórva le magukról, majd pillangószárnyakéhoz hasonlatos helyzetet vettek fel.

Láthatóvá vált a bárka. Katalin bárkája – de már nem a Kataliné volt. Átalakították.

Mindent átfestettek. A hajóorron, ahol egykor spanyol gránátalmák és Spanyolország jelképei voltak, most Anne fehér sólyma díszlett, alatta a jelmondatával: *Én és az Enyém*. Büszke jelmondat, akár maga a hölgy.

A szél dagasztotta a vitorlákat. Karmazsinpirosak voltak, csattogtak és lengedeztek a levegőben. Alattuk egy trónszéken, csupa fehérben, Anne ült.

Nem nézett senkire. Ezrek vették körül tátott szájjal, de ő egyenesen előre nézett. A haja úgy lobogott a szélben, mint a vitorlák.

Úgy szerettem őt akkor, mint máskor soha. Istennő módjára siklott a vízen. Megérintettem Willt, és így szóltam:

– Hát nem szépséges? – De nem hallottam a válaszát.

Anne bárkája megközelített, majd lehagyott bennünket.

– Mint Kleopátra, uram – mondta végül Will. A nap, amely felé a bárka a nap hátralévő részében haladt, kiemelte a hajó körvonalait. Úgy festett, a napkoronggal a hátterében, mint egy denevér, amely kiterjeszti hatalmas, fekete szárnyait.

A körülöttünk lévő emberek összepakolták az ennivalójukat és a holmijukat, hogy hazatérjenek. Búcsút intettem nekik.

– Szép volt – mondták, kissé szomorkásan. Tompa puffanás hallatszott, ahogy elpakoltak még valamit.

– Szomorúnak tűntök – mondtam.

– Igen. Nagyon szép volt. – Megfordították a csónakjukat. –

Azt hiszem… – Beleveszett a hangjuk a víz hullámzásába és a vitorlák csapkodásába. A vendéglátónkhoz és Willhez fordultam.

– Ideje, hogy mi is hazatérjünk.

– Bizony – mondta a csónakos. Letelepedtem, és vártam, hogy megtegyük a rövid utat a greenwichi nyilvános rakpartig. Ezen a napon még a kis dolgokban is öröm volt átadni az irányítást valaki másnak, hátradőlni és álmodni.

Álmodtam, szemhéjamon a lenyugvó nappal. Anne-ről álmodtam egy nagy, egyiptomi bárkában, Anne-ről, mint a fáraó feleségéről, Anne-ről, mint – Putifár feleségéről.

Aznap éjjel, a Towerban Anne túlfűtött vidámsággal viselkedett.

– Láttad? Mit szóltak a nézelődők? – kérdezgette, és nem tudott betelni a válaszaimmal. – A sárkány… az fenséges volt. Meséltem, hogy egészen a lábamig köpött tüzet? Megperzselődött az egyik cipőm…

– Csitt – mondtam. – Csillapodj.

Körülöttünk mindenfelől izgatott fecsegés hallatszott. Tizennyolc fiatalember készülődött, hogy átvirrasszák az egész éjszakát, majd másnap reggel Bath lovagjává avassam őket. Az udvar többi része a White Tower termében lakomázott. És virágok voltak mindenütt – virágfüzérek és virágszirmok borították minden követ. Üvegszilánkok csillogtak; az ágyúlövések számos ablaktáblát kitörtek. Mindeme zűrzavar fölött húros hangszerek muzsikája lebegett.

– Sétálj velem – mondta Anne. – Szükségem van az éjjeli

levegőre.

Örömmel fogtam meg a kezét.

– Lángol az arcod – mondtam.

Odakint ragyogni látszott a White Tower a fényes májusi alkonyatban.

– Ah! – Hosszú, borzongó sóhajtás szakadt ki Anne-ből. Majd hirtelen: – Mi van More-ral?

Döfés a szívembe.

– Küldtem neki húsz fontot, hogy vegyen magának új ruhát a koronázásra. Nem küldte vissza.

Ez kielégíteni látszott Anne-t.

– És Mária?

Újabb döfés ugyanoda.

– A húgom nagyon betegen fekszik Westhorpe-ban.

– Mindig is gyűlölt engem!

Ez igaz volt. Mária könyörgött nekem, hogy ne folytassam ezt a „butaságot" Anne-nel. Akár azt is kívánhatta volna, hogy a földre hulló esőcseppek álljanak meg félúton.

– Nem ezért beteg – jelentettem ki határozottan.

– Ragaszkodom hozzá, hogy jöjjön el, és fejezze ki hódolatát előttem, mihelyt felépül.

Anne kicsinyessége elrontotta az estét, és az utóbbi fénye számomra odalett. De szótlanul lépdeltünk tovább még néhány pillanatig. Aztán Anne hirtelen a Tower kicsiny kápolnájába óhajtott menni, hogy imádkozzék.

– Nem! – állítottam meg. – Ne a Szent János-kápolnába. Ott… ott készülnek a lovagok az egész éjszakás virrasztásra. – Szintúgy ott volt felravatalozva anyám a temetését megelőzően, ezer viaszgyertya között, harminc évvel

korábban. Nem akartam, hogy Anne ott imádkozzon a koronázása előtt.

– De muszáj imádkoznom! – csökönyösködött. Feszültnek és türelmetlennek látszott az arca, és sérülékenyebbnek, mint amilyennek valaha is láttam. És másképp is nézett ki.

– Fogsz imádkozni – mondtam. – De a kis kápolnában, ami máshol van a Towerban. A St. Peter-ad-Vinculában.

– Ott is van szentség?

– Mindig.

Az apró kőépülethez vezettem Anne-t, mely magányosan és sötéten állt az éjszaka meleg zajainak és fényének túlsó szélén. Anne habozott.

– Bemegyek veled, és gyújtok egy fáklyát – mondtam.

Belöktem a megvetemedett faajtót a visszhangzó templombelsőbe. Magányos láng vibrált az oltáron, jelezve a Szent Ostya jelenlétét.

Meggyújtottam egy jókora padlógyertyát az ajtó mellett, és a kezemet kinyújtva megérintettem Anne vállát.

– Imádkozzál nyugodtan – mondtam.

– Köszönöm – felelte. – Köszönöm, hogy nem mosolyogsz meg. – Tudtam, mire gondol; az ájtatoskodás iránti sürgős vágy kifejezésre juttatása magában hordozza a nevetségessé válás kockázatát.

– Imádkozzál értem – kértem.

Június elseje. Éjfélkor a bűvös-bájos május átadta helyét az igazi nyárnak és a politikai realitásnak, miszerint Anne végigvonul London utcáin. Vajon üdvözölni fogja a város? A tegnapi vízi bemutató szép volt, de a muzsika, az ágyúlövések

és a tűzijáték elpalástolt minden gúnyolódást, és a zúgolódók nem vették a fáradságot, hogy csónakba és vízre szálljanak.

Az utcák mások voltak: újonnan kiszélesítettek, murvával felszórtak és emelvényekkel szegélyezettek, minden sarkon nagy „parádéval" – ami csak úgy vonzza a bajkeverőket. Igaz, a polgármester figyelmeztetést kapott, és tegnap bizonnyal derekasan helytállt, ám a csőcseléket még ő sem képes ellenőrizni; ő tudta ezt, és tudtam én is, dacára az „árulókkal" kapcsolatos fenyegetéseimnek. Képtelenség volt a gondolat, hogy kétszáz királyi rendfenntartó meg tudja akadályozni százezer londoni minden rendbontását. Anne-nek ma ki kellett lovagolnia, bízva a jóakaratukban – és az Istenében.

Felpillantottam a napra, mely máris fényes tűzgolyó volt a tiszta égbolton. Ez legalább jóval kecsegtetett. Felkapaszkodva a négyszögletes White Tower legmagasabb gyilokjáróira, el tudtam nézni nyugatra egész London felett, amelyen Anne-nek át kell kelnie, hogy a Westminster apátsághoz jusson. Az utcák máris zsúfolásig megteltek emberekkel, akik némelyike alkalmasint az egész éjszakát ott töltötte.

Jómagam úgy terveztem, hogy a Baynard's Castle-ban, egy ablakból nézem a menetet, és ideje volt elindulnom, mielőtt nagyobb lesz a tömeg.

Cromwell, nem lévén szerepe a menetben, a kijelölt szobában várt rám a Baynard's Castle-ban, amely tulajdonképpen egyáltalán nem szolgált rá a várkastély megnevezésre, mert csak egy düledező, régi királyi lak volt, amely történetesen Anne útvonala mellett állt. Cromwell gondoskodott a nézelődéshez kényelmes székekről, vastag párnákról és zenéről, hogy legyen szórakozásunk, amíg

várakozunk.

– A mai műsorban semmi szerepünk – sajnálkoztam Cromwellnak. – Amit roppantul szórakoztatónak vélek, tekintettel arra, hogy mi szerveztük az egészet.

Cromwell felvonta a szemöldökét.

– Lady Anne-nek, vagyis a királynénak szintén volt benne szerepe.

– Nem olyan nagy, mint kegyelmednek és nekem. – Könnyed hangon mondtam e szavakat, de nagyon is tudatában voltam az együttműködésünk fontosságának. – A nép ma díszöltözetek és rangok alkotta parádét lát majd tovahaladni, miközben az igazi hatalom láthatatlan marad.

– Ez mindig is így volt – vont vállat Cromwell, egy fedett, ezüst tálat nyújtva felém, amelyet elvettem; jéghideg volt. Kíváncsian levettem a fedőt.

– Sörbet, felség. Perzsiában ezzel hűsítik magukat az olyan forró napokon, mint a mai. – Cromwell biccentett. – Készíttethetek más ízesítéssel is, de személy szerint nekem a menta a kedvencem.

Megkóstoltam; pompásan bizsergette a nyelvemet.

– Bámulatos! Crum, kegyelmed bámulatos! – Miképpen tudott a fickó ilyen találékonyan kellemessé és keresztülvihetővé tenni mindent? Nem csupán egy senki által nem várt királyné koronázását, de a sörbetet is, hogy élvezetes legyen.

Délre meghallottam a kürtharsogást a Towerból, és tudtam, hogy Anne elindult. Egy teljes órába telt, mire a menet eleje elhaladt előttünk. Tizenkét francia vezette, Ferenc

jóindulatának jeleként, valamennyien, a lovaikkal együtt, kék bársonyba öltözötten; utánuk nemesek, lovagok és bírák következtek hivatali ruhában; Bath újdonsült lovagjai lila köpenyben; majd a főrendek: hercegek, earlök, márkik, bárók, apátok és püspökök karmazsinpiros bársonyban. Nyomukban haladtak, akik fontos tisztséget töltöttek be Angliában – érsekek, követek, London és más városok polgármesterei, a Térdszalagrend lovagjai…

És végül Anne. Úgy vitték végig az utcákon, mint egy becses ékszert, nyitott, fehér aranybrokáttal bevont hintóban, amelyet két, díszes fehér szerszámot viselő ló vontatott; a nap durva hevétől aranyló baldachin védte.

Ámde a tömeg durva pillantásaitól és duzzogó hallgatásától nem védte meg – ezektől nem védhette semmi, csak az, ha két láb vastagságú kőfal mögé temetkezik.

Anne magasan tartotta a fejét, az állát pökhendin felszegte, mint egy hattyú. Vékony, ívelt nyaka körül, hatalmas gallér módjára, természetellenesen hatalmas gyöngysor csillogott. Teljesen, kápráztatón fehér ruhában feszített, hosszú, fekete haja szabadon omlott a hátára. Várandós volt ugyan, ám szűzként öltözött, teljesen fehérbe, kibontott hajjal. Megvető és büszke fejtartása Nagy Sándort idézte.

Az akaratom akárha önálló életre kelt volna, mivel szántam Anne-t, és *akartam*, hogy a nézők köszöntsék, mutassák jelét valamiféle szeretetnek iránta. Ha vágyakozással meg lehetett volna indítani őket, mindenki éljenzett volna.

Anne bolondja, aki mögötte szökdécselt, megpróbált szégyenkezést és jóindulatot ébreszteni bennük.

– Attól félek, mind ótvarosak vagytok, és nem meritek

levenni a fejfedőtöket – kiáltotta, lekapva a saját sipkáját, hogy példát mutasson, amelyet senki nem követett.

Amikor Anne elhaladt, és következett a teljes uralkodói háztartása – a kamarása, az főlovászmestere, a bársonyba öltözött hölgyei, a főrendek és a nemesasszonyok hintói, végül pedig a királyi testőrség – az emberek spontán éljenzésben törtek ki. Ennél sértőbben nem viselkedhettek volna.

Láttam a szemem sarkából, hogy Cromwell rám függeszti kifejezéstelen tekintetét.

– Kár – mondta, és tudtam, hogy számára ez csupán egy újabb politikai tény, amelyet a céljainkhoz legjobban illő módon használhatunk. – Még egy kis szörbetet?

Anne reszketett a haragtól, amikor aznap este a Westminster palotában elmentem hozzá.

– A tömeg hallgatott! A közrendűek éppen csak hogy nem köptek le, a Hanza Liga német kereskedői pedig… ó, ők azt hiszik, hogy a császár majd megvédi őket, ahogy Katalin is, aki lefizette az embereket az unokaöccse pénzével, de…

– Soha nem láttalak Juno-szerűbbnek – mondtam. – De mi van a német kereskedőkkel? – Nekem senki nem mert szólni a galád magatartásukról.

– Ahol a Cheapside beletorkollik a Ludgate Hillbe, London két legnagyobb útkereszteződésében emeltek a „tiszteletemre” egy diadalívet, sok-sok boltozattal, pilaszterrel és szökőkúttal meg Apollóval és a múzsákkal, a két oldaloszlopon pedig a címereinkkel…

– És? Ez jól hangzik.

– Az egész fölébe egy kilenc láb magasságú, kiterjesztett

szárnyat építettek – a császári sast, Károly jelvényeivel! A karmai kinyúltak, hogy megragadják a mi koronáinkat. Ó, világos volt az üzenet – nagyon is világos!

Éreztem, hogy heves harag árad szét bennem, és ahogy eluralkodik rajtam, jéghideggé lesz.

– Úgy. – Ez volt minden, amit mondtam.

Anne lezökkent egy székbe, és Junóból nagyon is emberi asszonnyá változott, aki kimerítő megpróbáltatáson ment keresztül. A nap még az érzelmi felhangoktól eltekintve is fárasztó volt testileg, főleg egy várandós nő számára.

Letérdeltem eléje.

– Ostoba, rosszindulatú emberek sértő gesztust tettek. Olyan üres ez, mint a papírmasé, amelyből a sast készítették. Esedezem, ne törődjél ezzel. Őket minősíti ez, nem téged. – Olyan fáradtnak és törékenynek tűnt, minden izma kimerültséget mutatott. – Az ég szerelmére! Muszáj egy védtelen asszonyra zúdítaniuk a gyűlöletüket?

Anne kinyújtotta a kezét, és végigsimított az arcomon.

– Hát – mondta –, megtörtént. Semmi többet nem tehetnek velem.

Ez igaz volt. Ők, Katalin támogatóival együtt, megtettek minden rosszat, amit tehettek, és a nap véget ért, igazi baj nélkül.

– Szeretnél egy kis sörbetet? – kérdeztem.

Amikor adtam neki Cromwell egzotikus finomságából, Anne úgy áradozott, mint egy gyerek, olyan érzést keltve bennem, mintha India összes ékkövét ajándékoztam volna neki. Mindig is ez volt a varázsa: képes volt elérni, hogy így érezzek – amikor ehhez volt kedve.

Az apátság nagy harangjai tízet ütöttek, ahogy Anne végzett a sörbettel, és letette a serlegét. Babrált, mosolygott, és igyekezett palástolni az idegességét. Láttam, hogy aznap éjjel nem fog aludni. Így hát segítenem kellett rajta.

– Pihenned kell. A holnapi koronázásra.

– Nem tudok – sóhajtotta ő, az ujjaival a szék karfáján dobolva. Olyan hangot keltettek, mint nyári eső egy sátortetőn.

– Igyál egy kis szirupot. A szerzetesek készítenek egy különleges szirupot, ami megnyugtat, és segít elaludni. Időnként nem engedhetjük meg magunknak, hogy álmatlanul forgolódjunk, és fáradtak legyünk.

– Altatószer? – Anne kíváncsian nézett rám. – Te altatószerrel élsz?

– Az jó lehet, ha jó okkal használjuk.

– Igen… vannak ilyen italok… italok, amelyeket én használtam.

– Hogy szebb legyen az ember bőre! – Milyen gyorsan előrukkoltam egy ártalmatlan magyarázattal a vallomására.

– Igen… a bőrömre, természetesen… és a női szükségletekre, bizonyos alkalmakkor… igen, ez jó ok. A koronázásom előestéjén…

– Hogy szépségesebb legyél. Hogy soha ne feledd el, milyen érzés volt az olaj érintése a homlokodon, és a korona súlya, amikor a fejedre helyezték.

– Emlékszel? – Lágy volt Anne hangja.

– Igen, emlékszem minden szóra, minden pillanatra.

Tévedtem. Nem emlékeztem „minden szóra, minden

pillanatra”. Amikor másnap reggel elkísértem Anne-t a Westminster palota és a Westminster apátság közötti rövid útra, amelyet négy lovag által tartott baldachin alatt tett meg, egyáltalán nem tudtam felidézni, hogy valaha is csináltam volna efféle dolgot. Néztem őt, amint belép az apátságba, egy kicsiny alak, teljesen beburkolózva egy hermelinprémes lila bársonyköpenybe, majd eltűnik szem elől. Vissza kellett térnem a titkos megfigyelőhelyemre, amelyet külön erre a célra alakítottam ki a szomszédos Szent István-kápolnában (ahol Cranmer titokban „önmegtartóztatási fogadalmat” tett[6]), ha látni akartam a tulajdonképpeni koronázási szertartást.

Most, magasan fenn a rácsozott erkélyről lepillantottam a szürke kőre, melyet emberi ékkövek százai pettyeztek – egyedül Anne viselt lilát, az uralkodók színét. Valaha egy egyszerű lovag leánya volt, oly átlagos, mint bárki odalent a szentelt kövezeten. De én megláttam, felemeltem, és királynét csináltam belőle; az én teremtményem volt.

Immár küszöbön állott számára az ünnepélyes pillanat. Cranmer uszályos palástban odament hozzá, megfogta a kezét, és elvezette a szentélyrekesztő előtt a főoltárhoz. Ott leültette az ősrégi, durva fából faragott koronázótrónusra.

Igen, erre emlékeztem. Emlékeztem a hideg, kényelmetlen fára, és emlékeztem, hogy futólag a réges-rég itt megkoronázott barbár törzsfőkre gondoltam, akik prémet, bőrt és kardot viseltek, és rátaláltak erre az ízlésük szerint faragott durva királyi székre.

Kezdtek immár visszatérni az érzéki emlékek is. A szagok: a bódító tömjénfüsté, amely oszlopokban emelkedett

körülöttem; az új bársony meleg illata; a frissen felmosott kő nedves, tiszta szaga. Hangok: a szent olaj mormogása, ahogy az érsek beletölti az arany ampullába, a szent lábak puha lépteinek nesze a hideg köveken; a szenvtelen kántálás, amely hátrahallatszott egészen a kápolnáig, ahol anyám és apám nyugodtak márványálomban.

Csend támadt. Elérkezett a felkenés pillanata, és tisztán lehetett hallani, amint a felkenőkanál nekikoccan az ampullának. Kíváncsian tekintettem le Anne-re. Én is így lépdeltem? Én is ilyennek tűntem, amikor letérdeltem? Engem is így vettek körbe a gyertyák? Miért nem emlékszem?

Ebben a pillanatban, hirtelen, Anne királyné lett. Vége volt a dolognak. Ami megtörtént, nem lehetett visszacsinálni. De miért gondoltam visszacsinálásra éppen ekkor?

A koronázást azonnal lakoma követte a Westminster palota hatalmas termében, ahol hetekkel korábban a húsvétot megülni gyűltünk össze. Ötszáz vendég kiszolgálására helyeztek el asztalokat. Jómagam egy másik ablakból, egy másik szomszédos helyiségből szemlélődtem.

A megfigyelőpontom nem is lehetett volna tökéletesebben megválasztva; a lenvászonnal fedett, aranytányérokkal és aranyserlegekkel megterített asztalok alattam húzódtak. És Anne végre a főhelyen ült, az emelvényen lévő királyi asztalnál, és nem volt rám semmi szükség.

Nagyszerű természeti jelenségként viharzott be. Nem olyan habozón, mint a tavasz, amely csupa félénkség, és apránként, szakaszosan jön el, hanem a téli fagy kürtzengésével és reccsenésével. Anne megérkezett!

Elfoglalta a helyét, lila oszlop módjára ragyogva mindenki fölött. Aztán letelepedett. Szolgálók rajzottak szét az egész teremben, serlegek villantak, a bőségszaru legjavával megrakott tányérok kerültek mindenki elé. A hagyományos, vértbe öltözött „bajnokok” lóháton léptettek fel és alá a teremben, kihívást intézve bárkihez, aki megkérdőjelezné Anne jogát az uralkodásra. Kardjaikkal és csatalovaikkal vereségre kárhoztatva minden zúgolódót.

Különös, szép szokás. Vajon győzedelmeskednének a mogorva, néma tömeg felett is, amely tegnap London utcáit szegélyezte? Akárcsak a trónszék, a bajnokok egy letűnt korszakhoz tartoztak.

Körbefuttattam a pillantásomat a termen, és megláttam Thomas More székét, üresen.

Késő éjszaka volt, amikor Anne és én ismét találkoztunk. Anne ugyanolyannak látszott, mint mindig. Úgy álcázzák magukat a nagy pillanatokkal járó változások, mintha egyáltalán nem változott volna semmi.

Szótlanul megfogtam Anne kezét. Az ágyamhoz vezettem, minden más gondolat tovatűnt, elhessegettetett, szertefoszlatott, és ott… úgy egyesültem vele, ahogy más emberi lénnyel soha. Megfeledkeztem még Istenről is.

LI

Az Anne koronázását követő héten nem vesződtem semmilyen evilági gonddal. A nap folyamatosan sütött; a polgároknak munkaszünetük volt; a közkutakból bor folyt; a palota küzdőterén mindennap lovagi torna zajlott. És minden éjjel páratlan gyönyörben volt részem Anne ágyában, ahol olyan érzéki játszótereket fedeztem fel, amelyek létezését korábban nem is gyanítottam.

A hétköznapok világába való visszatérés olyan nehéz volt, mint kilépni egy álomból. A hitetlenek földjén, úgy hallom, az emberek olykor napokig, hónapokig, sőt évekig ülnek selyemmel elfüggönyözött barlangokban, és álomkeltő bódítószerek füstjét szívják. Olyan érzésem volt, mintha megengedtetett volna nekem, hogy így tegyek, és vonakodtam felhagyni vele. Ilyen gyorsan rákap az ember az eufóriára.

Amíg a palotán belül maradtam, ünnepségekkel és egy asszony karjában szórakozva, minden csupa vidámság volt. Odakint azonban nem sok vidámság volt, eufóriáról nem is beszélve. Az emberek továbbra sem kértek „Nan Bullenből”. Thomas More továbbra is Chelsea-ben, a dolgozószobájában ült, latin fordításokat készített, és nem küldött nekem még egy gratuláló levélkét sem. A húsz fontot kísérőlevél nélkül visszajuttatta. A pápa továbbra is próbálta rávenni Károlyt, hogy indítson háborút ellenem Katalin – és az egyház

becsülete – védelmében. Maga Katalin, a „megbántott hölgy” továbbra is királynéként viselkedett Buckdenban, a vöröstéglás, lápvidéki palotában, ahová kelletlenül hagyta magát átköltöztetni.

Mária húgom, ugyancsak Kelet-Angliában, még mindig betegen nyomta az ágyat. Charles Brandon, mihelyt a koronázással kapcsolatos feladata véget ért, hazalovagolt, hogy vele legyen. Megígértem, hogy június végén utánamegyek, és küldtem Hampton Courtból egy kosárra való szamócát, mert azt Mária mindig kedvelte, és szeretetteljesen ráparancsoltam, hogy azonnal fogyassza el, valamint gyógyuljon meg.

És most megérkezett a rövid, kegyetlen üzenet: Mária meghalt. A szamóca egy olyan asszonyhoz érkezett, akinek nem volt szüksége már semmilyen eledelre.

Úgy volt, hogy Suffolkban lesz eltemetve, ahol a Brandonnal való egybekelése óta eltelt éveket töltötte. Ő, aki egykor Franciaország királynéja volt, imádta az ékszereket, a táncot és az udvari vidámságot, tizennyolc évig csendes, vidéki életet élt – csak mert szeretett egy férfit. Jóllehet a barátom volt, irigyeltem ezért Charles-t. Hirtelen önkéntelenül arra gondoltam, vajon Anne megtenné ezt értem? Mária örömmel vált királynéból suffolki hölggyé. Anne személyes útja éppen ellenkező irányú volt – egyszerű lovag leányából királyné lett.

– Királynéként lesz eltemetve – mondta Charles elcsukló hangon. Visszatért az udvarba, amíg Mária temetésének

előkészületei zajlottak. – Franciaország királynéjaként. Ez a legkevesebb, amit tehetek, én, aki miatt életében elveszítette az őt jog szerint megillető címet.

– Ő választott téged, Charles – emlékeztettem. – Ő döntött úgy, hogy a feleséged lesz, hogy Suffolkban él, és gyerekeket szül ahelyett, hogy a francia udvarban maradt volna özvegy királynéként.

Ez korántsem vigasztalta Brandont. Olybá tűnt, tántoríthatatlan a hitében, hogy ellopta Máriától a fiatalságát és a rangjával járó kiváltságait.

– Egy királynéi temetés… nem lenne az… különc dolog? – Költségest akartam mondani. Mellbevágóan drága dolog volt követni egy uralkodói temetés protokollját, és jól tudtam, hogy Charles pénzügyi helyzete kétes.

– Majd megoldom – mormogta ő, és esdeklő tekintettel nézett rám.

Ez volt az a pillanat, amikor fel kellett volna ajánlanom fivérként és barátként, hogy állom a temetés költségeit. De nem voltam rá képes. Nem volt felesleges pénzem, egyetlen kallódó shilling sem. Arra készültem, hogy hamarosan ráteszem a kezemet a korábbi egyházi jövedelmekre: a parlament máris szolgálatkészen elfogadta az annaták törvényét, azt a törvényt, amely az eladdig Rómába küldött egyházi tizedet hozzám utalta. Ám ez a majdani pénzfolyam egyelőre vékonyan csörgedező ér volt csupán.

A pillanat tovatűnt.

– Rendelkezésemre áll majd Lady Willoughby hagyatéka – mondta Charles, továbbra is esdeklő pillantással.

– Micsoda? – Nem értettem, miről beszél.

– Lord Willouhgby leánya…

– A gyerek, aki a gyámságod alá került – jutott eszembe. – Katherine. – Ó… ez a név. Katalin után kapta a nevét, mivel az anyja, Maria de Salinas Katalinnal jött Spanyolországból 1501-ben, amikor Katalin Artúr menyasszonya volt.

Röviddel utóbb a csinos spanyol leányon megakadt a nyájas Lord Willoughby szeme, és egybekeltek. Willoughby halála után Charles lett a kislány gyámja. Ez azt jelentette, hogy díjazás fejében ő adott neki otthont a férjhezmeneteléig. Hétköznapi dolog volt ez; sok főnemesnek egyszerre több gyermek is a gyámsága alatt állt.

– De a gyámkodásból származó jövedelem aligha elegendő egy uralkodói temetés költségeinek fedezéséhez – csökönyösködtem. Charlesnak soha nem volt érzéke a pénzhez, bár annyi esze azért volt, hogy a kis Katherine Willoughbyt eljegyezze a saját fiával, nehogy a család elveszítse a földet és a vagyont.

– Össze fogunk házasodni – jelentette ki kertelés nélkül. – Három hónap múlva – miután véget ér a gyászidőszak.

– De hát… a saját fiad jegyese! – ez volt minden, amire gondolni tudtam.

– Felbontottam a jegyességet. – Charles vállat vont. – Mindig is tetszettem neki. Láttam. Abból, ahogy rám nézett, amikor odajött, hogy Mary vagy Henry felől érdeklődjön… – A szemén, amely egy pillanattal korábban még oly szomorú és komor volt, átragyogott egy született kéjenc büszkesége. Émelygés fogott el. Elfordultam; attól féltem, hogy megütöm Charlest.

– Meg kell értened – próbálkozott ő. – Pénz. Pénzért van az

egész. Megtettem, amit kellett, a túlélésért. Szerettem Máriát, nem voltam hűtlen hozzá, de az ember élni kénytelen… hát jó, máskülönben nem tudnám eltemetni!

– Igen – mondtam halkan, a szó apró kő módjára hullott bele pontosan a kettőnk között lévő, feszültséggel terhes levegőbe. – Az ember élni kénytelen. Nem a tisztesség teszi élővé, nem a szerelem, nem is a szívverése, nem a mellkasa mozgása… Látom már, hogy ezek egyáltalán nem működnek, ha nincs jelen a pénz. A pénz az a fűtőanyag, ami mindannyiunknak erőt ad, ami lehetővé teszi a szerelmet és a tisztességet.

– Igen, tudtam, hogy meg fogod érteni. Szereted Anne-t, ugye? De ha…

Ki ne mondd! Ki ne mondd! „A korona nélkül nem kellettél volna neki.”

– …ha nem fosztanád ki az egyházat, nem tudnál független lenni a pápától és a császártól.

Sarkon perdültem, és farkasszemet néztem ezzel a széles arcú, korosodó szerencselovaggal.

– Hogyan merészeled összehasonlítani a cselekedeteinket? – ordítottam. – Te kapzsi, pénzsóvár csábító, te a feleséged ravatalán prostituálod magad. Én megreformálom az egyházat, mert megtisztításért, megtisztulásért kiált! Takarodj a szemem elől!

– Ahogy óhajtod. – Charles meghajolt, és távozott a szobából, hosszú, fekete gyászköpenye szemtelenül suhogott mögötte.

Mária szerette őt! Bánat és harag viaskodott bennem, és szokás szerint a harag győzött.

Odakint a verőfényes júniusi nap kegyetlenebbnek tűnt a legocsmányabb téli napoknál. Mária halálával elveszítettem az utolsó kapcsot, amely az igazi családomhoz fűzött – és a gyermekhez, aki egykor voltam.

WILL:

Miután a múlt nyugalomra helyeztetett a suffolki Framlingham templomában, a jelen Henrikje, a múltjától elszakítottan, bátor oroszlán módjára vonult keresztül a nyáron. Minden külső szemlélő úgy látta, hogy élete virágában van, még mindig egészséges, jóképű, teljesült a szíve vágya egy feleség és egy úton lévő örökös, valamint egy új szerető: az egyház formájában. A szerencse kegyeltje volt aznap – a negyvenkettedik születésnapján.

LII

Hol szülessen meg a fiam és örökösöm? Hol másutt, mint Greenwichben, amely akkor Anne kedvenc rezidenciája volt – és számomra immár kerülendő hely, mivel tele van kísértetekkel. Akkoriban egyetlen más hely sem jöhetett szóba, hogy Anne mint királyné ott hozza világra a gyermeket. Így hát júliusra már munkások serénykedtek, hogy a levegős vízparti palota egyik szárnyát ama különös szentéllyé, gyermekágyas lakosztállyá alakítsák. Egy hónappal a szülés várható időpontja előtt Anne-nek oda kellett visszavonulnia, mindössze néhány megbízható asszonnyal, és ott kellett maradnia a szülés utánig. Bársonybörtön volt, mely azt volt hivatott megakadályozni, hogy az igazi herceg bármiféle hamis csecsemőre cseréltessék. A királyné védelmét szolgálta.

Anne viszont nem így látta ezt.

– Ott raboskodni augusztusban, a nyár közepén! – siránkozott. – Elzárva, mint egy török asszony! Nem láthat egy férfi sem, kivéve egy orvost. Ez kegyetlenség, kedves Harry!

– Ez a szokás. Olyan sok nagy szokást megszegtünk, és annál inkább muszáj betartanunk a kicsiket.

– És te országjáró körúton leszel.

– Nem – ígértem meg neki. – Soha nem leszek messzebb tőled félnapi lovaglásnál. Nem hagynálak itt téged, nem, a Becket sírjába lévő összes drágakőért sem. Együtt leszünk egészen addig a napig, amíg be nem vonulsz az asszonyaiddal

a szülőszobába.

– *Asszonyaimmal!* – Anne szinte köpte a szót. – Egy csomó buta, unalmas teremtés, akik semmi másról nem beszélnek, csak meleg aludttejről és gyermekágyi lázról meg arról, „milyen volt, amikor a Johnnie-mat szültem” – utánozta őket kegyetlenül – és tökéletesen.

– Nem szíveled az asszonyok társaságát?

– Nem! De nem ám! Szellemességet és muzsikát és költészetet akarok magam körül. Tőled megkapom ezt. A fivérem, George és a barátai, Tom Wyatt, Will Brereton, Francis Weston, nos, *ők* szórakoztatóak. De egy csapatnyi pletykás, ostoba asszony!

Ez igaz volt. Anne mindig barátokkal, nem pedig barátnőkkel vette körül magát. A legközelebb a fivére, George állt hozzá, nem a nővére, Mary.

– Csak rövid ideig fog tartani. Örülni fogsz a jelenlétüknek, amikor elérkezik az időd. Kötve hiszem, hogy szeretnéd, ha Thomas Wyatt látna azokban az órákban, amikor megszülöd a gyermeket. Az asszonyok tudni fogják, mi a teendő. Végső soron, megszülték a Johnnie-jaikat, ahogy mondod, ami egy szülőszobában többet ér, mint itáliai szonettek ismerete.

Anne savanyú képet vágott.

– Most már elég ebből – mondtam. – Ráadásul van egy csecsebecsém, hogy becsábítsalak a szülőszobába: egy hatalmas ágy, mely egykor egy herceg váltságdíjának része volt. A királyi kincstáramból hozatom el, és a te szobádban szereltetem össze újra.

Anne félresöpörte a mézesmadzagot, mint egy rafinált gyerek.

– Nem örvendek a bezártságnak. Még Mark Smeaton sem lehet velem, hogy játsszék nekem, hogy mulattasson a várakozás végeérhetetlen óráiban?

Mark Smeaton. Az a szépséges polgár, aki majdhogynem zseniálisan játszott lanton. Gyakorta eltűnődtem, vajon honnan vette a tehetségét.

– Nem lehet – mondtam szűkszavúan. Sosem érti meg? Anne-ből teljesen hiányoztak olyan dolgok, amelyeket Katalin, akit születésétől fogva uralkodásra neveltek, ösztönösen tudott.

– De… – kezdte, én azonban félbeszakítottam.

– Úgy döntöttem, hogy Eduárd lesz a neve – jelentettem ki.

– Ó. – Anne zavarodottnak tűnt. – Azt hittem, a Henriket fogod választani.

– Volt egy Henrik nevű fiam, aki nem maradt életben. – Hogyhogy Anne nem tudja ezt? Lehetetlennek tűnt, hogy fogalma sincs róla, hogy ne vette volna a fáradságot kideríteni.

Anne vállat vont, mintha ez egyáltalán nem számítana, a Henrik nevű fiam, aki fiatalkoromban – és a Katalin fiatalkorában – született.

– A keresztelőn gondolkoztam – mondta ábrándosan. – Nagyszabású állami eseménynek kell lennie. Igen, mindenkinek egy életen át emlékeznie kell a pompára. Gyertyák ezreit szeretném, és színarany keresztelőmedencét, amelyre legyen rávésve Eduárd neve, hogy soha ne keresztelhessenek belőle alacsonyabb rangú személyt. Ami pedig a saját ruhámat illeti, vörös szaténra gondoltam…

A fényűző, csődbe döntő koronázás nem volt elég a hiúságának? Éreztem, hogy a bosszúság haraggá változik

bennem. Ceremóniák, pompa, hivalkodás; ruhák és arany és gyertyák. Anne-t a fia neve nem érdekli, csak a keresztelőmedence kialakítása. A fiunk, Anglia trónörökösének születését csak egy alkalomnak látta, amelynek keretében önmagát mutogathatja.

– Mária keresztelőköntöse! – folytatta az összevissza beszédet. – Meg kell kapnom Mária keresztelőköntösét! Mi lenne alkalmasabb megértetni az emberekkel, hogy ki a trón jogos örököse? Mi lenne alkalmasabb megalázni Katalint és Máriát? Igen, azonnal el kell küldenem valakit érte!

Immár táncolt a szeme, olyanképpen, ami egykor nagyon tetszett nekem, ahogy mindig tette, amikor valami pajkosságon törte a fejét.

– Butaságot beszélsz – mondtam viszolyogva. – Minek neked levetett holmi, a mások életének maradéka? Miért nem rendelsz egy új keresztelőköntöst, amely kimondottan a mi gyermekünknek készül? Beboríthatod gyöngyökkel. Kincs lesz, melynek emberöltőkön át csodájára járnak. Ehelyett valami ócska dolgot kívánsz, ami egy másik asszonyé.

Mint jómagam? Katalin férjeként volt értékem. Miután az Anne-é lettem, ez semmivé vált?

– Akarom a köntöst – csökönyösködött Anne. – És meg is fogom szerezni.

* * *

Néhány nappal később dühödt hangú levél érkezett Katalintól, aki az összes létező morális okra hivatkozva megtagadta a köntös átadását.

Anne haragra gerjedt a vetélytársa csökönyösségén és fennhéjázásán.

– Kényszerítsd, hogy adja át a köntöst! – rivallt rám, hadonászva, és a levegőt csapkodva a levéllel.

– Nem tehetem – válaszoltam. – A köntös nem a Korona tulajdona, mint a királyi ékszerek. Katalinnak jogában áll megtartania. – Kedvemre való volt a tény, hogy Katalin kincsként őrzi.

– *Jogában?* Milyen joga van neki?

Meg voltam döbbenve.

– Ugyanolyan joga, mint bármely angol alattvalónak. Többek között joguk van személyes tulajdont birtokolni.

– Nem érdemel semmiféle jogot! Nem hajlandó engem királynénak elismerni! Ezáltal felségáruló!

– Nem létezik semmilyen törvény, amely kimondaná, hogy minden alattvaló formálisan köteles elismerni téged királynénak. Ez esetben a régi precedensre hagyatkozunk, miszerint a „hallgatás beleegyezés”.

– Igen hamar meg kell változtatnod ezt a törvényt – gúnyolódott Anne. – Sokféle hallgatás létezik, és hamar, igenis hamar fontos lesz különbséget tenni közöttük. Kénytelen leszel megtenni, a fiad érdekében. Akkor kezdődnek majd a kivégzések! – Anne szeme résnyire szűkült. – Kivégzések! Minden felségáruló ki lesz végeztetve, Harry: Katalin és Mary, meg az az ostoba Thomas More. Nem lesz választásod! – Crescendóig emelkedett a hangja.

– Anne! – megragadtam a vállánál fogva, és keményen megráztam. Olyan volt, mintha egy démoni varázst törnék meg. Anne a szemem láttára változott át őrjöngő

szörnyetegből zavarodott, jóravaló teremtéssé.

– Felizgatod magadat – mondtam könnyed hangon. – Nem tesz jót a gyereknek. Gyere, megmutatom a nagy ágyat, amelyikről beszéltem. Úgy emlékszem, hogy roppant kifinomult faragványok ékesítik… – Szelíd hangon beszéltem, ilyenformán nyugtatgatva Anne-t.

Aznap éjjel egyedül, az ágyamban (mivel az orvosok megtiltották, hogy Anne és én férjként és feleségként legyünk együtt a gyerek születése utánig) örvendeztem, hogy ilyen gyorsan sikerült elfojtanom Anne éledő hisztériáját. Lesz később elegendő idő elgondolkodni a Katalinnal és Maryvel kapcsolatos vádjain, valamint a jövendölésein az intézkedéseket illetően, amelyekre a még mindig meglévő népszerűségük ellen esetleg szükség lehet.

Mert népszerűek voltak. Buckden falu lakói még az előző héten is körbevették a kicsiny palotát, és azt kiáltozták Katalinnak, hogy „Isten óvja a királynét! Készek vagyunk meghalni felségedért! Hogyan lehetünk szolgálatára? Pusztuljanak az ellenségei!” Valahányszor megpillantották Máriát, az emberek hasonló dolgokat kiáltoztak neki. Teljesen világos volt, hogy a nép ki mellett áll.

A következő héten kinyomtattam és kürtzengés közepette az egész országban kihirdettettem egy ediktumot: Katalint tilos többé királynénak címezni. Halálbüntetés terhe mellett. De szabadon kiabálhattak bármi egyebet, amíg ezt az egyetlen szót kerülték – és az angol nyelv gazdag a szinonimákban.

Mindazonáltal az ediktum közzététele és kihirdetése Anne megbékítésére volt hivatott, ahogyan a konkrét és külsődleges dolgok mindig. A törvények, ékszerek és címek mindig vigasztalást, biztonságot, menedéket nyújtottak számára.

Mindössze hat hét múlva minden más lesz, emlékeztettem önmagamat. Miután a trónörökös épségben megszületik, és a parlament hűséget esküszik neki mint walesi hercegnek, az ország mosolyogni fog Anne-re és Eduárd hercegre, és sorsára hagyja Máriát.

Készültek a közlemények az elkövetkező ünnepélyes eseményről. Három tucat írnok másolta, hogy „egy herceg született és látta meg a napvilágot”. Kiválasztottam kettőt a legfinomabb, makula és ránc nélküli borjúbőr pergamenek közül, hogy ezek küldessenek Ferencnek és Károlynak a két legügyesebb írnok által írottakkal. Lelki szemeimmel máris láttam, amint a közlemények célba érnek. Diadal és teljességérzet töltött el már attól is, hogy végigfuttattam az ujjaimat az üres felületeken.

Anne vajúdásának napja egyre közeledett, és valahányszor rikácsolt, duzzogott vagy fintorgott, azon kaptam magam, hogy számolom a napokat a ceremóniáig, amikor elérkezik a „szülőszobába vonulás”. Apám uralkodása idején ez előírás volt, és minden részletet pontosan be kellett tartani a biztonságos szülés érdekében. Először egy csapat nemes úrnak és asszonynak kellett Anne-t misére kísérnie a magánkápolnájába, majd fűszereket és bort kellett felszolgálniuk neki egy baldachin alatt a személyes jelenlét szobájában. Aztán a kamarása hangosan imádkozott, hogy Isten könnyítse meg a királyné dolgát.

Aztán két férfi a belső szobája ajtajához kísérte, amelyen belépve az lett a sorsa, hogy minden kapcsolata megszűnjék a férfiakkal. Még ölebek és énekesmadarak sem nyerhettek bebocsátást a szülőszobába, ha hímek voltak, és nem kerülhettek be férfiakat ábrázoló portrék, de még hím állatokat ábrázoló illusztrációk sem.

* * *

Anne bezáratása előtt azonban Cromwell igen nagy horderejű hírrel keresett fel.

– Megjött – mondta egyszerűen. – Úgy értesültem, hogy máris áthozták a Csatornán, és az elmúlt este érkezett meg Doverba.

Nem volt rá semmi szükség, hogy kimondja a gyűlöletes szót: *kiközösítés*.

– Kelemen két héttel ezelőtt írta alá.

– Legyen átkozott! Nem bírt volna várni még két hetet? Anne a mennybemenetel napján vonul el szülni. De ha előtte értesül erről!… Ó, először is ezt kell megakadályoznom! Crum, menjen a pápa követe elé, mondja meg neki, hogy fogadni fogom… hol van alkalmas ház London és Dover között? Crowley. Siessen!

Crum mulatni látszott.

– Ennyire türelmetlenül szeretné fogadni a saját hivatalos kiátkozását?

Furcsamód még csak nem is gondoltam erre ilyen formában.

– A pápának nem áll hatalmában kiátkozni engem – mondtam természetesen, anélkül, hogy mérlegre tettem volna

a szavaimat. – Csak az áll hatalmában, hogy írjon egy közleményt, amely arra hivatott, hogy megriassza a feleségemet és veszélyeztesse a még meg nem született gyermekemet. Ez egy gyenge duhaj komisz, szánalmas gesztusa.

Pontosan így vallottam színt önmagamnak egy óvatlan pillanatban. Az élet legtöbb próbatétele hasonlóképpen előzetes figyelmeztetés nélkül csap le ránk, és ezért motoz bennünk a félelem, hogy ezek készületlenül érnek bennünket.

Gyorsan felkészültem, hogy Crowleyba lovagoljak. Ez azt jelentette, hogy nem leszek jelen a mulatságon, amelyet Anne aznapra tervezett, néhány udvaronc költői vetélkedésével, egy beltéri szökőkúttal, amely hűs hangokat ad ki a fojtogató nyári hőségben, és a sivatagi sörbettel (Crum megadta neki a receptet), amellyel meg akarta lepni a vendégeit. Cseresznye ízű volt, és Anne órákat töltött az íz tökéletesítésével. Segítettem ebben én is; most kénytelen voltam mintegy mellékesen kimenteni magamat, és elsietni. Anna nyugtalan lett, nem tettem lóvá; érezte, hogy valami fontos történt.

Négy órába telt, hogy eljussak Crowleyba, egy durva faragású berendezésű vadászkastélyba, amelyet Eduárd nagyapám használt kedvenc helyeként, hogy megpihenjen egy-egy egész napos kiruccanás után a fivéreivel, Clarence-szel és Richarddal. Mindig kedveltem Crowleyt, dacára annak, hogy a háborúk nyugtalanító emlékét idézte. Kényelmes volt; olyasfajta hely, ahol az ember levetheti a csizmáját, és horkolhat a tűz mellett. És Anne meg én itt töltöttük azokat a szenvedélyes napokat az 1531. évi országjárás során, amikor

időről időre majdnem beengedett engem a szobájába, de az utolsó pillanatban mindig utamat állta. Tényleg két év telt el azóta?

Most azért jöttem, hogy egy másfajta kihívással nézzek szembe, Kelemen képviselőjének személyében. Lendületesen léptem be a kapun, örvendezve, hogy én érkeztem elsőként, mivel ez valamicske előnyhöz juttatott. Körbepillantottam. Mennyire másképp nézett ki a hely nappal, amikor nem forrt a vérem, nem voltak vágyaim, amelyeket kielégíteni szerettem volna. Bolondok azok, akik a háborús győzelmeket a szerelemben aratott győzelmekkel hasonlítják össze, és alkalmasint egyiket sem tapasztalták meg.

Volt elég időm elunni magamat, mielőtt megcsillant a napfény egy sisakon a távolban a kelet felől érkező úton, jelezve Kelemen követének közeledtét.

Egy idegen hatalom angol földön, melyre azért lépett, hogy érvényesítse a jogakaratát – ez az utolsó alkalom, gondoltam, hogy efféle anakronizmusra sor kerül. Soha többé! Kivertem az efféle törekvéseket a kontinensen élők fejéből, és elfogadhatatlanná tettem őket minden hazafias angol számára.

A külhoni dolgokat még a saját gyerekkoromban is „jobbnak" tekintették, mint az angolokat. Artúrnak külhoni menyasszony kellett; a Tudor dinasztia csak akkor nyert megerősítést „királyi" házként, amikor egy európai uralkodócsalád leereszkedett odáig, hogy házassági kapcsolatra lépjen vele. És így érkezett Katalin, és a bugris parasztok éljenezték a spanyolokat, és megilletődve álltak, ahogy azok végighaladtak a sáros utakon. És ama, több mint

harminc évvel ezelőtti különös utazás miatt egy másik sáros ösvényen idegenek másik csapata kígyózott, igyekezvén újfent beleavatkozni az angol ügyekbe.

Elmosolyodtam. Hallottam a távolban a pergő talján beszédet. 1533-at írtunk, nem 1501-et. Lejárt az idejük. Angol király vagyok, és tisztán angol a feleségem is, és egy olyan nemzet felett uralkodunk, amely büszke rá, hogy „csupán” angolnak minősül.

A pápa által küldött nevetgélő, barna képű, cingár piperkőcök megérkeztek a vadászlak bejáratához, és miközben alamuszin várták, hogy fogadjam őket, leültek.

Amikor bebocsátást nyertek, és megálltak előttem, végigmértem őket. Ami részemről ellenséges érzületként kezdődött, zavarodottsággal végződött. Ezek azok az emberek, akiktől oly hosszú időn át féltem? Micsoda bolond voltam!

A vezetőjük – magán viselve az út porát, és annyira fáradtan, hogy nem maradt ereje nyugtalankodni – egyszerűen átadta nekem a pápai tekercset, olyan keresetlenül, ahogyan egy paraszt nyújt át egy kolbászt. Kétségkívül másra kapott utasítást, de a vadászlak mesterkéletlensége és az udvari szemtanúk hiánya nagyon is megkönnyítette a szertartásosság mellőzését.

Éppoly hanyagul vettem át, tüntetően kitekertem, és szenvtelenül elolvastam.

Nem lett volna szabad, hogy zavarjon. Tudtam – vagyis, pontosabban, kinyilvánítottam, hogy tudom –, Kelemen (született Giulio de’ Medici) nem Krisztus helytartója, hanem csak egy megtévedt püspök. Nincs hatalma spirituális ítéletet mondani fölöttem. Nincs hatalma, nincs hatalma… erre a

vélekedésre alapozva kockára tettem a királyságomat, a lelkemet. Akkor miért inogtam meg tőle, ha csak egy pillanatra is?

> *A Mindenható Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek, az Áldott Szent Péter, az apostolok és valamennyi szent fejedelme nevében, azzal a hatalommal, amely nekünk adatott, hogy kössünk és oldjunk a Mennyben és a földön, megtiltjuk Henrik királynak és valamennyi cinkosának és bűnsegédjének, hogy magukhoz vegyék Miurunk testét és vérét, elkülönítjük őt minden keresztény társaságától, kizárjuk őt az Anyaszentegyház kebeléből a Mennyben és a földön, kiközösítettnek nyilvánítjuk őt, és a Sátánnak és angyalainak örök tüzére ítéljük őt mindaddig, amíg meg nem szabadul a démon rabságából, és nem gyakorol az egyház megelégedésére bűnbánatot; a Sátánnak adjuk őt, hogy gyötörje a testét, hogy a lelke megmenekülhessen az ítélet napján.*
>
> *Aki döntésünkkel dacolni merészel, legyen átkozott az Úr eljövetelekor, és helyeztessék Iskarióti Júdás mellé, társaival egyetemben. Ámen.*

Vészjóslóak, ocsmányak voltak a szavak, arra lettek kitalálva, hogy megrémítsék az áldozatot. De én tudtam, hogy nincs hatalmuk, *tudtam*. Nem éreztem, hogy el lennék szakítva Istentől. Éppen ellenkezőleg. Ehelyett közelebb éreztem magamat az isteni jelenléthez, az isteni jóváhagyáshoz, mint valaha.

Kelemen bolond volt. Egy *politikai* bolond. Ez minden.

Az út vissza Crowleyból búsabbnak tetszett, mint odafelé. Magammal vinni a pápai tekercset kissé olyan érzés volt, mintha egy döglött dolgot kapcsolnék magamra. Ártalmatlan volt – akkor miért keltett olyan hátborzongatóan rossz érzést?

Anne „mulatságáról" megfeledkeztem, így egy pillanatra zavarba jöttem, amikor meghallottam a lakosztályából kihallatszó vidám hangokat. Semmi kedvem nem volt bemenni és alakoskodni a vendégek előtt; igazából arra vágytam, hogy a magánlakosztályomba menjek, és egyedül legyek. Kimerült voltam, és nem a lóháton megtett úttól, Crowleyba és vissza. De három nap, és Anne el lesz zárva tőlem, és nem látom őt addig, amíg karomba nem veszem a fiunkat. Tartoztam neki azzal, hogy csatlakozzam a társasághoz. Fáradtan beléptem.

Az összejövetel olyan szakaszba jutott már, amikor az emberek a végén ellazulnak, és miután eleget tettek a protokollnak, úgy viselkedhetnek, ahogy jólesik nekik. És nyilvánvalóan az esett nekik jól, hogy összecsődüljenek Anne körül.

Anne hátradőlt egy kárpitozott széken, mindkét oldalán egy-egy udvaronccal, eggyel a háta mögött, eggyel pedig a lábánál, Mark Smeaton pedig tisztes tízlábnyi távolságra állt tőle, és hódolatteljesen játszott a lantján. Csakis az Olümposz hegyre tudtam gondolni, amelyet kerubok és sóhajtozó halandók vesznek körbe.

Anne bágyadtan elmosolyodott, amikor meglátott engem belépni, de nem mozdult, nem hessegette odébb egyik imádóját sem. Talán mezítelennek érezte magát nélkülük; mindenesetre természetes részének látszottak.

– Remélem, jól alakult a dolga – mondta. – Kérem, csatlakozzék hozzánk. Fáradtnak tűnik.

Fáradtnak? Igen, megviseli az embert, ha átveszi és elolvassa a jelenlegi és majdani kárhozatát világos szavakkal megfogalmazó kiközösítését. Mordultam egyet, és helyet foglaltam a közelben. De nem volt kedvem a vidámkodáshoz, és hamarosan kimentettem magamat. Amikor Anne végül elküldte őket, és eljött hozzám, hogy rám nézzen, mélyen aludtam egy üres, csillagtalan világban.

LIII

Már csak két nap volt hátra a szülőszoba elfoglalásáig. Mint mindig, amikor nagy események álltak küszöbön, igyekeztem előre megadni a tiszteletet. Mint mindig, kudarcot vallottam. Az igazság az, hogy Anne-t és engem egyaránt feszültté tett a várakozás, és nem sok mondanivalónk volt egymás számára. Így aztán megkönnyebbüléssel ért fel, amikor augusztus 15-én elkezdődött az előírásos ceremónia, és Anne-t a királyi kápolnába vitték misére, majd a tradicionális serlegét kínálták neki, és miután a kamarása szenvedélyesen imádkozott Istenhez, hogy könnyítse meg a királyné számára a szülést, a fivére, George és a nagybátyja, Norfolk hercege Anne-t a magánlakosztálya ajtajához kísérték. Anne belépett, nyomában a hölgyeivel, az ajtó pedig lassan becsukódott mögötte, elzárva őt a külvilágtól.

– Csak egy jókora kő kellene, hogy az ajtó elé gördítsük – jegyezte meg Norfolk.

– Azért, hogy a megváltó, mármint a trónörökös elgördíthesse? – kérdezte Nicholas Carew.

Akaratlanul elképedtem az istenkáromló beszédük hallatán. Hogyan merészelnek előttem, a Hit Védelmezője előtt ilyen tiszteletlenül beszélni Krisztusról? Eszembe jutott a kiátkozó pápai pergamen, és egy sötét foltot éreztem terebélyesedni fölöttem, az udvarom, az országom fölött… Nem, ez butaság. A titkos pergamennek ehhez semmi köze nincs.

– Eretnekségért kell felelnetek, ha efféle dolgokat beszéltek! – csattantam fel.

Norfolk riadtan nézett.

– Nem akartam rosszat mondani, felség. Csak tréfa volt…

– Tréfa a fiam nevében! Bizony, rossz tréfa!

Egymásra pillantottak, és ez volt a tekintetükben: „A király ideges. Ne ingereld.” Meghajoltak, és távoztak. Egyre gyakrabban szembesültem ezzel a tekintettel: egy tekintettel, mely egyszerre tudott lekezelő és félelemmel teli lenni.

Augusztus vége nagyszerű beteljesedés időszaka volt. Zajlott az aratás, jobb terméssel, mint a közelmúlt években bármikor. A gyümölcsök olyan duzzadtak voltak minden fán, hogy a nap hevítette hamvas héjuk már-már szivárogni látszott. Valahányszor belemélyesztettem a fogamat egy-egy frissen leszakított körtébe vagy szilvába, mindig szétáradt a levük a szájamban. Melegen sütött rám az égen aranyló nap, én pedig úgy gondoltam, ez azt jelzi, hogy Isten fölém tartja a kezét.

Szeptember hetedike. Charles Brandon és Katherine Willoughby esküvőjének napja, ha minden terv szerint alakul. Ez a gondolat befelhőzte a reggelt, ahogy nekiláttam felkelni, elmondani az imáimat, és elkezdtem a napot. Imádkoztam a boldogságukért, de úgy találtam, hogy ezek csak szavak, szavak, amelyek nem a szívemből fakadnak. Ahelyett, hogy Katherine-t láttam volna a menyasszonyi koszorújával, Máriát láttam a márványsírjában. Még csak három hónapja, hogy meghalt.

Egy lovat kérettem, hogy magányosan kilovagoljak az Eltham palota felé, remélve, lerázom ezt a szomorúságot, mely foltként terebélyesedett a napon. Eltham nagyjából három mérföldre volt Greenwichtől, a folyótól távolabb, egy szeles domboldalon, ősrégi erdők között.

Hányszor lovagoltam arra hercegként! Minden száz yard visszarepített öt-hat évet, mígnem mire az Eltham domb tetején álltam, csak tízéves voltam, és még csak másodszülött fiú. Hányszor álltam éppen ott csak úgy, álmodozva a jövőről, figyelve a távolban fényes szalag módjára csillogó Temzét? Az a fiú – az a magányos, különc kisfiú – most nagyon közelinek tűnt hozzám, és szerettem volna kinyújtani a kezemet, és megnyugtatni őt, mondván, „minden rendben lesz, legény!”

– Felség! – Egy apród vágtatott felém, a hangja reszketett. Visszazökkentem a jelenbe – Anne-nek pedig elérkezett az ideje. Nem néztem már Elthamre, a régi birtokra, ahol játszottam, és viaskodtam apámmal, és irigykedtem Artúrra. Ez elmúlt; a jövő Greenwichben várt rám. Hátat fordítottam a folyónak, és nyaktörő tempóban vágtattam, hogy a vörös-fehér palotához jussak, ahol Anne vajúdott.

Csak egyetlen gondolatom volt – a fiam! Nem érdekelt, milyen színű Greenwich, nem érdekelt, mennyire izzadt és piszkos vagyok, és milyen büdös. Kipányváztam a lovamat, és berohantam, elhessegetve a lovászokat és másokat, akik hátráltattak volna.

Sokáig tartott Anne szülőszobájáig érni. Útközben szépséges és ápolt szolgálók bukkantak fel, és lebeszélni vagy lassítani próbáltak. Miért? Abban a pillanatban képtelen voltam tudomást venni erről.

– Felség, ha várna egy kicsit… igyék egy pohár bort…

– Felség, a hölgyek még vele vannak…

Félresöpörtem őket, mint megannyi rovart, és végül megálltam Anne külső szobájának ajtajánál. Két asszony jelent meg és állta utamat, szemlátomást feszengtek.

– Felség, a királyné fáradt…

Fáradt! Persze hogy fáradt Anne! Félretoltam a hölgyeket, és én magam nyitottam ki a nagy ajtót.

A túlnan lévő szoba első pillantásra elhagyatottnak tűnt. Arra számítottam, hogy bor lesz ott, és vidámság, táncot járnak az emberek. Nagyszerű nap volt ez, ünnepnap az egész ország számára. Több mint húsz hosszú év telt el azóta, hogy utoljára élő, egészséges fiam született.

Porszemcsék táncoltak a napsugarakban. Maga a világ bizonnyal táncolni látszott! Mozdulatlanul álltam, a puszta lelkesültség arra késztetett, hogy megvessem a lábamat, hátravessem a fejem, és felkiáltsak: „Fiú!” Aztán keresztülfutottam, szökellve, akár egy gyerek, a hosszúkás szoba fényes padlódeszkáin a feleségem és az örökösöm felé. Átugrottam a rézsútos sugarak felett, és eljutottam az utolsó, belső szoba ajtajáig. Miközben feltéptem, valaki megragadta a karomat. Egy szolgáló. Úgy ráztam le, mint egy bosszantó kutyakölyköt, és berontottam a szobába.

– Anne!

A szülőágy hatalmas, libatollal tömött kerekded párnáinak dőlve feküdt, amelyek direkt erre az alkalomra készültek. Rendszerint szépséges, sötét haja csapzott és nedves, az arca pedig nyúzott volt. Felém nyújtotta a kezét, de ernyedten hullott alá a takaróra.

Felemeltem és csókokkal borítottam.

– Köszönöm – hallottam a hangomat. – Köszönöm, szerelmem.

– Henrik – kezdte ő, de félbeszakítottam. Nagyon-nagyon fáradtnak látszott.

– Tudom, hogy nehéz volt neked – habogtam, és minden korábbi nyugtalanságom izgalom és hála zuhatagába fulladt. – Pihenj, kérlek. Ne beszélj. – Körbepillantottam. – Hol van a fiú?

Felkeltem a térdemről. Nem láttam, hogy Anne erőtlenül int a kezével, hogy elterelje a figyelmemet.

– Itt, felség. – Anne egyik komornája felemelt egy karmazsinszínű pólyát, és felém tolta.

Mélyen benne fészkelt az arc, amelyet oly régóta vágytam megpillantani. Hátrahúztam egy kissé a takarót.

– A Tudorok vöröse – mondtam a hölgynek. – A fiam a Tudorok vörös haját örökölte.

– Kislány, felség – motyogta a hölgy. – A királyné egy szép kislányt szült felségednek.

Lepillantottam a csecsemőarcra.

– Lány?

– Igen. És egészséges, és máris látszik, hogy okos. – A nő sugárzón mosolygott. Szótlanul fordultam Anne-hez.

– Bocsáss meg nekem – suttogta.

Tehát igaz. A karomban lévő dolog végső soron egy fehércseléd! Majdhogynem a padlóhoz vágtam viszolygásomban. Uralkodtam magamon, és egyszerűen csak visszaadtam a dajkának.

Anne esdeklő tekintettel nézett rám. Soha nem láttam még

ennyire nyomorultnak.

– Nem tudtam – kezdte, és könnyben úszott a szeme. – Egész idő alatt… a vágyaiddal… a jövendőmondók bizonykodásaival… Isten kívánságai Angliát illetően… összevesztél a pápával… és most megint egy haszontalan leánygyermek!

Anne osztozott a boldogtalanságomban. Egyformán balszerencse áldozatai voltunk. Azon kaptam magam, hogy nem haragszom rá, hanem vigasztalni szeretném.

– Ne búsulj – mondtam. – Gyönyörű kisleány. – Úgy fogjuk nevezni, ahogy mindkettőnk anyját hívták: Erzsébetnek. És sose félj, lesznek majd fivérei.

Chapuys, a kárörvendő császári követ résen állt a szülőszoba ajtaja előtt, és „részvétét” nyilvánította Erzsébet születése kapcsán. Nem törődtem vele, kábán továbbmentem a kápolnába.

A szentség a monstranciájában volt. Láttam a halovány anyagát a finom kidolgozású edény kvarcnyílásán át. Maga Krisztus volt az. Szükségem volt rá, hogy lássam, hogy megpillantsam az Ő jelenlétét, hogy feltehessek neki bizonyos kérdéseket – kérdéseket, melyekre választ kellett kapnom.

Letérdeltem a hideg kőre, mellőzve a padlón lévő, gazdagon hímzett térdeplőpárnákat. Éreznem kellett valamit, hogy valami valóságosba kapaszkodjam. Abban a pillanatba nem éreztem valóságot; úgy éreztem magam, akárha lebegő kísértet volnék, testetlen érzések kuszasága. Talán nem is más egy kísértet valójában…

Leányom született. A fiam nem létezett. Egész idő alatt, amíg róla képzelegtem, elneveztem, már vele és általa voltam,

ő valahol másutt volt. Egy leány.

Angliának továbbra sincs trónörököse. Eddig egy hercegnő volt, most már kettő van. Isten bármit képes megtenni. Sárának fiút adott öregkorára. Fiút adott Annának, miután az Élivel imádkozott. Fiút adott Szent Erzsébetnek, aki szintén túl öreg volt ahhoz, hogy gyermeke legyen. „Istennel semmi sem lehetetlen.” Ezt mondta az angyal Ábrahámnak, amikor az kételkedett Isten ígéretében, hogy fia születik. Mivel Isten könnyen tudott volna nekem fiút adni, de nem tette, szembe kellett néznem az igazsággal: szándékosan nem ad fiút nekem. De miért? Miért?

Oly sokáig, oly szenvedélyesen meredtem a szent ostyára, hogy megolvadni látszott, vibrálni és táncolni a szemem előtt. Válaszolj nekem! – sikoltottam lélekben. Válaszolj nekem!

Csak lüktetett előttem, és pattanásig feszültek az idegeim, hogy halljam… a semmit. Hogyan merészeli Isten ezt tenni velem? Eléje járultam, összetört szívvel és zavarodottan, és pökhendi hallgatást kapok. Így bánik Ő a szolgáival?

Válaszolj nekem! Ha Istennek lenne válla, megragadtam volna, és megrázom. Kísértést éreztem, mondhatni, hogy odalépjek a szent ostyához, megragadjam, és rákiáltsak.

Istenkáromlások netovábbja! Mit képzelek én? Pontosan így ragad meg bennünket a Sátán a leggyengébb pillanatainkban, hogy bűnbe vigyen.

Ó, Istenem – annyira félek – az ördög éppen most lett úrrá rajtam, és nem sok erőm van, hogy küzdjek ellene. Fájdalomtól nehéz a szívem. Mivel vontam magamra a haragodat? Miért büntetsz engem így? Válaszolj nekem!

Semmi, csak mélységes csend. Isten tehát teljesen elhagyott

engem. Annyira megharagudott rám, hogy nem hajlandó még beszélni sem velem. Az ördögnek hagyott engem.

Olyan elcsigázottnak éreztem magam, hogy alig bírtam felállni. Kifelé indultam a kápolnából.

Odakint emberek várakoztak. Az egész udvar összegyűlt, csakugyan, hogy lássanak és megfigyeljenek engem. Most nem szabad kimutatnom az Istennel való perlekedésemet, nem tudhatja meg senki, hogy az angol egyház feje összekülönbözött a parancsolójával.

Feltartottam a kezemet.

– Dicsértessék az Isten! – kiáltottam. („Ostoroztassék az Isten", így értettem.) – A mai napon küldött nekünk egy olyan szép hercegnőt, amilyen még sosem jött Angliába!

Félszívvel éljeneztek, és a zavarodottságuk kiült az arcukra. De azért megkönnyebbülve követték a példámat, én pedig örültem, hogy nem veszítettem el a fejemet, és nem estem ki a szerepemből. Egyre inkább kezdtem felfogni, milyen óriási előny az, ha az ember megtartja magának a gondolatait. Az ember elméjén nincsenek ablakok; mostanáig ez az egyszerű igazság nem volt szolgálatomra.

– Igen! – mosolyogtam. – Erzsébet hercegnőt a mostantól számított tizedik napon megkereszteljük, és bizakodunk, hogy eljöttök a szertartásra.

Mivel nem volt okuk tovább maradni, és meghiúsult a vágyuk, hogy sírni vagy dühöngeni lássanak, szétszéledtek.

Mindenki, kivéve Cromwellt, aki diszkrét távolságot tartva követett a lakosztályomba. Intettem neki, hogy kerüljön beljebb, ő pedig engedelmes kígyó módjára siklott be. És megállt, és figyelt.

– Ez baj – mondtam. – Nagy baj. – Letaglózó, valójában. Sajgott a szívem, de Cromwell előtt úgy tettem, mintha csak a politikai vonatkozások érdekelnének.

– Bajnak tűnik – értett egyet. Gyakorta kezdte úgy a fejtegetését, hogy megismételte, ami éppen elhangzott. Ebből nem lehetett gond.

– Bolondot csináltam magamból! – fakadtam ki, hirtelen az átlagember szemével tekintve önmagamra, továbbá a Ferenc és a Károly szemével is. – Hozzá… hozzá kell tétetnem minden közleményhez, hogy „nő”: „egy szép hercegnő születése” – mordultam mellékesen, a mondott uralkodók részére választott makulátlan pergamenekre gondolva. Ó, a hiúságom! Hogyan kacag rajtam alkalmasint Isten, letekintve a mennyből.

– Igen. Felséged… bolondnak tűnik. Pillanatnyilag, talán. De jövő ilyenkor lesz egy fia, és mi még egy év, a sok-sok év után, amit már várt?

– Amit már elvesztegettem, úgy érti! – Tudtam, mire gondol, persze. Mindenesetre ez csupán zaj volt a nagy kérdéshez képest: Miért engedte Isten, hogy ez történjék? Miért, miért?

– Nem vesztegette el. Soha semmi nem vész el, ami előkészületképpen zajlik. Szüksége volt az időre, hogy felkészítse Angliát az egyházára. Ezen a téren nagy sebességgel zajlottak a dolgok. Alig tíz esztendővel ezelőtt tért vissza felséged az Aranybrokát-mezőről. Idézze fel, milyen volt a világ akkor. Ma teljesen más. A felséged keze, a felséged akarata rajzolta át.

– És az Istené.

– És az Istené. – Cromwell illendő módon engedményt tett az isteni akaratnak, majd tovább küzdött az igazi céljáért. – Mindamellett ezeket az eredményeket törvénynek kell megszilárdítania.

– Így van – dörmögtem. – A parlament gondoskodott erről.

– Én explicit törvényekre gondolok. Hadd beszéljek nyíltan. Felségednek pillanatnyilag van két leánya két feleségtől, és egy fia egy szeretőtől. Na már most, hogyan válasszon közülük egy derék, becsületes angol? Lojalitás és józan ész szempontjából mindhármuknak jogos az igénye a trónra. Mária tizenhét éves, és ő az a gyermek, aki előtt az egyszeri, „hétköznapi angol” megszokottan térdet hajt. Henry Fitzroy, Bessie házasságon kívül született gyermeke nyalka legény, és volt már rá példa, hogy egy fattyú trónra lépett. Meg aztán – Cromwell arca megnyúlt –, ott van Erzsébet. Egy napon nagykorú lesz. Melyiket támogatná felséged?

– Nem Erzsébetet. A másik kettő legalább már túlélte a gyermekkort. Erzsébet a legkevésbé kívánatos.

– Pontosan. Ezért kell hűségesküt nyernie minden angoltól, aki számít, és aki a szíve mélyén talán Máriát vagy Henriket támogatná. Csakis akkor…

– Bárcsak lenne egy fiam! – kiáltottam. – Miért nem született Erzsébet fiúnak? Isten, miért?…

– Azért, mert nem – mondta Cromwell hidegen. – És ezzel kell együtt élnünk.

Az esküt könnyű volt megfogalmazni. Aki letette, a halhatatlan lelkére esküdött, hogy Erzsébet hercegnőt ismeri el egyetlen törvényes örökösömnek. Ez volt minden. Le kellett

tennie minden felnőtt angol alattvalónak. Crumnak igaza volt: ha a korábbi nemzedékek is megfogalmaztak és köröztettek volna egy ilyen esküt, megelőzték volna a dinasztikus háborúkat.

– De ezt nem lehetett volna megtenni, felség – emlékezetett Crum vidoran. – Akkoriban nem voltak olyan tisztviselők, mint amilyenekkel most rendelkezik. A nagy északi és nyugati lordok a trón körül morgó vadállatok voltak. Felséged betörte és megszelídítette őket, amikor kivégeztette Buckingham hercegét. Immár csupán kerületek. *Adminisztratív* kerületek – tette hozzá megvetően. – „Ó, határvidéki lordok, hol a fullánkotok?" – rikkantotta. – Bravó, felség. Nyitottá váltak erre az egyszerű, kellemes kis esküre. Bármekkora is az ár, a hivatalnokok fizetsége, a könyvelés költsége, ez még mindig sokkal kisebb költség egy háborúénál. Néhány letartóztatás, néhány kivégzés, persze rendezett keretek között… olcsó.

– Egy örökös kéne, akit az emberek maguktól szeretnének, akire nem morgolódva tesznek esküt.

Crum elmosolyodott.

– Gyönyörű gondolat. De ilyesmi még a gyermek Krisztussal sem történt meg. Remélhetünk-e többet mi?

– Ha kegyelmed lett volna Heródes minisztere, a Szent Család soha nem menekült volna Egyiptomba.

– Szívesen gondolom ezt, felség.

LIV

Anne, ahhoz képest, milyen heves teremtés volt, lassan nyerte vissza az erejét. Arra számítottam, hogy a szülést követően egyenesen a szalonba szökken, de nem tette. Először is feldagadt a lába, és emiatt napokig úgy kellett feküdnie, hogy a bokája fel volt függesztve egy hámmal – selyemhámmal ugyan, de azért mégiscsak hámmal. Ezt az időszakot Mark Smeaton játékán kívül semmi nem könnyítette meg. Aztán melankóliába zuhant, és órákon át feküdt üres, kifejezéstelen tekintettel, a semmibe meredve.

A melankólia a legkülönösebb fajta csüggedés, amelyet a legnehezebb száműzni. Talán ez a Janus-arca a túlzásba vitt vidámságnak, amit olykor Anne-en láttam. Anne egyre csak azt motyogta, hogy cserbenhagyott engem, hogy cserbenhagyta Angliát. Nem volt hajlandó megnézni Erzsébetet, vagy akár megtervezni a kis uralkodói háztartását, amelyet teljesen egyedül kellett megszerveznem.

– A Hatfield House istenes, egészséges és kényelmes hely – mondtam Anne-nek, olyan érzéssel, mintha egy szoborhoz beszélnék. – Itt van Hertfortshire-ben, lóháton csak egy nap távolságra.

Anne úgy mosolygott rám, mintha nagy szívességet tenne nekem.

– Azt akarjuk, hogy szépen cseperedjen, nemde? Az udvar nem egészséges számára. Talán megbetegedne és meghalna.

Karácsonyra, amikor mindenki összejön, és dögletes fertőzést lehel, nem szabad itt lennie.

Anne végül megszólalt.

– Karácsony. Az már csak néhány hét. Muszáj rászánnom magamat a mozgásra. Muszáj!

– Az csak egy ünnep. Annyi időd van felépülni, amennyit csak szeretnél.

– A karácsony fontosabb. Karácsonyra fel kell kelnem, fel kell öltöznöm!

– Akkor fel fogsz, szerelmem. Naponta imádkozom érte.

– Erzsébet háztartása? – kérdezte hirtelen. – Teljes személyzete lesz? – Olyan érdeklődést mutatott, amilyet hetek óta nem láttam rajta.

– Igen. Éppen most nevezem ki őket. Szeretnél esetleg te magad kiválasztani valakit? – Az jó jel lenne.

– Csak egyvalakit neveznék ki. Máriát, hogy szolgálja őt! Hogy öltöztesse, és takarítson utána!

Megdöbbentett a kívánsága váratlansága és erőszakossága. Vajon teljesíthető? Vajon teljesítendő? Milyen hatással lenne egy efféle dolog Mária kedélyére?

– Úgy! Tétovázol! Egyfelől biztosítasz, hogy én vagyok az igazi királyné, és Erzsébet az egyetlen igazi hercegnő, de szembeszegülsz egy ilyen egyszerű kívánsággal. Egy természetes kívánsággal, ha igaz, amit hangoztatsz! Mi lenne jobb módja megmutatni az embereknek, hogy Mária lemond a trónigényéről?

– Crummal megfogalmaztunk egy esküt, amit letétetünk az emberekkel…

– Nagyon helyes – mondta Anne könnyeden. – De ez

szolgálhat Mária esküjeként. – Roppantul logikusan hangzott ez, amíg gonoszul hozzá nem tette: – Ez majd megtöri Katalin szívét.

– Ha Mária eljön szolgálni Erzsébetet, annak nem szabad Katalin ellen irányulnia – válaszoltam. – Egy efféle dolog…

– Ó, már megint véded! Tudom, hogy vissza kívánod venni Katalint, hogy a szíved mélyén még mindig szereted, vagy félsz tőle… – Anne hangja az ismerős tirádába, a megszállottságig emelkedett.

Félbeszakítottam.

– Fontolóra veszem Mária kinevezését. Vannak a tervnek előnyei.

Anne hátradőlt a pamlagon, amelyet vastag, puha prémek borítottak a közelgő hideg ellen. Immár itt töltötte az ideje legnagyobb részét; a pamlag a hatalmas kandalló mellett helyeztetett el, és kilátást kínált a Temzére. Ránéztem, ahogy ott hevert, az arcát keretező fekete cobolyprém semmivel sem volt pompásabb, sötétebb vagy dúsabb a saját hajánál, és hirtelen heves vágyakozás gyúlt bennem iránta. Olyan szédítő gyorsasággal tört rám, hogy már akkor csodálkoztam rajta. Minő hatalom birtokosa ez az asszony? Remegve távoztam. Hallottam, ahogy a hátam mögött, a szobájában Mark Smeaton diszkréten játszani kezd.

Mennyi ideje már, hogy legutóbb férj és feleség módjára háltunk együtt? Meddig tartanak még távol tőle az orvosok? Hogy kiűzzem magamból a vágy démonát, kényszerítettem magamat, és fontolóra vettem a gondolatot, hogy Máriáért küldetek, és Erzsébet szolgálatára rendelem.

Nem láttam Máriát másfél éve, azóta, hogy arcátlanul még

csak meghallgatni sem volt hajlandó a történtekről az én változatomat, hanem teljes mellszélességgel Katalin mellé állt az ügyben. Az igazat megvallva természetes volt ez, mivel a felismerés, hogy törvénytelen, bizonyára fájdalmas volt számára. De most már talán örülne a lehetőségnek, hogy kibéküljön velem, és elfogadná az új szerepét. Végső soron nem szégyen az, ha valaki egy király rangos fattyának ismertetik el. Igen, írni fogok neki, és közlöm vele, hogy szeretném, ha eljönne Hatfieldbe, és csatlakozna a hercegnő háztartásához. És tompítom a dolog élét azzal, hogy célzást teszek az udvari karácsonyra…

Két héttel később, miközben a frissen nyírott szakállamat fésültettem egy szál rozmaringgal, Norris a kezembe nyomott egy vastag levelet, mely Máriától érkezett. Pecsétek tették súlyossá, köztük a walesi hercegnőé, amelyet Máriának már nem volt joga használni. Rossz kezdet.

A levél nyersen őszinte volt. Mária megtagadta, hogy szolgálni jöjjön Hatfield House-ba, ami pedig a „hercegnőt" illeti, saját magán kívül nem tud semmiféle hercegnőről Angliában; de ha nekem úgy tetszik, hajlandó elismerni Erzsébetet „húgának", ahogyan Henry Fitzroyt, Bessie fattyát „fivérének" elismerte. Arra, hogy megemlítettem a királynét, „zavartan" úgy válaszolt, hogy örömmel fogadná Madam Pembroke segítségét, ha visszatérne Mária anyjához, Katalin királynéhoz.

Ledobtam a levelet. Makacs bolond! Mit tegyek vele? Szükségem volt rá, szükségem volt az együttműködésére…

Nem. Nem erről volt szó. Az igazság az volt, hogy nekem volt rá szükségem; mint apának a leányára. Túlságosan sokáig

szerettem őt ahhoz, hogysem most összetörjem ezeket az érzéseket, bármennyire próbálnám is. Emlékeztem rá, milyen volt gyermekként; szépséges kisbabaként a drágakövekkel hímzett főkötőjében, amikor eljegyeztük a francia trónörökössel; milyen volt vidám kislányként, aki virginálon játszott nekem. Hogyan kacagott, és hogyan váltogattuk egymást a billentyűknél… és aztán, hogyan változtak az arcvonásai, mígnem egy nap ránéztem, és döbbenten ébredtem rá, hogy a nővé válás küszöbéhez érkezett.

Büszkén ment el a Ludlow Castle-ba, hogy az árnyékomból kikerülve gyakoroljon az udvari életre, amelyet folytatni fog. És a távozásakor ugyanazt a fájdalmas veszteségérzetet éltem át, amelyet minden szülő átél. Ne ilyen hamar, kicsim, ne ilyen hamar… De akkor már megvolt Anne és a szerelmi tébolyom, ami tompította a Mária elvesztése okozta fájdalmat. És mint minden szülő, úgy gondoltam, hogy ott a karácsony, arra majd visszajön… Honnan kellett volna tudnom, hogy soha nem jön vissza? Olyan űr támadt, amelyet nem tölthetett be Anne, sem semmilyen fiú, és bizonyos, hogy Erzsébet sem.

Felvettem a pergament, amelyen az elhidegült leányom cikornyás betűkkel rótt nyers szavai sorakoztak. Vajon fájt neki annyira leírni őket, mint amennyire nekem fájt elolvasni?

Anne egyik napról a másikra felépült. Már akkor természetellenesen fürgének tűnt. Közölte Cranmerrel, hogy kész alávetni magát az „egyházkelő” ősi szertartásának.

– Igen, Thomas – feleltem Cranmer kimondatlan kérdésére. – Be fogjuk mutatni a szertartást. Kegyelmed vezetheti.

Cranmer olyan képet vágott, mintha egy kő lenne a

lábbelijében.

– Én… én tanulmányoztam az eredetét ennek a szertartásnak – mondta végül –, és úgy tűnik nekem, hogy pogány eredetű. Arra enged következtetni még a köznyelvi neve is, „asszonyok gyerekszülés utáni megtisztulása”. Nem lenne helyénvalóbb manapság az angol egyházban „asszonyok gyerekszülés utáni hálaadásáról” beszélni?

Felsóhajtottam.

– Igen. Azt hiszem. De ez reform benyomását kelti. Egy szertartás itt, egy kifejezés ott, és hol végződik a dolog? – Jobban nyomasztottak, mint amennyire bevallanom akaródzott Cromwell kitartó törekvése a kolostorok „vizsgálatát” illetően, és kínosan éreztem magam mindentől, ami erre emlékeztetett. – Jobb túl sokat megtartani, mint túlságosan gyorsan rombolni.

Bármi is a neve, az „egyházkelő” ősrégi jelentősége abban áll, hogy az asszony az egyház áldását bírva immár ismét együtt hálhat a férjével.

Talán az izgalom tette, vagy az, hogy oly sokáig tilalmas volt szánunkra a dolog. Vagy hogy jobban kívántam Anne-t, mint ahogy bármely férfi bármely nőt valaha is kívánt. Vagy az, hogy… nem tudom, miért, de ismét csak… nehézségeim voltam. A legkényesebb természetű nehézségeim.

Úgy jártam Anne lakosztályába, mintha rituális cselekedetet hajtanék végre valami ősrégi templomban, és azon kaptam magamat, mondhatni, hogy egy földöntúli teremtmény előtt esedezem. Csupa láng és tűz voltam, majd – hirtelen – odalett a dolog. Eltűnt minden, és Anne hátradőlt, ítélkezve,

szívfájdítón.

Eleinte tréfálkoztam. Aztán borral erősítettem magamat. Ilyenformán aládúcolva az önbizalmamat kerestem fel ismét Anne-t. Ismét megtörtént a dolog. Magamban más nőre gondoltam. Azt mondtam magamnak, hogy nem vagyunk férj és feleség, hanem csak szeretők. De olybá tűnt, nincs orvosság.

Az igazsághoz tartozik, hogy Anne nem szólt semmit, nem árult el semmiféle csalódottságot. Amiért hálás voltam. A szánalom és az udvariaskodás valamiképpen sértőbb, mint a nyílt sértések.

Mélységes gondban voltam. Mi lelt engem? Mindig meg tudtam állni a helyemet. Az életkorom teszi? Negyvenkét éves voltam. Fiatalnak éreztem magamat, de apám, amikor meghalt, mindössze kilenc évvel volt idősebb ennél.

És volt még valami más. Az előző ősszel (éppen Erzsébet születése táján) arra lettem figyelmes, hogy egy kicsiny kelés van a bal combomon. Földi tetvekből készült kenőccsel kenegettem. De nem múlt el. Egy darabig gennyedzett, aztán beszáradt. Többé nem gondoltam rá. Aztán pár héttel később újrakezdődött. Ezúttal már fájt, komolyan fájt.

Dr. Buttsszal pakolást tétettem rá, de kénytelen voltam a szokásosnál hosszabb zekéket választani, hogy eltakarjam a kötés árulkodó dudorát. Amennyire lehetséges volt, igyekeztem kerülni az álldogálást. Lovagolni vagy teniszezni nem tudtam; természetesen ilyenkor nem háltam Anne ágyában. Rendkívüli módon féltem attól, hogy valaki – bárki – felfedezi a titkomat. Valaha egész embernek tartottam önmagamat, a kicsattanó egészség megtestesülésének, és

bármely magyarázat nélküli gyengeség viszolygással és rémülettel töltött el. Alkalmasint maga a testem iránt érzett haragom is hátráltatta a gyógyulást.

Eljött, majd elmúlt a karácsonyi vigadozás ideje, és ahelyett, hogy Mária látogatott volna meg az udvarban, más, hívatlan vendégeim voltak: az impotenciám és a lábfekélyem. Az ünnepségek mindkét tekintetben kellemetlenek voltak. A tánc és a súlyos, szűk öltözetek elmérgesítették a combomon lévő titokzatos dolgot, Anne látványa pedig, aki a teljes, ragyogó, sötét szépségében jelent meg az udvar előtt, oly kegyetlenül csúfot űzött a tehetetlenségemből, hogy titkon sírtam a lakosztályom magányában.

LV

1534 januárja. Az év, amely állítólag a legjobb évemnek ígérkezett, cudarul kezdődött – olyan cudarul, mint amilyen cudar volt az időjárás odakint. Két héttel korábban befagyott a Temze, és húsz napig nem sütött ki a nap. A föld kemény és kopár volt; hó egyáltalán nem esett, és nem is volt rá kilátás. Mit tegyek? Tudtam a választ, természetesen. Ez volt az egyetlen dolog, amit nem tettem meg, nem szabadott, és mégis muszáj volt: zarándoklatra menni. Megkérni Miasszonyunkat, hogy szabadítson meg a betegségektől: megtenni bármit, hogy képes legyek királyként szolgálni Istent.

– Felség! Nem teheti! – Először történt meg, hogy Crum elveszítette a lélekjelenlétét. Nyilvánosan elmenni a szerzetesek kezén lévő kegyhely valamelyikéhez, amikor vizsgáljuk… amikor felséged vizsgálja őket… mit fognak szólni az emberek? Mit fognak gondolni?

– Mondjuk, hogy magam megyek kivizsgálni a galádságokat.

Crum arckifejezése megváltozott; csodálatot kezdett tükrözni.

Cranmer hasonlóképpen nyugtalan lett.

– De hát ezeket a Mária-kegyhelyeket „szertelenségnek” nyilvánítottuk. *Pápista* szertelenségnek.

– De jogunk van-e a nélkül ítélkezni, hogy látnánk őket? Ez

módfelett méltánytalannak tűnik.

– A nép félre fogja magyarázni. Azt gondolják majd, hogy felséged nem vizsgálódni megy oda, hanem *ájtatoskodni*. Aztán amikor felséged elrendeli a lebontásukat, nem fognak összezavarodni? – Cranmer rám pillantott. Nagyon könnyen ki tudtam találni, mi jár a fejében. Arra gondolt, *vajon őszintén szakítani akar ez a király Rómával? Olyan, mint egy férfi, aki szakítani készül a kedvesével, de egyre csak mindent elkövet, hogy eljárkáljon a háza előtt.*

– Sose féljen, Thomas – nyugtattam. – Ez egy múló, magánjellegű ügy. Később minden úgy alakul majd, ahogy Isten akarja. – Semmiképp sem volt szabad megtudnia a titkomat.

Anne jönni akart. Azt mondtam, hogy ez csak férfiaknak való utazás az időjárás zordsága miatt. Könyörgött nekem, hogy várjak tavaszig. Nekem azonban olyan sürgős mehetnékem volt, hogy azonnal indulnom kellett, bár nem mondhattam el neki, miért, nem szerezhetett tudomást a gyötrelemről, amelyet átéltem, amiért nem voltam képes szerelmeskedni vele – és elképzelhetetlen volt, hogy a feltétlenül szükségesnél egy nappal tovább tűrjem.

– Utána meglátogatom Máriát a Beaulieu House-ban, és elrendezem ezt az ügyet. Ha az nem felel meg neki, hogy te kérleled, akkor én mint apja és királya majd észhez térítem.

Anne bólintott.

– Jó.

Hirtelen támadt egy ötletem. Nem egyedül megyek.

– Szólj a fivérednek, George-nak, hogy magammal viszem

kíséretképpen. Jobban megismerkedném vele. – Emlékeztem a félénk, ám törekvő ifjúra, akivel hosszú idővel azelőtt Heverben találkoztam. Az udvarba hoztam Anne-nel, majd megfeledkeztem róla. Milyen ember? – Választass vele egy-két saját kísérőt. És az ifjú Howard, a verseket író unokafivéred…

– Henry, Surrey earlje?

– Igen. Szívesen megismerném az udvarba bejáratos ifjoncokat. Felcseperedett körülöttem egy új nemzedék. – Támadt még egy ötletem. – Carew-t és Neville-t viszem, a velem egyívásúak közül. Hadd lássam, hogyan jönnek ki egymással. És aztán… – rádöbbentem az ötlet briliáns voltára –… jönnie kell Chapuysnak is! Hadd lássa ő is, milyen makacs Mária, ámde milyen jól van őrizve. A császár elrágódhat ezen egy darabig. És a pápa is!

– Legjobb lenne magaddal vinni Cromwellt is, ha igazán azt szeretnéd, hogy Chapuys keservesen érezze magát.

Harsány hahotázásra fakadtam.

– Igen! De úgy hallom, társaságban jól elvannak egymással.

Anne ravaszkásan elmosolyodott.

– Tégy próbát velük, és majd meglátod.

WILL:

Így hát a király magával vitte mindezeket az összeférhetetlen alakokat a saját mulatságára, hogy lássa, mi jön ki abból, ha együtt vannak. Bizony, ekkorra két nemzedék nőtt fel az udvarban, és semmi sem tükrözte jobban ezt a tényt, mint maguk Howardék.

Az idősebb Howardok – Thomas, Norfolk hercege, az anyja, Agnes, a felesége, Elizabeth, valamint a tizenegy testvérük mind konzervatív, merev, képzelőerőnek híján lévő katolikusok voltak. A férfiak harcoltak, az asszonyok pedig eközben vitték az ügyeket odahaza a nagy, északi birtokaikon. Nem értettek semmi máshoz, és nem is érdekelte őket más.

Az ivadékaik, a fiatal unokatestvérek hálózata – Henry, Surrey earlje, a húga, Mary; Boleynék és Edmund Howard mind a nyolc gyermeke – a legjobb esetben modern, szabad szellemű udvari teremtmények voltak, s mérhetetlenül feslettek. A királynak a saját tapasztalására hagyatkozva kellett eldöntenie, hogy melyik milyen.

VIII. HENRIK:

Így történt hát, hogy január utolsó napján a sajátságos összetételű zarándokcsapat elhagyta a richmondi palotát, és elindult a wrexfordi Miasszonyunk kegyhelye felé.

Keletnek fordultunk, a felkelő nap felé véve az irányt, ugyanazon az útvonalon lovagolva, amelyen Londonba indultam, amikor réges-rég Anglia királyává emelkedtem. Akkor fűszeres illatokat hozott a szél, és erősebbnek éreztem magamat az ösvényt szegélyező sok ezer ember bármelyikénél. Nem keskeny ösvény volt az immár, hanem széles, jól kitaposott út, a lovam nyergén pedig volt egy különleges párna, a fájós lábam nyűgét enyhítendő. Indulás előtt bekentem a lábamat kenőccsel, és bőségesen betekertem

kötszerrel, tudván, hogy ez a vastag téli úti ruhám alatt nem lesz észrevehető. Mennyivel jobb érzés volt ilyen oltalmazón bebugyolálva lenni. Már ha senki nem ütközik nekem…

– Nagyszerű, felséges uram – Chapuys veszedelmesen közel jött, szikrázó tekintettel keresve bármiféle furcsaságot, ami egy ember gyengeségéről árulkodhat. Kissé jobbra kormányoztam a lovamat, hogy Chapuys jó messze maradjon a lábamtól, és mindeközben fesztelenül nevetgéltem. – Lenyűgöz a jámborsága. Roppant szokatlan januárban zarándoklatot tenni – és bizonyára valamiféle szükségletnek a jele.

Éreztem, hogy felparázslik bennem a düh, ahogyan szikrák röppennek egy száraz fahasábból. *Tudja!* Nem, lehetetlen. Egyszerűen csak puhatolózik, igyekszik kideríteni, miben áll a gyengeségem.

– Elmegyek megvizsgálni a „szent” helyet, mielőtt döntök a sorsáról. Nem akaródzik ítéletet hoznom semmiről meghallgatás nélkül.

– Ahogyan a királynéval tette? Amikor ellovagolt azon a júniusi reggelen, és soha többé nem találkozott vele személyesen?

Felsóhajtottam. Már megint kezdődik a mi kis szópárbajunk a királynét illetően. Számos rögzült eleme volt:

Én: Bizton állítom, hogy semmiféle királynét nem hagytam hátra Windsorban.

Chapuys: Bizton állítom, hogy hagyott. Egy bánatos királynét, aki mélységesen szereti felségedet.

Én: Nem értem. Ó… talán az özvegy hercegnőre gondol?

Chapuys: Nem, a királynéra.

És így tovább. A beszélgetés egykor valamelyest szórakoztató volt. Most, mint oly sok más dolog, fárasztóvá és bosszantóvá vált számomra. Talán le kellett volna másolnunk a szövegünket két kártyára, amilyent színészek használnak, hogy amikor legközelebb találkozunk, egyszerűen kicserélhessük őket, és kész.

Félbeszakítottam Chapuys nyájas piszkálódását.

– Két nap múlva látni fogja Katalin leányát, Máriát. Akkor majd megítélheti személyesen, milyen nehézségeket okoz Máriának az özvegy hercegnő makacssága.

– Ő felséged leánya is – mondta affektálva Chapuys. – Hacsak a jámbor királyné nem olyan valóban, amilyennek felséged mondta, Artúr bátyjának érintetlen özvegye, és Mária nem a Szentlélektől fogant.

Megszólalt egy újabb hang:

– Az efféle sikamlósság a Szentlélek nevével aligha illik egy olyan istenfélő katolikushoz, mint kegyelmed. „Minden bűn és istenkáromlás megbocsáttatik az embernek, de a Szentlélek káromlása nem bocsáttatik meg az embernek.” Nem hallottam Cromwell közeledtét, és most megdöbbentett, ahogy a sima hangja besiklott a beszélgetésbe, oly könnyedén, akár egy nedves kés. Megdöbbentette Chapuyst is. Egymásra meredtek a lovam nyaka fölött ők ketten.

– Pontosan ez a hozzáállás tette oly romlottá az egyházat és a szerzeteseket, hogy sajnos immár bűzlenek. Látja, kegyelmed azt vallja, hogy imádja az egyházat, de emberekkel űz belőle csúfot. Ejnye, Chapuys uram! Egyetlen evilági hölgy sem tartana igényt ilyen lovag szolgálataira. Ha lennének leányaim, nem engedném nekik, hogy kegyelmedet a

figyelmükkel kitüntessék – folytatta Cromwell.

– Én sem keresném alacsony származású kisasszonykák figyelmét vagy haszonleső paraszt ivadékaiét. – Chapuys spanyol arroganciával, mozgékony alkatából fakadó könnyedséggel ülte meg a lovát. Ezüstszegecsekkel kivert nyergén megcsillant a gyér napfény, apró, táncoló sugarakat lövellve Cromwell egyszerű bőrnyergére és durva gyapjúköpenyére. Faragatlan egy ember ez a Cromwell.

Ő lepillantott az egyszerű öltözetére.

– Én? Haszonleső? – Felkacagott. – Én csak Cromwell mester vagyok, uram. Nincsenek címeim, nincsenek ékszereim, nincsenek birtokaim. Nincs más törekvésem, mint szolgálni a királyomat. Csak egyetlen uram van: az, aki itt lovagol mellettem.

Chapuys felhorkantott, csaknem ugyanakkor, amikor a lova harsányan fújtatott egyet.

Mögöttünk Will léptetett szótlanul. Úgy volt, hogy elkísér bennünket a kegyhelyig, aztán elmegy meglátogatni a húgát, aki egynapi járófölddel odébb lakott. Szegény Willt alaposan megdolgoztattam az elmúlt egy-két évben, alig törődve az igényeivel. Örültem, hogy teljesíthetem a kívánságát. Ő viszont beleegyezett, hogy elviseli az út (számára) nem vonzó vallási vonatkozásait. De láttam, hogy élvezi útközben a perlekedést és a feszültséget – ebben a közegben érezte elemében magát. Hát, ebből jókora adagot fog kapni jóval azelőtt, hogy elérjük az úti célunkat.

A többi hat ember egy kupacban lovagolt Will mögött, társalogva; a leheletük közös felhőt alkotva úszott felettük a hideg levegőben. George Boleyn, Nicholas Carew, William

Brereton, Eduárd Neville, Francis Weston, Henry Howard: mi volt a közös bennük? Henry Howardot harminc év választotta el Eduárd Neville-től. Miről beszéltek? De beszéltek, méghozzá izgatottan. Néhány szó megütötte a fülemet a csípős levegőben: *uram… Franciaország… Erzsébet… két hét…*

Erzsébet. Vajon eljön végül Mária, hogy szolgálja őt? Micsoda makacs gyermek! Értésére adom, hogy nem fogom tűrni tovább a magatartását. Szolgálni fogja Erzsébetet mint hercegnőt, máskülönben… máskülönben…

Máskülönben mi lesz? Nem tudtam. Nem akartam belegondolni, miféle lépésekre kényszerülhetek. Otthon, Londonban írnokok fénylő kupacokat készítettek az esküből, hogy az egész országban szétosztassék, ha az időjárás megenyhül. Minden városban és faluban megbízottak ülnek majd a halmok előtt, személyesen ellenőrizve, hogy valamennyi céhmester, törvényszolga, egyházi személy, inas esküt tegyen – az örökkévaló lelkére –, hogy az Anne-nel kötött házasságomat törvényesnek, Erzsébetet pedig – egyelőre – egyetlen örökösömnek ismeri el. A baljukon egy végzetes tekercs hever majd, amelyre azok nevét írják fel, akik megtagadják az eskü tanúk előtti aláírását. A tekercsen nem lesznek feltüntetve az okok, csak a nevek.

Mit teszek majd azokkal a tekercshalmokkal? Mert nem áltattam magamat azzal, hogy üresen kerülnek majd vissza a palotába.

Az égbolt tiszta volt, a napkorong kicsiny és töpörödött, mint egy fonnyadt alma. Semmi élő nem volt a tájon; mozgásnak nyoma sem látszott sehol. Milyen könnyű azt hinni, hogy ez az ország – csendes és lebegő – állapotát

tükrözi. Így is volt, de tudtam, májusra megváltozik minden.

Chapuys ismét közel jött hozzám.

– Hirtelen megfájdult a térdem – mondta. – Változni fog az időjárás, attól tartok.

Milyen férfiatlanok a déliek! Aki gránátalmák és lágy szellők földjéről való, nem viseli el, ha megváltozik a szél. Vagy ez egy fortély, ürügy, hogy előrevágtasson a Beaulieu House-hoz, és négyszemközt beszéljen Máriával? Milyen átlátszó a fickó.

Az ezüstflaskámra csaptam, amelyben Írországból való, *uisgebeathá*nak nevezett szíverősítő ital volt. Chapuys felé nyújtottam.

– Igyon ebből. Ez majd csillapítja a térdfájását.

Chapuys meghúzta a flaskát, és levegő után kapkodott.

– Ez méreg!

– Az íreknek nem az, úgy hallom.

Chapuys a fejét csóválta.

– A térdem… az igazat mond, kérem. Azt javaslom, keressünk menedéket…

Az égbolt harsogóan tiszta volt.

– Micsoda, fényes nappal? Még jó ötórányi lovaglás van előttünk – jelentettem ki.

Továbbmentünk, csak egy rövid időre állva meg, hogy pihenjünk és frissítőt vegyünk magunkhoz, majd folytattuk utunkat, hogy a lehető legjobban kihasználjuk a rövid, téli napot. A nap lefelé indult, és mögénk került, hosszú árnyékokat vetve elénk.

És aztán az árnyékok elhalványultak, bár a nap nem nyugodott le. Nem tudom, hogy pontosan mikor történt ez – csak hogy hirtelen ráébredtem, egy ideje nincsen árnyékunk,

és kék szürkületbe tartunk. Aztán megfordultam, és megláttam: hatalmas, gyapjúszerű felhőréteg burkolta be a napot, és hideg, harapós szél futott előtte. És hullott a hó a súlyos, szürke felhőfüggönyből, amely gyorsabban mozgott, mint ahogy bármely ló vágtatni tudna. Egy óra sem kell, és utolér bennünket.

Megremegett a kezem, és belül hidegebbet éreztem az arcomba csapó szélnél. Nem volt körülöttünk semmi – se falu, se majorsági épület, még egy parasztkunyhó sem. Örvendeztem, hogy dél óta kopár, nyílt térségeket szeltünk át, kietlen mezőket, melyek védtelenül hevertek az ég alatt, most azonban fenyegetőbbnek látszottak bármilyen ellenséges erődnél.

– Milyen messze van Thaningsford? – kiáltottam, intve az embereknek, hogy álljanak meg. Ügyeltem rá, hogy vidám legyen a hangom.

– Két óra lóháton – válaszolta Brereton. – Tudom; apámnak bérlői…

– Észak felé van egy falucska, amelynek valami Grange a neve – mondta Carew. – Azt hiszem, az talán közelebb van.

– Biztosan tudod, hol van? – kiáltottam. Most nem volt idő az ügyefogyottságára. Mindig is félvállról vette a részleteket.

– Igen… nem… – A szél letépte a sapkáját, és ő a levegőben kapta el. – Azt hiszem…

Nyilvánvaló volt, hogy nem tudja. Körbepillantottam a többiekre. Chapuys bosszúsan nézett rám a lova hátáról, a többiek tekintete pusztán üres volt, mintha arra számítanának, hogy egy bűvészmutatvánnyal menedéket varázsolok.

A közelgő vihar felé intettem.

– Vágtathatunk rohamtempóban északnak vagy délnek, remélve, hogy kitérünk az útjából, vagy használhatjuk az időnket arra, hogy menedéket készítsünk itt.

– Délnek nem mehetünk; ott a folyó, és nem vehetjük biztosra, vajon eléggé befagyott-e ahhoz, hogy átkeljünk rajta – mondta Boleyn.

Egy tiszta fej. Egy ésszerű állítás. Belül megenyhültem Boleyn iránt.

– Előttünk nincs semmi, csak nyílt mezők egészen Edwardswoldig. De félórányira északra van egy erdő – mondta Will.

Nagyot dobbant a szívem erre. Védett terület, és aztán még fél óra, ami kell arra, hogy valamiféle pajtát építsünk. Igen, meg tudnánk csinálni.

– Akkor észak! – Kiáltanom kellett, hogy hallani lehessen a hangomat az erősödő szélben. Megfordítottam a lovamat, és intettem, hogy kövessenek.

Kénytelenek voltak. Bármit mondtam, engedelmeskedniük kellett. Imádkoztam, hogy biztonságba vezessem őket. De ahogy irányt változtattam, és a szél oldalba kapott, úgy éreztem, rossz felé megyek, utat tévesztek. Minden ösztönöm azt kiabálta belül: *Ne erre. Fuss a szél elől, ne keresztezd az útját. Keress kész menedéket. Ugyan, mit építhettek kevesebb mint fél óra alatt, ami megfelelő védelemnek bizonyul e hóvihar ellen?* Nem törődtem ezzel a hanggal. Az ésszerűség azt diktálta, hogy arra menjek, amerre elindultam.

A szél úgy cibálta a köpenyemet, mint egy gyapjúvitorlát, tépte-rángatta mögöttem. Olyan könnyen áthatolt a csupasz

bőrömig, hogy mezítelennek éreztem magamat.

Meleget keresve a csődöröm sörényébe temetkeztem. Hidegnek éreztem a testét a szőr alatt, a verejtéke kicsiny habcsomókban dermedt meg a nyakán. Éreztem, ahogy az izmai ütemesen dolgoznak, miközben vágtat, lelassulva a szél miatt, melyet az oldalába kapott. A saját bal lábam teljesen elgémberedett, és a hideg akárha teljesen kiszívta volna az erőmet, és lecsapolta volna a véremet. Magam mögé pillantottam, és láttam, hogy a többiek küszködnek. A felhőtömeg immár közelebb volt, szemlátomást közelebb, és az ígért erdőnek nyoma sem látszott. Hol van? Will tévedett volna? De ő rendszerint nagyon biztosan szokta tudni a tényeket.

Az arcomon éreztem a hó első harapásait. Istenem, de hideg volt. A lovam hirtelen kérdőn megrázta a fejét, és jobbra mozdulva letiport egy földbuckát.

Nem tudtam már szorítani a kezemmel; az ujjaim annyira gémberedettek voltak, hogy olybá tűnt, elszakadnak a testemtől. Képtelen voltam már a gyeplőt fogni. Hideg, hideg, hideg – már csakis erre gondoltam, semmi másra, csak a hideg járt a fejemben, kiszorítva minden más gondolatot. Muszáj menekülnöm a hideg elől, muszáj…

Előttem… előttem, a messzeségben, jó öt-hétmérföldnyire… egy fekete vonal, *valami*. Bármi is az, megtöri majd a szél erejét. Teljes erővel megsarkantyúztam a lovamat, majd az érzéketlen kezem köré tekertem a gyeplőszárakat. Végezze a kezem dolgát a karom.

– Gyerünk! – ordítottam.

Újabb pofont mért a hó a bal orcámra. Alig éreztem, ahogy

hozzáér a védtelen húsomhoz.

Előttem tüskés fallá növekedett a vékony fekete vonal. Fák. Az erdő. Will erdeje.

Az előttem lévő fák tölgyek voltak. Egy régi erdő volt ott, egy őserdő, mely Becket ideje óta létezett, várt ránk. A lovam utolsó lendületet véve beszökkent a fák közé, és azonnal éreztem, hogy alábbhagy a szél, hogy helyettünk már a fákat korbácsolja. Egy anya sóhajtásához hasonlatos csend ölelt körbe bennünket.

Megfordultam, és láttam, ahogy a többiek bevágtatnak. Chapuys… Will… Carew… aztán a maradék, immár megkülönbözhetetlen alakok, összesen kilencen. Megvolt mindenki.

Ekkor néztem csak körül. Az erdő mély és sötét volt, a talaja egyenetlen; kidőlt fatörzsek és kövek borították. Veszélyes terep lovak számára. Vezessük még egy kicsit beljebb őket a homályba, aztán álljunk meg, és készítsünk magunknak menedéket, vagy a szerencsében bízva lovagoljunk tovább, remélve, hogy jobb oltalomra, netán egy elhagyott menedékre lelünk? Mihelyt végiggondoltam a lehetőségeket, tudtam a választ: azt kell tenni, ami kockázatosabb, de nagyobb nyereséggel kecsegtet. Beljebb lovagolunk.

Amikor ezt bejelentettem, az emberek tiltakoztak. Elhallgattattam őket, és engedelmeskedni kényszerültek.

A hóesés még nem érte el a fák vonalát; megfordítottam a lovamat, és előre nógattam, beljebb az ismeretlen területre. Öt perc sem kellett hozzá, és a felhők borította ég meg a fák olyan nyomasztóvá tették a sötétséget, hogy már-már élőlénynek tetszett. A vastag faágak a fejünk felett mozogni látszottak egy

kelepcékkel teli gonosz, csendes terem vonagló mennyezetéhez hasonlatosan.

És mindeközben ott volt az a túlvilági hideg; annyira hideg, hogy önálló létre kelt teremtmény benyomását keltette. Körbepillantottam. Rengeteg fa volt, de ilyen hidegben nehéz lenne tüzet gyújtani. Törékeny, öreg tölgylevelek borították a földet; ezek megtennék gyújtósnak, ámde valójában alattomos gödröket rejtettek, amelyekben egy ló könnyen kitörhette a lábát. Magaslatnak vagy menedéknek semmi nyoma nem látszott.

– Felség! Meg kell állnunk! – kiáltotta Will, az egyetlen, akinek volt mersze utasító hangot megütni velem. – Hamarosan utolér bennünket, és nem lesz időnk építeni semmit. Muszáj most megállnunk, és állnunk a sarat.

– Nem, Will! Beljebb! Beljebb! – Harsányan és magabiztosan ülte meg a hangom kettőnk között a levegőt. – A többiek mind egyetértettek vele, és valamennyien túlélésre törekvő állatokká váltunk.

Aztán a hagyomány és a szokás átvette az irányítást, arra késztette őket, hogy dacoljanak a saját állati késztetéseikkel, és engedelmeskedjenek a koronás, felkent királyuknak, az a király pedig, abban a biztos hitben, hogy ő a *maga* Királyának engedelmeskedik, továbbvezette őket.

WILL:

Ekkor azt gondoltuk, hogy teljesen megőrült. Nyilvánvaló ostobaság volt továbbmenni az erdőbe. De ő tökéletesen magabiztosnak tűnt. Vajon ez a titka

a kérdés nélküli engedelmesség kikényszerítésének?

VIII. HENRIK:

Immár utolért bennünket a vihar; hátulról csapott le ránk. A fák nagyrészt felfogták, de még így is elég kavargó hó szűrődött be közéjük, hogy elvakítson és összezavarjon bennünket. Nem volt észak, nem volt dél, sem kelet vagy nyugat, jószerével még fel, le vagy oldalra sem volt. Fehér pillangók hatalmas felhőjébe vesztünk; dühödten, hangtalanul, jegesen csapdostak a szárnyaikkal. Jószerével neki tudtam volna támaszkodni a kavargó, rideg fehérségnek, és hagyni, hogy ellepjen, amíg meg nem halok. Megvolt a kísértés, a szépséges, nyugodt halál csábítása…

Hevesen megborzongva leszálltam a nyeregből, és vezetni kezdtem a lovamat. Mozogni, melegen tartani a vért, és nem engedni, hogy a jeges leheletű istennő elkapjon… Tízlépésnyinél távolabb nem láttam előre, és csak remélni tudtam, hogy az embereim nem szakadoztak le.

– Közel maradni egymáshoz! Mindenki a közvetlenül előtte lévőhöz! – kiáltottam.

Emelkedő előttem: véges-végig csipkézett kő a gerince. Szemtől szembe kerültünk egy fallal, amelyen nem mászhattunk át. Akkor hát Isten csak azért vezetett bennünket idáig, hogy itt haljunk meg?

Aztán megpillantottam, csak halványan – egy rést, egy sötét hasadékot, egy nyílást a sziklafalban. Talán be tudunk oda furakodni, hogy odabent összebújjunk? Kinyújtottam magam elé az egyik kezemet. Botladozva, tapogatózva indultam el

feléje. A durva kövek felsebezték a kezem, amely annyira elgémberedett, hogy nem éreztem semmit, és meglepetten láttam a vérfoltokat a sziklán. Hirtelen a karom sötétségbe nyomult. Betoltam utána a másikat is, egészen a vállamig. De egyre nagyobb volt a hely körülöttük. Egy barlang.

Vajon milyen mély? A tátongó bejáratban volt még egy kis hely az egyik oldalon, és széles volt – nagyjából tíz láb szélességű.

– Barlang! – kiáltottam. – Barlang!

– Halló! – érkezett egy válasz, és alakok bukkantak elő a fehérségből, felém kecmeregve. Lehajoltam, esetlenül mászni kezdtem a barlang alján, és tapogatózva kerestem a hátsó falát. Mivel nem találtam, intettem az embereknek, hogy kövessenek.

– Fel tudok állni! – kiáltotta Cromwell, előrearaszolva, minden egyes lépésnél óvatosan helyezve a lábát. Felegyenesedtem, arra számítva, hogy beverem a fejemet, de nem így történt. Még a kezemet felemelve sem érintettem sziklát a fejem felett. Hanem egy sor puha, selymes csomót, amelyek verdestek, majd ismét megtelepedtek.

– Egy szoba, amiben denevérek az udvarhölgyek – mondtam. – Rakjunk tüzet, méghozzá gyorsan.

Az emberek perceken belül nagy halom fát hoztak be, és ölszámra faleveleket meg bomló avart. Will a kovakövével szikrát csiholt a hideg, élettelen anyagra. Eltartott egy jó negyedóráig, mire az egyik levél hajlandó volt felparázslani, és további hosszú idő kellett, hogy a szomszédjai is lángra kapjanak. A barlangban a hideg még csikorgóbbnak tűnt, mint odakint. Olyan érzésem volt, hogy ez a barlang még Szent Iván

éjszakáján is hideget rejteget, elraktározza egyik évről a következőre, ahogyan fösvény teszi az aranyával.

Immár kezdtek a nagyobb ágak is tüzet fogni, rossz szagú füstöt eregetve. Az emberek fulladozva közelebb húzódtak. Ámde a meleg olyan gyenge volt, hogy alig éreztem. Keményen dörzsöltem a kezemet, remélve, hogy életre keltem elgémberedett tagjaimat. Olyan érzés volt, mintha két fatuskó lenne a helyükön – amelyekből vér csorog.

– Bátorság! – mondtam. – Most már nem kell sok neki.

– Hát, bajtársaim. Nos, bajtársak, most, hogy az elején szenvedtünk, a szerencse jobb dolgokkal kecsegtet bennünket, ha Isten is úgy akarja.– mormogta Neville.

Ezek az én szavaim voltak, melyeket 1513-ban mondtam a franciaországi táborban, az első keserves éjszakán. Hogyhogy Neville ilyen sok év után emlékezett rájuk? Meg voltam hatódva. De ahogy ránéztem, mogorva kínlódást láttam az arcán. Talán mindössze ennyire emlékezett a franciaországi hadjáratból – a hideg kínlódásra. Fájdalmas volt belegondolnom, hogy a fegyvertársaim nem kincsként őrzik a közös élményeinket, kiváltképp az ifjúkorunk ama nemes háborújának élményeit.

– Ah, az egy dicsőséges éjszaka volt – mondtam.

– A francia sárban? – húzta el a száját Carew. – Majdnem olyan keserves volt, mint ez a hideg.

– Áldott hadjárat volt a franciaországi – kötöttem az ebet a karóhoz. – De szeretném, ha velünk lettek volna a többiek is, akik itt vannak.

– Én éppen csak hogy megszülettem akkor – mondta George Boleyn. – Apám kísérte el felségedet.

– Meg az enyém – mondta William Brereton, elhúzva a köpenyét a szeme elől, mely pufók, birkaszerű arcban ült.

– Apám az előtte való éjszakán nemzett engem, hogy kihajózott Franciaország felé Thomas Howarddal és a lovagjaival – szólalt meg Francis Weston, akárha egy bibliai csodát idézne.

– Én csak jóval később születtem – mondta Henry Howard, aki fia volt a hasonló nevű Howardnak, Norfolk hercegének. Úgy viselte a büszke ifjúságát, mint egy heraldikai jelképet.

A zömök és medveszerű Cromwell csendben maradt.

– És kegyelmed hol volt 1513-ban, Crum?

– Itáliában, felség.

– A művészeteket tanulmányozta? – kérdezte George Boleyn.

– Igen. A művészeteket tanulmányoztam – mondta Cromwell.

A tűz alig-alig pattogott, mi pedig feléje húzódtunk. Soha nem fog rendesen égni?

– Több levegő kell neki – mondta Cromwell. – Hátrébb kell állnunk, mintha egy haldoklót vennénk körbe.

– A fene egye meg! – kiáltotta Carew. – Fázom!

– Hagyja abba a nyavalygást – mondta Cromwell. – Nyavalygással soha senkinél nem ér el az ember semmit, még egy süketnéma tűznél sem.

Legszívesebben én is belerúgtam volna a tűzbe, és átkoztam volna.

– Valakinek gyűjtenie kell még fát, hogy legyen, amikor kell – mondtam optimizmust színlelve.

Mindenki a tűzre nézett, mintha ezzel láthatatlanná és

kötelesség nélkülivé tennék magukat.

– Lord Rochford. – Hivatalosan szólítottam meg George Boleynt. – Hozzon, amennyit csak tud, és amikor elfárad, vegye át a helyét Sir Weston. Aztán pedig Sir Brereton. Elegendő fát kell felhalmoznunk, hogy kitartson legalább az éjszaka folyamán. – Nyilvánvaló volt ugyanis, hogy nem fogunk távozni innen, amíg a viharnak vége nem szakad, és ki tudta, hogy az mikor lesz?

A többiek, akik pillanatnyilag megkíméltettek a fagyűjtés gyűlöletes feladatától, ismét a parázsló tűz felé fordultak. Carew térdre esett, és nekilátott fújni, mire a parázs felizzott. Carew izgatottan tovább fújta, majd hirtelen összecsuklott, fejjel előre a tűzbe esve.

– Húzzátok el! – Neville már ugrott is, ahogy megszólaltam, hátrarántva Carew-t, aki eltorzult arccal nyöszörgött.

– A mellkasom… nem kapok levegőt… – kiáltotta Carew, önmagát karmolászva. Halottsápadt volt az arca.

Eltátottam a számat. Nem sokat tudtam az orvoslásról, csak a fájós lábam okozta kínokat és levertséget ismertem.

Cromwell Carew mellett termett, lehajolt, és bólintott, mint aki tudja, hányadán állunk.

– Van itt valakinek fájdalomcsillapítója? – kérdezte.

Nekem volt, a nyeregtáskámba dugva, de csak azért, hogy a lábamat kezeljem vele. Időnként nagyon erős volt a fájdalom… Ha azonban elárulom, hogy hoztam magammal, nem fog az kíváncsiságot ébreszteni, vajon miért? És a tiszta kötszerek meg a gyógykenőcs között lapult. Hogyan rejtsem el őket?

– Aaahhh… – nyögött fel Carew, olyan hangon, mintha halálán lenne.

– Senkinek nincs orvossága? – kérdezte Cromwell.

Az emberek egyenként megrázták a fejüket. Számukra ismeretlen dolog volt a titkolt kötszercsere, a palástolt fekély.

– Nekem van valamim – mondtam végül.

A mákgubóőrlemény már-már ijesztően nyugtató hatással volt Carew-ra. A zihálása alábbhagyott, egyenletessé vált a légzése, és felhagyott a mellkasa karmolászásával. Visszatért a szín az arcába. Aztán elaludt, mint egy csecsemő.

Cromwell bólintott.

– Igen, erre számítottam. Azt hiszem, mostantól nem szabad egy tapodtat sem tennie ezek nélkül. – Feltartotta a labdacsokat tartalmazó üvegcsét.

Csak nem lesz szüksége többre! Az a tíz labdacs volt az összes, amit magammal vittem, és mi van, ha rám tör a gyötrő lábfájás? Ha nem lesz mód enyhíteni, talán elárulom majd magamat és a gyengeségemet. Fesztelennek szánt mozdulattal vettem vissza őket Cromwelltól.

– Mi a baja? – kérdeztem.

– Rossz a szíve. Mostantól ilyen „rohamai” lesznek a megerőltetéstől.

– Megerőltetés? Az megerőltetés, hogy fújja a parazsat? – kérdezte Neville.

– Az ő korában igen. Az utazás megpróbáltatásai után…

– Ostobaság! – vakkantotta Neville. – Kor… megerőltetés… – Carew és ő egyidősek voltak. – Nevetséges!

Az elhanyagolt tűz most már teljesen lánggal fellobbant, akár egy akaratos gyerek. Megkönnyebbülten fordultam feléje, örvendezve, hogy véget ér ez a beszélgetés. Hol tanult Cromwell ilyen sokat az orvoslásról? Az itáliai „tanulmányai”

során? Igazából nagyon keveset tudtam róla. Eltűnődtem, vajon felfedezte-e, hogy bajlódom a lábammal. És hogyan leszek képes kicserélni a kötésemet ilyen sok ember között? Talán nem kell kicserélni, talán maradhat éjszakára.

Boleyn visszatért, fehéren, mint egy halott, számos faágat vonszolva be. Megkönnyebbülni látszott, amikor észrevette, hogy végre meleg van.

– Csak ennyit találtam – mondta kívülre mutatva. – Máris olyan mély a hó, hogy nemigen látni, hol hever fa. És kezd sötétedni.

– Melegedjen meg – mondtam. Ingerlékeny védekezést hallottam ki a szavaiból.

Miután kaptak elég időt, hogy magukhoz térjenek valamelyest a dermedtségükből, ezt kérdeztem:

– Milyen ennivalónk van? Nézze meg mindenki a nyeregtáskáját.

Mint kiderült, volt kilenc flaska bor, két palack tüzes *uisgebeatha*, tizenkét cipó, öt nagy darab sajt, és néhány adag szárított, füstölt hús.

– Elegendő, hogy szűkösen kihúzzunk egy éjszakát – mondtam.

A fejünk felett szárnyukat suhogtatták a denevérek.

– Az elkerülhetetlen denevérpörköltet a végsőkig halogatni fogjuk – ígértem. – Egyelőre osszuk meg a kenyeret és a sajtot.

Rablók módjára estünk neki. A fél fogunkra volt elég, legfeljebb. Amikor nagyon éhes az ember, az evés csak fokozza az étvágyát.

Miután inkább ingereltük és felbosszantottuk, mintsem elcsendesítettük a hasunkat, kezdtünk elnyújtózni a tűz körül.

Ahogy hátradőlve a könyökömre támaszkodtam, és kinyújtottam a lábamat, jelentkezett a viszolyogtatóan ismerős érzés, ahogy nedvesség szivárgott a fekélyemből. Tehát gennyedzik. Majd gondom lesz rá, amikor az emberek elnyugszanak. Később, amikor ki-kimegyünk a sötétségbe, hogy könnyítsünk magunkon, hozzáférhetek a nyeregtáskámhoz, amelyben a szükséges holmik vannak. Feltartottam az *uisgebeathá*s flaskámat. Ez addig is csillapítja a fájdalmat, és csodálatosan telik vele az idő. Húztam belőle egy nagyot, és éreztem, hogy rendkívüli melegség éri a szám belsejét, majd folytatja az útját forrón, lefelé a gyomromba. Hamarosan szétárasztotta titokzatos balzsamát az ereimben, békét, örömöt hozva… és az érzést, hogy különös gondviselés lebeg felettem. Ittam még egy kortyot, hogy az elsőnek legyen társasága.

– Nesze – mondtam Willnek. – Te tudod, hogy mi ez, és mire képes.

WILL:

Csakugyan tudtam. Henrik azóta kóstolgatta, hogy Anne szilaj ír rokona, Ormonde earlje küldött neki a nedűből három hordóval. Nem tetszett nekem, ahogyan hatott reá; de be kell vallanom, hogy aznap éjjel, a barlangban nagyon is jólesett az érzés, amit keltett bennem. És nem láttam, hogyan viselkedem tőle.

VIII. HENRIK:

– Varázslatos orvosszer, meg kell adni. A királyné ír rokonsága küldte nekem. – Továbbadtam a többieknek, és mindannyian elfogadták. Mire Brereton, a kilenc közül az utolsó végzett, máris megkezdődött bennem az átalakulás. Éreztem a pompás, lopakodó könnyedséget, a mennyei békét…

Hirtelen minden arcot szerettem a tűz körül. Kivéve Chapuysét. Éspedig azért, mert neki spanyol arca volt. Utáltam a spanyol arcokat – ocsmányak, sárgák. Istennek hála, Máriának nem ilyen a színe. Lady Mary… immár nem Mária hercegnő…

– Még egy kortyot, mindenki! – mondtam, és harmadszorra is meghúztam a flaskát. Az emberek követték a példámat. és mire Brereton visszaadta a palackot, már lebegtem. – Mámorító tinktúra – jelentettem ki. Ne többet most. Eltúlzott gonddal visszatettem a kupakot, mivel nehéz volt irányítani az ujjaimat. – A tűz kiűzi a külső hideget, ez meg a belsőt.

Odakint üvöltött a szél, de már nem volt ijesztő; inkább olyannak tűnt, mintha célja lenne, mint egy nagyobb egész részének. És összegyűltek velem a tűz körül ezek az emberek, az én eleve elrendelt társaim. Kivéve Chapuyst…

Chapuys arca olyan sárgán fénylett, hogy úgy tűnt, akárha a pokol kénköves tüzében fürdene.

– Megnézi a saját szemével, milyen ostoba a spanyol büszkeség? – kérdeztem. – És milyen reménytelen a pápa ügye Angliában? – támadtam neki.

– Ő intrikus – jegyezte meg Cromwell nyersen. – Hálózata van leendő lázadókból, akik készek elárulni felségedet. Egyszerű a terv; Máriát el kell tüntetni a beaulieu-i házból, és

a kontinensre kell vinni, amíg az elégedetlenkedők meg nem buktatják felségedet. Nem így van, Chapuys uram?

– Egyetlen nevet sem tud, Cromwell mester.

Cromwell felnevetett.

– Dehogynem tudok. Nyugaton, úgy véli kegyelmed, megnyerte magának Lord Abergavennyt, Sir Thomas Arundelt, Sir Henry Parkert, Sir George Carew-t, a Pole család bizonyos tagjait és a drága öreg Sir James Griffith ap Howellt. Északon az elégedetlen Lord Husseyt és Lord Darcyt, Lord Dacre of the Northt és Derby earljét. Délen… ah!… ott van Lord Edmund Bray, Sir Thomas Burgoyne, Sir Thomas Elyot, valamint Rutland earlje. Kihagytam valakit? Most is éppen leveleket visz tőlük Lady Marynek.

Chapuys riadtan nézett fel, és összerezzent.

– Ne zavartassa magát, derék követ úr. Már olvastam őket, és másolatokat készíttettem róluk, még mielőtt elindultunk. Jó ám a terve. Az egyetlen gyengesége maguknak az összeesküvőknek a szervezetlensége és függő volta. Csak a kegyelmed Katalin érdekében kifejtett szakadatlan iparkodása egyesíti őket. Maguktól nem hajlandók és képtelenek kivitelezni semmilyen tervet, még a legegyszerűbbet sem.

Feszülten figyeltem. Az *uisgebeatha* megoldotta a nyelvüket, mígnem úgy fecsegtek, mint akiket kínpadra vontak.

– Anglia népe támogatja a pápát és a császárt – vágott vissza Chapuys vakmerőn. – A szívük mélyén szégyellik az álkirályné Anne-t és a király jogellenes törvényeit. Wolsey kardinális idejében Anglia a legtekintélyesebb tanácsokban foglalt helyet Európában. Most köznevetség tárgya, fattyú a törvényes nemzetek között.

Még több *uisgebeathá*t tukmáltam rá, ő pedig ostoba módon elfogadta.

– Nem. Anglia most tiszteletnek örvend, amiért lerázta a szolgaság, az alárendeltség béklyóit – javítottam ki.

– Amikor apám követ volt Franciaországban és a pápánál, nevettek rajtunk – szólt közbe Boleyn. – Többé már nem nevetnek. Az ő idejük lejárt, Chapuys mester. A jövő nem a pápáé vagy Spanyolországé, hanem Angliáé és a protestantizmusé.

– Protestantizmus? – csattantam fel. – Én nem fogom tűrni az országomban a protestánsokat. Azok eretnekek.

– Miurunk tanítványai is annak tűntek a farizeusok számára. – Ezt Henry Howard mondta, az ifjonc. Zsenge kora folytán vékony volt a hangja.

Mindenki meglepetten nézett rá.

– Ejnye, Sir Henry – mondta Carew. – Kegyelmed, aki ősi és tiszteletreméltó család sarja… kegyelmed nem tartozik az „új emberek” közé, akik kénytelenek a legutóbbi hóbortokhoz folyamodni, mint a lutheranizmus vagy az a Zwingli-féle őrület Zürichben. – Halk volt a hangja, mintha igazából félne használni, nehogy újabb „rohama” legyen. Az arca még mindig vértelennek tűnt.

Henry Howard elmosolyodott. Már ebben az életkorban is divatteremtő hírében állott. Széles karimájú itáliai selyemkalapokat viselt, lobogó tollal; az új módi szerinti verseket írt, ami azt jelentette, hogy a sorok nem rímeltek. (Mintha a költészetnek tartózkodnia kellene a rímektől!)

– A múlt nem bűvöl el engem – jelentette ki. – Az egy csontkamra, bezárt, megkérgesedett, levegőtlen. Szélesre

akarom tárni az ajtókat…

Akárcsak én az ő korában, amikor apám meghalt…

– Francia ajtókat? – kérdezte Weston. – Amilyeneket Kenninghallban beépítettél? – Weston félredöntötte a fejét.

Nem kedveltem Westont, ezt önmagamnak készségesen bevallottam. Túlságosan is csinos volt. Számomra nagyon férfiatlannak és nem angolosnak tetszett az a szokása, hogy csakis kéket viselt, kihangsúlyozandó a haloványkék szemét, melyet fekete, tüskeszerű szempillák szegélyeztek.

– Igen, hallottunk az átépítésről – mondta Cromwell, rezzenéstelen tekintettel. – Sokan osztjuk az érdeklődését az angol otthonaink újraalakítását illetően.

– Úgy vélem, mindannyian vágyakozunk újrateremteni magunkat – jelentettem ki. – Hétköznapi embereknél ez úgy nyilvánulhat meg, hogy francia ablakokat építenek be. Egy király magát az országot kénytelen pallérozni és újraformálni. Angliának régóta szüksége van egy mesterkertészre; egy kertészre, aki kigyomlálja, kitépi a mérgező növényeket, elűzi a kártevő vadakat, a farkasokat, a keselyűket, a vakondokat, a kígyókat… és felvirágoztatja.

Immár bámultak rám, de én merészen folytattam.

– Amikor egy kertet így művelnek, kezdetben nagy a pusztítás, és látszólag káosz van. Ámde a felfordulásból rend, szépség és béke fakad. – Tűnődő pillantást vetettem rájuk. – Értik? Kegyetlen dolgokat kell cselekednem ahhoz, hogy előmozdítsam Anglia dicsőségét, amely hosszú ideje gyomok által fojtogatottan hever.

Kortyoltam még egy jó nagyot az ír nedűből. – A sok gyom és vad, maga az ördög ordítani fog, és igyekszik menteni

magát. De én meg tudom különböztetni az igazat a hamistól, és nem hagyom, hogy hátráltassanak abban, amit Anglia kedvéért meg kell tennem.

– Felséged megőrült! – kiáltotta Chapuys. – Úgy beszél, mint Caligula és minden zsarnok a fáraó óta. – „Meg tudom különböztetni az igazat a hamistól!” Felfogja, mit beszél, önámító Caesar?

– Megmondtam nektek, hogy kiabálni fognak, nemde? – kérdeztem az embereimet. Hát persze, hogy kiabál, pápista vipera. – Csakis veszítenek azon, kegyelmed és a császári gazdája, ha Anglia megerősödik. Túlságosan is régóta avatkoznak a dolgainkba, igyekeznek kihasználni bennünket, rávesznek, hogy pénzeljük az önös érdekből folytatott háborúikat, háborúkat, amelyekből Károly húzott hasznot, nem mi! Róma püspöke köhintett, és egy intéssel kiközösített bennünket. A császárnak csak az aranyam és a leányom kell, Kelemen pedig köp a fejemre. No-no, én azt mondom! Ki fogom irtani kegyelmedéket az utolsó szálig. Takarodjék Angliából, undorító dögbogár!

– Bizony – mondta Cromwell. – Úgy vélem, ebben mind azonos állásponton vagyunk. Ó, némelyek előretekintőbbek másoknál – intett a fejével Henry Howard és Weston felé –, de még a legkonzervatívabbak is angolok, mint Neville és a rozsdásodó lovagi szokásai… belefér még az 1513-as páncéljába, Eduárd? Tisztán angolok vagyunk, és vissza akarjuk az országunkat magunknak.

– A királyuk megőrült – jelentette ki Chapuys. – Ez a fő dolog, ami fölött, olybá tűnik, feltett szándékuk elsiklani, miközben hetet-havat összehordanak „Angliáról”.

– Az őrület és a nagyság gyakorta kéz a kézben járnak – mondta Cromwell. – Ne essen tévedésbe. Bármit morgolódnak is az emberek Anne királynéról, szeretik az angol voltát. A kegyelmed ostoba Katalinja elköveti az egyetlen dolgot, ami felbőszítené őket, már amennyiben tudnák: idegen hatalmakhoz fordul, hogy hozzák egyenesbe az ügyét. Az ágenseim azonban országszerte serénykednek, hogy tájékoztassák őket erről a… hűtlenségről.

– Az *ágensei* – suttogta Chapuys. – Kegyelmed csakugyan „tanult” Itáliában.

– A reneszánsznak sok arca van.

Később, aznap éjjel, ahogy elszunnyadtak és horkoltak a tűz mellett, elosontam, hogy elvégezzem a teendőket a beteg lábammal. A sötétben jó messze elhajítottam a genny áztatta kötszert, és óvatosan feltettem egy újat, majd lefedtem a harisnyával. Az ír *uisgebeatha* hatása múlóban volt, és semmi nem palástolta a lábam görcsös lüktetését. Sietve kiráztam két fájdalomcsillapító labdacsot az orvosszeres táskából, és egészben lenyeltem őket. Aztán visszamásztam a helyemre a tűz mellé.

Miközben hatott a gyógyszer, és a tűz egyre kisebb lángokkal lobogott előttem, majd álommá vált, különösnek találtam, hogy Cromwell nem szállt vitába Chapuysszal, amikor őrültnek mondott engem.

LVI

Nem volt igazi hajnal, csak enyhült a sötétség, miközben keservesen mozgolódni kezdtünk. Fáztam, zsibbasztóan merev voltam, és farkaséhes. A tűz majdnem teljesen kialudt, és odakint még mindig üvöltött a szél. Merev léptekkel a barlang szájához mentem, és kikukkantottam. Derékmagasságig ért a hó, és némelyütt óriási torlaszokban gyűlt fel. Még húsz mérföld volt Beaulieu-ig. Vajon odaérünk napnyugtáig?

Kevesebb mint egy óra múlva nyeregben voltunk; a lovak szánalmasan botladoztak a torlaszok között. A denevérek kétségkívül örültek, hogy visszakapják sötét pihenőhelyük zavartalanságát. Azon tűnődtem, vajon okosan tettük-e, hogy nem voltunk hajlandók enni belőlük, bármennyire undorítónak tűntek is.

Délre nyilvánvalóvá lett a vállalkozásunk esztelensége. Öt mérföldet sem jutottunk előre, és képtelenség volt gyorsabban haladni az álnok hótakaró borította egyenetlen talaj miatt. Kénytelenek voltunk óvatosan léptetni, reszketve a kimerültségtől a legyengült lovak hátán. Ami azt illeti, a mi szempontunkból Beaulieu akár Skóciában is lehetett volna. Nyomát sem leltük a látóhatáron; nem volt ott semmi, leszámítva az ürességet és egy keskeny utat, amelyet csakis az tett láthatóvá, hogy kőkerítés szegélyezte.

Az emberek hallgattak; mindegyik a nyergébe kapaszkodott, és imádkozott az Istenéhez. Chapuys ezüstszegecsekkel ékes

nyerge a hamis biztonság megtestesülésének tűnt, amely éppúgy cserbenhagyta őt, mint a magunké minket; azon kívül, hogy csúfondárosan meg-megcsillant, nem volt jó másra ebben a fehér vadonban.

Egy szélroham teljes erővel az arcomba csapott. A szemem égett és tiltakozva könnyezett, hol vibrált, hol tovaúszott, majd kitisztult előttem a látóhatár. Ámde a homályon keresztül megpillantottam valamit, vagyis úgy véltem. Hunyorogtam, és a szememet meresztettem, hogy jobban lássak. Igen, van ott valami… és az pedig füstfelhő fölötte?

– Ott. Előttünk – mordultam. Cserepes volt az ajkam, és vérzett, jóllehet bekentem zsírral.

Cromwell felkapta a fejét, és elfojtott egy mosolyt. Tudja, gondoltam. Tudja, mi az, és örül, hogy én magam fedeztem fel.

– Mi az előttünk? – kérdeztem.

– A Szent Osvát kolostor – felelte ő, máris készen a válasszal.

Egy kicsiny kolostor – egyike azoknak, amelyeket Cromwell ágensei már felkerestek, és különösképpen romlottnak minősítettek. A feloszlatását elrendelő papírok a berakásos íróasztalomon hevertek a többi között, amelyek a királyi pecsétemre vártak.

– Milyen sorsszerű – mondtam, a kolostor irányába kormányozva a lovamat. – Egy szerzetesház előttünk. – Az embereknek kiáltottam: – Odamegyünk.

– A derék testvérek kétségkívül meg leszek döbbenve, hogy egy királyi társaságot üdvözölhetnek – mondta Cromwell.

– Kétségkívül. – Hála Istennek azért, hogy itt vannak, ha az erkölcseikért nem is. A kolostor felé fordultam. A napot

jelképező fakó folt az égbolton máris félúton járt a nyugvóhelye felé.

A ház gondozatlan és düledező volt. Nem az általam képzelt takarosan nyírt sövény és rendezett mezők vették körbe, hanem egy elhanyagolt, szutykos udvar.

Cromwell az utolsó ítélet haragvó arkangyalaként kopogtatott az ajtón. Az nyikorogva kinyílt, és egy keselyűszerű arc kukkantott ki.

– A király van itt – közölte Cromwell.

Becsületére legyen mondva, a keselyű oly büszkén tárta szélesre az ajtót, és köszöntött bennünket, mintha számított volna ránk. Vastag csuhája és a tonzúrája fölött csillogó rózsaszín folt tényleg döbbenetessé tette a madárhoz való hasonlóságát.

Ahogy beléptem a perjelségbe, olyan erős rothadásszag csapta meg az orromat, hogy azon tűnődtem, vajon min élnek.

– Elmegyek a perjelért – mondta a keselyű-szerzetes mélyen meghajolva.

Öklendezve kényszerítettem magamat, hogy elviseljem a dögletes bűzt. Itt meleg van. Csak ez számít.

Visszatért a keselyű, magával hozva a legkövérebb embert, akit valaha láttam. Mindkét lábát félkörívben lendítette előre, inkább különös félfordulatokkal haladva, semmint úgy, mint a közönséges emberek. Ettől az erőfeszítéstől lihegett és fújtatott. Mogorva képet vágott az ottlétem – lett légyen mégoly királyi jelenlét – arcátlanságán, amely mozgásra kényszerítette.

– Richard perjel – mondta a keselyű-szerzetes, elénk vezetve a verejtékező emberi disznót. Egy pillanatig, futólag

olyan érzésem támadt, hogy beszélő állatok bizarr enklávéjába botlottunk, amilyenek a mesékben vannak. Mi fog előbukkanni vajon következőnek a belső ajtó mögül?

– Felség – zihálta a perjel, mint egy öreg fújtató. – A megtiszteltetés… felséged jelenlétének nagyszerűsége… szerfölött nagy öröm számomra, igen, méltatlan vagyok arra, hogy a hajlékomba jöjjön – könnyeden keverte a zsoltárt a miseszöveggel –, csak egyetlen szavába, egyetlen királyi szavába kerül, és engedelmes szolgája vagyok.

– Sajnos igénybe kell vennünk a vendégszeretetüket – mondtam. – Elkapott bennünket a vihar, és megakadályozta, hogy elérjük az úti célunkat. Az elmúlt éjszakát igazából egy barlangban töltöttük.

A perjel immár riadtnak tűnt.

– Hányan vannak? – Sebtében megszámolt bennünket. – Szólj William testvérnek, hogy kilenccel több terítéket tegyen – mondta Keselyű testvérnek. – Szentmise után lesz. Addig is megszállhatnak a dormitóriumban kegyelmességedék.

Fújtatva végigtotyogott a hosszú kőkerengőn, amely tele volt piszokkal, tócsákkal és varjúpotyadékkal. A végén egy vetemedett, szúrágta ajtó lógott a zsanérjain. A perjel egyetlen durva mozdulattal berúgta. Börtönszerű helyiség zárult fel, kopár kőfalakkal és kőpadlóval, az utóbbin szanaszét priccsekkel. Számos szerzetes hevert a szalmazsákokon.

– Mi van itt, pestisjárvány? – kiáltottam ijedten.

– Nem – szólalt meg Cromwell. – Csak romlottság és léhaság. Ismerje el, Richard perjel. A szerzetesei az idejük felét ágyban heverészve töltik. Részegen!

Odalépett egy priccshez, és a lábbelije orrával megbökte a

fickót. Az morgolódva felült.

Meg voltam döbbenve. Az illető borotválatlan volt, kelések borították, és bortól bűzlött. Mellette mocorogni kezdett valami. Egy nő.

– Nem beszéltem felségednek efféle dolgokról? – kérdezte Cromwell halkan.

Sarkon perdültem, és megragadtam a perjelt a csuhájánál fogva.

– Te disznó! Így tisztelitek az Urat?

– Betegek – igyekezett kimagyarázni magát. – Nem akartam megijeszteni felségedet…

– Akkor tegyétek őket az ispotályba!

– Az ispotály tele van, felség. – *Bizonyítsd be az ellenkezőjét*, ez volt a hangütésében.

– Ki ez a nő? – kérdeztem.

Az embereim röhögtek.

– Az unokahúgom – mondta a perjel, és bácsikásnak szánt mozdulattal magához ölelte a karjával.

– Akkor az ördög a bácsikája. – Ránéztem a nőre. Alig volt több gyereknél. És belegondolni, hogy a szerzetesek bujaságát szolgálta!

A „beteg” szerzetesek körös-körül mocorogni kezdtek. A priccsek felén vizenyős szemű, püffedt arcú férfiak voltak, akik a részegek jellegzetes szagát árasztották. Az egyik egyenesen a padlóra hányt, majd megfordult, és aludt tovább. Odasietett egy patkányszerű fiú, hogy feltakarítsa a hányadékot.

– Ez a hely nem emberi lényeknek való – mondtam. – Máshol fogunk aludni.

– Nincs hely másutt – hangzott a felelet.

– A te kvártélyodban, perjel.

– Kétlem, hogy megfelelne felséged ízlésének – mondta Cromwell –, ha olyan állapotban van, mint ez a fickó.

– Töltsön egy éjszakát a saját dormitóriumában – mondtam –, a saját szerzetesei között. Mennyi idő telt el azóta, hogy legutóbb betetted ide a lábadat, gazfickó?

Válaszra nem várva megfordultam, és elindultam a kolostorkert délkeleti oldalán lévő épület felé, ahol sejtésem szerint a perjel szállása volt. Ő sarkon perdült, és meghökkentő gyorsasággal igyekezett előttem odaérni.

– Megállj! – mondtam. – Megtiltom, hogy elsőként lépj be. Érintetlenül akarom látni. Maradj az embereimmel!

Ennek hallatán a kíséretemben lévő fiatal és idős harcosok kört formáltak a perjel körül, és fogságba ejtették. Határozott léptekkel a magánlakosztály ajtajához mentem, és feltéptem.

A rám ásító helyiségben valaki lázasan igyekezett újrateremteni egy keleti kéjbarlangot. Az egész padlót párnák borították, a falakon és a mennyezeten olcsó, rikító színűre festett kelmék lógtak. Székek vagy rendes ágyak nem voltak, csak priccsek, párnák és heverészésre való területek. Körben néhány színezett vesszőkosár állt szétszórtan. A tömjénfüst illata hiábavalóan próbálta elnyomni a rothadás szagát.

Nevetésben törtem ki. Annyira szánalmas, annyira nevetséges volt az egész dolog. Aztán észrevettem a sarokban a kincses ládákat.

Felnyitottam őket, arra számítva, hogy ékszerutánzatokat találok, amelyek éppoly idegenszerűek és nevetségesek, mint ez a szultánbarlang. De valódiak voltak. Kíváncsian vettem ki egy hatalmas, galambvérhez hasonlatosan piros és önnön

drágaságától dagadó rubint. Mellette egy gyöngy, egy fekete gyöngy hevert – nem teljesen fekete persze, hanem olajosan mélyszürke.

– Honnan szerezted ezeket? – kérdeztem a papot, aki az ajtóból meresztette a szemét, ahol Neville és Boleyn őrizték.

– Ad… adományként kerültek a perjelségbe.

– Jóhiszeműen, nemde? Cserébe azért, hogy megfogadtátok, naponta imádkoztok az adományozók lelkéért?

– Igen.

– És megteszitek? Betartjátok az ígéreteiteket? – Mielőtt elzihálhatott volna egy újabb hazugságot, félbeszakítottam: – Ne esküdj hamisan. Tudjuk a választ erre!

Miféle zsákmányt tartalmaznak azok a nagy, fedeles vesszőkosarak? Felemeltem a legközelebbi fedelét.

– Ne! – ordította a perjel, erővel próbálva kiszabadítani magát. – Ne!

Gyors mozdulattal egy sötét valami csúszott ki a kosárból Visszacsaptam a fedelet, de ellőtte még láttam, ahogy egy hosszú, komor árny tűnik el higanyként a párnák között.

– Ők a háziállataim. Ők… ők… – gondolkozott, hogy kitaláljon valami meggyőző indokot – távol tartják a patkányokat.

– Te bolond! A patkányokat a szerzeteseidnek kell távol tartaniuk! – dörögtem. – Megőrültem? Álmodom? Itt találok egy perjelséget, ahol a dormitórium tele van buja, részeg szerzetesekkel, az épülete és a kertje elhanyagolt, nem imádkozik senki, és mindennek az ura olyanképpen lakik, ahogy egy nebuló a szerelmi fészket elképzeli, és kígyókat tart háziállatként!

– Ez mind benne van a jelentésben, amelyet adtam felségednek – mondta Cromwell elégedetten.

A perjel, miután az őrzői elengedték, nekilátott a kígyókat keresve turkálni a párnák között.

– Cuthbert szökött el – mondta.

Erre az embereim hisztérikus nevetésbe törtek ki, elterülve a selyempárnákon.

– Kárt tesznek Cuthbertben! Kérem, urak…

– Cuthbert! – jegyeztem meg. – Szóval egy szentről nevezted el a kígyódat? Igazából már önmagában ezzel a cselekedettel ítéletet mondtál magadról.

Az embereknek tetszett a hitetlenek barlangjának látszó hely. Hagytam, hogy fetrengjenek, gyötörve Cuthbertet (ha valóban a szobában maradt), és várják a vacsorát, miközben én kimentem, és arrafelé indultam, ahol a szokásnak megfelelően a szerzetesek celláinak kellett lenniük. Ha valahol, hát ott majd megtalálom, ami a vallásból megmaradt Istennek ebben a bukott házában.

A kövek korából és az épület jellegéből ítélve az eredeti perjelség egyik oldala mentén voltak a kicsiny kőcellák. A Szent Osvát kolostor talán egy csapatnyi remetének köszönhetően jött létre. Néhány alapítvány ilyenformán született. Egy szent ember és a követői visszavonultak a világtól, majd a jámborságuk és a szentéletűségükkel kivívott hírnevük zarándokokat vonzott, és a helyből vallási központ lett – pontosan olyasféle, forgalmas hely, ahonnan a szent emberek eredetileg menekülni igyekeztek. De egyetlen szent remete sem tudta volna tűrni a szégyent, amiatt, hogy a Szent Osvát mivé változott. Hozzá viszonyítva még a southwarki

bordélyok is tiszta és vidám helyek voltak (úgy hallottam).

A rendháznak ez az oldala elhagyatott volt, és igazából romlásnak indult. A tetőzet beszakadt, és magról sarjadt fák nőttek a repedésekben. A jégcsapok groteszk ablaktáblák módjára függtek az üres ablakkeretekben. Mégis tisztábbnak és világosabbnak éreztem ezt a helyet, mint a kolostor bármely más részét. Talán a gondolatok, a vágyak, az indítékok jóval az után is megmaradnak egy-egy helyen, hogy az emberek, akikben az érzelmek éltek, eltávoztak, ám lebegő aurát hagytak hátra. Bármi volt is az ok, hirtelen áldást éreztem, és tudtam, hogy szent helyen állok. Utóvégre zarándoklatot tettem.

Azonnal imádkozni kezdtem. Először tétován és némán, Angliáért. Aztán halkan, személyesebb dolgokért.

– Istenem, kérlek, tölts el engem a bölcsességgel, hogy jobban szolgálhassalak téged. Engedd, hogy ismerjem a te akaratodat minden cselekedetemben, hogy engedelmeskedni tudjak. Mutasd meg nekem, mikor lépek tévútra, hogy azon nyomban kijavíthassam a hibát. – Ne engedd, hogy utálatossá váljak a szemedben, mint a perjel.

Feltámadt a szél. Éreztem magam körül a hideget, és megfájdult tőle a lábam.

– Ó, Istenem, szabadíts meg engem ettől a betegségtől! – Gomolygó párává lettek a szavaim a fagyos levegőben. – Kérlek, könyörgök, esedezem… nem tudom elviselni tovább! Tudom, hogy ez az elégedetlenséged jele – immár csak úgy előbuktak belőlem a szavak, tekintet nélkül a szerénységre vagy az illendőségre –, de miben hibáztam? Mutasd meg nekem világosan, parancsold meg, hogy tegyek meg egy

dolgot, és én meg fogom tenni! De ne gyötörj engem tovább testi betegségekkel!

Dühös voltam Istenre… igen, haragudtam azért, hogy egy ismeretlen bűnömért büntet engem. Méltányos ez? Egyetlen evilági uralkodó sem viselkedne ilyen fondorlatos módon.

– Amikor én büntetésben részesítem egy alattvalómat, először mindig lehetőséget adok neki a megbánásra. Te miért nem gyakorlod ezt az előzékenységet velem? – Fájdalom nyilallt a lábamba. – Így beszélsz hozzám? Indirekt módon? Nem tudsz jobb tolmácsot találni egy beteg lábnál?

Most lesújt majd rám – bizonyosan! Bármit inkább, mint ezt a pökhendi csendet, ezt a mennyei szenvtelenséget. A lábam lüktetett, majd csillapodott.

– És elvenni a férfiasságomat! Könyörgök, engedd, hogy férje legyek a feleségemnek!

Düh és félelem taszított térdre, lehunytam a szemem, és leplezetlen fájdalommal kiáltottam Istenhez.

Nem tudom, mennyi ideig maradtam így, de másfajta időnek tűnt, mint az evilági idő. Ahogy feltápászkodtam, tünékeny üdeséget éreztem, mely azt ígérte, minden rendbe jön.

Vagy csak áltattam magamat?

Aznap este a komikus szultánbarlangban az embereim többször is megjegyezték, hogy szelídnek, megenyhültnek látszom.

– Ahogy öregszik, gyengéddé és szelíddé válik – jegyezte meg Neville.

– Mi vagyunk azok, akik öregszünk – mondta Carew. A szívbaja megijesztette. – A király csupán királyibb lesz.

Cromwell azonban résnyire húzott szemmel fürkészett engem. Megpróbált felfedezni valamit – ő, aki abból élt, hogy képes volt kiolvasni más emberek titkos gondolatait.

* * *

Másnap reggel a lehető legkorábban magunk mögött hagytuk a Szent Osvát kolostort, betegágyát elhagyó ember módjára. Bezáratik, mihelyt alá tudom írni az utasításokat. Addig meg nem volt értelme megbüntetni a perjelt. Hadd élvezze még egy kicsit a kígyóbarlangját, mielőtt kiebrudaltatik, hogy tisztességesen megkeresse a kenyérrevalót. Körültekintőn megfosztottuk az ékszerektől és kincsektől. A nyeregtáskám immár drágakövektől dagadozott.

A vihar továbbhaladt a Csatorna fölé, és most már Franciaországot gyötörte. Reméltem, hogy tönkreteszi majd Ferenc vadászatát. Az utóbbi időben arról szóltak a beszámolók, hogy rendkívül sok időt tölt vadászattal, nyughatatlanul, egyik vadászlakból a másikba költözve, lázas igyekezettel hajszolva a prédát. Lázas… igen, a híresztelések szerint a rettegett francia betegségben szenvedett, és az okozta a szeme csillogását meg a kiszámíthatatlan viselkedését.

Híresztelések. Eltűnődtem, vajon Ferenchez vagy Károlyhoz eljutott valamilyen értesülés a betegségemről?

LVII

A reggeli fényben az immár mögöttünk lévő Szent Osvát kolostor pont olyan álomszerűnek tűnt, mint a napok, amelyeken épphogy túljutottunk. Elkülönültek, kívül estek mindenen, ami a rendes életünkhöz tartozott. Ezért volt kellemetlen, amikor Cromwell a kolostorokról mormogva odaléptetett mellém, és azt mondta, hogy most már cselekedni kell velük kapcsolatban, és hogy a Szent Osvát csak enyhe példa, és tükrözi azt, amit a szerte Angliában lévő több mint nyolcszáz hasonló intézményben találnék.

Úgy tűnt, elsősorban az érdekli, hogy tönkretegye őket, és csak másodsorban törődik az erkölcseikkel. Elkedvetlenített, ahogy a fülemet rágta.

– Ne most, Crum! – vakkantottam, és olybá tűnt, akárha a hideg, tiszta levegő körülölelné a szavaimat, hogy mindegyiküket dobozba foglalja. Nem érti meg a bolond, hogy hamarosan találkozni fogok a leányommal, akit nem láttam közel két esztendeje? A leányommal, akit szerettem, és akinek szemében most mégis ellenség voltam. Emberi érzések: ezeknek Crum mérlegén nem volt súlyuk. Kivéve, ha felhasználhatók voltak egy ember elveszejtésére.

És nagyon szorongtam, nagyon nyugtalan voltam; a szívem hangosabban kalapált, mint ahogy az üres gyomrom korgott. Nem éreztem, annyira elteltem örömmel és félelemmel, ahogy közeledem Beaulieu-hoz. Látni fogom Máriát, beszélni fogunk;

minden dolog megoldódik, hiszen a szeretet képes minden korláton felülkerekedni.

* * *

Beaulieu – gyönyörű, vöröstéglás királyi rezidencia, majdhogynem egy miniatűr Hampton Court. Máriát ide rendeltem, hogy elválasszam az anyjától, hogy Katalin tudja, a dolgok többé nem úgy vannak, mint voltak. Katalinra irányult az egész; nem állott szándékomban Máriát is elválasztani a múltjától. Sem az enyémtől. Mária itt tartott fenn rezidenciát, ahogy egykor Ludlow-ban, teljes pompával, királyi hercegnőként. Mintegy százfős személyzetet alkalmazott a háztartásában, ahogy illett a vélt rangjához.

Beaulieu közelebb került a látóhatáron; rőtszínű téglái belefúródni látszottak a fölébe boruló mélykék égboltnak. Ahogy közeledtünk, udvarosok és szolgák lapátolták a havat, átvetve a válluk felett a szikrázóan fehér anyagot.

A külső kapusházban várakoztunk. Bejelentetlen látogatásunk megzavarta a háztartás mindennapjait, az alkalmazottak most igyekeztek mindent gyorsan ráncba szedni. Ezt nem akartam.

– Nem, mégiscsak bemegyünk – jelentettem ki, és utat törtem magunknak a csupa kő fogadóhelyiségbe, amely üres volt.

– Nagyságos… felséges uram… – Egy fiatal szolgáló állt előttem megilletődve.

– A… (milyen titulust használjak?) …a leányom kamarása itt van?

Lady Coopey, Mária fő udvarhölgye és intézője lépett a helyiségbe, a fejfedőjét igazgatva.

– Felség. – Letérdelt.

Felemeltem.

– Ezt fejezze be. Beszélnék a leányommal. A többbiek – intettem a félholtra fagyott és félig éhen veszett csapatomra – nagyra értékelnék a lobogó tüzet, és azt, ha megosztanák velük az ebédjüket. Közel az ebédidő, nemde? – A párolódó hús és a sülő kenyér illata árulta el, hogy így van. A saját éhségemet elnyomta a vágyam, hogy lássam Máriát.

– Igen, felség.

– Akkor legyen gondja rá. – Intettem a kezemmel – Ami bennünket illet, külön várakoznánk.

A kápolnával szomszédos kicsiny oratóriumban szemügyre vettem a berendezést. Imazsámolyok. Szentképek. És két kő, egymás mellett egy festmény alatt, mely Szűz Máriát ábrázolta. Ez meghökkentett.

Kinyílt az ajtó. Mária lépett be.

Nő lett belőle. Ez a hirtelen, váratlan gondolat ötlött fel bennem, amikor megpillantottam.

– Mária! – Megöleltük egymást. Aztán eltartottam magamtól, és ránéztem.

Még gyermek volt csak, amikor legutóbb láttam, és akkor alig is vettem észre, annyira lángoltam a szenvedélytől Anne iránt. Tizenhat évesen őrzött még valamit a gyermekből, a kislányból, akit ismertem. Tizennyolc évesen nyoma sem volt már ennek. Mária más lett, mégpedig a távollétemben.

– Felség. – Mélyen meghajolt.

– Nem. Apád vagyok – ragaszkodtam hozzá, és felemeltem.

– Ahogy óhajtja. – Ezek a precíz, illedelmes, távolságtartó szavak sok mindent elárultak.

– Mária, én… – Szeretnélek megölelni, szeretnék beszélgetni veled, nevetni – …örülök, hogy látlak.

– Én is örülök, hogy látom apámuramat.

És a te lelkeddel. Muszáj úgy beszélnie, mintha misén lennénk?

– Hadd nézzelek meg. – A szülők örök kívánsága.

Apró volt. Szürke a szeme, és sápadt az arcbőre. A haja aranyszínű volt, de már kezdett sötétedni, ahogyan régebben Kataliné. Az én kicsiny számat örökölte, amely a legkevésbé vonzó vonásom volt, amiként neki is. Amikor összepréseltük az ajkunkat, az szinte csücsörödni látszott a feszességtől. Szépséges ruhát viselt, ékszerekkel, már délelőtt, és nagy méltóságot árasztott. Mindvégig rám függesztette a tekintetét, egyszer sem sütötte le a szemét. Milyen bámulatos, csodálatraméltó keveréke volt mindkettőnknek.

– Kedvére valónak talál? – Halk, zsémbes volt a hangja, akárha emlékeztetni akarna: jómagam nem pusztán Henrik és Katalin keveréke vagyok.

– Teljesen. – Sugároztam. Ő vonakodó, óvatos mosollyal válaszolt.

Én voltam felelős ezért az óvatosságért. Ezért azonmód el kellett oszlatnom.

– Mária… hiányoztál nekem.

Ez igaz is volt, és soha jobban, mint ekkor. Különös dolog a szív; nem mindig tudja eldönteni, hol fog szeretni. Függetlenül a fejemtől, a szívem mindig Máriát választotta.

– Felséged is hiányzott nekem. – Egymásba kulcsolódtak a

fehér kis kezek.

– Eljöhetnél az udvarba – mondtam hirtelen.

– Az udvarban a… ó, nem tudom elviselni! – Engedély nélkül elfordult, és rázni kezdte őt a zokogás. – Nem, én nem mehetek oda. Kérem, engedje meg, hogy anyámhoz menjek, ha megyek bárhová is.

Az nem lehetséges. Úgy nem, hogy Katalin körül potenciális összeesküvők egyesülnek. Ha Mária csatlakozna az anyjához, az ellenállhatatlan mágnes módjára vonzaná a rosszakaratú embereket.

– Sajnos nem tehetem.

– Nem teheti? Nem akarja tenni! Sóvárgok anyám után, és ő sóvárog utánam! Meddig akar elválasztani bennünket? Nem számít, meddig – válaszolta magának –, igazán soha nem tud bennünket elválasztani! A szívem vele van, és az övé énvelem!

– És én? Hol van az én szívem? Kizárva?

– A Nagy Szajhával! – Megfordult, nem dacosan, amit meg tudtam volna törni, hanem szomorúan. – Ott van a szíve. Nem velem, nem is a királynéval. Meg kell békélnem ezzel. Ezért került sor erre a látogatásra? Hogy megtanítson ezzel megbékélni?

Nem, akartam mondani, *hanem azért, hogy lássalak, hogy rábeszéljelek az Eskü aláírására*. Mocskos indítékok. Az első önző, a második politikai.

Nem kerülhetett sor a kibékülésünkre. Semmire nem kerülhetett sor. Anne ellenségekké tett bennünket, egyszer s mindenkorra.

– Mire valók ezek a kövek? – kérdeztem mellékesen, ahogy a pillantásom megállapodott rajtuk.

– Egy zarándok hozta őket Názáretből – mondta Mária. – Ezzel emlékeztette önmagát, hogy a kövek, melyeken Miurunk lépdelt, közönséges kövek voltak. És ez mindig juttassa eszébe: minden dolog hasonlóképpen egyszersmind szent és kemény.

– Mária! Szükségem van rád! Hiányzol nekem! Nem tudnál… nem lennél hajlandó… megtalálni a módját, hogy visszajöhess hozzám?

– Nem, ha ez azt jelenti, hogy megtagadom anyámat, hogy azt mondom, nem volt igaz felesége apámnak. Ha azt jelenti, hogy megtagadom az anyaszentegyházamat, akkor nem.

– Egyáltalán megfontolni sem tudod az én igényeimet, az én nézőpontomat? – Ennyire szemellenzősen az anyja mellett áll?

– Ó, tanulmányoztam én őket. Elolvastam minden kiáltványt, amelyet felséged megfogalmazott, tanulmányoztam a parlament eljárásait és követtem felséged fejtegetéseit. Olvastam még a kiközösítési formulát is, és tudtam, hogy felségedre vonatkozik, és felségedért reszket. Olvastam felséged *Assertio Septem Sacramentorum*át, és tudtam minden szavát. Megértem az aggódását és a lelki belátását és a tisztességét. De téved!

Kinyújtotta a kezét, és megfogta az enyémet.

– Nem állhatok ki a rossz mellett, még ha akaratom ellenére szeretem is, bármennyire óhajtanám talán megtenni. Mert még ha felséged azt hiszi is, hogy igaza van, én, aki jobban tudom, akinek más a meggyőződésem, elkárhozom, ha követem!

Mária és én: szeretjük egymást, még ha mások arra

ösztökélnek is bennünket, hogy ne tegyük. Kihallottam az aggódását, és bánkódtam miatta. De nem mondhattam mást, csak ezt:

– Akkor hálátlan, hűtlen leányom vagy! Engedelmeskedned kell nekem, a törvényes uralkodódnak! És többé nem viselheted egy királyi hercegnő rangját, mert nem hercegnő vagy, hanem fattyú, mint Henry Fitzroy.

– Ez elszomorít engem – tettem hozzá. Szelíd akartam lenni. – A bűn nem mindig tűnik bűnnek. De be kell ismernünk, hogy bűn, ha Miurunk vagy a Szentírás annak nyilvánítja, függetlenül attól, milyenek a személyes érzéseink az ügyben. Az igazság az, hogy anyád, dacára a személyes jámborságának, nem volt igazi feleségem.

– És a Nagy Szajha az? – kiáltotta Mária. – Maga Isten teszi őt csúffá.

– Nem a te dolgod, hogy értelmezd Isten szavát, vagy beszélj a nevében – kiáltottam. – Így szokta rászedni a Sátán az embereket!

– Nem, nem én magam értelmezem. Az protestáns dolog, és én bizonyosan nem vagyok az. Az egyház értelmezését követem, bármilyen nehéz is.

– Én vagyok az egyház! – kiáltottam. – Isten törvénye tett engem azzá!

– Minden tisztelettel, felséged tette azzá magát. Nem Isten, sem pedig az Ő törvénye.

Szégyen reá! Nem békél meg az életemmel.

– Sajnálom, hogy így beszélsz, Mária.

Vond vissza! Lélekben könyörögtem neki. Keservesen hiányzott nekem.

Hallgatott.

– Tudom, hogy nem gondoltad meg, mit beszélsz.

További hallgatás.

– Szemet hunyok.

– Nem, apám. Ne áltassa magát. Mert igazat beszéltem.

Tehát még az önáltatás könyörületét sem engedélyezed nekem? Talán nem könyörület ez, hanem átok. Amelyhez túlságosan is gyakran folyamodom.

– Szóval itt állsz, és nem tehetsz mást? Mint Martin Luther? – próbáltam tréfálkozni.

– Végül mind rákényszerülünk. – Mária kihúzta magát, fehéren, mereven és dölyfösen. Nem az a kedves, szelíd kislány volt, akit szerettem. Elveszítettem őt jóval korábban.

– Jól van. Tudd meg hát – váltottam át személytelen hangnemre –, hogy roppant engedetlen, hűtlen és érzéketlen leány vagy. Hogy többé nem fogod magadat „hercegnőnek” nevezni, hanem beéred a „Lady Mary” névvel, és többé nem laksz Beaulieu-ban, hatalmas személyzettel, amelynek tagjai teljesítik a parancsaidat, hanem Hatfieldben fogod szolgálni az igazi hercegnőt, Erzsébetet… ott majd alázatot tanulsz, és beletörődsz az állapotba, amelyet Isten szánt neked.

Valami megdöbbenésre, valami tiltakozásra számítottam. Semmi ilyesmire nem került sor.

– Felséged legalázatosabb szolgálója vagyok – mondta Mária, a padlóra vetve magát.

Szerettem volna lehajolni, megölelni őt, megmondani neki, hogy szeretem. De ha ő tud kemény lenni, majd megtanulja, hogy én még inkább tudok. A rubin bizonnyal megtörik a gyémánt ellenében.

– Bizony – mondtam. – Elfogadom a hűségesküdet. Tudjad hát, hogy egyenesen Hatfield House-ba mégy, és megkezded a szolgálatot Erzsébet háztartásában.

– Legyen nékem felséged akarata szerint – mondta Mária.

– Hagyd abba a Szentírás idézgetését! Szégyent hozol rá, és magadra is! Korántsem vagy te Szűz Mária, leányzó, tehát ne viselkedjél úgy! – Vajon örökölte Katalin hajlamát a vallási túlzásokra?

* * *

A visszaúton Londonba az immár jóllakott embereim módfelett szerették volna megtudni a viharos és sietős indulásom okát. Berontottam az ebédlőterembe, rájuk parancsoltam, hogy tömjék a hasukba szaporán az ételt, és távozzunk. Jómagam nem ültem le, csak megragadtam néhány darab húspástétomot és fehér kenyeret, mohón befaltam őket, mindvégig állva, és arra utasítva a társaimat, hogy vegyék a köpenyüket.

A szárazon elrágott étel most mintha egy sor apró csomóban került volna a számból a gyomromba. Ez és a haragom fojtogatott. Szerettem volna, ha Will odaléptet mellém, de ő Beaulieu-ból a nővére házához indult. A többiek egyike sem felelt meg; nem, miután ráébredtem, hogy elveszítettem a leányomat; hogy a nagy ügyemre nem hozott megoldást az ügyes zsonglőrködésem a pápai bullákkal, dekrétáliákkal és szentesítésekkel meg a parlament által hozott törvényekkel; hogy a szívekben árulás lappang, és az esetek többségében változatlan és felfedezetlen marad. Bizonnyal családokat –

még a sajátomat is – és régi elkötelezettségeket szel át a határvonal; így kell lennie..

De elveszíteni a leányomat – nem, ez túlságosan nehéz. Nem tudom elviselni, ezt valahogy enyhíteni fogom. Aztán felötlött bennem, hogy én megpróbáltam enyhíteni, és Mária volt az, akiből hiányzott a hajlandóság.

Legyen hát!

Intettem George Boleynnak, hogy jöjjön előre, és léptessen mellettem. Így is tett; szemlátomást örült, és zavarban volt.

– George, módfelett kedvelem kegyelmedet – mondtam, élvezve, hogy még jobban zavarba hozom –, ezért megajándékozom. Beaulieu mostantól a kegyelmedé.

Igen, Mária Anne királyné fivérének lesz kénytelen átadni. A fiatalember elképedni látszott, mint mindenki, aki teljesen érdemtelenül kap ajándékot.

– Birtokba veheti, mihelyt *Lady* Mary kiköltözik, és a háztartása eltávozik.

Egy kézlegyintéssel belefojtottam a dadogó, helyzethez nem illő hálálkodást.

További néhány mérföld lovaglás után intettem Chapuysnak, hogy foglalja el a helyét mellettem. Olyan biztonsággal tartottam audienciát útközben, mintha lett volna egy titkár, aki szervezi a találkozóimat.

Chapuys előreléptetett; mint mindig, türelmetlenül várta, hogy szócsatába bocsátkozhasson. Nem okoztam neki csalódást.

– Követ úr – mondtam –, tudnia kell kegyelmednek a Lady Mary és énközöttem lezajlott beszélgetésről. Eltiltottam őt

attól, hogy továbbra is „hercegnőnek” címeztesse magát, a háztartását pedig feloszlattam. Beaulieu-t éppen most adtam Boleynnak. – Hátraintettem a fejemmel a vigyorgó George-ra. – Máriát elküldtem Erzsébet hercegnőhöz, hogy szolgálja. Következik mindez abból, hogy nem volt hajlandó elfogadni a közzététel előtt álló örökösödési eskü tartalmát. Ezáltal felségárulóvá válik.

– Mit tartalmaz ez az eskü?

Hányszor tétetik még fel az a kérdés – ez az átkozott, gyűlöletes kérdés?

– Azt, hogy az aláírója elismeri Erzsébetet a trón jogos és egyedüli örökösének. Ez minden.

– És következésképpen Mária törvénytelen, mivel a felséged házassága az anyjával nem volt házasság, mivel egy hamis diszpenzáción alapult, mivel annak a félnek, aki megadta, nem állott hatalmában ezt megtenni, mivel egyáltalán nem volt hatalma?

– Logikai következtetések nincsenek benne megfogalmazva. Aki esküszik, az csak a kimondott szavakra esküszik, nem a belőlük következőkre!

– Egy ügyvéd válasza. Nos, akkor hát felséged korábbi kancellárja, More bizonnyal készségesen leteheti majd ezt az esküt.

– More esküdni fog. Okos ember, nem vacakol „logikai következtetésekkel”. De a kegyelmed… hálózatának tagjai… nem tehetik le, mivel nem a feltételes következmények gyűlöletesek számukra, hanem az, ami benne foglaltatik az esküben.

– Istennek kell segítenie őket. – Chapuys önelégülten

mosolygott. – És Isten ágenseinek – tette hozzá.

– Szóval fenyeget engem? Persze. Köszönöm a becsületességét. – Olyan könnyedséggel bocsátottam el, mint egy palotabéli audiencián. Ő megértette a szabályokat.

Szótlanul, egyedül lovagoltam. Körülöttem metszően világos és látszólag jóindulatú volt a februári délután. Ugyanaz a tél, amely két nappal korábban megölni próbált, most minden ügyességével udvarolt nekem. Megmutatta a tiszta, kék égboltot, amely a védjegye volt, és az összes, rá jellemző fényjátékot: az árnyékokat, melyek kékek voltak, nem feketék; a nap sárgásvörös fényét a kicsiny pocsolyákban és a hó formálta táj buckáin; a hókupacok kápráztató ragyogását, amelyek mintha belülről lüktettek volna. Azután feltűnt London a látóhatáron.

Ideje volt egy újabb audienciának. Intettem Henry Howardnak, hogy jöjjön oda hozzám. Mellém vágtatott, csinos arca üdébbnek tűnt még a hónál is.

– Kegyelmed egyívású a fiammal – mondtam. Mária elveszett számomra, de Henry Fitzroy nem. Nem szabad elhanyagolnom az egyiket azért, mert a másik összetörte a szívemet. – 1517-ben született, jól mondom? – Tudtam, hogy igen. Éppen az ilyen apró részletekben voltam jó.

– Igen. – Meglepődött, jólesett neki a dolog, ahogyan mindannyiunknak szokott, amikor valaki személyes vonatkozású tényre emlékszik velünk kapcsolatban.

– Tizenhét. A fiam, Henry Fitzroy két évvel fiatalabb. Társaságot adnék neki, akivel megoszthatná a magisztereit és az időtöltéseit. Kedvére valónak találná ezt? Úgy bánnék kegyelmetekkel, mindkettejükkel, mint hercegekkel

Windsorban. Mit szól?

– Azt szólom… azt szólom, hogy igen – mondta. – Ó, igen!

Két nem egészen herceg, de mindkettőben hercegi vér folyik.

– Helyes. A fiamnak nemes barátra van szüksége. Kegyelmednek pedig, azt hiszem, olyanokra, akikhez illik korban és rangban. Mindkettejük társasága túlságosan is hosszú ideig korlátozódott asszonyokra és vénemberekre.

Howard nevetéséből tudtam, hogy igazam van.

– Tavasszal majd eljönnek Windsorba – mondtam. – Mindjárt a Térdszalag-rend szertartása után, amelyen kegyelmed és Henry egyaránt elfoglalják majd a helyüket abban a nemes társaságban. – Egyetlen mellékes megjegyzéssel az ország legrangosabb lovagrendjébe emeltem a fiatalembert. Szavak, szavak. A szavak oly könnyűek.

* * *

Jóval napnyugta után érkeztünk vissza Richmondba. Ahogy tovaléptettünk, a befagyott Temze túloldalán London fényei csillogtak, ámbraszínűen és melegen, itt-ott egyenetlen jégujjak fogták fel a fényt, hosszúkás ékkövek módjára ragyogva. Fáradt voltam, nagyon fáradt. Azóta, hogy három nappal korábban eljöttünk Richmondból, majdnem halálomat leltem a hóviharban; szembesültem a Szent Osvát kolostor tébolyával; láttam, hogy az én elveszített Máriám Katalin pontos másává, az ellenségemmé változott. Az eredeti indítékok, amelyekért vállalkoztam erre az utazásra, a felfedezések folytán semmivé lettek.

A hatalmas, fáklyafényben úszó, hóborította és csendes

palotaudvaron jó éjszakát kívántam a társaimnak. Neville-t és Carew-t megöleltem. A túlcsorduló érzelem, amely Máriát nem tudta megérinteni, most a régi barátaimra zúdult.

– Őrizkedjetek Cuthberttől – tréfálkoztam.

Cromwellhoz így szóltam:

– Találkoznom kell kegyelmeddel, mielőtt a parlament munkához lát. Úgy döntöttem, hogy a megnyitáson személyesen megjelenek.

Aztán ki-ki ment a maga útján, a saját kvártélyába, én a királyi lakosztályba – és Anne-hez.

Be kell vallanom, ezen az estén nem vágytam látni Anne-t, sem senkit. Örültem, hogy Will távol van. Az egyik legterhesebb dolog a házasságban az, hogy az ember soha nincs egyedül. *Nem jó az embernek egyedül lenni, szerzek néki segítő társat, hozzá illőt*. Isten a házasságot ellenintézkedésnek szánta a bénító magányosság ellen, amely váratlan pillanatokban elkapja az embert. De hogy soha ne lehessen az ember egyedül a gondolataival vagy a Teremtőjével… miért kell mindig túl soknak lennie az egyik vagy a másik állapotból?

A saját kvártélyom tele volt tétlen kíváncsiskodókkal. De áthaladtam közöttük, és a magánlakosztályom legbelsőbb szobájában kerestem menedéket. Ott elüldögéltem hosszú pillanatokig, meredt szemmel, tudatában lévén, hogy a testem kiéhezett, kimerült és az alvás öntudatlanságáért kiált.

Muszáj találkoznom Anne-nel. Kötelesség volt ez, udvariasság diktálta kötelesség, mint az összes lovagi kötelesség. Együtt vacsorázunk majd, és elmesélhetem neki mindazt, ami történt velem. Fáradtan csengettem egy inasnak, közöltem vele a

kívánságaimat, és hátradőltem, várva az ételemet és a feleségemet.

Anne hamarabb érkezett hozzám, mint óhajtottam volna, hiszen nem óhajtottam egyáltalán semmilyen társaságot. Megjelent a szobám ajtajában; az arca gödröcskés volt az örömtől. Én biztosan másképp festek, mondtam magamnak feltápászkodva a kellemes bágyadtságból, amely úrrá lett rajtam.

– Ó, Henrik – mondta Anne –, épségben vagy! Épségben vagy! Hallottam a hóviharról… nagyon aggódtam, az életedért! – Tele volt a szeme sajnálattal és törődéssel.

– Kalandos volt – mondtam, kényszerítve magamat, hogy felkeljek, és megöleljem. – Igazság szerint úgy éreztem magam, mint Gawain, amikor a Zöld Lovagot kereste, jégerdőkön és hótengereken átkelve. – Hirtelen túlságosan fáradt lettem ahhoz, hogy elmeséljem, nem is volt kedvem hozzá. – Az éjszakát egy barlangban töltöttük, ahová a sors vezérelt bennünket, és másnap reggel már úton voltunk. Minden rendben… kedvesem. – Ez megtette beszámolónak. – Félek azonban, hogy a Máriával kapcsolatos küldetésem balszerencsésen végződött. Nem volt hajlandó elfogadni a dolgok állását. Szakasztott Katalin.

Anne önelégülten elmosolyodott.

– Ahogy megmondtam. És sokkalta veszélyesebb.

– Hogyhogy?

– Hogy kegyetlen legyek, a vénasszony majdnem ötvenéves, és beteg. Mária fiatal és egészséges. Katalin már volt királyné; Mária potenciálisan lehet. Egy nagy ember egyszer azt mondta: „Soha ne az elődeidtől félj, csakis az utódaidtól.”

– Akkor örömmel fogod hallani, hogy véget vetettem Mary beaulieu-i „regnálásának”. Megparancsoltam neki, hogy azonnal induljon a Hatfield House-ba Erzsébetet szolgálni. Továbbá – itt szünetet tartottam, annyira pokolian kimerült voltam! – Beaulieu-t George öcsédnek adtam, hogy tegyen vele kedve szerint.

Anne diadalmasan felsikoltott, összecsapva a kezét, a bírvágy ősidők óta létező jeleként.

– George derék legény – mondtam. – Vegye jó hasznát.

A szolgák éppen ekkor jelentek meg a vacsoránkkal, melyet ezüsttálcákon hoztak be, és jókora, hőtartó fémburákkal fedtek le. Kénytelenek voltunk felfüggeszteni minden bizalmas beszélgetést a lenvászon abrosszal, sok-sok edénnyel és a hozzájuk való bors-, só- és fokhagymatartókkal megterített kicsiny étkezőasztalnál. Pompás mártásban úszó zamatos párolt nyulat kaptunk, alatta apró pogácsákkal; vad bogyókból készült kocsonyát és lencselevest. Miközben a felszolgáló mindent precíz művészettel elrendezett, éhesen figyeltem, a művészete által lenyűgözötten, és suttogva, virágnyelven beszélgettünk Anne-nel.

– A rokonodnak, aki verseket ír, másokat is meg kellene tanítania erre – mormogtam. – Kezdhetné mindjárt Windsorban.

Mosolyra számítottam; ámde Anne komoran nézett. Majd megbeszéljük később.

– Hoztam haza ékköveket egy rendetlen kolostorból – mondtam. Kinyitottam a nyeregtáskámat, és átnyújtottam Anne-nek a perjel immár elveszített kincseit. – Mindezeket soha nem celebrált misékért fizették – közöltem vele.

– Sok-sok bukott ember – mormogta Anne, megsimogatva a köveket és az aranyat.

A szolgáló továbbra is szertartásosan, komótosan rakosgatta az ezüstneműt. Soha nem végez már?

– Igen. Szégyen és gyalázat.

Immár helyükre kerültek a serlegek, és kitöltetett beléjük a bor.

– Köszönjük – mondtam. A tűzre mutattam, és a fiatal szolga két vaskos tölgyfahasábot tett rá, majd visszavonult.

Felettébb éhesen telepedtem le az evéshez, de mostanra elment az étvágyam. Precíz, megfontolt voltam minden mozdulatomban. Felemeltem a finom, velencei üvegből való serleget. Nem sokkal azelőtt rendeltem belőle százat. A bor ízének élvezetét az üveg jobban szolgálta a fémnél.

– Igyunk minden újraegyesülésre – mondtam. Összekoccantak a poharaink. Újraegyesülés: az újraegyesítése annak, ami szétszakíttatott. Bárcsak a bor elintézhetné ezt.

A bor érintése a szájamban kitörésszerűen szabadította el az éhségemet. Szedtem magamnak a párolt húsból, a pogácsákból és kiélveztem minden falatot. Az étel fokozta, gerjesztette az éhségemet.

– Mi volt az Howard unokatestvéremmel? – kérdezte Anne élesen.

– Hát az, hogy ő meg a fiam, Fitzroy együtt töltenek majd egy kis időt Windsorban. Fitzroynak szüksége van egy másik, korabeli nemesifjúra; túlságosan elszigetelten élt. És ami Howardot illeti… jót fog tenni neki az érzés, hogy szeretik és megbecsülik. A helyzet a családjában… a szülei külön élnek; nincsenek fivérei, akik támogatnák… segíthetnek egymásnak.

– Tehát folytatod a fattyú fiad felemelését! – mondta Anne. – Felejtsd el őt! Ő a múltad! Miért térsz vissza *hozzá*, amikor lesznek nekünk saját fiaink?

– Amikor lesznek, őket úgy becsülöm majd meg mint trónörökösöket. Fitzroyt csak mint fiamat becsülöm meg, és mint olyan legényt, akinek figyelemre és szeretetre van szüksége. Ahogyan Henry Howardnak is! Mindketten csúnyán el vannak hanyagolva!

– Henrik, a jó szamaritánus – gúnyolódott Anne… vagyis… gúnyolódott-e? – Mások szemében nem ilyen vagy.

– Ha királyné akarsz lenni – emlékeztettem –, nem szabad többé azzal törődnöd, milyen vagy a tudatlan emberek szemében. Csak azzal törődj, milyen vagy Isten szemében, aki mindent lát.

Csendben végeztünk a párolt hússal – ízletes volt, olyan fűszerek ízesítették, amelyeket nem tudtam azonosítani. Aztán így szóltam:

– A parlament a maitól számított két nap múlva megkezdi munkáját. Elfogadják majd a házasságunkra vonatkozó törvényt, meg azt, hogy Erzsébet elsőbbséget élvez a trónöröklésben.

Ez a pillanat, szerettem volna mondani. *A pillanat, amely az irántad érzett szerelmemet törvényerőre emeli. És felségárulási kérdéssé teszi.* A személyes szenvedélyem törvényalkotó testületek ügyévé vált.

– Ezt az esküt, ami megköveteltetik… elsőként a parlament fogja letenni.

– És aztán mindenki. – Anne hangja nyugodt volt.

– Csak annyi lesz az elvárás, hogy… hogy az illető esküdjön,

hogy Erzsébet a trón örököse, kivéve, ha fiunk születne.

– Nagyon egyszerű. Hány szó?

– Húsz, harminc. De… jelentés van a szavak mögött. Mi tudjuk, mi ez a jelentés. Lesznek néhányan, talán sokan, ki tudja, hányan, akik nehéznek találják majd, hogy letegyék az esküt.

– Mert nem az eskü szavait hallják, hanem a mögötte lévő képzeletbeli tartalmat.

– Igen.

A vacsora véget ért. Az étel, a tányérok, mint mindig, ha egy étkezés befejeződik, visszataszítóak voltak. Nem tudtam elég gyorsan otthagyni őket. Felálltam, és kerestünk egy kárpitozott pamlagot a szoba túlsó oldalán. Csengettem, hogy elvitessem a maradványokat.

– Az eskü az én szerelmi zálogom neked – jelentettem ki Anne-nek. – Ez a legnagyobb dolog, amit kínálni tudok.

Ő gyengéden a vállamra tette a kezét.

Éppen ekkor jött be a szolga, hogy elvigye a dolgokat, ezért szótlanná és mozdulatlanná dermedtünk, de a gondolkozni nem szűntünk meg. A gondolataink tovább kergették egymást, alakultak, újrarendeződtek. Mire a szolga távozott, már teljesen más rendben álltak.

– Nem fogsz visszarettenni? – kérdezte Anne. – Még akkor sem, ha az általad szeretett, számodra kedves emberek között is lesznek, akik visszautasítják az esküt?

– Visszarettenni?

– Vonakodni a megbüntetésüktől. Hagyod, hogy felségárulásért bűnhődjenek?

– Soha nem szoktam visszarettenni.

Ki nem fogja aláírni? Némelyek biztosan; nem akaródzott egyes személyek cselekedeteit megjövendölnöm… azokét, akiket szerettem.

Anne velem volt; Anne, akiért ez az egész történt. Szétáradt a testemben az étel erősítő varázsa; amelyet követett a boré. Lebegtem…

Anne gyönyörű volt; megért mindent, amit meg kellett tennem a birtoklásáért. Immár kívántam őt.

Igen, kívántam! Ott volt a csoda, végül is megtörtént. A képességem visszatért…

Az ősrégi és varázslatos módon fonódtunk össze, igazán egy testté válva.

És Ádám megismerte az ő feleségét. Megismertem Anne-t, vagy úgy éreztem, hogy megismertem. Megismertem minden porcikáját és csontját, melyek olyannyira hasonlatosak voltak az enyéimhez.

Vagy legalábbis azt hittem.

LVIII

Három nappal a visszatérésem után, délben, teljes díszben a parlamentbe mentem. Mivel a Temze befagyott, nem evezhettünk a királyi bárkával Westminsterbe, ahol mindkét ház közösen tartotta a nyitó ülését. Ehelyett a Stranden kényszerültem gyalogolni, valamennyi kísérőmmel és tanácsadómmal, egy uralkodói baldachin alatt, Anglia jogarát tartva. Örültem, hogy az ablakok még nyitva vannak, és az emberek még ott könyökölnek a párkányokon, hogy lássák a királyukat, és hogy a kiáltásaik örvendezők. Milyenné változnak majd, miután a parlament végez a törvényhozással?

A Westminster palota előszobájában begomboltam a súlyos, hermelinprémes, aranybrokátból való öltözetemet, és a fejemre helyeztettem a koronát. A király a parlamentben készült megjelenni: a személyes jelenlétem a parlamenttel együttesen az ország legmagasabb szintű joghatósága volt.

Mind az alsóház (a polgárok) és a felsőház (a főnemesség) a kisebbik, zöld és fehér kőlapokkal kirakott teremben gyülekezett aznap. A helyiség közepén négy ceremoniális gyapjúzsák volt – hatalmas, rojtos batyuk, melyek Anglia pénzügyi nagyságának alapja, a gyapjú előtt tisztelegtek – ülőhely gyanánt szolgálva a bíráknak és a jegyzőknek, valamint a lordkancellár tisztét betöltő Sir Thomas Audleynak, More utódjának.

A Lordok Házában nem csak ötvenhét főnemes („világi lordok”), hanem ötven magas rangú főpap („spirituális lordok”) is helyet foglalt. Az alsóházat mintegy háromszáz erős, lovagok és polgárok köréből választott tag alkotta, a királyság valamennyi grófságából.

A lordok két sorban, négyszög alakban elhelyezett padokon ültek; a prelátusok a jobb, a világiak a bal oldalamon; az alsóház tagjai állni kényszerültek odakint, a korlátnál, az elnökük mögött. Én egy trónszéken foglaltam helyet, ahonnan valamennyiükre rálátásom nyílt a fehér, hímzett baldachin alatt, mely egy kék és arany bevonatú – a Tudorok arany rózsáival és liliomaival ékes – emelvényen állt. Mellettem az emelvényen a tanácsosaim és az Államtanács tagjai sorakoztak, Cromwell-lal az élen.

Ez volt az ötödik alkalom, hogy ez a parlament összeült. Az ülésezés ezúttal hét évig tartott, és Hosszú parlament néven vált ismertté. Addig is sok dolgot elrendelt már, ám azok elsősorban olyan visszaélésekre irányultak, amelyek hosszú ideje fájtak a derék angoloknak: az egyház külön kiváltságaira, a Rómának fizetendő adókra és tizedre. Ezúttal más volt a helyzet. Most arra szándékoztam kérni őket, hogy határozzák meg a felségárulást – az én feltételeim szerint.

Kiálltam eléjük, fejemen a súlyos koronámmal, és beszélni kezdtem.

– Kegyelmedék előtt vannak a törvények, amelyek meghatározzák a felségárulás jelentését. Mindig úgy gondoltuk, hogy tudjuk, mit jelent a felségárulás. Azonnal felismerhető volt, ahogy felismerjük a varangyokat, kígyókat, férgeket. Ki ne tudna megkülönböztetni egy varangyot egy

cirmos cicától?

Nevetés.

– De ezekben a vészterhes időkben nem könnyű különbséget tenni. Őseinknek csak kígyókra és patkányokra kellett figyelniük. De a szomorú időkben, amiket élünk, sajnos még a Sátán is képes magát a fény angyalának álcázni.

– Ez egy idézet a Szentírásból – folytattam. – Csak egy példa arra, mennyire megváltoztak a dolgok. Hiszen bőséggel akad lefordított Szentírás, és bárkinek módja nyílik elolvasni. Igen, elolvasni és félreérteni!

Kitekintettem rájuk. Most nem volt nevetés. Várták, hogy mire fogok kilyukadni.

– Ennek ismeretében, és mint szerető királyotok, tudom, hogy iránymutatásra van szükségetek. Ha nem nyújtanánk iránymutatást, elhanyagolnánk a kötelességünket, és nem szeretnénk benneteket. Az árulás kicsiny macskalábakon lopakodik, először az egyik fülbe suttog, aztán a másikba. De aki tudja, mi az árulás, aki figyelmeztetésben részesül, az elfordulhat… és befoghatja a suttogó száját.

Most fészkelődés támadt a padokon. A nyugtalanságuk rettegéssé vált.

– Felségárulás az, ami megfosztani igyekszik benneteket a királyotoktól, ami bármilyen módon megrövidíteni törekszik őt. Ez annyit tesz, hogy megpróbálja megfosztani a jogos címeitől, megbotránkoztatón beszél az Anne királynéval kötött házasságáról, nem ismeri el Erzsébet hercegnőt igazi és törvényes örökösének. Annyit tesz, hogy rosszhiszeműen becsületét sérti, *szóval* vagy cselekedettel. Annyit tesz, hogy védelmezi azokat, akik megcselekszik a felségárulást.

Olybá tűnt, hogy nem fogják fel e szavak igazi jelentését. Az előttem összegyűltek még mindig szelíd ábrázattal figyeltek.

– Na már most, mivel egyetlen derék és hűséges angol sem vágyik elkövetni ilyen bűnt, alkalmat kap mindenki, hogy megesküdjön rá, nem tartozik a rejtett árulók közé. – Intettem Cromwellnak, aki felállt, és meglengetett egy tekercset.

– A védelmetek érdekében – mondta –, országszerte letétetik majd egy eskü. Amikor leteszitek az esküt, a nevetek nyilvántartásba kerül a kerületetekben. Akkor bizton tudjátok majd, hogy a hűségetekről feljegyzés készült, és semmilyen ellenség nem törhet a vesztetekre. – Körbepillantott. – Kegyelmeteknek, a parlamentben jut a kiváltság, hogy elsőként tegyék le a fogadalmat. Utána felhatalmazhatnak másokat az esketésre. – Intettem neki, hogy üljön le.

– Az eskü egyszerű lesz – mondtam. – Csak annyit tesz szükségessé, hogy a letevője elfogadja az örökösödési jogszabályt, amelyet kegyelmetek ezen az ülésen fognak törvényerőre emelni, kijelentve, hogy az özvegy hercegnével kötött házasság Isten törvénye ellen való volt, és nem tárgya evilági diszpenzációnak, és hogy a trónt a királynak Anne királynétól született sarjai öröklik. Ez minden. Valamennyi felnőtt alattvaló nyilvánosan leteszi az esküt, tudomásul véve és megtartva a törvény „teljes kihatását és tartalmát". Esküt tehetnek rá a Biblia, vagy, ha jobban szeretnék, egy ereklye megcsókolásával. Csak egy pillanatig fog tartani nagyjából. Ámde ahogyan a keresztelés is csak egy pillanatig tart, mégis megtisztít az eredendő bűntől, úgy ez is megóvja az evilági testüket a felségárulás fertőjétől.

Úgy tűnt, hogy megértették, és készen állnak a kívánságaim

teljesítésére.

* * *

A parlament elfogadta a statútumokat, pontosan, ahogy kértem. A felségárulás immár nem csupán az angol nyelv egy szava, egyéni értelmezések tárgya volt; immár bekerült az ország jogába, és voltak bizonyos dolgok, amelyeknek az elkövetése vagy az elmulasztása kimerítette a fogalmát. Az utóbbi minőség volt az, amelyről Crummal tanácskoztam.

Eredetileg azért kaptam rá, hogy „Crum”-nak nevezzem, mert nem tudtam más módon kifejezni iránta a szeretetemet. Jóllehet nyájas ember volt, csúszós szikla módjára nem szolgált kapaszkodókkal, amelyeken fel lehetett volna jutni ahhoz, ami igazából Thomas Cromwellt jelentette. Teljesen egyedülálló volt; a felesége meghalt, és olybá tűnt Cromwell nem szándékozik újranősülni, nem voltak rokonai az udvarban, a múltját homály fedte. Furcsa, magányos ember volt. Irigyeltem őt az önállóságáért.

Most, ezen a sivár, vigasztalan márciusi napon, amikor az egész világ renyhén hevert, elbeszélgettem Crummal.

– A parlament letette az esküt, és az összes londoni céh vezetője is – mondtam. – Amikor kitavaszodik, megbízottakat küldünk majd az ország többi részébe.

– Június lesz, mire Northumberland és a mocsárvidék elérhetővé válik – mondta ő. – Felségednek Percyékre kell hagyatkoznia, hogy védelmezzék a megbízottakat, és megkönnyítsék a dolgukat. Percyék… tüskék felséged tenyerében. Henry megbízható, de ő haldoklik, azt mondják.

Anne Henryje, a fiatalkori szerelme. Nagyon fiatal, Anne-nel egyidős.

– Csenevész volt. – Crum, mint mindig megválaszolta a kimondatlan kérdésemet. – A finom alkata nem viselte jól az északi vidéket, sem az ottani éghajlatot, sem a modort. Csak az udvar elpuhultságában tudott boldogulni.

De te ezt lehetetlenné tetted. Crum tapintatosan nem mondta ki ezt.

– A francia udvarében, kiváltképp.

– Valóban. „Ahol az ember lehet…” hogy is van, talán Caesarról mondták, „…minden férfi asszonya, és minden asszony férfija”. Nyilvánvalóan nem volt képes kielégíteni a feleségét. Az asszony elhagyta, és visszatért az apja házába. Szánalmas fickó az a Percy. Rozzant fiú.

– Tehát augusztusra az ország minden szegletében zajlania kell az eskütételnek. – Elég Percyből, a haldoklásából és az alkalmatlanságából.

– Igen. A kezünkben lesz a hűségesek névsora, és a szakadároké is.

– Akkor majd el kell döntenünk, hogyan bánjunk velük.

– A törvény halálbüntetést ír elő.

Igen, a törvény nagyon világos volt e tekintetben. De hogy kivégzések… Angliában nem voltak kivégzések tizenhárom esztendeje, csakis förtelmes, tevőleges felségárulások esetén, mint amilyen Buckingham hercegéé volt. (A herceg egy kést szándékozott elrejteni magánál, hogy meggyilkoljon engem egy audiencia során.) De hogy automatikusan kivégezzenek embereket azért, mert nem hajlandók aláírni egy papírt?

– Az ítéleteket végre kell hajtani, máskülönben senki nem

bízik majd meg a törvényben vagy hiszi el, hogy a parlament képes kikényszeríteni, amit elfogad – csökönyösködött Crum. – Imádkozom, hogy mindenki letegye – fűzte hozzá. – A saját érdekükben, és a miénkben.

Kötelességem-e megpróbálni figyelmeztetni azokat, akik talán az eskü megtagadását fontolgatják? Azokat, akik talán nem fogják fel, hogy az időhúzásnak vége, hogy a törvény nem fog irgalmazni? A lelkiismeretemen száradna, ha nem tenném meg.

Lelkiismeret? Nem, ez csak ürügy volt, fellengzősen hangzó ürügy. Az igazság az volt, hogy a szeretet parancsolta ezt tennem – már amennyiben szerettem ezeket az embereket.

Máriához már elmentem. Katalinhoz nem mehettem, mivel ő majdnem Cambridgeshire-ben volt, és ekkor éppen lehetetlenség volt megtenni oda az utat Londonból. Írhattam neki, tájékoztathattam a veszélyről, amely leselkedett rá.

More. Thomas More, Chelsea-ben, ahol visszavonultan élt, mióta lemondott a lordkancellárságról. Írván az örökérvényű könyveit, leveleit, imádságait. Durham, Bath és Winchester püspöke elküldte neki a húsz fontomat, hogy vásároljon magának rendes ruhát, és jöjjön el Londonba Anne koronázására. Ő visszautasította a meghívást, egy pimasz „parabolával”, mely arról szólt, hogy ezáltal elveszítené az ártatlanságát. Imígyen szólt:

Felséged indítványa a császárra emlékeztet engem, aki törvényt hozott, miszerint bárki, aki egy bizonyos bűnt elkövet, halállal lakoljon, hacsak nem szűz az illető. Ilyen

tisztelettel viseltetett a császár a szüzesség iránt! Na már most, úgy történt, hogy az első törvényszegő csakugyan szűz volt, minek folytán a császár nem kicsinyt jött zavarba, hiszen immár végre kellett hajtatnia a törvényt. Ennélfogva, miután a tanácsa hosszasan ülésezett, vitatkozva erről az esetről, hirtelen felállt az egyik tanácstag – egy derék, egyszerű férfiú –, és így szólt: „Miért csapunk ekkora hűhót, uraim, egy ilyen apróság körül? Defloráltassék előbb a leány, és utána el lehet veszejteni."

És ilyenformán, jóllehet lordságaitok eleddig tiszta szüzeknek őrizték meg magukat a házasság kérdésében, vigyázzanak, uraim, hogy továbbra is megmaradjanak szüzeknek. Némelyek deflorálása olyanképpen kívántatik meg először, hogy legyenek jelen a koronázáson, majd hogy prédikáljanak mellette, végül pedig hogy írjanak könyveket az egész világnak a védelmében; és miután defloráltattak, el is pusztíttatnak. Na már most, uraim, nékem nem áll hatalmamban megakadályozni, hogy elveszejtsenek. De Istenemnek, az én jó Uramnak arra gondja lészen, hogy soha ne defloráljanak.

Hiábavalóan kerestem More-t, a koronázási estélyen, nem mint „császár", aki a prédájára les, hanem mint barát, aki fájlalja a barátja távollétét. Tudtam immár, hogy hasonló harciasság és a következmények figyelme kívül hagyása az eskütétel naiv megtagadására indíthatja őt.

El kellett mennem hozzá. Nem volt választásom.

LIX

Mint király és szuverén, megparancsolhattam volna neki, hogy jelenjen meg bármely általam választott helyen és bármely általam választott időben. Kirángathattam volna a kényelmes kvártélyából, felborítva a napirendjét, feje tetejére állítva az életét. De nem akaródzott ekként cselekednem. Barátként megyek. Így hát tanácskoztam a csillagászaimmal és asztrológusaimmal, és találtunk egy négy hét múlva esedékes holdfogyatkozást. Ez az égi rendellenesség olyasféle dolog volt, amit minden evilági felhang nélkül tanulmányozhatunk együtt. Utána beszélgethetünk.

Írtam neki, meginvitálva magamat hozzá Chelsea-be, hogy együtt nézzük meg a holdfogyatkozást. „Minthogy senki nincs az udvarban, aki osztozna a lelkesedésemben – írtam őszintén (azt reméltem) –, és van néhány új távcsövem, amelyek, abban bízom, meglephetik kegyelmedet. Viszem a régi asztrolábiumot is Greenwichből." Vajon emlékszik?

Megalázkodtam, de nem bántam. Csak imádkoztam, hogy vegye észre a veszélyt, amely leselkedik rá, és válaszoljon az általam felajánlott segítségre.

Valóban válaszolt: megtiszteltetés lenne számára velem tekinteni meg a holdfogyatkozást. Számításai szerint (tehát mindvégig tudta, de eszébe sem jutott, hogy meghívjon!) a holdfogyatkozás kevéssel este tizenegy után kezdődik majd, és egyre vége lesz. Örülne, hogy megtisztelném azzal, hogy korán

érkezem, időben a vacsorához és a kompletóriumhoz, és aztán a házában tölteném az éjszakát.

A levegő csípős volt az április végi délutánon, miközben az evezősök folyásiránnyal szemben, Chelsea felé hajtották a Temzén a királyi bárkát. A fák némelyike kezdett lombkoronát növeszteni, rézszínű, pehelyszerű levelekkel, míg mások még kopaszok voltak. A fű a parton máris annyira élénkzöld volt, hogy csaknem mesterségesnek tetszett. Mindig a fű ébred fel elsőként a téli álom után, és sajog tőle a szemünk, amikor megteszi.

A folyó kanyarulatából megpillantottam a mólót, mely More házához tartozott, és csak egy kissé nyúlt ki a víz fölé. Nemcsak hogy nem nagyobbították meg, tették alkalmasabbá nagyobb hajók fogadására, hanem sajnálatosan hitványabb lett, mint volt. A deszkák toldozottak-foldozottak, de így is vetemedettek és görbék voltak; ingott a súlyom alatt az egész tákolmány.

A vízparton More várt a kiskapunak támaszkodva. Barna és egyszerű volt, mint egy ökörszem, viharvert, mint a rozoga mólója deszkái.

– Thomas! – szólaltam meg, remélve, hogy nem árulom el a megjelenése láttán érzett meglepetésemet. – Nagyon vártam ezt az alkalmat! – A szolgáim felé intettem, akik a különleges lencséket tartalmazó ládát és a bársonyba göngyölt asztrolábiumot cipelték. – Most majd kifigyeljük… Holdőnagyságát.

More a kezét nyújtotta, és megragadta az enyémet.

– Szívből üdvözlöm felségedet. – Kinyitotta a kaput, és

mélyen meghajolt. Beléptem, a válla köré fontam a karomat, és szorosan magamhoz öleltem. Nem ellenkezett. Együtt indultunk el a ház felé.

A ház csendesen állt a törékeny, hideg alkonyi fényben. Eltérően a boldog, lusta nyári délutántól (az egyetlen másik alaklomtól, amikor meglátogattam More-t), nem tüsténkedtek szolgák, nem játszottak gyerekek a füvön. A kaptárok szunnyadtak, és még a kecskék sem látszottak sehol.

– A gyermekeim férjhez mentek – mondta More, mintha olvasna a gondolataimban. – Felnőttek, elmentek. Elizabeth William Dauncey felesége lett, Cecily pedig Giles Heroné. Apám nemrégiben meghalt. Még a kis szolgálóm, Margaret Gigs is férjhez ment az egykori apródomhoz, John Clementhez. Alice asszony és én teljesen egyedül maradtunk. Sokkal hamarabb bekövetkezik ez, mint gondolja az ember.

– És Margaret? – jutott eszembe a ragyogóan okos lánya.

– Will Roper felesége lett – felelte More. – Ő is ügyvéd. Jogászok szállják meg a családunkat. Kell egy gazda vagy egy aranyműves a változatosság kedvéért.

– Volt egy lordkancellárjuk meg egy parlamenti követük. – Nem tudtam megállni, hogy ne jegyezzem meg ezt.

– Ügyvédek három emberöltője – mondta More, elengedve a füle mellett a gúnyolódásomat. – De azért nem lesz ma este teljesen üres és nyugodt a ház. Megkértem Margaretet és Willt, hogy csatlakozzanak hozzánk. Ah! – Az ajtóban álló komor tekintetű, terebélyes alak felé intett. – Itt van Alice.

Ha More úgy nézett ki, mint egy ökörszem, a felesége egerészölyv benyomását keltette. Meghízott és megkeseredett a legutóbbi találkozásunk óta; romlott pudingra emlékezetett.

– Felség! (Mennyi méreg a szavakban!)

Beléptem a téli fogadószobába, és elképedtem. A bútorzat nagyrészt eltűnt, a faliszőnyegeket leszedték, a kandalló hideg volt.

Te vagy a felelős ezért, Lady Alice ezt látszott mondani mindenhogyan, csak szavakkal nem. De melyik „te”-re gondolt? Rám, a nagy ügyem miatt? Vagy a férjére, amiért nem hajolt meg előtte, amiért távozott a hatalomból és az udvarból? Kéz a kézben jártak ezek: az én nagy ügyem az övé is volt.

More nem törekedett magyarázattal szolgálni vagy szabadkozni az elszegényedett állapotát illetően. Olybá tűnt, természetesnek fogadja el, ahogyan elfogadta a tavasz közeledtét.

– Leöljük a hizlalt hasábokat – tréfálkozott –, mivel nagy és tisztelt vendégünk van. – Ilyenformán adott utasítást tűz gyújtására, nehogy meghűljek.

Ámde nem szolgák hozták be a fahasábokat, hanem Margaret és a férje. Durva, ócska ruhákat viseltek, és nagy gyakorlatból fakadó magabiztossággal gyújtották meg a tüzet.

Letelepedtem eléje, és az egyetlen megmaradt szolgáló fűszeres bort hozott nekünk. A serlegek fából voltak. Csak ekkor vettem észre, hogy nem csupán nincs ezüst vagy ón a tálalószekrényben, hanem egyáltalán semmilyen tálalószekrény sincsen.

Hogyan volt bátorsága More-nak ilyen szegényes körülmények között vendégül látni a királyt, és olyan magabiztosan, mint Wolsey tette mindig Hampton Courtban?

Tulajdonképpen majdnem két esztendeje nem láttam

Thomas More-t. Mióta távozott az udvarból, teljesen visszavonultan élt, hosszú, vallási könyveket írva, mint például a félmillió szavas *Tyndale válaszának cáfolata*; a többi, külhoni humanistával és tudóssal folytatott levelezésén keresztül létezett. Az ilyenek kicsiny köre Angliában immár felbomlott – egyesek elhalálozása és nagyobbrészt a politika folytán. Erasmus, akit a császár valamennyi humanistával együtt megfosztott az egyetemi katedrájától, száműzetésben sorvadozott, akárcsak More. Vives és Mountjoy, Katalin támogatói itt kegyvesztettek voltak. Nagy kárt okozott, hogy ezeknek az embereknek muszáj volt beleártaniuk magukat a napi ügyekbe. A halott rómaiakhoz és görögökhöz kellett volna ragaszkodniuk.

More szemlátomást megöregedett. Talán én is. Ő kevésbé tudta elpalástolni a változásait, mint én, mert oly egyszerűen öltözködött, és nem viselt ékszereket, amelyek elterelték volna a figyelmet. (Hűséges szolgák az ékszerek. Nagyon sok feladatot nagyon jól ellátnak.) Az egészsége felől érdeklődtem, ahogy az udvariasság diktálta. Azt felelte, hogy a tüdeje rendetlenkedett, szörcsögött egész télen, de arra számít, hogy a közelgő jó idő majd rendbe hozza.

Tökéletesen ésszerű szavak, civilizált beszélgetés. Mégis rosszabbnak tűntek, mint a kiabálás, rosszabbnak, mint a szitkok lettek volna mindazon dolgok miatt, amelyek nem mondattak ki; és kimondatlanul fölébünk tornyosultak, figyelmet követelve. Gyalázatos bűnnek tűnt így ülni, sablonos „beszélgetésmintákkal” hímzett csendek és elhallgatások közepette. És mégis folytatólagosan elkövettem.

– Eljutott hozzám a *Cáfolat* és a remek érvelése híre –

mondtam.

– Megkaptam Istentől a lehetőséget, hogy teljesen annak a munkának szenteljem magam – válaszolta More. – Máskülönben talán nem lettem volna annyira alapos.

Felszisszent a tűz, és egy szikra pattant ki közénk, akárha a maga módján megpróbálná enyhíteni és eloszlatni a feszengésünket.

– Sok ideje van csillagászatra? – kérdeztem. – Itt nagyon tiszta az égbolt.

– Van, de csak házilag készített eszközökkel. Sajnos felséged ajándékát, melyet 1510-ben, újévkor kaptam – emlékezett az évre; örvendeztem, furcsamód elragadtatottan – kénytelen voltam eladni, hogy gyertyákat vásároljak az idei télre. Hiányzik.

Szóval nehezére esett megválni az asztrolábiumtól? És a mostani jövetelem, az új játékszerekkel… tulajdonképpen nem tehertétel, hanem szívesség? Megajándékozom majd velük. A szívem eltelt jóakarattal és nagylelkűséggel.

De a nyelvem nehezen forgott, és továbbra is nagyokat hallgattunk. Megkönnyebbültem, amikor szóltak, hogy tálalva a vacsora, és nekiláthattunk az evés nyugtató rituáléjának, hogy talán feloldódjunk, mire leszedik a tányérokat.

– Megáldaná felséged az asztalunkat, és vezetné az imát? – More felém tartotta a nyitott tenyerét.

Isten által kijelölt spirituális vezetőnek ismert el engem! Mi egyebet jelenthetne ez a gesztus? Milyen kifinomult dolog More részéről. A többi könnyű lesz akkor, az este pedig kellemes.

– Ó, Isten az égben – kezdtem kenetteljesen –, áldd meg a

gyülekezetét azoknak, akik szeretik egymást a szívek és lelkek egységében. Szavaink, cselekedeteink és legbensőbb vágyaink találkozzanak a tetszéseddel. Tölts el bennünket a Szentlélekkel, hogy mindig igazat beszéljünk és a Te kívánságaid szerint cselekedjünk.

Valamennyien keresztet vetettünk. Felpillantottam. Az imám hallatán korántsem engedett fel mindenki; inkább kimértté tette őket

– Felség – mondta Lady Alice –, mivel péntek van, és nagyböjt, a legünnepibb ételt készítettem, ami az adott körülmények között megengedhető. – Megszólaltatta a kicsiny csengettyűjét, és megjelent a szolgálólány egy nagy levesestállal.

– Hagymaleves – mondta, óvatosan letéve a tálat a kicsiny asztal közepére.

– A póréhagyma walesi jelkép, és felséged walesi, nemde? – szólalt meg Margaret More Roper.

– Beszél walesiül? – kérdezte hirtelen a férje. Ez volt az első alkalom, hogy a hangját hallatta.

– Igen… egy kicsit. Apámtól tanultam. – Furcsamód megfeledkeztem erről. Elfelejtettem, hogy gyerekkoromban beszélt hozzám walesiül. Alig is emlékeztem, hogy egyáltalán beszélt hozzám.

– A póréhagyma leves *cawl cennin* – mondtam. – Rendszerint jobb felmelegítve, amikor *cawl ail dwyn* a neve.

A kelta szavak megtették, amit a formális imádságom nem tudott: megáldottak bennünket, egységet adtak nekünk. Csodát.

– Szeretne valamikor ellátogatni Walesbe? – kérdezte

Thomas.

– Igen. Furcsa emberek, mégis közülük való vagyok. Időnként úgy érzem, hogy az énem jobbik részét tőlük kaptam: a muzikalitást, a költészet szeretetét.

És a rosszabbat, gondoltam magamban. A komor hangulatokat, a melankóliát, az elvágyódás különös érzését, bárhol találom is magam.

– Anglia részévé fogja tenni őket? – Lady Alice nyers volt, mint mindig.

– Ők Anglia része – mondtam. – Erről nem tehetnek, és én sem. Kényelmesebb minden félnek egyetlen kormányzat alatt egyesülni.

A póréhagymaleves tápláló és laktató volt. Jólesett a gyomromnak, de még jobban esett a szabad és szeretetteljes asztali beszélgetés.

– Na, most jön a kedvenc böjti eledelem – mondta Thomas. – Ez talán nem vezeklés, mert nagyon szeretem. Megrázta a csengettyűt, vidáman; láttam, hogy csakugyan alig várja ezt az ételt.

– Hagymás angolnapástétom.

Pompás, tortaszerűen díszítetett sült tészta került elénk.

More fogta a kést, és felhasította vele az aranylón csillogó borítást. Méretes gőzfelhő tört elő, majd megpillantottam a vajas, mazsolás, tejes lében úszó zamatos angolnadarabokat. Kíséretképpen egy jókora tál főtt fokhagyma érkezett.

Sokkal jobb volt ez bármely királyi lakománál. És mindmáig nem tudom, miért. More-nak természetesen volt válasza: vendég volt Krisztus is – ahogyan a zsidók mindig szabadon hagynak egy helyet Illés számára a húsvéti lakomáikon.

A vacsora végeztével – lévén nagyböjt, desszert nem volt – egyenesen visszamentünk a téli fogadószobába, kompletóriumra.

A kompletórium szigorú értelemben véve szerzetesi rituálé. Még Katalin sem mondott soha kompletóriumot, jóllehet belépett Szent Ferenc harmadrendjébe. More azonban végső soron egykor a karthauzi rend novíciusa volt, bár otthagyta őket, mondván, hogy jobb erényes férjnek lenni, mint kicsapongó papnak. Sokakhoz hasonlóan, akik két urat szolgáltak, soha nem felejtette el teljesen az elsőt.

A tűz kialvóban volt. More szövétneket hozatott, hogy a fényénél felolvashasson az áhítathoz. Bár felkínálta nekem a főhelyet, elhárítottam. Látni akartam őt a szokásos szerepében.

Meg akartam ismerni őt. Igazán meg akartam ismerni.

Először az intés hangzott el.

– Testvéreim, legyetek józanok és éberek – olvasta More.

Aztán néma elmélkedés következett. Majd vallomástétel:

– Megvallom a Mindenható Istennek, az áldott, mindörökké Szűz Máriának, az áldott Mihály arkangyalnak, az áldott Keresztelő Jánosnak, Szent Péter és Pál apostoloknak és az összes szenteknek, hogy vétkeztem gondolatban, szóban és tettben, gyarlóságommal, gyarlóságommal, igen nagy gyarlóságommal. Ezért kérem a mindörökké Szűz Máriát, az áldott Mihály arkangyalt, az áldott Keresztelő Jánost, Szent Péter és Pál apostolokat és az összes szenteket, hogy imádkozzanak érettem az Úrhoz, a mi Istenünkhöz.

Aztán a 133. zsoltár:

– *Ecce nunc benedicite Dominum.*

– Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek! Olyan ez, mint mikor a drága olaj a fejről lecsordul a szakállra, Áron szakállára, amely leér köntöse gallérjára.

– Olyan, mint a Hermón harmatja, amely leszáll a Sion hegyére. Csak oda küld az Úr áldást és életet mindenkor.

A tűz kialudt, ahogy More hangja elhalt. Úgy éreztem, hogy Isten, ez az áldott család, a pillanat, a szavak magukhoz ölelnek.

– És most ágyba – mondta Lady Alice, megtörve a varázst.

– Kivéve a holdnézőket. – Margaret rám mosolygott.

– Margaret egy időben érdeklődött a csillagászat iránt – mondta More. – De amikor állandóan kénytelen voltam rámutatni a különbségre a Hold és a Nap között…

– Nem, soha nem jeleskedtem a csillagászatban – értett egyet Margaret. – Kifogott rajtam. – Ránk nézett. – Ágyban a helyem. Apámnak igaza van.

Lady Alice hasonlóképpen kimentette magát. Thomas More és én teljesen magunkra maradtunk. Ahogy kívántam, ahogy megálmodtam.

– Mutassa meg nekem a titkát – mondta More. – Türelmetlenül várom, hogy lássam, mit hozott.

Óvatosan kinyitottam a bársonnyal bélelt fadobozt. Egy lencsekészlet volt benne, valamint egy tábla, egy sor lyukkal, amelyekbe a lencsék beilleszthetők voltak.

– Ha ezeket összepárosítjuk, és egy bizonyos módon igazítjuk, közelebb hoznak dolgokat. Nem tudom, hogyan. Az okulárékészítőm mutatta meg nekem ezt a fortélyt. Játszhatom velük, és úgy látom a szoba túloldalán lévő

tárgyakat, mintha karnyújtásnyira lennének. Be kell vallanom, hogy csillagokkal nem próbáltam ki őket. De talán ma éjjel?

– Igen! Igen! – More őszintén érdeklődőnek tűnt, azonmód kivett egy lencsét, és kíváncsian tanulmányozni kezdte.

– Az okulárékészítőm csiszolja őket – mondtam. – Sajnos az utóbbi időben olvasáshoz szemüveget kell viselnem. – Immár kénytelen voltam „negyvenéves üvegnek” nevezett lencséket használni. Készítettek „ötvenéves” és „hatvanéves” lencséket is, és így tovább.

– Van még egy kis időnk a holdfogyatkozás kezdetéig. Illesszük össze őket, amíg nincs annyira hideg, hogy ne párásodjanak be a lencsék. – More felkelt, maga köré nyalábolta a barnásszürke gyapjúköpenyt.

Kivezetett a nagyterem hátsó ajtaján – immár csend és sötétség volt – a kicsiny rétre, mely az udvarház mögött húzódott. Minden lélegzetvétellel az ígérkező tavasz csípős, balzsamos levegőjét szippantottuk be.

A talaj enyhén emelkedett egy kicsiny halomig. More fogott egy fáklyát, és a halom felé vezetett. Csak ahogy közelebb értünk, vettem észre a fáklyám fényénél, hogy van ott valami más is. Ahogy szemügyre vettem az építményt, új, olajos fa szaga csapta meg az orromat.

More feléje intett.

– Holdnéző emelvény – mondta. – Úgy hallom, a kínaiak minden erkélyt így neveznek, és jól is teszik.

Nekem építtette. Az én látogatásomra. A szűkös körülményei közepette jónak látta megtisztelni engem, és az óhajaimat…

Felhágtam a kicsiny emelvény lépcsőjére, amelyet korlát

szegélyezett.

– A birtokom legmagasabb pontjára építettem – mondta More.

– Az én… látogatásomra építette? A fa, a munkások bére…

– Én magam építettem – mondta ő. – Azért dől meg ennyire. – Felnevetett. – Remélem, az asztal, amin a számításokat végezzük, stabilan áll.

Az embereim a felállításával foglalatoskodtak. Sikerült nekik.

– Készen van, felség – jelentették. Elvégezték a lábakon és az asztallap dőlésszögén az összes szükséges igazítást.

– Elidőzhetnek a téli fogadószobában – mondta nekik More. – Kérjenek még fát, ha óhajtanak.

Immár magunk voltunk. Semmi ceremónia, semmi visszatartó erő, és még mindig volt egy óra a holdfogyatkozásig. Nagyon előzékeny dolog volt a Mindenhatótól, hogy ilyen későre időzítette az égi jelenséget.

More körbejárt a friss építmények szagát árasztó emelvényen, és fázósan összedörzsölte a kezét. Volt odafent két szék, amelyeket nyilvánvalóan a házból hoztak ki, ugyanis szobai székek voltak.

– Először megnézhetnénk a Vénuszt – javasolta More.

– De nem sokat látni belőle – válaszoltam. – Mindig egyformán néz ki, és nagyon fényes. Én a Marst jobban kedvelem.

– A háború istene – mondta More. – Igazi fejedelem módjára beszél. Az utóbbi időben fényesebbnek tűnt, legalábbis ha szabad szemmel néztem. Megengedi? – A nagyobb lencsékre mutatott, azokra, amelyeket kartávolságra

kellett tartani.

– Ha a fogantyút a tábla túlsó szélén lévő lyukba illeszti, aztán megbillenti – mutattam neki, hogyan –, jól szolgál a látóhatárhoz közeli csillagokhoz. Az egyik kezet felszabadítja.

More örvendezett az újításnak.

– Kíváncsi vagyok, vajon mitől vörös? – tűnődött. – Gondolja, hogy a Marsnak vörös tengerei vannak?

– Igen – feleltem. – Fölöttébb valószínű. Vagy talán vörös lánggal ég? Vagy esetleg vér borítja?

More felsóhajtott.

– Belegondolni, hogy vannak más világok, nagyon különbözők a miénktől… Néha nem tudom felfogni, igazán, a lelkemmel felfogni, Isten hatalmas univerzumának mélységét. Nemrégiben olvastam egy lengyel teóriáját, miszerint az összes bolygó a nap körül kering… de persze nem adták ki…

– A mi dolgunk nem az, hogy „megértsük” a véges elménkkel, hanem hogy igyekezzünk engedelmeskedni neki, bármilyen világba helyezett bennünket – mondtam. – Persze, nem mindig ennyire egyszerű… Isten összezavar, próbára tesz bennünket.

Tétováztam. De eljött a pillanat, a pillanat, amikor beszélnem kellett.

– Thomas, nem csak azért jöttem ma este, hogy megnézzük a holdfogyatkozást, hanem azért is, hogy figyelmeztessem kegyelmedet. Nem tudom, mit hallott Londonból evilági ügyekről. A pletykák és a szóbeszéd torzítanak, és korántsem barátai az igazságnak. De én igazat beszélek, mint a kegyelmed barátja, amidőn elmondom, hogy a parlament elő fog írni egy esküt az örökösödési törvény támogatására

vonatkozóan, amelynek a jogerőre emelése jelenleg folyamatban van.

– Mit fog tartalmazni az eskü?

Megint ez a kérdés.

– Azt, hogy ez esküttevő hiszi, hogy Erzsébet a trón egyetlen jogos örököse. Hogy az esküttevő támogatja az ő trónigényét mindenki másével szemben – szünetet tartottam –, ha én hirtelen meghalnék. – Milyen távolinak tűnt ez, a takaros kis holdnéző-emelvényen állva.

– Ez minden?

– Igen, azt hiszem. Talán néhány szó arra vonatkozóan, hogy az Anne-nel kötött házasságom igazi, a Katalinnal kötött pedig semmis és érvénytelen…

– Néhány szó? – More az emelvény korlátjára csapott a kezével. – Mindig néhány szó! Ó, bár csak sok volna… akkor sokkalta könnyebb lenne. *Néhány szó.* Istenem, miért vagy ilyen kegyetlen?

Élesen csengett a hangja a mozdulatlan levegőben, tőr módjára emelkedett, egyenesen Isten ellen ágált vele.

– De mindegy is. – Egyszeriben nyugodt lett a hangja, majd visszafordult felém.

– Remélem, kegyelmed nem fogja visszautasítani az esküt – mondtam. – A törvény ugyanis úgy szól majd, hogy aki nem írja alá, az felségárulásban bűnös.

More arckifejezése – a csillagfényben természetesen nem láttam jól – nem változott.

– Úgy gondoltam, az lesz a legjobb, ha figyelmeztetem, hogy amikor felszólítják az eskütételre, tudja ezt – folytattam. – Kegyelmed esküszik elsőként, aztán a háznépe. Csak pár

pillanatig tart az egész. Megbízottak jönnek majd a házához a korona költségén. Nem fogják elszakítani egymástól kegyelmedéket. – Bocsánatkérőn szólt a hangom, márpedig az nem szokott használni. – Legyen rá gondja, hogy tegyék le az esküt – mondtam.

– És ha a lelkiismeretem nem engedi?

– Akkor meg kell halnia mint felségárulónak. Ugyanis a törvény szerint ezáltal felségárulónak vallja magát.

– Akkor bizonyára Katalin és Mária hercegnőknek is meg kell halniuk. Hiszen ők mindenki másnál inkább elkárhoznának, ha az előírás szerint esküdnének.

– Nem szabad másokra gondolnia, amikor leteszi az esküt. Az nem a kegyelmed dolga. Gondoljon csakis magára és a halhatatlan lelkére.

– Nem fogom elfelejteni, felség.

– Nem rejtőzhet tovább! – mondtam. – Az eskü utoléri kegyelmedet, még itt is. Tudjon róla.

– A legjobb, ha hallgatok tovább. A hallgatás a közjog szerint beleegyezés.

– Az nem elegendő! Sokféle hallgatás van. Nem sok jó akad közöttük. A gyűlöletestől a csúfondároson keresztül a közönyösig terjednek. A hallgatás soha nem szövetséges.

– Talán nekem lehet az – mondta More.

– Ne áltassa magát – válaszoltam. – Ha hallgat, az ellenségem. Ugyanúgy, mint amikor könnyűszerrel a barátommá fogadtam. A költség, a gond, mind az enyém. Kegyelmednek nem kell mást tennie, csak elfogadni. Mint az isteni menyegzőre meghívott vendégeknek.

– Igen, de a meghívás nem volt olyan tág körű, mint

amilyennek látszott. A nem megfelelő öltözéket viselő vendégek nem nyertek bebocsátást, és pokolra küldettek. Megtenné ezt velem?

– Sértő megtagadni a megfelelő öltözet viselését! – Kezdtem emelt hangon beszélni. – Kiváltképp, amikor a házigazda rendelkezésre bocsátotta!

Éppen ekkor felkelt a hold hatalmas, fakó korongja. Ezüstös, halovány fénybe vonták a sugarai a megfigyelő emelvényt.

– A vendégünk – mondta More. – Vagy a háziasszonyunk? Olykor nehéz eldönteni.

Így, tréfálkozással ütötte el a hajthatatlan figyelmeztetésemet. Legszívesebben megráztam volna, és hangosabban kiabálok. De ő, aki éles füllel hallgatta és szívlelte meg holt tudósok és szentek szavait… mi mást tehetett még egy élő ember, hogy megragadja a figyelmét?

– Aki nincs velem, az ellenem van – jelentettem ki végül. – A törvény így fogja értelmezni.

– Hallom, felség – mondta More. De vajon csakugyan meghallotta?

Figyeltük a kezdődő fogyatkozást, és ki tudtuk venni az immár nagyobb és magányosabb Hold foltos orcája elé kúszó hatalmas, sötét árnyékot. A két lencse együttes használata lehetővé tette számunkra, hogy lássuk, mennyire sötétek és szabálytalanok az emberi vonások a Holdon.

– Mit gondol, miből van? – tűnődött More hangosan. – Hamuból? Vagy valami olyan anyagból, ami nekünk nincs a Földön? Lehet, hogy folyékony? Nem, akkor csillogna, és mi villódzásnak látnánk. Lehet, hogy kátrányszerű? – Olyan volt a hangja, mint egy izgatott nebulóé.

Bármiből volt is, eltakarta szem elől a ráboruló sötétség.

– Lehet vajon ott bármi élő? – A holdbéli lényekről szóló mesékre gondoltam, és a régi pogány istennőkre és Artemiszre meg Dianára. Érző lénynek tűnt a hold, akinek nagyon is köze van az életünkhöz.

– Istennek volt gondja erre.

Isten. More számára mindig ennyire bizonyosak a dolgok.

– Igen. Bár soha nem fogjuk megtudni, miképpen.

– Elég furcsa teremtményekkel népesítette be a Földet – jegyezte meg More –, olyannyira, hogy három élet kelljen a tanulmányozásukhoz.

Kellene mondanom valami mást? Azért jöttem, hogy figyelmeztessem More-t, hogy tájékoztassam. Megpróbáltam megtenni, és visszautasításban volt részem. Hányszor kötelességem figyelmeztetni? Most már letudtam a dolgot? Gyönyörködhetem békésen a holdfogyatkozásban?

– Thomas – mondtam. – Komoly ügyben jöttem ma este. Halálosan komoly ügyben. Szeretném, ha tudná ezt. Ha van bármilyen kérdése…

– Fel fogom tenni, felség. Ezt bizton hiheti.

– Akkor tegye fel őket!

Az eltakart holdkorong magára maradt, ahogy szembenéztünk egymással.

– Nincs egy kérdésem sem. Tudom a válaszokat. Ha az ember tudja a válaszokat, bármennyire nem tetszenek is neki, nem marad több kérdése, amit feltegyen.

– De csakugyan tudja a válaszokat?

– Igen, felség. Tudtam őket, mielőtt felséged idejött. De azért köszönöm, hogy eljött.

– Amennyiben érti.

– Értem – kötötte az ember a karóhoz More. – Értem.

A holdfogyatkozás véget ért, lassan leereszkedtünk a lejtőn a házhoz, amely sötét volt immár. Jobboldalt egy kicsiny épületet pillantottam meg, és udvariasságból megkérdeztem, mi az.

– Új épületnek nevezem – felelte More.

– De mire használatos?

– Mindazon dolgokra, amelyeknek a régi épületben nincsen hely – válaszolta.

– Magánjellegű dolgok? – Megértettem. Vagyis azt hittem, hogy értem.

– Igen. – More tulajdonképpen megállt, és gondosan formálta a szavakat. – Magánjellegű dolgok.

A ház hátsó traktusában lévő emeleti szobát kaptam éjszakára. Az ágyon tollal tömött és prémekkel leterített matrac szolgált derékaljként. Be kell vallanom, hogy mire felértem a szobába, kótyagos voltam, és felkészültem az alvásra. Elaludtam volna egy kőoltáron is.

– Köszönöm, Thomas – motyogtam. Mihelyt az ajtó becsukódott, az ágy felé támolyogtam, és rázuhantam, nem véve le még a ruháimat sem. Teljes hosszamban elterültem rajta, és mély álomba merültem. Thomasról akartam gondolkozni, és arról, hogy nyilvánvalóan nem törődik a figyelmeztetésemmel, de nem gondolkoztam egyáltalán semmin.

Valamikor az éjszaka közepén felébredtem, és annyira éber voltam, mintha két hetet átaludtam volna. A kicsiny gyertya

lángja ugrált, táncolt a szoba túlsó végében. Félig elfogyott azóta, hogy meggyújtottam. Órákkal korábban? Pillanatokkal? Egyáltalán nem érzékeltem az időt.

Csak azt tudtam, hogy képtelen vagyok aludni. Különös fajta erő áradt szét bennem, és tudtam, hogy fel kell kelnem. A lábammal lenyúltam az ágy oldala mellé, és a lábbelim után kotorásztam. Ott volt, hidegen és keményen, a ballábas a jobblábason, annyira álmos voltam lefekvéskor.

A szoba túloldalára botorkáltam, megfogtam a gyertyát, és arra használtam, hogy keressek egy helyet, ahol imádkozhatom. Tudtam ugyanis, hogy ezt kell tennem: imádkozni. Napok óta nem imádkoztam. Ki volt rá éhezve a lelkem. Megragadtam a gyertyát, és magasra tartottam. Természetesen volt egy áhítathoz való, térdeplővel és szentképekkel felszerelt falmélyedés; Thomas More szobájában ez lényeges.

De ahogy odaléptem, mélysárga fény derengését láttam beszűrődni az ablakon kívülről. Valahonnan a ház környékéről jött. A szakácsok azok, akik tüzet gyújtanak aznapra? De az időpont túlságosan korainak tűnt. Aztán eszembe jutott, hogy More a szolgák többségét elbocsátotta

Az új épületben égett a láng. Lehetséges, hogy tolvajok? More nem volt hajlandó közölni velem, milyen célt szolgál az új épület. Ott rejtette el az ékszereit? Talán többet tartott meg, mint amennyit beismert. Nem számít; tolvajok vannak ott. Nem fogom felébreszteni More-t; inkább magam zavarom meg őket.

Teljesen felöltöztem, még a köpenyemet is felvettem. Lelopakodtam a sötét lépcsőn, és a nagy külső ajtó felé

tartottam, amely (úgy emlékeztem) a nagyteremből a szabadba nyílt.

Szegény More. Oly kevés tulajdona volt; oly sokról mondott le, és mégis vannak emberek, akik megpróbálják kirabolni. Akiknek bérmennyire távoli közük volt az udvarhoz, azokról mindig azt hiszik, hogy kincseket rejtegetnek.

Az épület ajtaja most csukva volt. Befelé nyomtam, és fellélegeztem, amikor azt tapasztaltam, hogy könnyen feltárul. Beléptem, és becsuktam magam után.

Nohát. Nyilvánvalóan a rablók közelségében vagyok. A gondolat, hogy szembeszállhatok velük, és elijeszthetem őket, könnyebbséget hozott a lelkiismeretemnek. Én voltam More szegényes életkörülményeinek okozója (vagy ő maga okozta azokat?), és mégis személyesen akadályozhatom meg további romlásukat. Az egyik valamiképpen kiváltja és jóváteszi a másikat.

Dermesztően hideg volt az épület belsejében – hidegebb, mint odakint. Ez megdöbbentett, és kénytelen voltam szorosabban a köpenyembe burkolózni, ahogy továbblépdeltem. Nem tudtam pontosan, honnan jött a fény, mivel odabent minden sötétnek látszott. Talán a tolvajok eloltották a lángot.

Beléptem egy ajtón, ügyelve rá, hogy ne nyikorduljanak meg a zsanérjai. Immár fényt láttam, halovány fényt. Az egyik sarkon túlról jött.

A falnak simultam, és a sarok mögé kukkantottam. Rablókra számítottam, akik More szegényes javaival töltik a zsákjaikat. Nevetgélnek majd, ahogy befelé hajigálják a dolgokat, megszentségtelenítve őket, gondolatban máris elköltve a

pénzt.

De nem volt ott egyetlen betolakodó sem. Csak maga More, derékig mezítelenül, egy szalmazsákon térdelt.

A válla fölött egy ostor volt. De korántsem közönséges ostor. Felismertem; „fenyítőkorbács” volt: kicsiny fémgyűrű, amelyen öt lánc függött, mindegyik lánc végén egy-egy kampó. Miközben néztem, lassan, ütemesen verte magát vele, és mindvégig ezt ismételgette:

– Éretted, Uram, Teéretted. Hallgattassék el a képzeletem és az emlékezetem! Éretted, Uram, Teéretted.

Előre-hátra himbálózott a térdén, önmagát csépelve és kántálva.

Az egész felsőteste tele volt vérző sebekkel. Kilátszott az eleven hús a hátát borító csíkok alól. De olyan húsra kerültek a sebei, amely máris gyulladt volt, és elfertőződött. Mint gonosz kis virágok, sárga kelések voltak szétszórva a mellkasán és a hátán mindenütt, és élénkvörös volt a bőre. A dereka fölött egyetlen körömnyi sértetlen bőrfelület sem akadt.

– Bocsásd meg nekem, Uram, hogy a gyötrelmeim nem foghatók a Tieidhez – mondta éneklő hangon. – Fokozom őket, hogy elnyerjem a tetszésedet. – Majd ismét felvette a „fenyítőkorbácsot”, és nekilátott ütlegelni magát. Felnyögött az ötágú ostor minden egyes csapásánál, de azért folytatta. Vér szivárgott az újonnan keletkezett sebekből a derekára, ahonnan a padlóra csöpögött.

– Nem tudom átérezni a szenvedésedet, Uram – mormogta. – Ez még mindig élvezetnek tűnik. – Addig ütlegelte magát, amíg a válla egyetlen nyílt sebbé nem vált. – Nem elég! – kiáltotta, előrevetve magát, és a padlóra borulva. – Nem

tudom végigcsinálni. Csak erőt adj nekem.

Nem volt előtte semmiféle feszület, de olybá tűnt, mintha látná.

A keze – amely immár reszketett, mindazonáltal engedelmeskedett az akaratának – kinyúlt, és ismét megragadta a „fenyítőkorbácsot". Kartávolságra tartotta magától, majd arcul csapta magát vele.

– Ahogy kívánod, Uram, ahogy kívánod.

Vér fakadt az arcából, lefolyt a vállára, ahol belevegyült az iszonyú mintázatba.

– Adok még neked – mormogta, akárha transzban lenne. Az ostor ismét telibe találta az arcát. Féltettem a szemét. – Még, ó, Jézus. – Újabb csapás. Immár bőven áradt a vér, mint egy tavaszi patak, lefelé folyva a nyakán.

Hirtelen ismét arcra vetette magát a belső látomása előtt.

– Elég? De, ó, Uram, sokkal többet megtennék… sokkal többet adnék neked!

Hosszú pillanatokig mozdulatlanul hevert, majd végül térdre tápászkodott.

– Ahogy kívánod, Uram – ismételte meg, és egy sötét ruhadarab felé mászott, mely a közelben hevert. Nekilátott felölteni, és felüvöltött a fájdalomtól, ahogy ezt tette.

– Ahogy kívánod, Uram!

Tovább húzta magára. De nem ért lejjebb a derekánál, és nem volt ujja. Egy szőrcsuha. Ekkor jöttem rá, mi okozza a finom bőre rettenetes, elkínzott vörösségét, és mi váltotta ki a keléseket és a fertőzést. A lószőrvégek – amelyeket úgy csomóztak össze, hogy tüskések legyenek és bökjenek – néhány óra alatt belemélyedtek a viselőjük bőrébe. A

szőrcsuhákat így szőtték és alakították ki, hogy kínozzák a viselőjük testét.

Friss, korbácsütések keltette sebek fölött viselve micsoda gyötrelmet váltott ez ki? More és az ő kínzó Istene számára nyilvánvalóan nem eleget.

More most felvett egy vászoninget a szőrcsuhája fölé. Vajon a szőrcsuha mindig rajta van? Mindennap? Mennyi ideje viseli? Soha nem fogom megtudni a választ ezekre a kérdésekre, mivel More soha nem fogja megadni, én pedig soha nem leszek képes feltenni őket.

Tudtam azonban a választ a saját kínzó kérdésemre. More arra törekszik, hogy a törvény, mint egy újabb „fenyítés", a teljes szigorával lesújtson rá. Én pedig óhatatlanul arra szemeltettem ki, hogy gondoskodjam erről.

Gyűlöltem őt abban a pillanatban – gyűlöltem, amiért az ostorává tett engem. Ez voltam mindvégig; az ostora, a kísértése, a próbatétele. Nem ember voltam számára, hanem absztrakt megpróbáltatás, a saját nyavalyás platóni eszményei egyikének képviselője. Egyáltalán soha nem látott engem, hanem csak a jelképet, amellyel engem megjelölni jónak látott.

Megvetést éreztem iránta. Egy vak bolond volt, aki élőlényeket fogott, majd újrateremtette őket az elvonatkoztatott becsülete értelmében.

Isten veled, More, búcsúztam tőle hangtalanul. Élvezd a „fenyítést", amit választottál. Soha ne feledd, hogy ez a te fenyítésed, nem az enyém. Én ugyanis magamnál tartanálak, a tulajdon szememet elfedném, azt képzelném, hogy olyan vagy, amilyennek a saját képzeletemben teremtelek…

Mielőtt észrevehetett volna, kiléptem az ajtón, és kimentem a szabad, hideg levegőre, aztán vissza a szobámba. Mire ismét felébredtem, a délelőtt közepe volt, és hétágra sütött a nap.

– Jó reggelt, felség – mondta More a reggelinél. – Bízom benne, hogy jól aludt.

– Bizony – feleltem. – Én pedig, hogy kegyelmed is.

– Akkor nyugodt éjszakája volt – mondta More. – Nekem ugyanis soha nem volt jobb az álmom.

Tartózkodó volt a mosoly.

– Sok ilyen álomban legyen még része – válaszoltam.

LX

Május elseje volt, és Oxfordban feküdtem. Azért jöttem, hogy szemlét tartsak Wolsey „cardinal college-ában”, amellyel Wolsey halálát követően persze nem törődött senki. Azt fontolgattam, megmentsem-e, és vegyem királyi pártfogásba, vagy hagyjam tovább sorvadozni. A nagy belső udvar, a gyönyörű kolostori kerengő, amely csak félig épült fel, négy tél dúlását szenvedte el. Mielőbb helyre kellett állítani, és be kellett fejezni, hogy ne menjen tönkre teljesen.

A királyi főiskolák azonban rengeteg pénzt igényelnek. Margaret Beaufort nagyanyám kettőt is alapított Oxford ifjabb riválisában, Cambridge-ben. Öregbítendő az uralkodásom becsületét és előmozdítandó a magasabb szintű tanulmányokat, muszáj lenne alapítanom és támogatnom egyet. De a pénz! Ó, a pénz!

Most a tanult dékánokkal töltöttem a napot, meghallgatva a sok nyomós érvet, miért kellene átvállalnom a felelősséget Wolsey elveszett főiskolájáért. Fisher püspök, Katalin elszánt támogatója és az egyetem teológiai fakultásának vezetője szeretett volna beszélni velem, és győzködni. Nem voltam hajlandó meghallgatni. Az adott körülmények között nem akaródzott beszélnem a fickóval. Oxfordnak hamarosan szüksége lesz egy új teológusra helyette. Vajon tisztában van ezzel?

A kicsiny fogadószobában ültem le Cromwell-lal, a lakosztályban, amelyet e látogatás időtartamára elfoglaltam – Wolseynak köszönhetően, mivel ez egykor az ő kvártélya volt. Megvolt az okom rá, hogy magammal vigyem őt – olyan ok, amelyet hamarosan meg is tudott.

Számos különleges pamlag volt elhelyezve a szobában, drága szövetekkel letakarva és párnákkal megrakva. Ezzel szemben a padlót megkopott, szürke és hideg kőlapok borították. A kőcsipkézettel díszített boltíves ablakok magasan voltak. Olyan benyomást keltett a helyiség, mintha egy plébániatemplom volna, a kalifa pamlagaival berendezve.

Kinyújtóztam az egyiken. De hogyan heverésszen az ember királyian? A félig fekvő testhelyzet rendetlen megjelenésnek tűnt volna. Mindenesetre nem szolgálta volna az ügyet. Így hát egyenes derékkal ültem.

Cromwell lepillantott a kettőnk között lévő csupasz asztalra.

– Szégyen – mondta, a fejét csóválva. – Wolsey jócskán megpakolta volna finomságokkal. Fisher nem küldött semmit.

– Leszámítva talán egy üzenetet. Ez a csupasz asztal az aszkétizmusát hirdeti. – A csúf, karistolt asztal a gyászos hegeivel csúfondárosan nézett rám. – Semmiképpen sem fogadtunk volta el tőle ajándékot. Egyetlen dolgot kívánunk tőle. És ezt megtagadja.

Az esküt.

Röviddel a More-nál tett látogatásom után kezdték el a felesketéseket. A megbízottak kimentek a városokba, a céhek székházaiba, a piacokra és a kolostorokba. A férfiak és asszonyok készségesen aláírták, pihenésképpen téve le az esküt a földjeiken való veteményezés és a piacra menés között.

A legnépszerűbb időszak a délelőtt közepe volt, amikor összegyűlhettek és társaloghattak, elidőzve egy kupa sör felett.

Eleddig csak nagyon kevesen tagadták meg az eskütételt.

Thomas More.

John Fisher püspök.

És néhány magányos kolostor.

Összességében csak néhány tucat ember. Néhány tucat – hárommillióból!

Katalint és Máriát még nem keresték fel az esküvel. Kétségkívül ők is vissza fogják utasítani. Egyik levelet a másik után kaptam Katalintól, aki felváltva dorgált és könyörgött a szerelmemért. Elszomorítottak, és bűntudatot ébresztettek bennem. Soha nem hagyja abba?

A pápa nagy sokára meghallotta és megszívlelte az esedezéseit. Végül kivonszolta magát valami ősi álmomból, és ítéletet mondott VIII. Henrik, Anglia királya és a néhai fivére, Artúr után özvegyen maradt hercegné házassági ügyében: a diszpenzáció helyénvaló volt, a házasság érvényes, és azonnal vissza kell térnünk egymáshoz. Az engedelmeskedés elmulasztása… az… az… ő ilyen és ilyen rettenetes dolgokat cselekedne… bánkódnánk!…

Egy nehézkes gyerek hőbörgése.

Az ostoba bolond, Kelemen. Ha azonnal ítéletet hoz, Wolsey első kérésére… vajon az változtatott volna valamit?

– Kelemen azt mondja, hogy Fisher püspököt bíborossá kreáltatja – jegyezte meg Cromwell halkan.

– Micsoda, ezt teszi a visszautasítás után? – kérdeztem. – Akkor majd elküldöm a fejet Rómába, hogy megkapja a

kalapját!

– Kezdődnek majd a kivégzések?

– Muszáj. De az utolsó órában is elfogadom, ha valaki meggondolja magát. Valójában imádkoztam értük.

– Mikor?

– Miután az érintettek rendesen lehetőséget kaptak, hogy lehiggadjanak, és meggondolják magukat. A Towerban, természetesen. És nem a kicsinosított részében.

– Hány hónapot akar adni nekik?

Miért volt ennyire precíz, ennyire követelőző?

– Egy évet és egy napot. Akkor soha nem kesereghetek a sietségem miatt.

– Ellenkezőleg, rendkívül engedékeny. Nehezen gerjed haragra, akár a Mindenható. Na már most, az özvegy hercegné… van ám, aki próbára teszi az ember türelmét. A lázadás csalétkeként himbálódzik Buckdenben. Chapuys pedig himbálja.

– Katalin kap még egy utolsó lehetőséget az együttműködésre. Brandont küldtem, hogy eskesse fel, egy megbízottakból álló delegációval. Ha megtagadja, minden jogától megfosztott fogoly lesz. – Úgy véltem, ez kellőképpen kellemetlen megbízatás Brandon számára.

Cromwell kérdő tekintettel nézett rám.

– Nem kell kételkednie bennem – mondtam – Nem fogok meginogni. – Olybá tűnt, mindenki arra számít, hogy megfogok. Ez hiba volt. Kiváltképp azok részéről, akiknek az életük múlt ezen.

More, tudtam, arra számít, hogy *nem* fogok meginogni. Máskülönben nem leszek az a mindent felülmúló

„fegyelmezőkorbács”, amelyre oly mohón áhítozott.

– Tehát csak a jövő nyáron fog ez az egész… elrendeződni?

– Nem képes kibírni addig? – Crum roppant türelmetlenül várta, hogy megmutassam a hatalmamat.

– A kérdés az, hogy felséged képes-e addig várni.

– Jobban szeretném, ha megbánást gyakorolnának, igen! Ezért bőven adok nekik rá alkalmat. És időt, hogy fontolóra vegyék a rájuk leselkedő veszedelmet.

– A kilencvenkilenc nem elégíti ki felségedet… ó, komolyan veszi az egyházfői címet.

– Ne gúnyolódjék velem! – Még szép, hogy komolyan vettem. – Cromwell – mondtam, más ügyek felé fordulva –, még egy Wolsey nem lesz. De bizonnyal ideje elismernem kegyelmed pozícióját egy olyan címmel, amely némiképp leírja a szerepét. Ezért úgy döntöttem, hogy főminiszternek nevezem kegyelmedet. Tudja, hogy ez mit jelent.

– Nem, nem tudom.

– Akkor töltse meg kedve szerint tartalommal. – Érdekes lesz figyelni, hogyan viseli a címét, és miféle ruhadarabbá alakítja.

Felszínesen és nyugtalanul aludtam aznap éjjel a kemény, szalmazsákos priccsen Wolsey régi hálószobájában. Ezért nem tudtam, aludtam-e vagy ébren voltam, amikor a hidegen, kékesen derengő hajnalban hangokat hallottam. Halk melódia ütötte meg a fülemet, annyira halk, akárha álom lett volna, könnyeden és tisztán, mennyeien lebegett… Angyalok? Átadtam magamat nekik, érezve, hogy felemelnek, könnyeden, kitárt karokkal. Tehát ez a halál… és így kerül az ember Isten

gondjaiba…

Fényes nappal ébredtem fel, tudván, hogy nem vagyok még a földön, és vonakodtam visszatérni, felvenni a lábbelimet, megfésülködni, és másokat látni.

Ahogy kiléptem az ebédlőterembe, jókora hangzavar csapta meg a fülemet. Kinéztem az ablakon, és tolongó diákokat pillantottam meg odalent, az utcákon, jelmezekben és májusi ágakat lengetve.

Május elseje. Az volt, május elseje.

Lassan csóválva a fejemet megfordultam, és egy fiatal diákszolgát láttam, aki tányérokat helyezett az asztalomra. A fején idegenszerű, szarvas sisakot viselt, és mindenféle színű szalagok borították.

– Áldott májust kívánok felségednek – mondta.

– Köszönöm. Megfeledkeztem róla.

– Akkor nem hallotta az énekszót?

De igen. Hallottam énekszót. De…

– Milyen énekszót?

– A májusi éneket. Ezt a dalt éneklik a kóristák a Magdalen Tower tetején minden május elsején hajnalban.

Szóval akkor a hangok végül is emberektől származtak.

– Nem szóltak nekem erről.

– Szívből sajnálom, felség. – Úgy tűnt, igazán komolyan gondolja.

– Ezek a jelmezek – mondtam. – Egész nap viselik őket?

– Ó, bizony! Még ha mindig meg is áznak, vagy ha legalábbis didergünk bennük. Ez mind hozzátartozik a dologhoz. A legenda úgy tartja, hogy az ördög részéről még mindig áll az alku. Az ördög megbízható fickó.

Igen, az.

– Hogyhogy?

– Hát, mi, itt, Oxfordshire-ban általában jobban szeretjük az almabort, mint a sört. De egy helybéli serfőző eladta a lelkét az ördögnek, aki cserébe megígérte, hogy május elseje körül rossz időt varázsol, és elpusztítja vele az almafavirágokat. És ezért van mindig hideg és eső május elsején.

– Mindig?

– Az ördög be szokta tartani az ígéreteit.

– Az ördög úriember.

– Bizony, felség! Pontosan ez a találó kifejezés!

LXI

A fiam közvetlenül Szent Mihály napja után nősült meg, amikor véget ért a sok-sok ünnep, és az összes libatetem eltakaríttatott.

Henry Fitzroy tizenöt esztendős volt immár, és beleszeretett a cimborája húgába, Mary Howardba, aki két évvel volt fiatalabb Henrynél. Hiába mondtam volna neki, hogy várjon, amíg elmúlik a fellángolás. Nem azért lett volna ez hiábavaló, mert nem lohadt volna le a nagy érzelem (bizonyosan lelohadt volna), hanem azért, mert amikor eljön számára a nősülés ideje, nem választhattam volna számára alkalmasabb menyasszonyt a Howard-háznak ennél a leányánál. Így hát áldásomat adtam a frigyre, és megszerveztem, hogy az esküvőre Windsorban, a Szent György-kápolnában kerüljön sor.

Nem állami eseményről volt szó, még ha Fitzroy a címei révén Anglia magas rangú főnemese volt is: Richmond és Somerset hercege, a Határvidék kormányzója, Írország főkapitánya, valamint Anglia, Wales, Írország, Normandia, Gascogne és Aquitania főadmirálisa. Egyszerűen azért nem volt szó állami eseményről, mert efféle dolgot csinálni az örökösödési eskü idején nem kívánatos figyelmet irányított volna egy újabb lehetséges trónigénylőre. Már a két leánygyermek, az Erzsébet és a Mária iránti hűség között való választás is elég kényes kérdés volt. Nem lett volna bölcs dolog

felhívni mindenki figyelmét egy jóvágású, házasulókorba érkezett királyfira.

Jóvágású volt. Büszkeség töltött el miatta, a Tudor-vonásai, az érzékenysége és a királyi tartása egyaránt azzá tettek.

És az is ok volt még, hogy Anne nem vette jó néven, ha az élő fiamra emlékeztették, mivel ő nem szült nekem fiút. Továbbra is sérelmezte, hogy Bessie igen.

Akkor töprengésre késztetett, hogy Anne miért nem. Nem a közösülések hiánya miatt, vagy mert nem élveztük az együttléteket az ágyban. Miután visszatértem a „zarándoklatomról", ama korábbi gondok megszűntek. A testünk néha még olyankor is beszélt, amikor szavakkal nem tudtuk áthidalni a köztünk lévő szakadékot – úgy értem, azt a szakadékot, amelyik az egyik embert elválasztja a másiktól. Fiunk mindazonáltal nem született. Erzsébet hercegnő immár egyéves volt, a Hatfield House-ban cseperedett, ahol a nővére, Mária gondozta, aki még most is csak Madam Pembroke-ként volt hajlandó említeni Anne-t. Olyan csökönyös volt, mint Katalin…

Katalin. Ahogy a gyűrűimet válogattam egy nyolcszögletű, intarziás spanyol dobozból, Katalinra gondoltam. Megtagadta az eskütételt, ahogy vártam. De olyan módon tette ezt, hogy elbarikádozta magát a buckdeni szobájában, és nem volt hajlandó beengedni Brandont, vagy beszélni vele és a megbízottakkal. Brandon két napig várta a nagyteremben, hogy Katalin megjelenjen, ő pedig elkaphassa és válaszra kényszeríthesse.

Amikor kiderítette, hogy Katalinnál van egy szakács, készletekkel, és nála van a gyóntatója, ráébredt, hogy Katalin

nem fog előjönni hat hónapig, talán még halálra is éhezteti és ezért mártírnak nevezi majd magát. A gyóntatója feladja majd neki az utolsó kenetet, és egyenesen a mennybe küldi a lelkét. Brandon viszolyogva távozott, miután szélnek eresztette Katalin többi szolgálóját, és elvitte a bútorait. A város lakói már ezért is szidalmazták és az életét fenyegették. Ocsmány csőcselék vette körül a házat, és zaklatta a megbízottaimat az ostoba vasvilláikkal és kapáikkal hadonászva.

Ez elég volt. Nem kellett hozzá Anne sürgetése, hogy véget vessek ennek a gyerekes, makacs és bosszantó viselkedésnek Katalin részéről. Brandon nem tehetett semmit, én azonban király voltam. Elrendeltem, hogy Katalin haladéktalanul költözzék Kimbolton barátságtalan várába, és helyeztessék házi őrizetbe. Ettől fogva két „őrzője" volt, a hozzám hűséges Sir Edmund Bedingfield és Sir Eduárd Chamberlayn. Katalin teljes elszigeteltségben élt tovább, látogatókat nem fogadhatott, leveleznie nem volt szabad. Politikailag halott volt immár.

De még ott is megtalálta a módját az ellenszegülésnek. Nem volt hajlandó beszélni senkivel, aki nem királynénak címezte. Mivel mindössze tizenöten tették meg – a gyóntatója, az orvosa, a patikáriusa, a „komornyikja", két inasa, három komornája és hat, ház körüli szolgája –, közéjük zárkózott, és nem volt hajlandó kitenni a lábát a küszöbén túlra, Kimbolton „fertőzött" részeibe, ahol az őrzői és az azok személyzetébe tartozók laktak. Nem evett a konyháikban készített ételből, hanem saját kis tűzhelyet állíttatott fel, hogy nyomorúságos ennivalókat készíttessen magának.

Egyedül a rendkívüli elszigeteltségében azt akarta, hogy

másként legyenek a dolgok, mint vannak, akárha pusztán a szellem erejével irányítani tudna másokat. A hit hegyeket képes megmozgatni, így mondja a Szentírás. Katalin úgy hitte, hogy én vagyok a hegy, amelyet ő a hitével mozgatni tud.

Kezdtem késésbe kerülni. Sietnem kellett. Melyik gyűrűt válasszam mára? Ott az ovális rubin, amelyre Franciaországban tettem szert, amikor első ízben átkeltem a Csatornán. Ott a mívesen áttört arab foglalatban lévő lazuri, amelyet Szulejmántól kaptam ajándékba az Anne-nel való egybekelésem alkalmából (amikor egyszersmind eltaszítottam Katalint, borsot törve ezzel Szulejmán ellenségének, Károlynak az orra alá: *az ellenségem ellensége a barátom*). A négyszögletesre csiszolt smaragd, melyet Wolsey ajándékozott nekem „megünneplendő" a bíborosi kalapját. Négy gyűrűnél kevesebbet soha nem viseltem. Utolsóként egy gránátkövest választottam, amely már gyerekkoromban az enyém volt. Most alig tudtam felhúzni a kisujjamra.

Az inas becsukta a dobozt, még egyszer megvillantva a szemem előtt a spanyol–mór mintázatot: a háromszögletű elefántcsont-berakásokat az ébenfában, amelyek újra és újra ismétlődtek, egészen a gondosan bekerített, piros és zöld geometrikus cikornyák alkotta középpontig. Buja és absztrakt, visszafogott és mégis érzéki… a Kelet. Katalin a szobájában van, egy lakosztályon belül, amely egy királyi börtönön belül található.

Át kell tennem a gyűrűket abba a faragott elefántcsont-dobozba, amelyet nemrégiben ajándékozott nekem a bemutatkozásakor az új francia követ, Castillon. Semmi ne emlékeztessen többé a spanyolokra.

Anne azt állította, örül, hogy az anyja családja (Howardék) kétszeresen is rokonságba kerülnek az enyémmel. Tervezgette az esküvői lakomát Windsorban, és még azt is magára vállalta, hogy nászajándékul választ egy pár vándorsólymot, valamint egy rátermett solymászt.

– Imádok esküvői fogadásokat szervezni – mondta –, kiváltképp, mivel a sajátomat nem tervezhettem meg.

Még ilyen sok idő elteltével is siránkozott, amiért nem volt rendes esküvőnk, nem voltak ünnepségek, bár akkor azt mondta, hogy nem törődik ezzel. Miért tulajdonítanak a nők ennyire nagy jelentőséget az ilyesminek, mintha kevesebb nem tehetne igazivá, nem pecsételhetne meg egy házasságot?

Az esküvő napja október közepén éppoly derűs és elbájoló volt, mint az egybekelő gyerekek. Tiszta, világos és üde volt minden szín az égen és az őszi fákon meg a learatott mezőkön Aranyszín és kékség a földön és az égen; aranyszín és kékség a hajukban és a szemükben.

Sok életkor van, amikor házasodhat az ember, és nem tudom biztosan, melyik a legjobb, melyik hoz több boldogságot. Tudom azonban, hogy a szemlélők számára a fiatalkori szerelem, az első szerelem, a korai szerelem a legszebb.

Miközben odakint lézengtünk és beszélgettünk a citromsárga októberi fényben, már meg volt terítve az esküvő utáni lakomára a királyi lakosztályokhoz tartozó nagyteremben, a kápolnával átellenben. Magamhoz öleltem Fitzroyt és az új feleségét, érezve a vékony, fiatal és hajlékony testüket az ünnepi bársonyöltözetük alatt.

– Találjatok örömöt egymásban – mondtam –, és pompás elégedettségben éljétek le az életetek. – Két tökéletes

életállapot, mi többet kaphatnának ennél?

– Köszönöm, apám – mondta Henry. Magas, dallamos hangja volt, bizonytalan visszhangjaként csengett egy másik ugyanolyanak.

– Atyámként és uralkodómként fogom tisztelni felségedet – mondta az arája. Idősebbnek tűnt a hangja, mint a Henryé; miért van ez így oly gyakran a nőknél? Egyszerű teremtés volt, de az ifjú Henryben nyilvánvalóan vágyat és szerelmet ébresztett.

– Vár a lakoma! – Anne állt az ajtóban, és intett nekünk. De azért illetlennek tűnt, hogy a királyné úgy hív bennünket, mint ahogy egy parasztgazda felesége szólítja a mezei munkásait.

A vendégek otthagyták a meleg udvart, és engedelmesen bevonultak a nagyterembe. Elbűvölten meresztették a szemüket. Anne ezüstös tündérvilággá alakította a termet. Diána, a holdistennő szőtte itt a hálóját.

Csupa ezüst volt a lakoma – a központi látványosság egy ezüstös tollazatú hattyú volt, mely egy kovácsolt ezüsttükrön úszott. A menyegzői torta ezüstlevelekkel volt telehintve, és ezüst késsel kellett megvágni. Mindenki ezüsttányérokról evett, és ezüstserlegekből ivott.

Utána a mulatságok is az Anne-éi voltak. Francia módi szerint megrendezett egy kifinomult tablót, amelyben férfiak róják le tiszteletüket a szűz istennő, Diána templomában. Nem lett volna mindezzel semmi baj, ha Anne nem dönt úgy, hogy ő maga alakítja Diána szerepét.

Kimentvén magát az emelvényen és a királyi asztalnál, elosont, hogy átöltözzön a jelmezébe. A megmagasított

színpadon az udvarban élő férfiak vették őt körül hódolatteljesen: Francis Weston, William Brereton, Francis Bryan. A fivére, George Apollót játszotta, Mark Smeaton pedig, a kedvenc zenésze a lantmuzsikát szolgáltatta, melyet külön erre az alkalomra komponált. Felolvasták Thomas Wyatt egyik versét.

Értelmetlen volt a dolog. Esküvő volt ez, nem a szüzesség ünnepe. Hymenről, a házasság istennőjéről kellett volna szólnia, nem egy hideg, erényes holdistennőről. Egyáltalán semmi értelme nem volt, leszámítva, hogy dicsőítette Anne-t, és úgy tüntette fel, mint aki holdkóros, cölibátusban élő fiatalemberek udvara fölött uralkodik. Ha nem ért volna véget akkor, amikor, megálljt parancsoltam volna neki.

Visszafelé úton a York Place-be, megdorgáltam Anne-t.

– A királyné nem vesz részt tablókban – mondtam. – Ez lealacsonyította az ünneplést.

– Hogyhogy? – Anne kihúzta magát ültében a gyaloghintóban, amelyen ketten osztoztunk. – Azzal, hogy szerepeltem, és magam is jelmezt öltöttem? Mi lehetne nagyobb megtiszteltetés a *fattyú* – szünetet tartott a szó előtt és után – fiad számára?

– Egy diszkrét és finom mostohaanya tisztelete.

Bessie nem viselkedne így, gondoltam. Bessie a csenevész Tailboys hűséges és hosszan tűrő feleségének bizonyult. Tudtam, mert Cromwell kémei jelentették, és mert ismertem Bessie-t. Igen sok tekintetben csodáltam őt. Nem utazott el északról, hogy jelen legyen az esküvőn, de küldött ajándékba egy gyöngyökkel kirakott aranyserleget, fedéllel. Bessie-től

arany: ő nem egy ezüstösen szemérmes asszony, és másokat sem biztatna erre.

– Örülnöd kellene, hogy vonzónak találnak engem a férfiak – vágott vissza Anne.

– Közel sem annyira vonzónak, mint amilyennek te találod magadat – csattantam fel. – Anglia királynéja vagy, és a feleségem, nem Thomas Boleyn leánya és udvari koszorúslány, aki tablókban szerepel, és széptevőket gyűjt.

– Csak mert Katalinnak soha senki nem udvarolt…

– Erre nem mentség a Katalinnal való képtelen vetélkedésed! Katalinban uralkodói vér folyik, és ő tudta, hogy egy uralkodónak hogyan kell viselkednie!

– És én nem tudom? – kérdezte Anne villámló tekintettel, kihúzva magát, mint egy lecsapni készülő kobra.

– Nyilvánvalóan nem – mondtam.

De azért aznap este felkerestem Anne ágyát. Annyira kívántam őt, mint korábban ritkán. Szét akartam tépni az ezüstös, könnyű fátylát, be akartam hatolni az őrzött szobájába, erőszakot akartam tenni a furcsa, magányos, titkos érzékiségén. Anne, Anne…

LXII

Fel kellett idéznem azokat az ezüstös pillanatokat, amikor szembesültem a szigorú, csúf ténnyel, hogy Thomas More a Towerban töltötte 1534–1535 telének hónapjait (a röviddel utána bebörtönzött) Fisher püspökkel együtt. A Tower „kényelmesebb” részében helyezték el őket, nem az odalenti tömlöcökben, ahol nagyjából tucatnyi ellenszegülő szerzetes sorvadozott a sötétségben és a mély hidegben, megláncolva, tehetetlenül.

Csak három szerzetesrend dacolt a királyi szupremáciával, és utasította el az eskütételt: a ferences obszervánsok, e roppant istenfélő és nyilvánosan „prédikáló” barátok alkotta csoport; az egyéni fegyelmet és imádságot hangsúlyozó karthauziak rendje, amely nem annyira kolostor volt, mint inkább remetéket magába gyűjtő csoport (ez volt az a rend, amelyhez More majdnem csatlakozott, természetesen); és a syioni brigittások rendje.

Az obszervánsok iránt különleges szeretettel viseltettem. A greenwichi főkápolnájukban került sor az első esküvőmre, Katalinnal, valamint Mária és Erzsébet keresztelőjére. Derék és szentéletű embereknek ismertem őket. De a rendjük nagy jelentőséget tulajdonított a prédikálásnak. Közülük való volt Peto barát, aki „Áhábnak” minősített engem.

Az obszervánsok erőteljesen hallatták a hangjukat, a prédikációiknak és kijelentéseiknek pedig nagy súlya volt

nemcsak Angliában, hanem külföldön is. Kötelességemnek éreztem elhallgattatni őket, és meg is tettem ezt. 1534 augusztusában hét obszerváns rendház volt, kétszáz szerzetessel. Decemberre egy sem maradt. Mivel nem voltak hajlandók alávetni magukat a királyi szupremáciának, megszűntek szerzetesrendként létezni Angliában. Szétszórattak, a kolostoraik pedig bezárattak. És kész.

A karthauziak más kérdés voltak. Ragaszkodtak ahhoz, hogy dacolnak mind Isten, mind pedig kegyelméből uralkodó királyuk evilági ágenseivel. Küzdöttek, érveltek, és minden lehetséges módon bosszantó korlátokat állítottak fel – akárcsak a hősnőjük, Katalin! Mennyire hasonlóak voltak! Mennyire hasonló lelkület fűtötte őket!

Katalinnak és a szerzetesrendnek ugyanaz lett a sorsa: bebörtönzés és elszigetelés.

A brigittásoknak, a szerzetesek és apácák alkotta „kettős” rendnek, csak egy kolostoruk volt Syonban, Richmond mellett. Tudós perjelük, Richard Reynolds éppoly csökönyösnek bizonyult, mint Katalin.

Az ország lakosságának fennmaradó része letette az esküt. Letette még More háznépe is. A megbízottaim visszatértek északról az ívekkel, és a visszautasítók listáján egyetlen név sem szerepelt.

A lázadásom sikerrel járt. Elfogadtatott, hogy szembeszállok Rómával, hogy a Katalinnal kötött házasságom érvénytelen; esküt tettek erre, mint az ország törvényére. Nem az volt a megdöbbentő, hogy ez lehetséges volt, hanem az, hogy oly kevesen ellenkeztek. A vészmadarak és a rosszakaratúak azt jövendölték, hogy az angolok, a pápa, Ferenc és Károly nem

fognak eltűrni ilyen szembeszegülést. Ámde az angolok belenyugodtak a dologba, a pápa még mindig nem hirdetett szent háborút ellenem, még mindig nem hangzott el a felhívás, amelynek Ferenc és Károly engedelmeskedhetett volna. Jó sok „még mindig nem”. Én közben teljhatalommal uralkodtam, királynénak kijáró megbecsülésben részesítettem Anne-t, és másokat is rákényszerítettem, hogy hasonlóképpen cselekedjenek.

Naponta imádkoztam, hogy More és Fisher tanúsítsanak megbánást, és tegyék le az esküt. Nem buta emberek, biztosan szól majd hozzájuk a Szentlélek, és meggyőzi őket.

* * *

Anne azonban az ellenkezőjében látszott reménykedni. Különös haragot táplált More-ral szemben, amit nem értettem, hiszen alig találkozott vele, és bizonyos, hogy More maradéktalan udvariassággal és tisztelettel viseltetett iránta.

– Nem volt hajlandó eljönni a koronázásomra – mondta Anne gyűlölködve –, és megírta azt a sértő parabolát, miszerint elveszítené a szüzességét, ha megtenné. – Az ég felé fordította a szemét, és gótikus templomtornyot utánozva illesztette össze a kezét.

Felnevettem.

– More egy másik korból való ember – mondtam. – Ötvenhét éves; nagyapám volt a király, amikor megszületett. Az akkori viszonyok szerint gondolkodik.

– Akkor örülök, hogy te túlnőttél rajta. Az a világ *passé*.

– *Passé*. Még mindig franciául, kurtizánom! – Kinyújtottam

a kezem, hogy a karomba zárjam Anne-t.

– De hát *passé* – nevetett ő, elhúzódva. – More olyasminek fogad hűséget, ami elmúlt. Bármilyen szép is, elmúlt. És nem én öltem meg. – Izgatottnak tűnt.

A téli szalonjában voltunk, Richmondban. Ebben a helyiségben Katalin idejében bibliai jeleneteket ábrázoló faliszőnyegek függtek, és imafülkék sorakoztak. Az ablakok most csupaszok voltak, és pompás kilátást kínáltak az alant befagyott Temzére.

Emberek szórakoztak a jégen. Fiatal legények csontokat szíjaztak a lábbelijükre, és ide-oda siklottak mindenféle játékokat játszva. Mások köveket ütögettek oda-vissza botokkal. Mindegyik alak feketének tetszett; a botjaik és a lábuk rovarokhoz tették őket hasonlatossá.

– Én nem öltem meg azt a világot! – ismételte Anne. – Nem jobban, mint amennyire megölik a nyarat azok, akik ott játszanak.

– De azért szórakozol a felszínén, és ez megszentségtelenítésnek tűnik – mondtam. – Némelyek szemében.

– More és a hasonlók szemében! – Anne felém fordult, kemény volt a csillogó, fekete szempár pillantása. – Ugye nem hagyod életben azokat a rágalmazókat? – kérdezte. – Mert ha élnek, naponta a létezésükkel sértenek engem.

– Ha nem változnak meg, nem fognak életben maradni – jelentettem ki. Ez nem ígéret volt, hanem tény. Olyan tény, amely miatt bánkódtam, és imádkoztam, hogy foszoljon szét, és adjon helyet valami másnak, valami… alakíthatóbbnak.

– Helyes – mondta Anne. – Attól féltem, hogy esetleg

felkínáltatik nekik az eskü enyhített változata.

Éjjelente a szobám magányában fogalmazgattam az eskü egy olyan változatát, amely csak a parlament által elfogadott törvényekre terjedt ki, és érintetlenül hagyta a pápát meg az ő diszpenzációját. Arra gondoltam, hogy felajánlom ezt More-nak és Fishernek. De soha nem sikerült úgy megszövegeznem, hogy elégedett legyek vele. Honnan tudhat róla Anne?

– Az esküknek nincsenek változatai – jelentettem ki. Úgy tűnt, ez kielégíti Anne-t… vagy mégsem?

– Nagyon jól tudom, hogy szereted More-t! – fakadt ki ő. – És tudom, hogy miképpen, miféle módon! Természetellenes módon!

– Természetellenes? – Elképesztett a titokzatos célzás.

– „Férfiúval ne hálj úgy, mint asszonnyal hálnak; utálatosság az.” Leviták könyve, tizennyolcadik fejezet, huszonkettedik vers.

– Anne! – kiáltottam. – Ez illetlenség! És hol olvastad te az Ótestamentumot? – kérdeztem mellékesen. Annyira jól tudna latinul?

– Igaz, vagy nem igaz? – Elengedte a füle mellett a kérdésemet. – „Lefeküdtél vele” a lelked rétjein; hancúroztál és szórakoztál vele ott, kizárva mindenki mást. Sóvárogtál a helyeslése és a szeretete után, igyekeztél elnyerni és könyörögtél érte? És most, még most is, amikor dacol veled, és az arcodba vágva visszautasítja a szeretetedet, engesztelni és megbékíteni igyekszel őt! A te kedvesednek különleges eskü jár, amelyet saját kezűleg készített, szabott ki és alakított gyengéden a szerelmese – a király!

– Az ő szerelmese nem én vagyok – mondtam.

– Kár!

– Az ő szerelmese a Krisztusnak álcázott fájdalom. – És vele fog egybekelni, és a hóhér alakítja majd a pap szerepét, vélekedtem.

– Nagyon allegorikus – húzta fel az orrát Anne. – De nem tisztázza, miként szándékozol kimenteni a szeretett More-odat a veremből, amelyet ásott magának, ahogy a Biblia kifejezi.

– Csak a rendes lépcsőn lehet kimászni belőle. Az esküvel és a teljes hűséggel.

– Nem fog neki a király külön segédkezet nyújtani? Allegorikus értelemben?

– Biztosan jól ismered az allegóriákat! Eleget színpadra állítottál már, szellemtelen, negédes dolgokat, de mindegy. Te mint istennő, hódoló piperkőcök gyűrűjében! Élvezed a hízelgést, a stilizált, az álságos verseket és bókokat? Ejnye, hölgyem, én húszéves koromra kinőttem belőlük.

– Akkor már három éve király voltál. Amikor én is három éve királyné leszek, talán követem a példádat.

– Nem, most fogod követni a példámat! Közeleg a nagyböjt, és erre az időre felhagysz ezekkel a „mulatságokkal”. Megértett, asszonyom?

– Persze. – Sikerült megvetéssel leforráznia a szót.

Egyre gyakrabban fordult elő, hogy így töltöttük egymással az időt: harapósan, tele haraggal és bizalmatlansággal, miközben omladozott az egymás iránti tiszteletünk. De továbbra is kívántam őt, és sóvárogtam a jelenlétére; nem tudtam, miért. Felzaklatta a lelkemet, nem vigasztalta.

* * *

Az elkövetkező hónapok során mind nyilvánvalóbbá vált, hogy az eskü megtagadóinak bíróság elé kell állniuk. 1534 végén a parlament elfogadott egy újabb törvényt; a szupremáciára vonatkozót, amely elismert engem az angol egyház evilági fejének, és felségárulásnak minősítette, ha valaki „rosszhiszeműen megfosztani igyekszik" engem bármely jogos címemtől. A Towerban lévőknek immár ebből a szempontból is meg kellett ítéltetniük.

Fisher püspök nyugodtan viselte a börtönlétet, soha nem kért semmilyen könnyítést. A pápa megkésett támogató gesztusképpen bíborossá nevezte ki. Fisher azonban nem törődött ezzel. Öregember volt, igazából Beaufort nagyanyám nyúlványa, és az ő halála óta nem érezte jól magát a körülötte felnövekedett világban. A – némelyek által „a válásként" emlegetett – nagy ügyem kezdetétől ellenem foglalt állást. A dominikánusoknál tartott hivatalos meghallgatáson Warham elém tett egy listát, rajta az ügyemet támogató valamennyi püspök aláírásával, köztük a Fisherével.

Fisher komor méltósággal felállt, és így szólt:

– Ez nem az én kezem írása, és nem az én pecsétem. – Warham beismerte, hogy Fisher aláírását „hozzátoldották", de csak azért, mert biztos meggyőződéssel tehették. Fisher felmordult:

– Mi sem áll távolabb az igazságtól, My Lord.

Kezdetben mások is ellenem voltak – maga Warham, például. Végül azonban a papságból egyedül Fisher püspök tartott ki megingathatatlanul a meggyőződése mellett.

Végül, 1535. június 17-én bíróság elé állították felségárulás vádjával, amiért megfosztotta a királyt a címei egyikétől, tagadván, hogy az angol egyház feje volna. Fisher elismerte, hogy nem fogad el engem egyházfőnek, de igyekezett azzal tisztázni magát, hogy ezt nem „rosszhiszeműen” teszi. A verdikt azonban úgy szólt, hogy bűnös, és meg kell halnia.

London, a nottinghamshire-i Beauvale és a lincolnshire-i Axholme karthauzi kolostorainak perjeleit elővezették a Towerből, és bíróság elé állították. Velük volt három makacs szerzetes a londoni rendházból. Az utolsó alkalommal is valamennyien megtagadták az eskütételt. Mindannyian megpróbáltak arra hivatkozni, hogy szándékuk szerint a magánjellegű gondolataik és vélekedéseik soha nem voltak „rosszhiszeműek”. Ez azonban nem győzte meg a vizsgálókat. Az ítélet úgy szólt, hogy május negyedikén akasszák fel, majd elevenen vágják le őket, tépjék ki és égessék el a zsigereiket, a testük pedig nyújtassék ki és négyeltessék fel. Állítólag énekelve és örömtől sugárzó arccal vonultak a halálba, tökéletes rendíthetetlenséggel nézve egymás darabokra szaggattatását.

Nem maradt immár senki más, csak More.

More-nak bíróság elé kellett állnia, mégpedig nagyszabású és nyilvános tárgyaláson a királyság legnagyobb termében: a Westminster Hallban, ahol a koronázási lakomákat szokás tartani. More túlságosan is nagy formátumú, közismert személyiség volt, hogysem kevesebb elég lett volna.

Először is sor került számos „előkészítő” tárgyalásra, avagy vizsgálatra. Ezeket a vizsgálatokat Cromwell, Cranmer, Audley

(aki More örökébe lépett kancellárként), Brandon és Thomas Boleyn vezették. More mindegyiken kitartott a „hallgatása" mellett. Beszámolhatnék az összes bonyolult fejtegetésről, amelyhez folyamodott, de nem fogom megtenni. A dolog lényege, hogy More a védekezését (lévén ügyvéd, méghozzá okos) jogi szőrszálhasogatásra alapozta – alapvetően arra, vajon a hallgatása „rosszakaratú" volt-e, vagy sem. Nem More maga, hanem a hallgatás jogi következményei képezték a per tárgyát.

Szofisztikált jogászkodása nem hatotta meg a bíráit, és bűnösnek találták.

Miután látta, hogy a hallgatással nem megy semmire (és hogy a bírái mindenképpen átlátnak rajta), kérte, hogy tehessen nyilatkozatot. Ez a kívánsága teljesíttetett.

„Ez a vád a parlament egy olyan törvényén alapul, amely szöges ellentétben áll Isten és az Ő anyaszentegyháza törvényeivel" – mondta. Folytatásképpen kijelentette, hogy a keresztény világ egyetlen része sem hozhat törvényeket az egyháznak abban a konkrét országban való kormányzásáról, ha azok szemben állnak az összes többi ország törvényeivel. Anglia nem nyilváníthatja önmagát a többi keresztény országra kötelező törvények fölött állónak. Mi – a parlament és én – azt állítjuk, hogy megtehetjük. És ezzel az érvelés véget ért.

Megtartóztatom magamat attól, hogy teljes részletességgel leírjam More tárgyalásait és érvelését, mivel száz szónak is egy a vége. Gyötrelmes belegondolni minden egyes lépésbe, és kimondani, hol változtathatta volna meg a végkifejletet

egyetlen cselekedet, egyetlen szó. More családja eljött meglátogatni őt a Towerba, és minden tőlük telhetőt elkövettek, hogy rávegyék, írja alá az esküt, mentse magát, szabadítsa meg magát.

A Towerban More írással töltötte az idejét. Több könyve is volt, némelyiket latinul írta – a leghosszabb a *Krisztusnak az ő elfogatása előtti bánatáról, elcsigázottságáról, félelméről és imájáról* volt –, másokat pedig angolul: *Vigasztaló dialógus megpróbáltatás ellen*; *A négy utolsó dolog*. Az utóbbi témája az a négy dolog volt, amellyel egy embernek a halálos ágyán foglalkoznia kell: a halál, az ítélet napja, a purgatórium szenvedései és az örök mennyei boldogság.

More gondosan vizsgálta a halál pillanatát, és arra jutott, hogy nincs „könnyű" halál: „ugyanis ha nem haltok rosszabb halált, a legjobb esetben is az ágyatokban feküsztök, hasogató fejjel, sajgó háttal, lüktető erekkel, kalapáló szívvel, hörgő torokkal, remegő hússal, tátott szájjal, hűlő lábbal, motoszkáló ujjal, elfúló lélegzettel, miközben minden erőtök elenyészik, elhágy benneteket az élet, és közelgő halál", ami az osztályrészetek.

A towerbéli ablakából More látta, amint a syoni Richard Reynoldsot és a karthauzi szerzeteseket egy szekéren elviszik a Towerból Tyburnbe, hogy mint gonosztevőket kivégezzék őket. Állítólag sóvárogva nézte őket, majd azt mondta a leányának, Margaretnek (aki továbbra is látogatta, és könyörgött neki, hogy változtassa meg az álláspontját): „Ímé, nem látod, hogy ezek az áldott atyák oly vígan vonulnak immár a halálba, akárha vőlegény a menyegzőjére?"

Aztán önmagát ostorozta a „bűnös" életéért. Mindig is

megszállottja volt a saját bűnösségének, sőt általában a világ szomorú állapotának és céljának. Ezt írta:

Ámde ha olyannyira belefáradunk a fájdalomba és a bánatba, hogy visszás módon megpróbáljuk ezt a világot, ezt a küszködéssel és vezekléssel teli helyet örömteli nyughellyé változtatni, ha evilági mennyországot keresünk, örökre elvágjuk magunkat az igaz boldogságtól, és vezeklésbe fojtjuk magunkat, és elviselhetetlen, végeérhetetlen gyötrelmekbe is, amikor túlságosan késő bármi jót cselekedni.

More végül a sötét oldalát választotta. Amikor Chelsea-ben bezárta a kaput, útban az első kihallgatására, állítólag ezt mormogta: „Köszönöm, Istenem, végre szabad a pálya.” Hátat fordított a chelsea-i nyugalomnak, a feleségének és a családjának is, és hálát adott Istennek, hogy nem lesznek ott többé, gyötörve őt, és megakadályozva abban, hogy azzá a szerzetessé legyen, aki kezdetben volt, ifjúkorában, nováciusként a karthauziaknál. Nem vágyott viszontlátni a családját. Ez volt az, amit sem én, sem mások nem voltunk képesek felfogni nagyon hosszú ideig.

Világosan megmondta ő maga Margaretnek, amikor az eljött meglátogatni őt a Towerba. „Biztosítalak téged, hitemre, én derék leányom, ha a feleségem és ti, gyermekeim, nem lettetek volna, nem mulasztottam volna el magamat már nagyon hosszú idővel elébb egy ilyen szűk – és még szűkebb – szobába zárni.”

Most kiállta a próbát, megtagadva – noha megkésetten – ennek a világnak a hívságait, és vérrel pecsételhette meg a

fogadalmát. Egy ilyen gondolkodású ember számára kétségkívül nagy megkönnyebbülés volt ez. Nem okozott csalódást önmagának, nem árulta el önmagát egy alacsonyabb rendű életért.

A kivégzés napja 1535. július 6-ára tűzetett ki. More ezt mondta a leányának. „Számomra nagyon megfelelő és alkalmas nap ez, Szent Tamás napjának előestéje.” Az örökkévalósággal való felruházása szépen illeszkedett az egyházi naptárba, ami megnyugtatón látszott hatni rá.

Miként éreztem, amikor értesültem erről a hírről? Mint egy apa, akinek a leánya ostobán választott férjet magának, mégis eszelősen boldog? Örvendezzem vele, miközben lélekben bánkódom? Vagy használjam a hatalmamat a frigy megakadályozására?

Tudtam, hogy semmit sem tehetek, ami útját állná ennek a házasságnak. El volt ez döntve More eszmélésének ideje óta.

Mégis azt szerettem volna, ha itt marad velem, a földi világban!

Még ha megpróbáltam volna is ezt elérni, ő már válaszolt erre a saját szája íze szerint egy versben, amelyet közvetlenül az után írt, hogy Cromwell meglátogatta őt a Towerban, és megkísérelte tolmácsolni az aggódásomat és a szeretetemet.

Kecsegtetőn mosolyogsz reám, Sors,
Szebbnek téged soha nem láttalak.
Engem elbájolni többé nem fogsz
Már nem orvosolod romlásomat.
Bízom Istenben, hogy rövidesen fogad
Engem. Érkezem biztos égi révbe:
Vihart keresve, még ha nyugszol is te.

Ennyire vágyott ő mindig is arra, hogy végérvényesen megszabaduljon minden lehetséges köteléktől és emléktől, mely az evilági dolgokhoz fűzné.

LXIII

Fishert június 22-én végezték ki. A bírái ugyanazt az ítéletet szabták ki rá, mint amivel a karthauzi szerzeteseket sújtották.

– Képtelen vagyok elképzelni egy ilyen halált – mondta Anne, miután elolvasta az ítéletet.

– Ez a gonosztevők szokott büntetése – válaszoltam. – Nem tudtad, miből áll? – Minden angol gyerek szemtanúja volt kivégzéseknek. Tyburn, ahol a közrendűeket végezték ki, népszerű kirándulóhely volt. Az emberek ételt és takarókat vittek, és kényszerítették a gyermekeiket, hogy nézzék, „nehogy te is ugyanígy bűnbe essél”. Mindig úgy gondoltam, kár, hogy a pokol nem hasonlóképpen megfigyelhető.

– Nem. Soha nem néztem végig kivégzést. Nem is vágyom megtenni. – Anne zaklatott volt.

– Talán kellene. Mint királynénak, tudnod kell, mire ítéljük a gonosztevőket.

– A tüzes rész az, amit nem tudok elviselni! – mondta Anne. – A megégettetés, annak a gonosz, forró, nyaldosó, emésztő dolognak az érintése… ó, jól tudták, mit csinálnak, amikor lángokkal teli hellyé tették a poklot! Soha nem mennék oda, soha, soha…

– Akkor ne kövess el bűnt, kedvesem – mosolyogtam. Az orvosság kéznél volt. Akik nem óhajtanak pokolra szállni, pontosan tudják, mi a teendőjük, hogy elkerüljék azt a sorsot. Az egész le van írva.

– Kíméld meg Fishert! – mondta Anne. – Ne engedd, hogy a lángok érintsék. Azt senki nem érdemli meg!

– Egy aláírás egy papiroson megakadályozta volna a dolgot.

– Akkor is…

Mindvégig szándékomban állt megváltoztatni a büntetését, beérni fájdalommentes fővétellel. Anne kitörése azonban zavarba hozott. Ismét újabb oldalát mutatta meg.

– Régóta gyötör ez a félelem a tűztől? – kérdeztem tőle.

– Mindig is gyötört. Gyerekkorom óta, azóta, hogy egyszer a szobámban egy égő fadarab kipattant a kandallóból. Egy közeli zsámolyra esett. Felparázslott, aztán lelohadt. Elaludtam, ahogy néztem, és aztán hirtelen lángokra ébredtem. A rettenetes forróságra, és a tűz ördögi vigyorára: „lóvá tettelek, és most elkaplak…” – Anne megborzongott. – És a ropogás, a perzselés…

– Nyugodj meg. Fishernek nem kell ezzel szembenéznie – ígértem meg neki.

Valóban, Fishert egy takaros vérpadra vezették ki a Tower Hillre, közvetlenül a Tower fala elé. Mindig is aszketikus, komor férfiú volt, de a Towerban töltött tizennégy hónap „halálfejjé” tette, ahogy a szemtanúk leírták. Nyugodtan ment a halálba, és ragaszkodott hozzá, hogy a legjobb ingét vegye fel, mivel az lesz a ruhadarab, amelyben belép majd a Paradicsomba.

És ezzel kész kellett volna, hogy legyen a dolog. De ez csak a kezdete volt egy sor különböző kihívásnak, amely az

uralmamat érte.

Fisher levágott fejét a szokásnak megfelelően leforrázták, és feltűzték a London Bridge-re. A nyár derekán nagy volt a hőség, meg sem rezdült a levegő; a Temze felől undorító bűz áradt, mely lanyhán ide-oda szállingózott. Fisher fejének (a bíborosi kalapja nélkül – az túlságosan is hátborzongató lett volna) rémisztővé kellett volna rothadnia. Ámde nem így történt. Ehelyett ragyogni látszott, és minden nap életszerűbbé vált. Emberek kezdtek összeverődni a hídon, hogy tisztelettel adózzanak neki, hogy elmondják neki a gondjaikat…

Hogy a közbenjárását kérjék.

Fisher úton volt a szentté válás felé.

Megparancsoltam, hogy vessenek ennek véget. Éjjel a szolgáim levették a fejet, és bedobták a folyóba.

* * *

Fisher megállíttatott a szentté váláshoz vezető út elején. Az időjárás és a hangulat azonban továbbra is ocsmány volt. Dögletes kipárolgások támadtak, megfertőzve az egész lakosságot. A legjobb lesz elintézni most már More-t, és azzal lezárni az egész ügyet. Ha ez megvan, mehetek országjáró körútra, kilovagolhatok az emberek közé, beszélhetek velük, megnyugtathatom őket. Szükségük van rám.

Boldogtalan tompultság uralkodott el az udvarban, mint azokban a tündérmesékben, amelyekben egy boszorkány mindenkire varázst bocsát. Anne kiváltképpen érintettnek tűnt; hol ideges volt, hol apátiába zuhant. Mások úgy jártak-

keltek, akárha elszállt vagy fogságba esett volna az agyuk.

Aztán Anne közölte velem a hírét, amely megtörte a rajtam ülő varázst.

– Várandós vagyok. – Varázslatos szavak. Szavak, amelyek cselekvésre sarkalltak.

– Dicsértessék az Isten! – kiáltottam. Minden rendben lesz: a jelen gondjai és undok felfordulásai közepette, amelyek eredeti céljáról majdhogynem megfeledkeztem, egy herceg érkezése volt esedékes.

Magamhoz szorítottam Anne-t, éreztem a csupa selyemből való ruhája alatt a karcsú, hajlékony testét.

– Dicsértessék az Isten.

More kivégzésének napja július 6-ára, két héttel a Fisheré utánra tűzetett ki. Megengedtem a leányának, Margaretnek, hogy végignézze a tulajdonképpeni kivégzést. More ráhagyta a lószőr ingét (igen, a fogsága során mindvégig viselte), és úgy hírlik, hogy a család mindmáig ereklyeként őrzi. A feleségének nem üzent semmit.

Fojtogató, nyári nap volt; nem galambszelídségű és üde, mint olykor lenni szokott, hanem lehangoló és nyomasztó. Várakozó, rosszindulatú fülledtség ülte meg a levegőt.

Anne a reá jellemző arcátlansággal megpróbált csúfot űzni a dologból egy „Gyula pápás” mulatságot rendezve a lakosztályában. Számos táblát festetett a játékhoz, mely 1529 nyarán született, és Gyula pápát (aki 1503-ban az első diszpenzációmat adta) az Intrika, a Házasság, a Háború és a Válás állomásain jelenítette meg. Asztalokat állíttatott fel, amelyeknél játszmákban mérkőztek meg a játékosok,

eldöntendő, kik csapjanak össze a mesterasztalnál a nagydíjért. Úgy volt, hogy a „torna” délelőtt, mindjárt a nyári tízórai után kezdődik, és egy nagymester kiemelkedéséig tart.

A királyné lakosztályának valamennyi ablaka nyitva volt, és a különböző helyeken álló szolgálók legyezőkkel csináltak mesterséges huzatot. Rózsaszirmokból készült illatosító szolgáltatta az üdeséget, amelynek az odakinti bűzös levegő híján volt. Mivel Greenwichben voltunk, élvezhettünk némi enyhe légmozgást, a tenger irányából érkező szellő formájában. A többi palotában kétségkívül rosszabb volt.

Az egész udvar összegyűlt Anne „tornájára”, az Államtanács tagjaitól az udvarhölgyekig. Ott volt Crum is, úgy tűnt, türelmetlenül várja a játékot, ott voltak a Seymour fivérek, Eduárd és Tom, miután visszatértek Párizsból egy eredménytelen diplomáciai küldetésből; Norfolk, Anne nagybátyja és… mint mondtam, mindenki.

Anne majdnem olyan sárgának látszott a fojtogató hőségben és az adott állapotában, mint a ruhája; ide-oda libbent, a játék és a tornája szabályait magyarázgatva mindenkinek. Csengettyűszó hallatszott, és kezdetét vették a játszmák. Én Thomas Audleyval, Richard Riche-csel, a koronaügyésszel ültem egy asztalnál, valamint Jane Seymourrel, Eduárd és Tom húgával, akit korábban nem láttam.

Olyanok voltak mind, mint a bársony: Audley igen engedékeny és óvatos, Riche igen csiszolt és megnyerő; Seymour kisasszony igen szelíd és nyájas. A szerepüknek megfelelően játszottak, minek folytán könnyűszerrel megnyertem a játékot, lévén az egyetlen, akinek merészen és rámenősen kellett játszania.

Gyula pápa. Okos játék volt ez, de egyszerűbb időkbe való. Az igazság az volt, hogy Gyula pápa meghalt, és három pápa is volt azóta. Szintén meghalt azóta Kelemen pápa, aki az ellenségem (vagy a barátom?) volt, bizonyos, hogy siralmasabb ellenségem soha nem lehetett volna. Őt egy sokkal konokabb úriember, Alessandro Farnese követte, III. Pál néven. Az a hír járta, hogy Pálnak szándékában áll megvalósítani, amivel Kelemen csak fenyegetőzött: szent háborút indítani ellenem. A római katolikus egyház végre offenzívában volt, miután összeszedte az erejét a Martin Luther kezdeti sikerei által okozott döbbenetét követően. Gyula pápát könnyű volt megérteni és manipulálni; jól illett egy társasjátékhoz.

Bizonytalan csalódottságot éreztem, amikor a játék véget ért, bár a végén éppen erőszakosan licitáltam. Jól éreztem magamat a partnereimmel, kiváltképp Seymour kisasszonnyal, és tetszett, ahogy a lapjait tartja, és ahogy tologatja a zsetonját az asztalon. Nem tudom megmagyarázni, miért bizonyulnak egy elegáns nő kéz- és karmozdulatai oly megejtőnek, mintha valamiféle ceremóniát, egy táncot szemlélne az ember.

Megszólalt a csengő; asztalokat kellett cserélnünk. Láttam, amint odakint a folyó fölé emelkedő hőhullámok tükröződnek az ablakon bejövő fényben.

Dél volt. Most vezették ki More-t.

A vérpadhoz haladván a Tower kapitányához fordult: „Kérem, hadnagy uram, kísérjen fel szépen a vesztőhelyemre, a lejövetelemről már magam gondoskodom.”

– Most már vannak pontjaik a játékosoknak – magyarázta Anne. – Megtarthatják őket, csak a hibák fognak levonódni az összpontszámból…

A tönkre helyezte a fejét, és tréfálkozott a hóhérral. A Towerban nem borotválkozott, hanem hosszú szakállt növesztett. Szépen lesimította, és arra kérte a bakót, azt ne vágja le, mivel az „nem követett el semmiféle felségárulást”.

Játszottunk egy második kört. Olyanok voltak az asztalomnál, akik már nyertek – Cromwell, Norfolk és Eduárd Seymour. Ez nehezebb menet volt. Az ellenfeleim nem fogták vissza magukat, és egész idő alatt megvolt fejben a stratégiájuk, nemcsak egy-két leosztásig, hanem előre, az esetleges helyzetekre vonatkozóan is.

Fojtogatóvá vált a levegő. Verejték gyűlt össze a nyakamban, elintézve a szép vászongalléromat.

Azt mondtam More-nak, „ne használjon sok szót” Legjobb a rövidség. Még egyszer utoljára a Tower Hillen összegyűltekre nézett, arra kérte őket, imádkozzanak, és legyenek szemtanúi, hogy a katolikus anyaszentegyházba vetett hitében és hitéért szenvedi el a halált.

– Nem vette észre ezt az Intrika pontot, felség – mondta Cromwell. – Most elveszíti ezt a kört.

– Óvatlan voltam – ismertem el.

More a hóhérja felé fordult, aki elbátortalanodott. Így szól a bakóhoz: „Szedje össze magát, ember, és ne féljen

teljesíteni a kötelességét. Az én nyakam nagyon rövid. Ezért ügyeljen rá, hogy ne üssön mellé, nehogy elveszítse a becsületét”. Egy elhibázott csapás a pallossal kínszenvedést és megalázást jelentett.

– Nekem van itt egy lapom talonban – mondta Seymour. – Egész idő alatt tartogattam.

– Csaló gazfickó – mosolyodott el Norfolk. – Mindig csak gondolkodik, soha nem fedi fel a lapjait.

– Nekem kettő van – mondtam. – Az egyik azért, hogy kiüssem a kegyelmedét. – Lelöktem a tábláról a házasságos zsetonját.

– Fogadnia kellene, felség – mondta Cromwell.

– Nincsen nálam pénz, amivel megtehetném – válaszoltam. – És az embernek mindig helyt kell állnia az adósságaiért.

– Felséged tudja, hol szerezze meg, amit keres – felelte Cromwell. – Kopogtassatok, és ajtó kinyittatik nektek.

Nem ültek jól az álságos Szentírás-idézetei azon a bűzös, júliusi napon.

A király jó szolgájaként halok meg, de Isten az első.

Eldördült a Tower ágyúja, a hangja átszállt a vízen, behallatszott a nyitott ablakon a játszószobánkba.

More halott volt. A feje levágatott.

– Felséged lép. – A másik három, aki az asztalnál ült, udvariasan várt.

Megtettem a lépésemet. Több körrel korábban tudtam, mi lesz az. Egész idő alatt Anne-t néztem, ahogy járkál az asztalok között, felügyelve az ocsmány, halálos kártyapartiját.

Ocsmány volt a játék, és ocsmány volt ő is, és hasonlóképpen ocsmány volt az iránti érzett szertelen vágyam.

Úgy bűzlött az egész, mint a szennyezett, júliusi Temze az ablakokon túl. Nem volt benne semmi szép.

Fulladozva hátralöktem a székemet, és távoztam a játszószobából.

LXIV

Egy hatalmas kristálypalotában ültem – vagy talán jégből volt. Nem tudtam megállapítani, mert képtelen voltam megérinteni az oszlopokat vagy a falakat. Jégcsapok módjára ragyogtak és csillogtak. De nyoma sem volt csöpögésnek, és nem fáztam.

Tárgyaltam valakivel, csak éppen ez az ő palotája volt, nem az enyém. Szerettem volna, ha a szolgálatomba áll, vagy a tanácsadóm lesz. Mégis olybá tűnt, hogy ő az, aki meghatározza a szabályokat és feltételeket. Szokatlanul világos beszédű és higgadt volt. Bosszankodtam, mert tudtam, hogy végül is nem fogom megszerezni. Szerettem volna, ha megmutatja a képességeit, de úgy látszott, nem érez erre késztetést. Igaz vajon, amit beszélnek róla? Látni szeretném, mielőtt sajnálni kezdeném, hogy nem kapom meg… vagy, hogy nem én magam szolgálom őt.

Kérdeztem. Nevetett (önelégült, undok nevetéssel), és intett a kesztyűs kezével. A falak megrepedtek, és vízzé váltak, mely felfelé bugyborékolt a szék körül, amelyen ültem. Elsodródtam, pörögve, kétségbeesetten kapaszkodtam a kezemmel a szék karfájába, a lábammal a keresztrúdjába, lesodródtam egy sötét vízesésen…

Felébredtem. Akárha özönvíz áradt volna körülöttem. Az ablakokat eső verte, és csörgedezést hallottam. Valahol utat talált magának a víz, beszivárgott egy kicsiny repedésen a

kövek között, vagy egy meglazult habarcsdarabon keresztül.

Kitisztult az elmém. Eső. Ma éjjel nem eshetne. Lehetetlen. Az ég teljesen tiszta volt napnyugtakor. A felázott földek pihenőt kaptak. A termés magához tér, és rendes aratás lesz. A tiszta égbolt ezzel az ígérettel kecsegtetett.

A felhőszakadás, amely még az alvó elmémbe is behatolt, tovább áztatta odakint a máris vizenyős földet.

Nem állt el az eső azóta, hogy More meghalt, mondogatták az egyszerű emberek. Július hatodikán este esni kezdett, és megállás nélkül esett az azóta eltelt hat hét során. A zöldségek már megfulladtak, szétrothadtak. A vitathatatlanul legfontosabb gabona – zab, árpa, búza – egyelőre még megmenthető volt. Ámde ha elvész!

Az ördög vinné ezt az esőt! Kiugrottam az ágyamból, és az ablakhoz léptem. Nem szelíd, csendes eső volt. Komisz, kemény csapásokkal verte a víz az üveget.

Henry Norris összerezzent a priccsén, és a másik oldalára fordult. Immár nem az ágyam végénél aludt, mivel az túlságosan közel volt a külső, átázott, penészesedésnek indult falhoz. Ehelyett az egyik belső falhoz költözött.

Eső mosta More fejét, amely megfeketedett a Tower Bridge-re tűzötten (úgy hallottam). Legalább nem vált tisztelet és babona tárgyává, mint a Fisheré. Én magam nem néztem meg, és nem is állt szándékomban.

Émelyített, viszolyogtatott az egész ügy. Csak legyen vége ennek a nyárnak, folytatódjék az év körforgása, hogy ne váljon az időjárás összes (teljesen normális) viszontagsága „ómenné” vagy „ítéletté”. Jövő ilyenkorra lesz egy trónörökös; megszületik Anne fia. Akkor majd meglátjuk, mennyire

emlékeznek More-ra – semennyire! Állhatatlan, felszínes teremtmények az emberek. Anne fia azonmód megitatja őket a *Léthé*{7} vizével, azonmód elfeledteti velük More, Fisher, az eskük témáját.

Az egyik dolog eltörli a másikat – nem így van? Nem létezhet nyereség, ha nem fizetünk. És én ezekkel a dolgokkal fizettem Anne-ért.

Az eső rám sziszegett.

Próbálkozz csak, mondtam neki. *Próbálkozz, ahogy csak tudsz, akkor is én fogok felülkerekedni.*

* * *

Nagyon hiányzott, hogy nyári országjáró körutat tegyek, hogy megnyugtassam az embereket, és olvassak a gondolataikban. Azonban a terhessége miatt nem mertem megkockáztatni, hogy Anne utazzon, ezúttal még egy hintó viszonylagos kényelmében sem; és jómagam vele akartam maradni, vigyázva rá, és gondját viselve.

Nehéz volt vele e terhesség alatt, nemigen lehetett a kedvére tenni. Ki-kitalált dolgokat, amelyek egyike az volt, hogy amíg Katalin és Mária él, ő nem lesz képes élő fiút szülni. Zenére volt szüksége, hogy megnyugtassa, és ezért Mark Smeatont elő kellett léptetni a személyi muzsikusává, tudniillik csakis az ő lantjátéka „űzte el a démonokat". Szórakozások kellettek neki, hogy mulattassák, és ezért az udvarba hoztam az oxfordi színészeket, írattam és előadattam velük valami „különös történetet letűnt időkről" a királyné mulattatására.

Meg is tették, írtak egy történetet dr. Faustusról, és igen grandiózusan adták elő, pirosra színezett füsttel és démonokkal, akik lerángatják az elkárhozott Faustust a pokolba. Anne tetszéssel fogadta a dolgot, és élénk érdeklődést mutatott a piros füst és az ördög hirtelen megjelenései iránt, mivel hasonlóval próbálkozott ő is a „Wolsey bíboros pokolra szállásában”. A pokol mindig is érdekelte az embereket művészi szempontból.

Anne korántsem úgy viselkedett, ahogyan egy viselős asszonytól vártam volna; nem adta jelét a boldogságnak, az elégedettségnek, az útban lévő gyermek iránti érdeklődésnek. Nyughatatlan volt, és önmagával foglalkozott, lázasan csillogó szemekkel. De ez mit sem számított, feltéve, hogy a gyermek egészségesnek születik. Anne-hez fogható nő egy sem akadt a világon; a terhessége éppoly egyedi és meghökkentő volt, mint ő maga.

Az átkozott eső végig esett a nyár hátralévő részében. Voltak időnként szép napok, akárha incselkedni akarnának velünk, mint egy gyönyörű nő, aki nem szándékozik odaadni magát, de folytatja a kecsegtetést. Az első gabonatermés tönkrement, és a felázott földbe lehetetlen volt másodszor vetni. A tél a legjobb esetben nehézségeket, a legrosszabban éhínséget ígért.

Az emberek egyre gyakrabban látogattak el kegyhelyekre, könyörögve Miasszonyunkhoz, Becket Tamáshoz és az összes szentekhez, hogy hallgassák meg őket. A kolostorok szép hasznot húztak mindebből, amire Crum soha nem mulasztott el emlékeztetni engem. Engedélyeztem neki felügyelők

kinevezését, hogy feljegyzéseket állítsanak össze az egész angliai egyház vagyonáról és birtokairól, és összegezzék ezeket egy *Valor Ecclesiasticus*ban. Buzgón rajzottak szét az országban, hogy begyűjtsék az adatokat.

Crumnak tetszett, hogy országszerte ömlenek az adományok a búcsújáróhelyek ládáiba. Magam ezt nyugtalanítónak találtam. More feje eltűnt a London Bridge-ről. Ki vitte el, és miért? Vajon neki is létesítenek egy búcsújáróhelyet?

Nem volt senki, akivel megoszthattam volna ezeket az aggodalmakat. Crum nem olyan ember volt, aki az aggodalmakat tolerálta volna, akár önmagától, akár másoktól. Csakis a helyzet realitásairól volt hajlandó beszélni. Cranmernek, aki sok tekintetben olyan közel állt hozzá, mint én, annyira sok aggodalma volt, hogy nem akartam szaporítani őket.

Ami Anne-t illeti, ő teljesen elszigetelte magát abban az udvari világban, ahol ekkortájt múlatta az idejét. Ami a lakosztálya ajtaján túl történt, a legcsekélyebb érdekességgel sem bírt a királyné számára. Mivel a kedélyállapota a feszült nyugtalanság és a melankólia között ingadozott, hagytam, hogy tegye, ami jólesik neki. Bármit, ami hozzásegíti, hogy boldog legyen, és biztonságosan kihordja a terhességét. Kivéve a táncot, ami túlságosan is megmozgatja. Megtiltottam, hogy táncoljon.

Így aztán döbbent hitetlenkedéssel szembesültem vele, hogy egy este, későn, igen féktelenül táncol, miután állítólag

nyugovóra tért. Együtt vacsoráztunk, csendesen, mivel augusztusban elengedtem az összes udvaroncot, aki haza kívánt látogatni. A nyári vadászidényben az udvar mindig is zárva volt, én pedig rendszerint az országjáráson vettem részt. Anne maga körül tartotta a kíséretéhez tartozó férfiakat, a nőket azonban elengedte. Miközben ettünk, hallottam, amint a szomszéd szobában Mark Smeaton szomorú szerelmes dalokat játszik; a tulajdonképpeni dallamokat elfojtotta a szűnni nem akaró eső.

Anne csak turkálta az ételt, mígnem önkéntelenül figyelmeztettem, hogy gondoljon a gyermekre, akit táplálnia kell. Mennyire gyűlölte a dorgálásokat! De nem tudtam megállni. Éheztetni próbálja a fiamat?

– Eszem én, eszem! – bizonygatta. – Eszem rendesen…

– Nem úgy nézel ki. Soványabb vagy, mint valaha. Hány hónap múlva esedékes a gyermek jövetele?

– Öt.

Visszagondoltam, hogyan nézett ki Anne áprilisban, Erzsébet születése előtt. Az közvetlenül a húsvéti fiaskó után volt. Akkor kitömte a szoknyáját…

– Igen, a töméseket május elseje előtt tettem be.

Olvasott a gondolataimban. Elképedtem, és inkább erre reagáltam, semmint arra, amit mondott.

– De a második nem ugyanolyan, mint az első – folytatta. – Minden egyes gyerek más és más… a testem is más. – Hirtelen enni kezdett. – Mindazonáltal táplálnom kell. Igen, hogy gyarapodjék.

– Szokatlanul kicsi? – Egy újabb aggódnivaló a többi mellé. – Mit mond az orvosod?

– Dr. Beechey? – Anne vállat vont. – Ó, ő nem aggódik…

Vacsora után Anne jó éjszakát kívánt nekem, mondván, fáradt, és szeretne korán lefeküdni. Minden rendben is lett volna, de hogy segítsek neki elaludni, vinni akartam neki aludttejet, amit magam készítettem. Így hát egy órával később visszatértem a lakosztályába, és azzal szembesültem, hogy szilaj táncmulatság zajlott odabent. Anne akrobatikusan ugrándozott; férfiak adták kézről kézre, köztük a fivére. Csak egy farok hiányzott, hogy teljesen majomra emlékeztessen. A férfiak ugráltak, tapsoltak, csapkodtak, hajlongtak; fantasztikus kalpagokat viseltek, és kasztanyettákat csattogtattak. Szilaj, lüktető, ütemes volt a zene. A csörgődobok, a sarokcsattogtatás és a kasztanyetták elnyomták az ajtónyitás hangját. Senki nem vett észre engem – két teljes percig. Aztán az átellenben szökellő George Boleyn meglátott. És olyan hirtelen torpant meg, hogy a nyomában haladó Francis Weston nekiütközött.

– Felség! – kiáltotta George, lekapva a tollas fövegét. A zene elhalt. Anne mindazonáltal dacosan tovább pörgött-forgott, örökkévalóságnak tetsző ideig a mélységes csendben, miközben minden tekintet rajta függött, mígnem hirtelen a lábamhoz vetette magát, teljes hosszában padlóra.

Aztán felfelé fordította az arcát.

– Spanyolországot utánozzuk – mondta. – És a valenciai spanyol táncokat. – Jóváhagyást várt. Nem kapta meg tőlem.

– Menjenek – mondtam a férfiaknak. – Mind. Most rögtön.

Anne kezdett feltápászkodni, de a fejére tettem a kezemet, és megakadályoztam, hogy felálljon. Kénytelen volt így maradni, amíg ki nem sorjázott a szobából valamennyi

cinkosa. Amikor az utolsó is távozott, elvettem a kezemet.

– Miért? – kérdeztem.

Azzal a ruganyos mozdulattal kelt fel, amellyel egykor olyannyira elbűvölt, és a régi módon vetette hátra a haját.

– A császári követ éppen most hozott nekem egy Jerezből való ajándékot… egy italt. – Az asztalán nyugvó hordócskára mutatott. – A férfiak megkóstolták, és a fejükbe szállt. – Felnevetett. – Erősebb még a vörösbornál is – mondta. – Veszedelmes.

Az ügyes hazugságai. Mindig az ügyes hazugságok. Önkéntelenül csodáltam őket, ahogyan csodáltam a tökéletességet minden művészetben.

– Miért hazudtál a gyerekről? – Hiszen nem várandós, ezt tudtam immár. Nem is volt.

– Mert te annyira akartad. – Okos asszony; semmi tagadás, amihez egy kevésbé ravasz színlelő folyamodott volna. Ismerd be elegánsan, aztán tégy úgy, mintha a hazugság *oka* valami tetszetős, szeretetre méltó dolog lenne. – Nagyon szerettelek volna megajándékozni téged egy fiúval. Talán úgy hittem, hogy ha azt mondom, várandós vagyok, igaz lehet, valóra válhat…

Kiváló. Hamisságból erény.

– Elmehettem volna országjárásra, de magad mellett tartottál. Ha valamikor, most szükséges lett volna országszerte megmutatnom magam. Itt tartottál, egy hazugságért. Becsaptál nyilvánosan, és becsaptál bizalmasan. Miközben odakint esett, az emberek ellenségesen mormogtak rólam, és az adott körülmények között csak lázadás és felségárulás termett, te az udvaroncaiddal táncoltál.

Elhátráltam tőle. Nem akartam hozzáérni.

– Hazugságok. Nem állsz másból, csak hazugságokból. Semmi nem igaz benned. Nem, ne érj hozzám! – Felém nyújtotta a kezét. Szó szerint megborzongtam a közelségétől.

– Kérlek… – kiáltotta, esdeklőn nyújtva a karját.

– Undorító vagy – mondtam, és a gonosz jelenlétét éreztem. Elsöprő erejű volt az érzés, és olyan viszolygás töltött el, hogy csak a menekülésre tudtam gondolni. A jelenlét nem csak gonosz volt, hanem haragos és erőteljes is.

Anne hátravetette a fejét, és felnevetett, farkast idéző torokhangon.

Megfordultam, és gyorsan otthagytam, még mielőtt nekem ugorhatott és… nem is tudom, mit tehetett volna.

Ahogy áthaladtam a legkülső szobáján, arra lettem figyelmes, hogy a jellegzetes öltözetet viselő testőrei vigyázzállásba vágják magukat a jókora, duplaszárnyú ajtó két oldalán, amely a kvártélyát a palota többi részétől elválasztotta. Közönyös, tagbaszakadt fickók voltak, az alabárdjukat markolva, üres tekintettel meredtek maguk elé. Egy pillanatig eltűnődtem, vajon a királynéjuk elvarázsolta-e őket, ha megparancsolnám nekik, hogy kötözzék meg őt, nekem engedelmeskednének, vagy az úrnőjüknek… Azok az üres, érzelemmentes szemek… nem, ez csak képzelődés, nem egyéb.

A saját lakosztályomba érve gyorsan a legbelső szobámba mentem, amely mindenki számára tilalmas volt. Itt mindig menedékre leltem. Ezen az éjszakán olyan szűknek és nyomasztónak éreztem, mint egy koporsót. Nem úgy sejlett, mintha épphogy megmenekültem volna valamitől, hanem

inkább mintha a csapdájába estem volna.

A fülemben még mindig ott csengett Anne rút nevetése, és ismételten végigfutott rajtam az erőteljes viszolygás, megremegtetve a zsigereimet. Egyszeriben ismerős lett az érzés; sokszor megtapasztaltam már korábban. Régóta, követelőzőn próbált figyelmeztetni.

Azóta jelen volt, hogy meghallottam Anne nevét, azon a franciaországi éjszakán – a fekete-fehér jelenés a sötét síkon, a névtelen rettenet és rosszindulat érzete körülöttem… Ha megnevezünk valamit, azzal életre hívjuk, megidézünk egy jelenlétet.

Éreztem a kertben, amikor első ízben Heverben járván megpillantottam őt a füzeknél, és szemtől szembe kerültünk egymással. Borzongató érzés lúdbőrözte a karomat és a nyakamat, zavarón, és futólag természetfeletti dolgokra gondoltam, és megmagyarázhatatlan félelmet éreztem.

Viszolygást, a gonosz jelenlétében.

Ez volt a gonosz ismertetőjele: figyelmeztetés, hogy a dolgok nem azok, aminek látszanak, hogy valami rosszindulatúval és ártalmassal létesült kapcsolat. Az egészséges embereket ez menekülésre készteti, mivel veszélyes a jelenlétében tartózkodni. Oltalmazó kegyelem ez, amelyben Isten részesít bennünket: éppúgy, ahogyan undorító ízűvé teszi a romlott húst, ahogyan undorító „kisugárzásúvá” teszi a romlott embereket, noha más érzékek, kiváltképp a látás számára talán tetszetősnek tűnnek.

Nem én voltam az egyetlen, aki érzékelte. Az embereket mind taszította Anne. Most az, hogy a mogorva tömeg nem volt hajlandó éljenezni őt a koronázásán, hogy asszonyok hada

támadt rá a csónakházban, hogy vidéki emberek feléje köptek, amint ellovagolt, hogy még a saját nagybátyja, Norfolk is „a Nagy Szajhaként” emlegette… mindez az igazságot mutatta. Az igazságot, amelyre én oly vak voltam.

De hát a gonosz természetéhez tartozik, hogy összezavar bennünket; ez egyike a fegyvereinek.

Lezökkentem egy ablakmélyedésben egy padra, csak hogy azonnal felugorjak. A tölgyfadeszkán, cikornyás, szőlőindákat és faágakat ábrázoló faragványok a H és az A – Henrik és Anne – kezdőbetűket fogták közre. A szerelemtől tébolyultan tucatszám rendeltem dolgokat, amelyekbe ezek a betűk voltak faragva. Ott voltak immár mindenütt – a lakosztályom legbelső szobájától a cambridge-i kápolna gigantikus karzatrácsáig. H.–A.-k pöffeszkedtek szerte egész Angliában.

A viszolygás a gonosz egyik tanújele. De a legelső, a *sine qua non*, a hazugság. A hazugságok úgy áradnak a gonoszból, ahogyan a hő sugárzik egy tűzből. A „Hazugságok Atyja”, a Sátán legrégebbi és legtalálóbb neve. Ő örömét leli a hazugságokban, művésze a hazugságoknak, a legkifinomultabb, legszövevényesebb hazugságokat építi fel, és csodájára jár a keze munkájának. Hazudik még akkor is, amikor az igazság talán jobban szolgálná, mert önmagukért tartja becsben a hazugságokat. A hazugságok becsben tartása azt jelenti, hogy gyakorta elárulja így a jelenlétét.

Hazudik a hazugság kedvéért, még akkor is, amikor az igazság talán célravezetőbb volna.

Mi célja volt Anne-nek azzal, hogy hazudott a terhességét illetően? Óhatatlan volt, hogy kiderüljön az igazság, hiszen néhány hétnél tovább nem lehetett eltitkolni. Nem használt,

hanem ártott az ügyének.

Álcázás, titkolózás, rejtőzködés – mind a hazugság vizezett változatai. Anne és az ő maszkjai, az alakoskodásai…

Milyen egyéb jelek voltak? Zavart, nagy-nagy zavart éreztem, és kétségbeesés tört rám, alig tudtam gondolkozni, vagy rendbe szedni a gondolataimat; olyan volt, akárha egy bot sarat kavart volna fel az agyam fenekéről, elfelhősítve az összes gondolatomat. Nagy akarással küzdöttem ellene. Egyéb jelek…?

Büszkeség. A Sátán büszkesége, a hatalom- és hódításvágya. Anne „meghódította” az embereket. Azok a foglyul ejtett emberek ezen az estén a szobájában, akárha önkívületben táncoltak volna… nem, nem embereket; férfiakat hódított meg; nőknek nem vette hasznát, sem azok neki. Szó szerint a rabságában tartotta ezeket a férfiteremtményeket… ahogyan velem tette, *velem* tette…

Úgy viselkedtem, mint aki varázs alatt van, a legrégebbi híveim és a legerősebb meggyőződéseim ellen fordultam. A hajdani barátaim – a pápa, Wolsey, Warham, More, maguk az emberek – az ellenségeimmé lettek. Elszakíttattam a saját családomtól, elzárattam a leányomtól, kiközösített az egyház.

Elkárhozott voltam. És teljesen az Anne iránti szerelmem miatt.

Levágattam More fejét… Anne-ért. Szerzeteseket kínoztattam meg és végeztettem ki… Anne-ért. Egy olyan szolgát alkalmaztam, Cromwellt aki személy szerint időnként rosszindulatúnak tűnt, és aki a kolostorok teljes lerombolását szorgalmazta. Valami mindmostanáig nem engedett bennem a gonosz javaslatainak. De nem teljesen; utat nyitottam a

„megbízottainak” és „leltározóinak”, akik még ez idő szerint is a kolostori birtokokat látogatták…

A Sátán célja a pusztítás. Rajtam keresztül Anne sokat pusztított.

A Sátán gyilkos. Jézus megmondta. *Kezdettől fogva gyilkos volt.*

Anne kezdettől fogva átkozta Wolseyt, és ő kiesett a hatalomból, és titokzatosan halt meg. Én méregre gondoltam, de úgy, hogy önkezűleg tette.

Milyen vak voltam!

Warham hirtelen halt meg, éppen amikor Anne-nek kapóra jött a halála.

Percy, aki az apja és Wolsey kényszerének engedve elhagyta Anne-t, képtelen volt helytállni férjként, és most ismeretlen, emésztő betegségben haldoklik.

Mária húgom nyíltan kritizálta az Anne iránti szenvedélyemet, Katalint támogatta, és nem volt hajlandó eljönni Anne koronázására. Mária titokzatosan „megbetegedett”, legyengült, és meghalt harmincöt évesen.

Valaki megpróbálta megmérgezni Fisher püspököt egy vacsorán az otthonában. Két szolga meghalt, de Fisher, noha rosszul lett, életben maradt. Életben maradt, hogy annál biztosabban pusztíttassék el általam, amiért leleplezte a hazugságokat, a hamisított aláírást… *Engedelmével, My Lord, mi sem áll távolabb a valóságtól.*

Összerándult a gyomrom. Én magam is rosszul voltam – mint akit megmérgeztek. Lehetséges volna?

Igen, rám is lesújtott. A titokzatos lábfekély, amely mintha a semmiből jött volna, eltűnt abban a pillanatban, mihelyt

teljesítettem Anne kívánságát – megaláztam Máriát, Erzsébet hercegnő szolgálatára rendeltem, az otthonát pedig átadtam Anne becses fivérének, George-nak… az ő kreatúrájának.

Az impotenciám… vajon az ő átka okozta, vagy egyszerűen csak a testem természetes viszolygása attól, hogy egyesüljön az övével, még ha nem is tudtam, miért? De ő felülkerekedett rajta, megszüntette, hogy még szorosabban magához kössön.

Haldokolni kezdtem, mind testben, mind pedig, bizonyosan, lélekben. Akárcsak Fisher, nem voltam könnyű áldozat, de a hanyatlásom megkezdődött. Anne karcsú kis keze vezérelt engem a lejtőre, amely a sírba vezetett.

A keze!

Heves rosszullét tört rám; öklendezni kezdtem, és az éjjeliszekrényemen lévő tálba köptem a számba gyűlt hányadékot.

Anne hatodik ujja.

Hat ujj volt a bal kezén; egy karomszerű nyúlvány állt ki a kisujjából. Hosszú ujjú ruhákat hordott, hogy palástolja, és megmagyarázhatatlanul ügyesen takargatta. Csak egyszer-kétszer pillantottam meg; és olyan volt a varázsereje, és ennek folyományaképpen az én vakságom és zavarodottságom a jelenlétében, hogy láttam, de nem vettem észre.

Egy boszorkányjegy.

Ismét hánytam, zöld epét okádtam, amely bepettyezte a tál oldalát, csúfondárosan utánozva a rajta lévő smaragdokat.

Tudott olvasni a gondolataimban. Még most is tudta, mit gondolok. Eszembe jutott, hogy tudott a More-nak szánt helyettesítő esküről, amit soha nem vetettem papírra.

Nem. Ennyire nem erős a hatalma, nem hatolhat be még ide

is. Biztonságban vagyok, amíg nem vagyok ténylegesen a közelségében.

Ámde a zavarodottság, a dübörgés a fejemben nem szűnt. Távolról is képes volt felkavarni, összezavarni a gondolataimat, de ellenőrizni vagy olvasni nem tudta őket.

Meg kell fékezni. Parancsot adok a lakosztálya őrzésére. És aztán elmegyek, messze, vidékre, ahol szabadon szárnyalhatnak, és ismét megtisztulhatnak a gondolataim, erőre kaphatok, és kitervelhetem, hogy mit tegyek.

Parancsokat fogok adni. Reggel. Amikor felvirrad.

LXV

Örökre elveszettnek hitt buzgalommal vártam azt a virradatot. A gyermekkoromhoz tartozott, ahhoz az időhöz, amikor a sötétség ellenség volt, és csak a fény volt barátságos. A nappali holdat a gyerekek holdjának nevezték, mert jobban szerettük világosban látni…

Eljött, és megkönnyebbülést hozott számomra a hajnal. A világosban az Anne-nel kapcsolatos látomásaim nem tűntek képtelenségnek, ahogy másnap reggel lenni szokott. Hanem még nyilvánvalóbbnak, még bizonyosabbnak tűntek.

Anne boszorkány. Gonoszság fertőzte, gonoszságot cselekedett, gonoszságot táplált, és a saját, evilági előmenetele szolgálatába állította.

Az elmúlt éjszaka az övé volt. Ez a reggel az enyém. És mielőtt ismét leszáll az este, messze kell járnom.

Nem vadásztam egy éve. A szarvas- és őzidény, a kedvenc vadjaim szezonja akkor kezdődött, amikor a „terhessége” miatt nem mozdultam el Anne mellől. Vadászni megyek, tiszta, nappali szórakozással töltöm az időt.

A legközelebbi erdő, ahol ilyen vadak bőven akadtak, a wiltshire-i Savernake volt, lóháton három napra Londontól nyugatra. Régi fegyvertársam, Sir John Seymour az ottani udvarházába vonult vissza évekkel korábban, és őrizte a savernake-i királyi vadállományt.

Odamegyek, eltöltök néhány napot Wolf Hallban, és megbirkózom a rémisztő felfedezésekkel, amelyek rám szakadtak. Egyedül megyek. Nem akadtak olyanok, akiknek a társaságára vágytam volna. Nem, egyvalaki kell, a biztonság kedvéért. Valaki, akit szeretek, aki csendes. Megkérem…

Zörejt hallottam az ajtón túlról. Nem a saját ágyamban aludtam – valójában egyáltalán nem aludtam –, és Henry Norris keresett. Henry Norris lesz az a valaki. Diszkrét. Hallgatag. Elkötelezett irántam.

Ajtót nyitottam neki.

– Készülődjön – mondtam kurtán. – Ma vadászni indulok nyugatra, és szeretném, ha elkísérne. – A meglepett arca láttán így szóltam: – Csak néhány nap.

Nem szabadott olyan benyomást keltenem, mintha sietnék vagy menekülnék. De Anne-t féken kellett tartani, meg kellett akadályozni, hogy cselekedjen. Nem tudtam mit tegyek vele, vagy, hogy mit szükséges tenni. Nem tudtam gondolkozni. Zsibbasztóan hatott rám, amit immár tudtam. Mindent megváltoztatott, de most már én voltam az, akinek maszkot kellett viselnie. Időre volt szükségem, hogy gondolkodjam, összeszedjem magam, és igen, hogy gyászoljak. Veszteség ért. Elveszítettem egy feleséget és az ártatlanságomat.

Szótlanul lovagoltam nyugatnak. A lemenő nap melegített és vigasztalt, húzott egy hely felé, ahol megnyugodhatok. Fáradt voltam, és sóvárogtam egy kis pihenésre.

Azon az első estén Wokingham mellett álltunk meg. A readingi apátság szerzetesei (eltérően a Szent Osvát kolostoréitól) jóravaló emberek voltak. Lakályos és kényelmes

szállást kaptunk, és közölték velünk, hogy csatlakozhatunk hozzájuk kompletóriumra a kápolnájukban. Így is tettünk, és mélységes megkönnyebbülést éreztem, amikor bekapcsolódtam az imádságukba. Arra kértek, hogy vezessem én az imát, de ezt elhárítottam. Korántsem voltam lelkileg olyan állapotban, hogy másokat imádságban vezessek.

Leszállt az éj a kicsiny perjelségre. A szerzetesek csendben elvonultak lefeküdni. A perjel, Richard Frost intett nekünk, hogy kövessük, és a kvártélyunkban megáldott bennünket. Aztán meggyújtotta a gyertyáinkat, meghajolt, és távozott.

Egyetlen gyertya egy üres asztalon. Ez volt a fényem, leheveredtem az éjszakai hálóhelyemül szolgáló priccsre, és magamra húztam a durva gyapjútakarót.

Cromwell azt mondta, hogy a szerzetesek gonoszok, és az összes kicsiny perjelség tele van romlottsággal; rosszabbak, mint a Szent Osvát kolostor. Ez azonban szentéletű emberek jól vezetett rendháza volt. Köszönetet mondtam érte Istennek, még ha kivétel volt is, hiszen sajgott a lelkem. Sírtam aznap éjjel, sírtam Anne-ért és önmagamért. Szerettem őt, és tévedtem.

* * *

A harmadik nap késő délutánján érkeztünk Wolf Hallba, miután egy kicsiny útszakaszon a Savernake-erdőn át haladtunk. A tájat borító fák nem nőttek olyan sűrűn, mint képzelné az ember; nem áthatolhatatlan erdő volt, hanem tisztások, pagonyok és sövények tagolták. Wolf Hall apró, farönkökből épült udvarház volt, és úgy helyezkedett el egy

magaslaton, akár egy sziget zöld levelek alkotta tenger közepén.

A birtok legszembetűnőbb építménye egy óriási csűr volt, amelyhez hatalmas galambdúc csatlakozott. Kirajzolódtak a körvonalai a lenyugvó nap fényében, és az udvarház eltörpült hozzá képest.

Eduárd Seymour iparkodást tükröző arckifejezéssel, illendő módon elénk sietett. Hátborzongatón emlékezetett engem Fisher püspökre. Mindketten sovány, aszketikus alkatú, visszafogott emberek voltak. Mindkettejüknek fürkész, rövidlátó szemük volt. Mindketten kevesebbet mondtak ki annál, amit magukban gondoltak.

– Köszöntjük felségedet – mondta. – Roppantul megtisztel bennünket. – Utasítást adott, hogy vigyék el a lovainkat, majd beinvitált minket. Megálltunk a sötét fogadószobában, mely azért épült hosszú idővel korábban, hogy vaskos vértezetű lovagok időzzenek benne.

– Apám nincs jól – mondta Seymour. – Tavaly megváltozott, és… hadd legyek őszinte. Gyerek lett belőle.

– Szokványos ez – mormogta Norris. – Anyámmal is így történt. Le… lehangoló volt.

– Szánni való dolog – értett egyet Seymour. – Megszakad a szívem, valahányszor látom. Egyre csak azt gondolom, hogy olyasvalami ez, amin uralkodhat, amin tudna változtatni, ha akarna. Apám eltűnt, és egy csecsemő, egy gyengeelméjű ül a helyén. Az eszemmel tudom, hogy nem tehet róla, de a szívem nem tudja elfogadni. Tanácskoztam a papunkkal…

– Helybéli pappal?

– Igen. Olyannal, aki mindig is ismert bennünket. És ő azt

állítja, hogy Isten időnként visszaváltoztat bennünket gyermekké, mielőtt hazaszólít. De ennek semmi értelme. Isten a teremtés Istene, nem a pusztításé. Nem értem.

– Én sem – mondtam. Isten feleségül vétetett velem egy boszorkányt, és megajándékozott általa egy gyermekkel. Nem volt ez olyan egyszerű, mint ahogy leírjuk. Isten ellentmondásosabb volt, az ördög pedig erősebb.

– Majd meglátják vacsoránál – mondta Eduárd. – Látni fogják, hogy milyen most, és emlékezni fognak, milyen volt, amikor ismerték.

Mennyi fájdalmat és változást bírnék még el?

A nagyterem igazából csak egy jókora szoba volt, két ablaksorral; felső galéria nélkül. Nyilvánvalóan nagyon régen épült; olyan időben, amikor kisebb léptékben gondolkodtak. A savernake-i erdő egykor mély, sötét és kísértetek járta hely volt, és az emberek itt, Seymourék – St. Maurék, ahogy eredetileg nevezték őket – házában kerestek menedéket.

Immár rendesen berendezték, hosszú asztalokkal, a durva falakat pedig bevakolták, fehére meszelték, és díszítésképpen pajzsokkal meg kardokkal aggatták tele.

Csak néhányan vettünk részt a vacsorán azon a szeptemberi alkonyon, és az egyik asztal végét ültük körbe. Nekem a főhelyet adták, a házigazda jobbján. Bevezették az öreget, Eduárd fogta a jobb könyökét, Thomas a balt. Gyengéden leültették.

Nem nézett ki másképp. Ugyanaz a John Seymour volt, aki az oldalamon harcolt Franciaországban, és az asztalomnál étkezett. Az arcvonásai még mindig egészségesek voltak, a

tekintete is változatlan. Kívülről minden olyan, amilyennek lennie kell, ezért a többi is épségben van. Így gondoltuk.

Megpihent rajtam a kék szempár. A hajamat nézte, az arcomat, a ruhámat.

– Ki ez? – kérdezte nyafogó hangon.

– A király, apám – mondta Eduárd. – Eljött, hogy nálunk vadásszon.

– A király?

Ismert engem, tréfálkozott velem, lovagolt az oldalamon.

– Henrik király. Nyolcadik Henrik.

Az öreg bólintott, de nem volt a szemében értelem. Szerettem volna ezt mondani: Emlékezzél a spursi csatára, közvetlenül a franciák mögött vágtattál aznap. Emlékezzél, hogy futottak!

Idiótán mosolygott. Teljesen odalett az értelme. De nem, ez lehetetlen. Az arca mögött még ott van. Él, bólint, eszik – hogyan tűnhetett el Sir John? Ott van még, csak nem tudjuk, hogyan hívjuk elő.

– Ó, az mókás volt! – mondta. – Mókás, mókás… senki nem mókás. Most már nem. – A tányér körül kalamolt a kanalával.

Gyermek. Gyermek lett belőle; visszafelé járt az órája. De ez a természet ellen való volt. Vagy megölnek bennünket, vagy végelgyengülésben meghalunk. De nem változunk vissza gyermekké.

– Nahát, apám. – Egy szelíd hang és két kéz cirógatta, megigazítva a tányérját. A zöldségek: a sárgarépa és a petrezselyem elkülönültek a borjúhústól. Seymour elmosolyodott, és megpaskolta a nő kezét.

Megnéztem, hogy ki az. Először nem vettem ki semmit egy

szolgáló fakóbarna ruháján és fehér főkötőjén kívül. Megfogtam a kezét.

– Kegyed jóságos, kisasszony – mondtam. Nagyon tapintatos volt, mégis nagyon rátermett.

Elhúzta a kezét, nem szemérmesen, hanem sértődötten.

– Aligha jóságból szokta az ember a saját apját ellátni – mondta, kiszabadítva magát a szorításomból.

– Jane? – kérdeztem, de már ott sem volt.

– A franciák alávalók – mondta Sir John. – Meglapulva várnak ránk. Nem javultak. De a pápa rosszabb. Ez az új… ez sokkal keményebb, mint Kelemen. – A fejét csóválta, látszólag olyan eleven érdeklődéssel viseltetve a politika iránt, mint hajdanán. – Azt beszélik, szopja a lábujjait. – Kajánul kuncogott.

Eduárd és Thomas folytatták az evést.

– Azt mondják, szopja a lábujjait! – bizonygatta Sir John olyan hangosan, hogy a fejünk felett lévő ódon gerendák között zengett a hangja. – És ráadásul az északi torony javításra szorul!

Mihelyt az illendőség engedte, távoztam a teremből. A szolgálók lefektették Sir Johnt, én pedig megkerestem a saját ágyamat. Keskeny volt, kemény és dohos. A reggeli misét a közeli plébánián hatkor szokták celebrálni. Szándékomban állt részt venni rajta. Addig is az imáimmal merültem álomba – Sir Johnért, Anne-ért és magamért.

Mind elmentünk misére – Seymour egész háznépe, kivéve Sir Johnt. Gyorsan és körülményeskedés nélkül zajlott. A pap latin mormogása éppoly színtelen volt, mint a körülötte lévő szürke

kövek. Bizonyára egész életében itt szolgált, ide-oda csoszogott a kicsiny oltár és a szállása között, soha nem szembesülve meglepetéssel vagy kihívással. Pusztán attól, hogy ilyen környezetben végezte a feladatát, hős lett, Krisztus hallgatag katonája.

A kicsiny templomból kilépve Jane-hez, Eduárd húgához fordultam. A gyér, kora reggeli fényben sápadtabb volt, mint valaha.

– Derekasan szolgálja az apját – mondtam neki. – Hálátlan feladat, és kegyed szeretettel végzi. – Nem mondhattam meg neki, mennyire lesújtónak találtam, hogy Sir John már nem önmaga.

– Nem hálátlan – mondta ő. Bizalmasan csengett a hangja. Enyhe tájszólással beszélt, vagy elfogódottan. – Meg szokta köszönni. És jó, ha törleszteni tudok neki mindazért, amit ő tett értem egykor, amikor gyerek voltam. Kevés gyereknek adatik meg ez a kiváltság.

Kiváltság? Letörölni az állról lecsorgó nyálat, húst szeletelni egy felnőtt embernek?

– Mióta nem… nem önmaga?

– Legalább két esztendeje. Amikor először az udvarba mentem, önmaga volt. De mire eljöttem onnan…

– Járt az udvarban az idei év előtt? Szolgálta-e?… – A kényes kérdés feltétetett.

– Igen. Szolgáltam Katalin hercegnőt az utolsó időszakban, amelyet az udvarban töltött. – Jane szelíd hangjában nyoma sem volt habozásnak, amikor a nevén nevezte Katalint. Korántsem volt köpönyegforgató, aki megtagadja az egykori úrnőjét. Nem volt abban semmi szégyellnivaló, hogy szolgálta

Katalint.

– A fivérem később visszahívott az udvarba. Szolgáltam a királynét a koronázás előtt. De… jobb lett volna, ha itt maradok, apámmal.

– Miért?

– Szüksége van rám. – Enyhe szellő fújt, meglibbentve Jane szoknyáját, és incselkedve a főkötőjével. Bizonnyal színt fújt az arcába. Jane túlságosan is sápadt volt. Felnevetett, és visszahúzta a vékony főkötőt.

A mozgása… a nevetése… az enyhe tájszólása… ráismertem: a lány az előszobában Anne koronázása előtt – az a különös lány a holdfényben.

– Hűséges leánya az apjának – mondtam. Sir John áldott ember. Vajon Mária megtette volna ugyanezt értem? Mi van Erzsébettel, aki egyik részről boszorkány gyermeke?

– Nem elég hűséges – mondta Jane. – Mert minden reggel és minden este azért imádkozom, hogy legyen megint a régi önmaga. Nem tudom szeretni őt így, ahogy van. Próbáltam, de nem tudom. Vissza akarom kapni az apámat; nem tudom elfogadni ezt az üres porhüvelyt!

– Mégis ellátja – mondtam csodálattal. – Tartja, és felvágja neki a húst.

– És azt kívánom, legyen valaki más, mint ami – mondta Jane. – Miféle szeretet ez?

* * *

Az elkövetkező napokban sokat vadásztam, és minden reggel

őzbakot vagy sutát, nyulat vagy szarvasbikát ettünk vacsorára. Szeptember hetedikén a pap külön misét mondott Erzsébet hercegnő második születésnapja alkalmából, és mind imádkoztunk, hogy éljen sokáig, egészségben. Mindössze két évvel korábban annyira másképp álltak a dolgok. Hittem Anne-ben, Sir John pedig önmaga volt. Most Sir John nyáladzott, és tapsikolt a kezével, amikor a pap elmondta az asztali áldást.

És vajon mit csinál Anne? Nem akartam tudni.

Rájöttem, hogy Jane vezeti az egész háztartást. Nem csupán Sir Johnt nyugtatgatta és babusgatta, de felügyelte a szolgálókat is, továbbá gondozta a méhkaptárokat, ellenőrizte a fejősteheneket, és szortírozgatta, takarosan összehajtogatta és elrakosgatta az ágyneműket. Füveket szedett és felakasztotta őket száradni a régi csűr forró, sötét gerendáira, és amikor kiszáradtak, becsúsztatta őket a kifehérített és hajtogatott ruhák közé. Mindezt a holdsugárhoz hasonlatosan, csendben és olajozottan tette, miáltal a dolog egyszerűnek és erőfeszítés nélkülinek tetszett.

Vonzódtam hozzá, ugyanis a jelenlétében teljességet és nyugalmat éreztem – két olyan dolgot, amit soha azóta, hogy első ízben megpillantottam Anne-t. A maga sajátos, gyengéd módján ellenszere volt az Anne által alkalmazott méregnek.

Mindennap kerestem a társaságát, ő azonban kitért, nehéz volt feltartóztatni. Szólítják a teendői… Sir Johnnak szüksége van rá… cibálja a szél a fűre kiterített száradó ruhákat… fennakadt a macska a fán, és nyávog.

Végül, egy délután azon kaptam, hogy a méhkaptárokkal

foglalatoskodik. Sir Johnnak volt egy kis méhészete, mely a gyümölcsös alsó végében kapott helyet, és Jane egy füstölgő fáklyát forgatott az egyik kaptár mellett. Vastag bőrkesztyűt viselt, és fehér fátyolba burkolózott, amely sajátságosan emlékezetett egy menyasszonyi ruhára. Dúdolgatott a méheknek, altatódalt énekelt nekik. Egy körtefa mellett állva figyeltem a különös szertartást, hiszen nem láttam még ilyesmit. A kaptáron belül kétségtelenül abbamaradt a zümmögés, mintha Jane varázst bocsátott volna a rovarokra. Finoman felemelte a fedelet, és kivette alóla a tálcát. Az tele volt viaszsejtekkel, és méz csöpögött róla; a méhek derekasan végezték a dolgukat. Jane egy üres fatálcát tett a helyére, és halkan beszélt a méhekhez.

– Köszönöm nektek a mézeteket – mondta. – Nagyon sajnálom, hogy zavartalak benneteket. Bízom benne, hogy jó hasznát veszitek ennek az új tálcának a téli elemózsiátok készítéséhez.

A következő kaptárhoz fordult, fehér fátyla lobogott körülötte, fáklyája szürke füstöt gomolyogtatott, amely elszenderítette a méheket.

Maga volt a tisztaság, az ártatlanság. Éppen amikor lemondtam az ilyesmiről, és azt hittem, hogy mindent hatalmába kaparint a gonosz, ott volt Jane, egészében és romlatlanul, fehéren, makulátlanul és egyszerűen.

* * *

Gyorsan teltek a napok – túlságosan is gyorsan. Sir Johnnak volt egy remek kutyafalkája: agarak őz és szarvas

vadászatához; kopók menyétekhez, mókusokhoz és nyulakhoz; szelindekek olyan kártevőkhöz, mint a görények és a hermelinek. Megnyugtató érzés volt az aranyló délelőttökön kilovagolni és préda után cserkelni.

Annyira egyértelmű és egyszerű; annyira világos volt, ki alakítja a vadász, és ki a vad szerepét. Még a vadak elejtése is simán zajlott – szó sem volt gyónásokról, indítékokról, bűntudatról. Utána finom ebéd. Lehetetlen félni, lehetetlen másra gondolni, mint az adott pillanatra, az íjra, a nyílvesszőre és a célzásra.

Nem érkeztek számomra üzenetek azokban az ámbraszerű őszi napokban, és én sem üzentem senkinek. Nem akartam mást, csak a lassú megnyugvást, amit minden egyes napkelte és minden egyes külön nap adott, miközben fokozatosan hozzászoktattam magamat ahhoz, amit immár tudtam Anne-ről. Furcsa, milyen gyorsan hozzászokik az ember az elképzelhetetlenhez, miután az első rettenet és megdöbbenés tovatűnik.

Mire az utolsó napi vadászat véget ért, és a hajtók halomba rakták a zsákmányt, nyúzáshoz és kizsigereléshez szortírozva őket, olybá tűnt, mintha mindig is tudtam volna, hogy Anne az ördöggel eltöltekezett boszorkány, mintha mindig is éreztem és féltem volna a pusztító hatalmat fölöttem és azok fölött, akiket szerettem, vagy akikre szükségem volt. A legrosszabbat művelte Wolseyval, More-ral és Mária húgommal, és most Katalin, Mária leányom, Fitzroy ellen fordul… és ellenem is. Talán még… Mary Boleyn gyermeke, Catherine ellen is? Anne bárkire lecsaphat, akiről esetleg azt gyanítja, hogy az én gyermekem vagy szerelmem.

Mit találok majd, amikor visszatérek? Ki lesz „beteg”? Chapuys méregről beszélt, és én kigúnyoltam, újabb átlátszó trükknek gondoltam ezt, mely arra irányul, hogy véget vessen Katalin és Mária politikai száműzetésének. Katalin ragaszkodott hozzá, hogy magának készítse az ételét – talán ez mentette meg őt mostanáig. Mit is mondott Anne Katalinról? „Én vagyok a halála, ahogy ő az enyém.” *Én vagyok a halála*… Igen, komolyan gondolta.

De milyen célt szolgáltak mindezek a halálesetek? Az élet, bármely élet kioltása volt a cél? Avagy ennél pontosabban meghatározott dologról volt szó? Csak bizonyos életekről?

A Wolf Hall-i derűs napoknak véget kellett érniük, és vissza kellett térnem Londonba, Greenwichbe, ahol Anne várt. Valamiképpen meg kellett szabadulnom tőle, éspedig olyan módon, hogy végképp és teljesen megfosztassék minden hatalomtól és minden lehetőségtől, hogy újra hatalomra tegyen szert.

A visszaúton keservesen és világosan megmutatkozott, hogy lélektelen tárgyak százait ruháztam fel jelentéssel. Miközben Wolf Hallba menekültem, annyira döbbent és zavarodott voltam, hogy nem láttam magam körül semmit. Most, higgadtabban, mindent észrevettem.

Feltűnt a távolban Windsor nagy, kerek tornya. Windsor, ahol egy olyan őszi napon, mint a mai, márkinőt csináltam Anne-ből. Az ottani ódon kövek csúfondárosan visszhangozták a büszkeségemet, az örömömet, amit aznap benne leltem.

Az előttünk szökdécselő agarak… Anne agara, Urian egy

országjárás során megölt egy tehenet. (Urian! Egyike a Sátán kegyenceinek! Még a kutyáját is így nevezte, és én túlságosan vak voltam, hogysem feltűnjön, mire utal.) Kárpótoltam a gazdát; emlékszem, annyira kótyagos voltam a szerelemtől, hogy kiváltságnak tekintettem a dolgot.

Egy kicsiny, útszéli ereklye, egy Madonna, sárgára festett köntösben. A sárgák, aznap, Hampton Courtban, Anne ruhája és a virágok.

Vajon már soha nem lesz egy tárgy csak egy tárgy, egy épület csupán egy épület, egy szín pusztán egy szín, ahelyett, hogy vörösen izzó szög lenne az emlékezetben? Ha legalább ilyenformán helyreállnának a dolgok, a fájdalom felerészt elmúlna.

LXVI

Csendben érkeztem vissza, és nem közöltem semmit a királyné kamarásával. Csakis egyvalakit kívántam látni, Cromwellt, méghozzá azonnal. Cromwellt, és alkalmasint Cranmert. De először is Cromwellt.

A londoni házában tanácskoztunk. A (nem sokkal később feloszlatott) ágostonos szerzetesek rendházának tőszomszédságában állt, a York Place kényelmes közelségében. Kicsi volt, és hivalkodástól mentes, eltérően mindentől, ami Wolseyé volt. Cromwell sosem foglalkozott a „pompával"; furcsa volt a gondolat, hogy estélyeket rendezzen követek és hercegek számára. Úgy hírlett, jó konyhája van, a privát vendégeit finom ételekkel traktálja, és elbeszélget velük – igen hasonlóan ahhoz, ahogy More tette egykor –, de bizalmasan.

More. More emléke olyan fájdalmasan élt bennem, hogy vérzett a szívem. Hagytam, hogy átjárja a lelkemet, mert utána majd alábbhagy. Máskülönben soha, soha nem csillapodna. Tudtam ezt, de a bűntudat és a szomorúság elvette az erőmet.

Cromwell nappali szobájában telepedtünk le, egy kellemes kis helyiségben, mely a fal övezte gyümölcsösére kínált kilátást. Három-négy fán súlyos almák függtek, körülöttük a levelek kezdtek sárgulni. A többiek, a körte- és a cseresznyefák már kopaszok voltak.

– Szép lett az idei körtetermés – mondta Cromwell, ismét rálelve a kimondatlan gondolataimra. – A körtefa pontosan az

olyan meleg, tiszta májust igényli, mint amikor virágoztak, meg utána a sok esőt.

Jó dolog, hogy valaminek javára váltak More és Fisher nyomorult esője és viharai. A gabonának bizonyosan nem, és az embereknek sem.

– Próbáljon ki egy kicsit az elixírjéből – mondta Cromwell, körtebort, körtéből erjesztett itókát nyújtva felém egy kicsiny ezüstserlegben. Egymásra emeltük a kupánkat, és kortyoltunk belőle. Selymes és zamatos volt a nedű.

– Igen, az eső javára vált.

Cromwell letette a kupáját, és várakozón nézett rám a mélyen ülő fekete és okos szemével.

– Crum, az elmúlt két hét során nyugaton vadásztam. – Tudtam, hogy tudja ezt; a kémei egyike kétségkívül megtalálta az utat Wolf Hallhoz, de ő udvariasságból nem hozta szóba.

Cromwell elmosolyodott.

– És jó volt a vadászat?

– Bizony. Nyulak, szarvasok… minden este degeszre ettük magunkat vadhúsból. El is felejtettem, mennyire szerettem vadászni. Kegyelmed szokott vadászni, nemde, Crum?

– Sólymokkal, igen.

– Hallom, hogy szép sólyomtenyészete van. Hol tartja a ketreceit? Bizonnyal nem itt, Londonban.

– Stepneyben.

– Együtt kell vadásznunk rövidesen.

– Örülnék.

Szünet. Elég a nyájaskodásból.

– Előbb fedél alatt kell solymásznunk. Van egy, aki túlságosan is magasra emelkedett, akinek soha nem lett volna

szabad képességet kapnia a repüléshez, akit le kell hozni, és el kell küldeni – mondtam. – A tollait meg kell nyirbálni, és el kell küldeni a királyi ketrecből.

Vajon elfojtott mosoly volt Cromwell ajkának alig észrevehető rezdülése?

– A királyné magasra emelkedett – mondta halkan, de nyíltan.

– Éppoly bizonyosan hatalmamban áll leszállítani őt, mint ahogy felemeltem. Szabadulnék tőle, Crum. Szabadulnék tőle. Nem feleség számomra. – Ennél többet nem akaródzott mondanom, nem lett volna illendő. Crumnak csak a következtetéseimet kell megismernie, a mögöttük húzódó indítékokat nem.

– Elküldené, vagy elválna tőle? Melyiket óhajtja?

– Elválni tőle. Ezt, mindenekfölött!

Crum – az engedélyemet kérve – felállt, és járkálni kezdett. Fel és alá, fel és alá a szobája szépen fényezett deszkapadlóján. Megállt az ablaknál, és az ujjai hegyét egy jókora, faragott lábakon álló földgömbre helyezte, amelyet megperdített. A világ és rajta az országok és tengerek színezett, csillogó mintázata körbeforgott.

– Ha van a házasságnak olyan baja, ami érvénytelenné teszi, a világ úgy fogja majd fel, hogy az özvegy hercegné megtartatott és visszahelyeztetett a jogos helyére.

Katalin. Itt, Londonban mintha nem létezett volna, mintha beleveszett volna a lápvidék ködébe. Számomra bizonyosan megszűnt létezni. Ámde a császár és a pápa egész Angliát nézte, a szemükben London nem volt kevésbé messze, mint Kimbolton.

– Vissza kell fogadnia Katalint – mondta Crum, ismét megperdítve a glóbuszt. Nyikorgott a tengelyén. – Sajnálatos, hogy felséged felesleges felesége még mindig megvan.

Mindez ismét felszínre kerül, mint egy háromnapos hulla a vízben… nem, képtelen lennék elviselni. De Anne, a boszorkány… Azt sem tudtam elviselni, mivel meg akart ölni engem.

– Mi van, ha nem a házassággal van baj, hanem magával a királynéval? – suttogtam. – Egy hiba, egy mélységes és végzetes hiba, amelynek folytán… – nem *emberi lény*, szerettem volna mondani, de nem mertem… – nem alkalmas királynénak.

– Erkölcsi hiba? – kérdezte Cromwell kíváncsian.

Igen, így is mondhatnánk azt, ha az ember eladja a lelkét az ördögnek. Bólintottam.

– Lopás, hazugság, alakoskodás? – Cromwell hangosan gondolkozott, és a fejét csóválva elvetette mindegyiket.

– Nagy Szajhának nevezik – mondtam halkan.

– Az felségedre is rossz fényt vetne. – A gúnyolódás, a magabiztosság eltűnt Cromwell modorából. Az ablakpárkányra támaszkodott, és odakint egy játékos szellő letépett néhány lazán ülő levelet az almafákról. A megrakott ágak bólogattak és hajladoztak. – Ilyen megoldást nem kívánunk. Felségárulás… az förtelmes, és csak az árulót szennyezi be, a tárgyát nem.

– A Tízparancsolat mindegyikét megszegte! – kiáltottam.

Cromwell immár szemlátomást teljesen összezavarodott.

– Felség! Nem tudom elhinni… csak nem… gyilkosság? A királyné nem gyilkolt!

De igen, gyilkolt, gondoltam. Wolseyt, Warhamet, Fishert, Mária húgomat, Percyt… és még most is gyakorolja a fekete mágiát mások ellen.

– Gondolatban, Crum. Gondolatban – egyelőre csak ennyit árulhattam el.

– Úgy mind szoktunk – mondta Cromwell. – A törvény, az ország szokásjoga szerint az ember nem a gondolatai, hanem a cselekedetei alapján marasztaltatik el. Felséged lát dolgokat az angol egyház fejeként, ahol természetesen spirituális értelemben maga a szándék súlyos bűn. – A ravaszul alkalmazott hízelgés, vélte Cromwell, eldönti a vitát, és eltántorít engem.

Az első parancsolat: Én vagyok az Úr, a te Istened, ne legyenek idegen isteneid.

Anne a Sátánt fogadta el uraul és gazdájául.

A második parancsolat: Ne vedd hiába Istened nevét.

Amikor nyilvános „imádsággal” keresztény rítusokban vett részt, Anne ezt tette, kigúnyolta az Urat.

A harmadik parancsolat: Szenteld meg az ünnepnapot.

Anne henye álcajátékokkal és estélyekkel, önmagát dicsőítve töltötte a vasárnapokat és a szent ünnepeket.

A negyedik parancsolat: Tiszteld atyádat és anyádat.

Anne a családja minden tagjával rossz viszonyban volt; kivéve a fivérét, George-ot.

Az ötödik parancsolat: Ne ölj.

Ó, Anne… Anne megtette…

A hatodik parancsolat: Ne paráználkodj.

Ezt nem tenné meg, nem, túlságosan is hiú ahhoz, hogy a Sátánon kívül bárkinek odaadná magát… és büszke. Diana, a

holdistennő: ezt a parancsolatot nem szegte meg.

A hetedik parancsolat: Ne lopj.

Ellopta a trónt, ellopta az igazi királynénak kijáró rítusokat és felkenést.

A nyolcadik parancsolat: Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot.

Ez tiltja a hazugságot, az elhamarkodott ítélkezést, a becsmérlést, a rágalmazást és a ránk bízott titkok elárulását. Anne nem hazudik, ő maga a hazugság! A hazugság atyja hált vele…

A kilencedik parancsolat: Ne kívánd felebarátodnak házastársát.

Anne kívánta mások férjeit. Kezdetben engem, aztán Thomas Wyattet, Francis Westont, még a fivérét, George-ot is. Mind házasemberek voltak, Anne mégis megkövetelte, hogy udvaroljanak neki.

A tizedik parancsolat: Ne kívánd felebarátodnak házát.

Anne mindig is mohón tekintett mások javaira, azt akarta, hogy ártalmára legyenek a birtokosaiknak. Eszembe jutott, ahogy ragaszkodott hozzá, hogy Katalin megfosztassék a keresztelőköntöstől, a királyi ékszerektől, hogy megszerezze Wolsey York Place-ét. Csak azért kellettek neki a dolgok, mert egy-egy ellensége számára kincset jelentettek.

– A gondolatok cselekedetekhez vezetnek – mondtam. – Muszáj megvárnunk, hogy egy gyilkos gyilkoljon?

– Muszáj, ahogy magának Istennek is muszáj. Amellett: a törvény szemében addig nem gyilkos. Felséges uram… nem tudná világossá tenni a királynéval kapcsolatos problémát? Sokkal jobban tudnék segíteni felségednek, ha pontosan

tudnám, mire gondol.

Nem. Ha hagynám, hogy birtokába jusson a tudásomnak, azzal az életét veszélyeztetném. A Boszorkány megtudná.

– Nem. Kegyelmednek elegendő annyit tudnia, hogy meg kell szabadulnom tőle, el kell válnom tőle. Találja meg az eszközöket, amelyek ehhez vezetnek. Használja minden ravaszságát, használja minden hatalmát, de módolja ki! – Egykor ugyanezt az utasítást adtam Wolseynak Katalint illetően, és Wolsey kudarcot vallott. – Értsen meg, ez egy kétségbeejtő helyzet! – Crumot nem kötötte a saját dicsfénye és hírneve; sokkal szabadabban cselekedhetett, mint Wolsey valaha is. A saját ambíciói nem akadályozták abban, hogy a királyát szolgálja. Az önérdekünk teljes harmóniában volt.

– Időre lesz szükségem – mondta Cromwell. – Talán hasznos lenne, ha elmennék a királyné Szent Mihály-napi ünnepségére szemlélődni. Ha méltóztatna nekem meghívást szerezni!

Tehát Anne újabb fête-t tervez.

– Igen, természetesen. Nagyszabású lesz?

– Az egész udvar, azt mondják. Én nem kaptam meghívást. A királyné soha… nem kedvelt engem.

– Milyen hálátlanság, tekintetbe véve, hogy kegyelmed irányította a nagy forradalmat, amely miatt ő most trónját használhatja.

Cromwell színlelt alázattal vállat vont.

– Nem kopott meg az irányítási képességem, és semmi nincs örök biztonságban. – Csillogott a szeme, mint egy kisfiúé, aki pompás kirakós fajátékot kap. A találékonysága kihívással szembesült, és lehetőséget kapott, hogy szárnyaljon,

vadásszon, és leterítse a prédát, akár a szeretett sólymai teszik.

* * *

Kaptam Anne-től egy meghívót a Szent Mihály arkangyal és az összes angyalok tiszteletére, őfelsége a királyné által rendezett ünnepséget illetően; az időpontot, a részleteket mind különös, fekete-fehér mintázat fogta közre, amelyben az egyik szín önmagát kifordítva fokozatosan felváltotta a másikat. Természetes: Szent Mihály ünnepe a fény és a sötétség évente ismétlődő, a sötétség diadalával végződő őszi küzdelmére utalt. Ügyes húzás Anne-től. De hát ő a szó állatias értelmében mindig is ügyes volt – csak nem igazán bölcs.

A kérdéses estéig távol szándékoztam tartani magamat tőle. Ezt elég könnyű volt elintézni, köszönhetően a visszatérő udvaroncok, a bíróságok ülésezésének kezdete és a kihallgatást követelő külhoni követek okozta bokros teendőknek. Hálát adtam Istennek, hogy a királyné és a király lakosztályai elkülönültek egymástól. Időközben baráti hangú, udvarias köszöntéseket küldtem Anne-nek, remélve, hogy megbékítem, és elaltatom minden gyanakvását arra nézvést, hogy esetleg nem „bocsátottam” meg neki a terhesség színlelését.

Az igazság ugyanis az volt, hogy féltem tőle. Volt bizonyos hatalma (nem tudtam, mekkora, és a félelmemet felerészt ez okozta), így talán az az adottsága, hogy érzékelje az ember gondolatait, arra pedig bizonyosan képes volt, hogy testileg károsítsa az ellenségeit. Semmi kétségem nem volt afelől,

hogy ezeket a képességeit hamarosan ellenem fordítja majd, mihelyt megtudja, hogy átlátok rajta. Az volt a feladatom, hogy a lehető legtovább megtartsam őt a tudatlanságában, és így én cselekedhessek elsőként.

Chapuys mindeközben megerősítette a legrosszabb félelmeimet. Gyötrődve állt előttem a császári követ egy kis híján kikövetelt audiencián. Vajon az én gyötrődésem is hasonlóképpen látható? – tűnődtem, ahogy egymásra meredtünk: én uralkodói hermelinpalástba burkolózva ültem a trónusomon, kezemben az állam jogarával; ő csupasz kézzel a kalapját szorongatta.

– Felség, azt a hírt kaptam, hogy a hercegnő, Lady Mary – nem csűrte-csavarta a címet – súlyos beteg. Aggódnak az életéért.

Átadta nekem a gyűrött, sokszor össze- és széthajtogatott levelet, amelyen egy üzenet volt Máriától, egy pedig a gyóntatójától. Fájdalmas csapásként éltem meg, hogy Mária úgy döntött, inkább Chapuysnak ír, mint nekem, ám a józan ész arról győzött meg, hogy természetes részéről a támogatójához folyamodni. De azért fájt.

Mária nem ecsetelte a betegségét, de arra kérte Chapuyst, kérjen a nevében engedélyt, hogy Katalin ápolhassa, „a saját drága anyám, aki felér ezer orvossal”. Gyenge és rendetlen volt a kézírása, úgy kóborolt a lapon, akár egy kietlen pusztaságban eltévedt korcs kutya. A gyóntató azt írta a titokzatos kórság kezdetéről, hogy „hirtelen, Erzsébet hercegnő születésnapján kezdődött, és nagy gyomor- és bélfájdalmakat okozott a Ladynek, úgyhogy alig képes ételt magához venni, és napról napra gyengül. Éjjelente fekete ütésnyomok jelennek meg

rajta, aminek az okát nem tudjuk.”

Azok számára, akik felismerték, ott volt Anne kézjegye, az ő csúfondáros kézjegye: *Erzsébet hercegnő születésnapján kezdődött*. Anne ilyenformán ünnepelt.

Azt mondják, az ördög annyira el van telve kevélységgel, hogy gyakorta ostobán viselkedik, csak hogy kérkedhessen és hetvenkedhessen. Ez az eset ezt példázta. Anne nem tudott ellenállni a késztetésnek, hogy elegánsan szeptember hetedikén lásson neki Erzsébet vetélytársának elemésztéséhez.

–… én magam vállalok kezességet – mondta Chapuys. Nem hallottam egy szót.

– Bocsánat, mit is mondott? – kérdeztem.

– Hadd menjen Katalinhoz! Szüksége van az anyjára, lélekben éppúgy szenved, mint testileg, és az egyik nem gyógyulhat a másik nélkül. Magamat ajánlom fel túszként. Vessen halálra engem, ha bármi kellemetlenség származik az újbóli együttlétükből. De…

– Lehetetlen. Mi haszna lenne a kegyelmed halálának, miután Katalin lázadást szított ellenem? – Mária levelét a kezemben tartva gyűlöltem a kegyetlenséget, mellyel megtagadtam azt, amiről tudtam, hogy felvidítaná, esetleg meg is gyógyítaná őt. Mindig kénytelen vagyok a gonoszt játszani, csak mert olyan dolgokat tudok, amiket mások nem, sokakért vagyok felelős, nem csak egyvalakiért…

– Katalin csakis anyaként viselkedne… – kezdte Chapuys.

– Az Isten szerelmére, nem olyan ő, mint amilyennek kegyelmed gondolja! – Intettem, hogy hozzák oda nekem a magánleveleimet tartalmazó ládát, kinyitottam, és kihúztam

belőle egy súlyos borítékot. Cromwell kémei csak három nappal korábban szerezték meg. A valódiságát illetően nem volt semmi kétség; nagyon is jól ismertem Katalin kézírását, a nagy, fekete lendületességét. – Olvassa ezt. Íme, Katalin árulása. – Lesújtó volt számomra olvasni és tudatában lenni a tényeknek.

A pápának írta, amivel már önmagában véve megszegte a Rómához való fellebbezést tiltó törvényt. De még ha nem így lett volna is, a tartalma, amelyben külső beavatkozást sürgetett Angliában, nyilvánvaló felségárulás volt.

– Szentséged tudja, és az egész keresztény világ tudja, minő dolgok történtek Angliában, micsoda nagy bűnöket követtetnek el Isten ellen, miképpen botránkoztatik meg a világ, miképpen becsméreltetik Szentséged. Ha ez nem orvosoltatik rövidesen, nem lesz vége a tönkretett lelkek és a vértanúságot szenvedett szentek sorának.

– Ha ez nem orvosoltatik rövidesen – mondtam halkan. – Más szóval Katalin azért könyörög a p… Róma püspökének, hogy ösztökélje Károlyt és Ferencet Anglia megtámadására, és érvényt szerezzen a kiközösítésnek és az interdiktumnak, amellyel sújtott bennünket. Azt szorgalmazza, Chapuys, hogy taszítsanak le engem a trónról. Az ő „drága férjét”, akinek „minden dologban engedelmeskedne”. Hah! – Katalin kétszínűségét illetően harag lépett a bánat helyébe. Úgy tett, mintha nagyon szentéletű, nagyon őszinte volna; ő is tele volt hazugsággal!

Hazugságok, hazugságok! Mindenki hazudik! Hazudozókkal voltam körülvéve.

– Senki nem képes igazat mondani nekem? – ordítottam.

Chapuys Mária levelére mutatott.

– Ez igazat szól.

– Ó, a tekintetben, hogy beteg, nem kétlem. De hogy Katalin és a hívei, köztük kegyelmed is, kedves császári lakájom, csupán ápolásra szorítkoznának, azt kétlem. Nem, Mária ott marad, ahol van. Katalin nem mozdul ki, hogy felkeresse. Még tán olyasvalakivel kellene beszélnie, aki elfelejti őt királynénak címezni! – mérgelődtem. – Dr. Buttst küldöm Máriához – mondtam. – Ő képes úgy beteget kezelni, mint bárki más. – És ördögűző is, gondoltam, aki patikáriusnak álcázza magát. Máriának szüksége lenne a szolgálataira, hogy csakugyan felépüljön.

Csalódottság és viszolygás terült szét Chapuys arcán. A levélre mutatott.

– A levelet megtartjuk – mondtam. Nem árulhattam el, hogy oda akarom adni az ördögűzőnek. Chapuys úgy gondolta, gonosz és kicsinyes vagyok. Hát, hadd gondolja. Ártatlanságában lakozik a biztonsága.

Anne hálója bezárulóban volt. Mária sebet kapott. Nem volt kétségem afelől, hogy hamarosan Katalin is „beteg” lesz. Rettenetes meglepetésként ért azonban, amikor három nap múlva azt a hírt kaptam Windsorból, hogy Henry Fitzroy vért kezdett köhögni.

Ha önmagában véve az imádság győzedelmeskedhetne a fekete mágia felett, aznap éjjel megmentettem volna őt, ugyanis többet imádkoztam, mint valaha is lehetségesnek gondoltam.

Szörnyű tudásom birtokában muszáj volt immár cselekednem,

hogy legyőzzem Anne-t és a gonoszságát. Két nap múlva, a fête-n…

Mi lesz akkor? Nem volt semmilyen tervem, semmilyen bizonyosságom arra vonatkozóan, hogy miféle gyógyír állna rendelkezésre.

LXVII

Lenyugodott a nap Szent Mihály estéjén, és az utolsó lobbanása az égbolton olyan volt, mint egy vonakodó elválás, akárha átadná a világot a sötétségnek, amely uralkodni fog tizenkét órán keresztül. Még akkor is álltam és figyeltem, ahogyan elenyészik a fény, amikor láttam, hogy a nagyterem belső fényei kezdenek élénkebben ragyogni. Zajlottak a fête ünnepség előkészületei.

Én léptem be utolsónak a nagyterembe. Ragyogóan ki volt világítva valamiféle fehér fénnyel, amely a kékségnek sem volt híján, és visszatükröződött az ablakokon. Csúf, kegyetlen fény volt, kiemelte az arcokon a ráncokat, és gombostűfejnyivé szűkítette a szembogarakat.

Anne jött felém. Félig fehérbe, félig feketébe volt öltözve; a ruhája pontosan középen vált két részre; a haját is félig fehérre színeztette. Az egyik kezén a körmök feketére voltak festve, a másikon fehéren ragyogtak. Most láttam első ízben a rettenetes este óta, amikor a szobájában elárulta magát előttem.

Az udvar tudta, hogy eltávolodtunk egymástól. Lehetetlen volt palástolni a mélységes elkülönültségünket, és mozdulatlanul figyelték, amint Anne és én közeledünk egymáshoz.

Egyedül én nem voltam feszült. Tudtam, hogy a

cselekedeteinek nem lesz rám hatása, hogy túl vagyok a machinációin. A nő, akit szerettem, soha nem létezett, és ez a nőstény róka egyáltalán nem volt része.

– My Lord – szólalt meg Anne, és elmosolyodott. A fogai… a vérvörös ajka… felidéztek valamit… valamit…

– Asszonyom. – Hagytam, hogy a kezünk összeérjen. Magasba emeltük egymásét, és szertartásosan az emberek felé fordultunk. Nem akartam tápot adni a kíváncsiságuknak.

Anne intett, hogy kezdődjék a zene. A muzsikusok galériájáról rámenős, kakofonikus, éles és fülhasogató hangok hallatszottak. Húros hangszerek gyötrődtek, jajgatásukat kíméletlen dobszó nyomta el.

– Tetszik? – kérdezte Anne. – Külön erre az estére komponáltattam: a tél és a sötétség győzelme a nyár és a világosság felett.

Soha nem mutatkozott meg világosabban a bátorsága: nem említette az elválásunkat vagy az elidegenedésünket, sem a vádjaimat; ehelyett a véleményemet kérdezte egy kísérleti kompozícióról. Csodáltam a bátorságát, miközben a személyét megvetettem.

– Förtelmes – mondtam. – Olyan förtelmes, mint minden sötétség és gonoszság.

– Akkor sikeres kompozíció – jelentette ki Anne –, hiszen ezt kell ábrázolnia.

– Ki az alkotó? Mark Smeaton? – válaszoltam meg a saját kérdésemet.

Anne bólintott. Aztán így szólt:

– Elfoglalod a főhelyet? Minden készen áll.

Az ő helye az enyém mellett volt. Tehát tiszteletben tartja az

óhajomat, és ebben a drámában nem szerepel. Ó, nagyon engedelmes, nagyon nyájas volt. Túl későn… túlságosan is későn.

A terem zsúfolásig tele volt az úgynevezett „új emberekkel”, a kor ifjú opportunistáival. Ott volt a nagydarab, magával ragadó Eduárd Clinton Lincolnshire-ből; sötét szatén ujjasa csak úgy feszült a széles vállán. Nemrégiben lett báró az apja halála után; úgy hírlett, hogy szemet vetett Bessie Blountra, és meg akarja szerezni magának a beteges Tailboys elhunytát követően. De vajon nyereségvágyból akarja-e? Erről meg kellett bizonyosodnom. Az biztos, hogy dévaj tekintettel nézte a kancellár feleségét, aki mellette állt. Soha nem lesz hűséges.

Sir Richard Riche, Cromwell egyik embere, aki nemrég lett koronaügyész, Audley kancellár és a felesége között állt. Teljesen jellegtelen, felejthető arcán udvarias és üres mosoly ült. Az ajka mozgott, miközben nem mondott semmit. De a tanúvallomása segített elítéltetni More-t.

More.

Tolongtak az utódai és örökösei: Thomey Wriothesley, Cromwell egy másik „felfedezettje” peckesen, affektálón mutogatva lépdelt ide-oda. Nemrégiben változtatta meg a nevét Risleyről az arisztokratikusabb Wriothesleyre, és az általa divatosnak vélt finom hanghordozással beszélt. Mellette Ralph Sadler állt, egy kellemes kis patkányember; valamint a nyájas és simulékony William Petre; a számító, ám ostoba Stephen Gardiner püspök – szerencsétlen kombináció.

Mindannyiuk látása rossz szájízt keltett. Azon kaptam magamat, hogy köpni szeretnék, kiváltképp a tollra, Risley kackiásan félrebillentett kalapján.

Megkönnyebbülés volt, amikor a szemem „új emberek” egy másik csoportján akadt meg. Ott volt William Parr, aki alig húszéves volt, ám a megfontolt viselkedése egy korábbi érát idézett. Északról származott, egy olyan családból, amely derekasan szolgált engem a skótok ellen. A húga, Katherine, aki az öreg Lord Latimerhez ment feleségül, mellette állt; a férje igényei egyáltalán nem jelentettek nehéz próbatételt a fiatalsága számára. Bár William is lincolnshire-i volt, Londonban vitt házat, és gyakran elhozta a feleségét az udvarba, ahol az asszony a kevés megmaradt tudós és humanista társaságát kereste, tüntetően kerülve Anne lakosztályát. Meglepetten – örömmel, de meglepetten – láttam őt itt ezen az estén. Jane Seymour őszies, halvány aranyszínű ruhában beszélgetett vele, mellette pedig Eduárd és Tom Seymour állt, az előbbi mereven és mesterkélten, az utóbbi pöffeszkedve, akár egy tarkabarka kakadu.

Az idősebb férfiak egy másik, külön csoportot alkottak – Lord Norfolk olyan képet vágott, mintha egy csomó emészthetetlen marhafaggyú lenne a gyomrában, amitől az arca is sárgára változott; mellette Suffolk hercege, kedélyesen, mint mindig. Istenemre, irigyeltem őt ezért. Különös adomány az, ha az ember soha nem tölti a visszahozhatatlan pillanatokat aggódással vagy bánkódással. Most, hogy tudtam Mária halálának igazi okát, nem nehezteltem Brandon újranősülése miatt; olybá tűnt, akárha bosszút állna Anne-en azzal, hogy nem gyászolt sokáig. Hol az ifjú felesége? Nincs vele. Ez korántsem ok riadalomra. Ah, látom már, Lady Latimerrel van, aki hasonlóképpen fiatal, ám komoly asszony. Mennyire mások, mint Anne…

A velem egyidős William Fitzwilliam, a lordpecsétőr a két herceggel álldogált. Nem kedvelte Anne-t (nem mintha valaha is ilyen nyíltan kimondta volna, de ez áradt minden megvető gesztusából. Szívesen végignéztem volna, amint letette az esküt, hiszen kétségkívül a szavaira rácáfoló csúfondárossággal cselekedte), és viharvert arcára egy szamár konoksága ült ki, amint a sarkán hintázva várta Anne legújabb balgaságának megnyilvánulását. A jobb könyökénél a derék, megbízható John Poyntz állt, Gloucestershire-ből, akinek az arca olyan volt, mint azoké, akiket az utak mentén láttam, valahányszor országjáráson voltam, valamint a barátja, Thomas, Lord Vaux, akit Anne koronázásakor ütöttem Bath lovagjává. Vaux figyelemreméltón hasonlított Thomas Wyattre, de nem adatott neki semmiféle irodalmi tehetség, jóllehet próbálkozott versírással. Őmellettük Cranmer állt, kicsípve és buzgón, mintha csakugyan élvezné az estet, és várná a „mulatságot”.

Egy másik zárt körben Eduárd Neville, Nicholas Carew és Henry Courtenay álltak, egyfajta régi hóbuckájaként a kiváltságoknak és eszményeknek. Egy letűnt időből maradtak hátra anélkül, hogy akkor elértek volna valamit, vagy törekedtek volna valamire, az új időkben olvadásnak indultak, és érzékelték ennen szétfolyásukat. Velük volt Chapuys, aki gyors mozdulataival és nyugtalan erejével mindig is jóleső látványt nyújtott a szemnek; sosem öregszik meg ez az ember? Aztán sajátos kinövésként ott volt a kis csoport mellett az Angliában maradt két Pole fivér: Henry és Geoffrey.

A Pole-októl olyan érzésem támadt belül, mint akkor, amikor More jutott eszembe. Reginald, a legfiatalabb Pole, akit

ifjúkorában a saját költségemen taníttattam Itáliában, külföldre szökött, és nem volt hajlandó visszatérni Angliába. Ragyogó tudós lett, nagyra értékelték őt Padovában és a pápai udvarban, és nemrégiben írta meg a *Pro Ecclesiasticae Unitatis Defensione* című művét, saját válaszaként a nagy ügyemre. Katalin odaadó híve volt, olyannyira, hogy Katalin és unokaöccse, a császár úgy vélték, sok probléma megoldódna, ha Mária és Reginald egybekelnének, számkivetett egységben egyesítve a vörös és a fehér rózsákat. A Pole-ok anyjuk, Margaret révén Plantagenetek voltak. És rokonságban álltak a kihalt de la Pole családdal.

A két megmaradt angol Pole fivér szomorú virágja volt a fehér rózsabokornak. Henry, Lord Montague annyira híján volt a képzelőerőnek, olyan egyszerű volt, mint egy utcakő, az ideges, félénk és beteges Geoffrey pedig csak gyertyafény mellett tudott aludni éjjelente. A családra jellemző büszkeség, tehetség és bátorság mind Reginaldnak jutott, aki a pápát választotta helyettem.

Néhány lépéssel odébb Cromwell állt diszkréten, az estéhez illő, divatos öltözetben. A kicsiny csoport védekezőn távolságot tartott tőle, nem tudván, hogy Crum az egyik kémét (egy csinos nőt) a túloldalra helyezte, minek folytán minél jobban eltávolodtak tőle, annál közelebb kerültek a nőhöz.

Anne mocorgott a mellettem lévő trónszéken. Tudtam, hogy mondanom kellene neki valamit, de nem voltam rá képes. Olyan színtiszta gyűlölettel gyűlöltem, olyan színtiszta félelemmel féltem tőle, hogy nem volt önbizalmam a megszólaláshoz. A szótlanság árulkodó lenne, tudtam, ezért kényszerítettem magamat, hogy próbát tegyek.

– Régóta forgatod ezt a fejedben? – kérdeztem. Nem akartam ránézni; annyira visszataszítónak éreztem. Így hát a szám sarkából beszéltem hozzá.

– Mióta láttam az első idei levelet lehullani. – Anne hangja elbájoló volt, szokás szerint. Fontos dolgokkal kecsegtetett.

– Ez új forma lesz? – Még mindig nem néztem rá.

– Igen. Vannak új elemek. Nézd meg! A szárnyakat teljesen magam terveztem, amíg távol voltál tőlem…

Kicsiny emelvény épült Anne színészei számára. Apró ónpajzsokkal vétetett körbe, amelyek mögött gyertyák kaptak helyet, hogy világításul szolgáljanak. A nagytermen belül eloltották a hátborzongató kékesre szűrt fényeket, mígnem csak a színpadi gyertyák maradtak égve.

A muzsikusok a valaha hallott leglágyabb, örökkévalóságot és elragadtatást sugalló hárfamelódiát kezdték játszani. Az emelvényen fakó, amorf lények jelentek meg hatalmas, fehér, csillogó tollazatú szárnyakkal. Mindig is ilyennek képzeltem az angyalokat, kiváltképpen a szárnyukat, lebegőnek és közelinek, andalítónak és vigasztalónak. Gyermekkoromban azt mondták nekem, van egy őrangyalom, aki távol tart a veszélytől; és amikor játék közben épphogy megúsztam valamely balesetet, jószerével láttam azt a Henrik angyalt…

Fekete, erőteljes lények rontottak a színpadra – egy csapóajtó mögül bukkantak elő? –, rovarok módjára mászva. Valósággal nyüzsögtek, és megtámadták az angyalokat, a szárnyaikat cibálták, szerteszét szórva a tollaikat, akárha nagy szél lenne. A zene fájdalmas, félelemmel teli, zavarodott jajkiáltásokká változott. Az angyalok botokat ragadtak, és ütlegelték az ördögöket; az egyik elesett elöl, és kiömlöttek a

belső részei: nagydarab, ragacsos, olvadékony csomók. Aztán megjelent a fejedelmük – a Sátán, fekete szaténköpenyben, füstbe burkolózva.

Meglepetten láttam, hogy a Sátán jóképű. Még ismerős is volt az arca, ám az alulról áradó fény vibrálása közepette összességében mégis újnak tetszett. Természetfeletti szépséggel ragyogott.

– Ő vagyok, a fényhozó, Lucifer, a hajnalcsillag – mondta, és valóban megtestesítette mindezeket a dolgokat.

A Gonosz nem mindig rút; akkor a legerősebb, amikor a fény angyalának álcázza magát, és ki tudná ezt jobban, mint én?

– Küzdjetek velem! – buzdított mindannyiunkat. – Együtt legyőzzük az angyalokat, és örökkön uralkodunk a mennyben!

Csata vette kezdetét, és csak Mihály arkangyal és az ő külön angyalserege győzedelmeskedett Lucifer és a fekete légiói felett. Szerte a nagyteremben parázstartókba gyújtottak be, és füstfelhők ömlöttek ki belőlük, beterítve mindenkit. A színpadon zajló küzdelem ránk is kiterjedt; hirtelen rikoltozó-viaskodó angyalok és ördögök voltak közöttünk. Egy hatalmas, súlyos szárny csapódott a székemnek; tollak szóródtak szét, és három démon igyekezett négykézláb mászva a székem lábainak keresztrúdjai között a szárny gazdája után. Az egyiket felismertem, Francis Bryant, a szemkötéséről. Aztán egy ismerős mozdulat árult el egy másikat, ahogy hátravetette a haját, és megdermedt a szívem: Henry Norris öltözött be démonnak Anne álcajátékában. A küzdelem valóságossá vált; a részesei kardot rántottak. A nézők bekapcsolódtak a felfordulásba, én mégsem törődtem vele. Álmosító letargia ereszkedett rám, megbénítva a tagjaimat, kábává téve az

elmémet. A füst…

– Ópium. – Anne ismét olvasott a gondolataimban. – Nagy költséggel és vesződséggel vásároltatott Keletről. Nagy letargia, tespedtség egy porban… De most figyelj, az megakadályoz minden rosszat!

A kardok lelassultak, lendületüket vesztve hullottak a birtokosaik oldala mellé. Elnehezültek a mozdulatok. Csak a démonok mozogtak továbbra is fürgén, akárha immunitást élveznének. Rikoltoztak, hadonásztak a karjukkal, és a fekete drapériával borított emelvény alól gonosz lények hordája rajzott elő: vérfarkasok, fantomok, múmiák, kísértetek, szellemek, férgek, hullák, boszorkányok, varázslók, pusztulás, megbánás, lelkifurdalás…

A mellettem ülő Anne felkelt, odakiáltott nekik, piros ajka szétnyílt és legörbült, én pedig egy vérszomjas vámpírt ismertem fel benne, aki az én véremet is szívta, és az éjszaka teremtményévé tett engem, olyan teremtménnyé, aki valami idegenné változott, és mások vérén élt, még a saját barátai vérén is.

Anne megfogta a kezemet, és én is felkeltem vele. Azzá váltam, ami ő volt, éppoly gonosszá, éppoly vérszomjassá, éppoly romlottá. Az ajka megfertőzött, megrontotta a lényemet. De én nem akarok ilyen lenni, én megváltásra vágyom… Hiába kerestem angyalt. Csak egy letépett szárnyat láttam a padlón heverni; leszakadt a szíjról, mely vállhoz rögzítette, megereszkedett és megtiportatott a viaszkerete.

Kóválygott a fejem; az érzékeim eltompultak. Éreztem, hogy követem Anne-t, engedve, hogy végigvonszoljon egy sötét, titkos átjárón, ahová nem szűrődtek be hangok, és amely

elvezetett a teremből. A Westminster tele volt titkos járatokkal és ajtókkal, melyeket réges-régen alakítottak ki. Anne elvitt engem, el a többiek nyújtotta biztonságból, én pedig nem tudtam immár tovább elkerülni vagy halogatni ezt a pillanatot.

Karcsúak és hűvösek voltak Anne ujjai, akár a rajtuk lévő ékszerek. Az arcát csak olykor láttam, rövid időre, amikor ráesett a vasfoglalatokban csöpögő fáklyák fénye. Lobogott mögötte a ruhája – hatalmas, gomolygó füstfelhőhöz hasonlatosan. Kábult voltam; elbódított az ópium füstje, ahogyan Jane Seymour fáklyájának füstje elszenderítette a méheket.

Egy szobában voltunk. Apró szoba volt, áttetsző drapériák függtek benne. Különös illat volt odabent. Soha nem éreztem korábban, és nem hasonlított semmi másra, ezért nem tudom leírni, eltekintve attól, hogy édes és simogató volt.

– A fête vége – mondtam halkan. Zsibbadtnak éreztem az ajkamat.

Anne hátrahúzta a csuklyáját, amely árnyékot vetett az arcára. Lehullottak a leplek, és feltárultak különleges, elbűvölő vonásai. A látvány emlékeket idézett fel bennem, újraéltem őket, majd pedig ismét beléptem a múltba, amikor mindenek fölött való engedelmességet parancsolt, és sóvárgást ébresztett a szívemben.

Több eszem lehetett volna, mégis újra szerettem őt. Majdnem az egész lényemmel. A hódítás nem volt teljes, ugyanis voltak részeim, melyek újraformálódtak azóta, hogy beleszerettem, és ezek fölött nem volt hatalma, nem szerezhette vissza őket; ezek külön álltak, és kotkodácsolva vádaskodtak. Ami viszont a többit illeti, úgy támadtak fel, mint holtak az ítélet napján.

És ismét csak ott volt az elragadtatottság, az izgalom áradó érzése.

De nem teljesen. Nem volt teljesen ugyanaz. Most már többet tudtam, menet közben valahogy minden elromlott, és a tudás befészkelte magát, mint holmi kavics egy cipőbe; futhatunk, ugrándozhatunk, szökellhetünk, de a földet érés keserves, és ezért már soha többé nem szökkenünk olyan magasra, olyan szilajul.

Szerettem Anne-t teljes erőmmel, teljes szívemből, de a lelkem és az elmém nem volt részese ennek. Ezúttal akadékoskodtak.

Anne odalépett hozzám, és megcsókolt.

Hány hónappal, hány évvel korábban sóvárogtam, hogy éppen ezt tegye? Volt idő, amikor közel éreztem magamat a halálhoz, amiért nem tette. De itt most megkaptam, kéretlenül és keresetlenül, a teste az enyémhez simult, éppen azokkal a taglejtésekkel, melyeket egykor annyira kívántam, és bár izgató volt ez, a lelkemet mégsem elégítette ki. Elmúlt az az éhség, lett légyen bármi is az, amit valaha ki tudott volna elégíteni.

Ámde a testem – a Júdás testem, az örökös áruló – válaszolt, és úgy egy órán át segített elhinnem, hogy nem változtam meg, hogy minden olyan, mint egykor volt.

– Uram, szerelmem, mindenem… – ömlöttek Anne szavai a fülembe lágyan. Volt persze egy ágy, a legfinomabb lenvászon ágyneművel megvetve, prémekkel és hattyútollal tömött párnákkal megrakva. Anne intézte így mindezt, előkészíttette a szolgálókkal, jobbára úgy, ahogy én tettem egykor felfűtött várakozással a saját lakosztályomban.

Anne a szavaival, a kezével, a hangjával, mindenével nyúlt hozzám, és igyekezett birtokba venni engem. A varázs annál is inkább szívet tépő volt, mert immár erősebb voltam, nem uralkodott rajtam. Meg tudtam becsülni, mint soha korábban, a finom kis dolgait; ahogy félrehúzta a ruháit, ahogy összehajtogatta, úgy, hogy igazából nem is hajtogatta össze őket; a drámai képességét, hogy egy kis tárolószobát kéjbarlanggá változtasson; az érzékiséget a vágya mögött, hogy láttassa a fény játékát a drapériák opálos felületén, amelyek úgy néztek ki, mintha belülről vibrálnának és lüktetnének. Láttam mindezt, és becsültem; de maga a megbecsülés valamiképpen egy ellenségnek szólt, főhajtás volt, idővel apadó bujaság.

Teljesen elmúlt? Természetesen mindig ez a kérdés. Ha belegázolok egy tóba, az a felszínen nyugodtnak és üresnek tűnhet. Milyen biztonságos vállat vonni, és visszakecmeregni a partra, soha nem megkockáztatni a megerőltető merülést a hideg, nyálkás felszín alá. Mi történne, ha az ágyra feküdnék Anne-nel? Meg tudnám jövendölni, hogyan éreznék? Lenne merszem kideríteni?

Anne húzott, én pedig követtem. Igen, megtenném, mert ha újra érezni tudnám azokat az érzéseket, az jóvátenné mindazt, ami azóta végbement. Nem szerettem, nem akartam, ami végbement azóta. Az lennék, ami voltam.

Szívesen állítanám, hogy csak az ópiumfüst finom mérge késztetett rá, hogy önmagam számára idegenként viselkedjem; hogy nem is én voltam, aki levetettem a ruhámat, és követtem Anne-t az ágyba. De én voltam. Teljesen én, Henrik, aki megtette ezeket a dolgokat, aki szerette Anne-t,

akit egykor abban a reményben ismert meg, hogy visszahozza a Henriket, akit szintén ismert egykor. A szenvedély édes és erősítő hatású, és fiatalabb, erősebb, boldogabb voltam, miközben ismét szerettem Anne-t. Ismét az a Henrik lennék. A közelmúlt, az ocsmány tudás elenyészne.

Közösültünk, ott, azon a fekete függönyös ágyon. És nem volt ez más, csak közösülés, nem volt benne semmi varázs. Érzékeltem minden testi érzést, a húsnak minden egyes, húson való csattanását. De csak hús volt, és mint ilyennek, igen kevés volt a hatalma. Anne karja csak egy kar volt, a teste és az arca csak test és arc. Anne volt, megfosztva a külön dimenziójától, a fájdalmas tündöklésétől – a tündökléstől és dimenziótól, amelyet kilélegeztem körülötte, és amely a saját szenvedélyemből és vágyamból áradt.

Legördültem róla. Most rosszabb volt. Miközben ezt cselekedtem, még az emlékezet glóriáját is leromboltam. Hiszen visszatekintve éppoly közönséges volt az egész, mint ez, csak ezt mostanáig nem tudhattam. Összetörtem a pecsétet, amely sértetlenül tartotta azokat az emlékeket; nem feltámasztottam, hanem megöltem a múltat.

Éppen átolvastam e szavakat. Csakis szavak ezek: visszatekintve… nem feltámasztottam… áradt… Csak egyetlen dolog igaz abból, amit írtam: „Összetörtem a pecsétet, amely sértetlenül tartotta az emlékeket.” Ezt tettem, bánatomra. De bátor cselekedet volt ez. Ugyanis, ha többet találtam volna abból, amit előzőleg leltem, hajlandó lettem volna a nyomába eredni, bárhová vezet is.

Anne mellettem hevert a karcsú, érzéki lényével. Jól állt a bőrének a gyertya- és fáklyafény, krémszínű pergamenné

tette. Anne elfordult, hogy meggyújtson egy gyertyát az ágy mellett. Figyeltem, amint megteszi, és eszembe jutott, hogy a puszta mozdulat mennyire teljesen a sajátjának tűnt egykor. Immár tudtam, és láttam, hogy mások miként gyújtanak meg gyertyákat.

De gyűlöltem tudni és látni.

Soha, senki nem szeretett úgy, ahogy én. Ezt hittem. Soha, senki nem szeretett úgy senkit, ahogy én szerettem Anne-t.

A szomorúság az igeidőben leledzett.

LXVIII

– Gyermeket várok. – Anne előttem állt, és diadalmasan mondta e szavakat. Ezúttal tudtam, hogy nem hazudik, máskülönben nem lett volna ilyen határozott.

Így hát szépen megtérült a nagy hazárdjátéka. A költség, amit az ópiumra, a fête-re, a titkos szoba előkészítésére fordított csakis azért, hogy meghágassa magát velem. Hogyan lehettem ennyire szolgálatkész? Hogyan lehetetett ennyire eltalálni az időzítést? Persze, azért volt így, mert az időzítést Anne irányította, a teste működésének ritmusához igazította az ünnepséget. Vagy talán a teste természetes ciklusait is irányította? Szó szerint rendkívüli volt a hatalma.

– Örvendek. – Felálltam, és átöleltem a karommal a vállát, ahogy az udvariasság diktálta.

Fiunk lesz, és ez majd megmenti Anne-t. Ha megajándékozna egy fiúval, nem lennék képes eltaszítani. Tudta ezt, és mint egy veszélyben lévő állat, igyekezett védeni magát.

És a gyermekkel a méhében meglehetne nélkülem. Lehetne özvegy királyné, és uralkodhatna a fián keresztül. Máris nekilátott alkalmazni rajtam a varázsát, visszahozva a nyavalyámat. Ugyanis néhány nappal Szent Mihály napját követően bizsergést éreztem a lábamban, majd lüktető fájdalmat, és immár újra kinyílt a fekély, és nagyobb volt, mint valaha. Rút, fekete sávok ágaztak el belőle mindenfelé. Dr.

Butts még mindig Máriával volt, és nem akartam elválasztani őket, ezért kénytelen voltam magam kezelni a bajomat. Dr. Butts egyetlen kollégája sem volt eléggé tudós – vagy eléggé diszkrét – ahhoz, hogy belebonyolódjék a betegségembe.

Mindeközben az a hír érkezett, hogy Mária nincs jobban. Sem pedig Fitzroy, aki Henry Howard szerető szeme láttára sorvadozott. Biztonsági megfontolásból nem hozathattam ide Máriát (hacsak nem teszi le az esküt, természetesen), Fitzroyt azonban idehozathattam.

Aztán hír jött arról, hogy Katalin megbetegedett – „nyilvánvalóan”, szólt a beszámoló, „méregtől”. Így hát Anne győzedelmeskedett, dacára Katalin óvintézkedéseinek és gyanakvásának. Nem számított immár, vajon természetes módszerrel (megvesztegetett szakácsokkal, porokkal) végezték, vagy természetfelettiekkel. Az számított, hogy Anne győzedelmeskedett. És állapotos volt, gyermeket várt, az örökösödési törvény erre a gyerekre lett szabva, és mi mind nélkülözhetőkké váltunk. Legfőképpen én. A lábamban szétáradó fájdalom állandóan erre emlékeztetett.

Chapuys kétségbeesetten aggódott mind Katalinért, mind Máriáért, és a politikai manőverezésen túlmenően igazi, személyes vonzalmat árult el irántuk. Az engedélyemért könyörgött, hogy meglátogathassa Katalint, de én egy ideig megtagadtam. Tudtam, hogy bármiféle figyelem Chapuys részéről, mivel külső törődést jelentene, talán arra indítaná Anne-t, hogy nagyobb kárt tegyen Katalinban, amíg már nem lehet rajta sehogyan sem segíteni. Hogy a kedvemben járjon, Chapuys egy labdajátékért rágta a fülemet, amire réges-rég próbáltam őt rávenni.

– A komisz időben játszhatunk a hamptoni zárt udvaron – mondta.

– Talán. Talán. – Ezzel az elfertőződött lábbal nem tudtam futkározni, de reménykedtem, hogy karácsonyra enyhül a baj. – Az ünnepek tájékán, amikor odaköltözünk.

Vajon fogok akkor egyáltalán járni? Mit művel velem Anne keze addigra? Tanácskoznom kell Cromwell-lel, az én minden skrupulustól mentes, teljesen diszkrét Cromwellemmel.

– Muszáj megszabadulnom tőle! – kiáltottam.

– Már eldöntöttük, hogy amíg Katalin él... – kezdte Cromwell.

– Aha! – Ilyenformán Anne a saját gyűlölködésébe és féltékenységébe fog belebukni. Hiszen kicsinyes rosszindulatból sorvasztja és pusztítja el Katalint. – Ha Katalin meghalna, akkor Anne félreállítható – fejeztem be.

– Egy különleges börtönbe, amely egykori feleségeknek terveztetett – vetette fel Cromwell.

– Az áldóját, úgy beszél, mintha arra számítana, hogy ez egy tartós pozíció lesz, amit én hozok létre! – mordultam.

– Nem, nem, felség – nyugtatott meg Cromwell. – Semmi efféle. Szükségtelen lenne terhet róni a kincstárra... tartós terhet.

Kényelmesebben helyezkedtem el a székemben, és feltámasztottam a lábamat egy kárpitozott zsámolyra. Szerettem volna szót ejteni Crumnak a lábamról, de nem mertem. Döbbenten ébredtem rá, hogy immár nem bízom senkiben; nem ismertem senkit, akinek felfedhettem volna bármiféle bizalmas tényt önmagamat illetően anélkül, hogy

árulástól kelljen félnem. Ez volt hát, amire apám célzott. Gyűlöletes volt ez a magányosság. Apám azt állította, hogy ez a királyság ára. Valóban? Az adott pillanatban igen volt a válasz. Megéri? A válasz erre is igen volt. Az ember mindenhez képes hozzászokni.

– Válasszon el bennünket, Crum – parancsoltam. – Nevezze, ahogy akarja, de találja meg a módját jogilag, hogy különváljunk. Anne törvénybe ütköző eszközöket használt, hogy kimódolja az egyesülésünket; most használjon törvényes eszközöket, hogy meghiúsítsuk az ügyeskedéseit és keresztülhúzzuk a számítását.

Fájdalom nyilallt a lábamba, és épphogy csak képes voltam elfojtani egy kiáltást.

– Szóval abban a pillanatban, hogy a gyermek megszületik… Anne elküldhető. – Összerándult a gyomrom a fájdalomtól, de az akaraterőm nem engedte előtörni a jajdulást. Crum nem hallott semmit.

– Vannak híresztelések – mondta ő. – Híresztelések, melyek szerint összeesküvők állnak készen Northumberlandben és a nyugati mocsárvidék mentén, hogy megszöktessék Katalint.

Soha nem megy már el? Nem tudom sokáig leplezni ezt a fájdalmat.

– Tehát valóra vált az álom, és a pápai erők ugrásra készen állnak – feleltem. – Elkerülhetetlen volt ez. De – újabb fájdalmas nyilallás –, ha Katalin annyira beteg, nem lesz a szöktetésből semmi. – Igen, az ördög volt oly ostoba, hogy megsebezze Katalint.

– Anglián kívül erőre kaphat.

Igaz. Az országhatáron túl, ahol a hiúságának megfelelő

bánásmódban van része, hízelgő és hódolatteljes szavakat hallva elég gyorsan meggyógyulhat.

– Soha nem fog Anglián kívülre menni – jelentettem ki. – Ami pedig a félrevezetett kóbor lovagjait illeti, majd megfosztjuk őket a hatalmuktól, finoman, hogy ha eljön az idő, amikor esetleg megpróbálnak lépni… azzal szembesüljenek, hogy megfeneklett az ügyük.

Szegény Katalin. Soha nem fog tudomást szerezni a megmentésére készülőkről.

– Küldenék az özvegy hercegnének egy bátorító jelzést most, hogy beteg – közöltem Crummal. – Nem Chapuyst. Hanem egy doboz nyalánkságot és az egyik muzsikusomat… Intézkedjék a dolog felől.

Tessék, ez biztosan lefoglalja. Máskülönben alkalmasint felordítok, ha nem távozik azonnal a közelségemből, hagyva, hogy masszírozzam a lábamat.

Anne jól viselte a terhességet; egész Anglia legegészségesebb teremtménye volt az, akit a méhében hordott. Miközben a varázsa sorvadással sújtotta az összes ellenségét, a menekülését jelentő gyermeke szépen gyarapodott.

Az év haladt tovább a körforgása sötét mélypontja felé. A lábam nem javult, de legalább nem is romlott. Fitzroy, akit arra hivatkozva hozattam az udvarba, hogy meghívom őt, töltse velünk a karácsonyt, sápadt maradt, gyötrelmesen köhögött (pontosan úgy hangzott, mint apámé), de hasonlóképpen nem romlott az állapota. Mária sem igazán rosszul, sem igazán jól nem volt, és nekem jutott a fájdalmas feladat, hogy nemet mondjak Katalinnak, aki természetesen

azt kérte, hadd segítsen neki. Katalin ezt írta Chapuysnak:

> *Esedezem, beszéljen a királlyal, és könyörögjön neki a nevemben, legyen oly jóságos, és küldjön engem a leányomhoz, mert ha a saját kezemmel ápolom az én orvosaim, valamint más orvosok tanácsai szerint, és Istennek úgy tetszene, hogy magához vegye őt, a szívem megbékélne, máskülönben viszont hatalmas fájdalmat éreznék. Mondja meg őfelségének, hogy senki másra nincs szükség, hogy ápolja Máriát, csakis rám, hogy a saját ágyamba fektessem, a saját szobámban, és vigyázzak reá, amikor szükséges.*
>
> *Úgy folyamodom kegyelmedhez, hogy tudom, nincs ebben az országban senki más, aki merészelné a királynak, az én uramnak megmondani azt, aminek a megmondására én kérem kegyelmedet. Imádkozom, hogy Isten jutalmazza meg az iparkodásáért.*
>
> *Kelt Kimboltonban,*
>
> *Katalin, a királyné*

Szánalmas volt az öreg, beteg Katalin képe, ahogy ide-oda sántikálva „ápolja” Máriát, azt gondolván, hogy képes visszaadni az egészségét. Arra vágyott, hogy a lelke nyugodt lehessen. De az igazság az volt, hogy Katalinon kívül ketten is féltékenyen igényt tartottak Mária személyére: a betegség és azoknak a hálózata, akik „kiszabadították” volna őt, hogy okot szolgáltassanak a császárnak és a pápának a megtámadásunkra. Kétségkívül Mária is szorgalmazná a dolgok ilyetén alakulását. Mária makacs, akaratos és engedetlen, míg a jámbor Katalin nem az. Katalin még mindig

szeretett engem, Mária nem. Nem, nem engedhetem, hogy ismét együtt legyenek, és egy fedél alatt éljenek, bármennyire jól is őriznék őket.

Nem kerülte el a figyelmemet, hogy még a kérelmező levél aláírása is ez: *Katalin, a királyné.*

Álságos volt a karácsony. Muszáj volt végigcsinálni a tizenkét napot, muszáj volt együtt mutatkoznom Anne-nel, neki muszáj volt a remélt trónörökös anyjaként ünnepeltetnie magát. Erzsébet hercegnőt az udvarba hozattam, ahol ki lett öltöztetve, és közszemlére tétetett. Immár két és fél éves volt, és – kénytelen voltam elismerni – elbájoló kislány. Temérdek, rőten aranyló haja volt, áradó kedélye, és – ez volt a legsokatmondóbb – éles, gyorsan vágó esze. Számos meglepő szót ismert, olyanokat, mint „kardhüvely”, „tölgy” és „ediktum”. Úgy mutattuk be, mint ígéretet azokra a még jobb dolgokra nézvést, amelyek a trónörököstől várhatók – hiszen, ha Isten ilyen bőkezűen halmozott el ajándékokkal egy leányt, gondoljunk bele, mit fog adni egy fiúnak.

Mindeközben Anne és én nem váltottunk egyetlen bizalmas vagy személyes szót sem. Immár ellenségek voltunk, párbajt vívtunk egymással: az ész és a könyörtelenség párbaját, amelynek szabályait mindkét fél megértette.

LXIX

Katalin haldokolt. A betegsége nem csupán betegség volt, amelyet felépülés követ, hanem „az utolsó betegség”. 1536-ban újév napján üzenetet kaptam az orvosától. „Zihálva lélegzik, rossz színben van, két hete képtelen táplálékot venni magához, nincs ereje felkelni az ágyból, szabálytalan a szívverése” – írta dr. De la Sa, és tudtam, hogy ez mit jelent. Engedélyeztem Chapuysnak, hogy elmenjen hozzá – Crum „segédjének”, Stephen Vaughn-nak a kíséretében.

Katalin egy hétig, az új esztendő első napjaiban látta vendégül a halál angyalát a kimboltoni szobájában. Vendégül látta Chapuyst is, aki január másodikán érkezett.

Katalin, még mindig királynénak tekintve magát, megkísérelte ünnepélyesen fogadni a császári követet. Megnyitotta a lakosztályát Bedingfield és Chamberlayn, az „őrzői” előtt, akik nem látták őt azóta, hogy uralkodói büszkeséggel bezárkózott, és bevonta őket a rituáléba. Valamennyi hűséges szolgáját és az őreit is felsorakoztatta, hogy folyosót formáljanak az ágya körül, amelyhez Chapuys térden csúszva közeledett. Katalin kinyújtotta a kezét, engedte, hogy Chapuys megcsókolja, és így szólt: „Immár a kegyelmed karjában halhatok meg, nem elhagyatottan, mint holmi vadállat”.

Chapuys ezután egy rakás hazugságot mondott neki (hogy ígéretet tettem a hátralékban lévő összes járadéka kifizetésére,

és arra, hogy amikor jobban lesz, átköltözhet a királyság bármelyik udvarházába), és emlékeztette, hogy kötelessége meggyógyulni – „mivel az egész keresztény világ békéje, jóléte, egysége” múlik ezen, állította.

Katalin ezután szertartásosan elbocsátotta, és távozásra kérte az összes szemtanút, őrzőt és kémet. Miután rendben elmentek (vélte ő), titkon üzenetet küldött Chapuysnak, hogy térjen vissza hozzá.

Tehát még a jámbor Katalintól is kitelt az alakoskodás – egy olyan jellemvonás, amelyet a csodálói egyike sem ismerne el soha.

Hogy miről beszéltek, azt Steven Vaughn nem tudta elmondani. De órákon át, éjszakába nyúlón tanácskoztak.

Chapuys három napig maradt, és Katalin összeszedte magát, amíg a látogatása tartott. Tudott enni, és megmaradt benne az étel. Majd’ kibújt a bőréből örömében, amikor még egy ajándék adatott neki: eljött Lady Willoughby, vagyis Maria de Salinas, a fiatalkori barátnője. Értesült róla, hogy Katalin haldoklik, és nem várva semmiféle engedélyre, nekivágott a veszélyes és komisz téli utaknak, hogy Kimboltonba jusson. A Chapuys távozása előtti estén, majdnem éjfélkor érkezett, és követelte, hogy Bedingfield engedje be.

– Nem tehetem – mondta ő. – Nincs rá utasításom.

– Muszáj beengednie – felelte a nő. – Veszélynek tettem ki magam, hogy idejöjjek; majdnem útonállók kezére kerültem. Nemesember leánya vagyok, és nem tehetem ki a személyemet további kockázatnak, ez nem függhet attól, hogy kegyelmed milyen utasításokat kapott. Engedjen be azonnal! – Bizonyára csengőn áradt át finom hangja a sáncárok dermesztően hideg

vize fölött.

A lovagias Bedingfield zavarában leeresztette a függőhidat, és beengedte az asszonyt.

Chapuys távozott, de Maria szerető kezére bízta Katalint. Olybá tűnt, hogy Katalin sokkal jobban van. Felült, fésülködött, a haját igazgatta, hosszasan beszélgetett a kislánykori barátnőjével. Az éjszaka közepén azonban megnégyszereződve tört rá az émelygés és a fájdalom. A gyóntatójáért küldtek, és ő azonnal látta, nem valószínű, hogy Katalin megéri a reggelt, a legkorábbi időpontot, amikor szabad misét mondani. A kánonjog diszpenzációt ad küszöbön álló halál esetére. Katalin azonban – akinek a szemében soha, semmilyen szabály nem igazodhatott emberi szükségletekhez – a réges-régi tekintélyektől való idézeteket mormogva szembeszegült a pappal. Várt, ragaszkodott a hajnalhoz.

Isten kegyes volt hozzá, és hagyta, hogy így tegyen. Katalin hajnalban vette fel a szentségeket, majd lediktált két levelet. Az egyik a császárnak szólt. A tartalmát nem ismerem. A másik nekem. Néhány nappal később kaptam meg.

Január nyolcadikán délután kettőig élt. Délelőtt tízkor felvette az utolsó kenetet, majd délig tiszta hangon imádkozott Máriáért, az Angliában élő összes ember és kiváltképp a „férje” lelkéért.

Katalin meghalt. Katalin az életem része volt, ellenpontozott, mint egy másodlagos dallam, amennyire fel tudom idézni. Még hétesztendős sem voltam, amikor hallottam a spanyol

hercegnőről, aki Angliába jön, hogy egyszer a király felesége legyen.

Megpróbáltam nem úgy emlékezni rá, amilyen akkor volt. Megpróbáltam csak a csökönyös, ellenszegülő, bajkeverő vénasszony képét magam előtt látni. A lebiggyedő, száraz ajkát, az állandó méltatlankodását, a szigorúságát, mely két párhuzamos ráncot vésett a szemöldökei közé; a csúf fa fejdíszét és a durva, sötét gyapjúruhába burkolózott dobozszerű alakját. A dühítő, erkölcsi vonatkozású kioktatásait, a politikai kétszínűségét, a császárhoz intézett felségáruló leveleit; a pápista összeesküvéseit és vonzalmait… a lista magától, féktelenül nyúlt egyre hosszabbra.

Mégis, hívatlanul feltolultak a fiatal, kacagó hercegnő képei, akinek a szeme csillogott a szerelemtől és az életörömtől; eszembe jutott a büszkeség, amellyel fiatal anyaként Mária zenei előmenetelét illetően viseltetett; a fiatal feleség buzgó igyekezete, hogy nekem örömöt okozzon, mulattasson, kedvemre tegyen, az, amikor ezüst maszkokat öltött, és táncolt a szobájában a tizenkettedik éjszakán, még ha csacskaságnak tartotta is a dolgot; amidőn úgy tett, mintha nem ismerne fel, amikor egy Törökországból való jelmezben táncoltam…

Az ifjúságom asszonya. Az ifjúságom asszonya volt, és magával vitte az ifjúságomat a halálba. Azok az elveszett idők most fényesebben ragyogtak, mint valaha.

Gyászoltam a spanyol hercegnőt, dühösen, amiért az élete egészében véve olyan szomorúan alakult. És immár nem is maradt remény, hogy jobbra forduljon, hogy az utolsó pillanatban megváltozzon. Katalin túl volt már minden

változáson.

Miben is bíztam akkor? Katalin vélhetően egy másik világba került át, ahol minden efféle megfontolás elvettetik. Dicsőségesen, spirituális testbe öltözve, többé nem a spanyol hercegnő vagy nyomorult, beteges vénasszony, akivé lett, hanem ismét valami csillogó és halhatatlan. Miközben a fizikai testét felvágják és bebalzsamozzák, a halhatatlan Katalin régen eltávozott, olyan jutalmat kapva, amilyenben én soha nem tudtam volna részesíteni őt.

Így hittem… így hittem.

De mi van, ha mégsem? Ha a szegény, öreg test volt minden, akkor micsoda kegyetlen jutalom ez. Egyedül sírtam a magánfülkémben, a királyi kápolnában, a könnyeimtől döbbenten és zavarodottan. Nem hiszek? Tartalmatlan, értéktelen minden hitem? A könnyeim erről árulkodtak.

Mert ha a halott nem támad fel, akkor Krisztus sem támadt fel. Az is következik ebből, hogy akik Krisztussal közösségben haltak meg, teljesen elvesznek. Ha Krisztus csak erre az életre adott nekünk reményt, akkor roppantul szánnivalók vagyunk mi, emberek, mindannyian.

Nem lenne szabad sírnom Katalin keserves élete miatt, ha igazán hinném, hogy e keserűség minden egyes eleme Istennek tetsző volt, és hogy most tízszeres dicsőség és jutalom adatik érte.

Hazug vagyok akkor, képmutató. Nem, kétkedő vagyok. Van különbség. Az utóbbi becsületes és emberi, a másik nem. Még Péter is kételkedett.

Istenem, leghatalmasabb és örökkévaló, kérlek, szabadíts

meg ezektől a kételyektől, melyek jobban égetnek és gyötörnek, mint a lábam. Szabadíts meg tőlük, máskülönben nem tudom folytatni.

Mocorgást hallottam valahonnan. Volt valaki más a kápolnában, odalent. Úgy döntöttem, megyek. Lesújtottabbnak és zavartabbnak éreztem magam, mint amikor először kerestem a csendet és sötétséget. Másvalakinek talán megteszi, amit nekem nem tett meg.

Félúton jártam lefelé a hosszú galérián, amikor meghallottam, hogy nyílik az ajtó; odafordultam, és egy alakot láttam kiosonni a kápolnából. Jane Seymour volt az, és a szemét dörzsölte. Lassan lépdelt, amíg egy ablakmélyedéshez nem ért, majd leült. Hunyorogva meredt maga elé a padlóra.

Óvatosan közeledtem hozzá. Felpillantott a közeledésemre; vörös volt a szeme és az orra hegye. Megpróbált mosolyogni, mintha ettől láthatatlanná válna.

– Seymour kisasszony – mondtam, és invitálás nélkül letelepedtem melléje. – Segíthetek? Bántja valami?

– Bánt – ismerte el. – De nem segíthet. – Kendőt keresve kotorászott.

– Csak adjon lehetőséget – mondtam, örülve az alkalomnak, ami eltereli a gondolataimat Katalinról.

– Elmegyek az udvarból – bökte ki ő –, mihelyt az utak járhatóak lesznek, ha felséged kegyeskedik megengedni nekem.

– De miért?

– Nem vagyok én az udvarba való – mondta. – Nem mintha úgy gondolnám, hogy bármikor is idevaló voltam, vagy valaha is az leszek. Azt hiszem, bocsásson meg nekem felséged, úgy

gondoltam, hogy az özvegy hercegné és Lady Mary talán visszatérhetnek. Imádkoztam – megremegett a hangja –, hogy tegyék le az esküt, és térjenek vissza, és… de ebből már nem lesz semmi, és nem várhatok tovább. És gyászolom a kir… Katalin hercegnőt. – Nem tudván elfojtani a könnyeit, Jane a tenyerébe temette az arcát.

Éreztem, hogy könnyek törnek a szemembe, akárha csatlakozni akarnának a Jane-éihez.

– Én is – vallottam be, azt kívánva, bárcsak ne remegne a hangom. Jane vállára tettem a karomat. – Én is gyászolom. És, Jane – haboztam –, meghat engem, hogy kegyednek van mersze gyászolni, nyíltan megsiratni őt.

Jane jóságos volt, és mint az igazán jóságos emberek mind, alábecsülte a körülötte lévő gonosz hatalmát.

Bólintott. Még mindig áradtak a könnyei, noha igyekezett úrrá lenni rajtuk.

– Jane, amikor anyám meghalt, úgy éreztem, hogy elveszett az életemből minden szeretet és szépség – mondtam. – Elhagyatottnak éreztem magam. Már ott volt Katalin hercegnő, már volt az életemben egy új, kedves és kecses személy, de bánatomban nem láttam meg őt. Csak elárultnak, elveszettnek és erőtlennek éreztem magam. Ne engedje, hogy a bánata ilyen módon elvakítsa. Ilyenformán kétszer rabol ki bennünket a gonosz.

Láttam, hogy nem veszi ki az értemét a szavaimnak.

– Anyámnak volt egy nyakéke, amit mindig magamnál tartottam. Elküldöm majd kegyednek, és szeretném, ha viselné, ha elfogadná mint ajándékot anyámtól. Megteszi ezt? És várna hat hónapot, mielőtt távozik az udvarból? Ha még

akkor is menni óhajt, nem fogom visszatartani. – Elhallgattam. – Ó, Jane… addigra igazán olyan okos lesz, mint egy kígyó. Máris olyan szelíd, mint a galamb; az udvarnak ezért szüksége van kegyedre, függetlenül attól, hogy kegyednek szüksége van-e az udvarra, vagy nincs.

Nem úgy értettem, hogy az „udvarnak,” hanem úgy, hogy a „királynak”.

* * *

Katalin halálhíre hivatalosan ki lett hirdetve az udvarban, majd közhírré tétetett egész Angliában. Állami pompával ravatalozzák fel Kimboltonban, majd a temetési menet a peterborough-i apátságba vonul, ahol a temetésre sor kerül. Én választottam ki a gyászmenet élén haladókat, és elrendeltem, hogy a környék főnemesei kísérjék a koporsót Kimboltonból Peterborough-ba, kétnapos, lassú menettel, és elküldtem a gyászöltözetükhöz szükséges fekete szövetet. Az udvarban ünnepélyes gyászszertartás lesz Katalin tiszteletére. Megparancsoltam, hogy az egész udvar vegyen részt rajta, gyászöltözetben.

Katalin levele két nappal a halálhíre után érkezett meg hozzám. Valamiféle félelemmel nyitottam fel, ugyanis borzongató, amikor első ízben olvassa az ember egy halott ember szavait.

Legdrágább uram, királyom és férjem. Immár közeleg a halálom órája, s minthogy ügyem ilyenformán áll, a

gyengéd szeretet, amellyel viseltetem, arra késztet, hogy felségednek ajánljam magamat, és hogy megemlékezzem felségedről néhány szóban, az egészségéről és a lelke oltalmáról, amelyet minden evilági dolog, valamint a teste ápolása és kényeztetése elé kell helyeznie, amelyért sok viszontagságnak tett ki engem, és sok bajnak önmagát.

Én a magam részéről megbocsátok mindent, és azt kérem Istentől, és buzgón imádkozom ezért, hogy bocsásson meg felségednek ő is. Ami másokat illet, felségednek ajánlom leányunkat, Máriát, kérve, hogy legyen jó apja, ahogyan eddig is kívántam. Kérem felségedet arra is, hogy a szolgálóimnak adjon hozományt, ami nem sok, hiszen csak hárman vannak. Az összes többi szolgámat illetően esedezem, hogy a nekik járó bért adja meg, és még egy esztendeit, nehogy ellátás nélkül maradjanak.

Végezetül, ezennel ünnepélyesen kijelentem, hogy mindenekfölött szeretném látni felségedet.

Döbbenetet éreztem. Az utolsó mondata… A Szentírásból való idézetekre számítottam, imákra, latinul. De Katalin végzett mindezzel; csak annyi ereje maradt, hogy az igazi gondolatait papírra vesse. És mindenekfölött engem vágyott látni? Akkor hát az idős asszonyban mindvégig ott volt az ifjú hercegnő? Minden megmarad bennünk, amik vagyunk, semmi nem tünteti el a többit… Sajgott a lelkem, ugyanis a bennem lakozó fiatal énem mindenekfölött ezt a kívánságot teljesítette volna.

Katalin végakarata ezt követően néhány evilági dologgal foglalkozott. Azt kívánta, hogy egy zárdában legyen eltemetve.

Azt kívánta, hogy Mária kapja meg az „arany gallért”, amelyet „Spanyolországból hozott magával”. Azt kívánta, hogy az összes szolgája bére fizettessék meg visszamenőleg és pótlékostul. Azt kívánta, hogy a ruháiból templomi öltözetek készüljenek.

* * *

Az udvari gyászszertartás január huszadikán volt esedékes. Cranmer vezette az imádságot az elhunyt lelki üdvéért. A tél addigi leghidegebb napja volt, féktelenül csikorgó, nyugat felől harapós havas eső érkezett. Már kora délután olyan mélységes volt a szürkület, hogy alkonyatnak tetszett.

Anne és a kísérete nem volt jelen. A királyné széke üresen maradt. A távollétével magára hozott szégyent, nem Katalinra.

A kápolnából a palotába visszatérve a sűrű, kék homályon keresztül láttam, hogy Anne lakosztálya fényesen ki van világítva, beleértve a trónszéknek helyet adó fogadótermét is. A vibráló fények csúfot űztek odalent belőlünk, mindazokból, akik Katalin tiszteletére feketét öltöttek.

Nem árultam el, hogy észrevettem, nehogy még nagyobb legyen a skandalum. Ám amikor az udvarban élők útjukra indultak, ki-ki a saját kvártélyába, Anne-hez mentem, és szóltam, hogy engedjenek be. A kamarása bebocsátott. Mulatsághoz illő öltözetet viselt.

Odabentről zenét, mozgolódás elmosódott zaját hallottam. Táncoltak.

– Felség, a királyné nem számított arra, hogy megtiszteli a jelenlétével.

– Nyilvánvalóan. – Átfurakodtam a kamarás melletti szűk helyen, és lassan kiléptem a pompás szoba közepére; ezernyi viaszgyertya lobogott, és egész csapatnyi férfi és nő táncolt. Valamennyien sárgába, rikító citromsárgába voltak öltözve, és középütt volt Anne a fivérével, George-dzsal; úgy festettek, mintha megmártóztak volna aranyban, mintha maga Midász érintette volna őket.

– Úgy – mondtam halkan, de egyetlen szavam, és fekete gyászruhám látványa hirtelen rám vonta a figyelmüket. Abbahagyták a táncot, a zene elhalt.

Anne kevélyen odalépett hozzám, minden tekintet rajta függött.

– Szégyent hozol magadra – mondtam, nem próbálva lehalkítani a hangomat. – Azzal, hogy Katalin halálának örvendezel, csak a saját rosszindulatodat és sekélyességedet leplezed le.

– Te nem örvendezel? „Dicsértessék az Isten, most már nem fenyeget bennünket semmilyen háború”, ezt mondtad, amikor meghallottad a hírt.

Csak politikai célszerűségből mondtam, hogy tudassam a pápával, neki már vége. A szívem mélyén nem gondoltam komolyan.

– Róma püspöke miatt – válaszoltam –, akinek a kémei köztünk járnak.

– Sajnálom, hogy az özvegy hercegné ekkora figyelemben részesült azért, mert „jó véget” ért – mondta Anne hangosan. – Alig is beszélnek másról, mint a szenthez illő távozásáról. Az emberek máris imákat intéznek hozzá, a közbejárását kérve. Megengedheted magadnak, hogy még egy szentet teremts?

Először Fisher, aztán More… most Katalin.

Intettem a muzsikusoknak, hogy folytassák a játékot, hogy a beszélgetésünk ne legyen hallható.

– Túlfeszíted a húrt – mondtam. Legszívesebben megfojtottam volna Anne-t a gúnyos szavaiért.

– Igaz – felelte ő. – Az emberek máris kanonizálták a szívükben Fishert és More-t, mivel mit sem számít, mit mond Róma, és jó úton vannak afelé, hogy ezt tegyék Katalinnal is. Velünk kellene táncolnod, hogy elejét vedd ennek, nem pedig vezetned őket a tiszteletadásban! A saját biztonságod követeli ezt, függetlenül az érzéseidtől.

– Ejnye! Politikai köntösbe bújtatod a saját gonosz mohóságodat. Táncolj, kedvesem, ahogy tetszik. Nem sokáig fogsz már táncolni.

Megfordultam, és ott hagytam, sárgába öltözötten, ahogy először megpillantottam.

A kimboltoni balzsamozó, aki Katalint felboncolta, titkos beszámolót küldött nekem. A belső szerveket a lehető legegészségesebbnek és legnormálisabbnak találta, „leszámítva a szívet, amely teljesen fekete volt, és szörnyű látványt nyújtott”. Megmosta, de az nem változtatta meg a színét, majd felvágta, és belül is ugyanolyan volt.

– Méreg – mondtam halkan. Mindvégig tudtam. Anne mérge. Ez volt az a diadal, amelyet a sárga bálján ünnepelt. Kíváncsi voltam, vajon valóban sárga volt-e a konkrét méreg, amelyet választott. Mennyire rávallana, ha az lett volna.

Immár csak Fitzroyt, Máriát és engem kellett eltennie láb alól. A sikerén felbátorodva Anne volt oly vakmerő, hogy

levélben közölje a Máriára vonatkozó terveit Mrs. Sheltonnal, Mária „őrzőjével”: „Ne menjen tovább. Amikor lesz egy fiam, ami hamarosan várható, tudom, mi történjen vele akkor.”

Ne menjen tovább. Egyelőre ne adjon neki több mérget? Mária akkor egyelőre biztonságban van.

LXX

A hónap végére régóta ki volt tűzve egy lovagi torna. Már nem kívántam lefújni, mert ha megteszem, az csakugyan olyan színben tűnt volna fel, mintha Anglia nem egy özvegy hercegnét, hanem egy királynét gyászolna. A torna megtartása azt jelzi, hogy a gyászidőszaknak vége. Ráadásul szükség volt rá, hogy lecsendesítsem az egészségemet illetően keringő szóbeszédet és kérdéseket. Ha nyeregbe szállok ezen a tornán, az bizonyítja majd, hogy nincs velem semmi baj.

Negyvennégy éves voltam immár, jócskán túl azon az életkoron, amikor a férfiak zöme lovagi tornákon vesz részt. Brandon évekkel korábban visszavonult a bajvívótérről. Én azonban élveztem a kihívást, élveztem a hozzá kapcsolódó egész rituálét, és nem akaródzott lemondanom róla.

Azon a januári délutánon legfeljebb az északon születettek lelték kedvüket a hideg fémvért felöltésében. Fényes, kéklő-fehérlő nap volt, minden dolog sarka, hegye és körvonala különös élességgel látszott. A levegő ritkábbnak, az időjárás zordabbnak tűnt a szokásosnál, és még a kürtök és a lovakon függő csengettyűk hangja is olyan rideg volt, mint a jégcsapok. A torna határozott és harsány színei nagyszerű heraldikai kiáltássá váltak a háttérben a fehér hóval, ahogy a kihívók előlovagoltak. Ma fémnek csapódó fém hideg csörömpölése fog visszhangozni, és csillagesőhöz hasonlatosan hullnak majd a szikrák.

A lábam nem volt jól. A gyulladás fokozódott, mígnem már nehezemre esett úgy járni, hogy ne áruljam el a betegségemet. Lovon ülni sem volt könnyebb, más izmokat igényelt, és másképp nyomta a fekélyt, de éppoly fájdalmat okozott.

Előléptettem, majd kétszer körbe a küzdőtéren, teljes fegyverzetben, ahogy mondani szokás, ezüstbrokát köpenyben, harminc gyalogos kísérővel, akik mind ezüstfehér öltözetet viseltek. Aztán kezdetét vehette a tulajdonképpeni viadal. Mintegy húszan neveztünk be rá.

Eltérően Artúr király idejétől, nem bukkant fel fekete kihívó, vagy ismeretlen zöld lovag, hogy életet vigyen a dolgokba. Volt idő, réges-rég, amikor jómagam lovagoltam álöltözetben, de ekkortájt senki nem csinált ilyet. Sajnos. Sok dolog alakult sajnálatosan.

A csatalovam a földet kapálta a patájával, és fújtatott, jókora párafelhőket gomolyogtatva az orrlikaiból. A korláton túl, a bajvívótér túlsó végén várakozott az ellenfelem. Az exeteri márkinő színeit viselte. Az unokafivéremmel, Courtenayval álltam szemben (hacsak a feleségének nem volt egy merész szeretője). Courtenay sportszerű vívó volt.

Megadtam a lovamnak a jelet; előreszökkent a tiszta, hideg levegőben, és még a fémsisakomban is hallottam a fagyott földön a patái súlyos, súlyos, súlyos dobogását. A sisakrostélyon keresztül láttam a márkit felém közeledni; a rostélyok elhelyezkedése miatt csakis őt láttam. Felemeltem a lándzsámat, és a végét a mellvértem mély vájatába süllyesztettem, ahol a helye volt, nekigyürkőztem, lábamat megvetve a kengyelben, és céloztam.

Valami eltalált, olyan keményen, hogy teljesen lebénultam,

képtelen voltam mozdulni. Forgott fölöttem az ég, akár egy sólyomcsalétek, egyre gyorsabban, kék és fehér színek kergették egymást, és egyáltalán nem hideg volt a levegő, hanem balzsamos, és fehér rózsák illata áradt…

Prémet éreztem az arcom alatt, és hangokat hallottam: gyengéd, mormogó hangokat, olyanok voltak, mint Jane méhei. Mozdulatlanul feküdtem, és figyeltem, mert nem volt erőm mást tenni. Megnyugtatónak tűnt ott lenni, és heverni a hangok hullámverésében; kivárva, hogy a nekem megfelelő időben ébredjek fel, amikor nem lesznek mellettem szobainasok, hogy segédkezzenek.

– …nem lehet eltitkolni előle. Előlük sem. – Kíváncsi voltam, kikről beszélnek. A hallgatózás veszélyes időtöltés, amelyet felnőttek könnyebben kockáztatnak meg, mint gyerekek.

– Elküldtettem Cranmerért. Magamra vállaltam, hogy megtegyem.

– Te?

– Szüksége lesz az utolsó kenetre. Gyilkosság engedni, hogy anélkül távozzon.

– Miért? Mert jelenleg halálos bűnben él?

– Minden embernek van valami meggyónnivalója, vagy megbocsátanivalója. Még a szentéletű More-nak és Katalinnak is szüksége volt rá.

– Akkor neki annál inkább, mi?

– Felségárulás, amit beszélsz!

Csend.

– Nem, nem úgy értettem. Csak hát ő a lelkén viseli az

országban élők lelkét. More és Katalin megtehették, hogy a saját egyéni lelküket babusgassák.

Miért nem ismerem fel a beszélőket? Névtelenek voltak a hangok.

– Szóltam a királynénak. – Végre egy ismerős hang. Norfolk hercege.

– Mit mondtál neki?

– Hogy a király kitaszíttatott a nyeregből a bajvívótéren, a lova ráesett, és mivel még mindig eszméletlen, és alig lélegzik három órája, nem valószínű, hogy felépül.

– Mit mondott?

Ujjongott, válaszoltam nekik hangtalanul. Ujjongott, hogy a varázsereje és a bűbája elég erős volt ennek a kimódolásához.

– Nevetett… De mindig hajlamos nevetni, amikor meglepetés éri – magyarázta a nagybátyja.

Néhány perc múlva megszólaltam, és őket leptem meg, az idő előtti elgyászolóimat. Őszintén örülni látszottak, hogy visszakaptak. Valóban így volt, vagy színlelték?

WILL:

Valóban így volt. Henrik olyan régóta volt király, hogy senki nem emlékezett semmi másra, és kivezette a népét egy zavarba ejtő tájra, ahonnan csak ő ígért térképet a szabaduláshoz. Meg voltak rémülve a gondolattól, hogy otthagyja őket azon a helyen. Ez volt az első alkalom, hogy a király halálának árnyéka átsuhant az agyukon, hiszen ahhoz voltak szokva, hogy erőteljesnek és örökkévalónak gondolják őt.

* * *

VIII. HENRIK:

Lábadoztam – diszkréten, persze, olyan látszatot keltve, mintha a pihenésem „merengés” lenne, a fűszerezetlen ételem „böjti eledelnek” minősült, a korlátozott tevékenységeim pedig „személyes ügyekkel való foglalkozásnak”. A lábam bevarasodóban volt; az esés sokkja nyilvánvalóan visszafejleszttette a kelést. De az érzékeim nem voltak rendben. Szédültem, és rendre elfelejtettem, miért mentem be egy-egy szobába.

Dr. Butts jött oda hozzám a hírrel:

– A királyné idő előtt ágynak esett. Felségedet hívja.

Idő előtt… igen, hónapokkal az esedékesség előtt. Egyetlen gyerek sem maradhat életben, ha ennyire korán születik. A gyermek elveszett, a fiú, akinek meg kellett volna mentenie Anne-t.

– Engem hív?

– Bizony. A mellette lévő bábaasszonyok azt mondják, nagyon keményen küzd a szülés ellen, mert fél nagyságodtól. De ami élettelen, vagy életképtelen, annak távoznia kell a testéből. Öncélúan tartja vissza. Kérem felségedet, jöjjön, és győzze meg.

Felvettem a prémköpenyemet. Itt, Greenwichben messze volt a királyné lakosztálya, és az esésem óta állandóan fáztam. Még mindig január volt. Január huszonkilencedike. Döbbenten ébredtem rá, miért fontos ez a nap: ma helyezik el Katalin koporsóját a peterborough-i sírboltban. Az utolsó evilági cselekedete, mondhatni, mielőtt feloldódik az emlékezésben.

Anne vajúdása akkor kezdődött, amikor Katalin még föld felett volt.

Most nyoma sem volt vidámságnak a királyné lakosztályában. A szolgák, akik beengedtek, csendesek voltak, a bútorok pedig rendezetten álltak az audienciaterem és a fogadóterem falai mentén. Ahogy beljebb haladtam, a szolgák száma növekedett, de a némaságuk olyan súlyos volt, mint hatalmas hóesés az északi erdőségekben. Átszeltem a magánlakosztályt, ahol a hangszerek némán sorakoztak az ablakmélyedésekben, és beléptem Anne belső szobájába. Dr. Beechy elém jött.

– Minden elveszett – mondta. – A herceg halott. – Egy takaróba göngyölt halomra mutatott, amely Anne íróasztalán nyugodott egy kosárban. A kosár félreszorította Anne itáliai írótollait, az intarziás leveles dobozait.

– Fiú volt?

– Hímneműnek látszott, nagyjából tizenhat hetesen. Óhajtja megtek…?

Bólintottam. Az orvos segédje odahozta hozzám a kosarat. Hátrahúztam a takarót, és a zselészerű teremtményre meredtem, amely majdnem áttetsző volt, és mindössze néhány hüvelyk hosszúságú. Felismerhető volt a férfi nemi szerv. Visszahúztam rá a takarót.

– Most megnézem a királynét – mondtam. – Mikor szülte… mikor született ez?

– Nem több mint félórával ezelőtt – felelte dr. Beechy. – A királyné minden erejével igyekezett a méhében tartani. Teljesen kimerítették az erőfeszítései, és ezért a szülés sokkal fájdalmasabb volt a szokásosnál. Szüksége van… vigasztalásra.

„A királyné elvetélte a megmentőjét” – írta egy diplomata azon a héten. Valóban, Anne elveszítette a fiút, akire az összes tervét és diadalmas látomását építette. Befellegzett néki.

– Tehát – mondtam, ahogy az ágyához közeledtem, ahol még mindig spongyákkal törölgették, és ellátták az asszonyai –, elveszítetted a fiamat.

Felnézett rám. Az ékszerei, a hibátlanul berakott haja, az elképesztő öltözetei nélkül olyan rút és sovány volt, mint egy csatornapatkány. Mint azok bármelyike, úgy evickélt a biztonság felé.

– Ó, My Lord – kiáltotta Anne –, a hatalmas szerelem miatt veszett el, amivel nagyságod iránt viseltetem. Hiszen a fájások akkor kezdődtek, amikor nagybátyám, a herceg közölte velem a hírt a balesetéről, és hogy úgy gondolják, nem fog életben maradni…

Hazug. Ez két nappal korábban volt.

– Csütörtök óta vajúdik őfelsége? – kérdeztem dr. Beechyt udvariasan.

A becsületes, ijedt orvos megrázta a fejét.

– Pénteken kezdődött, felség.

– A kétségbeeséstől, hogy elveszítettem a szerelmét! – kiáltotta Anne. – Pénteken láttam meg a nyakéket, amit Seymour kisasszony viselt. – Ülő helyzetbe emelkedett a vékony karjai segítségével, és rám meredt. – Tagadod, hogy zálogokat adogatsz neki? *Nem fogom eltűrni!*

– Nem fogod eltűrni? Azt tűröd el, amit megparancsolok, és elviseled, ahogyan nálad különbek tették.

– Katalin? – ordította Anne. – Nem, én nem vagyok Katalin! És a szolgálólányaid nem fogják az orrom előtt fitogtatni a

zálogjaidat! – Szétnyitotta az ujjait, és a tenyerében ott hevert a nyakék, amit Jane-nek adtam; anyám nyakéke.

– A nyakából téptem le, a vastag bivalynyakából. Csúnya lány, Henrik, és vastag nyaka van. Sápadt és darabos.

Az egész testével előrefeszült, és kidagadtak a nyakán az inak. Láttam, amint egy ér lassan lüktet közvetlenül a füle alatt.

– A te nyakad kecsesebb – ismertem el. – Karcsúbb, és ívelt. De a fej, amelyik rajta ül, tele van gonoszsággal, átkokkal és rosszindulattal. Tőlem nem fogsz több fiút szülni. – Ez nem fenyegetés volt, hanem kijelentés, valamint önmagamnak tett ígéret.

Anne hozzám vágta a nyakéket. Könnyűszerrel elkaptam, bár az volt a szándéka, hogy kárt tegyen bennem, vagy a nyakékben, ha valami keménynek ütközik.

– Ha ismét lábra állsz, beszédem lesz veled – közöltem, és összezártam ujjaimat a nyakék körül.

Távoztam a lakosztályából.

Szabad voltam. Többé nem volt hatalma felettem.

LXXI

A március úgy érkezett, mint egy bárány, mondta a falusi nép, tehát úgy fog távozni, mint egy oroszlán. Igazuk volt, de nem azért, amiért gondolták. Ezen a napon, március derekán én, az oroszlán, Cromwell-lel, a vélelmezett „bárányommal” solymásztam. Ő legalább mindig engedelmes és kezes volt; ebben az értelemben bárányszerű.

A nap magán viselte a március összes különlegességét – borús volt, és mégis életerővel teli. Jég olvadt mindenhol, és hallhatóan csörgedezett a víz a csermelyekben, patakokban; leszivárogva az erdőségek hóbuckáiból, belefolyt a lovaink patanyomaiba. Érződött az ágakból kisarjadni kész feszes rügyek jelenléte, látszott a zöld csillogás a letiport, barna, kusza fű alatt. A gyapjúcsomószerű felhők az égen kiöblítettnek és megtisztultnak tűntek. Erősítőszer, ostor és vérzéscsillapító a március.

Remek nap volt ez solymászáshoz. Tanácskoznunk kellett Cromwell-lel, és mi lett volna jobb ürügy, hogy mélyen bevegyük magunkat a vidéki tájba, magunk mögött hagyva a palotabéli kémeket és hallgatózókat? Crum régóta kívánta megmutatni nekem a madarait, én pedig látni kívántam a teremtményeket, amelyek iránt tényleg meleg érzésekkel látszott viseltetni.

Tartott vándorsólymokat és galambászhéjákat is. A törvény szerint legalább earlnek kellett lenni ahhoz, hogy valaki

vándorsólymokat reptessen. Szándékomban állt Cromwellt Essex earljévé tenni – attól függően, milyen jól szolgál engem az ügyben, amelyet okosan ódzkodott a király „nagyobb ügyének” nevezni.

Cromwell megkérdezte tőlem, melyiket reptetném ma szívesebben, és a vándorsólymot választottam. Cromwell választása egy kisebb testű hímre esett. Kivettük őket a ketrecből, csuklyát tettünk rájuk, a kesztyűs kezünkre ültettük őket, és Richmondtól nyugatra lovagoltunk, mígnem a Hampton melletti nyílt terepre értünk. A sólymok egész idő alatt nyugodtak voltak, Crum viszont rá nem jellemző módon fecsegett róluk.

– Ennek Athena a neve. Nem volt könnyű betanítanom a csalétekkel. De erős. Még a nagy, öreg nyulakat is lebírja. Nem fél tőlük! – Kedveskedő hangon göcögött a madárnak.

– Ez Mars – emelte fel a csuklóját –, leginkább vetési varjakra szeret vadászni. Imád zuhanórepülésben lecsapni a varjúra, eltöri a nyakát, hagyja elterülni, miközben csak úgy záporoznak a fekete tollak. Pompás látvány! – sóhajtotta. – Mars még egy csókával is elbír. Azt kiváltképp szeretem nézni. A csóka megpróbál elmenekülni előle, de nem tud. – Crum összevonta a szemöldökét. – Nahát, nahát!

Arra lettem figyelmes, hogy Mars kimereszti a karmait, az egyik hegyével majdnem átlyukasztva Crum bőr solymászkesztyűjét.

– Szeretem nézni, ahogy ölnek – jelentette ki Crum egyszerűen. – Remek látvány, ahogy repülnek és küzdenek.

– Bárcsak versenyre tudnánk kelni velük – értettem egyet. – A mi legjobb módszereink az övéikhez képest ügyetlenek, és a

kivégzéseinknek nincs semmi sportértékük.

– Ah, ez olyan téma, amivel foglalkoznunk kell.

Meghúztuk a kantárszárat, és nekikészülődtünk a sólymok elengedésének. Csapatostul voltak a közelben varjak. Lehúztuk a csuklyákat, és engedtük, hogy a sólymok a csuklónkról felszállva a szerencsétlen fekete madarak után vessék magukat.

– Megszerezte a bizonyítékot? – kérdeztem gyorsan. Kénytelen voltam felfedni az igazságot Anne-ről (Fekete Nusi!), hogy Cromwell tisztában legyen vele, miféle erő ellen dolgozik.

– A boszorkányságról? Nem, felség.

Lélegzetelállító volt a sebesen fölénk emelkedő sólymok sötéten fénylő alakja.

– Pedig boszorkány! Miért nem képes bizonyítékot találni? Akkor… kivégzés lenne az előírás.

– Azt hittem, rálelek. Feltételeztem, hogy lesznek bizonyos kenőcsök, porok, könyvek… De nem találtam mást, csak… házasságtörést. – Cromwell bocsánatkérőn nézett. – A komornája, Lady Wingfield mesélt nekem egy furcsa történetet… férfiakról, akik szekrényekbe rejtőztek a királyné hálószobájában, jelszavakra várva, amelyek azt jelzik, hogy előjöhetnek, és a királyné ágyába fekhetnek. Az egész… különös. – Cromwell átadott nekem egy darab hosszú, foltos pergament, amelyen sok-sok, tintával rótt bekezdés volt. – Ó, nézze!

A sólymok utolérték a varjakat, immár fölöttük voltak, és kiválasztották a célpontjukat. Aztán lecsaptak, függőlegesen, szorosan a testükhöz simuló szárnyakkal, akár a halál sima,

sötét kövei.

– Igen, igen. – Láttam már sólymokat ölés közben.

A kezemben lévő irományra pillantottam. Éreztem, hogy elgyengülök, és reszket a kezem. Nem vágytam látni ezt, ugyanakkor azonban kénytelen voltam elolvasni.

Részletesen leíratott, hogy a muzsikus Mark Smeaton és „mások” rendszeresen szórakoztak Anne ágyában.

Jókora puffanás az égen, elhallatszotta a fülünkig; a sólymok a varjakra vetették magukat, egyenesen felülről. A varjak holtak voltak, és zuhantak. A sólymok ismét lecsaptak, és elkapták őket estükben. Fekete tollak kavarogtak a nyomukban, temetési menethez hasonlatosan.

Kényszerűen ismét a papírra meredtem. Szűnni nem akarón követték egymást a részletek.

A lista, Anne szégyenére, hangosan felolvastatik majd az udvarban.

Még romlottabb volt, mint képzeltem. Beszennyeződött a kezem ennek az ocsmány kompilációnak az érintésétől. – A Nagy Szajha – mormogtam.

Felemeltem a tekintetemet. Cromwell egész idő alatt figyelt, rám szegezve a fekete gombszemét.

– Köszönöm – mondtam. – Ideje volt megtudnom a teljes igazságot.

Cromwell bólintott.

– Az igazság valamiképpen mindig fájdalommal látszik együtt járni. „A fájdalmas igazság”, mondjuk mindig. Soha nem „az örömteli igazság”. Sajnálom, felség – mondta halkan.

– Isten fájdalmat küld, hogy javítson rajtunk – jegyeztem meg gépiesen. Erre tanítottak. Vajon csakugyan elhittem?

– Mindazonáltal fáj. Csakis úgy kerülhetjük el, ha nem törődünk vele tovább.

Így cselekedett Cromwell a felesége halálakor?

– Megnyugtató lenne nem törődni – értettem egyet. Békesség lenne, öntudatlanság, ami elképzelhetetlen volt a számomra. Egész életemben törődtem… szinte mindennel.

– Menjünk? – intett Cromwell a mező felé, ahol a lehullott varjak hevertek. – Ha nem vesszük el őket, a sólymok mind felfalják, és ma már nem fognak többet vadászni.

Mintegy kívülről figyeltem önmagamat, miközben a zsákmányért lépdeltem. Egyik lábamat a másik elé tettem, és csalétket használva tereltem el a sólymok figyelmét, hogy a szegény, feltrancsírozott varjakat a zsákjainkba dughassuk. Egész idő alatt ott volt egy másik Henrik, akinek a feleségéről végérvényesen kiderült az imént, hogy házasságtörő, hogy szajha.

Miért nem tudtam érezni semmit? Miért volt ez a furcsa elkülönültség, ez a kiegyensúlyozatlanság, melyet tartós árnyék, belső harangzúgás kísért?

A sólymok ismét a levegőbe emelkedtek, és folytattuk Cromwell-lel a hátborzongató beszélgetésünket.

– Vendégül láttam Smeaton mestert ebédre – mondta Cromwell. – A múlt héten volt nálam, a londoni házamban. Hízelgett neki a meghívás. Sikerült… rávennem, hogy beszéljen. Bevallott mindent. Hogy testi kapcsolata volt a királynéval.

– Azt mondta… „testi kapcsolata”?

– Az ő szavait használom – mondta Cromwell. – Megengedi? – A lovak és a nyeregtáskája felé intett.

Visszasétáltunk, és előhúzott egy köteg papírt.

– A beszélgetés részletei – mondta. – Így gondoltam, ez lesz a legjobb.

Végigolvastam az egész gyűlöletes dolgot, amelyben Smeaton beismerte a házasságtörő viszonyt, és William Breretont, Francis Westont és Henry Norrist is mint Anne szeretőit nevezte meg.

Henry Norris. A szobatársam, a barátom.

Vajon Anne külön élvezte, hogy lefekszik vele?

Norris valószínűleg tiltakozott. Becsületes embernek ismertem. Bizonyára nehéz volt zsákmányul ejteni, próbára tette Anne találékonyságát és kitartását. De Anne nyilvánvalóan sikerrel járt.

Smeaton vallomása szerint:

> *Anne megkérdezte Norrist, miért nem igyekezett jobban nyélbe ütni a házasságát Margaret Sheltonnal, és helyette válaszolva ezt mondta: „Ó, ha a királlyal baleset történne – mint a januári baleset bajvíváskor –, engem akarnál magadnak. Halott ember cipőjére pályázol!”*

Tehát csak úgy belekeverte a személyemet az ingerkedésébe. Leértékeltnek, elszemélytelenítettnek, legyengítettnek éreztem magamat.

> *Francis Weston hasonlóképpen elhanyagolta a feleségét Norris menyasszonya kedvéért. Amikor Anne megrótta, ekként válaszolt: „Van valaki a kegyed háztartásában, akit forróbban szeretek, mint akár a feleségemet, akár Shelton kisasszonyt.”*

„Nahát, ki az?” – kérdezte Anne ártatlanul.

„Kegyed az” – vallotta be Weston.

Amikor egyedül találta Mark Smeatont, kétségbeesetten elbújva, kegyetlenül megkérdezte tőle, miért olyan szomorú.

„Nem fontos” – felelte Smeaton annyi méltósággal, amennyit össze tudott szedni.

„De az, mondja el, kérem.” – A királyné hangja tele volt csábító törődéssel, és Smeaton szeretett volna hinni neki. „ Azért boldogtalan, mert nem beszélek kegyelmeddel társaságban?”

Miután együtt hált vele, kétségkívül csúfos örömet lelt abban, hogy nem vett tudomást róla, amikor mások is jelen voltak.

„Nem várhatja el, hogy úgy beszéljek kegyelmedhez, mint egy nemes emberhez, hiszen alacsonyabb rangú” – magyarázta nyájasan.

„Nem, nem. Egy pillantás elég nekem” – válaszolta Smeaton. És a legjobbakat kívánta a királynénak.

Több efféle dolog is volt. Anne aranypénzeket adott Smeatonnak a „szolgálataiért”.

Korántsem vágytam tovább olvasni, ahogyan egy pöcegödörbe sem vágyik fejest ugrani az ember.

– Van még valami – mondta Cromwell. Elővett még egy papirost. – George Boleyn felesége, Jane bizalmasan közölte velem, hogy… hogy… tessék, olvashatja nagyságod a saját szavait. – Első ízben látszott zavarban lenni.

Elvettem a papirost. Egyszerűen az állt rajta, hogy Anna királyné és a fivére, George egymás szeretői. Hogy sokszor követtek el együtt vérfertőzést.

– Ez irtózatos – mondtam végül. – Annyira galád, annyira erkölcstelen… – nem jutott eszembe szó, ami találóan jellemzi a dolgot, jellemzi Anne-t. – Ő az angol Messalina – suttogtam.

Sátán… és a büszkeségünk. A büszkeségünkön keresztül támad. Halotta, amikor azt állítom, hogy a hatodik parancsolat az egyetlen, melyet Anne nem szegett meg. Azt hittem, hogy Anne szemérmes, dacára a gonoszságának. A Sátán ezt kihívásnak tekintette…

– Egy királyné házasságtörése felségárulás. A király haláláról képzelegni felségárulás. Mikor tartóztassuk le őket, és tartsuk meg a tárgyalásokat? – kérdezte Cromwell.

– Mielőbb. Legyen mielőbb!

A sólymok újabb zsákmányt ejtettek. Nem törődtem vele, mi az. Tudtam, hogy képesek ölni, mi ebben a meglepő? Az a meglepő, amikor egy dolog a természetével ellentétes módon viselkedik.

„Mikor a Tower fehér, s zöld egy másik hely
Két-három püspök, s egy királyné máglyán ég el,
Miután ez megtörtént, szép lesz az élet.”

Ezt a népszerű rigmust szavalta Cromwell. Püspököt nem égettünk – hogyan égethettünk volna, a máglya boszorkányoknak és eretnekeknek való. Talán ez a kezdet?

Anne égni fog. A Boszorkány égni fog. És mindvégig tudta ezt; a tűztől való félelmét az okozta, hogy előre sejtette.

LXXII

Eltelt egy hónap – amelyet a magam részéről óvatos megfigyeléssel töltöttem. Felhatalmaztam Cromwellt, hogy tegye meg, ami a letartóztatások előkészítéséhez szükséges. Lopva kellett cselekednie, nehogy az érintettek megneszeljenek valamit, és elmeneküljenek, vagy (Anne esetében) elsőként csapjanak le. A lábam továbbra is kínzott, de nem romlott az állapota, és ugyanez volt igaz Fitzroyra és Máriára is. Nem maradt kétségem afelől, hogy Anne mindannyiunkat illetően végzetesebb terveket forgat a fejében, de egyelőre kivár, mert négy hónap alatt a királyi család négy tagjának elhalálozása bárkiben gyanút ébresztene.

E napok során továbbra is hagyni kényszerültem, hogy Henry Norris naponta kiszolgáljon a lakosztályomban. Valahányszor kikészítette a cipőmet és a harisnyámat, eltűnődtem: vajon gondol-e arra, hogy *halott ember cipője, halott ember cipője*?… Az önuralmam minden darabkájára szükségem volt, hogy ne áruljam el, amit tudok róla. Éreztem, hogy árulás, színlelés és bűn vesz körül.

Jane jelenléte nélkül nem került volna semminő tiszta dolog az udvarban a szemem elé, és akkor igazán megismertem volna a kétségbeesést. Gyakorta meg-megpillantottam őt Anne udvarhölgyeinek társaságában, de mivel Anne lakosztályába nem jártam, soha nem láttam közelről. Más

alkalmakkor észrevettem őt, amint elhalad a galérián, vagy alant sétál a palota kertjében, mindig két-három másik hölgy társaságában. Már a mozgását is megnyugtató volt figyelni, a szelíd taglejtéseit látni.

Végül azonban galád gondolataim támadtak vele kapcsolatban. Az adott helyzetben, romlottságba és az emberi természet sötét oldalába merülten elkerülhetetlen volt, hogy az elmémet képzettársítások szennyezzék. Figyeltem a róla tett rosszindulatú megjegyzésekre, és aztán azokra, amelyek a saját fejemben ötlöttek fel.

Jane eszköz a törtető fivérei kezében. Ők sugallják minden lépését, számítón igyekeznek keresni a kedvedet – és a gyengeségeidet.

Jane nem erényes nő, mint amilyennek mutatja magát; csak szerepet játszik.

Jane alkalomra vár, hogy a te szerencsétlenségedből csinálja meg a maga szerencséjét. A szemérmes viselkedése és az erényes szavai mögött sápatag kis haszonleső Seymour kisasszony.

De ha Jane nem igazszívű, akkor hamis minden a világon…

Meg fogom tudni az igazságot. Soha nem menekültem az igazság elől, most már el sem fogom kezdeni.

Ezek voltak az én fennhéjázó szavaim. Valójában kétségbeesetten el akartam hallgattatni a gúnyolódókat, hiszen kikezdték az utolsó kapaszkodómat ez evilági nyugalmat illetően.

Így hát engedtem a taktikájuknak, és kieszeltem Jane számára egy próbát, neheztelve önmagamra, amiért kénytelen vagyok megtenni, és mindvégig azt mondogattam magamnak, hogy szükség van rá.

Írtam neki egy levelet, amelyben közöltem vele, hogy tudom, milyen körülmények között vesztette el anyám nyakékét, és hogy Isten segítségével visszaszereztem. Tudattam vele, hogy zavaró kételyek vannak a fejemben vele kapcsolatban. A levéllel együtt küldtem egy erszényt, degeszre tömve aranypénzekkel, több mint száz font sterlinggel. Az erszényt és a levelet az egyik szobainasomnak adtam, és megmondtam neki, hogy négyszemközt adja át Jane Seymour kisasszonynak, majd vártam a válaszára.

Aznap este odajött hozzám az inas a levéllel és az erszénnyel, amit adtam neki.

– Nem tette meg, amit kértem? – vontam kérdőre.

– De igen, felség. Egyedül találtam Seymour kisasszonyt a kis gyümölcsöskertben, ahol sétált a körtefák között, odamentem hozzá, és átadtam neki ezeket a dolgokat. Átvette őket, és miután megnézte… térdre esett, felség.

– Micsoda, a sárba?

– Nem volt sár. Teljesen kemény volt a föld. Emlékszem, hogy a körtefavirágok szirmai teljesen szárazon hevertek a földön… egyáltalán nem volt sár.

– Miért nem olvasta el a levelemet? – Tudnom kellett a történtek minden pillanatáról.

– Megvizsgálta a királyi pecsétet, aztán megcsókolta, de nem törte fel. Fogta az erszényt, és kinyitotta. De aztán be is csukta teljesen. Rám nézett, mintha gyötrődne, és ezt mondta: „Kérem, mondja meg a királynak, vegye tekintetbe, hogy én nemes és tiszteletre méltó, feddhetetlen szülőktől származó úrinő vagyok. Nincs a világon nagyobb kincsem a

becsületemnél, és inkább halnék száz halált, mintsem hogy azon csorba essék. Ha őfelsége pénzt óhajt nekem ajándékozni, kérem, hogy akkor tegye, amikor Isten egy derék és becsületes férjet küld nekem.”

– Pontosan ezeket a szavakat használta?

– Igen, felség. Vettem a bátorságot, és azonnal leírtam őket, miután magára hagytam, nehogy elfelejtsem. – Vállat vont. – Talán butaságot csináltam?

– Nem, nem. Jól tette. – Nagyra becsültem a körültekintést és az alaposságot. Kinyitottam az erszényt, és adtam neki egy aranyat. – Köszönjük.

Eltettem az erszényt és a levelet. Jane teljesen olyannak mutatkozott, amilyennek reméltem. Akkor hát némuljon el ettől a fejemben a mormogás. Ne essem kísértésbe, hogy ismét próbára tegyem őt. Maradjon meg bennem valami nyoma az ártatlanságnak és a bizalomnak, nehogy semmim se legyen, amit felkínálhatok magamból Jane Seymournek.

Április. Már maga a szó zölden hangzik. Április. Zöld kinézete és zöld szaga is kell hogy legyen, és ebben az évben így is volt. Furcsa illat áradt a levegőben, miközben zöld szél söpört végig a tájon. Melegség és ősi kezdetek erős, átható illata volt.

Egyedül lovagoltam a réteken, amikor ezt megéreztem. Jane-t magammal vittem volna, de nem kereshettem a társaságát kísérő nélkül, és ezért nem is tettem. A legelők és rétek bársonyos smaragdszínt öltöttek, az erdők pasztellszínekben pompáztak, ahogy kihajtott az ezernyi fa sok-sok zsenge levele: nem volt mind zöld az első órákban, hanem akadt köztük levendulaszínű, rózsaszínű, vörös és

aranyszínű is.

* * *

Cromwell mindent elrendezett. A letartóztatások május elsején voltak esedékesek, a szokásos lovagi tornákat követően.

– Akkor mindenki együtt lesz, és ez leegyszerűsíti a dolgokat – fejtette ki. – A testőrgárda ceremoniális jelenléte jó lesz arra, hogy elleplezze az igazi céljukat.

Elleplezze… igazi… az elmúlt fél év gyötrelmes veleje.

– A letartóztatások feltűnés nélkül végrehajthatók. A kavarodásban és a vidám hangulatban senki nem fogja észrevenni. Mire az este leszáll, rács mögé kerülhetnek, mind, egyszerre. Kihallgatások másnap, május másodikán. Tárgyalás május tizedikén. Kivégzés legkésőbb május tizenötödikén – mondta.

– Jó. – Minél előbb vége, annál jobb.

– Szükség lesz rá, hogy felséged is jelen legyen, a királynéval együtt – mondta Cromwell bocsánatkérőn.

– Még szép. – Ha ő tudja játszani a szerepét, én is tudom.

A királyi páholyban ültünk, Anne meg én. Ez volt az első év, hogy nem vettem részt a május elsejei tornán. Az ok, amiért kimaradtam, a januári esésem volt. De azért nehéz volt a néző szerepét játszani, mintha öreg király lennék, aki csakis szemlélőként létezik. Olyan világ volt ez, amellyel jómagam nem óhajtottam ismeretséget kötni, amelyet mindig is megvetettem és elutasítottam.

Alázat, gondoltam. Alázat, ha öregnek és betegnek *gondolják* az embert, ő pedig méltósággal fogadja ezt. Pontosan, ahogy Krisztus úgy tett Pilátus előtt, mintha nem lenne hatalma. (Jóllehet nem tudta megállni a titokzatos megjegyzést, miszerint csak „engedi” Pilátusnak, hogy legyen hatalma.) Önmagamat Krisztushoz hasonlítani viszont gőg volt. Még az alázatból is gőgöt merítettem; képes voltam azt bárminő helyzetből kifacsarni, akár a narancsból a levét.

Anne fehérben volt, ugyanabban a színben, amelyet a koronázásán viselt, és amely oly jól állt neki. Tudta, mennyire kiemeli a sötét haját, a tejszín bőrét, és olyan volt a hatalma, hogy néhány pillanatig, ahogy mellette ültem, nagyon igyekeztem ártatlannak, alaptalanul megvádoltnak hinni, annyira bájos volt, annyira távol állónak tűnt minden beteges dologtól. De hát tudtam, amit tudtam.

Nem beszéltünk. Mindketten integettünk a nézőknek, a résztvevőknek. A nap verőfényben fürösztötte a küzdőteret, és szikrákat vetett a lovagok vértjein. Jobban szerettem volna közöttük lenni, mintsem bezárva ebben, a nézőknek szánt karámban.

Anne szeretői mind beneveztek a vetélkedésbe. Óvatosan figyeltem Anne-t a szemem sarkából, hogy lássam, miként viselkedik irányukban. Weston és Brereton nem keltették fel a figyelmét – szegények! Vajon sejtették, milyen kevésre tartja őket? –, de remegett a feszültségtől, amikor a fivérét, George-ot nézte, aki igen jól helytállt. (Nem bajnok módjára, de kétségkívül elfogadhatóan). Aztán Norris lépett a helyébe, és Francis Bryannel csapott össze. Mielőtt elkezdték, szokás szerint meghajolt a királyi páholy felé.

Anne hirtelen előrehajolt, és vérlázító módon ledobta a keszkenőjét. George felvette, megcsókolta, a homlokához emelte, majd visszaadta Anne-nek. Gyengéden ért egymáshoz a kezük.

Ez a szemtelenség szikra volt a bennem lévő gyúanyagnak. Annyira arcátlan, annyira égbekiáltó volt, hogy nem tudtam elviselni. Túlságosan is nagy volt a sértés.

Felálltam, és halkan ezt mondtam Anne-nek.

– Úgy, asszonyom. Meg fogja kapni a jutalmát. – Vetettem rá egy utolsó pillantást. Soha többé ne lássam ezen a földön.

Távoztam a királyi páholyból, és közöltem Cromwell-lel, hogy azonnal visszatérek a palotába.

– Kerítsenek sort a letartóztatásokra, mihelyt vége ennek a fordulónak – utasítottam. – Ne késlekedjenek.

A keszkenő volt az utolsó pimaszság, amit Anne a botorságommal, az iránta érzett szerelmemmel visszaélve megengedett magának. Egy apróság kell ahhoz, hogy a szerelem teljesen meghaljon; a nagy, gyalázatos dolgok csak az Isten által ismert okból nem alkalmasak erre. Talán mert túlságosan is nagyok, túlságosan is sokféle csengésük, magyarázatuk van. Csak egy apró, rosszindulatú, a semmibe vételünkre valló cselekedet képes végképp megölni a szerelmet. Egy csipkeszegélyes keszkenő megtette azt, amit még Smeaton vallomásának sem sikerült teljesen, vagyis a lényem minden zugából kiölte az Anne iránti gyengéd érzelmeket.

Norris végül is nem szállt szorítóba. Levetette a vértezetét, és azonmód távozott a küzdőtérről, utánam lovagolva. Utolért,

még mielőtt megpillantottam volna Westminstert, és merészen odaléptetett hozzám. Nem voltam hajlandó ránézni.

– Felséged haragszik rám – mondta.

Nem válaszoltam.

– Kérem, mondja el, mit vétettem, hogy jóvátehessem.

– A keszkenő… – kezdtem. – Muszáj volt belőlem ennyire csúfot űzni? Vagy ez a királyné ötlete volt?

– Isten rá a tanúm, hogy nem értem.

– Hagyja abba az alakoskodást – sziszegtem. – Kegyelmed a királyné szeretője. Tudom az igazságot, és meg fognak halni ezért.

– Ez nem igaz! – kiáltotta Norris rémült hangon. – Nem igaz! Soha nem árultam el felségedet a királynéval, sem gondolatban, sem tettben.

– Ugyan már, Norris. Ő árult el valamennyiünket; nem kegyelmed az egyetlen. – Ő is áldozat volt. – Vallja be az igazat, és szabadon elmehet. – Hirtelen komolyan gondoltam. – Hogyan büntethetném meg egy olyan hibáért, amelyben osztoztam vele.

– Vallja be az igazat! – ismételtem. – Legyen végre valaki, aki szemembe mondja az igazságot!

A teljes igazság másféle teremtmény, mint a féligazság. Nem azt akartam, hogy Norris tagadja a vádakat – hiszen tudtam, hogy a fizikai tények igazak –, hanem hogy valamiképpen hozza helyre a dolgot; ismerje el a szikár tényeket, de tüntesse fel őket úgy, hogy képes legyek együtt élni velük, feldolgozni őket. Szerettem volna, ha minden kevésbé ocsmány és egyszerűbb, mint amilyennek hangzik, vagy talán, mint amilyen… de szükségem volt Norris segítségére, hogy így

véljem…

– Ez teljesen valótlan, felség.

Ennek nincs értelme. Norris, megtetted, de biztosan volt rá okod, kérlek, magyarázd el, kérlek, add valami jelét, hogy van ebben valami tisztesség és tisztaság… a puszta jelenléted… a részvételed által…

– Vallja be! Vallja be, és szabadon elmehet, megbocsátok, megígérem!

– Nincs semmi bevallanivalóm. És kész vagyok Istenítéletnek alávetni magam, hogy megvédjem a királyné becsületét…

– Nincs becsülete! – kiáltottam. – Hagyjon fel ezzel az iránnyal, reménytelen.

– Egy igazi viadal megcáfolja majd ezt – csökönyösködött Norris.

Tehát Anne elvakította. Teljesen az ő kreatúrája, kész mindhalálig védelmezni őt. Még egy áldozat, gondoltam. Anne begyűjtött még egy áldozatot. A becsületesek bizonyultak a legkönnyebb prédának; a saját hálójuk ejtette csapdába őket.

– Tartóztassák le! – kiáltottam a testőreimnek. – Tartóztassák le ezt az embert! – Elfordítottam a lovamat Norristól, és rá mutattam.

A testőrök közeledtek, és Norris eltűnt a szemem elől. Nem láttam mást, csak egy csapatnyi lovast a tiszta, tavaszi verőfényben; elővont fegyverükön szikrát vetettek a napsugarak.

LXXIII

WILL:

Mire leszállt az este, Norris, Brereton és Weston mind a Towerban voltak. Smeatont az előző nap vitték oda.

Anne és a fivére még szabadlábon voltak. Ez volt az utolsó éjszakájuk, amit szabadon töltöttek. Anne, mivel aggasztotta a király által a tornán tanúsított viselkedés, állítólag ijedt kérdéseket tett fel, amelyekre hallgatás volt a válasz. A néptelen királyi lakosztály és az, hogy Anne szolgái baljóslatúan hallgattak vacsora közben, nyilvánvalóvá tette, hogy valami nincs rendben. Mint a király képviselői, a „Váljék egészségére!” szavak kíséretében szokták eléje tenni az ételt. Ezen az estén azonban elmulasztották ezt mondani.

Hagyták, hogy egyedül töltse a nyomasztó éjszakát. Mark Smeatont elhurcolták, közölték vele. Nem játszhatott Anne-nek. Megpróbált a fivéréért, George-ért küldetni, de azt mondták neki, hogy „nem illendő”. Akár a Tower állatseregletének valamelyik példánya, kénytelen volt egy ketrecben tölteni az éjszakát, nyughatatlanul lődörögve, nem tudván, miért van bezárva, vagy mi vár rá.

A király zokogva és tombolva töltötte az éjszakát. Akik körülötte voltunk, nem tudtuk, vajon próbáljuk-

e vigasztalni, vagy fordítsuk el a fejünket. Végül úgy döntöttünk, hogy elfordítjuk a fejünket. Időnként még egy királynak is szüksége van rá, hogy ne törődjenek vele, sőt valószínűleg sóvárog rá.

Reggel a király először Cromwellt hívatta, majd az Államtanács többi tagját, és ismertette a körülményeket. Le kell tartóztatniuk és a Towerba kell vitetniük a királynét, miután vádat emelnek ellene.

Anne eközben elfogyasztotta az ebédjét, és tréfálkozott.

– A király azért viselkedik továbbra is ilyen furcsán, hogy próbára tegyen. Hogy próbára tegye a bátorságomat – hajtogatta.

Délután kettő tájban az Államtanács küldöttsége érkezett a lakosztályába, hogy beszéljenek vele, és kikérdezzék a háztartásához tartozókat. A delegációt a nagybátyja, Norfolk hercege és Cromwell vezette.

Nem tiszteletteljesen, hanem határozottan állítottak be hozzá.

– Házasságtörést követett el – vádolta meg a herceg – öt ismert férfival. Ezek a férfiak immáron börtönben vannak, és vallomást tettek. Kegyednek is vallomást kell tennie. A további takargatás és hazudozás szükségtelen. Minden kiderült. – Vérfertőzéssel is megvádolta, valamint azzal, hogy szándékában állt meggyilkolni a férjét.

Anne dühödten tagadta a vádat.

– Nem ért hozzám férfi hites uramon, a királyon

kívül! – rikácsolta.

A nagybátyja szomorúan a fejét csóválta a csökönyös hazugság hallatán. Az állami bárka és rajta Kingston, a Tower parancsnoka, valamint négy besúgó asszony, akiket Cromwell választott ki, hogy jelentsenek minden szót, amit Anne ezután mond, máris készenlétben állt a palota vízhez vezető lépcsőjénél, hogy a Towerba vigyék.

– Ugyan, ugyan, ugyan – mormogta a herceg, és harangnyelvhez hasonlatosan ingatta a fejét.

Aznap délután, miközben a nap tavaszi verőfényt árasztott a Temzére, és a köznép izgatottan integetett az állami bárka felé, az evezősök a Towerba vitték Anne-t. Amikor a bejáratnál fogadták, térdre esett.

– Istenem, segíts rajtam! – kiáltotta. – Nem vagyok bűnös abban, amivel vádolnak!

Aztán Kingston és az emberei elvitték – ugyanabba a lakosztályba, ahol a koronázás előtti éjszakán hált. Oda záratott be, egyedül, és nem volt senki, aki egy kedves szót szólna hozzá. Míg azon a másik májusi estén, három évvel azelőtt hízelgők és énekesek voltak körülötte, most csend és titokzatosság vette körül.

– Hol van az én szeretett öcsém? – kiáltotta.

– A York Place-ben hagytam – válaszolta Kingston. Az igazság az volt, hogy George Boleynt éppen aznap reggel vitték a Towerba.

– Úgy hallom, hogy öt férfival vádolnak, és nem mondhatok mást, csak nemet a testemnek felnyitása

nélkül – kiáltotta, hisztérikusan csapkodva a szoknyáját. Senki nem értette a szavait.

– Ó, Norris, kegyelmed vádolt be engem? – kérdezte a levegőtől. – Itt van a Towerban velem, és együtt fogunk meghalni, és Mark, kegyelmed is itt van.

A király sírt, amikor meghallotta, miként szólongatja a fivérét, Norrist és Smeatont.

Cromwell jól ismerte a királynét. Tudta, hogy „bátor, mint egy oroszlán”, ahogy valaki jellemezte egyszer, de még egy oroszlánnak is szüksége van ellenfélre. Ellenfél nélkül, határozott vádló nélkül idegesen fecseg majd, és elárulja magát. Elrendelte, hogy jegyezzenek fel minden szót, amit kimond. Anne Boleyn sosem volt képes tartani a száját. Cromwell, aki hallotta az „úgy vágyom almát enni” szavakat, pontosan tudta, miként aknázza ki Anne végzetes gyengeségét.

A legelső napon bőséges termést gyűjtött be. Anne felidézte a Westonnal folytatott beszélgetését, amelyben Weston szerelmet vallott neki. Anne összehasonlította őt Norrisszal.

– Westontól tartok jobban – mondta, és kifejtette, miért.

A következő nap Anne rátért a fivérére. A kémei közölték vele, hogy őt is letartóztatták.

– Nagyon örülök, hogy együtt vagyunk, ilyen közel – mondta.

Kingston megerősítette, hogy öt embert

tartóztattak le miatta, és most a Towerban raboskodnak.

– Markkal bánnak a legrosszabbul – kockáztatta meg az egyik asszony. – Vasra van verve.

– Azért, mert ő nem nemesember – felelte Anne részvétlenül. Körbepillantott. – Most már balladákat fognak írni rólam – mondta ábrándosan. – De a fivéremen kívül nincs, aki megtegye. Meg fog halni? – kérdezte Kingstontól.

Mivel az nem volt hajlandó válaszolni, Anne fenyegetőzésre vetemedett.

– Nem lesz részünk esőben, amíg ki nem szabadulok a Towerből! – kiáltotta.

Kingston közönyösen vállat vont.

– Imádkozom, hogy tartson ki még egy kicsit a szép idő – válaszolta.

A király mindeközben tombolt és ordítozott. Bőszebb volt, mint Anne. Miután Anne-t a Towerba vitték, a rákövetkező éjjelen a természetes fia, Henry Fitzroy benézett hozzá, és jó éjszakát kívánt neki. A zaklatott, bánatos király a vézna vállára borult, és zokogott.

– Istennek legyen hála, hogy biztonságban vagy attól az átkozott és gonosz szajhától, aki eltökélte, hogy megmérgez téged.

Fitzroy zavarodottan köhögve szorosan magához ölelte: a fiú vigasztalta az apját.

Aztán hátborzongató csend támadt. A királynét és az összes vádlott szeretőjét, mindazokat, akikkel

összejátszott, a Tower kőfalai mögött tartották. Bíróságot állítottak össze, és hivatalos vádemelésre került sor. A parlamentet berekesztették egy hónapra. A király megtiltotta, hogy bárminő levél vagy hajó elhagyja Angliát. A külvilág törte a fejét, mi folyik itt. Tudták, hogy bizonyosan valami rettenetes és nagy fontosságú dolog.

VIII. HENRIK:

Kezdtem leveleket kapni. Először Cranmer írt nekem, elképedten és részvéttel:

És olyannyira meg vagyok rökönyödve, hogy nem győzök ámulni; ugyanis soha nem volt asszonyról jobb véleményem, mint róla; ami arra a gondolatra indít, hogy nem lehet vétkes. És újfent úgy vélem, hogy felséged nem ment volna ilyen messzire, ha nem lett volna vétkes valóban.

Ármost úgy hiszem, nagyságod tudja legjobban, hogy nagyságod után én álltam hozzá legközelebb az összes élő teremtmények közül. Ennélfogva a legalázatosabban esedezem nagyságodnak, engedje meg nekem, aminthogy mind az isteni törvény, a természet és a királyné kedvessége arra késztet engem, hogy imádkozzam érette, hogy bizonyuljon bűntelennek és ártatlannak. Ha pedig bűnösnek találtatik, nem tartom nagyságod hűséges szolgájának és alattvalójának azt, aki nem kívánja, hogy a bűn irgalom nélkül megtoroltassék.

Aztán Anne fogott tollat a kezébe, hogy győzködjön engem. Ám a levél inkább engem vádolt gonoszul fogyatékosságokkal, ahelyett, hogy önmagát illette volna ily szavakkal:

Nagyságod nemtetszése és a bebörtönzésem olyannyira furcsa dolgok számomra, hogy egyáltalán nem tudom, mit írjak, vagy miért kérjek bocsánatot. Minthogy olyan embert küld hozzám, akiről tudja, hogy nékem régi, esküdt ellenségem; mihelyt megkaptam tőle ezt az üzenetet, azonnal felfogtam a jelentését; és amennyiben, mint nagyságod mondja, egy igazság bevallása valóban biztonságot hozhat számomra, teljes készségességgel és kötelességtudattal teljesítem nagyságod parancsát.

Ámde soha ne képzelje nagyságod, hogy szegény felesége valaha is elismer olyan bűnt, amelynek soha még csak a gondolata sem fordult meg a fejében. És az igazság az, hogy soha fejedelem felesége nem volt hűségesebb minden kötelességében és teljes igaz szeretetben, mint amit nagyságod Anne Boleynban mindig is talált – amely névvel és hellyel készségesen be tudtam volna érni én, ha Istennek és felségednek olyanképpen tetszik. Eleddig nem is feledkeztem meg magamról soha lelkesedésemben, nem fogadom el a királynéi méltóságot, ha nem keresek mindig olyan változást, aminőre most leltem, hiszen amiképpen az én előmenetelemnek nem volt biztosabb alapja, mint a nagyságod kedve, úgy a legcsekélyebb változás alkalmas és elegendő volt, hogy a kedvének (tudtam) más tárgya legyen.

Nagyságod alacsony sorból választott engem, hogy a felesége és társa legyek, messze érdemeimen és vágyaimon

túl; ha akkor méltónak talált engem nagyságod ilyen tisztességre, könnyed szeszély vagy ellenségeim rossz tanácsa ne vonja meg tőlem nagyságod uralkodói kegyét, és nagyságod iránt hűtlen szív ama mocska – méltatlan mocska – ne szennyezzen be ilyen rútul engem, vagy nagyságod gyermekét, Erzsébet hercegnőt.

Ítéltessen meg, jó királyom, de hadd legyen méltányos tárgyalásom, és ne az esküdt ellenségeim legyenek a bíráim; igen, engedje, hogy nyílt tárgyalásom legyen, hiszen nem félek a megszégyenüléstől, ha az igazság kiderül, aztán lássa vagy az ártatlanságomat kiderülni, elégüljön ki a gyanakvása és a lelkiismerete, szűnjék meg a világ gyalázata és rágalmazása, vagy váljék nyilvánossá a bűnöm. Úgyhogy bármiként dönt is Isten és nagyságod, nagyságodnak joga lesz Isten és ember előtt egyaránt nem csupán méltó büntetést kiszabni rám mint hűtlen feleségre, hanem követheti a máris meglévő vonzalmát Seymour kisasszony irányába, akinek kedvéért én most úgy vagyok, ahogyan vagyok, akinek nevét jó idővel ezelőtt felemlegethettem – lévén, hogy nagyságod számára nem ismeretlen a gyanakvásom e tekintetben.

Ámde ha nagyságod már döntött felőlem, és nem csupán a halálom, de a megrágalmazásom is szükséges ahhoz, hogy örvendjen a vágyott boldogságának, akkor azt kívánom, hogy Isten bocsássa meg nagyságodnak a nagy bűnét ez ügyben, és hasonlóképpen az ellenségeimét, akik ennek eszközei, és hogy a fejedelemhez méltatlan és kegyetlen bánásmódot, amelyet nagyságod irántam tanúsít, ne kérje szigorúan számon nagyságodon Isten az ő

ítélőszékén, ahol nagyságod és jómagam is bizonnyal hamarosan megjelenünk; és akinek igazságos ítélete, ezt nem kétlem (bármit gondol is rólam a világ), az ártatlanságomat közismertté és kellőképpen világossá teszi.

Az utolsó és egyetlen kívánságom az, hogy egyedül én viselhessem nagyságod nemtetszésének terhét, és hogy az ne érintse az ártatlan lelkét azoknak a szegény uraknak, akik, mint hallom, hasonlóképpen szigorú őrizetben vannak miattam.

Ha valaha is örömét lelte a látásomban – ha valaha is kedvesen csengett a fülének az Anne Boleyn név –, akkor engedje teljesülni ezt a kívánságot; és akkor nem háborgatom többé nagyságodat; a Szentháromsághoz intézett legbuzgóbb imáimmal, hogy tartsa meg nagyságodat jó egészségben és vezérelje minden cselekedetében.

Towerbéli gyászos börtönömből, május 6-án.

Anne Boleyn

Ha valaha is kedvesen csengett a fülének az Anne Boleyn név. Igen, valaha úgy csengett. Valaha annyira meg voltam babonázva. De már nem, többé már nem!

A folyosóimat róttam. Egyre csak álmatlanok voltak az éjszakáim. Iránymutatásért imádkoztam. De ez az egész egy rémálom volt, amit éberen éltem át. Olyan módon folytak egybe a nappalok és az éjszakák, ahogy azóta soha, még betegségtől szorongatva sem. Odakint világos és tiszta volt az idő, fehér szirmokkal pompáztak a zöld levelű gyöngyvirágok. A Temze déli partján sűrű fű sarjadt, és vadvirágok nyíltak. A

palotán belül évszakoktól független, minden mástól elkülönült világ volt. A palotának saját évszakai voltak.

WILL:

A „bűnök” – mármint a testi bűnök – állítólag Middlessex és Kent grófságokban követtettek el, és a vádiratoknak vissza kellett térniük onnan. Vádesküdtszékek üléseztek, és ajánlásokat terjesztettek fel azokban a csúf, májusi napokban. A bizonyítékok olyan megsemmisítőek voltak, hogy az öt embernek bíróság elé kellett állnia.

A közrendűek – Smeaton, Brereton, Weston és Norris – tárgyalása május tizenkettedikén volt esedékes a Westminster Hallban, a sokcélúan, ítélkezésre és ünneplésre is használatos teremben. Előrángatták őket a Towerból, és végig kellett vonulniuk London utcáin, kitéve a helybéli polgárok nyáladzó kíváncsiságának. Az esküdtszéket „a király megbízottai” alkották, köztük maga Thomas Boleyn.

A teremben a vádlottak egy bárddal szembesültek, amelynek pengéje ideiglenesen elfordíttatott, és előadattak az ellenük szóló vádak: összeesküvés a király halálának előidézésére, a királyné testi megismerése, felségárulás a király és a királyné utódainak, valamint a király békéjének sérelmére.

Smeaton beismerte a második vádpontot, miszerint „megismerte és megerőszakolta” a királynét. Az összes többi vádat mindannyian tagadták. De mind

bűnösnek találtattak, és szembefordították velük a bárd vágóélét. Néma csendben vonultak vissza a Towerba.

A kivégzésük napja május tizenhetedikére tűzetett ki – öt nappal a tárgyalásuk utánra. Addig a napig elzárva kellett lenniük, magukra hagyottan.

A királyt zavarta, hogy csak Smeaton tett vallomást. Jobban szerette volna, ha mindannyian megtörnek a kihallgatásokon, és beismerik a bűnüket. Nem mintha a legcsekélyebb kétely lett volna benne a bűnösségüket illetően. „Meg vagyok győződve róla, hogy ez csak a jéghegy csúcsa, hogy száznál több férfi közösült vele” – jelentette ki.

Három nappal az udvaroncok tárgyalása után a Boleyn testvérek álltak bíróság elé – külön-külön – a Tower királyi termében. A bíróságot a királyság huszonhat főnemese alkotta. Norfolk hercege a király képviselőjeként, főkamarási minőségében foglalt helyet egy díszbaldachin alatt. Az egyik oldalán Suffolk hercege, a másikon Audley, a lordkancellár ült. A főnemesek között ott volt Henry Percy, immár Northumberland earljeként.

Több mint kétezer fős közönség zsúfolódott be a terembe – London polgármestere és városatyái, az iparosok céheinek elöljárói, követek, kereskedők és közrendűek; és jómagam. Önkéntelenül arra gondoltam, mennyire nyilvános Anne vége a titkos esküvőjéhez viszonyítva. A király nem törődött vele, ha minden közrendű hallja a felszarvazása csúf

részleteit; sőt, bizonyos furcsa módon invitálta őket, hogy jöjjenek és igyanak a szégyene kútjából

Anne arrogánsan és elegánsan viharzott be a terembe, akárha a főhelyet készülne elfoglalni ezek között az emberek között, és nem azért szólították volna, hogy feleljen előttük. Ismét az az ember volt, aki megbabonázta a királyt. Nyilvánvalóan a varázserejével igyekezett élni, ahogyan korábban tette.

A herceg felolvasta a kenti és a middlessexi esküdtszékek által talált vádakat:

> *Minthogy Lady Anne Anglia királynéja, VIII. Henrik király urunk felesége volt… több mint három éven át… nem csupán semmibe vette a legrangosabb és nemes házasságot, mely közte és a mondott király urunk között köttetett, hanem szívében rosszindulattal viseltetett nevezett király urunk iránt, ördögi sugallat által félrevezettetvén, nem pedig Istent tartván szem előtt, és napi szeszélyét és testi vágyát követve azt kívánva, hogy király urunk számos familiárisa és szolgálattevője kövessen el vele házasságtörést, és szeretője legyen… szövetségükből fakadó kötelességével ellentétesen… szerfölött hamisan és csalárdul rábírta őket galád beszéddel és csókokkal, érintésekkel, ajándékokkal és számos egyéb mondhatatlan izgatásokkal és bátorításokkal… összhangban a fölöttébb átkozott hajlamával, amely bűnre indította: a házasságtörés roppant gonosz és áruló bűnét a királynéval*

elkövetve a mondott király úr némely szolgái a nevezett királyné által nap mint nap a leggaládabban provokáltan és felbujtottan odaadattak és kapcsolódtak felségáruló módon a mondott királynéhoz, és hogy innen és más forrásokból, íme a beszámoló, amiként itt következik, a felségáruló cselekedetekről és szavakról.

Kezdetét vette a tulajdonképpeni cselekedetek és házasságtörések felsorolása:

1533. október 6-án a Westminster palotában… és számos más napon előtte és utána, kedves szavakkal, csókokkal érintésekkel és más tilalmas eszközökkel a királyné rávette és felbujtotta Henry Norrist, király urunk magánlakosztályának egyik nemes szolgálattevőjét, hogy meggyalázza és testileg megismerje őt, aminek okáért ugyanaz a Henry Norris október 12-én meggyalázta, bemocskolta és testileg megismerte őt.

Ami a saját fivérét, George-ot, Lord Rochfordot illeti, november 2-án:

…a királyné nyelvével a mondott George szájában, és George nyelvével a királyné szájában, nyitott szájjal csókolózva, ajándékokkal és ékszerekkel, minek okáért Lord George Rochford semmibe véve a magasságos Isten minden előírását és az emberi természet minden törvényét november 5-én

meggyalázta és testileg megismerte a saját természetes nővérét.

A lista fennmaradó része (buja részletekkel kitöltve) ez volt:

– 1533. november 19-én, Westminsterben, Henry Norrisszal.
– 1533. november 27-én, Westminsterben, William Breretonnal.
– 1533. december 8-án, Hampton Courtban, William Breretonnal.
– 1534. május 19-én, Greenwichben, Mark Smeatonnal
– 1534. május 20-án, Greenwichben, Francis Westonnal
– 1534. június 20-án, Greenwichben, Francis Westonnal
– 1535. április 26-án, Westminsterben, Mark Smeatonnal.
– 1535. december 29-én, Elthamben, George Boleynnal.

„Romlott és kielégíthetetlen bujasága” mellett ráadásul összeesküvést szőtt a szeretőivel Henrik élete ellen. Azt mondta nekik, „szívével soha nem óhajtotta a királyt választani”, és „megígérte, hogy feleségül megy egyikükhöz, amikor a király meghal”. Hogy megtartsa őket szerelmi rabszolgáinak, kijátszotta őket egymás ellen, gyalázatos ajándékokat

adva nekik.

Cromwell és a főügyésze, Sir Cristpoher Hales előadott két további vádat: a királyné megmérgezte az özvegy hercegnét, és megkísérelte ugyanezt tenni Lady Maryvel, és rosszindulatúan kárt tett a király egészségében – ugyanis amikor a király ráébredt a gonoszságára, „olyan fájdalom és szomorúság támadt a szívében… hogy királyi testén bizonyos súlyos sérülések és bajok keletkeztek”. Ez bizony tudomásom szerint igaz volt, függetlenül attól, hogyan vihogtak rajta mások.

A királyné csúfot űzött a királyból a háta mögött, mondták a vádlói, kigúnyolta a költészetét, a muzsikáját, a ruháit és a személyét. A terhességét illetően is írt a fivérének, George-nak, jelezve, hogy a gyermek valójában az övé.

Anne szólásra emelkedett, hogy védje magát. Oly büszkén állt, mint mindig, amikor láttam, hátravetette a haját, és harsány, csengő hangon beszélt, mely a kőből rakott terem legtávolabbi zugaiba is elhatolt.

Jellemző módon nem válaszolta meg az utóbbi vádakat. Csakis a házasságtöréssel kapcsolatosakra tért ki, azt hangoztatva, hogy ártatlan, jóllehet adott pénzt Francis Westonnak, és behívta Mark Smeatont a szobájába, hogy játsszék neki a virginálon. Ékesszólón és okosan beszélt, és nem evilági bájjal.

De nem ment vele semmire. Amikor verdiktet kellett hirdetni, a főnemesek többsége bűnösnek

mondta. Majd a félelmetes nagybátyja, Norfolk állt fel, hogy ítéletet hirdessen:

Bűnös felségárulásban, házasságtörésben és vérfertőzésben. Rászolgált a halálára, és ez a büntetése: Égettessen meg a londoni Tower gyepén, vagy pediglen csapassék le a feje.

Nagy csend, majd mozgolódás a főnemesek között. Henry Percy összeesett. Az inasainak ki kell vinniük a teremből; magatehetetlenül hever a vállukon. Anne nézi, és az arcán valami megváltozik, lehervad.

Ő beszél most, de tűz nélkül.

– Ó, Istenem, te tudod, vajon rászolgáltam-e erre a halálra. – Szünet. – Uraim, nem fogom azt mondani, hogy az ítéletük igazságtalan, nem feltételezem, hogy az érveim felülkerekedhetnének a meggyőződésükön. Készséggel elhiszem, hogy nyomós okkal tették azt, amit tettek, de akkor az okok bizonnyal mások, mint a bíróság elé tártak, én ugyanis ártatlan vagyok mindazon vádakban, amelyeket a terhemre felróttak. Mindig hűséges felesége voltam a királynak, bár nem állítom, hogy mindig olyan alázattal viseltettem iránta, mint amilyet érdemelt az irántam való jósága és a rang, amelyre emelt engem.

Beismerem, hogy féltékenyen képzelegve gyanakvást tápláltam iránta, és nem voltam mindig elég diszkrét és bölcs, hogy ezt palástoljam. De Isten a tudója és a tanúm rá, hogy soha nem vétkeztem ellene más módon.

Ne gondolják, hogy ezt abban a reményben mondom, hogy meghosszabbítom az életemet. Isten megtanított engem, hogyan kell meghalni, és Ő meg fogja erősíteni a hitemet.

Ne gondolják, hogy oly zavarodott elméjű vagyok, hogy most, szorult helyzetemben nem viselem szívemen az erényem becsületét, miután egész életemben megőriztem, éppúgy, mint királynéként. Tudom, hogy ezekkel az utolsó szavaimmal nem érek el semmit, csak az erényem és a becsületem igazolását.

– Ami a fivéremet illeti, és a többieket, akiket igazságtalanul megvádoltak, én hajlandó lennék sok halált elszenvedni, hogy őket megszabadítsam, de mivel látom, hogy a királynak úgy tetszik, készséggel megyek velük a halálba, azzal a bizonyossággal, hogy végtelen életem lesz velük, békességben.

Kérlek benneteket, jó emberek, imádkozzatok érettem.

Fáradtan feláll, és Kingston kivezeti őt a teremből, vissza a börtönébe.

A nagybátyja nyíltan sír. Pillanatok telnek el, amíg képes összeszedni magát, és szembenézni az utolsó vádlott rabbal, George Boleynnal, lord Rochforddal.

Felolvastatnak a vádak. Hogy vérfertőzést és házasságtörést követett el a nővérével, a királynéval. Tagadja. Hogy összeesküdött a király életére törve. Tagadja. Célzás formájában, hogy ő Erzsébet hercegnő apja.

Ennek hallatán elmosolyodik, nem szól semmit, és csúfondárosan felvonja a szemöldökét.

Az utolsó vád papírra írtan táratik a főnemesek elé, majd mutattatik meg lord Rochfordnak; az emberek előtt tilos hangosan kimondani a vádakat. A közlés Rochford feleségétől, Jane-től származik.

– Ó, igen – mondja George Boleyn hangosan, és szóról szóra felolvassa a papiros tartalmát. – Nővérem, Anne királyné elmondta nekem, hogy a király impotens. Az ágyéka dolgában nem virgonc immár, és nem is erényes. – Csikorogva felnevet. Cromwell tiltakozik, dühödt mátyásmadár módjára leteremti. Boleyn elmosolyodik, mondván: – De nem fogok gyanakvást ébreszteni olyan módon, ami alkalmasint rossz fényt vetne a király esetleges következő házasságából születendő ivadékra.

Egyetlen mondat immár a királyt tette vádlottá. Megemlíttetett a következő házasság, amelyről az emberek kimondatlanul tűnődnek. Igaz, hogy a király máris kiválasztotta Anne utódát? Lehetséges volna, hogy ezt az egészet egy új házasságot megkönnyítendő rendezték?

Cromwellnek azonban erősebb ütőkártyája van: még egy nyilatkozat Jane Boleyntól, Lady Rochfordtól. Esküvel állítja, hogy vérfertőző kapcsolat áll fenn a férje és annak nővére, a királyné között. A „förtelmes titkot”, amelyről eleddig csak neki volt tudomása, lelkiismeretének engedve le kell lepleznie.

Immár a saját felesége hitelteleníti a vádlót,

bemutatva, micsoda galád ember.

A huszonhat főnemes bűnösnek nyilvánítja George Boleynt, és a herceg felolvassa az ítéletet:

> *„Most visszamegy a Towerba, ahonnan jött, és vitessék az említett londoni Towerből London városán keresztül, akasztassék fel, majd vágassék le élve – utána vágassanak le a tagjai, tépessenek ki a belei a testéből, és égettessenek el, utána vágassék le a feje, a teste pedig négyeltessék fel, és a feje meg a teste tűzessenek ki a király által kijelölendő helyekre.”*

Kegyetlen csend ereszkedett a tárgyalások után Londonra, mely szinte visszafojtotta a lélegzetét a kivégzésekig. Akik a Towernál jártak, kopácsolást hallottak, és tudták, hogy a vérpadot állítják össze éppen, amelyet előhoztak a raktárból, ahol More tavaly nyári kivégzése óta hevert.

Úgy hírlett, hogy a király a bárkáján tölti ezeket a tavaszi estéket, Jane-nek udvarolva, és hogy tovaáradnak a vízen a muzsika hangjai és a lámpások fényei. Azt beszélték, ide-oda úszkált a bárka a Tower árnyékában. Sok butaságot beszéltek, de mellbevágó történet kerekedett belőlük, amely szatír képében tüntette fel a királyt. Az igazság az, hogy csak egyszer hajózott ki a bárkájával, és nem „a Tower árnyékába”, hanem Nicholas Carew Temze-parti házához, hogy meglátogassa Jane-t.

LXXIV

Aztán vége lett. Vége lett a tárgyalásoknak, és a Boszorkány nem úszta meg az igazságos büntetését. Crum mindezt jelentette nekem – sajnálkozva, még az ellenem intézett személyes támadásokat illetően is. Rám ez nem hatott; az egyetlen félelmem az volt, hogy Anne-nek még így is sikerül valamiképpen megmenekülnie.

A király kedve szerint megégettetni vagy lefejeztetni… emlékeztem a tűztől való rettegésére. Nem lenne bosszúálló dolog „kedvemet" töltve ezt szabnom ki rá? Hogy megkötözve, sikoltozva várja a halált, hogy a húsa megsüljön, a vére felforrjon az ereiben? Éreztem az elszenesedett hús szagát, a lángoló haja bűzét…

De nem voltam rá képes. Képtelen voltam ezt megtenni, tudván, hogy pokolra kerül a lelke, mihelyt távozik a testéből – ahol jócskán lesz tűz, az örökkévaló tűz, mely éget, de nem emészt el. Nem akartam utánozni vagy gúnyolni az ördögöt azzal, hogy evilági pótlékként szolgálok. Hadd távozzon Anne erről a világról testi kínok nélkül.

Volt azonban valami, amit meg akartam szerezni tőle, egy dolog, amelyet csakis ő adhatott meg: vallomás, hogy a házasságunk mindvégig hamis volt. Elküldtem hozzá Cranmert, hogy gyóntassa meg, kecsegtesse az ígérettel, hogy megkíméltetik a lángoktól, ha bevallja, ha csak annyit vall be, hogy boszorkánysággal módolta ki ezt a házasságot, és most

eskü alatt megtagadja. Hogy megszabaduljak tőle a halála előtt. Ne a feleségemként lehelje ki a lelkét. Ne legyek hozzá kötve!

– Menjen el hozzá – bíztam meg Cranmert –, a towerbéli lakosztályába, és érje el, hogy esküt tegyen erre a dologra vonatkozóan. – Láttam Cranmer kérdő tekintetét. – Igen, még mindig rangjához illő elhelyezést élvez, a kifejezett parancsomra. Királyi lakosztályban lakik, megvannak az ékszerei, a ruhái. – More-ra gondoltam, a könyvek nélküli cellájára. – Ezekért adta el a lelkét, nemde? Hadd élvezze őket a végig.

Mindent megtart az utolsó percig (kivéve a címet, miszerint a feleségem), és hirtelen megképződött bennem a számára megfelelő halálnem. Hívatok egy francia hóhért, és ő majd ügyesen és elegánsan hajtja végre a kivégzést. Anne mindig is imádta a „francia módit”; egy jó angol bárd kétségkívül túlságosan is durva lenne az ő érzékenységéhez. Megírtam az utasítást Calais kormányzójának. Micsoda meglepetésben részesítem Anne-t, még az utolsó pillanatban is…

Nevetni kezdtem – először csak egy kicsit, aztán hisztérikusan.

WILL:

Hallottuk a király magánlakosztályából kihallatszó, visongó nevetést, de nem mertünk belépni. Olybá tűnt, mintha egy tébolyodott lenne odabent, és attól tartottunk, valami illetéktelen betolakodó az. Nem volt felismerhető, hogy a király nevet; ez volt az oka,

hogy végül egy testőr kinyitotta az ajtót, és benézett.

Nem volt odabent senki, csak Henrik király; az íróasztala előtt ült, kivörösödött arccal, akárha szélütés érte volna.

Odaléptem hozzá – én voltam az egyetlen, aki meg merte tenni –, és készen álltam arra, hogy hívjam az orvost. Biztos voltam benne, hogy megütötte a guta.

– Nahát, jó uram, jön a segítség – mondtam, a legmegnyugtatóbbnak szánt hangon.

– Segítség? – kérdezte halkan. Kiszállt a vér az arcából. – Nem, erre nincsen segítség. Ennek vége, már vége. – Egy levélre mutatott, mely elküldésre készen állt. – Szép, francia halál – mondta. – Az ember halála legyen összhangban az életével, nemde? Csak ritkán tudjuk úgy intézni. Hát, én eleget teszek ennek.

Vajon teljesen legyűrte az elméjét a feszültség, a bánat?

– Igen, nagyságos uram – mondtam szelíden. – A lordpecsétőr majd gondoskodik az elküldéséről. Most azonnal jöjjön. Felséged túlhajszolta magát.

Tápászkodni kezdett, majd megrázta a fejét.

– Még valamit. Könnyű halálban kell részesítenem őket. Egyszerű lefejezésre változtatom az ítéletet. Az is elég lesz. – Nekilátott parancsokat firkantani egy pergamenre. – De be kell érniük egy helybéli bakóval és egy közönséges bárddal.

Május tizenhetedikén reggel Anne az ablakából figyelte, amint az öt szeretőjét és összeesküvőtársát

kiviszik a Tower sáncárka mögötti dombra, hogy ott felhágjanak a vérpadra. Jó magas vérpad volt, hogy az összes néző (márpedig hatalmas volt a tömeg) tisztán láthassa.

Sir William Brereton volt az első, akinek az emelvényre kellett állnia. Gyáván vinnyogott, és egész testében reszketett.

– Rászolgáltam a halálra, és ezer halálra is – kiáltotta. Aztán, amikor a bakó intett, hogy helyezze a fejét a tönkre, tiltakozott: – De hogy milyen alapon, arról nem alkotok véleményt… de ha kegyelmetek ítélkeznek, tegyék legjobb belátásuk szerint. – Igyekezvén tovább halogatni a dolgot, ezt még háromszor vagy négyszer megismételte.

Végül azonban elcsuklott a hangja, és kényszerítették, hogy tegye le a fejét. A bakó felemelte a pallosát, és simán átvágta Brereton nyakát. A fej a szalmába gurult, a bakó pedig a szokásnak megfelelően feltartotta.

Beletelt pár percbe, hogy elvigyék a testet és a fejet, friss szalmát tegyenek le, és tisztára töröljék a tönköt meg a bárdot. A holtat a vérpad túloldalán lévő lépcsőn vitték le.

Ezután Henry Norris következett. Nem sokat beszélt, de amit mondott, hízelgő volt a királyra.

– Nem hiszem, hogy az udvarban bármely nemes többel tartozik a királynak, mint én, és hálátlanabbul semmibe vette volna ezt, mint én. Imádkozom Istenhez, hogy irgalmazzon a lelkemnek. – Aztán

együttműködőn a tönkre hajtotta a fejét. A bakó lesújtott, és egy jó lélegzetvételnyi idő múlva vége volt.

Sir Francis Weston, ez a csinos fiú, akinek a felesége és az anyja százezer korona váltságdíjat ajánlott, ha megkíméltetik az élete, üde arccal állt a vérpadon, a kék májusi égbolt sem volt tisztább a szeménél.

– Azt hittem, leélem gyalázatban ezt a húsz-harminc évet, és aztán jóváteszem. Nemigen gondoltam, hogy ez lesz belőle – mondta, igyekezvén a végsőkig szellemes és divatosan könnyed lenni. Ámde amikor a bakó feltartotta a levágott fejét, a szeme már nem andalítón kék, hanem üveges és szürke volt.

Sötét alakok gyülekeztek a magasban. Az ölyvek megérezték a vért, és észrevették, hogy mozgó lények hirtelen megszűnnek mozogni.

Mark Smeaton büszkén állt a vérpadon.

– Uraim, kérem, imádkozzanak értem mind, mert rászolgáltam a halálra. – A szerelemtől epedő lantos türelmetlenül vetette magát a tönkre, mintha attól tartana, hogy megtagadtatik tőle vagy kitér előle a halál.

Az utolsó Lord Rochford, George Boleyn volt. Akaratlanul is látta a jobbján egymásra rakott koporsókat, és a magasban köröző ölyvek vetette árnyékot, amelyektől a koporsók foltosak lettek. Kitekintett a tömegre, majd át a sáncárkon, a nővére lakosztálya felé.

Mindenki hallgatott, várta, hogy megszólaljon. Ő azonban furcsamód a lutheranizmusról kezdett beszélni (régóta övezte a gyanú, hogy eretnekségre hajlik).

– Azt kívánom, hogy egyetlen ember se tántorodjék el az evangéliumtól a bukásom miatt. Ugyanis ha az evangélium szerint élek, ahogyan szerettem volna és beszéltem róla, akkor soha nem jutottam volna ide. – Hosszasan buzdította a hallgatóságát, hogy éljenek az evangélium szerint.

A hallgatóságot nem érdekelte a szentbeszéd, amit bármely szerzetestől vagy udvari prédikátortól hallhattak. Nem vallást akartak, hanem vért és bűnöket.

– Soha nem vétettem a király ellen – mondta George váratlanul dacosan. – Nincs lehetőségem elismételni, hogy miért ítéltettem el. Nem sok örömötök lenne benne, ha hallanátok, hogy elmondom – jelentette ki ingerülten, megfosztva őket a szórakozásuktól. – Megbocsátok mindannyiótoknak. És Isten óvja a királyt! – Akár a nyelvét is kiölthette volna. A komisz tisztelgés volt a búcsúja a világtól. A bárd lesújtott, és a feje elvált a nyakától.

Az öt koporsót elvitték a meleg májusi napfényben, és az ölyvek hoppon maradva elszálltak.

Anne-nek másnap kellett meghalnia. Ámde Henrik „meglepetésére” a francia hóhér nem érkezett még meg, ezért a kivégzést elhalasztották. Jobb is, hogy

így történt, mert az eredetileg kitűzött nap szelesnek és igencsak viharosnak bizonyult.

Anne kivégzésének a Tower területén kellett sorra kerülnie, a királyné kvártélya előtti kicsiny gyepen. Harmincnál nem több ember kapott engedélyt a végignézésére, és a vérpad lábait megkurtították, hogy a Tower falain túlról senki ne láthassa az odabent történteket. Az eseményre szóló meghívók nagy becsben álltak. A kancellár, a három herceg (Norfolk, Suffolk és Richmond), Cromwell, valamint az államtanácsosok hívattak szemtanúnak, továbbá London polgármestere a seriffekkel és a városatyákkal. Egy pattantyús állíttatott a mellvédre, hogy süsse el az ágyút abban a pillanatban, amikor a királyné meghal.

A király nem jelent meg. Sem Cranmer. Sem a Seymour család semelyik tagja.

Az előző éjszakát Anne végig ébren töltötte, imádkozva és énekelve. Komponált a lantján egy hosszú gyászballadát, mintha csak azért sem törődne bele a ténybe, hogy a fivére nem teheti többé. Feltett szándéka volt ünnepeltetni magát, és az utolsó evilági éjszakáján, háborodottan, ezeket a strófákat írta és zenésítette meg:

Hozz nyugalmat nékem,
Ó, halál, ringass engem.
Hadd szálljon szépen el
Ártatlan keblemből lelkem.

Nincsen menekvésem
Szóljon búsan értem
A harang, holt
Leszek hamarosan,
Bizony, holt.
Ki önti szavakba
Heves fájdalmamat
Jaj, a kín nem hagy erőt,
Életem megszakad.
Magamra hagyottan
Könnyeimet nyelem
Keserű poharat kell most
Nékem ürítenem.
Ég veled, múlt öröme
Üdvöz légy, bús jelen
Fájdalmam oly nagy immár, hogy
Bevégzem életem.
Panaszosan zengje
A harang, hirdesse,
Hogy a halálát lelte
A királyné. Holt
Leszek hamarosan,
Bizony, holt.
Becstelen lett az én nevem
És rágalom záporozik
Rám, e földön nincs már helyem,
Nem jut nékem több öröm itt.
Mert a bírám hóhérkézre
Juttat engem, a bűntelent;

Bármi a vád, igaz tényre
Bizonnyal nem épülhetett.

Az imádkozáson és a balladája komponálásán kívül volt még egy kis evilági elintéznivalója. Megkérte az egyik komornáját, hogy kérje Mária bocsánatát a galádságokért, amelyeket ő, Anne tett vele, és a ridegségért, amellyel viseltetett iránta, ugyanis amíg erre nem kerül sor, a lelkének nem lesz nyugalma. Az asszony megígérte, hogy megteszi ezt Anne nevében.

* * *

Hajnali öt előtt pirkadt, és Kingston mester máris kimerült volt az előtte álló nap teendőitől. Egy királyné kivégzésének házigazdájaként természetesen számos gyakorlati és protokolláris részlettel kényszerült foglalkozni. A szemtanúnak érkező méltóságokat illendően fogadni kellett, és rangsor szerint elhelyezni a vérpad körül; a király által adott húsz aranyfontot, amelyet Anne-nek rendeltetett szétosztania a halála előtt, kicsiny bársonyerszényekbe kellett tennie; a vérpadot fekete drapériával kellett beboríttatnia; és még egyszer utoljára meg kellett néznie az összes krónikát, mely király vagy királyné kivégzéséről szólt, remélve, hogy ráakad valami elhanyagolt részletre, amely megfelelő díszítőelemként szolgál a borzalmas eseményhez.

Ráadásul ott volt a francia hóhér fogadásának és eligazításának kérdése; ki kellett ásatni a sírt, hogy

már készen várjon, és koporsót kellett keríteni. Kingston azt sem tudta, hol áll a feje, mivel Henrik királytól semmilyen utasítást nem kapott a sírra vagy a koporsóra vonatkozóan, ugyanakkor viszont a királyné holttestét illetően intézkedni kellett valahogyan.

Kezdett kifutni az időből. És ekkor megjött az örvendetes hír: a király úgy rendelkezett, hogy a kivégzés halasztódjék kilenc és dél közé. De a koporsóról még mindig szó sem esett!

Kingston felkereste Anne-t, hogy tájékoztassa a késésről. Anne csalódott volt.

– Azt hittem, délre túl leszek a gyötrelmen – mondta szomorúan. – A foglárjához rohant, és ezt suttogta: – Ártatlan vagyok! – Megragadta Kingston karját, és görcsösen szorongatta. – Ártatlan vagyok! – Majd a rá jellemző hangulatváltozással hirtelen felkiáltott: – Fájdalmas?

– Nem – felelte a várnagy. – Túlságosan is gyors ahhoz. Annyira simán megy, hogy nem szabad fájnia.

Anne átfogta a kezével a tulajdon nyakát.

– Vékony nyakam van – mondta. – De a bárd oly vastag és durva.

– Nem hallotta? A király igyekszik megkímélni ettől. Franciaországba küldetett egy hóhérért, hogy ő hajtsa végre a feladatot.

– Ah! – Anne halovány, törékeny mosolyt villantott. – Mindig is jóságos és gyengéd uram és uralkodóm volt ő nekem. – Nevetni kezdett, azzal a

borzalmas, rekedt nevetéssel, amelynek éppoly hirtelen szakad vége, mint ahogy elkezdődik. – Átad egy üzenetet őfelségének a kedvemért?

Kingston bólintott.

– Mondja meg neki, hogy mindig állhatatos volt az én felemelésemben: köznemes leányából márkinőt csinált belőlem, márkinőből királynét, és most nem maradt magasabb, megtisztelőbb rang, amellyel az ártatlanságomnak adózhat, mint a vértanúság. – Kedves kézmozdulatot tett. – Megmondja ezt az uramnak?

– Soha nem láttam még senkit, akit kivégzésre ítéltek, és ennyire örömét lelte volna a halálban – mondta Kingston inkább magának, mint Anne-nek, csodálkozva a lelkierején. Távozni készült, ám Anne utána kiáltott.

– Kingston mester! Kingston mester! Az embereknek nem lesz nehéz nevet ragasztaniuk rám. Én leszek *la Reine Anne sans tête*… Fejnélküli Anna királyné…

Kingston ijedtében sietve rácsapta a vaskos tölgyfaajtót a rikoltva hahotázó asszonyra, ám a nevetés a fán is áthallatszott.

Mindezt magától a várnagytól hallottam később. Ami a tulajdonképpeni kivégzést illeti, a király képviselőjeként néztem végig. Ahogy közelgett az óra, Henrik tiszta fehérbe öltözött. Nem mertem megkérdezni, miért, de rettenetes tudatosság volt a ruhaválasztásában, akárha egy titkos rituálét

készülne bemutatni. Az elmúlt három napot teljesen magányosan töltötte: az öt férfi kivégzésétől kezdve a viharos-szeles másnapon át, amikor várta, hogy megérkezzék Calais-ból a hajó St. Omer-i hóhérral, a mostani fáradságos és módszeres készülődéséig, hogy azután a nyilvánosság elé lépjen. Kifejezéstelen volt az arca, de elképedtem, amikor megpillantottam. A három nap alatt egy évtizedet öregedett.

– Menj el helyettem oda – mondta. (Semmi szükség nem volt kifejteni, hol van az „oda".) – Nézd végig az egészet. Később számolj be nekem róla. A Westminsterben leszek. Odakint. Talán lovagolok majd.

Igen, a szabadban akaródzott neki lenni ezen a kellemes, májusi délelőttön, amikor az összes réten menta és ibolya nyílt. Meleg szél érkezett dél felől.

Rendkívüli bátorság szükségeltetik ahhoz, hogy egy ilyen délelőttön haljon meg az ember.

* * *

Éppen dél volt, amikor kinyílt a királyné kvártélyának ajtaja, és megjelent Anne, az egyedüli ismert barátnői, Thomas Wyatt nővére és Margaret Lee kíséretében. Pompásan kiöltözött, valamennyiünket emlékeztetve a rendkívüli képességére, amellyel szépséget tudott sugározni, ha úgy tartotta kedve. Mind elképedtünk az orcája élénk színe, a szeme csillogása láttán; elevenebb volt, mint

bárki más a gyepen.

A ruha kivágása mélyen húzódott; szabadon hagyva a nyakát, és megkönnyítve a hóhér dolgát. Anne óvatosan kapaszkodott fel a vérpadra, feltartva a szoknyáit, majd magához ragadta az irányítást, akárha a parlament előtt mondana beszédet.

Előtte a jókora fatönk volt, benne egy mélyedéssel az álla számára, és egy négy hüvelyk szélességű résszel a nyakának. Körülötte elegendő szalma volt ahhoz, hogy beszívja a vérét.

A karcsú és atletikus testalkatú francia a jobbjára lépett; acélkardját hegyével lefelé fordítva tartotta. A segédei Anne balján álltak, nekik jutott a rettenetes feladat, hogy megtartsák a fej nélküli törzsét. Egy vég fekete szövet állt készenlétben, hogy letakarják vele. Anne-re mosolyogtak.

A magasban tiszta volt az ég, és nem látszott egyetlen felhő sem. Az átkozott madarak, amelyek nemrégiben tértek vissza a telelőhelyükről, csökönyösen csérogtak és énekeltek, fitogtatva a szabadságukat és a gondtalanságukat.

– Jó keresztények – szólalt meg Anne –, azért jöttem ide, hogy meghaljak, törvény szerint, hiszen törvény által ítéltettem halálra, és ezért nem fogok ellene szólni semmit. – Csengő volt a hangja, és olybá tűnt, akárha mindannyiunkra egyenként szegezné a tekintetét. Egyenesen belenézett a szemembe, és egy pillanat alatt felidéztem – nem, újraéltem – minden alkalmat, amikor találkoztunk.

– Csakis meghalni jöttem ide – ismételte. – És hogy ilyenformán alávessem magamat uram, a király akaratának. – Fájdalmasan végigjártatta rajtunk a pillantását. – Imádkozom Istenhez, hogy óvja a királyt, és engedje sokáig uralkodni fölöttetek, ugyanis nem volt soha szelídebb és irgalmasabb fejedelem. Nekem mindig jóságos és gyengéd uram volt.

Tiszteletteljesek voltak a szavai, ám irónia és csúfondárosság lakozott bennük. Az üzenet ugyanaz volt, amit Kingston nem mert átadni. Anne gondoskodott róla, hogy eljusson a király fülébe.

Lehunyta a szemét egy pillanatra, és elhallgatott, akárha befejezte volna.

– Ha bárki foglalkozni kívánna az ügyemmel, azt kérem, hogy ítéljen a legjobb belátása szerint. Így búcsúzom ettől a világtól, tőletek, és szívből kívánom, hogy imádkozzatok érettem mind.

Végére ért a mondandójának. Nem tiltakozott az ártatlanságát hangoztatva, nem említette a leányát, nem buzdított jámborságra, nem tréfálkozott. Úgy rendezte a rendkívüli halálát, ahogyan a fête-jeit és az álcajátékait: egyszerű matériákból valami emlékezetes, törékeny szépséget alkotott.

A hölgyeihez fordult, és elbúcsúzott tőlük – egy aranyszínű-fekete zománcdíszes imádságos könyvvel, néhány bizalmas szóval.

Aztán higgadtan levette a fejfedőjét és a gallérját, hogy előkészítse magát a hóhér számára. Nem

fogadott el szemkötést, lehunyta a szemét, és letérdelt a tönk mellé.

Aztán hirtelen elhagyta a bátorsága. Suhogást hallott a jobbja felől, és rémülten felpillantva látta, ahogy a hóhér közeledik hozzá. Az megdermedt a tekintetétől, és hátrahőkölt. Anne reszketve ismét lehajtotta a fejét, és szorosan lehunyta a szemét.

– Ó, Jézus, irgalmazz a lelkemnek, Ó, Jézus, irgalmazz a lelkemnek – hajtogatta. Ismét felkapta a fejét, éppen akkor, amikor a hóhér felemelte a kardját.

Ismét visszakényszerítette a fejét a tönkre, egész testével megfeszülve fülelt a hóhér mozdulataira.

– Jézus Krisztusnak ajánlom a lelkemet, Jézus Krisztusnak ajánlom a lelkemet, ó, Istenem, szánd meg az én lelkemet, ó, Istenem, szánd meg…

Láttuk, hogy az ügyes francia jelt ad az Anne balján álló segédeinek. Azok csoszogva előre mozdultak.

– …a lelkemet. Ó, Istenem… – Anne felkapta a fejét, balra pillantott, és látta, hogy a segédek feléje mozdulnak. Miközben rájuk meredt, és a feje balra fordult, a hóhér lesújtott. Vékony pengéje villámgyorsan ívben villant Anne látómezeje mögött. Úgy vágta át a vékony nyakát, akár egy hasítóbárd egy rózsa szárát: némi kezdeti ellenállás, roppanás, majd tiszta metszés.

A fej leesett a nyakról, akár egy levágott kolbászdarab, és huppanással a szalmába hullott. Láttam az átvágott nyakat: csövek, hét-nyolc cső

keresztmetszetét, mint egy geometriai rajzot. Aztán két-három csőből vér kezdett spriccelni, hiszen Anne szíve még dobogott. Élénkpiros sugárban fröcskölt a vér, mint tej egy szemérmetlen tehén tőgyéből – még a hang is ugyanolyan volt. Egyre csak spriccelt, és spriccelt. Miért maradt benne még mindig ilyen sok vér?

A kezek lecsüngtek a tönk mellett. A barátságos francia hóhér előrelépett, és a szalmába túrt a kerek tárgyért, amely Anne feje volt. Az két-három lábnyival odébb, a balján kötött ki. A francia felemelte a hosszú, fényes hajánál fogva.

A mellvéden eldördült egyszer az ágyú.

Még mindig úgy nézett ki, mintha élne. A szeme mozgott, és gyászosan nézett a vérző testre, amely a tönk mellett hevert. Az ajkak mozogtak. Mondott valamit…

A szemtanúk soraikat megbontva igyekeztek eltávolodni ettől a felfoghatatlan rettenettől. Senki nem akadt, akinek lett volna mersze beszámolni a királynak ezekről az utolsó pillanatokról; természetesen én sem mertem.

Az emberek szétszéledtek, otthagyva a levágott fejet (a hóhér távozott) és a vesztőhelyen éktelenkedő vérfoltos tönköt.

A király nem gondoskodott koporsóról.

Végül a hölgyek találtak egy üres nyílvesszős ládát a királyi lakosztály pincéjében. Túlságosan rövid volt egy átlagos termetű embernek, de egy fejetlen törzsnek megfelelt, a fejet pedig beledugták.

Bebugyolálták a kihűlő testet, az alvadt véres nyakcsonkkal együtt a francia által igen előzékenyen biztosított fekete szövetbe, és nem tágítottak, amíg a towerbéli St. Peter–ad–Vicula kápolna sírásója ki nem nyitotta George Boleyn friss sírját, és az övére eresztették a hevenyészett koporsót.

Nem volt szertartás, nem volt temetés. Anne maradványai szó szerint a sorsukra hagyattak.

* * *

VIII. HENRIK:

London környékén túl a táj vadsága ugyanolyan volt, mint amilyen bizonyára Julius Caesart fogadta. Teljesen ősállapotában, újonnan, érintetlenül leledzett. Felléptettem a lovammal a fák borította dombokra, amelyek még az árnyékban is újra zöldbe borultak. Próbáltam nem gondolni arra, ami a Towerban és az udvarán zajlik. A világ újjáéled; nem tehetném én is ugyanezt?

Mögöttem, alant a Temze kanyargott, vidám szalagként, visszaverve a napfényt. Greenwichcsel átellenben a hajóim horgonyoztak; árbocaik tüskék módjára meredeztek a fodrozódó vízzel a háttérben, amely a Tower felől folyt… a Tower felől…

Meghallottam az ágyút: halk, búcsúhang.

Anne halott. A Boszorkány nincs többé, ezen a világon nincs.

Örömmámort, szabadulást, biztonságot kellett volna éreznem. Ámde a léleknek ez a súlyossága immár soha nem

szűnik meg rám nehezedni. Nem lesz zöldellő újjászületés. Örökre megváltoztam, soha többé nem leszek a korábbi önmagam. Külsőleg talán megőrzöm az eredeti megjelenésemet, mint egy rothadó dinnye: külsőleg csupa borda és kerekség, a titkos belsőben csupa lottyadtság és romlás.

Az ágyú Anne haláláról beszélt. Mi lesz az enyémmel?

Nem úgy megy ez, hogy minden vagy semmi, mondtam magamnak. Roppant terület húzódik az egészséges és egyszerű kezdet meg a betegséggel és tekervényes megalkuvásokkal körített vég között. Ezen járok most; ez a meg nem énekelt terület az én erőpróbám, teremtményem, saját, külön bejáratú tájam.

– Jane – kiáltottam az udvarról. – Jane. – Nem parancs volt ez, hanem jajdulás.

Jane megjelent a felső ablakban, Nicholas Carew házának ajtaja fölött. Anne letartóztatását követően, miután nem volt királyné, akit szolgálhatott volna, nem volt rá szükség az udvarban, a nyílt vidék tisztaságát kereste.

– Itt vagyok – mondta. Ott hagyta az ablakot, lejött a lépcsőn, és lassan kilépett az első ajtón. Leszálltam a nyeregből, és állva vártam, fáradtan, de úgy fogadva ezt a fáradtságot, mint ami soha nem fog megszűnni, legfeljebb megosztható.

Jane szótlanul odajött hozzám, kinyújtva a kezét. Ragyogott az arca a nem evilági szeretettől és jóságtól. Értett, a tudása által beszennyezetlenül.

– Jane – mondtam, és nem mozdultam, hogy megérintsem.

– Lesz a feleségem?

– Teljes szívemmel – válaszolta ő. – És teljes lelkemmel és testemmel is.

Ez hát a mennyország: hazaérni egy hosszú száműzetésből.

LXXV

Nem tértünk vissza Londonba, hanem Carew házában töltöttük az éjszakát, és másnap kora reggel indultunk el Wolf Hall felé. Jane wiltshire-i lány volt, és akik a legtöbbet jelentették neki, mind a szomszédságukban és a környező falvakban éltek. A Seymourök 1427 óta felügyelői a Savernake Forestnak, és az 1300-as évek eleje óta élnek Bedwyn térségében; Angliának ebből a kicsiny darabjából merítették az erejüket és örömüket; nem udvari tisztségekből. Jane férjhez menni készült, és a wiltshire-i barátnőivel meg a szomszédsággal akart ünnepelni, mint bármelyik falusi menyasszony.

Későn érkeztünk Wolf Hallba, erősen szürkült, az összes szolga befejezte már a munkát, az öreg, reszketeg Sir Johnt megetették, feltámogatták az emeleti szobájába, és lefektették. Jane felszaladt a lépcsőn, én pedig követtem, csodálkozva, hogy soha korábban nem tettem ilyet – nem kapaszkodtam fel lépcsőn, hogy a kedvesem apjának szemébe nézzek, és áldását kérjem. Király vagyok. De fájdalmasan tudatában voltam, hogy sok apa szerint nem járna jól a lánya, ha feleségül jönne hozzám.

– Apám! – Jane kitárta az ajtót, és látta, hogy az apja ágyban fekszik, a fején hálósipkával, még májusban is. Odaszaladt hozzá, és letérdelt az ágya mellé.

– Janey – szólalt meg Sir John. – Itthon vagy?

– Igen. Az áldásodat szeretném kérni. A házasságomra. A királlyal.

Előreléptem, a kicsiny fénykörbe.

– Szeretem a leányát – mondtam. – Szeretném, ha a feleségem lenne, és királyné.

Sir John rám meredt.

– Az én Janeym? Anglia királynéja? Nem tud latinul.

– Fontosabb dolgokat tud, mint a latin – feleltem.

– Megáldasz bennünket, apám? – kérdezte Jane.

– Igen. – Sir John összevonta a szemöldökét, akárha összeszedné a gondolatait, mint egy pásztor a nyáját. – Igen. – Kinyújtotta a kezét. – Légy az övé, áldással, ahogyan Sára Ábrahámé. – Felém fordult. – Hordja a tenyerén. Ne halmozza el ékszerekkel. – Bólintással nyomatékosította a bölcsességet.

Néhány napon belül mások is Wolf Hallba özönlöttek, émelyegvén London valós és erkölcsi bűzétől. Eduárd és Thomas Seymour természetesen egyenesen ide jött, kora reggel érkezetek. Őket követte Francis Bryan, Anne unokafivére, aki a szégyen elől menekült; Sir John Russell, William Fitz William és Sir John Dudley. Eduárd gratulált nekünk, és azonnal nekilátott megszervezni az eljegyzési lakomát, amely minden rendes menyasszonynak kijár. A csűrt szánta helyszínül, mivel Wolf Hallnak nem volt nagyterme, amely alkalmas lett volna mindenki befogadására, aki eljön jókívánságát kinyilvánítani. Vidéki mulatságot tervezett, én pedig mindent ráhagytam Seymourékre, örvendezve, hogy nem kényszerülök látványosságok és uralkodói rituálék főhelyét elfoglalni.

Kivitték a hatalmas csűrből a szénát meg a jószágokat, és

sebtében padlót raktak le. Aztán selyemmel burkolták a durva falakat, és a környékbeli gyerekek három napon át vadvirágokat és szőlőindákat gyűjtöttek, hosszú füzéreket fontak belőlük, majd ezeket aggatták a selyem fölé. Fáklyákat helyeztek el végig a csűrhöz vezető félmérföldes csapás mentén, és Sir John konyhája teljes erőbedobással készülődött a lakomára. Tottenham Park faluban a pékek felhagytak a kenyérsütéssel, hogy egyszerre számos kemencében készíthessék a hatalmas eljegyzési tortát.

A palotáimban maguktól értetődőnek vettem az ilyen dolgokat; a torták megjelentek, és sosem gondolkoztam azon, ki készítette őket. Itt lélegzetemet visszafojtva vártam, vajon bezuhan-e a torta középső rétege, amikor a pék fia túlságosan korán nyitotta ki a kemenceajtót. (Nem, bár a közepe kissé behorpadt.)

Jane eljegyzési lakomája, amelyen száz szomszéd és rokon vendégeskedett, egyszerű és elragadó volt. Három hosszúkás asztal állíttatott fel az átalakított csűrben, és a testvérek elegendő fehér abroszt kerítettek, hogy mindegyik asztalt teljesen betakarja, valamint elegendő ón-, arany- és ezüstedényt, hogy mindenkinek fémteríték jusson. (Elhárították minden ajánlkozásomat, hogy hozatok Londonból abrosztekercseket, valamint aranytányérokat, ládaszám. Francia vörösbor csillogott a serlegekben, Sir Johnnak pedig a szellemi hanyatlása ellenére sikerült bevezető tósztot mondania, és hivatalosan bejelentenie Jane eljegyzését. Aztán Eduárd vette át a szót.

– Csupa örömöt és boldogságot kívánok húgomnak, aki

elnyerte uralkodónk, a király szívét – mondta, felemelve a serlegét. Mindenki felállt, és ivott.

Jane még jobban sziporkázott, mint a bordeaux-i, olyan oldalát tárva fel ezzel, amiről azt hittem, nélkülözi. Jóllehet hajlandó voltam meglenni nélküle, váratlan ajándék volt a felismerés, hogy nem kényszerülök erre.

Mások is szólásra emelkedtek, és beszéltek – Jane szelídségéről, a benne lakozó nagy ígéretről, a szellemességéről és az alázatosságáról. Furcsamód irigykedtem ezekre a wiltshire-i kisbirtokosokra és nemesekre. Gyermekkorától fogva ismerték Jane-t, látták őt felcseperedni. Nekem adták őt. (Vajon vonakodva?)

Begurították a terembe a hatalmas tortát. Elefántcsontszínű mandulareszelékkel volt bevonva, az alján pedig vadvirágok és ékkövekre emlékeztető cukrozott gyümölcsök díszlettek. Jane nevetve vágta meg; a sötét belseje ribizlivel és fűszerekkel volt tele. Darabonként kiosztatott, és végül egyetlen morzsa sem maradt belőle.

Na már most, a tánc. Hegedűsök gyűltek össze, helybéli muzsikusok lantokkal és fidulákkal, citerákkal, nyenyerékkel meg kicsiny hárfákkal. Egy ikerpár, két szép kislány lépett elő, és megkoronázták Jane-t egy vadrózsákból font koszorúval. Jane nevetett, táncoltunk, és csatlakozott hozzánk az egész társaság az átalakított csűrben…

Május utolsó előtti napján esküdtünk meg a York Place-i kicsiny magánkápolnában. Jane hallgatag volt aznap; nem a napbarnított wiltshire-i lánynak tűnt, akit felfedeztem és csodáltam. Muszáj volt Londonban esküdnünk, ezt

megértette. Szó sem lehetett semmiféle titkolózásról, semmiféle „ismeretlen” papról. De Jane és én mindig is úgy gondoltunk a házasságunkra, hogy igazából azon az estén, a nagy csűrben köttetett.

Jane szűzen jött az ágyamba, testben és lélekben egyaránt, amit egyetlen „másik” feleségemről sem mondhattam el. Én agglegényként érkeztem az ölébe, hiszen korábban valójában soha nem voltam férj. Minden úgy történt, ahogy kellett, és ahogy nagyon ritkán szokott…

* * *

Jane-t mint királynét mutattam be az országnak, hogy megajándékoztam egy új bárkával, melynek a velencei bucentauro szolgált mintául, és nagyszabású vízi karnevált rendeztem a Temzén tisztelgésképpen magunknak, amikor a folyásiránnyal szemben a Westminster apátsághoz mentünk pünkösdi misére. Pompás, tiszta idő volt aznap, az egész város lakossága félretette a téli gyapjúruháit, és tiszta pamut- meg selyemöltözetben szökdécselt a napsütötte utcákon. Az apátság zsúfolásig megtelt, az ujjongó tömeg virágesővel borított el bennünket, félig-meddig egyfajta koronázássá téve Jane számára az ünnepi pünkösdi misén való megjelenésünket.

Utána, a York Place-ben nagyszabású délutáni fogadást adtam, látszólag a pünkösd alkalmából – amelynek fő fogása egy eperpéppel töltött hatalmas torta volt, melynek hét emelete a Szentlélek hét ajándékáról emlékezett meg,

amelyben az apostolok pünkösdkor részesültek – de a valóságban menyegzői torta volt, és menyegzői lakoma.

Angliának végre igazi királynéja volt, és senki nem sajnálta tőlem.

Az ünneplés befejezéseképpen magammal vittem Jane-t június 8-án a parlament megnyitójára.

Mellettem ült a trónszéken, végigjártatva pillantását a lordokon meg az alsóházon egyaránt, és hallotta, amint Audley kancellár felkiált:

– Jól emlékeznek kegyelmetek a kínokra és keservekre, amelyeket ez a győzhetetlen uralkodó – felém intett a fejével – az első, törvénytelen házassága folytán elszenvedett. Tehát mindannyiunknak észben kell tartanunk a súlyos veszedelmeket, melyeknek ki volt téve, amikor megkötötte a második házasságát, és hogy Lady Anne és társai azóta felségárulásban találtattak bűnösnek, és megkapták érte méltó jutalmukat. – A fejét csóválta, miközben a rút, fekete árnyék átsuhant az egész parlament felett, és az én lelkem felett is.

– Melyik férfit ne rettentene ez vissza élete derekán attól, hogy harmadízben is megnősüljön? De a mi roppant kiváló fejedelmünk ismét méltóztatott házasságra lépni! És a nemesség alázatos kérelmezésére magához vett egy feleséget, aki ezúttal tökéletes szépsége, valamint teste és vére tisztasága folytán – ha Isten úgy akarja – képes utódot a világra hozni. – A jelenlévők ennek elismeréseképpen felálltak.

– A lordok imádkozzanak, hogy ebből a házasságból szülessenek örökösei a koronának – fejezte be Audley.

Jane immár a feleségem volt, és királyné, csakugyan: igaz

szertartással vettem nőül, üdvözölte őt a köznép, és tisztelettel adózott neki a parlament. Megtörtént, és végre boldog voltam.

Végre boldog. Miért oly nehéz leírni a boldogságot? Bőséggel léteznek szavak a gyötrődésre, a kétségbeesésre, a szenvedésre, és ezek tele vannak elevenséggel. A boldogságnak viszont gyenge igék, erőtlen jelzők, lankadt határozószók maradnak. A boldogság leírása arra készteti az olvasót, hogy átugorja a róla szóló bekezdéseket, az írót pedig sziruptól tocsogó terepre viszi.

De hogyan tudjuk felidézni, ha nem írunk róla? A nyarat tartósítjuk eltett gyümölcsökben és befőttekben, az őszt csapdába ejtjük későn érő szőlőből készült borban, a tavaszi virágokból illatszereket készítünk. Ilyen módon fel tudjuk idézni, még ha felemás, megváltozott formában is, a pillanat valamiféle esszenciáját.

Ámde az emberi boldogság… erre minden szavunk annyira üres, mintha maga a szó volna üres, vagy mintha pusztán a fájdalom hiányát jelentené. Holott a valóságban a boldogság szilárd, izmos és erős; a szivárvány minden színében pompázik, a hangja oly édes, mint a fáraó sivatagi palotájában csörgedező vízé; és úgy illatozik, mint a hús, az élete pedig: prém, hév, sütés-főzés.

Boldog voltam Jane-nel, olyan boldog, mint a Wolf Hall körül a napfényben sütkérező nagy macskák akármelyike. Elég csak érinteni őket, és érezni mélyről fakadó dorombolásukat, ahogy teljesen átadják magukat a pillanatnak. Ez voltam én, azon a nyáron Jane és én egy voltunk.

LXXVI

A boldogság bátorságot szül, amennyiben nemcsak önmagunk zűrzavarával vagyunk elfoglalva, hanem képesek vagyunk felemelni a tekintetünket és elnézünk erős, napsütötte várunk mellvédjén túlra, szemügyre véve a körülöttünk elterülő vidéket. Úgy érezzük, nincs olyan igazság, amellyel ne tudnánk szembesülni, dacolni, és ezért a keresésére indulunk.

Ama tizenhét esztendővel korábbi, júniusi nap óta, amikor Katalin utolsó terhessége az elátkozottság cáfolhatatlan summázatául szolgált, soha nem társa, hanem eszköze voltam az igazságnak. Az igazság az a förtelmes, torz gyermek volt, márpedig ha ez volt az igazság, akkor hamis volt minden, amivel eljegyeztem magamat. Hamis volt a Katalin hercegnővel kötött házasságom, melyet egy nyilvánvalóan hamis diszpenzáció tett lehetővé, ami nyilvánvalóan hasonlóképpen hamis jogcímre alapozva bocsátatott ki (Róma püspöke által). És így magába rántott, fojtogatott a hamisság örvénye. A víz alá merültem, sötét, romlott dolgok húztak oda, és úsztam, ahogyan csak tudtam, vakon.

Most csodálatosképpen ismét száraz talajt éreztem a lábam alatt. Akár egy hajótörés túlélője, ültem a parton, a karomat és a lábamat tapogattam sérüléseket keresve, a hajóroncsot bámultam, de álmélkodtam, hogy életben vagyok. Tovább bóklászva a parton kétségkívül további törmelékekkel, meglepő veszteségekkel és a sors szeszélyéből életben

maradottakkal szembesülnék. Nem félelem, hanem kíváncsiság késztetett a szemrevételezésre. Bármi maradt is a sors éléskamrájában, jó az; ételt készítek belőle, és elfogyasztom.

Így hát júliusban, amikor az úgynevezett hosszú parlament végül feloszlott, és a föld nekilátott hosszadalmas és komoly munkájának, hogy gabonát, gyümölcsöt és zöldségeket teremjen, nekiláttam a leltárkészítésnek.

Katalin halott volt, és vele az unokaöccse, Károly császár jelentette fenyegetés is meghalt. Haláláig a „Katalin királyné” aláírást használta ugyan, de hogy miként címezte magát, ezen a ponton közömbös volt a férgek és mindenki más számára. A múltam óriási baklövése immár töröltetett.

Felírtam egy darab pergamenre, hogy „Katalin”, és vastag, fekete vonallal áthúztam.

Utána azt írtam, hogy „az összeesküvők”. Ugyanis jókora hálózat állt készenlétben belőlük, mely valamiféle jelre várt, egy jelre, amelyik sosem érkezett meg. Chapuys ingerelte őket életre, és szolgált számukra középpont gyanánt; Cromwell kémkedett utánuk, és szállította nekem a neveket és az értesüléseket. Egy kérdőjelet írtam, és elhatároztam, hogy beszélek róluk Cromwell-lel.

Mária. Most, hogy mind Katalin, mind Anne meghaltak, vajon látná akadályát annak, hogy kibéküljön velem? Az anyja halálával magára maradt. Amíg Anne élt, a büszkesége tiltotta, hogy bármilyen engedményt tegyen. Azonban a Nagy Szajha, Mária ellensége, és az enyém, elveszett, és soha nem fogja diadalmasan látni Mária megenyhülését. A gyűlölt féltestvér,

Erzsébet, immár nem hercegnő, és Mária nem kénytelen megalázottan szolgálni őt.

Vissza akartam kapni Máriát. Az elidegenedésünket olyan emberek okozták, akik immár halottak voltak. Jane, Mária támogatójaként szorgalmazta, hogy vessek véget Mária kegyvesztettségének, Cromwell pedig igyekezett rávenni őt, hogy adja alább a büszkeségét, és legyen nyitott a változtatásra. Leírtam még egy kérdőjelet, és továbbhaladtam.

Károly császár. A nagynénje halála folytán többé nem kényszerült „tiszteletteljes” magatartásra, és az ártalmas, fertőző protestantizmus áradatával viaskodott, amely a saját birtokain okozott bomlást. Németalföld az eretnekség melegágyává lett; a fennkölt lutheranizmus világra hozta a szakramentalizmus és az anabaptizmus csúf ebeit – a legtisztább eretnekségeket. Antwerpen és Amsterdam volt a központja az eretnek traktátusok kiadásának, és tárt karokkal biztosított menedéket a legkülönfélébb radikálisoknak és felforgatóknak. Jókora vonallal áthúztam Károly nevét.

Ferenc sikeresebbnek bizonyult a birtokain az eretnek eszmék korlátozásában, sőt még egy főinkvizítort is kinevezett. De valószínűtlennek tűnt, hogy egymagában hallgatna a pápára, aki fegyverbe szólított ellenem. Egy újabb vonallal áthúztam Ferenc nevét.

III. Pál pápa. Semmi kétség nem volt afelől, hogy az ő személyében fáradhatatlan, okos ellenségre tettem szert. Ő Kelementől eltérően meghúzott egy vonalat, és én nyilvánvalóan kívül estem azon. Ezt követően nem szabadkozott. A célja az volt, hogy letaszítson engem a trónról, vagy, ha ez nem sikerül, hiteltelenítsen. Ő csinált

bíborost Fisherből, és ő bocsátotta ki a pápai bullát, amely meghirdette ellenem a külországi hatalmak szent háborúját, és felmentett minden angolt az irántam való engedelmesség alól a saját földemen. Továbbá pátyolgatta a fiatal Reginald Pole-t, aki afféle kései Thomas More-ként külföldre menekült; fegyverként használta ellenem, feladatokat bízott rá a pápai politikát előmozdítandó. Reginald patrónusa voltam, fizettem az oktatása költségeit, itthon és külföldön egyaránt. A pápa elvette tőlem, és ellenem fordította. Az ő nevét jelöletlenül hagytam.

A kolostorok. Több mint nyolcezer volt belőlük szétszórva szerte az országban; Cromwell jelentése, a *Valor Ecclesiasticus* „kisebb” és „nagyobb” rendházakra osztotta őket. Mintegy háromszáz közülük „kisebb” volt, és egy önkényesen megválasztott szintnél alacsonyabb jövedelemmel rendelkezett. Ezeket a rendházakat csupán néhány ember lakta, és valószínűsíthetően gyenge kézzel, rosszul vezették őket. A rendeknek természetesen nem vált előnyükre, hogy sok apró kolostort tartottak fenn. Cromwell azt ajánlotta, hogy ezeket az intézményeket oszlassam fel, hagyva, hogy az igazán elkötelezett szerzetesek a rendjük más, fegyelmezettebb házaiba költözzenek, a többieket pedig mentsem fel a fogadalmuk alól. Az ingatlan természetesen a Koronára száll, hiszen Rómának adni felségárulás. Cromwell úgy számolt, hogy több millió font bevételem származik majd. A „kolostorok” szót nem húztam át. Erről is beszélnem kell még Cromwell-lel.

Na már most, a személyes leltár. Leírtam, hogy „méreg”. Féltem, hogy Anne mérge lassan és visszafordíthatatlanul hat.

A lábam ugyanis nem gyógyult úgy, ahogy vélekedésem szerint Anne veszte után gyógyulnia kellett volna. Fitzroy pedig továbbra is csúnyán köhögött, és napról napra sápadtabb lett. Imádkoztam, hogy kihúzzam a méreg élettartamáig, és végül legyőzzem, akár egy ostrom alá vett város. Előbb-utóbb bizonnyal csökken és elapad az ereje. Olybá tűnt azonban, hogy igazi, hosszú ostromról van szó. Eltökéltem, hogy ellenállok neki. És Mária? Ez is amellett szól, hogy békét kössünk egymással. Meggyőződésem volt, hogy az elszigeteltség növeli a méreg erejét. A „méreg" alatt értettem az impotenciámat is, amely nyilvánvalóan teljes mértékben Anne rosszakaratának folyománya volt, hiszen eltűnt vele együtt.

Általános egészség. Mióta elbuktam a küzdőtéren, és a combomon lévő fekély nem múlt el, kénytelen voltam korlátozni a testi aktivitásomat. A testgyakorlás hiánya miatt életemben először hízásnak indultam. Úgy tűnt, maga a húsom terebélyesedik és válik feszesből löttyedtté. Igyekeztem a mérsékelt testgyakorlás minden formájával visszafordítani és ellenőrzés alatt tartani a folyamatot: sétáltam Jane-nel; hosszú, könnyed lovaglásokra indultam, íjászkodtam, tekéztem. De egyre csak folytatódott a lopakodó ernyedés és elhájasodás. Szemlátomást szükségem volt a hosszú, lovas-kutyás vadászatok heves szertelenségére, ami előbb kifárasztja a lovakat, mint engem; az izzasztó teniszmérkőzésekre, amelyeken magamra fogadok; a gyalogos küzdelemre a lovagi tornák bajvívóterén, ahol ugrálni és kardot forgatni kényszerülök, miközben százfontnyi, teknőspáncélhoz hasonlatos vértet viselek; sőt még az udvari ünnepségek rideg

táncaira is. Ezektől a próbatételektől megfosztottan a húsom sóhajtozott, terebélyesedett, és kezdett megereszkedni.

Az „általános egészségre” semmiféle fekete vonal nem került.

* * *

Cromwell megmutatta nekem a sólymait; én most megmutatom neki a kutyáimat. Büszke voltam a királyi falkára, és bár a fővadászmester tiszteletbeli címét Eduárd Neville birtokolta, a tulajdonképpeni napi munkát falkamesterek és kutyatenyésztők tízfős csapata végezte.

Ezen a szép, július végi napon a kutyák a Blackheathtől nem messze elterülő nyílt mezőn voltak kiképzésen. Akárcsak az emberek, idegessé és levertté váltak, ha túlságosan sokáig voltak bezártságra és tétlenségre kárhoztatva; nagy volt a futásigényük, kiváltképpen az agaraknak és a skót kopóknak.

Az utóbbi érdekes fajta volt. Csak nemrégiben sikerült kölykökre szert tennem a nyílt, északi vidék eme nevezetes kutyájától, amely nem az orrára, hanem a szemére hagyatkozva vadászik. Természetesen fürge ló szükségeltetett hozzájuk, és tapasztalt lovasnak kellett lennie az embernek, hogy lépést tartson velük; a mi déli tájainkon, hogy ilyen módon történhessék a vadászat, a „hajszák” erdős térségeket szeltek át.

– Azt mondják, ezek a kutyák ősidők óta élnek Skóciában – magyaráztam Cromwellnek. – De a klánok tagjai azt is állítják, hogy eredetileg ír agarakból tenyésztették ki őket, amikor Írország és Skócia között ide-oda költöztek családok és

telepesek. Egyformák mind, féktelen északiak. Vadak. – Csodálattal néztem, ahogy egy csapatnyi kopó együtt futkározik. – De remek állattenyésztők.

Cromwell mosolygott, és nem győzött sóhajtozni. Mindig meglepett, mennyire elemében van a szabadban. Megszoktam, hogy úgy gondoljak rá, mint kizárólag szobalakó fajtára.

– Egyszer talán majd megszelídülnek, és civilizáltak lesznek. De nem a mi életünkben – mondta. – Most egyszerűen csak kordában kell tartanunk őket.

Milyen gyorsan a lényegre tért. A nyílt vidék lehetőséget kínált számunkra, hogy megbeszéltjük a dolgot, ahogyan terveztem.

– Mi van az elégedetlen lordokkal, akiket Chapuys összegyűjtött? Tapasztalatom szerint semmilyen csoport nem szokott feloszlani anélkül, hogy ne adná valami jelét a létezésének – jegyeztem meg.

– Igen, olyanok, mint egy nő, aki teljesen kiöltözik egy bálra. Muszáj táncolnia valami zenére.

– Kinek a zenéjére?

– Egy északiéra, leginkább. De egyelőre nem történt semmi. Ha elég sokáig várunk, a leányzó végül leveti a cicomáit, és ágyba bújik.

Egymás mellett lépdeltünk, mosolyogva, és látszólag kutyákról társalogva. Közeledtünk egy újabb kiképzőhöz, aki egy csapatnyi kurta lábú, sötét kutyával foglalatoskodott. Egy szövetdarabot szagoltatott velük.

– Hogy haladnak a vérebek? – kérdeztem.

– Kiválóan. Képesek voltak követni három különböző embert egy erdőn, egy piacon és egy temetőn keresztül, az utóbbi

helyen közvetlenül egy temetés után, és mindegyik kiválasztotta a megfelelő személyt egy csődületben. – A férfi mosolygott.

– Ezek szagnyomot követnek – mondtam. – Nagyon hasznosak, ha útonállókat, emberrablókat és efféléket kell keresni. A tenyésztőim igyekeznek még tovább tisztítani a vérvonalat, hogy még élesebb legyen a szaglásuk, és még kitartóbbá váljanak. Akkor már-már versenyre kelhetnek majd a kegyelmed ágenseivel, Crum. – Nem tudom, miért szurkapiszkálódtam vele mások előtt. Crum utálatos mosolyt villantott. *Miért kell nekem ezt eltűrnöm?* Ezt mondta vele.

Biccentettünk, és továbbmentünk.

– Olvasta a jelentést a kolostori látogatásokról? – kérdezte, mihelyt hallótávolságon kívülre értünk.

– Igen. Az erkölcstelenség, amivel a kegyelmed megbízottai szembesültek… gyalázat. – Reménykedtem, hogy a Szent Osvát kolostor egy leromlott, nem jellemző példa. Ismertem derék szerzeteseket, és szerettem volna hinni, hogy a szerzetesi eszmény még mindig eleven, és a legjobbat hozza ki az emberekből. Igaz ugyan, hogy a bencések eltávolodtak az eredeti szigorúságuktól és tisztaságuktól; de létrejöttek más rendek, hogy továbbvigyék, és új élettel töltsék meg a spirituális örökségüket: a ciszterciek, a dominikánusok, a keresztes testvérek, a premontreiek. Nem akartam elhinni, hogy az egész hivatás haldoklásnak indult. Márpedig a megbízottak erről számoltak be.

– Rosszabb a helyzet a kisebb rendházakban, ahol alig tucatnyi testvér él. Zárassa be őket, felség. A kertészek is megmetszik a rózsát és a gyógynövényeket, hogy az

anyanövény életerősebb legyen. Ez ugyanaz.

Egy csapatnyi spániel közeledett felénk.

– Vízhez viszi őket, ugye? – kiáltottam a gondozójuknak.

– Igen, ha találunk egy alkalmas mocsarat – válaszolta ő. – Kíváncsi vagyok, hány szalonkát hajtanak fel.

A régi angol „vízi kutyáktól” származó spánielek különös teremtmények. Általánosságban kiválóak arra, hogy megtalálják és felriasszák a vadat mélyen fekvő, erdős, mocsaras területen. Játékszerméretűre zsugorodtak, és ezért „női kutyák”, ölebek lettek. Az ember szinte megfeledkezett a vadász eredetükről, ha csakis a királyné lakosztályában látta őket.

Visszafordultam Cromwellhez.

– Tudom, hogy meg kell lennie. Ezért meg fogom tenni. Mint az angol egyház feje nem engedem folytatódni ezt a gyalázatot, miközben tudok róla. – De ó! Nem akartam tudni. Nem akartam tudni nagyon sok mindenről, amiről mindazonáltal tudtam.

Cromwell bólintott, egyenesen előreszegezve a tekintetét, mintha közömbös volna számára a dolog. Valójában mindennél fontosabbnak tartotta.

– Majd kiadom a rendelkezéseket – jelentette ki.

– Még valamit – mondtam –, és utána igazán szórakozhatunk a kutyákkal. A leányom, Mária. Válaszolt a kegyelmed… kezdeményezéseire? – Utasítottam Cromwellt, hogy környékezze meg ismét Máriát, javasoltam, hogy viselkedjen a támogatójaként és a tanácsadójaként. A másik oldalról Chapuys kerülgette, arra buzdítva, hogy tartson ki rendíthetetlenül.

– Meglepő módon igen. – Cromwell felém fordult, és rám nézett. A nap megcsillant a szemén, és bársonyos, mélybarnává tette a feketeségét. – Azt hiszem, talán készen áll végre, hogy… hazajöjjön.

– Ah! – Akárha hatalmas árnyék tűnt volna el a nap elől, a táj derűsebb lett. A kutyák színei melegebbeknek tűntek, a gondozók ujjasaié elevenebbnek.

– Megtört az ellenállása – mondta Cromwell. – Idősebb lett, bölcsebb… a közelmúltbéli események után.

Ahogy mindannyian, gondoltam, de nem mondtam ki.

– Amikor nem látja akadályát, hogy eljöjjön hozzánk, örömmel köszöntjük majd őt, a királyné és én – mondtam helyette.

Immár olyan fürgének éreztem magam, mintha az agarak egyike lennék, ahogy szapora léptekkel haladtam a fenyéren, a nyomomban Cromwell-lel.

Voltak másfajta ebek csapatostul, mindegyik a kiképzőjével. Az egyik kutyafajtát arra tanították be éppen, hogy engedelmeskedjen a vadász kürtjeleinek. Ez a rövid lábú, közepes méretű fajta arra volt használatos, hogy erdős területeken keresse a vadat. A rövid lábuknak köszönhetően a vadászok elég gyorsan tudják őket követni gyalogszerrel, íjjal és nyílvesszővel felszerelve.

– Ezeknek a neve?… – kérdezte Cromwell.

– Beagle, Sir. Jó, angol fajta!

Voltak kotorékebek és falkakopók – az utóbbiak nyúlkeresésre használatosak – mindegyiket kürtszavakra tanították éppen, és a sok-sokféle csaholással együtt a különböző csengésű hangok rusztikus zenévé álltak össze.

Egy másik falkamester egy csapat kicsi, kusza szőrzetű állattal dolgozott; ezeket „terriernek” nevezte. Igen csúf, homokszínű bundájuk volt, és rekedt, reszelős ugatásuk. A gondozójuk azt állította, felbecsülhetetlenül hasznosak abban, amire tenyésztik őket: dúvadakat, például vidrákat, rókákat és patkányokat üldöznek a fészkükben és rejtekhelyeiken.

– A határvidékről valók – mondta a férfi.

Természetesen. A határvidéken sok a dúvad, kiváltképp a kétlábú. Nem volt meglepő, hogy külön fajtát tenyésztettek ki ellenük. A kutyák éppoly rútak voltak, mint a dolgok, amelyeket kordában tartottak.

– Kedvem támadt vadászni, méghozzá hamar – mondtam csak úgy. – Ősszel, szervezzünk társaságot hozzá. Vadászunk majd őzre, nyúlra meg bűzös állatokra: görényre és hermelinre. – Szívesen irtottam ezeket a kártevőket.

Lehajoltam, hogy megsimogassam az egyik vérebet, beletúrva a sűrű, selymes szőrébe, amikor megláttam, hogy hírnök közeledik hozzám. Csak bosszúságot éreztem, nem volt rossz előérzetem. Még itt is megtalálnak, gondoltam. Túl nagy kérés részemről, hogy legyen két röpke órám a szabadban szemrevételezni a kutyáimat a főminiszteremmel?

Beletörődőn vártam, amíg oda nem ért hozzám. Lepecsételt üzenetet hozott.

Valami apróság, gondoltam, miközben feltéptem.

> *Richmond hercege, Henry Fitzroy halott. Hajnalban hunyt el. Engedelmes szolgája, alattvalója és hűséges orvosa*
>
> *Wm. Butts*

Anne lesújtott, még itt is, még most is. A napfény, jóllehet

továbbra is derűs volt, hirtelen elveszítette a melegét.

LXXVII

Még csak nem is gyászolhattam nyíltan a fiamat, nem engedélyezhettem nyilvános temetést. Az emberek ekkortájt annyira megijedtek volna az újabb halálesetekről szóló jelentésektől, hogy felszínre törhetett volna a vélelmezett elégedetlenség rejtett áramlata. Azt mondom, „vélelmezett”, mert soha nem lehet igazán az emberek fejébe látni, de voltak árulkodó jelek. Ott volt a pap, Robert Feron, aki ezt mondta: „Amióta csak létezik az angol királyság, soha nem volt nagyobb megrablója a közjónak, mint a király. Fölébe helyezi magát az összes többi keresztény királynak, hiún kérkedve pöffeszkedik. Az élete bűzösebb, mint egy kocáé; az udvar sok matrónáját meggyalázta.” A Syon apátság perjele kijelentette: „Amíg a király és az ország urai nem kopasztatnak meg, és nem tétetnek fazékba, ahogy mondani szokás, nem lesz örömteli az életünk Angliában.” Majd hozzátette: „Bírom a keresztény világ összes többi részének jóindulatát. Sőt, merem állítani, hogy ezét az országét is, teljesen... ugyanis biztosra veszem, hogy a többség a szíve mélyén a mi véleményünket osztja.”

Országszerte egymást érték a jövendölések. „A Fehér Nyúl egy tölgyfa gyökerébe szorítja a Fehér Agarat, a király pedig kiszoríttatik Angliából, és megöletik Párizs kapujában.” „Nem lesz több király Angliában, és olyan rés támad Nyugaton, amelynek támadhatóságát az ország tüskebokra sem

akadályozza meg.” „Nyugaton kél majd egy jövevény, aki havat hoz a sisakján, és békét teremt egész Angliában.”

Aztán ott voltak az árulással felérő kijelentések és morgolódások. Az oxfordi Eynshamben egy bizonyos John Hill azt mondta, hogy Norris és Weston „csak kedvtelésből ölettek meg”, és ő a maga részéről „bizakodik, hogy látni fogja a skótok királyát Anglia királyaként”. A bamptoni bíró remélte, hogy látja majd a skót királyt „Anglia virágát viselni”. A hampshire-i Hornchurch vikáriusa azt mondta, „a király és tanácsa szándékosan és fortéllyal kimódolták, hogy minden vallásos magatartás elnyomassék, de ők a maguk részéről eltökélten kitartanak, amihez joguk van, és a király nem tehet ellenük semmit, sem pedig a tanácsa”.

Egy sussexi férfi, amikor hírét vette, hogy elbuktam a viadalon, így válaszolt: „Jobb lett volna, ha kitöri a nyakát”. Egy cambridge-i magiszter azt mondta rám, „szemölcs, amit el kell tüntetni”; a diákjai pedig azt, hogy „kegyetlenebb zsarnok Nérónál” és „fenevad, sőt rosszabb, mint egy fenevad”.

Más kijelentések, amelyekről Crum ágensei számoltak be, így szóltak: „Wolsey bíboros tisztességes ember lett volna, ha a gazdája tisztességes”; „A király bolond, és a lordpecsétőr is az”; „A királyunknak csak egy alma kell, meg egy szép fehércseléd, akivel enyeleghet”; meg aztán ott volt egy kisbirtokos részletes beszámolója arról, hogy egyszer Eltham környékén lovagoltam, megláttam a feleségét, elraboltam, és az ágyasommá tettem.

Bizony, igaz volt, amit egy kenti mondott: „Ha a király ismerné az alattvalói igazi érzéseit, megremegne tőle a szíve.” Az ízelítőtől, amit hallottam, pontosan ez történt. A

jelentésekbe belevegyült saját kizökkent és nyomorúságos állapotom, a nagy ügyem elejétől a végéig. Továbbá belejátszott az új megelégedettségem is, de idő kellett hozzá.

Elveszítettem a fiamat, de túljártam a Boszorkány eszén, aki a leányomra is pályázott. Cromwell fenyegetésekkel igyekezett elérni, hogy ejtse az ügyet, Chapuys tanácsokat adott neki, Károly császár pedig végül nem kötelezte el magát mellette, és Mária végül beadta a derekát. Lemásolta a „javasolt” levelet, amelyet Cromwelltől kapott, elismerve, hogy az anyja velem kötött házassága vérfertőző volt, megtagadva minden elkötelezettséget a pápa iránt, és engem ismerve el az angol egyház fejének és a saját spirituális, valamint evilági atyjának. Amikor megkaptam a levelet, hálát adtam érte az Istennek. Immár minden akadály elhárult a kibékülésünk elől. Visszakapom Máriát; visszakapom a kislányomat!

Teológusok szokták mondani, hogy a tékozló fiú parabolája a Biblia legszebb, mégis legerőteljesebb története. Immár tudtam, miként érzett az az apa. Avagy önhitt voltam? Újraolvastam a parabolát az új fordításban, amelynek megjelenése a patronálásommal hamarosan esedékes volt.

Máris „Nagy Bibliának” becézték a mérete miatt. A közelmúltban kihirdetett „Tíz Artikulus” előírta az *én* angol egyházamhoz (!) tartozó hívők számára, hogy minden templomnak legyen angol nyelvű bibliája, és erre a célra Miles Coverdale fordítása használtatott fel. Eredetileg úgy volt, hogy Franciaországban nyomtatják ki, ugyanis az ottani sajtók nagyobbak, mint a mieink, ám az angol egyháziak összekülönböztek a francia főinkvizítorral, és kénytelenek voltak a teljes nyomtatást Angliába áthelyezni. A példány,

amelyet felütöttem az előzetesek egyike volt, melyet szemrevételezés céljából küldtek el nekem. Egyetlen változtatásra volt szükség: az ajánlásban Anne mint királyné nevét a Jane-ére kellett cserélni, mint másutt is a kő- és fafaragványokon.

Lukács evangéliumához lapoztam, a tizenötödik fejezet tizedik verséhez.

> *Ezenképpen, mondom néktek, örvendezés van az Isten angyalainak színe előtt egy bűnös ember megtérésén.*

Vagy egy olyan emberén, aki ráébred, hogy *nem* bűnös.

> *Monda pedig: egy embernek vala két fia.*

Két leánya.

> *És azt mondá az ifjabbik az ő atyjának: Atyám, add ki a rám eső részt. És az megosztá köztök a vagyont.*

Éppen, ahogyan Mária kérte az „örökségét” – a spanyol származásánál fogva őt megillető „hercegnő” címet – mindenki más kizárásával.

> *Nem sok nap múlva aztán a kisebbik fiú összeszedvén mindenét, messze vidékre költözék; és ott eltékozlá vagyonát, mivelhogy tobzódva élt.*

Mária „eltékozolta a vagyonát”, de rendkívüli aszkétikus gyakorlatokkal, önkéntes elszigeteltséggel és lázadással.

> *Minekutána pedig mindent elköltött, támada nagy éhség azon a vidéken, és õ kezde szükséget látni.*

Igen, Mária szükséget látott. Az „éhség” pedig Anne kísérlete volt, hogy elpusztítsa a testét, és elűzze a barátait.

Akkor elmenvén, hozzá szegődék annak a vidéknek egyik polgárához; és az elküldé õt az ő mezeire disznókat legeltetni.

Chapuyshoz kötötte magát, meg az ő alaptalan ábrándjaihoz a császári segítséget és az akaratom elleni lázadást illetően.

És kívánja vala megtölteni az ő gyomrát azzal a moslékkal, a mit a disznók ettek; és senki sem ád vala néki.

Igen, a császártól kapott szép szavakat, és semmi mást. A pápa üres, mihaszna bullákat küldött táplálékképpen.

Mikor aztán magába szállt, monda: Az én atyámnak mily sok bérese bővölködik kenyérben, én pedig éhen halok meg!

Mária ráébredt, hogy becsapták, cserbenhagyták és elárulták – mindenki.

Fölkelvén elmegyek az én atyámhoz, és ezt mondom néki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened. És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam; tégy engem olyanná, mint a te béreseid közül egy!

Ezt cselekedte Mária a megalázkodó levelében.

És felkelvén, elméne az õ atyjához. Mikor pedig még távol volt, meglátá őt az ő atyja, és megesék rajta a szíve, és oda futván, a nyakába esék, és megcsókolgatá őt. És monda

néki a fia: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened. És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam.

Bólintottam. Igen, Mária bizonnyal megteszi majd ezt személyesen, amikor találkozunk. Meg lesz illetődve.

Az atyja pedig monda az ő szolgáinak: Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok fel rá; és húzzatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábaira! És előhozván a hízott tulkot, vágjátok le, és együnk és vigadjunk. Mert ez az én fiam meghalt, és feltámadott; elveszett, és megtaláltatott.

Becsuktam a Nagy Bibliát. Igen, erről van szó. A lányom meghalt, és feltámadott. Visszahozattathatik az ember az életbe, a sír innenső oldalára…

Ráébredtem, mennyire nyugtalan vagyok máris, várván, hogy Mária az elkövetkező délutánon „megadja magát”. Úgy volt, hogy a palotába jön, és ott formálisan is elsorolja előttem, amit már írásba adott. Erre négyszemközt kerül majd sor. Nincs szükségem semmiféle tanúkra.

A délután közepére, miután teljes díszben, a legfejedelmibb öltözetemben ültem több mint egy órát (hiszen nem csak az apjának, hanem a királyának is kellett látszanom), tudtam, hogy nem fog eljönni. Az utolsó pillanatban felmerült valami új „aggály”, valami szívszaggató gondolat a Katalin iránti hűséget illetően… olyan heves és mélységes csalódottságot éreztem, hogy az már önmagában véve gyásszal ért fel. Meghalt a remény, és a remény halála igazi halál szokott lenni; a test csupán megerősíteni szokta a tényt, annak

bekövetezte után.

Olyannyira eltöltekezni reménnyel, hogy a dolog biztosnak tűnik… aztán ez a második halál. Isten a várakozások kínpadján gyötör bennünket; ehhez képest az általunk készített evilági kínzóeszközök halovány utánzatai az övéinek.

Kinyílt az ajtó. Nem néztem már oda, így hát Mária már bent volt a szobában, mire észrevettem. És akkor olyannak tűnt, mint egy látomás.

– Apám. – Halk volt a hangja, mélyen csengett. Furcsán szólt a torkából.

Mielőtt válaszolni tudtam volna, a lábamhoz vetette magát, és belevágott a mondókájába, majdhogynem dörmögő hangon:

– Legalázatosabban az én könyörületes, szerető és szerfölött áldott apám, az angol egyház fejének lábához fekszem, hogy elnyerjem legkegyesebb megbocsátását… – Egy lélegzetre elhadarta, hogy elismeri az anyja házasságának vérfertőző voltát, megtagadja a Rómának való engedelmességet, és elismeri az angol egyház hűbéruraságára vonatkozó jogigényemet.

Lehajoltam, gyengéden felsegítettem, és magamhoz öleltem. Csak a mellkasomig ért a feje.

– Mária, leányom. Nem kell többet mondanod. Köszönöm, hogy visszajöttél hozzám.

Azonnal sírni kezdett, és tudtam, hogy azért sír, mert „elárulta” az anyját. Az élet folytatása azonban nem árulás. Nem szóltam semmit, hagytam, hogy sírjon. De ó, a szívem dalolva örvendezett a visszatérésének… hogy visszakaptam mind Katalintól, mind Anne-től. Istennek legyen hála, hogy mindketten meghaltak. A haláluk megszabadított a

múltamtól, a tévedéseimtől.

– Légy üdvözölve itt, az udvarban – mondtam végül. – Gyere, a királyné szeretne viszontlátni téged.

– Jane királyné mindig kedves volt – felelte Mária monoton hangon.

Jane akkor érkezett az udvarba, amikor Katalin már elszigetelt volt, és elkezdte a csökönyös vértanúságát. A haszonlesők követték Anne emelkedő csillagát. Jane azonban Katalinnal maradt, és összebarátkozott Máriával, aki csak hét évvel volt fiatalabb nála. (Jane ugyanabban az évben született, mint amelyikben én király lettem.)

Együtt mentünk ki a legbelső szobámból, és léptünk be a fogadószobába. Rendelkeztem, hogy a királyné jöjjön azonnal. Várakozás közben Mária és én félszegen álldogáltunk egymás mellett. Immár nem lelkesültséget éreztem, hanem már-már feszengtem egy felnőtt nővel, aki idegen volt, és egyszersmind mégiscsak a lányom. Soha nem ér már ide Jane, hogy oldja ezt a feszültséget?

Jane, Jane, segíts rajtam, ahogy mindig szoktál…

Megjelent Jane a terem túlsó végében, és gyorsan, kitárt karokkal Mária felé sietett, az arcán széles, természetes mosollyal.

– Mária, Mária! – kiáltotta, őszinte örömmel a hangjában.

Mária megpróbált letérdelni, de Jane átölelte, és nem engedte.

– Nagyon vágytam erre a napra – mondta Jane. – Most már teljes a boldogságom. – Felém nyújtotta a másik karját, és összekapcsolt bennünket, minden eshetőséggel szemben a megkönnyebbülés borává változtatva a feszengés vizét.

LXXVIII

A kezemben tartottam: egy szent ereklyét, melyet addig egy ékkövekkel kirakott arany ereklyetartóban őriztek, és Hitvalló Eduárd kora óta biztonságos távolból imádtak. Messzi földről érkeztek zarándokok, hogy lássák, és a legbuzgóbb imáikat intézték hozzá. Egy üvegfiola volt, benne Szűz Mária tejének cseppjeivel – csodálatos segítség meddő asszonyok számára.

Cromwell ellenőrei hamisítványnak találták, amelyet rendszeresen újratöltenek híg olívaolajban oldott doveri mészporral. Az enyhén sárgás színtől úgy nézett ki, mintha igazán régi lenne.

A szerzetesek azon a konkrét kegyhelyen szépen megéltek ennek a becses „ereklyének” a mutogatásából.

– Gyalázat – mondtam, de inkább szomorúan, mint dühösen.

A következő elkobzott tárgy felé fordultam. Ez egy márvány Mária-szobor volt, amely „valódi” könnyeket sírt, és (pénzért) kérni lehetett tőle, hogy osztozzon az ember saját keserveiben. Megfordítottam. Volt a fej mögött egy vékony vonal, amely valamiféle nyílást jelzett. Megnyomtam a nyakat, és a kődarab kimozdult. Kihúztam, és azzal szembesültem, hogy a fej üreges. Volt benne egy lyukacsos tartály, sós vízzel töltve, ami éppen megfelelő mennyiségben szivárgott végig a Szűz szeméhez vezető apró csatornákon. Elmés szerkezet volt. És csak hetente egyszer kellett újratölteni.

Az egész ország tele volt ezeknek a híres csalásoknak a hasonló változataival. Romlott szerzetesek összeesküvése nélkül nem voltak fenntarthatók. Hogyan képesek magukat Krisztus követőjének vallani és eközben ugyanolyan trükköket alkalmazni, mint Ízisz vagy a kánaániták papjai?

A parlament elfogadta a kisebb kolostorok megszüntetéséről szóló törvényt, amely így kezdődött: „Mivel nyilvánvaló, hogy a bűn, a gonosz, buja és gyalázatos életmód mindennapos a kis apátságokban…" Olyan jelentéseken alapult, melyek szerint Garadonban öt szodomita volt, „egy tíz fiúval"; hogy Selbyben a szerzetesek egyike nemi viszonyt folytatott „öt-hat férjes asszonnyal", akik azért jöttek, hogy igénybe vegyék az apátságban lévő „Mária-övet", amely oltalmazza szülés közben a várandós anyákat; hogy Warterban Jackson testvér és egy apáca „vérfertőzésben bűnösek"; és hogy Calderban egy bizonyos Matthew Ponsoby „különös züllöttséget mutatott". A bathi perjelségben – ahol a perjel azzal próbálta megvesztegetni Cromwellt, hogy küldött neki három ír farkasebet, a „szerzetesek a mindkét nembeliekkel való vétkezésben bárki másnál romlottabbak" voltak. Lewesben a perjelnek „nyolc szajhája" volt, a hely pedig „igazi bordélyház, és természetellenes erkölcstelenségek vannak itt, kiváltképp az alperjel által, amint az egy szép, fiatal szerzetes vallomásából kiderül".

A rendházak egytől egyig bezárattak. Azok a szerzetesek, akikben igazi elhivatottság volt, átkerültek nagyobb, szigorúbb kolostorokba. A többiek kénytelenek voltak távozni, és máshol keresni megélhetést. A kolostorok birtokait el kellett adni, és az ebből származó bevétel a Koronát illette meg. Az ereklyéket

ideküldték, hogy megvizsgáljam őket. Nem volt vidám feladat.

A szerzetesség a spiritualizmus tiszta virágzásaként kezdődött. A közösségi keresztény élet nagy alapítója Szent Benedek volt (korábban csak sivatagban élő keresztény remeték voltak). Benedek úgy gondolta, jobb az embernek más emberekkel élni, összegyűjtötte a remetéket, és regula néven ismert szabályokat írt számukra, minek folytán a szent regula szerint élő közösség tagjainak lelkisége ténylegesen erősebb lett. Benedek felfogása szerint legjobb az embernek az idejét imádkozás, tanulás és munka között megosztania.

Idővel Benedek regulájának más értelmezései terjedtek el. A ciszterciek a kétkezi munkára és a civilizációtól való távollétre tették a hangsúlyt. A clunyek az imádság kifinomult szépségét domborították ki. A karthauziak az imádkozást és a magányt tűzték célul. A „prédikáló barátok" – a dominikánusok és a ferencesek – a nép körében végzett munkát és a feddhetetlen tudós életet hangsúlyozták.

Úgy tűnik, a saját hajlamaink a legjobb igyekezetet is először hiúsággá, majd kifejezetten bűnné alakítják. (Bábel tornya?) A szerzetesek története pontosan az ember történetének summázata. Immár rám hárult, hogy kiűzzem őket az Édenkertből. Mindazonáltal olyan feladat volt ez, amelyet vonakodva hajtottam végre, kiváltképp, mivel Jane és Mária egyaránt erősen helytelenítették. Ah, csakhogy ők nem látták a szobor belsejét…

A kolostorok földjeit egyszer s mindenkorra eladták, vagy bérbe adták. (A szerzeteseké volt Anglia földjeinek negyede-harmada. Rendszerint a szomszédos nagy földesurak vették

meg, akik igyekeztek kiterjeszteni a birtokaikat.

Mindig is ott voltak azok a reformerek, akik úgy vélték, hogy parasztoknak kellene szétosztani a volt egyházi birtokokat. De hogyan kéne a földet használniuk a parasztoknak? Nem, a kolostorok hagyatéka más módokon kerül hozzájuk; sok volt a földtelen. A föld olyan, mint a sólymok: nagy ráfordítást, szeretetet és szakértelmet igényel. Nem meglepő, hogy a solymászat a „fejedelmek sportja”. Senki más nem engedheti meg magának az idő- és erőráfordítást.

A kolostorokból származó legnépszerűbb zsákmány a tetőkről való ólom volt. A tetőket teljesen lekopasztották, és az ólmot ott helyben beolvasztották a mennyezet- és tetőgerendákból rakott tüzeken. Ezután, kiváltképp London térségében, a kolostori épületekben használt faragott kövek voltak a legkeresettebbek. Ezek szekérszám hordattak el, és találták meg útjukat a Strand mentén épülő új, városi házakba. Jómagam kolostori könyvtárak állományát sajátítottam ki: régi tekercseket és kéziratokat, amelyek némelyike majdhogynem a római időkben született. Felhasználtam a kolostori harangok bronzát is, ágyúöntéshez.

Maguk az épületek másféle használatra alakíttattak át. Az apátsági templom gyakorta plébániatemplommá vált, míg az apát kvártélya a pincével és a konyhákkal együtt egy-egy tehetős kereskedő udvarháza lett, a régi őrház pedig kapuslakként szolgált.

Nem fogok úgy tenni, mintha nem örültem volna a nyereségnek, amelyre ilyenformán szert tettem. Az igazság az, hogy a királyi kincstár majdhogynem lerongyolódott, és a kolostorokból származó jövedelem segített újrabélelni.

Tágabb értelemben a kolostorok feloszlatása olyan megkönnyebbülés volt, mint kiüríteni egy halott ember ládáját. Ez mindig kellemetlen; emlékeket őriz az ember az elhunytról, és összerezzen attól, ami történt vele. De a javaival kezdeni kell valamit, és pazarló, tiszteletlen dolog lenne csak úgy szemrevételezés nélkül eldobni az egészet, ahogy a jótét lelkek tanácsolják – mintha ártana a néhai embernek, hogy a javait az élők használják. Bizony, nem vagyunk olyanok, mint az ókori egyiptomiak, akik a holtaknak halmoztak fel mindent, és sajnálták azt az élőktől.

* * *

Aztán összeállt minden – az elégedetlenség, a nosztalgia és az ellenállás minden részecskéje –, és egyszerre kapott lángra Észak-Angliában.

Az Észak: két szó egy terület és egy lelkiállapot leírására. Anglia meghódítására és civilizálására délről felfelé indulva került sor, és ahogy közeledett az ember Skócia határa felé – előbb Yorkshire-t, majd Durhamet és végül Northumberlandet átszelve – minden kisebb lett. A nagy erdőségek előbb satnya fáknak, majd nyílt, szélfútta lápvidékeknek adták át a helyüket; a városok falvakká, majd falvacskákká zsugorodtak; a megművelt földeket üres, vad térségek váltották fel. Itt virágzottak a cisztercita kolostorok, amelyek elvonultak a civilizáció központjaitól, és a szentéletűség jegyében kétkezi munkára hagyatkoztak. A juhok inasabbak lettek, a gyapjú sűrűbb, az emberek féktelenek, zárkózottabbak, törzsi szelleműek. A tél nyolc hónapig tartott, és még a nyarak is

szürkék, nyirkosak voltak, minek folytán a northumberlandiek úgy mondták, hogy nekik „két telük van – egy fehér és egy zöld”.

Ez a periferikus vidék ősidők óta a maga útját járta, nemigen kapcsolódott a délebbi tájakhoz semmilyen téren. Néhány nagy, harcos család – a Percyk, a Neville-ek, a Stanleyk – voltak hűbérurak ezeken a zord, kegyetlen pusztaságokon, és a Korona rajtuk keresztül érvényesítette az akaratát. De ezek az emberek semmit nem tudtak rólam, és én semmit nem tudtam róluk. Szeretetteljes, szelíd megnyilvánulásokat csakis a nagy cisztercita kolostorok, Fountains, Rievaulx, Jervaulx és Kirkstall jóvoltából tapasztaltak. Oda bebotorkálhattak egy-egy hóvihart követően, és melegre, ételre, menedékre találtak. Ott, és csakis ott, az utazók biztonságban tölthették az éjszakát. Ott megtanulhattak olvasni és írni, ha akartak.

Na már most fülükbe jutott a hír, hogy az apátságaik be lesznek zárva. Valami olyasmit is hallottak, hogy a Rómához fűződő szálak elszakíttatnak. Számukra az egyház – Rómán keresztül – volt az egyetlen áldás, és ebből fakadt az egyetlen különbség, ami elválasztotta őket a még északabbra lévő vad szomszédjaiktól. Úgy hallották, hogy az újonnan függetlenné vált „anglikán egyház” egy Tíz Artikulus alkotta nyilatkozatban adta elő a tantételeit, amelyek a lutheranizmus felé hajlanak, és négyet elhagynak a hét szentség közül.

Ez a korábban említett, *A keresztény békességet megalapozó Tíz Artikulus* volt, egy dogmatikus kinyilatkoztatás, melyet a püspökeim állítottak össze. A közelmúltbéli változások olyannyira összezavarták a világiakat, hogy úgy véltem, helyénvaló valamelyest tisztázni a tantételeket.

Az ennek eredményeként megszületett *Tíz Artikulus* pompás kompromisszum volt a tradicionalisták és a reformisták között. Mint minden kompromisszum, nyilvánvalóan nem elégítette ki egyik álláspont híveit sem, és mindkét oldalon szükségtelen riadalmat ébresztett.

Az északiak arról is értesültek, sokadkézből, eltorzított formában, hogy a királyi tanácsban közrendűek vették át a nemesek helyét. Őket a „saját" nemeseik mindig jól szolgálták, és a gyámolításuk nélkül nem érezték magukat biztonságban. De mindennél jobban féltek a változástól. Akárcsak a térség lassan növő fái – amelyeknek három-négy év kellett, hogy annyit nőjenek, amennyit egy hasonló fa Dél-Angliában egy év alatt fejlődik –, képtelenek voltak gyorsan reagálni az „éghajlati" változásokra. A földjükből kisarjadó növény az 1536-os kegyes zarándoklat volt.

Zarándoklatnak nevezték, de a lázadás az lázadás. Számos ponton tört ki, mint a himlő, szerte Lincolnshire-ben és Yorkshire-ben. Végül a – mintegy negyvenezres – tömeg egy hatalmas gennytüszővé egyesült – Yorkshire közepén. Nem fakasztottam ki közvetlenül a tüszőt – túlságosan nagy lett volna a fröccsenés –, hanem felszúrtam, hagytam, hogy kieressze a levét, és beszáradjon.

Ennyit a metaforákról. Most hadd írom le összefoglalva, hogy pontosan mi is történt 1536-ban, azokban az őszi hónapokban.

Északra küldtem a megbízottaimat, hogy felügyeljék a kis kolostorok felszámolását, ahogyan a parlament előírta. Először a northumberlandi Hexham faluban ütköztek

ellenállásba. Felfegyverzett szerzetesek és városi lakosok kergették el őket onnan.

Ezután spontán lázadás tört ki Lincolnshire-ben. A lázadók körbevették Kyme várát, ahol Bessie Blount és az új férje, Lord Eduárd Clinton lakott, és megpróbálták kényszeríteni őket, hogy csatlakozzanak a lázadáshoz. Bessie és Eduárd nem voltak erre hajlandók, a lázadók pedig nem tudták sem rábeszélni őket, sem pedig elfoglalni az erődítményt. Mihelyt szétszéledtek, Eduárd Clinton délre lovagolt, hogy engem figyelmeztessen.

Az izgága lázadók ezután Caisterhez vonultak, ahol megölték Lincoln püspökének kancellárját, dr. Heneage-t, és kényszerítették Barking apátját, Matthew Mackerelt, hogy csatlakozzék hozzájuk. Ekkor már nagyjából húszezerre nőtt a számuk. Egy helyi csizmadiát, Nicholas Meltont választották vezérükké, és „Varga kapitánynak" nevezték.

Amikor Clinton eljutott hozzám, és ismertette velem a helyzetet, felhatalmaztam George Talbotot, Shrewsbury hozzám hűséges earljét, hogy zúzza szét a lázadókat. De nem kellett tennie semmit, mivel vezetés híján a mozgalmuk összeomlott magától.

Eközben egy másik csoport talált magának vezetőt Yorkshire-ben: Robert Askét, egy energikus, saját erejéből ügyvéddé lett látnokot. Aske okos ember volt, aki úgy gondolta, hogy az emberek rendes elégedetlenségét rendkívüli „misszióvá" alakítja; magukat a „zarándok" szóval illették, és a menetoszlopuk egyik oldalán lévő zászlón a megfeszített Krisztus képe volt, a másikon pedig egy kehelyé és ostyáé. Fehér uniformist viseltek, rajta piros foltokkal, melyek

Krisztus öt sebét jelképezték.

Aske megkövetelte a „zarándokaitól”, hogy letegyék az általa megszövegezett „Becsületes ember esküjét”: „Ne a hazáért csatlakozzatok a mi kegyes zarándoklatunkhoz, hanem csakis a szeretetért, amellyel a Mindenható Isten iránt viseltettek, a harcos Anyaszentegyházért és annak megmaradásáért, a király személyének és ügyének megóvásáért, a nemesség megtisztításáért és minden jobbágyi vérnek, valamint a haza ellen való gonosz tanácsosoknak a nevezett kegyéből és Államtanácsból való kiűzéséért.”

Ez a társaság bekerítette Pontecraft várát, amelynek parancsnoka a hozzám eladdig hűséges Lord Darcy volt – „Öreg Tom”, ahogy ő nevezte magát. Azonban Darcy, mint Crum kémei jóval korábban tájékoztattak engem, egyike volt a titkos árulóknak, akik a császár és Chapuys összeesküvése mellett kötelezték el magukat, amikor Katalin még élt. Ezért nem volt meglepő, hogy csatlakozott a lázadókhoz. (Eduárd Lee, York érseke, akit szintén elfogtak, túljárt az eszükön, és megszökött.)

A lázadók, akiknek összlétszáma immár negyvenezer főre – huszonnyolcezer gyalogosra és tizenkétezer lovasra rúgott – ellenőrzésük alá vonták a vidéket. Közölték a követeléseiket: a kolostorok visszaállítását, a katolikusok ellen hozott eretnekségi törvények eltörlését, a pápai szupremácia helyreállítását, Mária „hercegnő” törvényesítését, valamint a „protestáns” püspökök, Cranmer, Latimer és Shaxton máglya általi halálát. De a gyűlöletük legfőképpen Cromwell ellen irányult – „Lidérc Crummock”, így nevezték –, aki iránt elkeseredett, szertelen indulattal viseltettek. Követelték az

elmozdítást.

Követelték? Ők akartak diktálni a tanácsadóimnak? Ahogy elsősorban Cromwellt vették célba, úgy egyszersmind a jogomat is, hogy magam válasszam meg a tanácsadóimat.

Talbotot és Brandont küldtem, hogy verjék le a lincolnshire-i lázadókat, ám a szervezkedés előbb dugába dőlt, mint hogy megérkeztek. Kénytelen voltam Howardot, Norfolk hercegét visszahívni a politikai száműzetésből (amelyben unokahúga, a Boszorkány halála óta bujdokolt és sorvadozott), hogy szálljon szembe a yorkshire-i csőcselékkel. Az elsődleges célom azonban a békés lefegyverzésük volt, szó szerinti és átvitt értelemben egyaránt. Nem akaródzott harcolnom ellenük, mivel a régi módi gyorsabban elenyészik mártírok nélkül.

A hírnököm letérdelt Robert Aske előtt, ami szokványos jele az alávetésnek. Ezért később hóhérkézre került. De legalább sikerült tudatnia az ajánlatomat: oszoljatok fel, és hagyjátok, hogy a vezéretek Londonba jöjjön tárgyalni. Azt állítjátok, nem vagytok árulók, hanem bíztok a királyban; most bizonyítsátok be.

A lázadók megtették, és Robert Askét az udvarba küldték, ahol karácsonykor találkoztam vele.

Így végződött az úgynevezett kegyes zarándoklat – ami nem volt zarándoklat, és kegyesség sem hatotta át. De figyelmeztetett engem, hogy a messzi területeimen mélyen gyökerezik a kolostorok és a „régi vallás” iránti szeretet. Amikor Askéval találkoztam, az egyik kívánsága – méghozzá ésszerű kívánsága – az volt, hogy mutassam meg magamat nekik, hogy ők is megismerhessenek, mint a déli alattvalóim,

és hogy egyezzem bele, hogy Jane koronázására Yorkban kerüljön sor. Ez kedves gondolat volt, és Jane koronázása teljesen más lett volna tőle, mint Anne-é.

Végső soron azonban az északi lázadás azért bukott el, mert csak a közrendűek támogatták, a nagy északi lordok, a Neville-ek, a Percyk; Derby, Shrewsbury és Rutland earljei nem. Ezek a pompás cisztercita kolostorokat látták, és rájöttek, hogy a birtokaik az övéik lehetnek, ha nem tesznek semmi mást, csak támogatják a politikámat. És igazuk volt.

A másik, váratlanabb és szokatlanabb lázadás a királyi lakosztályból indult. Maga Jane fogta pártját a zarándokoknak. Jószívűen meghallotta a panaszaikat, és megpróbált rábeszélni, hogy adjam meg magamat nekik.

– Nem hagyhatnád meg az északi kolostorokat? – esedezett. – Mások az igényeik, mint a mieink, más a földjük. Hogyan tudhatnád, ha nem nézed meg magad?

– Nem lehetnek kivételek – igyekeztem szelíden elmagyarázni. – Ha egyszer kivételt teszek, sosem lesz vége. A walesiek, a cornwalliak, a lápvidékiek is mind azt akarják majd, hogy legyek tekintettel a különleges igényeikre. Pedig ez csak rám és Rómára tartozik.

Felötlött bennem egy ocsmány emlék.

– Ezek a lázadók, Darcy, Hussey és Dacre, Lord Abergavenny akkor csábultak először felségárulásra, amikor Chapuys összeesküvést szőtt Katalin ügyét támogatandó. A pápa részt vesz a dologban… máskülönben miért küldte volna azt a szarházi Plantagenet fajzatot, Pole *bíborost* mint pápai legátust, hogy segédkezet nyújtson a lázadóknak? Persze senki

nem működik együtt vele. A bíboros Flandriában időzik bágyadtan, képtelen keríteni egy hajóskapitányt, aki hajlandó áthozni a Csatornán. Rohadjon meg ott, Németalföldön! – Egyre emeltebb hangon beszéltem ennek az egésznek a gyalázatos voltától.

– A pápa! A zarándokok! Feltett szándékuk térdre kényszeríteni engem! Hát, nem fognak! – ordítottam.

Jane sírva a lábamhoz omlott.

– Ne keverd össze a zarándokokat a pápával. Az egyik becsületes, a másik nem. Nem tudnád meggondolni?…

Immár Jane fordult ellenem!

– Melléjük áll, asszonyom? – csattantam fel. – Ne avatkozzék olyasmibe, amit nem képes megérteni! – Jane-t átverték, de engem nem vernek át. Azt hitték, hogy egy tyúkeszű asszony vagyok?

Jane feltápászkodott, mindvégig rám meredve, akárha nem ismerne rám.

– Igenis, felség – mondta.

– Engedelmeskedni és szolgálni – emlékeztettem. – Nem ezt választotta magának jelmondatul?

– De igen, felség.

– Akkor ehhez tartsa magát! – bömböltem.

* * *

Északon, ahogy közelgett a tél, a lázadók letették a fegyvereiket, és bíztak a képviselőjükben, Askéban, aki az udvarba jött, és nálunk töltötte a karácsonyt. Tiszteletreméltó, értelmes embernek találtam Askét – furcsamód éppen

olyasféle „közrendűnek”, akit szívesen láttam a tanácsomban, dacolva a zarándokai ellenkezésével.

A Percy család tönkretette magát a zarándoklatban. Korábban Henry Percy (Anne hajdani szerelmese), immár Northumberland hatodik earlje úgy rendelkezett, hogy halála után a családja birtokai a Koronára szálljanak. Nem tudom, szegény, haldokló Percy részéről vajon egy kétségbeesett gesztus volt-e ez, vagy pedig a fivéreiből kívánt csúfot űzni, de ez elegáns megoldást kínált arra a problémára, hogy a Koronának egyáltalán nem voltak birtokai azon a vad vidéken. A két fiatalabb testvér, Thomas és Ingram természetesen tiltakoztak, árulóvá és lázadóvá lettek abban a reményben, hogy visszaszerezhetik az ősi földjeiket. Henry Percy mindeközben a halálos ágyán feküdt, az egész teste „mint a sáfrány, olyan sárga” volt, ezt mondták.

A gazdag északi apátságok némelyike, úgy gondolván, hogy ezzel védi magát, és jóindulatot nyer, menedéket és segítséget adott a lázadóknak. Cselekedeteik pontosan az ellenkező hatást érték el: meggyőztek arról, hogy az összes kolostort be kell zárni, mivel korántsem viseltetnek barátilag irántam vagy a kormányzatom iránt.

Újév után két megmaradt lázadó, Sir Francis Bigod és John Hallam, türelmetlenül sürgetve a „követelések” teljesítését, ismét csapatokat gyűjtött, és megpróbálta elfoglalni Scarborough és Hull városát. Csatlakozott két apátság, a wattoni perjelség és Jervaulx, és a következő két hónapban lázadás tört ki további megyében, Cumberlandben és Westmorlandben is.

Ez elég volt. Nincs megbocsátás, nem tartom be egyetlen

ígéretemet sem. Az árulók egytől egyig pusztulni fognak, méghozzá azok szeme láttára, akiket vezettek. Robert Askét vasra verten, piacnapon akasztották fel Yorkban; Sir Robert Constable-t Hull piacán; Lord Husseyt pedig lefejezték Lincolnban.

Lord Darcy („Öreg Tom”, aki azt kiáltotta Cromwellnek, hogy „Maradni fog egy fej, ami lecsapatja a kegyelmed fejét!”) a Towerban fejeztetett le, Thomas Percyvel együtt; Tyburn pedig (ahol az árulók a gonosztevők részére előírt módon haltak meg) gondoskodott Barking apátjáról, Louth vikáriusáról és a lancasteri királyi hírnökről, aki hűbéres módjára letérdelt a lázadók előtt. Hetvennégy alacsonyabb rangú lázadót Carlisle-ben végeztek ki hasonlóképpen.

A lázadó szerzetesek, hozzávetőleg kétszázan, a magukfajta büdös árulóknak kijáró módon haltak meg. Sawley Abbeyben gyakorlatilag visszamásztak a hivatalosan bezárt rendházukba, pökhendin semmibe véve a törvényt. Így hát megparancsoltam Derby earljének, hogy akassza fel az apátot és húsz szerzetesét a templomtoronyban hosszú gerendákra, hogy lássa az egész „nyája”, mi történik az árulókkal. A néma toronyban fehér ruhás hullák lengtek (a harangokat már beolvasztották, és elvitték). Merem állítani, hogy a néma mozgásuk beszédesebben szólt a környékhez, mint bármiféle harangzúgás valaha is.

Ez adott ösztönzést az első kolostor átadására. Amikor a királyi megbízottaim áprilisban folytatták a munkájukat, a cumbriai Furnes apátja úgy látta jónak, hogy az átadásról szóló okirattal fogadja a képviselőimet, a Koronára ruházva minden érdekeltséget és címet, amelyet „birtokoltam, vagy

birtokolhatok az apátságban”. Ez a nem várt adomány egyszerűvé tette a feladatunkat – jóllehet meghökkentette Cromwellt, aki az ellenállásra alapozva bonyolult menetrendet készített elő a kolostorok bezárását illetően.

– Időnként nehéz értékelni egy váratlan győzelmet, ha a nekigyürkőztünk a küzdelemnek – mondtam.

– Igen. Ez ötletes menetrend volt – válaszolta vágyakozón, végigsimítva kezével a tanácskozó asztalunkon kiterített dokumentumon. – Most növelnem kell majd az ülnökök számát az augmentációs bíróságon, hogy kezelni tudjuk az új szerzemények áradatát.

Az augmentációs bíróságot Cromwell és én hoztuk létre a kolostori birtokok kezelése és a róluk való rendelkezés céljából.

– Azt hiszem, talán helyénvaló egy új vezető, hogy kegyelmedet tehermentesítsük – mondtam. – Sir Richard Riche-t fogom kinevezni.

Cromwell kuncogott. Amikor így tett, úgy nézett ki, mint egy kedélyes nagybácsi.

– Mesteri húzás, mivel a zarándokok követelték az eltávolítását a hatalomból. Az enyém után, természetesen. Lenéztek bennünket.

Felemeltem a pillantásomat az asztalról, és kinéztem a hideg, ígéretes márciusi égboltra. Tavaly ilyenkor Crummal solymásztam, és kiadtam neki a borzasztó megbízást…

– Most már vége – mondtam tűnődőn. Végképp befejeződött, visszatért a béke.

– Hogy érti ezt, felség? – nézett rám Crum riadtan.

– Csak arra gondoltam, milyen csend van az országban.

– Minden ellensége meghalt, felség.

LXXIX

Aznap, amikor a Sawley apátját és szerzeteseit felakasztották, Jane-t sírva találtam a szobájában.

Úgy intéztem, hogy vele töltsem a délelőttöt, és átnézzük a királyné új kvártélyára vonatkozó terveket, amely éppen épülőben volt Hampton Courtban. Azt hittem, az én Janeym – mert így hívtam, amikor egymás között voltunk – örülni fog, hogy ő választhatja ki a fát, a mestereket, akik kifaragják, és minden egyebet, amivel a királyi lakosztályt a saját tükörképévé formálhatja.

Jane körül mindenütt tervrajzok, valamint szín- és anyagminták voltak. Jane azonban még csak nem is látszott tudomást venni róluk. Úgy vették körül, mint egy hervadt rózsa lehullott szirmai, de ő nem törődött velük.

– Nos, Jane? – kérdeztem a szobájába lépve. – Döntöttél? Liláról beszéltél, egyszer…

Lelohadt a kedvem, mihelyt megpillantottam. Nem, ma már nem vagyok képes több szomorúságot elviselni! Nem tudok vigasztalni; nem tudok miből vigaszt nyújtani. Ki akartam törölni az agyamból a szerzeteseket.

– Akkor nem döntöttél még? – kérdeztem szelíden korholó hangon.

– Nekem… mindegyik megfelelőnek tűnt.

– Akkor egyik sem tetszik jobban a többinél? – Próbáltam ügyelni rá, hogy ne hallatsszon ki a hangomból a bosszúság

kicsiny fűrészfoga. – Ennek az új lakosztálynak fel kell vennie a versenyt…

– …bármivel, ami Franciaországban van – fejezte be helyettem. – De én nem vagyok Madame de Heilly.

– Ferenc szeretőjének nincs ízlése – mondtam. – És ez a lakosztály neked készül, Janey. Neked. Nem érted, mennyire szeretném, ha lenne egy saját helyed, amelyet nem Wolseytól örököltél… vagy a többiektől?

– Igen, igen. – Ekkor ébredtem rá, hogy a lakosztály nekem lesz, nem neki. Nekem volt rá szükségem, hogy olyan közegben lássam őt, ami nem ébreszt emlékeket.

– Válassz valamit, Janey. Nekem ez rengeteget fog jelenteni – könyörögtem neki.

– Rendben. – Előrehajolt, és felvett egy fadarabot. Elcsigázottnak tűnt a hangja. – Ez tetszetős. Szeretném, ha ilyenből készülne a királyné magánlakosztálya.

– Dió. Rendben van, szerelmem. És a dióhoz mindig illik a sötétzöld.

– Nem, azt nem akarom. Ez túlságosan… kézenfekvő. Inkább skarlátszínt akarok. – Jane egy színfoltra mutatott.

– A Westminster-vörös. – Felismertem. – Roppant nemes.

Jane elmosolyodott.

– Jobban ismered a vágyaimat és a hajlandóságaimat, mint én.

– Szeretném látni, hogy megragadnak téged, hogy akkor is lelki szemeim előtt legyél, amikor nem vagy jelen. – Tétováztam. Szóljak neki arról, amit észrevettem? – Tényleg olyan nehéz a választás, hogy sírnod kell miatta?

Jane gyorsan eltakarta az arcát.

– Közöttünk nem szabad titoknak lennie – mondtam olyan szelíden, ahogy csak tudtam. – Nincs semmi szégyellnivaló. – Jane ismert engem, mindenestül ismert. És örültem, hogy így van.

– Nem én szégyenkezem! Te vagy az… vagy neked kellene! – kiáltotta. – A szerzetesek…

Ne, már megint.

– …hogy ebben a pillanatban is akasztatsz.

Akkor hát a sawley-i pimasz lázadókról van szó.

– …világ csúfjára…

– A büntetésnek méltónak kell lennie a bűnhöz! És elrettentésül kell szolgálnia a lehetséges megtértek számára. Ezek a bizonyos szerzetesek cégéres árulók voltak.

– Nem a szerzetesek azok – sírta Jane. – Te vagy az.

Most már teljesen összezavarodtam és elképedtem.

– Nem értem – mondtam végül.

– Mivé leszel így, hogy ilyen dolgokra adsz parancsot? – kérdezte Jane. – Ez megváltoztat, örökre.

Szegény ártatlan. Végső soron talán mégsem ismert engem. Akkor változtam meg így, amikor először kényszerültem kivégzésre parancsot adni, a koronázásom után, Empsonéra és a Dudleyéra. Az első után mind ugyanolyan.

– Remélem, hogy nem – biztosítottam Jane-t, vonakodván felfedni a valódi érzéseimet. Jane rútnak találta volna őket. És alkalmasint elfogadhatatlannak.

– Milyen világot fognak örökölni a gyerekeim? Egy szerzetesek és apácák nélküli világot, egy olyan világot, ahol apátok lógnak templomtornyokból…

Gyerekek.

– Jane, te?… – Imádkoztam, Isten kegyelmére bíztam magam, hiszen oly sok testi akadály volt…

– Igen. Csak most kezdtem elhinni.

Tehát erről szólt ez az egész. A könnyek, az aggályok, a köntörfalazás.

Magamhoz öleltem Jane-t, éreztem, ahogy hozzám simul a feszes, egészséges teste.

Csoda. Ugyanis azt hittem, valamiféle büntetésben vagyok, és soha nem adatik nekem gyermek.

Azon a vasárnapon *Te Deum* zengett minden templomban hálaadásképpen a királyné terhességéért. Azért, hogy hivatalosan közhírré tétessék az egész keresztény világban, és hogy értesüljön róla mindenki: a pápa, a császár, Ferenc, az északon még mindig meglévő lázadók. Igazán annak a jele volt ez, hogy ismét béke köszönt Angliára, hogy az elmúlt évtized rettenetes felfordulásainak vége, akár egy múló viharnak.

Az év előrehaladtával virágokat hozott a meleg időjárás, és Jane meg én tökéletes harmóniában töltöttük a nyarat. Mint mondtam, a boldogságot jószerével lehetetlen leírni, és ezért én nem is vagyok rá képes. Pedig próbálnám én, nagyon is – hogy valamiképpen újraélhessem, aprólékos részletességgel, nem csak mindent elborító érzésként.

Jane rá egyáltalán nem jellemző módon szeszélyes lett azon a nyáron. Szamócát kívánt vödörszám, és cseresznyét, zsenge borsót, fürjet. Franciaországba küldettem korai cseresznyéért és borsóért, Calais-ba pedig fürjért. Calais kormányzója három

tucat kövér (Flandria határán túl keltetett) fürjet küldött, részletes utasításokkal, miként kell őket életben tartani Dovertől Londonig, és levágás után mennyi idővel kell őket elkészíteni. Jane egy ültő helyében megevett fél tucatot, egész idő alatt nevetve, a saját esendőségén éppúgy, mint a különleges gusztusán.

Semmit nem tudtam sajnálni tőle. Az emberek máris örvendeztek, olyannyira boldoggá tette őket a kilátás, hogy lesz egy vitathatatlan trónörökös.

Jane eseménytelenül, jó egészségben hordta ki a terhességét. Miért, akkor miért?…

Hadd írjam le ezt röviden, hiszen nem hoz megnyugvást, ha sokat időzöm fölötte.

Jane örömteli terhességének egy látszólag végeérhetetlen vajúdás vetett véget. Három napon és két éjjelen át tartott, és az utolsó huszonnégy órában Jane annyira gyenge és zavarodott volt, hogy nem látszott remény az életben maradására. Felmerült – az orvosok részéről –, hogy felvágják a hasát, és kiveszik belőle a gyereket. Még ma is akadnak néhányan, akik szerint azt kérték tőlem, hogy válasszak az anya és a gyerek között, és én ezt mondtam: „Mindenképpen a gyereket válasszák, mert másik feleséget könnyű találni." Ez mutatja, micsoda gyűlölettel viseltettek irántam az ellenségeim.

Az igazság az, hogy soha nem adtam ilyen parancsot, és nem is szembesültem a választással.

Örökkévalóságnak tetsző idő után a gyermek – egy egészséges, erős fiú – megszületett. És mihelyt kivették a

testéből, Jane kezdett magához térni. Odakint, London dombjain örömtüzek lobogtak, ágyú dördült.

Egy herceg látta meg a napvilágot!

VIII. Henrik királynak fia született!

Fiam van. Csak ezeket a szavakat tudtam ismételgetni, újra meg újra, miközben a roppant voltuk körülölelt és pajzs módjára oltalmazott.

A karomban tartottam, és láttam, milyen nagyszerű és tökéletes. A fiú, aki Katalin és Anne mellett megtagadtatott tőlem – most itt van, mintha mi sem volna egyszerűbb.

Az Eduárd nevet szántam neki. Szent Eduárd napjának előestéjén született, és így hívták a nagyapámat. Megmondtam Jane-nek, a fülébe súgtam, ahogy a pompás ágyán hevert. Visszaadatott nekem az én Jane-em is. Mosolygott, és egyetértett.

Eduárd állami pompa közepette, három nappal később kereszteltetett meg, a Hampton Court-i kápolnában. Norfolk hercege és Cranmer lettek a keresztapák, Mária pedig a keresztanyja. Jane hatalmas párnákon támaszkodva, karmazsinszínű bársonytakaró és hermelinprém alatt a szobájában várt (az oldalán velem), hogy a szertartás után megáldja Eduárdot. Utána a király pamlagjáról nézte a rákövetkező ünnepségeket. Nevetett, és csillogott a szeme a fáklyafényben. Akkor jól volt, ezt kijelentem. Jól volt.

De éjféltől belázasodott, majd rosszul lett. A betegség elszívta az erőt, amelyet visszanyert az Eduárd születése óta

eltelt három nap alatt.

A láztól és a rosszulléttől legyengült, majd képzelegni kezdett. Kilenc napon át időzött így, lebegve a mi világunk és egy másik között.

Aztán, október huszonnegyedikén, meghalt.

* * *

WILL:

Az emberek mindenütt próbáltak felelőst találni. Némelyek szerint hanyagságért viselnek felelősséget „azok, akik hagyták, hogy meghűljön, és olyan dolgokat egyen, amilyeneket betegen képzelegve megkívánt”. A szerzetesek hívei és a pápisták azt állították, hogy Jane „reformátor”, aki méltó véget ért (az Úr keze által). Henrik ellenségei arról beszéltek, hogy Katalin és Anne álltak bosszút. (Közösen?)

A közrendűek, akik (az ellenségei reményei dacára) még mindig szerették Henriket, igyekeztek ezt a tragédiát regényes színben feltüntetni. Napokkal Jane királyné halála után balladákat énekeltek róla – és az egyik kiváltképpen maradandó lett (eltérően attól, amelyet Anne írt, hogy emléket állítson önmagának).

Jane, a királyné
Hat hétig vajúdott,
Vagy tovább, s már nem
Bírták az asszonyok.
„Ó, asszonyok, derék

Bábák, esedezem
Néktek, Henrik királyt
Hívjátok sebesen.”

Hívták hát Henriket,
És ő jött legott,
Tetőtől talpig
Zöld bársonyban ott
Termett. „Henrik király,
Ha Istent ismersz
Nékem azonnal
Seborvost kerítesz.”

Hívták a seborvost,
És ő jött legott,
Tetőtől talpig
Feketében ott
Termett. Erőlevest
Étetett Jane-nel,
De érte a halál
Eljött aznap éjjel.

A hasát felnyitották,
A babát kivették,
Míg az anyja kihűlt,
Meg is keresztelték…

Fekete gyászruhák,
És fehér botok,
Között a sok fáklya
Sárgán lobogott.

Tompán szólt a harang,
Gyászosan zengett,
Midőn a királyné
Föld alá tétetett.

Hat lovag, hat lord
Cipelte a testet
Feketében. Lépdelt
Mögöttük hat herceg.
A régi Angliának
Virága került
Hideg földbe, s a király
Sírva menekült.

Henrik csakugyan „sírva menekült” Windsorba, mielőtt Jane bebalzsamozott testét felravatalozták Hampton Courtban. Azt mondta, képtelen ezt látni, vagy részt venni bármiféle temetési szertartáson. Máriát bízta meg, hogy helyettesítse őt a gyászolók között, és bezárkózott a windsori lakosztályába, ahol napokig senki nem látta.

LXXX

WILL:

Vannak borzalmas hasonlóságok egy esküvő és egy temetés között. Mindkettő azt eredményezi, hogy a normális élet felfüggesztődik egy bizonyos rítus bemutatásának idejére. Mindkettőhöz egyszínű öltözet kell – az egyikhez fehér, a másikhoz fekete. Mindkettőt nyilvánosan kell bemutatni, és a jelenlévőknek érzelmileg részt kell venniük. Mindkettő örökre megváltoztat dolgokat. Mindkettőhöz sajátosan rá jellemző tárgyak és babonák tartoznak: koporsóleplek és menyasszonyi fátylak, halotti képmások és menyegzői gyűrűk. Mindkettő költséges, és pazarlás szükséges a kellő tisztelet kimutatásához.

Henrik király gyászába merülten hagyta, hogy a bizalmas tanácsadói – Cromwell, Cranmer és Brandon – szervezzék meg és vezényeljék le a temetést. Nem kellett tanácskozniuk vele; tudták, hogy ennél a temetésnél a pénz egyáltalán nem számít, hogy sziporkázónak és szentségesnek kell lennie. A kolostorok aranya, amelyet Jane annyira igyekezett megóvni, most a temetése költségeire fordíttatott.

Jelen voltam, mivel tudtam, hogy később Henrik

majd el akarja meséltetni magának, még ha az adott pillanatban nem is volt képes végignézni.

Jane koporsóját a királyné fogadószobájának közepén helyezték el. A frissen festett szoba most feketébe borult, és jelen volt a halál minden emblémája: keresztek, képmások, füstölők. A ravatalt folyamatosan égő fáklyák és gyertyák övezték; és feketébe öltözött siratóasszonyok csoportja virrasztott a szobában nappal és éjszaka.

Mária foglalta el közöttük a főhelyet. Nem ceremoniális, hanem szívvel-lélekkel teljesített kötelesség volt ez számára. Jane hozta őt vissza az udvarba, és tette újfent a királyi család tagjává ötesztendei száműzetés után. De a vörösre sírt szemén és a hosszú fekete gyászruha alatti, bánattól lelassult mozdulatain láttam, hogy ezen túlmenően az anyját is gyászolja. Mária nem kapott engedélyt, hogy részt vegyen Katalin temetésén.

Egy hétig tartott a felravatalozás, szakadatlan gyászénekek közepette. Aztán Jane alamizsnaosztója, Carlisle püspöke meghintette szenteltvízzel a koporsót, és engedte, hogy a királyi kápolnába vigyék, ahol előzőleg ravatalt állítottak fel. Hosszú menet kísérte a koporsót, meg nem gyújtott fáklyákkal a tanácstermen keresztül, be a király nagy fogadószobájába, át a nagytermen, le a lépcsőn az óraudvarba, végig a kerengőn, amíg meg nem érkeztek a kápolna ajtajához.

Két hétig hevert ott teljes pompával, amíg elkészült

a sírja a windsori Szent György kápolnában.

A fekete lovak vontatta halottaskocsi lassan haladt a deres novemberi vidéken Hampton Courttól a windsori kastélyig. Halál volt mindenütt – a lehullott levelekben, a száraz fűben, a levegő némaságában. A fekete menet keresztülkanyargott a barna tájon, ahol csak varjak maradtak.

A hatalmas, zárt halottaskocsi tetején, ahogy a szokás diktálta, Jane királyné viasz képmása hevert, koronával, pompás öltözetben, a haja szétterült a párnán, a nyakát ékkövek övezték. Annyira úgy nézett ki, mint Jane a legszebb állapotában, hogy az emberek eltátották a szájukat a láttán. Én a magam részéről mindig is úgy éreztem, hogy ezek a képmások gúnyolódnak, gyötörnek, és fájdalmasabbá teszik a gyászt; talán ez is a céljuk. A temetés után rendszerint megőrzik őket. Henrik apjáé és anyjáé megvan, és mindmáig látható, akárcsak III. Eduárdé. Henrik azonban úgy rendelkezett, hogy a Jane-ét semmisítsék meg, mielőtt láthatná. Talán tudta, hogy idővel esetleg bálványként szolgálna számára.

Jane sírhelye a kápolna oltára mellett jelöltetett ki. A bottörés, a rekviemmise, a gyászénekek és a tömjénezés szomorú rituáléi mind bemutattattak; és Jane koporsóját végül leeresztették a számára kialakított sírboltba.

Ennek a halálesetnek senki nem örvendezett.

Önmagában ennek kellene epitáfiumként szolgálnia a sírkövére vésett banális vers helyett:

Phoenix Jana jacet nato phoenice: dolendum,
Saecula phoenices nulla tulise duos.

(Főnix fekszik itt, kinek
Veszte adott életet
Egy másik főnixnek, nagy kár,
Hogy nem láthatók együtt már.)

Jane bizonyosan jobb emléksorokat érdemelt.

* * *

VIII. HENRIK:

Vele voltam, amikor meghalt, és nem volt rá szükség, hogy odajöjjön hozzám valaki, és közölje a hírt, nem volt meg az áldott idő a hallás és a látás között, amíg azt gondolhattam: „Ez lehetetlen”. Nem, az ágya mellett voltam, mert az orvosok azt mondták, hogy ha jobban lesz aznap éjjel, akkor megnyeri a csatát. Persze hogy meg fogja nyerni; nem volt efelől kétség a fejemben. Az akaratom, az imáim, a szerelmem; mindezek legyőzik majd a megpróbáltatást. És a kipirult arcával, az eleven tekintetével nem nézett ki másképp, mint egy közönséges lázban szenvedő gyerek. Az alvás az orvossága ennek, így hát, amikor becsukta a szemét, és elaludt, azt hittem, minden a legnagyobb rendben van.

A kezét fogtam – izzadt volt, és csúszós. Úgy gondoltam, fogom addig, amíg el nem alszik, és akkor eleresztem. (Ez az első alkalom, hogy hagyom az emlékeket feltörni, és elbeszélem ezeket a dolgokat.) Egy túl hirtelen mozdulat felébreszthette volna. Így hát vártam. És akkor, valami

észrevehetetlen, tudattalan módon változást éreztem a kezén. Kevésbé volt meleg.

Elengedtem, és a másik kezembe vettem. Nem, képzelődés. Ugyanolyan a keze; csak túlságosan sokáig fogtam. De bármilyen enyhe volt is a hőmérséklet-változás, folytatódott. Jane keze minden lélegzetvétellel egyre hűvösebb lett.

Minden lélegzetvétel… Jane-re pillantottam, és nem láttam semmilyen mozgást. De hát mindig is finoman lélegzett.

A halál mozdulatlansága. Olyan sajátságos mozdulatlanság ez, amelyet a legfinomabb légzés, a legmélyebb álom sem képes utánozni.

Megráztam; próbálván felriasztani, hogy levegőt vegyen. Már a válla súlyossága, sűrűsége is a visszafordíthatatlan változást hirdette. A feje előrebillent, egy selyemkendő ernyedtségével.

Egyáltalán nem emlékszem, hogy mit tettem ezután. Csak a gondolataimra, amelyek robbantak és szétszóródtak, akár egy ketrecnyi, hirtelen szabadon eresztett patkány.

* * *

A windsori kastély királyi lakosztályában ébredtem fel. Napfényben ragyogott a fal. Délelőtt vagy délután közepe volt. Nem tudtam, melyik. Hideg volt a szobában. Tehát nincs nyár.

Aztán valami nekem rontott, mint egy megvadult kutya, belém vájva a fogát. Jane halott. Még arra sem hagyott időt, hogy teljesen felébredjek, máris rám támadt a gondolat. Véresre marcangolt az agyaraival, és legyőzött.

Úgy hallottam, három napig maradtam ilyen állapotban:

képtelen voltam még az ágyból felkelni is, amíg a pokolfajzat hatalmában tartott. Aztán borzongató hideg fény kezdett világítani rám, felkeltem, felöltöztem, és utasításokat adtam a temetésre vonatkozóan. Megfogalmaztam egy levelet Ferencnek. (Ferencnek! Mi bizonyítja világosabban a zavartságomat, mint hogy éppen őt választottam?) Tájékoztattam Eduárd születéséről, majd hozzátettem: „Mindazonáltal isteni rendelés folytán az örömömbe keserűség keveredik, mivel meghalt az asszony, akinek a boldogságomat köszönhetem."

Megfogalmaztam egy epitáfiumot Jane-nek. Terveztem neki egy sírkövet, és Máriát választottam főgyászolónak. Hívattam a szabómat, méretet vétettem magamról gyászruhákhoz, és köpenyeket, ujjasokat, harisnyákat meg cipőket rendeltem, mindet feketében. Amikor a szabó felvetette, hogy a mennyiség talán költséges lesz, kitartottam amellett, hogy téved. Utasítottam Cromwellt, hogy válogassa össze valamennyi fekete ónikszot a kincstárból, és hozza el nekem. Fel és alá járkáltam, és könyvekhez meg a Szentíráshoz fordultam iránymutatásért.

Aztán összeomlottam, és ismét ágynak estem.

Minderre úgy emlékszem, mint egy éber álomra. Valahányszor abbahagytam a mozgást, rám tört a bénító bánat.

Lassacskán kitisztult a fejem. Ekkor kezdtek rendszeresen visszatérő gondolatok és kényszerképzetek gyötörni, amelyek önmagukban véve pokolivá váltak. Újra és újra, körforgásszerűen, akárha szögek módjára fúródtak volna az agyamba. Hogy védekezzem ellenük, elkezdtem leírni őket,

remélve, hogy ha megteszem, talán visszavonulnak. Talán a rögzítésük aktusa kiengesztelné őket, és békén hagynának engem.

Hosszú évekig őriztem az irományokat. Nem tudom, mi van bennük, és nincs is kedvem újraolvasni őket. A leírásuk ördögűzésként szolgált. Idecsatolom mindet, csak mert nincs más alkalmas hely, ahová tehetném őket.

Ha a bánat csak a fejemben létezik, honnan származik a testi fájdalmam? Nyomasztó érzés van a mellkasomban, mintha több férfi, vastag karokkal igyekezne kiszorítani belőlem a szuszt. Úgy érzem, mintha nem tudnék levegőt venni, mintha nem tudnám kitágítani a mellkasomat. Nem engedelmeskednek az izmaim. Vagy gyengék, amikor próbálkoznak. Fuldoklom. Szorongató érzés támadt a torkomban, valami, ami magától összehúzódik, és magától fáj. Amikor sírok, elmúlik. De néhány pillanat múltán újrakezdődik. Akár egy medvetáncoltató, rövid láncon tart engem.

Félek bemenni bizonyos helyiségekbe, elhaladni bizonyos dolgok mellett, amiket együtt néztünk meg, mintha túlságosan fájdalmas lenne. De amikor megtörténik – véletlenül vagy szükségből –, meglepve tapasztalom, hogy nem fáj, nem jobban, mint amennyire a hiánya fáj bárhol másutt. Nem érzem keservesebben a hiányát, amikor egy méhkaptárra nézek, mint amikor egy könyvre, amit ő soha nem látott. Miért van ez?

Vissza akarom kapni Jane-t. Elég lenne, ha egyetlen percet

tölthetnék vele. Elég lenne, ha egyetlen kérdést feltehetnék neki. Elég lenne, ha csak egyetlen mondatot lehetőségem lenne mondani neki. Csak egyet!

Őt látom mindenütt. Darabokat látok belőle; ő van abban, ahogyan az asszonyok egyike megigazítja a nyakláncát, ahogyan egy másiknak a hangja cseng, megint másnak az arcélében. Akárha tükör volna, összetörve, és a szilánkok mindenütt ott hevernének, a legváratlanabb helyeken.

Istent hibáztatom. De mennyiben tehetek én a dologról? A híresztelések, melyek szerint Jane a rossz bánásmódtól betegedett meg… Kezdem én magam is elhinni őket. Bárcsak ne kényszerítettem volna, hogy részt vegyen a keresztelőt követő esti ünnepségen. Bárcsak hagytam volna pihenni… A fürjek. Miért engedtem a szeszélyeinek, hagyva, hogy olyan sokat egyen? Ez ártott az egészségének… És aztán az apróbb dolgok végtelen sora, amelyekkel talán botorul hozzájárultam a halálához. Minden egyes napon újabbakat találok…

Emlékszem, hogy valaki a felesége haláláról beszámolva ezt mondta nekem: „Először minden áldott nap minden pillanatában gondol rá az ember, még álmában is, aztán minden percben, aztán minden órában; aztán csak néhányszor naponta. Aztán eljön az idő, amikor egyáltalán nem gondol rá, egész nap.” Ez lehetetlen. Az az ember hazudott. Vagy pedig soha nem szerette a feleségét.

Kezd változni az időjárás, és gyűlölöm ezt. Az ősszel valahogy „hozzászoktam” Jane hiányához. De most

újratanulni az egészet… egy egész sor új dologgal, amelyek rá emlékeztetnek, és olyanokkal is, amiket nem tudunk megosztani egymással, amiket én látok, ő pedig nem. Ez az oka a „gyászév” hagyományának? Mert amíg az ember sorban minden egyes évszakon keresztülmegy, a bánat minden sarokból új meglepetéseket húz elő?

Ahogy az egyik évszak átadja a helyét a másiknak, ráébredek valamire, ami ellen nagyon keményen küzdöttem: Jane immár a múlt. Amíg ugyanaz a hónap volt, ugyanaz az évszak, addig olyan volt, mintha ő és a jelen még mindig ugyanazok lennének. De most már kezdenek széttartani. Most már olyan dolgok történnek, amiket ő nem láthat, vagy amikről nem tudhat. Amikor elég sok eltelik ezekből a napokból, Jane teljesen múltbéli teremtménnyé válik. De én nem akarom, hogy így legyen! Itt tartom őt a jelenben, velem – akkor is, ha meg kell állítanom az ország összes óráját ezért.

Azt mondják, „el kell fogadnia az embernek Isten akaratát”. Ha elfogadom, akkor Jane igazán elmegy.

Tegnap a szobájában álltam, mely érintetlen (nem engedtem, hogy bármihez hozzányúljanak; csak hogy letakarítsák a halála óta lerakódott port, amely betolakodó volt), és tudtam, hogy bánatot, sóvárgást érez, amiért soha nem tud visszatérni. Vajon tényleg ez a halál? Távozni egy szobából, ahová soha nem jöhet vissza az ember? (És nem tudni ezt a távozás idején?) Csakugyan ennyire egyszerű?

Tegnap láttam őt. Nem, nem álom volt, teljesen biztos vagyok benne. Még csak nem is kerestem (ahogy valaha szoktam), így hát, amikor megláttam elhaladni a London Bridge kapujában, olyan volt… nem tudom megmondani. Ajándék? Az a még egy pillanat adatott meg nekem, amiről korábban beszéltem? Nem tudtam beszélni hozzá, vagy feltenni azokat a kérdéseket. Még csak követni sem tudtam. De ott volt. Úgy tűnt, hogy… boldog. Hogyan lehet az? Szörnyű árulásnak tűnt, hogy képes boldog lenni.

Olyan volt a hitem, mint egy foltos növény, amelyet odabent tartanak. Nem volt képes kiállni a telet. Mindmostanáig nem volt tudomásom Isten valódi természetéről. Isten nem „jóságos”. Kegyetlen. És nem jövendölheti meg az ember a cselekedeteit, ima, tudás vagy megérzés által nem.

Ezek a gondolatok tartottak fogva, gyötörtek, olyan bizonyosan, mintha egy oszlophoz lettem volna láncolva egy tömlöcben. Valóban így éreztem magam – megbéklyózva, bénultan, fogolyként, miközben az emlékezet, a vágy és a veszteség patkányai nyüzsögtek rajtam, harapdálva, ahol értek, elemésztve engem.

Aztán egy éjjel, miközben aludtam, különös változás történt. Erővel és keserű haraggal telten ébredtem – majdnem három hónappal Jane halála után – azon a februári reggelen. A szemközti falon lévő feszületre néztem, és megvetettem a rajta függő Krisztust. Meg akartam ölni őt, ha nem lett volna már halott.

Láttam a feketébe öltöztetett falakat, és megvetettem

azokat is.

Azt hiszed, sírni fogok? Nem, nem fogok! Soha többé nem fogod tőlem megkapni ajándékba ezt az örömöt!

Isten volt az, akihez beszéltem. Megvetettem Őt, és megvetettem önmagamat a gyenge nyavalygásomért, és a Hozzá intézett könyörgéseimért. Alkalmasint élvezte őket! Hogyan nevetett valószínűleg az imáimon, ahogy esedeztem, hogy kímélje meg Jane-t; milyen elégedett volt bizonyára a nyomorúságom láttán, melyet nyilvánvalóvá tettek ezek a visszataszító fekete drapériák.

Másik urat fogok szolgálni, fenyegettem meg. Az összes legendában ez elég lett volna a Sötét Jelenlét előszólításához. A Sötétség Fejedelme (vagy valamelyik alacsonyabb rangú démona) megjelent volna a szobámban, a kezében szerződéssel. Ez tisztázta volna a feltételeket: ennyi és ennyi nap, ennyi és ennyi év cserébe az alulírott fenséges VIII. Henriknek, Anglia, Wales és Franciaország királynak egy, azaz 1 halhatatlan lelkéért…

De senki nem jött. Nem volt gomolygó füst, nem volt kénkőszag. Ez is felbőszített.

Szóval éppoly megbízhatatlan vagy, mint a másik, mondtam magamban gúnyosan. *A legkevesebb, amit megtehetnél, hogy fogadást rendezel nekem. Én mindig nagyszabású fogadásokat rendeztem, valahányszor aláírtam egy szerződést egy külhoni hatalommal. Garasoskodó vagy, valamint gonosz.*

Akkor nem fogok szolgálni semmilyen urat, csakis önmagamat. Csapkodni és rombolni fogok; engedek majd minden szeszélynek és vágynak, ami támad bennem. Rombolni akartam; ledönteni magam körül az összes ocsmány

rothadást. Ha nem maradt semmi jó a világban, rosszból bőség van, és én annak fogom szentelni magamat. Nem Isten – az áruló, a gyilkos – nevében, hanem a saját nevemben: mint VIII. Henrik király.

LXXXI

Rendeletileg véget vetettem a gyásznak, amelyet még karácsonykor is rákényszerítettem az udvarra (Ez elszomorítja Istent? Helyes!)

Ismét elkezdtem tanácskozni Cromwell-lel. Sok dolog volt készülőben: a püspökök befejezték A keresztény békességet megalapozó Tíz Artikulusra vonatkozó „értelmezésüket”, mindenestül előadva azt *A püspökök könyve* című kötetben, mely világiak kérdéseit volt hivatott megválaszolni; ez a megerősítésemre várt. Számos nagyobb kolostor felajánlotta, hogy megszünteti önmagát: Whalley, Jervaulx, Kirkstead és Lewes. Zsíros falatok. Szíves-örömest nézném a pusztulásukat. Hallani akartam a kövek nyögését, amint kihúzzák őket a foglalatukból, és a festett üvegablakok csörömpölését, amint a földnek csapódva sokszínű szilánkokra robbannak szét. Látni akartam, amint a „csodatévő” szobrok a rejtett drótjaikkal és vízzel töltött tartályaikkal kolostori kórusülésekből és hímzett ornátusokból rakott sistergő tűzre vettetnek.

Ráadásul körbeudvaroltak a kontinentális hatalmak. Olybá tűnt, ismét kívánatos agglegény vagyok, és méghozzá gazdag. Cromwell könyörgött, hogy vegyem „fontolóra a dolgot”, és fogadjam be „legnemesebb szívembe”.

Egyáltalán nem akartam újranősülni. De mulatságképpen szemügyre vettem a portrékat. Szórakozás volt továbbiakat

rendelni.

– Nem nősülhetek a megjelenés ismerete nélkül. Túlságosan is közelről érinti a személyemet az ügy – magyaráztam.

A kontinensre küldtem Hans Holbeint, More egykori festőjét, aki elfogadható munkát végzett Jane portréjával, hogy készítsen arcképet Dániai Krisztináról és Lotharingiai Annáról. Ez hónapokat vett igénybe.

Nekiláttam estélyeket és ünnepségeket szerveztetni. Visszatért az étvágyam, méghozzá félelmetesen. Korábban törődtem a megjelenésemmel. Amikor fiatal voltam, fontos volt számomra, hogy az angol király legyen fenségesebb a francia uralkodónál. Aztán ügyeltem arra, hogy Katalin, Anne és Jane kívánatosnak, jóképűnek találjanak. Immár nem volt rá ok, hogy ne egyem, hogy megtagadjam magamtól az asztali örömöket. Mi más maradt nekem?

Amikor halból készült fogás került elém, többé nem tartózkodtam az angolna (e nevezetesen zsíros hal) fogyasztásától. Amikor a húst felszolgálták, vettem borjúból is, és bárányból is. Kancsószám ittam bort minden étkezésnél, a kellemes bágyadtság kedvéért. Megettem minden desszertet, és még édességet is hozattam a szobámba délutánonként. Nem volt más örömöm az evésen kívül. A lovaglás és a vadászat elvétetett tőlem; nők egyáltalán nem voltak, és ezáltal odalett minden, ami velük jár: a tánc, az ünnepségek, a zenés esték. Volt viszont evés – csodálatos ételek és zabolátlan evés.

WILL:

Most már megértem. Ez volt Henrik nérói korszaka, amikor kegyetlenül és szeszélyesen viselkedett, és ami (sajnálatos módon) a hírére nagyrészt rányomta a bélyegét. (Milyen igazságtalan, hogy tizennyolc hónap jóformán elhomályosít negyven évet.) Elhízott. Ahogy az egyik szemtanú jellemezte: „A király az evésben és az ivásban olyannyira csodálatosképpen mértéktelenné vált, hogy az ország három legnagyobb embere beleférne az ujjasába.”

Szép vonásai szétterültek és felpüffedtek, mígnem a szeme apró mazsolákhoz hasonlatosan ült egy piros tésztatömegben, erős nyakán pedig hájhurkák rakódtak egymásra.

Gusztustalanul és rá nem jellemző módon viselkedett: estélyeken böfögött, a kezével evett, hátradobálta a csontokat a válla fölött, ásítozott, amikor unatkozott; korán otthagyta a mulatságokat és audienciákat, sértegette a követeket és a tanácsosokat, obszcén, szkatologikus témákról viccelődött és – ami a legkevésbé sem volt korábban jellemző rá – szentségtöréseket követett el. A feszületét a kandallóba dobta, a Mária-szobor szoknyáját pedig felhúzta, a szobrot leköpte, majd hasonlóképpen a lángok közé vetette.

Írt egy gúnyolódó, fenyegető levelet Károlynak és Ferencnek, amikor azok tíz évre szóló fegyverszünetet és békeszerződést kötöttek. Ferencet „betegség rágta gyümölcsfa reszketeg maghéjának” nevezte, Károlyt pedig „egy pávián degenerált, felfújt

pofájú ivadékának” , és azt állította, hogy „erőtlen egységük, melyet hamis látszatok közepette, képtelen célokért vállaltak, förtelmes küllemű furcsa, üszöggel teli és ürülékkel bemázolt, üres, ámde rothadt belsejű furcsa gyümölcsöt hoz majd”.

Amikor III. Pál pápa nyilvánosságra hozta VIII. Henrik kiközösítését, és szent háborút hirdetett ellene (ahogyan korábbi pápák a törökök ellen hirdettek keresztes hadjáratot), Henrik harsányan hahotázott (miközben befalt összesen tizenkét fajdot és szalonkát), és ezt mormogta:

– Ha az a Júdás-kígyó kitekereg a szodomita kéjbarlangjából – nagy ívű szájtörlés –, egy hatalmas lábbelivel, igen, egy bőrcsizmával szembesül majd, amely kész eltiporni őt, kipréselve a beleit a hazug száján, a kétágú nyelve körül. – Majd öblös, cifrázott böfögés következett.

Nem törődött semmivel. Felhagyott a zenéléssel (Nérótól eltérően ő nem hegedült, miközben a kolostorok égtek); hanyagolt minden testmozgást; egyáltalán nem járt misére, csak amikor muszáj volt. Egy jókora, nyáladzó, gonosz melák lett belőle.

Amennyire csak lehetséges volt, kerültem, ő pedig ritkán hívatott. Egyike voltam azoknak az örömforrásoknak, amelyekben már nem lelte gyönyörűségét.

VIII. HENRIK:

Megjelent *A püspökök könyve*, és ahelyett, hogy elcsendesítette volna, inkább felszította a vitákat. Mivel jómagam nem tartoztam a szerzők közé, az emberek úgy vélték, hogy nem irányadó, és lehetséges, hogy a tantételek még változni fognak. A reformátorok pontosan tudták, hogy hol remélik az angol egyház bárkáját révbe érni – a lutheránus „Wittenberg-hegy” mellett. A tradicionalisták pusztán kapaszkodni igyekeztek, és fenyegetve érezték magukat.

Minden elővigyázatosság ellenére Angliában gyökeret vert az eretnekség. A reformátorok nem tekintették belügynek (az én ügyemnek!) az angol egyházat. Beszivárogtak, és igyekeztek magukhoz ragadni az irányítást. Még az aljas anabaptisták is megvetették a lábukat. Megparancsoltam, hogy valamennyien távozzanak Angliából. De hátrahagyták a Bibliáikat, a traktátusaikat és az eszméiket, hogy mérgezzék a népem lelkét.

Egyidejűleg szét kellett zúzni a pápa támogatóit. Közhírré tétettem, hogy halálbüntetés terhe mellett tilos búcsújáróhelyeket látogatni, zarándoklatokat tenni. Minden „csodatévő” szobrot ki kell venni az ereklyetartójából, Londonba kell küldeni, és meg kell vizsgálni. Ha valóban csodatévők, akkor erre még kedvezőtlen körülmények között is képesnek kell lenniük.

A próbákon kudarcot vallottak. A „hailesi szent vér” darabos maradt (akár a szárított méz és a sáfrány, amely színezte), és nem vált csodálatosképpen folyékonnyá a megbízottaim előtt. A hallesi „mozgó” feszület a marionett-zsinórokkal együtt tétetett közszemlére, és tűzre vettetett. Hugh Latimer, Worchester püspöke egyszersmind lelkes reformátor,

széttépett egy Szent Jeromos-képet – pusztán a bal kezét használva –, amelyet a legendája szerint „nyolc ökör sem volt képes mozdítani”.

Hamisság, hamisság. Minden olyan hamis, mint Isten – a Nagy Sarlatán, a Mennyei Csaló.

Voltak eretnekperek, megfékezendő az anabaptista szennyezést. John Lambert elítéltetett és megégettetett mint nyilvánvalóan szakramentalista eretnek.

Ugyanakkor csökönyös, gonosz apátok dacoltak velem, és kitartottak a pápaságuk mellett.

Reading, Colchester és kiváltképp Glastonbury apátjai mind ki lettek végezve. Glastonburyé azt állította, hogy náluk van Artúr király Avalonja, és egy „szent csipkebokorral” kérkedett, mely állítólag Arimátiai József botjából sarjadt, aki Angliába jött a Szent Grállal – ó, a hazugságok, a hamis remények, amelyekkel áltattak bennünket! A hiszékeny bolondok, akik a „szent csipkebokor” mellett álltak karácsony estéjén éjfélkor, arra várva, hogy kivirágozzon! Gyűlöltem őket, ahogyan gyűlöltem most minden dolgot. Az apátokat a saját kolostoruk területén akasztották fel. A katonáim lekaszabolták és tövestől kitépték a „szent csipkebokrot”, a gyökereit pedig felgyújtották.

Élvezettel osztottam fel a kolostori birtokokat. Cromwellnek adtam a St. Osyth kolostor, a Launde apátság és a Great Yarmouth-i szürkebarátok birtokait. Sir Anthony Browne-nak hatalmas területeket adományoztam a Chertsey apátság, a Merton perjelség, a St. Mary Overery és a Guildford perjelség földjeiből. Az Evasham kolostort Sir Philip Hobynak, a kamarásomnak, a Tewkesbury apátságot pedig a kollégájának,

Eduárd Harmannak adtam.

Szilaj örömöt leltem ezekben a komisz cselekedetekben. De egyik sem volt elég komisz, egyik sem bőszítette fel eléggé Istent. Ami igazán az övé volt, abból semmit nem tudtam szétmarcangolni.

Holbein, miután teljesítette a megbízatását, visszatért Dániai Krisztina portréjával. De mielőtt megnézhettem volna, Will már beszámolt nekem a Krisztina által tett megjegyzésről: „Ha két fejem lenne, az egyik Anglia királyának rendelkezésére állna”.

Tehát ez a hazugság terjed – hogy meggyilkolom a feleségeimet? Katalint nem én öltem meg, és Jane-t sem. Az elsőért a Boszorkány volt felelős, a másodikért pedig Isten – az a kedves, szerető Isten! De az átlagos tökfilkónak a talicskája mögött ezt túlságosan nehéz volt megértenie. Könnyebb a vérszomjas Henrik királyt hibáztatni.

Isten a vérszomjas.

Teremtsünk embert a saját képünkre, a saját hasonlatosságunkra.

Egy gyilkos, aki kedvtelésből öl. Sikerrel jártál, ó Magasságos. Még a saját fiadat is megölted. Milyen gyenge utánzatok vagyunk mi – mi csak az ellenségeinket öljük meg, vagy törvény által ölünk. Vajon „fejlődünk”-e egyhamar, hasonlóbbá válunk-e hozzád? Leszünk-e még istenibbek?

Igyekszem, Istenem, igyekszem.

Ehetnéket éreztem: nem éhséget, hanem ehetnéket – ez nem ugyanaz. Rendeltem hat gyümölcslepényt, és amikor megérkeztek – két almás, egy szilvás, két epres és egy málnás

lepény – megettem mindet, egymás után a számba tömtem őket, még mielőtt az első falatot egyáltalán lenyeltem volna, összekeverve az összes ízét. Az ízekben nem leltem többé örömömet, de a szertelenségben… abban *negatív* örömöt leltem.

* * *

Az északi lázadás, amely oly rövid időre és láthatóan lobbant fel a kegyes zarándoklatban, immár titkos, halálos parázzsá lohadt. Létrehoztam egy Északi Tanácsot, az élén Tunstall, durhami püspökkel, hogy kormányozza ezentúl azt a térséget. Soha többé nem vagyok hajlandó magukra hagyni az északi grófságokat. Látniuk kell engem, nekem pedig őket.

Voltak azonban az országban olyanok, akik nem örültek, korántsem örültek a fejleményeknek. A vén Margaret Plantagenet (Clarence hercegének leánya és ilyenformán III. Eduárd ükunokája), valamint a három „Fehér Rózsa” fiú – Henry, Lord Montague és a kiállhatatlan Reginald, az áruló kutya pápai legátus – által vezetett Pole család azt remélte, hogy helyreállítják a majdnem kihalt Fehér Rózsa nagyságát. Az Észak mindig kötődött a York-házhoz, és megőrizte a III. Richárd iránti rokonszenvét. Ennek a dinasztikus ágnak a megmaradt sarjai – a Pole-ok és Henry Courtenay, Exeter márkija – nem tettek le arról, hogy ismét felvirágoztatják a dinasztiájukat, „ha valami történne a királlyal”… Isten segedelmével.

El tudnám mesélni az árulásuk minden szakaszát. De unalmas. Henry Courtenay és a felesége, Elizabeth,

Chapuysszal intrikáltak, aki Katalin és Mária megmentésére szőtt képtelen összeesküvést. Courtenay Cornwallban gyűjtött támogatókat, akik abban mesterkedtek, hogy királlyá kiáltsák ki.

Henry, Lord Montague alig várta a napot, amikor „a királyt megöli a lába, és akkor lesz majd végre jó világ". (Miféle kém árulta el neki a titkomat? Micsoda áruló fedezte fel, és fecsegte ki?) Reginald Pole azzal a feladattal jött a pápától, hogy segítsen a zarándokoknak letaszítani engem a trónról. A pápa valójában „rábízta" Angliát. Ezeket az árulásokat Sir Geoffrey, a fivére vallotta be.

Még egy szomorúság: Nicholas Carew, az én régi barátom tudott erről az árulásról, és mégis elhallgatta előlem; Eduárd Neville pedig (gyermekkori társam – aki együtt lovagolt velem a White Towerba a trónra lépésemkor) csatlakozott az összeesküvéshez.

Apám jövendölése valóra vált.

A kivégzésük napján elmentem apám sírjához, a Westminster apátságba. Korábban soha nem látogattam a megbízásából készített kőcsipkés kápolnamennyezet alatt lévő bronzboltozatos sírt. Dicsérték az emberek a pompás kápolnáját, beszéltek a szépségéről, de nekem soha nem akaródzott elmenni oda, mert akkor bizonyos értelemben elismertem volna a teljesítményét. Ma készen álltam erre az elismerésre, és nem mehettem máshová.

Az apátságban hidegebb volt, mint odakint. A tető és az ablakok néhol szivárogtak, és alattuk opálos, vastag jéggé fagytak a tócsák. Úgy tűnt, nincs senki az egész hatalmas templomhajóban. Az alapítványi kápolnák szolgáltatásai – a

holtakért való imádkozások – megszűntek, miután vége szakadt a purgatóriummal kapcsolatos pápai visszaéléseknek. Az imádkozó, mormogó szerzetesek immár nem voltak jelen.

Át kellett szelnem a nagy kórust, utána pedig el kellett haladnom Matild királyné, Edit királyné, III. Henrik, V. Henrik (a nagyszerű harcos király, a tökéletes keresztény) és a felesége, Valois Katalin sírja mellett. Az utóbbi mindig csak egy név volt számomra, egy királyi láncszem V. Henrik és az ősöm, Owen Tudor között. Most, ahogy elhaladtam a márványládája előtt, tisztelegtem neki, azon tűnődve, vajon tőle örököltem-e a bujaságomat és a közrendűek iránti vonzalmamat. Ő bizonyosan megértette volna a dédunokája vágyódásait és ízlését.

Apám kápolnáját egy lépcsősor különítette el a templomhajó többi részétől. Úgy kapaszkodott fel rá az ember, mintha az élet egy magasabb síkjához közeledne. Feltárult előttem a hatalmas, remekbe szabott kőfaragvány, melyről úgy hírlett, hogy „a legszebb a keresztény világban”. Hóvihar utáni erdőhöz volt hasonlatos, kiváltképp ezen a napon, a hideg szolgáltatta köpenyében, amely a finom mintázatú szárakat, ágakat, leveleket mind-mind fehéren fénylő, tüskés keménységbe foglalta.

Apám egy kovácsoltvasból és bronzból készült kerítésen belül nyugodott, melyet úgy alakítottak ki, hogy miniatűr katedrálisra hasonlítson. Az ajtó zárva volt, de én magammal vittem a kulcsot. Kinyitottam az ajtót, és beléptem apám bronzból és aranyból való titkos kertjébe. Miután bent voltam, egy külön világban – egy kellemes, védett, időtlen világban – találtam magamat.

Apám egy jókora fekete márványszarkofágban feküdt, melyet minden sarkán egy-egy arany angyal őrzött. A tetején az aranyozott képmása látszott, jámboran összekulcsolt kézzel, a lábát egy oroszlánon nyugtatva. Mellette anyám hasonlóképpen imádkozó arany képmása pihent.

Ebben a tartályban vannak a csontjai. Az aranyozott képmás nem ő. De nehéz volt nem hozzá intézni a mondandómat a csontokat tartalmazó láda helyett. Nem csoda, hogy a bálványimádás és a faragott képek eltüntetése nagyon nehéznek bizonyult.

Megkerültem a sírt, hirtelen tudatára ébredve a terebélyességemnek. Apám látja ezt. Látja, micsoda hatalmas, megtört alak lett az ő kisportolt, szemtelen fiából.

– De most már király vagyok, apám – mondtam ki hangosan a gondolataimat. – Úgy viselkedem, ahogyan kívántad. – Le akartam térdelni a sírja mellé, de a szarkofágnak nem volt párkánya, a kőpadló pedig keményebb és hidegebb volt a jégnél. Állva maradtam. – Nem bízom senkiben. Ma látom, amint az utolsó barátaimat kivégzik felségárulásért. Neville-t és Carew-t… akik vártak rám, hogy menjek játszani, miután otthagytalak a betegszobádban. Akiket a lelki szemeimmel láttam, amikor ellentmondtam neked.

Minden egyes szóval a leheletem gomolygó párafelhői hagyták el a számat.

– Közel sem olyan nagy a magányom, mint féltem – mondtam kis idő múltán. – És a magányosság mentségül szolgál mindenféle élvezetekre. Te mindvégig tudtad ezt! Miért nem mondtad el nekem? Ha tudom, sokkal hamarabb ehhez igazodtam volna.

Az aranyozott arcára néztem, mely oly derűsnek ábrázoltatott. Holtában a művészi diadal lett a sajátja.

– Ma meghalnak az utolsó ellenségeid – biztosítottam a képmást. – A Fehér Rózsa leszakíttatik.

A Tudorok végérvényesen győztek. Nem lesz több trónkövetelő. És gondoskodtam a szükséges örökösről.

Fájt a testem. Soha nem ment jól nekem az álldogálás, és a lábam kezdett sajogni. Le kell ülnöm. Apám meg fogja érteni. Ő és én immár egyformán gondolkozunk.

LXXXII

A nép őrjöngve lovalta bele magát a fosztogatásba és a pusztításba, mindezt a vallás örve alatt. Eleinte remegve nézték, ahogy az ereklyéiket elviszik a helybéli kis ereklyetartókból, és tűzre vetik. Aztán magának a tűznek az öröme kezdte emészteni őket. Van valami mélységesen boldogító a rombolásban, az eltiprásban, a gyilkolásban… És a nép rövidesen a királyi megbízottakon túltéve kaparintotta és szentségtelenítette meg az ereklyéket.

A maidstone-iak fogták a réges-régi Boxley feszületet, és meggyalázták a piactéren; a kirkstalliak megégették Szent Bernát derékövét, amely a híre szerint segített a szülő asszonyoknak, és széttépték Szent Ethelred fátylát, mely fájós torkok gyógyítására volt használatos.

Ezek azonban jelentéktelen ereklyék és fénytelen kegyhelyek voltak. Amit a közrendűek a maguk szintjén tettek, én is megtettem a magamén. Nagyszabású látványosságot rendeztem Anglia három legősibb, legszentebb búcsújáró központjának, Szent Cuthbert durhami, Miasszonyunk walsinghami, valamint a legnagyobb tisztelet övezte (továbbá ékkövekben gazdag) központ, Becket Szent Tamás canterbury kegyhelyének lerombolásából és teljes elpusztításából.

Szent? Úgy volt szent az az ember, ahogyan Thomas More vagy ahogyan Fisher püspök szent volt! Nem bizonyultak másnak, csak aljas, gyalázatos árulóknak, akik fellázadtak a

királyuk ellen! Becket a maga idejében csakis azért győzedelmeskedett, mert a pápának sikerült megfélemlítenie a gyenge királyát.

Ez az ő idejében volt. De semmi ok arra, hogy… igen, egyáltalán semmi… jóval a bűn elkövetése után is perbe fogható az ember… és kénytelen számot adni.

– Bontsák el az egész Becket-szentélyt – utasítottam a munkásaimat, akiket gondosan, az ügyességükért és a becsületességükért választottam. – Az arany megerősített fakordékra kerüljön. A drágaköveket, miután leltárba vétettek és szétválogattattak, zárt ládákban szállítsák. Ami a belső koporsót illeti, miután leszedték róla az aranylemezeket, maradjon úgy, ahogy van. Ó, feszítsék fel a fedelet, de ne nyissák fel. – Nem fejtegettem tovább.

Ahogy útnak indultak Canterburybe, leültem, és nekiláttam rendkívüli idézéseket írni az államtanácsosoknak és a zsinat magas rangú tagjainak.

Az Opus Alexandrinumon álltunk, a római ihletésű színes berakásokkal ékes márványpadlón, amely Becket sírját övezte a Canterbury katedrális főoltára mögött. Mindenkit számítva nagyjából negyvenen voltunk – magától Thomas Cranmertől, a canterbury érsektől kezdve az alacsonyabb rangú püspökein keresztül Cromwellig, aki spirituális ügyekben a helyettesem volt, valamint az ő beosztottjaiig.

Körbevették a rózsaszín márványárkádos alapzatán nyugvó vasládát, amely Becket Tamás „megszentelt” maradványai tartalmazta. A festett fafedél meglazítva várta, hogy felemeljék.

A szentély máskülönben sivár volt. Az aranyhálós baldachin, mely azelőtt roskadozott a zarándokok ajándékaitól – kitűzőktől, gyűrűktől, ékkövektől –, kiüríttetett. Az aranylemezeket elvitték, huszonhat nyikorgó szekérrel. Az ujjamon ragyogott „Franciaország ékköve” – egy rubinkő, melyet VII. Lajos francia király ajándékozott, amikor eljött, hogy a szent segítségét kérje egy beteg gyermek számára. Pompás gyűrűt készíttettem belőle, melyen az arany baldachinról „szerzett” zafírok, gyémántok és smaragdok övezték a foglalatot. „Becket-gyűrűnek” neveztem el.

– Kedves tanácsosaim és spirituális tanácsadóim – mondtam szelíd hangon. Jól lehetett hallani a kicsiny helyiségben. Jó volt az akusztika. – Azért vagyunk itt, hogy felelősségre vonjunk egy átkozott árulót. Mivel az alperes nem volt képes biztonsággal megtenni az utat Londonig, hogy bíróság elé álljon, állapota korlátaira való tekintettel itt gyűltünk össze megtartani a tárgyalást.

Körbepillantottam. Cromwell arckifejezése a tőle megszokott volt. A többiek ijedtnek, zavartnak tűntek, vagy feszengtek.

Intettem a fejemmel a fegyveres ajtónállónak.

– Szólíthatja a vádlottat.

– Becket Tamás, Canterbury érseke jöjjön a tárgyalóterembe.

Újabb jelet adtam, mire négy királyi testőr lépett fel a koporsóhoz, és eltávolították a fa fedelét. Ez elnémította a társaságunkat.

Példát kell mutatnom nekik. Odaléptem a vas láda sötét üregéhez, és belekukkantottam.

Miközben ezt tettem, feszültséget éreztem, és féltem, vajon mit láthatok, mi történhet…

Nem történt semmi, és a homályban nemigen lehetett a ládában bármit látni. Szövétneket hozattam, és beledugtam egyenesen magába a koporsóba.

Egy szétrothadt egyházi öltözet borította málladozó csontváz volt benne. A mitrája félrecsúszott, láthatóvá téve a koponyát, melynek tetején vékony hasadék húzódott. Az alján por és föld volt hüvelyknyi vastagságban. Hogyan került ez egy lepecsételt koporsóba? – tűnődtem mellékesen.

– Megtekinthetik a vádlottat – mondtam, intve a tanácsosaimnak. Mellém sorjáztak, belepillantva a szarkofágba, melynek belsejét az egyetlen szövétnek világította meg. Egymás után visszatértek a helyükre.

Amikor mind elhallgattak, és vártak, így folytattam:

– A vádlottnak, Becket Tamásnak a következő vádakra kell felelnie. – Széttekertem a betűkkel telerótt pergament. – Egy: szembeszegült II. Henrikkel, Anglia királyával és Anjou grófjával, és megalázta őt. Kettő: szentnek maszkírozta magát.

Cromwellhez fordultam.

– Bemutathatja a Korona bizonyítékait az alperes ellen.

Ó, mennyire élveztem: a gyönyörűséges felidézését egy hálátlan áruló viselkedésének, mindvégig tudván a végkifejletet. Az ellenségeink szétzúzása… a zsidók ismerték ezt a pompás élvezetet, még ünnepelték is a Zsoltárok könyvében. Úgy tűnik, Dávid király bővelkedett ellenségekben, és nem átallotta azt kérni az Úrtól, hogy végezzen velük.

– Becket alacsony sorból való emberként nyerte el Anglia királyának bizalmát és barátságát, amelyet a saját hatalmának

előmozdítására használt – olvasta Cromwell. – Nem érte be azzal, hogy a király kegyébe férkőzött, és rangját jóval meghaladón bizalmas viszonyba került vele, kancellárságra áhítozott, és megkapta, majd érsekség után epekedett, és megkapta. Az egyházi hatalomra sóvárgott, és miután felruháztatott mindazzal, amire vágyott, nem vette többé hasznát a királynak. Így hát szembefordult vele, dacolt a törvényeivel, akadályozta az intézkedéseit, és a király esküdt ellenségével, Franciaország királyával tartott fenn kapcsolatot.

Ezek a vádak megvitatásra kerültek, hogy megadjuk a jognak, ami a jognak jár. Aztán kértem a verdiktet.

– Bűnös-e vagy sem abban, hogy rosszindulatúan visszaélt a király szeretetével a saját világi nyeresége érdekében?

Mormogó válasz.

– Bűnös.

– Bűnös-e vagy sem abban, hogy szentnek maszkírozta magát?

– Bűnös.

– Bűnös-e vagy sem az uralkodója iránti aljas hálátlanságban?

– Bűnös! – Fokozódott a lelkesedésük.

– Akkor Becket Tamás vádlott valamennyi vádpontban bűnösnek találtatott. Bűnös az Isten által felkent uralkodója tévelygő elárulásában. Bűnös abban, hogy a halála igaztalanul neveztetett mártíromságnak, amelyet Róma püspöke kanonizált, mivel bitorolt hatalom bajnoka és az egyház romlottságának képviselője volt. Semmi nem látszik az életében és a külső magatartásában, amiért szentnek kellene nevezni, hanem inkább lázadónak és az uralkodója árulójának

kellene minősíteni.

Mélyet szippantottam a nyitott szentély ritkás levegőjéből, majd folytattam:

– Íme, az ítélet: a jövőben csak Becket *püspök*nek neveztessék, és töröltessék ki minden említése a közimádságos könyvekből, a szentek felsorolásaiból és így tovább.

– És ezért arra ítéljük, hogy mint felségáruló égettessék meg, a hamvai pedig szórassanak szét.

Intettem a fejemmel a vakon engedelmeskedő testőreimnek, akik előreléptek, a koporsó fölé hajoltak, és nekiláttak kiemelni a papi öltözet borította csontokat. Miközben figyeltük őket, egy új faládába rakták és elvitték a darabos csomagot – amelyből kiállt a mitra egyik sarka.

Nyomasztó érzés ereszkedett a társaságra, nyomasztóbb, mint amikor Becket maradványai fizikailag jelen voltak. Mindannyian hallottuk a testőrök csizmasarkainak tiszta koppanásait, ahogy végigvonultak a templomhajón a ládájukkal.

– Mint mondtam, huszonhat kocsirakomány arany díszelgett a gyalázaton, amely Becket nyomorult maradványainak helyet adott. Azt hiszem, fölöttébb helyénvaló lenne, hogy mindazok, akik segédkeztek az ügy kivizsgálásában, kapjanak nyolc kocsirakományt – jelentettem ki.

Azzal elbocsátottam őket. Még így, hogy gazdaggá tettem őket, sem mutatkoztak vidámnak, miközben távoztak és beleolvadtak a katedrális homályába.

Csak Cromwell maradt, közvetlenül a kiürített szarkofág

túloldalán.

– Ocsmány szaguk van a régi csontoknak – mondtam végül. Egy friss holttest, vagy egy vízihulla esetében számítanék a bűzre. De ez tiszta volt, és száraz. – Tűnődőn csóváltam a fejemet. A különös szag, a becsomagolt, évszázadokon át érlelődött halálé erősebb volt, mint valaha.

– Ezzel megvolnánk – mondtam vidoram, és legyintettem a kezemmel – azzal, amelyiken a Becket-gyűrű volt.

Beszélj, Crum. Mondj valamit, amivel elűzöd a bensőmben lévő furcsa érzést… olyan érzést, amit nem tapasztaltam azóta, hogy… nem is tudom.

– Felség, ennek véget kell vetni – mondta Cromwell józanul. A szövétnek csak az arca egy részét világította meg, de a szavai metszően világosak voltak. Azt mondták, amit már tudtam.

– Tudom, hogy ez csupán egy politikai gesztus volt, hogy kissé mulatságosabb legyen az otromba pápista kegyhelyek lebontásának és leltározásának unalmas folyamata – folytatta, a lehető leghízelgőbb színben tüntetve fel a dolgot. – Tudom, de félek, hogy a nép félreérti, az ellenségei pedig kihasználják. Tudja-e nagyságod, hogy sokan máris kétségbe vonják az épelméjűségét? Az utóbbi időben a cselekedeteivel egyenesen az esküdt ellenségei kezére játszik. Felséged követ el árulást önmaga ellen. A törvény szerint ugyanis felségárulásnak minősül „segítség és könnyebbség adása az ellenségnek”, és nagyságod ezt teszi… azzal, hogy híján van az önuralomnak, azzal, hogy a cselekedetei kedvezőtlenül, sőt rosszindulatúan is értelmezhetők. Bocsásson meg nekem nagyságod… – Most már megrémült a szavai merészségétől.

– Ne féljen, Crum – mondtam. – Be van fejezve. Vége.

Ő nem tudhatta, hogy kifulladt az egész, hogy belefáradtam a lázadásomba, és eluntam a kisfiús üvöltözésemet Isten ellen, aki – ez volt az egészben a legmegalázóbb – nemigen látszott tudomást venni a dologról. Bizonyos, hogy nem válaszolt semmilyen érzékelhető módon.

LXXXIII

Mire volt jó az elmúlt esztendő meggondolatlan, fájdalommal teli tombolása? Kénytelen voltam rettenthetetlen képet vágni, és szembenézi a következményekkel.

A kolostori birtokok felszámolása és megszerzése folytán bizonyosan gazdagabb voltam. Az apátsági étkészletek, ékkövek, kéziratok és öltözetek immár az én palotáimat díszítették, és megvásároltam a hűségét és támogatását azon a nemeseknek, akiknek eladtam vagy bérbe adtam a kolostori földeket, ekként gondoskodva arról, hogy feltétlenül érdekeltek legyenek a pápai akolba való visszatérés megakadályozásában. Semmi nem oly alkalmas az emberek politikai hajlamainak befolyásolására, mint a földbirtok és a pénz.

A tágabb világban elszigetelt voltam. Jóbbal együtt siránkozhattam: *Mert a mitől remegve remegtem, az jöve reám, és a mitől rettegtem, az esék rajtam*. A pápa hadba szólított ellenem, és lám, csoda történt. Ferenc és Károly tulajdonképpen békét kötöttek egymással, fegyverszünetet írtak alá, és mint szövetségesek fenekedtek ellenem.

A pápaság jelképei és ereklyéi elleni vidor dühöngésem, a keresztény békességet megalapozni hivatott, lazán megfogalmazott (és értelmezett) Tíz Artikulussal kapcsolatos engedékenységem következtében a protestánsok veszedelmesen megvetették a lábukat Angliában, és immár az

egyházam felbomlasztásával próbálkoztak.

Az önsajnáló eszem-iszommal töltött tivornyáim folytán felismerhetetlenül elhíztam. Hájas lettem, visszataszító látvány.

Megsokszoroztam a gondjaimat, bajaimat. Egyet sem oldottam meg, és újakat teremtettem.

Hónapokig nem csináltam semmit. Néhányszor megjelentem a nyilvánosság előtt, visszafogott, körültekintő módon. Nem hoztam új törvényeket, és nem tettem semmilyen nyilatkozatot. Fordítottam az étkezési szokásaimon, olyan önmegtartóztató lettem, mint egy sivatagi remete, és rémülten fedeztem fel, hogy a rajtam lévő háj szilárdan megkötött, és nem olvad el engedelmesen a parancsomra.

Az előállott veszedelmes külpolitikai helyzetet ellenőrizendő úgy határoztam, hogy a kolostori pénzeket egy erődláncolat építésének finanszírozására használom a déli partvonal keleti végétől a nyugatiig, Sandowntól egészen Pendennisig. Felfogadtam egy csehországi mérnököt, Stefan von Haschenperget, hogy tervezze meg ezeket a várakat, amelyeknek új elvek szerint, a tüzérségi hadviselés legfrissebb fejleményeit tekintetbe véve kell megépülniük. Csalódást okoztam azoknak, akik abban reménykedtek, hogy a kolostori vagyon kórházak, egyetemek, iskolák alapítására lesz használható. Én magam is csalódott voltam. Ámde felsőbb tanulmányok és jótékonysági intézmények csakis akkor létezhetnek, ha egy ország békében él, és nem dúlják az ellenségei.

A protestantizmus befolyásának növekedését a Tíz Artikulus

visszavonásával állítom meg. Egy konzervatív törvény lép majd a helyükbe, amely kifejti a hit előírt ortodoxiáját.

A parlament annak rendje és módja szerint elfogadta a Hat Artikulusról szóló törvényt. Ez megerősítette az átlényegülés tanát, megjegyezve, hogy áldozáskor nem szükséges kenyeret és bort egyaránt magához vennie a hívőnek, kijelentette, hogy papok nem nősülhetnek, hogy a tisztasági fogadalom örök érvényű, hogy engedélyezett a magánmise, és hogy szükség van titkos gyónásra. Az első cikkely egyszeri tagadásának megégettetés, bármely másik kétszeri tagadásának a gonosztevőkre szokás szerint kiszabott kivégzés volt a büntetés. Felruháztam a hatóságokat a joggal, hogy ezt kikényszerítendő szigorú eszközöket alkalmazzanak, mivel semmi másnak nem volt hatása. Így született a népszerű csúfnév: „A hatágú korbács".

Dacára az érdeklődésem hiányának, Cromwell eközben mindvégig menyasszonyt keresgélt nekem Európában. Hagytam, hiszen őt szórakoztatta a dolog, én pedig szerettem volna a kedvére tenni. Az elmúlt évben számos finom kérdés intéztetett Dániához (a nyegle Krisztina hercegnőről már ejtettem szót), Franciaországhoz (ott volt Guise herceg három leánya: Marie, Louise és Renée; Ferenc két unokatestvére, Marie de Vendôme és Lotharingiai Anna, valamint a saját húga) és Portugáliához (az infánsnő kapcsán).

Ezek egyike sem volt komolyan gondolva (legalábbis az én részemről nem; bár Cromwell bizonnyal komolyan gondolta) – sem komolyan véve. Cromwell szorgalma stabil alkalmazást, hosszas utazásokat és az európai udvarokban tett látogatásokat jelentett Hans Holbein számára, de ez volt

minden. Nem vágytam újranősülni – sőt, kimondottan viszolygást ébresztett bennem a gondolat. A személyes leltáramban immár kénytelen voltam bevallani, hogy nem vagyok már különösebben kívánatos célpont egy nő vágyai szempontjából.

A puszta tény, hogy gondoltam rá, és aggódni kezdtem miatta, jelezte, hogy valami változni, mocorogni kezdett…

Időközben megszállottan őrködtem a kis Eduárd egészsége felett. Nem volt szabad az udvarban lennie a fertőzésveszély miatt, hanem Haveringben tartottam – egy tiszta, vidéki udvarházban. A szolgái számát szigorúan korlátoztam, és az összes ágyneműjét, függönyét, játékát és evőeszközét naponta mosni és szellőztetni kellett. Ennek az elkülönítettségnek a folyományaként jómagam ritkán láttam, de megnyugtatott a tudat, hogy biztonságban van, és szépen fejlődik. Azt mondták, Jane csillagszemét örökölte. Igen, az én Jane-em szeme olyan volt, mint az indiai zafírok. Az én Jane-em…

* * *

A gránithomlokzatú erődláncolat egyre nagyobbra nőtt a partvidéken, akár gombák sora eső után, és éppen időben. Ferenc és Károly napról napra mind ellenségesebbé váltak irányomban, a pápa pedig uszította őket, mint egy vadász a kutyáit.

1539 kora tavaszán a Dover melletti Sandgate-be lovagoltam, hogy szemrevételezzem az ottani erődítményeimet. A tengeri levegő éles volt, és mégis üdítő, és éreztem, hogy szétárad bennem a legutóbb másfél évvel

korábban érzett izgalom, amikor megpillantottam a kenti terméskőből rakott, félig kész mellvédeket, melyek a középütt álló hatalmas, háromosztatú erődöt övezték. A félköríves bástyák pártázatuk folytán úgy néztek ki, mint három hatalmas kerék, amelyeknek fogai egymásba kapcsolódnak. A várnak vagy az azt övező falnak semmiféle sarka nem volt, ugyanis a sarkok rosszul viselik az ágyútüzet.

Ezt az elbizakodott Ferencnek és Károlynak. Soha nem fogják legyőzni az országomat, de nem ám, amíg én élek, hogy megvédjem. Egyik védőművet a másik után fogom emelni, még akkor is, ha magamnak kell végigkoldulnom egész Angliát, hogy megtegyem. Az utolsó negyedpennysemet is arra költöm, hogy megvédjük magunkat az ellenségeinkkel szemben.

Cromwell a mellvéd tetején sétált a maga imbolygó, mackós járásával. Az utóbbi időben tuskószerűbb lett (eltérően Wolseytól, akit rendkívüli kövérsége gömbhöz tett hasonlatossá). A szürke égbolttal a háttérben Crum szürkesége mélyebbnek tetszett. Intett, amikor észrevette, hogy felbámulok rá.

Nem törődtem azonban Crummal, hanem csak a franciákkal. Ellépdeltem a mellvéd legmesszebbre nyúló részéig, ahol végül az ágyú lesz majd, megálltam a védőgát legszélén, ahol a Csatorna hideg vize kicsiny, szelíd hullámokban hódolt be Angliának. A víz túloldalán Franciaországig nyúlt, mely tiszta időben látható volt, de most nem.

A víz megnyugtató, ütemes morajlással igyekezett eloszlatni a félelmeimet. Hipnotikus volt, és akárha azt mondta volna,

hogy „Jól van, jól van, jól van”…

Hamis vizek. Franciák által szennyezett vizek.

Megfordultam, és magam mögé néztem, a váram kerekded harciasságára, mely oly némán és szürkén meredezett a környező halmok hasonlóképpen fakó, zöldesszürke füvén. A háború egy elefánt jellegzetességeivel bír: szürke, ráncos és vaskos. Továbbá költséges etetni és helyet adni neki.

Cromwell immár nem volt látható. Távozott a magas helyekről, és kétségkívül a vár szívét szemrevételezte, az emberek és a muníció helyét. Ha ott van gyenge pont, ő rá fog lelni, és gondoskodik a kijavításáról.

Tovább bámultam az előttem elterülő hideg, zöldesszürke tengert. Miközben a tengerre meredtem, nem kellett gondolkoznom; és belefáradtam az elmélkedésbe. Minden gondolatom kellemetlen volt.

– Felség.

Cromwell mellettem állt.

– Ó, Crum.

– A földalatti készletraktár csodálatos! – jelentette. – Bár a talajszint alatt van, a meszelés, az egyszerű tervezés és a nyitott kamrák esztétikussá, sőt nyugalmassá teszik. És az a döntés, hogy csak nagy kamrák legyenek, nem csupán praktikus, hanem ennek köszönhetően nincs meg a bezártság ocsmány, kényelmetlen érzése. Von Haschenperg géniusz!

Bár Crum nem volt jártas a hadászatban, tisztában volt a közönséges katonák szükségleteivel – nem szolgált-e zsoldosként maga is Itáliában? –, és így értékesek voltak a megjegyzései.

– Örülök, hogy úgy találja.

Egymás mellett állva néztünk Franciaország felé. Tudtam, hogy a beszélgetésünknek érintenie kell ezt a kényes témát. De nem akaródzott elkapkodnom.

– Megrekedtek a tárgyalásaim a franciákkal a felségednek való menyasszonyt illetően – mondta végül Cromwell, kezét a háta mögött összekulcsolva, és továbbra is kitekintve a tengerre.

– Hogyhogy? – Én hasonlóképpen a láthatatlan Franciaország irányába meresztettem a szememet.

– Guise herceg három leánya… nehéz esetnek bizonyult – mondta. Az első, Marie, Longueville herceg özvegye, jutott eszembe hirtelen. A vén, ostoba herceg, aki Angliában volt fogságban, és Lajost helyettesítette a Máriával kötött távházasság „elhálásában”… még él az özvegye?

– Fiatal, és bár nagydarab, úgy tartják róla, hogy vonzó – mondta Crum megválaszolva a fel nem tett kérdésemet.

Nagydarab. Én magam is „nagydarab” vagyok.

– Hát, mivel jómagam nagydarab vagyok… – kezdtem.

– Úgy tűnik, hogy őt már eljegyezte a skótok királya – mondta Cromwell.

V. Jakab, Margit nővérem fia. Mennyi idős is lehet, mivel IV. Jakab meghalt 1513-ban a floddeni csatában… Akkor huszonhét? Átkozott skótok! Keveset hallottam róluk egy emberöltő óta, tévesen behódolásként értelmeztem a nyugalmukat.

– De a húgai, Louise és Renée állítólag szépségesek. Elküldtem Holbeint, hogy készítse el a képmásukat. Sajnos Renée, aki a három közül a legszebb, állítólag vallásos, és feltett szándéka kolostorba vonulni.

Helyes. Akkor a Guise-nővérektől megkíméltetem.

– Ferencnek két unokatestvére van, Marie de Vendôme és Lotharingiai Anna, és ezt a tényt ő maga ajánlotta felséged figyelmébe. Holbein beleegyezett, hogy készít egy vázlatot Lotharingiai Annáról is, amíg Franciaországban van, hogy megfesse a Guise-nővéreket.

Ez nevetséges volt.

– Hogy néznek ki ezek a Valois unokatestvérek? Talán Calais-ba hozathatnánk mindet, és Lisle kormányzóval kiértékeltethetnénk a teljes francia kontingenst?

– Sajnos nincs semmilyen megbízható beszámoló. – Cromwell szélesre tárta a karját. – Ami pedig a portugál infánsnőt illeti, szükség lenne Károly bevonására.

– Ez az egész… házasságszerzés, és mi végre? – Hirtelen nem ártatlan időtöltés volt már, hanem valami fontos és veszedelmes. Mások is kezdtek belekeveredni.

– Talán még egy trónörökösért – mondta Cromwell. – Istennek legyen hála, hogy felségednek van egy fia, egy szép, egészséges herceg – tette hozzá sietve. – De mint bölcs és előrelátó uralkodó, jól tenné, ha gondoskodna további trónörökösökről is… Eduárd kedvéért éppúgy, mint a saját lelki békéjéért. Nehéz elviselni a terhet, hogy egyedüli fiú az ember. Isten pedig kifürkészhetetlennek bizonyul, és gyakorta kegyetlennek.

Nálam jobban senki sem tudta ezt; aki haszonélvezője és elszenvedője is voltam az Ő „kifürkészhetetlen útjai” hozadékának.

Mordultam egyet válaszképpen. Nagyon is helyénvaló több herceget óhajtani, de egy asszony szükségeltetik ahhoz, hogy

megfoganjanak. Ez sok esetlegességet és gyötrelmet von maga után.

– A valódi véleményem az – hajolt Cromwell közel a fülemhez –, hogy a Birodalom és Franciaország nem megfelelő terep a kereséshez nagyságod számára. Károly és Ferenc az ellenségei, érdekükben áll, hogy felséged cölibátusban, nőtlenül éljen, miközben elérhetetlen menyasszonyokat lengetnek felséged előtt. Nem, felség. Túl kell járnia az eszükön, és az igaz szövetségesei között kell keresgélnie, ahogyan Ábrahám sem a kánaániták között keresett Izsáknak menyasszonyt.

Honnan szedte ezeket az ótestamentumi ismereteket? Csak tudósok birtokolják ezeket – és eretnekek.

– Kleve hercegének, aki felségedhez hasonlóan a pápával szembenálló katolikus, két leánya van. Állítólag szépek. Talán ott kellene érdeklődnünk.

– Hol van Kleve? – Bizonyára egy jelentéktelen kis hercegség.

– Kicsi, felség, de stratégiai fontosságú helyen van. A Rajna felső folyása mentén helyezkedik el, ahol a nagy folyó többfelé ágazik a síkságon, amelyből végül Németalföld válik. Kellemetlen tüske a császár körme alatt – jegyezte meg Cromwell vidoran. – Az öreg herceg éppen most, egyenesen Károly orra elől orozta el Guelders hercegségét. Igen talpraesett, és teljesen független. És lehetséges, hogy szépek a leányai.

Szépek. Egy rajnai leányzó, egy Lorelei? Bevallom, megmozgatta a dolog a képzeletemet. Ez egészen más lenne, nem emlékeztetne semmi a kegyetlen múltra. Talán készen

állok a teljes változásra. Ha létezik nő, aki képes elfeledtetni velem a spanyol Katalint, a franciás Anne-t, a színtiszta angol Jane-t…

– Nos – mondtam időhúzásképpen –, kérdezősködjön egy kicsit. És ha Holbein ráér később, talán elkészíthetné a képmásaikat.

Cromwell lassan bólintott.

– És kérje a Németalföldhöz közeli követeinket, hogy látogassanak el az udvarukba – tettem hozzá –, és írják le nekünk Kleve leányait.

Kleve leányai… ódon, költői csengése volt ennek.

A jelentések ellentmondásosak voltak. Cristopher Mount, akinek az volt a feladata, hogy hozzon tető alá egy esetleges szövetségi szerződést Kleve hercegével, írt Cromwellnek, aki így fogalmazta át a levelét számomra.

> *A mondott Cristopher mindennap sürgetőn kéri, hogy küldenék el a képet. Amire is a herceg azt válaszolta, hogy találna ő alkalmat az elküldésére, de a festője, Lucas betegen otthon hagyatott. Minden ember dicséri a mondott hölgy szépségét, úgy az arcát, mint a személyét, amellyel kimagaslik más hölgyek közül. Az utóbbi időben többek között azt mondják, hogy annyival felülmúlja Szászország hercegnőjét, mint amennyivel az arany nap felülmúlja az ezüst holdat. Minden ember dicséri a jó erényeit és a szemérmes nyíltszívűségét, amely világosan megnyilvánul a derűs arckifejezésében.*

Egy másik követ, Hutton ezt írta: „Kleve hercegének van egy leánya, de nemigen dicsérik sem a személyét, sem a szépségét.”

Aztán megérkezett Holbein vázlata, amely egy szépséges és csábító nőt ábrázolt, aki szerény, mint Jane, ámde felcicomázott, mint egy babiloni hercegnő.

Nicholas Wotton, aki a házasság ügyében a legfőbb megbízottam volt, semmilyen jelentést nem küldött a klevei udvarból.

* * *

Mindeközben Anglia és a katolikus hatalmak között romlott a helyzet. Ferenc és Károly hazahívták a követeiket az udvarból, és hírek érkeztek arról, hogy a francia flotta gyülekezik Boulogne-ban, és hogy Ferenc megbízást adott hét új hadihajó építésére a partjaink elleni támadáshoz. Kleve hercege meghalt, és a fia lépett a helyébe, aki atyjához hasonlóan császárellenes volt – megkönnyebbülésünkre. Roppantul érdekelte az Angliával való szövetkezés, és kapcsolatban állt a Schmalkaldeni Ligával, az észak-német államok pápa- és császárellenes uniójával.

Cromwell, aki élt és dolgozott Németalföldön fiatalemberként (mint egy angol kereskedő és kalandor írnoka), biztosított engem afelől, hogy nemcsak az olyan régi államok tiszteletreméltóak, mint Hispania, Gallia vagy a Pápaság, hanem az északi hercegségek és fejedelemségek is.

– Nagyságodnak semmi félnivalója – jelentette ki. – A jövőben, úgy vélem, Anglia meg fogja találni a természetes

szövetségeseit e népek között. Sőt, ha Franciaország és Spanyolország kitartanak a pápával való idejétmúlt szövetség mellett, az új módon gondolkodó uralkodóknak nem lesz választásuk. Nem jobb-e teljes szívvel elfogadni a jövendőt? Nem úgy, mint Lót felesége, egyre csak hátratekingetve?

Már megint az Ótestamentum. És oly sok bibliai utalás az én „újmódi” Crumomtól…

– Azzal semmire nem megyünk, ha hátratekintgetünk – értettem egyet. Wolsey világának vége, és vele minden feltevésének, szövetségének és hűségének is. – Noszogassa Wottont. Nem fogok dönteni, amíg meg nem kapom a jelentését.

LXXXIV

Augusztusban Cromwell jelentette, hogy hírt kapott Nicholas Wottontól Anna hercegnőről, és hogy a hír „kedvező”.

– Pontosan mit mondott? – akartam tudni.

– Azt, hogy értelmes, hűséges, és hajlik a frigyre – felelte Cromwell.

– És szép – tettem hozzá. Holbein portréja biztosított engem erről. Értelmes… erre van szükségem. És hűséges, ami nem kevésbé fontos.

– Valóban az!

– És nem túlságosan protestáns? Nem akarok lutheránust!

– Nem, a családja úgy gondolkodik, ahogyan nagyságod. Ritka dolog ezekben a zavaros időkben, hogy egyszerre ismerik fel a pápaság és az eretnekség jelentette veszélyt.

– Nincs ellenére a fivérének, hogy Anna a kontinensen kívülre menjen férjhez?

– Nincs ellenére, és kész aláírni egy házassági szerződést.

Szóval így állunk. Kénytelen vagyok újranősülni. Dacára minden politikai és személyes kikötésemnek, úgy tűnik, találtatott egy menyasszony, aki megfelel nekik. És ezen túlmenően, egy kis egzotikum… egy rajnai hercegnő, akinek két fehér hattyú a címerképe, az őszinteség és az ártatlanság emblémái. Volt a Kleve családnak egy legendája, miszerint két fehér hattyú levontatott a Rajnán egy tündérhattyút egy csónakban, aki réges-rég titokzatos módon „meglátogatta”

Kleve hercegének leányát, és gyermeket nemzett neki. Tőle származott az én hattyú-hercegnőm…

– Akkor küldje el William Petre-t, hogy csatlakozzék Wottonhoz, szövegezzék meg a szerződést, és tanúk előtt írják alá – mondtam végül.

Cromwell ragyogott.

* * *

Három héttel később jelent meg, és audienciát kért tőlem. A kezében Kleve hercegének küldeménye volt. Szótlanul átnyújtotta nekem, én pedig feltörtem a pecsétet, és elolvastam a tartalmát.

Aztán visszaadtam Cromwellnek és hagytam, hogy gondosan átolvassa a joghoz értő ember szemével, miközben én megálltam a szoba túloldalán, és kitekintettem a szomorú kis kertre, mely odalent haldokolt az őszi ködben és esőben. Elkalandoztak a gondolataim, igyekezvén elrejtőzni a holt szárak és lehullott levelek között.

– Tehát, nyélbe ütjük a dolgot?

– Hm?

– Azt kérdeztem – Crum úgy vélte, palástolja az enyhe bosszúságot a hangjában –, hogy nyélbe ütjük-e a dolgot? Úgy tűnik, itt minden rendben van. Értesítsem a herceget a felséged döntéséről?

– Igen. Kleve hercege a fivérem lesz. – Egy német fivér? A németek… nagyon idegen volt számomra a természetük. Az ételeik… a hatalmas, vaskos lábuk és tomporuk… még a neveik is: Wolf, Gisella, Ursula. Meg a szürke életvitelük, mely

olyannyira ellentétes az angolos derűvel. (De az én Annám nem ilyen lesz; ő más.)

Igen, Anna olyan, mint Jane, ezt láttam a portrén. Tetszett az aranyszínű, drágakövekkel televarrt és kifinomultan hímzett ruhája. Ugyanolyan az ízlése, mint az enyém. Milyen jól fogunk festeni együtt a nyilvánosság előtt! Jó ízlésűnek tűnt, aki kerüli majd Katalin fennhéjázó nehézkességét és Anne arcátlan vadságát. Bájos, mint az én Jane-em, a lesütött szemével…

Amikor Jane eszembe jutott, jelentkezett az ismerős fájdalom, mely soha nem múlt el teljesen. Olybá tűnt, hogy ez a gyász önálló életre kelt, és immár hosszabb ideje élt velem, mint maga Jane. Tudtam, hogy véget kell vetnem neki, hogy itt az ideje. De…

* * *

Az udvar örvendezett, hogy ismét lesz királynéja. Egy udvar, ahol a királynak nincs felesége, hajlamos vagy unalmassá és teljesen hivatalossá válni, vagy pedig erőszak és erkölcstelenség lesz úrrá rajta, az agglegénykirály életkorától függően. Hogy melyik állapotban voltam, jelezte az, hogy az udvar az elmúlt két évben színtelen és unalmas hely lett. A férfiak érdeklődése a birtokukra, a vallási politikára és a külkereskedelemre irányult: középkorú férfiak szenvedélyeire.

Az ország is örvendezett, hogy oly sok év után királynéja lesz. Miután Anne-t nem fogadták el, és nem volt elég idejük, hogy megszokják az én szeretett Jane-emet, a nép felfogása szerint nem volt igazi királyné a nagy ügyem első morajait

hozó 1527. év óta. Több mint tizenkét éven át vártak türelmesen. Most majd a tengerentúlról hozok nekik egy hercegnőt, egy kecses, nyugodt leányt. Úgy fogják majd emlegetni Annát, hogy „Kleve ezüst hattyúja”. Még a szavaknak is selymes, könnyen sikló csengésük van.

Így hát novemberben, miután a házassági szerződés Klevében tanúk előtt aláíratott, és Lady Anna ígéretet tett, hogy haladéktalanul elindul Angliába, kiáltvány formájában közzé tettem a jó hírt az egész országban: lesz királynétok! És az emberek harsány éljenzéssel feleltek!

Tekintettel arra, hogy az év vége felé jártunk, valamint Anna finom arcbőrére, az a döntés született, hogy főleg szárazföldön tegye meg az utat ahelyett, hogy megkockáztatna egy komisz tengeri utazást. Így hát a kíséretében lévő hölgyekkel együtt lassan vánszorgott keresztül az észak-német területeken, Calais felé, hogy onnan átkeljenek a Csatornán, és a karácsonyt már Angliában töltsék.

Most, hogy a dolog eldöntetett, türelmetlenül vártam, hogy a kaland kezdetét vegye. Hirtelen tudni akartam minden részletet Anna személyéről, hogy elképzelhessem, és gondolatban elidőzhessek vele, mielőtt megpillantom.

Mihelyt Nicholas Wotton visszatért az udvarba, magamhoz rendeltem, és elhalmoztam kérdésekkel. Politikaiakkal kezdtem, amelyek az új herceg Vatikánnal való viszonyára irányultak.

– Végső soron ez kihatott a húgának a szász herceggel kötött házasságára, és kérdéseket ébresztett Anna esetleges előszerződését illetően Lotharingia hercegével – mondtam.

– Igen, igen. – Wotton elmosolyodott, és a szürke hajfürtjei

folytán olyan benyomást keltett a feje, mint egy pitypangpehely gömbje. – De azért férjhez ment, bár úgy tudom, még mindig ügyelnie kell, hogy a férje ne lássa őt lutheránus szövegeket olvasni.

– Nem hibáztatom a férjet! Én sosem engedném, hogy a feleségem eretnek traktátusokat tartson! Ugyebár Lady Anna szokott időt szánni a Szentírásra? – kérdeztem szórakozottan.

– Nem. Nagyon kicsit, amennyire láttam.

– Jobban szereti a frivol műveket? – Lehetséges, hogy kedveli a szerelmes verseket?

Wotton vállat vont.

– Sosem hallottam róla. A németek úgy vélik, hogy a nőknek nem kell túl sokat tanulniuk vagy olvasniuk. Szerintük attól elveszítik a nőiességüket.

Ez igaz lehet. Vegyük csak azt, mit tett az új műveltség Katalinnal és Máriával – keménnyé és férfiassá váltak. Erzsébet máris riasztó hajlamot mutatott ilyen tekintetben, minek folytán komor lett, és bájtalan; olyan, mint Artúr. Erzsébet egyetlen férfinak sem fog kelleni, gondoltam szomorúan, még akkor sem, ha nem lenne csúnya és fattyú.

– Ah. – Tehát a szépséges Lady Anna megtartotta magát olyannak, amilyennek az Isten eredetileg teremtette: tanulatlannak, leszámítva azt, miként tessék a férfiaknak. – Biztosan elbűvölően muzsikál.

Wotton elképedni látszott.

– Csakugyan?

– Nem?

– Soha nem hallottam játszani.

Akkor túl szerény ahhoz, hogy idegenek előtt játsszék. Ó,

nagyszerű! Micsoda erényes leányzó! Önkéntelenül összehasonlítottam a másik Anne-nel, aki alig tudta megállni, hogy ne csillogtassa meg a túlbecsült lanttudását bárki előtt, aki feléje járt.

– Úgy vélem, nem játszik – tette hozzá Wotton. – A fivére, a herceg úgy gondolja, hogy a muzsikusok léha társaság, és rossz hatással vannak a nők erkölcseire.

Mark Smeaton. Istenem, soha nem szűnik meg a név – a gondolat – kést forgatni a szívemben? Miért fáj még mindig, több mint három év után? Három év, hat hónap és két nap… Wotton is emlékezett, és zavartnak tűnt.

– Talán igaza van – mondtam könnyed hangon.

Szóval Lady Anna nem intarziás lantok és elefántcsont-billentyűs virginálok alkotta gyűjteménnyel fog érkezni, vagy új kompozíciókkal, hogy megossza őket velem. Nem lesznek zenés estek a kandallótűz mellett hosszú téli estéken. Micsoda csalódás! De nem lesznek Mark Smeatonok sem, nem lesznek mívesen kialakított hangszerek, amelyeket vigyorgó udvaroncok adnak ajándékba a királynénak.

– Majd a királyi muzsikusok szórakoztatnak bennünket – mondtam –, ami pedig a talpalávalót illeti… – Elhallgattam. – Táncol a hercegnő?

– Nem, felség. Vagyis én soha nem láttam táncolni. A fivére szerint a tánc bűnös időtöltés, és megrontja az embert, ha muzsikusokkal időzik.

– Az ég szerelmére! Semmi tánc? – Még Katalin is táncolt!

Wotton halványan elmosolyodott.

– Semmi tánc.

Semmi tánc. Hát, én már egyébként sem nagyon fogok

táncolni. Nem táncoltam Jane halála óta, és már akkor is nagyon igyekeznem kellett, hogy a fájós lábammal elboldoguljak. És azóta nem javult, hanem romlott a lábam állapota. Meg aztán el is híztam… Immár fájdalmas és idétlen lenne, ha táncolnék. Jobb is, hogy egy erényes, fiatal feleség személye az ürügy, semmint az igazi, a romlásnak indult, öreg testem.

– Mit csinál? – Nem álltam meg, hogy ne tegyem fel a kérdést.

– Varr. Úgy hallottam, hogy csodálatosan kézimunkázik.

Katalinra gondoltam, aki végeérhetetlenül hímezte a lenvászon ingeimet – arra a sok egymásba fonódó K-ra és H-ra. Mihelyt különváltunk, gyorsan eltávolíttattam a hímzéseket, de ő továbbra is küldözgetett nekem újakat, amíg csak élt. Akkor is dolgozott egyen Kimboltonban, amikor meghalt. Elküldték nekem. A legrégebbi ruhásládámban hevert, néma szemrehányásként.

– Ó. – Nyugodt és erényes lesz az élet Lady Annával. De az igazság az, hogy egy férfi már azzal is elvan, ha egy nő szép. Egy görög szobor nem tud lanton játszani, táncolni, vagy a Szentírásról vitatkozni, mégis képes az ember órákat tölteni a jelenlétében, a szépségétől átszellemülten és boldogan.

* * *

Miközben Anna az éles novemberi szelekkel viaskodott, és engedelmesen igyekezett felém, volt időm megfelelő ruhatárat összeválogatni a házasságomhoz. Az igazság az volt, hogy az egykor pompás öltözékeim rossz sorsra jutottak. Egy nap

görcsös bánatomban megsemmisítettem a kedvenc ruháimat, amidőn eszembe jutottak alkalmak, melyek során Jane társaságában viseltem őket. A többit – azokat, amelyekhez nem kapcsolódtak fájdalmas emlékek – gondatlanul viseltem, nem vesződve újak készíttetésével. Ez is a gyász egy formája volt. Így aztán immár csak néhány darab akadt, amelyik még jó volt rám.

Igen, testes maradtam – sőt, az igazat megvallva, még testesebb lettem, pedig megfogadtam, hogy ez sosem fog bekövetkezni. Zavart, de nem törődtem vele. Vagyis az énem egy részét zavarta, ha bárminő régi részem elveszett; a többi, Henrik üres héja nem törődött vele.

Most hirtelen türelmetlen vágy ébredt bennem új holmik iránt… éppúgy, mint ahogyan sok évvel korábban buzgón felújíttattam apám királyi lakosztályát. Jött a szabó, és készültem a méretkezésre, a szövetek kiválasztására, mindezt fölöttébb jó hangulatban.

Micsoda nagyszerű skarlátvörös selymek! Flandriából? Új festési eljárás? Micsoda mély színű szatén – mint a pompás topáz! És most a méretek… a szabó idegesen nevetett… sápatag kígyó módjára bukkant elő a vékony mérőszalag. Derék: ötvenegy hüvelyk.

Minden vidámság odalett egy pillanat alatt. Ötvenegy hüvelyk? Tizennégy hüvelyket szedtem fel a derekamra? Mindössze négy év alatt?

Szembeálltam a tükörrel, mely az egyik oldalamon volt felállítva, és megnéztem – igazán megnéztem – magamat, első ízben Jane halála óta. Az első benyomásom az volt, hogy egy hatalmas, fehér bálnát látok. Nem! És a hullámok az

alakon – vajon az ténylegesen háj, vagy csak az egyenetlen fémfelület? Annyira meg voltam döbbenve, hogy csak magamban tudtam ezt ilyen nyíltan kimondani.

Egy vörös, hasonlóképpen hullámos felületű dolog jelent meg a tükörben a bálna mögött. Akkor ez végső soron a tükör hibája.

Megfordultam, és Thomas Culpepperrel találtam szemközt magam; az arcán mohóság tükröződött.

– Ah, Thomas – mondtam. – Tudhattam volna, hogy kiszimatolja a drága szöveteket a király belső szobájának ajtaján túlról is. Igen, választhat valamit.

Kedveltem a legényt, és mióta felváltotta Henry Norrist a király hálószobainasának posztján, nem feszélyezett, ha ruhátlanul látott engem. Ismertem az összes titkát – igen, még azt a piszkos ügyét is, hogy dolga volt a vadászmester feleségével, és megtámadta az asszony megmentésére sietőket. Gyalázat!

– Ó! – Culpepper csinos arcán mosoly terült szét. Soha nem utasított vissza semmilyen kegyet.

– Korai ajándék a vőfélyeim egyikének – mondtam. – Az esküvői ruháimhoz méretkezem.

– Nyilvános lesz az esküvő? – Thomas meglepettnek látszott. – Azt hittem…

– Már miért ne lenne az?

– Csak hát felséged előző esküvője Jane királynéval nagyon magánjellegű, csendes volt.

Anne Boleynnal pedig még inkább így esküdtünk! Tudtam, mire céloz Thomas: a felséged házasságai történetének fényében, Sire, helyénvaló-e nyilvános eseményt csinálni a

negyedik esküvőjéből?

– Azt csinálom, ami jólesik! – ordítottam, olvasva a fiú gondolataiban, és válaszolva rájuk. – Szóval azt hiszi, hogy az emberek nevetni fognak rajtam? Azt hiszik majd, hogy vén bolond vagyok, erről van szó?

Culpepper bosszúsnak tűnt, nem ijedtnek. De hát nem az volt a baj vele, hogy hiányzott belőle a bátorság, hanem az, hogy híján volt a megfontoltságnak.

– Nem, felség.

– Azt hiszi, hogy nem engedhetem meg magamnak? – Nemigen engedhettem meg. Hová tűnt el ilyen gyorsan a kolostorok pénze? Nagyrészt a partvidéki erődítményekre ment el.

Thomas kápráztató mosolyt villantott.

– Csak hát a tél kellős közepén fog rá sor kerülni… aligha alkalmas idő nagy szabadtéri mulatságokra. Ez minden.

Okos legény. Olyan fürge a nyelve, mint a kardja… és a hímtagja. Az utóbbi kettő szokta bajba keverni, az előbbivel szokta újra és újra kivágni magát.

– Ó, eredjen, válasszon valamit. – Tarkón legyintettem, és visszabújtam az fésülködőköntösömbe. – Csinálja a derekát negyvenkilenc hüvelykesre – mondtam a szabónak. – Még nem szükséges beletörődni az elkerülhetetlenbe. Egy ötvenegy hüvelykes esküvői ujjas? VIII. Henrik királynak aztán nem!

Culpepper feltartott egy gránátvörös bársonyt, mely oly pazar volt, mint Salamon király drágaköve. De nem illett a bőrszínéhez. Úgy nézett ki tőle, mint akit betegség emészt, és túl keveset mozdul ki a szabadba.

– Nem – mondtam.

De ő azért nézegette.

– Van valaki, akinek jól állna – mondta végül.

– Egy hölgy?

– Igen. Catherine unokatestvérem. Árva, és nem jómódú.

Culpepper nem a jótékony lelkületéről volt nevezetes, ezért azt gyanítottam, hogy a bársonyt csaliként használva el akarja csábítani a lányt.

– Milyen megható. – Nem adtam oda a buja szövetet, amire sóvárgott. – Gyerünk, válasszon valamit.

A fiú arcán az eredeti mohóság lépett a kéjsóvárság helyébe. Egy aranybrokátot választott, melyen harántirányban skarlátszínű csíkok húzódtak. Aranylónak és csupa ragyogásnak tűnt tőle, az ifjúság istenének…

Irigység hasított belém. *Amilyen te vagy most, olyan voltam én egykor…*

A fényes tükörből a testes alakom nézett vissza rám. *Amilyen most én vagyok, olyan leszel…* Ádáz elégtétellel fejeztem be a sort. Illegesd csak magad, páváskodjál, imádd az aranybrokátos külsődet, legény, nem fog örökké tartani, sosem szokott. Én tovább őriztem a magamét, mint bárkinek joga lenne, de annak is vége, és nem lehet visszacsinálni. Az ördög vigyen el! Nem hiszed, hogy valaha fenséges voltam, mi? Wolsey, Katalin, ők megmondanák neked, de ők halottak.

– Teljen öröme benne, Culpepper – mondtam, a szövetre mutatva.

LXXXV

Ideje volt beszélni Crummal. Crummal, akinek nyilvánvalóan fogalma sem volt az emberi szenvedélyről, így sosem bánkódhatott az elmúlása miatt. A kedélyes és okos Crum. Az utóbbi időben kezdtem irigyelni, kezdtem azt hinni, hogy átkozott egy természetem van – csupa vágyakozás, csupa érzelem, csupa fájdalom. Kíváncsi voltam, vajon milyen lehet úgy élni az életet, mint Crum, csak olyanak látni a dolgokat, amilyenek, sem nagyobbnak, sem kisebbnek. Hát, az okos fejével majd segít nekem összeállítani a királyné új háztartását.

– Hosszú idő telt el azóta, hogy vadonatúj háztartás lett berendezve – észrevételezte Cromwell. – A felséged anyjának halála és Katalin királyné koronázása közötti hét év volt a leghosszabb időszak, amíg Anglia királyné nélkül leledzett. – Tapintatosan nem mondta ki a nyilvánvalót, hogy hosszú évekig egyidejűleg két feleségem volt, és hogy az özvegységem Anne halála után pontosan egy napig tartott. Alkalmasint nem gondolt erről semmit, nem hozott morális ítéletet. Különleges ember ez a Crum.

– Van egy új palotám, amelyet felkínálhatok neki, korábban soha, egyetlen királyné sem tette be oda a lábát – Nunsuchra gondoltam. Gondoskodom róla, hogy a királyné lakosztálya januárban készen álljon a menyasszonyom fogadására.

– Ki kell jelölnünk az angol szolgálóit – mondta Crum. –

Csak tíz flamand hölgyet hoz magával. A többit nekünk kell kineveznünk. Van itt egy listám – átnyújtott nekem egy tekercset, legalább kétszáz névvel, az összes nőről, akit ajánlottak, vagy akik magukat ajánlották.

Végigfuttattam a pillantásomat a listán.

Elizabeth Fitzgerald, Kildare earljének tizenöt esztendős leánya és az ifjú Henry Howard költői képzeletének tárgya, akit versben „a szép Geraldine”-ként ünnepelt. Nem sokkal korábban ment feleségül az öreg Sir Anthony Browne-hoz, miután Surrey fennkölten udvarolt neki. Eltűnődtem, vajon mennyire kielégítő számára a házasság azzal a száraz kóróval? Vajon az, hogy ténylegesen egy másik férfi felesége, kiábrándította az elragadtatott Howardot? Kipipáltam a nevét, jóváhagyva az udvari alkalmazását.

Lady Clinton. Lincoln earljének a felesége.

– Bessie? – tűnődtem hangosan.

– Igen. Nyilvánvalóan még mindig igen szép, hiszen az ifjú Lord Clinton bolondult érte. Alig tudta megvárni, hogy Gilbert Tailboys kimúljon, és máris feleségül vette. Ráadásul Clinton jó tizenöt évvel fiatalabb.

Igen, Clinton fesztelen, jóképű és határozott. Az a fajta, aki tetszeni szokott Bessie-nek. És most szeretnének az udvarba jönni. Igen, természetesen. Döbbenten ébredtem rá, hogy Bessie mintegy a rokonom lett.

Catherine Howard. Culpepper unokatestvére. Norfolk immár megözvegyült hercegnéjének kegydíjából él egy hanyagul vezetett háztartásban, London mellett. Culpepper azt állította, hogy árva.

– Kik voltak Howard kisasszony szülei? – kérdeztem

Crumtól. Annyian voltak Howardok, hogy olyanok voltak, mint szamóca egy kacskaringós ösvény mentén.

– Edmund Howard és a megözvegyült Jocasta Culpepper.

Mormogtam. Emlékeztem már. Mindenki úgy vélte, hogy Culpepper özvegye butaságot csinált, amikor feleségül ment ahhoz a tesze-tosza, szerencsevadász Edmund Howardhoz, aki sokadik fiúként érkezett ama hatalmas családba, melynek elsőszülött sarja Thomas herceg volt. Gyakorlatilag hasznavehetetlen piperkőcként annyira bosszantott engem az udvarban tett rövid látogatásai alkalmával, hogy adtam neki egy jelentéktelen pozíciót Calais-ban… ahol persze kudarcot vallott. Adósságban úszva halt meg, kétségbeesetten igyekezvén kölcsönhöz jutni. Jellemgyengeség. Immár tudtam, miért nem látott maga előtt Culpepper akadályt Edmund leányát illetően. De ilyen származással a lány nem sok vizet zavarhat. Mégis, talán az új királyné szolgálata során elsajátíthatja a nemesi sarjhoz illő viselkedést. A hercegnő háztartásában, amelyet a helybéliek „a lambeth-i állatkert” néven emlegettek, bizonnyal nem fog ilyesmit tanulni. A nevét kipipálva felvettem őt udvarhölgynek.

– Lady Elyot – horkantottam. – Túlságosan is lutheránus. Nem tűröm az ilyet az udvarban. – Crum keserves képet vágott. – Tudok a privát „imaköréről” – mondtam. – Azt is tudom, hogy lutheránus traktátusai vannak, és imádkozott Lambertért. Ó, jár misére is, de engem nem ver át. Nem.

Crum vállat vont, mintha nem számítana a dolog. De tényleg nem számított?

– Úgy tűnt, az utóbbi időben elevenen érdeklődik az eretnekségek és az eretnekek iránt. Minden elkobzott

könyvből és traktátusból példányt tartott magánál, és olybá tűnt, kívülről tudja őket.

– Akkor majd lesújt rá a „hit hatágú korbácsa” – nevetett.

– Vannak, akik szerint kegyelmed kivette az ostorszíjakat abból az eretnekségi törvényből – mondtam halkan. – Egyes jelentések szerint kegyelmed nem kényszeríti ki a benne lévő cikkelyek érvényre juttatását, és figyelmezteti a gyanúba került személyeket. És az igaz, hogy figyelemre méltóan kevés letartóztatásra került sor. Azt hinné az ember, hogy Anglia hagyományos és jámbor ország, ahol alig is akadnak szakadárok.

Cromwell ismét felnevetett.

– Talán a smithfieldi máglyák elriasztották őket az eretnekség fitogtatásától.

– Ah. De a kegyelmed feladata, kedves Crum, hogy az eretnekséget gyökerestől kiirtsa a búvóhelyeiről. Olyan feladat ez, amelynek a teljesítésében furcsamód hanyagnak tűnik. – Felvont szemöldökkel néztem rá. Megértette a figyelmeztetést. – Na, haladjunk tovább a listával…

* * *

A listák teljesek voltak, és a munkások az utolsó szegeket verték be Nonsuchban a királyné fogadószobájának faburkolatába. A vidám várakozás ideje volt ez – legalábbis a felszínen. Ámde, bár végigcsináltam mindazokat a gesztusokat, amiket egy olyan férfi szokott, aki türelmetlenül várja, hogy köszönthesse a menyasszonyát, belül nem voltam igazán vidám. Úgy akartam érezni, és reménykedtem, hogy az

érzés követi majd a cselekedeteket. Jane azt akarná, hogy boldog legyek, nemde? Az ágyam mellett tartottam az arcképét. Minden este, amikor megnéztem, szomorúságot éreztem, hogy hamarosan kénytelen leszek eltenni szem elől. De nem ma este… még nem.

Mindent elterveztem, egészen a nagy napig. Lady Anna november huszonötödikén fog Angliába érkezni; Calais-ból az angol főtengernagy, William Fitzwilliam kíséri majd, és angol lordok jókora társasága. Doverben fogadják az Államtanács tagjai, és onnan Canterburybe viszik. Ott fogok találkozni vele, és Cranmer fog bennünket ünnepélyesen összeadni a katedrálisban. Aztán Londonba indulunk, ott üljük meg a karácsonyt, és februárban, gyertyaszentelőkor kerül sor a királyné koronázásra.

Ennek megfelelően november közepén Hampton Courtba költöztem, félretéve mindent, miközben vártam, hogy hírt kapjak Anna jöveteléről. Különösek, vontatottak voltak azok a napok. Vártam valamire. Nem tudtam, mire. A magányom végét jelzi majd; és egyszersmind az ifjúságomét is; hiszen úgy gondoltam Lady Klevére, mint hajlott korom házastársára, és elképzeltem, hogy együtt fogunk megöregedni, barátságban. Örültem, hogy vége a magányomnak (vagyis valóban? – hiszen a szenvedély hiánya nagyon alábecsült öröm), de az ifjúságom végének nem (vagyis valóban? – fárasztó dolog mindig ereje teljében lennie az embernek). Egy nap ráébredtem, hogy eltelt az egész délelőtt anélkül, hogy ránéztem volna Jane portréjára, hogy még csak nem is gondoltam rá; és ekkor tudtam, hogy végső soron nem haltam meg Jane-nel. Csak részben – mert délben szokás szerint gondoltam rá.

Eleinte habozva, majd lelkesebben kezdtem tervezni az esküvői menetünk, a februári koronázás részleteit. Egy téli koronázás sokkal több akadályba ütközik, mint egy nyári, Culpeppernek igaza volt. Hirtelen azonban az akadályok nem fárasztó bosszúságok, hanem pezsdítő kihívások voltak. Szórakozást jelentett számomra azon gondolkozni, miként állítsuk a szolgálatunkba az időjárást. Ha a Temze befagy, rendezhetünk rajta csillogó jégmulatságot, lobogó tüzekkel és korcsolyázókkal meg hószobrászokkal. Milyen pompás lenne! – hiszen a kápráztató fehérség messze felül tudja múlni a tarkabarka nyári virágokat. Egy téli koronázás egy királynénak, aki megosztja majd velem életem telét. Ez helyénvaló lenne.

Ámde november huszonötödikén Lady Anna még mindig Antwerpenben volt, a Düsseldorf és Calais közötti lassú utazás egyik állomáshelyén a sok közül.

Elengedhetetlennek tűnt, hogy az első lépése angol földön kellőképpen megünnepeltessék, hiszen nagy pillanat volt ez nekem és Angliának. A Hampton Court-i lázas várakozás ama napjaiban Anna minden késlekedése alkalmat adott számomra, hogy újabb dísszel, újabb cikornyával egészítsem ki a köszöntését. Úgyhogy amikor végül Calais határában fogadja őt Lord Lisle, micsoda vakító színekben pompázó látvány fog húzódni előtte, egészen Calais városának faláig. Semminő vadvirágos rét, semminő kalóz kincses ládája nem lesz fogható ahhoz: a helyőrség lovas- és gyalogos katonái meg az aranyláncokkal ékes zöld bársonyba öltözött királyi íjászok; a lordok aranybrokát és lila bársony alkotta ruhában; a főtengernagy nemesekből álló kísérete kék bársonyban és karmazsinszínű szaténban, a testőrei hasonló színű

damasztban, a matrózai pedig ragyogó bruges-i szaténban. Számokban is lélegzetelállító volt a díszszemle: kétszáz íjász, a magánlakosztályomban szolgálatot teljesítő ötven nemes, a királyi háznép harminc tagja (köztük Culpepper, Thomas Seymour és Francis Bryan); katonák százai a király calais-i kíséretének libériájában; a királyi kereskedelmi lerakat száz képviselője és Calais tízezer közrendű lakosa.

Anglia főtengernagya pávakakas módjára, körülötte megannyi, ama díszes madár farktollainak színeiben pompázó alárendeltjével kísérte be Lady Annát a Lámpás kapun keresztül Calais-ba, ahol a kikötőben aranyszínű selyemzászlókkal ékes hajók várakoztak. Belépésekor a *Lyon* és a *Sweeptakers* királyi csatahajók százötven ágyúlövése, valamint harmincegy kürtje is üdvözölte Annát. Az ágyúk füstje olyan sűrű volt, mint hallottam, hogy teljes tizenöt percig senki nem látott senki mást, és nagyon felszabadult, karneváli volt a hangulat. Amikor a füst végül eloszlott, Anglia a szívébe fogadta Lady Annát, a városlakók és a katonák sorfalat álltak néki, és egész idő alatt üdvrivalgással köszöntötték, amíg a szállására vonult.

A Csatorna túloldalán jómagam immár a karácsonyi ünnepségek szervezésével foglalatoskodtam Hampton Courtban. Az összes királyi palota közül ez volt az, ahol az életutam érzelmi vízállásmérései elkönyveltettek. Ide jöttem Wolseyval fiatal királyként szemrevételezni az alaprajzát és a pompás (öt láb magas!) vízvezetékeit. Itt babonázott meg Anne Boleyn a sárga ruhájában azon a fullasztó júniusi napon. Itt született Eduárd, és itt halt meg Jane. Bár éppen annyi boldogtalan emlék kötődött hozzá, mint amennyi boldog, oly

mértékben összefonódott azzal, ami én, Henrik mint ember voltam, hogy nem kínálkozott más hely, ahol méltóképpen fogadhattam volna Lady Annát.

Füzérek lettek felaggatva, öt külön karácsonyi fahasábot hoztak be; száz ezüstmaszk készült a vendégek részére a maszkarádokhoz és a tizenkettedik nap estéjén esedékes álarcosbálhoz. A királyi muzsikusok mindennap órákat gyakoroltak a koncertre, én pedig még három új darabot is komponáltam – hosszú évek óta először, egy motettát és két balladát.

Kifejezett invitálásomra az ország minden részéből eljöttek a főnemesek, hogy az udvarban töltsék a karácsonyt, és köszöntsék az új királynéjukat. Thomas Howard, Norfolk hercege, immár hatvanöt évesen, a szomorú, markáns vonású arcával. Charles Brandon Suffolk hercege, hatalmasra, medveméretűre terebélyesedetten, az ezüstösen csillogó, fényes szakállával. Vajon csakugyan megbocsátottam neki, hogy Mária halála után oly hamar újranősült? Reménykedtem, hogy a szelíd Jane megbocsát nekem, hiszen két év most nem tűnt számomra hosszabbnak két hónapnál.

Howard és Brandon: csak ők ketten maradtak meg a régi erdőből, hatalmas tölgyek módjára állva. Körülöttük mindenfelé csupa ifjonc, az „új emberek”, mint Paget, Wriothesley, Southampton, Audley. Jelentéktelenek, és azok is maradnak, függetlenül a sok-sok címtől, amellyel felcicomáztattak: senkik, állami hivatalnokok. Az igazi férfiak, mint More vagy Wolsey eltűntek, és senki nem emelkedett ki, az övékéhez fogható formátummal, hogy a helyükbe lépjen.

Vénemberes gondolatok, korholtam magamat. És nem is

illenek egy férfihoz, aki a menyasszonyát várja. Nem, jóllehet sok minden megváltozott, életben maradni és boldogulni érdem, még mindannyian elevenek vagyunk, és látványosan fogjuk megülni a karácsonyt.

Ámde úgy alakult, hogy karácsonykor még mindig nem volt királyné az udvarban. Ugyanis heves szelek tartották kikötőkben a hajókat, és lehetetlenné tették Lady Anna és az ötven hajó alkotta királyi konvoja számára az átkelést a Csatornán karácsony harmadik napjáig, vagyis december huszonhetedikéig.

Bár nevettem, és viccet csináltam belőle, ez azért előhívott bennem egy emléket: Aragóniai Katalin halogatott, rossz ómennek bizonyuló utazását, amikor Angliába jött…

Már megint vénemberes gondolatok: ómeneket látni mindenütt, kushadni, mint egy kutya. Tehát fúj a szél! Na, és akkor mi van? Az ember képes szembenézni a széllel, késlekedéssel, bármivel, amit a sors küld, méghozzá a saját feltételei mellett. Bármit fúj is nekem a szél, én képes vagyok birokra kelni vele – és győzedelmeskedni.

A szép Lady Anna mindössze öt óra alatt kelt át a Csatornán (tessék – ez nem ellenkező előjelű ómen?), és Dealnél szállt partra. Állami pompával fogadta őt Brandon és a felesége, valamint Chichester püspöke, lovagokból álló kíséretük és „Kent hölgyeinek színe-virága”, ahogy a romantikus Henry Howard leírta őket. Canterburybe kísérték Annát és a hölgyeit, ahol az érsek és Anglia főpapjai vártak rájuk.

Eszeveszett fehér hóvihar késleltette további egy napig az indulást Canterburyből, de mihelyt az ég kitisztult, csatlakozott a köszöntő sokadalomhoz Norfolk hercege, délről

Lord Dacre és Lord Mountjoy az összes csatlósukkal és lovagjukkal egyetemben, addig duzzasztva az üdvözlők sorait, mígnem bizonyosan diadalmenethez vált hasonlatossá. Aztán, újév előestéjén, ismét megállította őket egy vihar. A hatalmas társaság 1540 kezdetét meghitten, Rochester várának falai között ünnepelte, miközben én ugyanezt tettem Hampton Courtban.

Ám ahogy elütötte az óra az éjfélt, önkéntelenül irigykedtem azokra – immár néhány százan voltak –, akik előttem pillantották meg a menyasszonyomat. Valamiképpen látnom kell őt négyszemközt, mielőtt egész London színe előtt találkozom vele a Cromwell által kitervelt bonyolult ceremónia keretében. Így hát szóltam Crumnak, aki keserves képet vágott.

– A ceremónia… – kezdte.

– Igen, tudom! Egy bábu leszek majd, egy pazarul felöltöztetett baba, aki nyilvánosság előtt parádézva találkozik egy másik bábuval. Már elő is készítettünk egy színpadot azzal, hogy kivágattuk az összes zanótot és bokrot Blackheath és Greenwich között. De Crum, az ilyesmi nem képes előmozdítani a szeretetet.

Cromwell arca fájdalmasan megvonaglott a szóhasználatomtól.

– De bizony, képes. Sőt, a népre semmi más nem hat ilyen biztosan. A szemükkel szeretnek. Aranyat, ezüstöt, rubinokat, zafírokat, smaragdokat akarnak látni. Díszítésekkel borított fegyvereket, és selyemmel felcicomázott hatalmas lovakat. A nép körében ez váltja ki a szeretetet, Sire.

Akkor a fényes koronázás miért nem nyerte el a szeretet

Anne királyné számára? Megválaszoltam magamnak a kérdést: tudták róla, hogy boszorkány.

– De *bennem*, Crum! *Bennem*! Arra lenne szükségem, hogy *bennem* ébredjen szerelem!

Cromwell rám meredt, elképedve attól, hogy félreértett.

– Bocsásson meg. Azt hittem, hogy… már nincsen igénye erre.

– Úgy érti, túl öreg lettem! – A bolond! Az ostoba bolond! Arra célozni, hogy öreg vagyok. Így megsérteni engem!

– Nem, felség. Úgy értettem, nincsenek már ilyen romboló igényei.

Döbbenetemben nem éreztem haragot. Csak emésztő kíváncsiságot.

– Romboló? Esedezem, fejtse ki. Mondja el nekem! – Önvédelem diktálta óvatosság tükröződött Cromwell arcán. – Nem, ne féljen semmit. Mondjon el mindent, amit erről a dologról gondol.

– Úgy értem, felség, a vágy, hogy szeressen, és hogy szeretve legyen gyenge fonál, amely végigfut a személyisége egyébiránt rendkívüli szövetén. Azt reméltem, hogy ez már kihúzatott nagyságodból… ahogyan egy szabó képes eltávolítani egy köpenyből a nem oda illő, elütő színű szálakat… nehogy az a szál elrontsa az egészet.

– Szóval egy férfi részéről gyengeség, ha szeret?

– Igen, ha azért van rá szükség, hogy elevennek érezze magát az ember. Ez függővé teszi az embert, és Istenen, Krisztuson, ételen, vízen és napfényen túl valami más is kell a fennmaradásához. Egy szabad embernek csak erre az öt elemre van szüksége. Nagyságodnak hat kell. Ennélfogva nem szabad,

hanem vazallus.

Nem tudtam mit felelni.

– De elmegyek Anna elé egyedül – ismételtem meg csökönyösen.

Aznap éjjel, amikor egyedül voltam a hálószobámban, sokáig néztem Jane portréját, mielőtt határozottan becsuktam a medaliont. Tudtam, hogy miután ismét megnősülök, nem viselhetem, és hogy addig már csak néhány nap van hátra. Furcsa, hogy Crum a szerelem nemesítő érzését gyengítőnek és rombolónak véli. Én mindig az ellenkezőjét gondoltam róla – hogy erősít és megtisztít. Bizonyos, hogy amikor hevített a szerelem, a legkülönlegesebb hőstettekre voltam képes. Enélkül valójában nem tudtam volna megtenni őket. Szerelmek között tétlenül, henyén, céltalanul heverésztem – úgy várva egy új szerelem érkezését, ahogyan szélcsendben vesztegló hajó várja, hogy erős szél dagassza a vitorláit.

A vesztegló hajó, a petyhüdten, ráncosan lógó, teljesen impotens vitorlák képe nem volt kellemes. De az analógia nem igazán állta meg a helyét. Azért kerestem a szerelmet, mert a legjobbat hozta ki belőlem, olyanná tett, amilyennek Isten szándéka szerint a férfinak lennie kell. Mindenkinek joga van a szerelemhez, egy segítőtárshoz, egy feleséghez. Ez Isten terve. Cromwell volt a természetellenes a magányos agglegény voltával.

Megcsókoltam Jane miniatúráját, kiváltképp a szépséges, fehér bőrére emlékezve; Holbein igen jól megragadta a parányi portrén. Jane-nel elégedett lettem volna – elégedett *voltam*. De hogy ne keressek tovább, hogy feladjam: igazából nem ez lenne a gyengeség jele?

Nem, holnap reggel útra kelek. Dacolok ezzel a hóviharral, és meglepem Annát Rochester várában. Aligha számít rám, és micsoda örömteli, szép kis titka lenne ez kettőnknek.

Most pedig ágyba! Felkapaszkodtam a három lépcsőfokon, és hívtam Culpeppert, hogy hozza az ágytakarókat. Jött is, nevetve és kipirultan.

– A cobolyprémek – mutattam. – Ma éjjel szükségem lesz rájuk. – Az odakinti szélsüvítés még a tűz ropogását is túlharsogta. Culpepper odalépett hozzám, és gondosan elegyengette körülöttem a csillogó sötét gereznákat. – És tegyen egy kis mirhát a tűzre – mondtam hirtelen. – Karácsony nyolcadik napja van. – Culpepper vigyorral nyugtázta a pazarlást. – Vigyen magával is egy kicsit – mondtam hirtelen ötlettel. – Ossza meg velem a lakosztályom teljes személyzete. Új évtized kezdődik!

LXXXVI

Kora reggel, mivel még mindig volt kedvem meglátogatni Annát (éjszaka ugyanis gyakorta meggondolom magam, ezért mindig jobban szeretek aludni egyet a dolgokra), felkeltettem a személyzetem nyolc tagját, és utasítottam őket, hogy készülődjenek, mert elkísérnek engem Rochesterbe. Nem volt hosszú az út, és a hóesés elállt; ezért még sötétedés előtt megérkeztünk a várhoz. Útközben, valahányszor megroppant a jeges hó a lovam patái alatt, éreztem, hogy fokozódik az izgalmam. Csodálkoztam rajta; olyan dolog volt ez, amit régóta holtnak hittem magamban; igyekeztem uralkodni rajta, mivel az efféle szilaj lelkesültség belül idegességgel és émelygéssel szokott együtt járni, elerőtlenítő félénkséggel és éppen csak hogy nem tehetetlenné tevő félelemmel. De hasztalan küzdöttem ellene, és végül átadtam magamat neki, lubickolva a szerelemre vágyó férfi mámoros elragadtatottságában.

A most jégtől csillogó szürke kövekhez közeledve éreztem, hogy a szívem a fülemig hallatszón kalapál, mint ahogy egy sólyom verdes a szárnyával, közvetlenül mielőtt felröppen az ember csuklójáról. Nyugalom, nyugalom, higgadj le… nem, ne tedd! Szárnyalj, ahogy tetszik, szívem.

Be a várba, el a döbbent őrök mellett. Minden csendes, a vár nagyrészt kihalt, a nagyterembe ment mindenki, ott gyűltek össze az 1540. esztendő eme második napján, iddogálni és

társalogni. A kísérőimre parancsoltam, hogy csatlakozzanak hozzájuk, és ne kövessen senki, amidőn Lady Anne keresésére indultam. Engedelmeskedtek.

Ekkor a nagy uralkodói magánlakosztály felé vettem az irányt, ahol feltételezésem szerint Annának lennie kellett; a folyosó, mely az ajtóhoz vezetett, annyira sötét volt, hogy tapogatózni kényszerültem, olyan érzésem támadt, mintha maszkarád résztvevője lennék, egy körmönfontan rendezett újévi mulatságon, ahogy voltam oly sok alkalommal korábban.

A lakosztály kemény vasajtaja mereven ellenállt, nem engedett. Nekifeszültem, mire megnyikordult, akárha egy boszorkány kiáltott volna, és lassan-lassan kitárult. Éreztem, ahogy borsódzik a fejbőröm a feszültségtől annak az ajtónak a csikorgása-nyikorgása közepette…

Anna ruhája aranybrokátból készült. Pompás! Háttal állt nekem, ahogy kibámult az apró, résszerű ablakon az alant elterülő fehér tájra.

– Anna! – kiáltottam.

Összerezzent és sarkon perdült. Semmit nem láttam belőle, mivel a fény egyenesen a háta mögül jött. Egy rémülettel teli jajduláson kívül egyetlen hangot sem adott ki.

A hosszú, barna gyapjúköpenyem! Elfelejtettem levenni, és most olyan öltözetben álltam előtte, mit egy útonálló. Nem csoda, hogy félt tőlem – az életét féltette. Letéptem magamról a köpenyt, és megálltam előtte a pompás aranysárga-zöld ruhámban.

– Anna! – kiáltottam vidáman. – Én vagyok az, Henrik király!

Felsikoltott, majd a szája elé kapta a kezét.

– *Herr steh mir bei! Wie in aller Welt!…*

Nem ismert meg.

– Henrik vagyok, a király! – ismételtem.

Egy nő jött elő sietve a szomszédos helyiségből, egy testőrrel. A testőr, aki arcra fiatal volt, a teste azonban akár egy vén disznóé, meghajolt. Majd hadart valamit a legrondább nyelven, amit valaha hallottam. Olyan hangzása volt, mint a belek mordulásainak. Anna ugyanazon a nyelven válaszolt. Aztán a testőr ezt dadogta:

– Botsátsohn mek a höltnek, Henrik kihrály, de ő hitte lovász az.

Most már Lady Anna hajolt meg előttem, és láttam, hogy az egész fejét valamiféle groteszk kalap fedi, merev szárnyakkal és sok ránccal, akár egy eszelős papírsárkánya. Felállt, és csak ekkor vettem észre, mennyire hatalmas termetű. Egy nőnemű Góliát. És ahogy felém fordult…

Az arca visszataszító látványt nyújtott! Olyan barna volt, mint egy múmiáé, és tele volt göcsörtös himlőhelyekkel. Csúnyább volt, mint a vidéki vásárokon közszemlére tett torzszülöttek arca, mint a majomasszony, a krokodilusleány, gyomorforgató volt…

Nyál fröccsent az arcomra. Az *arc* beszélt, méghozzá azon a nyelven, amely nem nyelv volt, hanem mordulások és gázkavargások sora. Bűzlött a lehelete, egy rémálom volt az egész, ez nem történhet meg!

Kihátráltam a szobából, tapogatózva kerestem a hátam mögött az ajtót, becsaptam, és nekidőltem. Émelygés tört rám, gyomorsav rossz ízét éreztem a torkomban, öklendezhetnékem támadt, de elfojtottam. Ahogy a rosszullét

enyhült, úgy csillapodott az izgalom, a pánik, a fantázia is. Harag lépett a helyébe: hideg és mégis oly heves harag, hogy hozzá foghatót soha korábban nem éreztem.

Rászedtek, elárultak. Mindazok az emberek látták őt… mindazok a követek találkoztak vele, akik a házasságom ügyében intézkedtek – ők tudták. Tudták, és nem szóltak semmit. Tudták, és szándékosan belevittek engem ebbe a házasságba. Mind együtt benne voltak – Cromwell, Wotton, Kleve hercege, Lord Lisle és az egész calais-i társaság. És Holbein! Holbein, aki az arc legfinomabb vonásait képes megragadni az ecsetével; Holbein, akinek semmilyen bőr nem túl fehér; akinek az arc semmilyen színárnyalata nem adja fel a leckét; semmilyen drágakő nem túl finoman metszett, ahhoz, hogy tökéletes élethűséggel megfesse – Holbein *szépnek* ábrázolta őt!

Kimért léptekkel visszamentem a nagyterembe, ahol összegyűlt valamennyi összeesküvő. Igen, összegyűltek, itták a hülye forralt borukat, és nevettek rajtam. Mind elképzelték a rettenetes jelenetet, amelyre Lady Anna szobájában sor került, és számukra ez nem rettenetes, hanem komikus volt. Ezért megfizetnek!

– Tengernagy úr! – kiáltottam az ajtóból, és a tömeg elcsendesedett. Southampton earlje felém fordult, vigyorogva, ám lehervadt az arcáról a vigyor.

– Jöjjön ide! – parancsoltam, és Fitzwilliam elindult felém, az arcán zavart kifejezéssel. Micsoda nagyszerű színész! Jobban járna, ha nem lenne ennyire nagyszerű.

– Sire? – Éppen a megfelelő szó, ha az ember zavarba jön.

– Hogy tetszik kegyelmednek Lady Anna? – kérdeztem

halkan. – Annyira szemrevalónak, szépnek és gyönyörűnek gondolja, mint ahogy jelentette, amikor először látta őt Calais-ban?

– Nem „szépnek” láttam, hanem „barna arcúnak” – válaszolta Fitzwilliam, ő úgy vélte szellemesen.

– Milyen eszes kegyelmed. Nem tudtam, hogy Wyattel és Surreyvel együtt hasonlatokkal és metaforákkal hajol el. – Körbejártattam metsző pillantásomat az egész termen. – Senki nincs, akiben megbízhatnék? Szégyenbe hoztak mindannyian, szégyen, hogy volt merszük dicsérni őt, és azt jelentették, szóval és képpel egyként, hogy elbájoló. Egy nagydarab flandriai kanca! És nem veszem el, nem, nem leszek megnyergelve vele, meglovagolni sem fogom, sem pedig befogni valami angliai kocsi elé.

Soha, soha nem fogok hozzáérni! Ha ennek a kegyetlen komédiának a szószólói azt hitték, hogy látják majd, amint feleségül veszem – feltételezve, hogy elég gyámoltalan leszek, és beadom a derekam –, akkor nem ismerik Angliai Henriket! Minek néztek engem? Franciaországi Ferencnek, aki kénytelen volt feleségül venni a „császár öszvérét”?

– Nyergeljék a lovaikat, és jöjjenek velem! Ezért Greenwichben fognak felelni. – Nem térek vissza Hampton Courtba; Istenemre, nem! Hivatalos teendőkre, kellemetlen teendőkre Greenwich való. Greenwichben keltem egybe Aragóniai Katalinnal; Anne Greenwichben hozta világra a hasznavehetetlen hercegnőt, Erzsébetet, és szülte meg a halott fiamat. Legyen Greenwich az a hely, ahol a flandriai kanca visszafordíttatik, és visszaküldetik Németalföldre, hogy húzza ott a söröskocsiját!

A keserves hidegnek már foga volt, mire visszaértünk Greenwichbe, és a nap – kicsiny, aszott, véres korong – lenyugodott, és kezdetét vette a tizenhat órás éjszaka. Egyenesen a kapusházhoz léptettem, majd át a jókora udvaron, egészen a királyi bejáratig.

– Hívják Cromwellt – vakkantottam egy apródnak, miközben az Államtanács ülésterme felé lépdeltem. A helyiség sötét volt és poros, használaton kívül állt az elmúlt két hónap során, amíg Hamptonban időztem az udvarral. Inasok hoztak sietve méhviasz gyertyákat, és porolták le a tanács asztalait. Tüzet raktak, hogy elűzzék a nyirkos hideget. Addig is magunkon tartottuk az úti köpenyeinket. Elfoglaltam a helyemet az asztalfőn, és szótlanul vártam.

Megjelent Cromwell. A terembe lépve döbbentnek tűnt.

– Felség… igen tisztelt tanácstagok… – kezdte, próbálván időt nyerni, amíg kihüvelyezi, mi folyik itt, hogy jobban kézben tarthassa a dolgokat.

– Nem tetszik a hölgy – fedtem fel Cromwellnek a rejtélyt, valamint azt, hogy nem kell kerülgetni a lényeget. Íme, itt áll az ember, aki mindezért felelős. Az ellenségem.

– Tessék, felség?

– A flandriai kanca! Lady Kleve. Nem tetszik nekem, viszolyogtat, egy főkötős irtózat! És kegyelmed elvétette volna velem, kegyelmed ágyba fektetett volna engem vele, kegyelmed Tudort csinált volna belőle, és megkoronáztatta volna! Borzalmas a nő, egy torz barom…

Cromwell dühösen összevonta a szemöldökét.

– Ó, felség! Belegondolni, hogy így *rászedtek* bennünket! – A tengernagyhoz fordult. – Kegyelmed látta, találkozott vele

Calais határában, köszöntötte a király háztartásának tagjaival és lordokkal meg nemesekkel és kétszáz testőrrel, akik mind kék bársonyba és karmazsinszínű szaténba voltak öltözve, valamint matrózokkal… kegyelmed látta, hogy nem olyan, amilyennek leírták. Miért nem tartóztatta fel… zárta be… Calais-ban, és értesítette urunkat és királyunkat, a mi jó Henrik királyunkat, hogy nem olyan a hölgy, amilyennek ábrázolták?

Fitzwilliam, a tengernagy elképedni látszott.

– Nekem nem volt ilyen felhatalmazásom – siránkozott. – Függelemsértés lett volna, ha így cselekszem. Nekem az volt a megbízatásom, hogy fogadjam, és hozzam épségben Angliába, én pedig meg is tettem… minden más felségárulás lett volna.

Cromwell felhorkantott.

– De kegyelmed hazudott a leveleiben Őfelségének! Miután meglátta a csúnya nőt, a szépségéről írt. Ez nem volt a király rosszindulatú félrevezetése?

– Én nem állítottam, hogy jómagam szépnek találtam őt! Csak elismételtem mások véleményét, akik esküvel állították, hogy szép. Engem senki nem hibáztathat azért, mert nem kritizáltam, kiváltképp mivel a szépségről alkotott vélemények szemlélőről szemlélőre változnak… és azt hittem, hogy hamarosan a királyném lesz.

– Elég ebből! Mindannyian félrevezettek engem – kiáltottam. – Most muszáj lesz orvosolniuk a bajt, amit csináltak. Meg fogják találni a módját, hogy megszabadítsanak ettől az eljegyzéstől. Nem érdekel, milyen eszközzel, milyen alapon, de meg kell lennie. Máskülönben *valaki* drágán megfizet azért, hogy a bolondját járatta velem.

– Találunk majd valami alaki, jogi kifogást – mondta Cromwell nyugodtan. – Küldessen Osligerért és Hostodenért, Kleve hercegének követeiért. Ők kísérték a hölgyet Angliába.

Amíg elmentek a szerencsétlen németekért, Cromwell leült, dobolni kezdett az ujjaival az asztalon, és közben hangosan gondolkozott.

– Jogi kifogás… mi jogos? Egy betegség, amely megakadályozza a gyermekszülést… de ez az esemény után van. Nem, valami támadhatatlanra van szükségünk. Vérrokonság? Túlságosan erőltetett. Előszerződés? Nincs neki, ennek utánanéztünk. Nem szűz? Nehéz bizonyítani. Botrányos magatartás? Zűrös. Ráadásul ezt már használtuk; kellemetlen képzetek fűződnek hozzá. Rossz fényt vet a királyra. Nem, az előszerződéssel kapcsolatos dolognak kell lennie. Nehézkes és sivár, de ez minden, amink van. És nincs semmi köze jellemhez, személyes tetszésekhez és nemtetszésekhez.

A klevei követek, félreértvén a szerepüket (Cromwell olyan jól játszotta a sajátját), hevesen bizonygatták, hogy nem létezik semmiféle előszerződés.

– Ach, az a gyermekkori eljegyzés a mi Lady Klevénk és Lotharingia hercege között pusztán csak egy feltételes megállapodás volt a két érintett szülei között – jelentette ki Hostoden, egy nagydarab, pirospozsgás, polgármesterféle alak.

Egyszerre vigyorodtak el, akárha begyakorolták volna.

– A hivatalos visszavonás a klevei kancellárián igazoltatott, az 1535-ös esztendő jegyzőkönyveiben.

– Ah! – mondta Cromwell. – De nem hoztak másolatot magukkal?

– Nem, sajnos. De küldethetünk egyért.

– Az hetekbe fog telni – mondta Cromwell szomorúan. – És az esküvő, amelyre enélkül természetesen nem kerülhet sor, ezen a héten lett volna esedékes. Tudják, ez megváltoztat mindent. Az ünnepélyes menyegzőt nem lehet megtartani…

– Ez korántsem akadály. – Jószerével egyszerre beszéltek. Mi volt ez közöttük?

– Sajnos az. – Cromwell hűvös volt.

– Mi magunk vállalunk kezességet a dokumentumokért. Verjenek vasra, vessenek bennünket börtönbe, tartsanak bezárva, amíg a dokumentumok nem lesznek rendben a kezükben. Rendelkezzenek velünk tetszésük szerint.

Az agyalágyultak! Cranmerhez és Durham püspökéhez fordultam.

– Mit gondolnak minderről?

Arra számítottam, hogy egyetértenek velem, de szomorúan csóválták a fejüket.

– Véleményünk szerint semmilyen akadálya nem létezik a házasságnak.

– Ott van akadálynak az, hogy elkötelezzük magunkat a Schmalkaldeni Liga eretnek hercegei mellett – jelentette ki Cromwell, visszájára fordítva a saját kreatúráját.

– Mert a pápa azt mondja? – szólaltam meg halkan, leleplezve ennek az érvnek a gyenge voltát. Igazából beszorultunk egy sarokba, ahová mi lavíroztuk magunkat.

– Nincs menekvés – kiáltottam –, muszáj bedugnom a fejemet a járomba? – Csapdába esett állatnak, áldozati bikának éreztem magam.

– Nincs részem jó bánásmódban – mormogtam, sorra a

szemébe nézve mindegyiknek. – Nem, nem bántak jól velem ebben az ügyben.

WILL:

Cromwell bukása ezektől a vészjósló szavaktól számítható. Henriknek immár meggyőződése lett, hogy a főminisztere a saját titkos céljai érdekében hozta tető alá a protestáns szövetséget. Innen már csak egy apró lépés volt azt hinni, hogy Cromwell protestáns összeesküvő, aki protestánssá akarja tenni az angol egyházat. Cromwell túlságosan is okos volt ahhoz, hogy ilyen baklövést kövessen el, hogy hagyja magát félrevezetni Annát illetően, ezért biztosan egy nagyobb terv része a dolog.

VIII. HENRIK:

Annát feltartóztatták Dartfordban valami ürüggyel (amelyet szintén Cromwell talált ki), de immár nem volt rá semmi ok, hogy ne folytassa az útját Londonba. Mogorván adtam ki az utasításokat, hogy induljon el ismét. A nagyszabású ünnepségek, amelyeket terveztem, immár csúfondárosan emelkedtek előttem. Csillogó és mellbevágóan drága nyilvános ceremónia keretében feleségül kellett vennem egy lovat. Kénytelen voltam a mondott lovat fogadni a Greenwich palotával szomszédos hangafüves közlegelőn, ahol aranyló sátrak és selyempavilonok felállítása volt készülőben; már most lovas kikiáltó járt körbe Londonban, közhírré téve, hogy

mindenki, aki szereti urát, királyát, jöjjön el Greenwichbe karácsony tizedik napján, hogy várja Lady Klevét, aki rövidesen királyné lesz, és rója le előtte a tiszteletét.

Az uralkodói kívánságnak tízezer szám tettek eleget az emberek, akik csapatostul sereglettek Greenwich környékére, a kopár mezőkre, melyeket előkészítettek a negyedik menyasszonyom fogadására.

Két éjszakán át nem aludtam, minden pillanatot azzal töltöttem, hogy jogi kibúvót találjak e rémálom elől. De nem volt, jóllehet kész voltam próbát tenni a leghomályosabb érveléssel is. Miután a házasság megköttetik, még nehezebb lesz félretenni, mivel egy befejezetlen dolgot könnyebb otthagyni, mint lebontani egy álló épületet. Elképzelhetetlen volt a lehetőség, hogy Anne férje maradjak. Egyszerűen nem voltam rá hajlandó.

De egyre közelebb volt az óra, amikor fogadnom kellett őt.

Majdnem pirkadt, amikor feladtam a reményt, és nem is próbáltam már elaludni. Felkeltem, és mereven lekászálódtam az ágylépcsőn, ügyelve rá, hogy ne ébresszem fel szegény Culpeppert, aki az ágy lábánál aludt a priccsén. Az imádkozósarkomba mentem, amilyen csendesen csak a sötétben lehetséges volt. Ámde, bár azzal kezdtem, hogy Istenhez kiáltottam, szabadítson meg engem ettől a próbatételtől, végül azért könyörögtem, hogy fedje fel az akaratát, és adjon erőt a teljesítéséhez.

– Istenem, mennyei atyám, minden dolgok teremtője – kímélj meg engem ettől a travesztitától, szabadíts meg engem ettől a kegyetlenségtől… – A szavak már akkor elhaltak a lelkemben jelenlévő Isten előtt, ahogy megformáltam őket az

ajkammal a szoba hideg, mozdulatlan levegőjében. Letaglózott Isten dicsősége, a ragyogó jelenléte, a tudat, hogy velem van. Elenyészni látszott minden saját szavam és vágyam – vagyis inkább úgy tűnt, mintha része lenne az Egésznek, amelyet érzékelek, megpillantok, megragadok – egy Egésznek, mely oly kápráztató és mégis oly békés, hogy bármely evilági dolog áldott pusztán attól, hogy egy kicsiny részét képezi. Én pedig hajlandó voltam – sőt, buzgón igyekeztem – együttműködni Vele, bármiként határozott is felőlem. Így hát a szavaim egy szerelmes igenlő mormogásává váltak… „a Tiéd minden, ami az enyém, vagy ami lehetek." Valamiképpen úgy rendeltetett, úgy kell lennie, hogy Lady Anna és én egybekeljünk. Hogy mi okból, azt nem tudtam, de majd kiderül. Talán kell, hogy legyen egy fiunk, aki nagy költő vagy harcos lesz. Egy fiút – hogyan fogok fiút nemzetni vele? *Embereknél ez lehetetlen, de Istennél minden lehetséges.* Ilyen testi részletek apróságnak tűntek abban a transzcendens pillanatban.

Elkötelezett emberként keltem fel az imazsámolyomról, eltelve buzgó vággyal, hogy Isten emberének mutatkozzam. Ideje elkezdeni öltözködni, ma nincs idő henyélésre. Culpepper megfordult, és a szemét dörzsölte. Megjelentek a hálószobainasok, fáklyákat hoztak, tálakban illatosított vizet, valamint melegített törülközőket. Rádöbbentem, hogy fenséges uralkodóként, ereje teljében lévő királyként fogok nősülni, és hogy ezúttal ki fogom élvezni az összes ezzel együtt járó részletet és apróságot. Szabadnak, függetlennek, megfigyelőnek éreztem magamat. (Ezt jelenti az, ha az ember Isten kezébe helyezi magát? Ha igen, furcsa érzés – kívülállóként megtapasztalni önmagunkat.)

Így hát figyeltem, ahogy felkészítenek. Figyeltem, ahogy egy nagydarab, (a hája alatt) mégis izmos férfi megmosakszik az illatosított vízben, majd szárazra lapogattatik a fehér vászonnal, és megmasszíroztatik rozmaringolajjal. Figyeltem, amint a borbélya megfésüli és megnyírja a gyérülő, vörös haját, mellékesen megjegyezve, hogy egyelőre nincs szó kopaszodásról, csak általános fakulásáról és ritkulásáról annak, ami tíz évvel korábban figyelemreméltó üstök volt. A szakáll sem olyan dús, és helyenként őszbe csavarodik, de ez sem egyenetlen vagy satnya. Röviden szólva, egy olyan embert láttam, aki nem olyan, mint egykor volt, de még nem olyan, mint amilyen lesz. Nem fiatal, nem öreg. Egy átmeneti korban lévő férfi.

És most – az esküvői ruha. Amikor megrendeltem, minden tékozló vágynak szabad utat engedtem. Az öltözet minden egyes rétege igyekezett túltenni a közvetlenül alatta lévőn. Most egyetlen kápráztató együttessé lettek összeillesztve. Culpepper kitartotta az első alsóneműt, amely a legfinomabb kínai selyemből készült, fehér hímzéssel. Olyan könnyű volt, hogy jószerével lebegett, ahogy átnyújtotta nekem; és simogató érzést keltett, ahogy lesiklott a bőrömön, akár egy csábító kígyó. Ám az utána következő rétegek egyre súlyosabbak voltak, aranyfonal és ékkövek képeztek rajtuk kérget. Keleti gyöngyök és damaszkuszi ezüst, annyi, hogy csak egy hozzám hasonlóan terebélyes és erős ember viselhette valamennyit.

Viseltem vértet, és tudom, milyen súlyos az, de ez ugyanolyan nehéz volt. De hát mi az arany és a drágakő, ha nem polgári vértezet?

Várt rám a menyasszonyom. Várt rám a végzetem. Egyik sem olyan volt, amit én választottam volna, de Isten útjai kifürkészhetetlenek és ellentmondást nem tűrőek. Pontosan ebben a lelkiállapotban indultam el Anna, a klevei hercegnő nyilvános fogadására.

Szép, tiszta, hideg idő volt aznap. Mint tengerre vetett gallionok, úgy szikráztak az aranyló sátrak az ég kemény kékjével a háttérben. Élénken, vitorlák módjára csattogtak fölöttük a zászlók. Talán egy napon majd lehetséges lesz, hogy az ember egy jeges tengeren hajózzon… ha egy hajótest nagyon vastag fa több rétegéből épül… Ah, mit nem lettem volna képes megtenni, mit fel nem találtam volna aznap, ha csak gondolatban is?

Pompától övezetten léptettem. Nagyszerűen felcicomázott lovagi társaság – hatezren összesen, beleszámítva a királyi testőrséget, kisnemeseket, udvari apródokat, lándzsásokat és csatlósokat, mind a maguk díszöltözetében: a karmazsinszínű bársony, az óarany, az aranyló csoportok – tisztán és élesen csillognak a januári reggelen.

További sok ezren vártak bennünket a tágas, hangafüves réten – a keleti oldalról a Steelyard német kereskedői bámultak, a genovai, firenzei, velencei és spanyol vetélytársaikra. Közöttük voltak a saját, angol kereskedőink – mindent egybevéve hozzávetőleg ezerkétszáz ember.

A Shooter’s Hillről ereszkedett lefelé Klevei Anna faragványokkal ékes, aranyozott hintón, melyet fekete bársonyba öltöztetett lovak vontattak. Csődörök által vontatott Diána módjára…

Ezt mondtam magamnak, és így jegyezték fel a nemes

krónikások. A Királyság pergamenjén a szűzies, szépséges és atletikus Diána találkozott a fenséges, kéjsóvár és jóindulatú Jupiterrel. Elolvashatja az ember, milyen pompás volt ez az egész, miként rengett a föld a találkozásunktól, és örvendezett az egész ország. Aznap igazán mind ezt hittük, én éppúgy, mint bárki más – és így készül a történelem, így rögzül, miként borban eltett gyümölcs, jóval a szezonja után.

Lady Anna és én egymás mellett léptettünk le a dombon, át Blackheathen, és az összes alattvalóm éljenzett. A Temze (amely nem fagyott be) tele volt szaténvitorlás, zászlókkal díszített, tűzijátékoktól sziporkázó bárkákkal.

Ez volt a nyilvános oldala. De amikor elértünk a greenwichi palotához, amikor a hintót elvitték, és a lovakról levették a fekete bársony – akkor ismét csak magam voltam, egy lázadó kisfiú a fennkölt és megszentelt struktúrán belül. Vergődtem és küzdöttem. Ismét csak nem akaródzott végigcsinálnom a dolgot. A szent elhatározás, amivel a napom kezdődött, nem tartott ki napnyugtáig. Magam köré gyűjtöttem Cromwellt és a tanácsosaimat, ellenkeztem, nyafogtam, panaszkodtam.

– Ha nem a királyságoméért tenném, és nem mentem volna oly messzire az ügyben, semmi evilági dologért nem tenném meg, amit holnap kénytelen leszek.

Gyengeségem miatt szégyenkezve feküdtem le. Nem voltam szent, bár kora hajnalban úgy éreztem, mintha az lennék. Az igazi szentek egész nap szentek maradnak, nemcsak egy álmatag hajnal látomásszerűségei, hanem az igazi időjárás, az igazi emberek, az igazi fájdalom viszontagságai közepette is. Nem önmagukkal vitatkozva, önmagukban csalódva zuhannak ágyba. Nincsenek tele haraggal és lázadással.

Nem akarom nőül venni Lady Annát, sem most, sem semmikor. Gyönyörű hintója volt, de hát nekem nem a hintót kell az ágyamba vinnem. Szívesebben vittem volna a hintót – igen, szívesebben húztam volna az ágytakaróprémeket annak a kerekeire –, mint a benne ülő hölgyre.

Mégis muszáj. Holnap reggel korán, nyolc órakor sor kerül az esküvői szertartásra. Szándékosan tűztem ki akkorra, mintha ezzel véget érne a dolog – holott ez valójában csak a kezdet lesz.

Miközben az ágyban feküdtem, korholva magamat, amiért nem vagyok szent, a gondolataim végül realisztikusabbak, gyakorlatiasabbak lettek. Egy előre elrendezett házasságot készülök megkötni. Az idők kezdetétől fogva megtörténnek efféle dolgok. (Vajon az Ádámé és Éváé nem „előre elrendezett házasság” volt?) A hétköznapi embereknek megadatik az öröm, hogy maguknak válasszanak társat, de egy király kénytelen gyalog lenni a saját játszmájában. Szerencsém volt, hogy kétszer a saját alattvalóim közül választottam, ahogy egy hétköznapi ember tenné, szerelemből. Ez immár a múlt, amiként az ifjúságom is múlt, és szerencsésnek kell tekintenem magamat. Kétszer máris megúsztam a dolgot.

És az egyik választásom nem is lehetett volna katasztrofálisabb. Semmilyen előre elrendezett házasság nem lenne ahhoz a borzalomhoz fogható. Akkor meg hogyan ítélkezhetnék?

Hánykolódva aludtam, és fel-felriadtam közben. Azt álmodtam, hogy ismét gyerek vagyok, és anyám magához szorít. Vágyteljes emlék volt ez, ugyanis tudomásom szerint anyám sosem szorított magához.

LXXXVII

Január hatodika, hajnal. Tizenkettedik éjszaka… mindig is ez volt a kedvenc ünnepem. Milyen furcsa, hogy ezen a napon kényszerülök egybekelni Annával…

Morgolódva löktem félre a takarókat. Múltidézés – vénemberek szórakozása. Már itt tartok? Tényleg nem akarom ezt tovább csinálni. A cselekvés mindig jobb, mint a merengés. Bármilyen cselekvés.

Így hát ismét csak letérdeltem az imazsámolyomra, és kérten Isten áldását, iránymutatását. Ismét teljesen eltöltekeztem az Ő erejével. Vajon ilyen lesz életem hátralévő részének minden napja? Vajon ezért tartott a pusztaságban a manna csupán egyetlen napig? Vajon ezért mondta Jézus a tanítványainak, hogy csak „a mindennapi kenyeret” kérjék? Én kértem; megadatott. És elindultam, hogy nőül vegyem Klevei Annát.

Cranmer adott össze bennünket. Minden rendben volt (kivéve a dermedt szívemet). A terem tele volt prémekbe öltözött és felékszerezett vendégekkel és színtiszta méhviasz gyertyákkal, amelyeknek lángja csak egy kicsit imbolygott a huzatban. Adtam Annának egy gyűrűt, melybe az volt vésve, hogy „Isten adjon erőt, és oltalmazzon”, megcsókoltam őt, és a feleségemmé tettem. És egész idő alatt nem éreztem semmit.

Aztán a szokásnak megfelelően volt egy lakoma. Teltek az

órák, és Anna meg én alig láttuk egymást. Ahogyan Perszeusz annak idején Medúszára, én sem mertem rá nézni, nehogy kővé dermedjek, és ne legyek képes eleget tenni a feladatnak, amelyről tudtam, hogy előttem áll.

Véget ért a rövid, téli nap, és kezdetét vette a hosszú éjszaka. Tizenhat óra várt ránk a hálószobában – tizenhat óra „elragadtatás" az egyszerű férfiaknak, ám kötelesség a királynak.

Kettesben voltunk. A személyzet valamennyi tagja visszavonult, magunkra hagytak bennünket a hálószobában. A fényűzés netovábbja volt ez. Perzsiából való selyem ágynemű volt a hatalmas ágyon, a sarokban lévő urnákban pedig tömjén füstölgött diszkréten. Az igazi szenvedélyhez nem szoktak kelleni ilyen szolgák, a hiánya esetén azonban beléjük vetjük a hitünket.

Hányszor szerelmeskedtem gondolatban idegennel? A bujaság cirkuszának képzeltem a dolgot, amikor minden impulzus szabadjára engedtetik, mivel ez az ismeretlen nő mindenre hajlandó, nem képes kifogást emelni, vagy ítéletet mondani. Most a valósággal szembesültem: egy jókora, mozgó árnyékkal egy selyem spanyolfal mögött, ahol Anna mozgolódott, miközben levetkőzött. Vajon csak én képzeltem, vagy tényleg húzta az időt? Olyan kedvetlen, olyan rémült volt, mint én?

A gyertyák észrevehetően alacsonyabb lánggal égtek. Azt hittem, hogy ekkorra már végzünk, túl leszünk mindenen. Mi tart neki ilyen sokáig? Kitöltöttem egy kupa bort, majd még egyet. Szerettem volna találni és fenntartani egy állapotot, amelyben közömbösen tehetem a dolgomat. Elég bort akartam

magamba tölteni ahhoz, hogy eltompítsa a remegésemet, de nem túl sokat, nehogy tehetetlenné váljak tőle – amely egyensúlyt nem könnyű megtalálni.

Megjelent Anna, lassan lépett elő a spanyolfal mögül, és indult az ágy felé. Én az ellenkező oldalról közelítettem. A gyertyafény homályosan világította meg az arcvonásait, és ügyeltem rá, hogy csak a haját nézzem, amely hosszú volt, és aranyszínű, és csillogón omlott alá a vállára, ahová fésülte.

Esetlenül bemászott az ágyba. Én követtem. Aztán egymás mellett ültünk a sikamlós ágyneműn, előre meredve, nem merve egymásra nézni.

Ő külhoni, mondtam magamnak, messzire szakadt a hazájától, egy idegenhez ment feleségül. Szűz, nem volt még ágyban férfival, egy portré alapján adták oda egy házasságba. Milyen rémült most biztosan! Nekem legalább volt látszólag valami választásfélém a dologban; neki egyáltalán nem volt. Megesett rajta a szívem, és ebben a pillanatban feléje nyúltam, a szelíd, szűz leány felé…

Megcsókoltam, lehunyva a szememet, és cirógatni kezdtem. Hideg volt a szobában, és az ő természetes szemérmessége kiáltón követelte, hogy csak sötétben, és az ágytakarók alatt vetkőztessem le. Elfújtam a gyertyákat az éjjeliszekrényünkön, minek folytán csak a kandalló rőtszínű, táncoló lángjai világították meg a szobát. Ropogott és sóhajtozott a tűz; Anna is felsóhajtott, ellazulva a karomban.

Milyen puha és meleg volt a hálóinge, milyen dús és érzéki a haja! Igaz, ami igaz, jó érzés volt magamhoz szorítani, ismét a karomban tartani egy asszonyt, egy leányt. A hálóinge alatt a mellére tettem a kezem.

Egy lány feszes, telt melle helyett egy élete virágán régen túl lévő asszony fonnyadt emlőjét éreztem. Annyira megdöbbentem, hogy riadt kiáltással elkaptam a kezemet. Anna összerezzent, és éreztem, hogy elhúzódik.

Ez nem lehet igaz! Nem hittem a saját kezemnek, biztosan egy párnát érintettem helyette. Kinyújtottam a másik kezemet, megpróbálván visszahúzni őt magamhoz, és a kezem löttyedt, remegő, ráncos masszát tapintott – a hasát!

– Hazudtatok! – kiáltottam. – Te idősebb vagy, mint állítottátok, hervadt vagy, kiszikkadt! Be lettem csapva!

Anna kipattant az ágyból, megrémülve az angol szóáradatomtól. A csaló! Leugrottam az ágyról, és eloroztam a takarókat, amelyeket magához szorított, felfedve ezáltal a testét a maga teljes rettenetében. A melle lógott és aszott volt, a hasa potrohszerűen dagadt…

– Pfah! – kiáltottam viszolyogva.

Ő rám nézett, és a szeme résnyire szűkült.

– Pfah! – vakkantotta válaszképpen a hímtagomra mutatva, mely a hálóingem által nem takartan fityegett. – Pfah! – ismételte meg, majd kicsinységre utaló kézmozdulatot tett, és nevetni kezdett. Hosszas tiráda következett azon az undorító német nyelven, ahogy tovább szidalmazott engem, és becsmérelte a férfiasságomat.

És miért ne zsugorodott volna a hímtagom apróra a látványától? Nem úgy fogtam fel a dolgot, mintha rossz fényt vetne rám. Anna úgy nézett ki, mint egy boszorkány, ahogy heherészett a tűz fényében. Elkezdtem utánozni, a hálóingem alá dugva egy párnát, hogy hasonlítson a groteszk módon csúf hasára, de ő csak még harsányabban nevetett. Nevetni

kezdtem én is. Hirtelen ráébredtem, hogy ez a furcsa nő nem feszélyez engem, hanem csak szórakoztat, és hogy szabadabbnak érzem magamat a jelenlétében, mint bárki máséban, akivel valaha is találkoztam. Egyre harsányabban nevettünk, mígnem belefájdult az oldalunk, és levegő után kapkodtunk.

Aztán a nevetésünk lassan elhalt, és szembenéztünk egymással. A tűz gyér fényében, amelynek szokása nagyon kegyesnek lenni a nőkhöz, Anna még mindig ijesztően csúf volt. Nem, nem ijesztően, mivel immár nem féltem tőle, és ő sem tőlem. Hanem a szituáció. Ó, édes Jézus, a szituáció! Férje voltam egy asszonynak, akinek nem tudtam a férje lenni. És ez korántsem volt nevetséges.

Rosszkedvűen a tenyerembe temettem az arcomat, és hosszú pillanatokig így maradtam. Aztán tudatosult bennem, hogy letaglózóan fáradt vagyok. Aludni vágytam; kóválygott a fejem. Annára pillantottam, és láttam, hogy óvatosan figyel engem, ahogy egy madár tart szemmel egy macskát.

Félt tőlem. Az ujjaim között (így nem látta, hogy nézem), állati rettegést láttam az arcán. Aztán eszembe jutott, amit Will mesélt nekem, hogy mit beszéltek az emberek arról, miként válaszolt Dániai Krisztina a hajlandóságát firtató érdeklődésemre: „Az első feleségét azzal ölte meg, hogy összetörte a szívét; a másodikat igazságtalanul kivégeztette; a harmadik pedig abba halt bele, hogy nem gondoskodtak róla gyermekszülés után.” És aztán: „Ámde ha két fejem volna, az egyik Anglia királyának rendelkezésére állna.” Úgy véltem, ez egyike Will tréfáinak, és nevettem. Most eltűnődtem, vajon nem beszélt-e igazat úgy, hogy nem volt tudatában.

WILL:

„Igazat úgy, hogy nem volt tudatában.” Ó, Henrik, Henrik! Te voltál süket és vak arra, hogy mivé lettél Európa szemében. Amikor követeket küldtél ki, új menyasszonyt keresve, nem voltál már oly nagyszerű fogás a házassági piacon, mint a nagy ügyed előtt. Egyetlen tiszteletreméltó hercegnő sem akart feleségül menni hozzád! Krisztina úgy érezte, veszedelmes dologra vállalkozna – hogy te legalábbis balszerencsét hozol, még ha nem is törekszel készakarva irtani a feleségeidet. Szerencsére a kleveiek olyannyira tájékozatlanok voltak Angliát és a pletykákat illetően, és Lady Anna olyannyira nem tudott ezekről, hogy a fivére beleegyezett a frigyetekbe. Nem, Henrik, nem tréfáltam. Valójában elhallgattam a szóbeszéd legrosszabb részét – neked csak az elismételhető dolgokat idéztem!

VIII. HENRIK:

Ámde akik ágáltak, tudatlanok voltak! Fogalmuk sem volt, hogy mit beszélnek. És miért álltak mindig a nő oldalára? Katalint nem a „megtört szíve” vitte el. Anne mérge és a saját botor büszkesége ölte meg. Bárcsak együttműködött volna velem, egyáltalán nem a lápvidéken végezte volna be a napjait! Nem, fényűzésben élt volna, osztozott volna velem Márián, és tisztességben öregedett volna meg. És Anne – Istennek hála a hétköznapi emberek nem ismerték a lelke valódi feketeségét,

az aljasságát annak a Boszorkánynak –, máskülönben remegnének és vacognának az ágyukban, és soha többé nem éreznék biztonságban magukat. Még a sírjából is elátkozott engem, a fej nélküli démon! És a drága Jane. Isten elvette őt tőlem, és egyedül Isten a tudója, miként sarcoltam volna meg az országomat, hogy megmentsem őt. Az emberek balladát költöttek róla, és rólam akkor jóindulattal beszéltek. Mi ébresztett azóta ellenszenvet? Anne tette – Anne, a síron túlról, dacára mindennek, amit elkövettem, hogy megfosszam a hatalmától a Boszorkányt.

Úgy éreztem, mintha ott lenne. Ó, hiba volt tőlem felidézni az árnyékát! Küzdöttem, hogy megszabaduljak tőle; a klevei Anna felé nyúltam, és megérintettem a karját, amitől megijedt.

– Aludjunk – mondtam halkan és szelíden, amennyire csak tudtam. Megértette a szándékot, ha a tényleges szavakat nem is. Lassan elmosolyodott, majd követett vissza az ágyba, mely oly képtelen módon a szerelmeskedés helye kellett volna, hogy legyen. Együtt bújtunk be a selyemágyneműbe, és a legnyugalmasabb nászéjszakát töltöttük, amely Márk király és Izolda óta bármely újonnan egybekelt párnak megadatott.

Sokáig aludtunk. Vártak bennünket a korai misére a királyi kápolnába, majd nem törődtek velünk, és nélkülünk mondtak misét. Vártak bennünket a magánlakosztályomban, friss ruhadarabokat előkészítve, egy jókora ezüst tállal és benne fűszeres borral részünkre. Vártak rám a tanácsteremben, ahol Cromwell, Cranmer, a tengernagy és mások arra számítottak, hogy részletesen megbeszéljük a terveket az esküvők után szokásos harci játékokat, lovagi tornákat és lakomákat

illetően. Türelmetlenül, lelkesen, dévajul vártak ránk, mint egy rakás nebuló, akik hirtelen bepillantást nyernek az iskolamesterük magánéletébe. És én, az iskolamester, kerültem őket, és iskolát kerültem, mint egy nebuló: a szerepeink felcserélődtek.

A halovány januári napfény beáradt az ablakokon, és nem melegített fel semmit. Annára pillantottam, aki mellettem aludt. Igen, olyan csúnya volt, mint gondoltam. Az erőtlen nap még így is elég erős és könyörtelen volt, hogy árnyékot vessen az összes himlőhelyére, és megmutassa a májfoltos bőrét. Sárgás nyúlfogai előmeredtek az ajka alól, miközben hortyogott. De már nem viszolyogtam tőle. Szövetségesnek tűnt, furcsa társnak a saját, balul sikerült kalandomban – amelyben Cromwell volt az ellenfelem.

Igen, Cromwell. Szövetségesnek hittem őt, de ki volt valójában? Úgy tűnt, kapóra jön a feltűnése, amikor Wolsey távozott az udvarból, látszólag Wolsey ágenseként tevékenykedett a kusza pénzügyeket illetően, amelyeket Wolsey rá olyannyira nem jellemző módon hátrahagyott. Ekként cselekedve hatalmas emberré tette magát, vagy ha nem is hatalmassá, de fontossá, akivel számolni kell. Wolsey veszte számára nyereség volt. És akkortól a bizalmamba manőverezte magát. Hogyan? Azzal, hogy aggályoktól mentesen manipulálta az egyházat. A pápaság megfosztása a hatalomtól: Cromwell ötlete. Az anglikán egyház kezessé tétele: Cromwell terve. A kolostorok feloszlatása: Cromwell nagyszabású elgondolása. Ezek a lépések engem tettek az egyház fejévé, és a kolostori vagyon visszapótolta azt, amit a francia háborúkat megörökölve elveszítettem. De mire voltak

ezek jók Cromwell szempontjából? Egyetlen ember sem tesz semmit, amiből végül nem neki származik a legnagyobb haszna; ezt tudtam immár, bár nem tudtam mindig. Wolsey esetében a haszon nyilvánvaló volt, és hivalkodón megmutatkozott. Cromwell azonban nem gyűjtött címeket, nem tanúsított mohó szerzésvágyat, nem enyelgett fehérnéppel, és nem birtokolt magas rangot vagy hivatalt. Nem volt kancellár, és nem viselt semmilyen aranyláncot. Nem elnökölt a Csillagkamarában vagy a parlamentben. Mi hajtotta? Mit akart? Bármi volt is, az, hogy a bizalmasommá lett, hogy nélkülözhetetlenné tette magát számomra, és hogy járomba fogott engem a flamand kancával – ez mind része volt a tervének. Bár eladdig nem ismertem ezt a tervet, eléggé jól ismertem Cromwellt ahhoz, hogy tudjam, *van* terve, ugyanis semmi nem történt az életében esetlegesen. Tehát nyitva tartom a szemem, és várok… Annára pillantottam… Úgy kell tennem, mintha férj és feleség lennénk. És kifogok Cromwellen. Anna eszköze lesz ennek.

Hagytam aludni. Nem vágytam emberek között lenni, amíg nem rendezem a gondolataimat. Hadd gondolja mindenki, hogy azért alszunk sokáig, mert a házasság grandiózus siker. Ez jobban szolgálta a terveimet.

Így szoktunk megöregedni. Nem a sajgó térdünkben lakozik a dolog, vagy a gyulladt szemünkben. Nem. Abban lakozik, hogy ami ifjúkorban egyszerű öröm, átváltozik valami hamissá és presztízsmentéssé. A nászéjszaka politikai fortéllyá válik. Ezzel eláruljuk önmagunkat, és meglepődve nézzük, milyen messzire jutottunk máris az életutunkon.

Dél után, Anne és én felöltöttük a „második napi” ruhánkat,

köszöntöttük Cromwellt és a többi államtanácsost, majd nekiültünk a déli lakomának. Ezeken a rövid, téli napokon az ebédet akkor szolgálták fel, amikor a nap magasan állt. Ügyeltem rá, hogy ne mosolyogjak túlságosan sokat, nehogy félreértsék. Hadd törjék a fejüket, mit is érzek pontosan; hadd kíváncsiskodjanak, mennyire vagyok elégedett; ne tudja biztosan senki, hányadán áll velem.

Öröm áradt szét bennem ettől a helyzettől. Élveztem, hogy kételyek között hagyok embereket, hogy nem tudják, mi történik – vagy mi fog történni – velük. Csúf érzés volt ez, és szégyelltem, hogy oly igen kedvemre való. De hát az érzelmek és érzések nem számítanak bűnnek, ugye? Csakis cselekedetek lehetnek bűnösek, és én nem követtem el semmilyen rosszindulatú cselekedetet. Tulajdonképpen roppant szívélyességgel és királyhoz méltó módon viseltettem irányukban. Homályosan utaltam rá, hogy „örömünket leljük" Lady Annában, és meghívtam őket, hogy csatlakozzanak hozzánk az „ebédünkön".

Az udvarban élők közül ötvenen ebédeltek velünk a nagyteremben. Anna és a Klevéből való hölgyei, mind egyforma fejdíszben, amely ráncos elefántfülek módjára meredt felfelé az arcuk mellett, az emelvényen fecsegtek egymással.

Cromwell a szokott, egyszerű, fekete ruhájában tőlem jobbra foglalt helyet az asztalnál, és komolyan társalgott Brandonnal. Arra lettem figyelmes, hogy érintetlenül hagyja a borát. Brandon természetesen nem így cselekedett.

Túlnan, a másik asztalnál voltak a nők. Brandon új felesége, Katherine. (Kitartóan úgy gondoltam rá, mint „új feleségre",

jóllehet Erzsébet hercegnő születésekor keltek egybe.) Bessie Blount – immár Lady Clinton. Szeretetteljesen elidőzött rajta a pillantásom, de hát nem az a Bessie volt ő már, akit ismertem. Lefogyott, gyakran köhögött, annyira szorosan burkolózott a prémjeibe, amennyire csak a divatot szem előtt tartva mert. Tüdőbaj emésztette. Láttam, az egyik énem hidegen megállapította a tényt, míg a másik fájdalmasan összerezzent. Bessie nem… ő nem öregedhet meg. Azt akarjuk, hogy az ifjúságunk részesei örökre fiatalok maradjanak, hogy arra emlékeztessenek bennünket, ami voltunk, ne arra, ami vagyunk. A legjobb fiatalon meghalni akkor? Bizonnyal, azok számára, akiknek a létezés próbatétel.

Mária hercegnő teljesen lilába volt öltözve. Szerette ezt a színt, és mivel jogában állt viselni, nem látta okát, miért ne lennének a fejdíszei, a keszkenői, a cipői ugyanolyan tört ibolyaszínűek, mint a ruhája. Miért is ne… leszámítva, hogy szembetűnően nem illett hozzá a lila, olyan hatást keltett, mintha az arca sárga volna. Mellette egy ritka csinos teremtés foglalt helyet, aki mindent tudott a színekről és arról, hogyan használja őket. Gesztenyebarna haja volt, és világos arcbőre, amelyek olykor együtt járnak, és sötétrózsaszín ruhát viselt, mely finom árnyalatot kölcsönzött az arcának és a hajának. A balján ülő Erzsébet hercegnővel csevegett. Erzsébet döbbenetesen vörös haját egy pánt fogta hátra illendően, ő maga pedig rendkívül szerény barna ruhát viselt. Bár csak hatesztendős volt, olyan komoly modor, olyan koravén viselkedés jellemezte, hogy a helyiség túlsó végéből úgy tűnt, mintha az idős Margaret Beaufort tért volna vissza, hogy kötekedjen velem, és ítélkezzék felettem. Fekete – eleven,

átható tekintetű – gombszeme pontosan ugyanolyan volt. Ámde a mellette ülő teremtés – csupa habos fodor és redő – megnevettette. Ki az a hölgy?

Nyál fröccsent elém. Anna beszélt. Feléje fordultam. Igen, mondott valamit, de egyetlen szót sem értettem belőle. Intettem a klevei követek egyikének, Hostodennek, kérve, hogy jöjjön oda hozzánk, és tolmácsoljon.

– Azt mondja, igen jól érzi magát ilyen jámbor társaságban – ismételte el Hostoden mereven.

– Mondja meg a királynénak – milyen furcsán hangzott ez! –, hogy azonnal szerzek neki egy oktatót. Muszáj megtanulni a nép nyelvét.

Anna élénken bólogatott; imbolygott a fejdísze. Ismét elefántfüleket juttatott eszembe.

– Most Angliában vannak – mondtam. – Ideje félretenniük a hazai ruháikat és az itteni divat szerint öltözködni. Holnap majd leméretem a klevei hölgyeket az udvari varrónővel.

Amikor ezt meghallották, méltatlankodtak.

– Azt mondják, nem lenne helyénvaló félretenni a rendes fejdíszüket – mondta Hostoden. – A hajat mutogatni erkölcstelenség.

– Az áldóját! Ha nem tudnak alkalmazkodni az angol szokáshoz és öltözethez, vissza kell térniük Klevébe!

Mogorván néztek erre a közlésre, majd kijelentették, hogy ezt fogják tenni. Én meghökkentem, sértve éreztem magamat. Ilyen könnyen elmennek Angliából? De a felháborodásom csak egy pillanatig tartott, ugyanis rájöttem, hogy a valóságban hasznomra válik, ha a lehető legtöbbet elküldöm ezek közül az idegenek közül, és angol asszonyokkal váltom fel őket.

Ifjúkoromban az udvar derűs hely volt, telve fiatalsággal és szépséggel, ahogyan egy napsütötte nyári rét tele van vadvirágokkal és pillangókkal. Volt még fiatalság és szépség valahol az angol ég alatt, és azt az udvarba kellett hozni.

Anna elképedni és megijedni látszott a gondolattól, hogy egyedül marad. De kinyújtottam a kezemet, és megérintettem a merev, brokátszövet fedte vállát.

– Egy angol királynét angol asszonyoknak kell szolgálniuk – jelentettem ki, és Hostoden tolmácsolta a szavaimat. – Immár ez az otthona. És felveszek majd… küldök majd… – jeleztem Cromwellnek, a szemem és az ujjam apró rezdülésével, ő pedig azonmód mellettem termett.

– Felség?

– Mindent biztosított Lady Anna számára, kivéve nyelvtanárokat – róttam meg. – Azt kívánom, hogy azonnal kerítsen egy oktatót, olyan személyt, aki annyira érti a dolgát, hogy gyertyaszentelőre a feleségem tökéletes angolsággal beszéljen hozzám.

Cromwell lehetetlen feladatot kapott, és érzelemmentesen fogadta a megbízást. Meghajolt, az arcán merev kis mosollyal.

– Igen, Cromwellem – mondtam szelíden. – Alig várom, hogy a drága, szeretett feleségem a saját nyelvemen szóljon hozzám. Ez teljessé teszi majd a boldogságomat.

Aggodalom suhant át Cromwell homlokán, a homlokon, melynek gazdája Itáliában oly jó képzésben részesült. Becsületére vált a mestereinek.

– Ahogy parancsolja, felség. A felséged öröméből fakad az én boldogságom.

És a jóléted, gondoltam. És a puszta létezésed.

Érzelmesen biccentettem, és megpaskoltam Anna arcát.

Aznap este a hideg borjúsültből, pudingból és kenyérből álló könnyű vacsora után egy vékony fiatalembert jelentettek be. Anna és én újfent az „esküvői lugasban” időztünk, az udvaroncok és inasok pedig visszavonultak – kétségkívül azért, hogy a rovásomra tréfálkozzanak és szánakozzanak. Hát, nem sokáig fognak nevetgélni és szánakozni.

– Igen?

– Engem a Lordpecsétőr küldött – mondta a legény. – Hogy tanítsam irodalmi angolra a klevei hercegnőt, óvja őt az Isten. – Felmutatott egy könyvekkel, tollakkal és papirosokkal teli kosarat.

Crum – mindig is vakmerő volt a kívánságok teljesítésében. Ki gondolta volna, hogy még aznap este küld valakit megkezdeni a leckéket? Csakis Crum.

Beinvitáltam az ifjú magisztert, és leültettem a hitvesemmel egy asztalhoz.

– Én… Anna… vagyok.

– Te… Martin… vagy.

– Ő… Henrik… király.

A házasságom második éjszakáján erre a refrénre aludtam el.

LXXXVIII

Az elkövetkező egy-két hétben Anne teljesen az angol leckéinek szentelte magát. Megdöbbentett az odafigyelése és a szorgalma. Minden reggel, amikor ott hagytam, megcsókoltam az arcát, mondván:

– Jó reggelt, kedvesem.

Este, elalvás előtt ismét szemérmesen megcsipkedtem, mondván, „aludj jól, drágám”. A negyedik reggelre ki tudta mondani, hogy „jó reggelt”; estére pedig, hogy „és kegyelmed is, férjuram”; és nem telt sok időbe, hogy aggályosan érdeklődjön az államügyekről, a tanácsülésekről és a közelgő lovagi tornákról meg ünnepségekről, amelyek az egybekelésünk kapcsán voltak esedékesek. Hamarosan lett egy beszélő lovam.

Ráadásul (ahogyan az egy háziállathoz illik) kezes volt, hiszen engedte, hogy visszaküldjem a hölgyeit Klevébe, és felvegyek egy csapatnyi teljesen új komornát, és leméressem, és kistafírozzam egy új ruhatárral. Vígan lemondott az „elefántfüles” fejdíszéről, és meglepő affinitást árult el a fényűző szövetek és a divatos öltözetek iránt. A testalkata révén bizony elbírt bármilyen szertelenséget súly vagy szín dolgában. Tényleg olyan volt ez, mint felszerszámozni egy nagy lovat.

Napközben lefoglaltak az értekezletek, a legfrissebb diplomáciai jelentéseken gondolkoztam, melyek a Károly és

Ferenc közötti „nyájaskodásról” szóltak. Biztosan nem neszelték meg, hogy az új házasságom nem sikeres, én pedig nem bízhattam meg senkiben, és olyan jól kellett alakítanom a szerepemet, hogy senki, még Cromwell se gyanakodjék. Tehát játszottam a boldog, ifjú férjet, és kívülről tekintve önmagamra csodálkozva a színlelési képességemen. Gyanítom, hogy olyasmi ez, amihez mindenkinek van tehetsége. Akik siránkoznak, hogy „Egyáltalán nem tudok hazudni, elárul az arcom”, azok a legügyesebbek az összes hazug közül.

Folytatódtak az előkészületek a nagyszabású, országos ünnepségekre. A protokollt be kellett tartani, és január végén, egy szeles napon felállíttattak a korlátok a Whitehall palota bajvívóterén; felvonták a színes lobogókat, és kifüggesztették a Tudor-zászlókat a tribünökre.

Crum bevezetett egy újítást: a királyi páholyok zártak voltak, és parázstartók fűtötték őket. Üvegablakokon keresztül tekintettünk ki a küzdőkre.

A torna napján borús volt az ég, és viharos szél fújt; azon napok egyike volt, amelyek mindenestül szürkének tűnnek. Ámde a királyi üvegpáholyon belül meleg nyár volt, és a meleggel együtt járt a sok-sok fecsegés és a fedetlen dekoltázsok látványa.

Anna szögletes nyakú, aranyló bársonyruhát és aranybrokát köpenyt viselt, a haján smaragdokkal ékes arany filigrándiadém volt – teljes összhangban a legújabb divattal. Olybá tűnt, nagyon örül, hogy jelen lehet ezen a tornán.

– Náhluk Klevében nem volthak ilyen dolghok – formálta gondosan a szavakat.

Nem, gondoltam, hogy nem. Micsoda elviselhetetlenül unalmas hely lehet a Klevei Hercegség! Szegény teremtés – a nagyon hétköznapi életében bizonyára az volt a legkülönlegesebb dolog, hogy Angliába jön, és itt mint királynét éljenzik. Hát hadd élvezze, amíg tudja – hiszen ez az abszurd játék csak néhány hónapig fog tartani, amíg Károly és Ferenc elkerülhetetlenül össze nem vesznek.

Felharsantak a kürtök, hangjuk természetellenes tisztasággal csengett a hidegben. (Miért látszik a hideg fokozni a színek és a hangok intenzitását?) Felálltam, és megadtam a jelet a kezdésre. Anglia színe-virága, erejük teljében lévő fiatalemberek léptettek elő, hogy szórakoztassanak bennünket, Anglia korosodó patrónusait.

Átpillantottam Brandonra, aki hátradőlve ült a keleti bőrszékében. Az utóbbi időben rákapott a szultános életvitelre, azt hangoztatva, hogy öreg csontjainak kényelmesebbek a perzsiai párnázott székek, és hogy a büdös vízipipákkal való füstölés jót tesz a kedélyének. Most félig leeresztett pillákkal figyelte a viadalokat. Hasonlított egy hatalmas tavirózsalevélen ülő kecskebékára; de eszembe jutott az ádáz tekintete, ahogy rám meredt a sisakrostély alól 1524-ben, amikor éppen csak meg nem ölt engem egy tornán...

– Tudnánk nekik mutatni ezt-azt, hm? – érintettem meg a vállát. Nem válaszolt. Vagy megromlott a hallása, vagy elmerült a gondolataiban. Nem számít. Crum viszolygásra valló mozdulattal intett mellette a vízipipa felé.

Önkéntelenül felfigyeltem arra, hogy két csoportra látszunk oszlani: öreg férfiakra és fiatal nőkre, és az utóbbiak a bajvívótéren küzdő fiatalembereket figyelik.

A páholynak azon az oldalát, ahol Anna ült, az újonnan felvett udvarhölgyei és komornái sokasága foglalta el. Egyfajta szellemi elragadtatással néztem őket, amely a fiatalságuknak szólt– vagyis úgy képzeltem.

Fehér villanás: csipkés keszkenővel integet valaki… a keszkenő aznap, azon a fekete-fehér május elsején, amikor Anne leejtette Norrisnak… nem tudtam, hogy a fájdalom ennyire érintetlenül megmaradhat, akárha önálló élete lenne, de most belém hasított; legyengültem és émelyegtem tőle.

Ismét megmozdult a keszkenő, egy csipkével szegett kelmedarab, egy valóságos dolog, nem egy kísértet. Az a nem evilági, rózsaszín ruhás teremtés tartotta, akit az esküvői vacsorán láttam. Culpeppernek integetett, aki most a karjára kötött egy selyemdarabot, amelynek színével néki tisztelgett. De a nő nem volt szerelmes belé, ezt láttam abból, ahogyan továbbsiklatta a tekintetét, és vidáman csevegett a társaival. Amikor Culpepper nem figyelt oda, összegyűrte a keszkenőt, és a markába fogta. És amikor Culpepper elbukott, alig vette észre. A kebléhez emelte apró, kövérkés kezét, és ekkor minden világossá vált számomra: ez az a teremtés, akinek Culpepper a bársonyt kérte, akit el akart csábítani.

Nyilvánvalóan nem járt sikerrel. Egyetlen leány sem tekint ilyen nemtörődömséggel a csábítójára, mint amilyennel ez – mi is a neve? –, ez a Howard lány viseltetett Culpepper iránt. Culpeppert immár lefelé vitték a küzdőtérről, élénkpiros vérfoltokat hagyott maga alatt a havon, de Gesztenyebarna-fürtös kisasszony egy másik hölggyel sugdolózott és nevetgélt.

Kinyújtotta a parázstartóhoz papucsos lábát, hogy megmelegítse, hozzáérve a perzselően forró fémhez, majd még

éppen időben visszahúzva. Veszedelmes játék volt ez, és még szép, hogy a hatodik-hetedik alkalom után a lány fájdalmasan feljajdult.

Lementem hozzá, és lehúztam a papucsát. Olyan apró és meleg volt a lábfeje, mint egy gyereké. El is felejtettem, hogy van az életnek egy időszaka, amikor az ember lába kövérkés és rózsaszínű. Az enyém mintha egész életemben kemény, kérges és hideg lett volna. De ez a lábfej *pozsgás* volt, nem illett rá semmilyen más szó.

Felpillantottam az arcára, amely éppoly finom és pozsgás volt, mint a lábfeje. Még mindig a keszkenőjét szorongatta, de könnyek csillogtak kipirult orcáján, és remegett a párnaszerű ajka. A legérzékibb teremtés volt, akit valaha érintettem, mindenestül hús és vér, és teljességgel buja, evilági… és tudtam, már abban a pillanatban is, hogy az enyém kell legyen.

Nem szóltam semmit, feláлltam, és visszamentem a királyi ülőhelyhez.

Elhatároztatott. Az enyém lesz. Csak szólnom kell, hogy így történjen. Olyan világban éltem, ahol az összes vágy kielégülhet, ahol a vágy hiánya volt a félelmetes dolog, az, ami rám nehezedett, amitől holtnak éreztem magam.

Immár megint éltem. *Akarni* annyi, mint élni. És én akartam Howard kisasszonyt, olyan hevesen akartam, hogy egyszerre szégyenkeztem, és fúlt el a lélegzetem.

Aznap éjjel nem tudtam aludni. Tényleg nem. Azóta nem éreztem ilyet, hogy a beiktatáskor (1525. június 25-én; soha nem felejtem el a dátumot) megpillantottam Anne Boleynt, és

megbabonáztattam. Ez is boszorkányság volt? Nem, most már okosabb voltam. Anne boszorkánysága később jött. Kezdetben őszinte és nem megszentségtelenített érzésben volt részem.

Ismét átélni ezt! Azt hittem, soha többé nem fogom, és most megadatik, kéretlenül, az én koromban!

Éberen feküdtem egész éjszaka, élvezve a szerelmet, amelynek elébe nézek, lubickolva a tudatban, hogy meg fog történni, hiszen hatalmamban áll parancsolni, és meg tudom szerezni, amit kívánok. Én nem Culpepper voltam. Ámde az idő a vágy körvonalazódása és a neki megfelelő cselekvés között – ebből fakad a gyötrődés és a mámor. Soha nem annyira a miénk valaki, de soha nem is elérhetetlenebb, mint azokban az órákban.

Anna halkan horkolt mellettem. Szeretetet éreztem iránta, tudván, hogy furcsamód ő a jelen és majdani mámorom valóra válásának eszköze. Az elrendezett házasság nélkül belenyugodtam volna az örök sorvadozásba, gyászba, és abba, hogy holtnak gondolom magam. Annak hittem magamat. Hálát éreztem még Ferenc és Károly iránt is. Az ő ellenséges magatartásuk nélkül soha nem kényszerültem volna bele ebbe a házasságba, nem került volna mellém királyné, és a királynénak nem lett volna háztartása…

Elég! Ez képtelenség. Akár azért is hálás lehet az ember, hogy az apja együtt hált az anyjával egy bizonyos éjszakán, és hogy a bába nem bukott fel a lépcsőn egy nem látott gyertya miatt. Az igazság az, hogy mámorosan szerelmes voltam – újjászülettem, mondhatni –, és kizárólag az számított. Úgy álltak a dolgok, ahogy álltak, és hiábavaló foglalatosság lett volna túl sokat törődni azzal, aki előidézte az ilyetén

fordulatot. Hiábavaló bármely cselekedet, amely nem segíti a szerelmest a szeretett személy birtoklásához, hacsak nem az úgyis bekövetkező pillanat ízlelgetéséről van szó.

* * *

Culpepper sebei jelentéktelenek voltak. Egy lándzsahegy sértette fel, amely valahogy betalált a vértje egymást fedő comblemezei között. A seborvos kitisztította a sebet, és bekötötte vastag, rózsaszín szaténnal.

– Az ő színe – mondta Culpepper kacsintva, ahogy ismét szolgálattételre jelentkezett a hálószobámban. Óvatosan letekerte a szatént, és áhítattal az éjjeliszekrényére helyezte.

– Kié? – kényszerítettem magam, hogy megkérdezzem, hanyagul.

– A szép unokatestvéremé – válaszolta Culpepper. – Azé, akiről a királyné érkezése előtt beszéltem nagyságodnak.

– Elfelejtettem a nevét.

– Catherine Howard. Edmund Howardnak, a herceg legifjabb öccsének a leánya.

Most már emlékeztem. Mindig abba a kategóriába soroltam Edmundot, amelyet a megrögzött iszákosoknak, romlott szerzeteseknek és katonaszökevényeknek tartottam fenn. Adósságban úszva halt meg a nyomorult, és persze képtelen volt eleget tenni a kötelezettségeinek.

– Miután a szerencsétlen apja meghalt, a mostoha-nagyanyjának, a norfolki hercegnének kellett befogadnia.

Az agyam egyik fele veszélyt érzékelt. A lánynak hitvány öröksége van, a neveltetése siralmas. A vér és a műveltség

nem elhanyagolható. Az agyam másik fele méltatlankodott. Ilyen mércével Miurunk senkiházinak számítana.

A lány tekintete ártatlan volt. Elmondott nekem mindent, amit tudni kívántam. (Mi lett azzal a tudásommal, hogy mindenki megrögzött hazudozó? Elnyelte az összes többi fájdalmasan megszerzett tudásommal és tapasztalatommal együtt a szerelem örvénye.)

– Magévá tette már?

Culpepper kuncogott.

– Nem. Várok a megfelelő alkalomra.

A vállrándításom nem árulta el, micsoda megkönnyebbülés áradt szét bennem. A lány érintetlen! Másképp nem kellene; nem lennék képes elviselni a tudatot, hogy más töltötte vele a kedvét.

Mint Katalinnal és Anne Boleynnal! Mások ölelték őket, mások furakodtak a lábuk közé, és vezették be a hímtagjukat a lágy húsukba, mozogtak bennük előre-hátra, hagytak ott ragacsos katyvaszt… undorító, undorító! Annyira émelyítő, annyira gyomorforgató más férfiak levetett nőivel kezdeni. Egyetlen férfi sem marad férfi, aki képes erre.

Az emberek kíváncsiak voltak, mit szerettem az én Jane-emben. A tisztaságát. A tudatot, hogy érintetlen, hogy senki nem mocskolta be.

Gyorsan kell lépnem Catherine Howardot illetően, nehogy Culpepper bepiszkítsa. Akkor már nem akarnám. Nem, a tudat, hogy másik férfi volt ott előttem, hogy ráfeküdt, és beléje hatolt, fertőzötté tenné őt a szememben. Elsőnek és egyetlennek kell lennem.

– Találnunk kell kegyelmednek egy feleséget – mondtam

Culpeppernek.

Ő nevetett.

– Inkább szeretőket tartanék.

– Nem – mondtam tántoríthatatlanul. – Szüksége van feleségre, hogy levezesse az energiáit. Tartsa távol magát Howard kisasszonytól. Az egyetlen hozománya a szüzessége. Ne rabolja el tőle.

Culpepper vállat vont.

– Legyen nagyságod parancsa szerint. Örülök neki, hogy nem vagyok nő, akinek az erényével kell kereskednie.

Erény. Tisztaság. Szerénység. Szűziesség. Minden férfi kigúnyolja és becsmérli ezeket. Mégis minden férfit döbbenet és áhítat tölt el a jelenlétüktől.

Másnap reggel Anna tanulószobájába mentem, látszólag azért, hogy meghallgassam az angolóráját. Végigpillantottam magamon, remélve, hogy látom Catherine Howardot. Mint komornának mindennaposak voltak a kötelességei: fésűket válogatott, ruhákat kefélt, és ellenőrizte őket, nincsenek-e bennük tetvek; ékszereket tisztogatott és készített elő. Ceremóniák alkalmával magasabb rangú udvarhölgyek teljesítettek szolgálatot a királyné körül. Így hát Anna lakosztályában kellett keresnem Catherine kisasszonyt.

Anna azonban kettesben volt a magiszterével, a hebegő ifjonccal, aki azért roppant tehetségesnek tűnt a gyors nyelvtanítás terén.

– Asz… pi…

– A piacon…

– Az piacon van alma, körte, sajt und…

– És…

– …répa.

Elégedetten, göcögve nevettek. Jólesett hallanom, hogy Anna örül. A jelenlétem vetette árnyék nélkül vidám szívűnek tűnt, ami teljes ellentétben volt a nehézkes megjelenésével.

– Nagyon jó, kedvesem – mondtam, lassan belépve a szobába. A nevetésnek vége szakadt. Ez fájt.

– Ugyan, ugyan – korholtam őket. – Ne hagyják abba miattam. Mi van még a piacon? Egy kövér malac, esetleg?

De nem folytatták. Elkenődve éreztem magam, mivel eredeti szándékommal ellentétben nem láttam Catherine kisasszonyt, és mivel Anne megmagyarázhatatlanul kirekesztett mint betolakodót, ezért visszatértem a saját lakosztályomba. Ilyen esetben máskor vidáman felnyergeltem volna egy lovat, vadászni indultam volna, magam mögött hagytam volna a palotát és az érzéseimet. De most nem voltam képes lovagolni. Az utóbbi időben a lábfekélyem olyan fájdalmat okozott, amikor a nyereg dörzsölte, hogy már nem tudtam elviselni. A szobámban búslakodva ezen a sivár, februári napon a számomra megmaradt kevés örömforrás egyikét hívattam – Willt.

Will használt, még mindig, amikor a bor kudarcot vallott, és a társaság unalmasnak bizonyult. Magányos pillanataim szellemes és sikamlós pletykákat ismerő múlatójából észrevétlenül vált hallgatóságommá, akitől bölcs megjegyzések is kiteltek – kiváltképpen Jane halála után, amikor egyszerűen képtelen voltam elviselni bolondokat magam körül, mármint az *igazi* bolondokat, nem a hivatásos tréfacsinálókat. Bolondokat, akik kenetteljes közhelyeket

mormogtak arról, hogy „az idő mindent meggyógyít”, és hogy „majd ismét egyesültök a mennyben”, meg hogy „ő nem akarná, hogy ennyire nekibúsulj”. Egyedül Will volt elég bátor és becsületes, hogy azt mondja, „Tudom, odaadnád életed hátralévő részét, hogy csak egy negyedórát beszélhess vele a leghétköznapibb témákról”. És erre igennel válaszolhattam.

Immár egyre jobban ráhagyatkoztam, azt mondva magamnak, hogy nem szabad ezt tennem, mivel ha túl sok bizalommal és túl sok igénnyel viseltetik egyetlen személy iránt az ember, azzal kihívja a sorsot maga ellen. Elég volt csak Wolseyra, More-ra és magára Jane-re emlékeznem.

Will a hétköznapi ruháiban állt előttem a dolgozószobámban. Ritkán viselt már csörgősipkát, mivel ez az öltözet sértette az érzékenységét, és csak akkor volt szükséges, ha nyilvánosság előtt lépett fel. Előttem, délelőtt tizenegykor, abszurd lett volna.

– Will – mormogtam –, teljesen eltévedt, kétségbeesett vagyok.

Ő a tekintetemet fürkészte a sötét, fürge szemével.

– Nem, Hal – szívesebben szólított engem Halnek, ahogy senki más nem szokott –, te *unatkozol*. Nevezd a nevén a dolgot.

– Akkor mi az unalom? Fogalmazd meg nekem. – Máris tovatűnt az unalom Will varázslatos érintésére.

– Az unalom a nem cselekvés ama borzalmas állapota, amikor az egyetlen orvosság, jelesül a cselekvés, az, amely megszabadíthatna tőle, szintén utálatosnak tűnik. Íjászat? Túlságosan hideg van, ráadásul új céltáblák kellenének; a patkányok rágcsáltak a szalmában. Zene? Hallgatni fárasztó;

komponálni túlságosan nagy odafigyelést követel. És így tovább. Az összes megpróbáltatás közül az unalom végső soron a legsorvasztóbb. Végül egy nagy semmivé teszi az embert; aki nem csinál semmit, a henyeség unokatestvére és a melankólia fivére.

– Romantikusan és vészterhesen hangzik ez a szádból.

Will vállat vont.

– Lehetséges. Az a furcsa benne, hogy nagyon könnyen orvosolható. Csupán kényszerítenie kell magát az embernek, hogy elvégezze az „unalmas” cselekedeteket, és maga az állapot elillan. A fizikai cselekvésben valami eloszlatja az unalmat. Ha viszont befészkeli magát, és a hatalmába kerít, az ember általában túl bágyadt lesz az elűzéséhez, még ahhoz az egyszerű dologhoz is, hogy az egyik lábát a másik elé tegye.

– Will, én bágyadt vagyok. De nem az unalomtól. Will, én… szerelmes vagyok.

Will higgadtan fogadta ezt a meghökkentő vallomást.

– Az persze a legbiztosabb orvosság az unalomra. Rövid távon soha nem vall kudarcot. De megvan az a hátránya, hogy hosszú távon mindig kudarcot vall. Hát… én figyelmeztettelek. Ki az? – Nem mondta, hogy „ezúttal”. Nem volt gunyoros a hangütése. Egyszerűen csak érdeklődött, derűsen, nyájasan.

– Egy lány, aki az udvarba érkezett.

– Hát, nem is feltételeztem, hogy valaki, akivel a mezőn találkoztál. Hol másutt találkoznál bárkivel is az udvaron kívül? Igazából igen korlátozottak a választási lehetőségeid. Nem hiszem, hogy ezzel tisztában vagy.

– Fiatal, romlatlan és üde. Egy rózsa, tövis nélkül!

– Névtelen, értem. Felruházva valamennyi szokványos

szerelemgerjesztő szerkezettel, amivel lángra gyújthat egy olyan megfáradt, vén gazembert, mint jómagad. Mindig egy fiatal lány. Ó, Hal, milyen unalmas!

– Hogy mondhatod ezt?

– Unalmasnak lenni annyi, mint kiszámíthatónak lenni. Leültél valaha a tizenkettedik esti álcajátékhoz, Cupidóról és Pszichéről, az első pillanatokban látva, hogy kénytelen leszel végignézni az összes próbát, amelyek elé Vénusz Pszichét állítja: a búza és az ocsú szétválogatását, a szépség kölcsönzését Perszephonétól, és így tovább, és így tovább? És belül valami felnyög benned, mondván, „Jaj nekem, végig kell ülnöm ezt az egészet!” Nincs semmi meglepetés, csak az ismert és elkerülhetetlen. Így áll a dolog veled is, meg a „tövis nélküli rózsáddal”. Hm-hm. Eszményíted őt, bízol benne, ő pedig el fog árulni téged, vagy egy ifjonccal, vagy magával az idővel. És boldogtalan leszel.

Még Will sem érti! Meg voltam döbbenve.

– Légy eredeti, Hal. Szerelmesedj bele egy vén özvegyasszonyba. Na, az már történet!

– Én nem vagyok történet! Férfi vagyok! Nem azért létezem, hogy meseszövők teóriáit bizonyítsam. Nekem nincs jogom a boldogsághoz?

– Milyen gyerekes! „Jog a boldogsághoz.” Még az élethez sincs jogod, nem hogy a boldogsághoz. Az, hogy élsz, és boldogulsz, ajándék. Ajándék, amelyet az istenek nem adtak meg Artúr hercegnek vagy Jane királynénak. Nincsenek „jogok”, csak ajándékok. Bár az ember növelheti az esélyét ezeknek az ajándékoknak a megkapására, ha bizonyos, az idők során kipróbált módokon cselekszik. Sajnos a rajongó idősebb

férj és a gyermekmenyasszony kombinációja nem tartozik közéjük.

– Nem tehetek róla. Én mondom neked, *megszállott* vagyok! – kiáltottam. Még ahogy kimondtam is, éreztem ennek a megszállottságnak az erejét. Lehetetlen volt szabadulni tőle, ha csak nem a kielégítésével és valóra váltásával.

– Te mindig megszállottja vagy valaminek – mondta végül Will. – Soha nem vagy csak Hal, valami látogató szellem nélkül? Nem nagy a tülekedés az evilági bőrödben?

– Nem! Élni annyi, mint szellemekben bővelkedni!

– Élni annyi, mint a saját szellemeidben bővelkedni, nem egy sereg idegenben.

– Szavak, szavak! Nem kell nekem több szó, csak Lady Catherine. – Tessék, kimondtam.

Will felnevetett.

– Azt hittem volna, soha többé nem lesz gusztusod ehhez a névhez.

– Akárcsak az Anne-hez. Tehetek én róla, hogy a keresztény világban a nők egy harmadát Katherine-nek, másik harmadát Anne-nek, az utolsó harmadát meg Elizabethnek hívják? Keressek egy Melisandét vagy egy Zaidát a hitetlenek között?

– Végül lehet, hogy rákényszerülsz, ha folyvást hanyatt-homlok szerelembe esel. Még nem töltötted be ötvenet, és van további legalább húsz éved bujálkodásra, meg arra, hogy szerelemnek nevezd. Lehetséges, hogy Anglia túlságosan kicsinek bizonyul számodra.

Önkéntelenül elnevettem magam. Will az egészet a megvalósíthatóra, a megérthetőre redukálta. A logikusan gondolkozó emberek, akik olyannyira eltérnek az ösztönösen

és szenvedélyesen gondolkozóktól, mindig így cselekszenek. Ilyenformán nagy vigaszt jelentenek utána, amikor az ember visszatér a szerelmi utazásból a földre. De az elején nem; nem, az elején nem. Gúnyt űznek a varázslatból, és a kezdet varázslat a maga legtisztább formájában.

Will letelepedett egy nagy párnára a tűz elé.

– Na már most, meg kell tervezned a hadjáratodat. Megszerzed húsvét előtt, úgy gondolod?

Hagytam Willt tovább fecsegni, miközben felötlött az agyamban Catherine Howard kisasszony megszerzésének nagy akadálya. Ez az akadály maga a neve volt: Howard. A Howardok északiak, és átitatja őket a régi vallás. „Anglia boldog ország volt, mielőtt elterjedt közöttünk az új műveltség” – zsörtölődött egyszer a herceg, és a család egészében véve konzervatív volt, és szemben állt az általam hozott változásokkal. Összegabalyodni egy Howard lánnyal annyi, mint hátat fordítani mindennek, amit a legátusi bíróság angliai szemfényvesztése óta cselekedtem. Catherine csupán egy csalétek egy hatalmas, bonyolult politikai medvecsapdában. És ha én ráharapok erre a csalétekre…

Ámde ha volna mód elorozni a csalétket anélkül, hogy beleesnék a csapdába? Lennie kell. Meg fogom találni.

* * *

Éppen ahogy az unokatestvére, Anne Boleyn tette előtte, Catherine-nek sikerült kitérnie előlem, bár ezúttal véletlen volt a dolog. Soha nem leltem Anne királyné mellett, amikor formálisan meglátogattam az utóbbit, és nem mertem növelni

a látogatások gyakoriságát vagy hosszát, nehogy Anne kötődni kezdjen hozzám. Ezt mindenekfölött el akartam kerülni, bár Anne riasztóan gyors ütemben angollá vált. Eljutott a mindennapos beszéd szintjére, amelyben felvette a versenyt egy nebuló angolságával, összebarátkozott mindkét lányommal, és serényen tervezte, milyenek legyenek a kerti virágágyások április közepén, az utolsó fagy elmúlta után. Ha csalódott vagy elégedetlen volt a házasságunk „intézésével”, nem mutatta ki. Kezdett fejtörést okozni, hogyan váljak el tőle, amikor elérkezik az idő.

Fejtörést okozott az is, hogy Cromwellt sakkban tartsam, és eloszlassam a kétségeit. Messze ő volt a legokosabb ember az országomban, ravasz és számító, ha nem is bizonyult igazán látnoknak, legendás volt a személyes és politikai túlélési ösztöne. A legnagyobb figyelmet igényelte, hogy ne neszelje meg, újraértékeltem a személyiségét, ám hogy ezt palástoljam, takargatni kényszerültem az Anna királyné iránti valódi érzéseimet is.

Az első néhány nap után Cromwell félénken érdeklődött, vajon nem lelem-e inkább örömömet Lady Annában, mint eredetileg gondoltam? Mivel erre a válasz egyszerre volt igen (amennyiben Anna váratlan módon képes volt bárhol oldott hangulatot teremteni) és nem (amennyiben testileg visszataszító volt), csak mordultam egyet, mondván, „némiképp”. Ettől a választól Cromwell nyugtalanabb lett, mint korábban, így hát tudtam, hogy hibáztam. Egy aggódó ember sokkal többet észrevesz, mint egy elégedett, és az elkövetkezőkben gondoskodnom kellett arról, hogy Cromwell kellőképpen elégedett legyen, és elárulja magát, vagy legalább

felfedje az igazi érzéseit a lutheranizmust illetően.

Ámde a helyzet Angliában ez volt (beláttam és felfogtam, még ha nem is örültem annak, ami ebből fakadt): a világ szemében protestánsok lettünk, és pontosan azok a dolgok, amelyeket becsben tartottam, és amelyekben bíztam, nagymértékben a protestantizmus létezésétől függtek (amint inkább divatos lett nevezni lutheranizmus helyett). Mik voltak ezek a dolgok? A saját lelkiismeretem, először is. A lelkiismeretemre alapoztam a szakítást Rómával, és a Katalinnal kötött vérfertőző házasságom érvénytelenítését. A lelkiismeretemet tettem az ország legfőbb törvényévé. Isteni iránymutatást kerestem, és magamévá tettem azt. Közvetlen kapcsolat létezett köztem és Isten között, és a közvetítők (az egyház, a szent tradíciók) átugrandók voltak.

Csakhogy a lutheranizmust – mármint a protestantizmust – áthatotta a társadalmi jellege. Az embert tette a dolgok értelmezőjévé, és végül minden evilági érték fókuszpontjává. Idővel semmilyen intézményt vagy épületet vagy tárgyat nem fognak isteninek tekinteni. Nem lesz más, csak az Ember, az Emberi Nem, az Emberiség, és a világ az ember meg az ő hitvány dolgai, hitvány hívságai körül fog forogni. Ezt követi majd, hogy a király csak egy ember, és hogy minden ember potenciális király…

Megvetettem a protestantizmust! Végső soron anarchiához vezetett! Ebben lakozott a paradoxon. Anglia biztonsága kellemetlen módon egy olyan érvelésen nyugodott, amely végül valamennyiünket ismét barbárságra csábít. Rám hárult, hogy középutat találjak Róma és az anarchia destruktív szélsőségei között. Képes voltam megtenni, bár egyre

nehezebbé vált. De mi lesz Eduárddal, aki utánam következik?

Meglehet, Cromwell vonzónak találta a protestantizmust, de nem láthatta előre, hová vezet. Cromwellt és az erőit meg kellett fékezni. Angliában megálljt kellett parancsolni a protestantizmusnak, nehogy tavaszi áradatként borítsa és söpörje el Eduárdot, amikor trónra kerül.

* * *

Az udvarban készülődtünk, hogy Windsorba költözzünk, ott töltsük a tavaszt, és ünnepeljük a május beköszöntét. Kocsikat készítettek elő és vontattak az udvarra, és munkások két teljes napig foglalatoskodtak becsomagolt holmik óvatos kihordásával és felpakolásával. Minden leltárba vétetett, és az összes kedvenc holmink készen állt, hogy Windsorba szállíttassék. A legkényesebbeket természetesen nem volt szabad mozdítani. Minden egyes palotában akadt néhány ilyen: egy finoman beállított óra az egyikben; egy súlyos orgona a másikban; egy festmény, amelynek bizonytalan színei nem bírták volna ki, ha kiteszik őket az elemeknek. Így aztán valahányszor visszatértem egy királyi rezidenciára, mindig régi, hűséges barátokat köszöntöttem és fedeztem fel ismét.

Greenwichből mindent elvittek, és én csak azért maradtam hátra, hogy átnézzek néhány bosszantó állami iratot, amelyeket aláírás után egyenesen a kancellárhoz kellett vinni. Mindig is élveztem az olyan, frissen kiürült helyek hangulatát, ahonnan az élet máshová tűnt. Egyfajta olcsó melankóliát merítettem abból, hogy az üres szobákban kószáltam, és

mindig megengedtem magamnak ezt az élvezetet egyik vagy másik helyszínen.

Ma, ahogy elhessegettem az utolsó császári hírnököket (Károly még mindig „fivérének” nevezi Ferencet; milyen fárasztó!); elhatároztam, hogy átszelem a szomszédos termet, és bemegyek a királyné lakosztályába. Így is tettem, nem első ízben csodálkozva rá, mennyivel nagyobbnak tűnik egy-egy helyiség bútorok nélkül – nem csak egy kicsivel nagyobbnak, hanem a régi mérete kétszeresének, háromszorosának. Bútorok és díszek nélkül a helynek egyáltalán nem volt karaktere. A „kísértetek” főleg tapintható tárgyakhoz kötődtek: a függönyhöz, melyet szemlélt az ember, amikor valaki mondott valamit; egy faberakáshoz, melyre rámeredt az élete egy bizonyos, fájdalmas fordulópontján. Ezek nélkül a kísértetek elszálltak. Katalin járt itt; Anne is. Jane mint udvarhölgy. Mindegyikük olyannyira mássá tette a helyet a maga idejében, hogy úgy tűnt, mintha másféle téglák öveznék; úgy tűnt, mintha másféle kilátás nyílna az ablakokból.

Kipillantottam a királyné magánlakosztályának keleti ablakából. Ugyanaz a Temze hömpölygött el, most sebesen, megduzzadtan a tavaszi vizektől. Körülnéztem, kedvemet lelve a csupasz padlódeszkákban és a nyitott szobákban. Mindig izgatott lettem az új kezdetektől, és az üres szobák számomra ezt jelentették.

Lélekben muzsikát hallottam – szertefoszló muzsikát más szobákból, más korokból. Olyan volt a hangulatom azon a délelőttön, hogy nem vontam kétségbe a valóságosságát, hanem álltam és figyeltem. Lassú, elnyújtott, panaszos hangok… dolgok, amelyek voltak valaha, de már nincsenek…

sajátságos, szomorú szépség hatotta át.

De igazi hangok voltak. Bekerült közéjük egy hamis, miközben az emlékezetben egyáltalán nem szoktak hamis hangok lenni.

Előreléptem, a fülemet hegyezve. Bal oldalról erősebben hallottam a hangokat. A királyné lakosztályának beljebb lévő szobáiból érkeztek. Áthaladtam a fogadószobán, át a külső tanácstermen. A hangok teltebbek lettek. Megálltam a bejáratnál, ahonnan jobbra és balra is lehetett menni, és nem tudtam eldönteni, merről jön a hang. Lélegzetemet visszafojtva vártam pár pillanatig. Nem a fülem döntött, hanem az eszem. Tudtam (lévén magam is egy közülük), hogy a muzsikusok mindig jobban szeretik a természetes fényt, mint a mesterségest. Az ablakok a királyné lakosztályának bal oldalán sorakozva engedik be Isten fényét. Ezért balra indultam, és…

Megtorpantam, bennszakadt a lélegzetem, mozdulatlanná dermedtem, ahogy az agyam felfogta a látványt: Catherina Howard kisasszony hajolt egy hatalmas, elefántcsont billentyűzetes virginál fölé, mely lecsupaszítva állt a kiürített szobában, és ő pötyögtette ki a hangokat. Figyeltem, ahogyan fáradozik, egyedül a szobában, színtiszta örömmel az arcán. Tudtam, milyen az, ha az ember egy egész napra egyedül marad, hogy játsszék egy új hangszeren, hogy megtanulja uralni, miközben senki nem figyeli. Felülmúlja az érzékiséget, felülmúl szinte minden más élményt.

Minden egyes hang erősen és tisztán szólt, ujjongva szökkent ki a tavaszi levegőbe. Takarásban álltam, amíg csak volt merszem. Aztán úgy éreztem, csalárdul viselkedem azzal,

hogy titkon betolakodom egy művész magányába, és merészen előléptem.

– Howard kisasszony – mondtam egyszerűen, feléje indulva a viseltes padlódeszkákon keresztül. – Látom, hogy kegyed is örömét leli egy jól hangolt virginálban.

Catherine elfojtott sikollyal hátrahúzódott, mint egy gyerek, akit haszontalanságon értek.

– Fel… Felség… – Csetlőn-botlón kiegyenesedett, és a szoknyájába kapaszkodott. A hátratolt virginálpad koppanva felborult mögötte.

– Nem, nem. – Gyűlöltem, amikor intim helyzetben feszengést és félelmet váltottam ki. Hivatalosan persze másképp volt. – Jómagam is szeretek elhagyott helyiségekben gyakorolni, ahol lehetőleg senki nem hallja meg.

Catherine lehajolt, és felállította az eldőlt padot.

– Kérem – mondtam, reményeim szerint fölöttébb megnyugtató hangon –, folytassa a játékot. Mindig szívesen hallgattam, amikor Lady Mária játszott a virginálon, és…

Anne Boleynt nem. Az ő szörnyű emlékét, mely egyre csak fel-felbukkant a tudatomban, akár egy varangy eső után, a muzsikusaiéval együtt kizártam.

– …Lady Erzsébetet is. Hol tanult meg ilyen jól játszani?

A leányzó elmosolyodott, és lesimította a szoknyáját.

– Nagyanyáméknál. Volt egy tanárom.

– Mikor kezdte? Bizonyára sok éve tanul. – Leültem melléje a keskeny padra.

– Nem, én… – sebtében gondolkozott –… csak egy évig tartott, amikor tizenhárom voltam. De szorgalmasan tanultam. És folytattam a gyakorlást, miután a tanárom

távozott.

– Akkor élvezi a zenét?

– Imádom. – Elmosolyodott. Megdöbbentett a lélekjelenléte, de hát gyakorta megtörténik, amikor művészek összejönnek, hogy az elhivatottságuk felülkerekedik a félénkségen, a rangkülönbségeken, mindenen. Közös nyelven beszélünk, és elcsitult minden egyéb. Történetesen még a Catherine iránt érzett szerelmem és vágyam is félretétetett egy pillanatra a muzsikája ragyogásában, amelyben egyenlőkké lettünk.

Kinyújtottam a kezemet, és ujjaimmal a billentyűzetet érintve régi melódiákra emlékeztem; Catherine hallgatta a zenét. Aztán ő játszott, és én hallgattam őt. Közben nevetett, én pedig a tündökletes bőrére és a mélyfekete szempilláira néztem, és túlcsordultam a szerelemtől, a vágytól, melyek összekeveredtek és fokozódtak a zenétől, sőt, képtelen módon, a virginálttól, amely előttük állt a kopottas billentyűivel.

Catherine felém fordult, rám nézett, nem sütötte le a pilláit, mint rendes szolgálólányok szokták, hanem egyenesen az arcomba tekintett. Égszínkék volt a szeme, és valami sötétebb szegély ölelte körül, amitől csak még távolibbnak és érinthetetlenebbnek, egyszersmind rám várónak tetszett.

– Catherine – mondtam végül, elképedve, milyen nyugodt és magabiztos a hangom –, szeretem hallgatni, ahogy játszik, és örömmel játszanék kegyed mellett egész életemben. Én sok mindent elveszítettem magamból, utat tévesztettem… nem végérvényesen, ahogy féltem… de egy időre. Megosztanám ezt a személyt kegyeddel, és viszonzásul kegyednek adnám… kegyednek adnék… bármint, ami a szíve vágya – fejeztem be

erőtlenül.

– Egy új virginált? – kérdezte. – Ennek a billentyűi…

Nem érti!

– Bizony, azt is. De kedvesem, amit kérdezek kegyedtől…

Azt kérdezem, hogy: „Tudna szeretni egy ötvenhez közeledő vénembert?”

– …az az, hogy lenne-e a…

Vajon hajlandó volna rá, hogy királyné legyen? Nem szokott az ember azért könyörögni valakinek, hogy fogadjon el egy magas állami hivatalt! Az önmagában hordja a jutalmát!

– …hogy hozzám jönne feleségül?

Catherine úgy meredt rám, mintha elment volna az eszem. Aztán halkan ezt mondta:

– Nem tehetem… nem… ez nem lehetséges… nagyságodnak már van felesége.

Anne Boleyn szavai! Akárha az idő örvényébe vetődtem volna, ahol semmi nem változott, és arra lennénk ítélve, hogy elkövessük ugyanazokat a hibákat, és kimondjuk ugyanazokat a szavakat mindörökkön örökké… A felesége nem lehetek, mert van már felesége, a szeretője pedig nem leszek…

– Nincsen feleségem! – Ezek a szavak is ugyanazok voltak. – Megvan a hatalmam, hogy félreállítsam. – Ezek most más szavak. Hat hosszú esztendő próbálgatása szülte őket.

– Úgy érti… királyné lennék?

– Igen, ha hajlandó a feleségem lenni.

Kábán csóválta a fejét.

– A kis Catherine Howard mint Anglia királynéja?

– Kedvesem – mondtam, megválogatva a szavaimat –, ha király az ember, az egyik legnagyobb öröme abból fakad, hogy

hatalmában áll arra méltókat tisztelet övezte rangra emelni. Felfedezni észrevétlen, ismeretlen személyeket, akik nélkülem soha nem vívnának ki akkora érdeklődést és elismerést, amekkorát megérdemelnek. Gondolja, hogy Írországban nincsenek tehetséges, jóravaló és szép emberek? De, születnek, élnek, és meghalnak észrevétlenül, emberi komposzt módjára. Kegyed – kezembe fogtam a tökéletes, kerek kis állát – arra született, hogy koronát viseljen. Catherine, legyen a feleségem.

– De hát a jó Lady Klevei…

– Ő jól fog járni. Ne vádolja magát hűtlenséggel, nem túrja ki a helyéről az úrnőjét. Ő meg én sosem voltunk igazából férj és feleség. Nővér és fivér vagyunk, és azok is maradunk.

Catherine még mindig némán ült. Majd:

– Ezt nem hiszem el. Nagyságod tréfál velem.

– Dehogy! Ha próbára tenne engem, ám legyen! Egyáltalán nem törekszem majd arra, hogy kettesben maradjak kegyeddel annak a napnak az éjszakájáig, amikor Cranmer egyházi áldásban részesít bennünket.

– Valóban?

– Igen, valóban. Addig kegyed hűséges szolgálólány marad.

Catherine térdre omlott, és csókolgatni kezdte a kezemet.

– Jóságos Henrik király, nagyságod nem tudja, mit cselekszik. Én méltatlan vagyok arra, hogy a felesége legyek.

Meleg, telt és nedves volt az ajka. Éreztem, hogy megmozdul a férfiasságom.

– Nem. Csak a méltatlan tekinti magától értetődőnek az emelkedését. A kegyed méltó volta már a tartózkodásából kiviláglik. – Az ajkai tovább munkálkodtak. Kiszabadítottam a

kezemet, és felsegítettem a leányzót. – Szerelmetes Catherine-em – mondtam. – Köszönöm Istennek ezt a napot. Várjon rám, és bízzék bennem. Olyan sebesen valóra váltom mindezt, hogy ámulni fog!

Betűzött a furcsa kis szobába a nap; láttam, ahogy táncolnak a porszemcsék a dús, tavaszi fényben. Varázslatos volt az egész. Megcsókoltam Catherine kezét, hallottam, amint apró sikollyal elhúzza, aztán kiszaladt a szobából, eliramodó gyermek módjára. Egy rémült gyermek? Vagy egy izgatott gyermek? Akárhogy is, a gyermek megfeledkezett magáról, és nem kért engedélyt a távozásra.

Egy gyönyörűséges gyermek, aki ismét megtanít majd engem játszani! Izzadt a tenyerem, ahogy rácsuktam a virginál billentyűzetére a fedelét.

LXXXIX

Cranmer a húsvét és pünkösd közötti hét hétben minden szerda este szólóhangversenyen látott vendégül prelátusokat és udvaroncokat a lambeth-i érseki palotában, amely közel volt a Temzéhez, éppen átellenben a Westminster palotával és az apátsággal, és egy-egy tavaszi estén pompás élvezeteket kínált mind az öt érzék számára. A látásnak, természetesen, ahogy a nap lassanként aláereszkedett a széles, üde folyó felett; a szaglásnak, hiszen nedves föld és pompás tavaszi virágok illata terjengett mindenütt; az ízlelésnek, amennyiben a hangversenyek előtt spárgát és halat szolgáltak fel apró, fehér búzalepényekkel, valamint szagos mügével fűszerezett borral; a tapintásnak, az újonnan nyitott ablakokon beáradó májusi levegő balzsamossága révén. És hangokkal, amelyek maguktól a muzsikusoktól és a precízen hangolt hangszerekből származtak: violákból, dulciánokból, lantokból, sőt még egy itáliai csembalóból is. Olykor Cranmer egzotikus hangszerrel is szolgált, például egy elefántcsont kornettel.

Minden vidámnak tűnt számomra azokon az érzéki élvezetek ködében úszó estéken, hiszen a zenei érdeklődése folytán legtöbbször ott volt Catherine Howard, nagybátyjával, a herceggel és Gardiner püspökkel együtt. A zenei érdeklődés a széplelkek és a tradicionalisták kiváltságának tűnt. A protestánsok rosszallón „léhaságnak” minősítették, ezért aztán Klevei Anna soha nem részesült zenei oktatásban. Az

igazság az, hogy az érzéki örömök javarészt a tradicionalisták körébe látszottak száműzetni, míg az „új emberek” mindent megtisztulttá és egyszerűvé tettek volna. És fullasztóan unalmassá!

Ezek az esték megerősítették a Catherine meg a jövőnk iránti elkötelezettségemet és a Cromwell szemmel tartására vonatkozó igényemet. Catherine-ben hazaértem. Életem őszén lett egy olyan helyem, ahová addig leszüretelt jóval behurcolkodhattam, elüldögélhettem a rézsútosan eső sárga napfényben, és mindent rendben lévőnek tudhattam. És még nem volt vége. A közelgő őszön új aratás esedékes, tudtam ezt. Lesznek még fiaim Catherine-től, pompás fiúk, és Angliának nem lesz szüksége Máriára és Erzsébetre.

Azt mondták később, hogy bolondultam érte. Ugyanezt mondták Anne Boleyn-ra, és azon tűnődtek, vajon mindkét nő ugyanazt a varázslatot alkalmazta-e. Unokatestvérek voltak; talán ugyanazokat a bájitalrecepteket, ugyanazokat a varázsigéket tanulták? Nem, egyáltalán nem ugyanaz volt. Anne-nel emésztődtem, beszippantott egy fehéren izzó örvény, amely elmosta a világot, és engem is. Catherine-nel… ah, az a szépség, az a tökély…

Amidőn az iránta táplált érzéseimre gondolok, és megpróbálom valamihez hasonlítani őket, újra és újra egy olyan eset jut eszembe, mikor egyedül megálltam a fák között. Minden csendes volt, és pihenőt akartam engedélyezni a lovamnak. Ezért kipányváztam egy fához, és odébb mentem egy kicsit, hogy keressek egy követ, amelyre leülhetek. Csupa barna volt minden abban az erdőben – barna levelek odafent, további barna levelek ropogós réteget alkotva a talajon. Barna

volt a térdnadrágom és a csizmám is. A követ teljesen körülnövő mérges gombák különböző árnyalatokban: őz-, vakond- és menyétszínben barnállottak. Elképesztett milyen sokféle változata van a barnának. És akkor megpillantottam – egy parányi, irizáló kék pillangót, ahogy kiterjeszti a szárnyát egy tölgylevélen. Úgy vibrált a barna háttér előtt, mint egy ékszer egy bársonytokban.

Catherine-t ennek a ragyogó pillangónak képzeltem az életem barna őszén. Tökéletes, ékszerszerű, nem volt más célja, mint szépséget hozni – és ezt maradéktalanul teljesítette. Kincsként kezeltem, pátyolgattam és rajongtam érte.

Cromwell nem kapott meghívást a lambeth-i palota finom estélyeire, és meglepő módon nem tudta palástolni a kíváncsiságát. Ó, a kémei kétségkívül jelentették neki, mi zajlik – előadatott-e Tallis-szerzemény, melyik lant vétetett használatba, sőt még azt is, milyen hangra volt hangolva –, a spionok egyelőre azonban nem tudtak olvasni az emberek fejében, bár én úgy hallottam, hogy szájról olvasni pontosan tudnak ötvenlábnyi távolságról. Borzongató gondolat. Cromwell nem vette jó néven, hogy ki van zárva kulturális eseményekből, akárha még mindig a patkolókovács fia volna Putneyból, akinek a csizmáján nedves a trágya. A legtöbb reformátorhoz és puristához hasonlóan sóvárgott rá, hogy meghívják éppen azokra a frivol eseményekre, amelyeket elítélt.

Úgy serénykedett azokon az elragadó szerda estéken, mintha nem számítanának. Azokon a hosszú, májusi alkonyokon, amikor a bárkám eltávolodott a (nemrégiben

Whitehallnak átkeresztelt és kibővített) York Place lépcsőjétől, és a vöröslő-aranyló napkorong pompázatosan tükröződött a sok száz ablaküvegen a palota víz felőli oldalán, mindig láttam Cromwell sötét alakját közvetlenül az ablakokon túl. Soha nem nyitott ki egyetlen ablakot sem… nehogy a tavaszi levegő elbájolja?

Azok a lambeth-i esték, amellett, hogy kirándulást jelentettek az öt érzék birodalmába, egyszersmind kirándulást jelentettek a múltba is. Ott a „régi emberekkel” – Howarddal, Brandonnal, Fitzwilliammel és Lord Lisle-lel – mindig 1520-ban járhattam. Nagyon könnyű volt elhinni, hogy a világ nem változott. Nem volt semmiféle Luther Márton, nem lettek felszámolva a kolostorok. Egyetlen inas sem akart a tradíció által tiltott mesterségeket űzni; nem merültek fel olyan butaságok, hogy egy aranyműves fia ügyvéd legyen. Biztonságos, otthonos volt a világ 1520-ban, jóllehet múmiaszerű.

A való életet immár Cromwell jelentette, aki ott maradt a palotában. Tudván ezt, az arisztokraták örömüket lelték abban, hogy a fülembe duruzsolva áskálódtak ellene.

– Felség, nem tudom, hogyan fejezzem ki magam – habozott Henry Howard, Thomas fia, Surrey earlje. – De Cromwell annyira… annyira…

– Nem tudja, hogyan fejezze ki magát? Nahát, azt beszélik, kegyelmed a legkiválóbb költő Angliában – mormogtam. Igen, „ők”, a kritikusok az utóbbi időben felkapták azt a fordulatot, hogy „Lydgate-től Surreyig”, amivel azt akarják mondani, hogy a kettő között semmi nem méltó az elolvasásra. – Mondja már, ember – nógattam.

– Annyira vulgáris.

Igaza volt, természetesen. De miért éreztem úgy, mintha rólam mondta volna ezt? Cromwell csupán az én kegyencem volt.

– Jól ismeri az itáliai festményeket és szobrokat – jelentettem ki. Maga Surrey hencegett a franciaországi utazásaival és a firenzei költőkkel való találkozásaival, mintha ezek különlegessé tennék őt.

– Megnézhet az ember egy festményt úgy, hogy az nem hat rá. Itáliában minden parasztot nagyszerű műalkotások vesznek körül, de vajon megérintik-e őket? A nagyszerű Róma a közelmúltig csak egy gyakran látogatott hely volt a tehénpásztorok számára. A fórumon, ahol Caesar lépdelt, senkiháziak kotlanak!

Igaz, teljesen igaz. A nép elfelejti a saját történelmét, és vademberek módjára él Venus nagyszerű templomában.

– Cromwell királyi jussokon kotlik – folytatta Surrey. – Ez nem helyénvaló. Az északi emberek ösztönösen felismerik ezt. A néhai „zarándokok” követelései megmutatták, mennyire aggasztja a derék, tisztességes embereket Cromwell hatalma. – Surrey rám mosolygott – kápráztató mosollyal, mivel megvolt még valamennyi foga. Ez önmagában véve jelezte, hogy burokban él.

– A „zarándokok” felségárulók voltak – mondtam halkan. – Sok százat akasztattam fel vasra verve. Azt mondja, hogy egyetért velük?

– Az „új embereket” illetően igen. – Surrey olyan képet vágott, amit bizalmas körben „elragadónak” neveztem. Hozzátartozott a száj ironikus görbülete, a szem hunyorítása.

Azt fejezte ki, „nézd, milyen nyájas és szerethető vagyok, dacára az igazán lenyűgöző képességeimnek”. Valójában nem volt sem olyan nyájas, sem olyan szerethető, mint feltételezte.

– Mi van az „új emberekkel”? És kik azok?

– Cromwell…

– Cromwell csak egyetlen ember. Kegyelmed „emberekről” beszélt, nevezzen hát meg néhányat.

– Paget – mondta Surrey vonakodva. – És Audley. Meg Denny. És Sadler… – immár ömlöttek a nevek, mint gőz, mely kiszabadul egy apró hasadékból… – és a *Seymourök*! – mondta élesen Surrey. Reszketett a haragtól.

– Melyik? – kérdeztem, mintha nem volna semmi jelentősége.

– Mindkettő! Eduárd az ájtatos haszonszerző tempójával, és Tom a kalózviselkedésével… csupa hetvenkedés és nagyzolás. Persze nincs férfi, akit megtévesztene, ezért a hölgyeket környékezi. Ó, nem akárkit vett célba, hanem Lady Máriát, azt hiszem. És ezt hiszik sokan mások is. Teljesen a fejükbe szállt, hogy nagyságod feleségül vette a húgukat.

A tiédbe meg az, hogy beszélhetsz, gondoltam. Nevezd Cromwellt, aminek akarod, te bolond, ő soha nem dől be a hízelgésnek, és soha nem szűnik meg résen lenni. Soha nem árulja el így a gondolatait. Megvetően néztem Surreyre.

– Jó családból valók. Az ország jövője az ilyen becsületes, rendes angolokon múlik.

– Igen, igen – sietett egyetérteni Surrey, hogy olyan elbájoló legyen, amilyennek képzelte magát. – Bizonyos, hogy nem olyan anyagból vannak, mint *Cromwell*, mert ők becsületesek, és nincsenek semmiféle titkos terveik azon kívül, hogy

elismerést akarnak maguknak. De Cromwell… nos, nem ismerjük a vágyait, ugyebár? Nem úgy tűnik, mintha bármi olyasmit akarna, amit normális emberek akarni szoktak. Azt beszélik – Surrey zavart mosolyt villantott –, hogy ő az ördög.

Nevetni szerettem volna, de nem sikerült.

– Úgy hallottam, vannak, akik képesek ténylegesen üzletet kötni a Sátánnal. Leülnek, és megfogalmaznak egy szerződést, éppen úgy, ahogy felséged teszi az antwerpeni pénzkölcsönzőkkel. „Ilyen és ilyen kamat fizetése esedékes húszezer font kölcsön után 1542 pünkösdjén”, mondja felséged, és kész. „A lelkem cserébe ezért és ezért”, mondják ők, és kész. Úgy tűnik, hogy Cromwell… mármint sok jel utal arra…

Komolyan gondolta. Minden játékosság és csalfaság eltűnt az arcáról.

– Édes fiam, kegyelmed…

– Catherine! – mondta Surrey, akárha varázslat tört volna meg. Catherine látta, hogy mélyen a beszélgetésbe merülünk, és odajött hozzánk. Játékosan megrángatta az unokafivére karját.

– A közönség elfoglalja a helyeket – korholta Catherine Surreyt –, és nem fogsz majd jól látni.

A jelenlétével kiragadott bennünket a veszedelmes világból, amelybe – csak egy pillanatra – beléptünk. Felmosolygott Surreyra. Unokatestvérek voltak, első unokatestvérek. Nem sok hasonlóságot láttam közöttük. Surrey nyurga és szőke volt, Catherine alacsony és gesztenyebarna hajú. Mindkettejüknek sápadt bőr adatott, ez volt minden.

A karomat nyújtottam Catherine-nek, és együtt kerestünk

ülőhelyet, s készültünk, hogy meghallgassunk egy sor kompozíciót, melyet nádfúvós hangszeren adott elő egy cornwalli fiatalember. Alacsony volt, és sötét hajú, mint az összes földije. A melódiák fájdalmasak, álomszerűek, nem hasonlítottak semmire, amit korábban hallottam. Az énem szelíd, elveszett oldalához szóltak.

Utána beszélgettem a fiatalemberrel. Kicsit nehezen értettem a tájszólását, mivel az anyanyelve cornwalli volt. Megdicsértem mint muzsikust, és érdeklődtem a melódiái forrásai felől.

– A szülőföldem dallamairól mintáztam őket, felség – mondta. – Hasonló dallamok vannak odaát, Bretagne-ban is – tette hozzá. – Apámmal gyakran átmegyünk, és amíg ő teszi a dolgát, én is teszem a magamét.

– Mivel foglalkozik az apja?

– Halász, felség.

– És kegyelmed?

– Muzsikus vagyok.

– És csak az?

– Igen. Annak mondanak.

– De mi van az apja mesterségével?

A fiú vállat vont.

– Talán egy muzsikus fia valahol a tengerre vágyik.

Nagyon egyszerű. A fiatalember szájából nagyon logikusan hangzott egy forradalmi gondolat. Íme, egy igazi „Új ember”, és mit tudna Surrey a szemére vetni? Én pedig örömömet leltem abban, amit nyújtott.

Miután a mulatságok véget értek, Catherine-nel gyakran

sétára indultunk az érseki palota kertjében. Csendes és bukolikus volt ez a környék, a Temze felső folyása mentén, ahol Lambeth, a folyó túloldalán pedig a Westminster apátság és palota emelkedett. Lambeth, a csendes sétányaival, a kerek macskaköveivel és a fakult tégláival arra indította az embert, hogy vesse le a lábbelijét, dobja félre a köpenyét, mondván, „Na most, barátom, beszéljük meg ezt az ügyet az egyházi adózással kapcsolatban – de először is, egy kis bort ide." Minden ügy, még a súlyos államügyek is csak két barát közötti beszélgetésnek tűntek. És ezért minden lehetséges volt.

Gyakorta álldogáltunk Catherine-nel a vízhez vezető pompás lépcső szélénél. Tucatnyi lámpás pislákolt, nehogy valaki óvatlanul megcsússzon a kikötőhely nedves kövein. Mindig voltak ott kikötve előkelő bárkák, az orrukon pompás, aranyozott címerfaragványokkal, várva, hogy visszavigyék gazdáikat a Stranden álló nagy házakhoz.

Mindig távolabb sétáltunk egy kicsit, máskülönben a csónakosok hallottak volna bennünket. Volt egy téglajárda a folyó szélén, és az volt a kedvencünk. Elmentünk a végéig, és ott megálltunk, hallgatva a víz csobbanásait. Lambeth a maga ódon lakályosságának varázslatával, és a május ereje mindent elérhetőnek mutatott. Beleértve azt is, hogy Catherine a feleségem legyen.

Átöleltem a karommal, és magamhoz húztam.

– Nem vagyok képes tovább várni – mormogtam. Mámorító volt az este, előzetes ízelítő abból, ami a magánéletem újrarendezése után vár rám. – Nincs semmi ok tovább halogatni, amire mindketten vágyunk.

Catherine lelkesen bólintott, és hozzám simult.

– Nem lesz nehéz – biztosítottam magamat hangosan. – Isten szemében Anna nem a feleségem.

– Cromwell szemében viszont ő nagyságod felesége – mondta a kis Catherine a tiszta, csengettyűszerű hangján.

– Cromwell… – Ó, mi közöm nekem Cromwellhez? – Cromwell kénytelen lesz megtanulni, hogy csalódásokkal éljen együtt – szólt a válaszom fakó hangon.

– Csináltassa vissza vele, amit olyan ügyesen kimódolt – mondta Catherine vidáman. –Mint egy haszontalan kisleánnyal, akit az anyja azzal a dologgal kényszerít bajlódni, amit tönkre tett. A hercegnő gyakran kiszedette vélem az öltéseket, ha csúnyán csináltam egy-egy hímzést.

Az én szerelmetes Catherine-em, egy nagy nemesi házi gyermeke szolgálóknak való kézimunkázásra kényszerült!

– Fárasztó volt?

– Igen. De így megtanultam odafigyelni, hogy hogyan bánok a tűvel. Azelőtt hanyag és nemtörődöm voltam.

– Csak egy gyerek voltál.

– Akárcsak Lady Erzsébet. De ő jól oda tud figyelni minden egyes mozdulatra, amit a tűvel tesz.

Erzsébet. Mit számít, hogy Erzsébet mit csinált?

– Igen, fogjuk munkára Cromwell ügyességét – kuncogtam. – Hadd szedje csak ki a saját, fáradságosan készült hímzését.

Catherine nevetett.

– Ketrecbe zárta nagyságodat. Engedje nagyságodat szabadon.

Kinyújtotta a kezét, és végigsimított az arcomon. A csónakosok fáklyáinak gyér fénye az arca bal oldalát világította meg – fél maszk módjára.

– Egy félhold vagy – mormogtam, és lehajoltam, hogy megcsókoljam. Lelkesen, mohón, bájosan visszacsókolt. Megremegtem, megrázkódtam, vágy áradt szét bennem.

– Nem, nem… – suttogta Catherine, parancsolón emelve meg a hangját. – My Lord!

Elszégyelltem magam. Megijesztettem őt, szeméremérzetében fenyegettem.

– Bocsáss meg – mondtam. Még mindig zihálva vettem a levegőt.

Catherine összehúzta maga körül a köpenyét. Jézusom, hogyan sérthettem meg ennyire? Sírt.

– Catherine, nem akartam semmi rosszat. De ez… ez természetellenes. – Abban a pillanatban tudtam, éreztem. – Haladéktalanul egybe kell kelnünk. Meg kell lennie. Ne álldogáljunk többé a Temze mellett epekedve. – Még azt is érzéki hangnak találtam, ahogy a víz ütemesen nekicsobbant a folyópartnak. – Holnap beszélek Cromwell-lel.

Catherine még mindig a köpenyébe temette az arcát, nyakát a válla közé húzva. Támaszképpen a kezemet nyújtottam.

– Ejnye, ejnye – nyugtatgattam. – Amikor befejezte a sírást, a vállára tettem a karomat, és visszamentem vele a várakozó bárkához. Mindvégig rám támaszkodott, és amikor elérkezett az idő, hogy játssza a szerepét a várakozó nagybátyja, Norfolk előtt, vidáman mosolygott, hátravetette a köpenye csuklyáját, és beszállt vele a Howard-bárkába.

A bárkán az unokafivére, Surrey, Lady Norris, az elveszített fiam, Fitzroy özvegye: a Howard család összes fiatal tagja várt rá, és ő túlragyogta valamennyiüket. Ahogy az evezősök eltávolították őket a folyóparttól, és a muzsika hangja

visszhangzott, a gyér lámpafény pedig tükröződött a vízen, eltűnődtem, vajon mit jelent, és milyen érzés egy ilyen hatalmas családhoz tartozni.

XC

Jóval pirkadat előtt ébredtem, és élvezettel szippantottam be a tavasz balzsamos levegőjét. Minden óra becsesnek tűnt immár; a nap minden aspektusát különleges illat hatotta át. A madárdal az ablakom előtt finomabban szólt, mint bármilyen emberi vonós együttes. Ó, mennyire szép volt a világ! Catherine hamarosan a feleségem lesz, és ismét lesz valaki, akivel megoszthatom az életnek ezeket az elragadó pillanatait.

Culpepper mocorgott az ágyam lábánál lévő priccsen, és felnyögött. Megdörzsölte a szemét, felült, és mindvégig mormogott közben. Büdös volt a lehelete. Ránéztem, másnaposságba gabalyodott a teljes ifjonti ereje és szépsége; és hirtelen olybá tűnt nekem, hogy megszentségteleníti, visszájára fordítja mindazt, amilyennek az ember lenni hivatott. Elcsúfította a napot, akár egy kelés egy szűz orcáját.

Találkoznom kell Cromwell-lel, ha csakugyan valóra akarom váltani az elgondolást. Így hát érte küldettem, amit nem tettem meg egy ideje. Olyan gyorsan megjelent, hogy már-már hitelt adtam az ifjú Henry Howard ördögi hatalomról szóló meséjének; csak az ördög képes ilyen sebességgel közlekedni.

Frissen borotválva, engedelmesen állt előttem.

– Felség? – Finoman hajolt meg; csak az emelkedő hanglejtése vallott lelkesedésre és szolgálatkészségre.

– A kontinensen úgy oszladoznak a dolgok, mint felhők a márciusi égbolton – kezdtem.

– Sire?

– Nincs tovább szükségem a Klevével kötött szövetségre! – mordultam. – Kegyelmed építette; bontsa is le.

Cromwell utálkozva nézett.

– Vagyis…

– Leonardo da Vinci, még ő is lebontotta a boltíveket és pavilonokat, amelyeket Katalin hercegnő koronázására épített. Ő állítólag nagy művész volt. Ferenc bizonyosan így gondolta; megvásárolt minden kis vásznat, amit festett! És Leonardo mégsem találta méltóságán alulinak, hogy eltakarítsa a katyvaszt maga után. Kegyelmed most tegye ugyanezt!

– Sire? – Cromwell keserves és zavart képet vágott. – Esedezem, beszéljen világosan. Én nem vagyok művész, egyáltalán nem építettem kerubokkal teli boltíveket. Nem festettem Madonnákat sem furcsa vidékeken.

– Nem, de idehozta egy Madonna paródiáját az én vidékemre!

Cromwell üres tekintettel meredt rám. Micsoda színész!

– Lady Annára, a klevei hercegnőre gondolok! Madonna, vagyis anya soha nem lesz, és a házasság politikai okai nem elégségesek. Ferenc és Károly eltávolodnak egymástól, mint a márciusi felhők, és a jó partvidéki erődláncolatom jobban megvéd engem, mint egy szövetség a Klevei Hercegséggel. Hiba volt, rettenetes hiba, ami megfoszt engem a boldogság lehetőségétől. Szóval bontsa fel, amit balszerencsésen összekötött!

– Én azt hittem… hogy felséged szereti a Ladyt… a királynét… – motyogta Cromwell.

– Szeretem a vadászkutyáimat és az első lantot, amelyet

kisfiúkoromban kaptam. De ez nem elég egy házassághoz!

Ahelyett, hogy szolgalelkű engedelmességgel reagált volna, Cromwell egy kicsit fel és alá járkált a szobában – noha nem adtam neki engedélyt! –, és végül tűnődőn visszafordult felém. (Úgy viselkedett, mintha tulajdonképpen lenne választása, hogy engedelmeskedik-e, vagy sem. Miért tett így próbára engem?)

Résnyire szűkült a szeme.

– Norfolk vette rá erre nagyságodat – mondta hidegen. – A saját céljaira igyekszik használni nagyságodat.

– Engem senki nem használ! – bömböltem. A bolond! – A legkevésbé kegyelmed!

Összerezzent; én folytattam.

– Igen, kegyelmed! Szerte az országban azt beszélik, hogy kegyelmed használ engem. A saját terveihez használ. Protestáns tervekhez. Most bizonyítsa be nekem, hogy hazudnak. Bontsa fel ezt a sértő protestáns szövetséget, amelyet összekotyvasztott nekem, amelyet felépített, pont úgy, mint Leonardo a szimbolikus boltíveinek egyikét, csupa papírmaséból és festékből. Szedje szét. Éppoly tartalmatlan, mint egy papírboltív.

Cromwell zordan meresztette a szemét.

– Felség…

– Tegye meg! Amit meg lehetett csinálni, azt vissza is lehet csinálni!

Cromwell egy szemvillanás alatt elfogadta a kihívást.

– Milyen ellátásban részesüljön Lady Anna?

Türelmetlen legyintettem.

– Egy uradalom… egy palota… királyi jövedelem. – Ezek

foglalkoztatták Cromwellt. Elhallgattam. Anna sajátságos módon kedves volt nekem. Igen, szerettem, de ez a szeretet egyedülálló fajtája volt.

– A húgom lesz – jelentettem ki. – Olyan becsben fogom tartani, mintha a drága elhunyt Máriám lenne. Nincsenek rokonaim – mondtam már-már merengőn. – Szeretnék egy húgot.

– Konkrétabban kell fogalmaznia – mondta Cromwell szárazon.

Leültem, és maguktól jöttek a szavak.

– „A király húga” lesz a címe. – Uralkodói rezidenciát kap, és… a barátom lesz.

– Nagy megbecsülés. – Gúnyolódik velem? Merő pillantást vetettem az arcára. – Olyasmi, amiben én az utóbbi időben nem lehetek biztos.

– Ó, Crum. – Felnevettem, de nem válaszoltam neki. A kitérés nem válasz, még csak nem is engesztelés.

Mélyen belül tudtam, hogy Cromwell kezd veszélyessé válni, és megváltozott azóta, hogy a szolgálatomba állt. Nem volt hasznos immár sem nekem, sem Angliának. Mutatkoztak bizonyos jelek – amelyeket még ő sem tudott palástolni: a nyilvánvaló részrehajlása a kontinensen lévő protestánsok javára, a különös engedékenysége az eretnekeket és a reformátorokat illetően; a rá nem jellemző vonakodás, hogy kikényszerítse a „hatágú korbács” alkalmazását; valamint az eltökélt manőverezése a klevei házassággal kapcsolatban.

De emberi módon ingadoztam, mivel kedveltem őt, jóllehet tudtam, hogy rossz ember. Nem volt bátorságom hozzá, hogy az ösztönömnek engedve cselekedjem, hogy egyszerűen…

végezzek Cromwell-lel. Hogy kiküszöböljem a jelenlétét a kormányzatomból. Minden alkalommal azt mondtam magamnak: „Legközelebb – legközelebb megteszem…”, és mégis minden alkalommal szabad emberként sétált ki a szobámból, a szokott hatalma burkában. A hatalomében, amelyet vissza kellett vonnom. Legközelebb.

Tehát. Most meg fog történni. Efelől nem volt kétségem. Megijesztettem, és egy ijedt Cromwell megbízható szolga. Meg fog szabadítani engem Annától. De elégedett voltam a döntésemmel, hogy helyet kínálok neki a családomban, az ilyesmi példátlan volt, de hát az volt az egész kapcsolatunk. Ha Kleve olyan unalmas, amilyennek látszik, Anna bizonyosan nem óhajt majd visszatérni oda.

Évek óta nem éreztem ilyen teljes elégedettséget. Járkáltam egy kicsit a szobában, igyekezvén rájönni, hogy miért.

Persze. Olyasvalami adatik meg nekem, ami kevés embernek: lehetőség, hogy újraéljem az életemet, és másképp alakítsam. Mi más volt Klevei Anna, ha nem egy második Aragóniai Katalin – egy külhoni hercegnő, akinek nem lehettem a férje? Csak éppen ezúttal, ahelyett hogy pápai szentesítést keresve vesztegetném az éveket, csupán annyit kellett mondanom Cromwellnek, tegye meg – és úgy lesz. Ahelyett, hogy idegen hatalmakhoz folyamodna és ragaszkodna a velem kapcsolatos „jogaihoz”, Anna együttműködik majd, és barátok maradunk.

És Catherine Howard! Ő olyan, mint Anne Boleyn volt, mielőtt kemény, szívtelen és romlott lett. Valami nagy csoda folytán (hiszen ki képes megérteni Isten észjárását?), kaptam egy második lehetőséget.

Aznap este Annával vacsoráztam, mint általában csütörtök estéken; hosszú, kényelmes vacsorák voltak ezek, lobogó tűz előtt. Ezúttal nem csalódtam.

Anna szeretetteljesen köszöntött engem a társalgója ajtajában, és egy táblára mutatott, mely a nyitott ablaknál volt felállítva, ahonnan kilátás nyílt a nyári alkonyatra. Oda volt húzva hozzá a szokott székem, jól kibélelve bársonypárnákkal.

– Új játék? – érdeklődtem. Mennyire szerettem a játékokat!

– Ja! – Anna sugárzott. – „Háporú” a neve. – A táblára egy legyezőszerű alak volt rajzolva, az egyik végén keskeny, a másikon széles. Oldalt faragott lovak és emberek csoportosultak, valamint különböző színű fazsetonok.

– Magyarázza el, kérem.

– Ah, *ja*. Nos, esz fokja a kolostorok, az Újvilák, a bankok vatyonát… a tyapjútermelésből való vatyont, mindezeket a dolkokat, és asztán empereket vásárol rajta, vatyis katonákat, és… ezek nemzetek, háporusznak etymással.

Kifinomult és bonyolult játék volt, tíz ország jövedelemforrásaira és nemzeti céljaira épült. Attól függően, hogy mennyi a pénz volt játékban, a kimenetele roppantul változó lehetett.

Amikor az óra elütötte az éjfélt, zűrzavaros háborúba bonyolódtam Angliával Franciaország ellen, miközben a császár Skóciával a partvonalról figyelt, a pápa pedig földbirtokokat halmozott.

– Hagyja így felállítva! – figyelmeztettem. – Szeretném befejezni ezt a játékot, látni, hogy mi lesz a vége.

Anna nevetett.

– Örülök, hogy ennyire tetszik nagyságodnak.

– Hol tett szert rá?

– Én találtam ki.

El voltam képedve.

– Kegyed? Kegyed alkotta?

Ragyogó volt ez a nő! Matematikus, pénzügyi szakember, stratéga. Ó, miért volt nő? Szegény Wolsey. Ha csak harmadannyira konyított volna ezekhez a dolgokhoz, mint Anna.

– Kegyed tehetséges, hercegnő. Bárcsak pénzügyminisztert vagy hadügyminisztert csinálhatnék kegyedből.

– Und miért ne? – kérdezte Anna nyájasan.

– Mert kegyed a királyné – válaszoltam. De már nem sokáig, gondoltam. És akkor, miért ne?… Nem, lehetetlen. De szükségem lesz *valakire*, aki Cromwell helyébe lép… Nem, képtelenség!

– Jó éjszakát, kedvesem – mondtam gyorsan, biccentettem és megcsókoltam a kezét. Fürgén végigmentem a folyosón a saját lakosztályomhoz, nehogy hirtelen meggondolatlanságot kövessek el. Egy királyné lefejezése nem keltett akkora riadalmat a népben, mint az keltene, ha pénzügyminiszterré neveznék ki egyet.

* * *

Cromwell két héten belül jelentette, hogy minden akadály elhárult. Megtaláltatott az „ok”: Anna előszerződése Lotharingia hercegével, még inkább pedig az, hogy nem került sor a házasság elhálására.

– Az elhálás *hiánya*, vagy az én *képtelenségem* a házasság

elhálására? Legyen világos, Crum!

Cromwell vállat vont.

– Természetesen meggyőzőbb lenne… ha nagyságod esküvel állítaná, hogy nem képes elhálni. De az is megteszi, ha nagyságod politikai kérdésnek állítja be a dolgot, mondván, egyszerűen úgy döntött, hogy nem hálja el.

– Ettől úgy hangzik a dolog, mintha a nemi szervem koronáztatott volna meg a fejem helyett. – Cromwell rám pillantott, és jószerével olvastam a tekintetében: Ez a helyzet, Sire.

– Először nyilvánosan felszarvaztatott Anne-nel, most meg nyilvánosan impotensnek minősít! – morgolódtam.

– Nagyságod azt mondta, szabad akar lenni! Az én hibám, hogy a szabadság ára egy kis személyes természetű szerepjátszás?

Szerepjátszás? De Anne házasságtörő volt… és boszorkány is, persze, ami sokkal rosszabb, halált érdemlő dolog, de hogy ráadásul házasságtörő…

– Egy királyt nem lenne szabad így nyilvánosan nevetségessé tenni – kötöttem az ebet a karóhoz.

– Sokkal nagyobb nevetségességnek teszi ki magát felséged, ha megpróbálja újra meglovagolni a régi előszerződés-lovat. Lovagolja meg a „képtelenség-lovat”, és bírni fogja minden férfi támogatását és együttérzését Angliában. Akinek farka és golyói vannak, az mind elszenvedett hasonló támadást valamikor élete során. Ez bizonyos.

– Én nem lehetek olyan, mint más emberek! Egy király más… ezen nyugszik az egész. – Ez is bizonyos volt.

– Nem mintha nem lennének nagyságodnak gyermekei –

mondta Cromwell. – És lesznek is még – tette hozzá. – Csupán egy asszonnyal történt, akiről a Szentlélek megmutatta nagyságodnak, hogy igazából nem a felesége. – Erkölcsös és bátor színben tűntette fel sikerületlen választásaimat.

Mordultam egyet. Ó, mit számít? Kimondom, és kész. Nevetnek majd egy napig, egy hétig, mindazonáltal szabad leszek, és hónapokkal hamarabb elvehetem az én Catherine-emet, mint ha teknősbéka módjára, méltóságteljesen vánszorognék az előszerződéses útvonalon. Ó, Catherine-em, lásd, mennyire szeretlek! Még ezt a gúnyolódást is elviselem, és semmibe veszem, csak hogy egy héttel, egy nappal, egy órával hamarabb az enyém lehess.

Anna utasítást kapott, hogy haladéktalanul távozzék a Richmond palotába – állítólag azért, mert pestisjárvány tört ki Londonban. Azt mondták neki, hogy rövidesen csatlakozom hozzá. Miután elment, módomban állt elővenni a hosszú házassági szerződést, melyet a Klevei Hercegséggel kötöttem, és kiterítve hagytam, hogy módomban álljon belenézni, valahányszor kedvem támad.

Körülményeskedés nélkül a magánlakosztályomba invitálhattam Catherine-t. Kiküldtem Nunsuchba, és ráparancsoltam, hogy válogasson bútorokat a királyné lakosztályába.

– Még nincs befejezve… – mondtam – teljesen a te ízlésed szerint lesz felújítva.

Ő kacarászott egy kicsit.

– Nem tudok én palotát berendezni.

– Ez a palota, szerelmem, egy kéjlak. Maradéktalanul a mi

ízlésünket és vágyainkat kell tükröznie. És ilyenformán nincs semmiféle minta – csak az, hogy nincs senki hozzánk hasonló.

– Nincs nekem… kialakult ízlésem. – Milyen bájosnak tűnt, ahogy ezt mondta.

– De vannak vágyaid! – Kinyújtottam a karomat, és átöleltem vele, magamhoz vontam és szorítottam.

Igen, vágyak. Tudtam, hogy lüktetnek benne. Bár az egész magaviselete méltóságteljes és szemérmes volt, valamiképpen éreztem – talán a telt ujjaiban, a váratlan izzadásban, vagy abban, ahogyan a verejték piciny madárszárnyat formázott a lapockái között mindössze néhány lépésnyi sétától, hogy szenvedélyes teremtés. Csupán fel kellett ébresztenem a szenvedélyét. És megteszem, meg én… mielőtt levágatik a Szent Mihály-napi lúd, Istenemre, olyan szenvedélybe köpülöm, mint amilyen a tajtékos tenger, ha heves szél korbácsolja.

– Igen. – Catherine végigsimított a kezével a feszülő ingmellén. A szatén csillogó redőkben rendeződött újra telt keble körül, és kihangsúlyozta azt. Ó, hidegkék szatén!… Hogyan tudsz ilyen szenvedéllyel kecsegtetni? – Vágyak, amelyek reményeim szerint találkoznak felséged tetszésével és könyörületével.

– Könyörület? Nem, nem fogok könyörülni neked! – kuncogtam. Nem lesz könyörület, amíg nem heverek kielégülten a csatakos lepedőn. Nem lesz könyörület, amíg napfény nem piszkítja a szobánkat. Mocskos nap! A ronda, kukkoló szemével és a takaros beosztásával.

Catherine fülébe suttogtam:

– Gyere a hálószobámba ma éjjel.

Éreztem, hogy összerándulnak az izmai, és ellenállás fut végig a testén.

– Nem. *Nem!*

Úgy. Erényesnek nevelték, és csakis egy esküvői szertartás kulcsának hajlandó feltárni a lakatját. Legyen hát! Kapja meg, méghozzá gyorsan.

De ó! Hogyan bírjam ki ezt az éjszakát? Olyan érzés volt, mintha *én* csak tizenkilenc éves lennék, *ő* pedig negyvenkilenc. Az erényessége folytán olyan lett, mintha a legidősebb asszony lenne a távoli Skóciában. Eszmélés előtt lenni ugyanolyan, mint kiéltnek lenni.

– Nyögni fogok egész idő alatt – mondtam, már akkor is félig-meddig nyögve.

– Akkor nem szívesen lennék férfi. – Catherine mosolygott.

A nők is nyögnek a vágytól, gondoltam. Majd meglátod. Ehelyett mosolyogtam.

– Jó éjszakát, kedvesem – mondtam, botor módon ugyanúgy búcsúzva el, ahogyan Annától is elbúcsúztam minden este. Mi egyebet lehet mondani egy érintetlen menyasszonynak?

Cromwellnek utasításokat adtam.

– Előkészítette az aláírandó nyilatkozatot a klevei hercegnőnek? – kérdeztem.

– Igen, felség. Mindent belefogalmaztam, amennyire megértettem felséged kívánságait. – Cromwell előhúzott egy rövid dokumentumot.

– Ha ez arról szólna, hogy mi a panasz valódi természete, még rövidebb lenne. – A pergamenben ilyesmi állt, szólt valamiről… mit számít, miről, amennyiben a játék véget ér?

Az asztalra helyeztem.

– Van még valami, felség – mondta Cromwell vidáman. – Pénzzel kapcsolatos dolog. – Úgy nézett rám, mintha arra számítana, hogy nyáladzani kezdek. Hát ilyen egyszerű ember benyomást keltettem? És ilyen mohóét?

– A kolostorok feloszlatásakor egy rend elkerülte a figyelmünket. A Jeruzsálemi Szent János Lovagrend.

Ah, igen. A katonaszerzetesek, Krisztus jobb karja. Eredetileg a védtelen jeruzsálemi zarándokok oltalmazására alakultak. Harcoltak a hitetlenek ellen, és ispotályokat létesítettek a zarándokútvonalak mentén. Ahogy mindig lenni szokott: a hozzáértés és a szükségletek kielégítése olyan helyeken, ahol semmiféle szolgáltatás nem létezett, hatalmassá, majd pedig gazdaggá tette őket. A rendnek most már egész Európában voltak birtokai és kiváltságai. De igazi lovagok voltak, a szó legtisztább értelmében. És a nevük egyet jelentett az erővel, a becsületességgel, az együttérzéssel.

– …tízezer fontnyi nyereség – mondta Cromwell.

– De ki veszi át a helyüket?

Cromwell ravaszul elmosolyodott.

– Senki. Mert ma már nincs szükség rájuk.

– Nincs szükség jótékonyságra és védelemre?

– Jeruzsálembe menet nincs. Talán más formában, más állomásokon.

– De formális szervezettel nincs?

– A lovagok nem formális szervezetként kezdték. Egyetlen ember bátorsága és jótékonysága volt a kezdet. Ma más látnokok fogják felismerni az igényeket.

Felsóhajtottam. Vonakodtam aláírni, mintha azzal megölnék

valamit, ami hosszú ideig lakozott bennem.

– Itt hagyom felségednek – mondta végül Cromwell, határozottan rátéve az iratot egy halom kisebb dokumentum tetejére, amelyek kenti földbérletekkel és alicantei borszállítmányok regulációjával kapcsolatban vártak a figyelmemre.

Miután magamra hagyott, gondosan újraolvastam az első pergament. Tömören és ésszerűen kifejtette, miért nem házasság az Annával való frigyem. Felvázolta a kiváltságokat, amelyek megilletik Annát, miután „a király fölöttébb szeretett húgává” válik. Fölötte fog állni a királyságom minden asszonyának, kivéve a királynét (aki nem neveztetett meg) és a leányaimat. Tetemes évjáradék biztosíttatik számára, hozzávetőleg ötezer font összegben, valamint két királyi uradalom, Richmond és Bletchingly.

Cserébe csupán alá kell írnia és el kell ismernie, hogy ebben megállapodtunk. Aztán írnia kell a fivérének, nehogy annak eszébe jusson „elégtételt venni a becsületéért”. Biztosítania kell arról, hogy a becsülete semmiféle módon nem fenyegettetik, és hogy ő meg én teljesen egyetértünk ebben a kérdésben.

A dokumentumhoz csatolva volt egy boríték, benne egy tömör nyilatkozat Cromwelltől: „Kétségkívül szükséges lesz, hogy őfelsége, a király személyesen beszéljen az udvar kiválasztott tagjaival és külhoni követekkel erről az ügyről, azaz ti.: „A házasság a klevei hercegnő és jómagam között soha nem lett elhálva, mivel belső meggyőződésünk szerint ez a házasság valójában nem házasság. A Szentlélek, az Igazság és Bölcsesség Lelke félreérthetetlenül megnyilatkozott, és mi

engedelmeskedtünk.”

Milyen takaros, homályos és fennkölt. De mi van, ha kérdéseket tesznek fel? Muszáj egy királynak személyesen kitárulkoznia a nyilvánosság előtt? Mennyit akarnak majd tudni az emberek, és meddig vagyok köteles válaszolni?

Rájöttem, hogy nem vagyok képes szignálni az iromány. Reggel alaposabban meg kell majd vizsgálnom az ügyet Cromwell-lal.

XCI

Aznap éjjel nem tudtam aludni. És ahogy a dolgozószobámban járkáltam fel és alá (nehogy felébresszem a szendergő Culpeppert), arra lettem figyelmes, hogy Cromwell udvari lakosztályában még mindig égnek a fények. Azt beszélték róla, hogy soha nem alszik, és én most megerősítve láttam a szóbeszédet. A nagy csillagászóra a kapusházban hajnali hármat ütött, amikor a belső udvart átszelve Cromwell kvártélyába mentem.

Az ajtaját kitárva rögtön a néptelen és sötét fogadószobájában találtam magam. A fények beljebb voltak. Átvágtam a lakosztályon, akár egy rovar, melyet vonz a fáklyafény.

Zaj szűrődött ki belülről. Cromwell meghallott.

– Ki van ott? – kérdezte félénk hangon, amely egyáltalán nem volt jellemző rá. – Ki van ott?

– A király.

Kapkodás hangja hallatszott, majd előlépett Cromwell, riadt tekintettel, selyem hálóköntösben.

– Láttam, hogy ébren van – mormogtam –, és örülnék, ha ismét beszélhetnék kegyelmeddel, mielőtt mások meghallanának bennünket, arról a „nyilatkozatról”, amelyet, mint mondta, tennem kell,.

– Természetesen. – Cromwell nyugtalanul körbepillantott. – Természetesen. – A túlnan lévő dolgozószobája felé intett, és

én beléptem.

Két gyertya égett az íróasztalán. Jókora asztallap volt, mely az egyik feloszlatott kolostorból való ajtóból készült; lábként két faragott oszlopfők szolgáltak. Cromwell nyilvánvaló örömét lelte abban, hogy – mondhatni – a kolostori szellem tetemén dolgozik.

– Honnan valók ezek a holmik? – kérdeztem, hogy időt nyerjek, és másért is. Vártam a lehetőséget, hogy körülnézzek a szobában, és kikémleljem, mit tart Cromwell maga körül. Meg akartam tudni végre, hogy micsoda Cromwell.

– A Szűz Mária kolostorból, felség. Az első rendházból, amelyet feloszlattunk – Cromwell szeretetteljesen nézett a zsákmányra.

Bólintottam.

– Érzelmi érték.

Az egyik túlsó sarokban egy halom könyvet pillantottam meg. Miféléket? Kár, hogy az eretnekséghez nem szükségeltetnek a pápistaság látható kellékei. Nem kellenek szobrok, rózsafüzérek, oltáriszentségek. Csak a szív gonoszsága.

– Igen. – Cromwell immár összeszedte magát, és készen állt elébe minden vizsgálatnak. – Zavarta valami nagyságodat? – kérdezte.

– A klevei hercegnőre vonatkozó nyilatkozat. Valamiért nem akaródzik aláírnom.

– Milyen tekintetben sérti nagyságod érzékenységét? Módosíthatom…

– Nem tudom, pontosan hogyan. De nyugtalanítja a lelkiismeretemet. – A lelkiismeretemet igazából az

nyugtalanította, hogy félretolok egy derék asszonyt, akinek csak annyi a hibája, hogy nem izgat fel engem.

– Egyáltalán nem szükséges megtenni! – mondta Cromwell vidáman. – Talán ezek a lelkiismereti aggályok mutatnak nagyságodnak egy másik utat, a leghelyesebb utat!

Fellelkesítette a lehetőség, hogy a műve esetleg megmaradhat. De ez lehetetlen volt.

– De, meg kell lennie. Az országnak szüksége van rá, hogy igazi feleségem és talán további örököseim legyenek. Eduárdnak is jót tenne, ha nem egyedül kellene viselnie a terhet.

Cromwell illendően bólintott; azon tűnődve, vajon egy új királyné a trónon nem azokat a köröket fogja-e képviselni, amelyeket ő megsemmisíteni vágyott.

Gyorsan elfordultam, és sarkon perdültem, hogy szemügyre vegyem az íróasztalán kiterített pergameneket. Kellőképpen ártatlanok voltak, vagy legalábbis annak látszottak. Sosem tudhatja az ember. Lehetséges, hogy rejtjelek voltak bennük; tudtam, hogy Cromwell kitalált néhányat. Hogy palástolja a terveit?

Hagytam, hogy a pillantásom kutasson a szobájában. Annyira gyér volt a fény, hogy a távoli sarkok homályban maradtak. Úgy véltem, látok egy furcsa alakú edényekkel megrakott polcot. Hirtelen odaléptem hozzá, kezemben az egyik gyertyával. Hallottam, hogy Cromwell nyugtalanul követ.

De csak sorba rakott csuprok, palackok és apró dobozok voltak. Némelyik nyilvánvalóan nagyon régi; láttam a szúette fán.

– Mik ezek a dolgok? – kérdeztem. Kinyúltam, és kézbe vettem egyet, egy kerekded, zsanéros fedelű edényt. Valamiféle kenőcs volt benne. Beledugtam az ujjamat. Büdös volt, akár egy oszladozó állati tetem.

– Azt kérdeztem, mik ezek az edények? – ismételtem meg. Hogy merészel nem válaszolni azonnal?

– Ezek… orvosságok, amelyeket a kolostori ispotályokból koboztunk el – mondta végül. – Amit most nagyságod tart… az szívgyengeségre használatos… emlékszik nagyságod… mint amilyen Carew-nak volt, akkor, a barlangban…

Carew. Igen. Sajnos, a szíve végül a felségárulása, és nem a betegsége miatt szűnt meg dobogni. De másoknak, akiknek ugyanolyan bajuk van?

– Hatékony?

– Bizony! Sok életet megmentett; annak az apátságnak a szerzetesei nevezetesek voltak erről a gyógymódról.

– Akkor miért nem bocsátja a mi orvosaink rendelkezésére?

– A szerzetesek… jó fényt vetne rájuk, ha kitudódna, hogy ilyen gyógymódokat találtak ki. Nem, én inkább…

– Inkább itt halmozza fel ezeket a gyógyszereket! Inkább haljanak meg emberek, mint hogy jót gondoljanak a szerzetesekről!

– Szükség van rá, hogy a szerzeteseket hiteltelenítsük! – jelentette ki Cromwell.

– Kinek van rá szüksége, Cromwell? – kérdeztem.

Odakint az óra elütötte a felet. Ürügyként használtam az óraütést, hogy a titokzatos könyvekkel megrakott ablakmélyedéshez lépjek.

– Ah, igen – mormogtam, kinyitva az ablakot. Kidugtam a

fejemet, a bal kezemet teljesen természetes módon a párkányra tettem, a jobbal pedig – Hát ez meg mi? – felkiáltással felborítottam az alatta lévő kupacot.

Crum elfojtott egy káromkodást, és előrelépett, hogy összeszedje a könyveket. Az ablakmélyedés padja alól hirtelen egy dühösen fújtató-sziszegő macska bukkant elő. Egy fekete macska. Ördögi tekintettel felnézett rám, vöröslött a szeme a gyertyafényben, de olybá tűnt, mintha sajátos, nem evilági tűz ragyogna benne. Éreztem, hogy borsódzik a hátam.

Mégis kényszerítettem magam, hogy elvegyek egy könyvet a halomból. Találomra felütöttem.

Thomas Münzer levelei, Luther szerkesztésében. Münzer – az anabaptista rebellis, aki nyílt lázadást hirdetett a fejedelmek ellen, és az 1524-es parasztfelkelést vezette! Egy eretnek könyv – egyike a létező legrosszabbaknak.

Ledobtam, és felvettem egy másikat. Menachton értekezése, amelyben Nérónak minősített engem, azt kívánva, hogy Isten sugallatára valami merész ember gyilkoljon meg. Ezt Zürichben nyomtatták, és Angliába csempészték.

– Crum – suttogtam.

– Ezeket mind ismert eretnekektől kobozták el, és bizonyíték lesz belőlük a pereik során – mondta Crum halkan és magabiztosan. – Nagyságod reakciójából is nyilvánvaló, mennyire terhelőek. Szükségképpen eretnek mindenki, aki ilyen mocskot birtokol. Nem így van?

– Megfertőzik a szobáját, Cromwell, így, hogy ilyen közel tartja őket a személyéhez – mondtam végül.

Ezek nem „eretnek” szövegek voltak, mint a szokványosak Zwinglitől, Kálvintól és Luthertől. Ezekben ördög által

megszállt emberek forradalomra szólítottak fel. Senki nem birtokolna ilyen lázító szövegeket, hacsak nem összeesküvő maga is.

Cromwell vállat vont.

– Sajnos állandóan szem előtt kell tartanom őket, hogy vigyázzak rájuk. Nem is gondolja nagyságod, milyen gyorsan eltűnnének máskülönben. – Zordan felnevetett. – A bizonyítékok megsemmisítése megér egy emberéletet. És aki az életéért küzd, annak maga az ördög szokott erőt adni.

Vagy ügyes válaszokat ad nekik, gondoltam. A Sátán oltalmazza az övéit.

Tudtam immár, mit kell tennem. Hangtalan hálaimát mondtam Krisztusnak, amiért megmutatta nekem ezeket a jeleket, amiért felnyitotta a szememet. De ó, a szívem nehéz volt, amikor jó éjszakát kívántam Cromwellnek. Mennyire szerettem volna, ha kiderül, hogy valami más, mint ami valójában: a legrátermettebb miniszter, aki királynak valaha is megadatott – és akit elcsábított, megrontott az eretnekség és a hatalomvágy.

Különös tudatállapotban töltöttem a pirkadatig még hátralévő néhány órát, várakozva, miközben a szobák sötétsége kék ködnek adta át a helyét. Végül mozgolódás támadt a külső szobában; vízmelegítés, a ruhák előkészítése, kikefélése és nyújtózkodás keltette neszeket hallottam.

Átlendítettem az egyik lábamat az ágy szélén, úgy téve, mint egy álmos ember, aki kényszeríti magát, hogy felkecmeregjen. Nyögtem, morgolódtam, a szememet dörzsöltem – majd visszahőköltem. Az elkonfiskált kolostori balzsam szaga még mindig ott volt a kezemen, mint egy élőlény.

– Vizet! – kiáltottam. – Vizet!

Megjelent a hálószobainas egy ezüstkancsóval, melyben melegített, illatosított víz volt, valamint egy darab olajos gyógynövényszappannal. Annyira szabadulni akartam Cromwell bosszúvágyának szennyétől, hogy kihagytam a reggeli mosakodás rituáléját, és egyenesen a vízbe mártottam a kezem, hevesen dörzsölve magamat, ahelyett, hogy elfogadtam volna a körömágy-igazító pálcával és spongyával végzett szokásos, gyengéd segédkezést. Újra és újra megmostam a kezemet, mígnem habos lett a tiszta, illatosított víz, a kezem pedig kivörösödött. Na, most már biztosan tiszták lettek! Kitartottam őket, hogy illatos kenőcsöt tegyenek rájuk.

* * *

A délelőtt közepére összehívtam az Államtanácsot. Ki akartam adni a megbízásokat, szerét ejteni a megalázó „vallomásomnak”, hogy túllegyek rajta. Holnap ilyenkorra, mondogattam magamnak, vége lesz az egésznek.

Egyedül ültem a teremben, és rájuk vártam. Teljesen fel voltam öltözve, komor ruházatot viseltem, korántsem örömteli alkalomhoz illőt. Úgy döntöttem, hogy Brandon és Wyatt viszik el az üzenetet Annának. Ami a rettenetes beismerést illeti, az egész Államtanácsnak hallania kell majd, hogy egyszerre legyen hivatalos és kötelező érvényű.

William Paget lépett a terembe elsőként. Az egykedvű, teljesen színtelen és megbízható Paget a tanács titkára volt. Köhintett, mélyen meghajolt előttem, majd csendesen elfoglalta a helyét, és várt a többiekre.

Három perc sem telt el, és megérkezett William Petre, hasonlóképpen színtelen, barnás öltözetben. Mindjárt utána jött Audley és Sadler. Ahogy elfoglalták a helyüket, önkéntelenül ökörszemekre és szegény téli madarakra gondoltam, amelyek zord sorban ülnek csupasz, decemberi ágakon.

Aztán jöttek a „régi emberek”, mind színpompás, fényűző anyagból való öltözetben. Norflok, Anglia rangidős főnemese természetesen bársonyban; Suffolk aranybrokátban; élénk színű ruhát viselt még Gardiner, Winchester püspöke és az egyházi tradicionalisták vezetője is, Wriothesleyvel, a tányérnyalójával együtt.

Végül teljes volt a létszám, ott ültek mind, engedelmesen várva a napirendet. Mint király soha nem vettem részt személyesen az Államtanács ülésein, tudták, hogy most rendkívüli dologról lesz szó.

Felkeltem.

– Derék tanácsom és szolgáim… – Megnyomtam a derék és a szolgáim szavakat… –, azért vagyok itt, hogy megosszak kegyelmetekkel egy titkos ügyet, ami nyomja a szívemet.

Feszengeni látszottak.

– Igen – előhúztam a tokjából az előkészített nyilatkozatot –, miután jóhiszeműen házasságot kötöttem, és csupa jó szándékkal részt vettem egy esküvői szertartáson, úgy találom, hogy a házasságom Isten színe előtt és az emberi törvények szerint nem igazi házasság.

Felpillantottam az ábrázatukra. Dermedtnek látszottak. Helyes.

– Olybá tűnik, hogy Klevei Anna hercegnőnek nem állott

szabadságában megkötni egy ilyen házasságot. Volt egy előszerződés gyermekkorától fogva a jelenlegi lotharingiai herceggel. Ez nyilvánvalóan minden értelemben kötelező érvényű.

És most a neheze. Istenem, de gyűlöltem ezt!

– A testünk, ezt felismerve, nem volt hajlandó egyesülésre. Tiszták maradtunk, nem ismertük meg egymást.

Southampton earlje fojtottan felvihogott. Aztán a többiek követték a példáját, mindegyik megpróbálva elnyomni a derültségét. Minél jobban igyekeztek, az annál nagyobb lett.

Az ördög vigye el őket!

– Szóval tudni kívánják a pontos részleteket? – kérdeztem élesen. Úgy elcsendesedtek, hogy alig tudta elhinni az ember. –Hát, rendbe van! – *Ne csináld ezt*, szólalt meg bennem egy hang. *De igen, csináld!,* évődött egy másik. *Tégy túl rajtuk közönségességben, hozd zavarba őket.* – Amikor először Lady Anna ágyába feküdtem, éreztem a mellén, hogy korántsem fiatal leány; a petyhüdtsége és a hasa lottyadtsága olyannyira szíven ütött, hogy sem szándékom, sem bátorságom nem volt tovább próbálkozni.

Több volt ez, mint amire számítottak, több annál, amit tudni vágytak.

– És így jelet kaptam, amiként Anna is – fejeztem be higgadtan. Előretoltam két pergamenhalmot, az egyiket a jobb, a másikat a bal kezemmel.

– Ezek az iratok itt – paskoltam meg finoman a bal kezem alatt lévőket –, Lady Annának kézbesítendők, aki már most Richmondban van. Felvázolják a megállapodást, amelyet kötni kívánok vele. Végső soron ő idegen itt, a mi országunkban, és

kétségkívül meg van rémülve. A feltételek roppant nagyvonalúak, uraim. – Felvázoltam őket: a rangot, a kiváltságokat, a jövedelmet. – Brandon és Wyatt, benneteket bízlak meg, hogy kézbesítsétek ezeket neki még ma.

Mielőtt kiülhetett volna az arcukra a feszengésük, megragadtam a jobb kezem alatt lévő halmot.

– Ezek egyházi ügyek – jelentettem ki. – Zsinat elé bocsátandók, és ott jóváhagyandók. Az angol egyház természetesen semmissé nyilvánítja majd a házasságot, és mindkettőnk számára lehetővé teszi, hogy új házasságot kössünk. – Biccentettem Cranmernek, ő pedig odajött az iratokért. Ó, mennyire más volt ez, mint Wolsey, a legátusi bíróság és Campeggio meg a dekretális bizottság idejében. Mennyire tiszta és egyszerű volt most a dolog. De napnyugtára minden kész lesz!

Kicsoszogtak, némelyikük alig valamicskét lemaradt, hátha meg akarok beszélni velük valamit, vagy részletezni akarom, amit mondtam az előbb. Részletezni? Többet mondtam, mint valaha is szerettem volna, többet, mint amennyit bármely épeszű férfi szeretne.

Mindez Catherine-ért volt, gondoltam. Catherine-ért aláztam meg magamat ennyire, tettem ki magamat nevetségességnek és spekulációknak. Ámde a szerelem könyörtelen és tébolyodott úr. Úgy éreztem, hogy nincs választásom, és miközben égtem a szégyenkezéstől, ajándékként kínáltam ezt fel néki, az odaadásom tökéletes bizonyítékaként.

XCII

Immár nem volt más feladat előttem, mint várni, amíg Brandon és Wyatt kézbesítik az üzenetet. Mindössze néhány óra, és vége a dolognak – a király nagy ügye ezúttal kis üggyé szelídül, és válik.

Leterítettem a díszköpenyemet (amelyet viselnem kellett, amikor a tanácsomhoz szóltam), és szabadnak éreztem magamat a vászoningemben. Június volt, a nap máris magasan járt, és meleg volt a levegő. Tudtam, hogy nem leszek képes odabent maradni, és államügyek irataival meg levelekkel foglalkozni, bár megválaszolásra vártak. Járok egyet itt, a hamptoni kertben. Wolsey valaha annyira érdeklődött a kertművelés iránt, hogy felfogadott egy hozzáértő kertészt; Anne (az átkozott) tulipánhagymákat ültetett azon a hosszú tavaszon, amikor Hamptonban várt, és én nem tudtam rávenni magamat, hogy csatlakozzam hozzá, olyannyira viszolyogtatott a jelenléte. Hamptonban mostanra tulajdonképpen pompás kertnek kell lennie. Ma szemrevételezem.

A lépcsőre nyíló ajtón jöttem ki a királyi lakosztályból, és hamarosan a Nagy útvesztő melletti szabályos területen találtam magamat. Az útvesztők meglétét elvárták, igény volt rájuk. Minden szabályos kertben lennie kellett útvesztőnek, hogy a legények és leányok eltölthessenek legalább egy negyedórát azzal, hogy eltévednek bennük, keresik a kijáratát

(ami beszédtémát kínál nekik), és aztán észrevétlenül végezhessék a dolgukat. Ma egyetlen útvesztőm sem lenne. Biccentettem a kertésznek és a segédjének, és elindultam a hamptoni birtok pompás kilátást kínáló déli oldala felé.

A palota mellett volt egy lapályos kert, melyet téglafal övezett. Magát a falat sokszor láttam a galériámról, de soha nem vettem szemügyre igazából, hogy mi van mögötte. Mindössze annyit tudtam, hogy elfogja a napfényt.

Most beléptem a titkos területre, és elképedtem. A takaros ágyásokban rózsák nyíltak, és olyan dúsan sorakoztak egymás mellett a virágok, hogy a szárak roskadozni látszottak a színpompás, súlyos bőség alatt. A déli és a nyugati falat teljesen elborította a futórózsa, olyannyira, hogy minden egyes téglán nagyjából húsz virág terpeszkedett. Egészében véve, egyetlen pillantásra „rózsás" volt a színük – vagyis az üde pír, valahol a vörös és a fehér között. Ahogy a szemem mindegyiket egyszerre észlelte, a „rózsás" megszűnt jelző lenni, és helyette érzéki élménnyé vált.

Nem akartam megtörni a varázst, ezért a bokrok közé mentem. Most, hogy közelebb voltam, felfigyeltem a finom változatokra: hogy az egyik teljesen fehér egy másik törtebb árnyalatú. Hogy még a tövisek is különbözőek. Némelyik háromszögletű volt, szertelenül tarajos-horgas végű; mások egyenes oldalúak, mintha nem igazán arra lennének hivatottak, hogy húsba tépjenek. Ahogy közel értem a déli falnál lévőkhöz, úgy vettem észre, hogy az összes közül a futórózsákon vannak a legszelídebb tövisek. Óvatosan megérintettem az egyiket, és puhának találtam. A dél felé néző téglákból áradó hőséget is éreztem. Olyan meleg volt itt,

mint a Hitetlenek földjén – ahonnan, a legenda szerint, a rózsa származik.

Egy öreg kertész görnyedt a bokrok között, és trágyát szórt a tövükre egy bőrvödörből, amelyet magával cipelt. Miközben közeledtem hozzá, arra lettem figyelmes, hogy a rózsaágyakban növő növények színe fokozatosan változik, a tiszta vöröstől egy enyhébb, gyöngyházfényű árnyalatig. A három bokron, ahol a férfi fáradozott, halovány sárgás foltok ékeskedtek a virágok közepében, ám a külső szirmok ragyogó vörösek voltak.

– Kertész úr! – kiáltottam. A férfi lassan felegyenesedett. Aggastyán volt. Olyan aszott, ráncos arcú, hogy nehéz volt felfedezni a szemét, és az egész arcát egy hatalmas kalap árnyékolta. De a hallása nyilvánvalóan rendben volt.

– He?

– Kegyelmed gondozza ezt a kertet?

– Igen. Húsz esztendeje. – A futórózsával borított fal felé intett. – Azok apró hajtások voltak csak, amikor elültettem őket. Az egyik Jeruzsálemből való. A vörös. Mi a „Megváltó vérének” hívjuk.

– Meséljen nekem – kértem – a rózsák színéről. Csak vörös és fehér van köztük?

Az öreg felhúzta a nadrágszárát, és kilépett a növények közül. – Vadon igen. De kertekben tudjuk keresztezni őket, és módosítani kissé a színüket. De kétszínű virágokat nem tudunk nyerni, sajnos. – Azt hitte, azért jöttem, hogy megszidjam, amiért nem nemesítenek tökéletes „Tudor-rózsát”, amilyen a metszeteken van, ahol a külső szirmok vörösek, a belsők fehérek.

– De ezek – ragadtam meg a tökéletes virágot, melynek a szívében némi sárga díszlett –, tudna végül ebből sárga virágzatot nemesíteni?

A férfi vállat vont.

– Próbálkozom. Ezen dolgozom majdnem egy évtizede. De a vörös külső szirmok mindig újra megjelennek! Egyszer azt hittem, majdnem célnál vagyok. Megmutatom majd nagyságodnak. Lepréseltem. A szirmok mind teljesen sárgák voltak, csak legkülsőkön voltak vörös csíkok. De a következő szezonban! – Undorral elfintorodott. – Megint vörös lett.

Magával invitált a kerek, zsúpfedeles kertészkunyhójához, mely a fallal övezett kert egyik sarkában állt. Eltűnt egy pillanatra odabent, majd egy pergamendarabon nyugvó lapos, száraz virággal jelent meg ismét.

– A sárga rózsám – mondta melankolikus ábrázattal. Csakugyan, majdnem aranyszínű volt. Milyen kár! – Igen. – Együtt éreztem vele. – Látom, milyen közel járt.

A kunyhó belsejében egymás fölötti sorokban virágcserepeket és dugványokkal megrakott polcokat láttam.

– Szabad?

A férfi bólintott, én pedig beléptem. Olyan sok dugványa és magonca volt, mint nekem megtekintésre váró állami iratom. Ebben a kunyhóban ő volt az uralkodó, én meg csak egy kíváncsiskodó kérelmező voltam.

– Tudna tövis nélküli rózsát nemesíteni? – kérdeztem hirtelen. – Ha a színeket tudja alakítani, akkor nem tudná alakítani a töveket, a szárakat, a leveleket és a többi tulajdonságot, így a töviseket is?

Megrázta a fejét.

– Úgy tűnik, hogy a tövisek sajátosságai a rózsának, felség. Mindig ott vannak. Némelyik zöld, némelyik barna, némelyik hegyesebb, mint a többi, de úgy tapasztaltam, hogy minden száron okvetlenül vannak tövisek.

– Gondolja, hogy tudna nemesíteni egy bokrot elhanyagolható tövisekkel?

– Soha nem próbáltam.

– De ha megpróbálná? – Ó, ez az egyszerű nép fafejűsége. És az ő védekezésük. – Próbálja meg akkor! – mondtam. – Teszek róla, hogy jól járjon, amíg kinemesít egy ilyen bokrot. Egy tövis nélküli rózsát. – Közelebb léptem hozzá, a szemébe néztem. – Ez fontos nekem. Szükségem van a segítségére.

– Megpróbálhatom, felség.

– Mennyi ideig tartana?

A férfi riadtnak látszott.

– Nem tudom. Nem tudhatom. Azt hittem, van egy sárga rózsám – intett a fejével ismét a préselt virág felé –, de csalódást okozott.

– Igen. – Elfordultam, és hagytam felfelé siklani a tekintetemet.

– Meg aztán ott a tél. Az ember hosszú hónapokig nem tehet mást, csak vár.

Tél. Várakozás. Ó, azt jól ismertem.

– Kövessen el mindent – mondtam. – Végül az összes dolog engedelmeskedik, ha az ember mindent elkövet.

Kiléptem a rózsakunyhóból, vissza a ragyogó napfénybe. Brandon már biztosan Richmondban van; Anna elolvassa a feltételeket.

– Addig is, tessék – mondta a férfi, a kezembe nyomva egy

apró agyagcserepet, benne egy újonnan elültetett dugvánnyal. Az öreg szakértelmének és az új, tápláló földnek köszönhetően egy bimbó máris kinyílt. Megérintettem a szárát, és az orromhoz emeltem. De nem az üde rózsaillatot éreztem. Cromwell begyűjtött gyógykenőcsének bűze még mindig ott volt az ujjaimon, a sok-sok mosás és az eltelt idő ellenére.

– Ó! – Olyan gyorsan kaptam el a kezemet, hogy a cserép leesett, és összetört. – Én…

Az öreg most megbántódott. Lehajolt, és nekilátott összeszedni a cserépdarabokat. De még mindig kinemesítheti nekem a tövis nélküli rózsát. Muszáj neki. Megparancsoltam.

– Bocsásson meg – mondtam. – Véletlen volt. – A zsebkendőmbe töröltem a kezemet és elsiettem.

A bűz. Cromwell gonoszságának bűze. Még ezt a napot is bemocskolta. Beléptem az épületbe, amelyet nem szerettem, és Culpeppert hívattam. Színét sem látták. Hát, akkor egy apródnak kell megtennie. Azonnal találkoznom kell Cranmerrel, hogy elmondjam neki, mi történt az éjjel. A rózsák el lettek felejtve.

Az apród közölte velem, hogy az Államtanács ülése után Cranmer nem hagyta el a palotát, nem tért vissza Lambeth-be. Ehelyett Biblia-fordítások és teológiai kérdések megvitatásán serénykedett a bejelentésem folytán kéznél lévő magas rangú papokkal. Képzelhetni, hogy meglepődött, amikor berontottam hozzá a szobába, ahol egy lakkozott tölgyfaasztal körül ült a többi pap társaságában. Előttük a Szentírás rendelkezésre álló angol fordításai voltak; Beda Venerabilisé, az eretnek Wycliffe-é, Tyndale-é, valamint a Coverdale-é és a Matthew-é. Isten Szent igéje úgy volt kiterítve előttük, mint

egy ember a kínpadon.

– Uraim – mondtam a szobába lépve, és tiszteletteljes mozdulatot téve a szentírások felé. A prelátusok mind felálltak, az ölükbe borítva az iratok egy részét. – Hálás vagyok, hogy ezen a szép, júniusi napon Isten igéjén fáradozva találom kegyelmeteket. Miurunk bizonnyal mennyei jutalomban részesíti majd kegyelmeteket ezért – mosolyogtam. Senki nem mosolygott vissza. Féltek, hogy próbára teszem őket.

– Sajnálattal kénytelen vagyok kölcsönvenni egy kis időre Canterbury érsekét – mondtam, Cranmer felé intve. – Vissza fogom hozni, megígérem.

– Folytathatják – mondta Cranmer. – Kérem, válogassák ki a különböző szavakat, amelyek „angyal” jelentésben állnak a feltámadásról szóló szövegekben. Nagyon hálás lennék. – Továbbra sem mosolyogtak.

– Jöjjön, Thomas – mormogtam, és átkaroltam a vállát. Kivezettem a szobából. A sarkon túl elengedtem. – Bocsásson meg – mondtam –, de ezek súlyos ügyek.

Még mindig úgy csóválta a fejét, mint aki túl korán ébredt fel egy álomból, mígnem nyíltan beszéltem, amikor a pihenőszobám biztonságába értünk. Ó, az a kis tölgyfa burkolatú szoba, milyen jól ismertem minden évgyűrűt és redőt a falain! Mennyire szerettem volna máshol intézni az ügyet – de sehol nem volt biztonságos, mindenütt ott voltak Crum kémei.

– Thomas Cromwell áruló. És egy követ fúj az eretnekekkel.

A magas, higgadt egyházfi rám nézett a fakó színű szemével, és nem válaszolt.

– Én mondom kegyelmednek, az elmúlt éjjel bizonyságot nyertem! – Beszámoltam Cranmernek az összes növekvő kételyemről, félelmemről, aggályomról, megérzésemről, a jelentésekről és végül magukról a felségáruló szövegekről. Cranmer továbbra is úgy állt, mint egy szobor az ókori Rómából, csupa pártatlanságba burkolózva, úgy viselve a hivatala köpenyét, mintha józanságból és ésszerűségből szőtték volna.

– Egy anabaptista felforgató közöttünk? – mondta végül.

– Pontosan. Nem tudom, mióta fúj velük egy követ. (Vajon már akkor is, amikor a sörbetet készítette nekem? Ó, akkor még biztosan nem. Akkor még barátok voltunk.) – És ők rajta keresztül igyekeznek hatalmukba keríteni az országomat.

Cranmer közel állt a síráshoz.

– Én megbíztam benne, felség. Nagyságod megbízott benne. Azt hittem, hogy igazán megvan benne a szeretet Isten és Krisztus iránt. Ó, édes Istenem, ha benne nem bízhat az ember, akkor nem tudom, kiben bízhat mostantól.

Isten ihlette szavak voltak ezek, de akkor annyira zaklatott voltam, annyira eltökéltem magamban, hogy megszabadulok Cromwelltől, hogy nem szívleltem meg őket.

Felségárulás miatt le lesz tartóztatva, igen… mihelyt véget ér ez a végeérhetetlen nap. Mihelyt elhárul az útból a bonyolult klevei ügy… ha Anna beleegyezik, és ír a fivérének, ahogy utasítottam… akkor adminisztratív szempontból nem lesz többé szükség Cromwellre.

Csillapodott a nappali hőség, sőt már kezdett szürkülni, amikor a hitvesemhez menesztett két követem visszatért. Magukon viselték az út porát, és fáradtak voltak. De nem

féltek. Helyes. Ez azt jelentette, hogy nem vallottak kudarcot a feladatuk teljesítésében. Valahol a náluk lévő tekercsek tömkelegében (és annyi volt belőlük, hogy szarvasagancsszerűen ágas-bogasnak látszottak tőlük), ott volt az aláírás és a pecsét, amelyre áhítoztam.

– Nos? – keltem fel a székemből.

– Beleegyezett, felség – sóhajtotta Brandon, előhúzva azt az iratot, amelyik számított, és átnyújtotta nekem.

Megragadtam, és hagytam, hogy a szemem ugrándozó gyerek módjára szaladjon keresni a becses aláírást, le, az aljára: Anna, Kleve hercegnője.

– Dicsértessék Krisztus – mormogtam.

Csak ekkor jutott eszembe, hogy ülőhellyel és egy kis frissítővel kínáljam őket. Kimerítő nap volt ez nekik éppúgy, mint nekem. Hálásan telepedtek le, és tartották ki poros kezüket vizes tálak fölé megmosatni. Egy apród végezte a feladatot.

– A királyné – Lady Anna – nehezen viselte a dolgot – szólalt meg Wyatt fojtott hangon, miközben a keze szárazra töröltetett.

Ez várható volt. Végső soron szeretett engem, és azt feltételezte, hogy örökre Anglia királynéja marad.

– Igen, sajnálom őt – mondtam. És sajnáltam is. Tudtam, milyen viszonzatlan szerelemtől szenvedni, vagy megfosztatni az életben egy hivataltól, amelyre az ember hivatottnak érzi magát.

– Elájult, amikor meglátott bennünket a sövény mögül a kertjében előbukkanni – mondta Brandon.

Elájult? Lehetséges az? Nem, képtelenség. Korántsem Szűz

Mária ő, aki férfi megismerése nélkül szül. Hová vitt engem a képzeletem? Szerelemből történt, kétségbeesett szerelemből.

– Szegény asszony – mormogtam.

– Azt hitte, hogy a halálos ítéletével jöttünk – folytatta Brandon. – Azt hitte, le lesz tartóztatva, bíróság elé kerül, és aztán kivégzik.

Lenézőn kuncogtam.

– Nyilvánvalóan meg volt ijedve, felség. Nagyságod kezdettől fogva kimutatta a nemtetszését és az elégedetlenségét, majd elküldte őt magától. Korántsem bolond ő. Biztosra veszem, hogy jól tudja, milyen viselkedést tanúsított nagyságod Anne Boleynnal szemben. A visszakozás, a kegyvesztés… mind ismétlődött.

– Leszámítva, hogy neki nem voltak szeretői! – Ordítottam megfordulva. – Leszámítva, hogy ő nem boszorkány. Leszámítva, hogy nem tört az életemre! Apró különbségek, nem gondoljátok?

– Igen, igen – mormogta Wyatt.

– Igen, a mindenségit – visszhangozta Brandon. – Azonnal elfogadta – tette hozzá.

Köszönhetően az erős lelki alkatának, igen.

– Úgy tűnt, el van ragadtatva a megállapodástól és a feltételektől. Fél óra alatt olyan vidám leányzó lett, amilyet egy éve nem láttam.

Vidám? El volt ragadtatva? Hogy elveszít engem mint férjét? Eszembe jutott Katalin gyötrődése, a ragaszkodása, hogy megtartson hitvesének.

– Ezt a zálogot küldte önnek. – Brandon előhúzott egy bársonyerszényt, és abból Anna arany jegygyűrűjét vette elő.

– Nahát, nahát – ez volt minden, amit mondani tudtam. Anna beadta a derekát. Győztem.

Az elsötétedett ablak felé intettem.

– Holnap virágokat küldetek a hamptoni kertből – ígértem.

– Pompás kert van Richmondban – mondta Brandon. – Most már az ő kertje. – Felvonta a szemöldökét. Jól ismert engem. De muszáj ilyen önelégültnek lennie?

Vállat vontam.

– A gesztus számít.

* * *

Igaz volt. Anna valóban beleegyezését adta, és belenyugodott, hogy hőn szeretett húgomnak címezze magát. Másnap ő küldött nekem virágokat, én pedig elveszítettem egy feleséget, és nyertem egy testvért. A rengeteg százszorszép, nőszirom és liliom mellett volt egy levél a fivérének, Kleve hercegének, amelyhez jóváhagyásomat kérte elküldés előtt.

Drága, hőn szeretett fivérem,

A legszívélyesebb ajánlásom után: mint az én legdrágább és legkedvesebb fivérem, nehogy valamiképpen szívedre vedd a dolgot, ami nemrégiben elhatároztatott közöttem és őfelsége, Anglia királya között, inkább tudatom veled az igazságot, hogy annak hiánya miatt csalóka beszámolók által félre ne vezettessél. Így helyénvalónak láttam megírni neked ezt a levelet, amely által megérteni szíveskedjél, hogy ennek az országnak a nemesei és közrendű lakói azt kívánták, hogy őfelsége bízza a vizsgálatot a közötte és

közöttem köttetett házasságot illetően ezen ország szentegyházának a döntésére.

Én akkor készségesen beleegyeztem ebbe, és minthogy döntés hozatott, az eljárásukról értesülvén beleegyezőn egyetértettem ugyanazzal. Ha Isten is úgy akarja, ebben az országban szándékozom élni az életemet.

Anna, Kleve hercegnője, Kleve, Gulick, Geldre és Berg szülötte, a te szerető húgod.

Tessék. Ez bizonnyal meggyőzi a herceget, és visszatartja a cselekvéstől. A *készségesen*-t *örömmel*-re javítottam.

De rendben volt a dolog. Ó, Anna kedvemre tett!

És most már csak egy ronda ügy maradt. Elmozdítani és megsemmisíteni Cromwellt, aki az elmúlt időben a szolgám volt, de olybá tűnt, hogy immár eretnek

A parancsomra letartóztatták, amikor elfoglalta a helyét az Államtanács ülésén. Előzőleg, amikor a tanácsterembe tartott, egy erős fuvallat levitte a bársonykalapját. Mivel ő volt a tanács rangidőse, a többieknek minden tradíció szerint nem lett volna szabad fent hagyni a fejfedőjüket a jelenlétében, amikor ő hajadonfőtt volt. Tiszteletből le kellett volna kapniuk a fövegüket. De nem tették.

Így történt, hogy Cromwell rájött.

– Bizonnyal erős szél az – mondta harsány, tiszta hangon –, amely az én fejemet fedetlenné teszi, a kegyelmetek fövegét pedig fenn hagyja. – Meghajoltak, és szótlanok maradtak, közrefogva Cromwellt, ahogy immár komoran haladt az Államtanács terme felé.

Miután beért, odalépett hozzá Norfolk hercege, ahogyan lélekben hosszú ideje készült ezt megtenni.

– Cromwell uram, a király parancsára felségárulásért letartóztatom.

Cromwell küzdött ekkor, és elhagyta minden önuralma. Dulakodott a két poroszlóval, akiknek a Towerba kellett kísérniük. Ordítozott, és hadonászni kezdett. Négy testőrre volt szükség, hogy lefogják.

Megborzongtam, amikor értesültem erről.

– Megszállottnak tűnt – hebegte Cranmer. Bosszantott a megrendült hangütése. Anglia legmagasabb rangú főpapja meginog a Gonosz megnyilvánulása előtt? Akkor hogyan forduljanak hozzá megerősítésért és védelemért közönséges emberek?

– Tudta, hogy kudarcot vallott a titkos feladatával – magyaráztam Cranmernek. Mégis majdnem sikerült megszabadulnia az embereimtől. – És a Sátán ékesszóló szavakat ad majd neki a Towerban, ebben biztosak lehetünk. Az egyetlen védekezés, ha nem olvassuk el a mézesmázos, hazug, behízelgő leveleket. Jegyezze meg, mindkettőnknek elküldi majd őket. Semmisítse meg őket felbontás nélkül.

Cranmer tovább lépdelt ide-oda a szobámban, mint egy alvajáró.

– A nép örvendezik – mondta végül.

– Igen, és jól is teszi. – Eszembe jutott, hogy a kegyes zarándokok egyik követelése Cromwell elmozdítása volt. Végső soron talán a Szentlélek vezérelte őket. Bizonyos dolgokban. Nem mindenben.

Odaléptem Cranmerhez, és a vállára tettem a kezem. Egy

pillanatig ellenállt.

– A fény és a sötétség háborújában sok vér hullik – mondtam, igyekezvén megvigasztalni. Még mindig üveges tekintettel bámult ki a tájra, mintha arra számítana, hogy ismét felbukkan a zarándokok tömege.

– Áttanulmányozta a Kleve-ügy dokumentumait? – kérdeztem.

– Igen, felség. És aláírtam őket. Az egyház úgy találja, hogy amiként felséged és Lady Anna vallották, nagyságodéké egyáltalán nem volt házasság. A legfelsőbb hatóság felségeddel egyetértésben úgy véli, hogy a király agglegény, és van egy hajadon húga, és mindketten szabadon házasságot köthetnek. (Bölcsen nem mondta, hogy „ismét”.) – Az ország annyira szeretné, hogy felséged férj legyen – folytatta –, hogy a parlament egyidejűleg arra fogja kérni felségedet, hogy nősüljön meg. Az ország javáért és felséged alattvalóinak boldogságáért.

Ó, drága parlament! Lelkemre köti azt, amire mindenekfölött vágytam!

Két nappal később kinyilváníttatott az óhaj: a nép kéri „Henrik királyt, hogy szerfölött nemes szívét hangolja szerelemre egy nemes személy iránt, aki által Őfelsége további sarjakkal és örökösökkel erősítheti országát”.

* * *

A megfosztási törvény kimondta, hogy Cromwell „a legálságosabb és legromlottabb módon elárulta, becsapta és rászedte” a királyt, ezért eretnekséggel, valamint

felségárulással vádolta meg. Sok dolgot vetettek a szemére, de a legirtózatosabb vádpont szerint „bizonyíthatóan eretnek, aki eretnek irodalmat terjesztett, eretnekeket hatalmazott fel prédikálásra, kiengedte őket a börtönből, és többek füle hallatára kijelentette (ilyenformán mások tudtak az eretnekségéről, csak féltek előlépni és leleplezni őt!), hogy a lutheránus – eretnekségért máglyahalálra ítélt – Robert Barnes igazat tanított, és még ha a király becsukja is a szemét, „én nem fogom, és ha a király elfordul, és vele az egész népe, én személyesen fogok síkra szállni, kardommal a kezemben ellene és mindenki más ellen”.

Ráadásul, amikor a nemesek a közelmúltban szóvá tették az alacsony születését, Cromwell állítólag így fenyegetőzött: „Ha a lordok így bánnak velem, olyan reggelit adok nekik, amilyen soha nem készült Angliában, és amilyet a legdölyfösebbeknek meg kell ismerniük” – bizonyságául annak, hogy Cromwell titkos hatalommal rendelkezik a kormányzat felett, ha ilyen erőket képes mozgósítani Norfolk és a többiek ellen.

Cromwellt 1540. július huszonnyolcadikán végezték ki felségárulásért. Ahogy előre láttam, sok levelet küldött a towerbéli cellájából. Biztosra veszem, hogy ezek olyan meggyőzőek voltak, amilyenné csak az ördög tehette őket, hétköznapi szavakba varázslatot öntve. Nem mertem elolvasni őket, hanem hagytam, hogy a dolgok haladjanak a maguk útján. Végül a saját törvényei ölték meg Cromwellt. Ő vezette be az olyan újításokat, hogy a foglyok nem vehetnek igénybe ügyvédi segítséget; hogy a letartóztatottak nem kaphatnak lehetőséget panasztételre; hogy jogi alátámasztás nélkül hozható ítélet; hogy bírósági eljárás nélkül is sor kerülhet

kivégzésre. A kíméletlenség, amellyel másokra lesújtott, most őt ejtette kelepcébe.

Mint közrendűnek, nem adatott meg neki a kiváltság, hogy a Tower meghitt udvarán végezzék ki, sem pedig az arisztokratikus vérpad és a Franciaországból importált hóhér.

WILL:

Jóllehet Henrik nem olvasta el Cromwell leveleit, valaminő okból az egyiket, bontatlanul, a naplója mellett tartotta. Íme, amit a szerencsétlen nyomorult ember az urának írt. Sajátságos, hogy csak mi olvassuk el, jóval a történtek után.

Nagyságod ismeri a vádlóimat. Isten bocsásson meg nekik. Ugyanis ahogy mindig szeretettel viseltettem nagyságod becsülete, személye, élete, gyarapodása, egészsége, gazdagsága, öröme és kényelme iránt, valamint legszerelmetesebb drága fia, a herceg őkegyelmessége és nagyságod cselekedetei iránt, úgy segéljen engem az Isten jelen szerencsétlenségemben, és zavarjon össze engem, ha valaha is ellenkezőképpen gondoltam. Isten a tudója annak is, micsoda munkát, keservet és fáradságot vállaltam, összhangban legszentebb kötelességemmel. Hiszen ha hatalmamban állna – amiként Istennek hatalmában áll – felségednek örök ifjúságot és jólétet adnom, Isten a tudója, megtettem volna. Ha hatalmamban lett volna vagy

lenne, hogy olyan gazdaggá tegyem felségedet, ahogyan felséged gazdaggá tehet minden embert, Isten segítségével, megtenném. Ha hatalmamban állott volna vagy állna nagyságodat olyan hatalmassá tenni, hogy az egész világ kénytelen legyen engedelmeskedni nagyságodnak, megtenném, Krisztus a tudója. Sire, ami az államát illeti, eszemmel, erőmmel és tudásommal mindig azért munkálkodtam, és soha nem viseltettem tisztelettel személyek iránt (kivéve csakis Felségedet). De bízom benne, Isten lesz a tanúm, hogy készakarva nem tettem méltánytalant vagy rosszat, és a világ nem lesz képes igazságtalanul vádolni engem. Esedezem, irgalom, irgalom, irgalom!

Nem kapta meg. Ki lett végezve, és a kivégzést egy különösen ügyetlen bakó hajtotta végre. Folyvást célt tévesztett, és többször is le kellett sújtania, mire végül sikerült levágnia Cromwell fejét.

A nép körében fölöttébb színes történetek keringtek Cromwell bukásáról; például, hogy nagy fegyverraktárai voltak, és ezerötszáz embere, Cromwell libériájával, hogy vagy feleségül vegye Lady Máriát, vagy önmagát tegye királlyá; hogy a protestánsok nagy összeggel megvesztegették, hogy módolja ki a klevei házasságot; hogy azzal kérkedett: a császár koronával fogja jutalmazni őt a „szolgálataiért”. (Azért, hogy Angliát protestánssá tegye?)

VIII. HENRIK:

Nagyon sok magafajta csődült össze végignézni a halálát. Különös tény, hogy ők vérszomjasabban kívánják egy hozzájuk hasonló alacsony születésű ember megbüntetését, aki magasabbra jutott a ranglétrán, mint nemesekét, akiknek a területére állítólag betolakodott. Az emelkedés valahogy alapjaiban sérti az érzékenységüket. Így hát harsányan ujjongtak, amikor Cromwell feje leugrott a nyakáról, és a szénába pottyant.

Megborzongtam, amikor meghallottam az ágyúlövést, és tudtam, hogy vége. Elpusztult abban a pillanatban a benne lakozó démon? Vagy csak új otthont keresett, és kóborolt, amíg nem talál egy készséges befogadót?

Catherine-nel aznap, éppen azon a délutánon esküdtünk meg. Nem ez volt a szándékunk, de így alakult. Vajon ómen volt ez? Igyekeztem nem így vélekedni, mivel a pontos óra, amelyben az esküvői szertartás zajlott, a véletlen műve volt, de nem tudtam nem gondolni arra a rosszindulatú, nyughatatlan lélekre, amelyik immár hontalanul bolyongott Cromwell testén kívül…

XCIII

Egy hosszú, nyári délutánon, négy órakor keltünk egybe Oatlandsben, egy királyi udvarházban, Weybridge-ben, Londontól mintegy tizenöt mérföldre. A szertartás a Klevei Annával elkövetett ízléstelen baklövéstől eltérően teljesen magánjellegű volt. Akkor nyilvánosság előtt mint király vettem feleségül egy hercegnőt, akit nem szerettem; most titkosan mint férfi vettem el egy nőt, akiért odavoltam. Nehogy bárki is azt mondja, hogy korábban volt már egy rövid, titkos esküvőm egy nővel, akiért „odavoltam”, hadd emlékeztessek a különbségekre. Anne Boleynnal törvénytelenül, egy vonakodó pap eskettett meg, félelem és sietség közepette, a családomból senki nem volt jelen. Az úgynevezett korábbi feleségem nem volt hajlandó elismerni az agglegény voltomat, és szörnyű dolgokkal fenyegetőzött, ha újranősülnék.

Most azonban az angol egyház zsinaton adta meg a szükséges diszpenzációt; a szertartást egy püspök vezette. A korábbi „hitvesem” jókívánságait küldte, és a szertartáson valamennyi gyermekem jelen volt azon a forró délutánon, a magánlakosztályomban. Igaz, Mária távolságtartó volt, de csak azért, mert Catherine mintegy három évvel fiatalabb volt nála. Nem értette, hogyan vehetek feleségül egy nálam majdnem harminc évvel fiatalabb leányt. Olyasvalami ez, amit nem értenek, nem érthetnek meg azok a hajadonok, akiknek nem

volt még részük abban, ami a sötétben történik férfi és nő között. Mária majd megérti – és megbocsát – egy napon.

Erzsébet viszont örült, hogy jelen lehet, hiszen Catherine unokatestvére volt, és a gyermeknek barátokra és rokonokra volt szüksége a barátok nélküli világában. Úgy látszott viselkedni, mintha ismét egy család melegébe lépne be, és félénken átnyújtott Catherine-nek egy nyári virágokból álló, gondosan elrendezett csokrot.

A lakosztály ablakai nyitva voltak, és kilátást kínáltak az aranylón és lustán távolba nyúló júliusi rozs- és árpamezőkre. Teljében volt minden, és a befektetett munkát megtérítő, bőséges aratás ígérkezett. Ezért úgy éreztem, mintha immár életem aratása állna küszöbön, és mindazok után, ami zajlott (a gyermekkor hideg tele; a trónra lépésem korai tavasza – mely keményen, hidegen és kényszerűen következett be, még mielőtt készen álltam volna – és az Angliában azóta is folyamatosan zajló küzdelem és megtisztulás és égés és szántás), a földek végre tiszták, termékenyek és nyugalmasak lennének, és készen állnának erre.

– Ezzel a gyűrűvel elveszlek téged, a testemmel imádlak téged, és minden evilági javamat reád ruházom; az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, ámen. – Catherine ujjára csúsztattam a gyűrűt, lassan tolva fel, érezve a hús finom redőit, ahogy megadják magukat, mígnem az arany a helyére került, és odaszorult. Forróság áradt szét az ágyékomból, ahogy az ujjammal követtem a gyűrű útját. „Csakis az ő akarata”, ez volt a gyűrű belső oldalára vésve, és ó, tudtam, mi ez az akarat. Színtiszta testi vágy volt, immár Winchester püspöke és az ő szavai által megszentelten. Csodás szavak, hogy a

kéjsóvárságot szentséggé alakítják.

– Viseltessék az Úr könyörületes jóindulattal irántatok, és töltsön el benneteket lelki jósággal és kegyelemmel, hogy így éljetek együtt ebben az életben, hogy az eljövendő világban örök életetek legyen – rezegtette a hangját Gardiner. Catherine-hez fordultam, melegen megcsókoltam, látván, ahogy a csillogó szeme felfelé fordul, majd becsukódik.

Szerény esküvői vacsorát rendeztünk, amilyet bármelyik helybéli polgár rendezett volna, az étkezőben felállított asztal köré gyűjtve a barátainkat és a családtagjainkat. Oatlandsben semmiféle nagyterem nem létezett, csak egy magas mennyezetű, vadásztrófeákkal díszített szoba az első emeleten. Szarvasbika- és vadkanfejek meredtek ránk üveges tekintettel.

Catherine és én egymás mellett ültünk, és nevettünk mindenen. Nevettünk Brandonon, amikor kupával a kezében felállt, és ünnepélyes pohárköszöntőt mondott a házasságra. Ő maga négyszer nősült, és egyike volt a kamarásoknak, amikor a Katalinnal való esküvőm estéjén nyilvánosan ágyba fektettek bennünket. Most az egész összeállni látszott, egy lett minden. Nevettünk, és meg voltunk illetődve. És megérintve. Ó, édes Jézus! Az az érintés!

Mosolyogtunk Cranmer nyájas jókívánságain. (És megilletődtünk.) A Máriáét megtapsoltuk. (És megérintettük egymást az asztal alatt, nehogy észrevegye.) Ünnepélyesen meghajoltunk a kis Eduárd hallatán. Három szót mondott latinul, amit erre az alkalomra tanult be. És a nap egyre lejjebb ereszkedett, árnyékokat vetve odakint a gabonaföldekre. Végül lenyugodott, de az elnyúló nyári alkonyatnak nem akart vége

szakadni, mígnem legszívesebben ráparancsoltam volna, hogy tűnjön el.

Végül, nagy sokára elég sötét lett a helyiségben ahhoz, hogy gyertyákat kelljen gyújtani, majd fáklyákat. Ideje volt, hogy a vendégeink távozzanak, és így is tettek, csókok és jókívánságok közepette. Ezúttal nem volt semmiféle szertartásos ágyba fektetés. Mint bármely gyapjúkereskedő vagy katona, szabadon a saját ágyamba vihettem az ifjú feleségemet.

* * *

Új ágy volt, melyet egy helybéli magisztrátustól, a közeli Weybridge faluból vásároltam. Az illető egy londoni mesterembertől rendelte, egy pompás vendégszobába, amit egy soha fel nem épült udvarházba képzelt el. Jó angol tölgyből, szép faragványokkal, és a nemességet utánzandó igen nagyra készült. Immár a királyi hálószobában volt; baldachinja a rézsútos mennyezet felé meredezett.

Bevezettem a szobába az én kedves Catherine-emet, és becsuktam magam mögött az egyszerű vonalú, mélyszínű ajtót. Meglehetősen sötét volt odabent, és a faládán egyetlen meggyújtott gyertya lángja táncolt a hullámzó nyári levegőben. Két tetőablak nézett a gabonát érlelő földekre. Elindultam, hogy becsukjam őket. Catherine megállított, a karomra téve a puha kezét.

– A nászéjszakámon – mondta –, nem szeretnék bezárva lenni, mint egy sírkamrában. Szeretném érezni egy kicsit a menny, a túlvilág fuvallatát.

– Bármit, amit szeretnél – mondtam. Az ablakok nyitva maradtak, és beáradt a gabona illata, az alant húzódó úton járó munkások és utazók kiáltásaival együtt.

Bárcsak pontosan el tudnám mondani, mi történt a következő néhány órában. Mondtam ezt-azt. Catherine mondott ezt-azt. Csináltunk ezt-azt. Ámde, bár az érzékeim teljesen éberek voltak (egyikünk sem ivott egy korty bort sem aznap este), annyira önkívületbe kerültem Catherine puszta jelenlététől, hogy minden módosult, és képtelen vagyok elkülöníteni egyik cselekvést a másiktól.

Feldühít, hogy így van. Becses órák voltak ezek számomra, órák, amelyeknek most, az összes történtek után dacolniuk kell a komisz áradattal, ami rájuk zúdult, és mégsem tudok visszaemlékezni! Nem tudok hideg részleteket felidézni, csak a saját érzéseimet, amelyek oly erősek voltak, mint Héraklész, ámde formátlanok.

Catherine-nel voltam. Birtokba vettem őt. Az enyém volt. A keze puszta érintése ajándék volt. Ajándék, melyet egyszerre éreztem természetesnek és felfoghatatlanul becsesnek. A közönséges énem, az igazi Henrik nem volt méltó egy ilyen ajándékra, de ez a különleges Henrik viszont, akivé a jelenlétében váltam, az volt.

Teljesen természetesnek tűnt mindez, nemde? A karomban tartani, az ajkát csókolni, hallani azokat a szaggatottan előtörő, becéző szavakat? A különleges Henrik, a Henrik, akit ez a pillanat teremtett és rendkívüli kegyelemmel ruházott fel (ez a Henrik, aki egyszerre voltam én, és nem én, egy idegen, egyszersmind jól ismert) – ő felszabadultságot érzett ebben a mámorban, ebben a hazatérésben.

Tudom, hogy Catherine válaszolt, ő teremtette azt a Henriket, akiről beszélek. A tünékeny pillanatokban, amelyekben eme rendkívüli Henrikként léteztem, úgy éreztem, hogy mindig is ilyen voltam: nem fakuló, nem ideiglenes. Merész voltam vele, úgy vittem őt ágyba, ahogyan ez a Henrik kívánta. Nem vetettük le az összes ruhánkat, annyira türelmetlenek voltunk, hogy elháljuk a házasságunkat, és egyesüljünk. A felsőtestünkön minden ruhát meghagytunk, az altestünkkel pedig mezítelenül kerestük egymást. Olyan gyorsan, olyan teljesen történt meg, hogy az alkonyat még nem ért véget teljesen, és már túl is voltunk az első egyesülésen.

Minő kontraszt volt ez: az altestünk még mindig felhevülten és verejtéktől csatakosan olvadt és gabalyodott össze, miközben a felsőtestünk egyáltalán nem érintkezett, csak többrétegnyi vásznon és bársonyon és ékszeren keresztül.

Elgördültünk egymástól. De egyelőre még nem eszméltünk, nem, egyáltalán nem.

Végül megszólaltam.

– Nem olyan vagy, mint amilyennek képzeltelek.

– Hogyhogy?

– Sosem gondoltam volna, hogy ilyen gyorsan tudni fogod, mit akarsz.

– Csalódott vagy? – kérdezte Catherine szomorúan. – Mert nem színleltem olyan vonakodást, amilyet egy szűznek illene?

– Nem, dehogy – biztosítottam. De vajon igazat beszéltem?

– Szerettem volna. De az igazság az, hogy elragadott a vágy, és nem akartam, meg nem is tudtam féken tartani. – Vajon igazat beszélt?

– Én sem. – Odahajoltam hozzá, és gyengéden megcsókoltam. Az ékkövekkel dúsan hímzett ujjas, amely rajtam volt, a mozdulatot akadályozva emlékezetett engem a jelenlétére. – Ideje levetkőzni – mondtam halkan.

Egymás ruháit gomboltuk ki, és nyitottuk szét rajtuk a kapcsokat. Aztán, bár mezítelenek voltunk, nem néztünk egyenesen egymásra, hanem beburkolóztunk a kifehérített, illatosított lenvászon lepedőkbe, és egymáshoz bújva, beszélgetni kezdtük, mint két gyerek.

A beszélgetés félszeg volt, miután a testünk nem volt az. Szerettem volna beszélni az érzéseimről, de úgy véltem, ez helytelen lenne. Catherine magához tért, és csengő hangon fecsegni kezdett.

– …és akkor a hercegnő istállójának legbüdösebb lovásza elkezdte csapni nekem a szelet. Természetesen rosszul lettem: visszataszító volt. Egyáltalán hogy jutott eszébe, hogy válaszolok? Elmondtam a nagynénémnek, a hercegnőnek…

Miért piszkította be az együtt töltött időnket, az első egyesülésünket ezekkel a történetekkel, olyan emberekről, akik meg akarták kapni őt, és akiket visszautasított? Felbosszantott és megsértett vele. De hagytam, hogy folytassa, és igyekeztem kedélyesen közbe-közbeszólni.

Innentől a legbárgyúbb témákról beszélt folytatásképpen. A Howard-unokafivéreiről, Culpepperről és Henryről, Surrey earljéről; egy könyvről, amelyet Mary Howard kezében látott; egy történetről, melyet egy Jeruzsálemből visszatért zarándok mesélt a hercegnőnek.

Mulatságos volt mind, szellemes – és teljesen személytelen. Miért látta jónak Catherine ezekről a dolgokról beszélni ezen a

megszentelt éjszakán? Csak ideges fecsegés volt, egy olyan leány fecsegése, aki fél az ismeretlentől? De a legkevésbé sem látszott ijedtnek, rémültnek vagy döbbentnek. Inkább higgadtnak, megnyugtatónak tűnt.

Nem értettem. Csak valamiféle csalódottságot éreztem. Nem a szerelmeskedést, hanem az utána következő cselekedeteit illetően. Fáradhatatlan volt, és vidám, miközben én másra sem vágytam, csak hogy a karomban tartsam.

Aztán hirtelen abbahagyta a beszédet, és felém fordult, a nyakamba vetve a karját.

– Most én leszek a vőlegény – mormogta, a hátamra nyomott, és úgy tartott, miközben lassan rám ereszkedett. Amikor magában érzett, hátradőlt, és megfeszülve előre-hátra mozgatta a csípőjét. Láttam a gyertyafényben a nagy mellét, a szép, fehér, karcsú testét, ahogy ívben elhajlott az enyémtől. Az ajka szétnyílt, az álla előrefeszült. Előreomlott a temérdek haja, egészen az ágyékomig ért, azt csiklandozta. Catherine erőlködött, nyögött, felkiáltott. De én nem sokat éreztem. Nem tudtam elengedni magamat, jóllehet körülölelt, magába szippantani látszott a nemi szerve. Előrezuhant, a háta csillogott a verejtéktől.

– Ah – mormogta, és nyálbuborék jelent meg, majd pukkadt szét a telt ajkán. A karja előrenyúlt két oldalt, akár egy asztalra borult részegé. Buján felhúzta a bal lábát, minek folytán kicsusszant belőle a hímtagom. Jókora cuppanással, testváladékot utánam bocsátva engedett ki magából a nemi szerve. A hasamra hullottak az apró, kerek, olajosan csillogó cseppek. Figyeltem, ahogy gyöngyökhöz hasonlatos formát öltenek.

Catherine elégedett, állati sóhajt hallatott.

– Bizonnyal sok kell ahhoz, hogy boldog légy – mormogtam végül. A cseppek a hasamon ellapultak és szétfolytak, és kezdtem fázni. Odakint teljesen sötét volt. Leszállt a rövid nyári éjszaka.

XCIV

Ama szokatlanul forró nyár hátralévő részében két érzés között ingadoztam. Az egyik felem örömét lelte Catherine-ben, az új feleségemben, sütkérezett a szépségében és a féktelen érzékiségében. Catherine olyan dolgokat mondott, amelyekről sosem hittem volna, hogy egy nő szájából fogom hallani őket. „Az elmúlt éjjel a hímtagodról álmodoztam, és arról, milyen volt magamban érezni, és nem tudtam aludni, sem az emlékektől, sem a várakozástól." Én pedig: „Bűnösek a mozdulataid, és a legkínosabb pillanatokban ragadod el a képzeletemet. Ma, amikor a francia követ állt előttem, nem tudtam másra gondolni, csak arra, hogyan kiáltoztunk együtt az elmúlt éjszaka közepén." Jómagam már soha többé nem leszek képes anélkül Castillonra, a francia követre nézni, hogy ne jutnának eszembe Catherine éjszakai önkívületei.

Másfelől viszont újra és újra megtörtént, hogy nem reagált, érzéketlen volt, hogy banális tréfálkozássá fordított át egy-egy ünnepélyes pillanatot. Amikor azt mondtam: „Soha nem volt ilyen jó, soha életemben", hanyagul odavetette válaszképpen, hogy: „Ó, biztosan jó volt az aragóniai hercegnővel, Boleyn unokanővéremmel, Jane királynéval – hiszen ott van Mária hercegnő, Erzsébet hercegnő és Eduárd herceg." Mosoly. Nevetés. Amikor megmondtam neki, mennyire szeretem, ezt mormogta: „Ez csak testiség, Henrik, tisztán testiség. Nem látok más okot, amiért ilyennek találnánk egymást."

Kuncogás. „Gyakran csináltad ezt?” Vigyor. És örökösen: „Mondd, szerinted?…” Mit csinálok. Mit gondolok. Hogy nézek ki. Soha nem elégelte meg azt hallgatni, hogyan fest. Egyszer, amikor rajtakapott, hogy zenét írok a virginálon, ezt kérdezte: „A szerelmünkről írsz dallamot?” Feltételezte, hogy igen – hogy ő a témám, a múzsám, aki körül minden gondolatom forog. Az, hogy így van, nem volt meglepetés, nem volt ajándék. Személyes diadalként élte meg, hazavonszolta magával, mint a vadászok tették a nászlakunkat díszítő szarvasbika- és vadkanfejekkel.

Gyerek, emlékeztettem önmagamat. A gyerekek azonnal felbontják az ajándékukat. Tudtam ezt, mégis többre számítottam. Vagy kevesebbre. Utáltam a kérkedését, a páváskodását. De vágyakoztam a csókjaira és az elragadtatásaira. És az üde húsára. A nyár hátralévő részében vidéki udvarházakban maradtunk. Oatlands után a northamptonshire-i Graftonba mentünk. Forró és száraz volt a nyár, és szerte az országban nagy boldogtalanságot okozott. Aszály: már pusztán a szó is bibliai felhangokkal bírt.

Aszályt olyankor küldött az Isten, amikor büntetni akarta az embereket, vagy legalábbis igényt tartott a figyelmükre. De én nem remegtem meg tőle. Nincsenek-e tele a magtáraim? Más oka lehet Istennek, amiért ilyenformán pihenteti a földet, és már nem kizárólag bűnre és büntetésre gondoltam, ugyanis keservesen ráébredtem, hogy Isten nagyobb és bonyolultabb ennél. Dacosan elhatároztam, kiélveztem az aszályt, mint alkalmat, arra, hogy meleg, aranyló nyárban időzzem kettesben az ifjú feleségemmel.

Augusztus első hetében elrendeltem, hogy az egész papság

imádkozzék Catherine királynéért a soron következő vasárnapon, augusztus nyolcadikán. Ekkor tétetett közhírré országszerte a házasságom: nem heroldok vagy külhoni követek révén, hanem egyszerűen a szószékekről.

Senki nem vonult ki, senki nem minősített becsmérlőn Áháb királynak vagy Dávidnak az ő Abiságjával. Elégedetlenségről vagy rosszindulatról semmiféle jelentés nem érkezett.

Nem mintha Catherine és én meghallottuk volna, hiszen vidéki elvonultságban éltünk, minimális udvartartással, és csak az Államtanács állt rendelkezésemre. Bosszantó volt még ez a kevés is. Minden kora hajnalban, szerelemtől és a követelményeitől kótyagosan szépen bebotorkáltam a hálószobámba, és a saját ágyamba roskadtam. Culpepper levette a köpenyemet, a papucsomat, az aranyláncomat, és takarosan kiterítette őket a ruhás ládámra. Elhúzta a súlyos, bársony ablakfüggönyöket, én pedig aludtam délig.

Akkor Culpepper bosszús sóhajjal szétrántotta a függönyöket. Forró napfény tűzött az arcomba, vagy ha nem az arcomba, akkor a testem valamely más részére vetült égő foltként. Égő foltként, amely felébresztett.

Mocorogva, forgolódva tértem vissza a világba. Buján fejtetőre álltak az éjszakáim és a nappalaim. Motyogva, vakarózva nyögtem és nyújtózkodtam.

Culpepper megjelent az oldalamon, kezében narancsillatú, gőzölgő vízzel teli tálat tartva. Gyengéden megmosdatott, mindvégig teljesen szótlanságban. Tudatában voltam, hogy nagyon is remeg a mellkasomon a hús az erős keze alatt. Nagyjából egy hüvelyknyi felesleget szedtem fel. De a háj apadóban volt a fárasztó vadászatoknak köszönhetően.

Igen, ismét vadásztam, amiről azt gondoltam, nem fogom már újrakezdeni. Délutánonként három órát mindennap arra szántam, hogy vadászgassak a környező hallgatag, száraz erdőségekben. Fiatalember módjára lovagoltam, ahogyan nem tettem 1531 nyara óta, amikor Anne Boleynnal vadásztam. Kilenc évvel azelőtt. Mit művel kilenc év egy férfi testével? Vannak, akik úgy tartják, hogy helyrehozhatatlan kárt tesz. De én hiszem – nem, hittem, szomorúan teszem ezt múlt időbe –, hogy akaraterővel és eltökéltséggel a test uralható és újraerősíthető. A lábfájásom fokozatosan megszűnt, és próbáltam elfelejteni, hogy valaha is létezett. Majdnem sikerült.

Az első néhány napon, amelyet nyeregben töltöttem, fájt mindenem. Tudom, hogy ez fiatalkoromban sosem fordult elő. Most akárha minden egyes izmomnak saját panaszos hangja és követelése lett volna. Könnyű lett volna megadni magamat, mondván: „Ah, rendben, rászolgáltatok a pihenésre, negyvenkilenc évesek vagytok.” Némely estéken séta közben olybá tűnt, mintha kórusban sivalkodnának, „Légy jóságos. Hagyjál bennünket tisztességben pihenni.” De aztán a feleségem szobájába mentem, és ismét megfogadtam, hogy olyan kemény izmú férfi leszek, mint amilyen hajdanán voltam. Valahányszor gyertyafénynél vetettük le a ruhánkat, több izmot és kevesebb hájat találtam magamon, és az öröm, melyet a testem újraformálása okozott, csak másodlagos volt az elragadtatáshoz képest, amit a Catherine és jómagam közötti testi szerelemben leltem.

A testem és a testiségem: mindkettő feltámadóban, újjászületőben és újraformálódóban volt.

* * *

Amikor elérkezett az idő, hogy véget vessek a nyári országjárásnak, azon kaptam magam, hogy semmi kedvem nincs visszatérni Londonba, és elmerülni az országos ügyekben, elolvasni a grófságok tekercseit és az adóösszesítéseket. Ott volt a szörnyű feladat, hogy szortírozzam Cromwell iratait, és ezt egyáltalán nem akaródzott megtennem. Tudtam, hogy rendezettek lesznek, és nem lesz nehéz áttekinteni őket. De ó, megérinteni őket, és látni Cromwell kézírását. Ez olyan lenne, mintha ő maga állna vigyorogva a vállamnál.

Napról napra növekedett az erőm és az állóképességem, mind a szabadban, mind pedig a lepedők között, Catherine-nel. Még csak október volt. Mi szükség arra, hogy most megszakítsam ezt az egészet? Visszatérhetek Londonba, összeültethetem az Államtanács velem utazó tagjait a Londonban tartózkodókkal, a lényeges dolgokat két hét alatt elintézhetem, és csatalakozhatom ismét Catherine-hez a hosszú, lassú ősz hátralévő részére. Aztán ott lesznek a karácsonyi mulatságok, és utánuk visszatérhet az élet a normális kerékvágásába.

Avagy lehet az élet olyan, amilyennek lennie kell. Az ország nyugodt végre, a nagy ügyem kezdetétől jellemző morgolódás és békétlenség után, a kolostorok bezárása ellen kitört nyílt lázadás után; az összeesküvések, ellen-összeesküvések és árulások után, amelyek szerte az országban zajlottak, és amelyek a „lelkiismeret” (Thomas More), a „régi rend” visszaállítása (Pole kardinális), az „új rend” bevezetése

(Cromwell) álcáját öltötték; a külső fenyegetések és kardcsörtetés (a pápa és a kegyét kereső császár részéről, mígnem végül a bábjuk, Mária csalódást okozott nekik, és átállt az én oldalamra). Ó, végül mindennek vége lett, én pedig fáradt, nagyon fáradt voltam. Sok-sok éven át harcoltam. Most elégedettség aranyló köde ülte meg az országot, melyet olyannyira meggyötörtem, és örömömet leltem ebben.

Novemberben aztán visszatértem Catherine-hez Dunstable-ba. Kicsiny uradalom volt ez, és nekem megfelelt. Immár élveztem a kényelmet, amikor egy bizonyos fajta melegség öleli körül az ember lényét; noha tudtam, hogy hamarosan Nonsuchba kell látogatnom, egyelőre nem éreztem kedvet palotákhoz és nagyléptékű dolgokhoz. Talán szerettem volna emberként élni, miután oly hosszú ideig istenként éltem.

Úgy határoztam, hogy karácsonyig, amikor muszáj lesz visszatérni Londonba, csak keveseket tartok magam mellett. Culpeppert, természetesen; Willt, Paget-et; Dennyt és Wyattet és Richard Harpsfieldet, a vadászmesteremet, valamint Eduárd Bacont, a lovászmesteremet. A lovak roppant fontosak voltak, mivel szándékomban állt még decemberben is lovagolni. A mozgás máris csodákat művelt a testemmel. Három hónap alatt új embert faragott belőlem. Most már végig akartam vinni a dolgot.

Miután mindössze két hetet töltöttem távol tőle, Catherine mintha megváltozott volna – teltebb lett, rózsaszínűbb. Elég jól érezte magát a dunstable-i udvarház szobáiban. – A szobánk ablakai a tölgyekre néznek! – kiáltott fel. – Imádom őket. Ezek a kedvenc fáim. Egész télen megtartják a leveleiket, rőtszínűvé válnak, és elbűvölőn susognak, amikor feltámad a

szél.

A novemberi napsütés ferde sugarai még most is áthatoltak a szóban forgó levelek között, és egyenesen Catherine szemét vették célba. Megcsókoltam őt, és magamhoz húztam.

Képzelődöm? Vagy valóban vastagabb lett?

– Igen – mondta félénken.

Magamon kívül voltam az örömtől.

– Mikor, kedvesem, mikor?

– Októberben nem jött meg a havi vérzésem. Szóval még korán van. Számolj vissza három hónapot októbertől – szeptember, augusztus, július. Akkor júniusban.

Júniusban! Ilyen gyorsan. Kevesebb mint egy év házasság után Catherine világra hozza majd a gyermekemet. Ahogy Katalin tette. Igazán nem változott semmi! Olyan vagyok, mint amilyen mindig is voltam.

– Catherine, hitvesem, szerelmem… annyira örülök ennek…

– Csitt. – Catherine a fecsegő ajkamra tette az ujját. – Még csak férj és feleség vagyunk. A baba még nem elég nagy ahhoz, hogy megváltoztasson… bármit is, amit tenni szeretnénk. – A fülemben volt a nyelve. – A testem a tiéd, ahogy mindig is volt. Emlékszel? – Kéjsóváran megérintett, obszcén vágyat ébresztve bennem. Úgy válaszoltam, ahogyan tudta, hogy válaszolni fogok.

Sötét volt, amikor felébredtem. Elterülve hevertem a keskeny ágyamon. Hol? A szemem keresett valami ismerős dolgot, és nem talált semmit. Minden egyöntetűen fekete volt. Kinyújtottam az egyik kezemet, mely zsibbadt volt attól, hogy lelógott a padlóra, és prémet éreztem. Prémet? Egy vadászlak.

Igen… Dunstable-ban vagyok. Catherine várandós. Most, igen… aztán emlékek törtek elő a vad, rettenthetetlen szeretkezésünkről. Szégyentelenül a rézsútos tetejű emeleti szoba becses meghittségében. Ösztönösen keresztet vetettem, majd szitkozódtam. Pápista babonaság. Micsoda? Az érzés, hogy gonosz dolog kívánnia az embernek a feleségét. Nem azt mondja a Szentírás, hogy Ádám, Ábrahám, Izsák, Jákob „megismerték a feleségüket”? De igen, csak nem olyan ékesen, nem olyan élvezettel. Megismerték őket, igen, a természet akarata szerint, de…

Ki volt takarva a hátam, és fáztam. Takaró után tapogatóztam, de nem leltem semmit. Itt van Catherine? Nem úgy tűnik. Nem hallottam semmiféle lélegzést, még a leghalkabb horkolást sem.

Dideregtem. Fel kell kelnem, hogy felöltözzem. Előrehajoltam, és ruhadarabok után kotorásztam, és ott is voltak, összegyűrve a lábamnál. Felhúztam őket, élvezve a meleget, amelyet nyújtottak.

Immár a legtöbb érzékem visszatért. Tudtam, hogy az ágyon gubbasztok, ahol nemrégiben hancúroztam a kedves feleségemmel. Dunstable-ban vagyok. Leszállt az este. Kétségkívül vacsoraidő van, és Catherine vár rám a kicsiny szobában, amelyet étkezőnek használtunk.

Az ajtó felé csoszogtam, és végigfuttattam a kezemet a keretén. Fény szűrődött be a széleinél. Két arcélt láttam azon a résen keresztül. Az egyik a Catherine-é volt, a másik egy fiatalemberé. Horgas csőrre emlékeztető orra volt, és temérdek, sötét haja, mely előreomlott a homlokába. Gyorsan mozgott az ajkuk.

Szétlöktem a keskeny ajtószárnyakat, mire összerezzentek.

– My Lord – mondta Catherine, enyhén meghajolva. Mintha meg kellene hajolnia azok után, ami történt közöttünk… vagy ez valami gonosz tréfa volt?

– Hölgyem. – Ha így állunk, hát csatlakozom.

– Felség. – A fiatalember mélyen hajbókolt, majd kiegyenesedett. Vékony volt, és idegesen remegett, mint egy döfésre tartott rapier. Vagy valami más, olyasmi, amire nem akaródzott gondolnom.

– Ez Francis Dereham – mondta Catherine mosolyogva. – Egy norfolki rokon. Gyermekkorom óta ismerem, és megbízható. Ezért kineveztem titkárommá.

A fiatalemberre néztem. Inkább kalóznak látszott, mint titkárnak.

– Nem helyénvaló túlzásba esőn élni az embernek az előjogával, hogy fontos pozíciókba nevezze ki a rokonait. A királyné titkárának el kell látnia bizonyos feladatokat…

– Akkor legyen ő a titkárom a mézesheteim idejére – nevetett Catherine. – Talán igazad van. Londonban nem lenne megfelelő. Márpedig igen hamar visszatérünk oda, és akkor, kedves férjuram – odahajolt hozzám, és a kezébe fogta a kezem –, majd komolyak és illendőek leszünk, és te majd megtanítasz engem, hogyan kell azt tenni. Addig is, nem lehetnének a szolgáink kevésbé rátermettek a szokottnál? Nyáron kartonholmit viselünk, télen gyapjút. Hát, akkor erre a vidám időszakra kartontitkárom lesz.

Dereham feszengeni látszott, ahogy illett.

– Karácsonyig könnyűek lesznek a titkári teendők – ismertem el.

– Igen! – rikoltotta Catherine. – Úgy bizony! Úgy bizony!

Az idegességét betudtam annak, hogy még nem múlt el az izgalma a kicsiny hálószobánkban együtt töltött idő után.

* * *

A november enyhe és kellemes volt; az erdőkből sötét köd gomolygott elő, és fekete, csendes vízfolyások tükrözték vissza a fölébük magasodó kopasz fákat. Néhány utolsó levél lebegett a koronájukon, de ezek megfakultak és petyhüdtek voltak, társai az alant lévő sötétségnek: lelkek, melyek arra vártak, hogy átjussanak a Sztüx folyó túlpartjára. Hatalmas varjúcsapatok köröztek, gyülekezőhelyük gyanánt kiválasztva bizonyos fákat. Csillogón, feketén telepedtek rá a csupasz ágakra, és nagy távolságból látszottak. A tél madarai elfoglalták a nekik rendelt helyeket. Ez a melankolikus átmenet a tarkabarka ősz és a mozdulatlan tél között külön, önálló időszak volt, amelyet soha nem ismertem ki. Rendellenesen csendesnek és egyszínűnek tűnt. És visszafojtotta a lélegzetét. Ezt éreztem.

XCV

Titkos örömben, kicsiny királyi udvarházakban töltöttük azokat a csendes heteket. Minden reggel korán ébredtem, az egyre inkább álomszuszék nap előtt, és az istállóba mentem, hagyva, hogy Catherine aludjon még, majd vágtáztam egy-két órát, szarvasbikát vagy nyulat űzve a puha, árnyéktalan erdőkben. Esküszöm, hogy a lovak előbb kifáradtak, mint én. Kétszer-háromszor kellett lovat váltanom, mielőtt visszaindultam az udvarházhoz a bőséges ebédre, farkaséhesen, miközben csak úgy pezsgett a vér az ereimben.

Mire megérkeztem, az udvarház dudaszóra táncot járó skótokhoz hasonlatosan eleven volt. Imádtam a nyüzsgést. Úgy éreztem magam tőle, mint egy törzsfő a sok-sok harcosa és hozzátartozója között.

Egy késő novemberi napon – Szent Katalin napján, hogy pontos legyek – havas eső esett, mire átnyújtottam a lovam kantárszárát egy lovásznak, és beléptem az épületbe. Alaposan átfagytam, és először is a szobámba mentem, hogy felvegyek valami meleg gyapjúholmit. Catherine nem volt ott. Sem Culpepper. Dereham azonban mogorva képet vágva a fogadószobában tartózkodott, papírdarabokat gyűrt össze, a tűzre vetetette őket, és mindeközben dühösen mormogott. Fitymáló képet vágott, miközben egy-egy jókora galacsin hangosan szétpukkant. Kellemetlen fickó, még ha Catherine rokona is. Vajon miért érezte Catherine kötelességének, hogy

bebocsássa a háztartásába, még ha csak ideiglenesen is, tűnődtem szórakozottan. Rosszfélének tűnt a fickó.

Csak egy gondolat volt, egy benyomás, mely hullócsillagként suhant át az agyamon. És éppoly gyorsan el is tűnt.

Vállat vontam, elmentem mellette, és beléptem a szobámba. Vidám tűz várt rám, és egy különös rajz Catherine-től, mely egy sor kimerült lovat, egy vigyorgó királyt és egy halom elejtett vadat ábrázolt. Felvettem, és szeretetteljesen végigsimítottam rajta a kezemmel, majd oda tettem, ahol a többi ajándékot tartottam, amelyeket Catherine-től kaptam. Annyira szeretnivaló volt! Az egyszerű, keresetlen gesztusai többet jelentettek nekem, mint az udvari hölgyek kifinomult pózolásai. Lesiettem, hogy csatlakozzam hozzá az étkezőben. Már várt rám a főasztalnál, bár ezen a kicsiny helyen ez egy durva, foltos tölgyfaasztal volt, amiből tizenkettő egy tucat, és nem volt emelvény.

– My Lord! My Lord! – kiáltotta Catherine a szépen csengő hangján, majd az asztalnak csapta a kése és a kanala csontnyelét. Mintha nem látnám! Csupa rózsaszín szaténben volt, ezt a színt szerettem rajta legjobban, és gesztenyeszínű haja szabadon, bármiféle főkötő nélkül omlott alá.

– Igen, igen – mondtam nyájasan, és odaléptem hozzá. Ahogy befurakodtam két asztal közé, elégedetten állapítottam meg, hogy sokkal karcsúbb lettem, és hogy a kemény testgyakorlásnak köszönhetően jelentékeny izomerőre tettem szert. Jó érzés visszaszereznie az embernek a saját testét.

– Jó volt a vadászat? – kérdezte Culpepper lelkesen.

– Igen. Két szarvasbika és egy tucat nyúl. – Leültem

Culpepper mosolygott.

– Akkor holnap vissza akar menni nagyságod?

Megráztam a fejemet.

– Változott az időjárás. Miért, szeretett volna velem jönni?

– Micsoda csalódás – mormogta ő.

Felnevettem.

– A vadászruhája egészen mostanáig várta, hogy felavassa, várhat még egy napig. – Culpepper a szerint látszott megválasztani a tevékenységeit, hogy azok végzése milyen öltözetet igényelt. Nem szerette a súlyos térdnadrágokat és bőrcipőket, amelyeket a tengerészek kénytelenek viselni; ezért nem akaródzott tengerre szállnia.

– Igen. Várhatok még egy napot – ismerte el.

Catherine megérintett.

– Örülök, hogy holnap idebent leszel. – Tudtam, hogy mire céloz, de olyan kedvesen és ártatlanul mondta ezt, hogy az áldott Szüzet is átejtette volna. Megszorítottam a combját az asztal alatt.

– Idebent leszek – jelentettem ki.

A bal kéz felől lévő asztal végénél Will mogorva képet vágott. Nem tudtam, mi ütött belé az utóbbi időben, de a jó kedélye délre szállt a madarakkal.

WILL:

Érted sajgott a szívem, Hal. Mindenki látta, amit te nem, amit nem akartál…

Előre szomorkodtam miattad.

VIII. HENRIK:

A vidám ebéd után, amikor visszatértünk a hálószobánkba a délutáni „pihenésünkre”, Catherine arcáról lehervadt a mosoly.

– Ó, Henrik – mondta – nem tudom, hogyan mondjam ezt, ezért kimondom kereken. Ma reggel rájöttem… nem vagyok várandós.

Odaugrottam hozzá, köréje fontam a karomat.

– Elvetéltél? Ó, Jézusom, miért nem hívtál orvost?

– Szégyelltem… összezavarodtam.

Túlságosan is szemérmes volt!

– Feküdj le azonnal, majd én érte küldetek!

A tiltakozása ellenére az ágy felé húztam, és belefektettem. Összeszedtem az összes pehelypárnát, és a háta mögé igazítottam őket, majd köréje igazgattam egy gyapjútakarót. – Beküldöm dr. Buttst, hogy azonnal megnézzen.

Föléje hajoltam, hogy megcsókoljam, ahogy aprón és bátran feküdt abban a hatalmas ágyban. – Kedvesem, elszomorít a veszteségünk. De nem lett volna szabad eltitkolnod.

Mielőtt vitatkozhatott volna, ott hagytam, és előkerítettem dr. Buttst. A szobájában volt a segédjével, és arról társalogtak, miként tanítanak egy anatómiai vonatkozású dolgot Padovában. Úgy tűnt, hogy az ottani orvosok kivégzett bűnözők oszladozó tetemeit lopják el, és felboncolják őket.

Félbeszakítottam a szenvedélyes beszélgetésüket.

– A királynénak szüksége van kegyelmedre – súgtam egyenesen Butts fülébe. – Hozza a szülészeti eszközeit.

Butts, nyilvánvaló zavarban hagyta ott a társát, és jött utánam, ki a szobából. Mihelyt hallótávolságon kívül értünk,

ezt mondtam:

– Vetélés történt. A királynénak vizsgálatra és ellátásra van szüksége. Hozzon minden eszközt, ami szükséges lehet. Nem a szülészeti eszközöket, természetesen. Nem tudom a rendes nevüket.

Amíg Butts Catherine-nel volt, a külső szobában járkáltam fel-alá, és a tüzet bámultam. A sötét és siránkozó Francis Dereham eloldalgott, mintha nehezére esne egy levegőt szívni velem. Nem gondolkozhattam tovább a haszontalan Derehamen, mert ismét megjelent Butts.

– Ilyen gyorsan? – Meglepődtem.

– Igen. – Megállt, rám nézett, két kézzel fogva a barna bőrtáskáját, amelyben az eszközeit és a gyógykenőcseit tartotta. – Nem volt semmiféle gyerek. Ez csak a szokásos, rendes havi vérzés volt. Nem súlyosabb, mint általában. A királyné nyilván tévedett.

Tévedett? Nem súlyosabb, mint általában? De hát hat hét telt el azóta, hogy szólt nekem.

– Egy olyan késedelmes vérzés esetén, mint ez, nem halmozódik fel több vér?

– Néha. Attól függ, miért volt késés. Természetes vagy természetellenes okból.

– Természetellenes? De egy terhesség „természetes”, nemde?

Butts a fejét csóválta, mintha szánakozna rajtam.

– Vannak módszerek ennek a havi funkciónak a módosítására, bele lehet piszkálni. – Habozott egy pillanatig, majd kinyitotta a kezét. Egy kicsiny, sima kavics volt a tenyerében.

– A királyné ezt vetélte el – mondta.

Még mindig nem értettem.

Butts szomorúan elmagyarázta.

– A méhe kivetette. Azért lett odatéve, hogy megakadályozza egy gyermek növekedését odabent. Ezt a módszert Keleten főleg igavonó állatoknál alkalmazzák, és talán rabszolgáknál is. Lehetetlenné teszi a fogamzást.

Ne! Ilyen mocskos gyakorlatot, nem, Catherine nem lehetett képes…

– Odakerülhetett véletlenül?

– Nem, felség.

– Mennyi ideje volt ott?

– A külsejéből ítélve évek óta.

Jézusom. Valami gonosz arab orvos tette ezt vele csecsemő korában. Hogyan? De hát lehetett kellőképpen készséges arab orvosokat találni még Angliában is. Én megtaláltam Al-Ashkart. Biztosan volt egy a hercegnő szolgálatában, készen a parancsai teljesítésére. A hercegnő nem akarta, hogy szegény unokahúga valaha is teherbe essen – miért? Vajon a vénasszonyt ennyire sértette, ennyire dühítette, hogy gyámkodnia kell? Hogy kénytelen állni a haszontalan mostohafia gyermekének nevelési költségét? Lehet, hogy vannak gyerekek, gondolta, de majd én gondoskodom róla, hogy unokák ne legyenek? Milyen kegyetlenek bírnak lenni a vénasszonyok…

– Köszönöm, dr. Butts – mondtam. Szándékomban állt szépen megjutalmazni a felfedezéséért.

Ismét beléptem a szobába, ahol Catherine feküdt. Sajgott a szívem érte, amiért olyan rosszul bántak vele egész életében.

Egy dolog, hogy elárvult, és nem törődtek vele, de hogy mesterségesen meddővé tették…

– Minden rendben volt? – kérdezte szorongva.

– Igen – nyugtattam meg. Leültem az ágyra, és nyugtatgattam. Remegett.

– Azt mondta, lesz még vérzés, talán erős vérzés – mondta.

Természetes. A méh lázadt a rossz bánásmód ellen.

– Hamar vége lesz. – A gyerekkel kapcsolatos reményeim még most is foltot ejtettek a feneke alatt lévő kendőkön. – Most tervezzük meg együtt a karácsonyunkat. Legyen udvari karácsony? Hol? – Igyekeztem elterelni a figyelmét, felvidítani.

– Hamptonban – mondta ő habozás nélkül. Nem tudhatta, milyen nyugtalanító választás ez számomra. De nem számít… bármit, ami örömöt okoz neki.

– Gyerekkoromban valahányszor az udvarra gondoltam, Hamptonra gondoltam. A sok nagy üvegablakra, az itáliai szobrokra, a csillagszóróra; elképzeltem, ahogy a sok királyi bárka sorakozik a folyón; éjjel-nappal sül valami a hatalmas konyhai kemencékben… ott lesz az egész világ.

– Állj, állj – nevettem. – Ezt az egészet láttad a lelki szemeid előtt?

Catherine bólintott.

– Akkor látni fogod a valóságban – ígértem meg.

Felálltam, és körbepillantottam a kicsiny szobában. Hirtelen elment a kedvem a félreeső vadászlakoktól; a boldogság itt éppoly csalókának bizonyult, mint bárhol másutt. Ideje volt visszatérni Hamptonba.

* * *

Catherine egy hétig vérzett, és az orvos utasításait követve naponta háromszor egy porrá őrölt csombormenta és vörösbor keverékéből álló gyógyitalt ivott.

– A bor pótolja az elvesztett vért, a csombormenta pedig elállítja a vérzést – magyarázta Butts.

Amikor a veszély elmúlt, elindultunk Hampton Court felé, hogy megüljük a karácsonyt; értesítést küldve az udvartartás valamennyi kívánatos tagjának szerte az országban, sőt még a skót nemeseknek és az ír főuraknak is, hogy jöjjenek el, és csatlakozzanak hozzánk. Mindenkit szívesen látunk. Gyorsan érkeztek a válaszok, és olyan mohósággal igényeltettek a szobák és a kvártélyok a szolgák részére, hogy Szent Miklós napjára egyetlen szoba, de még csak egy szobasarok sem maradt szabadon.

– Teljesül a kívánságod, kedvesem – biztosítottam Catherine-t. – Számításom szerint ezerötszázan laknak majd itt végig a karácsony tizenkét napja alatt. Éjjel-nappal égnek majd a tüzek a konyhákban. A főtiszttartó ötezer libát rendel csak ennek a hatalmas társaságnak az etetésére. Hogy tetszik?

Catherine elmosolyodott.

– És lesznek bálok és maszkos táncmulatságok?

– Amennyit csak kívánsz – feleltem.

– Képzeld el, hogy mindenki maszkot visel… mind az ezerötszázan – mondta Catherine ábrándosan.

– Sok huncutság történik majd. – Ó, az elveszett szüzességek, a felszarvazott férjek! Mind-mind Miurunk születésének tiszteletére.

* * *

Willnek javasoltam, hogy járjon-keljen turbánban és hosszú nadrágban, mint egy hitetlen, de nem volt hajlandó. Mint mondtam, ekkoriban roppant mogorva és kedélytelen volt.

– Beöltözöl, vagy sem, Will, de nem fogsz elbújni. Túlságosan is sok léha embert kell szórakoztatni, nehogy összeverekedjenek. Tudod mekkora gondot okoz, ha túl sokáig vannak férfiak összezárva. Vadállatokká válnak ettől. – Behúztam a hasamat, hogy a szabó, akitől a jelmezemet rendeltem, megmérhessen. A ruha csupa ezüstbrokátból készült, hozzá illő arcrostéllyal és föveggel.

– Nos? – kérdeztem a szabót.

– Negyvenhat hüvelyk, felség.

Az öt hüvelykkel kevesebb, mint pontosan egy évvel ezelőtt. De még mindig több tizenegy hüvelykkel, mint amennyi fiatalkoromban volt a derékbőségem. Még egy-két kemény, testgyakorlással, súlylökéssel, birkózással és lovaglással töltött szezon, és – ez majd meghozza az eredményt. Még akkor is, ha júniusban ötvenéves leszek.

Megvártam, hogy a szabó távozzék, majd visszafordultam Willhez.

– Számítok az együttműködésedre. Isten a tudója, elég sokan vannak, akiket a szádra vehetsz. Ott van a pápa meg a züllött talján családja; Károly meg a növekvő vallásossága, ami kezd tébolyhoz hasonlítani; Ferenc, a mániákus vadászszenvedélyével; továbbá a szánalmas reformátorok a fokozódó eretnekségükkel…

Will felállt, a tekintete fakó és konok volt.

– Istenemre, képtelen vagyok rá! – csattant fel. – Ez egyáltalán nem vicces, vagy annyira vak lettél, hogy nem veszel észre semmit, olyan embertelen, amilyennek az ellenségeid lefestenek? A pápa már nem Kelemen, egy gyenge és hajszolt itáliai degenerált, ahogy te mondanád, hanem Pál, aki eltökélt és harcias katonája ennek a vallásháborúnak. Ez háború, és már nem csak pamfletek meg traktátusok között zajlik. Az egyház a puszta létéért harcol, és kirajzolódtak a frontvonalak – a császárság kellős közepén. Pál pápa hátrébb akarja tolni a demarkációs vonalat, hogy visszaszerezze a császárságot és Franciaországot, és lehetőleg kiszorítsa a protestánsokat a kontinensről. Pál nem Kelemen, hanem az ellenreformáció vezére. Cromwellnek igaza volt, tudod. Ez totális háború. Te szívesen tekinted a pápát egy pojácának, akit legyőztél. De a régi hit képes gonoszul küzdeni az életéért, és folyamatban van az erők felkészülése. Reginald Pole és a kegyes zarándokok csak előzetes morajlást jelentettek.

Felmordultam. Igaz, III. Pál aktívabb, mint VII. Kelemen volt. Egy tengeri teknős aktívabb, mint egy szárazföldi teknős, de azért mindkettő teknős.

– Károly istenfélő lett, ez igaz – folytatta Will. – De az, hogy elpróbálja a saját temetését… vajon téboly-e ez? Vagy az a téboly, hogy hétköznapi emberek nem teszik meg? Mind tudjuk, hogy meg fogunk halni. De elmulasztunk végrendeletet írni, elmulasztunk koporsót faragtatni. Válaszolj nekem, Hal: van saját végrendeleted, tanúkkal aláíratva?

– Még nincs. Nem fogom hagyni, hogy hiú emberek azt higgyék, nem kell többé a kedvemben járniuk! Ráérnek

megtudni a terveimet!

– Ah. És azt tudod, hol leszel eltemetve? Király vagy. Miféle síremléked lesz? Nem kéne legalább a márványt kiválasztanod a szobrokhoz, felfogadnod egy szobrászt? Vagy a sorsra bízod, hogy méltó temetésed legyen?

– Jane királyné mellé leszek eltemetve – mondtam. – Ami pedig a pompázatos sírkövekkel kapcsolatos előkészületeket illeti… Wolsey nem ott nyugszik, ahol tervezte. Jómagam az ő szarkofágjában fogok feküdni. Mi értelme tervezni?

Will vállat vont.

– Ferencet elemészti a bujakór. Szegény fickó, az egyetlen szórakozása és öröme a vadászat. Az asszonyok nyújtotta örömöket bizonyosan nem képes már élvezni. Ezt viccesnek találod? Hogy az ágyéka és a hímtagja tele van egy csomó fájdalmas, nyílt, rothadó fekéllyel?

– Ha nincs része többé az asszonyok nyújtotta örömökben, az azért van, mert korábban mértéktelenül élvezte őket. Vannak, akik azt állítják, hogy én szenvedek bujakórban – horkantottam. – Hazudnak.

– Akkor állj ki az ide gyűjtött nagy társaság elé, és cáfold meg ezeket a híreszteléseket – kuncogott Will. – Told le a nadrágodat, hogy mindenki lássa.

Hátravetettem a fejemet, és nevettem.

– Ha cserbenhagysz, talán kénytelen leszek ehhez folyamodni. De Will – vontam fel a szemöldököm – az én hímtagom minden áldott nap sokat van használatban, így talán nem lesz megtekintésre alkalmas időpont.

Will viszolyogni látszott, szóra nyitotta a száját, majd elfordult. Eltelt egy pillanat. Végül ezt mondta:

– Nem nevetségesek az eretnekek sem. Igazából egyre inkább teret nyernek, mígnem végül nem is fognak visszatalálni az egyház testébe. Mindenre kiterjedő doktrínával rendelkeznek, és terjesztik vagy változtatgatják valamiképpen. Ott az a spanyol, Servetus, aki a Szentháromságot támadja, mondván, Krisztusnak nincs benne helye. Ott a holland, Menno Simons, a követőivel, akik a békeszeretetből csinálnak vallást. Aztán ott vannak azok, akik a keresztelés szentségét támadják, mondván, csak felnőtt választhatja, ezért az összes igazi hívőnek újra kell keresztelkednie…

– Az anabaptisták – mondtam megvetően. – A legrosszabbak az összes közül! – Gyűlöltem az anabaptistákat, gyűlöltem őket mindenestül: az ádáz, képmutató önelégültségüket, a harsány prédikációikat, a hisztérikus, érzelgős könyörgéseiket. Mindössze egy hónappal korábban hármat megégettetésre ítéltem Smithfieldben.

Will bólintott.

– Túlságosan is sokan támadják az eukarisztia szentségét, mondván, az csak megemlékezés az utolsó vacsoráról; mások a szent rendek szentségét, azt hangoztatván, hogy a papok és a világiak egyformák… valami ostobaság, miszerint „pap az összes hívő”.

– Igen, azok a hajdani papok, akik asszonyok után sóvárognak, és apácákat vesznek feleségül. Mi van, nem találod őket viccesnek?

– Az nem vicces, ha az emberek a vallás nevében követnek el bűnöket – jelentette ki Will. – És egyre inkább ez történik. A legrosszabb, hogy már senki nem számíthat valamelyes

rokonszenvre a közönségétől. Én elborzadok ettől, Hal… és neked is el kellene.

A ropogó tűzre meredtem, ahogy szokásuk az embereknek, amikor időt akarnak nyerni. Willnek igaza volt. A karácsonyozni az udvarba sereglő emberek és kísérőik vallási hajlamait illetően semmi nem volt tudható. Az eretnekség ocsmánysága beszivárgott egyenesen az angol élet szövetébe, rothasztva a szálait, és elszínezve a tisztaságát.

– Borzadok én, Will, borzadok.

Will meglepetten nézett, mintha nem várta volna, hogy figyelek rá, vagy értem.

– De mit tehetek azon kívül, amit teszek? Nem én teremtettem az eretnekséget. Nem tudom megakadályozni a terjedését a kontinensen. Itt, Angliában kétfrontos háborút viselek: a pápistaság és az eretnekség ellen. Középúton járok, és igyekszem megbüntetni a szélsőséges elhajlókat mindkét oldalon. De nem vagyok képes túl vehemensen törekedni erre. Nem szeretném Angliát olyan rettegésben élő állammá tenni, mint amilyen Spanyolország az inkvizíciójával. Sem csatatérré, mint amilyen a császárság. Még az Államtanácsom is két táborra oszlik, és kénytelen voltam kivégeztetni Cromwellt és More-t a szélsőségességükért. Ó, Jézusom… mikor térnek észhez az emberek?

– Nem a mi életünkben – jelentette ki Will. – És attól félek, hogy a következő nemzedékkel rosszabb világ jön.

– Annyira elszomorítottál, hogy csak nyomasztó gondolatok járnak a fejemben. Mit tegyünk, hogy a vendégeink nevessenek karácsonykor, Will? Mert muszáj valami vidám dologgal lekötnünk őket.

– Kéjelgés és bujálkodás a két régi kapaszkodó – mondta Will. – Semmi politika. Csak türelmetlen ifjúság, impotens vénemberek, felszarvazott férjek, kardok, melyek nem azért állnak majd, hogy döfjenek, fiatal feleségek gazdag, öreg férjekkel…

– Igen, igen. Ez mulatságos lesz. És mi van a fiatal férjekkel, akiknek gazdag, öreg feleségük van? – gondoltam Bessie Blountra. Szegény asszony. Vajon igazán szerette őt Clinton?

– Igen, ez manapság egyre elterjedtebb szokás, mivel az asszonyok túlélik a férjüket. Figyeld meg, amikor nagy az eltérés az életkorban, akkor rendszerint hasonlóképpen nagy az eltérés a vagyoni helyzetben is.

Mosolyogtam, figyelmen kívül hagyva a célzást. Ó, bolond!

WILL:

Próbáltam szólni neki, de süket és vak volt. És ó, a vihogva tett megjegyzések a hímtagjáról meg hogy mennyire elfoglalt – úgy beszélt, mint egy mocskos kisfiú. Én kínosan éreztem magamat helyette még akkor is, ha neki nem volt immár annyi esze, hogy kínosan érezze magát.

Ami azt a kijelentését illeti, hogy az emberek úgy gondolták, bujakórja van, ez egyszerűen nem igaz. Wolseyt vádolták azzal, hogy bujakóros, és igyekszik továbbterjeszteni másokra olyanképpen, hogy „a fülükbe fúj”. Az angol egyház akkori állapotára nézvést árulkodó módon senki nem gondolta különösnek vagy valószínűtlennek, hogy egy

kardinális esetleg ilyen nyavalya áldozatává vált.

Jóllehet Wolseynak felrótták a rosszindulatú próbálkozását, a parlament hálát adott Istennek, amiért jónak látta megoltalmazni a királyt a kardinális állítólagos betegségétől. „Legnemesebb királyi teste megoltalmaztatott” – járta a szólás.

A bujakór, más néven francia betegség, más néven *Morbus Gallicus* az utóbbi időben véletlenségből szert tett még egy névre: szifilisz. Valami érzékeny lélek verset írt egy pásztorról, aki megsértette Apollónt, és ezt a betegséget kapta érte. Szifilisz volt a legény neve. Az emberek immár meg akarják nevezni a betegséget is. Mintha egy szép név megváltoztatná az irtóztató jellegét!

De téged természetesen efféle dolgok nem érintenek.

XCVI

Tanácskoztam az udvari ceremóniamesteremmel, William Hobbinsszal arról, mely ünnepségeket illik megülni.

– A Grálra mondom, van miből válogatnunk – mormogta, majd gyorsan észbe kapott. „A Grálra” pápista töltelékszó volt, olyan, mint a „Miasszonyunkra”. Újabban az utóbbi kifejezést, a végét elharapva, a „mindenitnek” ejtették, de azért mindenki tudta, miről van szó. Vajon akkor titkos pápista ez az ember? Willnek igaza volt: sosem lehet tudni.

– Azokat kell kiválasztanunk, amelyek a legalkalmasabbak nagy tömegek számára. Úgy fest, hogy egész Anglia eljön. Tudja-e kegyelmed, hogy a klánfőnök Donald, Isles lordja egy unokaöccsét küldi ide?

– Úgy hallom, ők vért isznak – mondta Hobbins. – Tudja, nagyságod, ők még pogányok.

– Badarság. – Alig vártam, hogy találkozzam az illetővel. Soha nem láttam még igazi felföldi skótot, soha nem beszéltem eggyel sem. Ezek ellenlábasai voltak az alföldi skótoknak, akik ellenségeim. Az ellenségem ellensége a barátom. Szép, régi mondás.

– Itt egy lista a lehetséges szórakozásokról. – Hobbins elővett egy pergament, amelyen takarosan sorakozott az összes kategória.

Fáradságosan kieszeltünk egy programot, hogy ne hagyjunk ezerötszáz férfit és nőt összezárva, minden tennivaló nélkül.

Ha mi nem csináljuk, az ördög fogja.

* * *

December közepére kezdtek érkezni a vendégek. Az első jövevények olyan kíváncsiak voltak a palotára és egymásra, hogy már önmagában véve ez lekötötte őket. Naponta növekedett a számuk, mígnem december huszadikán kinéztem a szobám ablakán, és azt láttam, hogy Hampton Court valamennyi kéménye füstölög. A belső udvarban mindenfelől füstfelhők gomolyogtak sorban, katonák módjára, és az oldalsó udvarokból további regimentek mutatkoztak magasan a levegőben.

– Holnap végképp elkezdődik – mormogtam Catherine-nek, a szépséges Catherine-nek az ágyamon heverve. Ezüstszínű szatén hálóköntösén tükröződtek a csakis a legfinomabb illatú fahasábokkal táplált kandallóban lobogó lángok.

– Egy királyi karácsony – mondta Catherine álmosan. – Mit fogok kapni tőled?

Micsoda gyerek! De nem fogok neki csalódást okozni! Olyan ajándékot adok neki, hogy eláll majd tőle az ország lélegzete.

– Türelem, kedvesem. – Élveztem az évődést vele. Gyakorta kényszerítettem az ágyban, hogy türelemmel legyen, hogy várjon, késleltetve a végső, robbanásszerű kielégülését. Csak amikor engedtem, akkor jutott remegve a csúcspontra. Kezdettől fogva mohón várta.

Az ajkát csücsörítette.

– Nem tudnál elárulni róla valamit?

– Örömmel. Virágzik.

Catherine nem érdeklődött a kertművelés iránt, ezért felhagyott a kérdezősködéssel.

– Holnap nagyszabású vadászatra viszem őket. A hölgyeket is. Szóval, készülj, hogy örömöd leld az arab lóban, amelyet a jeruzsálemi Szent János-lovagrendtől kaptál nászajándékba. – Utolsó, kétségbeesett kísérletképpen, hogy irgalmazzak nekik, mielőtt Angliában feloszlatom őket. Erre nem szívesen gondoltam.

– Mire vadászunk?

– Vadkanra.

– Szent Tamás napján? Nem félsz a pokoli falkától?

A kandalló párkányán szétpattant és vörös szikrákat köpött egy ág.

– Az csak egy legenda – mondtam.

– Vadászni… az év legrövidebb napján… a szürkületben… – Catherine őszintén lesújtottnak látszott.

– Mi történik a szürkületben? – Talán Catherine tudott valamit, amit én nem.

– Ha temető közelébe megy az ember, ahogy kezd sötétedni… maga Szent Tamás jön el tüzes szekéren. És aztán előszólítja az összes Tamás nevű halottat, akik ott vannak eltemetve, azok kikelnek a sírjukból, és elvonulnak vele a cinterem keresztjéhez, ami különös mélyvörösben ragyog…

Miközben beszélt, nem eviláginak tűnt az arckifejezése, és olyan volt, mintha egy látnokot, egy prófétanőt tartanék.

– És időnként kénytelen az ember örökre elmenni a szenttel egy kísérteties vadászatra. Vagy a többi Tamással… Ó, drága férjuram, gondolj a Tamásokra, akikkel életedben találkoztál, a halott Thomasokra… Megszerzik, ami az övék.

Éreztem, hogy félelem fut végig rajtam, éles és hideg, mint egy vívótőr, mely odakint hevert egy teljes januári éjszakán át. A halott Thomasok, akikkel életemben találkoztam: Thomas Wolsey, Thomas More, Thomas Cromwell. Mi van, ha kikelnek a sírjukból, hogy a szemükbe nézzek, ha megszerzik a személyemet, felelősségre vonnak valami távoli, eldugott temetőben? Wolsey kísértete, összeaszottan és megtörten; More, a feje nélkül, szemrehányásban és önelégültségben üszkösödve; Cromwell, a még mindig vérző nyakcsonkjával, keserűen és eltelve ádáz gyűlölettel… a rothadó halotti leplük a köddel elegyedve körém gabalyodik, gáncsot vet nekem, és…

– Nem! – csattantam fel. Ugyanabban a pillanatban a tűz is pattant egyet, aláhúzva a gondolataimat. – Ez egy vidéki legenda, semmi köze hozzám.

– Culpepper látta – suttogta Catherine. – Egyszer mesélte nekem.

– Ő is Thomas. Legvalószínűbb, hogy a szórakoztatásodra találta ki. És hogy lenyűgözzön téged a bátorságával. Feltételezem, hogy azért megmenekült a csontos ujjaik fenyegető szorításából.

Catherine duzzogva elfordult.

– Nem hiszel nekem. Jól van, akkor legyen meg a holnapi vadászat. Rá se hederíts Szent Tamásra meg az összes többi Thomasra.

Ó, Jézusom. Csak most, hogy e szavakat leírom, ébredek rá, hogy Thomas, egy élő Thomas volt az, aki a rovásomra szórakozott aznap, miközben én a vadászaton voltam, hátrahagyva a szép feleségemet. Nem a sírból jött elő, hanem egyenesen az ágyam végénél lévő priccsről… és egyenesen be a

feleségem ágyába. Miközben én kifulladva ziháltam a szabadban a vadászaton, ezt tette Catherine is, az unokafivérével, Thomasszal közösülve a királyi hálószobámban. Ahogy én a lándzsámat a tüskés vadkanba döftem, úgy húzta ő nyársra a feleségemet.

Avagy már eleve megrendezett helyzet volt ez, és Catherine kétségbeesett meséje a kísértő Thomasokról az utolsó erőtlen próbálkozása volt, hogy elhárítsa a tervet, és megőrizze azt a keveset, ami az erényéből még megmaradt? Számított volna, ha megszívlelem? A vadászat jól sikerült…

Miközben lovaink patái az udvar kövein kopogtak, és három szarvasbika meg egy pompás vadkan himbálózott a hordozó rudakon, hatalmas társaság hajolt ki a belső udvarra néző ablakokon, és éljeneztek. Kezdetét vette a karácsony.

XCVII

Visszatekintve mind a tizenkét nap zene, színek és ünnepségek egyetlen összefolyó egyvelege volt. Attól a pillanattól fogva, hogy visszatértünk a vadkannal, egészen az utolsó álarcosbálig, félretétettek a hétköznapi ruhák, a hétköznapi modor, amelynek helyét kifinomult viselkedés vette át, és a takarékosság száműzetett. Teljes huszonnégy órán át égtek a tüzek; korlátozás nélkül fogytak a gyertyák; a szolgáknak pedig púposra kellett tölteniük a náluk lévő kosarakat az éléstárból, és annyit kellett cipelniük, amennyit csak elbírtak; kétóránként töltötték újra a söröshordókat, és az elvitt kancsókat senki nem számolta. Egyéni lantosok, furulyások és hegedősök alkotta együttesek bóklásztak a galériákon és folyosókon, és eljátszottak minden dallamot, amihez kedvük volt, vagy amit kértek tőlük. Mária, Erzsébet és Eduárd mind engedélyemet kérték, hogy csatlakozhassanak a muzsikusok csoportjaihoz, én pedig örömest beleegyeztem. Mindhárom gyermekem imádja a zenét, és tehetséges. Mária úgy döntött, a fidulát választja, és a nagyteremben lépett fel egy csoporttal; Erzsébet fiúnak öltözött, és fuvolán játszott egy csapat „itáliaival"; a kis Eduárd, aki legalábbis dobolni tudott, egy gyermekkórus kísérőjeként járt-kelt.

* * *

December huszonharmadikán különleges beszélgetésre

hívattam mindhármukat. A tanácsteremben került rá sor, egy meghitt, tölgyfa burkolatú szobában, közvetlenül a felső galéria mellett.

Erzsébet érkezett elsőként, és egyedül jött, a dajkája, Mrs. Ashley nélkül. Megdicsértem: igen komoly teremtés benyomását keltette az egyszerű, barna ruhájában, a világos, hátrafésült és sapka alá rejtett hajával; egy eleven hétévesét. Tollat és papirostartót hozott magával. Mária rögtön utána érkezett, szabadkozva a csekélyke késedelemért. A kék bársonyruhát viselő, pufók és rózsás arcú Eduárdot a dajkája hozta. Hároméves volt ekkor.

– Na, üljetek le mind – mondtam vidáman. Pusztán az, hogy valamennyiüket magam előtt látom, a gyermekeimet, nagy-nagy büszkeséggel töltött el. – Szükségem van az értékes véleményetekre a karácsonyestére tervezett játékokat illetően.

Mária és Erzsébet egyaránt csalódottnak tűntek. Hát arra számítottak, hogy a parlamentről fogok tanácskozni velük?

– Én nem szoktam játszani – mondta Mária alig hallhatón.

– Dehogynem szoktál – szólalt meg Erzsébet. – Szeretsz kártyázni és fogadni.

Fogadni? Mária szerencsejátékot játszik? Fogalmam sem volt.

– Ezért üres folyton a zsebe – folytatta Erzsébet. – És ezért tartozik nekem.

Mária mogorván nézett.

– Soha többé nem kérek kölcsön tőled – mormogta. – Csak fizessem vissza…

– Amire karácsonyig nem fog sor kerülni, máskülönben kénytelen leszel végig megtartóztatni magadat a tizenkét nap

alatt, miközben itt lesz az ország összes érdekes játékosa. Erre nem leszel képes – jövendölte Erzsébet derűsen.

Mária vállat vont.

– Szóval kockázol és fogadsz? – csipkelődtem. – Sosem gyanította volna az ember, a sötét ruháidat látva. Mária, a kedvemért vegyél fel valamit erre a karácsonyra lilán és feketén kívül. Úgy nézel ki, mint egy vénlány.

Mária megmerevedett, és Erzsébet figyelmeztető pillantást vetett rám. Mária keservesen tudatában volt a hajadon voltának, jobban, mint felfogtam, és attól félt, hogy sosem fog férjhez menni. Huszonnégy esztendős volt, és nemzetközileg fattyúnak számított. Egyetlen protestáns fejedelemnek sem kellett, és egyetlen katolikus sem fogadta volna el Aragóniai Katalin feleségemként való elismerése nélkül. Talán egy angol főnemesre kéne nyomást gyakorolnom, hogy vegye feleségül. Igen, ezzel foglalkoznom kell.

– Rendelek neked egy skarlátszínű ruhát – ígértem. – A varrónő napközben lemérhet téged, és ha egész éjjel dolgozik… igen, karácsony estére tiszta vörösben lehetsz.

Mária mereven elmosolyodott. Igazság szerint nem tudta, hogyan kell mosolyogni. Nem volt csúnya, de a modora nem vonzotta a férfiakat. Felsóhajtottam. Az anyja megnyerőbb volt, nőiesebb, legalábbis huszonnégy évesen. Milyen lesz Mária ötvenévesen?

– Milyen játékokat javasolna az udvarnak, apám? – kérdezte Erzsébet.

– A kockázás és a kártyázás leköt majd némelyeket. De a többieknek, akik élénk mozgásra vágynak, más szórakozást kell keresnünk. – Róla gondolkoztam, miközben úgy tettem,

mintha a játékokon törném a fejem. Nem szép. Okos. De elég okos ahhoz, hogy palástolja. És kihívó. Izgalmas. Éppen, mint… az anyja. Az az átható, méregető tekintet. Fürge, karcsú ujjak.

– Társasjátékok – mondtam. – Amelyek nem fárasztóak. Olyan dolgok, amelyek lehetővé teszik, hogy férfiak és asszonyok, fiúk és lányok elüssék az időt, találkozzanak, hogy fitogtassák a legszebb ruhájukat. Mit szóltok a szembekötősdihez?

– Ó, az jó, persze – mondta Erzsébet. – Én szeretem a méhecskéset. Amikor próbálja elkerülni az ember, hogy megcsípjék, vagy felismerjék.

– Jaj de jó! – szólalt meg Eduárd tapsikolva.

– Ő is tudja játszani? – kérdeztem.

– Bármilyen korúak játszhatják – biztosított Erzsébet. – Egészen olyan aggastyánokig, mint Sir Anthony Browne. És Brandon.

Brandon? Aggastyán? Az ötvenes éveiben jár. Igen, öreg.

– És a nagybátyám, Norfolk. És – nevetésben tört ki – a mostohanagyanyám, Norfolk hercegnője!

– Az a vénasszony? – fintorgott Mária. – Szeretném egy sarokban látni a korábbi férjével. Megverné, ahogy megverte a szeretőjét két évvel ezelőtt.

– Nem, a férje megint ráülne, ahogy akkor tette, amikor vért köpött.

Honnan tudják mindezt Norfolkról és a szerelmi háromszögéről?

– Szükségünk van még egy játékra – mondtam fontoskodón. – Mit szóltok a „hol a papucshoz”? – Erre emlékeztem a

legelső karácsonyaim idejéből.

– Egy gyerekjáték? – nevetett Erzsébet.

– Karácsonykor mind gyerekek vagyunk.

– Gyerekek, akik a legjobb oldalukat mutatják – válaszolt Erzsébet. – Gyerekek, akik nem jönnek méregbe, ha elveszítenek játékokat; akiknek nem kell korán lefeküdniük, mivel sosincs későn; akik szidás nélkül teletömhetik magukat süteményekkel és édességekkel. És akik soha, soha nem verekszenek… hiszen ki verekszik, amikor mindent szabad? – Úgy beszélt, mintha egy aggastyán mesélne az emlékeiről.

– Szeretem a gyerekeket – mondta Mária szomorkás sóvárgással, kinyúlva, és megborzolva Eduárd haját. Eduárd ellökte a kezét.

Diszkrét kopogtatás hallatszott a tanácsterem ajtaján. Petre, az Államtanács titkára lépett be szabadkozva.

– Megérkezett a nyugati szigetek ura – mondta –, és a kísérete… felfordulást okozott.

Fáradtan keltem fel. Ahogy felálltam, megéreztem az enyhe fájdalmat, melegséget a bal lábamban. Ne, ne! Ne fájjon megint a lábam! Meggyógyultam, ez nem létezik többé. A Boszorkány mérgétől született, aminek végül elmúlt a hatása…

Tessék. Képzelődtem. Éreztem, hogy meleg méz módjára árad szét bennem a megkönnyebbülés. Tényleg nem bírnám ki, nem tudnám elviselni, ha ez a dolog megmaradna.

– Itt kell hagyjalak benneteket – mondtam a gyerekeknek. – Tudjátok, hogy van ez. Köszönöm a tanácsaitokat.

Mária ajkát összepréselve bólintott: Katalintól láttam ezt a gesztust az utolsó éveiben, amikor valami nem tetszett neki.

Erzsébet alig fért a bőrébe, és úgy festett, kész lenne a tanácsterembe rohanni. Amilyen jómagam is voltam ifjúkoromban. Nos, Wolsey így nyerte el a bizalmamat – helyettesített engem áporodott levegőjű tanácstermekben.

XCVIII

A tizenkét nap a pompás, ünnepi éjféli misével vette kezdetét, melyre a királyi kápolnában került sor. Tündökletesebb és rituálisabb volt, mint bármi a Vatikánban, ezt biztosra vettem. Miközben tömjénfüst szállt a kék és aranyszínű mennyezet felé, diadalittasan gondoltam mindazokra, akik megkíséreltek engem a reformátorok táborába taszítani. Lehet az ember úgy pápaellenes, hogy nem válik szükségképpen hagyományellenessé. Akadtak, akik használni igyekeztek, és a saját céljaikhoz akartak felcímkézni engem. Micsoda bolondok voltak! Én használtam címkéket és pártokat, nem ők használtak engem.

A karácsonyi ünnepségek nagyon jól sikerültek. A mulatságok és játékok, amelyeket kiterveltünk, szórakoztatták és lebilincselték a sokadalmat. Catherine örülni látszott, a közelmúltbéli vesztesége feledésbe merült.

Évek óta nem táncoltam nyilvánosság előtt. Anne Boleyn (Fekete Nusi) óta nem… De ideje volt visszaszereznem ezt a képességemet, ahogy visszaszereztem oly sok mást. Így hát táncolni készültem a kilencedik estén, az elsőn, amelyet teljesen megterveztünk, együttesekkel és táncokkal. A szobámban gyakoroltam, elpróbálva a régi lépéseket, és újakat találva ki.

Ó, hiányzott a tánc azokban a holt, üres években, ahogy

hiányzott oly sok minden, amire nem hagytam magamnak időt, sőt még emlékezni sem akartam. Azt hittem, beleszerettem a halott létbe.

Tessék, íme így kell rendesen fordulni galliard közben. „Megbotránkoztató” táncnak nevezték, de a fiatalok szerették…

Olybá tűnt, a lábam engedelmeskedik, bár az elmúlt két hét során mindvégig elő-előjött a baljós bizsergés. Hogy ez mire utal, azt nem tudtam. Talán semmire. Az volt a szándékom, hogy nem tulajdonítok neki jelentőséget.

A nagyterem üresen állt, és a kedvenc együttesem tagjai összegyűltek a fúvósaikkal – furulyákkal, görbe kürtökkel és nádsípokkal –, valamint a húros hangszereikkel – fidulákkal, lantokkal és hárfákkal. Arra utasítottam őket, hogy kezdjék népszerű taktusokkal, hogy minden jelenlévő bekapcsolódhasson; folytatásképpen csak fokozatosan váltsanak át nehezebb táncokra. Jómagam nem akartam beszállni a végéig, a saltarellóig. A belépésem meglepetésként éri majd a társaságot, mint sok-sok évvel korábban…

Társalogtam, ide-oda léptem az ünneplők között, úgy téve, mintha semmi több nem járna a fejemben, úgy téve, mintha azt tervezném, hogy beburkolózva maradok a súlyos köpenyemben, öregesen töltve be a házigazda szerepét.

– Igen, igen! – bólogattam, és tapsoltam. A rondó véget ért.

A következő az én táncom volt. Levetettem, és félretettem a köpenyemet. Felkészültem, élvezve, hogy társalgást színlelek, egész idő alatt hajlítgatva a lábikrámat, lábujjhegyre állva, majd visszaereszkedve.

Az első ütem… megmozdultam, előretolva a lábamat. És hirtelen rendkívüli fájdalmat éreztem a combomban, akárha villám csapott volna beléje. Megdermedtem a bénító fájdalomtól.

A zenekar tovább játszott. Senki nem tudta, hogy elmulasztottam belépni a megfelelő pillanatban. Dühödten masszíroztam a lábamat – az átkozott árulót! Minden érintésnél éreztem, hogy folyadék szivárog fel, akárha egy spongyát nyomogatnék. Akkor hát spongyává lett a lábam? Egy beteges spongyává? Fekete harisnyát viseltem, ezért a folt nem látszott. Helyes. Miközben formáltam a szavakat a fejemben, olyan hatalmas harag lobbant bennem, amilyet még soha nem éreztem. Ez az ellenségem! Ellenség, mint Anne Boleyn, mint Pole kardinális, mint Buckingham hercege. A Sátán küldte, mint azokat, hogy elpusztítson. Ez azonban kifinomultabb volt; belülről támadott, belülről rothasztott szét.

Ennek ellenére táncolni fogok. A zenekar ismét elérkezett a belépési ponthoz, én pedig kiszökkentem a táncparkettre. Ahogy a lábam a padlóhoz ért, fájdalom nyilallt a combomba és az ágyékomba. Az emberek hátrébb húzódtak, hogy helyet csináljanak nekem, hogy lássák táncolni a királyt.

Ő pedig táncolni akart. És táncolt is. Olyan ruganyosan perdültem-fordultam és szökelltem, mint egy szarvasbika, tökéletesen kivitelezve a galliard valamennyi lépését, olyan precizitással, mely rendszerint óraműveknek és vívómestereknek sajátja. Ez a bizonyos tánc egy kolibri kecsességét és ügyességét követelte. Ebben nem vallottam kudarcot.

Az első néhány lépés után szilajon, vadul kedvemet leltem a fájdalomban, mely nem hagyta magát. Gladiátorviadal volt ez, és én hálóval és szigonnyal felszerelve kelepcébe ejtettem és megaláztam a fájdalmat.

Abban a pillanatban, amint a zene véget ért, férfiak és nők vettek körül, hogy magasztalják az ügyességemet. Meglepődtek, ó, igen, meg voltak lepve. Egy évtized telt el azóta, hogy legutóbb bárki is atlétikus táncot járni látott engem, és azok közül az arcok közül sok eltűnt már.

– A tánc sport – kiáltotta Henry Howard –, és ma bajnoka akadt.

– Egyszer állandó, hivatásos táncegyüttesnek kell bemutatnia ezt a fajta táncot – ugrásokkal, tökéletes testtartással és különleges cipőben – mondta Wyatt. – De tíz-húsz olyan embert találni, akik egyformán jól táncolnak… Angliában nincsenek ilyenek, felség. – Egyenesen és egyszerűen mondta ezt, nem volt hízelgés a szavaiban. Ismertem a hízelgést, és egy mormogásból is kihallom. Wyatt igazat mondott; csodált engem.

De óhatatlan volt, hogy észrevegyék a szivárgást. Éreztem, ahogy a ragacsos nedvesség folyik a tánccipőmbe, a talpam alá. Akkor hát a genny lecsorgott a harisnyámon belül. Vissza kell vonulnom, méghozzá gyorsan.

– És most a szobámba – mondtam színpadias kacsintással. – A jutalom ott vár rám! – Catherine felé intettem, aki udvariasan társalgott Culpepperrel. Az Isten szerelmére, tarts velem, tarts velem ebben a színjátékban, szerettem volna mondani. De nem tudtam, mert soha nem lettem volna képes bevallani annak az embernek, akinek a leginkább vágytam

imponálni, hogy igazából színjáték, amit csinálok. A feleségem számos szempontból az a személy volt, akitől a legtávolabb álltam, és akiért a legkomplikáltabb maszkokat viseltem. Most segítenie kellett ezt a visszavonulást, hogy mentsük a látszatot, de nem volt szabad bejönnie velem a legbelső szobámba.

Együtt hajoltunk meg, mosolyogva. Aztán méltóságteljes, kimért léptekkel a királyi lakosztály felé indultunk, ahol az orvos várt, segítségnyújtásra készen.

– Gyere, Catherine. – Megszorítottam a kezét. Ellenállást éreztem. Nem akart eljönni. – Tedd, amit mondok – mormogtam, magammal rángatva őt. Gyűlöltem magamat minden egyes mozdulatért, az egymásra halmozódó dolgokért: először is azért, hogy beteg a lábam; amiért túl gyáva vagyok, hogy bevalljam; és végül, mert szánalmas módon kénytelen vagyok a feleségemet használni, hogy álcázzam vele a saját gyengeségemet.

Miután a királyi lakosztály privát részébe értünk, intettem Catherine-nek, hogy üljön le a fogadószobában, és maradjon veszteg. Nyilvánvalóan dühös volt e határozott parancs miatt, és ez arra késztetett, hogy rákiáltsak, és engedelmességet követeljek. Nem volt időm gyengéd szavakra vagy rábeszélésre. Még egy pillanat, és meglátja a lábbelimben tocsogó katyvaszt.

– Azt mondtam, maradj itt, és várj!

– Elhoztál a fiatalok közül és a táncból, semmiért! Hogy üljek és várjak, mint egy gyerek az apjára…

Tényleg, a Sátán tett próbára. Lándzsaként hasítottak belém a szavak: *fiatalok*… *apjára*… Elhoztam Catherine-t a

játszótársai közül…

– Hallgass! – ordítottam, és metsző pillantást vetettem rá. Majd dühösen ott hagytam. Vajon maradtak a nedves cipőm nyomán foltok a fényesített fapadlón?

A privát szobácskám, az egész királyi lakosztály legkisebb szobájának biztonságos magányában, ahová senki másnak nem volt bejárása, lezökkentem egy zsámolyra, és feltámasztottam az érintett lábamat egy párnára. Most, hogy a végtag vízszintesen kinyúlt, a nedvesség egyenesen lecsöpögött a lábikrám közepéről. Sárgásfehér volt.

Belépett dr. Butts; hosszúkás arca vízköpőhöz volt hasonlatos, és a színe is kőére emlékeztetett. A fejét csóválva ezüst ollót vett elő a táskájából, és nekilátott levagdosni rólam a harisnyát. Lassan és óvatosan emelte le a lábamat fedő szövetdarabokat, hozzám hasonlóan félve attól, hogy mi van alattuk.

Jókora, kivörösödött terület volt ott, akárha a hús dühös lenne, és megsértődött volna. Középütt pedig egy kicsiny fekély.

– Milyen kicsi – mondtam meglepetten.

– Igen. – Butts megérintette körülötte a húst, amely érzékeny volt, és lüktetett. – De a betegség máris szétterjedt itt, és kifejti a hatását. Ez a hús nem egészséges. Átalakulóban van. – Butts lassan kifelé mozdította az ujjait.– Innentől minden olyan, mint rendesen. – A közbülső terület – mutatott a vörös, forró gyűrűre – a csatatér. A betegség el akarja foglalni, felséged teste pedig igyekszik megmenteni.

– De mi ez? Mi az oka, hogy így begyulladt?

Butts a fejét ingatta.

– Nem tudom.

– Tudnia kell! Ha kegyelmed nem, akkor ki tudja? Látott ilyet korábban?

– Bőrbántalmakat igen. De ez több egyszerű bőrbántalomnál. Magától fakad ki, és úgy tűnik, önálló életet él. Nyilvánvalóan évekig képes szunnyadni nagyságod testében, majd hirtelen felébredni.

– De miért, miért? – A szentségit, tudnom kell.

– Azokra jellemző, akiknek gyengék az ereik. Mint nagyságod tudja, a vér az egész testet behálózó kicsiny csövekben közlekedik. Amikor a csövek gyengék, kilyukadnak, ömlik a tartalmuk, fekély keletkezik. Ahol meggyógyulnak, ott hajlamosak ismét szétnyílni, hiszen igazából továbbra is gyengék.

– De miért gyengék?

– Valami veleszületett dolog az ok a véredények falában. Nézzen magára felséged, tudjuk, hogy az ember az őseitől örökli a testalkatát. Nos, már megbocsásson nekem, de eléggé nyilvánvalónak tűnik számomra, hogy a Tudorok gyengesége rendszerint a tüdejükben lakozik. Ez az a szervük, ami el szokta vinni őket. Ahogy mondani szokták, a lánc csak annyira erős, amennyire a leggyengébb láncszeme, és a Tudorok lánca újra meg újra tüdőbaj, tüdőgyulladás miatt szakad el: Artúr herceg, a néha király, nagyságod apja, a saját fia, Henry Fitzroy. A gyengeség, amelynek a tüdejét kellene sújtania, Isten kegyelméből nagyságod lábába tétetett át. Ilyenformán, ahelyett, hogy idő előtt megölné nagyságodat, csupán arra kényszeríti, hogy párnázott széken üljön, amíg mások táncolnak. Dicsőség Istennek, aki megkímélte nagyságodat!

Lepillantottam a gennyedző lábamra, és éreztem, hogy borzongás fut végig rajtam, ahogy megpróbáltam elképzelni ezt a mocskot a tüdőmben.

– De nem tud tenni semmit ellene?

– Van egy új gyógykenőcsöm – mondta Butts –, amely alkimisták által alkalmazott különböző fémekből készült. De addig semmi nem segíthet, amíg felséged tovább használja a lábát. Nyugalomban kell tartani, nem szabad terhelni. Ágynyugalom, felség.

– Akkor mindenki tudni fogja! – kiáltottam. – Ha az ágyat nyomom az ünnepségek kellős közepén… nem! Ki kell találnia valamit, hogy lábon tartson.

– Egy kötés túlságosan vastag és látható lenne – tiltakozott Butts. – Nem, nincs rá mód, hogy elrejtse a titkát, és így tovább mérgesítse a sebet a semmiért.

– Jelmezeket és köpenyeket fogok viselni. Már csak három nap van hátra a tizenkettedik napig. Csak még egy kicsit! Ha minden reggel és minden este átkötözi a sebet, és bekeni a kenőccsel?…

Butts rosszalló képet vágott.

– Ezt korántsem ajánlanám annak fényében, hogy mi a legelőnyösebb a sebnek – mondta csökönyösen.

– A seb mindenekfölött való? Mi lesz az én érdekeimmel? Mi lesz Anglia érdekeivel? Nem, nem szabad kitudódnia, hogy én, a király, betegségben szenvedek. Vannak, akik ujjonganának… akik azt mondanák, hogy ez büntetés.

– Rendben van. – Butts beadta a derekát. – De a kelést be kell kötözni.

Kirakosgatta az eszközeit és a kötszereit az ablakmélyedés

lapos felületére. Először is egy apró spongyát választott ki, amelyet a nyitott sebre helyezett. Egy pillanatig hevesen égetett, majd zsibbadást észleltem.

– A fájdalom, amit érez, az alkohol tisztító hatása. A zsibbadás mandragórafőzettől van. Ha belélegezné, elaludna tőle.

Mandragóragyökér. Gonosz dolog, ami sikolt, mikor kitépik a földből, aminek két lába van, és emberi szeméremteste. Szóval elkábítja az ember agyát, elzsibbasztja a húsát…

– Persze a gonosz és a boszorkányok jutnak róla az ember eszébe. De időnként felhasználhatjuk a gonoszt, például altatókban vagy fájdalomcsillapítókban.

A seb nem zsibbadt el teljesen, de lelkesen és üdvözülten érzéketlen lett a fájdalomra.

– Na már most, a kenőcs, ami gyógyít és nyugtat. Kecskezsír, gyöngyőrleménnyel és pörkölt ólommal keverve. – Butts púposan bevonta vele a nyílt sebet, akárha tojáshabot tenne egy tortára. – Na. – Úgy tűnt, elégedett a művészetével.

– A fájdalom elmúlt.

– Igen. Na már most, a kötszertől fel tud öltözni, és ki tud menni a lakosztályából, de ez nem segíti elő a gyógyulást. Próbáljon ágyban feküdni, kötés nélkül, amennyit csak tud. Ma éjjel semmi esetre sem szabad felkelnie az ágyából.

Így hát ágyba feküdtem, egy halom párnával a fájós lábam alatt, vastag prémtakarók alá. Sziszegve és kellemes illatokat lehelve ropogott a kizárólag édes alma- és cseresznyefából rakott tűz.

– Ez segít felségednek elaludni – mondta dr. Butts, zöld szirupot nyújtva felém egy kicsiny ezüstserlegben. Az íze

olyan benyomást keltett, mint a kenőcs: égetett, majd révület következett. Boldogabb voltam, mint valaha; ilyenformán hatott.

– Ez majd segít felségednek végigcsinálni az utolsó néhány napot a tizenkettedik éjszakáig. A gyomrába és az ereibe kerülve felülkerekedik a fájdalmon. De egy alkalommal ne vegyen be többet félserlegnyinél. És napi háromnál ne többször.

– Igen, igen. – Láttam, hogy egy egész palackot helyez a kandallópárkányra, ahol olyan szépen és finoman ragyogott, akárha folyékony smaragd lenne. – Catherine… – motyogtam. – A királyné… – Catherine még mindig odakint vár… szegény gyermek… Mondja meg neki, hogy egy másik világban lebegek, ahol semmi nem számít, ahol nem érzek semmit…

De amikor Butts kereste Catherine-t, a feleségem nem volt ott. Magától távozott a lakosztályból, és máshová ment.

* * *

A varázslatos zöld szirup jóvoltából mélyen aludtam azon az éjszakán, jóval az éberség felszíne alatt. Amikor felébredtem, a nap már felkelt. Az égbolt tiszta kék volt az ablakokon túl, és a napfény kicsiny szalagokban, párhuzamos sávokat alkotva esett a padlóra. Megfeledkeztem a lábam nyavalyájáról, amíg át nem lendítettem a lábfejemet az ágy szélén. Ekkor, mint egy tölgyfagerenda, úgy taglózott le és taszított vissza a fájdalom a párnákra. Az ellenfelem ébren és résen volt. Jól van hát. Csöngettem dr. Buttsért. Ő jött is, és átkötözte a lábamat nappalra való járókötéssel, és adott nekem egy rendes adag

szirupot. Hívattam az öltözetőmet, és együtt választottunk ki egy élénk színű drágakövekkel kivarrt ruhát, amely a mellkasomra vonzott minden tekintetet, elvonva őket az altestemről.

Ez lett a stratégiám az elkövetkező három napra. Palástolni a betegséget. Belülről csillapítani a fájdalmat. Szövetségesként alkalmazni az öltözetet ebben a csatában, amely köztem és a betegség között zajlik.

* * *

Catherine-t hagytam a barátnőivel szaladgálni. Legfőképpen előle kellett titkolnom ezt a gyengeséget, jobban, mint bárki más elől. Miután elszabadult mellőlem, ugrándozott az összes udvari dendivel és költővel, a Howard-klánbéli összes unokafivérével, sőt még a skótok és az ír törzsfők sajátságos sarjaival is. Az utóbbiaknak vélelmezetten azért kellett egy szezonra az udvarban maradniuk, hogy „civilizálttá” váljanak. Bizonyos, hogy rászorultak. A skót hercegecske nagydarab, szeplős fiú volt, és valamiféle sokszínű gyapjútakaróban feszített, a hímtagja előtt pedig egy fallikus jellegű, prémmel borított erszény himbálózott kihívóan. Az ír herceg arca olyan fehér volt, mint az elefántcsont, és már-már nőies, romlott szépség volt a sajátja; szülőföldjéről való hárfán játszott, amelytől soha nem volt hajlandó megválni. Egyik legény sem tudott táncolni, nem tudták, hogyan mutatkozzanak be külországi követeknek, vagy hogyan évődjenek felszínes társalgásban hölgyekkel.

Én az előző este már bizonyságot tettem a tánctudásomról;

senki nem gyanította, hogy immár szükségből kényszerülök nyugodtan üldögélni a megállapodottabb hölgyek és udvaroncok között. Ezek középkorúak voltak – olyan emberek, akik lemondtak már az ifjúság léhaságairól, de szellemi tekintetben virágkorukat élték. Sajnos, jobbára teológiáról, filozófiáról és politikáról szerettek társalogni.

Főleg asszonyok voltak: Katherine, Brandon ifjú felesége; Latimer özvegye; Lady Anne Herbert; Joan Champernown. Vallásosak voltak, ragyogóak, értelmes beszédűek. És, mint gyanítottam, egy kissé protestánsok – ahogyan, mint kénytelen voltam bevallani, minden fiatal hajlamos volt erre. A protestantizmus új volt, radikális, megnyerő. Vonzotta a nyughatatlan elméket. Az iránya, ha tovább követte az ember, eretnekségbe veszett, de ezek a szép hölgyek egyszerűen csak bele-belekóstoltak a vizébe, a számukra engedélyezett egyetlen módon tornáztatva az agyukat. Milyen sivár dolog nőnek lenni, gondoltam, körbejártatva rajtuk a pillantásomat. Hogy ilyen kevés terület legyen, amely felé megengedtetik nyújtóznia az embernek. Nem csoda, hogy ennyire kedvüket lelik a protestantizmusban. Ismeretlen tenger ez, amelyben mélyen megmerítkezhetnek, és megízlelhetik a lelkesültséget, amely a nemük számára általában tilalmas.

– Nos, Katherine asszony – fordultam Parr özvegyéhez –, örülök, hogy el tudott jönni az udvarba.

– Hálás vagyok, amiért felséged engem is meghívott – felelte ő főhajtás kíséretében. Ilyenformán civilizált módon átugrottuk a „kényes kérdést”. Katherine néhai férje konzervatív északi katolikus volt, és rokonszenvezett a Zarándokokkal. A meghívással azt kívántam jelezni az

özvegynek, hogy nem rovom fel neki néhai férje felségáruló hajlamait.

Ránéztem. Aranyló vörös haját, melynek homlokvonala a legmélyebb háromszöget formálta, amit valaha láttam, takarosan (özvegyhez igencsak illő módon!), egy kis fekete főkötő alá simítva viselte. Az arca azonban rózsás és vidám volt – szöges ellentétben a gondolkodásmódja aszketizmusával. Mindössze huszonkilenc éves volt. Miért van az, hogy az asszonyok átvenni látszanak a férjük életkorát, és az a tény, hogy Latimer özvegye két idős férfinak volt felesége, majd lett özvegye, miért tapadt hozzá, és árnyalta az általa keltett benyomást? Bizonyos, hogy ő maga nem volt öreg. Aztán meghallottam, ahogy Katherine Brandonnal beszél, és rájöttem, miért.

– …de mivel Miurunk a passiója folytán az adott időben csak a közelében lévőkre tudta kiterjeszteni a bocsánatát, vagyis kifejezetten a mellette lévő kereszten lévő latornak bocsátott meg, és kiváltképpen megbocsátott a kivégzőinek, akik sorsot húztak a köntöséért – „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek”… de azt nem mondta, hogy „és te sem Pilátus meg te sem Kajafás”, bár a szívében bizonyosan őket is beleértette…

Így beszél pihenésképpen? Vajon milyen akkor, amikor komolyan beszél?

– Madam Latimer, kegyed túlságosan is szomorú – korholtam. – Bizonyos, hogy Miurunk születésnapja alkalmából, amikor csecsemőként megérkezett, mint Isten ajándéka az emberiségnek, morbid dolog az elárultatásán és a halálán töprenkedni.

Az asszony sötét szeme megvillant az izgalomtól. Akkor hát a teológia gyújtja lángra a szenvedélyét.

– Ah, felség! De ez az egész egy dolog, ebből fakad a tökélye, a titokzatossága. A napkeleti bölcsek tömjént és mirhát vittek… az Ő majdani halálának és temetésének árnyait. „Mária pedig mind ez igéket megtartja, és szívében forgatja vala”. „Forgatja vala” őket, nem örvendezett vagy énekelt; nem, ez súlyos dolog volt. Gyakran tűnődöm – mondta ábrándosan, mint Culpepper, amikor egy-egy kiváltképpen finom bársonydarabot simogatott –, mit csinált Mária az arannyal, a tömjénnel és a mirhával. Felfigyeltem rá, hogy nem „Miasszonyunkról” vagy „az áldott Szűzről” beszélt. – Vajon egy szekrényben tartotta, valahol az ágynemű között, és egyszer csak rájuk nézett, hosszú idő elteltével, vagy véletlenül, miután egy közönséges napon befejezte a közönséges teendőit, várva Józsefet, hogy a munka, végeztén hazatérjen? Megérintette akkor, és átérezte újra az egész csodát, átélve a saját epifániáját? – Latimer özvegye a legrendíthetetlenebb romantikus volt, akivel valaha találkoztam, de csak ismeretlen, láthatatlan dolgokat illetően.

– Kétségkívül eladta az aranyat és a fűszereket, hogy legyen pénzük az egyiptomi utazásra. – Ezt Erzsébet mondta, a maga gyakorlatias módján. De mit keresett Erzsébet ezek között az eszes matrónák között? Mi vonzott oda egy gyereket? Ennyire hiányzott neki egy anya? – Végső soron az aranyat túl nehéz lett volna szállítani, az egzotikus fűszerek pedig túlságosan is nagy figyelmet vonzottak volna. Viszont ha Betlehemben adja el, azzal felkeltette volna Heródes kíváncsiságát. Alkalmasint vártak, amíg Egyiptomba nem értek. Az egyiptomiak bizonnyal

rá se hederítettek az efféle cikkekre.

Az asszonyok ránéztek, majd bólogattak.

– Igazat beszél a gyermek – mondta Lady Herbert.

Erzsébet nevetett.

– A Szent Család emberekből állt, akiket ugyanolyan megfontolások vezettek, mint bármely másik embert. – Elbűvölő mosollyal fordult az özvegyhez. – Lenne oly kedves valamikor, hogy megnézze a Példabeszédek fordításomat? Próbálom görögre átültetni.

Az özvegy bólintott; hízelgett neki a kérés.

Charles felesége, a hercegnő elővett egy kicsiny imádságoskönyvet.

– Ezt hasznosnak találtam. – A többiek úgy hajoltak föléje, mint csirkék egy baromfiudvarban, amikor friss kölest szórnak a földre. Átkoztam a lábamat, amiért kénytelen vagyok ezekkel a kotkodácsoló, apácának való fehérnépekkel időzni.

– Ach! Háth ithen vaty tyermekem! – Ruhasuhogás és finom nyálpermet jelezte Klevei Anna hercegnő érkezését. – Und *Henrik!* – Őszinte örömmel emelte meg a hangját. Maga a nagydarab igásló állt meg előttünk, csupa fényes sárga szaténban, szétárasztva a rá jellemző jókedvet. És örömömre szolgált, hogy látom. Lassan (tisztelettel adózva Láb uraságnak) felkeltem, és köszöntöttem.

– Húgom!

Szeretetteljesen összeölelkeztünk. Erős karjaival majdhogynem kibillentett az egyensúlyomból. Meglepett, mennyire örülök a látásának.

– Kérem, csatlakozzék hozzánk.

Anna megragadott egy kicsiny zsámolyt (amin egy apród

ült), és letelepedett. Arra számítottam, hogy a jelenlétével könnyedebbé teszi az ájtatos légkört, de meghökkenésemre azonmód bekapcsolódott, és ismerni látszott az összes fordítást és imádságoskönyvet, sőt még a prédikációk nyomtatott változatait is, amelyek a vallási szalonokban közkézen forogtak. Erzsébet odalépett, és leült melléje, nyilvánvalóan szerette őt, és örült a jelenlétének. Helyesen cselekedtem, amikor „húgommá” tettem Annát.

Így telt el a nap, nyugalmasan és baráti társaságban, és már csak kettőt kellett leküzdeni. Aznap este dr. Butts ismételten kezelésbe vette a lábamat. Csalódásomra nem látszott javulás. Butts jókora adag gyógyszert adott be nekem, és a társasági szempontból elfogadható lehető legkorábbi időpontban ágyba küldött.

XCIX

A következő nap könnyen telt a karácsonyi ünnepségek tetőpontjára és hirtelen végére, a tizenkettedik napi estélyre és álarcosbálra való készülődéssel. Minden szobában sokáig aludtak az urak és a hölgyek, hogy frissek legyenek a küszöbön álló vigadozásra. Aztán ott voltak az igazítandó jelmezek, az elhelyezendő kellékek (hogyan csatoltassék fel a Yorkshire-ből gondosan elhozott szarvasagancs?). A hazatéréssel kapcsolatos előkészületek keretében szükségessé vált az istállók felkeresése, az istrángok és kocsik ellenőrzése. A cukrászok bőszen sütötték a tizenkettedik napi tortákat, mélyen elrejtve beléjük a babszemeiket, hogy kielégítsék az egész társaság étvágyát. Próbáltak a húros, billentyűs és fúvós együttesek, hiszen sokórányi talpalávaló zenére volt szükség, és ez minden muzsikus számára lehetővé tette, hogy a saját kedvencét vagy szerzeményét is eljátssza. Helyi dallamokat készültünk hallgatni Oxfordshire-ből, a Cotswoldsból, Kelet-Angliából, Walesből, sőt Skóciából is (ha az ifjú Lairdot sikerül rávenni, hogy ne a vele egyívásúaknak csapja a szelet, hanem inkább lépjen fel). Ó, különlegesen izgalmas a tizenkettedik este!

Mindezek a dolgok lehetővé tették számomra, hogy megússzam a vizsga tekinteteket, és hogy elvégezzem a saját igényeim szempontjából szükséges teendőket. Szándékosan halogattam a karácsonyi ajándékom átadását Catherine-nek.

Majd a lehető legdrámaibb pillanatban leplezem le: a tizenkettedik éjszakán éjfélkor, a maszkok levételekor.

Az én jelmezem? A három király egyikének készültem – Boldizsárnak. Ő volt a legtitokzatosabb, akiről a legkevesebb tudható. Ezáltal lehetőségem nyílt megalkotni egy roppant kifinomult jelmezt, amelyhez fantasztikus fejék és kovácsolt ezüst maszk tartozott, valamint hosszú, uszályos ezüstbrokát köpeny. Mögöttem a tevém lépdel. Barna bársony, két gyapjúval kitömött púp és kellőképpen széttartó lábak; két ember kellett az életre keltéséhez. Culpepper elöl, Edmund Lacey hátul. A tizenegyedik napot gyakorlással töltötték a nagyteremben, nehogy a legfontosabb pillanatban kapálózva a padlón kössenek ki.

Will felmentést kapott a teendői alól erre az alkalomra, és mindenki máshoz hasonlóan a jelmezét készítette.

– Pihenésre van szükséged – mondtam neki. – Eredj, csatlakozz a vendégeimhez. Olyan túláradó a kedvük, hogy a legközömbösebb dolgokon is nevetni fognak. Kár rájuk fecsérelni egy első osztályú mókamestert. Azért vettem fel a tanonclegényeket, hogy gondoskodjanak szórakoztatásról. Gyerünk, ülj a főasztalhoz a lakomára. Megparancsolom!

Will nevetett – vagyis vajon nevetés volt-e az?

– Micsoda? Veled meg a hercegnőkkel, akik valamiképpen mindketten kisemmizettek és rossz hírűek? Ebbe a társaságba való vagyok? Csakugyan?

– Mi ott fent mind félresikerültek vagyunk – hallottam a saját hangomat. Egy betegség sújtotta király, gondoltam, de nem mondtam ki. – Mindannyiuknak van valami szeplője, de azért ott vagyunk, és erősek vagyunk. Megtiszteltetés lenne

számomra közöttünk tudni téged.

Will arca megnyílt; átmenetileg lefegyvereztetett, és képessé vált szeretet elfogadására.

– Számomra is megtiszteltetés lenne – mondta csendesen.

* * *

A lábfájásom kezdete óta nem láttam Catherine-t, és örültem, hogy máshol jár. Sokkal többet pajkoskodott, mint a leányaim, amiből arra a következtetésre jutottam, hogy a pajkoskodás nem az életkorból, hanem a személyiségből fakad. Brandon szintén pajkoskodott, márpedig ő már túl volt valamennyivel az ötvenen. A hitvese, Katherine nem tette, és ő fiatalabb volt mintegy harmincöt évvel.

Minden rendben alakult. Aznap este mindenki a szobájában fogyasztotta el a szerény vacsoráját, hogy a nagytermet díszíteni és cicomázni lehessen. Én követtem a példát, örülve, hogy fahéjjal ízesített zabkását ehetem fűszeres sörrel, egyszerű, fekete kenyérrel, majd korán nyugovóra térhetek, mindezt álcázva, mintha csak ki akarnám pihenni magamat a holnapi nap előtt.

Dr. Butts megnézte a lábamat, és bár nem javult, nem minősítette rosszabbnak sem az állapotát. Ez elégedettséggel töltött el. Azt jelentette, hogy táncolhatok a következő este.

Egy teljes órát vett igénybe, hogy felöltsem a jelmezemet, olyan bonyolultak voltak rajta a fűzések és a mozgó részek. A kovácsolt ezüstből készült rostély fátyolhoz hasonlatosan vékony volt, és könnyen behorpadt. Culpepper és Lacey nagy

mormogás közepette belekecmeregtek a tevejelmezbe. Tiltakoztak, hogy melegük van benne, és hogy aligha fognak kitartani hajnalig a magukra szíjazott elemózsiás tarisznyák és boros flaskák.

– Képzeljék magukat tevének, azok napokig képesek meglenni táplálék nélkül – mondtam. A morgolódásuk nem volt ínyemre. Puhányságra vallott, ami taszító vonás egy angolban. Nekünk muszáj erősnek lennünk, nem lehetünk elgyengültek, mint a nyavalygó franciák.

Morogtak még egy kicsit.

– Csendet! – dörrentem rájuk. A barna bársonypúpok engedelmeskedtek.

A jelmezek magunkra öltését halogattuk a vacsora végéig. Az arcrostélyok akadályozták volna az evést.

A nagyterem a gyertyák és fáklyák jellegzetesen ragyogó fényében úszott. Bármennyi méhviaszt és faggyút használ is el az ember, az általuk nyert fény soha nem olyan tiszta és világos színű, mint a napé vagy a holdé, hanem mindig aranyló árnyalata van. Ezen az estén tízezer viaszgyertya tett ki magáért, de a nyeregfás mennyezet felsőbb régiói ködbe és árnyékba vesztek, és tisztában volt vele az ember, hogy odakünn, kívül ezen a mesterségesen égő fényen, a tél lapul. A terem, ahol mindenki megvendégeltetett és összegyűlt – egy északi költő azt mondta, hogy az élet olyan, mint egy eltévedt veréb, ami utat talál befelé, miközben odakint hidegen várakozik a sötétség. A röpte azonban rövid, nagyon is rövid, a madár pedig nagyon is hamar odakint találja magát, és haldoklik

Ezen az estén én belül voltam. Semmi szükség ilyen

melankolikus, sötét gondolatokon rágódni. A lábam nyugodt. Ki tudná megmondani, hogy magától-e, vagy az orvos ügyességének köszönhetően? Semmi kérdezősködés, ne tégy fel kérdéseket, fogadd el azt, ami van. A kérdések rothadás módjára bűzlenek a sok-sok színpompás dolog alatt.

Elfoglaltam a helyemet a főasztalnál a királynéval és a királyi család tagjaival. Két napja most láttam először Catherine-t, és mint minden viszontlátáskor, megdöbbentett a merő fizikai szépsége.

– Szerelmem – suttogtam, és odanyúltam, hogy megsimogassam az arcát, mely lágy volt és sima, mint az elefántcsont.

Mosolygott.

* * *

A lakoma nagyszerű volt. A mesterszakácsok még a tél kellős közepén is, miután már két hete etették az egész társaságot, három külön menüt készítettek, amelyek mindegyike huszonöt ételből állt egyenként. Volt húsz jókora, tizenkettedik napi torta, minden egyes asztalra egy. A legcicomásabb a királyi asztalra került egy elefántcsont táblán. Tornyai és tornyocskái voltak, és ostáblaszerű teteje: pontos mása volt a Nonsuch palotának!

Belevágtam a gyümölcsökkel díszített, cukormázas felszínébe, és mindenkinek adtam egy-egy szeletet. Utoljára vettem egyet magamnak is.

Ki találja meg a babszemet? Be kell vallanom, reménykedtem, hogy én. Örültem volna a jó szerencsének,

amit előre vetít – valamiféle, mégoly gyenge bizonyosságot, hogy áldás lesz az elkövetkező esztendőn.

Mozogtak a szájak, az állkapcsok mindenütt az asztal körül. Vajon ki harap rá a szerencsét jelképező babszemre?

– Pfhuu! – Klevei Anna a szájából a tányérjára köpte a becses babszemet.

– Kleve hercegnő az! – jelentette be Will. Mindenki bólintott, úgy téve, mintha megkönnyebbülnének, hogy most már nyugodtan ehetnek, anélkül, hogy fuldoklás vagy fogsérülés veszélye fenyegetné őket. Titokban mindenki csalódott volt.

– Ez Lady Anna éve – mondtam a társaságnak úgy általában. – A királyi asztalnál az én legnemesebb húgomé lett a szerencsebabszem.

Taps következett, majd egytől egyig az alacsonyabban lévő asztaloknál is felálltak a többiek, akikre Fortuna úrnő választása esett.

– Megvan – szólalt meg William Paget a legközelebbi asztalnál. Bocsánatkérő volt a hangja. A mellette ülő Gardiner püspök mogorván nézett.

– Nekem is! – kérkedett Tom Seymour, felállva a szomszédos asztalsor mellett. Magasba emelte az ezüstös babszemet, és integetett vele. – Haha! – Úgy nevetett, mint egy pogány bőségisten.

– Megvan! – mondta Niall Mor, az ír legény, lassan talpra állva. A családja színeiben pompázó köpenyét viselte, rajta széndarab nagyságú aranycsattal, mely olyan míves kidolgozású volt, mint egy Damaszkuszban készült fülbevaló. Rőtszínű haja a pokol tüzéhez hasonlatosan ragyogott.

Catherine rászegezte a tekintetét, és nem vette le róla, amikor a következő asztalnál egy kövér, camridgeshire-i báró göcögni kezdett: – Itten van az enyém!

WILL:

A sors méltányos volt. A király asztalánál ülők közül bizonyosan Klevei Anna számít a legszerencsésebbnek, legalábbis a mából visszatekintve. Ő legalábbis él, jó viszonyban van mindenkivel, és állítólag élvezi az életet.

VIII. HENRIK:

Kihordták az asztalokat, felgöngyölték a hatalmas, vörös abroszokat; az alattuk lévő kecskelábak összecsuklottak. A nagyterem kiüríttetett, és készen állt arra, hogy mulatság helyszínévé alakuljon. Hallottam az odafenti galérián hangoló muzsikusok hangszereiből fakadó panaszos hangokat.

Miközben visszamentem a lakosztályomba, hogy magamra öltsem a jelmezemet, tudatára ébredtem a sietős mozgások neszeinek, melyek a szomszédos folyosók és alkóvok sötétjéből hallatszottak. Hampton Court áldásai közé tartoztak a kicsiny búvóhelyek, ahol szerelmesek lopva kettesben lehettek. Furcsa volt ez, hiszen az épület alaprajzát Wolsey tervezte, és mint egyházi férfiúnak vajmi kevés érdeke fűződhetett ilyen igények kielégítéséhez, minthogy ő maga állítólag nem rendelkezett ilyenekkel.

A belső szobámban titkon ellenőriztettem és átkötöztettem a lábamat dr. Buttsszal. Finom selyemmel tekerte körbe, hogy a kötés, miközben szorosan tart, ne legyen vastag.

– Csak ma estére – figyelmeztetett. – A selyem nem megfelelő kötszer. Nem szívja fel a nedvességet. Ezért ha a seb levet ereszt, az kifolyik majd, és láthatóvá válik. De egyelőre száraznak látszik. Legalábbis néhány óráig valószínűleg ki fog tartani. – Intett a fejével. – Vegyen be egy jó adagot a csillapító szirupból.

– Nem. Tompítja a fájdalmat, de engem is kótyagossá tesz, márpedig nem szabad elfelejtenem egy tánclépést sem.

A tükör felé fordultam, hogy megnézzem magamat. Felismerhetetlen voltam, egy keleti látomás.

Felismerhetetlen volt a nagyterem is, mely teljes átalakuláson ment keresztül azóta, hogy egy órával korábban még ott étkeztünk. Tülekedő idegenek hömpölyögtek a padlóján. Egy háremhölgy; Merlin, a varázsló. Számos apáca. Volt egy Adorján, az egyetlen angol pápa, aki figyelemreméltóan hasonlított rám. (Vajon ki csinálta?) Volt egy hóhér, csuklyával és véres pallossal; Tuck barát; kifestett vademberek az Újvilágból; farkasemberek, keresztesek. A terem túlsó végében Jezabel. Gyér öltözete a teste három negyedét láthatóvá tette; mellette pedig egy férfi állt, Illésnek öltözve, és dagályos lelkesedéssel szónokolt. Ahogy a nő megmozdult, felismertem: Catherine volt az!

Megütköztem. Anglia királynéja! Hogyan merészel majdnem meztelenül megjelenni nyilvánosan, szajhának és gonosz királynénak öltözve? Jezabel alávaló volt, az alávalóság

szimbóluma, és az Úr ellensége. Óvatosan figyeltem, ahogy Illés szóáradatot intéz hozzá, az ujjaival szenteskedőn egy Tórának kinevezett könyvre mutatva. Mögöttük egy potrohos, olajos hajú Áháb király érkezett, az ujjait nyalogatva és heherészve. Vajon kik Catherine kísérői? A nézők nevettek és rivalgással köszöntötték őket, nyilvánvalóan kedvüket lelve a szentségtörő mutatványban.

Senki nem figyelt fel az én alaposan kidolgozott jelmezemre, még a nyomomban járó tevére sem. Nem, Jezabel túlságosan is bűvöletbe ejtette őket.

Egy Kleopátra lépett a terembe, tekergő kígyókkal a hasa körül. Kényelmesen érezték magukat rajta, és besiklottak a jelmeze azon részébe, amely az ágyékát fedte. Kleopátrát egy részeg Marcus Antonius követte, majd Julius Caesar, aki görcsös vonaglással rendszeresen a földre bukott. A szájából hab tört elő (melyet a nála lévő, felvert tojásfehérjét tartalmazó edényből pótolt). A tömeg kiáltozott: „Bukj el, hatalmas Caesar!". Ő tízlépésenként engedelmeskedett.

Troilus és Cressida lépett be utána. Egymásba kapaszkodtak, az ókori Trójából való szerelmespárt imitálva, csókolóztak és cirógatták egymást. Aztán nagy csapat, beolajozott, izmos férfi ragadta meg Cressidát, és a zokogó Troilus szeme láttára felhúzták a szoknyáját, szórakoztak vele, az ölébe nyúltak az ujjaikkal, ő pedig elragadtatottságtól kábán, görcsös vonaglással mímelt beteljesülést.

Hová lettek a múltam szelíd, lovagi jelmezei? Ez lett a tizenkettedik éjszakából? Körbepillantottam. Néhány maradi az általam várt szépséges, aprólékosan kidolgozott jelmezeket viselte, miközben körös-körül a szemérmetlen ifjúság

hangoskodott.

A Zabolátlanság apátja jelent meg az emelvényen, mire mindenkinek elakadt a szava. Egy ember nagyságú hímtagnak öltözött, amelyen még a körülmetélés nyoma is ábrázoltatott. A lába körül rezgő-imbolygó fekete drótok meredeztek szerteszét, a szeméremszőrzetet utánzandó. Az apát előre-hátra izgett-mozgott, hogy felhívja magára a figyelmet.

– Kedves egybegyűltek – szólt egy fojtott hang a hímtagból. – Nincs gyakran alkalmam ilyen nemes társaság előtt megjelenni. – Szórványos nevetés. – Előttetek állok, szolgálatotokra. – Visongó nevetés. – Akadnak köztetek, akik gyakorta látnak engem. Másoknak egyelőre ismeretlen vagyok. – Meghajolt az „apácák” irányába. – Vagy talán mégsem? – További nevetés. – Mármost lesztek szívesek mindannyian pontosan úgy cselekedni, ahogy parancsolom néktek. Azt kívánom, hogy mindenki, akinek van olyan testrésze, mint az enyém, gyülekezzék a terem túlsó végében. Akiknek hasadék van a lábuk között, maradjanak itt.

Az egész társaság sietett engedelmeskedni, türelmetlenül tudni akarván, vajon mit forgat az illető a fejében. Én betaszigáltattam a férfiak társaságba, ezért elveszítettem a tevémet. De mit számít? A jelmezem, az egész ötlet *passé* volt. Senki nem törődött a napkeleti bölcsekkel vagy a tevéikkel.

Játék játékot követett az apát vezényletével. Szemérmetlen, buta játékok. A fiatalok, miután megunták őket (mivel a szemérmetlenségnek ugyanaz a sorsa, mint minden más újdonságnak), készen álltak a táncra, ami egy basse danse-szal kezdődött, egy méltóságteljes, lassú nyitótánccal, mely a kidolgozott jelmezek fitogtatására és ünnepélyes hangulat

teremtésére rendeltetett. Úgy tűnt, nemigen van létjogosultsága ennek az estének a dévaj-duhaj közegében. De talán segít változtatni a hangulaton, segít visszaállítani azt az atmoszférát, amelyben otthonosan érzem magam. Körbepillantottam a csillogó társaságon, mind állatmaszkokat viseltek, és mégis félig mezítelenek voltak. Ettől valahogy megborzongtam.

– És így táncolunk, véget vetve a karácsony napjainak. Minden férfi partnert választ, aki a szívének kedves – mondta az apát. Fáradtnak tűnt a hangja.

Mindmostanáig nem voltam hajlandó szólni Catherine-hez, mert annyira sértett a jelmeze. Most ezt mondtam:

– Én, a bölcs asztrológus, a mágus szívesen táncolnék… Jezabellel.

A társaság közepéből Jezabel előlépett, lassan és arcátlanul, és elfoglalta helyét az oldalamon.

Miközben a férfiak többsége partnert választott, engedtem a kísértésnek, és szemügyre vettem Catherine-t a ledér jelmezében. Magamba ittam a látványát: a sűrű, hullámos, gesztenyebarna haját, az elefántcsonthoz hasonlatos bőrét, a homokórát formázó buja hasát.

– Mi a Kelet lakói vagyunk – hajoltam meg. – Helyénvaló, hogy egymás mellett maradjunk. – Ő szótlanul lehajtotta a fejét. Megfogtam a felékszerezett ujjait. Napok óta ez volt az első alkalom, hogy megérintettem, és ettől lüktetés futott végig a testemen.

Hatalmas kígyó módjára sorakoztak fel a párok a Zabolátlanság apátja mögött. Végül mindenki talált partnert, és lassan, ringón előre mozdultunk a furulyák és pásztorsípok

behízelgő hangjaira. Éreztem, hogy égnek állnak a szőrszálak a tarkómon az ősrégi, parancsoló erejű zenétől és az oldalamon lévő teremtés érzéki közelségétől. Ettől a teremtéstől, aki egyszersmind a feleségem volt. De soha nem igazán az enyém, nem az enyém, ezt mindig is érzékeltem… és ez fokozta bennem a gerjedő vágyat.

– Jezabel gonosz volt – suttogtam. De ezek csupán szavak voltak; nem törődtem vele, hogy gonosz volt. Elbűvölt engem. (Avagy csupán vágy volt ez a nedves önkívület után, amely az áttetsző szoknyája alatt rejtőzött? Mindmáig nem tudom.)

– Bolond volt a férje – suttogta a teremtés. Egész bocsánatosan csengett a hangja, ahogy ezt mondta. – Áhábot megfélemlítették a próféták. Ahogyan More és a pápa megpróbáltak megfélemlíteni téged. Istennek hála, nekem nem olyan puhány férjem van. – Felém perdült, hogy megcsókoljon, és fordultában rés nyílt a derékövén, és láttam a titkos részeit borító vörös szőrzetet. Ó, Istenem! Ez felpezsdítette a véremet, és éreztem, hogy megmozdul valami az ágyékomban. Vajon tekergett így korábban is? Látták mások is? Látták mások is, aminek birtoklása csakis az én kiváltságom? És vajon nyertek-e hozzáférést?

A tempó élénkebb lett.

Egy kettős bransle. Helyes. Most majd kiteszek magamért. A társaság nagyjából egyharmada abbahagyta a táncot, tudván, hogy nem lennének képesek lépést tartani a maradókkal.

– Folytassátok – nyafogta a Fallosz-apát. Kissé megtántorodott. Vajon kókadozni kezdett? Mintha olvasott volna a gondolataimban, előrehajolt.

– Közeleg a vég – mondta rekedtes hangon. Aztán keresett

egy széket, és beleroskadt.

A kettős brasle egy közepes táncfajta volt. Szükség volt hozzá a lépések ismeretére, de nem igényelt különösebb állóképességet. Catherine és én szépen jártuk. Catherine azonban egész idő alatt nem szólalt meg, titokzatos hallgatásba merült. Végül már csak a bemutató táncok maradtak hátra, amelyekben szándékomban állt részt venni. Régen mindig ezek jelentették az est tetőpontját, a műsorszámot, amelyből senki sem akart kimaradni. Most azonban engedménynek éreztem ezt, nem vágyott ajándéknak. Az emberek megengedték az uralkodónak, hogy részt vegyen és kedvét lelje benne, de ők nem igazán élvezték.

Tökéletesen táncoltam, tartva magamat a zene egyre szaporább ritmusához, mely egyre bonyolultabb lett. A többiek egyenként kidőltek, magamra hagyva engem. Úgy uraltam a porondot, mint azelőtt, ahogy mindig is tettem, vagy hittem, hogy tettem. Tökéletes volt az időzítésem, nem volt hiba a lépéseimben. Pontosan a megfelelő módon fogtam talajt, és mereven megálltam, a karomat széttárva. Az illendőségnek megfelelő taps hangja a fülemig hatolt. Ahogy álltam ott, és ráfeszült a tánccipőm a tökéletesen helyezkedő lábfejemre (és nyoma sem volt benne nedvességnek), hallottam, hogy elüti az óra az éjfélt.

– Vége… vége a karácsonynak – mondta gyászosan a Fallosz. – Félre kell tennünk a jelmezeinket, és folytatódnak a hétköznapjaink. – Meghajolt, megrázkódott, imbolygott. – Vegyük le az álarcunkat. – Letépte a fejfedőjét, azt a szemérmetlen, kerek domborulatot. Thomas Seymour volt az. A társaság eltátott szájjal nézte.

Levette a maszkját a bujakóros Ferenc. Gardiner püspök!

Amikor rám került a sor, óvatosan lehámoztam magamról a saját ezüst arcrostélyomat.

– Én, Boldizsár, napkeleti király boldogan időztem körötökben egy estén át. Most ismét átadom magamat a sötétségnek, hogy újabb feltámadásra várjak. – Az emberek tapsoltak, és meglepetést mímeltek. – Van még egy leleplezésre váró ajándék és meglepetés – jelentettem be. – Ez az. – Felemeltem egy bársonnyal bélelt dobozt, melyben egy mindössze két héttel korábban vert aranyérme fészkelt. – Egy arany font sterling szeretett feleségem, Catherine királyné tiszteletére. Ezen az oldalán az ő arcmása van. A másikon Anglia pecsétje és a királyné saját jelmondata, melyet én adományoztam neki: Rutilans Rosa Sine Spina. Rózsa tövis nélkül.

Igazi csend telepedett most a társaságra. Hogy az ember külön érmét veressen az ifjú felesége tiszteletére… torkukra forrt a szó a szerelem ilyetén megnyilvánulásától. Ahogyan Catherine-nek is.

– Ó, felség… – kezdte, de elhalt a hangja.

Átkaroltam a derekát.

– Vedd le az álarcodat – parancsoltam.

Mereven engedelmeskedett. Lehámozta a maszkot a szeme elől, és halkan ezt mondta:

– Annak maszkíroztam magamat, ami nem vagyok… Jezabelnek. – Remegő kézzel nyúlt, hogy megragadja az érmét. – Köszönöm – suttogta.

Több mint két órába telt, hogy mindenki levesse az álarcát, és az első néhány pillanat után fárasztóvá vált a dolog. De ez

szerves része volt a szertartásnak, és nem akaródzott senkit megfosztanom tőle. Úgy álltam ott, mintha epekednék, hogy mindenki kilétét megtudjam, és harsányan nevettem, mint mindenki más.

Mire azonban véget ért a dolog, elmúlt két óra, és odalett a lelkesültségem. Lélekben ágyba akartam bújni Catherine-nel, de a testem elárult, és alvásért, pihenésért, gyógyulásért kiáltott. A kötelesség azt diktálta, hogy én legyek az utolsó, aki távozik a teremből, és én soha nem mulasztottam el teljesíteni a kötelességemet. Amellett kellemes elégedettséggel járt végignézni egy dolgot egészen a befejeződéséig, szemügyre venni az üres nagytermet, benne az elszórt selyemkendőkkel, az aranyporral és a kiömlött bor foltjaival, és tudni, hogy minden jól alakult. Elégedettséggel, mely önmagában boldogító volt.

Aztán ágyba botorkáltam, egyedül, a tizenkettedik éjszaka és a hétköznap világának pirkadata közötti sajátságos, kora hajnali órákban.

C

Órákig aludtam kizsigerelten, bevackolva magamat a gyűrött lepedők és takaróhalmok közé. Amikor végül felültem, nem éreztem magam kipihentnek. Éppen ellenkezőleg. Összeszedettebbnek éreztem volna magam, ha egész éjjel ébren maradok.

Lepillantottam a lábamra, amelyen még mindig rajta volt körben a selyemkötés. Az elmúlt este nem vesződtem a levételével. Most megtettem, arra számítva, hogy át lesz nedvesedve, és hozzá lesz ragadva az alatta lévő ocsmány kráterhez. Meglepetésemre száraz volt, és ahogy egymás után letekertem a selyemrétegeket, az is maradt. A sebszélek szárazak voltak, és gyógyulásnak indultak.

Legszívesebben ráköptem volna, egyenesen a behegesedett közepére. Most szárad be? Miért nem egy héttel ezelőtt? Olyan heves gyűlöletet éreztem a seb iránt, amilyet teológusok szerint az ördögnek kell fenntartanunk.

* * *

Aznap délutánra az udvar megtelt hazafelé induláshoz cihelődő emberekkel. Az égbolt tisztán kéklett. Áldás volt ez számunkra, mert így biztonságos útnak néztek elébe. Egyszerre éreztem sajnálkozást és megkönnyebbülést, amiért elmennek.

Mihelyt elgördült az utolsó kocsi, ülésre hívtam össze az

Államtanácsot. Több mint egy hónapja nem dolgoztunk semmit. Télen persze kevesebb volt az intéznivaló feladat is. Az összes európai udvarban egyhónapos szünetet tartottak, hogy megünnepeljék a karácsonyt. Egyetlen hírnök, követ vagy kém sem közlekedhetett ilyenkor a keréknyomok szabdalta, keményre fagyott utakon, egy tengeri utazás pedig bizonyosan merő esztelenség lett volna. Háborút viselni lehetetlen volt, így aztán októberre az összes hadjárat kényszerű véget ért, a csaták a hadjáratok közepén töröltettek a tervből. Mindazonáltal bizonyos dolgok figyelmet igényeltek, és az időpont alkalmas volt.

Egymás után, megnyúlt ábrázattal sorjáztak be a tanácstagok a terembe, amely a mulatságok idején megtartatott eredeti, szent és sérthetetlen állapotában. Paget, az első titkár magával hozta az összes írószerszámát egy angolnabőr tokban elrendezve.

– Újévi ajándék? – kérdeztem tőle.

Mosolyogva bólintott. Igen testhezálló ajándék volt ez egy tanácstitkár számára.

– Nos, fölöttébb érdemdús társaság – mondtam, előredőlve és az öklömmel a tölgyfa asztalra támaszkodva. Meghallgatnék minden jelentést a mi kis Hampton Court-i világunkon túli helyzetről. – Intettem a fejemmel Norfolknak. – Beszéljen mint rangidős főnemes és az utóbbi időben külföldre küldött követünk. Milyen híreket kapott az ágenseinktől?

Norfolk felállt a hermelingereznával szegett köpenyében (régi volt, a prém sárgulásnak indult), melyet szorosan összehúzott a nyaka körül. – Franciaországban nyugalom van – mondta éneklő, liturgiát idéző hangon. – Ferenc lázas és

nem találja a helyét. Károlyt teljesen bekerítik a képtelen birodalma gondjai. Kezdettől fogva valószerűtlen katyvalék az, egészében Nagy Károly hóbortja. Most V. Károly kénytelen uralkodóként végignézni a felbomlását.

– Konkrétumokat, Norfolk – emlékeztettem. Cromwell nélkül elérni, hogy a napirendhez tartsák magukat… Istenem, hogy csapongtak. Cromwell…

– Folytatódik a lutheránus felkelés – mondta Norfolk. – Egész Németalföld és Németország fele elcsábult. A birodalom másik fele olyan ember módjára küzd, aki elkapta a pestist. Az eretnekség kitörései a fekete kelések, amelyek az egész rendszert gyengítik, és elszívják az erejét. Spanyolország a beteg szája, amelybe az orvosság – az ortodox katolicizmus – teljes erővel beöntetik, hogy szembeszálljon a kórral. Sajnos a száj összeégetésén kívül másra nem jó – mivel Spanyolországot az inkvizíció perzseli –, és magukhoz a fekélyekhez egyáltalán nem is jut el.

– Nocsak, nocsak. Minő költői analógiák. Most már értem, honnan szedi a fia a vad szóképeit és fantasztikus metaforáit. És belegondolni, hogy pusztán egy kemény és fantáziátlan katonának véltem kegyelmedet!… De mi van a skótokkal? Kegyelmed harcolt ellenük; jobban ismeri őket, mint bárki más. Mi hír az ottani kémeinktől?

– Az északiak csúfot űznek nagyságodból – mondta Norfolk keresetlenül. – Árulók fészke van ott, amelyet nagyságodnak újra és újra ki kell füstölnie. – Cikázott a szeme. Imádott skótokat öldösni, átlovagolni a Tweed folyón, felperzselni az egyszerű otthonaikat, és rettegésben tartani őket. – De nincsenek kapcsolatban a császárral – kényszerült beismerni.

– Pillanatnyilag nem állnak szövetségben felséged egyik ellenségével sem.

– Szabad szólnom? – kérdezte udvariasan az ifjú Lord Clinton, erőtől és merészségtől duzzadón. Engedélyt adtam neki. Lassan felállt, és ahogy felegyenesedett, uralta az asztalt a fizikai jelenléte… kivéve azt a pontot, ahol az én jelenlétemmel találta magát szembe. Ott megtorpant.

– Én Lincolnshire-ben születtem és nevelkedtem – mondta. – Az ország északi részéből való vagyok. Kegyelmetek nem tudják, egyikük sem, mit jelent északinak lenni. A mocsarak és a vad hegyek között élünk, ezek határozzák meg a személyiségünket, messze Londontól és az udvari szokásoktól. Konzervatívok vagyok, azt mondják. Akik a határvidéken élnek, azok mindig konzervatívok. Farkasemberekben és szentekben hisznek. Ezekkel nincs helye félmegoldásoknak. Északi Percyt, northumberlandi Percyt, hogy pontos legyek, Forrófejűként emlegették. Vagy hevesek vagyunk, vagy hidegek, és az elköteleződéseink a síron túl is kitartanak. Úgy hisszük…

– Miről beszél, Clinton? – szakítottam félbe a sekélyes, költőien zagyva beszédet. – Van valami északi vonatkozású dolog, amiről tudnom kell? – Szinte éreztem magam mögött Cromwellt, ahogy gunyorosan felteszi a lényeges kérdéseket.

– A kegyes zarándoklat Lincolnshire-ból indult. A vezetői ki lettek végezve, és mások is. De a *szelleme*, a szelleme tovább él! A lerombolt kolostorok látványa bőszíti őket. Azt akarják…

– Egek! – fakadtam ki. – Kivégeztettem Cromwellt. Hát ez volt ez egyik fő követelésük! Felmondtam a szövetséget Klevével és a német protestánsokkal, és egy olyan régi

katolikus családból választottam feleséget, hogy annak párja nincsen. Mi egyebet akarhatnak még?

– A régi szokások visszaállítását.

– Micsoda, legközelebb majd a római birodalom visszaállítását fogják akarni, hogy egy baráti helyőrség oltalmazhassa őket Yorkban, ahogy ezer évvel ezelőtt volt? Talán Hadrianus falát is ki akarják javíttatni… mintha az valaha is megállította volna a skótokat!

– Felség – tiltakozott Clinton –, én nem az ő képviseletükben beszélek, hanem figyelmeztetni akarom a tanácsot egy lehetséges bajra.

– Igen, ezt értékelem. Hálás köszönet a figyelmeztetéséért. Szóval inkább észak felől tartsak bajtól, mint a csatornán túlról?

– Egyetértek – szólalt meg Brandon. – Ámbátor én szívesebben harcolok a kontinensen.

– Ah, nagyon találók a nevek. Norfolk északon, Suffolk délen. – Az én hűséges harcosaim. De öregedőben. Meddig lesznek még képesek harcba vezetni a seregeimet? Norfolk hatvannyolc éves volt, Brandon ötvenhat.

– A skótok egyelőre nyugton vannak – tűnődtem. – Alister McDonaldot, mondhatni, túszként tartom. Az ifjú Laird túsz, biztosíték, hogy az apja ne keverjen bajt. A nyugati szigetek lordja azonban nem ugyanaz, mint a kormányzat, bárminő kormányzat van is ott.

Cranmer szólalt meg.

– Soha nem látták felségedet – mondta egyszerűen. – Számukra felséged csak egy név. Ha csak megpillantanák személyesen…

Igaz. Különleges kötelék formálódik az olyan emberek között, akiknek találkozik a tekintetük, és én megteremtettem ezt a köteléket jómagam és az alattvalóim között az uralkodásom legelső napján, amikor a Towerba lovagoltam. Rám néztek, tudták, hogy szeretem őket, és az enyémek voltak. De az északi alattvalóim soha nem láttak. A londoniak igen, a kentiek is; sőt még a franciaországiak is. Viszont a lincolnshire-iek, a northumberlandiak, a yorkshire-iek, a skótok – nem.

– Nos, el fogok menni oda – mondtam már-már merengőn.

– Egy országjárás – vetette fel Gardiner püspök. – Egy nagyszabású országjárás, hogy megmutassa magát a skótoknak, ahogy egykor megmutatta magát a franciáknak az Aranybrokát-mezőn.

Igen. Persze. Belevesztem a látomásba, elképedve a horderejétől. Ez mindent megoldana.

Ahogy a tanácsteremből távoztunk, megérintettem Lord Clinton karját.

– Kegyelmed lesz a házigazdánk – mondtam. – Megmutatja majd nekünk az északiak vendégszeretetét. – Clinton örvendezni látszott. – És Lady Clinton? Remélem, ez elfogadható lesz számára.

Férfiak voltunk, és a tény, hogy ugyanazt a nőt szerettük, kötelékként szolgált közöttünk.

– Bessie beteg – mondta Clinton némi hallgatás után. – Talán nem annyira jó neki északon.

Önkéntelenül is sajnáltam az asszonyokat, akik kénytelenek mindig a férjük szeszélye és választása szerint való helyeken élni. – A…

– A tüdeje.

Igen, felfigyeltem rá, hogy tüdőbajosnak látszik, de elhessegettem a gondolatot.

– Értem. – Szükségtelen azt mondani, hogy meg fog gyógyulni. A tüdőbajból nincs gyógyulás. Eszembe jutottak dr. Butts szavai arról, miként szedi a tüdőbaj a Tudorok közül az áldozatait. A lábfájás, amennyiben nekem ez jutott helyette, hirtelen könnyűnek tűnt.

– Sajnálom – mondtam végül. Megérintettem a kezét. Ő bólintott, kerülte a pillantásomat, és elfordult.

* * *

Így hát Bessie visszatér az ő Lincolnshire-jébe, és ott tölt még egy utolsó nyarat. Imádkoztam, hogy legyen meleg, bővelkedjenek a rétek virágokban, és hogy hassa át a levegőt a vad kakukkfű jellegzetes illata.

Hirtelen nagyon csupasznak és halál által lemeztelenítettnek éreztem magamat. Kezdetektől fogva el-elragadott tőlem embereket, de olyan sokan voltak köröttem, hogy soha nem vettem zokon, ha tette a dolgát. Ez minden hús sorsa, mormogtam magamban szenteskedőn, tudván, hogy a halálnak van egy bizonyos kvótája, és én meg azok, akik drágák nekem, még nem szólíttatunk el egy darabig. Nos, ledolgozta a listáját, és immár mi voltunk a tetején.

Visszatértem a lakosztályomba, leültem, és rosszkedvűen meredtem a padlóra. Egyedül akartam lenni; nem akartam egyedül lenni. Ilyen hangulatban csakis egyvalaki jöhetett szóba – Will.

– Hívattál?

Alig voltam képes felnézni.

– Igen, szükségem van rád. – Korábban soha senkinek nem mondtam ezeket a szavakat.

– Itt vagyok. Mi bánt?

Ekkor elmondtam neki. Hogy a halál torkában vagyok azokkal együtt, akiket szeretek. Hogy érzem az ujjait a légcsövemen, amíg már lélegezni is alig tudok. Megneveztem azokat, akiket már elragadott, és azokat, akiknek a birtokba vétele éppen folyamatban van.

– Én is érzékelem őt – vallotta be Will. – Az utóbbi időben kénytelen voltam észrevenni, hogy valami tartós gond van a testemmel. Már nem működik minden rendesen. Mindig van valami, amit pátyolgatnom kell, valamilyen részem, amelyiknek a gyógyulását várni kényszerülök. Csüggesztő. Nem olyanok vagyunk, mint egykor voltunk. De ez nem azt jelzi, hogy küszöbön áll a halál. Csak azt, hogy hosszú élet adatik nekünk. A szeretteink halála menet közben szintén annak a jele, hogy mi megkíméltetünk. A filozófusok, akik a hosszú élet lehetőségéről értekeznek, mindig azt mondják, hogy az öreg emberek vágynak a halálra, mert annyira magányosak, miután túléltek mindenkit, akihez kötődnek. Miért van ez? Miért magányosak? Van annyi ember, mint amennyi fiatal korukban volt. De a képesség, hogy erős kapcsolatokat alakítsanak ki, egy bizonyos életkor után nyilvánvalóan megszakad. Az összetartozás fiatal korban alakul ki, és ha szerencsések vagyunk, kitart öreg korunkig.

Bólintottam. Brandon. More. Mária húgom. Bessie. Maga Will. De Catherine, az én drága Catherine-em… imádom őt, és

ez új dolog. Én még képes vagyok kötelékeket létrehozni. Még nem vagyok túl ezen a szakaszon.

A boldogtalan hangulatomnak hirtelen vége szakadt, és bosszantott ez a melankolikus beszélgetés. Akkor nem gondoltam arra, hogy felkutassam a reakcióim forrását. Bánkódtam, mert Bessie, az ifjúkori szerelmem haldoklik, de ingerült lettem, amiért Will azt állította, hogy kimerülőben van a képességem, hogy szeressek és szeretve legyek. Ott volt a probléma, Catherine Howard kérdése, és az, miként illeszkedik ő ebbe az egészbe.

CI

Mindössze néhány órával később a hatalmas királyi ágy selyemlepedőin feküdtem, és Catherine-nel szórakoztam. Behúztam magunk körül az aranyszállal hímzett függönyöket, hogy azt játszhassuk, sátorban vagyunk egy franciaországi síkságon. Imbolygott a gyertyafény az ágyfüggönyök alatt be-behatoló fuvallatokban, de ez csak még borzongatóbbá és túlvilágibbá, egy felnőtteknek való babaházzá tette az egészet…

Catherine kuncogott, ahogy megérintettem a torkát. Követtem az ujjammal az íveit és mélyedéseit, síkosnak és nedvesnek találva a bőrt. Miként lehetséges ez egy száraz téli napon?

– Újévi ajándékképpen kaptam egy szíriai krémet – mintha olvasna a gondolataimban. – Olyan anyagokból készült, amilyenek nálunk, Angliában nincsenek.

Szíriából?

– Ki járt Szíriában? – kérdeztem önkéntelenül. Ekkoriban senki nem kereskedett nyíltan a hitetlenekkel.

– Francis Dereham – nevetett Catherine. – Egy időben kalóz volt az Ír-tengeren. A kalózok mindenkivel kereskednek.

Összevontam a szemöldökömet.

– Az unokafivérem – suttogta Catherine, megcsiklandozva a fülemet a nyelvével. – Emlékszel.

– Úgy is nézett ki, mint egy kalóz – mormogtam. Catherine

felizgatott, és nem akartam felizgulni. Még nem, mindenesetre. – Nincs itt? Az udvarban nem szabad vele és hasonszőrűekkel mutatkoznod.

Catherine hátrahanyatlott a párnára, és ezüstlazac módjára tekergett.

– Elküldtem – ásított. – Kétségkívül ismét kalóznak fog állni.

– Mint az összetört szívű szerelmesek rendszerint. Összetört a szíve? – Közönyös kérdés.

– Nincs neki szíve. Vagy ha van, az fekete.

Catherine úgy nevetett a párnákon heverve, mintha maga is cigány lenne. Immár kitartotta a karját, az arcán nyilvánvaló vágy és sóvárgás ült. Láttam, mennyire szeret és akar engem. Fiatal és ránctalan arcán a bujaság legtisztább formája tükröződött. Tessék – ez vajon nem azt bizonyítja, hogy mennyire epekedik értem?

A bársonyköntöse alatt csipkés, selyem ruhadarabokat viselt. Ahogy lehámoztam őket, melegek voltak a teste hevétől, majdnem mintha élőlények lennének. Végül mezítelenül hevert a szemem előtt. Annyira lapos és feszes volt a hasa, hogy láttam a szívverése által keltett lüktetést. Olyan volt, mint egy kifeszített dobbőr remegése.

Nem szégyelltem levetkőzni, és feltárni magamat előtte. A régmúlt években Apollónak, olimpiai atlétának neveztek engem, és kezdtem visszaszerezni azt az alakomat, köszönhetően a rengeteg, mindennapos lovaglásnak, a jókora gerendával végzett súlylökésnek, valamint a fogadószobámban titkon végzett súlyemelésnek. Ahogy Catherine ügyes ujjai hátratolták az egyedül rajtam maradt vászon alsóing redőit,

akartam, hogy lásson. Meg akartam mutatni magamat neki, szerelmi áldozatképpen.

Lehúzta a vászoninget, és férj és feleség voltunk, mezítelenek, mint Ádám és Éva. Catherine végigfuttatta a mellkasomon a körmeit (vörös szaténszínűre voltak lakkozva; vajon a lakkot is a kalóztól kapta ajándékba?), a vállam és a mellbimbóim között. Lúdbőröztem az érintése nyomán.

– Olyan boltozatos a mellkasod – mondta ábrándosan. – Másfélszer olyan széles, mint egy testőré.

Lepillantottam rá. Lustán elnyúlva a párnákon, félig-meddig a testét körülölelő tolldunyha takarásában egy vékony, buja kígyónak tűnt. Nem Évának, hanem a kígyónak.

Egy akartam lenni vele. Sóvárogtam, hogy egyesüljek vele.

– Catherine – mormogtam, a számba szíva az ajkát –, hitvesem.

Ívbe hajlítva magát nekem feszült, a csúszós, illatos bőrét a dísztelen, természetes testemnek nyomva. Összekapcsolódtunk.

Átölelte a testemet a lábával. Meleg kígyóknak éreztem őket, amelyek körém tekerednek. Az ágyéka, a húsos nemi szerve megnyílt, és nedvesen várta, hogy belé hatoljak. Oly sok széttáruló réteg alkotta, mint egy bonyolult virágot, amelynek mély, árnyékos belseje van. Örömkiáltással vetettem magamat a belsejébe, és elragadtatottan nyelettem el általa.

* * *

Ez a költői leírás. Most adjam meg az egyszerű leírást, amelyre egy törvényszék előtt lenne szükség? Ugyanis ahogy ezt

leírtam, azon kaptam magam, hogy előbb vonakodó, majd dühös lettem. Olyan helyzetből, olyan tudás birtokában írok, aminek akkor nem voltam birtokában. Így szól a félrevezető változat, amennyire képes voltam rekonstruálni, noha a torkomhoz tapad, miközben felidézem. Most tessék, itt az igazságnak megfelelő változat, amelyet később szerzett tudás árnyékol be.

Ott volt ő, a szajha, csupa olajosan és kenőcsösen, és megbabonázott engem. A jelenlétében, a viselkedésétől kívánatosnak és csodálatosnak hittem magamat, és amikor a testébe hatoltam, egynek hittem magunkat, azt hittem, van feleségem. Velem együtt mozgott, viszonozta minden mozdulatomat, remegett, akárha a Paradicsomban lenne, én pedig alámerültem a személyében, megmerítkeztem a mélységben, szerelemtől lángolva, és érezve a remegését, reszketését, majd a rángó kielégülését. Különös kiáltásokat hallatott, és éreztem a szorító lüktetést, mely hullámokban áradt a belső részei felől. Körös-körül kiszivárgott a magom, összekenve mindkettőnket, ragacsos áldásban részesítve a szerelmünket. Catherine-en feküdtem, kiélvezve a lüktetéseket, a kilövelléseket. Éreztem az utolsó, gyenge spricceléseket és szivárgásokat a hímtagomból és a méhéből.

Miért jegyzem le ezt? Az emlék nem kellemes, hanem viszolyogtató. Pedig kellemesnek *kellene* lennie, babusgatott emlékként kellene továbbélnie. Ámde az igazság az, hogy az egyoldalú szerelem nem hagy maga után kellemességet, nem hagy emlékeket. Olyan, mint egy felfújt tészta, nem tényleges események, hanem a mámorban úszó szerelmes érzései tartják fenn. Amikor ezek az érzések összeomlanak, nem marad

semmi, amire emlékezni lehetne. Tessék. Lejegyeztem az egészet. Az én szégyenemet és ostobaságomat, az ő árulását, a kölcsönös gyönyörünket. Mert volt gyönyör, ez a sajnálatos a dologban. Ez az a rész, amelyet nem értek – ez a gyönyör. Önmagában áll, megközelíthetetlenül, mint egy isten.

Egy héttel később lesújtott, letaglózott voltam.

CII

WILL:

Lenyűgözőnek találom Henrik itteni visszaemlékezéseit. A karácsonyi ünnepségek idején mindvégig túlfűtöttnek tűnt, akárha magán kívül lenne. Így hát, amikor értem küldetett azon az első napon, ami utána következett, természetesen feltételeztem, hogy azért hívat, mert gyónni vágyik. Én a világi gyóntatója voltam, Cranmer a spirituális. És tudtam, miről van szó: az extravagáns gesztusáról, hogy érmét veretett Catherine tiszteletére. Szándékomban állt pontosan közölni vele, hogy mi az általános vélekedés: hogy az emberek megbotránkoztak, sőt, ami (a Henrik szempontjából) rosszabb, nevetnek rajta. Elfogult öregembernek nevezték, kéjencnek, aki kínos dolgokat művel, mert az ágyéka elveszi a látását. Catherine-t nem fogadták el mint királynét. Klevei Annát akarták, akit (bármennyire ostobák voltak is, megvolt a magukhoz való eszük) nemes vérből való, jellemes asszonynak láttak. Catherine Howard? Felismertek egy szajhát, ha láttak egyet, még ha a király nem is. Ezt akartam elmondani neki, mert feltételeztem, hogy össze van zavarodva. De nem nyílt rá alkalmam, pedig merésznek kellett volna lennem, és teremtenem

kellett volna módot erre. Mielőtt megtehettem volna, megbetegedett, és az orvosok lemondtak róla.

* * *

Halódó tűznél melegedtem, azon tűnődve, hogyan kunyeráljak el még egy fahasábot a magánlakosztály készletéből, amikor Culpepper megérintette a vállamat, igen zaklatottan.

– A király… haldoklik – kiáltotta.

– Hogyhogy? – Amikor az előző este magára hagytam, jól volt, kedélyesen a párnáiba süppedt, és listákat készített az északi országjárásához. Mennyire szerette a listákat, a serény munkálkodást. Soha nem volt boldogabb, mint amikor elborította a papírmunka valamelyik kedvenc tervével kapcsolatban.

– A lába. – Éles pillantást vetettem Culpepperre. Senkinek nem volt szabad tudnia a király betegségéről. Ő ádázul titkolta. Hogyan jött rá Culpepper? És vajon kifecsegte-e?

– Bezárult, és fekete testnedveket küld a fejébe – mondta Culpepper.

Micsoda ostobaság. Az ünnepek után zárult be, és olyan biztató, szép heg maradt, utána, amilyet csak kívánni lehet.

Felálltam. Henrikhez kellett mennem.

Rémisztő volt, amivel a szobájában szembesültem. Eltűnt Henrik, akit ismertem, szolgáltam és (igen) szerettem ifjúkorom óta. A helyében egy gyenge,

görcsösen fetrengő ember volt, zöldesen feketéllő arccal. Hánykolódott, képtelen volt uralkodni a teste mozdulatain, akár egy felnyársalt állat. És egyetlen szót sem szólt.

A szobája előtt fekete ruhás emberek várakoztak, keselyűk módjára. Vajon mit jelentene nekik a kimúlása? Megrázkódtam, a saját félelmem áldozataként. Eduárd mindössze hároméves. Édes Jézus! Nincs királyunk!

Vad, fémes csengésű nevetést hallottam visszhangozni. Én nevettem. *Harminc éve nős, öt különböző asszonyt vett el, mégsem hagy maga után királyt…*

Valaki befogta a számat, és kikísért. Sírtam, nevettem és hisztérikus mozdulatokat tettem. Azt hiszem, fenyegetően nézhettem ki.

VIII. HENRIK:

Olyan elfogadhatóan, olyan kellemesen kezdődött a nap. Felhúztam a lábbelimet, és felkészültem a borbély érkezésére. Emlékszem, az ablak felé pillantottam, és arra gondoltam, milyen nyugodt és kimondottan unalmas tud lenni egy nap február végén. Az égbolt a szürke és a fehér csúf, semleges ivadékának tűnt, és minden csupasz faág mozdulatlan volt. A napnak nyoma sem látszott sehol, annyira vastag volt a felhőtakaró. Közelgett a nagyböjt – az év legkomorabb időszaka. Bágyadt volt a világ.

Aztán hirtelen erős, szorító forróság markolt az agyamba.

Kinyitottam a számat, hogy kiáltsak, és képtelen voltam. Éreztem, hogy előrebukom az intarziás, lakkozott padló felé, amely rohamos gyorsasággal közeledett, hogy arcon üssön – de én vágódtam neki, és képtelen voltam magam elé tartani a karomat, hogy tompítsam az ütközést. Úgy dőltem el, mint egy kivágott fa az erdőben, dolgokat törve össze magam körül – a kicsiny asztalkát, rajta az olvasó okulárémmal és a hálószobai zsoltároskönyvemmel, a jókora, szobai gyertyatartót, melyet három faragott láb tartott egyensúlyban. Nekicsapódtam, arra számítottam, hogy fájdalmat fogok érezni, de nem éreztem semmit. Betört az orrom, és láttam, hogy folyni kezd a vér. Megpróbáltam odébb mászni, és feltápászkodni, de bénult voltam. Aztán fuldokolni kezdtem, és nem tudtam kitisztítani a torkomat. A saját véremben fuldokoltam. Forróságot és sós ízt éreztem, ahogy áradt lefelé a tüdőmbe, és kezdtem hiába kapkodni levegő után.

Valaki felemelt, hátrahúzta a vállamat, és fénylő vérfolyam ömlött a számból. Emlékszem a vörösségre, hogy sokkal világosabb volt a rubinköveknél. Aztán tovatűnt minden világosság, és nem volt semmi.

Nem tudom, mennyi ideig nem volt semmi. Arra ébredtem – ha nevezhetem ezt így –, hogy egy pamlagon fekszem. Párna- és prémhalmokkal voltam körbebugyolálva, és nyilvánvalóan ott voltam már egy ideje. Dühösen sziszegett-ropogott a tűz a közeli kandallóban, fuldokolva a túlságosan sok fahasábtól, amit ráraktak. Abból, hogy ott voltam mellette, tudtam, azért vittek oda, hogy a meleg javamra váljék. Megsimogattam a prémes takarót a tűz felőli oldalon. Túlságosan forró volt. Meg

fog perzselődni a gerezna. Tettem egy mozdulatot.

Csak ekkor fogtam fel, miként is áll a helyzet. A testem ismét szabad volt. Engedelmeskedett a parancsaimnak. Megint megsimogattam a prémet, tapogattam a sima felszínt, csak hogy próbára tegyem magamat. De kezdett megégni. Odébb kellene vinniük engem.

Kiknek? Egyedül voltam a szobában. Nem észleltem, hogy bárki is meglapulna az árnyékban. Helyes. Ez már önmagában véve jó jel volt. Azt jelentette, hogy senki nem számít a halálomra. Eszembe jutott a „szemlélők” tömege apám lakosztályában életének azokban az utolsó heteiben. Édes Jézusom! Az évnek ugyanez a szaka volt! Januárban dőlt betegen ágynak; a februárt és a márciust végigsenyvedte, köhögte; áprilisban halt meg.

Hirtelen nagyon fontos volt, hogy szóljak valakihez. Kiáltottam.

Nem jött ki hang a torkomon.

Be volt dagadva, elzáródott a használat hiányától. Megköszörültem, megrezgetve az összes hangszálamat. *Most!* Kiáltottam.

Csend.

Néma vagyok! Isten elvette a hangomat.

Megfeszítettem az összes izmomat. Csend, továbbra is.

Annyira megdöbbentem, hogy nem tudtam mást tenni, mint ernyedten visszahanyatlani a párnákra.

Lehetetlen, hogy így maradjon. Bizonyára csak lassabban gyógyulok ezen a téren. Amikor elestem, nem tudtam mozgatni a kezemet, Most tudom. Biztosan elmúlik ez a némaság is. *Biztosan.*

A tűz nagyot pattant, szikrák és szisszenés kíséretében. Aztán sóhajtozássá csillapodott. Akár egy nő, gondoltam.

De mi történt? Reggel volt, öltözködtem. Aztán a roham, a lebénulás, az elesés. Reccsent az orrom. Odanyúltam az egyik kezemmel, és megérintettem az orromat. Vaskos kötés volt rajta, kétoldalt pedig egy-egy fasín. Tehát betört.

Miért buktam előre? Miféle betegség tört rám? Minden akaratomat és erőmet a torkomba gyűjtve ismét kiáltani próbáltam. Csend.

Némasággal sújtattam. Mint Keresztelő János apja, Zakariás. Miért? Isten soha nem cselekszik ok nélkül. Zakariást azért sújtotta némasággal, mert vitatkozott Gábriellel, amikor az angyal eljött közölni az örömhírt.

A Szentírásom a szokott helyén volt, és előkerestem, majd a Zakariásról szóló szakaszhoz lapoztam.

Ne félj Zakariás; mert meghallgattatott a te könyörgésed, és a te feleséged Erzsébet szül néked fiat, és nevezed az ő nevét Jánosnak.

És monda Zakariás az angyalnak: Miről tudhatom én ezt meg? Mert én vén vagyok, és az én feleségem is igen idős.

És felelvén az angyal, monda néki: Én Gábriel vagyok, ki az Isten előtt állok;

És ímé megnémulsz, és nem szólhatsz mindama napig, a melyen ezek meglesznek: mivelhogy nem hittél az én beszédimnek, a melyek beteljesednek az ő idejökben.

Hozzám is hírnök jött, vagy jelet kaptam, és nem voltam hajlandó hinni neki?

Nem. Nem volt semmilyen jel, semmilyen üzenet. Ebben biztos voltam. Örültem volna egy beszélgetésnek Istennel,

vagy az angyalával. Egész életemben vártam. De Ő soha nem szólt közvetlenül hozzám.

Az ajtó nyikordulva kinyílt. Valaki ránézett a beteg uralkodóra. Integettem neki, hogy jöjjön előre. Egy apród volt az. Írást utánoztam a kezemmel.

A legény megdermedni látszott rémületében. Végső soron arra számítottak, hogy meghalok.

Dr. Butts követte, komornak és kíváncsinak tűnt. Hozta a kenőcsökkel és üvegcsékkel degeszre tömött bőriszákját. Leült egy lábzsámolyra a míves betegágyam mellé, és megérintette a szemhéjamat, majd a nyakamat tapogatta. Visszahajtotta a takarókat és a hálóinget, és a mellkasomra hajtotta a fejét, intve, hogy mindenki maradjon csendben, hogy meghallgathassa a szívverésemet. Elégedetten visszatakart, majd nekilátott szemügyre venni és alaposan megvizsgálni a lábamat.

Ahogy eltávolította a gyógyfőzetbe áztatott kötszert, elképedtem. Hatalmas, kerek seb éktelenkedett a régi seb helyén, a combomon. Mélyebb és ocsmányabb volt, mint amilyennek korábban bármikor láttam. Egy alája szíjazott kicsiny agyagtál tele volt a fekélyből származó bűzös váladékkal. Dr. Butts ügyesen elvette, és másikat rakott a helyére.

– A fekély bezáródott – mondta tagoltan, mintha egy gyerekhez vagy egy fajankóhoz beszélne. – Nagyságod élete veszélyben volt. Immár három nap telt el azóta, hogy felnyitottam a vart, hogy levedzeni kezdjen. Tizenhárom tál telt meg ezzel a váladékkal. Úgy tűnik, kiürült. Hála Istennek! Visszafelé fordult felséged testébe, és mérgezést okozott.

Rám nézett, világos szemével igyekezvén észlelni rajtam a válasz bármiféle szikráját.

– Integetett, hogy papírt és tollat kér – jutott eszébe az apródnak.

– Jó jel! – mondta dr. Butts. – Hozzál, kérlek.– Tovább méregetett. Furcsa érzés volt teljesen passzívnak lenni, képtelennek lenni rá, hogy részt vegyek a saját életem drámájában.

Miután kézbe kaptam a tollat, ezt írtam: *Mennyi ideig voltam öntudatlan? Mennyi idő múlva jövök rendbe? És miért nem tudok beszélni?* A legrémisztőbb kérdést hagytam utoljára, mintha ez csökkentené a súlyát és fontosságát.

Dr. Butts bólintott, elégedetten az erőfeszítéseimmel.

– Múlt szerdán veszítette el az eszméletét nagyságod – felelte hangosan. Vajon azt hitte, hogy süket is vagyok? – Az eddigi gyógyulási sebessége alapján azt mondanám, kell még két hét ahhoz, hogy fel tudjon kelni. Ami a beszédet illeti – ingatta a fejét –, tanácstalan vagyok. Nem értem, miért nem tud beszélni. Talán a lábából származó mérges nedvek beszivárogtak a torkába.

Észrevette, hogy összevonom a szemöldököm.

– De most, hogy a lába nyitott, és levedzik, ezek a mérgek kifolynak a szervezetéből, és a torka szabaddá válik. – Elhallgatott, majd hozzátette. – Ha Isten is úgy akarja.

Szóval ő is égi jelnek tekinti azt, hogy elment a hangom. A sok finom orvosi beszéde mögött tudja az igazságot. Csak Isten döntésén múlik, mikor lesz szabadulás egy ilyen jel alól.

Ó, Atya, ó, Fiú, ó, Szentlékek – miben vétkeztem, hol nem teljesítettem, amit kellett volna? Ha tudnám a bűneimet,

jóvátehetném őket. De nem tudom!

Nem nyílhatott reményem arra, hogy az eszemre és az emlékezetemre támaszkodva rájöjjek a mulasztásom mibenlétére. Lehetséges, hogy valami apróság volt, annyira apró, hogy a maga idejében elsiklott fölötte a figyelmem. (De annyira méltánytalan volna Isten, hogy egy apróságért ennyire súlyos csapást mér rám?) Megvilágosodásért kell imádkoznom.

Lehunytam a szememet, és az imára koncentráltam. Úgy szólítottam meg Istent, ahogyan egy királyt illik: tiszteletteljesen és alázattal. Azon kaptam magam, hogy felforgatom az elmém szekrényét megfelelő kifejezésekért. Miután kimerítettem a készletemet, újakat teremtettem, szeretettel és gyengéden alakítva őket. Majd elkezdtem Istennek köszönetet mondani az összes áldásáért, amiben életem során részem volt. Ahogy kezdtem elősorolni őket, alábbhagyott a tempóm, megdöbbentem, milyen gazdagon megáldattam, ugyanakkor viszont egyre sebezhetőbbnek éreztem magamat. Minden egyes jó dologgal, ami a miénk, egyre inkább Isten birtokába kerülünk, ugyanis reszketünk, nehogy szeszélyesen elvegye tőlünk. És még ez a félelem is, mondják nekünk, hűtlenség, és ilyenformán bűn… Ez volt a bűnöm? Hogy nem bíztam teljesen Istenben? Mi van, ha…

Nem. Félbeszakítottam magamat. Megfogadtam magamnak, hogy imádkozom, hogy kiöntöm a gondolataimat, és válaszra várok, nem szakítom meg félúton a folyamatot, választ adva önmagamnak. Folytattam az áldásaimmal, és nem azokat a dolgokat soroltam, amelyeket birtokoltam, hanem amelyeket megengedtetett élveznem, amelyeket egyetlen ember sem birtokolhat. Az évszakok. Alvás. Álmok. Emlékek. Zene. Aztán

konkrét dolgokra gondoltam ezekkel a dolgokkal kapcsolatban. Elképzeltem egy levelet egyetlen fán, láttam az egész életén keresztül, duzzadó rügy korától kezdve, ahogy ragacsosan, halványzölden kibontakozik, és a nyár derekára laposan, sötéten, porosan éri el élete delét.

Miközben ezt tettem, először a levéllel, majd más dolgokkal, egyfajta önkívületi állapotba kerültem. Elkezdtem egyenesen Istenhez beszélni, epedezve, hogy mindent kitárjak előtte, mert csak akkor egyesülhetek Vele, és Ő csak akkor férhet hozzá a betegségemhez, bármi is az, és gyógyíthatja meg. Hangtalanul beszéltem, ha érthető, miképpen értem ezt. Olyan mezítelenül adtam át magamat Istennek, ahogyan a kis Eduárd átadja magát a dajkájának minden este, és ugyanazzal a teljes megadással.

Különös mámort, békés elragadtatást éreztem. Csukva volt a szemem – vagy nyitva? Nem ezen a világon voltam.

Megérkezett a válasz is, de szótlan formában. Ez a kézzelfogható békességérzet azt jelentette, hogy Isten teljes megadást vár tőlem: hogy továbbra is fenntartás nélkül átadjam magamat neki, ahogy az imént tettem. Tanulást igényel a dolog, de ezeknek a pillanatok egyre gyakrabban el kell jönniük. Isten addig tart engem némaságban, amíg meg nem tanulok – nem elsősorban az ajkammal, hanem inkább – a lelkemmel és az egész lényemmel imádkozni.

CIII

Miközben vártam, hogy tovább vezéreltessem ebbe a gazdag és elképesztő kapcsolatba Istennel, az evilági testem kénytelen volt tovább heverni a prémekkel melegített pamlagon, és elviselni a várakozást. Bizonnyal elbájoltan, ugyanis az evilági órák még akkor is hosszúak az evilági porhüvelyünknek, ha misztikus önkívületben telnek.

Közelgett az este, amikor Timothy Scarisbrick, az egyik szobainasom belépett, egy tálcán ételt hozva nekem. Hol van Culpepper, töprengtem, de ez tünékeny gondolat volt, és gyorsan tovasuhant. Ez a legény kedvemre való volt. Egyenes viselkedésű volt, és sápadt, és Krisztus-szerű, legalábbis olyan módon, amilyennek az ifjú Krisztust képzeltem, amikor még ismeretlenül és egyszerűen csak Mária fiaként élt Názáretben. Scarisbrick letette a tálcát, egy míves, elefántcsont-berakásos holmit (szíriainak tűnt… nem tetszett nekem a dolog) az ölembe, és lehúzta a takarót. Tojás, szeletelt csirke és leves. Betegnek való étel. Sápatag, halovány, mint a beteg, akit vélhetően táplál.

Eme „táplálkozás” után ismét jött az orvos, meghallgatta a szívemet, elvette a gennygyűjtő tálat, újat tett a helyére, és féltőn megpaskolta rajtam a prémtakaró halmot.

– Aludjon jól – mondta, akár egy pap, aki feloldozást ad. Intettem, hogy tollat és papírt kérek, és leírtam két kívánságot: *1. Almafát a tűzre. 2. Niall Mor muzsikáljon.* A

szolgáim egyszerre bólintottak, mintegy megkönnyebbülve, hogy ennyire egyszerű a dolog.

* * *

Az almafa már sziszegett a tűzön, és belengte az illata a levegőt, amikor Niall Mor odalépett az ágyam mellé. Valamiféle sötét, örvénylő köpenyt viselt; világos haja tűzopál módjára csillogott. Félig-meddig arra számítottam, hogy tűz serken a léptei nyomán, mivel roppantul emlékezetett engem egy gyermekkoromban látott rajzra, mely Plútóról, az Alvilág istenéről készült – egy rajzra, mely lobogó köpenyben ábrázolta az istent, akinek füst gomolygott a saruszíjaiból, és lángok lobogtak a diadémján.

– Hívatott, felség? – kérdezte a fiú lágy, kellemes hangon. Túlságosan is kellemesen, mivel tudta, hogy kellemes. Ez elrontotta a dolgot.

Leírtam: *Játsszon és énekeljen nekem. Írországi dalokat. Bármit, amihez kedve van. Mondja el, magyarázza el nekem a szöveget.*

Mor elővette a kicsiny hárfáját, melyet úgy babusgatott, mint egy asszonyt.

– Ez egy diatonikus hárfa, bélhúros. Vagy magában használjuk, egyszerű dallamokhoz, vagy pedig olyan módon, amit *Cerdd Dant*nak nevezünk, amikor verset éneklünk, ellenpontozva a hárfát. – Perdült-fordult egy keveset, készülődve, hogy játsszék.

– Odahaza, Írországban különleges hármas tagolásaink vannak. – Pengetni kezdte a hárfa húrjait, melyek oly édesen

zengtek, mintha cirógatnák a levegőt.

> *Három dolog mindig akad egy rendes ember házában: sör, fürdő és jó tűz.*
>
> *Három mosoly, ami rosszabb a gyötrelmeknél: az olvadó hó mosolya; a feleséged mosolya, amikor más férfi volt vele; az ugrani készülő szelindek mosolya.*
>
> *Három ajtó, amelyen a hamisság belép: a méregből mondott vélemény, a bizonytalan értesülés, a rossz emlékezetből fakadó tanúságtétel.*
>
> *Három eset, amikor jobb beszélni, mint hallgatni: amikor csatára ösztökél az ember egy királyt; amikor elszaval egy szépen formált verssort; amikor kiérdemelt dicséretet mond.*
>
> *Három dolog, amiből jobb a kevés, mint a sok: az ábrándos beszéd; tehenek kicsiny legelőn; barátok a sör körül.*

Ez nem tetszett nekem. Szomorkás volt; volt valami baljóslatú még a „vidám” hármasokban is. Megcsóváltam a fejemet.

Niall Mor vállat vont, nyilvánvalóan nem értve, miért nem kérek többet ebből.

Megpendített egy akkordot, és új versbe kezdett.

> *Bájos ringyó, no hiszen,*
> *Bájos, bájos ringyó*
> *Hált ő Conn-nal,*
> *Hált Niall-lel,*
> *Hált Briannel,*

Hált Roryval
Csússzon hát,
Hosszasan.
Még szép, hogy látszik.

Milyen sajátságos érzéseik vannak az íreknek! Miért ünnepelnek egy ringyót verssel és fájdalmasan szívbemarkoló dallammal?

Elmosolyodtam. A zene remekbe szabott volt, ezt beláttam. Hevesen bólogattam, hogy játszhat tovább.

Szikrázó sóhaj, elsuttogott szépséghullám áradt a hárfájából.

Apály jött el értem,
És elsodorja,
Viszi az életem,
És nem lesz már dagály.
Beare boszorkánya vagyok,
Egykor öt alsószoknyát
Hordtam. De ma éhezem,
És rongyok vannak a testemen.
A lányok ma csak
Pénzről álmodnak –
Mi fiatalon
Inkább az embereinkkel törődtünk.
De legyen a királyom áldott –
Aki, midőn az idő árjára hágott –
Sebes hintókat adott, és
Pompás telivéreket.
Ifjak nem veszik hasznát

E csontos, vékony karoknak
Melyek egykor hercegek
Tagjait cirógatták.
Mit törődöm vele?
Sok fényes kendő
Ékesítette hajam,
Midőn nemesekkel ittam.
Dicsértessék hát Isten,
Hogy kitomboltam magam!
Legyek bár merész vagy
Gyáva, a vér megfagy.
De ruhámon foltokat
Hagyott az idő – vagyis mégsem,
Csak ősz hajammal a bőrömön
Zuzmós tölgynek tetszem.
A jobb szemem odalett; az égi
Hajlékért, előleg gyanánt.
Oda a bal is, vakon.
Keresgélem a menny kapuját.
És én, aki lakomákon
Gyertyafényben ittam
Méhsört, mostan imádkozom
E sötét kápolnában.
És királyokkal bort,
Asztalfőn, most nyelem
Az írót banyák közt.
Szánj meg, Istenem!
Ó, jaj, nem szelem
Többé tengerét

Az ifjúságnak. Nem vagyok szép
Immár, vágyaim kiéltem.
Téli szél űzte bősz hullámnak
Zúgását hallom. Nem
Örvendhetek már sem nemes,
Sem szolga látogatásának.
Dagály
És apály egymást váltja
A fövenyen! És mit
Dagály ad, apály orozza.
Dagály
Után a tolvaj apály jő!
Engem már mindkettő
Tetőtől talpig mosott.
Minden teremtmény
Közül a legsiralmasabb
Az ember. Gőgjében látszik
Mindig. Nyomorában soha.
Aligha van helyem
Ma ezen a földön.
Hol életem áradt egykor,
Minden apad.

Szárnyalt Niall Mor hangja, lebegett a hárfa édes zengése fölött. Nyomorultul éreztem magam. A rettenetest, a férfiak és nők romlandó, csalfa aspektusait ünneplő kegyetlen választás – vajon célzatos volt? Milyen bolond választana efféle költeményt egy betegség sújtotta király felvidítására? Bizonyára nem volt szándékos, és ilyenformán öntudatlan bók volt. Ilyen dalt csak fiataloknak és egészségeseknek szokás

énekelni.

Mindazonáltal úgy éreztem, mintha a vacsorám nagyböjti ponty módjára hasával felfelé heverne a bensőmben. Intettem Mornak, hogy hagyjon magamra. Ő csalódottan összevonta a szemöldökét. Ó, sok tanulnivalója van a legénynek az udvarban. Még jó, hogy ezért jött.

Egyedül maradván hátradőltem, és beszippantottam az almafa illatát. De a szám íze keserű volt.

– Kegyetlen – mormogtam, de nem jött ki hang a torkomon. Várakozás, tovább. Nos, Isten akarata, hogy türelmet és engedelmességet tanuljak… és elfogadjam az Ő titokzatosságát. Megborzongtam, és összehúztam magam körül a rókaprémes gallért. Hidegben és sivárságban kell virrasztanom. És hol van Catherine?

* * *

Amikor az embernek nincs más dolga, mint ágyban feküdni, gyorsan elveszíti a napok ritmusát, amely a hétköznapi életet meghatározza. Nagy-nagy bölcsesség van az órák rendezett egymásutánjában és a világosság meg a sötétség naponkénti átmenetében. Egy beteg képes úgy újrarendezni magának ezeket a dolgokat, ahogyan egy gyerek játszik építőkockákkal, és egykettőre összekuszálja őket.

Így hát az éjszaka felében éberen hevertem, mert napközben semmilyen tevékenységgel nem tudtam elfoglalni és kimeríteni magamat. „A keresztények egész éjjel imádkoznak” – áll a Bibliában. Megpróbáltam ezt tenni, de beleestem abba a borzongató, tudatos ájulatba, amely határos az

elragadtatással; a Szentlélekkel társalogva, majd felébredve, vagy teljes éberségbe csúszva, ahogy hajnalban mocorgás kezdődött a szomszédos szobában. Mire Culpepper megjelent a frissen melegített ágykabátommal, és a sugárzón mosolygó, ifjú Scarisbrick az ágyam mellé lépett egy tálcányi reggeliznivaló eledellel, már fáradt voltam, mondhatni kimerített az éjszakai viaskodásom az angyallal. Amikor más emberek vére pezsdült, az enyém ülepedett. Ó, átkozott élet, egy betegé! Nem csoda, hogy sosem gyógyulnak.

Culpepper szórakozottan serénykedett. Behozta a ruháimat, gondoskodott minden igényemről, de zavartan, nem odafigyelve. Egyszer hozott egy mívesen cizellált, pompás tartófülekkel és zsebekkel készült bőrmappát, a külországi követeinktől származó sok-sok levélhez, külön tartóval a viasznak és a királyi pecsétnek. Ő tervezte és készíttette.

Megragadtam a karját, és biccentettem köszönetképpen. Gyűlöltem ezt a némaságot. Még ha tudtam is, hogy csak ideiglenes – biztosan az!

Catherine mindjárt mise után jött be, melyre mindennap nyolckor járt. Vallásos lélek volt, amit, mint a testileg vonzó emberek többsége, palástolni próbált, mintha szégyen lenne, vagy arra késztetne másokat, hogy más szemmel nézzenek rá. A fiatalok számára ez roppant fontossággal bír.

Ámde amikor eljött hozzám, közvetlenül azután, hogy magához vette az Úr titokzatos testét, földöntúli szépségtől ragyogott – bárcsak tudta volna. Rámosolyogtam, felemeltem a kezemet, és megérintettem az arcát. Esténként (amikor a fa égett, és a testem lenyugodott), mindig írtam neki egy kis

levélkét, elmondva neki a gondolataimat, hogy szeretem, és hogy mennyire szépnek tartom. Minden reggel örömmel, elvörösödve fogadta. És minden reggel (vagy csak a képzeletem sugallta ezt, a gyámoltalan, buja képzeletem) kipirultabbnak, idegesebbnek tűnt.

Ilyenformán úgy tettem, mintha türelmes beteg volnék. Valójában nagyon szerettem volna ledobni a prémeket és a takaróimat, és ismét elfoglalni a helyemet a férfiak tanácsaiban. Meddig, ó, Uram, meddig kell még várnom?

Miközben sóvárogtam, természetesen akadtak látogatóim. Will rendszeresen bejött, hogy szórakoztasson. Be-benéztek a tanácstagok, hogy elsírják nekem a panaszaikat. Ekkoriban igazából az új emberek viaskodtak a tradicionalistákkal. Egyháziak jöttek, hogy jóváhagyásért kinevezési listákat terjesszenek elém. Sok üresen hagyott hely volt. Azzal foglaltam el magamat, hogy kitöltöttem azokat az ásító sorokat.

Nagyon takaros és rendezett volt az egész. Amikor a kóválygó fejem alvásra vágyott, az inasaim elhúzták a függönyöket, és diszkrét éjszakát teremtettek a szobában. Kiküldték a napot a környezetemből, mint egy csacsogó gyereket. De ennek álmatlan éjszaka lett a következménye. Ó, Uram, meddig tart még?

Nem mintha nem próbálgattam volna néhány óránként a torkomat abban a reményben, hátha rendbe jött. Valahányszor nekiveselkedtem, visszhangzó csend volt a jutalmam.

* * *

Tíz napig tartott, és már alig bírtam türelemmel. Egy mukk sem jött ki a torkomon. Az alvás és az ébrenlét rendje fejtetőre állt. Miután Culpepper és Catherine távoztak, és Will komor meghajlással kiment, Cranmer lépett az ágyam mellé, és nem hozott semmit. Semmiféle egyházi dokumentumot vagy hivatalos papírt, de még a jegyzeteit sem egy nemzeti imádságos könyvvel kapcsolatban. *Közimádságos könyv*, ezt a címet szánta neki, bár megrekedt az útvesztőiben.

– Felkelés van – mondta Cranmer egy gyermek angolságával – Lincolnshire-ben.

Intettem neki, hogy folytassa.

– Úgy tűnik, néhány elkeseredett ember összeesküvést szőtt, hogy találkoznak a pomfreti vásáron – szabadkozott. Mintha az ő hibája volna! – Sok a nyomorult ember északon, senki nem hallgatja meg őket…

> *Hányan? – csak ezt akartam tudni. Kérdeztem, a torkomban, de nem jött ki semmi. Dühödten tollat és papírt ragadtam, és megismételtem írásban. Milyen fárasztó, ha kénytelen az ember a kommunikációnak ezekre a manuális eszközeire hagyatkozni.*

– Úgy háromszázan. De a jelentések zavarosak. Óránként változnak.

És lehetséges, hogy mások is csatlakoznak hozzájuk, tettem hozzá magamban. Van odafent egy fészek, a zúgolódók fészke. Korona módjára ülnek rajta a skótok.

Hadonászni kezdtem, erőt vett rajtam a düh. A párnáimat csapkodtam, és a fogammal szaggattam őket. Tehetetlen voltam, tehetetlen… a saját testem foglya! Őrjöngve csapkodtam még azt is. Nesze, gondoltam, miközben mindkét

öklömet magasba emeltem, és lesújtottam velük a combomra. Az izmok összerezzenő kutyák módjára húzódtak odébb alattuk. Kinyitottam a számat, hogy ordítsak, és engedelmességet követeltem a torkomtól. Egyetlen hang sem jött ki rajta.

Miután vereséget szenvedtem, leírtam Cranmernek az utasításaimat: *1. Kerítsék elő a vezetőiket. 2. Küldjék hozzám Suffolkot. 3. Kezdjék meg a felkészülést az esetleges akciókra ellenük.* Cranmer bólintott és távozott. Visszafeküdtem, megláncolt Prométheusznak érezve magamat. Napjainkban a hangszálaknak nagyobb az erejük, mint az izmoknak. És az enyéim megbéklyóztattak, láncra verettettek.

CIV

Megfogadtam magamnak, hogy nem teszem próbára Istent azzal, hogy a sötétség hosszú óráiban újra és újra kísérletezem. Ámde az jel, amikor áttör az első fénysugár az ablakokra rakódott, szivárványszínekben játszó déren.

Áttört az első fénysugár, és felemeltem a hangomat. Csend.

Immár csakugyan megrémültem. Muszáj visszanyernem a hangomat; vészhelyzet van. Nem a saját kedvemért kell, hanem Angliáért. De Isten még mindig nem törődik vele. *Márpedig ha most nem törődik vele…*

Délelőtt közepe. Megjelent Brandon. Öregnek látszik, gondoltam. Milyen szenvtelenül szokásunk szemlélni a kortársaink öregedését, mintha mi valamiképpen kimaradnánk a folyamatból, vagy mintha bennünket kevésbé érintene, szegény barátunk pedig kétszeres adagot kapna belőle, miközben mi magunk kevéssel megússzuk.

Már elkészítettem egy kérdéssort, amelyet átnyújtottam neki. Brandon gyorsan végigfuttatta a listán a táskás szeme pillantását.

– Igen, több lázadó van. A ma reggeli üzenet így szólt. Persze ezt négy nappal ezelőtt küldték… az utak az évnek ebben a szakában… – Brandon a fejét csóválta. – Mindent egybevéve még mindig nincsenek ötezren. Régi nótát fújnak, felség. Akiknek erre akaródzik ropni, azok már a zarándoklat idején táncra perdültek. Utána pedig… vasra verettek, és

bitófára kerültek.

Mégis van elegendő újoncuk, hogy újrakezdjék, gondoltam. Tavaszi gyomokhoz hasonlatos, soha véget nem érő utánpótlás elégedetlenekből, árulókból.

– Szétzúzzam őket, felség? – Egyszerű óhaj.

Bólintottam. Most fojtsd el a dolgot. Kitépni a növényt, gyökerestül – mindenestül. És ez az a hely, északon, ahová el kell merészkednem a királyné társaságában. Hirtelen hevesen látni vágytam ezt a titokzatos térséget, az Északot, ahol egyenlő mennyiségben teremnek ködök és lázadók.

– A legnagyobb eréllyel csináljam? – *Öljek gyorsan és könyörtelenül?*

Bólintottam. A puhább módszer hosszú távon gyakorta kegyetlenebb.

Brandon meghajolt, és távozott. Brandon. Rá támaszkodhattam. Fél évszázada, vagy majdnem ennyi ideje volt immár a jobbkezem. De ha kudarcot vallana, ahogy a hangom – mi van akkor?

Leolvadt a dér az ablaküvegeimről, ahogy a nap magasabbra hágott. Karácsony óta észrevehetően hosszabbodtak a nappalok, bár nem eléggé ahhoz, hogy megfutamítsák a telet. És északon a tél keservesebb, jegesebb, ott sötétség és hideg uralkodik áprilisig. Brandon, az öreg katona nehezen fog eljutni a térségbe. Átok a hálátlan árulókra, amiért hadba kell küldenem a legkedvesebb barátomat, akit mint király nem menthetek fel Anglia szolgálata alól.

Nekiláttam lekaparni a körmömmel a homályosító deret. Minden tekintetben károsultnak éreztem magamat, de ezen az egy dolgon segíthettem. Legalább az ablakomon ki tudok

nézni.

Szükségem volt egy kendőre, hogy a megkapart és vizenyőssé olvadt deret letöröljem.

– Egy kendőt – mormogtam, és az apród a kezembe nyomott egyet. Erőteljesen dörzsöltem a lucskos ablaküveget, mígnem az megtisztítva csillogott, és olyan tisztán tárta elém az odakinti havas világot, akárha szabad szemmel néztem volna.

– Ah – mondtam. Aztán összerezzentem.

Beszéltem, méghozzá hallhatóan. Felszabadult a hangom.

– Köszönöm – mondtam teljesen magától értetődőn az apródnak. Ő biccentett. – Ez szép. – Olyannak hallottam a saját hangomat, mintha valaki másé volna. – Most elmehet. – Az apród meghajolt, és engedelmeskedett.

Magamra maradván döbbent izgalommal pislogtam. Visszatért, a hangom visszatért. Keresztet vetettem, és suttogva ezt mondtam:

– Köszönöm. Meghallgattad az imáimat. – Odaléptem az imazsámolyomhoz, és felpillantottam a feszületen lévő Jézusra. Egyenesen a szemébe néztem, és úgy tűnt, mintha mosolyogna rám.

Miért döntött Isten szeszélyesen úgy, hogy egy ilyen jelentéktelen parancshoz adja vissza a hangomat? Egy kendő, egy deres ablak letörléséhez: ehhez oldotta fel a torkom zárját.

Isten rám ijesztett. Sokkal kevésbé értettem Őt, mint ahogy mindig is érteni véltem.

* * *

Az apród mindenkinek elmondta, hogy megszólaltam, és

hamarosan kimozdíttattam az imádkozó állapotomból.

Most, hogy visszanyertem a testi képességeimet, a tanácsosaim elém tárták az északi lázadás rút részleteit. Az áruló kijelentések – „a király az ördög ágense”; „a király anabaptista”; „a királyt az általa meggyilkolt szerzetesek lelkei kísértik” – az istenkáromlással voltak határosak. Miféle népet kormányoztam én?

– Gonosz népen uralkodom – kiáltottam magamnak válaszképpen. – Boldogtalan embereken, akik zendülést melengetnek a keblükben. – Körbepillantottam az engem övező sok önelégült arcon. Velük mi van? Az ő szívükben minő titkos rosszindulat lakozik? – Hamarosan olyan szegénnyé teszem őket, hogy nem lesz többé idejük és erejük engedetlenséget megengedni maguknak. – És benneteket is, gondoltam. Bármelyikőtöket, ifjoncok, ha a fiatal és egészséges voltotok folytán kedvetek támadna képzelegni. Ennek véget fogok vetni. Brandon meg én tartjuk kezünkben a gyeplőt, a régi katonák, akik tudják, hogyan kell kormányozni.

– Meg fognak halni az árulásukért, és nyáron majd felmegyünk, hogy vigasztaljuk az özvegyeiket. A fű még ki sem nő addig a sírjukon! A fiaik viszont szolgai hízelgéssel fogadnak majd bennünket, bármilyen árulás tekergett is titkon a szívükben. Majd…

– Felség! – dr. Butts lépett be, és csalódottnak látszott. Királyi betege felkelt az ágyából, és úgy viselkedik, mintha normális lenne. – Értesültem a felépüléséről. Miért nem küldetett értem! – Sértődöttnek tűnt. Megbántottam azzal, hogy szükségemben hívtam, félelmemben kapaszkodtam belé, és aztán mihelyt felépültem, ejtettem őt. Ahogy Istennel

teszik az emberek.

– Bocsánatát kérem – mondtam. – Kérem, hagyjanak magunkra bennünket. – A többiek megkönnyebbülten távoztak.

– Már a galérián hallottam felséged hangját – dorgált Butts.

– Isten meggyógyított.

– Úgy néz ki. Méghozzá teljes mértékben. Okos dolog teljes vágtára fogni egy lovat, miután két hétig hevert betegen, sorvadozva az istállójában? Fokozatosan és apránként: így vezet az út a hibátlan egészséghez.

Megnézte a torkomat, a mellkasomat, a lábamat. A seb majdnem teljesen eltűnt. Miután kieresztette a levét, és begyógyult, igen ártatlannak és ártalmatlannak tetszett. A rohadt áruló! Áruló, nem kevésbé, mint az északi alattvalóim!

– Nagyságod szíve hirtelen jött mozgásba – mondta Butts riadtan. – Kerülnie kell a felzaklató gondolatokat. – Eltette a hallgatócsövét. És elmosolyodott. – De meg kell mondanom, hogy úgy fest, Isten az ő irgalmasságában meggyógyította nagyságodat.

Adott még néhány instrukciót az ételemre, italomra és pihenésemre nézvést, majd távozott. Ez egyszer megint kiszabadultam a testem rabigájából.

Mire Brandon eljutott Cambridge-ig, hír érkezett, miszerint a lázadás kiégett, elemésztette a saját tüze. Nem volt rá szükség, hogy a törvény szigorú intézkedéseit alkalmazza, így hát húsvétra, amikor az udvarban a tavasz beköszöntött, Brandon visszatért.

CV

A tavaszt és a húsvétot számomra beszőtte az északi országjárásunkra való készülődés hálója. Ahogy kisarjadt a harsogóan zöld fű, és minden fa meg bokor kopasz ágai hirtelen tollseprűvé változtak, nehéz volt elhinni, hogy vannak helyek az angol királyságban, ahol még mindig tél uralja a tájat. Visongtak és a szabadban játszottak a gyerekek – hallottam őket a nyitott ablakokból, golyóztak, ugróköteleztek és a hagyománynak megfelelően együtt törték fel a húsvéti tojásaikat. Vékony és lelkes hangon kiáltoztak, ahogyan egy szilaj állat teszi, miután túl sokáig tartották bezárva, és most ünnepli a szabadságát. Mire leszáll az este, lehorzsolódnak térdek, és elvesznek kendők. Ez is része az ünneplésnek.

Napközben üzeneteket tanulmányoztam, és szabályos listákat készítettem az utazáshoz való ellátmányról, valamint az udvaroncokról, akiket magammal viszek. Nagyon sok protokolláris szabályra kellett tekintettel lennem. Természetesen szembetűnő különbségnek kell mutatkoznia az áruló lázadók és a hűséges emberek fogadásának módja között. Kápráztató különbségnek kell lennie, hogy áhítatot és szégyent keltsen a szívükben, és örökre nyilvánvalóvá tegye a különbséget a kétféle alattvaló között.

Meg aztán ott volt az a probléma is, amit unokafivérem, a skótok királya jelentett: az ifjú Stuart Jakab, Margit nővérem fia. Nemrégiben feleségül vett egy francia hercegnőt (Marie de

Longueville-t, akin rövid ideig gondolkoztam a flamand kanca előtt), és ő azonmód szült is neki két fiút. Most viszont hirtelen meghaltak, a király gyermektelen lett, és gyászolt, és, reményeim szerint rászorult, hogy kapcsolatot teremtsen a déli nagybátyjával. Semmi értelme nem volt Skócia számára külön országnak maradni. Minden jel az egyesülésünk irányába mutatott.

Margit nővérem… még élt, intrikált, és igyekezett viharos életet élni. Csakhogy, amint az történni szokott, a szépsége elmúlt, ő pedig megfeneklett az unalom fövenyén. Sajnálatos. Nemrég így panaszkodott Ralph Sadlernek, a követemnek: „Nem szép dolog, hogy egyáltalán nem kapok levelet a kegyelmed királyától, hiszen nem nagy dolog tintát és papírt szánni rám. Több gondot fordítanának itt rám, ha úgy látnák, hogy a fivérem törődik velem.”

Hát, legyen meg a kívánsága. Írtam neki, és invitáltam, jöjjön el a fiával, V. Jakabbal és más skót nemesekkel, és találkozzunk kora ősszel Yorkban. Ott végül mind összejövünk, és huszonöt esztendő után először viszontlátom a nővéremet, és megismerem az unokaöcsémet, a skót királyt. Számukra ez rövid utazás lesz. Felújíttatom a Szűz Mária-apátságot a találkozásunkra. Semmi nem lesz túlzás ehhez a nagyfontosságú üdvözléshez. Azonmód ácsmestereket és kőműveseket menesztettem a templomhoz, hogy munkálkodással tölthessék az öt meleg hónapot.

Kik maradjanak hátra Londonban? Kikben lehet megbízni? Kik örülnének, ha nem kéne látniuk a zabolátlan északot és csökönyös hűségét a régi valláshoz? Legjobb lesz Cranmert hátrahagyni, és Thomas Audley kancellárt, valamint Eduárd

Seymourt, hogy segítségére legyenek. Az udvar egyébként zsongott az izgatottságtól, akár egy rajzás küszöbén álló kaptár. Nekik ez kaland volt. Azóta nem fordítottam külország felé a tekintetemet, hogy először megakadt a Boszorkányon. Több mint húsz év telt el az Aranybrokát-mező óta. A fiatalok hallottak arról a Val d'Or-i találkozóról, legendává vált, ám halványulóban volt. Most egy annál nagyobb országjárásra fognak indulni, és ez olyan csillogó és pompázatos lesz, hogy nem kell majd irigykedniük az idősebbekre.

Amikor a kegyes zarándoklat idején Robert Aske letérdelt előttem, a neki tett ígéreteim egyike az volt, hogy elmegyek északra, és a yorki katedrálisban fogom Jane-t királynévá koronáztatni. Mindössze néhány hónappal később Jane meghalt. A királyné északon való megkoronázásával kapcsolatos ígéret azonban rossz adóssághoz hasonlatosan lebegett felettem. Koronáztassam meg Catherine-t Yorkban?

Meg akartam koronáztatni, nemde? Impozánsan felújíttatom a Szűz Mária-apátságot V. Jakab kedvéért. Miért ne avassam fel a koronázással? A skótok bizonnyal részt vesznek majd rajta, ennek keretében mind presztízsveszteség nélkül találkozhatunk, és ez páratlan odaadásra valló ajándék lenne Catherine-nek.

Akkor hát, miért ne? Teljesen logikus, olyan helyénvaló, mint ahogyan egy csecsemő illik az anyja keblére, tökéletes egységet teremtve. Akkor miért ódzkodtam tőle? Végül azzal magyaráztam magamnak a vonakodásomat, hogy a múltban vészterhesnek találtam az események összekötésére irányuló igyekezetet. A franciaországi látogatás 1532-ben, amikor Anne teljesen felcicomázta magát Katherine ékszereivel… nem,

egyszerre csak egy dolgot!

Az udvarban nem is sürgetett a koronázást illetően senki. Talán, akárcsak az esküvők tekintetében, az első után a többi már nem tűnik sürgősnek, híján van a vonzerőnek. Nem helyes túlságosan gyakran ismételgetni fontos szertartásokat. Így nyugtatgattam magamat. De mi volt a valódi ok?

* * *

A május és a június a nagy északi országjárásra való készülődéssel telt, amelynek kezdete egyre közelgett. Úgy éreztem, hogy teljesen visszanyertem az egészségemet, mintha soha nem került volna sor azokra a rettenetes, márciusi napokra. A lábam jól viselkedett. Mivel sok volt a dolgom, és tudtam, hogy magát az országjárást sok lovaglás és vadászat kíséri majd, egyelőre megtartóztattam magamat, és nem kezdtem újra a megerőltető testgyakorlást.

WILL:

Az országjárással kapcsolatos előkészületek közé tartozott egy újabb „tavaszi takarítás a Towerban”. Úgy tűnt, a királynak nem akaródzik áruló rabokat hátrahagyni odahaza, amikor messziségbe indul. Így került vérpadra Margaret Pole, Salisbury öreg grófnője, a fiát, Henryt, Lord Montague-t követően. De az asszony nem helyezte engedelmesen a tőkére a fejét. Elvből nem volt rá hajlandó, mondván, „csak árulók teszik ezt, és én nem vagyok áruló!”, és arra

> kényszerítette szegény hóhért, hogy vadul kaszabolva kergesse őt a vérpad körül, ahogy egy parasztgazda teszi egy csirkével a baromfiudvarban.

VIII. HENRIK:

Catherine-t nem láttam olyan sokat, mint szerettem volna. A kötelesség elválasztott bennünket, ő pedig távolinak és szórakozottnak tűnt. Érzékeltem ezt, bár ő tagadta. Tudtam, hogy azért van így, mert nyugtalanítja ez a királyi utazás, amikor oly sokak előtt kell nyilvánosan megjelennie. Ennek láttán örültem, hogy úgy döntöttem, nem most kerül sor a koronázásra. Túlságosan sok lett volna ez Catherine-nek.

A tevékenységekbe és tennivalókba gabalyodva alig vettem észre az évszak előrehaladtát. Csakis azzal foglalkoztam, hogy időben készen álljunk az indulásra. Odakint egymás után nyíltak ki, majd hervadtak el a virágok. Én mit sem láttam belőlük.

Aztán egy nap Culpepper jelentette, hogy van a fogadóteremben valaki, aki beszélni szeretne velem.

– Szegényesen öltözött – mondta. – És van nála egy vitorlavászon iszák.

Egy szegény kérelmező? Felmordultam. De a vitorlavászon iszák – vajon egy kés lapul benne? Gyilkosok mindenütt vannak, vagy lehetnek.

– Engedje be. De maradjon mellettem.

Culpepper rövidesen visszatért, oldalán az öreg mesterkertésszel. A férfi valóban a munkásruháját viselte. Bizonyára egyenesen a palántás házából érkezett.

– Itt van, felség! – Remegett a hangja örömében. – Nem gondoltam, hogy kivirágzik, nem ilyen hamar! – Elővett a zsákjából egy rózsát. Tiszta vörös volt, és a virág egy tövis nélküli száron ült.

– A palánta apró még. De erősnek tűnik.

– Elképesztő! – mormogtam. Az éppen nyíló bimbó (mint maga Catherine, az én édes Catherine-em) egy lágy, hibátlan szárból bukkant elő. Este szándékoztam odaadni Catherine-nek, vesperás után.

Jól megjutalmaztam az öreg kertészt a fáradozásáért.

Mindennél jobban szerettem ezt a pillanatot – a pillanatot, amikor a napi teendők végeztével Catherine és én együtt muzsikáltunk. Ma este Catherine virginálozott, miközben én lanton kísértem. Mögötte ültem, és rajongva figyeltem a nyaka finom ívét, mivel a haját feltűzte. Béke volt a lelkemben. Csak amikor ő fészkelődni kezdett, akkor törtem meg a varázst, mondván:

– Hoztam neked valamit. Egy ajándékot.

Catherine lelkesen hátrafordult. Soha nem unta meg az ajándékokat. Ekkorra biztosan adtam már neki egy ládára valót ékszerekből. És persze megkapta Jane Seymour birtokait. És a Cromwelléit.

– Tessék. – Átnyújtottam neki a rózsát, a megbízásomból nemesített, egyedülálló rózsát.

– Igen? – Átvette, anélkül, hogy megnézte volna, és továbbra is lelkesen mosolygott.

– A kezedben tartod.

Csak ekkor vizsgálta meg a rózsát, és felkiáltott. Sírt, amikor elmagyaráztam a szimbolikáját.

CVI

Az indulás napja július elsejére lett kitűzve. Isten másképp gondolta, és özönvizet küldött az égből. Mindent egybevéve három hétbe telt, hogy az eső elálljon, és az utak eléggé megszáradjanak ahhoz, hogy járni lehessen rajtuk. A skótoknak így több idejük volt eldönteni, miként válaszoljanak a tanácskozásra szóló invitálásomra, nekünk pedig több időnk volt előkészíteni a yorki Szűz Mária-apátság nagytermét a fogadásukra.

Nem fogok fárasztó részletességgel beszámolni a hosszú utazásról. Minthogy oly sokan voltunk – ezren, a személyzettel, a hivatalnokokkal, a kísérőkkel együtt –, az elszállásolásunk vetette fel a legfontosabb kérdést. Még a leggazdagabb nemeseknek sem volt elegendő szálláshelyük ilyen nagy társaság részére, így hát a különbözetet kiegyenlítendő rendelkezésre bocsátottunk kétszázat a saját fényűző sátraink közül. Igen, az utazás, a protokoll, a szállások, a kötelező szórakozások (amelyekre találóbb lenne az „unalmasságok” elnevezés) fárasztóak voltak. Hanem a táj!

Ó, miért nem láttam korábban egész Angliát? Lenyűgözött maga a táj, igen. De az emberek még inkább. Mindenütt magukon viselték az eredetük és a múltjuk bélyegét. Ahogy északnak haladtunk, az emberek magasabbak és szőkébbek lettek. Norfolk határán olyan kék volt a szemük, mint egy tiszta októberi nap, majdnem mindegyiküknek.

– Dán vér – mondta dr. Butts, aki kedvtelésből előszeretettel tanulmányozott efféle dolgokat. – Ez Angliának az a része, ahol a dánok megtelepedtek, ahol normannok portyáztak. A dánoktól van az embereknek kék szemük, a portyázóktól vörös hajuk. – Egy lángvörös hajú legényre mutatott, aki egy piactér közepén álló kereszten gubbasztott, hogy megnézzen bennünket, amint elhaladunk. – Bájos gyerek, ahhoz képest, hogy ilyen kegyetlen múlt jeleit viseli.

Másképp is beszéltek. Időnként nem értettem bizonyos szavakat az udvarias kis beszédekben, amelyeket a helyiek intéztek hozzánk.

Ahogy még északabbra jutottunk, eltűntek a települések, és egyre hosszabb útszakaszokon erdőségeket szeltünk keresztül. Hosszabbak lettek a nappalok is. Az alkonyat majdnem olyan hosszú volt, mint a délután

– Minél északabbra vagyunk, annál hosszabb a nap – mondta Wyatt, akit lenyűgöztek a geográfia furcsaságai. – A legmagasabb szélességi fokokon, mint Skócia legészakibb részén és az Orkney- meg a Shetland-szigeteken, júniusban egyáltalán nincs éjszaka. Csak egyfajta lilás szürkület.

Egyre vadregényesebb lett a vidék. Olyan sok volt a vad, hogy miután kiélveztük a dolog újdonságát, nem vesződtünk vadászattal. Ráadásul a környező erdők olyan sötétek és kiterjedtek voltak, hogy dőreségnek tűnt mélyen beléjük hatolva vadat űzni. Közel jártunk Robin Hood területéhez, és immár teljesen érthetővé vált, miért ódzkodott a nottinghami városbíró üldözni Robin Hoodot és az embereit a sherwoodi erdő sűrűjében. Én is hagytam volna csatangolni a törvényen kívülieket.

Az árulók territóriuma Lincolnshire-rel kezdődött, amelyre egyszer azt mondtam, hogy „az egész királyság legkegyetlenebb és legutálatosabb grófsága”. Negyven napot vett igénybe, hogy idáig elérjünk Londonból a lassú, ceremoniális tempónkban utazva, annyira messze volt. Nem csoda, hogy a lincolnshire-iek gyakorta úgy érezték, nincs hatalmunk fölöttük, a saját kis feudális királyságukban élnek.

Lincoln város kapujában ömlengve köszöntöttek bennünket a polgárok és a polgármester, aki a hódolat jeleként átadta nekem a város kardját és buzogányát. Úgy. Végre látom az árulás fészkeinek egyikét, amelyet erre az alkalomra alaposan kicsinosítottak. Nem tudtam elhessegetni az érzést, hogy itt, ezekben az északi grófságokban a városok csak lebegő szigetek, a civilizáció művi központjai a barbarizmus és a rosszindulat hatalmas óceánján. Farkasok földje volt ez. Hallottam az üvöltésüket még magában Lincoln központjában is.

Az én Tövis Nélküli Rózsám – milyen pufóknak és lágynak látszott itt, és minő zavart és irigy pillantásokat váltott ki! De olybá tűnt, hogy a vidék puszta vadsága reagálásra készteti. Minél északabbra értünk, annál cigányosabb lett, az arca kipirultabb, a haja sötétebb, a szeme pedig ferdébb és csábosabb pillantású.

York felé haladva az utak helyét keréknyomok szabdalta, sáros csapások vették át. Lincoln és York között igen sok volt az egykori kolostori létesítmény – Torkseyban, Willoughtonban, Shelbyben. Némelyik tetejéről elhordták az ólomlemezeket, és szétlopták a köveiket, és az évnek ebben a zöld időszakában tönkrement menyasszonyok módjára álltak,

fehéren és sebezhetőn. Ezeknek a bántalmazott hölgyeknek a látványa váltott ki az északiakból jogos haragot. És döbbenetesek is voltak: védőbeszédként hatottak a régi vallás szépségéért és rendjéért.

De színtiszta érzelgősség volt ez. Amíg léteztek, soha nem voltak olyan derűs és kegyes helyek, mint most, enyészetükben. Minden gonoszság virágzott azok alatt az immár pusztulóban lévő tetők alatt.

Mindezidáig útközben nem találkoztam egyetlen eggyel sem ama „szegény szerzetesek” közül, akik oly sokan voltak, és akik a beszámolók szerint nagy problémát jelentettek errefelé. Ezek a szerzetesek és barátok állítólag kóboroltak az országban, megettek mindent az emberek elől, akár a sáskák, és egy-egy helyen züllesztő hatásuk volt.

* * *

Végre York. Előttünk magasodott a város, igen nagy volt, és jól látszott, miért uralja az északot úgy, ahogy a délt London uralta. Külön ország volt; és immár tudtam, miért tűnt Wolsey számára egyenértékűnek azzal, mintha egy másik országba száműzetett volna.

Jó hasznát vettük itt egy átalakítás utáni korábbi apátságnak: az udvarnak adott otthont. A perjelség átépített és királyi lakosztályoknak berendezett épületében laktunk. A kétszáz aranyló sátrat a romok körül verték fel, hogy mindenkinek kényelmes szállása legyen.

Az északi tanács első lordja közhírré tétette, hogy szándékomban áll meghallgatni mindenkit, akinek panasza

van a Koronával szemben, és biztosított, hogy sokan válaszoltak erre, és várják, hogy módjuk nyíljon beszélni. Ami pedig a hűségesek fogadását és az árulók ünnepélyes bűnbánatgyakorlását illeti, minden el van rendezve. Egyre csak locsogott, mígnem végül kénytelen voltam egyenesen rákérdezni:

– A skót király? Mikor esedékes az érkezése? Bízom benne, hogy a Szűz Mária-apátság készen áll.

– Az apátság készen áll, felség. A kőművesek elvégezték a szükséges javításokat és felújításokat. Pompázatos!

Elégedett voltam. Meglátják majd, hogy építeni éppoly jól tudok, mint rombolni.

– Az unokaöcsénk megfelelő fogadtatásban részesül majd. Mikor érkezik?

– Ő… nem tájékoztatott bennünket.

– Még nem? De hát mi magunk is késtünk. Elmúltak a dátumok, amelyeket eredetileg javasoltam. Nem érkezett semmilyen levél? Semmilyen üzenet?

– Semmi, felség.

Jakab biztosan eljön. Csakis ez lehet mentség a hallgatására.

– Jól van hát – mondtam sután. – Meg fogom várni. Addig is szerét kell ejteni a ceremóniának az árulók és az igaz alattvalók közötti különbségtételt illetően. – Nem vágytam erre különösebben, de ez része volt az államférfiúi magatartásnak, amellyel intézni kellett az ügyeket.

Másnap, a püspöki palota nagytermében fogadtam és bőkezűen megjutalmaztam azokat, akik hűségesek maradtak hozzám a felfordulás és a lázadások idején. A többiek, akik meginogtak, vagy a zarándokokkal rokonszenveztek, egy

másik, jóval rozzantabb terembe tereltettek, ahol parancsot kaptak, hogy térdeljenek le, majd boruljanak arccal a padlóra. Kórusban kántálták: „Mi nyomorultak, híján lévén a kegyelemnek, valamint az Isten igéjében lakozó igazság őszinte és tiszta ismeretének, fölöttébb gyalázatosan, galádul és szemérmetlenül megsértettük felségedet a természetellenes és roppant szégyenletes és gyűlöletes és botrányos engedetlenséggel és áruló lázadással.”

Hagytam, hogy ott feküdjenek, undok teremtmények módjára, hiszen azok is voltak. Hány nyugtalan órát szenvedtem el miattuk, amikor még csak névtelen, alaktalan fenyegetést jelentettek, messze, a hatókörömön túl? *Ezek* miatt a férgek miatt voltak rémálmaink nekünk délen. Catherine mellettem állt, és feszengeni látszott. Nem értette a dolog mély jelentőségét. Csak egy fetrengő férfiakkal teli termet látott, és amilyen szelíd természete volt, nehezére esett palástolnia az irántuk való együttérzését.

A keze után nyúltam, és ő elrántotta.

Később, amikor együtt ültünk vacsoránál, megkíséreltem elmagyarázni. Ámde, jóllehet, figyelni látszott rám, éreztem, hogy megkeményítette a szívét irányomban.

* * *

Elkezdődtek az őszi esőzések, és a fakó égbolt egészen Skóciáig nyúlt. Miközben az unokaöcsémre és a kíséretére vártam, azzal töltöttem az időt, hogy a Koronával szembeni panaszokat hallgattam, ígéretemhez híven „bárkitől, aki úgy találja, hogy méltánytalanság érte őt”. Tetemes számú ügy

akadt, és mindegyik pénzzel volt kapcsolatos, így vagy úgy. Megdöbbentett a vallási vonatkozású panaszok szembetűnő hiánya.

Az egyik polgár azt mondta, sokak nevében beszél, amikor a skótok határvidéki portyázásait illetően tiltakozik.

– Lecsapnak ránk, kirabolnak bennünket, és elviszik a jószágainkat. Az őrtornyokban kényszerülünk menedéket keresni. Ez rendben is volna, az irhánkat így megmentjük, de amikor már biztonságos előbújni, azt látjuk, hogy a házaink kifosztva, a jószágaink pedig eltűntek.

– Őrtornyok? – kérdeztem.

– Biztosan látta őket felséged idefelé jövet – magyarázta a tanács elnöke. – Apró, négyszögletes tornyok, az első szinten nyílik a bejáratuk. Azért építette őket a népünk, hogy ellenálljanak a normannok portyáinak. Manapság a skótok miatt többet használják őket, mint valaha. – A fejét csóválta.

– Mondja, ezek a skótok… az a vad népség, akik a hegyekből valók?

(Mint annak a MacDonaldnek az apja, akinek civilizálása éppen folyamatban van.)

– Nem – mondta a farmer. – Ezek a határ menti söpredék. Csak rablók és gyilkosok bandái. Nincs rajtuk semmi romantikus, leszámítva a muzsikájukat meg a költészetüket, amelyek a vérszomjukat ünneplik.

– A költészetük! – szólalt meg az elnök.– Borsódzik tőle az ember bőre. Pompásan fűzik a szót.

Pokolbéli ördög ő, vagy ha
Nem, bizonnyal boszorkány szülte…

Csodálattal mormogta ezt az elnök.

– Hát nem gyönyörű?

– Hogyan lehetséges, hogy a nyelvezetük ennyire kifinomult, miközben ők maguk oly vérszomjasak? – kérdeztem tűnődve. – Milyen messziről járnak portyázni?

– A római falat a magukénak tekintik. Az Armstrongok rejtekhelye egy ottani római erődben van, Hampsteadben. Egészen Alnwickig és Penrithig le-lejárnak portyázni.

– Húsz mérföldre és tovább – bólintott a parasztgazda. Nem csak az Armstrongok. A Maxwellek, a Grahamek, a Scottok is… nem is kell név nekik, ugyi?

– Okosok a skótok, és kegyetlenek is. Csak egyetlen dolgot szeretnek annyira, mint egy jól megformált verssor csengését vagy a vér látványát az alkarjukon: pénzt érezni az erszényükben. Így hát kitalálták a módját, hogy összekössék a két élvezetet. A black-mail névvel illetik azt a dolgot, amit kizsarolnak tőlünk, hogy ne tartsanak bennünket rettegésben.

– Mail? – Nem értettem.

– A skótok így nevezik a járadékot. Találó elnevezés: fekete járadék. Díjat szednek az embertől azért, hogy békében élhessen a saját birtokán. Bárhogy dönt az illető, ők élvezni fogják. Fizet, és pénzt cirógathatnak; megtagadja, és vért onthatnak. És utána szép verseket írnak róla.

Ennek véget fogok vetni. Norfolk majd elszórakozik ezekkel a kutyákkal.

– El fogom tiporni ezeket az állatias embereket – ígértem neki. Szóba hozom ezt az ügyet az unokaöcsémnek, a skót királynak. Zabolázza meg az alattvalóit, vagy én fogom megtenni helyette.

Csakhogy V. Jakabtól nem érkezett semmiféle üzenet. A hatodik napra nyilvánvalóvá vált, hogy nem szándékozik elfogadni az invitálásomat, és még csak nem is magyarázza el az okát.

Teóriák adattak elő: „Fél otthagyni Skóciát, mert a távollétében Arran earlje elveheti a trónt.” (A skótok vakbuzgó pártokra és csoportokra oszlottak.) „Azt hiszi, ez egy cselvetés, hogy foglyul ejtsük őt.” (Tehát nem bízik meg bennem – a saját nagybátyjában?) „Nem akarja felbőszíteni a francia szövetségeseit azzal, hogy az angolokkal érintkezik.” (Képtelenség. Az ellenségek beszélhetnek anélkül, hogy kompromittálnák egymást, és a civilizált ellenségek mindig meg is teszik ezt.)

Bárminő sötét okai voltak is, nem látta helyénvalónak, hogy találkozzék velem Yorkban, és még annyi udvariasság sem volt benne, hogy tájékoztasson engem a szándékairól. Nyilvánosan semmibe vétettem, miközben várakoztam, mint egy elhagyott menyasszony a templomban.

* * *

Aznap este nem volt gyomrom a lakomán komédiázni, és utána egyenesen a szobámba mentem. Kellemes hely volt, melyet aggályos gonddal készített elő a házigazdám, egészen odáig menően, hogy minden huzatos rés a legfinomabb fehér gyapjúval volt betömve. Fáradt és rosszkedvű voltam. Látszott, ideje befejezni a Jakabra való várakozást, bevégezni, ami teendő még maradt itt, a vigasztalan északon, és visszatérni Londonba.

Nem tudtam aludni, bár korán nyugovóra tértem, és édes, altató hatású aludttejet ittam. Végül úgy döntöttem, bármilyen késő van is, elmegyek Catherine-hez.

Ehhez hosszú utat kellett megtennem számos szobán, egy galérián, majd a királyné lakosztályán keresztül. Már csak az éjszakai őrök voltak szolgálatban, és a termek elnéptelenedtek. Egyetlen fáklya égett minden egyes helyiségben, a többit eloltották. A királyi rezidencia aludt.

Ahogy közeledtem Catherine lakosztályának ajtajához, egy sötét alak emelkedett fel egy közeli székből, és siklott felém.

Egy szellem… vagyis ez volt az első gondolatom. Megfertőzött ennek az egész térségnek a vad idegensége. Ugyanis egy arcot láttam, amelyről azt gondoltam, sosem látom viszont: Jane Boleynét, George Boleyn feleségéét. Ő árulta el a férjét, és tanúskodott ellene Anne bukásának mocskos időszakában.

– Nocsak, Jane… – suttogtam.

– Felség. – Mélyen meghajolt. Csakugyan ő volt az.

Kihúzta magát. Új divatú csuklya keretezte az arcát, de máskülönben ugyanolyan volt. Csúnya arc, hosszú krumpliorral és sötét, csillogó, állatias szemekkel, melyek túlságosan közel ültek egymáshoz.

Úgy tűnt, hogy az ajtót vigyázza. De erre ott voltak a testőrök. Emlékszem, akkor azt gondoltam, hogy biztosan csak képzelődöm.

Kopogtattam az ajtón, és Jane kinyújtotta az egyik kezét, akárha vissza akarna tartani. Nem érkezett válasz odabentről; bizonyára mindenki mélyen aludt. Talán az én Catherine-em is? Elővettem a zárba való kulcsot (ugyanis mindig magunknál

hordtuk a szobánk kulcsait, hogy védekezzünk az orgyilkosok ellen, akik esetleg kulcsot szerezhetnek a beépített zárakhoz), Jane azonban megfogta a kezemet.

– A királyné alszik – mondta. – Megkért, hogy őrködjem a külső szobájában, hogy ne zavarják.

– Én nem fogom zavarni – biztosítottam. – Majd alszom a priccsen az ágya lábánál, ha szükséges. A jelenléte segíteni fog elaludnom.

– Rendben. – Jane mereven bólintott.

A kulcs elég jól működött, az ajtó azonban belülről is el volt reteszelve. Láttam a fémpántot az ajtószárnyak közötti résben, és egy jókora láda volt az ajtóhoz tolva. Nem juthattam be anélkül, hogy nagy zajt ne csapnék.

Csalódottság áradt szét bennem. Csak most ébredtem rá, mennyire szeretnék Catherine-nel lenni. Szerettem volna elmondani neki, mennyire büszke vagyok rá, mennyire túlcsordult a szívem, amikor bemutattam őt mint királynét. Ezek a nehezen kezelhető északiak mindig is szerették Aragóniai Katalint, és megmaradtak az ő híveinek. De most itt volt egy új királyné, egy másik Katalin, akinek finomsága és kedves modora elbűvölte őket, akinek Anne Boleyntől, Jane Seymourtől és Klevei Annától eltérően semmi köze nem volt a protestantizmushoz. Kibékített engem a nyakas alattvalóimmal és önmagammal is.

– Fél az orgyilkosoktól – magyarázta Jane, Lady Rochford suttogva. – Megrémítették a véres skótokról szóló történetetek.

Szegény, szelíd gyerek. Bólintottam. Ezek bárkit megrémítenének. Megértettem a nyugtalanságát.

– Nem fogom zavarni – mondtam. – Aludjon az én kedves királyném.

Másnap reggel Catherine a szobámban volt, hebegve, zavarodottan adva elő a hevenyészett mentségeit. Csókokkal borított el, és megesküdött, hogy őt is álmatlanság gyötörte, és öröme telt volna a látogatásomban. Semmi más nem tudta volna igazán megnyugtatni őt, és elűzni a félelmeit. Bánkódott, hogy felfedeztem, mennyire gyerekesen fél a skótoktól. Biztosítottam, hogy megértem, és hogy éppúgy szeretem, mint mindig, és nem, nem tartom őt kevesebbre, amiért ilyen óvintézkedéseket tett.

* * *

Vége volt. Eltökéltem, hogy nem várok tovább a skót királyra. Kilenc nap elég volt. De a bosszúmat kedvemre kiélem majd.

Az utazás délre, ugyanazon az útvonalon, amelyen jöttünk, rendben zajlott. Megragadtam az alkalmat, hogy elmenjek Hullba, a Humbert hatalmas tölcsértorkolatához, és szemrevételezzem az erődítményeimet. Órákat töltöttem az ottani újszerű vár tervrajzainak tanulmányozásával – a cél két, már meglévő blokkház összekapcsolása volt –, majd küszködtem, hogy előteremtsem rájuk a pénzt. Most meg akartam nézni az elkészült erődöt. Izgalmas volt számomra terveket vetni papírra, majd látni őket kővé és fémmé válni. A háborús készülődés igen-igen örömteli dolog; izgatja és kielégíti az embert.

Amikor majdnem egy hónappal később megérkeztünk Windsorba, rossz hír fogadott bennünket. Minden óvintézkedés dacára, amelyek a biztonságát voltak hivatottak szolgálni, Eduárd betegen feküdt. Hidegleléses láz gyötörte, és az orvosok úgy vélték, „olyan kövér és beteges”, hogy veszélyben van az élete.

Hazaküldtem az udvaroncok és tanácsosok zömét, és berekesztettem a nagy országjárást, mivel Windsor volt az utolsó állomáshelyünk. Tervbe vétettek végső fogadások és beszédek, de nem volt erre szükség. Immár mindannyiunknak jócskán elege volt egymás társaságából.

Eduárd pompásan faragott ágya mellett állva hangtalanul kérdeztem: Miért? Miért? Miért? Kövér volt, úgy nézett ki, mint egy vajtömb; mandulafehér volt a színe, és mindenütt piros foltok borították. Nem vett részt semmilyen testgyakorlásban? Nem játszott soha a szabadban? A bolond orvosok, hogy „oltalmazzák”, megfosztották minden természetes mozgástól? Úgy nézett ki, mint azok a libák, amiket a falusiak leláncolnak, hogy meghízzon a májuk.

– Nyissák ki ezeket az ablakokat – vakkantottam. Olyan áporodott volt a szobában a levegő, hogy köhögnöm kellett tőle. Amikor csak az egyik ablakot nyitották ki, máris megdöbbentő fürgeséggel áradt be a friss őszi levegő, kifújva a bűzt.

– Adják neki a megfelelő orvosságot – parancsoltam. – Figyeljék gondosan. – De amikor ennek a krízisnek vége, bánjanak vele úgy, mint egy herceggel, ne úgy, mint egy özveggyel. Igazat beszélnek: túlságosan kövér és beteges. De ez a kegyelmedék hibája, nem az övé!

Olyankor volt a legnagyobb a szám, amikor a legjobban féltem.

Isten Eduárddal volt, aki egy napon belül virgonckodni kezdett. A láza lement, a színe javult. Nyughatatlan lett, rosszul tűrte, hogy ágyba van kényszerítve, ami biztos jele volt annak, hogy az egészsége visszatérőben van. Miután minden fertőző személy eltávolíttatott a környezetéből, ott hagytam őt Windsorban, és Hampton Courtba indultam. Az utazás számomra ott ért véget.

CVII

Eduárd megkíméltetett. Az északiak hűségesek voltak, és az országjárás sikeresen zárult. Catherine által teljesült az ország heves igénye egy igazi királynéra vonatkozóan. Úgy éreztem, Isten rajtam tartja a kezét, a homlokomon nyugtatja, mondván: „Jól van, derék és hűséges szolgám."

A rákövetkező nap Mindenszentek napja. volt. Utasítottam a gyóntatómat, Lincoln püspökét, hogy mondjon nyilvános hálaadó misét a nevemben a jó életért, amelyben részem van, és amelyet reményeim szerint folytatni fogok Catherine királynéval, miután a házasságaim folytán különböző lelki keserveket szenvedtem el. Ő meg is tette ezt, és selymes hangja, melyen az igét mondta, olyan békességet és elégedettséget közvetített, amiről azt gondoltam, sosem lesz benne részem.

Magamhoz vettem a szent kenyeret, a testté vált Igét – és visszatérdelvén elveszítettem minden időérzékemet. Amikor feleszméltem, azon kaptam magam, hogy jószerével egyedül vagyok. Csak Cranmer maradt, diszkréten várva, hogy kiszakadjak a merengésemből.

– Felség… drága uram, bocsásson meg nekem – mondta Cranmer, a kezembe nyomva egy összehajtott levelet. Betegnek látszott.

– Micsoda? Ez minden köszöntés? Hiányzott, Thomas, amíg nem voltunk együtt.

– És felséged is nekem. Igazán.

– Átrágom majd magamat minden feljegyzésen, amit készített a távollétemben, megígérem, ma este. Derekasan helytállt.

– A levél… olvassa el előbb, esedezem, én… – Annyira zaklatottnak tűnt, hogy azonnal tudtam, kínozzák a háborgó belei.

– Menjen, Thomas – mondtam. Továbbra is ott állt, és lesunyta a fejét. – Igen, igen, azonnal elolvasom – biztosítottam. Úgy somfordált el, akárha fájdalmai lennének. Szegény ember.

Letelepedtem a kápolna előtti hosszú galéria fapadjára, és kitekertem a levelet, csak hogy Cranmer kedvére tegyek.

Egy tréfa volt. Egy bizonyos John Lassels állításáról számolt be, miszerint a húga, Mary Lassels Hall azt mondta neki, hogy Catherine Howard szajha, hogy fiatal korától kezdve kéjsóváran viselkedett a hercegnő háztartásában élő férfiakkal, odaadván magát egy „zenetanárnak”, amikor még csak tizenhárom éves volt, majd az udvarba távozásáig nyíltan bűnben élt együtt egy unokafivérével.

Ki ez a Mary Hall? Gondosan újraolvastam a levelet. Mielőtt férjhez ment, Lambeth hercegnő házában szolgált. Amikor a fivére, aki ádáz protestáns volt, megkérdezte tőle, miért nem folyamodik állásért az udvarban, ahogyan Lambethék más szolgálói tették, megvetően ezt válaszolta: „Nem szolgálnám azt a nőt! Erkölcstelen, életvitelében és körülményeiben is.” Aztán pedig „Manox, a zenetanár” és „Dereham, egy nemesember” említésével nevezte meg Catherine szeretőit.

Ostobaság. Ez ostobaság. Szóval a protestánsok ismét

mozgolódnak. Az eretnek kígyó, mióta a feje, Cromwell levágatott, magában tekergett, értelmetlen hánykolódással. Bosszúság hulláma áradt szét bennem. A nyaram a katolikusok nagyravágyásának elfojtásával telt, gondoltam, és most a telet a protestánsok megzabolázásával leszek kénytelen tölteni. Mulattatott, hogy Cranmer alkalmasint bedőlt ennek a csaléteknek. De hát én bíztam Londont a protestánsaim irányítására, emlékeztettem önmagamat. Cranmer, Audley, Eduárd Seymour… őket meg tudják környékezni a szélsőségesek.

Nos, majd kinyomoztatom ezt az ügyet, és elhallgattatom ezt a Mary Hallt. Megbánja majd, hogy valaha is kicsúszott a száján ez a rágalom. Fásultan utasítottam William Fitzwilliamet, a lordpecsétőrt, Anthony Browne-t, a lordadmirálist és Thomey Wriothesleyt, a miniszteremet, hogy kerítsék elő Mary és John Lasselst, és kérdezzék ki Manoxot és Derehamet. A rágalomnak útját kellett állni.

Addig is, akárha dacból tenném, lelkesen kedvemet töltöttem Catherine-nel.

Három nappal később visszatértek az embereim, és a dolgozószobám négy fala közt elmondták, hogy kikérdezték a protestáns testvérpárt, a zenetanárt és Derahamet, és nem tudták megcáfolni a történetet. Éppen ellenkezőleg.

– Képtelen vagyok elhinni ezt – mormogtam. – Biztosan hazudnak. Ó, miért a meggyújtott tűz fölött hagynak fel a protestánsok a hazudozással? A pokolba a fanatizmusukkal! Rendben van hát; kínozzák meg őket! Szedjék ki belőlük az igazságot!

A kínzás törvényellenes volt, leszámítva a felségárulás, lázadás vagy a vélelmezett felségárulás eseteit.

Catherine vacsorát és „mulatságot” tervezett nekem aznap estére. De hirtelen nem volt kedvem mulatni; hirtelen nem akartam látni őt, nem akartam részt venni a mulatságban. Kurtán megüzentem neki, hogy maradjon a lakosztályában, és várakozzék, amíg a királynak úgy tartja kedve, meg hogy ez immár nem a tánc ideje.

A király kedve tönkrement, és csakis ezeknek az elvetemült gazembereknek a teljes visszakozása állította volna helyre.

Aznap éjjel rosszul aludtam, már ha egyáltalán. Az ágyam lábánál lévő priccsen Culpepper hasonlóképpen álmatlan volt. Rendesen vele múlathattam volna az időt, meggyújtunk egy szövétneket, és felállítunk egy sakktáblát. De halálos félelem lett úrrá rajtam, és nem vágytam semmiféle társaságra. Így telt el a hosszú éjszaka, mindketten fájdalmasan tudatában voltunk a másik jelenlétének, de mindketten tökéletesen egyedül voltunk.

Megkönnyebbültem, amikor elérkezett a pirkadat, és ideje volt misére menni. Szükségem volt Istenre; szükségem volt valamiféle vigasztalásra. Sietve felöltöztem, és a hosszú galérián keresztül a királyi kápolnába mentem. Kevesen voltak, mivel a többség szívesebben járt vasárnap reggel egy későbbi misére.

Miközben ott térdeltem, összefüggéstelenül kiöntöttem minden gondolatot és félelmet, és Istennek ajánlottam őket. Táncoltak a gyertyalángok az oltáron, és az istentisztelet rendben zajlott, de nem kaptam semmilyen választ, semmilyen lelki békét.

– …Neked, hiszen Te kegyeskedsz táplálni bennünket, akik illőn magunkhoz vettük ezt a szent misztériumot, a lelki táplálékkal… – Odakintről, a kápolna ajtaján túlról dulakodás zaja hallatszott. Aztán egy éles sikoly, hajókürt hangjához hasonlatos.

– Ne! Ne!

– …a Te Fiad, a mi Megváltónk, Jézus Krisztus becses testéből, és ezáltal biztosítasz bennünket a Te kegyelmedről és az irántunk való jóságodról; és…

– Henrik! Henrik! Henrik! – sikoltotta a hang, és valahányszor elhangzott a nevem, halkabb lett, akárha egyre messzebbről hallatszana.

Megremegtem, jóllehet tízlépésnyire voltam az oltártól, és magamba fogadtam Krisztus testét.

Újabb sikoltás, immár fojtottan.

– …hogy mi valamennyien tagjai vagyunk a titokzatos Testnek…

Álmodtam? Én voltam az egyetlen, aki hallotta a vérfagyasztó kiáltozást? A pap tovább mormogott, a hívők fennhangon mondták a válaszokat.

Amikor kiléptem, az átjáró üres volt.

* * *

Úgy terveztetett, hogy aznap este az Államtanács Gardiner püspök southwarki rezidenciáján fog ülésezni. Délután hívtam össze az ülést, amikor Fitzwilliam további bizonyítékokkal és tanúvallomásokkal keresett fel. Egy Hampton melletti rétről, ahová vadászat örve alatt mentem, valójában azonban azért,

hogy egyedül legyek, parancsot adtam, hogy az összes tanácsos térjen vissza Londonba, és legyen jelen ezen a válságülésen. Titokban kellett tartani a dolgot, ezért egyenesen a királyi bárkához mentem, anélkül, hogy visszatértem volna a palotába. Terjedt a szóbeszéd Hamptonban, és immár mindenki tudta, hogy valami nincs rendjén. Catherine a parancsomra nem mozdulhatott ki a lakosztályából.

Gardiner szép tanácstermében előttem ült Audley, a lordpecsétőr; elégedett és fontoskodó ábrázattal Thomas Howard, akit visszarendeltem Londonba erre az alkalomra; William Petre, az első titkár; Brandon, Cranmer…

Kipipáltam mindegyikük nevét. Igen, mind jelen voltak. Megköszörültem a torkomat.

– Uraim – kezdtem –, azért hívattam ide kegyelmeteket ebben a kényelmetlen órában – meginogtam, majd fejest ugrottam a sűrűjébe –, hogy fontolóra vegyünk bizonyos dolgokat, gonosz vádakat a királyné ellen. – Megzörgettem egy papirost az arcom előtt, a vallomástevők eredeti tényközléseit. – Amíg távol voltunk, az érsek úr és az in absentia tanács – Cranmer, Audley és Seymour felé intettem a fejemmel – tudomást szerzett a… feleségem állítólagos vétségeiről. Ezek eléggé súlyosak ahhoz, hogy az érsek jónak látta írásban jelenteni nekem őket. Azóta tovább vizsgálódtunk. Ámde zavarosak ezek a dolgok, és ezért, mielőtt továbblépnénk, kegyelmetek elé tárjuk az egész ügyet. A tanúk… a vádlottak nyilvánosan fognak beszélni, ahol mindenki hallhatja őket.

Ez szokatlan dolog volt. Alig is tudtam elhinni a saját

szavaimat. Mióta ez az ijesztő ügy kezdetét vette, olyan volt, mint egy képzelgés, és alvajárásnak tetszett minden.

– Fel kell derítenünk minden lépést – mondtam. – John Lassels beszéljen elsőként.

Bevezettek egy idősebb férfit, aki úgy nézett ki, mintha maga lenne a megtestesült józanság.

– Közölje a nevét és a rangját.

Meghajolt.

– John Lassels vagyok, londoni lakos.

– Közölje a foglalkozását.

– Tudom, hogy mire akarnak kilyukadni, ezért legyünk őszinték, és térjünk egyenesen a tárgyra – szájhősködött. – Arról beszéltem, amit a norfolki hercegnő háztartásában dajkaként szolgált Mary húgomtól hallottam, amikor megkérdeztem tőle, miért nem folyamodik udvari állásért. Úgy tűnt nekem, hogy mindenki, aki ismerte a királynét, idejött, és helyet kért. Ott volt Joan Bulmer, aki egyenesen Yorkból írt; Katherine Tilney, aki a királyné komornája lett. Az én Marym miért nem?

Az előttem lévő asztalra csaptam.

– Folytassa.

– Ezt válaszolta Mary: „Én nem szolgálnám a királynét. Inkább szánom őt.” – Megkérdeztem tőle, miért, mire ezt mondta: „A mindenit, azért, mert könnyelmű, az életvitelében is, a körülményeiben is.”

Körbepillantottam. Elképedés tükröződött az arcokon.

– És hogyan értette ezt? Tovább puhatolózott? – kérdeztem szenvtelenül.

– Igen. És azt mondta – Lassels habozott, a hangja elhalt,

mint egy játék babáé –, hogy ottan volt a zenetanár, Manox, aki azzal hencegett, hogy tapogatta a testét, tudott egy jegyről a titkos részein…

Az apró, létraszerű forradás a combja felső részén; egy sebhely, melyet akkor öltöttek össze, amikor még gyerek volt. Meg-megmásztam azt a létrát, játszottunk ezzel azelőtt, az ajkam lábakat utánzott, fokról fokra lépve, mígnem a szeméremteste kapuit harapdálták gyengéden.

– …és aztán elküldte Manoxot a hercegnő, aki rajtakapta őket ölelkezés közben, amikor bezárkóztak a virginálokkal.

Zene… a zenetanár… Mark Smeaton… Belehasított a testembe a fájdalom, amelyről azt gondoltam, örökre tovatűnt.

Most Mary Lassels Hallt hozták be. Olyan volt, amilyennek elképzeltem: magas, kemény, egyszerű. Gyorsan elmondta a történetét.

– Miután a zenetanár ki lett ebrudalva, jött egy másik. Egy bizonyos Francis Dereham, valami unokatestvér, Norfolk hercegének csatlósa. Egykettőre bekapcsolódott a lányok padlástéri kvártélyában zajló mulatságokba, népszerű látogató lett.

Catherine nyári titkára! A kalóz unokatestvér! Ó, Jézusom, ó, Jézusom…

– Kérem, fejtse ki. – Norfolk egyenként préselte ki a fájdalmas szavakat. Rémült volt.

– A fiatal leányoknak éjjelente egy hálóteremben kellett aludniuk. A hercegnő elrendelte, hogy nyolc órakor zárják be őket. De ő egy másik szárnyban aludt, és ráadásul félig-meddig süket volt. Lett is dínomdánom, mihelyt visszavonult! A

grófság összes bujálkodni vágyó férfiembere ott gyűlt össze, abban a „leányszobában”. Bemásztak az ablakokon, és szamócát meg bort hoztak, és aztán azzal a nővel töltötték vágyukat, akit kiszemeltek. Az egyetlen engedmény a tisztességnek annyi volt, hogy elhúzták a függönyöket az ágy körül, amíg hancúroztak.

– Visszataszító – mormogta Norfolk.

– Méltóságod rokonának, Sir William Howardnak saját kulcsa volt – mondta az asszony mereven. – Na már most, ez a Manox, aki azon kapta magát, hogy őt kirekesztették ezekből a pogány élvezetekből, írt róluk a hercegnőnek egy szószátyár levelet. Lord William Howard megijedt, nehogy rajtakapja őt a felesége. Kedvét töltötte a tizenöt éves ringyójával, még szép! Rossz szemmel nézett Manoxra és Derehamre, mondván: „Micsoda, nyomorultak! Nem vagytok képesek örvendezni, hanem össze kellett vesznetek?” Elrontották a játékát, és bánkódott emiatt.

Intettem a kezemmel.

– Elég. – Nem érdekelt, mit művelt Lord William Howard. Nem miatta hasadt meg a szívem. – Azt állítja, hogy mások a hercegnő háztartásából állásért folyamodtak a királynéhoz?

– Igen. Joan Bulmer, aki a bizalmasa volt régen, most komornaként szolgálja; Katherine Tilney a szobalánya; Margaret Mortimer az öltöztetője. Jól kipárnázták a fészküket, hogy biztosítsák a jövőjüket.

Úgy. Catherine magával hozta a piszkos múltja részeseit. Hogy a gonosz terveit segítsék. De talán nem az ő döntése volt, talán megfenyegették…

– Eduárd Manox – kiáltottam. A férfi előrelépett, és megállt

előttem. Nem számítottam rá, hogy ennyire jóképű.

Elismételtem az ellene szóló tanúvallomást.

– Mit szól ezekhez a beszámolókhoz?

– Igazak, de nem úgy van, ahogy a látszat mutatja! Én egy környékbeli nemesember fia voltam, és azért kerültem a hercegnő háztartásába, hogy zenét tanítsak a gyámoltjainak. Catherine Howard csak tizenhárom éves volt akkoriban, nagyon… koraérett szűz. Roppant tehetsége volt a zenéhez… – igen, ezt tudtam, örvendeztem ennek a tehetségnek, becsültem – …de akaratos volt, kéjsóvár… és gyönyörű. Nekem ígérte a szüzességét, de mielőtt behajthattam volna ezt az ígéretet, a hercegnő rajtakapott bennünket, amikor csókolóztunk a lépcsőn. Ordítozott, és nyakon vágta Catherine-t. Azt mondta, bolond, amiért rám fecsérli magát, hogy én nem vagyok méltó hozzá. Aztán a hercegnő elbocsátott engem. – Habozott. – Mielőtt el lettem küldve, Catherine sétált velem a gyümölcsöskertben. Kijelentette, hogy szeret engem, és mindig hűséges lesz hozzám.

Gyűlöltem ezeket a szavakat, gyűlöltem látni ezt az egyenes, fiatal és becsületes embert.

– Muzsikusként keresem a kenyeremet – mondta ő. – Chertseyben éltem, amikor idehoztak, hogy „feleljek bizonyos vádakra”. Kérem, uraim. Amikor megismertem, ő csak Catherine Howard volt, egy leány a hercegnő háztartásából, és én nem tettem semmi rosszat. Nekem ígérte ugyan a szüzességét, de nem vettem el. És soha senkinek nem említettem, mióta királyné lett, hogy ismertem őt. Ez az én titkom.

Ó, vigyék innen! Rosszul voltam tőle. Része volt Catherine-

ben, birtokolta őt valamiképpen, ahogyan én nem tudtam. Ő volt az első szerelme.

Elvezették, és berángattak Derehamet. A jóképű, hetyke Derehamet.

Neki is felolvastatott a vád, és ő is felszólíttatott, hogy tisztázza magát.

– A királyné a feleségem – mondta ő vakmerőn. – Nekem ígérte magát két évvel ezelőtt. Úgy éltünk, mint férj és feleség, aztán ő az udvarba ment, én pedig Írországba. Mindketten azért, hogy meggazdagodjunk, ez volt a terv. Nos, nekem voltak bizonyos sikereim ottani vállalkozásokban – igen, kalózkodásban, jutott eszembe –, de képzeljék el a meglepetésemet, amikor hazatérésemkor azzal szembesültem, hogy az én kis feleségem immár Anglia királynéjának címeztetik. Természetesen siettem, hogy visszaszerezzem, ő pedig igen készségesen kinevezett a titkárává. De fájdalom, úgy találtam, hogy a szívében a helyemet átvette… egy bizonyos Thomas Culpepper.

Ne. Ne.

– Azt állítja, hogy „mint férj és feleség éltek” – szólalt meg szárazon Cranmer. – Pontosan milyen értelemben?

– Abban, hogy gyakorta párosodtunk, és szándékunkban állott egybekelni.

Gyakorta párosodtak. A hosszú lábú kalózra pillantottam, elképzeltem, amint az én Catherine-emen fekszik, remeg fölötte, kikutatja a titkos részeit, majd beléje bocsátja a magját.

A kő. A kő Catherine méhében… ezért volt az ott… Maga Catherine keresett egy orvost, aki odatette, hogy védje magát

a saját érzéki élvezeteit illetően.

Úgy éreztem, hogy elhányom magamat.

– Kegyelmednek ígérte magát? – kérdezte Cranmer ésszerűen.

– „Férjnek” és „feleségnek” neveztük egymást. Reá bíztam a pénzemet, amíg Írországban voltam. Emlékszem, ahogy magamhoz szorítottam, és könnyek között így szólt hozzám: „Soha nem lesz okod azt mondani nekem: »hűtlen lettél«”.

De hűtlen lett, bizony, hűtlen lett. Ó, Istenem – miért nem szűnik meg a fájdalom? Miért nem tudok haragot érezni? Jöjj, tiszta harag, söpörd el ezt a gyötrelmet!

– Forduljanak Tom Culpepperhez, ha többet akarnak! – kiáltotta Dereham, miközben kivitték a szobából.

Culpepper.

Tucatnyi pislogó szempár fordult vissza felém. Azt hittem, meghasad a szívem, azt hittem, darabokra szakadok, miközben ezt suttogtam:

– Tartóztassák le Culpeppert. Kérdezzék ki. – Mozgolódás támadt, és a szolgáim indultak, hogy teljesítsék a parancsomat.

Jött immár minden, a felidézés, kegyetlen és gyötrelmes részletességgel. Catherine színlelt szemérmessége, melyet olyannyira nem akartam megsérteni, hogy úgy siettettem az esküvőt; a nászéjszakánkon tanúsított ledér viselkedése, mely egy olyan szipirtyóhoz illett, aki régen túl van már a virágkorán; Dereham szíriai szerelmi kenőcse; Catherine és Culpepper távolléte a betegségem idején, és Catherine nyugtalansága; hogy a kipirultságát azokon a reggeleken a vallási élményeinek tulajdonítottam, melyekben a miséken

része volt; a bezárt ajtó a nagy északi országjáráson; a kitalált történet a skót orgyilkosokról, és másnap reggel a csókjai, a fogadkozásai. Ó, Istenem!

A tanács asztalára borulva sírtam. A fejfedőm leesett, láthatóvá vált a kopaszodó fejbőröm. Olyan mezítelen voltam, mint soha, és nem törődtem vele, akkora volt a bánatom. Imádtam Catherine-t, hittem a tisztaságában, a szerelmében. Hazugság volt az egész. Szajha volt, számító szajha, aki azért jött az udvarba, hogy „megcsinálja a szerencséjét”.

Imbolyogva feláálltam, és ezt ordítottam:

– Kardot! Kardot!

Senki nem mozdult.

– Hozzanak egy kardot nekem! – parancsoltam. – Megölöm, megölöm… nem lelt olyan örömöt a bujálkodásában, mint amilyen gyötrelmesen fog meghalni! – Körbepillantottam. – Azt akarom, hogy szenvedjen, barátaim. Szenvedjen! Az ember a teste minden részében érzi a szerelmi elragadtatást, nem így van? Hát, azt akarom, hogy minden testrészét fájdalom járja át. – Ilyen egyszerű. Miért képtelenek megérteni? Olyan fájdalmat, ami engem eltöltött… olyat fogok okozni neki.

– Megsüketültek? Azt mondtam, kardot! – Ó, de nem ölhetem meg én magam, nincs meg hozzá a kézügyességem. – Akkor egy hóhért!

Cranmer a nyakamba borult. Ő is sírt. Ámde különbség van sírás és sírás között, és az enyém a lelkem mélyéből jött. Megállíthatatlan volt. Minél inkább eltöltött a fájdalom, annál áradóbban tört fel.

– Elég! Elég! – Nem bírtam tovább. Cranmerbe kapaszkodtam. Úgy üvöltöttem, mintha kifordítani igyekezném

a bensőmet, hogy megszabaduljak önmagamtól.

Elárultak. El lettem árulva. Képtelen voltam elviselni; perzselt a fájdalom. Az életem hazugság volt, a szerelmem hazugság, semmi nem az volt, aminek látszott, éppen ellenkezőleg…

Az asztalra hánytam, és viszolyogva néztem, ahogyan a matéria lecsöpög a török szőnyegre. Olyan volt az életem, akár ez a hányadék; én magam fröccsentem ki, és bűzlöttem romlott, felismerhetetlen dolgoktól.

Valaki ágyba segített. Teljesen eszelősen tomboltam. Mielőtt elvezettek, Willért kiáltottam, és kértem, hogy hozzák őt hozzám.

Két teljes napig ágyban maradtam, és egész idő alatt elfüggönyözött szobában hevertem, ahová egyáltalán nem jutott be nappali fény. A kezemet selyemzsinórokkal lekötözték, nehogy kárt tegyen önmagamban. Egyre csak sírtam és őrjöngtem, és nem aludtam semmit. Egyik emlék a másik után jelent meg előttem, mindegyik páratlanul fájdalmas, olyannyira, hogy egynek-egynek az elfojtása nem hozott enyhülést. Az alvás rettenetes álmokat hozott. Majd' szétvetett az indulat; csak arra vágytam, hogy kikerüljek a saját elmém jelentette börtönből.

Csak akkor csillapodott ez, amikor végül kimerültségemben a mozdulatlanság állapotába kerültem.

CVIII

Felébredvén egy bánatos arcot láttam magam előtt: a Cranmerét. Az ágyam lábánál állt. Mióta volt ott? Mit akart?

– Felség… szeretett királyom – kezdte felém mozdulva.

Szeretett. Csak egy aggastyán mondaná nekem ezeket a szavakat mostantól, és csak egy aggastyánnak tudnám elhinni őket.

Tehát féltettek? Féltették az ép elmémet vagy az életemet? Sajnos egyik sem lett oda, egyik sem futamodott meg, és hagyott el engem. Itt voltam, lekötözve, tehetetlenül – nyilvánvalóan épelméjűen. Nincs menekvés a fájdalmam és a tudatom elől.

– Cranmer. – Felismertem, intettem, hogy lépjen közelebb.

– Ezt Culpepper levelesládájában találtuk, amíg vígan solymászott valahol, és átkutattuk a szobáját. Letartóztatásban van…

Olyan zavarodottan nyújtotta át nekem a levelet, mintha ő maga írta volna.

Culpepper mester,

Szívélyesen ajánlom magamat kegyelmednek, kérve, hogy adjon nékem hírt a hogylétéről. Tudatták velem, hogy beteg, amely dolog fölötte igen bántott engem, amíg nem hallok kegyelmed felől, imádkozva, hogy adjon nekem hírt a hogylétéről. Hiszen soha nem óhajtottam annyira

semmit, mint hogy lássam kegyelmedet, és beszéljek kegyelmeddel, amit immár meg fogok tenni hamarosan, bizakodom.

Ami fölötte igen vigasztal engem, amikor rája gondolok, és amikor ismét arra gondolok, hogy kegyelmed ismét eltávozik tőlem, meghasad a szívem a gondolattól, minő sorsom van nékem, hogy nem lehetek mindég a társaságában.

Mindég bízom kegyelmedben, hogy úgy lesz, ahogyan ígérte nekem, és ebben a reményben bizakodom továbbra is, és imádkozom, hogy jöjjön el kegyelmed, amikor Lady Rochford itt lesz, ugyanis akkor lesz leginkább módomban, hogy rendelkezésére álljak.

Köszönöm, hogy megígérte, jósággal viseltetik ama szegény legény, a szolgám iránt, ami egyike az okoknak, amiért fájdalommal válok el tőle, hiszen senkit nem ismerek, akiben bízni mernék, hogy kegyelmedhez küldjem, és ezért kérem, fogadja magához, hogy hallhassak valamikor kegyelmed felől.

Kérem, adjon nékem egy lovat a szolgám részére, mert nékem nagy vesződség szereznem, ezért kérem, küldjön nékem egyet általa, és ekként maradok én, amint mondtam korábban, és így búcsúzom kegyelmedtől, bizakodván, hogy hamarosan viszontlátom, és bárcsak velem lenne most, hogy lássa, micsoda fájdalmat állok ki kegyelmednek írva.

…mindhalálig a kegyelmed

Catherine-je

Elfelejtettem egy dolgot, éspedig utasítani az én

szolgámat, hogy vélem itt maradjon, mert azt mondja ő, bármit parancsol néki kegyelmed, ő akként fog cselekedni.

Catherine. Az ő lázas, zavaros „ügyködései”. Ez nem lehet hamisítvány, mivel nagyon is jól tükrözi az egész személyiségét.

…meghasad a szívem a gondolattól, minő sorsom van nékem, hogy nem lehetek mindég a társaságában…

A „sors”, amely elválasztotta őket, amitől „meghasadt a szíve”, én voltam, a létezésem, a jelenlétem.

Ó, miért jár ilyen nyilalló kínnal a felismerés, az egész jelentésnek az ízlelgetése? Az egész jelentés – az, hogy Catherine házasságtörő, áruló – miért nem szünteti meg az apró-cseprő részletek fájdalmas voltát? Pedig ezek az apró dolgok ütötték a legmélyebb sebeket…

Hiszen soha nem óhajtottam annyira semmit, mint hogy lássam kegyelmedet, és beszéljek kegyelmeddel…

Ahogyan én írtam Anne-nek réges-rég, majdnem ugyanezeket a szavakat… mit is pontosan?… „távolléte a legnagyobb szívfájdalmat okozza nekem, amit sem nyelv, sem toll nem képes kifejezni”?

Akkor hát Catherine ugyanolyan eszelősen odavolt Culpepperért.

Nem, nála ez nem volt olyan tartós. Ez pusztán bujaság volt, nem megbabonázás.

Mindhalálig a kegyelmed Catherine-je…

Nekem soha nem írt egyetlen levelet sem.

– Köszönöm, Cranmer – mondtam halkan. – Azt hiszem, a legjobb lesz, ha érte mennek, és most már vallomást tétetnek vele.

* * *

Másnap történt, miközben Cranmer tájékoztatását vártam, hogy Will üzenetet kapott Lady Bayntontól, Catherine férjezett nővérétől.

„Dereham erőszakkal tette, amit tett” – állította, bár kifinomultabban fogalmazott. A visszavonás megelőzte az eredeti nyilatkozatot, amelyet módosítani volt hivatott.

Milyen jellemző ez Catherine-re, gondoltam. Mondott valamit, és most megpróbálja visszaszívni, mint egy gyerek, aki csecsebecsék között válogat egy nyári vásáron. „Ez tetszik… nem, ezt akarom inkább.” *De ez immár nem a tánc ideje.*

Végül megjött Cranmer, olyan zaklatottan, hogy remegett.

– Megtörtént – mormogta. – Vallomást tett. Tessék. – Odalökte nekem, az utálatos feladat elvégezetett.

– Milyen… állapotban volt? – Ó, mondjon róla nekem valamit, milyen ruhát viselt, hogy nézett ki… édes Jézusom, akkor hát még mindig szeretem őt? Majdhogynem köptem egyet.

– Ész nélkül siránkozott és szorongott.

Színjáték! Ahogyan színészkedett mindvégig. De mi van, ha megváltozott. Nem, lehetetlen.

– Mit mondott Derehamről?

Cranmer vonakodva kinyitotta a személyes feljegyzéseit tartalmazó lapot.

– Derehamről ezt mondta: „Többször is lefeküdt velem, időnként ujjasban és nadrágban, kétszer-háromszor pedig

meztelenül, de nem annyira meztelenül, hogy semmi ne lett volna rajta, mert az ujjasa mindig rajta volt, és a nadrágja is, azt hiszem, de úgy értem, hogy meztelenül, miután levétetett a nadrágja.”

Emlékezett minden részletre, becsben tartotta őket! Ó, édes Istenem! És az ujjas még mindig rajta… eszembe jutott a nászéjszakánk, amikor ugyanezt csináltatta velem… ez felizgatta…

Azt hittem, tetőpontjára érkezett a gyötrelem, de minden egyes nap új magasságokat hozott, ez a vallomás pedig kiváltképpen. Elolvasom, aztán… elolvasom és meghalok. És végzek a halállal, ahogyan az élettel immár végeztem.

Nekem volt címezve. Tehát végül írt nekem egy levelet.

Én, felséged legbánatosabb alattvalója és a világ leghitványabb nyomorultja, aki méltatlan vagyok arra, hogy legkiválóbb felségednek ajánltassam, csupán a legalázatosabban vallomást teszek a botlásaimról.

Jóllehet, semmiféle könyörületet nem érdemlek, de nagyságodnak nagyon is szokása kiterjeszteni a könyörületét minden méltatlan emberre, a legalázatosabban, a kezemen és a térdemen esedezem, hogy egy részét ennek terjessze ki reám, bár az összes teremtmények közül én vagyok a legméltatlanabb, hogy akár a feleségének, akár az alattvalójának neveztessem.

Bánatomat írásban kifejezni semmiképp nem tudom, mindazonáltal bizakodom, hogy felséged fölöttébb jóindulatú természete valamelyest tekintettel lesz a fiatalságomra, a tudatlanságomra, az esendőségemre, a botlásaim alázatos megvallására és ugyanennek egyszerű

kijelentésére, így teljességgel felséged szánalmára és könyörültére hivatkozom.

Először is több ízben megesett, hogy Manox hízelgésének és szépszavú rábeszélésének engedve még csak fiatal leányként engedtem neki a kezével megérinteni a testem titkos részeit, ami nem válik nekem becsületemre, sem neki, hogy kérte.

Továbbá Francis Dereham sok rábeszéléssel megnyert engem gonosz céljának, és előbb elérte, hogy ujjasban és nadrágban az ágyamra feküdjön, és miután az ágyamban volt, végül meztelenül feküdt velem, és olyanféleképpen használt engem, ahogyan egy férfi teszi a feleségével, sok alkalommal, de hogy milyen gyakran, azt nem tudom.

Érintkezésünk megszűnt majdnem egy évvel azelőtt, hogy a király őfelsége feleségül vette Klevei Anna úrnőmet, és nem tartott tovább, mint negyed esztendeig vagy kicsit hosszabban.

Most, hogy a teljes igazság közöltetett felségeddel, a legalázatosabban esedezem, hogy vegye tekintetbe a fiatalemberek kifinomult rábeszéléseit és a fiatal hölgyek tudatlanságát és esendőségét.

Annyira vágyódtam, hogy nagyságod a kegyébe fogadjon engem, és annyira elvakított az evilági dicsőség utáni vágyakozás, hogy nem voltam képes, mivel híján voltam a jóérzésnek, belegondolni, milyen nagy hiba elpalástolni a korábbi botlásaimat felséged elől, tekintetbe véve, hogy utána egész életem során szándékomban állt felséged hűséges és igaz feleségének lenni.

Mindazonáltal a bánat, a bűneim miatti bánat mindig a

szemem előtt volt, tekintettel felséged irántam való határtalan jóságára, amely soha nem szűnt, és nem csökkent.

Immár az összes bűnöm megítélését életemmel és halálommal egyetemben teljesen felséged rendkívüli jóságába és irgalmas kegyelmébe utalom, hogy ne felséged igazságszolgáltatása mérlegelje, hanem csakis felséged végtelen jósága, szánalma, együttérzése és könyörülete – amely nélkül, tudom, rászolgáltam a legsúlyosabb büntetésre.

Hazudott! Hazudott még most is, még az „őszinte” vallomásában is, hazudott. Hol van ebben Culpepper, hm? „egész életem során szándékomban állt felséged hűséges és igaz feleségének lenni.” Az arcátlanságból, a szemérmetlen álnokságból, a saját csúszómászó kifejezéseiből világlott ki, hogy még nem tudja: Culpepper lebukott. Elképesztő volt a kétszínűsége.

Minden iránta érzett szerelmem abban a pillanatban véget ért. Láttam őt egészében, annak, ami volt.

Biccentettem Cranmernek, aki már-már szűkölt álltában.

– Köszönöm. Derekas munkát végzett – mondtam. – Nem az a hűséges szolga, aki ugrik, hogy teljesítse az élvezetes feladatokat, hanem az, aki magára vállalja a fájdalmasakat. Sokan akadnak, akik kiszolgálnák a vőlegényt, de senki, aki kiterítene egy holttestet.

– Sajnálom nagyságodat, és csak segíteni szeretnék.

– Újra és újra bizonyságot tett a megbízhatóságáról, de soha jobban, mint most. Amikor Kleve hercegnővel egybekeltem, nagyon sok segítőm akadt. Ők hol vannak most?

– Az első számú halott, felség.

Tehát van annyira bátor, mint amennyire hűséges, gondoltam. Ezerből egy sem merne ennek hangot adni, jóllehet mind így gondolják.

– Cromwell – nevettem fel szomorúan. – Ó, mennyire élvezte volna ezeket a napokat, látni az ellenségei, a Howardok bukását. Látni, hogy megszégyenít engem az a szajha! Méltó jutalmam ez, amiért őt választottam Cromwell Lady Annája helyett.– Cromwell bizonnyal nevet, ha képes nevetni az ember a pokolban. Tudom, hogy a démonok gúnykacajjal vihognak, de a kárhozottak?

– Egyetlen jóérzésű ember sem lenne képes nevetni ezeken a körülményeken – kötötte az ebet a karóhoz Cranmer. Mivel ő maga jóságos volt, el sem tudta képzelni a jóság hiányát másokban.

– Bíróság elé kell állítani őket – mondtam, és elterelődtek a gondolataim a halotti leple alatt heverő Cromwellről. – Először a férfiakat, aztán Catherine-t. Lássuk, hogyan érez majd, amikor Culpepper megtagadja. Mivel meg fogja. Megesküszik majd, hogy nem szerette őt. Hogy tetszik majd Catherine-nek, ha nyilvánosan megtagadja a szeretője, akiért mindent felad? Ez nagyobb fájdalmat fog okozni neki, mint a kard, ami utána következik. Tudja kegyelmed, meg fogja tagadni. Meg fogja tagadni, és a könyörületességemre bízza magát.

Megdörzsöltem a homlokomat. Lüktetett a fejem.

– A férfiaknak nyílt tárgyalást kell rendezni. Lehessen ott mindenki az udvarból és a barátaik közül. Külhoniak is, hogy hírét vihessék a dolognak az országon kívülre. Azt akarom,

tudja meg az egész világ, milyen galád sérelem ért engem! Nem fognak többé kegyetlennek és véreskezűnek tartani egem, hanem maguk is látják majd, mennyire megcsalt és elárult vagyok!

Cranmer boldogtalanul bólintott.

– Ne vágjon már ilyen keserves képet. A legrosszabb részének vége van. Most már csak a formalitások és a jogi tennivalók vannak hátra.

Cranmer meghajolt.

Hirtelen eszembe jutott valami.

– Ó, és Cranmer… hozza vissza nekem az eredeti levelet, amit Catherine Culpeppernek küldött. Nálam biztonságban lesz. Az efféle bizonyítékoknak szokásuk eltűnni éppen tárgyalás vagy meghallgatás előtt. Ahogyan az Aragóniai Katalinnal kötött házasságommal kapcsolatos eredeti pápai diszpenzáció eltűnt közvetlenül a per nyitánya előtt, ahogy az Anne Boleynnak írt leveleim elvesztek, majd előkerültek a Vatikánban. Magamnál fogom tartani a királyné levelét, hogy bárki, aki el akarja lopni, kénytelen legyen egyenesen az ingmellemből ellopni. – Ahogyan a feleségem el lett lopva.

De nem, ő nem lett ellopva. Ő maga volt a tolvaj.

Miután ismét egyedül maradtam, leültem, és kinyitottam a „vallomást”. Lassan, szóról szóra olvastam újra, mintha ezúttal láthatnék valamit, ami korábban nem volt ott, valamit, ami helyrehozná és semmissé tenné a dolog egészét.

Ehelyett csak még jobban elkeserített.

Először is több ízben megesett, hogy Manox hízelgésének és szépszavú rábeszélésének engedve… ami nem válik nekem becsületemre, sem neki, hogy kérte…

Francis Dereham sok rábeszéléssel megnyert engem gonosz céljának… és használt engem…

A fiatalemberek kifinomult rábeszélései és a fiatal hölgyek tudatlansága és esendősége…

Bűzlött a hangütés, a hízelkedő próbálkozás, hogy mentse magát, és mindenért a férfiakat hibáztassa. Mennyivel helyénvalóbb lenne, ha kiállna magáért, és vállalná a felelősséget! Jobb egy büszke Delilah, mint egy mentségeket gyártó Éva.

És miért akart feleségül jönni hozzám?

Annyira elvakított az evilági dicsőség utáni vágy…

A bolond! Még ahhoz is túlságosan buta, hogy hízelegjen! Egyszerűen, kertelés nélkül kijelenti, hogy ékszerekre és aranyra sóvárgott.

Ó, egy ostoba cédát szerettem. Elég baj, hogy céda, de még buta is. Egy olyan lányt, aki nem elég tanult ahhoz, hogy nyelvtanilag helyes levelet írjon, és nem elég okos, hogy ne sértse meg éppen azt, akihez könyörületért rimánkodik! A gonoszság és a körmönfontság, amihez például az unokatestvére, Anne Boleyn folyamodott, nagyszerű kelepcék bármely halandó férfi rabul ejtéséhez. De az ostobaság!? Egem egy buta liba felszínes bájai ejtettek rabul!

CIX

Az ocsmány titok kipattant, és szerteiramodott az országban, akár egy patkánysereg. Kétségkívül sokkal gyorsabban eljutott Yorkba és Lincolnba, mint az országjárás, semmissé téve mindazt a jót, amit cselekedtem ott a Korona méltóságáért. A per tisztáz majd minden kérdést, kielégít minden kíváncsiságot, ugyanis nem törődtem vele, ha minden mocskos tény kiderül is. Váljék ismertté a teljes gyalázat. Nem törődtem a saját büszkeségemmel; de senki ne vádolja utóbb az államot méltánytalansággal vagy mondvacsinált perrel, ahogyan tették a Boszorkánnyal kapcsolatban.

Catherine utasítást kapott, hogy hagyja el a Hampton Court-i uralkodói lakosztályát, és költözzék őrizet alatt a Syon-házba, egy korábbi kolostorba. A jelenléte bizonnyal megszentségteleníti a helyet, ha az egyház nem tette volna meg máris.

A hisztérikus vallomása óta visszaküldtem hozzá Cranmert a kevésbé lágyszívű Thomas Wriothesley társaságában. Szükséges volt Catherine-nel nyilatkozatot tétetni Culpeppert illetően. Immár tudtunk a bűnéről, és ha azt remélte, hogy feloldozást nyer a halhatatlan lelke számára, be kellett vallania.

Culpepper vallomásával és a saját levele jelentette bizonyítékkal szembesülve Catherine elájult.

– Képtelen volt… nem mert… – mormogta, és összeesett.

Miután kinyitotta a szemét, az első szavával a levélről kérdezett.

– Megszereztük, hölgyem – közölték vele. – A király őfelségénél van.

Catherine keservesen jajgatott. Majd bevallotta, hogy találkozott Culpepperrel előre megbeszélt, titkos helyeken és paloták hátsó lépcsőin, hogy az ő „kedves kis bolondjának” nevezte Culpeppert, és adott neki szerelmi zálogképpen egy bársonysapkát és egy gyűrűt.

– De nem volt bűn közöttünk, esküszöm! – sírta egyetlen lélegzettel, a következővel pedig Lady Rochfordot és Culpeppert hibáztatta, amiért kicsikarták tőle ezeket a találkákat.

Lady Rocheford más mesével állt elő, olyannal, ami számára felmentést jelentett. Ő Catherine rejtélyes unszolására szervezte meg ezeket a találkákat. Továbbá megesküdött, hogy „Culpepper megismerte a királynét testileg, mindazt tekintetbe véve, ami a fülem hallatára és a szemem láttára történt közöttük.”

Elég. Elég ebből. Most már a teljes igazságnak ki kell derülnie. Derehamnek, Culpeppernek, Lady Rochefordnak és Catherine Howardnak meg a többi Howardoknak mind bíróság elé kell állniuk. Az előkészítés, a nyomozás véget ért.

* * *

Guildhall, London. Az Államtanács összes tagja, és a külországi követek – a francia Marillac és Castillon, valamint a tiszteletreméltó Chapuys – is jelen voltak, amikor a férfiakat

az esküdtek elé hozták.

Úgy értesültem, hogy Dereham elbájoló volt. Az arroganciája eltűnt, és a hátterére, a jó családjára, a Catherine iránti szerelmére meg a tisztességes szándékaira hivatkozott. Odavolt érte, állította, és nem akart mást, mint feleségül venni őt. Megszakadt a szíve, amikor visszatért Írországból (ahová csakis azért ment, hogy vagyont szerezzen, és biztosíthassa Catherine számára a fényűzést, melyet olyannyira megérdemelt), és azzal szembesült, hogy durván visszautasíttatik és semmibe vétetik. Immár nem csak a hercegnő egyszerű szolgálólánya volt, hanem udvari állásban lévő leány, ami teljesen a fejébe szállt. A többi udvarlója, kiváltképp egy bizonyos Thomas Paston és az unokafivére, Thomas Culpepper (már megint Thomasok!) – nem aggasztotta Derehamet. A király volt a vetélytársa, aki elől kénytelen volt vonakodva félreállni. Mindazonáltal, „ha a király meghalna, bizonyosan feleségül vehetném Catherine-t", jelentette ki Dereham.

Ha a király meghalna. Elképzelte, kívánta a halálomat. Gonosz szándék, a szív rosszindulata. És ekkor – állásért folyamodott Catherine háztartásában. Nyilvánvaló bizonyságául annak, hogy gonosz szándékai voltak.

A hercegnő támogatta a kérelmét. Neki is volt érdekeltsége ebben az egészben. Köze volt az ügyhöz.

Culpepper nem volt annyira megalázkodó és együttműködő, mint Dereham, amikor először behozták. Nyilvánvalóan nehezményezte, hogy egy olyan közrendűvel együtt kerül a vádlottak padjára, mint Dereham. De büszkén kikotyogta, hogy az országjárás alatt mindvégig találkozgattak titokban,

Lady Rocheford hallgatólagos támogatásával, és mindig Catherine heves kérlelésére, és hogy ő „óhajtott és szándékozott helytelenül cselekedni a királynéval, és hogy a királyné is hasonlóképpen kívánt cselekedni vele”.

Ezzel és a rá jellemző vakmerő hanyagsággal megpecsételte a saját sorsát és a Catherine-ét. Immár nem lehetett szó kegyelemről egyikük számára sem. Felségárulók voltak, árulók, akik a királyi lakosztályban lapultak, a betegségemet és a tehetetlenségemet óhajtották: Dereham helyért folyamodott Catherine háztartásában, Culpepper pedig kényelmes közelségben volt, hogy „szolgáljon” engem. Igen, hogy méreggel szolgáljon, ahogyan márciusban tette, amikor annyira megbetegedtem. Nem Isten mérte rám a betegséget, emberi kéz okozta, a Sátán szolgálatában. Azért taglózott le a betegség, és haltam meg majdnem, hogy ő hozzáférhessen a feleségem teste nyújtotta örömökhöz.

Halál. A gonosz ezen eszközeinek halállal kell lakolniuk.

December tizedikén kivitték őket a Towerből, és Tyburnbe szállították őket, ahol a közrendűeket volt szokás kivégezni.

Az Államtanács hozzám intézett javaslata szerint Culpepper bűne „olyannyira gyalázatos” volt, hogy különleges kivégzést tett indokolttá, dacára Culpepper kérvényének, hogy engedélyeztessék részére a lefejezés jótéteménye.

Culpepper. A csinos, buja fiú, akit szerettem, amennyire csak csirkefogókat szeretni lehet. A kígyó, amit a keblemen melengettem, oltalmaztam a büntetésektől, melyeket a saját dőreségével és gonoszságával vont a fejére. Megerőszakolta egy vadőr feleségét, aztán megölte az egyik falubélit, aki menteni igyekezett az asszonyt. Ez halálbüntetést érdemelt,

de engem elkápráztatott a fiú szépsége és szófűzése, és ezért megbocsátottam neki. Helytelenül cselekedtem, amikor ezt tettem. Ő csupán felhatalmazásnak tekintette ezt, hogy folytassa a gonoszságait, megbánás nélkül. Szörnyeteget teremtettem azzal, hogy megbocsátottam egy méltatlannak.

A felségáruló halála: olyan gyötrelmes halál, amilyet csak az emberi találékonyság kieszelni képes.

Culpepper rászolgált. Én azonban ezt írtam egy pergamenre: „Az ítélet egyszerű lefejezéssel hajtandó végre”, és egyenesen Tyburnbe küldtem az üzenetet a hóhéroknak.

Hadd nevezzenek lágyszívűnek, férfiatlannak. Tehetek én arról, ha kényes a lelkiismeretem, és szeretek irgalmat mutatni?

* * *

Karácsony. Nem voltak ünnepségek, és Catherine még mindig a Syon-házban raboskodott, miközben én a lakosztályomban maradva olvastam és újraolvastam a Culpeppernek írt levelét, mígnem minden ráncot, minden tintafoltot ismertem a papíron. Miért csináltam ezt, mint egy pap, aki rózsafüzért morzsolgat? Miért gyötörtem így magamat? Ha azt gondoltam, hogy érzéketlenné teszem a sebet, éppen az ellenkezőjét értem el: nem engedtem begyógyulni, és mivel állandóan piszkáltam, a seb nyitott maradt.

A további nyomozások, bárminő szomorúak voltak, újabb felségárulásra tártak fényt. Kénytelen voltam bebörtönözni a hercegnőt, mert megsemmisített Derehamre vonatkozó bizonyítékokat. Sietve kinyitotta a ládáit, és megsemmisítette

a fiatalemberrel kapcsolatos emlékeket, elégette a kompromittáló leveleit, éppen az elkobzásukkal megbízott embereim érkezése előtt.

Igazából az egész Howard-klán összeesküdött, hogy megtévesszenek engem, eltitkolják Catherine valódi jellemét, és megszerezzék a hatalmat. Tudták, miféle kis cafka a leányzó, de odaadták a királyuknak, hogy kielégítsék a saját mohóságukat. Most megfizetik az árat: a Towerba mindannyiukkal! Valamennyien bíróság elé kerültek és bűnösnek találtattak felségárulás palástolásában, és ilyenformán a javaik és ingatlanaik elkoboztattak a Korona javára, a testük pedig örökre börtönbe vettetett. Mindannyiuké: Catherine kéjenc nagybátyjáé, William Howardé; a nagynénjéé, Lady Bridgewateré; és az összes fivéréé és nővéréé. E gyávák közül számosan külföldön tűntek el. Ami Thomas Howardot, Norfolk hercegét illeti, ő egy hízelkedő levelet írt:

Legnemesebb és legkegyelmesebb Uralkodóm, tegnap jutott tudomásomra, hogy gyalázatos sógornőm, boldogtalan fivérem és felesége, valamint két ledér Bridgewater húgom a Towerba záratott, amiből biztosra veszem, hogy valamely, királyi felséged elleni galád és áruló cselekedet miatt került rá sor; ezt a gondolatot, továbbá két unokahúgom nagyságod elleni viszolyogtató tetteit fontolgatván a legnagyobb zavarodottságot éreztem, melyben szegény nyomorultnak valaha is része volt, és félek, hogy felséged, miután rokonaim oly gyakran és oly sokszor hitszegőn és áruló módon viselkedtek felségeddel, esetleg nemcsak nehezteléssel viseltetik a

szívében irántam és az összes többi rokonom iránt, hanem egyszersmind irtózik is bármelyikünk szavának meghallgatásától. Ennek okáért legkegyelmesebb uralkodóm lába elé vetve magamat, a legalázatosabban esedezem, emlékezzék, hogy ennek az ügynek nagy részére az én jelentésem derített fényt, melyet kötelességemhez híven tettem felségednek anyósom, a hercegnő szavairól, amidőn felséged Lambethbe küldött engem, hogy átkutassam Dereham ládáit, ami nélkül, úgy vélem, az asszony nem vettetett volna további vizsgálat alá, sem pedig következésképpen a gyalázatos gyermekei.

Tekintetbe véve felséged iránti hű magatartásomat, valamint azt, hogy tetejébe két álnok, áruló unokahúgom és anyósom csekély szeretettel viseltettek irántam, reménykedem némiképp, hogy felséged nem fog leggyengédebb szívében neheztelést táplálni ellenem; Isten a tudója, hogy soha nem fordult meg a fejemben olyan gondolat, amellyel felséged elégedetlen lehetne.

Az igaz volt, hogy a családban senki nem szerette a herceget, ami most a becsületére vált. Gyalázatos és áruló unokahúgai – ó, jól beszélt, és tökéletesen jellemezte őket! Mi rosszabb, mint egy boszorkány és egy szajha nagybátyjának – hacsak nem a férjüknek – lenni! A hercegnek nem kellett a Towerba mennie a többiekkel. Őt megkímélem. De megkímélem-e Catherine-t? Erre voltak kíváncsiak az emberek, ahogy teltek a napok, és ő a Syon-házban maradt, őrizet alatt, de nem minden kényelem nélkül. Az ékszerei elvétettek, de a személyzete nem. Négy udvarhölgye még mindig mellette volt társaságnak. Nem került bíróság elé, nem

is tűzetett ki nap semmilyen tárgyalásra. Már hat hét telt el a felségárulás lelepleződése óta; ekkorra Anne Boleyn már három hete a sírjában volt, én pedig újranősültem. Némelyek a karácsonyi időszaknak tulajdonították a késlekedést; mások azt mondták, hogy ez az iránta még mindig meglévő szerelmem jele. Fogadások köttettek a túlélésére, még ha a szeretői gonosztevők módjára pusztultak is el.

A szívem egy része ezt kívánta. És volt mód, volt mód… ha beismerné, hogy házasságot kötött Derehammel, bevallaná, hogy a felesége volt… Igaz, akkor hamis esküben és bigámiában lenne vétkes, amiért végigcsinálta velem az esküvői szertartást, de ez nem felségárulás; csak az emberi szív elleni árulás; egy öregember szívének lábbal tiprása. De ha megbánást tanúsítana, és mint özvegy visszavonultan csendes és erényes életet élne… igen, akkor élhetne.

Ilyen ajánlatot küldtem neki, egy okirattal egyetemben, hogy írja alá. Megbántam, még mielőtt eljutott hozzá. Miként feledkezhettem meg, akár csak egy pillanatra is, a többiről? Culpepperrel a halálomról képzelegtek, márciusban úgy megmérgeztek, hogy csakis Isten mentett meg… Ó, együgyű vénember, így bálványozni valakit! Elfelejtettem. Elfelejtettem. El akartam felejteni, mintha a feledés meg nem történtté tette volna a dolgot.

Catherine hetykén visszaírt, megtagadva Derehamet. Nem volt semmiféle házasság. Neki nem felesége, és soha nem is volt az. Az én feleségem. Anglia királynéja.

Tehát ragaszkodik ehhez, és meghal inkább, mint hogy lemondjon róla, és éljen? A hitvány kis életében az egyetlen dolog, ami különlegessé tette, ami későbbi koroknak azt

mondja majd, hogy *Catherine élt*. Akkor hát ebben, és csakis ezért élünk: hogy egy pillanatig különlegesek legyünk.

Megkapja ezt tőlem. Engedem neki, hogy halhatatlanná váljon. Ha nem szeretném, kényszeríteném, hogy írja alá a papírt, szűnjék meg királyné lenni, és éljen elbújtan Sussexben. De szeretem őt, és ezért megadom neki a halált, amelyre sóvárog.

CX

Az Államtanács némely tagjai úgy gondolták, legyen nyílt tárgyalás, hogy Catherine beszélhessen, és védhesse magát. Gyanítottam, hogy ő nem kívánja ezt, de azért engedélyeztem, hogy felkeresse egy küldöttség, és személyesen bizonyosodjanak meg róla. Egy per odázást, kellemetlenséget, ocsmány részleteket jelentett. Ha Catherine élni akart volna, meglett volna rá a módja, méghozzá bepiszkolódás nélkül. Visszautasította a tiszteletreméltó egérutat, amelyet az „özvegységen” keresztül felajánlottam neki. A tárgyalások és a jogi procedúra késleltetik a drámát, amelynek az eljátszására elszánta magát.

A küldöttség visszatért, meggyőződvén arról, hogy a királyné nem akar tárgyalást. Ahogyan megjósoltam.

Én sem akartam tárgyalást, még úgy sem, hogy ő nincs jelen. Nem akartam végigszenvedni a tanúkat és a részletek felidézését, amelyek örökre kísérteni fognak engem. És mi végre? Catherine bűnös volt. Csakis mohóságból és számításból jött hozzám feleségül, miközben a kánon- és a szokásjog szerint már egy másik férfi felesége volt; házasságtörést követett el az inasaim egyikével, és összeesküvést szőtt a meggyilkolásomra. Csakugyan újra végig kell hallgatnom mindezeket a galádságokat?

A parlament, mely január tizenhatodikán ült össze, ítéletet hozott az ügyében. Megjelentem a nyitónapon, a lordok és a

közrendűek gyülekezete fölött foglaltam helyet, amikor ülésezni kezdtek a Westminster-apátság káptalani gyűléstermében. Audley lordkancellár köszöntötte őket, gratulált nekik a jó szerencséhez, hogy ilyen kiváló és bölcs uralkodó adatott nékik, VIII. Henrik, Isten kegyelméből Anglia és Franciaország királya és Írország Lordja.

A tavasz illata ott volt a levegőben. Almafavirágok illata volt a levegőben, és éreztem a meleg, pengeéles áprilisi levegőt az arcomon. Valami távoli, belső füllel hallottam, amint a herold Richmondban azon a délutánon kikiáltja a trónra lépésemet. Belül szétvetett a félelem és a tettvágy, remegtem az elfátyolozott jövendő küszöbén. A jövendő immár múlt volt, a gyertyák csonkig égtek, de a szavak megmaradtak, és még mindig félelemmel töltöttek el.

Sorjában feláłltak és meghajoltak, mígnem az egész gyülekezet állt.

– Adjunk hálát a mindenható Istennek, aki ilyen hosszú ideig megtartott egy ennyire kivételes fejedelmet ennek a királyságnak – mondta Audley.

Igen, *megtartotta*… mint egy régi, virágkorán túl lévő dolgot. A halat páclében *tartósítják*. Kivételes fejedelem… nos, a szavak immár másvalamit jelentettek.

Az a döntés született, hogy a királyné jogfosztásáról szóló törvény egy hét múlva kerüljön a parlament elé, és hogy nekem nem kell jelen lennem. Kifejthetem a mondandómat Anglia nagypecsétjével ellátott pátensben, hogy megkíméljem magam „a bánattól és fájdalomtól, melyet az üggyel kapcsolatos csúf tények ismételt meghallgatása okozna”.

Ilyenformán a férj és a feleség egyaránt kísértet volt az őket érintő eljárásban.

A jogfosztási törvényt három olvasatban tárgyalta a parlament: január huszonegyedikén, január huszonnyolcadikán és végül február nyolcadikán. Február tizenegyedikén törvényerőre emelkedett a királyné halálos ítélete.

A törvény nem csupán a királyné felségárulásával foglalkozott. A parlament a törvény keretében szentesítette Culpepper és Dereham perét és ítéletét, valamint a Howardok kötelezettség-mulasztásáról szóló határozatokat. Egyszersmind kimondta a jövőre nézvést, hogy bűncselekmény, ha bármely szemérmetlen nőszemély elhallgatja az állapotát a király előtt, miután a király házasodási szándékkal érdeklődést mutat iránta.

Ez utóbbi köznevetség tárgyává tett engem. Viccek keringtek, melyek szerint az országban egyetlen nő sem lesz megfelelő; hogy csakis egy özvegy tudná kiállni a próbát; hogy a kezemért nemigen lesz vetélkedés, és így tovább. Ha törődtem volna még efféle dolgokkal, megsértődtem volna. De nem szándékoztam újranősülni. Viszolygással töltöttek el a nők, és szerencsésnek tartottam magamat, hogy végre nincs rájuk szükségem.

Ahogy öregedtem, egyre fogyatkoztak az igényeim. Valamikor fontos volt nekem, hogy erős testem és csinos feleségem legyen. Immár mindkét dolog elvétetett tőlem, és odalett a lehetőségük. Gazdagságot akartam, és szép bútorzatot a palotákba, de ezek már megvoltak, és nem okoztak nekem örömöt. Nonsuch felépítése nyűg volt, nem

öröm, és azonmód elhatároztam, hogy nem is vesződöm a befejezésével.

Nem vágytam immár másra, csak az alattvalóim tiszteletére és szeretetére meg némi egészségre. Fogyatkoznak a szükségletek, de azért mohón sóvárog az ember.

* * *

Február tizenkettedikén Catherine-t vízi úton a Syon-házból a Towerba vitték.

Láttam őket, amint a folyásiránnyal szemben haladtak, el a whitehalli ablakaim előtt. Szomorú kis flottilla; a királyné bárkáját elölről az Államtanács tagjait szállító gálya, hátulról pedig Suffolk hercegének és katonáinak bárkája fogta közre. Catherine hajója el volt függönyözve, és le volt zárva, és – Istennek hála – nem láthattam őt, jóllehet próbálkoztam. Leszállóban volt a sötétség, mivel megtiltottam, hogy elinduljanak, amíg nem vettem biztosra, hogy a rövid téli délutánon a London Bridge-re teljes sötétség borul, mire odaérnek. Nem engedtem, hogy Catherine lássa Dereham és Culpepper fejét a híd fölé tűzve, és tudtam, hogy keresni fogja őket, ahogyan én kerestem őt, miközben elhaladt.

A bárka az Áruló kapujánál állt meg, és Catherine tiszta feketébe öltözötten felment a víz felőli lépcsőn a börtönbéli szobájába. Rövid, hideg utazása véget ért.

Kíváncsiskodók álltak a kikötőben, mind tátott szájjal bámulták őt. Ezt a balladát egyikük írta:

Ekként ültem én ott, könnyes szemmel,
Társalogva másokkal áldatlan

Sorsáról a királynénak, és úgy
Gondoltam, mostanság őt nem láttam,
Tanúm az ég, csak bús hangulatban.

„Akár egy csillag, tündököltem én
Midőn királyné lettem, sors kegyeltjeként
Fiatalon, üdén, szépségem teljében,
Hogy derűs boldogságban beérjem a diadém
Ragyogásával, amely az enyém,
Lett, hála királyomnak, ki szeretett,
Engem, messze, messze érdemem felett.

Tudom immár – szóla –, a sok barát között
Egy sem akad majd, ki eltemetne
Engem szépen, gyászlepelre se költ
Senki, legfeljebb azt mondják, e nőt
A sors méltatlanul megtiporta. Bizony,
Fölöttébb kár, hogy ez történt vele.”

Catherine megérintette a költőket. *Tanúm az ég, csak bús hangulatban…* Még egy férfiszívet ejtett rabul, még egy hívet szerzett magának, ahogy felment azon a lépcsőn.

Ez volt az utolsó szabadtéri megjelenése. A Toweron belül senkit nem ingatott meg a szépsége és a melankóliája.

Aznap este Catherine elképesztő kívánsággal állt elő: vigyenek egy tőkét a cellájába, hogy gyakorolhassa a feje ráhelyezését. Feltett szándéka volt, hogy jó benyomást tesz másnap az egybegyűlt szemtanúkra. Úgy értesültem, kecsesen gyakorolta a dolgot több mint egy órán keresztül; számos különböző

szögből közelítve a tőkéhez, jobbra és balra fordítva rakosgatva a fejét, és egyenesen lelógatva, és azt kérdezgette a szerencsétlen szolgálóktól, melyik póz áll neki a legjobban.

És hogyan töltöttem én azt az éjszakát? Ébren feküdtem mindvégig, és februárban hosszúak az éjszakák. Éjszaka volt már, mire Catherine a Towerba érkezett, és még mindig éjszaka, amikor fellépett a vérpadra, hogy levágják a fejét.

Ugyanaz a vérpad, amelyre Anne felkapaszkodott, valamint More és Fisher és Buckingham és Neville és Carew. A köznép körében szárnyra kapott a képzelgés, hogy az alant lévő köveken „letörölhetetlen foltok” jelzik a helyet. Ez badarság volt; én magam szemrevételeztem a köveket, teljesen közönségesek voltak, és nem maradt rajtuk semmi. Ami a vérpadot illeti, még használható volt, és semmi értelme nem lett volna finnyáskodásból újat építeni.

Hidegek is az éjszakák februárban. Ez az éjszaka kiváltképpen nyirkos volt; bénító nyirkosság jellemezte. Rosszabb volt, mint a hó és a jég tiszta hidege. Alig tudtam mozgatni a tagjaimat, dacára a rám terített sok prémtakarónak. A lobogó tűz hiábavalóan igyekezett elkergetni a hideget. Vajon mit érzett Catherine az ódon Towerban? Mindig is igen érzékeny volt a hidegre. Eszembe jutott, ahogy elküldte azokat a prémeket és takarókat Reginald Pole áruló anyjának, Salisbury grófnőjének a Towerba, nehogy meghűljön. Megdorgáltam a lágyszívűségéért. Igen, lágyszívű volt mindenkivel – az idős, áruló grófnővel; az állástalan egykori titkárokkal és a hercegnő rokonaival, a bűntársaival. Elérzékenyült mindig, ha szükséget szenvedett valaki. Nem tette fel a kérdést, vajon nem önmaguknak köszönhetik-e,

hogy szükséget szenvednek.

Keleten valamelyes derengés támadt – vérszegény pirkadat. A szobám ablakán túl mérgesebben hömpölygött a haragos Temze. Elképzelni sem tudtam, milyen dermesztő lehet a víz.

Tehát: felvirradt. Az ítélet végrehajtásának napja, a nap, amelyen Anglia újabb királynéjának kell meghalnia.

Kibúslakodtam magamat, és azzal a szándékkal keltem fel, hogy a napot a gyermekeimmel töltöm. Ők maradtak meg nekem egyedüli vigaszképpen, az egyedüli, semmi által nem meg rontható, nem bemocskolható alkotásaimnak.

CXI

Nevelőnőiken és kamarásaikon keresztül értesítettem a gyerekeimet, hogy február tizenharmadikát tartsák fenn nekem, legkirályibb apjuknak. Úgy volt, hogy az egész napot a társaságomban töltik, és azt csináljuk, amiben a leginkább örömüket lelik. Kedvem támadt ugyanis megismerni ezeket a dolgokat, hiszen az ember szórakozásain keresztül a szíve ismerszik meg.

Nyolc órára kellett a szobámba érkezniük, felkészülten az egész napos kikapcsolódásra.

Mária pontban akkor érkezett, amikor az óra elütötte a nyolcat. Hozott magával egy jókora iszákot, és feltételeztem, hogy könyvek vannak benne. De megörültem, amikor egy violát húzott elő, egy viola da gambát, és egy furulyát. – A legfőbb örömöm – mondta –, egész nap úgy muzsikálni, hogy senki nem szól rám: ideje más dolgokkal foglalkozni.

Muzsika. Én is muzsikálnék naphosszat. Megragadtam Máriát, és kétfelől arcon csókoltam.

– Nem sejted, micsoda öröm ez nekem! – És igazat beszéltem.

Mária eltolt magától, és lapozgatni kezdett a kottái között. Nagyon hasonlított Katalinra… Meglepetésemre úgy találtam, hogy új életre kelnek bennem a kedves emlékeim Katalinról. Mária immár huszonhat éves volt. Kész nő, négy évvel idősebb, mint az én buta, álnok feleségem. Soha nem szerette

Catherine-t, én nehezteltem ezért, de elintéztem azzal, hogy egy vénlány irigysége egy fiatal feleséggel szemben. De Mária nyilvánvalóan észrevett dolgokat, amiket én nem…

Ekkor megérkezett Eduárd a dajkájával. Betotyogott a bájos arcú fiúcska; annyira fel volt öltöztetve a hideg ellen, hogy olyan püffedtnek tűnt, mint aki négy napja vízben ázik.

– És te mit szeretnél ma csinálni? – kérdeztem.

– Van egy kölyökkutyája, és bizony nagyon szereti – kezdte a dajkája.

– A kígyóval játszanék – mondta Eduárd csendesen.

– Egy kígyó? – kérdeztem.

– Ő gyűjtötte őket, felség – mentegetőzött a dajka. – A réteken, Hampton mellett. Úgy látszik, hogy… hogy jól tud bánni velük.

Eduárd bólintott.

– Igen, hozzad a kígyóimat!

A dajka behozott egy jókora dobozt. Most már kíváncsi lettem, és felemeltem a fedelet. Sok sötét alak volt odabent, amelyek nem moccantak.

– Alszanak! – kiáltotta Eduárd. – Nincsen szemhéjuk, ezért amikor alszanak, eldugják a fejüket, hogy sötétben legyenek.

– Talált néhány tojást – mondta a dajka. – És megpróbálja kikelteni őket.

– És sikerülni is fog! – mondta Eduárd.

– Derék fiú – nevettem. – Szeretném látni, hogy sikerrel jársz. – Megérintettem az aranyló haját. Annyira törékeny volt. Az előző őszi háj leolvadt róla, és most áttetszően vékony volt a teste. Olyan finom volt a bőre, hogy ragyogott. – És mi van a kiskutyáddal?

– Iránta nemigen érdeklődik – vallotta be a dajka. – Úgy látszik, a kígyókat jobban szereti az igazán hűséges állatoknál.

Vállat vontam. Eduárd még csak négyéves volt. Az a fontos, hogy érdekli valami.

Mária letelepedett a kottáival és a hangszereivel, Eduárd pedig a kígyóival játszott, amikor Erzsébet megérkezett.

– Leányom – mondtam. – És te mit hoztál?

Erzsébet egy jókora dobozt vonszolt maga után. Felsóhajtott, és elengedte.

– Valentin-napra való holmikat. Piros és fehér papírt, és két verseskötetet. – Letépte a prémsapkáját. – Holnap Szent Valentin napja.

Szent Valentin napja! Ó, édes Jézusom! Szent Valentin napján friss özvegy leszek, miután a kedvesemet éppen lefejezték. Milyen helyénvaló egybeesés.

– És kinek fogod küldeni őket? Van már jelölted? – Meg kellett maradnom a gyermekek szintjén.

– Talán – mondta Erzsébet –, de titkosítanom kell az üzenetemet, máskülönben oda a büszkeségem.

Okos lány. Bárcsak maradna meg ilyennek, ahogy asszonnyá érik, és ne szóródjon szét egy férfi pillantásától.

– Akkor ülj le, együtt töltünk egy napot, és mind azt csináljuk, amit szeretünk! És ebédre mind a kedvenc ételeteket kapjátok, akár egészséges táplálékok, akár nem, akár összeillenek, akár nem. – Nem kíméltem a fáradságot, hogy kiderítsem, mi a kedvenc eledelük.

– És nagyságod, apám – kérdezte Erzsébet –, mit fog csinálni? Mi a kedvenc tevékenysége?

Zene. Mindenekfölött zene.

– Komponálok egy új balladát. És kényszerítem magamat, hogy elkészüljek, mire leszáll az este. Akkor majd előadom.

Nekiláttunk a feladatunknak, és nap emelkedni kezdett, bejött a fénye a szobába.

Eldördült az ágyú a Towerban. Nem volt könnyű meghallani a tél közepén, miközben az összes ablak szorosan zárva volt, és kitömve birkagyapjúval a hideg ellen. Mária játéka majdhogynem elnyomta a hangot.

Erzsébet felkelt, félretéve a piros kivágásait.

– Mi volt ez? – kérdezte halkan, a karomra téve a kezét.

A szemébe néztem.

– Az ágyú volt az – mondtam. – Azt jelezte, hogy a királyné halott.

A királyné meghalt. Catherine fejét levágták.

– Én soha nem fogok férjhez menni! – kiáltotta Erzsébet.

A többiek felnéztek. Mária túl idős volt ahhoz, hogy reagáljon. Eduárd túlságosan fiatal.

– Erzsébet – mondtam, feléje nyúlva. Elmagyarázok neki mindent, elmagyarázom a dolgot ennek az értelmes gyermeknek.

Elhúzódott a kezem elől.

– Nem – mondta, úgy téve, mintha nem volnának könnyek a szemében. Ügyesen úgy helyezkedett el, hogy ne lássák a vizsga tekintetek. – A házasság halál – vont vállat. – Én ebből nem kérek. – A Valentin-üdvözletek felé intett. – Ennyit, és nem többet. A Valentin-üdvözletek szépek.

Odaléptem hozzá, és átöleltem a karommal. Miközben ezt tettem, éreztem, hogy makacsul megmerevedik. Nem akart semmiféle vigasztalást.

Nekem kellett volna valami vigasztalás, valami melegség. De ez is elérhetetlen volt.

A királyné meghalt.

* * *

Catherine-t közvetlenül pirkadat előtt vezették elő, fel a vérpadra. Nem viselt semmilyen köpenyt a hideg levegő ellen. Az egybegyűltek többsége közönyös volt. Catherine-nek nem voltak hívei, nem voltak bajnokai.

Ez önmagában véve különös volt. Egyik feleségem sem volt híján védelmezőknek. Aragónia Katalinnak ádáz védelmezői voltak, egyháziak, akik hajlandóak voltak meghalni érte, és az északiak, akik harcoltak az érdekében. Anne Boleynnak (a boszorkánysága révén) ott voltak azok, akik késznek bizonyultak feláldozni érte az életüket és a politikai karrierjüket. Jane-t az egész ország meggyászolta. Bizonyos körökben még Klevei Anna is hűséget ébresztett, és megszerettette magát.

De Catherine? Úgy tűnt, hogy őt nem szerette senki, aki igazán ismerte, eltekintve két-három aljas férfitól, akik a kegyeit akarták. Miután ők meghaltak, senki nem lépett elő, hogy síkra szálljon mellette. Még a „barátai" is egymást tiporva igyekeztek pálcát törni felette, és megtagadni őt. Vízi patkányok módjára úsztak feléje, amikor királyné lett, állásokat követeltek a háztartásában (*fekete járadékot* szedve zsarolták?); most pedig hasonló fürgeséggel úsztak el.

De minek ezt így, értelmesen végiggondolni? Igen, sokatmondó és meghökkentő, hogy amikor a vérpadon állt,

nem támogatta senki, de…

A vérpad. Fellépett rá, mások segítségével. Ennek a résznek, ennek a rettenetes résznek az elbeszélését halogattam. Nem lett volna tisztességes kihagyni, de… Ó, Istenem, bárcsak ne került volna rá sor!

Mozdulatlanul állt a dermesztő levegőben, csupa feketében. *(Tanúm az ég, csak bús hangulatban.)* A vérpad körül ott volt az egész udvar és a külországi követek. Mindenki rá figyelt, és minden szó, amit kiejtett, felidéztetik és suttogva elismételtetik majd külföldön.

Előtte ott volt a tőke, amellyel az elmúlt éjjel gyakorolt. (Furcsa, hogy nem kért különleges hóhért, ami megadatott az unokatestvérének, Anne-nek. De hát ő gyakorolt a tőkével. Mindkét királyné arra törekedett, hogy kitegyenek magukért a fellépésükkel a kivégzésükön – hogy legendává tegyék magukat.)

Tagoltan ezt mondta, hogy mindenki hallja: „Királynéként halok meg, de inkább halnék meg Culpepper feleségeként. Isten irgalmazzon a lelkemnek. Jó emberek, kérlek benneteket, imádkozzatok értem."

Aztán – hozzáértőn – a tőkére helyezte a fejét, a bárd pedig levágta azt. Nem gurult messzire a szénában. A szolgálattevők felszedték, és fekete lepellel takarták le a még mindig a tönk mellett térdelő, fekete ruhás testet. Vér ömlött a nyak csonkjából, ám a hideg levegőben gyorsan megalvadt. A testet elvitték, de még nem tették koporsóba. Előbb ki kell folynia a vérnek, máskülönben összemocskolná a koporsót.

Két apród lesúrolta a tőkét, letakarítva róla Catherine vérét. A mellette lévő helyre kancsókból forró vizet öntöttek. Úgy

értesültem, hogy a vérrel elegyedő víz szagától sok néző rosszul lett.

Aztán Jane Boleynt, Lady Rochfordot vezették a letakarított tőkéhez. A szokásnak megfelelően engedték, hogy beszéljen.

– Jó keresztények – mondta –, Isten büntetésképpen engedte, hogy ilyen szégyenteljes véget szenvedjek el, amiért hozzájárultam a férjem halálához. Hamisan vádoltam meg őt azzal, hogy vérfertőző módon szerette a nővérét, Anne Boleyn királynét. Ezért megérdemlem a halált. De nem vagyok vétkes semmi másban. – Látván Catherine feketével letakart holttestét, sikoltozni kezdett. Majd reszketve a tőkére fektette a fejét, és várta a bárdot.

Miután az összes vér kifolyt belőle, Catherine-t a koporsóba tették, és St. Peter–ad–Vincula kápolnában temették el, a Toweron belül, mindössze néhány lábnyira az unokatestvérétől, Anne Boleyntól.

És vége volt. Egy ládában hevert a holtteste, szépen betakarva.

Amit a vérpadon mondtak, szerencsére csak az este leszállta után hallottam, amikor a gyerekek már elmentek. Akkor meghallgattam a beszámolókat. Ágyban feküdtem akkor (nem volt meleg, csak úgy tűnt, mintha az lenne), és meghallgattam őket.

Királynéként halok meg, de szívesebben halnék meg Culpepper feleségeként.

Ezt mondta. Csakugyan ezt mondta. Ez volt az igazság? Igyekeztem túllépni ezen, nem lehetett ezt megérteni, mivel a kivérzett teste immár eltemetve hevert. Nem kérdezhettem meg tőle, nem csikarhattam ki tőle magyarázatot. Miért

ragaszkodtál mindvégig ahhoz, hogy királyné maradj, ha csakis azért tetted, hogy megtagadd a királyné voltodat?

Királynéként halok meg, de szívesebben halnék meg Culpepper feleségeként.

Talán csak azért tartotta meg a címet, hogy a saját elhatározásából, tetszése szerint cselekedhessen vele. És úgy tetszett neki, hogy a Culpepper iránti szerelmét dicsőítse.

És köpjön a szerelemre, amellyel én viseltettem iránta, és a rangokra, amelyekkel felruháztam őt.

Légy őszinte magadhoz, gondoltam. Ne rettenj vissza. Az igazság az, hogy felkínáltál neki mindent, ami voltál. Beteg voltál, igen, és öreg voltál. Megtettél mindent, ami emberileg megtehető, hogy csökkentsd ezeknek a dolgoknak a súlyát, és vonzóvá tedd magadat számára. Annak szentelted magadat, hogy az legyél, amire ő elképzelésed szerint vágyott.

És mégsem vágyott rád.

Ezt közölte veled búcsúzásképpen. *Tégy, amit akarsz, Henrik. Soha nem leszel elég jó nekem. Inkább kellett egy senki, egy semmi bűvölete. Az eredményeid, a címeid, az ajándékaid, az odaadásod: az én szememben nem érnek semmit. És te sem.*

Lady Rochford. Azt állította, hogy Anne ártatlan volt, hogy hamisan tanúskodott ellene. Igaz ez vajon? És ha igaz? Tételezzük fel, hogy Anne és a fivére nem követtek el vérfertőzést egymással. Változtat ez bármin? Ez volt Anne fő bűne? Nem. Ez volt a leginkább természet ellen való. De tekintsünk el ettől, és akkor is boszorkány marad.

Jane Rochford. Féltékeny Anne-re, és most féltékeny Catherine-re. Catherine elutasítón beszélt a vérpadon, olyan szavakkal, hogy mélyen megsebezzen engem. Jane őt

majmolta, amennyire csak telt tőle.

Kimerült voltam, és megtört szívű. Üresnek tetszett előttem a világ. A nyüzsgő színpad nem kínált semmit. Nem láttam értelmét felkelni az ágyamból. Nem maradt semmi, csak kis emberek, kis ügyek, kis keresztes háborúk. A világ vészesen összezsugorodott. És én is.

Az efféle magasröptű retorika nem igazán fejezi ki az érzéseimet. Végső soron jóval az események után fogalmaztam meg ezt. Nem hiszem, hogy bárki is ki tudná fejteni valójában azt a vigasztalanságot, amit aznap éjjel éreztem. Egyedül voltam, szeretetlenül, ahogyan egész életemben. Csak most végül megértettem, hogy ez maradandó állapot.

CXII

Szent Valentin napja. Catherine immár huszonnégy órája halott. Balzsamozás persze nem volt, így hát a holtteste természetes állapotában volt, akár az út mentén egy kutyáé, amit előző nap eltiport egy szekér. Sok ilyet láttam. Ennyi idő után általában ellepték őket a legyek, olyan sűrűn, hogy szőrzetnek látszottak. Egy koporsóban egyetlen légy sincs. De vannak kukacok, amelyek kikelnek, és a húsból lakmároznak. De hogyan menekülnek a kifejlett legyek a koporsóból? – tűnődtem. Elpusztulnak a holttesttel együtt, amelyet felfaltak?

Ó, Istenem, ezek a rémálomszerű, elhessegethetetlen gondolatok! Meg fogok tébolyodni? Nem tudtam megzabolázni őket, és a félelem tőlük olyan rémisztővé vált, mint maguk a gondolatok. Az agyamat falták a kukacok, a téboly kukacai.

* * *

Aznap este a lakomán ültem, amelyet Szent Valentin napjának tiszteletére rendeztem. Az ételek és italok felszolgálói Cupidóknak öltöztek, és minden fogás piros meg fehér volt. Az első fogás ilyenformán garnélából, homárból, sodóból, almából és vöröskáposztából állt. „Vénusz” foglalta el a főhelyet az asztal túlsó végén, ahol Catherine-nek kellett volna ülnie. Henry Howard „Szép Geraldine-ját” választottam

Vénusz szerepére: egy másik szépséget, aki egy idős férfi felesége, miközben van egy fiatal hódolója. Amennyire csak lehetséges, másodpéldányt akartam létrehozni Catherine-ből, hogy mások alakítsák az én szerepemet, a Culpepperét és a Catherine-ét. Bámultam ültömben Geraldine-t, ahogy dobálta a fürtjeit (amelyek nem voltak oly dúsak, mint a Catherine-éi), könnyed mozdulattal a nyakához emelte a kezét, és elbabrált körülötte az ujjaival, lassan megnyalta az ajkát. Ha résnyire húztam a szememet, igen, Catherine is lehetett volna – ahogy másokra nézett.

A kótyagos, vén férje, Anthony Browne az asztal innenső végén, a jobbomon ült. Kétféle öregember létezik: a kövérfajta, és az aszottfajta. Ő a kiszáradt, töpörödött típus volt, aki úgy néz ki, mint egy mumifikált gyík. Gyöngyszeme ragyogott a Geraldine iránti szerelemtől. Észrevettem, hogy folyvást ráfüggeszti a tekintetét és csak időnként pillant körbe a teremben.

Tudom, mit gondolsz, futott végig az agyamon. Azon töprengsz, hogyan fogtál egyáltalán ki egy ilyen nőt. Felidézed, mi történt köztetek, amikor legutóbb lefeküdtél vele. Ha semmi, azóta beszereztél néhány kenőcsöt, és imádkozol, hogy legközelebb másképpen legyen. Ha kielégítő volt, azt mondogatod magadnak újra és újra, hogy neki is az volt.

Vén bolond!

Ekkor Henry Howardra, a hajdani szeretőre néztem. Vajon Geraldine-t bámulja? Figyeltem, ahogy a húst szeli a saját elegáns késével és villájával. Ivott egy korty bort, és finomkodva megtörölte az ajkát egy selyemkendővel. A

mellette ülő Petre-hez beszélt, és még csak rá sem nézett a szerelmesére.

Ó, ügyes. Sokkal ügyesebb, mint Culpepper, aki ezerféleképpen elárulta magát, csak nekem nem volt rá szemem, hogy észrevegyem. De hát Henry a Howardok közül való volt, márpedig a Howardoknak nem kellett a szomszédba menniük ügyességért. Kitűntek katonáskodásban, versfaragásban, diplomáciában, szépségben. A Tudorok azonban könyörtelenebbek voltak. Ezért vagyok én király, miközben a Howardok csak hercegek és earlök. Nem mintha ők nem szeretnének királlyá lenni, vagy nem próbálkoznának meg vele…

Újfent a hármasra néztem, és fájdalom töltött el, miközben hagytam nekik, hogy engem jelképezzenek, a bánatommal együtt. Mintha azáltal, hogy ilyen módon nézem őket, valami új intuícióra tehetnék szert, bizonyos új látószögre lelhetnék, ami enyhíti a kínomat.

Vén bolond!

A fogások között a buta Cupidók most jókora, díszes dobozokat hoztak – egyet Vénusszal, egyet a fiával. A „vénuszos” dobozban papírdarabok voltak, rajtuk az összes nő nevével, amelyek közül minden férfi kihúzta a maga Valentin-napi párját. A „cupidós” doboz férfiak nevét tartalmazta hasonlóképpen, hogy ezekből a nők válasszanak.

A társaság igyekezett vidámkodva, könnyeden választani a nevekből, ahogy az alkalomhoz illett. De jól tudtam, milyen kegyetlennek és szívtelennek tartanak engem, amiért ilyen ünnepséget rendezek egy nappal a feleségem kivégzése után. Nem dőltem be a mosolyaiknak és a sikongatásaiknak.

Hát arra számítottak, hogy meggyászolok egy árulót? Azt várták, hogy az udvar csupa feketét ölt majd egy szezonra, ahogy Jane-ért tette? Nem, Istenemre! Isten rendezte úgy, hogy a kivégzésre éppen egy vidám ünnep előtt kerüljön sor, hogy az udvar részéről – és részemről – még csak véletlenül se mutatkozzék jele gyásznak.

Így hát vörös ruhát viseltem, és kinyitottam a Valentin-kártyámat. Katherine Parr, Lady Latimer, a Szentírásból idézgető özvegy neve volt rajta. Jelképes ajándékot kellett adnom neki, amikor a komédia véget ér.

Az eunuchszerű Cupido most a nők között járt körbe, piros ágyékkötője szemérmetlenül bután nézett ki. Mindegyik hölgy kivett egy lepecsételt levélkét, feltörte a pecsétet, majd elolvasta a Valentinjául jelölt illető nevét. Ki lesz az enyém? Senki nem árulta el magát. Miért tetszenek felnőtt embereknek ennyire az ilyen gyerekes játékok?

Tálalták a második fogást. Csupa vörös árnyalatú, szárított rózsaszirom, szantálfa és ebnyelvfű-őrlemény főzetével áztatott és megfestett eledelből állt: rózsaszín csirkéből, skarlátszínű halból, karmazsinszínű kenyérből. Sötéten rózsálló kocsonyaszívek remegtek a tányérokon; a gránátszín pudingok, cinóbervörös paszternákok, jajvörös erőleves úgy ragyogtak, mint a Fekete Herceg rubinja.

Az oly sok árnyalat és efféle finomságok – olyan volt ez, mint a nagyszerű rózsakert, ahol elkápráztatott, hogy milyen sokféleképpen lehet a természet vörös. Igen, és ahol a pillanat hatására felötlött bennem, hogy teremtek egy tövis nélküli rózsát… neki.

Vörös. Mindenütt vörös. Meghalt egy feleség, én pedig ismét

bebugyoláltattam egy színbe, mint József a sokszínű köpenyébe, csak nálam ez egyetlen szín volt, egyetlen szín feleségenként…

Amikor Katalin meghalt, ott volt az a bál, amelyet Anne adott, amelyen mindenki csupa sárgába öltözött. Lángoló rézsárgába – nem volt ez illendő, de a Boszorkány azt mondta rá, hogy gyász, vagyis inkább, hogy ő így gyászol…

Amikor Anne meghalt, fehérbe öltöztem – és minden fehér volt aznap, a virágba burkolózó gyümölcsfák, és az édes, tiszta Jane, aki egy vidéki házban várt, annyira szűzen és tisztán, amennyire Anne romlott volt…

Amikor Jane meghalt, minden fekete volt… a ruhám, az udvarom, a termek, mind…

Most pedig vörös. Vérvörös. Az ételek vérbe lettek mártva, *ettől* voltak vörösek. Láttam a csöpögést, láttam az alvadt rögöket… engem nem vertek át a szakácsok! Ki tette ezt? Ki merészelte?

Hirtelen felálltam. Egy megvágott pudingot láttam magam mellett, amelyből igazi vér folyt ki.

– Állj! – csaptam Wriothlesley kezére, aki ettől elejtette a villáját. – Bemocskolódott! Valaki megfizet!

Mindenki megállt, és várt a parancsomra. Engedelmes, alamuszi alakok. De egyvalaki távozott, merészelt előttem távozni a lakomáról, méghozzá az engedélyem nélkül.

Az üres szék csúfot űzött belőlem. És akkor megláttam. A tányér mellett, keresztben – egy szál vörös rózsát.

Egyetlen tövis sem volt a szárán.

Félelem suhant végig rajtam, mint szél egy gabonatáblán.

Catherine. Itt van a kísértete.

– Nem ijesztesz meg! – kiáltottam hazugul. Vajon tudnak a kísértetek gondolatot olvasni? A pokolból valók.

A rózsa vibrálni látszott, és eltűnt. A Gonosz jele. Ösztönösen keresztet vetettem, nem véve tudomást a vendégeim rémült pillantásairól.

– Édes Jézus, oltalmazz bennünket – suttogtam. A dolog eltűnt, a Gonosz jelenléte megszűnt. Az étel immár nem úszott vérben, és mellettem a puding visszaváltozott közönséges pudinggá.

Lassan visszaültem. Nem kell teret engedni a Sátánnak. Úgy kell folytatnom, mintha ez nem történt volna meg. Ne hátrálj a Sátán elől, ne, soha.

– Csak ugratás volt! – nevettem, intve a kezemmel. Mindenki mímelt nevetéssel bégetett vissza.

Villára tűztem egy falat ételt, és bekaptam. Valamennyien követték a példámat, majd eltúlzott mozdulatokkal rágtak. Járt az álkapcsuk le-föl, le-föl – akár egy kecskenyáj. A férfiak szakálla ördögien mozgott ide-oda. Csillogott a szemük. Ördögien…

Az ördög egy kecske, mondják némelyek. Gyakorta ölti ezt az alakot, mivel kiváltképpen kedveli. Most az egész társaságban testesült meg előttem.

A bennük lévő ördögöt a szemük vörös csillogása árulta el. Ott volt Tom Seymour, akinek a szeme úgy nézett ki, mint két Mars napfelkeltekor; Francis Bryan az egyetlen csillogó, rosszindulatú széndarabjával. A Pokol vikáriusa, így nevezték évekkel korábban, mert hűtlenné vált Anne Boleynhoz, és ő volt az első, aki megvitte Jane-nek a hírt Anne elítéltetéséről. Apróság volt ez akkoriban, de most eltűnődtem, vajon a jellem

végső soron nem az ilyen apró részletek szolgálólánya-e csupán.

A többiek? Eduárd Seymour, William Fitzwilliam, Anthony Denny, John Dudley, Wriothesley, Gardiner, Sadler, Audley… bágyadt volt a tekintetük. Bágyadtan vörös, bágyadtan „normális”, nem volt bennük semmi, így vagy úgy. *Így, mivel lágymeleg vagy, sem hideg, sem hév, kivetlek téged az én számból.* Az ördög félszívvel jelentette be az igényét rájuk, de nem érte meg harcolni az ügyükért. A jó és a rossz csataterének ennél nagyobb léptékűnek, kifinomultabbnak kell lennie.

Vajon van itt bárki a társaságban, akinek tiszta a szeme, és nyoma sem látszik benne vörösnek? Elsősorban a nőkében: elképedve láttam, hogy Klevei Annának ilyen szeme van, akárcsak Katherine Parrnak, akárcsak „Geraldine-nak”. Ah, Geraldine… akkor te szereted a vén férjedet, nemde? Semmi felszarvazás. A felismerés egyszerre volt gyógyír és seb.

Az az üres hely. Még mindig ott volt. És Catherine ült rajta, az altestétől csupa gyönggyel hímzett selyemben, egészen a véres, alvadt vércsomók borította nyakcsonkjáig. Vér csörgedezett le az oldalán, szelíden és melegen szivárgott a nyakék körül, majd patakokban belefolyt az ingmellébe. A tányérján a feje, a szeme tiszta vörös.

Feltárult a gonoszsága! Hozzávágtam a serlegemet, eltaláltam a fejét, és letaszítottam az asztalról. A serleg és a fej egyaránt legördült a padlóra, idomtalan fonálgombolyagok módjára, és az asztal lábainak ütközve álltak meg.

A társaság ismét rám meredt. A protokoll azonban tiltotta, hogy hozzám érjenek, vagy bármit is tegyenek önhatalmúlag.

Az özvegy Katherine Parr állt fel, jött oda hozzám, és tette a

vállamra a kezét. Gyengéd kéz volt, amilyet nem éreztem Jane óta… de volt még benne valami emellett, valami különleges kellem.

– Nagyságod nincs jól – mondta, és ahogy kimondta, természetesen hangzott. – Alvásra van szüksége, My Lord. – Felfelé húzott. – Jöjjön, pihenjen le.

Valamiképpen a szobámba kerültem, ahol az inasaim gondjaikba vettek, és ágyba tettek. Valamiképpen minden úgy zajlott, ahogy kell.

– Jut eszembe – mondta Katherine, aki még mindig ott volt. – Nagyságod és én egymás nevét húztuk.

– Van egy ajándékom kegyednek, Kate. – Fontos volt tudnia, hogy nem feledkeztem meg a kötelességemről ezekben a dolgokban.

Aztán egyedül voltam. Lüktetett a fejem, kóványogtam. Rendkívül kimerült voltam, igen. Mikor aludtam ki magamat legutóbb rendesen? Catherine még csak most halt meg. Vajon ő aludt? Nem, nem aludt. Ezt már tudtam.

– Henrik.

Hallottam a hangot, édesen és kéjsóváran csengett a fülemben. A közelből szólt.

– Henrik. – Egy kicsivel odébb. Néhány lépésre az ágytól.

– Henrik! Henrik! Henrik! – Sikoltozás az ajtón túl.

– Ne! Ne!

A fa átvette a rezgéseket. Csak néhány hüvelyk választ el bennünket…

Feltéptem a szoba ajtaját, mely a sötét lakosztályomba nyílt.

– Ne! Ne!

A hang egy újabb ajtón túlról hallatszott. Kinyitottam a

magánlakosztály ajtaját, amely a fogadóterembe vezetett, de az utóbbi üres volt, óriási, idegen.

– Henrik!

A galériáról jött a hang, a hosszú galériáról, amely az uralkodói lakosztályt a királyi kápolnával összekötötte.

Az ajtókilinccsel babráltam. Faragott és vaskos volt, hogy a fenség súlyának benyomását keltse a kérelmezőkben. Maguk az ajtószárnyak hatalmas deszkalapok voltak, háromszoros embermagasságúak. Tekintélyes erő szükségeltetett a kinyitásukhoz, éreztem, hogy megfeszülnek az erőlködéstől a hasizmaim.

Odakint néptelen volt a folyosó. Aztán megláttam… a fehér alakot, amint hátrafelé vonszoltatik, és eltűnik a szemem elől. Fájdalmas kiáltásokat hallatott, elmondhatatlan bánat volt a hangjában…

Nem volt ott semmi. Teljesen eltűnt, és vele az egész jelenléte.

Visszatértem az ágyamba. Culpepper óta nem osztottam meg senkivel a hálószobámat, teljesen egyedül aludtam, nem szolgált ki senki. Bizonyos értelemben élveztem a dolgot. Fárasztó volt éjjelente mindig tekintettel lenni másvalaki igényeire, hogy nem mertem gyertyát gyújtani, nehogy felébresszem.

A kísértet – hiszen kísértet volt, és akár így is nevezhetem – úgy jajgatott-sikoltozott, ahogy halandó ember soha. Vajon mások is látták? Vagy csak nekem jelent meg? Magamra húztam a takarókat. Nem fogok aludni, ezt tudtam. De arra számítottam, hogy magányos elmélkedéssel töltöm az éjszakát.

Az éjszaka legsötétebb szakaszában történt, amikor a napnak nyoma sincs, és olybá tűnik, nem is lesz, hogy megláttam a szerzeteseket. Az árnyékban álltak a szoba távolabbi részében. Azonmód láttam, hogy más-más öltözetet viselnek, és különböző rendekhez tartoznak. A bal oldalon a ciszterciták világos habitusa volt. Nem bántam velük finoman, ezt tudtam. Szigorú rend volt az övék, elvonultan éltek, fáradságosan, és jó rend, kezdetben. Nos, kezdetben mindannyian jók vagyunk. De annak alapján kell hogy megítéltessünk, amivé válunk.

Mellette egy sötét habitus. Dominikánus, bizonnyal. Nehéz volt szeretni ezt a rendet, ahogyan Jézus idejébe alkalmasint nehéznek találtatott szeretni a tanítványokat. Túlságosan is agyafúrtak, túlságosan is gúnyosak, túlságosan is eszesek voltak.

Kicsivel odébb egy szürkeruhás alak állt. Szürkebarátoknak nevezi a nép az obszerváns ferenceseket: van egy perjelségük mindjárt a greenwichi palota kapuja előtt. Valaha a barátaim voltak, aztán az ellenségeimmé lettek. Nos, én felszámoltam ezt a nyakaskodó rendet.

Aztán, középütt, egy sötétbarna habitus. Ó, azok a karthauziak! A legszigorúbb intézkedéseket kellett hoznom velük szemben. Roppantul csökönyösen szembehelyezkedtek a felvilágosultságommal. Így hát nem voltam meglepve, amikor a kátrányszín ruhás alak felém indult.

Hogyhogy láttam? Sötét volt. A ruhája, eltérően attól, amit a falusi népek állítanak, nem ragyogott. Mégis láttam.

Komoran biccentett felém. Nem láttam az arcát, de azt hiszem, a John Houghtoné volt az, a londoni apáté, akit

felköttettem, amiért nem volt hajlandó letenni az esküt.

– Henrik – mondta hangját rezegtetve… nem is, suttogott. – Rosszul tetted, amit cselekedtél. A szerzetesek jók voltak, jót cselekedtek.

– Gonoszok voltak, gonoszságot cselekedtek. – Vajon kimondtam ezeket a szavakat, vagy csupán gondoltam őket?

– Nem. – Szelíd volt a hang. Olyan szelíd, hogy nem egészen tudtam, valóban hallom-e, vagy csak képzelem.

A szerzetesek vibráltak. A habitusuk hullámzott, és változtatni látszott a színét. Aztán a nap – csak egy apró sugár – besütött a szobába. Nyomuk sem volt a szerzeteseknek.

Nyomuk sem volt a szerzeteseknek. Nyoma sem volt Catherine-nek. (De igen, volt, csakhogy az egy holttest volt, egy fej nélküli holttest. Ha parancsot adnék sírásóknak, hogy ássák ki, ott lenne, immár két napja rothadóban. Télen lassabban megy. Lehetséges, hogy még szép. Mármint a levágott fején viselt arca.) Lelki szemeim előtt zajlott az egész beteges látomás. „Szem”… micsoda hatalmas szó ez. *A király szemet vetett Catherine Howardra.*

CXIII

Rövidesen a szobámba jöttek – az inasok, az orvos –, miután értesültek az előző esti viselkedésemről. (Csak az előző este történt, hogy szembesültem a Démonnal az összes fokozatában?) Mi történt pontosan? Létezik ember, akinek lenne mersze elmondani nekem?

A reggeli végeztével, a borotválkozás végeztével, a napi jelentések olvasásának végeztével immár el kell kezdődnie a napnak.

Bejött hozzám Brandon a napfényes dolgozószobámba.

– A tegnap esti viselkedésem – szólaltam meg kertelés nélkül. – Írd le úgy, mintha eskü alatt tennéd.

– Hát… – Brandon feszengve téblábolt, előre-hátra helyezgette a súlyát a lábán. Az utóbbi időben pocakot eresztett.

– Foglalj helyet, kérlek – intettem egy szék felé, a falnál lévő kettő egyikére.

Brandon odahúzta, közelebb hozzám.

– Nagyságos uram. – Elmosolyodott. – Helyénvalónak véled, hogy ezek a székek ilyen sorsra jutottak?

Hallgattam. Nem emlékeztem a székekre. Rozoga, U-alakú, gyöngyház berakásos fatákolmányok. Valami ajándék a jeruzsálemi pátriárkától?

– A spanyolok sátraiban voltak, amikor az aragóniai hercegnő Angliába érkezett. Amikor apád nem nyert

bebocsátást.

Pont abban a sátorban? Amikor első pillantásra beleszerettem Katalinba? Dühös voltam, és nem tudtam, miért. Miért maradtak meg? El kellett volna pusztulniuk, az összes dologgal, ami abból a világból való volt.

– Az tízezer évvel ezelőtt volt.

– Igen. – Brandon arcáról lehervadt a mosoly.

– Mit csináltam tegnap este? Mit csináltam, és mit mondtam? És mi történt valójában? Tudom, hogy te elmondod nekem.

– Valentin-napi lakoma volt. Minden úgy ment, ahogy kell, minden ételt rendben felszolgáltak, vörös és fehér színben, ki-ki húzott a Valentin-dobozból, és fel lettek szolgálva a vörös színű fogások.

– De?

– De ez egy kivégzés utáni nap volt. Nem hétköznapi kivégzés. A királynéé, My Lord; kivégeztetted a feleségedet. És így a Valentin-napi ünnep halotti tor volt. A jelenlévők legalábbis így érezték. Nem volt vidámság, csak annyira, hogy elégedett légy.

– De mi volt a… a viselkedésemmel?

– Összerezzentél és bámultál, és beszéltél a levegőnek.

– Catherine-t láttam. A helyén ült, az aranytányérja előtt egy tövis nélküli rózsával.

– Senki más nem látta. Csak a te szemed előtt jelent meg.

– A vendégek… tudták, hogy látom őt?

– Tudták, hogy látsz *valamit*.

– Tehát azt gondolták, hogy megtébolyodtam. – Remegve ejtettem ki a szavakat. A társaság előtt tettem közszemlére a

megszállottságomat, a látomásaimat.

– Úgy gondolják, hogy gyötört téged a lelkiismeret. – Brandon egyenesen a szemembe nézett a mélybarna szemével, mely barázdált arcán az egyetlen vonás volt, ami fiatalkorából megmaradt. – Hogy tébolyodottnak ítélnek-e, azon múlik, hogyan viselkedsz a mai naptól.

– Nem gyötör a lelkiismeret! – mormogtam. – Catherine rászolgált a halálra.

– Ha nem úgy van, akkor megőrültél – mondta Brandon higgadtan. – Csak ezt a két magyarázatot fogadják el tőled. Az emberek hajlamosak egyszerűsíteni, My Lord.

– Tudod, hogy nem vagyok őrült – kezdtem.

– Túl nagy feszültség, túl hosszú időn át bárkit megőrjíthet. – Brandon óvatos volt.

– Soha nem voltam őrült, és soha nem is leszek őrült. De igazad van, ostobaság volt ilyen ünnepséget szervezni egy kivégzés után. Jobb egyszerűen gyászolni, és beismerni a gyászt. Be kellett volna zárkóznom a szobámba, hogy átsírjam az egész napot. Akkor tisztának érezném magamat, nem mocskosabbnak, mint valaha.

– A halál nem tisztít meg. Azok, akiket szeretünk, vagy akiket gyűlölünk, olykor soha nem távoznak mellőlünk. Nekem még mindig hiányzik Mária. Katherine nem jelent vigasztalást. Én is bolond voltam.

Megöleltem.

– Félreismertelek.

– Ahogy mások félreismernek téged – mondta Brandon. – Ha nem vigyázol.

Egyszeriben fontos lett, hogy elmondjam neki az egészet.

– Nem voltam egyedül a szobámban. Sikoltozást hallottam odakintről, a hosszú galériáról. És aztán a szoba hátsó részében szerzetesek voltak. Sugdolóztak, összedugták a fejüket, mutogattak, ítélkeztek.

Brandon összerezzent, és feszengeni látszott.

– Sikoltozás? Női? A hosszú galérián, azt mondod? – Hirtelen kirúgta maga alól a spanyol széket. – Emlékszel arra, amikor misét hallgattál Hampton Courtban, ugyanabban a királyi kápolnában, amikor kitudódtak Catherine viselt dolgai?

– Igen.

– Senki nem akart szólni neked akkor, mert saját szakállukra cselekedtek, és féltek a haragodtól. Amikor imádkoztál, Catherine elszökött az őrétől, és meg akart keresni téged a misén. Elillant azok elől, akik vigyáztak rá, és végigment a hamptoni hosszú galérián. Egészen a kápolna ajtajáig jutott, ahol eléd akarta vetni magát, hogy kegyelemért könyörögjön. De éppen, amikor lenyomta a nagy ajtókilincset, elkapták. Aztán…

– A nevemet kiáltozta – mondtam halkan.

– Remélve, hogy meg fogod hallani. Olyan merész volt, hogy egyenesen a keresztnevedet használta, amit még nekem sem szabad. Nem riadt vissza semmitől. De kudarcot vallott a próbálkozása. Elvonszolták, mielőtt kinyithatta volna az ajtót, és megzavarhatott volna téged az ájtatosságban.

– Fehér ruhában volt? – kérdeztem tompán.

– Igen.

– Akkor úgy öltözött fel, mint egy hajadon.

Így fog megjelenni mindörökké. A szűz szajha. Csakugyan láttam.

– Megpróbált az érzelmes alkatodra hatni.

Közismert volt az „érzelmességem”, és ezt a gyengeségemet az emberek igyekeztek kihasználni. Nincs egy királynak semmije, aminek kihasználásával mások ne próbálkoznának meg? Az „érzelmességemtől” egészen odáig, amikor ebéd után ráülök a kamoraszékre?

– Mindig úgy fogom látni, mint hajadont. – Ez igaz volt, ez volt benne a fájdalmas. De mi van a kísértettel? Látták mások is?

– Az elmúlt éjjel volt ez a látomásom – vallottam be. – Ugyanazok a sikolyok, ugyanúgy kiáltozta a nevemet. Ezúttal kinyitottam az ajtót, és kinéztem a galériára magam. *Láttam.*

Brandon összevonta a szemöldökét.

– Látta bárki más rajtad kívül?

– Nem.

– Akkor állíts fel őrt. Máskülönben meg fogsz őrülni, és azt fogja csinálni, amit akar.

Bólintottam.

– Gyűlöl téged – mondta Brandon. – Szeretne tönkre tenni. Ne feledd ezt. Akadályozd meg.

– De miért *Catherine*? – fakadtam ki. – Miért nem bárki más? Esküszöm, senki más nem kelt ki a sírból, hogy járkáljon. – Nem mertem megnevezni őket, nehogy ezáltal előszólíttassanak. Buckingham. Anne. George Boleyn. More. Fisher. Aske. Smeaton. Weston. Norris. Brereton. Dudley. Empson. Neville. Carew. Cromwell. De la Pole. Margaret Pole.

– Őket nem szállta meg a Gonosz – mondta Brandon simulékonyan. – Csak a Gonosz ad hatalmat a síron túl.

– Anne…

Brandon nem tudott válaszolni.

– Talán Catherine-ben, az unokatestvérében testesült meg újra a lelke.

Olyan mélységes reszketés vett erőt rajtam, hogy nem tudtam abbahagyni. Brandon körém fonta a hatalmas, súlyos karjait.

– Nincs több megbánnivalód, mint bármely másik embernek – mondta halkan. – Együtt élünk velük. Nem őrülünk meg, nem süppedünk melankóliába. – Tovább reszkettem, még hevesebben. – Megbánnivalók. Senki nem úgy indul, hogy olyan dolgokat akar elkövetni, amelyeket majd megbán. Ez a halandók sorsa.

Apám a véres kendői között – mennyire megvetettem őt.

– És most? – Bőszen megráztam a fejem. – Tehát most azon kapom magam, amin közönséges emberek szokták. De mit csinál egy király?

– Egy király köp a megbánnivalókra – nevetett Brandon.

Ekkor én is nevetni kezdtem, és a remegés abbamaradt.

* * *

Hat fantáziátlan, Kentből való katonát állítottam őrködni a hosszú galériára, és kiváltképp tekintetbe vettem, milyen tompaeszűek és vallástalanok; azzal az egyszerű utasítással láttam el őket, hogy egész éjjel tartsák nyitva a szemüket, és kétóránként váltsák egymást. Semmi szín alatt nem volt szabad aludniuk, és jelenteniük kellett nekem bármilyen zajnak vagy mocorgásnak még a gyanúját is.

– Ugyanis azt beszélik, hogy ezen a hideg télen szokatlanul

nagyszámú patkány keresett menedéket itt, a galéria alatti helyeken. Ha így van, tudnom kell, hogy megfelelő mérgeket lehessen kihelyezni, mielőtt tavasszal szaporodni kezdenének. Megértették?

Bólintottak.

– Bármilyen szokatlan mocorgást – ismételtem.

Bólintottak. Vajon csakugyan megértették?

Igen eszesnek véltem a történetemet. Egyetlen őrült sem lenne ennyire furfangos. Teljesen logikusan hangzott, és általa megtudom majd, amit meg akarok tudni.

A második éjszakán meghallottam a kísértetet. Egészen tisztán hallatszott a sikoltozása. Kinyitottam a jókora, reccsenve feltáruló ajtót, és kinéztem… és láttam a jelenést, *olyan volt*, mint Catherine, de *nem* Catherine volt. Csak használta a külső jegyeit. Az őrök kaszabolták; az egyik a levegőbe döfött, akárha mellbe akarná szúrni. A másik csak ugrált, mint egy kábult béka.

Becsuktam az ajtót. Mások is látták, ahogy járkál. Nem vagyok egyedül. Nem őrültem meg.

Másnap reggel az őrök azt állították, hogy nem láttak semmit, nem hallottak semmit, és hogy az éjszaka nyugodtan telt.

Hazugok. Hazugok. Hazugokkal voltam körülvéve, gyávákkal, ellenségekkel, akik az élet minden vonatkozását hamisra festették. Mi végre?

Köszönetet mondtam nekik, és utasítottam őket, hogy még egy héten át lássák el a szolgálatot, csak a biztonság kedvéért.

– Ugyanis ha vannak patkányok, ki kell irtanunk őket.

Egyetértettek.

– Egy nyugodt éjszaka nem jelenti azt, hogy nincsenek jelen. – A szemükbe néztem. Cseppet sem vonakodtak, hogy eltöltsenek egy újabb éjszakát a galérián. Honnan van ilyen kemény szíve ennek a nemzedéknek?

Minden éjszaka hallottam a kísértetet. Az őrök minden reggel eseménytelen éjszakáról tettek jelentést. A nyolcadik nap végén kifizettem őket, megköszöntem a tisztes helytállást és a kitartást, majd elbocsátottam őket.

– Akkor semmi méreg – mondtam vidáman.

– Nincs semmi mérgeznivaló – értettek egyet.

* * *

Nem. Egy kísértetet nem mérgezhet meg az ember. Csak mások vélekedéseit mérgezheti meg, és a Valentin-napi lakomán tanúsított viselkedésem ezt tette. Na, nem számít. Majd teszek róla, hogy kiengesztelődjenek. Az emberi elme olyan, mint a kút. Először tiszta, aztán szennyezetté válik – de mindig tehet az ember a szennyeződés ellen. Csak be kell vetni valami mást.

Volt egy Valentin-napi ajándékom Katherine Parr részére, és megígértem, hogy odaadom neki. Muszáj magamat tartanom ehhez, muszáj normálisan viselkednem, amennyire lehetséges. Küldtem egy levélkét az özvegynek, kérve őt, hogy jöjjön a reggeli misére, majd utána ebédeljen velem. Tudtam, hogy még mindig az udvarban időzik. Catherine háztartása egyben maradt, fej nélküli test módjára (akárcsak maga

Catherine, az egykori úrnő), várva a feloszlatást elrendelő utasításaimat.

Az özvegy pontosan jelent meg, negyed órával a mise kezdete előtt. Megfigyeltem, hogy még mindig egyszerű, fekete gyászfőkötőt visel, az elhunyt ura emlékére.

– Korán jött – jegyeztem meg, amikor a komornyikjaim bevezették hozzám, a lakosztályomba.

– Nem tudtam, mennyi időt szándékozott felséged elmélkedéssel tölteni előzőleg. Csatlakoznék felségedhez, és nem zavarnám az imádkozási szokásait.

– Igen, igen. – Hirtelen émelyítőnek éreztem magam körül a szolgálók és szemlélők jelenlétét. – Jöjjön akkor. Egyenesen oda megyünk. – Elmosolyodtam – vagyis inkább mosolyfélét erőltettem az arcomra –, és a karomat nyújtottam neki.

Együtt léptünk be a királyi kápolnába. Ám ahelyett, hogy azonnal imádkozni kezdtünk volna, arra kértem az özvegyet, hogy várjon, amíg a szeme hozzászokik a homályhoz. A fejünk felett hatalmas, festett csillagok ragyogtak aranylón a mélykék boltozaton.

– Olyan sötét van itt, mint egy török barlangban – mondta az özvegy váratlanul. – Homály és kuszaság.

Az előző napi szertartás áporodott tömjénfüstje még ott lebegett a levegőben.

– Olyan tiszta fényben kellene Jézushoz jönnie az embernek, ahogyan Mária tette húsvétkor, kora hajnalban – mondta Katherine.

Nem szabadkozott, nem tompította a szavai erejét. Nem is osont el Mária szobrához – ahogy én szerettem volna –, hogy letérdeljen, és magában imádkozzék. Ehelyett csak lehajtotta a

fejét, és olvasni próbált egy könyvből, melyet a kezében hozott magával. A gyér fényben ez lehetetlen volt.

Zavartan odaléptem a Szűz előtt fenntartott magánimafülkéhez. Amikor megjelent Cranmer a szolgálattevőivel, készen a mise elkezdésére, felkeltem az imazsámolyról, és visszatértem Katherine-hez. Kézen fogtam, és bevittem a királyi részlegbe.

Mindenben követte a példámat a mise alatt. Letérdelt, amikor letérdeltem, térdet hajtott, amikor térdet hajtottam, és még az ostyát is magához vette. De az arcát, mely mélyen az özvegyi főkötő alatt rejtőzött, nem láttam.

A mise véget ért. Cranmer megölelt és megáldott bennünket a kápolna ajtajában. Én belemártottam az ujjaimat a kikészített szenteltvízbe, Katherine nem tette.

Hallgatagon, egymás mellett mentünk végig a hosszú galérián. Katherine lehajtotta a fejét, és nem láttam mást, csak a hosszú, fekete, csőszerű főkötőjét. Suhogott a szoknyája, ahogy haladtában hozzáért a lakkozott padlóhoz.

– Isten legyen kegyeddel, Katherine – mondtam végül.

– És nagyságoddal is – mondta ő, de nem gépiesen. Komolyan gondolta.

– Megszólította a mise? – kérdeztem. – Nem olvashatta az imádságos könyvét, és azt mondta, hogy a kápolnában túl sötét van. De a néhai férje buzgó pápista katolikus volt.

Pápista katolikus. Ez volt az új kifejezésem azokra, akik úgy vélték, Rómán kívül nem lehetséges semmiféle igazhitűség.

– Én nem vagyok a férjem. – Katherine hangja annyira halk volt, hogy alig hallottam a radikális szavait. – Az Úr Jézus azt mondta – hirtelen felfelé fordította az arcát, és egyenesen az

enyémre nézett –, hogy meghasonlanak a családok. Az Ő kedvéért.

Felragyogott az arca. Az egyszerű kis arcon, amely vonásait illetően híján volt az igazi szépségnek, spirituális szépség áradt szét.

Megálltam, ahol voltam. Soha nem láttam azt korábban. Én, akinek kiváltságom volt sokféle formában megpillantani a szépséget, soha nem láttam a spirituális szépségnek nevezett entitást. Valójában mindig is metaforának véltem. Most elakadt tőle a szavam.

– Igen – mondtam. – Kate. – Kinyúltam, és félretoltam a csúf özvegyi főkötőt. A nap besütött a galéria ablakain, megcsillant az özvegy vörösesen aranyló haján, mely teljesen sima volt, és hátrafésült. – Nem szabad tovább gyászruhát viselnie – mondtam. – Hiszen nem gyászol, hanem örvendezik a feltámadt Úrral.

Ő engedelmesen levette a főkötőt.

Az ebéd a magánlakosztályban várt ránk, a saját magán étkezőasztalomon tálalva. Szép, fehér abrosz volt a teríték alatt, és ki volt téve az összes aranytányérom.

– Az évnek ebben a szakában nem nagy a választék. – Még mielőtt egyáltalán felszolgálták volna az ebédet, szabadkoztam miatta.

– Öt kenyér és két hal? – nevetett Katherine.

– Nagyjából – vallottam be.

A kenyér télvégi rozsból készült, sűrű volt, és nehéz. A szintén rozsból készült ital tápláló volt. És igen, felszolgáltak halat: az általánosan elterjedt télvégi halat.

– Ki foglalkozik a halastavakkal most, hogy a kolostorok

elhagyatottak lettek? – kérdezte tárgyilagosan Katherine. A szerzetesek építettek jól megtervezet halkeltetőket, és tették a pontyot a téli étrend bevett részévé.

– Falusiak. De nem vagyunk már annyira rászorulva a pontyra most, hogy kevesebb a böjt.

– Ostoba pápista szokás – jelentette ki Katherine gyorsan. – Örülök, hogy nagy részét eltörölte, My Lord.

– De nem töröltem el eleget? – Gondosan megválogattam a szavaimat.

Ő hasonló megfontoltsággal válogatta az övéit.

– Alakulóban vannak a dolgok. Az igaz dolgoknak megalapozottan kell felépülniük.

– Mit olvasott? – kérdeztem hirtelen. – Vagyis inkább mit próbált olvasni? – A könyvére mutattam.

– Magánimádságok – felelte, felém nyújtva a könyvet. – Az elmélkedések némelyikét… némelyiket magam fogalmaztam.

Rápillantottam. Protestáns hangulatúvá tették a kulcsszavak… „hit”, „Szentírás”, „vér”, „igazságosság”.

– Legyen óvatos, Kate – figyelmeztettem szelíden, visszaadva neki a könyvet.

Megrándult az arca a neve hallatán.

– Soha senki nem szólított engem Kate-nek – mondta mereven.

– Nem? Pedig vidám név, ahogyan kegyed vidám. Fiatalos név, ahogyan kegyed fiatal. – Vajon én vagyok az egyetlen, aki észrevette ezt az oldalát? – De ha jobban szereti, visszatérek a „Lady Parrhoz”.

Nem szegült ellenem.

– Azért hívott meg, felség, mert adni kíván nekem valamit?

A Valentin-napi ajándék: egy szakasz Ovidiustól, és a szerelemről írott értekezése. Gondoltam, az özvegy szívesen lefordítja majd. Immár láttam, mennyire illetlen, faragatlanságra valló ajándék.

– A kegyed nevét húztam ki – mondtam, igyekezvén annyira gyorsan gondolkozni, amennyire csak tudtam. – Zálogot kell cserélnünk, és én még nem adtam oda az enyémet.

– Beteg volt, My Lord – emlékeztetett ő sietve.

– Igen, igen. Nos, itt van – édes Jézusom, mi van nálam? –, egy ékszer. Egy rubinköves gyűrű. – Vörös. Valentin-napi szín. Igen, ez megteszi.

– Gyászolok – mondta ő.

– Keresztény módjára megbeszéltük, hogy nem gyászol. – Belenyúltam a bőrerszénybe, amelyet a ládámban tartottam, az ujjaimmal a gyűrű után kotorászva. – Tessék.

Vonakodva fogadta el.

– Nem egy búcsújáróhelyről való?

– Nem Becket rubinja, ha ettől fél! Egy rubin nem osztható részekre úgy, hogy megőrizze a kerekdedségét. Ezt bizonyára tudja! Nem, ha muszáj tudnia az eredetét: ez drága Mária húgom kislánykori gyűrűje volt. Fogadja el, és viselje olyan ártatlanul, ahogyan ő tette.

Mielőtt megismerte a férfiakat: egy fivért, aki politikai megfontolásból adta férjhez; egy nyáladzó, vén első férjet; egy mohó második férjet, aki feleségül vette őt, mielőtt virágot hoztak volna a fák az első férj sírján. Gyermekkor és remények rubinja. Különös, hogy egy kétszer megözvegyült, felnőtt nő az egyetlen az ismeretségi körömben, akihez illik. Még a kis Erzsébet is túlságosan „öreg” volt hozzá.

– Köszönöm – mondta Katherine, az ujjára húzva. – Kedves nagyságodtól, hogy nem feledkezett meg a zálogról.

Kegyedtől pedig kedves, hogy elfelejtette, hogy kénytelen volt gondjaiba venni engem azon a szörnyű estén, gondoltam. A felejtés jócselekedet – fölöttébb ritkán gyakorolt jócselekedet.

Az özvegyasszony – nem, Kate – maga volt a jóság, a szeretet, a világosság.

De *protestáns* volt!

Közvetlenül azelőtt, hogy távozott tőlem, a köpenye zsebébe nyúlt, és előhúzott egy apró zsoltároskönyvet.

– Szeretném, ha elfogadná ezt – mondta komolyan. Olyan átszellemültség volt az arcán, hogy legszívesebben soha nem vettem volna le róla a szememet. – Olvassa – mondta határozottan, és a kezembe nyomta a kötetet. – Bizakodom és reménykedem, hogy pontos a fordításom.

Aztán elment, és nem maradt nálam más, csak az az apró, fekete bőrkötéses zsoltároskönyv.

Csakis protestánsok készítenek saját fordításokat!

Miközben ültem, és átlapoztam a zsoltároskönyvet, rájöttem, hogy az elmúlt hat órában nem gondoltam az „őrültségemre”. Katherine derűs józansága elűzte, abszurditássá tette.

CXIV

Aznap délutánra audienciákat terveztem az összes külországi követ részére. Ideje volt, hogy megértsük egymást. Kiváltképp bosszantott engem egy bizonyos spanyol, aki nyilván a Chapuysszal való ismeretségének, vagy a rá gyakorolt befolyásának köszönhetően szemtanúja volt Catherine kivégzésének, majd nem átallott „krónikát” írni róla, elbeszélve Catherine és Culpepper románcát, a kegyetlenségemet, és így tovább. Máris kinyomtattak belőle nagyjából száz példányt, amelyek közkézen forogtak Londonban és külföldön egyaránt. Sokat ártottak nekem, eszelősnek, gonosznak, megkótyagosodottnak mutattak be.

Úgy intéztem, hogy minden egyes követ egész óra elütésekor látogasson meg engem: Chapuys két órakor, Marillac háromkor, a skót követ, egy Stuart fattyú négykor, a pápai kreatúra pedig ötkor. Azután visszatérek a szobámba egy nagy adag borral, és sült orsóhalat vacsorázom. Előzőleg már közöltem a kívánságomat a főszakáccsal, mivel az orsóhalat elkészíteni – kiszedni azt a rengeteg szálkát – fáradságos…

Átöltöztem az audienciákhoz használt ruhámba. Erre mindig szükség volt, hogy királyként jelenjek meg, hogy királyként cselekedjem. Ezért a súlyos, drágakövekkel kivarrt ujjas, az aranybrokát köpeny. Minden fölött az ahhoz nagyon hasonló prémes díszköpenyeim, amelyek apám uralkodásának idején voltak divatban. Ezek immár egy idős emberre utaltak, egy

olyan emberre, aki egészségügyi okból fokozottan igényli a meleget. Legyen hát. Igaz is volt. Igen hosszú ideig nem mutatkoztam hajlandónak felölteni őket. De szükségem volt rájuk, és már nem éreztem fontosnak, hogy mások ne tudják, hogy szükségem van rájuk. Még azt is megengedtem, hogy Holbein elkezdjen rólam egy portrét, amelyen ezeket viselem, és az idős emberekre jellemző módon egy botot szorongatok. Egy szépen faragottat, amit Niall Mor apjától kaptam ajándékba. Az írek… Beszélnem kell az írországi követtel. Hogyan felejthettem el? Legutóbb csütörtökön jutott eszembe, és készítettem is egy jegyzetet – hol az a jegyzet? Ez igazán tűrhetetlen, ez az elszórása dolgoknak, ez a feledékenység…

– Felség, a császári követ – jelentette be az apródom.

– Fogadjuk – letelepedtem a fenséges trónszékre, az uralkodói baldachin alá. Ügyelni kell minden formaságra, máskülönben az emberek megjegyzik, hogy valami nincs rendjén… ahogyan egy kutya felfigyel egy sebre, megérzi a vért. Viselj mindig kötést! Így nem érzik meg, nem veszik észre, nem tudják meg.

Kinyílt a hatalmas ajtó, és belépett rajta Chapuys. Vajon pontosan hányszor lépett be ezen az ajtón? Talán százszor? Gyakorta eljött, amikor Katalin még gondot jelentett, és mielőtt Mária meg én kibékéltünk volna. Az utóbbi időben sokkal kevesebbet jött.

– Felség. – Fél térdre ereszkedett. Észrevettem, hogy nehezére esik. A régi, olajozott mozdulat eltűnt. Fájt a térde, láttam rajta.

– Kedves császári követ úr. – Egy párnázott székre mutattam, amely a trónusom közelében állt. – Kérem, üljön le

mellénk.

Chapuys, amennyire csak tudott, könnyed mozdulattal felállt, és a kényelmes székhez lépett. Miután letelepedett, óvatos pillantást vetett rám.

– Hívatott felséged?

– Igen, Chapuys. – Mély lélegzetet vettem. – Kegyelmednek és nekem nem kell óvatoskodnunk, puhatolóznunk egymással. Túlságosan is régóta ismerjük egymást. Így hát beszéljünk a dologról becsületes, kemény férfiak módjára. Az igazság az, hogy a kegyelmed köreiben egy közismerten spanyol illető visszaélt a kiváltságával. Ez a kiváltság, követ úr, az volt, hogy szemtanúként jelen lehetett a… a kivégzéseken, a múlt február tizenharmadikán. Írt róla egy beszámolót, de ami ennél gyalázatosabb, nem átallott „magyarázatot” fűzni hozzá. Mivel a kegyelmed befolyásának és engedélyének köszönhette, hogy bebocsátást nyert a Tower területére, kegyelmedet csapta be és árulta el. Ilyenformán persze kénytelen vagyok hatálytalanítani a kegyelmed kiváltságát ilyen engedélyek kiadását illetően.

Chapuys visszabámult rám a kis majomarcával.

– Ó. Esedékesek további kivégzések is? Fájlalnám, ha nem lehetnék jelen.

Ó, ez a bosszantó spanyol! Mindig is így piszkálódott velem!

– Nem erről van szó. – Ügyeltem rá, hogy a hangom higgadt maradjon. Elmúltak már azok az idők, amikor kifakadtam, és feltártam minden gondolatomat, minden szenvedélyemet, a szívem minden vágyát. Vénember. Vénember. Óvatos és körültekintő vénember. Nos, van ennek előnye. – Arról van szó, amit megcselekedni kegyelmed az egyik honfitársának

megengedett, méghozzá angol földön. Ez a dolog – ott volt kéznél, az iratos táskámban – hazugság.

– Tiltja az angol törvény hazugságok kinyomtatását? – kérdezte Chapuys udvariasan. – Úgy értem, valamelyik konkrét törvény?

– A nyomtatósajtó annyira új, hogy még nem volt időnk törvényt alkotni róla! Úriemberek azonban betartanak bizonyos viselkedési szabályokat, bizonyos irányelveket, és ezek éppúgy alkalmazhatók a nyomtatósajtóra, mint bármi egyébre! – De mi van, ha nem? Mi van, ha minden, ami „magától értetődő” volt, immár nem az, és valami új rendnek kell újraírnia a szabályokat?

– De hát felséged példát állított, amikor szakított a pápasággal. – Chapuys széttárta a kezét. – Ez azt jelentette, hogy a régi szabályok, régi tiszteletadások egyike sem érvényes többé. Tudja, felség, ez királyokra éppúgy vonatkozik, mint a Szentatyára. – Chapuys vállat vont. – Szóval egy közrendű polgár rágalmazó „történetet” írt? Ez annyira szokványossá vált az új időkben, amelyeknek nagyságod bajnoka, hogy senki nem fogja észrevenni.

– De ebben hazugságot állít!

– És?

– Azt állítja itt – mérgesen lapoztam, mígnem rátaláltam a szöveghelyre –, hogy Cromwell kihallgatta Catherine-t. Cromwell halott volt! Akkor vajon életre kelt erre az alkalomra? – Tessék. Bizonyítottam az álláspontomat.

– Bizony, megtette. – Chapuys heherészett, fölényeskedőn, mulatva. – És még sok további Cromwell fog hasonlóképpen cselekedni, ebben a *csodálatos* – majdhogynem köpte a szót –

új korszakban, melynek megszületését nagyságod segítette. Ahol hiányzik a tekintélytisztelet (üsd a pápát!), és felmagasztaltatik az egyén tisztelete (ó, az angolok istenek!), ott jócskán előfordulnak efféle dolgok. A legjobb, ha hozzászokik ehhez nagyságod. Igazság minden, amit némely közönséges emberek terjeszteni kívánnak, ha szavahihetőnek látszanak, nyelvtanilag helyesen fogalmaznak, és megengedhetik maguknak a kinyomtatását. Jelen esetben az illető szemtanúja volt a kivégzésnek; szavahihetőnek látszik. Lehetséges, hogy hazugságokat állít, de irodalmi angolsággal teszi ezt. A zsebe megengedi a nyomtatást. Ó, de van egy negyedik elem, amely nélkül a többi nem sokat ér: emberek, akik vágynak a badarságaira, és hajlandók fizetni azért, hogy olvashassák őket.

Igazat beszélt. *A spanyol krónika*, ahogy nevezték, sok vágyra válasz volt. Az igazságvágy nem tartozott közéjük.

– Tehát nem hajlandó megcáfolni, vagy bármilyen gesztust tenni az elhallgattatására? – kérdeztem Chapuyst.

– Nem áll hatalmamban – mondta ő. Kényelmes kibúvó.

– Szeretném, ha megtenné.

– Én is, felség. Ostoba dolog ez, és dicsőíti Catherine-t, nagyobbá téve őt halálában, mint amilyen életében valaha is volt. Catherine… – Chapuys habozott, mintha ódzkodna elismerni valamit, de a vele született tisztessége folytán rákényszerülne – zavarba ejtő választás volt, ha azt vesszük, mennyire katolikus volt. Félek tőle, hogy befeketítette Angliában a katolicizmust. Jobb lett volna hagyni, hogy az aragóniai hercegnőhöz kapcsolódjék békében, semmint belerángatni ebbe a pöcegödörbe.

Értékeltem az őszinteségét.

– Hát, a protestánsoknak ott volt Boleyn – nevettem. – Veszélyes bármely spirituális testület számára, hogy egy emberi lényt állítson képviselőjéül.

Hirtelen Chapuys is elnevette magát, harsányan, valódi vidámsággal.

– Leszámítva a Szentatya esetét – mondta.

– Nem, pontosan ezt mondtam! – Most már én is nevettem. – Ő éppen olyan rossz, mint Anne és Catherine a maguk módján. Nem, ember nem lehet a spiritualitás megjelenítője.

– De felség… *felséged* most az angol egyház feje!

– Nem spirituális értelemben. – Felálltam a trónszékemről. Erőt vett rajtam a Chapuys, a régi ellenfelem iránt érzett szeretetem. Ellenfelem volt ugyan, de az én világomhoz tartozott, az én régi, ismert világomhoz, és egyszeriben nagyon fontossá vált számomra. Olyan kevesen voltunk, és egyre csak fogyatkoztunk. A vállára tettem a kezemet, a sovány kis vállára.

Öreg volt. Ő is kijelöltetett az elmúlásra, az elhagyásomra. Egyedül fogok maradni. Megrázkódtam a félelemtől.

– Nagyságod reszket – mondta Chapuys, majdhogynem gyengéden. Ellenségek voltunk, akik tisztelettel, majd türelemmel, aztán pedig szeretettel viseltettek egymás iránt. Hol volt már az én életemben az aragóniai hercegnő, a Boleyn boszorkány, Jane, a klevei hercegnő, a Howard szajha? De Chapuys maradt.

– Szoktam időnként – ismertem el. – Úgy tűnik, márciusban sosem tudok elég melegen öltözni.

– Itt, Angliában, még júliusban sem lehet!

– Kegyelmed hamarosan hazatér. – Tudtam ezt.

– Igen. Végre.

– A nap majd melegíti és meggyógyítja kegyelmedet. Tudom. Hosszú ideje várja.

– Elfelejtettem a napot. Igazából otthonomnak érzem Angliát. Azt hittem, rövid időre jövök ide. Leszolgálom az időmet, aztán visszamegyek a napfénybe, a virágokhoz, a spanyol delek fekete-fehérjéhez. De elkövettem azt a hibát, hogy megszerettem az aragóniai hercegnőt. Láttam, amint kislányként elindul Anglia felé, és szolgálni akartam.

– Így is tett. – Elengedtem a csontos aggastyánt. – Akkor is annak a hercegnőnek látta, amikor mindenki más szemében özvegy volt. Nos… – becsuktam a szemem, elhessegetve a képet. – Mindannyiunknak szükségünk van bajnokokra. – Nekem egy sem volt, de ezt nem kellett tudnia senkinek. – A kegyelmed császára… gondolja, hogy valóra váltja az ellenem kiadott pápai bullát? Rááll, hogy szent háborút hirdessen?

– Nagyságod és én mindketten tudjuk, hogy ha a nagynénje kedvéért nem szállt síkra, aligha fog most mozdulni. Bár az utóbbi időben jámborabb és vallásosabb lett, ami a németországi és németalföldi felfordulás folyománya. Az ottani protestantizmus… az ellen fog harcolni, nem Anglia ellen. Nagyságod teljes biztonságban van a császártól – közölte Chapuys. – Csak kérem, ne tájékoztassa, hogy ezt elmondtam.

Ismét megöleltem.

– Persze hogy nem.

– Még valami, felség. – Chapuys hátrahúzódott. – Mária hercegnő. Hamarosan férjhez megy?

– Nem látom, miként volna ez lehetséges. Amíg a franciák és a császár fel nem ismerik egy szövetség fontosságát…

– El van keseredve. Férj *kell* neki. Barátként beszélek, nem követként vagy intrikusként. Huszonhat éves, felség, nem gyerek már, és hamarosan túl lesz a szülőképes életkoron. Ó, legyen könyörülettel iránta!

Elképesztett ez a kifakadás.

– De hát kihez adjam feleségül? Egy herceghez, aki…

– Egy herceghez, egy grófhoz, bárkihez! Nem számít, hogy igazhitű-e. Csak úgy tekintsen rá, mint asszonyra, aki keservesen vágyik férjre és gyermekekre. Uram, a császár haragos lenne, ha így hallana beszélni engem. De ha nagyságod szerette őt mint gyermeket… most sem csekélyebbek az igényei! Csakis felséged szabadíthatja meg őt. Szüksége van rá, hogy szerethessen valakit, valamit. Máskülönben teljesen félresiklik a természetes jósága.

Mária. Oly sok éven át – elbájoló gyermek. Aztán egy sakkfigura a Katalin és közöttem zajló háborúban. Aztán – semmi. Nem gondoltam a szükségleteire. Annyira lefoglalt a sajátjaim kielégítése. Azt hittem, kitart majd, kitart, amíg békességet nem lelek.

Semmi nem tart ki. Groteszk formát ölt, vagy elfonnyad.

– Igazat beszél – mondtam. – Borzasztóan magányos. – Furcsa, hogy nem fogtam ezt fel. Erősnek és boldognak véltem magam körül mindenkit, miközben nem volt az mindenki.

Mária. Nagyon szerettem őt, de amikor Katalin mellé állt, félretaszítottam. Mi hiányzott belőlem, hogy ilyen gyorsan odalett a ragaszkodásom? Talán a mélyben rejlett az őrület oka, a normális érzések hiányában.

Őrület. Nem, nem vagyok őrült. De ez a lüktető fejfájás! Hol a fájdalomcsillapítóm, ami enyhíti ezeket a rettenetes rohamokat? Most ittam volna egy kortyot. A szolgálattevő behozta. A szép, smaragdzöld szirupot. Időben fog szétáradni az ereimben a következő audienciára.

Tessék. Immár csak annyit kellett tennem, hogy nyugodtan üljek, és várjam, hogy a szirup hasson. De odakintről máris dübörgés hallatszott, amely visszhangozta a fejemben lévő dübörgést.

– Monsieur le Ambassador, Marillac vár az audienciájára.

Szóval máris itt van? Jól van hát.

– Készen állunk – mondtam.

Monsieur Marillac belépett a trónterembe. Számomra gyakorlatilag idegen volt, csupán néhány hónappal korábban érkezett Angliába. Ferenc nem engedte egy követnek sem, hogy elég sokáig maradjon, és személyesen kötődni kezdjen hozzám. Vajon azért, mert tartott a vonzerőmtől, a befolyásomtól?

– Felség. – Marillac fél térdre ereszkedett, majd felemelte az arcát, és mosolyogva rám nézett. Szép volt a mosolya.

Wolseynak szép mosolya volt. Ó, és olyan szervilis, csupa hízelgés és hajbókolás egyszerre.

Wolsey… Wolsey nincs többé.

– Köszöntjük kegyelmedet, Monsieur Marillac. Kár, hogy csak kevéssé ismertük meg mindama hetekben, amíg a földükön időzött. Jöjjön közelebb, Monsieur, hadd lássam. – Szemügyre vettem az arcát, az öltözetét. Tömzsi és szelíd volt, ennyit tudtam megállapítani. Az a fajta ember, akivel nem

tudok zöldágra vergődni. Akárha valamelyik erődítményemet rohamoznám Isle of Wight mellett – masszívnak, kereknek, bevehetetlennek terveztem, és teljesen korszerűnek, vagyis az ágyús védelemnek és a tüzérségi hadviselésnek rendeltem alá őket. Semmi közük nem volt regényességhez, lovagkorhoz. Ahogy ennek a franciának sem.

– Hogy van a fivérem, Ferenc? – kérdeztem gyorsan.

– Nincs jól, attól tartok – válaszolta Marillac. – Lesújtja a bánat amiatt, ami felségeddel történt.

Igen, megkaptam Ferenc „részvétnyilvánítását” – egy levelet, amelyben úgy fogalmazott, hogy „Az asszonyok könnyűvérűsége nem érinti a férfiak becsületét.” Nem tudtam, vajon sajnálkozásnak vagy gúnyolódásnak vegyem-e. Bármit jelzett is, nem kívántam megtárgyalni ezzel az idegennel.

– Hmmm – mordultam. Lüktetett a fejem. Mikor hat már az a szirup?

– Mik voltak az utasításai, amikor eljött tőle kegyelmed? Hogy udvaroljon nekem a barátjaként, vagy hogy legyen irányomban tüskés? – Tessék, ez majd megdöbbenti, és kiköhögteti vele az igazságot.

– Én… vagyis ő…

Jól sejtettem. A keresetlen angol módi kibillentette az egyensúlyából.

– Amikor eljöttem Franciaországból, távolságtartó volt felséged irányában. Ez azonban a felséged… szerencsétlensége előtt volt…

– Hazugságok! – Felpattantam a trónszékemről, és öklömmel a karfájára csaptam. – Azelőtt történt, hogy összeveszett a becses császárával! – Aztán megfordultam, és

Marillacra meredtem. – Nem így volt, *gazfickó*?

Teljesen teátrális volt, amit műveltem. Chapuys nevetett volna. Ez a zöldfülű összevonta a szemöldökét, majd pontosan azt tette, amit reméltem: kibökte az igazságot.

– Elhidegült a viszony, mióta a császár elmulasztotta felismerni…

– Aha! Igen! A császár mindig „elmulasztja felismerni”. Elmulasztja felismerni az orrát az arca előtt, mi? Mi?

Marillac hátralépett.

– Felség?

– A kegyelmed ura bolond – mondtam hanyagul, újfent megfordulva, és belecsusszanva a székembe. – Tudja, hogy meg kell majd küzdenie velem. Az alkalmas időre vár? Erre megy ki a játék? Ostobaságokkal bőszít, például pénzt és támogatást küld a skótoknak, hogy felbujtsa őket ellenem? Azt képzeli, nem tudom, ki akadályozta meg, hogy Jakab találkozzon velem Yorkban? Azt képzeli, megfeledkeztem a sértésről? Nos? Mit képzel?

Marillac visszameredt rám.

– Nem beszélhet a nevében? Miféle követ akkor kegyelmed? Nem áll hatalmában képviselni? Micsoda, nem kapott írásos utasításokat?

Marillac szánalmas volt. Még csak arra sem érdemes, hogy szópárbajba bocsátkozzék vele az ember. Nem sport volt ez, hanem kegyetlenség.

– Mondja csak – szólaltam meg végül. – Jó egészségben van-e Ferenc, vagy sem? – Igyekeztem szelíd és lefegyverző hangot megütni.

– Igen, jóban – válaszolta Marillac fölényesen.

Hazug. Tudtam, hogy Ferencet elemészti a bujakór, amely már megkezdte a végső, halálos támadást az agya ellen.

– Hálás vagyok, amiért ennyire őszinte – mosolyogtam. – Akkor hát Ferenc kétszeresen is áldott, hiszen jó egészségnek örvend, és igazmondó képviselője van. Közölheti franciaországi fivéremmel, hogy… – készen álltam egy tartalmatlan megjegyzéssel, de ez jött ki belőlem: – remélem, ismét találkozunk az ardes-i síkon. Igen, ha ő hajlandó lenne, ismét elmennék a Val d’Orba. Ezúttal semmiféle mesebeli paloták meg lovagi tornák, csak… Ferenc és jómagam. Megírja neki ezt?

– Még ma este, felség – a francia mélyen meghajolt.

Aznap este ezt írta: „A világ legveszedelmesebb és legkegyetlenebb emberével kényszerülök érintkezni.” A kétszínű francia! (És hogy miként tudtam meg ezt? Hasznosítottam Cromwell örökségét: a kémeit és a titkosrendőrségét. Jó szolgálatot tettek nekem. Én magam nem hoztam volna létre őket, de mivel már léteztek… hasznosnak találtam őket, és azzal, hogy én magam vettem igénybe őket, megelőztem, hogy mások tegyék ezt ellenem.)

Kémek. Mindig is voltak kémek. Julius Caesarnak is voltak besúgói, azt mondják… ámbátor bizonyára rendkívül haszontalanok voltak, hiszen nem figyelmeztették őt a közelgő merényletre. Kémekre, úgy vélem, szükség van egy állam irányításához. De nem tetszett a gondolat, a puszta tény, hogy nélkülözhetetlenek.

Szívesebben hittem, hogy képes vagyok olvasni egy ember arcából, hogy teljesen fel tudom mérni én magam. Rájöttem, hogy a francia követ hazudik. Igazából semmi szükségem arra,

hogy a levelei tartalmát kikémleljék, lemásolják és eljuttassák hozzám. Ez lealacsonyította őt, és nem tett hozzá semmi lényegest a már meglévő tudásomhoz. Ezek az új idők azonban magától értetődőn szükségessé tették az ilyen machinációkat.

Még mindig lüktetett a fejem. A smaragdszínű szirup nem sokat csillapított a fájdalmon. Nyilván nem ittam belőle eleget. Öntöttem még egy kicsit a gyógyszeres serlegbe, és lenyeltem.

Csak egészen kevés volt, mégis perceken belül enyhülni éreztem a tüneteimet. Miért van ilyen hatása annak, ha csak egy kicsivel növelem az adagot? Oly sok mindent kell még kideríteniük az orvosoknak.

* * *

Négy órakor volt esedékes a skót követ látogatása. Ültem, és előhúztam egy hosszú kronológiát, amit magam állítottam össze a kapcsolatainkról egészen apám és III. Jakab tárgyalásaiig, melyek során megállapodtak a nővérem házasságáról. Árulások és bizalmatlanság komisz históriája volt mindkét oldalról. Miért helyezkednek szembe velünk a skótok állandóan? Szomszédok vagyunk, egy közös szigeten osztozunk. Ők mégis inkább a franciákkal léptek szövetségre. Amikor 1513-ban Franciaország ellen harcoltunk, hátba támadtak bennünket. Amikor feleséget kerestem a kontinensen, V. Jakab vetélytársamként lépett fel, és közvetlenül az orrom elől orozta el Marie de Guise-t. Meg aztán ott volt az a kis eset Yorkban, amikor hiába vártam a skót királyra.

– Arbroath earlje – jelentette az apród. – Éppen időben telepedtem le, hogy ülve fogadjam a hetyke earlt, aki úgy vonult be, mintha mindig is el-eljött volna látogatóba Anglia királyához.

Skót díszöltözetet viselt: sokrőfnyi, kavargó mintázatú gyapjútakarót, a harisnyája szárában tőrt; széles övszerűséget, melyet hatalmas, túlcizellált ezüstkapocs tartott össze.

Tőrrel járulni elém nem volt engedélyezett azóta, hogy Buckingham hercege az életemre tört. Intettem a fejemmel a testőreimnek, akik szertartásosan elvették a tőrt.

– Csakugyan Skóciát képviseli, Robert Stuart? – kérdeztem. – Létezik Skócia, amit képviselhet? – Ez volt az igazi kérdés.

– Amennyire embernek hatalmában áll képviselni azt a pompás országot, igen. – Egészen a mennyezetig szárnyalt a hangja.

– Akkor sok kérdésre kell válaszolnia, kérdésekre, amelyek álmatlan órákat okoztak nekem. – Közelebb intettem. – Mi ez a tartan, amit visel? – Igen tetszetősen szövődtek rajta az árnyalatok és a mintázatok. Egyszerűen, de tetszetősen. – Látom, van benne fehér. Van valami saját jelentése? – Kíváncsi voltam.

A skót nagy, halszerű szája mosolyra húzódott.

– A fehéret külön adjuk hozzá a szövet többi részéhez. Ha ilyet veszünk fel, az azt jelenti, hogy nemigen fogunk lovagolni. A lovaglás felveri a sarat.

Milyen primitív! Milyen egyszerű! Lovagláshoz sötét színek. Egy csíknyi fehér azt jelenti, hogy „Nem lesz lovaglás, minden fedél alatt és tisztán történik, becsületszavamra”.

– Igen. Értem. Na már most, válaszoljon nekem egy

kérdésre, ami zavarba ejt engem a gazdáját illetően. A skót király nem volt hajlandó találkozni velem Yorkban, és nem értem a gondolkodását. Nem kaptam tőle semmiféle üzenetet.

– Félt, hogy elrabolják.

– Azt gondolta, hogy ennyire nem lehet hinni a szavamnak?

– Nem felségedre gondolt, hanem másokra, azokra az ellenséges érzületű skótokra, akik szembeszegülnek vele, és kihasználnák a távollétét.

– Pontosan kicsodák ezek az ellenséges érzületű skótok? Egyre csak úgy hallom a nevüket emlegetni, mint holmi talizmánt. Vannak síkvidéki skótok és felföldi skótok, törzsfők és a nyugati szigetek lordjai. Miféle ország ez?

– Megosztott, boldogtalan ország, felség. A felföldi skótok, ahogy felséged nevezi őket, hatalmas családok, akik bizonyos földterületeket birtokolnak, és ez így van emberemlékezet óta. A kis völgyeikben és szorosaikban élnek, és elsősorban azt akarják, hogy hagyják békén őket. A határvidéki skótok teljesen másfajták. Útonállók és zsarolók, egyszerre árulják el az angolokat a skótoknak, és fordítva. Aztán a szigetek népe… hát, azok megint csak különös fajta. Részben normannok, a normannok telepítették le őket, és nem tekintik magukat egyetlen ország részének sem. Odakint élnek, azokon a kopár, hideg sziklákon, az Ír-tengeren, és keresztényeknek mondják magukat, pedig… – Széttárta a kezét, mintha ezt mondaná: *Hogyan lehetnének azok?*

Nálam volt MacDonald, Rum sziget törzsfőjének fia. Annak alapján, amit ez az ember mondott, akár a szelet is tarthatnám túszként.

– Egy ilyen összevissza országban hogyan választják ki a

követet? Mit és kit képvisel?

– Jakab király unokatestvére vagyok, noha balkézről születtem. Úgy hiszem, beszélhetek a nevében. Ismerem a gondolkodását.

– De vajon gondolkodik? – mordultam fel. – És következetesen? Kegyelmed azt tudja, hogyan gondolkodott, amikor kegyelmed eljött Edinburghból. Azt is tudja, most hogyan gondolkodik?

– Azt hiszem, igen. Értem az észjárását.

– Mármint a kacskaringóit. Rendben van, akkor hát, mit gondol rólam, az angol fivéréről, a *nagybátyjáról*?

– Békét kíván.

Elfojtottam egy nevetést. Ez az elkoptatott régi szólam! Akár egy Üdvözlégy Máriát is mondhatna az ember, ha azt vesszük, amit valójában jelent.

– Tudok egy módot a békére – jelentettem ki. – Egyesítsük az országokat. Természetellenes, hogy egy szigeten két királyság legyen. Először házasság útján. Aztán egyesül a két parlament…

– A házassággal próba tétetett, felség. Angliai Tudor Margit hercegnő és IV. Jakab skót király által, 1503-ban.

– Az érintett személyek miatt vallott kudarcot. Margit nővérem buja és rövidlátó volt, nélkülözte a képzelőtehetséget, így nem tudott felnőni a nagy feladathoz, amellyel szembesült. Gyerek volt csupán, amikor Skóciába érkezett. – És még mindig gyerek, ötvenhárom évesen. – Hogy van? – kérdeztem.

A követ ijedten nézett. Margit szégyenkezésre adott okot. Elárultatott a bujasága, az indulatai által… immár mind

megmutatkoztak, és senkinek nem kellett. Sok részvétlen gyámja volt. Még a saját fia is tehertételnek tekintette – mint egy öreg házi kedvencet, amely összepiszkítja a szőnyegeket, és folyvást a napon alszik, a gazdái meg csak várják, hogy haljon már meg.

– Fel… felépülőben van. Methven várában. Kínlódott valamivel… a fejében.

– Mi van a férjével, az úgynevezett férjével Lord Methvennel? – Margit tizenhárom évvel azelőtt elvált Angustól, hogy feleségül menjen Methvenhez, most pedig el akart válni tőle, hogy ismét hozzámehessen Angushoz. Az ostoba, kéjsóvár asszony!

– Ő… hátramaradt Stirlingben.

– Az igazság az, hogy elhagyta Margitot – mondtam nyersen. – Fontosabb dolgai vannak, mint hogy egy haldokló, hatalom nélküli vénasszonnyal foglalkozzon. – Pattintottam az ujjammal. A skót figyelme elkalandozott.

– Nagyságod testvére – mondta tétován.

– Igen. A nővérem. Nos, házasságról beszéltem Skócia és Anglia között, olyan házasságról, amely eléri azt, amit apám kísérletének nem sikerült.

– Nagyságod testvére – csökönyösködött a követ.

– Mi van, gyászolnom kellene? Írtam neki 1528-ban, a köleshimlő évében, amikor értesültem az esztelenségéről, hogy elválik Angustól, hogy hozzámehessen ahhoz a bolond Methvenhez. Hallgatott rám? Nem! Meglepetés, ami történt vele? Margit ostoba volt. – Gyűlöltem az ostobaságot. Bármilyen bűnt, fogyatékosságot inkább meg tudok bocsátani, mint ezt.

A skót pislogott.

– Akkor hát igaz, amilyennek lefestik nagyságodat.

– Tartsa meg magának a begyakorolt megállapításokat arról, hogy kegyetlen vagyok, híján vagyok az emberi kedvességnek, amit kétségkívül megtanított kegyelmednek a gazdája, az egyenes V. Jakab! Ha kegyetlenség egy testvért az igazságnak megfelelően, érzelgősködés nélkül ostobának nevezni, akkor vállalom ezt a jelzőt.

– Nagyságod szörnyeteg! – A skót igyekezett olyan komor, sötét képet vágni, ahogy illik ahhoz, aki egy szörnyetegre néz.

– Ez a legsúlyosabb villámcsapása? Ugyan, ugyan! – mondtam neki évődve.

– Még a nevetése is szörnyetegre vall – mormogta ő.

– Most, hogy értjük egymást – ó, erre valók az audienciák, az első félóra mindig erre a viaskodásra fecsérlődik –, beszéljünk nyíltan. Íme, amit kívánok: Skócia és Anglia egyesüljön, lehetőleg házasság révén. Ezzel véget vetünk ennek az ellenségeskedésnek, ami ostobaság, ha a térképre néz; hiszen egy ország vagyunk. Minden más ebből következik.

– Most nagyságod értsen meg engem – mondta a skót tüskés, éles hangon. – Engem nem érdekel, mit mutatnak nagyságod térképei, vagy mit mond a „logikája”. Mi, skótok, más nép vagyunk, teljesen mások, mint nagyságodék. Bennünket korántsem izgat, hogy nagyságod nem ért bennünket. Mi a saját országunk népe vagyunk, és a mi országunk éppúgy különbözik a nagyságodétól, mint Spanyolország.

Spanyolország! Miért választotta ezt az országot!

– Mi a tenger, a szigetek, a hosszú éjszakák és a hosszú

nappalok népe vagyunk. Nálunk semmi sem kiegyensúlyozott. Némelyikünk más nyelvet beszél, gael a neve, és hasonlít a Man-sziget, a walesi partvidék nyelvére, Bretagne-éra, és az összes többi sziklás, keserű helyére, amelyek a felséged kövér, puha országai mentén húzódnak. Ragaszkodunk ahhoz a helyhez, megvagyunk ott, és semmi szükségünk nagyságodékra.

– De igen, van! Mert béke nélkül nem fognak megmaradni a világban, szét lesznek zúzva, és a kelta velejük ki lesz szopva, mint egy kagyló…

– Engem nem ijeszt meg! – acsarkodott a követ. Igen, acsarkodott, mint valami északi farkas. Soha nem hallottam ilyen hangot emberi torokból. Távozott, mielőtt engedélyt adhattam volna neki a távozásra, csak úgy lobogott a köpenye.

Igaza volt. Mélyen belül tudtam. Skócia teljesen más ország, annyira idegen a mi angol észjárásunktól, hogy soha nem leszünk képesek még csak megérteni sem egymást.

Mit is mondott a kelta rokonairól? Walesről, Bretagne-ról, Írországról, a Man-szigetről? Én walesi voltam, vagy részben walesi. Beszéltem a nyelvüket – legalábbis legénykoromban. Kizárt, hogy megértsem a gondolkodásukat? Bennem semmi nincs belőle?

Tudtam, hogy a versektől olykor lúdbőrözöm. Tudtam, hogy a zene egy másik világba repít, és hogy a hozzá való tehetségem számomra valami rajtam kívüli dolognak tűnik. Ez a fészke annak, amit a keltaság jelent? Ez a fészek az énem összes többi részét megvilágította, ellágyította, magasabbra emelte. De mi van, ha ez nem fészek, hanem az egész? Hirtelen úgy gondoltam, tudom, mit jelent skótnak lenni, és

egy részem vonzódott hozzá; a másik részem engesztelhetetlen ellenségnek látta, akivel nem tudnék egymás mellett létezni.

* * *

Volt negyedórám a pápai követ érkezésének esedékessége előtt. Rendbe kellett szednem magam. A fejem lüktetése csillapodott, de nem szűnt meg teljesen. A zöld szirupra pillantottam. Eleget ittam már belőle. Nem nyúltam a palackért.

Tiszta fejjel kell fogadnom a pápai nunciust. Mit szeretnék hallani tőle, és mit szeretnék, hogy halljon tőlem?

A pápai jelenlét Angliában erre az egyetlen kis idegenre korlátozódott… ó, mennyire lehetetlennek tűnt volna ez akár csak egy évtizeddel korábban! Akkor a pápaság mindenütt ott volt, diktált, kioktatott, ellenőrzött. Vagy legalábbis megpróbálta. A pápa immár eltűnt az országomból, és csakis alig észrevehetően volt szabad jelen lennie, az én kifejezett engedélyemmel.

– Guiseppe Dominici, a Szentszék nunciusa.

– Lépjen előre – intettem. – Ültem immár, teljes uralkodói díszben. Fontos volt ezt viselni, amikor pápai követtel találkoztam.

Feltárult az ajtó, és egy apró ember jelent meg. Az volt az első gondolatom: miképpen választhatott a pápa egy ilyen kis embert képviselőjéül? De mindjárt ezután csodálatot éreztem. Egy ennyire nem megnyerő embert csakis olyasvalaki választhat követnek, hogy a hangja legyen egy iránta

ellenséges országban, aki teljesen biztos magában.

A férfi meghajolt.

– Guiseppe Dominici vagyok, Őszentsége, III. Pál követe. – Olyasféle csúf és nyílt arca volt, amiről azt szokta gondolni az ember, hogy a legegyügyűbbek sajátja.

Vártam, hogy beszéljen. Ő rám várt. Hosszúra nyúlt a csend.

– Mesélje el nekem, hogyan utazott ide – kezdtem.

– Az egy évvel ezelőtt volt – mondta. – De hónapokig tartott. Át kellett kelnem Németalföld bizonyos részein, ahová nem szívesen mennék vissza. Úgy tűnt, ingerli őket az öltözetem, és Amsterdamban kővel dobáltak meg.

– Hát ennyire súlyos a dolog? – kérdeztem.

– Németalföld bizonyos részein senki nincs biztonságban, aki fekete ruhát visel.

– Még az özvegyek sem?

– Még az özvegyek sem – nevetett a nuncius. – A szélsőséges protestánsok nem gyászolnak, tudja.

Tényleg elvetették ezt is? Ejnye!

– Zavaros idők – mondtam. Biztonságos megjegyzés.

– Anglia udvariasabb.

– Van uralkodója. – Soha nem tűrtem az idegenekkel szembeni faragatlanságot. – Az uralkodók kötelessége, hogy jóindulattal legyenek az alattvalóik iránt.

– Még a hitük iránt is?

Tessék, helyben vagyunk.

– A keresztény uralkodók felelősek az országaikban az igazság és a Szentírás érvényre juttatásáért.

A nuncius felvonta a szemöldökét.

– Az én uram, III. Pál őszentsége mentesítené nagyságodat

eme kötelesség alól.

Még egyenesebb volt, mint én!

– Ez a Szentatya áldott hivatása – folytatta. – Miurunk előre látta, hogy a keresztény fejedelmeknek másra kell irányítaniuk az erőfeszítéseiket, és ezért az Ő dicső irgalmasságában egy áldott atyát rendelt külön arra, hogy…

– Beavatkozzon – fejeztem be helyette. – A spirituális feladataim nem emésztik fel a világi erőforrásaimat.

– Lehetetlen mindkettőt egyformán érvényre juttatni – mondta a nuncius simulékonyan. – Egyetlen ember sem szolgálhat két urat. Felséged egyszerre próbálja szolgálni Mammont és Istent. Kudarcra van ítélve.

– Nem ismerem a kudarc szó jelentését.

– De meg fogja ismerni. Én mondom felségednek, ez lehetetlen. Miurunk jelentette ki. Reá hivatkozom, nem holmi evilági lényre.

– Akkor kegyelmed ura, a pápa elsődleges példája a rossz iránynak. Hiszen ő mindig is mindkettővel próbálkozott, és mindkettőben kudarcot vallott. Spirituális vezetőként olyan mélyre süllyedt, hogy még a közönséges emberek is elutasították. Evilági vezetőként olyannyira rossz irányt vett, hogy az európai országok fele harcol ellene. Szívlelje meg ő maga az állítólagos urának szavait!

– Az *állítólagos* urának?

– Azt állítja, hogy Krisztus az ura. De látjuk-e benne Krisztust?

– Egyetlen ember sem láthat bele egy másik lelkébe, felség.

Szerettem volna csípősen visszavágni. De igazat beszélt. Nem láthatok Pál pápa lelkébe; ő nem láthat az enyémbe.

– Csakis Isten láthat bele – mondtam végül. – És ezt ennyiben kell hagynunk.

– Igen. – A nuncius meghajolt, majd keresztet vetett. Miután felegyenesedett, némán néztünk szembe egymással, mintha a meghallgatás csak most kezdődött volna.

– Továbbra is érvényes a kiközösítés? – kérdeztem végül. Valakinek muszáj volt megszólalnia.

– Őszentsége nem vonhatja vissza! – A kis ember hangja meghökkentően mélyen és gazdagon csengett. – Túlságosan sok minden történt. A kolostorok feloszlatása, Mária hercegnő zaklatása; Fisher kardinális kivégzése; a karthauziak megégetése.

A trónszék karfáinak végére faragott gombokkal babráltam. Igen, túlságosan sok minden történt, amit nem lehet annyiban hagyni. Én nem hagynám annyiban. Sem senki, aki embernek nevezi magát.

– Értem.

– Lesz egy egyetemes zsinat.

– Kilenc évet késett. 1533-ban könyörögtem a pápának egyért. A kérésem nem talált meghallgatásra.

– Most lesz egy. Mantovában, ahová nem ér el a császár keze. Ihletett gondolat volt, hogy legyen, és őszentsége bizonnyal méltányolja majd felséged előrelátását. Nagyon sok kérdés van, amelyekről tanácskozni kell…

– Igen: hogyan lehet megakadályozni Európa protestánssá válását? De ehhez már túl késő.

– Nagyságod olyan helyzetben lesz, hogy közölheti a feltételeit. – Csikorgó és szenvtelen volt a nuncius hangja. – Nagyságod doktrínája nem rebellis, csak a cím az, amelyet

visel. Egy kibékülés nagyságoddal sokat érne a Szentatyának. Szövetségesekre van szüksége.

– Ott van neki Ferenc és Károly. – Hárítottam az ajánlatban rejlő szúrást, hiszen ajánlat volt.

És ó, kísértésbe ejtett. Hogy Róma elismerjen, hogy a beleegyezésével viseljem a nehezen kivívott címeimet…

– Állhatatlan, ingatag bolondok – mondta gúnyosan a nuncius. – Nem olyan emberek, mint felséged volt, aki szilárdan állt mindenféle kísértése közepette. Nem, ők egyszer ezt mondják, máskor meg azt…

– Nem a Fény emberei? Tartok tőle, hogy egyikünk sem illetheti önmagát ezzel a címmel. Nem, nem… ha Róma és én ismét egymásra találunk, a kegyelmed urának és nekem számos dologban egyetértésre kell jutnunk, amelyek egyikét sem oldja meg a szükség vagy a pillanat. Nem tűröm a beavatkozást, a kegyelmed ura pedig nem tűri az engedetlenséget, és ebben nem értünk egyet, méghozzá roppantul nem értünk egyet. Közölje vele, hogy szolgálatára leszek, amennyiben elismeri a szuverenitásomat Anglia felett minden tekintetben.

Ebbe soha nem fog beleegyezni. Én pedig soha nem fogom beérni kevesebbel. Erről van szó. A követ meghajolt, és távozott.

* * *

Aznap este morózusan gubbasztottam a tűz előtt, az orsóhal egyáltalán nem esett jól, és azon töprengtem, amit a skót követ mondott.

Igaz, hogy a két ország soha nem fog egyesülni? Én mindig is úgy véltem, hogy egy napon egyesülnek. Természetesnek látszott ez. Az agyam hátsó szegletében már összeházasítottam az egyik gyermekemet Jakab valamelyik gyermekével. Csakhogy apám ugyanezen elképzelés alapján cselekedett, és nem ért el semmit.

Akkor hát mi alapoz meg egy országot? Az, hogy a lakói hasonló természetűek? De a normannok és a szászok természete nem volt hasonló. Eme kritérium alapján soha nem olvadtak volna össze, hogy létrehozzák Angliát. A kelták – olyan elnyelhetetlenek, mint amilyennek a szószólójuk mondta őket? Wales soha nem válik igazán Anglia részévé? És mi van az írekkel? Szándékomban állt végül a szigetet is bekebelezni.

Ha még valaha épkézlábnak érezném magam… ha ez az átkozott láb meggyógyulna.

De halogatja-e az ember dolgok megcselekvését, amíg „épkézlábnak” nem érzi magát? Igazítja-e az ember az életét egy lábhoz? Vagy halad előre akárhogy is, tekintet nélkül a személyes érzéseire?

Visszatért a fejem lüktetése, és vele a zavarodottság.

Gyűlöltem a zavarodottságot, jobban gyűlöltem, mint bármilyen kínt, amit ki kellett állnom. A zavarodottság ellenségem, az igazi ellenségem. Kibillentett a nyeregből, mint egy kihívó egy lovagi tornán…

De meg fogok küzdeni vele. Vagy legalábbis palástolom. Senkinek nem kell tudnia róla.

Most pedig elmegyek lefeküdni. Nem hívok semmiféle inast, semmiféle szolgálattevőt. Esetleg megorrontanák a

gyengeségemet, azt hallanák, hogy gyertyát kérek, miközben valójában prémtakarót akarok.

CXV

A tavasz folyamán a lelkifurdalásom csökkent, a zavarodottságom pedig nőtt. A kísértetek eltűntek. Nem hallottam többé a sikoltozást a szobámon kívülről; nem úszott többé étel vörös és megalvadt vérben. Istennek hála a Catherine-ről, az igazi testi valójáról őrzött emlékeim kezdtek gyérülni és halványulni. Örültem, hogy soha nem adtam megbízást a vágyott portré elkészítésére. Holbein – akinek megbocsátottam a Klevei Annáról festett képét, miután elmagyarázta, hogy bevett szokás elmismásolni a bőrhibákat – akkoriban azzal foglalatoskodott, hogy vázlatokat készítsen egy falfestményhez a magánlakosztályomba, egy dinasztikus témájút, amelyen apámmal és a gyermekeimmel vagyok. Nem maradt immár semmi, ami felidézte volna nekem Catherine pontos arcvonásait.

De azért gyakran gondoltam rá. Bizonyos értelemben sóvárogtam utána – az után, ami volt, amit jelentett számomra. És gyűlöltem magamat ezért.

Mindez emberi dolog, tudtam rajta uralkodni. Ámde a zavarodottság, az események és a rend felcserélődése – tudtam immár, hogy ez nem őrültség. Az őrültség azt jelenti, hogy nem tudja megkülönböztetni az ember a valóságost a valótlantól. Meghalt-e Wolsey, vagy sem? Nem, nem ez volt az én bajom. Inkább az emlékezésben leledzett, vajon a vállára tettem-e a kezemet Graftonban, amikor utoljára találkoztunk?

Reméltem, hogy igen. De remélni nem ugyanaz, mint tudni.

A kivégzéseket követő hónapokban mindig ez folyatódott. Úgy emlékszem rá, mint olyan időszakra, amikor folyvást az ellenséggel, a zavarodottságommal viaskodtam. Az unalom, a magányosság, a lelkifurdalás – mindezek másodlagos helyet foglaltak el ahhoz a sürgető igényhez képest, hogy valamelyest visszanyerjem az ellenőrzést az elmém felett, jóllehet (nagyon remélem!), ez nem volt könnyen észrevehető.

> WILL:
>
> Nem, nem volt az. Valójában megdöbbenve olvasok itt a küszködéséről. Külső szemlélőnek úgy tűnt, jól öltözik, érdeklődik a diplomáciai jelentések iránt, és a szokott élénk szarkazmusával követi Károly és Ferenc romló viszonyának alakulását. Annak is örültem, hogy úgy tűnt, végre megszabadult a szerelemtől és az asszonyoktól való függőségétől. Nem mutatott semmi érdeklődést romantikus ügyek iránt, sem önmaga, sem mások tekintetében. Arra következtettem, hogy a királynak végre benőtt a feje lágya.

VIII. HENRIK:

Elengedtem a Howardokat, az összest, aki le lett tartóztatva, és a Towerba lett zárva. Kihűlt az irántuk érzett haragom, és ostoba, szánalmas dolog lett volna tovább büntetni őket, még ha teljes vagyonelkobzásra és tartós bebörtönzésre ítéltettek

is. A vén özvegy hercegné; Lord William Howard meg a felesége, Margaret; Catherine nagynénje, Lady Bridgewater; Catherine fivérének felesége, Anne Howard: igazából nem volt erőm olyan fehéren izzó gyűlölettel viseltetni irántuk, mint fiatal koromban képes lettem volna. Így hát kiszabadultak, ki a nyári levegőbe, és bizakodom, hogy jobban élvezték, mint én.

Nem, én nem élveztem különösebben. Eljött május elseje, és nem kísérte semmilyen emlék, sem jó, sem rossz. Csak egy újabb nap volt, méghozzá hűvös. Az ablakomból láttam az ágak mozgását, ami jelezte a májust ünneplők visszatérését, akik hajnalban keltek, hogy zöld és virágzó dolgokat gyűjtsenek. Korántsem vágytam közöttük lenni, sem ócsárolni őket, amiért ezt teszik. Elveszítettem a képességet a gyűlölethez, mint mondtam, és ez a maga módján rosszabb volt, mint elveszíteni a képességet, hogy szeressek.

Jobbára odabent tartózkodtam, valamiféle duzzogó örömöt leltem abban, hogy az ellenkezőjét teszem annak, ami „jó” lenne nekem. Az orvosaim unszoltak, hogy menjek a szabadba, így hát ehelyett zárt ajtók és ablakok mögött ültem, és jelentéseket olvastam. Egy reggel almafavirágokat láttam, és behúztam a függönyöket.

A jelentések értesülések és hazugságok ördögi keverékei voltak. Skóciából azt közölték, hogy a nővérem meghalt, miután elpattant egy véredény a fejében. De vajon meghalt-e? És ha igen, végrendelkezett? Politikailag évek óta nem számított, személyesen nekem pedig még régebb óta. De hát ő volt az utolsó hozzátartozóm, és immár tudtam, hogy senki nem fog túlélni engem. Én éltem tovább mindenkinél. Mindazoknál, akik ott voltak 1498 karácsonyán Sheenben,

azon a karácsonyon, amikor leégett… odaveszett mindenki, akárcsak a szobák, amelyekben mozogtak. Már csak én mozogtam, önmagam árnyékaként, vagy majdhogynem úgy.

A nővérem fia, a nehéz szemhéjú, vörös hajú Jakab király újabb fiút keresett a kettő helyébe, akiket elveszített. Francia felesége ismét várandós volt, és ez izgágává tette Jakabot – ami botor viselkedés egy királytól, az ő helyzetében. A határ skót oldala sokkal gazdagabb volt, mint az odáig vezető sivár angol mocsárvidék, és Edinburgh könnyen elérhető volt a norfolki herceg és húszezer embere számára. Ezáltal mi könnyen tudtunk ártani a skótoknak, ők viszont nehezen tudták ezt természetben megtorolni. Figyelmeztettem az unokaöcsémet, hogy még mindig kezemben van „a vessző, amellyel az apja megfenyíttetett”, de ő úgy döntött, hogy süket marad a szavamra. Ezért elhatároztam, hogy várok őszig, amíg az összes gabonát be nem takarítják, majd megadom a jelet a hercegnek, aki immár kegyvesztetten sorvadozott északon. Szegény Jakab. Azt kívánja majd, bárcsak eljött volna Yorkba.

A franciák – és ezen elképedve hitetlenkedtem – megállapodást kötöttek a törökökkel! Igen, Ferenc szemérmesen elfordította a tekintetét, miközben Szulejmán szétfeszítette Európa combjait, és mélyen közéjük vetette magát, egészen Bécs kapujáig – egyenesen rápisálva (hogy a metafora teljes legyen) a Habsburgok ágyára. Tulajdonképpen maga Ferenc volt az, aki felemelte az ágytakarókat.

De a hatalmas török: valamennyi igazhitű kalifája! Hogy őt ölelje keblére mint fivérét! Igaz, pompás fickó hírében állt az illető, ékköve volt a saját korának, és túltett Európában

mindenkin, aki úriembernek nevezte magát. Tetejébe ragyogóbb hadvezér, mint bárki, akit mi az Oroszlánszívű óta fel tudtunk mutatni. 1521-ben elfoglalta Belgrádot, majd a következő évben legyőzte az eladdig verhetetlen johannita lovagokat, elűzte őket a rhodoszi szigeterődjükből, bár igazi lovaghoz illőn engedte őket bántatlanul elvonulni Málta szigetére. Sőt, egyenesen elkísérte őket oda. 1533-ban Károly öccse, Ferdinánd kénytelen volt elismerni Szulejmánt Magyarország hűbérurának. És most ez a megállapodás Franciaországgal, ami lehetővé teszi a franciák számára, hogy a törökökkel egyenrangúan vásároljanak és kereskedjenek szerte a török birtokokon; hogy saját állandó követet állomásoztassanak török földön, hogy a keresztény szent helyek hivatalos „protektoraként" cselekedjenek. És cserébe? Mit ígért Ferenc Szulejmánnak cserébe? Angliát?

Ó, Szulejmán kegyetlen volt, udvarias és okos. Addig terjesztette ki a török birodalmat, mígnem az kidudorodott a varrásoknál, és beszivárgott Európába – Ferenc invitálására. És értette a módját, miként nyújtson elragadó mulatságokat, önmagára irányítva közben a figyelmet, és egyszersmind szórakoztatva másokat. Így járt el akkor is, amikor küldött nekem egy krokodilust.

Hírt kaptam róla, hogy ez a dög a doveri kikötőben vár rám. A cikornyás levél szerint a hatalmas kalifa, nagyrabecsülése jeleként és mivel máris szomszédok vagyunk, és hamarosan még közelebbi szomszédok leszünk, szeretné, ha saját szememmel látnám birodalma nagyszerű harcosainak egyikét, akiről egy levantei hadvezérnek példát kell vennie. Az állatot a

Nílus deltájából emelték ki, jókora küzdelem árán, és északra szállították – előbb egy török gályán, majd Ferenc jóvoltából átkerült egy francia hajóra. Ferenc hallott róla, hogy van egy állatkertem a Towerban, és tudta, hogy a Towernak van egy vizes árka, ahol a dög ellehet. Nekem csak kutyákkal és macskákkal kell ellátnom ennivaló gyanánt.

– Egy krokodilus? Rám vár Doverban? – Az állat a levéllel egy időben érkezett.

– Igen, felség. – Thomas Audley, a kancellár elmosolyodott.

– Él?

– Nyilvánvalóan túlélte az utazást, de rossz állapotban van.

– Szóval életre kell dajkálnom egy beteg krokodilust? Az Isten szerelmére! Micsoda merészség ez Szulejmántól! Most kénytelen leszek megtalálni a módját a fenevad dédelgetésének, hozzásegíteni valamiképpen, hogy túlélje a telet. – Ó, legyen átkozott! – Mit gondol, ide tudják hozni Londonba anélkül, hogy kimúlna? – Kíváncsi voltam rá, és élve szerettem volna látni. Ne holtan, Istenem, kérlek, attól megint kísértetjárás kezdődne a fejemben… Hess, vissza, Catherine már csak egy csontváz. A rothadó hús zavart engem, nem a csontok.

– Igen, ha lassan hozzuk. Az állatkert felügyelője tudni fogja, mi kell neki, miután megérkezik.

Az állatkert felügyelője: egy Rufus Quigley nevezetű, különös férfiú. Magas, vékony, meghökkentően fiatal, és többre látszik tartani az állatokat az embereknél. Az utóbbiakat nyilvánvalóan jobban megértette. Egy kunyhóban élt a Tower udvarán, társaságát egy sündisznó és egy félig kutya, félig farkas keverék jelentette.

– Hát, akkor adjon utasítást, hogy kíméletesen szállítsák a Towerba.

Számára a Tower menedék lesz, egy hely, ahol feltáplálják – milyen sajátságos! Egy krokodilus! Immár alig vártam, hogy lássam a Nílus legendás teremtményét…

Mindig úgy véltem, hogy egy napon személyesen fogok látni bizonyos dolgokat. A piramisokat. A Nílust, ahol Mózest előhalászták a parti nádasból. A Szent Sírt, ahol Krisztus feküdt. Jeruzsálem áldott városát. Egy képzeletbeli napon végigjárom majd a kereszthez vezető út köveit… mert szeretném, ha így lenne, és ezért az események úgy alakulnak majd, hogy megfeleljenek a belső igényeimnek. Még mindig vágytam megtenni ezt, de már nem a fiatalságom komolytalan feltételezésével, miszerint mindez valóra válik majd. Addig is, a legközelebbi realitás egy nagy krokodilus, amelyet el kell helyezni, etetni kell, dajkálni kell, szállítani és átteleltetni.

Értesítést kaptam Audleytől, hogy a fenevadat a legjobb málhás kocsimra szíjazták a ketrecével, és érkezése a Towerba a következő hét csütörtökén esedékes. Vele érkezik egy különleges, lepecsételt henger, magától a töröktől, aki azt kívánja, hogy „valamennyi méltóság” legyen jelen a felnyitásakor és elolvasásakor. A krokodilus ügye tehát államüggyé lett.

Időközben készültségbe helyeztetett Quigley mester. Ő erre hozzáférést kért tőlem bizonyos kolostori kéziratokhoz, amelyek a Korona birtokába kerültek, hogy a tanulmányozásuk által tájékozódhasson a krokodilus táplálkozási szokásairól. Engedélyeztem, módfelett mély benyomást tett rám a fiatalember… és örültem, hogy olyan sok kolostori kéziratot

tartottam meg. A jövőben roppantul hasznosnak bizonyulnak majd Quigley számára.

A fenevad várt bennünket. Ott, a hatalmas ketrecében, mely a Tower külső falainak árnyékában állt. Jómagam kíváncsi voltam, és már-már izgultam, hogy megpillanthassam, az Államtanács tagjaival együtt, bár ők úgy tettek, mintha csak a kötelességüket teljesítenék. Hívtam Erzsébetet és Eduárdot is, hogy tartsanak velem megnézni a látványosságot; Mária kijelentette, hogy „méltóságán aluli az állatkertbe járni".

Butaság volt ez tőle. Igazából az állatkertbe látogatni becsben tartott élménynek számított, amelyet ritkán engedélyeztem, mivel Quigley mester úgy vélte, hogy az emberi látogatók egészségtelenek az állatok számára.

Mint mondtam, apámnak volt állatkertje, menazsériája. Ő vonzódott mindenféle állathoz, de csak szimbolikus értelemben. Egy-egy állat nem a saját jogán volt teremtmény, hanem csak amennyiben megtestesített egy absztrakt tulajdonságot – a becsületet, a fenségességet vagy valami effélét. Olyan ajándékokat kapott nemesektől és uralkodóktól, amelyek igazodtak az elképzeléseihez. Amikor meghalt, szegény állatok majdnem mind vele pusztultak, miután az általuk megjelenített dinasztikus szimbolizmus idejétmúlttá vált.

Az évek során új szerzemények kerültek a királyi állatseregletbe, véletlenek és balszerencse folytán: egy sebesült farkas, egy háromlábú teknős, egy vak kígyó. A királyi állatsereglet ilyenformán fokozatosan állatispotállyá vált Rufus Quigely irányítása alatt, ahol beteg teremtmények

felépültek és megbarátkoztak az emberrel. Szulejmán krokodilja volt az egyetlen vérszomjas, egészséges fenevad, amelyet az évek során kaptunk.

A díszes ketrec köré gyűlve tiszteletteljesen néztünk Quigley mesterre. Számos izmos férfi csoportosult körülötte, mindegyik bőrruhába öltözve (hogy védjék magukat a krokodilus fogaitól, vélekedtünk), kezükben hálókkal és jókora, bökdösésre való botokkal. A ketrecből csak csend hallatszott.

Közvetlenül mellettem azok álltak, akik a legkíváncsibbak voltak Szulejmán szavaira – az Államtanács tagjai és mások, akik érdeklődtek a külhoni ügyek iránt. Hogy találóan és röviden fogalmazzak: voltak azok, akik úgy gondolták, hogy a külhoni cselekvés szükséges sport, amely jót tesz a jellemnek és a morálnak; mások úgy vélték, hogy Angliának nem kellene belebonyolódnia semmibe a saját határain kívül, és kizárólag honi ügyekkel kellene foglalkoznia, kiváltképp a vallási széthúzással, amely minden nappal növekedett. Mindkét csoportot kézben tartottam, nálam volt a gyeplő mindkét tekintetben, de egyre pártosabban veszekedtek és acsarkodtak egymással. Amíg jelen vagyok, hogy féken tartsam őket, addig minden rendben lesz. De Eduárd? Mit tesz majd ő, hogyan fogja kezelni ezeket a civakodó embereket?

Mielőtt a munkások a vas feszítőrúdjaikkal előreléptek, fel kellett olvasnom Szulejmán levelét. Feltörtem a pecsétet (amely arábiai mézgából készült, és egyáltalán nem olyan volt, mint a mieink), kitekertem a krémszínű pergament (amely szintén a legkevésbé sem hasonlított a mieinkre; bizonyára közel-keleti állat bőréből való volt), és felolvastam a szultán

köszöntését:

> *Legnemesebb és legfelségesebb Henrik király úr, Anglia, Franciaország és Írország királya, mi, Szulejmán, Törökország szultánja, Allah földi helytartója, e világ urainak ura, az emberek nyakának birtokosa, hívők és hitetlenek királya, királyok királya, Kelet és Nyugat császára, köszöntjük nagyságodat.*
>
> *Minthogy meg kívánjuk nyerni magunknak nagyságod tartós kegyét és jóindulatát, íme, nagyságodnak ajándékozunk egy teremtményt a saját birtokainkról. Erős fenevad, amiként mi magunk erősek vagyunk; szívós, ahogyan mi magunk szívósan állni vagyunk képesek az időjárás és a sors viszontagságait; ravasz és hatalmas, ahogyan bennünket annak találtak legyőzött ellenségeink. Adjon néki otthont nagyságod, ahogyan arra kérem, adjon nekünk otthont Európában. Mi és a népünk ugyan talán éppoly idegennek tűnünk nagyságodnak, mint ez az állat, de biztosítom nagyságodat, hogy mindketten képesek leszünk és fogunk is élni és boldogulni a nagyságod éghajlatján. Legőszintébb barátja, Szulejmán.*

Úgy! Ezt a levantei alkalmazkodókészség szimbólumának szánták! A bolondnak fogalma sincs az angol télről, és arról, hogy általa nyomorúságos halálra ítélte a krokodilust.

Visszatekertem a pergament, és intettem a munkásoknak.

– Engedjék szabadon az állatot.

– Ez tűrhetetlen arcátlanság! – Az Államtanácsom ragadozó madarai nem vesztegették az időt, máris odanyomultak hozzám. – A török közli a szándékát, hogy benyomul

Európába, és ott is marad – sziszegte Henry Howard.

– Igen – mondta Stephen Gardiner, Winchester agyafúrt püspöke.

– Máris benyomult Európába – mormogtam – 1521-ben elfoglalta Belgrádot, tavaly pedig majdnem bevette Bécset. Máris közöttünk van, bármennyire szeretnénk is másképp hinni. A kérdés az, hogyan lehetne kiebrudalni.

– A kiebrudalása Isten gondja – mondta William Petre, a két első titkár egyike.

– Istennek karokra és lábakra van szüksége – válaszolta Thomas Seymour. – És én készséggel felajánlom neki a sajátomat.

– Én is – jelentette ki a fivére, Eduárd Seymour.

Szegény legények. Soha nem voltak háborúban, és menni szerettek volna. Talán kegyetlenség megtagadni egy fiatalembertől a lehetőséget, hogy harcoljon, hogy összemérje az erejét azzal, amit rossznak és a lelke ellenségének hisz. Annak idején az öregek engem próbáltak megakadályozni ebben. Igazuk volt, a maguk módján. Az 1513-as viszály Franciaországgal immár teljesen feledésbe merült. A fontos a harc volt, és hogy tettekkel bizonyítsam önmagamnak, hogy nem vagyok gyáva, nem rettenek vissza az erőszakos dolgoktól. Addig nem tudtam, mi vagyok.

A józan ész óvatosságot diktált. Várj, hogy kiderüljön, hogyan viseli a török – vagy a küldeménye – az európai telet. Hadd kergesse el Károly a jövevényt. Az ő feladata ezt megtenni. Szulejmán az ő országait dúlta; ő nevezi magát a Szent Római Birodalom császárának. Angliának egyáltalán nem kell ebbe beleavatkoznia; miért merítsük ki magunkat

távoli partokon? Van viszont idehaza egy növekvő erő, egy erő, mely mind hatalmasabb lesz, és szét fog robbantani bennünket: a vallási viszálykodás. Nem lenne vajon okos dolog az egészet háborúban levezetni, szétoszlatni az én Eduárdom trónra lépése előtt?

Eltávolíttatott és a földre esett az utolsó fapózna. A munkások félreálltak, odalépett a ketrechez Quigley, és furcsa, csettegő hangokat hallatott. Egy pillanatig tétovázott a bejáratnál, mivel odabent teljes csend és sötétség volt. Vajon csak nyugodt az állat, vagy kábult, és a halálán van?

– A háború ostobaság – lehelte Petre a fülem mellett. Megértettem őt. Tényleg ostobaság. Ő viszont nem értette az ostobaság másik oldalát.

– De amikor az ördög gyökeret ereszt, hasonlóképpen ostobaság elfordítani a tekintetünket – figyelmeztettem.

Kaparászás hallatszott a ketrecből, és végül megjelent Quigley hátsó fele. Az elülső lábánál fogva vonszolta ki a krokodilust. Az állat ernyedten terült el a földön.

– Azt hiszem, beteg – mondta Quigley. – Alig mozdul. Hosszú, nehéz utazás volt ez neki. Cukros vízzel kell életre keltenem.

A társaság csalódott volt. Hánykolódónak és fenyegetőnek szerették volna látni az állatot, nem kimerültnek és feltáplálásra szorulónak.

Erzsébet lépett oda hozzám.

– Tetszetős teremtménynek tűnik – mondta. – Szívesen szánnék az időmből, hogy foglalkozzam vele.

Tetszetős teremtmény? Szánna rá az idejéből, a tanulmányai helyett?

– Nem, kedvesem – mondtam. – Helyénvalóbb, hogy a könyveiddel foglalkozz.

– De ha segíteni tudnék Quigley mesternek…

– Egy lány? Neki segíteni? És elhanyagolnád a tanulmányaidat, a…

– A tanulmányaim csak rám tartoznak – mondta Erzsébet. – Semmi hasznomra nem lesznek az uralkodásban, hiszen soha nem fogok uralkodni. Semmi hasznomra nem lesznek a férjhez menésben, hiszen soha nem megyek férjhez. Ezért úgy tűnik nekem, hogy nagyságod országában mindenki közül nekem áll leginkább szabadságomban, hogy azt tegyem, ami tetszik. Mivel nő vagyok, nem jelentek veszélyt senkire, és nem lehetek hasznára senkinek, mivel törvénytelennek minősülök. Így hát arra kérem, engedje meg. Kinek ártok vele, ha szeretném az életemet és az időmet egy szegény, néma állat gondozásával tölteni? Nagyságodnak nem, mivel semmi más hasznomat nem veszi.

A szemtelen tekintete, a pimasz megjegyzése és arckifejezése – ezek egyenesen az őrület ostorcsapásai voltak számomra. Anne Boleyn leánya, ezt sosem szabad elfejtenem. Nem az enyém, hanem az övé.

És Mark Smeatoné? Akadtak, akik hasonlóságot véltek felfedezni, és félhangosan szóvá is tették. Félhangosan, hiszen ha a fülembe jut, az ilyen beszéd felségárulásnak számított volna. De azért a fülembe jutott, másodkézből, hírharangok és pletykafészkek jóvoltából. Mária egyszer állítólag megjegyezte, hogy Erzsébet „az apjára, Mark Smeatonra” hasonlít. Nem jutalmaztam meg az illetőt, aki beszámolt nekem erről.

– Veszem hasznodat – válaszoltam. – A szívem közelében van hasznod.

Arra vágytam, hogy Erzsébet szeressen engem, hogy gyermeki szeretettel viseltessen irántam. Az Isten szerelmére, arra vágytam, hogy a gyermekeim szeressenek! Én gyűlöltem a saját apámat; olybá tűnt, hogy a sors most úgy intézte: az enyéim viszonzásul engem gyűlöljenek.

– Nincs helyem senki szíve mellett – felelte Erzsébet. – És nem is kívánkozom oda.

Láttam az apró verejtékcseppek gyöngyeit gyűlni a haja tövénél; a haja ugyanolyan színű volt, mint az enyém. A nap immár elég magasan járt ahhoz, hogy júliushoz illő módon perzseljen, és hamarosan tűrhetetlennek ígérkezett a hőség, ha oltalom nélkül állt az ember a szabadban.

– Ilyen fiatalon ennyire keményen beszélni? – kérdeztem.

Erzsébet zavarodottan elfordult; és igazság szerint úgy hangzott, amit mondtam, mintha kérnék tőle. Immár csakis a gyermekeimnek akartam kedvére tenni. Nőknek többé nem. Velük végeztem.

Mások figyeltek.

– Ha szeretnéd gondozni az állatot – mondtam végül –, nem lehet okosabb vagy gyengédebb ápolója. Csak légy óvatos, kérlek… mihelyt visszanyeri az erejét, gonosz lesz. Soha ne közelíts hozzá egyedül, Quigley mester nélkül.

Az egybegyűlt társasághoz fordultam.

– Hát, most már láttuk. Csakugyan félelmetes fenevad, de ápolásra szorul. Hagyjuk magára. – Kezemmel árnyékoltam a szememet az egyre hevesebb napsütés ellen. – Nem alkalmas idő ez, hogy a tűző nap alatt álljunk. Gyerünk, tartsanak velem

Hampton dísztermébe. Úgy töltjük majd a nyári délutánt, ahogyan nyári délutánokat tölteni kell.

Ez a hevenyészett összejövetel lett az első szívből jövő társasági gesztus, amelyet Catherine óta tettem… tél óta. Eladdig gépiesen teljesítettem a kötelességemet, abban a reményben, hogy érzek valamit; ma vágytam tobzódni a nyár derekának intenzitásában. Egy hosszú délután a díszteremben – a díszteremben, amely évek óta használaton kívül állt –, ez vonzó gondolat volt számomra, nem törődtem vele, helyes-e, hasznomra lesz-e, vagy hogy az orvosaim ajánlanák-e. A saját jogán volt vonzó.

A szóban forgó díszterem az emberkéz készítette „halmot" koronázta a hamptoni park túlsó végén. Anne készítette valamennyi tervet Erzsébet születésének évében, de mivel a tervek aprólékosak voltak, és rengeteg munkát tettek szükségessé, az építkezés nagyjából még egy évet vett igénybe, a növények növekedése pedig még többet. Csak most lett olyan, amilyennek elképzeltük azon a régvolt nyáron, amikor azt hittem, hogy Anne Boleyn mindig mellettem lesz, és a dísztermet az ő csengő nevetése fogja betölteni…

Kísértetek, kísértetek. Legyező mozdulatot tettem a kezemmel az arcom előtt, akárha pókhálókat akarnék eltakarítani. Beszőttek mindent, mindent, körém gubancolódtak, akadályozták annak meglátását, ami előttem volt.

Tehát a halom: téglaalapra emeltetett, a munkások erre hordtak hatvan láb magasságig földet, létrehozva egy mesterséges dombot. Immáron vastag, finom pázsitszőnyeg borította, és sok-sok gyümölcsfát ültettek rá – cseresznyét,

almát, körtét –, valamint mirtuszt, puszpángot, babért és borostyánt, amelyeket fortélyosan úgy nyírtak, hogy állatokra és más, képzelet szülte lényekre emlékeztessenek. Ezek között a kolostorokból szerzett ritka napórák voltak szétszórva, továbbá élénk színekkel festett faállatok – sárkányok, oroszlánok, egyszarvúak, agarak, griffek –, amelyek királyi címerpajzsokat és zászlókat tartottak. A dombtetőre vezető, szelíden kanyargó ösvényt százszorszépek, körömvirágok, tátikák, rozmaringok, kamillák és levendulák szegélyezték. A murvával felszórt ösvényen csak három-négy ember fért el egymás mellett, és ilyenformán, ahogy kapaszkodtunk felfelé, a társaság hosszan elnyúló oszlopot alkotva követett, akár egy erdőn átkelő gyerekcsapat.

A domb tetején a nyári díszterem állt. Kőtalapzatra épült, az oldalfalait farácsozat alkotta, és a hívogató léceket máris szőlőindák és virágok nőtték be, így az épület belsejét zöldes fény járta át, valamint a perzselő napfényt hűsítőn megszűrő levelek halk susogása. Itt fogjuk tölteni a délutánt, szamócát majszolva és Verneyt, édes fehérbort iszogatva.

Visszaüzentem az udvarba, hogy csatlakozzék hozzánk néhány hölgy is. Csak a tanácsosok feleségei maradtak az udvarban, valamint néhányan olyanok, akik hivatalt láttak el, és néhányan Catherine egykori szolgálói közül.

Jöttek is, jószerével egytől egyig mindannyian. Talán unatkoztak, vagy örültek a lehetőségnek, hogy egy nyári délutánt a férjük társaságában tölthetnek. Brandon fiatal felesége, Katherine; Joan Denny; Joan Dudley; Anne Seymour, Eduárd felesége; és Mary Howard, Henry Fitzroy özvegye.

Irigyeltem őket, ezt a sok boldog házaspárt. Ez lett volna

minden vágyam: hogy életem végéig egy szerető feleség hűséges férje legyek. Miért tagadtatott ez meg tőlem? De az irigység rossz dolog, igen, határozottan tilalmas. *Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét…* De én nem a felebarátom feleségét kívántam, hanem a vele megélt boldogságot. *És semmit, ami a te felebarátodé.* Akkor hát a boldogságot sem.

Összegyűltek, és letelepedtek a meghittséget és a lustálkodást elősegíteni hivatott, párnázott padokra. Nem voltak kijelölt helyek, mellőztetett a protokoll. Át is ülhetett az ember, ahová jólesett neki.

Igen távol állt ez a merev álarcosbáltól, a kifinomult hivatalos összejövetelektől, amelyeket fiatalkoromban kedveltem. Kényelmes volt így, akárha jócskán kieresztette volna az ember a derékövét – amiben egyre gyakrabban leltem örömömet. Immár bántam minden alkalmat, amikor nem vettem észre mások igényét, hogy ezt megtegyék. Hiszen voltak kövér öregemberek, ahogy most is – merev ízületek gyötörte, terebélyes hasú emberek, akik bizonyára gyötrelmesnek találták a „szórakozásaimat”.

– Köszöntök mindenkit a díszteremben. – Felálltam és intettem.– Ilyen szép nap, és ilyen szép társaság, illenek egymáshoz. Van szamócánk William Pauler kertjéből, valamint a városfalon túli mezőkről, a Holbornnak nevezett területről. Van Verney és Osney borunk Elzászból…

– Francia bort igyunk? – Thomas Seymour hirtelen felállt, sűrű, gesztenyeszínű haja csillogott a napfényben. – Nem lenne szégyen, ha ezt tennénk? A franciák eretnek szövetséget kötöttek a törökökkel. És akkor igyuk az ő borukat? Én azt mondom, ne! – Felfordította a serlegét, és a sérelmezett bort a

földre locsolta. A talaj mohón beitta.

A társaság többi tagja szemérmesen nézett rám. Seymour állva maradt.

– Üljön le, Thomas – intettem neki a fejemmel. Aztán a többiekhez fordultam. – Igazat beszél. Nem akarom hagyni, hogy politika árnyékolja be ennek a délutánnak az örömeit, de úgy tűnik, a felhő fölébünk tornyosul, akár akarjuk, akár nem. A török azért küldött nekünk egy krokodilust, hogy felhívja a figyelmünket az Európába érkezésére. A franciák segédkeztek az ajándék szállításában. Mit szólnak ehhez? Igyuk-e a borukat?

Egy emberként a földre locsolták a francia borukat. Az egyöntetűség egy csapatnyi íjász vizeléséhez hasonlatos benyomást keltett.

– Ez egyhangú állásfoglalás. De most szárazon maradnak – nevettem.

– Az angol víz – mondta Seymour – elég jól oltja az én szomjamat.

– Úgy van – dörögték a többiek.

Milyen lelkesen mondták ki ezt! Kellemes zöld lugasokban ellenségeskedni, ahol még hátravannak a tennivalók.

– És harcolnának e gonosz szövetség ellen? – kérdeztem. – Ugyanis meglehet, hogy szükséges lesz rá.

– Igen! Igen!

Háborúra vágytak, ahogy feltételeztem, sóvárogtak rá, hogy valami nagyszerű ügyben fáradozzanak, és kitegyenek magukért. És nagyszerűnek kellett lennie, olyannak, amelyben csip-csup szárazföldi határoknak, vallási pártoskodásoknak nincs jelentőségük. A török volt a válasz a keresztény

imádságaikra.

– Akkor számítok majd mindannyiukra, amikor elérkezik az idő, hogy átkeljünk Franciaországba. Tessék, ezzel megvolnánk. Most pedig egyenek szamócát. – Intettem nekik.

Miután fülükbe susogva körvonalazódott az eljövendő kaland, megnyugodott a lelkiismeretük, és átadták magukat a küszöbön álló délután élvezetének.

De nem mindannyian. Sokan voltak körülöttem, akik nem akartak háborút Franciaországgal; úgy látták ostoba fecsérlése lenne ez időnek és pénznek, egy elavult ábránd kergetése. Volt idő, mondták, amikor Anglia és Franciaország összefonódott, amikor ésszerű volt arra törekedni, hogy minél nagyobb területet szerezzünk meg Franciaországból. Ez azonban akkor volt, amikor a hercegségek függetlenek voltak, amikor Bretagne, Burgundia és Aquitania nem tartozott külön engedelmességgel a francia koronának.

– …éppúgy, mint azokban az időkben, amikor Northumberland és a durhami palotagrófság[8] maguk is kis királyságok voltak, mielőtt arra kényszerültek, hogy meghajoljanak *nagyságodék* előtt – mondta William Paget, aki mellettem ült. A Titkár úr, ahogy emlegették, finom modorú ember volt, nem kimondottan „új ember”, akik képviselőit a tradicionalisták olyannyira megvetették. Nem büszkélkedett dicső ősökkel, sem lovagi fegyvertényekkel, és igazából csakis a tisztességének és a józan eszének köszönhetően nyerte el a magas hivatalát. Mivel nem lovagi történeteken nőtt fel, egy Franciaországgal vívandó háborút csakis nyűgnek látott.

– Fő a gyakorlatiasság – vetette közbe Thomas Wriothlesley, Gardiner püspök kegyence. – És jelen pillanatban számunkra

gyakorlatilag értelmetlen a háború. Ugyan mit nyerhetnénk?

– Azt, hogy jól odapörkölnénk a franciáknak – szólalt meg remegve Henry Howard. Heves volt ekkoriban; megváltozott azóta, hogy együtt élt, vívott, szeretett, és költött balladákat Windsorban az elveszített fiammal. Most hebehurgya és kiegyensúlyozatlan volt, nekirontott embereknek a palota területén, és párbajra hívta ki őket. A forrófejűsége folytán máris megjárta a Fleet börtönt. Nyilvánvaló volt, hogy ez nem hűtötte le különösebben. Talán egy francia ágyúgolyó fogja kiszellőztetni a fejét. – Kímélni óhajtja Franciaországot attól, hogy az új keletű nevén, *Risley*ként tisztelje kegyelmedet?

Így űzött tréfát Howard a tanácsos egyszerű angol nevének franciásított változatából. Régi történet volt ez: Risley Wriothesley lett, ahogyan a Bullenekből Boleynok lettek. Mikor szűnünk már meg azt hinni, hogy jobb az, ami franciásan hangzik, franciásnak érződik, vagy franciának látszik? Ejnye, betegségünk ez nékünk. Ez hát az igazi francia betegség!

Risley / Wriothesley túlságosan is okos volt, hogysem ráharapjon a nyilvánvaló csalétekre. Henry Howard, bármennyire tudott is görögül és rímtelenül verselni, valójában együgyű volt az emberek kezelését illetően.

– Nem a franciákat óhajtom kímélni – mondta Wriothesley mézesmázosan –, hanem az olyan bolondok életét, mint kegyelmed. Szükségünk van egy költőre, valakire, aki bele-belekontárkodik az építészetbe, valakire, aki majmolja a franciák finnyáskodását… ha csak elrettentő példának is.

Howard arca elvörösödött, és olyan mozdulatot tett, mintha a kardja után nyúlna.

– A skótok ellen kellene harcolnunk – mondta Gardiner püspök. – A skótok, és csakis a skótok akadályozzák nagyságodat, hogy megszerezze a Nagy-Britannia császára címet, amely megilletné. Birtokolja Walest, Cornwallt és Írországot. Csak Skócia van hátra; és szeretném látni, ahogy szétzúzatik… mint ez itt. – Hirtelen lecsippentett egy kullancsot Henry Howard ujjasáról, ahol az a jóllakottságtól kábán kószált, és az asztalra csapta az állatot, rubinpiros vért buggyantva ki a tenyere alól. Szelíden elmosolyodott. – Egy háború a skótok ellen *gyakorlatias* háború.

Gardiner. Ő volt a legértelmesebb ember a tanácsomban, a legkönyörtelenebb, de furcsamód nem volt semmilyen jellegzetes egyéni tulajdonsága, ezért nehezemre esik leírni őt. És nem volt kifinomult sem; Wolseyról vagy Cranmerről nemigen tudtam volna elképzelni, hogy kullancsokat csapkodnak az asztalra.

– *Gyakorlatiasabb* lenne először Franciaországot megverni, és ezáltal örökre kasztrálni Skóciát – állapítottam meg, és intettem egy szolgának, hogy takarítsa le a vérfoltot.

– „Aki le akarja győzni Franciaországot, az kezdje Skóciával” – idézte Wriothesley. – Egyetértek Gardiner püspökkel. – A megnyerő Wriothesley mindig másokat idézgetett, és egyetértett. Soha nem kezdeményezett semmit önállóan.

Sir George Blagge, a titkos tanácsom egyik tagja írt egy utálatos verset Wriothesleyről:

Alantas vérből, posványnak szélén
Született, és küzdötte intrikák,
Álnokság, kegyetlenség révén
Fel magát, jöttment bugrisok fiát.

Volt tovább is, a folytatásban Wriothesley árulással vádoltatott meg. Ámde az igazság az volt, hogy Blagge portréja hízelgő volt; Wriothesley egyszerűen nélkülözte a képzelőerőt ahhoz, hogy ennyire ragyogóan gonosz legyen.

A vér… olybá tűnt, mintha terebélyesedne, sűrűsödne.

– Megfeledkezünk arról, hogy a franciák elárulták a keresztény világot? Hogy aki lepaktál a hitetlenekkel, az maga is hitetlennek minősül? Valójában ez a lényeg! – csattant fel Howard. – Mintha lenne *választásunk*, hogy harcolunk-e ellenük!

– De az embernek mindig van választása, hogy ki ellen harcol – emlékeztettem. – Ha másképp hiszi, hát, akkor rászolgált a gúnynevére, miszerint kegyelmed „a legostobább büszke fiú Angliában”.

A Howard testéből nemrég kiszívott meleg, friss és immár az asztalon fénylő vér szaga… undorító volt, rothadást árasztó… hol van már a szolga? Émelyegtem. Aztán megláttam: a helyet Howard nyakán, ahol a dög előzőleg megkapaszkodott, vér szivárgott belőle, jókora, kövér cseppbe gyűlt, készen arra, hogy lehulljon…

Mennyi vér van Howardban? Hány kullancs kellene ahhoz, hogy az összest kiszívják? Ha elborítanák a kullancsok, az elég lenne? Vér, vér. Vannak, akik szerint „dőzsölök a vérben”, „vérszomjas” vagyok. Nem tudják, mennyire utálom a vért, utálom a szagát és a színét.

Odakinn, a levelek árnyalta galérián hűs fuvallatok lengedeztek. Belül azonban számomra újrakezdődött a vér kísértetjárása. Az előttem lévő szamócák valamennyi pórusából vér bugyogott, vörös lett tőle az összes ujjam…

elfojtottam a pánikrohamot.

– Nekem a becsület választ harcteret – csökönyösködött Howard. Mozgott, miközben beszélt, valóban reszketett, és a vércsepp egyenesen a tiszta, nyári vászoningére hullott, élénkpiros folttá terülve szét azon.

– Akkor kövesse az apját Skóciába, keresse fel ősszel, amikor eltángáljuk Jakab királyt – parancsoltam. Az efféle kijelentések az én számból parancsnak minősültek.

Egy szolga egy rózsaillatú kendővel feltörölte a vért. Megszűnt a torkomban az öklendezhetnék; éreztem, ahogy tovatűnik, mint apálykor a víz, előbb a torkomból távozott, majd a mellkasomból, aztán a karomból. Elgyengülten zökkentem a székembe. Az ilyen rohamok után mindig bágyadt és megviselt voltam. Borra volt szükségem.

Nem csak francia bor volt. Volt német bor a Rajna völgyéből. Abból kértem. És igen, hozták is, egy szép serlegben, szalmasárga nedűt, melynek virágos aromája volt.

– Igyuk a Lady Kleve szőlőskertjéből való bort – mondtam. – A javaslata, hogy igyunk angol vizet, hazafias, de attól tartok, hasmenése lenne tőle. – Bizony, senki nem ivott vizet, akinek kedves volt az élete.

A rajnai borral töltött flaskák körbeadattak az asztal körül, és hamarosan mindenki kitöltött egy serlegnyit, a hölgyek is.

Jól mutattak így együttesen, az árnyékban lévő arcok a háttérben a ragyogó zöld köddel; virágszínekben pompázó könnyű, nyári ruhákban. Asszonyok. De rám nem hatottak. Nem éreztem, hogy sóvárgás támadna bennem irántuk, nem éreztem semmiféle vágyat. Deréktól lefelé hamu voltam, a szívem zsibbadt volt, a lelkem pedig keserű. Minő bolondság,

hogy valaha is rájuk fecséreltem magamat, viszolyogtam önmagamtól a puszta emlékezés nyomán is. Nem töltöm az időmet ezzel, nem, ez egy alantas és léha időtöltés…

– Egy rejtvény. Van nekem egy rejtvényem! – kiáltotta John Dudley.

A rajnai hatására történt, hogy a férfiak felhagytak a méltóságteljes beszéddel, és rejtvényekről kezdtek társalogni.

– Mondja el hát – nógatta Anthony Denny.

Denny és Dudley olyan közel álltak egymáshoz, mint két sárgája egyazon tojásnak, és még a feleségeiket is ugyanúgy, Joannak hívták.

Középütt nedves,
Szőr veszi körbe,
Annyira kerek,
Akár egy körte,
És gyakorta bő lé
Folyik belőle.

Egyre emelkedett a hangja, miközben beszélt. Minden sort visongás fogadott.

– Nem Colchesterből való ez? – röhögött Tom Seymour.

– Az osztrigák nem szőrösek – replikázott Dudley. – Ugyan mire gondol kegyelmed?

– Én tudom – hetvenkedett Richard Riche. – Wolsey egyik nagy csatornája Hampton Court alatt. Kerek: ez az edény, bizonnyal nedves a közepén, víz folyik benne, és a belőle növő hosszú gyomok olyanok, mint a szőrszálak…

– Nem olyan dolgokról van szó, amik „hasonlítanak” szőrszálakra, hanem szőrszálakról – jelentette ki Dudley.

Elhangzottak további találgatások, többekben késztetés támadt, hogy megjegyzést tegyenek, ledér párhuzamokat és hasonlókat illetően. A legkevésbé sem kívánták, hogy elhangozzék a helyes válasz.

Ámde a helyes válasz elhangzott, hiszen igaz, mindenekfölött igaz, hogy az asszonyok öle egy csatorna, sötét és szennyel-nyálkával teli, és undorító, fertőző terület. A szép tiszta ruháik alatt, a lábuk között bűzlő csatornák vannak…

– A válasz ott van az arcukon – jelentette ki Dudley. – A szemük.

A társaság felnyögött.

– Nekem van egy másik – mondta Wriothesley.

Lába hosszú, combja kampó,
Szeme nincsen, feje apró.

Kiderült, hogy ez egy fogó.

Tom Seymour szólalt meg:

Mély, akár egy vödör,
Kerek, mint egy alma,
És nem szól, csak akkor,
Ha húzatik a farka.

– Na, ez találják ki, ha férfiak! – Hátradőlt, és önelégült képet vágott, akárha azt mondta volna, „férfiak, mint én”.

– Angolna? – vetette fel Cranmer félénken.

– Hát, az alakját illetően jó felé keresgél – mondta a rejtvény feladója.

– Az angolnák szeretik a zenét – makacskodott Cranmer. –

Egyenesen beleúsznak az éneklő halászok hálójába.

– Nem mondtam, hogy odavan a zenéért – felelte Seymour.

Az öreg Anthony Browne felállt.

– Én aszondom, harang.

– Úgy van – mondta Seymour bosszúsan. Nagyon rafináltnak hitte a rejtvényét.

Sir Francis Bryan tápászkodott fel imbolyogva. Láttam rajta, hogy máris berúgott a rajnaitól.

Asztag előtt,
Asztag megett,
Bátyókámra leltem, s legott,
Kitekertem a nyakát,
Kiszürcsöltem a vérét,
És otthagytam a testét.

Körbefordulva hajlongott, jópofának képzelve magát.

– Bátyókám. Na, *az* mi lehet? – tűnődött Dudley.

Mindenfelől trágárságok hallatszottak, de az én fülemben ez csengett: *Kitekertem a nyakát, kiszürcsöltem a vérét, és ott hagytam a testét*. Tudtam, hogy rám vonatkozik a célzás, azt akarja közölni velem, amit „ők” gondolnak rólam.

– Elég! – szakítottam félbe őket. – Ezt megtiltom!

– Ez csak egy butélia bor – ellenkezett Bryan.

– Sértő a szellemeskedése – feleltem. – És ilyesmiből nem tűrök többet. – A felségáruló bolondok. Ilyenekkel voltam körülvéve.

– Mondjak egy másfajtát, felség? – kérdezte Gardiner. Mielőtt véleményt nyilváníthattam volna, mézesmázos hangon így szólt:

Isten elé sohanapján
Kerül. Király elé ritkán.
Mi naponta látunk ilyet.
Fejtsd hát meg a rejtvényemet.

– Egy büdös árnyékszék – mondta Francis Bryan.

– Egy olyan feladat, amire alkalmatlan az ember – mondta Eduárd Seymour, a lelkiismeretes udvaronc. Jóllehet kevés feladat akadt, amire alkalmatlan volt, mindegyikhez aggályos tisztelettel állt hozzá.

– Egy ki nem érdemelt tiszteletadás – mondta William Paget, a diplomatám.

– A válasz „egyenrangú" – mondta Gardiner püspök. Ó, itt volt a hízelgés ideje, bizony.

John Russel – találó név viselője, hiszen ráspolyos hangú ember volt, a haja pedig rozsdaszínű –, az új lordpecsétőr felemelte a kezét.

Magas, sőt mi több, hatalmas
Volt, s csupa zöld mindene.
Nem értette a király,
Sem pedig a hitvese.
Segítségül hívtak
Keleti bölcseket.
Szarva van, nem bőg,
Nem mekeg. Mi lehet?

A király… a hitvese… szarva… szarva van… ó, hogyan képes így csúfot űzni belőlem? Senki nem tiszteli vagy féli a királyát?

– Ámulok az aláváló szellemességén! – csattantam fel. – És

nem rejtvényezünk tovább!

– Ez tölgyfa volt! – bökte ki, igyekezvén feloldozást nyerni magának.

Tölgyek. *A kedvenc fáim*. Ó, gyalázat, gyalázat! Aznap, a kis szobában… a tölgyek mindig ocsmányak lesznek számomra, bemocskolta őket a Howard szajha.

– Úgy vélem, mind meguntuk a rejtvényeket – mondta Thomas Wyatt. – Nézzünk inkább verseket. Próbáljunk meg egy rímes kört? Kezdem majd én egy verssel, aztán valaki más megtoldja, mígnem lesz egy egész verses történetünk. – Körbepillantott; ő maga remek költő volt, ám hasonlóképpen remek diplomata is. Számos feladattal küldtem őt külföldre.

Beleegyezőn bólintottam. Ronda lett a hangulat; reméltem, hogy ez majd megédesíti. Wyatt belevágott:

E toronyban lelt
A szívem úrnőt:
Egy virágszálat.

Francis Bryan könnyedén folytatta:

Órába sem telt,
Pisált a nő, sőt,
Fingott is párat.

Hölgyek is vannak a társaságban! Igazi, tisztességes hölgyek, mint Joan Dudley, Joan Denny, Katherine Brandon, Anne Seymour – közöttük nincs helye disznólkodásnak.

Elég ebből. Lassan felálltam, és hagytam, hogy a nemtetszésem teljes súlyával reá nehezedjen.

– Eredjen innen – mondtam. – Ne jöjjön többé az

asztalomhoz. És ne folyamodjon többé hozzám szívességekért.

Volt annyi esze, hogy ne vitatkozzon, és ne próbáljon mentegetőzni. Biccentett, és távozott a lugasból.

Miután Wyatt alantas, obszcén jelenléte megszűnt, visszatért a szép, nyári délután. Énekeltünk: *A vörösbegy halála és temetésé*t, *Az egér és az egerész*t; *A fejőlány*t és *A dögevő varjú*t.

Bessy Bell és Mary Gray
Két csinos fehérnép

– dalolta Erzsébet halk, vékony hangon. Majdnem elfelejtettem, hogy ott van, az asztal túlsó végénél.

Bessy a kertet vigyázta
Mary meg a kamrát;
Mary nyúlt a javába,
Míg Bessy mindig csak várt.

Meg voltam döbbenve. Hogy Erzsébet ilyen nyilvánosan kérdőre vonjon engem a jussát illetően, megvádoljon engem az egész udvar előtt, hogy megfosztottam a jogos hercegnői címétől. Amikor az egész világ tudta, hogy egyáltalán nem hercegnő, hanem fattyú, egy boszorkány leánya, aki nekem, a jóindulatomnak köszönhette a „Lady” címet. Szóval ezt kapom tőle cserébe?

– Vigyázhatod a kertedet Hatfield House-ban – mondtam halkan –, mivel holnap visszatérsz oda. Sajnálom, hogy nem bizonyultál méltónak a hamptoni királyi lugasokhoz.

A hosszú asztalnál senki meg sem mukkant. Csak Erzsébet és jómagam, mintegy ötvenlépésnyire egymástól.

– Magammal vihetem Robertet? – kérdezte. – Hogy felváltva őrizzük a kertkaput?

Az ifjú Robert Dudleyra pillantottam, egy jóvágású legényre, akinek szép, barna haját kék szalag fogta össze.

– Nem – mondtam. – Mert ebből nem munka lenne, hanem játék.

Robert arca megnyúlt, de Erzsébeté nem árult el semmilyen csalódottságot. Tehát jelentenek egymásnak valamit. Jó. Akkor fájni fog, ha nem látják egymást.

– Rendben – mondta Erzsébet. – Elszomorít, hogy le kell mondanom a krokodilus ápolásáról. Hiszen nehéz a száműzetés az élet forrásától, és azoktól, akik megértéssel viseltetnek irántunk. De azért majd imádkozom, hogy maradjon életben. Óvja meg őt a vastag bőre és a ravaszsága minden rosszakarótól.

Istenemre, túlfeszíti a húrt! Nem gyerek már; nem, éppoly politikus és veszedelmes, mint bármelyik, nála háromszor idősebb trónkövetelő. Mint ilyen, veszélyt jelent az én Eduárdomra.

– Távozhatsz – mondtam. – Nincs szükség további búcsúzkodásra.

De sajgott a szívem, miközben elmenni láttam őt. Ki képes megmagyarázni az emberi szívet? Mária volt az elsőszülöttem, nagyon sokáig az egyetlen gyermekem, és ezen soha, semmi nem változtathat. Eduárd ajándék volt, amelyért imádkoztam, és amely oly hosszú időn át megtagadtatott tőlem. Erzsébet? Elsőre csalódást okozott, haszontalan volt, nem megfelelő nemű gyerek, nem a megfelelő asszonytól, és nem megfelelő helyen, ami a születés sorrendjét illeti. Mégis ő volt a

legérdekesebb számomra, és fogalmam sem volt, miért. Talán mert a három gyerek közül egyedül ő nem félt tőlem. Hiszen csakugyan, miért is félt volna? Az országom összes lakosa közül egyedül őt nem sújthatta a haragom. Soha nem tudnám kivégeztetni; a törvényességétől már megfosztottam, de soha nem tagadnám meg; röviden szólva, már megtettem vele a legrosszabbat, amit megtehettem, és ő tudta ezt. És tudtam én is.

Az összes vendég elmélyülten nézte a szamócáit. A családi viszályok mindig kínosak, amikor nyilvánosság elé tárulnak, de az uralkodócsaládoké kiváltképpen. A fakuló délutánt semmiféle rímkovácsolás vagy rajnai nem menthette meg. Jobb is, hogy most vége lett.

CXVI

Lassan közelgett az elcsigázott, hervadt nyárutó. Augusztus végén aszály volt Warwickshire-ben és Northamptonshire-ben, és némely papok szerettek volna Mária-körmeneteket tartani, ahogy tették régen, a Szűz közbenjárásáért könyörögve. Megtiltsam nekik, vagy ne? Pápisták-e vagy sem? Megtanácskoztam a dolgot Cranmerrel, és arra jutottunk, hogy egy-egy körmenet Mária tiszteletére megengedhető, de valamelyik szent nevében nem. Végső soron Krisztus a keresztfán maga nyilvánította tiszteletét Mária iránt.

– És hogy halad a *Közimádságos könyv*vel? – kérdeztem tőle. Igen régóta dolgozott rajta.

– Halad. Halad. És felséged a *Királyi imádságoskönyv*vel?

Imádságok fogalmazására adtam magam, amelyeket anyanyelven, vagy, ha valaki jártasabbnak érezte magát benne, latinul kellett mondani, és elláttam a saját imprimaturámmal, a saját nihil obstatommal, ahogyan Rómának volt szokása tenni. Az igazat megvallva, elégedett voltam a kis könyvemmel.

– Majdnem kész – mondtam. – Azt hiszem, jövőre sajtó alá kerül.

Cranmer a fejét csóválta.

– Felséged szorgalma és gyorsasága igazi ajándék. Irigylem érte.

– Én pedig a kegyelmedét irigylem, Thomas. – Igazat

beszéltem. Ritkaságszámba ment ugyanis, ahogyan a szavakkal bánt, és a szíve tisztasága szintúgy.

Mások nem a tehetségéért irigyelték Cranmert, hanem a barátságért, amely hozzám fűzte. A megbuktatására törekedtek, merő gyűlölségből és rosszindulatból. Mások veszélyt láttak benne, pallót, mely zabolátlan protestantizmushoz vezet. Úgy vélték, ha letaszítják a tengerbe ezt a pallót, soha nem fognak radikálisok Anglia biztonságos hajójára szállni. Cranmer azonban, aki oly naiv volt az emberi természetben lakozó eredendő bűnt illetően (jóllehet költőien írta le a *Közimádságos könyv*ében), soha nem gondolt arra, hogy védekezzék az ellenségeivel szemben, vagy egyáltalán elismerje, hogy vannak ellenségei.

– Nekem csak egy kertet kell gondoznom, az egyházat. Nagyságodnak sokat. Hogyan képes felügyelni a franciákkal vívandó háború előkészületeit és egyidejűleg imakönyveket meg tankönyveket írni?

*A Király őfelsége által készített ábécéskönyv*emre utalt, egy kis olvasókönyvre, amelyet én készítettem.

Nem tudtam neki őszintén válaszolni, ugyanis fogalmam sem volt, hogyan vagyok képes egyszerre sok dologra gondolni és odafigyelni. Csak annyit tudtam, hogy az egyik véget vet a másiknak, és amíg az angolok imáin munkálkodom, nem jut eszembe azon gondolkozni, hány sátorra lesz szükség a franciaországi hadjárathoz.

– Nem tudom – vallottam be. – De szerencse, hogy képes vagyok, máskülönben Angliának hat királyra lenne szüksége.

Hat király. Királyok tanácsa. Ezt voltam kénytelen fontolóra venni, Eduárd kiskorúságának idejére. A nyilalló félelem,

amellyel Erzsébet jóvoltából szembesültem, az aggodalom, amely motoszkált bennem egy ideje: vajon élek-e 1555-ig, amikor Eduárd tizennyolc éves lesz, annyi idős, amennyi én voltam trónra lépésemkor? Most még csak ötéves. Mária és Erzsébet pedig magas, meggyökeresedett növények, és fenyegetést jelentenek az én Eduárdomra. Mária felnőtt nő, és katolikus körökben még nagy tábora lehet, dacára annak, hogy formálisan meghajolt előttem. Erzsébet nyilvánvalóan okos és elbájoló, továbbá talán titkos ambíciókat dédelget maga is. Eduárd nincs biztonságban, de nincsen ám!

Meg kell őt védenem, gondoskodnom kell róla, hogy a távollétemben is háborítatlanul nagykorúvá cseperedhessen. Tagadhatatlan, hogy az „új emberek”, a tanult nemes urak és hivatalnokok, akiket felemeltem és rangokkal ruháztam fel, a protestantizmus felé hajlanak. Eduárdnak bizonyosan meg kell értenie az új szokásokat, az új műveltséget, hogy bánni tudjon ezekkel az emberekkel. És ilyenformán némi aggodalommal, de beletörődőn, dr. Richard Coxot és John Cheke-t – humanista tudósokat – neveztem ki magisztereivé.

Titkon nekiláttam összeállítani azok névsorát is, akiket kinevezek majd tanácsossá, hogy Eduárd helyett és vele kormányozzanak, amíg fel nem nő. Azt máris tudtam, hogy nem szabad Lordprotektort hátrahagynom, mint amilyen Plantagenet Richárd volt, hiszen tudtam, mi a sorsuk a protektorok alatt a „protezsáltaknak”. Az általam összeállított tanács egyenrangú tagokból fog állni. Ehhez ragaszkodom majd a végakaratomban. A végakaratomban…

Borzongató volt belegondolni, hogy esetleg nem élek már tizenhárom év múlva. Nem szívesen gondoltam erre, nem

esett jól az émelyítő gyengeségérzet, amelyet kiváltott belőlem. Azt mondtam magamnak, hogy ezeket az intézkedéseket az előrelátás diktálja, és nem arról van szó, hogy beletörődöm a saját halálomba. A fiatal királyok csatában haltak meg, és jómagam még talán csatába merészkedem – „kockáztatni a személyemet”, ahogy mondani szokás…

Be merjem-e vallani? Azért vágytam harcba szállni Ferenc ellen, hogy ismét megtegyem, amit réges-rég megtettem, de ezúttal úgy, ahogy akarom, nem pedig egy Ferdinánd vagy egy Miksa kerékkötő csalárdságától akadályoztatottan. Nem, most a magam ura leszek, és visszatérek arra a helyre, ahol harminc évvel korábban számomra sérelmes módon függőben maradtak a dolgok. Elfoglalom azokat a picardiai városokat, amelyekre vágyom, Calais-hoz csatolom őket, és a csatorna partvidékén húzódó sávvá terjesztem ki az angol birtokokat.

Nem avattam be ebbe senkit. Várni akartam, hogy alakuljanak a dolgok úgy, ahogyan alakulnak. Élveztem a hatalmat, amit ez adott nekem, és megtartottam magamnak a gondolataimat és terveimet.

Mindeközben zajlottak Skócia megfenyítésének előkészületei. Ez egyáltalán nem volt titok. Várunk, amíg betakarítják a gabonájukat, telelőre hajtják a jószágaikat, és akkor fogunk lecsapni.

Augusztusban katonákat küldtem át a határon, és vereséget szenvedtek Haddon Rignél, Berwick mellett. Majdnem hatszázan fogságba estek, köztük a parancsnok, Sir Robert Bowes. Ez meglepetés volt, be kell vallanom. A skótok mindig is tele voltak meglepetésekkel. Valahányszor azt hitte az

ember, hogy nyugton vannak, tétlenek, legyőzöttek – lecsaptak és martak, akár egy vipera.

Megtorlásképpen Norfolkot küldtem az üldözésükre. Ez volt az első eset, hogy szóba álltam vele, az első megbízatás, amelyet adtam neki az unokahúga – képtelen vagyok újra leírni a nevét – által elkövetett gyalázat óta. Ő, meg a forrófejű fia, Henry sikeresen felperzselték a skót síkságon Kelso és Roxburgh városokat és még nagyjából harminc másikat. Ez a puhány büntetés azonban híján volt a meggyőző erélynek. Roppantul elégedetlen voltam. Arra adtam parancsot, hogy *győzzék le* a skótot, nem arra, hogy csipkedjék meg a lábujját, vagy csavargassák az orrát.

Jakab azonban valaminő okból a gyújtogatásokat oknak tekintette, hogy háborúra mozgósítson. A becsülete elégtételt követelt. Sereget gyűjtött, ám a nemességnek nem akaródzott harcolnia egy olyan királyért, aki kirekesztette őket a tanácsaiból; a határvidéki lordok, bárók, mint Argyll és Moray zokon vették a durva bánásmódot, amelyben ez az ingatag, szeszélyes Jakab részesítette őket; és az eredmény az lett, hogy a serege nem volt hajlandó tovább délnek vonulni Laudernél, ahol szétszéledt.

Újabb sereget kellett felállítania, és a törekvő Beaton kardinálisnak sikerült egybegyűjtenie egy tízezer fős erőt mindössze három hét alatt. Ó, a kardinális, a skót kardinális! III. Pál pápától megbízást kapott, hogy hirdesse ki Skóciában az engem kiközösítő bullát. Mennyire megvetettem őt! Azt hiszem, a kardinálisokat Róma kimondottan azért kreálta, hogy gyötörjön engem ebben az életben.

Ezt a bíborosi sereget Oliver Sinclair, Jakab király

„kegyence” vezette. Jakab jobban szerette őt, mint amennyire asszonyt valaha is szeretett, utálkozást ébresztve ezzel az alattvalóiban, és gúny céltáblájává téve magát előttük. A gyűlölt Sinclair korántsem volt katona. A Solway-folyó partján, Délnyugat-Skóciában Jakab váratlanul úgy döntött, hogy otthagyja a seregét, és kijelentette, hogy Lachmabenből fog átkelni Angliába, amikor a dagály visszahúzódik. Azért, hogy Sinclair magáénak mondhassa a csatát, és kitehessen magáért? Ki tudja, mit gondolt?

A Solway túlpartján háromezer angolom várakozott, akik sebtében lettek összevonva a határvidék alkormányzója, Sir Wharton parancsnoksága alatt. Bár az ellenség túlerőben volt, Sir Wharton merészen vezette a seregét, és szétszórta a skótokat, belekergetve őket a zsombékosba, ahol az emberei lándzsával és karddal leöldösték őket, vagy hagyták, hogy az ingoványba süppedjenek, vagy belefulladjanak a folyóba. Ezerkétszázan fogságba estek, köztük Oliver Sinclair is. A határvidékiek – akik a skót erőt nagyrészt alkották – fonák örömöt leltek abban, hogy harc nélkül megadták magukat nekünk, ekként büntetve a királyukat, és sok nemes, aki a kezünkbe került, protestáns volt. Ebben óriási lehetőség rejlett.

Isten azonban tartogatott számunkra egy még nagyobbat. Jakab király, értesülvén a vereségről, erejét vesztette, és meghalt.

– Ejnye, Oliver megmenekült? – kérdezte. – Olivert elfogták? Minden elveszett!

A Falkland palotában sorvadt el, ahonnan előzőleg a siralmas vereségbe vánszorgott. A felesége a terhessége utolsó

napjaiban járt, de ez nem nyújtott Jakabnak reményt. A többi fia meghalt, és megpecsételtetett a közeli órákban születendő gyermek sorsa is.

Mindenesetre lány lett. Amikor Jakab értesült a születéséről, így szólt:

– Még ez is? A Stuartok sora lánnyal kezdődött, és lánnyal is fog véget érni. – Aztán arccal a falnak fordult, mondván: – Vigye el az ördög. Vigye el az ördög – és meghalt. Harmincegy éves volt. Egyhetes leánycsecsemőt hagyott hátra, akit Máriának kereszteltek, és mint örökösét, a skótok királynőjének neveztek.

CXVII

Micsoda ősz! Micsoda rendkívüli szerencse! Alig is tudtam másra vélni, mint hogy végre élvezem Isten kegyét, és sütkérezem a jótéteményeiben!

Skócia az enyém volt, és méghozzá egy határvidéki csetepaté árán. Sir Wharton és a háromezer embere bármiféle kifinomult hadigépezet nélkül, bármiféle tábori ellátmány nélkül egyenesen a kezembe adta Skóciát, mintegy égi rendelésre.

Skócia hűbérura voltam. Dédnagybátyja a gyermekkirálynőnek. Az én Eduárdomhoz szándékoztam feleségül adni. Tökéletes volt ez; egy égi terv része mindenestül. Immár értettem a dolgot. Előzőleg mindent homály borított, és úgy tévelyegtem, akárha ködben járnék, de így is igyekeztem felismerni Isten akaratát, így is igyekeztem magamat alávetni annak, amikor nem kaptam semmilyen külső jelet, és csak a lelkiismeretem iránymutatására hagyatkoztam. Most megkaptam a jutalmamat, most minden köd eloszlott, és helyes irányba haladtam. Csodálatos helyen találtam magamat.

Skócia és Anglia egyesülni fog. Eduárd Nagy-Britannia császára lesz: Skócia, Írország, Wales és Anglia uralkodója. Én, aki gyermekként a Towerba kényszerültem menekülni a cornwalliak lázadása elől – olyan trónt fogok a fiamra hagyni, amely három további országot egyesít. Egyetlen emberöltő

alatt a Tudorok helyi királyokból császárokká lettek. Nekem köszönhetően.

Skócia az enyém! Skócia az enyém! Jóságos és gyengéd férje leszek, ahogyan az voltam valamennyi feleségemnek. Megbecsülöm majd, és tisztelettel bánok vele. Nem fogom sanyargatni a hadifoglyokat, és nem fogok (nyilvánosan) örvendezni Jakab király halálának. Ehelyett utasításba adtam a protestantizmusra hajló határvidéki nemeseknek, akiket elfogtunk, hogy szabadulásuk után „udvaroljanak” a síkvidéki és felföldi skótoknak, győzzék meg őket, hogy a jövőjük Angliához köti őket. Vissza kellett térniük Edinburghba, hogy mint ágenseink tevékenykedjenek ott.

Ami a csecsemő királynőt illeti: úgy intézkedtem (mint nagybátyja és gyámja), hogy kössünk megállapodást Greenwichben, előkészítendő az Eduárddal kötendő házasságát.

A dolgok mindig kétszer esnek meg; a történelem soha nem ismétli pontosan önmagát, de ugyanúgy osztja le a lapokat. 1286-ban meghalt a skót Sándor király, örököseként hátrahagyva hatesztendős leányunokáját, „a norvég hajadont”. I. Eduárd angol király, aki már Skócia hűbérurává nyilvánította magát, azonnal lépett, hogy eljegyezze Margitot a fiával, Eduárddal. A lány azonban meghalt útban Norvégiából Skócia felé, és így a két ország békés és természetes egyesülése meghiúsult. Ezúttal azonban nem lesz haláleset, More szavával élve minden „vidáman alakul majd, ahogy az esküvői csengettyű szól”.

A foglyul ejtett skót nemeseket Londonba szállítottuk, ahol

velünk karácsonyoztak Greenwichben. Közöltem velük a feltételeimet, amelyekről hazatérvén tájékoztatniuk kellett a szétzúzott és demoralizált kormányzatukat. Elő kellett adniuk, hogy „ő legkirályibb felségének valós és jogos igénye van a Skócia feletti szuverenitásra, minélfogva a néhai, látszólagos király a Skót Királyság koronájának bitorlója volt”, és meg kellett erősíteniük, hogy számomra „jelenleg (Isten határtalan jósága folytán) kedvező és alkalmas idő ez a mondott jog és cím visszaszerzésére”. Továbbá, hogy a csecsemőkorú skót királynő azonmód eljegyeztetik Eduárddal, majd angol kézbe adatik, hogy Londonban nevelkedjék. Ezek voltak a követeléseim, és miután a skót főnemesek megesküdtek, hogy betartják és érvényre juttatják elvárásaimat, szabadon engedtem őket, hogy sietve visszatérjenek a szülőföldjükre, és nekem dolgozzanak –, de előbb túszokat szedtem tőlük. Ezeket a skót „vendégeket” egy hajdani kolostori birtokon helyeztem el, a folyóparton, ahol barbár módon tehettek-vehettek, és nem ijesztgették a lovakat az udvarban.

Megdöbbentem, amikor ahelyett, hogy tiszteletben tartotta volna a győzelmemet, és a Skóciára vonatkozó nyilvánvaló jogcímemet, Ferenc kijelentette, hogy „soha nem fogja cserbenhagyni régi szövetségesét”, és elkezdett hajókat meg pénzt küldeni Skóciába. Kieszelt a kardinálissal és az anyakirálynéval, Marie de Guise-zel egy puccsot, amely által szembeszálltak velem. Úgy tűnik, a jogos igényemet „sérelmesnek” találták, és ismét ellenállásra bujtották a bosszús skótokat. A korcs kutyák! Még amikor vereséget szenvedtek, akkor sem ismerték el a vereségüket;

megesküdtek valamire, majd megszegték az adott szavukat. Az edinburghi követem, Ralph Sadler azt írta, hogy „nincs a nap alatt állatiasabb és esztelenebb nép, mint itt minden rendű és rangú emberek”. Fogták a csecsemő Máriát, és Stirlingben Skócia királynőjévé koronázták; majd megígérték Ferencnek, hogy az egyik fiához fog feleségül menni.

Régen is mindig akadt egy-egy francia hercegnő, aki skót herceghez ment feleségül. De a fordítottja, hogy egy skót hercegnő menjen feleségül egy francia herceghez, egy herceghez, aki magát a francia trónt is örökölheti – olyannyira rémisztő kilátás volt, hogy beleremegtem, ahogy rá gondoltam. Skócia Bretagne sorsára jutna, Franciaország részévé válna… Nem! Ezt soha nem fogom megengedni, még akkor sem, ha meg kell ölnöm a dologban érintetteket.

Ferenc! Ferenc! El fogom pusztítani, ahogyan ő megpróbálta elpusztítani az én szigetországomat. Foszlánya sincs a tisztességnek ebben az emberben? Megtámadni és megrontani olyan embereket, akik esküt tettek; a törökkel, a nagy hitetlennel szövetségre lépni? Ejnye! Isten adjon nekem erőt a szétzúzásához, még ha ez lesz is az utolsó evilági feladatom.

Úgy! Rendbe teszem a dolgaimat, aztán megyek, és megküzdök Ferenccel. A császár máris háborúra készül, és kézenfekvő lenne egyesíteni az erőinket. De nem szükségszerű. Amikor 1513-ban tejfölösszájú voltam, nem lehettem meg szövetségesek nélkül. Szükségem volt Ferdinándra, Miksára és a pápára. Csakhogy az igazság az, hogy nem volt szükségem rájuk; becsaptam önmagamat. Megbéklyóztak engem, parancsolgattak nekem, és elvették a pénzemet. Nem. Nem volt szükségem rájuk. Most, ha Károly

az oldalamon kíván harcolni, megteszem neki ezt a szívességet. Akárcsak a pápának. De lényegtelen számomra, hogy miként döntenek.

Hívattam Chapuyst, hogy megüzenjem a gazdájának: önös megfontolásból hajlok a háborúra Ferenc ellen, de szívesen látnék fegyvertársakat. Tudtam, hogy Chapuys örömmel tér vissza a kontinensre, és örül annak is, ha az utolsó küldetése a gazdája és közöttem baráti jellegű.

– Közölje Károllyal, hogy személyesen fogok hadba vonulni Ferenc ellen – mondtam Chapuysnak. – Mármint ismét saját kezemmel fogok ágyúkat elsütni, sátorban fogok hálni az embereimmel együtt. A feltételek, a Franciaország királyától elszenvedett sérelmeim és a puhatolózó harci stratégiám vázlata mind benne foglaltatnak ebben a dokumentumban. – Átnyújtottam neki a szorosan összetekert pergament, amelyet én magam írtam az előző éjjel, és amelyet senki nem olvasott, nem látott, nem, még Will sem. – Jól lepecsételtem mindkét végén, és lezártam a külső tokot. Mondja meg Károlynak, bizonyosodjék meg afelől, hogy a pecsétek sértetlenek. Tudom, hogy kegyelmed vigyázni fog rá útközben, és semmiféle kém nem látja majd a tartalmát.

– Cromwell halott, felség – szólalt meg Chapuys száraz, halk hangon. Idős korában skorpióra emlékeztetett: tüskés volt, kiszikkadt, de még mindig veszedelmes.

Kár. Cromwellnek hasznát vehettem volna most; ha nem is magának a csirkefogónak, de a módszereinek. Az én irányításom alatt Cromwell megmaradt kémei meglehetősen trehányul, eredménytelenül dolgoztak. Híján voltam a mesterük sátáni géniuszának.

– Igen. Így hát a levelek ismét biztonságban vannak. – Nevettem.

– Ez búcsú? – kérdezte Chapuys egészen egyszerűen.

– Lehetséges – mondtam. A császár talán úgy dönt, hogy nem küldi vissza őt Angliába. Valószínűleg egy új követ tér majd vissza Károly válaszával. Chapuys járadékot kap majd, hogy élete utolsó napjait a Földközi-tenger mellékén töltse, gyík módjára lubickolva a napfényben. – Hiányozni fog, ha nem láthatom, barátom. – A búcsúk fájdalmasak, mindig jobban, mint várja az ember. Gyűlöltem a búcsúkat.

– Fontolóra vette felséged, amiről Mária hercegnővel kapcsolatban beszéltünk?

Nem javítottam ki „Ladyre”. Chapuys rászolgált, hogy hercegnőnek nevezhesse Máriát. – Igen. Tárgyaltam a franciákkal, hogy hozzáadjam őt Ferenc második fiához. Most… – rántottam egyet a derékövemen, legszívesebben eltéptem volna, mintha ez csillapítaná a dühömet. – Most ugyanaz a fiú alkalmasint Máriát, a skótok királynőjét fogja feleségül venni. Látja kegyelmed, mennyire elárultak engem. És az én Máriám ismét férj nélkül marad, nem kell senkinek…

– Egy francia méltatlan hozzá – mondta Chapuys. – De azért szép felségedtől, hogy megpróbálta elrendezni a dolgot. Talán valaki a spanyol királyi házból… akár egy fiatalabb személy is…

– Vagy őszentsége törvénytelen fiainak egyike? – Nem tudtam megállni, hogy ne csipkelődjem Chapuysszal. – Egy jó pápista-katolikus, ha minden kötél szakad!

– Miért ne? Egy király törvénytelen leánya egy főpap törvénytelen fiával? – Chapuys visszavágott. De a párbajunk

kedélyes volt, szeretetteljes, amilyenné csakis régi ellenfeleké válhat. Jézusom, hiányozni fog ez az ember!

– Igen. Ez megtenné. És a házassági megállapodás részeként Róma püspöke elismerne engem az angol egyház fejének.

– Felséged álmodik – mondta Chapuys.

– Az embereknek kéne álmodniuk, egy királynak pedig muszáj – jelentettem ki. – És lehet, hogy ez még ezután válik valóra. Megtörténtek furcsább dolgok is. Nem, nem adtam fel a reményt, hogy a pápa és én egy napon… – befejezetlenül, homályban hagytam a mondat végét. Meg nem határozott kívánságok hamarabb szoktak teljesülni, mint a részletezettek.

– Szabad magánlátogatáson elbúcsúznom Máriától?

– Természetesen – feleltem. – Szomorú lenne, ha nem tenné meg kegyelmed.

Chapuys távozott Angliából. Megint megszűnt létezni egy híd, amely a múlthoz kötött. Előbb-utóbb mindenki elmegy, ha megéri az ember a távozásukat. A pusztulási folyamat kérlelhetetlen, épületek romjaiban igen készségesen észrevesszük ezt, de önmagunkban nem. Kíváncsi voltam, vajon milyen száz évig élni. Némelyek megérik. Van Walesben egy terület, ahol állítólag él egy csapatnyi rendkívül öreg ember, nyolcvan-kilencven éves férfiak és asszonyok, akiknek a szülei még életben vannak. Talán valamelyikük eljut addig a pontig, amikor minden híd megszűnik létezni. Amikor ez bekövetkezik, az olyan, mint újjászületni. Lebegni egy végtelen jelenben, múlt, miegyéb nélkül, de nem kapcsolódva a nyüzsgő fiatalokhoz… Azt hiszem, ez az a „limbus” lenne, amelyet teológusok vizsgálnak. Vajon jutalom ez, vagy

büntetés? A teljes szabadság mámora, vagy csupán egy önmagába zárt semmiség?

Bármi is, nem valószínű, hogy én megtapasztalom. Máris annyi idős vagyok, mint apám, amikor meghalt, tovább éltem, mint bármely közeli vagy nem annyira közeli hozzátartozóm. A Tudorok nem olyan népség, akik hosszasan időznek ezen a földön, bármennyire megbecsülik is apáikat és anyáikat.

CXVIII

Foglalkoznom kellett valamivel, mielőtt a Csatornán átkelve veszélynek teszem ki a személyemet: Holbeinnel meg kellett festetnem végre a hivatalos dinasztikus portrét a Tudorokról a whitehalli nagy trónterem falára. Akik ott felkeresnek engem, láthatják apámat, a nagyságunk megalapozóját, és anyámat, a szelíd asszonyt, aki apám ágyába feküdvén véget vetett a York-ház trónigényének. A falon Holbein géniusza révén úgy lettünk együtt, ahogyan a valóságban sosem voltunk: Jane és a fiunk, Eduárd szeretetteljesen tekintenek egymásra; apám az unokáit nézi; Jane és anyám mindketten karnyújtásnyira tőlem, és sosem hagynak el. A művészet kegyetlen, hiszen azt ünnepli, ami sosem volt; a művészet jóságos, hiszen megteremt bármit, ami után sóvárgunk, és tartalommal, örökérvényű tartalommal ruházza fel.

Modellt állni nem volt olyan könnyű, mint hajdanán. Nem esett jól hosszú időn át álldogálni, és még az ülés is fárasztóvá vált. Holbein azt javasolta, üljek egy trónszéken, a család többi tagja pedig csoportosuljon körülöttem: a gyerekek lent, apám és anyám hátul, egy emelvényen állva. Előhoztunk a királyi kincstárból egy szögletes trónszéket, melyet egy ír törzsfőtől vettünk el az 1300-as években. Szerfölött bájos, tekervényes faragványok ékesítették. A karfái viszont mindkét oldalról szorították a terebélyesre hízott törzsemet, és az ódon fa

olyannyira erőlködve recsegett-ropogott a súlyom alatt, hogy attól féltem, kitörnek a keresztrudak.

Hatalmasra nőttem, és semmit nem lehetett tenni ez ügyben; nagyobb trónszékeket kellett beszerezni. Képtelenség volt újraformálni a testemet, és volt valami érzéki öröm abban, hogy ezt beismertem, és nem engedtem a kísértésnek, hogy próbáljak változtatni magamon, az utóbbi túlságosan is sok szégyenteljes, keserves emléket idézett fel. Most már kövér leszek, és inkább a székek, a vértek és az asszonyok alkalmazkodjanak hozzám, mint fordítva. Van szabadság az öregkorban és a rútságban; szabadság, amit a fiatalok és a szemrevalók alkalmasint nem tudnak elképzelni.

Holbein végül döntést hozott a kompozíciót, a csoportozatot illetően. A hét ember közül három halott volt. Holbein modellként használta apám halotti maszkját és anyám fa képmását, mely a temetésére készült. Mindkettőt a Westminster apátság kriptájában tartották, a sírjuk mellett. Jane-t illetően Holbein kénytelen volt az emlékezetében őrzött képre hagyatkozni, valamint a régi, faszénvázlatokra, amelyeket Jane életében készített a műtermében.

Jane… Fájdalmas volt számomra, ahogy Holbein ügyes ecsetvonásokkal megalkotta Jane képmását az enyém mellett. Olyan üresség volt immár az életemben, és nem volt semmi, ami kitölthette volna. Az asszonyoktól való viszolygásom nem csillapodott; egyetlen nő sem akadt, akit kívántam, vagy akár csak megtűrtem volna. Végeztem velük.

Mégis kellett valami, hogy kitöltse az űrt, hogy társam legyen. Félelmetes dolog teljesen egyedül lenni. Miért nem múlnak el a szükségletek a személlyel, aki életre hívja őket?

Groteszk dolog valaki mással kielégíttetni a szükségleteket, és nem is válik be soha.

Egész május hónapban modellt ültem Holbeinnek. Szokatlanul forró és fülledt május köszöntött akkor ránk; fullasztó volt zárt térben lenni, és a súlyos, prémszegélyes díszöltözetemben pózolni, hasonlatossá válni egy németalföldi igáslóhoz. Kénytelen voltam egész idő alatt magamon tartani a bársonyfövegemet is, mivel a portré készítését meghallgatásokkal és audienciákkal kötöttem össze. Manapság már mindig hordom azt a föveget, kivéve, amikor végül este behúzom az ágyfüggönyöket magam körül. Immár majdnem teljesen kopasz vagyok, és nem akaródzik nyilvánosság előtt csillogtatnom a koponyámat. Akkor azonban a föveg nagyon meleg volt; akárha egy menyét gubbasztott volna összegömbölyödve a fejem tetején.

Ha nekem kényelmetlen volt, Holbeinnek hasonlóképpen, hogy órákon át állni kényszerült, és koncentrálni az öltözetem minden részletére, valamint ceremoniális halotti maszkok alapján elképzelni egész embereket. Igen, apám viaszfeje, egy állványra helyezve állt egy kisasztalon tőlem jobbra. Nagyon hasonlított rá. Úgy éreztem magam, akárha ismét a jelenlétében volnék.

* * *

A hónap vége felé, ahogy félig-meddig számítottam rá, új császári követ érkezett Károlytól, Francis Van der Delft, hogy átnyújtsa a megbízólevelét. Miként a neve jelezte, hollandus volt, arról a különös helyről érkezett, ahol a föld állandóan

levedzik. Továbbá ez az a hely, ahol az eretnekség erői gyűlnek és szaporodnak, ahol Károlynak jócskán feladja a leckét a nép hűségének megőrzése.

Egy ragacsos reggelen fogadtam, amikor a szabadban szerettem volna lenni, könnyű vászoningben. A széles, lapos ábrázatú, vastag derekú fickó elég megnyerő volt; ám a közölnivalója nem bizonyult annak. Gond van a címemmel. Károly nem ismerhet el engem teljesen az angol egyház fejének egy szerződésben, és nem is ígérheti, hogy védelmemre kel, ha a pápa (Ferenc legyőzése után) úgy döntene, hogy ellenem fordul. Röviden, jóllehet Károly akarna a szövetségesem lenni, a tekintetben nem hajlandó erre, hogy a megfelelőképpen címezzen engem. És ha ezt elfogadnám, az annyit jelente, hogy…

Ó, régi játék volt ez, a szavak háborúja. Végül találunk majd elfogadható stílust, de addigra a nyárnak és a hadviselésre alkalmas időjárásnak vége lesz.

– És hogy van az elődje, Eustace Chapuys? – kérdeztem.

– Jól, felség. Most Károly császárnál van, Innsbruckban, de úgy tervezi, hogy ősszel délre megy. Szeretetteljes üdvözletét küldi felségednek.

Tehát csakugyan elment. Vissza, haza. Vajon haza az neki oly sok év után? Mennyi ideig érez egy helyet ismerősnek az ember, miután sokáig van távol?

– Én is neki. Mondja, a császár…

Pontosan ekkor fának koppanó fa hangját hallottam, amit egy nyögés követett. Holbein színével lefelé leejtette a palettáját a padlóra.

– Nem tesz semmit – biztosítottam Holbeint –, leszámítva,

hogy kárba vesztek a kikevert festékek. A padló nem számít.

Holbein mormogva letérdelt, próbálván felszedni a palettát onnan, ahová leragadt. Lehajoltam, hogy segítsek neki, keményen nekigyürkőzve. Meglepetésemre a paletta könnyedén feljött; egy gyerek is el tudta volna mozdítani. Holbein reszkető kézzel babrált az ecsetekkel.

Rápillantottam. Az arca kivörösödött és verejtékezett. Túlságosan is meleg volt aznap ahhoz, hogy zárt térben dolgozzon az ember. Vidoran így szóltam:

– Elég! Nem csináljuk tovább. Kegyetlenség így bezárni magunkat. – Van der Delfthez fordultam. – Folytassuk a meghallgatást odakint, a gyümölcsöskertben. – Holbeinnek ezt mondtam:

– Tegye nyugodtan, amihez kedve van.

Miközben a császári követ és jómagam a virágba borult cseresznye-, alma- és körtefák alatt ballagtunk, és a délről érkező ragadós-édes fuvallatok cirógattak bennünket, Holbein a lakosztályába ment, lefeküdt a keskeny ágyára, és belehalt a pestisbe.

* * *

Pestis! Félelmet ébresztett a szó is, de az, hogy lecsapott Holbeinre, arra utalt, hogy a kór ott vigyorog a palota kellős közepén. És Eduárd a Whitehallban volt! Idehozattam, hogy itt töltse a nyarat, hogy megfigyelhesse az udvari életet, és otthon érezze magát egy hatalmas palotában. Holbein vázlatot készített Eduárdról, aki néhány lépésnyire tőle ült modellt, mindössze hét nappal Holbein halála előtt!

Biztonságba kell juttatnom Eduárdot, és aztán muszáj menekülnöm magamnak is. De hol a legbiztonságosabb hely? Máris jelentések érkeztek a londoni járvány súlyosságáról. Hullahalmok kezdtek emelkedni az útkereszteződésekben. Senkinek nem akaródzott hozzáérni a holttestekhez, még kevésbé eltemetni őket. Houndsditchben, az ágyúöntöde mellett valaki megöntözte a halmot forró olajjal, majd fáklyával lángra lobbantotta. A füstölgő, zsíros hamvakra földet lapátoltak, minek folytán viszolyogtató kis domb keletkezett.

A pestis tovaterjedt az összes délkeleti falura, Maidstone-ra, Wrothamre, West Mallingre és Ashfordra, valamint Doverra. Nyugatról egyelőre semmilyen megbetegedést nem jelentettek. Máriát nyugatra küldtem Woodstockba. Én magam is nyugatra szándékoztam menni Eduárddal, vissza Wiltshire-be, Wolf Hallba.

Jönnek a Seymour fivérek is; így helyénvaló, hiszen Eduárd nagybátyjai. Az udvartartás többi tagjának szét kell szóródnia, az Államtanács pedig csak hírnökök közvetítésével működik majd testületként.

Összehívtam a tanácsot, és röviden kifejtettem, mit kell tennünk.

– Tombol a pestis – jelentettem ki –, és menekülnünk kell. Semmi hősködés; nem akarok hősködést. Wolsey „hősiességet” mutatott, Londonban maradt és dolgozott, amíg a személyzete tizennyolc tagja meg nem halt. Kegyelmetek ehhez túlságosan becsesek számomra. Ezért megparancsolom, hogy negyvennyolc órán belül hagyják el Londont. A lehető

legkevesebb embert vigyék magukkal. A pestis emberekkel terjed, nem tudjuk, hogyan. Ha bárki megbetegszik a háztartásukban, azonnal költözzenek el.

Látszólag egészségesen néztek rám vissza valamennyien. Ahogyan Holbein, amikor mindössze néhány nappal korábban egy állványra helyezte apám viasz halotti maszkját…

– Mivel most el kell válnunk, hogyha Isten is úgy akarja, ősszel viszontlássuk egymást, teljességgel be kell avatnom kegyelmeteket a gondolataimba – közöltem velük. – Háborúra készülünk Franciaország ellen. A császár máris hadat üzent Ferencnek, és szándékunkban áll csatlakozni hozzá, és személyesen hadba vonulni.

Erre a határozott bejelentésre a franciák felé hajló tanácstagok, például Eduárd Seymour és John Dudley boldogtalan képet vágtak. A háborút ellenzők, így Wriothesley, Paget és Gardiner arca hasonlóképpen elfelhősödött. Mivel azonban Seymour és Dudley lényegében katonák voltak, és háborúra vágytak, Paget és Gardiner pedig hódítani kívántak, mégiscsak volt számukra valami a kontinentális vállalkozásban.

– Jelen pillanatban a tárgyalások zavarosak, de csak diplomáciai stílus tekintetében. Anglia harcolni fog Franciaország ellen, és egyszer s mindenkorra megoldja a skótok jelentette problémát. Az engedetlenségük felháborítóvá vált. Nem fogom tűrni tovább, hogy csak úgy, akadálytalanul azt csinháljanak, amit akarnak. Franciaországból bátorítják és lázítják őket. Most már nem a kölyökre kell vernünk, hanem az anyját kell elpusztítanunk.

Norfolk és Suffolk beletörődőnek, ám fáradtnak tűntek.

Öregek voltak. Egy kontinentális sereg azt jelentette, hogy nekik kell azt vezetniük. Norfolknak persze ott volt a hetvenkedő fia segítségképpen. Suffolknak nem volt senkije, mivel a fia korán meghalt.

– Jómagam Wiltshire-be megyek a fiammal. Wolf Hallban tartózkodom majd.

Ha Eduárd Seymour bosszús volt, amiért kisajátítom az ősi fészkét, nem mutatta ki. Nyugodtan ült, és bólintott, mintha mindvégig tudta volna.

– Rendelkezésemre fog állni egy csapatnyi hírnök, a királyi istálló legjobb lovaival. Elvárom, hogy lehetőség szerint emberségesen intézzék az ország ügyeit, és sietek majd mindent kegyelmetek elé tárni megfontolásra. Addig is imádkozom, hogy Isten tartson meg bennünket, és kímélje meg az életünket.

Egytől egyig keresztet vetettünk.

Én ne haljak meg, imádkoztunk valamennyien. Kímélj meg engem!

CXIX

Egyedül menjek Wolf Hallba? Szívesebben mentem volna egyedül; de mint királynak szükségem volt arra, hogy velem legyen néhány megbízható ember, lehetőleg egy Seymour is, hiszen az ő otthonukba készültem. Eduárd Seymourt nem kérhettem, erre rájöttem. Ő túlságosan is fontos volt az országnak; jobb, ha máshová vonul el, és vigyáz az életére, ha a mi társaságunkat netán baj érné. Thomas… nos, ő szórakoztató társaság… de alapjában véve annyira jelentéktelen, hogy soha nem birtokolt fontos pozíciót, és ezért nem lenne veszteség Anglia számára, ha velem együtt belehalna a pestisbe.

Létezik rosszabb verdikt, amelyet egy emberi élet fölött ki lehet mondani? *Feláldozható. A halála nem fog számítani semmit*. Megborzongtam még a gondolattól is, mivel átoknak tűnt. Kedveltem Thomas Seymourt, nem rossz szándékkal értettem ezt… Ám az igazság az volt, hogy a jelenléte nem bírt fontossággal egyetlen tevékenység vagy személy szempontjából sem.

Szükség lesz e száműzetés során egy asszonyra, egy asszony befolyására. Egy szelíd asszonyra, egy jóságos asszonyra, egy asszonyra, aki törődik Eduárddal, hogy folytathassa a tanulmányait, mivel nem szerettem volna magisztereket magammal vinni. Latimer özvegye, Katherine Parr – vajon az udvarban van még? Elmulasztottam szélnek ereszteni

Catherine teljes háztartását. Mivel nem szándékoztam újranősülni, tudtam, hogy ha Catherine udvarhölgyei elmennek, nem lesz többé nő az udvarban. Nem mintha törődtem volna ezzel. De a személyzetem, a tanácstagok, a muzsikusaim… ők törődtek. Egy szerzetesi udvar híján van a csáberőnek, nem vonzza a legjobb elméket. Így hát vártam és halogattam, megőrizve egy halott királyné posztumusz udvartartását.

Lady Latimer még az udvarban volt, bár már benyújtott egy kérvényt, hogy engedélyt kapjon a távozásra Snape Hallba, néhai férje yorkshire-i birtokára, és gondoskodhasson a három mostohagyermekéről. Érte küldettem.

Azonmód megjelent, és amikor előadtam a szerintem meghökkentő kívánságomat, meghökkentő választ adott.

– Szívesebben mennék egyenesen haza – jelentette ki. – A birtokaim, a szolgálóim, néhai férjem gyermekei… nekik szükségük lesz rám ott ebben a nagy felfordulásban…

Az Isten szerelmére! Nem érti? Nem felfordulás van, hanem halál. A pestis nem olyasvalami, ami hozzáértő igazgatásra szorulna. Amellett a kívánságom nem „kívánság” volt. Egy uralkodói kívánság parancs.

– Asszonyom – mondtam –, nem tudok időt szánni arra, hogy vitatkozzam kegyeddel. El fogja kísérni Eduárdot az anyja wiltshire-i otthonába. Felügyeli majd a tanulmányait, amíg várunk a pestis enyhülésére. Holnap reggel indulunk. A mai estét töltheti azzal, hogy megírja az utasításait a Snape Hall-i szolgálóinak és bérlőinek.

Ő sötét pillantást vetett rám, majd darabosan bólintott.

– Tudom, hogy erőszakos vagyok. – Azon kaptam magam,

hogy magyarázkodom. – De a helyzet erre kényszerít. Korántsem örülök neki, hogy hónapokon át kénytelen leszek bujdosni eme ügyes orgyilkos, a pestis elől. Nem kérek az alattvalóimtól semmi olyat, amit ne lennék hajlandó megtenni én magam is. Angliának szüksége van kegyedre, asszonyom.

Katherine tétovázott, de a hízelgés megnyerte. Csakhogy ez nem hízelgés volt. Igazat beszéltem. Anglia én voltam és Eduárd, és ezen a ponton égető szükségünk volt rá.

– Kik jönnek még velünk? Magisztereket visz magával felséged?

– Nem – válaszoltam. – Megparancsoltam Coxnak és Chekenek, hogy a saját biztonságuk érdekében távozzanak. Így hát kegyednek kell kiválasztania a megfelelő irományokat és könyveket, amelyeket magunkkal viszünk.

Katherine elbátortalanodni látszott.

– Én nem vagyok tudós.

– A pestis miatt sokan látnak el olyan feladatot, amiben nem jártasak. – Igen, a pestis félelmetes tisztogató hatással bír, mivel tapasztalatlan férfiak és asszonyok lépnek a megszokott állásuk felett megürült helyekre. Papok emelkednek hirtelen püspökökké; inasok mesterekké; istállófiúk istállómesterekké.

– Jön Tom Seymour is – tettem hozzá. – Eduárdnak szüksége lesz férfitársaságra. Egészen mostanáig túlságosan is csak asszonyok között volt. A Szűzre mondom, a bácsikája, Tom a legkevésbé sem nőies. – Azt nem tettem hozzá, hogy véleményem szerint csak külsőségekben férfias; hiszen egy ötéves gyereknek elegendők a külsőségek.

– Ő beleegyezett? – kérdezte Katherine.

Ó, ártatlan teremtés! Beleegyezés? Szó sem volt „beleegyezésről”. Nekem nem beleegyezés jár, hanem engedelmesség.

– Bele fog – mondtam szárazon. – Számíthat a jelenlétére.

* * *

Korán reggel, még mielőtt a hullaszállítók elkezdték saroglyákra gyűjteni a holttesteket, elhagytuk Barnyard’s Castle-t, ahová a Whitehallból menekültünk a pestis első támadása után, és a Szent Pál-templom felé lovagoltunk. A Temze mentén sötétek és némák voltak a nagy házak. Helyenként keresztek voltak az ajtókon. Összességében azonban úgy tűnt, hogy ezt a térséget nem érte súlyos csapás. Csak ahogy a Szent Pál-dombnál nyugatnak fordulva közeledni kezdtünk a városfalakhoz, ahol a lakóházak kisebbek lettek, és sűrűbben álltak egymás mellett, akkor nőtt a keresztek száma, mígnem úgy látszott, mindegyik ajtón van belőlük. Aztán, ahogy a Szent Pál út balra kanyarodva a Ludgate Hillbe torkollt, mindjárt a Lud Gate előtt ott volt: egy hullahegy.

Visszatartottam a lélegzetemet, ahogy megpillantottam, mert úgy tartják, hogy a pestis áldozatai körül maga a levegő is fertőző. Intettem a velem lévőknek, hogy cselekedjenek hasonlóképpen. Nem akartam elveszíteni őket: Willt, a jó öreg dr. Buttst, Lady Latimert és nem, még a hetvenkedő Tom Seymourt sem. Ami Eduárdot illeti, ő a szemem fénye volt.

A hullák mezítelenek voltak. A végtagjaik kivágott fák ágai módjára meredeztek. Az alul lévők máris megfeketedtek, és

oszlásnak indultak; a felsők annyira élőnek tetszettek, hogy nehéz volt holtnak hinni őket. Ez a pestis: rálehel az emberre, és annak megszakad a lélegzete, de ő maga szép marad… egy kis időre. A halom alsó részén tömegével nyüzsögtek a legyek, ocsmány zümmögéssel, irizáló hullámokban kavarogva az eledelük felett. A halom tetején, mint egy áldozati ajándék, egy fiatal leány holtteste hevert, sápadtan és bájosan, aranyhaja halotti lepelként szolgált. Halállal dacoló hullarablók másztak ékszerek után kutatva az emberi testek alkotta dombra még akkor is, amikor elhaladtunk mellettük.

A városkapun kívül árkokat ástak emberek. Egészen a tetejükig dobálták beléjük a halottakat, és kevéske földet lapátoltak rájuk. Akiknek volt merszük hozzáérni a holttestekhez, gyakorta néhány órán belül követték őket. Ahogy láttam a verejtéküket, és éreztem a szagát, tudtam hogy ezek bátrabbak, mint Artúr király lovagjainak bármelyike. Ezek az emberek szemrebbenés nélkül néztek szembe azzal, ami elől Galahad elmenekült volna, és amit Lancelot teljesen elkerült volna.

Hirtelen ráébredtem, hogy nem tudom, mi történt Holbein testével. Vajon gondoskodtak róla illő módon? Bizonyára!

WILL:

Nem. Holbeint éppen így árokba temették, ahol egy fogadós vagy egy szoptatós dajka mellé préselődve bomlott szét, és a maradványaik immár összekeveredtek.

A pestis az élet minden tekintetében összezavarta

az erkölcsöket. A szomszédok összetartása odalett, mivel mindenki menekült a betegek elől, senki nem volt hajlandó megérinteni őket, és csak zsarolók foglalkoztak a haldoklókkal, akiknek mohósága túltett a félelmükön.

A pestis és a tőle való félelem olyan rettegéssel töltötte el az embereket, hogy azok megfeledkeztek magukról, és hagyták a valódi természetüket érvényre jutni. Lelepleződött a hét halálos bűn, mely szembetűnőn és hatalmasan ott lakozott minden férfiban, nőben és gyermekben.

Büszkeség? Voltak csoportok, amelyek tagjai visszahúzódtak a körülöttük lévő, pestis sújtotta emberektől, és teljesen bezárkóztak, gondolván, ha „mértékletesen” és „békésen” élnek, biztonságban vannak. A legpompásabb ételeket ették, a legfinomabb borokat itták, kellemes muzsikát hallgattak, és senkit nem engedtek be a kvártélyukba, jóllehet a szomszédaik segítségért könyörögve dörömböltek az ajtajukon. Nem csupán nem voltak hajlandók bebocsátani másokat, de meghallgatni sem voltak hajlandók, mi történik a közvetlen környezetükön kívül, Londonban, vagy magában az országban.

A büszkeség sok kalpagot visel: egy másik a virtuskodás, mint amikor Károly, Orleans hercege, Ferenc kedvenc fia (a pestis ugyanis Franciaországban is tombolt) berontott egy pestis sújtotta házba, kardélre hányta a tollal kitömött matracokat, és azt

kiabálta: „Francia király fia soha nem halt meg pestisben”, és három nappal később annak rendje és módja szerint meghalt. Aztán ott volt a *nem* menekülés büszkesége, amikor valaki rendíthetetlenül maradt a helyén, ahogy Wolsey tette egykor.

A kapzsiság arcátlanul napvilágra tört, odalett minden félelem a büntetéstől, megtorlástól. A hullarablók, ahogy Hal leírta, a felpüffedt áldozatok között turkáltak; a zsarolók a legegyszerűbb szolgáltatásért is pénzt kértek; a munkások, akik vámpírok módjára megjelentek, hogy pénzért temetőbe vigyék a holtakat, miután minden „tiszteletre méltó” ember elmenekült. Kapzsiság hajtotta az embereket, hogy lecsapjanak állásokra és javakra, amelyeket jogos tulajdonosaik elhagytak.

Irigység és düh járt kéz a kézben, amikor alárendeltek a gazdáik ruháiban a gazdáik hivatalába léptek, mint rossz gyerekek, akiket hagynak zabolátlanul tombolni megművelt földeken. Az alárendeltek dühe mutatkozott meg az örömben, amellyel beledobták uraikat a jelöletlen sírokba, vagy hagyták őket temetetlenül, szégyenszemre, nyomorultul szétrohadni. Holmes uraság, aki egykor hosszú, prémes köpenyeket és drágakövekkel ékes föveget viselt, kénytelen volt az egykori szolgái szeme láttára, bűzlőn csontvázzá bomlani.

A falánkság még ebben a mérgező időszakban is fészket tudott találni magának. Ha lehetséges, hogy

holnapra meghal az ember, ne haljon meg teletöltött hassal, fűszeres bortól még ragadós szájjal? Némelyek kijelentették, hogy éppoly szívesen halnak bele a zabálásba, mint a pestisbe, és igazából azt hitték, hogy ezzel majd rászedik a pestist. Így hát tivornyáztak, ettek és ittak megállás nélkül, kiették a holtak éléskamráit, házról házra jártak, nem aranyat, hanem húst és italt keresve. Az utolsó napjaikban elvette az eszüket a bor, és cukrászsüteményeket faltak.

Mások persze bujasággal válaszoltak a pestisre, úgy döntve, hogy inkább Vénusznak áldozva halnak meg. Az erkölcsi szabályok megsértésére az volt az ürügyük, hogy úgyis hamarosan megszabadulnak azoktól. Átadták magukat a kicsapongásnak, orgiákat rendeztek a halál által kiürített házakban, ahol tobzódtak az összes bűnben, amit az emberiség a rómaiak és a franciák jóvoltából ismer. Még tiszteletre méltó asszonyok is játékszerei lettek a bujaság fűtötte férfiaknak, akik azért jöttek, hogy „szolgálatukra” legyenek a zavarodottan és pestistől legyengítetten fekvőknek. „Megvizsgálták” és levetkőztették őket, majd kedvüket töltötték velük… és aztán hagyták őket meghalni.

A jogrend összeomlott. Ügyvédek és papok együtt haltak meg azokkal, akiket szolgáltak, és kevesen akadtak, akik bíráskodtak, vagy a szentségek kiszolgáltatásáról gondoskodtak volna. Valahányszor egy magányos, még életben lévő pap megjelent, hogy

eltemessen valakit, azzal szembesült, hogy sok további holttestet dobnak az eredetire, mivel az emberek hevesen ácsingóztak a törvényes temetés bármely jelére, ezért hozták a saját halottaikat. Olyan kevesen maradtak, akik érvényre juttathatták volna a polgári vagy egyházi jogot, hogy senki nem vesződött a betartatásával, minek folytán lényegében nem létezett semmiféle hatóság.

A restség – ez a lomhán ólálkodó bűn, mely a többi közül oly soknak melegágya – birtokba vette a jussát, mivel az emberek nem voltak hajlandók gondoskodni még arról sem, amiről tudtak volna, például az utcák tisztán tartásáról, a hulladékhalmok elhordásáról vagy a termés betakarításáról. Sajátságos munkaszünet volt ez számukra.

A pestis jó volt arra, hogy moralistát csináljon belőlem, ha nem is igaz keresztényt. Hiszen az ember valódi természete annyira rút, annyira förtelmes volt, hogy kívánatosnak és üdvözlendőnek tűnt bárminő rendszer, lett légyen mégoly visszataszító is, amely mérsékelte ennen gonoszságát.

Legalábbis amíg a pestisjárvány alább nem hagyott.

VIII. HENRIK:

Elhanyagoltam Holbeint. Nem törődtem a holttestével, és így olyan barbár módon viselkedtem, mint bármelyik, félelemtől megzavarodott inas. A pestis pogányt csinált belőlem – belőlem, az angol egyház fejéből. Imádkoztam, ahogy

elhaladtam a hullahegy mellett: *Adj nekik örök békességet.*

Aztán: *Istenem, bocsáss meg nekem a gyengeségeimért, a mulasztásaimért, a vakságomért.*

Olybá tűnt, minél többet tudok, annál többet megértek, de ezáltal a bűneim megsokszorozódtak.

Miután a városfalakon kívül jártunk, növekedtek a lakóházak közötti távolságok. Ámde ha azt hittem, hogy a pestis képtelen elkülönült háztartások között közlekedni, tévedtem. Munkások mindjárt a mezőkön haltak meg, a hozzátartozóik pedig a tanyáikon roskadtak össze ugyanakkor. Mindenféle jószágok – tehenek, disznók, juhok, kecskék kószáltak az utakon, kiéhezetten és kábán. Kutyák rohangáltak szabadon, ragadozóvá visszavedletten, lekuporodva és morogva, ahogy elhaladtunk. A mezők mindenütt gondozatlanok voltak, a gabona nőtt, ahogy tudott, de nem akadt senki, aki betakarítsa. A vidéki falánkság abban mutatkozott meg, hogy az emberek lecsaptak mindenre, ami éppen megérett, és nem csinálták belőle lisztet, sört, nem tárolták el, hanem megették ott, helyben, nem tartalékolva semmit a holnapra.

Nyugatnak haladva átvonultunk Wokingham, Silchester és Edington falvakon. Úgy tűnt, mindegyikben kevesebb kereszt van az ajtókon, kevesebb a hullahalom, kisebb a bűz, mígnem Wiltshire-be érkezvén tulajdonképpen egy ép faluban voltunk, amelyben nem volt nyugtalanság, és amely körül gondozottak és takarosak voltak a földek. Csodálatosnak tűnt ez, ahogy az élet és a civilizáció, bizony az is, bár maguktól értetődőnek vesszük őket. Nem azok; a káosz a magától értetődő.

Útközben mindvégig aggódó pillantásokat vetettem magam

mögé, mint Orpheusz, ugyanis féltem, hogy elveszítem a követőimet, féltem, hogy hátrahagyom őket Hádészban.

A falvak, szerte Wiltshire-ben a pestis által háborítatlanul virágzottak, és aztán áthaladtunk a Savernake-i erdőn, ezen a nagyszerű, vad helyen, ahol semmi nem változott azóta, hogy Artúr király lett, majd rátértünk a kicsiny útra, melyet oly jól ismertem, a Wolf Hallhoz vezető hosszú, keréknyomok szabdalta csapásra.

Wolf Hall: viszontlátom Jane ép, egészséges, önfenntartó otthonát. A szívem nagyot ugrott az örömtől, és egyszersmind sajgott is. *Bolond, bolond vagy, hogy ide jöttél! Hát arra számítottál, hogy látod Jane-t?*

Nem. De elég erős vagyok, hogy elviseljem, ha nem látom. Különös büszkeség fakad Isten akaratának elfogadásából; a gyötrelemből, amelyet átélünk, magunkhoz nyalábolva a tüskés ágakat…

CXX

Will és dr. Butts társaságában vettem be magamat az idős Sir John kvártélyába. Eduárdnak Jane kislánykori szobája jutott hálóhelyül, Tom Seymour pedig visszatért az eredeti szobájába. Lady Kate Parr a vendéglakosztályt választotta magának.

Az életvitelünk egyszerű volt, és azon kaptam magamat, hogy örömömet lelem benne. Nem volt pap, nem volt reggeli mise. Ehelyett mind addig aludtunk, amíg kedvünk tartotta, általában nagyjából hét óráig. Nyári reggeleken ez azt jelentette, hogy a nap és parasztgazdák már három órája felkeltek, így hát az ember lekaszált széna illatára ébredt, és arra, hogy napsugarak táncolnak a padlón. Odakint, az udvaron gyűltünk össze a sörből, sajtból, fekete kenyérből, édes vajból és szilvabefőttből álló reggelihez, és olykor csendesek voltunk, még kótyagosak, ahogy magunkba ittuk a júniusi reggel illatait, miközben a harmatcseppek még ott voltak az árnyékban lévő törökszegfűkön és hagymavirágokon. Eduárd és Kate Parr ezután nekiültek a napi leckének; Tom nyughatatlanul elcsatangolt a földekre és a közeli faluba; Will és dr. Butts sétáltak, és orvoslásról meg politikáról társalogtak. És én? Megkíséreltem a külvilággal foglalkozni, és kapcsolatot tartani az Államtanáccsal, valamint a kontinenssel. A kicsiny, tetőablakos szobámban üldögélve alig tudtam elhinni, hogy bármi, amit mondok vagy teszek, hatással van azokon a

falakon túl.

Az ebéd lassú, elnyújtott esemény volt a nap derekán; helybéli koszttal: hagymasalátával, póréhagymával, pitypanglevelekkel; sült pacsirtával és galambpástétommal, tejszínes cseresznyével és fűszeres borral. Mennyit üldögéltünk ott a székeinken, a köves udvaron elhelyezett durva asztalnál, vonakodván távozni, miközben kötetlenül társalogtunk sok-sok dologról. A délutánt hosszú kószálásoknak szenteltük, muzsikálásnak és műkedvelő bölcselkedésnek. Ahogy megnyúltak az alkonyi árnyékok, a legnagyobb emeleti szobában gyülekeztünk, hogy ott mondjuk el az esti imáinkat. Én vezettem az ájtatosságot; választottam a zsoltárokból, és egyszerű imákat mondtam – ez méltó befejezése volt a napunknak.

Ilyen szelíd napoknak és óráknak. Lubickoltam bennük, és még csak nem is voltam tudatában, micsoda gyógyírt jelentenek számomra. Ámde fokozatosan egyre könnyebben mozogtam, és a merev ízületeim, az örökké kidörzsölődött lábaim hajlékonnyá váltak és megszűntek fájni. Igaz, sajogva cipelték a jókora testemet (amely nem fogyatkozott), és időnként, váratlan pillanatokban tiltakozva megroggyantak, de összességében jobban lettem, és ismét jó egészségnek örvendtem.

Az estéket egymás szobáiban töltöttük, vagy egyedül, ahogy kedvünk tartotta. Nem voltak szabályok, nem volt protokoll, nem voltak elvárások. Életemben először szabad voltam tőlük.

Mindig meglátogattam Eduárdot, és kértem, hogy mondja fel nekem az aznapi leckét. Ez volt az én saját kompletóriumom, meghallgatni az ötéves fiam szájából a

napja összegzését. Lady Kate gyakran súgott neki, de nem mindig. Jól megértették egymást, és az asszony jelenlétében Eduárd megszelídült, és magabiztosan viselkedett (jóllehet, be kell vallanom, az enyémben nem mindig).

* * *

A nagy csűr, ahol az agg Sir John Jane eljegyzési lakomáján szónokolt, két réten túl állt, melyek között az elhagyatott méhkaptárok voltak. Ott magasodott a jókora épület, és tizennégy napnyugta fényében fürdött meg, mire oda mertem menni. Azt mondom, „mertem”, mivel féltem megtenni. Az emlékek, amelyeket előhívott, a becses dolgok, amelyek elvesztek… ámde itt lenni, itt tartani rezidenciát, és nem ellátogatni oda, olyan gyávaságnak és szentségtörésnek tűnt, amit nem tűrhettem el magamtól.

Így hát a kedélyesen elköltött vacsoránk után – mely az Eduárd által a lenti legelő melletti patakban fogott halból készült –, és lefekvés, valamint a rendhagyó kompletóriumom előtt fogtam magam, és elbandukoltam a csűrhöz, hogy megbékéljek vele. „Bandukolásról” beszélek, mert a testtömegem kizárt bárminő gyorsabb mozgást.

A nap sietősen haladt a nyugvóhelye felé, ahogy a keskeny ösvényen lépdeltem. A sajátságos módon rézsútosan érkező napsugarak fénybe vontak mindent, nyaldosták a mezőket, a gabonát, a csűr tetejét.

Nagyjából az évnek ebben a szakában ültük meg a lakomát. Az alkonyatok hosszúak voltak, és fáklyák világítottak végig az ösvény mentén a csűr felé – ami aznap nem csűr volt, hanem

egy mesebeli palota. Selyem borította a vesszőfonadékos falait; zsinegeken virágfüzérek függtek a mennyezetéről; odabent tölgypadlót fektettek le, és hosszúkás asztalokat vászonabroszokkal, arany- és ezüstedényekkel terítettek meg a lakomához.

Most bepillantottam, és olyannak láttam, amilyen: földpadló, gyér fény, állatok szaga. A varázs odalett, tovatűnt, valami más helyekre, más emberekhez.

Leültem a fal mellé egy kicsiny lócára, és megpihentem. A séta kifárasztott. Verejték szivárgott a ruhám minden varrásából. Mit reméltem elérni azzal, hogy ide jövök? Meggyőződöm arról, hogy az átszellemült pillanat tovatűnt? Megnyugtatom a kísérteteket? Részesévé válok valamiféle szentségnek?

Bármire vágytam is, a valóság szétzúzta. Ez csak egy öreg csűr volt, és az idő jelentette korlát elválasztott attól, amit szerettem volna ismét megfogni. Képtelenség volt átugrani ezen a merev korláton, még a képzelet és a vágyakozás rúdja sem segített ebben.

Vagyok, amint vagyok. Most, ebben a pillanatban. Szomorú gondolat, elgyengítő gondolat. És mégis felszabadító gondolat. Vagyok, amint vagyok. Most, ebben a pillanatban. Mindaz, ami vagyok, voltam, leszek, ott volt velem abban a pillanatban.

Meghökkentem, amikor hangokat hallottam. Hogyan merészel bárki is tolakodón megzavarni a magánjellegű áhítatomban? Hiszen áhítat volt ez, magánjellegű istenek imádata és magánjellegű rítusok bemutatása.

– Ez Wolf Hall nagy csűrje – hallatszott Kate tiszta hangja. –

Anyád dédnagyapja építette… – csend támadt, amíg egy papirossal babrált – 1452-ben. Itt volt anyád eljegyzési ünnepsége.

– Egy csűrben? – Eduárd hangja volt az. Nyafogó és tiszteletlen.

– Igen. Itt sokan elférnek. Micsoda csodálatos csűr!

Megjelent a kellős közepén, és felemelte a kezét.

– Milyen szerencse, hogy ilyen nagyra építették!

– Egy csűr – ismételte Eduárd.

– Egy bűvöletes csűr – szólaltam meg, és előléptem. Nem akartam tovább hallgatózni.

Mindketten elsápadtak, és úgy tűnt, korántsem örülnek, hogy ilyen váratlanul csatlakozom hozzájuk.

– Azért jöttem ide, hogy feleleveníttsem drága feleségem eljegyzési ünnepségét. Eduárd, egy csűrön nincs semmi szégyellnivaló.

Kate felé fordultam. Jobban megindított, mint amennyire ki akartam mutatni, hogy elhozta ide a gyereket, és az anyja múltjáról mesélt neki.

– Kedves kegyedtől, hogy a saját személyes történetét éppúgy megtanítja neki, mint a római történelmet – mondtam.

Hallgatott, lehajtotta a fejét.

– Igen, Eduárd, anyád itt tartotta az eljegyzési ünnepségét. És szelíd, májusi este volt, és az összes szomszéd és környékbeli nemes eljött, hogy megtisztelje őt – mondtam.

Eduárdot nem érdekelte a dolog. *Most, ebben a pillanatban. Minden itt van.* Ő egyáltalán nem törődött vele. Egy öreg csűr, az egy öreg csűr, nem egy varázslatos hely, ahol találkozik a

múlt és a jelen.

– Bárcsak ismerhettem volna – mondta végül Eduárd.

Csak Holbein festményéről, gondoltam. Csak azon ismerkedhettek meg egymással.

Eduárd odament a frissen begyűjtött szénához, amely a csűr túlsó végében volt felhalmozva, hogy ugrándozzék rajta. Hirtelen öregnek és betegnek éreztem magamat, és nem tudtam, miért. *Amikor szenvedünk, Krisztus szól hozzánk.* De mit mond? Nem hallottam semmit. Életemnek ebben a pillanatában képesnek kellett volna lennem, hogy összegzést készítsek, de nem voltam kész rá. Számos tekintetben ugyanolyannak tűntem, mint legénykoromban. Fiatal voltam és tudatlan, egy öreg és beteg testben.

Kate mellettem állt, miközben Eduárd hancúrozott a szénában. Elmosolyodott.

– A maga módján tiszteli az anyját – mondta. – Azt hiszem, fontos számára, hogy eljött ide, és látta a Seymourok otthonát és földjeit. Tudnia kell, hogy éppúgy Seymour is, mint amennyire Tudor.

– Az ilyen családokon nyugszik Anglia nagysága. A Seymourökön, a Dannyken, a Parrokon; ezek adják Anglia igazi erejét. – Ránéztem. – Igen, a Parrok jól szolgálták Angliát, és amikor „hűséges angolokról” beszélek, a Parrokra gondolok. A „hűséges Parrok” nélkül Anglia nem létezne.

Az özvegy ellenkezni akart, de valami nem hagyta.

– Igen – mondta. – Büszkék vagyunk rá, hogy angolok vagyunk.

Teljesen angolok. Erzsébet mindig ezt a kifejezést használta. Kedvét lelte az angolságában, a tisztán angol származásában.

Írnom kell Erzsébetnek. Feltételeztem, hogy Hartfield biztonságos, de talán ide kellene jönnie hozzánk. Nem akartam elveszíteni… mert szerettem őt, a szemtelen lázadót…

Elkalandoztak a gondolataim. Rendet vágtam közöttük. Kate várt.

– Ez a forrása Anglia nagyságának. A családjai büszkesége – jelentettem ki.

Fáradt voltam. Ágy után vágyakoztam. Féltem a hosszú sétától vissza. Örültem volna, ha van velem egy gyaloghintó. Ugyanakkor féltem az üres szobától. Bárcsak lenne társaságom.

Will társ volt.

Igen, de… Will férfi.

Feleségre vágytam.

Olyan döbbenetes volt számomra a beismerés, hogy megráztam a fejemet.

Feleség.

Nem lesz több feleség, emlékeztettem magamat.

Akkor egy társ. Egy asszony, aki társ. Nem feleség a szó régi, közönséges értelmében.

Szerzetesi házasság?

Igen, miért is ne? Te vagy a király, és te elintézhetsz mindent.

Valaki, aki olvashat velem, társaságom lehet, és eltereli a figyelmemet, amikor súlyos a fájdalom.

Derék asszonyt kicsoda találhat? Mert ennek ára sokkal felülhaladja a rubinkövekét.

Rubinkövek. Kate Parr kezére pillantottam. Igen, viselte: a rubinköves gyűrűt, amelyet ama szégyenletes Valentin-nap

alkalmából ajándékoztam neki.

– Kate – szólaltam meg. – Akar a feleségem lenni?

Felém fordult, az arca merev volt. Aztán megrándult és megremegett az ajka.

– Felség – mondta végül –, jobb volna, ha… ha a szeretője lennék!

– Szerető? – csattantam fel. Nem akartam szeretőt, semmiféle testiséget, hanem a lélek ölelkezését. A női nemi szervek gondolata viszolygást ébresztett bennem. A romlottság, a váladékok, a függőség. Nem. Azt nem. – Úgy véli, arra vágyom, amit egy *szerető* nyújthat nekem? Nem, asszonyom, akkor nem ismer engem! – A karommal hevesen az árnyas csűr roppant tere felé mutattam. – Gondolja, hogy azért jöttem ide, mert egy szerető adta sikamlós örömöket akartam újraélni? Nem tételez fel rólam magasabb rendű szerelmet? – Miért nem tételezzük fel soha, hogy másnak is van lelke rajtunk kívül?

– Bocsásson meg nekem – felelte végül Kate. – Nem akartam tiszteletlen lenni. De tudom… úgy hallottam… hogy a szokványos házasságoknak része ez is. Nekem öreg férjeim voltak, és nem tudok erről a dologról. Meg… megtanulnám. De jelenleg igazából nem tudom, mit jelent asszonynak lenni.

– Kegyedben máris megvan az, amitől egy asszony gyönyörű és egészséges – mondtam. – A többi… ó, őrizze meg az ártatlanságát, Kate. A többi hiábavaló!

– Miként lehet hiábavaló, amikor maga a Szentírás ünnepli? „Megigézted a szívem. Oly szép vagy, kedvesem, mint Tirsa városa, és mint Jeruzsálem, olyan kedves vagy, félelmetes, mint a zászlós hadak. Milyen szép vagy és milyen igézetes!

Szerelmem, gyönyörűségem! Tegyél a szívedre pecsétnek, mint valami pecsétet a karodra! Mert mint a halál, olyan erős a szerelem, olyan a szenvedély, mint az alvilág.” – Én ezt… soha nem éreztem – mondta Kate.

Ó, szerencsés asszony! Megkíméltetett ettől a büntetéstől.

– Kegyed egy kétszeresen megözvegyült leány – mondtam. – És leány marad majd velem is. Ó, Kate, nekem az ember voltára van szükségem, nem a női részeire. Arra van szükségem, ami, Kate.

– És az micsoda? – Furcsán szomorkás volt a hangja.

– Egy derék keresztény hölgy.

– Igen. – Miért tűnt csalódottnak egy ilyen komoly bók hallatán?

– Legyen a feleségem. Nem kellene, hogy Anglia királynéja egy derék keresztény hölgy legyen?

– De igen.

– Hazafias kötelességből, vagy… személyes okból?

– Személyes okból – mondta ő. – Nem vagyok *annyira* hazafias.

Akkor tetszem neki? Furcsamód nagyot ugrott a szívem.

– Jó lesz ez kegyednek, Kate – ígértem. – Kedves leszek, gyengéd és jóságos.

Ő behódolón lehajtotta a fejét.

– Igen, felség – mondta.

Will egyedül volt a kvártélyunkban, mivel dr. Butts elment a rétekre, hogy olyan nehezen fellelhető gyógyfüveket gyűjtsön, mint a varjúháj, a fekete üröm és a macskagyökér, amelyekre nagy örömmel akadt rá az egyik barangolása során. Will az

ablakmélyedésben ült, hátrahajtva a fejét; az arca kifejezéstelen volt a szelíden sárgálló, nyár közepi mezőkkel a háttérben. Kissé magába roskadt, mintha kimerült lenne. Akkor hát csakugyan öregszik, ahogy nem is egyszer szóvá tette?

– Will – mondtam, mihelyt megpillantottam. – Will el kell mondanom neked… ez a legcsodálatosabb dolog… nem tudom, hogyan magyarázzam el…

Fáradtan megmozdította a testét, és felém fordult. Immár egy fekete hegy volt, mely útját állta a fénynek.

– Will, én… meg fogok nősülni – mondtam meglepetten.

– Krisztusom, ne!

Will felpattant ültéből, és a szobába ismét behatolt a fény.

– De igen – mondtam.

– Ne – ismételte. – Nem számít, ki az, csak *ne nősülj meg megint*. – Immár ott állt mellettem. – Megfogadtad…

– És komolyan is gondoltam. De ez más lesz.

– Ne! Ezt mondtad minden egyes alkalommal. És igen, mások voltak, mert maguk a hölgyek mások voltak. Ó, Hal, akik azt mondják, hogy egy sokszor nősült férfi a valóságban ugyanazt a nőt veszi el többször is, nem tanulmányoztak téged. Ha vennéd a fáradságot, hogy megtedd, nem találnál öt annyira különböző asszonyt, mint az egykori feleségeid, és…

Öt? Tényleg öt volt?

– Nem, ők nem voltak igazi feleségek! – tiltakoztam.

– Mindegyikükkel végigcsináltad az esküvői szertartást, nagyságos uram. Mindegyik hölgy legalább egy napig menyasszonynak nevezhette magát, és örvendezhetett.

– Nem számít. Isten nem örvendezett velük.

– Ennek sem fog örvendezni!

– Úgy! Most azt állítod, hogy ismered Isten akaratát és Isten vágyait! Nos, én üzleteltem Istennel, viaskodtam vele, társultam vele, lázadtam ellene, és tanulmányoztam Őt, többet, mint bárki a világon! És mondhatom neked – kifürkészhetetlenek az Ő útjai, és senki nem tud olvasni Őbenne. Minden adott pillanatban csak azt cselekedhetjük, aminek cselekvésére a korlátozott kis tudatunk késztet bennünket, és tudhatjuk, hogy ez valamiképpen beleillik az isteni mozaikba. És én, Tudor Henrik újra fogok nősülni!

– Tehát Kate királyné lesz – mondta Will szelíden. – A jövendölés valóra válik. A törekvése megjutalmaztatik.

– Miféle jövendölés?

– Amit ő maga mondott a fivére, William szerint. Úgy tűnik, gyerekkorában nemigen lelte kedvét a fonásban és a szövésben. Azt mondta az anyjának, hogy „ezekhez a kezekhez országalma és jogar illik, nem guzsaly meg orsó."

Talán az, ami feleselésként, ábrándozásként kezdődik, hajtóerővé lesz, és tényleges valósággá lesz. Vajon nem a sors rokona-e ez is?

– Mindenki ábrándozik arról, hogy felséges lesz, még a szolgálólányok és a kéményseprők is. Ez szokványos fantázia – hangzott a válaszom.

– Mikor esedékes a dolog? – Will valóban fáradtnak tűnt, de én tele voltam energiával.

– Amikor a pestis alábbhagy, és visszatérünk Londonba – mondtam. – Nem, nem fogok egy magányos, vidéki papot keríteni, hogy titokban felkeressük… bár romantikus lenne – tettem hozzá. Egy kis plébániatemplom… esküvő a kora nyári

délelőttön, egy séta át a mezőkön, vadvirágokat szednénk… – De fontos, hogy ez korántsem titkolnivaló ügy. Gardinernek vagy Cranmernek kell összeadnia bennünket. Adja Isten, hogy legyenek épségben. Öt napja nem kaptam hírt a Suffolkban lévőktől. Eduárd Seymour és Paget, ők jól vannak Gloucestershire-ben, jól voltak két nappal ezelőtt… Nem, szeretném, ha mind jelen lennének.

De a hideg, titkos kápolna, a menet a mezőkön át… számomra ez lehetetlen, semmi értelme beleélni magamat.

– Nos, hát, boldogságot kívánok neked – mondta Will. – Elég keveset kaptál az esküvőidtől.

CXXI

Az udvaron volt megterítve az asztal, a hosszúkás faasztal, amely körül minden délben összegyűltünk, a terebélyes mogyorófa alatt, mivel a ház hosszú szárnyai a napnak ebben a szakában nem adtak árnyékot. Boroskancsók voltak az asztalra helyezve, valamint virágcsokrok, melyeket frissen gyűjtött dr. Butts, Eduárd és Kate.

Mind letelepedtünk, és vártuk, hogy a szakácsok kihozzák az aznapi traktát. Egy pillanat, és megteszem a bejelentést.

Kate-re néztem, aki Eduárd mellett ült, mint mindig. Megpróbáltam elkapni a tekintetét, de nem pillantott rám. Inkább csak Eduárdra nézett.

A szakácsok kihozták nekünk az első fogást, tavaszi bárányt és pacsirtákat, mogyoróhagymával és turbolyával elkészítve.

Miután mindenkinek telepakolták a tányérját, fogtam a silány és savanykás, ám mézzel édesített vörösborral töltött kancsót, és megtöltöttem a kupámat.

– Töltse meg mindenki a magáét – parancsoltam. Amikor ez megtörtént, kortyoltam egyet, majd felemeltem a kupát. – Szeretném megosztani a nagy örömömet: ezen a napon Angliának királynéja lesz, nekem pedig feleségem. – Kate-re pillantottam, és fejet hajtottam feléje.

Nézz rám, asszony! – Parancsoltam rá hangtalanul, mivel továbbra is a tányérját tanulmányozta.

– A mi kedves, jóságos Lady Latimerünk lesz a feleségem és

a királyné.

Kate továbbra is lesütve tartotta a szemét.

– Szerény királyné! – tréfálkoztam, az övé fölé emelve a kupámat, és megérintve az ivóedényét az enyémmel. A koccanásra felpillantott.

A társaság tagjainak arcán mosoly terült szét. Kate is elmosolyodott, félénken.

– A király nagyon megtisztelt engem – mondta halkan. – Imádkozom, hogy lehessek mindig derék, jó, hűséges és igaz felesége őfelségének.

– Ejnye, úgy beszél, mintha temetésen lennénk, Lady Latimer – mondta Tom Seymour. Azt asztal végénél ült, a szokott helyén. Vigyorgott, könyöke az asztalon, fehér vászoninge hatalmas ujjai vitorlák módjára lobogtak. – A házasság nem dekórum, hanem mámor, elragadtatás és hancúrozás. – Megízlelte a borát.

– Kétlem, hogy kegyelmed szólhat ilyenformán – felelte az én Kate-em –, hiszen kegyelmed agglegény. Mit sem tud a házasságról.

– Kegyed sem, hölgyem, mármint a házasságnak arról az oldaláról, amely a zabolátlan ifjúságnak sajátja. Fájdalom – körbepillantott –, jómagam sosem fogom ezt megtapasztalni, mivel már jócskán túl vagyok életem delén. De a költők bizony azt mondják, hogy csodálatos.

– Marcus Antonius negyvennyolc volt, amikor beleszeretett Kleopátrába – mondta Will. – És a költők nagyra tartják a szerelmüket.

– Akkor ma délután vitatkozni fogunk a szerelemről? – kérdezte dr. Butts.

– Nem, ünnepeljük – felelte Will. – A szerelem ugyanis éppúgy akarat dolga, mint a szívé, és talán akkor virágzik a legjobban, amikor a kettő kombinálódik.

Ittunk mind, majd kinyújtottam a kezem, és megfogtam a Kate-ét. Ő rám nézett, és egyáltalán nem tudtam olvasni az arcából.

Eduárd volt az asztalnál az egyetlen, aki igazán velem örvendezett, ő ugyanis szerette Kate-et, és nem volt anyja. Ő csak nyert a dolgon, ahogyan én is.

Aznap később Kate odajött hozzám.

– Írnunk kell Máriának és Erzsébetnek – mondta. – Mert nem szabad, hogy pletykákból és harmadik féltől értesüljenek a dologról.

– Igen. – Nem volt hírem arról, hogyan áll a helyzet a Hatfield House-ban, és megdöbbetően aggódtam Erzsébetért. – Megírom a leveleimet, és kegyed is a sajátjait, és egyetlen borítékban küldjük el őket.

A levelezés immár egy kissé szabadabban zajlott; jelentések érkeztek arról, hogy Kentben és Sussexben, a legdélebbi és legsúlyosabban érintett grófságokban csökken a pestis áldozatainak száma. Worchestershire-ben, Buckinghamshire-ben és Northamptonshire-ben, a középső grófságokban viszont szaporodtak a halálesetek. A pestis bejárta a királyságomat, saját országjáró körúton volt, megtartotta az audienciáit, és kikövetelte magának a hódolatot.

Aznap este írtam Erzsébetnek, az egészsége felől érdeklődtem,

és a Hatfield House-t környező vidék állapotáról. Közöltem vele a nősülési szándékomat is, és hogy szeretném, ha jelen lenne a szertartáson, amelyre sor kerül majd, mihelyt mindenki számára biztonságos lesz a visszatérés Londonba.

Még azon a héten megkaptam a válaszát, mely igen szépen volt fogalmazva, mindamellett semminő módon nem utalt a közöttünk lévő törésre, és nem is kért ugyanezért bocsánatot. Erzsébet megírta, hogy Hatfield House-t és a közvetlen környékét eladdig egyáltalán nem sújtotta a pestis, de voltak – talán megbízhatatlan – beszámolók St. Alban's és Dunstable szenvedéseiről. Ami az esküvőmet és a menyasszonyt illeti, Erzsébet üdvözölte, hogy szorosabbra fűződnek a kötelékek Lady Latimerrel, akit nagyra becsült.

Mária, aki Woodstockban volt, merev hangütéssel írta meg, hogy örömmel részt vesz a menyegzői misén, és boldogságot kívánt nekem.

* * *

Wolf Hall-i tartózkodásunk időközben véget ért, és bár a júniusi napok kellemesek voltak, egyre türelmetlenebbül vágyakoztam visszatérni a normális életvitelhez.

A vidék ugyanis unalmas volt, bár élveztük az illatait, a virágait és a napfényt. Örök paradoxon, hogy a városi emberek sóvárognak a vidék után, nyári lakokat építenek ott, róla álmodoznak télen – és mégis igen rövid időn belül sivárnak találják, az ott élő embereket pedig unalmasnak.

Tom Seymour nyughatatlansága láttán kísértést éreztem, hogy felszólítsam, tegye próbára a szerencséjét, és térjen

vissza Londonba, sőt utazzon Franciaországba, és mérje fel az ottani politikai közhangulatot. A hírek alapján, melyeket sikerült eljuttatni hozzám, Ferenc, noha gyászolta a kedvenc fiát, éppoly harcias volt, mint mindig, és máris szórványos csetepatékat vívott Károllyal a határaik mentén. Én pedig mindeközben kénytelen voltam ölbe tett kézzel várni a pestis csillapodására!

Will rosszkedvű lett; a vidéki élet nem volt ínyére. Városi ember gyanánt nem sok hasznát vette a réteken tett sétáknak és a szundikálással vagy Homérosz-olvasással töltött hosszú délutánoknak.

WILL:

Igaz, hogy városlakó vagyok, de a rosszkedvem abból fakadt, hogy teljességgel képtelen voltam bármit is tenni, ami megakadályozta volna a királyt, hogy ismét olyasmit cselekedjen, ami nem sok jót ígért neki. Egy újabb házasság! Nem törődött azzal, hogy ennek folyományaként nem csak szerte Angliában fognak élcelődni rajta, hanem Európában is? Mi szüksége volt neki egy házasságra?

És a háború Franciaországgal! Ifjoncként, amikor az öntelt Wolsey volt a kancellárja, kipróbálta, és költségesnek, könnyelműnek és értelmetlennek találta. Nem tanult belőle?

Nehéz nézni, hogy valaki, akit szeretünk, rossz úton halad, amelyen csakis bánatban lesz része. Mi a szeretet feladata? Hogy eltorlaszolja az utat, és

megakadályozza a kártételt? Vagy az, hogy félreálljon, tartsa tiszteletben a szeretett személy jogát, hogy hibákat kövessen el, és felelős legyen értük? Amikor egy királyról van szó, az előbbi választás korántsem megengedett. Ez volt a bánatom oka.

VIII. HENRIK:

Eduárd és én kezdtük megszokni egymást. Együtt jártunk horgászni; vadásztunk és tábortüzeket raktunk együtt; és rövidesen kiismertük egymás személyes bogarait. Hogy ő ingerült lesz, ha túlságosan sokáig tartózkodik a napon; hogy szeret horgászás közben ábrándozni, és bosszús lesz, ha harapnak a halak, és félbeszakítják; hogy gyorsan elfárad, és nem különösebben virgonc. Reméltem, hogy ez utóbbi tekintetben javulást hoz, ha a mindennapos életében nagyobb szerephez jut a testmozgás; hiszen nem jó az, ha egy király ennyire híján van az életerőnek.

Ő pedig megtanulta, hogy nagy nehézséget okoz nekem nyeregbe kapaszkodni, vagy leszállni a nyeregből, mivel nagyon testes lettem, és azért is, mert a fájós lábamnak nemigen vettem hasznát ekkoriban. Látta, hogy jobban szeretem a kemény és sötét sajtokat, mint a lágyakat és fehéreket. Megtudta, hogy könnyen leégek a napon, és ezért feladatának tekintette, hogy figyelje az arcomat, nem vörösödik-e ki túlságosan, majd elparancsoljon engem a napsütésből. Az ilyen meghitt dolgokból szeretet, megértés és kifinomult kötelékek lesznek; és hálás voltam a pestisnek, amiért lehetőséget adott nekünk, hogy megismerjük egymást.

Ugyanez vonatkozott Kate-re. Láttam őt szerény életkörülmények között, láttam hogy mindig derűs és nyugodt. Megfigyeltem azt is, hogy soha nem jön elő a szobájából egy órával az utánig, hogy kinyitja az ablakokat. Addig imádkozott, és nem merészkedett elő, hogy férfiakkal váltson szót, mielőtt szót váltott volna Istennel. Este is láttam, hogy egy ideig ég a gyertya. Vajon magánjellegű kompletóriumot tartott? Akkoriban senki nem látta el a szent hivatalokat. Ő saját kezébe vette a dolgot.

Egy kiváltképp szép napon dr. Butts bejelentette, hogy szedésre érett szamócát látott a Savernake-i erdő melletti réteken. Csapatba álltunk, és elindultunk szamócát gyűjteni. Kate meg én vállaltuk az egyik rétet, és a többiek diszkréten magunkra hagytak bennünket.

– Ah, Kate – mondtam. – Azért hagytak bennünket magunkra, hogy úgy tegyünk, ahogyan szerelmesek szoktak. – A kosaramra csaptam. – Milyen csalódást okozunk majd nekik, amikor csurig teli kosarakkal térünk vissza.

Kate felém fordult, és rám mosolygott, de szomorúan. Akárha azt mondaná, *milyen kár*. Körülöttünk mindenfelé buján tenyészett, szaporodott a természet, bőségesen sarjadtak a friss, zöld hajtások, gyomok, kúszónövények. Mi pedig ott voltunk közöttük, sterilen és korlátozottan.

De ez az én életem volt. Őszre járt már az időm, késő őszre. Ősszel az összes mező és erdő olyan lesz, mint én, a ciklusunk azonos szakaszában leszünk. A november átsuhanása botrányos, sértő volt azokon a júniusi mezőkön; mi akkor kerülünk majd összhangba, és az idő tájt oda tartozom majd,

ahol ma csupán látogató, idegen vagyok.

Megkerestük a gyomok és vadon termő rozs közé keveredő szamócákat. A szamócaszedés munka volt, olyasféle munka, amit nem kedvelek. Hajladozni olyan nehéz nekem, hogy kénytelen voltam letérdelni; de ez is nehéz volt, mivel a beteg lábam lüktetni kezdett a rá nehezedő nyomástól. Bármiféle háborítás ahhoz vezethetett, hogy kiújul a gennyedző fekély. Végül mintegy fél térdre ereszkedtem, hogy tudjak dolgozni.

Szótlanul szedtük a szamócát. Igazából nem maradt erőm ahhoz, hogy beszélgetésbe bocsátkozzam, miközben ilyen kényelmetlen testhelyzetben hajlongok. A tűző napon hamarosan verejtékezni kezdtem a kalapom alatt, de az utóbbit – hiúságom utolsó maradványaként –, soha nem vettem volna le; leplezte kopaszságomat.

Verejték kezdett kiütközni az arcomon; majd kicsiny patakokba gyűlt, és lefelé csörgedezett a bőröm barázdáin és ráncaiban. A piros szamócák fénylő-ragyogó csillagok módjára pulzáltak a szemem előtt. Aztán minden örvénybe került, és arccal előre a rét talajára buktam. Éreztem, hogy egy szamóca nyomódik az arcomnak, és elárasztja az orrlikaimat a kipréselődő, édes leve.

Felnéztem Kate arcára. Hanyatt feküdtem, fejem az ölében, és ő a kalapommal legyezgetett. A kalapom… akkor hát látta a kopaszságomat! Ó, micsoda szégyen!

– Megszédültem a napsütéstől – mormogtam. Annyira megalázó volt ez, annyira szégyelltem magam, hogy gyűlöltem Kate-et, amiért így lát. Most már nem fogom feleségül venni. Nem lehet olyan feleségem, aki letekintett a gyengeségemre,

aki fölöttem állónak érzi magát. Villa alakban nyúltak ki a lábaim. Úgy feküdtem Kate szeme láttára, mint egy magatehetetlen béka.

Felültem, a kalapomért nyúltam, és a fejemre csaptam. Távoznom kell erről a helyről, az ő jelenlétéből, a megszégyenítő közelségéből. Talpra kecmeregtem, ellökve Kate „segítő” kezét. Vagyis inkább csúfondáros kezét!

– Eduárd ugyanígy szokott – mondta ő természetes hangon. – Tűző napsütésben túlmelegszik. Ez biztosan Tudor-vonás, mivel úgy hiszem, Erzsébet ezért kerüli a napot. Bár tudom, a fehér bőre a büszkesége.

Megkönnyebbülés áradt szét bennem. A büszkeségem megkíméltetett. De nem, ez így nem lesz jó.

– Kate – mondtam –, immár látta, amit mindenáron el akartam takarni kegyed elől. Nem vagyok az, ami voltam. Az igazság az, hogy korábban sosem zavart engem a nap. Az igazság az, hogy sok betegségem van. A lábam időnként komiszkodik, és megnyomorít. Az utóbbi időben bajlódom a hólyagommal… és hasogató fejfájásokkal, amelyektől kifáradok és elgyengülök. És viaskodom beteges képzelgésekkel, árnyakkal, amelyek beszélnek hozzám, állnak a sarkokban, és sikoltozva futkároznak folyosókon. Öreg, beteg ember vagyok. – Tessék, elmondtam. Most majd elbocsátom, felmentem az eljegyzés alól, azzal a feltétellel, hogy nem mondja el senkinek, amit ezen a napon látott.

– Igen, tudom. – Kijelentés volt ez, nem szabadkozás. – Nem úgy egyeztem bele a házasságba, hogy nem voltam ezzel tisztában, felség.

– Akkor szánalomból teszi? – A szánalom volt az a dolog,

amit a legrosszabbul tűrtem a világon, a szánalom, mely minden más érzésnél jobban lealacsonyít. A szánalom a legsúlyosabb sértés. Aki szánakozik, az mindig felülről néz le a szánandóra. Az együttérzés leszáll a magaslatáról, hogy osztozzon véled, de a szánalom ül, és megvetően tekint alá. A szánalom cselekvés nélkül hiábavaló; hitvány, szennyes dolog. Kinyomnám a szemét bárkinek, aki szánalommal néz rám; behúznék neki egyet.

– Nem, felség.

Hazug!

– Akkor hát?

– Vonzódásból – mondta ő. – Vonzódásból és barátságból; a szeretetnek ez a két fajtája mit sem törődik a testi betegséggel, ezek számára lényegtelen a testi mivolt. Érosz foglalkozik a testekkel, de még érosz is egyfajta szeretet, hiszen a lelket is birtokolni kívánja, akárcsak a testet. A bujaság az egyetlen olyan vonzalom, amely kizárólag a testtel törődik.

Felmordultam.

– Vonzódás. Indíthatja-e a vonzódás az embert házasságra? – Úgy vélekedtem, hogy a vonzódás gyenge dolog, Érosz vagy a barátság felvizezett változata, nem a saját jogán valami.

– A görögök *sztorgé*nak nevezték – mondta Kate. – Ez a szeretet különleges családi fajtája, eredeti jelentésében. Meleg lakályosság, elégedettség, mely az együttlétben lakozik. Ez a legalázatosabb szeretet; teljesen híján van a magakelletésnek. Az életünk szolid és tartós örömei legfőképpen neki köszönhetők. Ez nem méltó ok, hogy fontolóra vegye az ember a házasságot?

Meglepett a gyors, jól kigondolt válasza. Olyasvalami volt

ez, ami hosszú idővel korábban kiforrott az elméjében.

– Tehát vonzódást érez irántam, Kate?

– Hosszú ideje így érzek. Máskülönben nem egyeztem volna bele… nem tudtam volna beleegyezni, hogy a felesége legyek.

– De ha megparancsoltam volna kegyednek, kedves Kate? – Nagy-nagy jóindulat és törődni vágyás támadt bennem, és jól éreztem magamat.

– A vonzódás nem parancsol – felelte ő mosolyogva.

Befejeztük a szamócagyűjtést, vidáman csevegtünk a *sztorgé,* az *amicitia,* az *érosz* és a *caritas* közötti filozófiai különbségekről, és úgy tértünk vissza ebédelni Wolf Hallba, hogy máris házasoknak éreztük magunkat. Vagyis inkább úgy, ahogyan házaspároknak *kellene* érezniük egymás iránt, bár az én többi házasságom keservesen híján volt egy ilyen köteléknek. Kivéve persze a Jane-nel kötött házasságomat. Jane mindig kivétel…

CXXII

A hírnökeim immár egyre könnyebben tudtak jönni-menni, és ez önmagában véve is azt mutatta, hogy a körülmények, legalábbis Dél-Angliában, javulóban vannak. A pestis áldozatainak száma Londonban hirtelen megcsappant Szent Iván napjának tájékán, és a köznép ezt a varázsnak tulajdonította, mellyel az év leghosszabb napja bír. A tudósok és az orvosok valamiféle titokzatos hatásnak tulajdonították, amit a napsugarak gyakoroltak a kórra. Bármi volt is az, a pestis Londont illetően lazított a szorításán, és ismét engedte lélegezni a várost.

Két héten belül megszűntek az elhalálozások. De várnunk kellett még két hetet, hogy biztosak lehessünk a dologban. Ekkor visszautaztunk Londonba, az élet visszatért a szokott kerékvágásába.

Az Államtanács szétszóródott tagjaitól érkező üzenetek azt mutatták, hogy ismét a teendőkön gondolkoznak, és türelmetlenül várják, hogy újfent munkához lássanak. Gardiner püspök megunta, hogy a kerteket ápolja Audleyvel Suffolkban; virágzottak a rózsák, ám ők nem találtak ebben sok örömöt. Wriothesley és Cranmer, egy colchesteri parókián igyekeztek érdeklődéssel viseltetni a hely története iránt, és még egy könyvecskét is írtak az összes környékbeli plébániatemplomban végzett keresztelőkről (napokat töltve a parókiák anyakönyveinek másolásával). Azon kapták magukat,

hogy teljesen belemerülnek a dologba, arról képzelegnek, milyenek lehettek azok a családok, történeteket találtak ki egymásnak, hogy megmagyarázzák a születéseket elválasztó időközöket és az újszülötteknek adott neveket. De hamarosan belefáradtak, mert először is nem volt különösebb képzelőerejük, és rájöttek, hogy nemigen tudják mivel tölteni az időt.

Petre, Huntingtonshire-ben a környéken vert csipkét kezdte tanulmányozni. Sok-sok különböző minta volt, és az egyszerű emberek azt állították, hogy a „jóságos Katalin királyné" honosította meg ott a mesterséget. Ez természetesen ostobaság volt. Katalin nem járt ki a közrendű asszonyok közé, hogy csipkeverésre tanítsa őket. Ő maga nem készített csipkét, nem is tudta, hogyan kell. Az, hogy Spanyolországban sok csipke készül, nem jelent semmit. Én nem tudom, hogyan kell birkát nyírni, jóllehet a nyers gyapjú Anglia elsődleges kiviteli cikke. Petre mindenesetre arra jutott, hogy a cambridgeshire-i és huntingtonshire-i csipke talán exportálható lenne, és Anglia jövedelmező termékévé válhatna.

Henry Howard a norfolki családi birtokán időzött, és azzal szórakoztatta magát, hogy tervrajzokat készített egy hatalmas uradalomról, amelyet a norwichi St. Leonard perjelség helyére képzelt el magának, Mount Surrey néven. A Kelet-Anglia nyirkos ködébe tervezett épületet mediterrán villává tette a sok-sok itáliai újítás alkalmazása. Howard, miközben a palotáján dolgozó építő- és üveges mesterekkel, szobrászokkal és festőkkel egyezkedett, a költészetnek és címertannak szentelte magát. Roppantul kellemesnek találta a valószerűtlen világot, amelyben ideiglenesen leledzett, és

lubickolt benne.

Anthony Denny és John Dudley, akik még nyugatabbra mentek, az egyik Devonba, a másik Padstowba, Cornwall legszélére, lebilincselő leírást készítettek a régióról, kiváltképp Cornwallról, ahol, mint Dudley mondta, apró, sötét emberek élnek, és mivel az összes ház, ajtó és szék az ő méreteikre készült, egy normális magasságú férfi beverheti a fejét, miközben egyik szobából a másikba lép. A déli partvidéken, állította, mindenki kalóz, vagy „roncsos”, vagyis álságos fényjelekkel kereskedők hajóit csalják a sziklákra, majd kifosztják őket. Nem aludt jól, mivel minden éjjel arra gondolt, hogy álmában ledöfhetik. „Civilizált emberek álnokságára vágyom” – írta.

Július közepén teljesült a kívánsága, és valamennyien viszontláttuk egymást Londonban, a Westminster palotában, hogy ott folytassuk, ahol abbahagytuk.

* * *

Milyen jó érzés volt megint dolgozni! És az összes munkásomat kéznél, készenlétben tudni. Senkit nem ragadott el a pestis, és még a leginkább sújtott London is magához tért. Ahogy visszafelé úton belovagoltunk a városba, nemigen látszott jele törésnek, és nem sok minden utalt arra, hogy a társadalom sérült volna. Az életben maradt londoniak bármiféle igazgatás és parancsszó nélkül kezükbe vették a saját kis utcáik és fél utcáik dolgát, és az újonnan hivatalba emelkedettek, akik még zöldfülűek voltak a tisztségükben, olybá tűnt, jól feltalálják magukat. A pestis áldozatainak

tömegsírjait már benőtte a fű, és ez valaminő okból egyszerre volt számomra megnyugtató és zavaró. Ennyire gyorsan… igen, miért ne?

A császári követ, Van der Delft éppen üzenetet kapott az urától. Károly hadjárata máris sikeresnek tűnt; arattak néhány figyelemre méltó győzelmet Luxemburgban és Navarrában. A császár folytatni készült a harcot az északi fronton, de az elkövetkező két hetet Landrecies-ben szándékozott tölteni, irányítva az ottani ostromot. Vajon óhajtok-e bekapcsolódni a hadjáratba ezek után?…

– Nem, nem – feleltem. – Túlságosan késő van, ebben a szezonban már nem tudunk felkészíteni egy sereget, hiszen máris túl vagyunk a nyár derekán. – Nem is beszélve a pestisről. – A következő szezonban, jövőre csatlakozunk hozzá. Milyen hosszúra tervezi a hadjáratot?

– Szeptembernél nem tovább – válaszolta Van der Delft. – Akkor családi eseményen vesz részt, egy esküvőn.

– Ah – mosolyodtam el. – Én szintén. A saját esküvőmön.

A követ elvigyorodott.

– A sajátján, felség?

– Igen. Á, ne csúfolódjék vele, uram – nevetni kezdtem, látván a meghökkenését és hogy nem mondja ki a kérdéseit –, bár tudom, hogy nagy a kísértés.

– Boldogságot kívánok felségednek – mondta ő egyszerűen.

– Igazán azt keresem – válaszoltam.

– Akkor meg fogja találni. – Egyenesen a szemembe nézett. Kedveltem, becsületes fickónak tűnt. Nem fogunk szócsatákat vívni, mint Chapuysszal tettem, de jól van ez így.

– Remélem, így lesz. Lord Latimer özvegyét veszem el, mihelyt minden rendeződik. De most, ami ennek a háborúnak a dolgát illeti… Károly és én kielégítően rendeztük a címemmel kapcsolatos zavart, mivel az, hogy a „Hit védelmezőjének stb”. címeztetem, megfelel nekem. Éppen csak a kellő eszközöknek: szélnek és pénznek vagyok híján, hogy tavasz előtt Franciaországba érkezzem. De meg fogom tenni, méghozzá személyesen. Közölheti az urával, hogy én magam vezetem majd a katonáimat, ahogy tettem a dicsőséges hadjáraton 1513-ban, az Arany háborúban!

Istenem, izgatott lettem már a puszta gondolatától is! Ó, megpezsdült a vérem! Ismét vértet viselni, táborozni, haditanácsokat tartani a harctéri sátorban… mennyire csábító volt ez!

* * *

Mihelyt visszatért Londonba, beszéltem Gardiner püspökkel a szándékomról, hogy feleségül veszem Kate Parrt.

– Szeretném, ha kegyelmed esketne bennünket – mondtam.

– Nem Cranmer? – Távolságtartó, feddő volt a hangja. Igen, Gardiner irigykedett Cranmerra, irigykedett, amiért Cranmer közel állt hozzám, és oly sok mindenen mentünk keresztül együtt.

– Nem. Olyasvalakinek kell lennie, aki vitán felül hű a hagyományokhoz, mivel Lady Latimert azzal gyanúsítják, természetesen igaztalanul, hogy a reformátorok felé hajlik. Ha kegyelmed vezeti a szertartást, az elhallgattatja az ilyen szóbeszédet.

– Csakugyan, felség? – Gardiner továbbra is tartózkodónak, hűvösnek, közönyösnek tűnt.

– Amennyire lehetséges – feleltem. – A szóbeszédet soha semmi nem hallgattatja el teljesen.

– Annyira bizonyosra veszi felséged, hogy nem reformpárti a hölgy? – Gardiner minden egyes szót kimérten vágott hozzám.

– Mert az ostoba barátnője, Anne Askew prédikálgat? Minden ember a saját lelkéért felelős. E tekintetben nem vagyunk a testvéreink őrizői. Számos barátom eltévelyedett, letért a helyes útról hamis tanítások miatt; árnyékot vet-e ez rám, amíg én nem követem őket?

Gardiner kelletlenül elmosolyodott. Nagyon keskeny ajka volt. Csak ekkor ébredtem rá, hogy ritkán mosolyog; nála ez természetellenesnek tűnt.

– Nem, felség.

– Akkor hát vezeti majd a szertartást?

Nem utasíthatott vissza egy királyi óhajt.

– Megtiszteltetés lesz számomra, felség.

Jómagam szívesebben választottam volna Cranmert, mivel szerettem őt, és szerettem volna, ha részese mindennek, ami fontos az életemben. De igazat mondtam Gardinernek; politikailag fontos volt, hogy egy konzervatív eskessen meg bennünket, és szentesítse a házasságot. Meg akartam védeni az én Kate-emet az ellenségektől, akik igyekeznének rossz hírét költeni, csakis azért, mert szeretem őt, és bízom benne.

* * *

Az esküvőt családi eseménynek szántam, amelyen jelen van az összes természetes hozzátartozóm – a gyermekeim és az unokahúgom, Lady Margaret Douglas, Margit leánya, valamint a második férje, Angus earlje – továbbá azok, akiket családtagként szeretek, az Államtanács bizonyos tagjai és a feleségeik. Ez összességében majdnem húsz tanút jelentett.

Gardiner 1543. július 12-én esketett össze bennünket, a Hampton Court-i királyi lakosztályom fogadószobájában. Hűvös, tiszta nap virradt ránk, és a fénye az alant lévő kert puszpángjainak jellegzetes, álmosító illatával együtt áradt be a liliomokkal és pipacsokkal díszített szobába.

Az én Kate-em levendulaszínű ruhát viselt, ami ingerkedő választás volt részéről, hiszen uralkodói szín a lila, de egyszersmind bűnbánatra és gyászra is utal… Nem tesz semmit, ez a meténg színe, és kiemelte a haja vörösesarany színét.

Ismét oltár elé álltam egy menyasszonnyal. Csak egyetlen imát mondtam: *Mindenható Isten, légy jóindulattal e házasság iránt, ahogy a múltban soha nem voltál. Ne engedd, hogy boldogtalansággal végződjön, ahogy az összes többit engedted.* Bizonyosan rászolgáltam a sok-sok balszerencse után, amelyben házasemberként részem volt, hogy végül boldog legyek.

– Nyomatékkal felszólítalak mindkettőtöket, mivel felelni fogtok a rettenetes utolsó ítélet napján, amikor minden szív titkai lelepleződnek, hogy ha bármelyikőtök tud bármilyen akadályról, amiért nem szabad törvényesen házasságban egyesülnetek, most valljátok meg – mondta éneklő hangon Gardiner, a püspöki ruhájában állva előttünk.

Illúzióvesztés? Rossz tapasztalatok? Fásultság? Vajon ezek „akadályok”?

– Mert vegyétek bizonyosra, hogy akárhányan is kötnek házasságot másként, mint azt Isten igéje megengedi, Isten előtt ők nem egyesülnek, és a házasságuk sem törvényes.

Nem, Isten igéje semmiképp sem tiltja a házasságot fáradt, fájdalmakkal bajlódó emberek között.

– Henrik, Anglia, Wales és Írország királya, Franciaország királya, elfogadod-e ezt a nőt hites feleségedül, hogy együtt élj vele Isten rendelése szerint a házasság szent állapotában? Szeretni, vigasztalni, becsülni és oltalmazni fogod-e betegségben és egészségben, és lemondva mindenki másról hűséges leszel-e hozzá, amíg csak éltek?

Tiszta szívből akartam mindezeket a dolgokat.

– Igen – válaszoltam.

Gardiner Kate-hez fordult.

– Katherine Parr, Lady Latimer, elfogadod-e ezt a férfit hites férjedül, hogy együtt élj vele Isten akarata szerint a házasság szent állapotában? Engedelmeskedsz-e neki, szolgálod-e, szeretni, becsülni és oltalmazni fogod-e betegségben és egészségben – ó, adassék egészség, ne kelljen neki ápolnia engem –, és lemondva mindenki másról, hűséges leszel-e hozzá, amíg csak éltek?

– Igen. – Kate hangja halk volt. Valami habozásra késztette? A „betegségben”? A „lemondva mindenki másról”? Hiszen ő fiatal…

– Ki adja feleségül ezt a nőt ehhez a férfihoz? – Gardiner körbepillantott a társaságon, megvillantva vékony, fagyos mosolyát, és így szólt: – Én.

Majd egymásra helyezve a jobb kezünket, utasított, hogy ismételjem el:

– Én, Henrik, hites feleségemül fogadlak téged, Katherine, hogy a mai naptól fogva veled legyek jóban és rosszban, gazdagságban és szegénységben, betegségben és egészségben, hogy szeretettel gondodat viseljem, amíg a halál el nem választ, Isten szent akarata szerint, és ezen felül hűséget fogadok néked.

Házassági fogadalmak. Az élet mindkét oldalára kitérnek: mihelyt azt mondják, hogy „jóban”, mondják azt is, hogy „rosszban”, mihelyt elhangzik, hogy „gazdagságban”, máris következik az, hogy „szegénységben”. A legnagyobb boldogságunk közepette arra voltak hivatottak, hogy emlékeztessenek bennünket a bajra, és arra kényszerítsenek, hogy örvendezésünket ne válasszuk el a szerencsétlenségektől.

Gardiner elvette tőlem az egyszerű, minden vésettől mentes aranygyűrűt, melyet Katherine-nek szántam, és Katherine ujjára, a hűvös, vékony ujjára húzta.

– Ezzel a gyűrűvel feleségül veszlek téged – mondtam –, a testemmel imádlak téged, és minden evilági javamat reád ruházom. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, ámen. – Tessék. Megtörtént. Mennyire másként fogom teljesíteni mindezen fogadalmaimat, mint tettem az előző feleségemmel.

– Térdeljetek le – mondta Gardiner, és mi így is tettünk, az elénk helyezett kék bársonypárnákra. – Ó, örökkévaló Isten, minden ember teremtője és őrizője. Minden spirituális kegyelem adományozója és az örök élet forrása: add áldásodat ezekre a szolgáidra, erre a férfira és erre a nőre, akiket

megáldunk a te nevedben: hogy, amiként Izsák és Rebeka éltek együtt hűségben; úgy ezek az emberek is bizonnyal megtartják a fogadalmukat és a szövetséget, amelyet kötöttek egymással; és teljes szeretetben és békében együtt maradnak, és a te törvényeid szerint élnek: Miurunk, Jézus Krisztus által, ámen.

– Ámen – mormogták az egybegyűltek.

– Mivelhogy Henrik király és Katherine Parr a házasság szent kötelékében egyesültek – mondta Gardiner az egész társaságnak, emeltebb hangon –, és történt ugyanez Isten és ezen társaság egésze előtt, és kinyilatkoztatott ugyanez egy gyűrű adása és elfogadása, valamint kezeik egymásba kapcsolása által, férjnek és feleségnek nyilvánítom őket.

A fejünk fölé emelte a kezét.

– Isten, az Atyaisten, a Fiúisten, a Szentlélek, áldjon, oltalmazzon és tartson meg benneteket: nézzen reátok az Úr könyörületesen az Ő kegyességével, és töltsön el benneteket minden lelki jósággal és kegyelemmel, hogy így éljetek együtt ebben az életben, hogy az eljövendő világban örök életetek legyen, Ámen.

Feláalltunk, mint férj és feleség. Az egybegyűlt társaság mozgolódni kezdett, megöleltek bennünket, együtt téblábоltunk és nevettünk. Feléjük fordultunk, fogadtuk a jókívánságaikat, bekapcsolódtunk az ünneplésbe.

Mária, a koszorúslány odalépett hozzánk, és egyszerre mindkettőnket átölelt. Elfordította a tekintetét, de észrevettem, hogy könnyek folynak le az arcán. Hosszú ideje ismerte Kate-et, azóta, hogy Kate először Londonba jött Lord Latimerrel, és ellátogatott az udvarba, hogy tudósokkal találkozzék. Megkedvelték egymást, és bár Mária soha nem

fogja Kate-et az „anyjának” tekinteni, mélységesen szerette őt mint barátnőjét.

Odajött Erzsébet is. Félszegen kitárta a karját, hogy Máriához hasonlóan megölelje Kate-et. Nem mondott semmit, csak megölelt bennünket. Nehezen talált szavakat – mármint szívből jövő szavakat.

Aztán megszabadultunk a társaság vizsga pillantásaitól. Meleg volt az emberektől zsúfolt helyiségben, de közeli melegség, boldog, nyári melegség volt ez. A legvékonyabb szövésű nyári vászonruháikat viselték, és a hölgyek közül néhányan fedetlen fővel jelentek meg, hagyva, hogy a hajuk szabadon, hajadonhoz illőn omoljon alá – még a szigorú és szellemtelen Anne, Eduárd Seymour felesége is. Igen, igazából vonzó lett volna, ágyban; Seymour talán nem volt olyan erényes, mint amilyennek tettette magát.

Ágy. Nem volt szabad ágyra gondolnom, még a másokéra sem.

A szomszédos helyiségben terítettek az esküvői lakománkhoz. Volt esküvői torta és ezüstkancsókban szagos mügével ízesített bor, valamint szamócamártás. A hozzám hű skóciai földesuraktól érkezett füstölt lazac, a calais-i kormányzó pedig francia sajtokat küldött.

Kate és én ültünk le elsőként az asztalhoz, és szertartásosan kortyoltunk az ezüst esküvői serlegből, és megkóstoltuk az esküvői tortát. Odakint, az ablakokon túl a nap órák óta magasan járt az égen, felhevítve az alant lévő kertet, minek folytán annak illata beáradt a szobába. Álmos és kába voltam, teljesen az érzékeim foglya lettem. Csakis arra tudtam gondolni, milyen örömteli időtlenül lebegni egy nyári

délutánon…

És aztán láttam, hogy megnyúlnak az árnyékok, hogy a mályvarózsák árnyékának hossza kétszeresére növekszik, az ablakon betóduló levegő pedig kissé megváltozott. A délután alkonyatba fordult. A fehér abrosszal leterített asztalon kiürültek a tányérok, és a vendégeink várták, hogy elbocsássuk őket.

* * *

Egyedül maradtunk, körülöttünk az esküvői lakoma romjaival.

– Jöjjön a lakosztályomba, Kate – mondtam. Immár az ő lakosztálya is volt. – Jöjjön. – Kinyújtottam a kezemet, és behúztam. Ő kissé tétován jött, követett a kis magánszobámba, mely a hálószoba mellett volt.

– Ó! – kiáltott fel, megpillantván egy faragott tölgyfa lábzsámolyt a kandalló mellett Gyermekkorában azon üldögélt az anyja lábánál.

– Kendalból hozattam – mondtam. – Hogy kegyed otthon érezze magát.

Kate merevsége eltűnt, és széles mosoly terült szét a feszült arcán.

– Honnan tudta?

– Érdeklődtem – válaszoltam. Elég egyszerű volt. Akadtak öreg szolgák, akik emlékeztek. Egyik vén, szenilis férje sem vesződött azzal, hogy kiderítse, mivel járhatna a kedvében?

Kate úgy ölelt át, mintha a Kelet igazgyöngyeit adtam volna neki.

– Képes volt Westmorlandból idáig hozatni – mormogta, és

hozathattam volna akár Keletről is.

– Azt akartam, hogy egy kicsit kövesse ide a kislánykora – mondtam –, hogy ne legyen túl hirtelen változás a királynévá válás.

– Ah. Igen. – Kate a nyakláncával babrált. – Királyné. Királyné vagyok.

– Bizony.

Immár nem volt mit mondani. Egymással szemben álltunk félszegen, miközben odakint besötétedett, és hűvös szél támadt. Hamarosan hallottuk, hogy csendes eső hullik az alant lévő kertre; a cseppek a levelekre estek, majd legördültek. A nyári eső hangja… lágy volt, akár méhek zümmögése.

Nőtt köztünk a feszültség. Kate félt tőlem, attól félt, hogy végül mégis a férj jussát követelem. És a gondolat viszolygással töltötte el; ez nyilvánvaló volt.

– Feküdjünk le – mondtam végül. – Fáradt vagyok.

Két ágy volt felállítva a hálószobában: a szokott ágyam és egy kisebb, amelyet Kate részére szereztettem be, faragványokkal ékes diófából, elefántcsont berakásokkal. A legfinomabb ágynemű került rá, teljesen új, még soha nem háltak rajta. A végében fehér gyapjútakaró volt összehajtogatva.

– Kegyednek, hölgyem – mondtam, és rosszul esett látnom, hogy örül, amikor megpillantja a külön ágyat.

– Én most lefekszem. – Nagyon formális volt ez, formálisabb, mint egy ünnepi díszvacsora. Letelepedtem az ablak melletti párnázott padra, és nekiláttam levenni a ruháimat. Először a hímzett selyemujjast, amelyet erre az alkalomra tartogattam, az esküvőm napjára. Aztán a zsinóros

nyakú, vászon alsó inget. Immár látszott minden: a jókora pocakom, fűző nélkül. Vetettem egy gyors pillantást Kate-re, hogy lássam, figyel-e, és mi tükröződik az arcán. Bizony, figyelt, de a vonásai… kifejezéstelenek voltak. Aztán lehúztam a térdnadrágomat, majd a harisnyámat. Feltárult a lábam, melyet mindenütt lilás erek hálóztak be. Kate-nek látnia kellett mindent, pontosan látnia, miből vagyok, micsoda betegségekből. Álltam ott egy hosszú pillanatig, majd szertartásosan belebújtam a hálóingembe, elfedve a természet e romlásnak indult művét, akárha egy szeméremsértő szoborra borítanék leplet. Nehézkesen felkapaszkodtam a lépcsőn, és bemásztam az ágyba.

– Kegyed levetkőzhet a paraván mögött – mondtam Kate-nek, a sarokban felállított, selyemfüggönyös keretre mutatva.

– Nem. – Óvatosan nekilátott levenni a saját ruháit, olyan kecses és ügyes mozdulatokkal, akárha táncolna. Ámde csak egy szemvillanásnyi ideig volt mezítelen, és olyan gyorsan történt, hogy inkább gyötrelmes volt, semmint megnyugtató. Egy pillanat múltán az ágyában volt, feje a hattyútollakkal tömött párnán. Kinyújtotta a kezét, és megfogta az enyémet.

– Imádkozunk, My Lord? – Mielőtt válaszolhattam volna, hosszú beszélgetésbe kezdett a Mindenhatóval.

Csalódást keltő, sértő cselekedet volt ez. De hát nem saját elhatározásomból mondtam-e le az asszonyok nyújtotta örömökről? Ennek okáért szabad-e hibáztatnom Kate-et az erényes viselkedéséért?

Órákig feküdtünk egymás mellett, hallgatva a júliusi esőt, és úgy tettünk mindketten, mintha aludnánk.

CXXIII

Kate annyira természetesen, könnyedén és finoman foglalta el a királyné pozícióját, hogy olybá tűnt, könnyen ölti magára a fenség köntösét. Továbbra is nemesasszony módjára viselkedett, a szokott módon folytatta a levelezést a barátnőivel, kérve őket, hogy válaszoljanak neki „oly barátilag, mintha Isten nem szólított volna erre a tisztességre”. A „Katherine, a királyné, K. P.” aláírást használta, ekként emlékeztetve önmagát – és másokat –, hogy ugyanaz a Kate Parr, aki mindig is volt.

Másfelől viszont, királynéként élt az előjogával, hogy rokonait és barátait nevezze ki udvari állásokba. Jóllehet, több ilyen állás volt, mint amennyit a Boleynok vagy a Seymourök valaha is betöltöttek, nem éreztem ezt fenyegetésnek, ugyanis a Parrok kivétel nélkül olyan rátermett és tiszteletre méltó emberek voltak, hogy méltóvá váltak a címekre és rangokra. Soha nem merült fel kétely a hűségüket illetően, nem voltak haszonlesők. Kate fivére, William, az Anglia és Skócia közötti határvidék kormányzója lett; a húga, Anne, palotahölgy; a mostohaleánya, Margaret Neville az unokatestvérével, Lade Lane-nel együtt komorna.

Maga Kate csak kétféleképpen élte ki a személyes kedvteléseit; az egyik ártalmatlan volt, a másik nem annyira ártalmatlan. Ragaszkodott hozzá, hogy mindig friss virágok legyenek a szeme előtt, így hát tele volt velük a lakosztálya;

még az öreg kertészt is megbízta, hogy neveljen kora tavaszi és késő őszi változatokat a kunyhójában, hogy neki kora februártól késő novemberig meglegyenek a virágai.

A másik dolog, amit fel akart virágoztatni, a „szabad vita" volt „Isten színe előtt". Ez azt jelentette, hogy lassanként felépített egy vallási *szalon*t. A folyamat lassúságából úgy tűnt nekem, hogy nincs híján elővigyázatosságnak és óvintézkedéseknek. Csakis az udvar tagjai vagy közvetlen hozzátartozóik látogathatták a szalont, és csakis meghívásra. Semmilyen, törvényen kívüli szöveg nem volt engedélyezve, hanem csakis a Szentírás bevett fordításai, valamint az általam készített *Királyi imádságoskönyv*. A szándék az volt, hogy elmélyüljön bennük Isten igéjének megértése és a Krisztus iránti elkötelezettség.

Időnként úgy éreztem, hogy Kate valójában Krisztust fogadta férjéül. De nem számít, nem számít… megvan benne minden, amit egy társtól és egy segítőtől kívánok, és jó pótanyja a gyermekeimnek. Mi többet kívánhatnék?

A gondolataim folyvást a háborún jártak. A hazai gondok nem foglalkoztattak, csak amennyiben hátráltattak bennünket abban, hogy egyszer s mindenkorra felszámoljuk a francia fenyegetést.

Igen, itt le kell jegyeznem; helyénvaló, hogy lejegyezzem. Meggyőződésemmé vált, hogy fel kell számolnom a Franciaország – és talpnyaló, orvul támadó szövetségese, Skócia – által Angliára jelentett fenyegetést.

Akkor boldogan halhatnék meg… mindig egy buta szólam, gondoltam, olyasmi, amit tréfából mond az ember. Miután

bekebelez egy jókora tál tökéletesen érett cseresznyét: „Most már boldogan halhatok meg.” Túláradó öröm után kimúlni, az örökkévalóságba terjeszteni az elragadtatást…

Egy semlegesített Franciaország (és egy ártalmatlan, fogatlanított Skócia) elérhető távolságban van számomra. Ezt tudván, mint királynak és apának az a kötelességem, hogy erre törekedjem.

Elperlekedtünk Károllyal a seregeket, az útvonalakat és a céljainkat illetően, éppen ahogy tettem az apjával és a nagyapjával, harminc évvel korábban. Most azonban megvolt az a különbség, hogy én tudtam, mi a szándékom, és senki nem tántoríthatott el tőle. A lehető legnagyobb területet akartam elfoglalni Franciaország északi részéből. Normandia és Picardia, a Csatorna túlpartján, éppen az Angliával átellenben lévő tartományokat jelöltem célomul. Hadd beszéljen Károly Párizsról! Ha marad idő és hadianyag az elsődleges célom elérése után, akkor majd szívesen nyomulok Párizsig. Miért ne?

A tervem az volt, hogy negyvenezer fős sereget küldök Franciaországba. Mondani egyszerű; megtenni nehéz.

A seregeknek élére vezérek kellenek. A két legtehetségesebb hadvezérem, Norfolk hercege és Charles Brandon, Suffolk hercege öreg volt. A fiatalabb katonák – Dudley, Howard, a Seymourök – még nem bizonyítottak, nem tétettek próbára nagyszabású hadjáratban. A skót határvidék menti csetepatékban és portyákban elég jól helytálltak, de egy elnyúló háború Franciaországgal más. Franciaországban kell tapasztalatot szerezniük.

A háborúk pénzbe kerülnek. Nekem kevés volt. A kolostori

javak nem hoztak olyan nagy gazdagodást, mint vártam. Túlságosan könnyen kiengedtem őket a kezem közül, nagyon igyekeztem elnyerni az udvaroncok jóindulatát, és megszerezni a hűségüket, a ragaszkodásukat. Ez bevált: Anglia soha nem fog visszatérni Rómához, sem pedig a nagy családok hűbéruraságához, akikkel apám küzdeni kényszerült. Nagyon sokba került ez, de megérte. Megvásároltam a hazai stabilitást és békét. Ennek viszont az lett a következménye, hogy közvetlenül a néptől kellett pénzt szereznem. Vagy pedig pénzrontáshoz kellett folyamodnom. Vagy mindkettőt megtenni.

Gondot jelentett a személyem is. Az orvosaim – kiváltképpen dr. Butts – le akartak beszélni arról, hogy hadba vonuljak.

– Nem mennék odáig, hogy *megtiltsam* felségednek – mondta. – De a testessége önmagában véve megnehezítené, hogy akár csak rövid ideig is lovon üljön.

– Nekem vagy a lónak? – évődtem. – Ha a ló miatt aggódik, már kiválasztottam egy hatalmas csatamént, ami képes három bivaly súlyát megtartani. Három *páncélos* bivalyét.

Butts nem mosolygott. A kis tréfám nem mulattatta.

– A lovak pótolhatók. A királyok nem. Mély meggyőződésem, és felséged mérlegelheti ezt, ahogy óhajtja, hogy kétségkívül megrövidíti felséged életét, ha hadba vonul, és személyesen is harcol.

Ezek a szavak túlságosan közeliek, túlságosan közvetlenek voltak. Lehetséges volna hát, hogy Butts a maga nézőpontjából megjövendölte az életem végét? Csakugyan ennyire látható volt?

– A cselekvés engem megfiatalít – mondtam mereven. – Túlságosan régóta nem mozdultam ki a szabadba, lefoglalt a papírmunka. Semmi nem dobogtatta meg a szívemet, csak az aggódás. Semmi igazi fizikai erőfeszítés, ami tiszta, és barátja a testnek. – Butts szkeptikus képet vágott. – Barátja. Állítom, hogy barátja – mondtam. – Mármint a háború.

– A felséged testének már semmi nem barátja – mondta Butts.

Nem tud ez semmit. Bolond orvos! Engem a cselekvés meggyógyít, a tespedés szétrothaszt.

Károly is beszállt a zaklatásomba. Amikor értesült a szándékomról, hogy személyesen vezetem a katonáimat, megriadt, és próbált lebeszélni. Hivatkozott a biztonságomra és a koromra; két olyan dologra, ami engem garantáltan fel szokott bőszíteni. Soha nem kerestem a biztonságot, amikor a becsület forgott kockán, és megvetettem azokat, akik ezt tették. Ami a koromat illeti, csak nyolc évvel voltam idősebb, mint maga Károly.

* * *

Mindeközben zajlottak az előkészületek. Mihelyt a Csatorna kitisztul, és biztonságos lesz tengerre szállni, el akartam indítani a seregünket. Az egész telet lázas készülődéssel töltöttem. A karácsonyról alig vettem tudomást, minek folytán Kate úgy szervezhette, ahogy jónak látta: mint Krisztus születésnapját, nem pedig úgy, mint nagy, nyilvános ünnepséget. Kate és a körülötte kialakult vallásos kör tagjai

imádkoztak és virrasztottak. Én hadtáplistákat készítettem, és ellenőriztem a hadihajóim, a *Mary Rose*, a *Great Harry* és a *Matthew Gonnson* újrafelszerelését. A magunk módján tartottuk meg a karácsonyt, és a saját hajlamaink szerint dicsértük Istent.

Eljött a nagyböjt, és a hamvazószerda azt jelentette, hogy immár csak negyven nap van hátra húsvétig. Húsvét után pedig, mihelyt megváltozik a Csatorna fölött uralkodó szélirány, elkezdődik a dolog.

* * *

Végül elérkezett a pillanat, amelyre, anélkül, hogy egyáltalán tudatában lettem volna, oly sok éve vártam, miközben apró-cseprő dolgokra fecséreltem magamat: *Háború! Háború! Dicsőség!* Minden más ehhez vezetett. Háborúval kezdtem; mi egyebet kívánhatnék, mint hogy háborúval fejezzem be, hogy a harctéren tegyem teljessé, amit hátrahagyok? Az aggastyán felveszi majd a besározott zászlót, amit a fiatalember a kerékkötő Wolsey, Ferdinánd és Miksa miatt elejtett.

Károly már egy éve szórványos ütközeteket vívott Ferenccel. Semmit nem ért el. Én nem voltam hajlandó ennyire a véletlenre hagyatkozni. Nem, az elsődleges célom, Boulogne felé vettem az irányt; e picardiai város, egyszersmind Calais szomszédja felé. Gyakorta láttam Doverből vagy Hastingsból, miközben a parton álltam. Csillogott, sziporkázott a Csatorna túloldalán, csúfot űzve belőlem, mondván, *olyan közel vagyok, mint Calais*. Úgy nézett ki, mint egy felhőpad, ámde fal övezte,

mokány kis város volt, és kihívóan nézett rám. Ha elfoglalnám Boulogne-t, egyesíthetném Calais-val, és egy angol sávot hozhatnék létre a francia partvidék mentén…

A régensi teendők Kate-re hárultak. Megfigyeltem őt ezekben a hónapokban, és annyira megbízhatónak és rátermettnek bizonyult, hogy nem volt más logikus választás arra nézvést, kire bízzam távollétem idejére a hatalmat. Csakis Skóciából leselkedhetett rá baj. Ha a skótok fenyegetően lépnek fel, miközben valamennyi harcosom távol van, Kate-nek nem áll rendelkezésére bevethető hadvezér, mint Katalinnak 1513-ban, Norfolk Flodden Fieldnél. Skóciának azonban most nem volt királya, hanem csak egy kislány uralkodott. Nem, nem lesz semmiféle háború.

* * *

Május volt, és a doveri homokfövenyen álltam. A közelben a zászlóshajóm, a *Great Harry* horgonyzott, amelyre hamarosan felszállni készültem. Norfolk és Suffolk már átkeltek a Csatornán a fősereggel, tábort vertek, és vártak rám, a főparancsnokra.

Kate és én egymással szemben álltunk; komoly volt az arca, és láttam, hogy a fejfedője alatt ráncolja a homlokát.

– Isten legyen felségeddel – mondta. – Adjon győzelmet felségednek.

Úgy beszélt, mint egy érsek.

– Kegyednek adjon békét – mondtam, és a kezembe fogtam az állát. Nagyon közel volt az arca az enyémhez. Láttam a homlokán gyöngyöző kicsiny verejtékcseppeket. Szerettem

volna megcsókolni. Nem mertem.

– Köszönöm, felség – mondta, és a szája mozdulatával kihúzta az arcát a kezemből. – Szeretném, ha… viselné ezt – mondta, egy gyűrűt téve a kisujjamra. – És gondoljon rám, valahányszor meglátja.

Lepillantottam a gyűrűre. Szép kis jáspisköves gyűrű volt, Kate saját kezéről való. Ez volt az első, személyes jellegű dolog, amit kaptam tőle.

CXXIV

Derekasan harcoltunk, és Boulogne-t viszonylag rövid idő alatt elfoglaltuk. Egyedül foglaltam el, mivel Károlyt nem érdekelte. Neki megvoltak a maga igényei; nekem is az enyéim. Fiatalkoromban képtelen lettem volna ezt elfogadni, és napokat töltöttem volna hiábavalóan előbb a győzködésével, majd azzal, hogy összehangoljuk a hadmozdulatainkat. Így sokkalta egyszerűbb volt a dolog.

Kétfelé osztottam az angol sereget – összesen negyvenkétezer embert, a legnagyobb angol inváziós haderőt, amit valaha is a kontinensre küldtek –, az egyik felét Norfolk parancsnoksága alá helyezve, hogy foglalja el Montreuilt, egy fontos várost Calais mellett, míg én magam a másik felének élén Boulogne ostromát irányítottam. A várostól északra, a tenger mellett vertem tábort. Amikor reggel felkeltem, és kiléptem a sátramból, a nyers, szikrázó tengert láttam az egyik oldalon és Boulogne csalókán szilárdnak tetsző falait a másikon. Éreztem a készülő tábori étel illatát, ezernyi kis füstcsík gomolygott, mindegyik egy-egy szakácsot és serpenyőt jelzett.

Ezúttal egyszerűen éltem. Nem volt különleges ágy, nem volt öltöztető, nem volt aranytányér, amit elvártam az ifjúkori hadjáratom során. Akkor azt hittem, hogy a fenséghez cicoma szükségeltetik, hogy egy király nem király, ha nem mindig megfelelő öltözékben jelenik meg, és nem királyi ágyban

alszik. Immár tudtam, hogy a legegyszerűbb priccsen is király vagyok, és így akartam aludni, hogy megtapasztalhassam, amit a hétköznapi emberek.

A tábori sátramban ezek voltak: egy priccs, egy derékalj, egy láda, egy összecsukható asztal, egy lámpás. Mellőztem minden szokványos felszerelésemet, és ismét gyereknek, őszinte, felszabadult gyereknek éreztem magam.

Reggelente felkelni nagyon egyszerű volt. Kinyitotta az ember a szemét, felkelt az ágyból, ruhákat vett elő a ládából – vagy felvette az előző napi ruháját, amit a ládára terített. Könnyített magán (a sátor mögötti latrinánál), majd a saját körlete tábori konyhájához ment. Szárított marhahúsból, szikkadt kenyérből és sörből álló trakta várta. Ha a környékbeli portyák sikerrel jártak az éjszaka, akkor volt tojás és csirke. A nap melegítette a vállunkat, és élveztük. Vagy szél fújt a Csatorna felől, és fejünkre húztuk a gyapjúujjasunkat, örvendezve a szövetet alkotó sűrű szálaknak.

Ez a keresetlen, leegyszerűsített élet varázslatos erőt adott. Felszabadította és egyszersmind elmélyítette a gondolataimat. Irányítottam az ostromot, felügyeltem minden vonatkozását: hol legyenek az ágyúk, mennyi lőpor kell egy-egy gránáthoz, milyen lövésszög eredményezi a legjobb találatot. A falak sokáig szilárdan kitartottak, és képtelenek voltunk kárt tenni bennük. Aztán telibe találtunk egy gyenge pontot, és jókora rést ütöttünk. Ahogy a kövek leomlottak, és törmelék hullott ránk, tudtam, hogy Boulogne a miénk.

Három nappal később a város megadta magát, és diadalmasan bevonultam.

Kiabáltak nekem, ágakat lengettek, Sándornak neveztek.

Harminc évvel korábban elhittem – ugyanis Tournai-ban ugyanezeket a dolgokat kiabálták. Most annak vettem a címet, ami: egy fáradt, ócska szólamnak, amelyet szertartásosan használni szokás bármely hódítót illetően. Károlyt is, és Ferencet is nevezték Sándornak. Mindenkit neveztek Sándornak. De azért mosolyogtam és integettem, mintha hinnék nekik. És egy pillanatig talán hittem is. De csak egyetlen pillanatig.

Boulogne rút város volt. „Ocsmány koszfészek” – mondta rá később az Államtanács egyik tagja, és bizony sokkal tetszetősebb volt kívülről, mint belülről, ahol kusza utcákat, mocsok és rendetlenség szokásos francia összevisszaságát találtuk; elborított mindet a tévesen „bájnak” nevezett valami. Nos, angol irányítás alatt majd ráncba lesz szedve. A bombázás jókora városrészeket romhalmazzá tett, tehát szükség lesz újjáépítésre. Tenni kívántam róla, hogy ne gall, hanem rendes, angol módi szerint legyen újjáépítve.

Tizenkét napig maradtam Boulogne-ban, ízlelgetve a győzelmemet. Aztán hirtelen visszatértek az ördögök, amelyek a Szent Valentin napján rendezett lakomán törtek rám. Vörös fényt láttam emberek szemében. Nem mindenkiében, csak némelyekében. És ismét az volt a látomás legrosszabb része, hogy nem mindig emlékeztem, mit csináltam, mondtam, vagy írtam alá.

Gyűlöltem. Miért tör ez rám itt? Eladdig azt hittem, hogy ideiglenes megnyilvánulása a bánatnak, miután… nem fogom leírni a nevét. De most, Franciaország tiszta ege alatt, amikor oly elégedett voltam, mint előzőleg ritkán…

Kate kedves leveleket írt:

Nem telt el ugyan hosszú idő, sem sok nap felséged távozása óta, mégis annyira hiányzik a jelenléte, mely kedves és kívánatos számomra, hogy nem tudom semmiben nyugodtan örömömet lelni, amíg nem hallok felséged felől. Ezért olybá tűnik nékem, hogy nagyon lassan telik az idő, és fölöttébb szeretném tudni, hogy van nagyságod azóta, hogy elment innen; a boldogulását és az egészségét erősebben óhajtom és kívánom, mint a magamét. És bár tudom, hogy felséged a távolléte során mindig tekintettel van arra, mi a legalkalmasabb és legszükségesebb, a szeretet és a gyengédség mégis arra késztet, hogy vágyakozzam a jelenlétére.

És másfelől ismét csak ugyanez a buzgalom és szeretet kényszerít, hogy beérjem azzal, ami felséged akarata és tetszése. És így a szeretet arra késztet engem, hogy minden dologban félretegyem a saját kényelmemet és tetszésemet, és hogy örömmel magamévá tegyem annak akaratát és tetszését, akit szeretek. Isten, a titkok tudója tanúm lehet, hogy ezek a szavak nemcsak tintával vannak írva, hanem a legőszintébben a szívből fakadnak.

Nehogy túlságosan terhére legyek felségednek, befejezem ezt a sebtében firkantott levelemet, Isten vezérletére bízva felségedet, hogy éljen soká, gyarapodó boldogságban itt, és ezen élet után élvezze az ő királyságát.

Grewnichből írva.

Felséged alázatos, engedelmes és szerető felesége és szolgája,

Katherine, a királyné, K. P.

Áldás volt nekem, hogy ilyen feleségem van. De nem szabadott tudnia, hogy ismét kísértenek azok a démonok, akiket egyszer már segített elcsitítani. Nem, nem…

Amíg Boulogne-ban időztem, és felváltva voltam boldogabb és nyomorultabb, mint valaha, ért egy csapás, ami a nyomorúságot erősítette. Károly titokban békét kötött Ferenccel Crépyben, miközben én még Boulogne-t ostromoltam. Kiszállt a háborúból, és ha nem is lett ellenségem, immár bizonyosan nem volt a szövetségesem. Tőle nem számíthattam segítségre. Egyedül álltam szemben Franciaországgal, Skóciával, sőt még a törökökkel is.

Franciaországban nem lett további előrenyomulás. Fájó szívvel vissza kell térnem Angliába, hogy felkészüljek az esetleges invázió elleni védekezésre. Brandont hagytam hátra parancsnoknak, és arra utasítottam, hogy tartsa Boulogne-t a tél folyamán. Boulogne-ról korántsem állt szándékomban lemondani, hiszen általa megkétszereződött a birtokomban lévő calais-i övezet.

* * *

Kate nagyon örült, hogy lát, és megszabadul a régensség terhétől. Derekasan viselte, de nem volt hozzászokva a szuverenitás köntöséhez, nehéz volt neki. Nem vágtáztam lelkesen, hogy a lábához tegyem Boulogne városának kulcsait, ahogy Tournai-it tettem az aragóniai hercegnő lábához. Ehelyett csak megmutattam neki őket, és így szóltam:

– Jó hadjárat volt, még ha a folytatás félresikerült is, és

árulás folytán megfeneklett.

– Károly nem viselkedett tisztességesen – mondta Kate. Mindig kevesebbet mondott, mint amit gondolt. Tapintatos asszony. – Ez jutott el hozzám nagyságod érkezése előtt. – Átnyújtott nekem egy pergament, mely jócskán el volt látva francia pecsétekkel.

Ferenc követeket kívánt küldeni, hogy a lehető leghamarabb tárgyaljunk a békéről.

– Inkább, hogy tárgyaljunk Boulogne visszaadásáról – mormogtam. – Ezt soha nem fogom megtenni.

– Természetesen nem. De a tárgyalások szolgálják a célt, hogy nagyságod időt nyerjen.

Elmosolyodtam. Politikus asszony. Az aragóniai hercegnő csakis becsületről beszélt volna. Kate kezére néztem, mellyel további iratokat szorongatott, amelyeket meg akart mutatni nekem. Karomnak tűnt. Az ujjai hosszúak és csontosak voltak, a végükön behajló körmökkel. A karmok némelyikén gyűrűk voltak. Ott volt Mária kicsiny rubinköves gyűrűje, a kő helyén azonban egy jókora, vérpiros, dagadozó gömb ült, mely remegő-reszkető cseppnek tetszett…

– My Lord, pihennie kell. Biztosan kimerítette az utazás. Mesélje el nekem… hogyan ment az átkelés? Én még sosem utaztam tengeren… – Gyorsan kézen fogott, és a szobám felé vezetett. Könnyedén fogta a ruhám ujját a karmaival. Reméltem, hogy a körme nem tesz kárt a szövetben.

Késő alkonyi szürkületben ébredtem fel. Teljesen ruhástul lettem lefektetve, még a cipőm is rajtam volt, a hátamon elterülve hevertem. Jól éreztem magamat, üdének, sőt

boldognak. Bizonyosan kimerült voltam, immár láttam. Emiatt aggódott dr. Butts, hogy elfolyik belőlem az erő. De olyan kellemesen folyt el, a háború izgalmai közepette, hogy nem voltam tudatában, mennyire megvisel ez engem. Most majd pihenek, és nem fognak kísérteni a démonok.

Boulogne olyan zsákmány, ami megér egy-két látomást. A fantomok szertefoszlanak, de Boulogne megmarad.

* * *

A francia követek azonnal megérkeztek. Kegyeskedtem engedélyezni, hogy háborítatlanul átkeljenek a Csatornán, és fogadtam őket, hogy meghallgassam az indítványaikat. Kezdettől fogva reménytelen volt a dolog, mivel a feltételeim – hogy megtartom Boulogne-t, és hogy a franciák hagyjanak fel a skóciai provokációikkal – elfogadhatatlanok voltak Ferenc számára. A követek azonmód visszakoztak, és október végén nekivágtak a kockázatos útnak át a Csatornán, és hazatértek Párizsba, ahol Ferenc a telet készült eltölteni, kényelmesen elzárkózva a szeretőjével, Anna d'Estampes hercegnővel. Ennyit a franciákról.

Ami Károlyt illeti, temérdek vádat zúdítottunk egymás fejére. Olyan képtelen állításokat tett, hogy (1) a megállapodástól eltérően nem vonultam Párizs ellen; (2) Boulogne (álságosan elnyújtott) ostromát ürügyül használtam, hogy kibújjak az igazi, kölcsönös elköteleződés alól; (3) beleegyeztem, hogy Károly „Európa döntőbírójakén" cselekedjen, és ő most igyekszik is ezt tenni, és ezért kötött különbékét Ferenccel; és (4) át kellene adnom Boulogne-t neki

mint döntőbírónak, ő pedig annak juttatja majd, akinek jónak látja.

Én viszont felpanaszoltam neki roppant sérelmeimet. A fejéhez vágtam őket, de ő nem reagált rájuk, még csak vissza sem utasította őket. Azt állítottam, hogy (1) Károly bűnösen elárult engem, megállapodtunk, hogy bármelyikünk folytathat külön tárgyalásokat, de egyikünk sem köt megállapodást a másik nélkül; (2) Károlyt megállapodás köti, hogy szövetségesemként lépjen fel, nem pedig mint közvetítő Franciaország és Anglia között; (3) Spanyolországban az inkvizíció angol kereskedőket vont eljárás alá; és (4) spanyol katonák francia zsoldban harcoltak.

Ezek azonban hiábavaló, utóvédharcnak minősülő gesztusok voltak. Az igazság az volt, hogy elveszítettem a szövetségesemet, és egy szál magam álltam szemben mindazokkal, akik meg akartak támadni engem. Még a pápa is egyetemes zsinatot hívott össze, amely végül nem Mantovában, hanem Tridentben készült ülésezni. Bekerített és cserbenhagyott voltam, magamra maradtam a szigetországomban.

Még ez sem volna olyan félelmetes, ha maga a sziget egységes volna. A fele azonban ellenségeimnek, francia szimpatizánsoknak adatott. A határvidéki csapataimmal rendre gyötörtem a skótokat, szánalmas kis portyákra küldtem őket a területükre. Ezek egyikén a katonáim véletlenül megszentségtelenítették Angus earlje őseinek sírjait Melrose-ban. Ez ellenünk fordította Angust – aki a legszilárdabb szövetségesünk volt –, és ő Ferenccel meg a gyermekkirálynő tanácsával nekilátott tervet kovácsolni, hogy bosszút álljon. E

bosszú francia–skót invázióban öltött testet. A terv az volt (a kémeim ennyit ki tudtak deríteni), hogy Franciaország északnyugat felől sereget küld Skóciába, egy másikat pedig közvetlenül a keleti határvidékre. Károly háborgatásától megszabadulván a francia erők maradéka délkeletről, a tengerről támadhatta Angliát. Ferenc, ha úgy tartotta kedve, hatalmas flottát tudott kiállítani, és mivel az uralkodó szélirány a Csatornán déli volt, jószerével minden évszakban végrehajthatott egy partraszállást.

Majdhogynem belebetegedtem az aggodalomba mindezen dolgok miatt, amikor Gardiner külön audienciát kért tőlem, hogy hangot adjon riadalmának a protestantizmus honi elharapódzását illetően.

– Nagyságod távollétében ezen a nyáron veszedelmes gyomnövények módjára terjedtek – mondta. – De eltérően a gyomoktól, nem pusztulnak el, amikor jön a fagy. Nem, télre hibernálódnak, titokban találkozgatnak egymás otthonaiban, terjesztve a lázadásukat, megfertőzve vele másokat is.

Belefáradtam már ebbe, belefáradtam, hogy el kell tipornom dolgokat, tisztogatnom az országot, kordában tartani a lázadást. Hálátlan, gonosz kutyák! Mindig is ilyenek voltak, szaglászva sompolyogtak szerte az országban, felemelve a lábukat, és rávizelve a többiekre.

– Mutassák csak meg az arcukat, majd lekaszabolom őket – ígértem.

A Nagy Török a saját rejtélyes megfontolásából tovább levelezett velem. Érdeklődött a krokodilusom felől – amely csodálatosképpen megerősödött, miután a bath-i hőforrások közelében kapott kvártélyt, az ország délnyugati részén –, és

felajánlotta, hogy eunuchokat küld az udvaromba. Ő maga, írta, pompásan érzi magát téli pihenőn Konstantinápolyban. Hogyan vagyunk egyáltalán képesek elviselni azokat az északi teleket? – kérdezte. Neki elég volt egy január Bécsben. Küldött nekem egy Koránt. Egy hónappal később újabb hosszú, csevegő hangütésű levél érkezett. Szulejmán barátságos fickó volt.

Be kell vallanom, élveztem a levelezésünket. Egy távoli, zavarba ejtő, ám illatos földre repítettek, elfeledtették velem a hideg okozta kínokat, amelyekkel naponta viaskodtam a palotában.

CXXV

Azonmód lejegyzem, hogy nyomorultul éreztem magamat azon a télen. Csakis Kate szolgált vigaszom gyanánt, és mindennap hálát adtam Istennek a kegyelemért, hogy feleségül kaptam őt. Egy nyugodt pont volt, amelyhez mindig visszatérhettem, aki soha nem volt éles, mogorva, vagy adni képtelen.

A gyerekek is tisztelték, és ő a legjobbat hozta ki belőlük. Az ő gyámkodása alatt gyűltek össze a palotában, és végre úgy éreztem, hogy család vagyunk. Kate, aki egyiküknek sem volt anyja, és (testi értelemben) nem volt „felesége” senkinek, mégiscsak családot csinált belőlünk. Ez a különös kegyelem az ő érdeme volt.

* * *

1545, tavasz. A francia inváziós erő felszerelése már folyamatban is van, és bizonyosan elindulnak Szent Iván napja előtt. Kénytelen voltam az emberektől több pénzt szerezni, kölcsönök és adók formájában, hogy felkészítsem a Dealtől Pendennisig húzódó partvédelmi rendszerünket, amely a teljes déli szárnyunkat oltalmazza. Arra számítottam, hogy morgolódni és ellenkezni fognak, de nem tették.

WILL:

> Hal ellenségei arra számítottak, hogy az angolok fel fognak lázadni, keservesen csalódtak. Az teória az volt, hogy az angol népet kegyetlenül sanyargatja egy vérszomjas, ragadozó uralkodó, aki megtagadja tőlük a (katolikus vagy protestáns, a beszélőtől függően) vallást, amelyre áhítoznak; esküket írat alá velük, amelyektől irtóznak; elnyomja őket, és kifosztja őket. Éppen csak az alkalmat várják, hogy felkeljenek, és megszabadítsák magukat ettől az elnyomó igától. Ámde Anglia népe egyetérteni látszott az „Öreg Harryvel" abban, hogy a franciák az ellenségük, a pápa egy idegen, aki beleszól az ügyeikbe, a skótok pedig árulók. Hal királynak igaza van, hogy harcol ellenük, és csatlakoztak hozzá, hogy áldozatot hozzanak az országuk megvédéséért. Nem vonult-e a király személyesen harcba? Nem töltötte-e a telet a déli part védelme szemrevételezésével és megerősítésével? Nem szándékozik-e egy hadihajót irányítani a franciák ellen? Tehetnek-e ennél kevesebbet a honfitársai? Arany, ékszerek, pénz, még megható személyes holmik is, például Jeruzsálemből való keresztek, elefántcsontfésűk és jegygyűrűk érkeztek mindennap a Whitehallba. Az emberek korántsem lázadtak fel a „zsarnok" ellen, hanem inkább támogatták őt a szükség órájában.

VIII. HENRIK:

Amennyire csak képességeimtől tellett, készen álltam a

háborúra. Dél-Angliában csaknem százezer fegyveresem volt, három parancsnokság alá osztva: egy Kentben, Suffolk hercegével; egy Essexben, Norfolk hercegével; egy pedig nyugaton, Arundel earljével. A több mint száz hajó alkotta flottám a Solent mellett horgonyzott.

Északon, közvetlenül a határon, Eduárd Seymour parancsnoksága alatt állomásozott egy sereg Skócia ellen. A tengeren pedig John Dudley lordadmirális vezetésével tizenkétezer ember várta, hogy birokra keljen az ellenséggel.

Boulogne-ba, amelynek visszafoglalására a franciák fogadalmat tettek, Henry Howardot neveztem ki parancsnoknak, hogy betöltse a Brandon által hátrahagyott posztot. Imádkoztam, hogy amikor elérkezik az idő, a vitézsége ne váljon forrófejűséggé és harciaskodássá.

* * *

Július 18. Mindjárt a második házassági évfordulónk után következett ez a nap, és különleges ünnepséggel készültem meglepni Kate-et. Az volt a szándékom, hogy a déli partvidékünkön lévő Solentben, a Wight szigete és Portsmouth közötti csatornában várakozó zászlóshajóm, a *Great Harry* fedélzetén ebédelünk.

A *Great Harry* számos átalakításon és felújításon esett át azóta, hogy 1514-ben vízre bocsáttatott. Az építése idején a flották csak „tengeri hadseregek” voltak… úszó emelvények, amelyek katonákat szállítottak, hogy a tengeren küzdjenek meg ellenséges katonákkal. Ámde a hajók immár erődökké alakultak, ágyúk sorakoztak rajtuk, és a tengerészek dolga nem

az volt, hogy közelharcba bocsátkozzanak az ellenséges matrózokkal, hanem az, hogy kezeljék a gyilkos ágyúkat, és egész hajókat semmisítsenek meg. A *Great Harry*, bár összességében kissé esetlen és ódivatú volt, jól viselte a felújítást, ami örömömre szolgált. Mások unszolása ellenére nem akartam kiselejtezni. Testvérhajója, a *Mary Rose* hasonló átalakításon ment keresztül, és készen állt a bevetésre, mihelyt a franciák megjelennek. Úgy értesültünk, hogy Ferenc napokkal korábban, Rouen közelében istenhozzádot mondott kétszázharmincöt hajó alkotta flottájának.

Kétszázharmincöt hajó… és nekünk csak száz van. Valóban eljött a próbatétel órája.

Mindazonáltal büszke voltam az erőimre, büszke a flottámra, ahogyan az ember csak akkor lehet, ha a legjobbat hozza ki magából. Áldozatokat nem kímélve erősítettük a védelmünket és a harckészültségünket; nem fukarkodtunk semmivel. A többit immár Istennek kell intéznie.

Éppen lámpásokat gyújtottak a júliusi alkonyatban, amikor Kate-tel a mólóra érkeztünk, hogy a *Great Harry* fedélzetére lépjünk. Kate azt a ruháját vette fel, amelyet nevetve a leginkább hajóhoz illőnek minősített, és meghatódtam az erőfeszítései láttán, hogy magáévá tegye az alkalom szellemét.

A fedélzetre lépve úgy éreztem, már-már testi jellegű szerelem árad szét bennem a zászlóshajóm iránt. A kiszáradt fa kezeléséhez használt lenmagolaj illata; az eresztékek és a kenderkötelek majdhogynem buja nyikorgása, a takarosan összegöngyölt és rögzített, fehér vászonvitorlák libbenései és susogása… micsoda hajó volt! Velem együtt nőtt fel és

változott, és önmagam summázatát éreztem benne…

– Felség – a kapitány, Lisle vikomtja, Lord Dudley hajolt meg előttünk. Fogadtam a köszöntését. De pillanatnyilag nem akaródzott közönséges dolgokról beszélnem. Az égboltot félig-meddig lángba borította a lenyugvó nap. A korláthoz léptem, és kitekintettem a tengerre; a víz sima és nyugodt volt, szél egyáltalán nem fújt. Az adott pillanatban úgy tűnt, Anglia biztonságban van, az elemek mindegyike oltalmazza.

Kate mellettem állt. A jelenléte megkoronázta a lemenő nap utolsó sugaraihoz hasonlatos nyugalmat, amelyet éreztem magamban.

– Felségek! – Reszelős hang hallatszott a hátunk mögül. Megfordulván Tom Seymourt láttam fél térdre ereszkedve, tollas kalapját rézsútosan tartva. Fedetlen haja ragyogva tükrözte vissza a napfényt.

– Thomas. – Kinyújtottam a kezemet, jelezve, hogy keljen fel. – Örülünk, hogy csatlakozni tud hozzánk. – Királyi többest használtam. Az igazság az, hogy soha nem beszéltem Kate-tel ezekről a dolgokról. Általában nyájas volt a vendégekkel, ezért a gyors megmerevedéséből élesen kitűnt számomra, hogy nem vágyik Thomas Seymour jelenlétére ezen a magánjellegű eseményen.

– Én pedig mélységesen hálás vagyok, amiért felséged meghív. – Seymour hanyag mozdulattal odalépett hozzánk, és elfoglalta helyét a korlátnál, hagyva, hogy izmos karja túllógjon azon. – A franciákat igyekszik felfedezni felséged? – kérdezte. – Délről fognak jönni, ha jönnek egyáltalán. Ilyen hitvány tengerészek! – A fejét csóválta, és lengett az egész üstöke.

– Nem beszélünk franciákról – mondta Kate. – Azért vagyunk itt, hogy megünnepeljünk egy magánjellegű dolgot, és hogy szemrevételezzük a király zászlóshajóját.

– Béke legyen nagyságotokkal – szólalt meg egy öreg, ismerős hang. Brandon a fedélzeten volt. Feléje fordultam, és egy medveszerű alakot láttam az olajos deszkákon állni.

– És veled is. – Kinyújtottam a kezemet. – Úgy beszélünk, mint a püspökök. – Felnevettem.

– Nem egészen – mondta ő. – Mi nem tárgyalunk pénzügyekről.

Összeölelkeztünk a fedélzeten.

– Hogy áll a sereged? – kérdeztem súgva, hogy Kate estéjét ne rontsam el politikával.

– Nos – felelte Brandon –, Kentben állunk készenlétben, hogy megvédjük Angliát, bármi jön is velünk szembe. Azt hiszem, az a legvalószínűbb, hogy ott érnek partot.

– Ha így lesz, tudod, mikor gyújtsd meg a jelzőtüzeket? – Elrendeltem, hogy Anglia déli partvonalának teljes hosszában készüljenek fel, és mihelyt megpillantják a franciákat, gyújtsák meg az első tüzet.

– Igen. Van egy nagy farakás a táborhelyem mellett, és szolgálatkész fáklyások várják, hogy lángra lobbantsák.

Nem szívesen engedtem el Brandont.

– Gondolod, hogy mindez bekövetkezik majd? Csakugyan megtámadnak bennünket, négyszáz év óta először?

– Attól félek – felelte ő. – Az inváziós flotta úton van.

– Az inváziók kudarcot vallanak – mondtam. Nem maradhattam már sokáig távol a többiektől.

– Ha Isten is úgy akarja – válaszolta Brandon.

Faragatlanul viselkedtünk, összedugtuk a fejünket, és titkokat sugdostunk. Megfordulva egy szépen megterített asztalt láttam a fedélzeten, és Kate meg Tom Seymour felé intettem, akik feszengve álltak a korlátnál, ahol hagytam őket. Kibontakoztam Brandon öleléséből, és az asztal felé intettem.

– Gyere.

Szépen megterített asztal volt, négy személyre, aranytányérokkal. A serlegek azonban egyáltalán nem rendes serlegek voltak; inkább széles aljú edények, amelyek nem borulnak fel, amikor a hajó imbolyog. A boroskancsó hasonló alakú volt; az üvegfúvók „kapitányi kancsónak" nevezték az ilyet. A király zászlóshajóján igazodnunk kellet a tengerészmódihoz.

Helyet foglaltunk. Kate és én az aprócska asztal egyik oldalán. – Egészségünkre – mondtam, felemelve a poharamat. – Az utolsó ütközetünk előtt, amit Franciaországgal vívunk, nagyra értékelem a kegyelmetek barátságát.

Ittak mind.

– Teljesen véletlenül ezen a héten van a házassági évfordulóm is.

Ittunk mind megint.

– Két éve élek nagy boldogságban. Tudom, hogy a Seymourök velem örvendeznek, és ezért azt kívánom kegyelmednek, Tom, hogy legyen részese az ünneplésünknek. Hosszú, magányos utat jártam be a húga halála óta. Bárcsak Eduárd is itt lenne. – A fiamra gondoltam.

– De őt túlságosan lefoglalja az északi határ védelme a tizenkétezer emberével – vágta rá Tom. Ő a fivérére gondolt.

Letettem a poharamat.

– Úgy értem, a megbízatása, hogy irányítsa a sereget északon – folytatta Tom. – Miután Franciaországban remekül helytállt, várható, hogy valami magas posztra kerül.

– Rátermett, megbízható és bátor parancsnok – mondtam. – Anglia hasznát veszi az ilyeneknek. Vannak példák ilyen férfiakra, mint Brandon, aki egész életében katonáskodott, és nagy szolgálatot tett nekem. Az olyan katonák, mint ő, bizonnyal tábori ágyban fognak meghalni, előrehaladott korban. – A Brandonéhoz koccintottam a hasas poharamat.

– De mi van Henry Howarddal, Surrey earljével? Ő hadvezér fia, és katonásdit játszik. Boulogne-nál úgy viselkedett, mint egy holdkóros ifjonc, céltalanul ki-kirontott, és portyákat vezetett. Majdnem megölette magát. Őrült költő. Miért *rá* bízta nagyságod a boulogne-i helyőrség parancsnokságát?

Tom szeme… halványpiros volt. Nem, ez csak a nyári alkonyat fénye. A képzeletem.

– Mert úgy vélem, hogy ő a legalkalmasabb ember a feladatra – mondtam. – A természete ellenére. Szilaj, szüksége van megfelelő terepre, hogy kiélje a tettvágyát. A háború majd formálja, lehiggasztja.

– Pfah. – Tom gyűlölte Henry Howardot, ahogyan az új mindig gyűlöli a minden felett uralkodó régit. Évekkel korábban a herceg megkísérelt házassági kapcsolatot létrehozni a családok között. Tomnak feleségül kellett volna vennie Mary Howardot, Henry húgát és az én Henry Fitzroyom özvegyét. Henry Howard megakadályozta ezt, arra hivatkozva, hogy „lealacsonyítja” a családja vérét. A Seymourök soha nem bocsátották meg, és nem felejtették el, hogy semmibe vették őket. Ha elég jók voltak ahhoz, hogy egy Tudor király

benősüljön a családba, miért nem azok egy Howard lordnak? A Howardok azonban a Tudorok fölött állóknak tekintették magukat…

– Túl sokat beszél – róttam meg. – És visszaél a vendégszeretetemmel. Nem őket hívtam meg a zászlóshajóm fedélzetére, hanem kegyelmedet. Kérem, magával törődjön, és az asztalnál lévő vendégeimmel, ne távollévő vetélytársakkal.

Tom összerezzent, szóra nyitotta a száját, majd becsukta.

– Igen, vetélytársakat mondtam. Kegyelmed irigy rájuk, és tele van rosszindulattal meg haraggal. Nem kellene; vannak kegyelmednek olyan adottságai, amelyeknek ők híján vannak.

– És mik azok? – Tom vállat vont. – Nem hoznak nekem dicsőséget.

Az adottság, hogy vonzódnak hozzád a nők, gondoltam. Nem férfiak, hanem nők. Olybá tűnt, még Erzsébet is fogékony a csáberejére, ami meghökkentett engem. – A hatalmas ereje – mondtam. – Ezerszer erősebb a napnál.

Mint minden felszínes ember, akinek hízelegnek egy kicsit, Tom elmosolyodott, a barlangjába vitte a csalétket, és lecsillapodott.

Enyhe szellő támadt, és éreztük az arcunkon. Nem gyengéd cirógatás volt, hanem figyelmeztetés. *Dagasztom a franciák vitorláit*, suttogta. Megborzongtam, és kipillantottam a látóhatárra.

A szakács finom desszertet hozott elő: egy jókora, többrétegű pástétomot, mely a *Great Harry* mása volt. Piciny zászlók lobogtak a négy árbocán és pontos, miniatűr ágyúk voltak a főfedélzetén és az ágyúfedélzetén. Ahogy a szakács elém helyezte a hajót, két ágyú csattanva és füstfelhőt

eresztve „elsült”.

– Díszlövések a házasságunk két évének tiszteletére – mondtam Kate-nek.

Kate rá nem jellemző módon felnevetett.

– Ó, Henrik!

Nem lett volna szabad mások előtt így szólítania. Összevontam a szemöldökömet; Seymour összevonta a szemöldökét, Brandon összevonta a szemöldökét. Sőt, Seymour dühösnek tűnt.

– Ejnye, kedves feleségem – dorgáltam mosolyogva. – Így egymás között szoktunk beszélni. – Aztán témát váltottam: – De tudom, hogy úgy fogunk visszatekinteni erre a napra, mint országunk nagyszerű évfordulójára. Egy nagy ütközet küszöbén állunk – mondtam. – Álljunk helyt tisztességgel! – Felemeltem a frissen megtöltött poharamat.

Ünnepélyesen ittak. Imádkoztunk mindannyian. Ugyanis félelmetes óra volt ez Angliának.

Csak az asztalra helyezett gyertyák világították meg az arcokat. Sötét volt immár körös-körül, nem számítva a fedélzeten lévő lámpásokat; megtiltottam, hogy a hajó fedélzetén nyílt láng égjen.

– Vissza kell mennem a helyemre – szólalt meg Brandon. – Messze van ide Kent.

– Hosszú lesz az éjszaka – mondtam. – Gondolatban veled leszek.

Brandon megragadta a kezemet.

– Élni annyi, mint harcolni a franciák ellen – nevetett. – Emlékszik nagyságod, hogyan terveztünk el mindent Sheenben?

Sheen. Semmivé lett palota. Semmivé lett fiatalság.

– Vénemberek vívják meg fiúk csatáit. Nos, jó éjt, Charles. – Hallottam, amint Brandon nehéz léptekkel végigmegy a hajópallón.

– Nekem is el kell foglalnom a posztomat. – Tom egy remek, újonnan épített hajó, a *Peter Pomegranate* parancsnoka volt. Sokkal inkább volt tengerész, mint katona.

– Az egyik legkülsőbb helyen horgonyoz – mondtam. – Elsőként fogja meglátni a franciákat. Kettőzze meg az őrszemeket.

– Nem fognak sötétben közelíteni – felelte Tom hetykén.

– Egy napon lesznek eszközök, amelyek képessé teszik az embert, hogy egészen közel jöjjön sötétben – mondtam. – Talán ma van ez a nap.

– Ahhoz még kell ezer év. A csillagok megmondják a kapitánynak, hol helyezkedik el a térképen, de azt nem, mi ólálkodik a hajótest alatt. Nem, arra nincs mód, hogy a csillagok zátonyok között vezéreljék az embert. És sziklazátonyok…

– Tom – mondtam. – Legyenek résen ma éjjel. Ez királyi parancs.

– Igenis. – Tom meghajolt, megfogva Kate kezét. – Őfelsége minden parancsának engedelmeskedem. Áldassék a házasságuk, naponta imádkozom felségetekért.

Jellegzetes, a Brandonéinál könnyedebb és peckesebb léptekkel vonult végig a hajópallón.

– Azt hiszem, balga lett – mormogta Kate.

– Azt hiszem, veszélyes lett – mondtam én. – Törtető, rosszindulatú, irigység emészti… veszélyes.

– Nem, felség! – Kate felemelte a hangját. – Nem érdemel… nem érdemel ilyen súlyt. Túlságosan jelentéktelen ahhoz, hogy valaha is veszélyes legyen.

– Talán – mondtam. – De rajta fogom tartani a szemem. Nem kedvelem. Bánom, hogy hívtam, tartson velünk.

– Én nem. Kedves dolog volt, és nagyságod mindig is ilyen. – Kate merészen átkarolta a derekamat. Ezt soha nem tette korábban. – Olyan kedves, és azt hiszem, sosem mutattam ki, hogyan melengeti a szívemet a nagy szeretete. – Hozzám simult, az arcát a mellkasomnak támasztotta. Lehajoltam, hogy megcsókoljam, és nem húzódott el, hanem viszonozta a csókot, mélységes odaadással.

Volt odalent egy királyi kabin, amely szállásomul szolgált, amikor átkeltem Calais-ba. Jókora, szépen berendezett kabin volt, és teljesen félreeső. Állandóan készenlétben tartották számomra, és pompásan megfelelt a célnak, hogy elvonuljon az ember. – Kate – mormogtam, ahogy elindultam a levezető lépcső felé, magam után vonva őt. – Kate, hitvesem…

Abban a faburkolatú kabinban, mélyen a fedélzet alatt, a vastag ajtó mögött, ahol egy kerek ökörszemnyílást nem számítva egyáltalán nem volt ablak, Kate végre a feleségem lett. Gyengéd voltam vele, és ő is velem, és olyan dolog volt ez, amiben, azt hittem, soha nem lesz részem. Áhítattal, hálával és csodálattal fogadtam. Nem mondhatok többet, ha megtenném, megszentségteleníteném. Nem fogom megsérteni Kate testét azzal, hogy leírom, sem a cselekedeteinket azzal, hogy elbeszélem őket.

CXXVI

Hajnalodott immár, és egyedül álltam a hajókorlátnál. Az éjszaka kellős közepén jöttem ki ide, a fedélzetre, hogy várjam a napkeltét.

Van valami szentség az „éjszakai őrködésben”. Tudták azt a korai szerzetesek, amikor az első ájtatosságukat éjfélre időzítették. És bizony, megvolt ennek a maga jótékony hatása. Imádkoztam, ahogy ott álltam, imádkoztam Angliáért, és úgy éreztem, hogy az imáim inkább meghallgatásra találnak, ha az égbolt csendes és üres.

Imádkoztam, hogy verjük vissza ezt a támadást, a legnagyobbat, amit Anglia ellen valaha is indítottak. Az én hibám volt, hogy sor került rá; azért alakult így, mert rosszul kezeltem az ügyeinket Franciaországot illetően. A legrosszabbat tettem, amit az ember vadászat közben tehet: megsebeztem a vadat, de nem öltem meg, és így arra késztettem, hogy felbőszülten, bosszúra vágyva küzdjön.

Ugyanezt tettem Skóciával, immár beláttam. „Nem annyira a házasságról volt szó, hanem az udvarlásról” – tiltakozott egy skót nemes. Ostobán és hebehurgyán viselkedtem Skóciában; olyannyira tető alá akartam hozni a már majdnem elért uniót, hogy hagytam, a türelmetlenségem irányítson, és addig sértegettem és zaklattam őket, mígnem más választásuk nem maradt, mint Franciaországhoz fordulni.

Ó, bolond voltam! De muszáj ezért Angliának megfizetnie az

árat? Hadd nyomja ez az én vállamat, imádkoztam. Kíméld meg az országot.

De a lelkem mélyén tudtam, hogy én vagyok az ország, és a rövidlátásért és bármiféle ostobaságért, ami oly sok év után még megmaradt bennem, legnagyobbrészt végső soron egyszerű kenti katonáknak kell fizetniük, a tengerészeknek ezen a százegynéhány hajón, melyek itt, az öbölben összegyűltek.

A Kate-tel töltött órák feledésbe merültek, miközben ott álltam és gyötrődtem. Vele férfi voltam, de ebben a csatában, és az invázió során király vagyok, és ebbéli hivatalomban az én lelkemen szárad, hogy ide juttattam az országomat. *Szabadíts meg bennünket, Uram, az ellenségeink kezéből.*

Immár világosodott az ég, és láttam a horizontot, egy halovány, lapos vonalat, amelyen nem volt semmi. A franciák még nem jelentek meg. Napkeltekor és napnyugtakor mindig gyengül a szél, majd rövidesen ismét felerősödik. Tudtam, hogy ez az a nap, amikorra a franciák várhatók. Tudtam, hogy ez lesz a napja.

A hajókon hagyományosan hajnali négy órakor van őrségváltás. Most a fedélzetre jött a reggeli őrszem, és hallottam, hogy beszél a társával, aki éjféltől négyig volt szolgálatban. Mindkettejüknek álmos volt a hangja.

Előbukkant a nap a keleti látóhatáron, a föld fölé emelkedett, és rátűzött a legmagasabban összegöngyölt vitorlák ráncaira és bugyraira. Mozgolódni kezdtek az emberek. Éreztem, hogy szenet gyújtanak a hajókonyhában. A magányom véget ért, visszaadattam a világ kezébe.

Ugyanannál az asztalnál szolgáltak fel reggelit Kate-nek, nekem, a kapitányunknak és az első tisztnek, mint az előző esti vacsorát. Ezúttal barnás háziszőttes abrosszal és óntányérokkal terítették meg az asztalt, és kiabáló emberek vettek körül bennünket. „Tengerészkosztot” ettünk – kétszersültet és sózott húst, valamint forralt sört – hogy lássuk, milyen ellátmányon élnek az embereink. Az elülső fogaim majdnem beletörtek a kétszersültbe.

– Azt mondják, ha leesik az asztalról, megöli azt, aki esetleg az asztal alatt ül – mondta a felszolgáló, egy nagyjából tizenhat éves vézna legény. Nyerítve felnevetett.

– A sózott hústól két óra alatt megszomjazunk – szólalt meg Kate. – Mit csinálnak ez ellen a nyílt tengeren, hiszen tengervizet nem ihatnak? Ha inniuk kell az ételük miatt, nem okoz az gondot az ellátásukban? Nem kéne valami mást vinniük?

– Sózás nélkül nem áll el a hús – felelte az első tiszt. – Ha élő állatokat, csirkéket és marhákat viszünk a hús kedvéért, az még nagyobb gond, mint további vizes hordókat vinni.

– Egyáltalán miért visznek húst?

– Nélküle a matrózok nem tudnak dolgozni. Kenyéren elég jól elvannak egy darabig, de amikor nehéz feladatokról van szó – az első tiszt vállat vont –, nincs erejük, ha csak kenyeret esznek.

– Nem csak kenyéren él az ember – bömbölte a kapitány, szellemesnek gondolva magát.

– Nyilvánvalóan – válaszolta Kate a legkirálynőibb modorában. Irritálták az olyanok, akik tréfából idézték a Szentírást.

– Tehát a tengerészek csakis ezen élnek? – kérdeztem. Ez igen figyelemreméltó volt.

– Hosszú utakon igen. Sajnálom a spanyolokat, azokon a hajókon, amelyek Új-Spanyolországba tartanak. Hetekbe telik, hogy odaérjenek, és mire megérkeznek, a legénység fele halott – mondta a kapitány. – Mind örülünk, hogy felséged a bölcsességében nem mutat érdeklődést az úgynevezett Újvilág iránt.

Az Újvilág a festett vadembereivel meg a kővárosaival soha nem látszott érdemesnek arra, hogy vesződjem vele.

– Meglepő, hogy akad hajó, amelyik kibírja azt az utazást – mondtam. – Úgy tűnik nekem…

Hirtelen hatalmas dörrenés hallatszott, majd tompa csobbanás az öböl vizében. A hajó hevesen megrázkódott, és az étel leborult az asztalról. A kétszersült csakugyan kőhöz hasonlatosan koppant a fedélzeten.

Felpattantam, és a korláthoz rontottam. A franciák! Francia vitorlák töltötték meg a látóhatárt; vitorlák, melyek egy hatalmas deszkába, egymástól szabályos távolságra vert szögek módjára sorakoztak egymás mellett. És felénk egy hatalmas hadihajó, egy gallion közeledett, arról eresztettek meg csúfondárosan egy nyitólövést az öbölbe. Miközben figyeltem, már el is dördült egy újabb lövés. A háború megkezdődött.

A kapitányhoz fordultam.

– A partra kell mennem, hogy irányítsam a szárazföldi erőket – mondtam. – Isten segítse kegyelmeteket győzelemhez. – Újabb lövés és újabb hullám rázta meg a hajót, ezúttal olyan hevesen, hogy elveszítettem az egyensúlyomat,

és a kapitánynak tántorodtam.

– Mihelyt leléptünk a hajópallóról – mondtam –, induljanak az ütközetbe.

Megragadtam Kate kezét, és a partra siettünk.

Elborzadva figyeltem, ahogy a *Great Harry* vitorlát bont. Hosszadalmas folyamat volt, és a francia hajók eközben mindvégig közeledtek, remélve, hogy elsüllyesztik az angol zászlóshajót, amíg az kikötve szendereg. Micsoda diadal lenne ez nekik! Alig vettem levegőt – mintha a lélegzetem visszafojtása feltartóztatná az időt –, ahogy a hajóm elindult, ügyesen kikerülve a franciákat, akik majdnem zátonyra futottak, miközben üldözték.

Ez idő alatt közeledett a többi gallion. A flottámnak meg kellett ütköznie velük, még ha kétszeres túlerőben voltak is.

– Vissza kell húzódnunk a Southsea Castle-hoz – mondtam Kate-nek. Nem akartam, hogy jelen legyen a tulajdonképpeni harc közben. De úgy tűnt, hogy ő szívesen maradna, sőt, élénk érdeklődést mutatott. – Onnan figyelemmel kísérhetem az ütközetet, és irányíthatom a szárazföldi csapatokat is. Az összes hírnök ott fog keresni engem. – Vajon mi folyik Kentben és Sussexben? Ahogy felfelé igyekeztünk a dombon a várhoz, nem láttam egyetlen jelzőtüzet sem. De hát órákba telik majd, hogy valamennyit meggyújtsák a déli partvonal teljes hosszában.

Ahogy lihegve-zihálva beléptem a főkapun (mivel az efféle erőkifejtés immár jószerével lehetetlen feladat elé állított engem, és ráadásul rémült és izgatott is voltam), további ágyúlövések visszhangját hallottam odalentről, az öböl felől.

Megfordulván a francia hajóhadat láttam közeledni, hatalmas karhoz hasonlatosan, de ez a kar nem szeretettel készült átölelni. A saját hajóim még mindig vergődtek a szembe fújó szélben. Körülöttük a tenger tele volt az ellenséges ágyúk füstjével.

Bementem a vár belső udvarára, és mögöttem csattanással leereszkedett az új kapurostély. Újonnan tervezett emeltyűk vétettek használatba, és a szerkezet elegánsan siklott a hornyaiban. Még ebben a rendkívüli órában is értékelni tudtam a legfinomabb anyagok használatából fakadó szépséget és erőt, a várakban és a katonai eszközökben éppúgy, mint személyes ékítményekben. Fizettem azért, hogy a legjobbat használják, hogy megköveteljék azt, tekintet nélkül a kisemberek, rövidlátók, kicsinyes „takarékoskodók" morgolódásaira…

Mire gondoltam? Kapurostélyokra, emeltyűkre, amikor az országom támadás alatt állt! Vajon nem volt már ez önmagában véve őrültség? *A vén, őrült király*… nem, én nem. Én nem.

Immár a magasan lévő, jól védett várból pillantottam le az öbölre. Döbbenetes volt a francia flotta mérete. Olybá tűnt, mintha a hajók megtöltenék az egész tengert, akár pipacsok egy nyári rétet. A Solent-csatorna ölelésében a vitéz angol flotta nézett velük farkasszemet.

Vitorlát bontani, vitorlát bontani! – parancsoltam rájuk; ezt sikoltottam gondolatban. *Szél, dagaszd a vitorlákat!* Ámde a vitorlák petyhüdten libegtek, a változékony szél szembe fújt. Ilyen körülmények között csak a legtapasztaltabb tengerész tud manőverezni egy hajót.

Immár megmozdult a *Mary Rose*; a kapitányának sikerült a maga javára használnia az ellenséges szelet, a vitorlák elkapták a tétova szellőt, és kezdték elfordítani a hajót.

Milyen büszkén szelte a vizet! Ugyanazt a birtokosi büszkeséget éreztem szétáradni magamban, mint az erődítmény kapcsán, amelyen éppen áthaladtam, csak sokkal erőteljesebben; ezt a hajót régóta ismertem, és a húgom nevét viselte.

Szép játékszer volt, amilyenek a hadi játékszerek mindig is lenni szoktak. Ahogy ringatózott a vízen, zöld-fehér árbocszalagjai ide-oda csapkodtak, és láttam az árbocsudárokon lobogó címeres zászlói vörösét, köztük az altengernagyét is. A hasában gubbasztva sorakozó ágyúkon meg-megcsillant a napfény. Majdhogynem úgy nézett ki, mint a cukrászremek, melyet az előző este ettünk. Beléje vetettem a bizodalmamat, és megparancsoltam a fedélzetén lévő katonáknak és matrózoknak egyaránt, hogy birkózzanak meg minden harci eseménnyel. Cukrászremek volt, de temérdek aranyamba került.

Megfordultam, és a parancsnokságom alatt lévő itteni milícia tisztjeit láttam közeledni. Ha az ellenség partraszállást hajtana végre, őket kellett a franciák ellen vezetnem. Megéljeneztek engem, odaléptek mellém, és sisakjaikat a kőfalra helyezték. Együtt figyeltük az odalenti összecsapást.

A franciák a Solent széles bejáratához gyűltek. A változékony szél őket is hátráltatta. De sikerült evezősgályákat előreküldeniük, kicsiny, jól manőverezhető járműveket, hogy zaklassák a mi hatalmas hadihajóinkat. Ezek a kicsiny, könnyű gályák a Földközi-tengeren voltak elterjedtek; és mint

ilyeneket, alkalmatlannak ítéltem őket az Angliát övező vizekre. Most meglátjuk, vajon sok hasznukat veszik-e a franciák, akik úgy döntöttek, hogy hadrendben tartják őket a flottájukban.

Prédájuk köré gyűlő vadászkutyák módjára rontottak a gályák a *Great Harry*re, amely a támadások közepette lassan haladt a Csatorna bejárata felé. A francia gályák szándéka persze az volt, hogy a teljes flottánkat kihúzzák a nyílt tengerre, hogy kicsaljanak bennünket az óceánra, ahol a számbeli fölényükkel megsemmisíthetnek. Mi viszont azt reméltük, becsábíthatjuk őket a Solentbe, ahol a helyi áramlatok és a rejtett zátonyok ismeretének híján hátrányba kerülnek, és tüzet nyithatunk rájuk a Southsea Castle-ból.

Hogy kijusson a nyílt tengerre, a *Mary Rose* immár kénytelen volt irányt változtatni, letérni finoman beállított útvonaláról. A stratégiánk az volt, hogy a legnagyobb hadihajóink kimennek az öbölből – de csakis azok: a *Mary Rose* és a *Great Harry*. A kisebbek, a *Soverign*, a *Peter Pomegranate*, a *Matthew Gonnson* és a *Regent* hátramaradnak.

Mary Carew, a *Mary Rose* fedélzetén lévő altengernagy felesége sietve közeledett felénk, a fejfedőjét a kezével fogva le. A mozdulatra a vágyai késztették, mivel nemigen fújt szél; ez okozott gondot a férjének.

– Ó, édes Jézus, áldd meg őket! – kiáltotta. Felhúzódzkodott a kőfalra, lehorzsolva a karjáról a bőrt.

– Igen, úgy legyen – mondtam.

– Ó, ó, ó! – Az asszony a kövekre csimpaszkodott, majdhogynem a fal szélére mászva, mint egy rossz gyerek. De az arca feszült volt, és piros vércseppek jelentek meg,

egymástól szabályos távolságra, az alsó ajkán, a fogai nyomaként. – Ne, ne! – Reszketett és nyöszörgött.

– Asszonyom – mondtam. – Azt mondják, ez balszerencsét hoz egy hadihajónak, ha a rajta lévők rokonai lenéznek rá, miközben kibontva vannak a vitorlái. Talán helyénvaló lenne, hogy…

– Aaaah! – A nő fuldokló hangot hallatott, és az egyik kezével a torkához kapott, miközben a másikkal hisztérikusan mutatott valamit. Fárasztó volt; nem csoda, hogy nőknek tilos volt hajók fedélzetén tartózkodni. Bosszúsan elfordultam tőle, és magam kerestem a *Mary Rose*-t.

Nem volt… nem volt ott. Eltűnt, süllyedőben volt. Alig néztem oda, máris a jobb oldalára fordult, és eltűnt szem elől a Solent szürke hullámai alá, miközben rettenetes, szívszorító kiáltások harsogtak a fedélközéből. Harsogtak – és elfúltak. A fejhangú sikoltozás, mely úgy szállt a víz felett, mint patkányok halálsikolya, groteszk bugyborékolásnak adta át a helyét, miközben az egész hajó szépen víz alá siklott, ahogyan előzőleg a kapurostélyom a tokjába. Csak két árboc maradt a víz felett, amelyekre eszelősen hadonászó-kiabáló emberek csimpaszkodtak.

A *Mary Rose* elveszett; odalett egy pillanat alatt.

– Mi történt? – kiáltottam. Előzőleg Mary Carew felé fordítottam a fejemet, vele váltottam szót. De ez alig két percig tartott.

– A hajó… oldalra borult – mondta Kate. – Úgy nézett ki, mintha felbillenne. Rosszul volt kiegyensúlyozva; egy pillanat alatt feldőlt…

– De *mitől*? – A szél nagyon gyengén fújt.

– Úgy tűnik, hogy *magától* – felelte Kate zavartan. – Nem láttam semmit, ami így feldöntötte volna. Majdhogynem olyan volt, mint egy részeg ember, aki elveszíti az egyensúlyát. Egy részeg nem azért esik el, mert feldöntik, hanem mert részeg. Így nézett ki a hajó is.

– Egy hajó nem süllyed el a semmitől!

– Ez a hajó elsüllyedt – csökönyösködött Kate.

– Istenem! Istenem! Istenem! – sikoltozta Mary Carew, akárha hallaná a férje kiáltozását az odaveszett hajóból.

– Ő biztonságban van – nyugtattam meg. – Csak a fedélközben lévők fognak… fognak… – képtelen voltam befejezni. – Akik ki tudtak ugrani, úsznak. Már látom is őket. Felveszik majd őket a mentőcsónakok.

– George nem tud úszni! – kiáltotta az asszony. – Gyűlölte a vizet, gyűlölt benne lenni…

Kinyújtottam a kezemet, hogy megfogjam az övét, mivel immár semmi vigasztalót nem tudtam mondani neki. Amennyiben az altengernagy valóban nem tud úszni, odaveszett, hacsak nem egyike azoknak, akik az árbocokon csimpaszkodnak. Máris pontok vették körbe az elsüllyedt hajó helyét. Halottak? Vagy úszók?

Mary Carew hisztérikusan megpróbálta átvetni magát a falon. Visszahúztam, mire ütlegelni kezdett, a ruhámat rángatta, az arcomat karmolta.

– Minek él nagyságod? – sikoltotta. – Miért él ő – mutatott a milícia kapitányára – és ő – intett Kate irányába – és még ő is – hajított egy kavicsot egy lustán körözö sirály felé –, és az én George-om nem?

Intettem az őröknek.

– Vigyék el. Veszélyes önmagára nézve. Zárják be.

Két hatalmas hampshire-i közrefogta és elvezette az asszonyt, ketrecet formálva a karjukkal.

Én is sikoltozni, ordítani szerettem volna. A *Mary Rose,* hatszáz emberrel, odaveszett. Méghozzá a semmiért, bármiféle látható ok nélkül – leszámítva Isten akaratát. Isten ujja kinyúlt, megérintette a büszkeségemet, a szépséges hajómat, és elsüllyesztette. Büntetésképpen? Figyelmeztetésképpen?

Abból, ahogyan Kate a karomra tette az ujjait, tudtam, hogy ugyanerre gondol. A hajó árbocai úgy mutattak rám, mint Belsazár falán a kézírás.[9] De mit fejeztek ki? Nem tudtam olvasni belőlük. Ó, belefáradtam ezekbe a gyűlöletes, burkolt üzenetekbe, amelyek Tőle érkeznek…

A *Great Harry* tökéletesen végrehajtott manőverrel fordult meg. A hiba nem a szél hiányából vagy a kapitány rátermettségének hiányából fakadt tehát, hanem magának a *Mary Rose*-nak az alakjából. De mi volt az? Harminc éven át tengerállónak bizonyult. Mi történt most vele? Igazából ez volt a kézírás…

A francia gályák bosszantóan provokálták a *Great Harry*-t, miután a *Mary Rose* hadihajó elsüllyedése felbátorította őket. Most az angol evezősbárkáink, az ő gályáik megfelelői vonultak ellenük harcba. Úgy gondoltam előzőleg, hogy az evezősbárkák, amelyek kombinálják a vitorlákat és az evezőket, olyan tradicionális vízi járművek, amelyekre nem lesz már sokáig szükségünk. De íme, ők nyerték meg a csatát, és megtették azt, amire a hatalmas hadihajók képtelenek voltak: elkergették a franciákat. A francia flotta immár a mi

Solentünkön kívül várakozott, ugrásra készen.

Leszállt az este, és a harcnak vége szakadt. A mi hajóink a Solentben horgonyoztak, a franciák pedig a földnyelv körül, láthatatlanul. A mentőcsónakok harmincöt embert mentettek meg a *Mary Rose*-ról, csupa olyanokat, akik a nyitott felső fedélzeten voltak, és egyenesen a tengerbe estek. Legnagyobbrészt tengerészek voltak, babonás, iskolázatlan és kemény emberek – képtelenek voltak elmondani, mi történt velük vagy a hajójukkal. Egyáltalán nem tudtak segíteni a tragédia rekonstruálásában. Sir Gawen Carew, George nagybátyja a *Matthew Gonnson* fedélzetén a *Mary Rose* mellett haladt el éppen, amikor ez kezdett irányt változtatni; azt állította, hogy George ezt kiabálta: „Nem tudok parancsolni ilyen gazfickóknak.” Lehet, hogy fellázadtak?

Harmincöt a hatszázból. A Southsea Castle gránitgyomrában ültem a szállásomon, és ezen a tényen merengtem. Kate velem volt, szomorúan ült mellettem, jelentés nélküli mintázatokat követve a sétabotommal a padlón.

– A kora hajnali órákban megpróbálnak majd partra szállni – jelentettem ki. – Wight szigetén. Úgy tervezik, hogy ott tábort hoznak létre, és aztán beveszik Portsmouth-t, megtorlásul Boulogne-ért.

– Honnan tudod? – kérdezte Kate.

– Nyilvánvaló. Tudom, mint öreg katona.

– És muszáj neked vezetned az itteni, huszonötezres milíciát, amikor partra szállnak?

– Igen.

– Máshol nem szálltak partra?

– Nem. – A jelzőtüzek nem gyulladtak meg. A franciák ez

idáig csak a mi térségünkben vannak.

– Szóval rád összpontosítják a dühüket?

– Igen. – Jól van ez így. Aggódtam Boulogne miatt. Vajon békén hagyták? Vagy azt is gyötrik? Ha igen, vajon képes dacolni velük Henry Howard és a helyőrsége?

– A hajó… – kezdte Kate tétován.

– Hatalmas veszteség – fejeztem be. Nem kívántam beszélni róla, még Kate-tel sem.

Hajnali öt óra. Alig aludtam. A franciák partra szállnak a szigeten; éreztem. Felmentem az erőd legmagasabb pontjára, hátha meglátom, amint a földjére lépnek. De a sziget túlságosan nagy volt, és ha a franciák végrehajtották a partraszállást, a túlsó oldalán tették, ahol nem láthattam őket.

– Gyújtsák meg a jelzőtüzeket – utasítottam egy katonát a melegedőszobában. – Bennünket itt bizonyosan megtámadtak, és a partvédelmet riadóztatni kell.

Ha a franciák elfoglalják Wight szigetét, lesz egy biztos támaszpontjuk, ahonnan további támadásokat indíthatnak. Franciaországból ugyanolyan könnyen elláthatják utánpótlással, mint ahogyan én elláthatom Boulogne-t Angliából. Tulajdonképpen jobban is. A sziget ugyanis, amelyet egy természetes sáncárok oltalmaz, megerősített francia enklávéként szolgálhat. Most gyenge a védelme. Vajon mi zajlik ott?

A franciák valóban partra szálltak, mint később megtudtuk. Szárazra léptek, harsányan Ferencévé nyilvánították a szigetet, kitűztek egy francia zászlót, majd vidoran körbetáncolták. Aztán fosztogatni, prédálni indultak, ahogy

katonák időtlen idők óta teszik, önmagukat megjutalmazandó. Számukra sajnálatos módon a szigetnek nem sok kifosztható és megrémiszthető lakosa volt. Csalódottan visszatértek a hajóikra. Semmi szükség nem volt arra, hogy harcba vezessem a milíciát. A franciák távoztak, mielőtt hivatalos értesítést kaptam arról, hogy ott voltak.

Hol vannak most? Még mindig lesben állnak az öblön kívül? Hagyom őket, és hagyom a flottámat is. Ezáltal hatékonyan elállom az útjukat Portsmouthba.

– Gyere, Kate, távoznunk kell erről a helyről – szóltam a feleségemnek. Mary Carew sírással, jajgatással töltötte az éjszakát, miután megtudta, hogy a férje nem volt a harmincöt kimentett között. Üzentem, hogy vissza kell térnie velem Londonba, hogy ott dr. Butts vegye gondjaiba. – Távoznunk kell erről a halálos helyről. – Igen, Soutshea Castle azzá vált számomra, jóllehet a falai között valójában nem halt meg senki.

Forró és fülledt volt a levegő. Ragacsos, sós szellő fújt, ahogy végighaladtunk a töltésen, majd rátértünk a keréknyomok szabdalta csapásra, melyet londoni útnak neveztek, de csakis azért, mert Londonba vezetett. Semmiképpen sem volt út. Úgy vonultunk rajta hosszan elnyúló sorban, mint Canterburybe tartó zarándokok a régi időkben, óvatosan lépdelve a földutakon.

CXXVII

Barátságtalan, forró nap volt. Minden gondolatom a franciák és a *Mary Rose* elvesztése körül forgott. Nem láttam a szép futórózsákat a kerítéseken, amelyek mellett elhaladtunk (de ha nem láttam őket, miként lehetséges, hogy most emlékszem rájuk?), és nem vettem észre a falusi gyerekek libbenő tincseit sem. Alig vártam, hogy megtudjam, mi történt másutt a part mentén, és hogy sikerült-e a franciáknak bárhol szárazra lépniük.

Késő délutánra Basingstoke közelében jártunk, és úgy döntöttem, hogy ott megpihenünk. Hajnal óta talpon voltam, az előző éjjel pedig alig aludtam valamennyit. Kinél szállhatnánk meg? A lordkamarásom, William Sandys építtetett egy házat Basingstoke-tól mindjárt délre; jutott ekkor eszembe. „H” alakúra építtette, „Felséged tiszteletére”, mondta, de tudtam, hogy csupán azért történt így, mert ez az alaprajz lehetővé tette az általa kívánt új tulajdonságok megvalósítását, például a hosszú galériáét és a sok ablakét.

Sandys azonban nemrégiben meghalt, és a ház más kezébe került – nem tudtam, kiébe. Mint királynak jogomba állt megszállni bárkinek a házában; de azért jobban szerettem ismerni a házigazdámat.

Elhaladtam a falu temploma, egy jellegzetes plébániatemplom előtt, amely II. Henrik idejében épült. Természetesen nem voltam hajlandó betoppanni a paphoz,

hogy szállásoljon el bennünket. Ő a vendéglátásért cserébe hittételekkel kapcsolatos beszélgetést várt volna, és ehhez semmi kedvet nem éreztem.

Basingstoke mellett megtaláltam Sandys házát – „Vynes”, ez a felirat állt egy táblán a bejárat felett. Végigpillantottam a hosszú bejárón, amelyet mindkét oldalról fiatal hársfák szegélyeztek. Egyszer ezek majd hatalmasra és árnyékot nyújtóra nőnek, de egyelőre még zsengék és könnyen hajlók voltak. Fiatalok voltak, ámde máris túlélték az elültetőjüket.

Kicsiny társaságunk végighaladt a küszködő fák szegélyezte, mérföld hosszúságú úton, és szembetaláltuk magunkat a jókora udvarházzal. Csupa vörös téglából épült, amelyek hibátlan élűek és újak voltak. Szép volt; annyira szép, amennyire a legtöbb palotám sosem, mivel azok oly nagyok voltak, vagy mások építették őket…

Kate odaléptetett mellém.

– Sandys nagyszerű házat épített. – Elhallgatott. – Kár, hogy nem érhette meg ezt a pillanatot. – Alkalmasint lekicsinylő kézmozdulatot tettem, mert így folytatta: – Ezt a pillanatot, amikor az uralkodója látogatóba jön. Gondolja, hogy a „H” alakot nem erre szánta? Nem gondolja, hogy bármelyik szobában is száll meg ma éjjel, azt a „király szobájának” fogják nevezni, és örökre szent helynek tekintik majd?

Oly ádáz volt a tekintete.

– Ah, Kate…

– Nem érti? – Dühösnek tűnt. – Nagyságod örömöt hoz az embereknek. Egy egész házat felépítenek abban a reményben, hogy egy napon talán látni fogja, ellátogat oda!

Igazat mondott. De ritkán engedtem meg magamnak, hogy

belegondoljak ebbe, hogy örömömet leljem az alattvalóimban, akik olyannyira becsülnek engem. Ehelyett külhoni potentátoknak és hatalmaknak szenteltem magam: Ferencnek, Károlynak, a pápának. Ők soha nem becsülnének vagy tartanának meg egyetlen dolgot sem, amit én csináltam.

Megálltunk a mutatós fasorok által közrefogott út végén. Az ajtóhoz küldtem egy lovászt, hogy közölje a jelenlétünket. Az ajtó kinyílt; majd a lovászt negyed órán át várakoztatták, miközben odabent felfordulás támadt.

Végül megjelent egy férfi, és úgy meresztette a szemét, akárha holdfogyatkozást látna.

– Felség – dadogta –, én csak egy kereskedő vagyok, egy szegény, méltatlan kereskedő; bocsásson meg nekem, de nem tudok…

– Nem tud menedéket kínálni a királyának egy éjszakára? – Ügyeltem rá, hogy halk és szelíd legyen a hangom. – Ez minden, amit kérek. A királyné és én nagyon fáradtak vagyunk, és megszakítanánk borzalmas utazásunkat London felé. Nem vagyunk sokan – intettem a néhányfős kíséret felé –, és ha ők nem kaphatnak kényelmes elhelyezést, kereshetnek maguknak helyet a faluban.

– Nem, nem… – A férfi ugrándozott, és hadonászott a karjával. – Itt bőven van hely.

– Szegény ember – súgta Kate. – Nagyságod felséges jelenléte teljesen felzaklatta.

– Sandys, a lordkamarásom építtette ezt a házat – mondtam. – Gyakran kérlelt, hogy jöjjek el, és szálljak meg nála, de soha nem volt módomban. Tekintse ezt akkor adósságnak, amelyet most törlesztek hűséges szolgámnak;

adósságnak, amelyet elhanyagoltam, és túlságosan sokáig halogattam. Személyes ügy ez kettőnk között; kegyelmedet nem érinti.

A férfi nyugtalanul meghajolt. Tudtam, mit próbál mondani. A váratlan események módfelett próbára szoktak tenni bennünket. Az ajkamra tettem az ujjamat.

– Megtesszük, amit megtehetünk. És ha megtesszük, akkor ez elfogadható a Mindenható Istennek. – És mindenki másnak, tettem hozzá hangtalanul. Ami engem illet, nekem azzal teszi a legnagyobb szívességet, ha csendet és ágyat kapok tőle.

– Igen, igen. – A férfi egyre csak hajlongott.

Geoffrey Hornbuckle volt az illető, és kereskedő volt. Acélszögek behozatalával foglalkozott, prémekért cserébe; és csecsemőkora óta ismerte William Sandyst. Az egész falu büszke volt, amikor Sandys az udvarba jött szerencsét próbálni; noha Hornbuckle tulajdonképpen jobban megcsinálta a szerencséjét azzal, hogy Basingstoke-ban maradt. Ámde hétköznapi felfogás szerint ez mit sem számít: az udvarban megcsinált szerencse mindig varázslatos és jobb az otthon megcsináltnál. Sandys háza irigység tárgya volt a faluban. És aztán hirtelen a ház áruba bocsáttatott, Sandyst pedig eltemették a helyi templomban. Hornbuckle megvásárolta az ingatlant, egyszerre érezve kötelességet és bűntudatot. A barátja meghalt; hogyan formálhat igényt arra, ami az övé, léphet a helyébe? Mégis árulásnak tűnt hagyni, hogy valaki más tegye meg. Végül vonakodva rászánta magát, hogy birtokba vegye az ingatlant, bár még most is csak gondnoknak, egy emlékezet őrizőjének érezte magát.

– Kegyelmed nem fiatal – mondtam keresetlenül. – Talán nem kellene fényűző módon évekig előnyben részesítenie Sandys emlékezetét a saját élete rovására. Ez a kegyelmed háza immár. El kell ezt hinnie.

Hornbuckle nevetett – ami mindig azt jelzi, hogy az ember nem akarja meghallani, amit mondanak neki.– Óhajtaná nagyságod megtekinteni a kápolnát? Káprázatos festett üvege van… a Tudorok tiszteletére.

Elmosolyodtam és tettem egy kézmozdulatot – ami szintén mélységes érdektelenség jele.– Kezd szürkülni – mondtam –, és fáradtak vagyunk. Azt hiszem, szívesebben pihennék. Megkérné a komornyikját, hogy küldjön nekünk egy kis frissítőt? Könnyű kosztot. Utána aludnánk.

Hornbuckle csalódottnak látszott. Most, hogy hozzászokott a jelenlétünkhöz, szerette volna, ha királyian viselkedünk, és áldásunkat adjuk az udvarházára.

Egy szép szobában kaptunk szállást, az első emeleten. Meghökkenve láttam a címeremet a mennyezeten. Sandys a hűsége jeléül helyeztette fel oda.

De csakugyan túlságosan fáradt voltam, és szomorú ahhoz, hogy a Vynesszal törődjem. Az én *Mary Rose*-om elsüllyedt (nem emberi kéz által), és az országom támadás alatt állt. Olybá tűnt, Isten ismét a haragos arcát mutatja felém. És ezúttal igazán nem tudtam, hol és hogyan vétkeztem. Kimerülten és zavarodottan másztam be a hatalmas, faragott ágyba, és azonnal álomba merültem, jóllehet odakint még nem sötétedett be teljesen.

A szoba északra nézett, és így reggel nem sütött be a nap. De korán felébredtem, zaklatottan és nyugtalanul. Kate még békésen aludt mellettem (mivel a kereskedő nem tudott arról, hogy külön ágyban szoktuk aludni, és nem is éreztem volna okos dolognak tájékoztatni őt erről).

Felkeltem az ágyból, és pár pillanatig az ablak előtt álltam. A nap éppen kezdte elérni a fiatal hársfák koronáját, zöld ragyogásba vonva az egész sétányt. Tehát ezért szolgált Sandys az udvarban, és ide remélt visszatérni… Igen, békés hely volt, kellemes lakóhely egy ember számra.

Patadobogást hallottam. Valaki közeledett a sétányon, gyors vágtában. Nem helybéli személy volt, aki azért jön, hogy értesítse a földesurat: meg kell jelennie a városházán; olyasvalaki volt, aki a királyt kereste, és rátalált, megpillantván a Vynes elé kitűzött zászlaját.

Magamra vettem a prémes köpenyemet; tudtam, hogy szükség lesz rá. Úgy surrantam ki a szobából, hogy ne zavarjam Kate-et, és lementem a bejárati tornáchoz. A hírnöknek el kellett haladnia a házat őrző szolga mellett, de kipirult, porlepte arca arra vallott, hogy sürgős ügyben jött.

– Felség – szólalt meg, amint meglátott engem az őr mögött, a lépcsőpihenőn állni. – Ezt egyenesen nagyságod kezébe kell adnom. – Egy pergamendarabot szorongatott, egy katonai küldeményt. A franciák partra szálltak Kentben. Tudtam.

– Köszönjük. – Elvettem tőle az iratot. Milyen létszámú az ellenség, és szert tettek-e hídfőállásra?

Fájdalommal értesítem felségedet, hogy tegnap este Suffolk hercege megbetegedett mocsárlázban, és tizenegy

órakor meghalt. Várjuk felséged utasításait a herceg temetését illetően, mivel tudjuk, hogy becses volt ő felséged számára.

Nicholas St. John, a kenti hadsereg orvosa írta alá. Rámeredtem a pergamenre. Vibrálni látszottak a szavak. Brandon halott?

– Uralkodóhoz méltón legyen eltemetve – mondtam lassan. – Mondja meg nekik Kentben, hogy erre készítsék elő. Ha nincs pénz, terheljék a költségeket a királyi magánkincstárra. – Majd én… majd én… – Istenem, nem gondoltam erre, soha nem számoltam ezzel – eltemettetem Windsorban, Jane királyné mellé, hacsak ő nem akart volna inkább máshová, családi kriptába temetkezni.

– Nem, felség. Nem közölt semmit erre vonatkozóan. Váratlanul ragadta el a halál.

Akad bárki is, aki gyertyával és verseskönyvvel néz szembe a halállal?

– És Kent? – Meg kellett kérdeznem. – Megtámadták kegyelmeteket?

– Nem. Minden nyugodt. Ma reggel láttuk nagyságodék jelzőtüzeit.

– Wight szigete ellen támadást intéztek hajókról, és partra szálltak. Szerették volna bevenni Portsmouth-t, de nem sikerült nekik. Hogy hol vannak most, nem tudom. – Mindvégig, miközben beszéltem, súlyos jelenlétet, fekete semmit éreztem növekedni a mellkasomban.

– Eredjen! – mondtam. – Ezek az utasításaim. Jó utat.

Megálltam az üres bejáróban. Félig ébren voltam, félig aludtam. Olybá tűnt, mintha még mindig éjszaka és hajnal

lenne. Ébredés előtti álom.

Hangokat hallottam a nyugati szárnyban – a H jobb szélső részében. A szakácsok fenn voltak, és serénykedtek, tüzet gyújtottak a konyhában. Egyedül vágytam lenni. De hol? Kate a hálószobában aludt, és máris szolgák mozgolódtak.

A kápolna. Tegnap az uraság említette a kápolnát. Akkor nem vágytam oda, de most ez szolgálna számomra egyedül menedékként.

Egyszerű volt megtalálni, mivel a H túlsó oldalán állt, és láttam kívülről a festett üvegablakait. Ahogy tapogatózva beléptem a hűvös és gyéren megvilágított templombelsőbe, tudtam, hogy biztonságban vagyok. Senki nem fogja zavarni a királyt imádkozás közben. Letérdeltem, mintha imádkozni készülnék.

De nem tudtam imádkozni. Csak arra tudtam gondolni, hogy Brandon halott, Brandon élettelen, és olyannyira elképzelhetetlennek tűnt ez, hogy képtelen voltam felfogni. Együtt voltunk, majdnem egykorúak voltuk, nem halhatott meg előttem…

Az emelkedő nap szembekerült a kápolna keleti ablakaival, felmelegítve és megvilágítva őket. Zavarodottságomban szórakozottan néztem rájuk. Lángoló vörösek voltak. Nem tudtam kivenni az ábrákat rajtuk, nem tudtam megfejteni, milyen történetet igyekeznek elbeszélni. Brandon halott. Mit törődöm én Eszter történetével?

Ott térdeltem, és próbáltam érezni valamit. De nem éreztem mást, csak ürességet. Perzselő fájdalomnak kellett volna lennie. Miért nem volt semmilyen fájdalom?

Elmondtam Kate-nek, ahogy felébredt az ágyban. Azonnal felült.

– Isten nyugosztalja – mondta. – És te? Tudom, hogy szomorú vagy.

– Még nem – vallottam be. – Még nem egészen. Most nem érzek semmit. Mintha egy jégtömb volna a szívemben, és fogva tartaná.

– Majd fogsz – biztosított Kate. – Át fogod érezni teljesen, de csak később. Nem értem a dolgot, de így szokott történni. – Kate immár felkelt az ágyból, a ruháit gombolta. – Az érzések csak az illető temetése után szoktak visszatérni.

– De éreznem kellene valamit, nem csak ezt a dermesztően jeges semmit!

– Azt érzed, amit Isten érezned enged. Ha most semmit, annak célja van. Isten azt kívánja, hogy más dolgokat érezzél.

Isten. Isten. Isten. Belefáradtam, és a kifürkészhetetlen útjaiba is.

– Akkor most csak a francia háborúval foglalkozzam? Mert Anglia veszélyben van?

– Nyilvánvalóan – mondta Kate, és mosolygott. – Egyszerre csak egy feladattal. Isten dönti el, melyikkel.

Olyan egyszerű és kedves volt a hite. Ámde az „egyszerű” igen könnyen lesz „leegyszerűsítő”.

CXXVIII

A Whitehallban, ahol az összes hírnök összegyűlt, rám várakozva, úgy tűnt, mintha másutt az országban semmi nem történne.

Leszámítva, hogy Brandon holtan fekszik.

Az angol flotta még a Solentben horgonyzott, és a parancsaimra várt, miközben a franciák éppen csak hogy eltűntek szem elől. A déli partvidéken sehol nem került sor semmilyen partraszállásra. Sem pedig Skóciában. Ferenc nem tartotta be az ígéretét az ottaniaknak, ahogyan nem tartotta be egyetlen ígéretét sem. A skótok most talán megértették a szövetségesük természetét.

A Csatorna túloldalán Boulogne csendes volt. A franciák érdeklődése pillanatnyilag másfelé irányult. Henry Howardnak azonban gondot okozott, hogy fenntartsa az emberei körében a fegyelmet és a morált. Állandó volt a civakodás és a békétlenség. Howard hibája, vagy az embereié?

Parancsokat adtam ki: a flotta üldözze a franciákat, szorítsa sarokba őket, és vívjon csatát velük. Dacára a *Mary Rose* elvesztésének, úgy véltem, képesek vagyunk megnyomorítani és megverten visszaküldeni a francia flottát Ferencnek, mint egy beteg gyereket. Surrey earljének vissza kellett térnie Angliába, hogy részt vegyen Suffolk hercegének állami temetésén. A seregeknek mindenütt ott kellett maradniuk az állomáshelyükön.

Amiként nekem muszáj volt maradnom az enyémen. Az egészségem, mely a kontinensen folytatott hadjárat elején olyannyira javulni látszott, megromlott. (Ezt itt bizton leírhatom.) A lábamban annyi víz gyűlt meg, hogy időnként egyáltalán nem éreztem; feldagadt, és csúf lett. Jézusnak legyen hála, a nyílt fekély nem jelent meg újra. De féltem, hogy bármely órában kiújulhat.

Amellett (habozva írom le még itt is)… voltak éjszakák, amikor azt hittem, hogy ismét hallom a szerzeteseket. Azokat, akik a szobámban voltak, amikor… akkor, Catherine kivégzését követően. A sarkokban álltak, és ugyanazokat a szavakat ismételték. De immár tudtam, hogy nem igaziak, ezért nem törődtem velük. Miért kísértettek engem továbbra is? Nem tettem semmit, amivel bátorítottam volna őket. Megorrontották, hogy legyengültem?

Gyengeség. Ez előhívta az összes sakált, hogy marakodjanak, vicsorogjanak és civakodjanak az áldozatuk fölött. De én ügyesebb voltam, mint ők, az országomban és az Államtanácsban kóborló sakálok. Nekik csak az orruk volt, amivel megorrontottak egy beteg embert; nekem még megvolt az agyam és a hatalmam. Megosztottam a sakálokat, túljártam az eszükön; és végül elértem, hogy szolgáljanak engem. Igen, így történt…

Minden rendben lesz.

Leszámítva, hogy Brandon halott.

* * *

Egy állami temetés félelmetes dolog. Soha nem vettem részt

egyen sem, felnőttként nem. Gyűlöltem őket. Rengeteg protokoll, rengeteg rang és kiváltság, amelyekre mind tekintettel kell lenni, és az egésznek a középpontjában egy érzéketlen holttest van.

A holttestet, Charles Brandon földi maradványait kizsigerelték és tíz napig balzsamozófolyadékban áztatták. Aztán balzsamozógyolcsba göngyölték, azt pedig ólomba foglalták, és koporsóba helyezték, azt az egyszerű koporsót pedig egy másikba zárták. Ez utóbbit szalagokkal és füzérekkel ékesítették. Magát Brandont nem láttam, csak az előírásos külső díszítményeit annak, ami valaha egy ember volt.

Szerettem volna látni, látni a fehér húsát, a merev ajkát, a hatalmas, beesett mellkasát?

Az ország legmagasabb rangú nemese volt Thomas Howard, Norfolk hercege után. Én tettem azzá; fogván, a sárfoltos árvát, és felemelve őt. Helyesen tettem, hogy így cselekedtem, mivel Brandon méltó volt a rangjára.

Mária húgom szerette.

Volt immár újabb felesége, aki gyászolja őt. Da vajon valóban gyászolja?

Az igazság az, hogy én jobban szerettem Brandont.

Brandon holtan fekszik.

Immár gyakrabban jött hozzám a csökönyös kórus. Az érzés visszahúzódott, és csupán várt egy barikád mögött, hogy kitörjön.

* * *

A Térdszalag-rend szertartásaira szokás szerint a windsori

Szent György-kápolnában került sor. Úgy volt, hogy Brandon a kápolna kórusában lesz eltemetve, mindössze néhány ölnyire Jane királynéétól. A rend mind a huszonöt lovagja meghívást kapott, jóllehet ők az ország legfőbb védelmét jelentették. Erre az egyetlen napra védtelennek kellett maradnunk, és imádkoznunk, hogy Isten álljon őrt, amíg megadjuk Brandonnak a végtisztességet.

Windsorba költöztem – noha nem szerettem az ottani lakosztályt, mivel túlságosan is emlékeztetett a Jane halála utáni bánatomra –, hogy felügyeljem ezt a temetést. Szerettem volna valamikképpen személyesen megemlékezni, mondani valamit. Megkíséreltem írni egy elégiát, de nem sikerült. Megpróbáltam megfogalmazni egy imát, de fellengzősen hangzott. Voltak szavak, amelyeket szerettem volna kimondani. Tudtam, hogy jószerével hallottam őket korábban, de elillantak előlem. *Termékeny föld, nyugodt lélek…*

Igen. Olvastam őket. Henry Howardtól származtak, az egyik verséből. Érte küldettem.

* * *

A temetés előtti este volt, és egész Windsor gyászban állt. A lakosztályom feketébe borult, és nem szólt semmiféle zene. A Szent György-kápolnában egy ravatalon hevert Brandon koporsója; körös-körül viaszgyertyák égtek körülötte. Később szándékomban állt lemenni, hogy virrasszak, ahogyan a Térdszalag-rend lovagjának kell. De most még a verssel kellett foglalkoznom.

Howard akkor érkezett, amikor az óra elütötte a kilencet.

Csupa feketébe volt öltözve. Teljes gyászt rendeltem el az udvarban.

– Elhozta a verseit? – kérdeztem tőle.

Feltartott egy papírköteget.

– Az összest, ami van – felelte. – Ahogy kívánta nagyságod.

– Szeretnék a temetésen felolvasni egy verset – mondtam. – Próbáltam magam fogalmazni egyet, de attól tartok, hogy a bánat és a kimerültség felülkerekedett a múzsámon. Találtam viszont egy sort, ami az agyamban visszhangzott, és azt hiszem, hogy a kegyelmedé. Úgy szól, hogy *„Termékeny föld, nyugodt lélek…”*

– Igen. Ez az enyém – mondta Howard gyorsan. Bizonyosan élvezte a dolgot, de mint minden művész, méltóságán alulinak találta kimutatni ezt. – Itt az egész költemény. – Előhúzott egy lapot, és lefektette a gyertyám mellé.

Igen! Pontosan az volt, amit elmondani kívántam. Kifejezte a saját, benső érzéseimet.

– Ez… a saját szavaim – mondtam elképedve.

Howard immár elpirult.

– A legnagyobb elismerés, amit egy költőnek adni lehet. Ülünk a kis szobáinkban, magunknak írunk, de hisszük, hogy biztosan az összes ember ugyanúgy érez. Egyedül vagyunk, de egyesülünk minden emberi lénnyel, ha jól csináljuk. Ha rosszul, akkor nem egyesülünk semmivel és senkivel. A rémisztő az, hogy a kis szobában ülve nem érzi az ember, melyik csoportba tartozik. Hitből kénytelen ott ülni.

– Igen, igen. – Nem akartam túlzásba vinni a hiúsága legyezgetését. – Nem szívesen ékeskedem más tollával, de most nincs választásom. A saját szavaimat nem lelem, a

kegyelmedéi pedig már megvannak.

– Arra valók, hogy mások használják őket. Remélem, hogy az eljövendő években, amikor én már nem leszek itt, hogy engedélyt adjak, továbbra is szolgálják majd az emberek benső igényeit.

Ránéztem. Hittem, hogy igazat és őszintén beszél. Mint művész, nemes lélek volt. Emberként azonban kicsinyes, ingatag és rosszindulatú. Hogyan fonódott össze a kettő?

– Értesültem a boulogne-i nehézségeiről – mondtam végül, nem szívesen törve meg a varázst, a varázst, mely összekötött bennünket mint a művészet napszámosait. Immár vissza kellett vedlenünk uralkodóvá és alattvalóvá. – Mi volt az oka ennek a bajnak?

– A város Anglia fattyúgyermeke – felelte Howard. – Őrizzük, de meddig? Tournai-ban azt a feladatot kaptuk, hogy tegyük Anglia részévé. Hatalmas összegek adattak a fenntartására. Franciáknak, tournai-i polgároknak kellett helyet kapniuk a parlamentben. De mindenki tudja, hogy Boulogne csupán hadi zálog, ami váltságdíjért visszakerül majd Franciaországhoz. Akkor miért vesződjünk vele? Az emberek nyugtalanok, és nehéz rendet tartani.

Felsóhajtottam. Howard igazat beszélt. Boulogne élelmezése és védelmezése óriási költségeket igényelt, és már nem álltak rendelkezésemre olyan pénztartalékok, mint 1513-ban. Az igazság az volt, hogy nem engedhettem meg magamnak Boulogne-t, ahogyan Tournai-t megengedhettem.

– Nos, kövessen el mindent – válaszoltam. Tudtam, Howard arra vár, hogy felfedem a Boulogne-ra vonatkozó végső tervemet. És ó, igen, volt tervem: egyesíteni Calais-val, hogy

megkétszerezzem az angol birtokokat. Mindehhez azonban pénz kellett, pénz, aminek híján voltam. Hatalmas összegekkel tartoztam az antwerpeni pénzkölcsönzőknek, továbbá kamatokkal, Boulogne bevételéért.

Fáradt voltam.

– Köszönöm, fiam – mondtam Howardnak. – Most elmehet.

Howard mereven meghajolt. Nem tetszett neki valami.

– Azért nevezem „fiamnak”, mert a gyermekem barátja volt – mondtam.

Howard halványan elmosolyodott.

– Van egy vers a windsori éveinkről a paksamétában, amelyet felséged kapott. Még mindig gyászolom őt – mondta.

– Én is. – Immár megint két költő voltunk. – Jó éjt, Henry.

– Jó éjt, felség.

Egyedül voltam immár a szobában. A gyertyák lobogtak és vibráltak, és eszembe jutott még egy ok, amiért gyűlöltem Windsort: a fiam itt töltötte rövid élete szép időszakát. Színt hozott a holt, szürke kövek közé, egy pillanatnyi életet. Ámde Windsor halált jelentett. Itt semmi nem maradt életben.

Nekiláttam átböngészni a verseket, azt keresvén, amelyik az ő életét ünnepli. Surrey paksamétája oly múlandó volt. Túlságosan is múlandó ahhoz, hogy hírnév vagy emlékezet bízassék reá.

Jaj, börtön ennyire kegyetlen miként lehet?

Surrey tehát börtönben írta a verset. A bebörtönzése azt a célt szolgálta, hogy a fiam életre keljen a kedvemért, ha csak egy pillanatra is.

* * *

Tudtam, mit kell tennem. Odamennem Brandon koporsójához, a főoltár elé, ahol hevert. Ott akartam elbúcsúzni tőle, bizalmasan.

A templom üres volt. A hatalmas ravatal, mint egy külön építmény, feketén és zömöken állt, elzárva az oltárhoz vezető utat. Körös-körül viaszgyertyák égtek, amelyeket órákkal korábban gyújtottak meg, és félig már elfogytak és lecsorogtak. Kísérteties, pogány módon világították meg a koporsót, és áldozati szüzekhez hasonlatosan táncoltak.

Letérdeltem a kőlépcsőre. Lehunytam a szemem, és megpróbáltam magam elé képzelni Charlest, megpróbáltam elképzelni, hogy valóban ott van. Az eszemmel tudtam, hogy a holtteste ott nyugszik valahol a hatalmas, fekete lepellel letakart ládában, de a szívemnek nem volt kapcsolata vele. Charles… mik voltak az utolsó szavaim, amiket hozzá intéztem?

Aznap este eljött a *Great Harry* fedélzetére… mit is mondtunk, amikor elbúcsúzott? Mit is, mit is?

„Hosszú lesz az éjszaka – mondtam. – Gondolatban veled leszek.”

„Élni annyi, mint harcolni a franciák ellen. Emlékszik nagyságod, hogyan terveztünk el mindent Sheenben?

„Vénemberek vívják meg fiúk csatáit. Nos, jó éjt, Charles.”

– Jó éjt, Charles – ismételtem, és megérintettem a gyászleplet. – Igazat beszéltél. Emlékszel, hogyan terveztünk el mindent Sheenben? És megéltük. Megélni egy álmot a legnagyobb öröm az életben. Aludj jól, barátom. Követlek hamarosan.

Nekiláttam feltápászkodni, de ekkor az egész visszazúdult

rám. Charles kézszorítása Sheenben, amikor rajtakapott, miközben átmásztam a kerítésen. Ahogy ágyba fektetett, miután éppen feleségül vettem Aragóniai Katalint, én, az ijedt szűz. Ahogy a bajnokomként viselkedett mindvégig az Anne-nel kapcsolatos tébolyom idején, elviselve még a felesége rosszallását is. Ahogy hűségesen támaszom volt, miután Jane meghalt. Hirtelen láttam az arcát az összes életkorában, hallottam a nevetését, éreztem a szeretetét; a szeretetet, amely mindig jelen volt, és támaszomul szolgált. A szeretetet, amelyet másutt kerestem, soha nem fogva fel, hogy mindvégig részem volt benne.

Immár egyedül voltam. Távozott az egyetlen ember, aki igazán szeretett engem, és ismert engem egész életemben. Brandon szeretett engem akkor is, amikor csak másodszülött fiú voltam; mellém állt, amikor még Artúr volt a kedvenc és a hatalmas.

Feltettem a kezem a hatalmas koporsóra.

– Szeretlek – mondtam úgy, ahogy nőnek sohasem mondtam.

Akárha megpecsételnék egy fogadalmat, rányomtam a kezemet a fekete bársonyra, hosszú pillanatokig ott tartottam, és hallottam a diszkrét köhintést a barlangszerű kápolna hátsó részéből. A hivatalos virrasztók érkeztek meg, hogy elfoglalják kijelölt helyüket a ravatal mellett, és végigüljék az egész éjszakát. Kezdtem megfosztani őket a kiérdemelt lehetőségtől; máris elmúlt kettő, és közel volt a pirkadat.

A pirkadat és Brandon temetésének napja. Elvettem a kezemet, és hagytam nyugodni Charlest, ahogyan én is megpróbáltam nyugodni a még hátralévő rövid sötétségben.

CXXIX

Az állami temetéseken, mint minden más hivatalos állami eseményen, meghatározó szerepe volt a protokollnak. Nagyanyám, Margaret Beaufort lefektette a pontos szabályokat, amelyeket gyermekszülés, esküvő, temetés során követni kellett. Ő mindegyiket illetően úgy érezte, hogy isteni misztérium van jelen, és hogy egy bizonyos rituálé csapra veri ezt a misztériumot, és elhozza az embernek a kegyelmet, amely által elviselheti a beálló állapotot. Talán így is volt. Én mindenesetre beértem azzal, hogy betartom a szabályait, és reménykedtem, hogy Isten vezérli őket.

Úgy volt, hogy a temetés reggel nyolckor kezdődik, pompázatos körmenettel, amelyet rekviemmise követ. Egész éjjel kongott a lélekharang a hercegért. Aztán elkezdődött a „kilenc szabó”, kilenc kongás, azt jelzendő, hogy egy férfi halt meg, amelyet hatvan kongás követett, mindegyik évéért egy-egy.[10]

Főgyászoló voltam, és mint ilyennek, teljesen feketébe kellett öltöznöm, amely színtől irtóztam.

A koporsót kivitték a kápolnából, hogy a szertartás kedvéért legyen egy kis temetési menet. A halottaskocsi – a katafalk és hat fekete ló, Brandon hercegi címerével felékesítetve – várta, hogy végigvihesse őt a kápolna hosszú hajóján, miközben fáklyák lobogtak, és a gyászének szólt.

Összehívtam Anglia főnemeseit, és mind meg is jelentek. Mindkét irányba vetettem egy pillantást, és láttam, hogy jelen van a teljes Államtanács, valamint az angol egyház valamennyi prelátusa, az élükön Cranmerrel, aki készen állt a rekviemmise celebrálására. Leültem a helyemre, a főgyászolóéra, a ravatal mellett.

Cranmer felkelt. A szolgák előreléptek a lobogó fáklyáikkal, és elfoglalták kijelölt helyüket a fekete leplekkel letakart ravatal körül. A kórus elkezdte kántálni a gyászéneket.

– Én vagyok a feltámadás és az élet – kiáltotta a koporsó előtt álló Cranmer. A gyászolók felálltak. – Mert semmit sem hoztunk a világra, világos, hogy ki sem vihetünk semmit. Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úrnak neve.

– Ámen – felelte a társaság.

Cranmer felemelte a kezét.

– Jelentsd meg, Uram, az én végemet és napjaim mértékét; mennyi az? Hadd tudjam, hogy milyen múlandó vagyok.

– Ímé tenyérnyivé tetted napjaimat, és az én életem te előtted, mint a semmi.

– Bizony árnyékként jár az ember; bizony csak hiába szorgalmatoskodik.

– Halld meg, Uram, az én könyörgésemet. Mert én jövevény vagyok tenálad, zsellér, mint minden én ősöm.

– Ne nézz reám, hadd enyhüljek meg, mielőtt elmegyek, és nem leszek többé!

Így imádkoztunk mind, komolyan, mind összemérve erőnket a kevéske idővel, ami megmaradt nekünk. Hátrapillantottam Brandon gyermekeire és fiatal feleségére. Akárhogyan is, csak egy kis időre kíméltetünk meg. Aztán folytatódott a dolog.

Most elkezdődött a rekviemmise, és következett a megszentelés, az Úrfelmutatás, az Átlényegülés. Az örök élet, Krisztus élete, a mi apró-cseprő dolgaink mellett… a fehér ostya, amely világítani látszott, háttérben a fekete halotti lepellel.

– Az asszonytól született ember rövid életű és háborúságokkal bővelkedő. Mint a virág, kinyílik és elhervad, és eltűnik, mint az árnyék, és nem állandó.

– Az életnek közepette halálban vagyunk: ahonnan ki segíthetne ki bennünket, mint Te, Uram, aki jogosan haragszol reánk a bűneinkért

Cranmer felém biccentett. Ideje volt elmondanom az eulógiát. Felkeltem a helyről, ahol térdeltem, és lassan a koporsó előtti kóruslépcsőhöz mentem. Ahogy a szokás megkövetelte, be voltam bugyolálva, és csuklyát viseltem a forró, augusztusi délelőttön. A ravatal körül lobogó fáklyák jókora, gomolygó füstöt árasztottak.

– Kedves barátaim – kezdtem – és hozzátartozók. – Az első sorban ott voltak Brandon hátrahagyottjai: az özvegye, Katherine és a felnőtt leányai, Anne és Mary az ifjúkori házasságaiból; Frances és Eleanor a húgomtól. Jelen voltak az unokák is. Az összes leánya férjnél volt. Hirtelen azon kaptam magam, hogy halványan elmosolyodom. Brandont még halálában is neki hódoló hölgyek serege vette körül.

– Főgyászoló vagyok, mert mint a herceg gyermekkori barátja és sógora én vagyok a szervezője ennek az állami temetésnek. Amikor az elhunyt felesége, a húgom, Tudor Mária, egykori francia királyné meghalt – láttam, hogy Katherine Willoughby megmerevedik –, Charles határozottan

kinyilvánította, hogy csendes temetést szeretne magának a lincolnshire-i Tattershall College Church-ben, „bármiféle pompa és evilági hivalkodás nélkül”. Tekintettel volt a családja hitelezőire és adósságaira, és nem akart semmiféle kellemetlen költséget. Ilyen volt a herceg. Mindig is tekintettel volt másokra.

Láttam magam előtt a teljes Államtanácsot, fekete varjak sorához voltak hasonlatosak, természetellenesen hallgattak, nem károgtak, nem csipkedték egymást.

– A herceg a barátom volt. Gyermekkorunk óta ismertük egymást. – Elhallgattam, hogy előhúzzam a verset, amelyet mint elégiát fel akartam olvasni. Örültem, hogy van nálam valami, ami le van írva, mert a szavaim olyanok voltak, mint egy hétéves gyerekéi; és bizony ez volt Brandon főgyászolója – egy bizonytalan, hétéves gyerek a sheeni kastélyból. Kihajtogattam Henry Howard versét, amely valami más okból született, de most az enyém volt.

Mars, nem ebül szerzett javak
Közt telik szépen az élet.
A boldogság ebből fakad:
Termékeny föld, nyugodt lélek.
Jó barátság, viszály nélkül;
Mentesség a betegségek,
És a kormányzás nyűgétől;
Mértékletes, teljes élet:
Nagyétkűség helyett szerény
Koszt, egyszerűség, bölcsesség;
Bortól nehéz álmok helyén
Gondtalan alvás kell még:

És hű hitves, nem veszekvő,
Akivel hálni kellemes;
Így a Halál sem ijesztő –
S többre vágyni felesleges.

Hallgattam, és összehajtogattam a papirost. Így, pontosan így cselekedett More, felolvasva a versét anyám temetésén, miközben én álltam és hallgattam, tizenegy éves gyerekként. Akkor, a szavait hallva kezdett kialakulni More iránt a kötődésem, amely oly végzetessé vált, és amely után akaratom ellenére még mindig sóvárogtam. A gyermeki énem, a fiatal énem, a legjobb énem kelt életre egy pillanatra Brandon ravatala mellett. Életre kelt – és hamar ki is múlt.

– Suffolk hercege igazi lovag volt – mondtam –, a legigazibb lovag, akit valaha ismertem. Soha nem árult el barátot, nem szerzett tisztességtelen előnyt szándékosan ellenséggel szemben. – Kipillantotta az Államtanács tagjaira, erre az ellentmondásos népségre: irigyek, intrikálók és gonoszkodók voltak. Gyászkámzsát viseltek (királyi költségen), békésnek tűntek, mint eszményi szerzetesek. De ismertem őket. Ó, én aztán ismertem őket! – El tudja mondani közületek bárki ugyanezt?

Folytatásképpen ecseteltem a herceg háborúban tanúsított vitézségét, kiváltképp azt, hogy 1522-ben, Franciaországban egymaga majdnem elfoglalta Párizst. – Csak a tél és az utánpótlás hiánya állította meg – mondtam. – Igazi lovaghoz híven mindig engedelmeskedett az uralkodójának. Még akkor is, amikor ez az uralkodó – a nyelvem hegyén volt, hogy „tévedett”, de ez nem illett a helyzethez – olyan parancsokat adott neki, amelyeket nem értett. Mint felesküdött lovag,

kötelessége volt tartani magát hozzájuk. Mint felesküdött lovag, így is tett.

Láncolat volt ez az egész. Brandon hűséggel tartozott nekem, és engedelmeskedni kényszerült a zavaros, ellentmondásos parancsaimnak („Harcolj a franciák ellen” „Nem, hagyd Párizst, nincs pénzünk.”), ahogy én hűséggel tartoztam Istennek, akinek parancsai még zavarosabbak és ellentmondásosabbak voltak. Mindegy; a lovagot nem az értelme, hanem a hűsége és az állhatatossága alapján ítéljük meg.

Cranmer a kezével jelzett nekem. Az időm majdnem lejárt.

Az időm majdnem lejárt.

Az összegyűlt gyászolókra pillantottam, és hirtelen ezt éreztem: *Ez az én temetésem, és ezek az én gyászolóim.*

Engem nem ugyanebbe a földbe temetnek-e? Nem tény-e, hogy a koporsóm ugyanezen a ravatalon fog nyugodni?

A saját temetésem próbája volt ez. Ahol most én álltam, ott valaki más fog állni. Máskülönben minden ugyanilyen lesz. Ugyanaz az Államtanács, gyászolóknak álcázva. Ugyanaz a Cranmer igyekszik majd lezavarni a szertartást.

A koporsó szélénél egy tömjénező füstölt, sűrű és titokzatos keleti illatot bocsátva a levegőbe.

Ugyanez lesz az én koporsóm mellett is.

Rámeredtem. Itt leszel, gondoltam, én meg nem? Te látni fogsz engem holtan, és én nem látlak téged? Füstölni fogsz, miközben én nem tudok lélegezni?

Rémisztő volt a tudat, hogy ez bizonyosan így lesz.

Hirtelen nem tudtam elviselni, hogy ott állok, és tanúja vagyok a saját elmúlásomnak. Remegtem, ahogy a hideg kőre

helyeztem Brandon bajvívósisakját – a sisakot, amely százszor nézett velem szembe, amelyet akkor viselt, amikor elfelejtettem lehúzni a rostélyomat… Jézusom, még most is láttam, ahogy ahhoz a hatalmas, felém dübörgő testhez kapcsolódott… A test immár hidegen, bezárva hevert, én pedig a sisakot tartottam.

– Ez a sisak kedves volt számára. Ez volt a lovagi jelképe. Erre a kőoszlopra helyeztetik, hogy örökre ott maradjon. Elrendelem.

Ott lesz, hogy lássa, amint leeresztenek engem egy közeli sírboltba.

Nem, nem. Képtelen voltam elhinni. Képtelen voltam felfogni. Cranmer intett, és a templomszolgák előléptek, hogy a hatalmas, tátongó sírgödörhöz görgessék a ravatalt. A járóköveket előzőleg felszedték, takarosan egymásra rakták őket, és a helyükön egy mély akna sötétlett.

Cranmer ekkor kétszer körbejárta a sírt, először meghintette szenteltvízzel, majd a tömjénezőt lengette fölötte. Brandon koporsója olyannak tűnt, mint a nyári reggel – harmattól csillogott, és ködbe burkolózott.

Ügyes fogások megszabadították a koporsót a díszítményeitől – a sok bársonytól, zászlótól és virágtól –, és a gödör széléhez vitték. Ezek az emberek tudták a dolgukat. Régi szolgák voltak. Tudták, miként siklassák a köteleket a koporsó alatt úgy, hogy ne tépjék le az aranyleveleket és a hercegi címerpajzsot, és miként eresszék le finoman.

– Ó, legszentebb Istenünk, legmagasságosabb Istenünk, ó, szent és legirgalmasabb Megváltónk, szabadíts meg bennünket az örök halál keserveitől.

– Te ismered, Uram, a szívünk titkait: ne zárd be irgalmas füledet az imánk előtt; de kímélj bennünket, legszentebb Uram, örökkévaló bíró, ne engedd, hogy utolsó óránkban a halál fájdalma miatt eltávolodjunk Tőled.

Cranmer az ocsmány sírgödör mellett állt.

– Félek, és reszketek az eljövendő ítélettől és haragtól.

– A harag napja lesz az a nap, a nyomorúságé és a romlásé: a nagyság és a nagy rettenet napja.

– Szabadíts meg, ó, Uram, az örökké tartó haláltól a rettenetnek azon a napján: amikor reng majd az ég és a föld.

Brandon napja elérkezett. Már most megítéltetik – vagy már meg is ítéltetett, és a büntetését tölti. Jajgat a purgatóriumban, enyhülésért esedezik, vonaglik a kíntól – miközben mi, ostobán, amennyire csakis halandó emberek lehetnek ostobák, a koporsója sírba helyezését nézve ülünk.

– Ne vígy minket a kísértésbe – mondta éneklő hangon Cranmer –, de szabadíts meg a gonosztól, a pokol kapuitól. – Meghintette a leeresztett koporsót, a sötét, elhagyatott mélységben. – Mentsd meg a lelkét, ó, Uram. Nyugodjék békében.

Előrejött a fizetett sírásó, és egy lapátra való földgöröngyöt vetett a gödörbe. A göröngyök egy pillanattal később visszhangzón koppantak odalent.

– Ó, Istenem, akinek mindig irgalmas és kíméletes a természete, alázatosan folyamodunk Hozzád Charles Brandonnak, Suffolk hercegének lelke érdekében, akit elszólítottál erről a világról: hogy ne add őt az ellenség kezére, ne is feledkezzél meg róla soha, hanem parancsold meg, hogy a szent angyalok fogadják őt, és vigyék a Paradicsomba, haza,

hogy amiként ő beléd vetette hitét és reményét, úgy ne menjen keresztül a pokol fájdalmain, hanem örökkévaló örömben legyen része.

Szép szavak. Biztató szavak. De vajon valóban volt Brandonnak kapcsolata Istennel? Soha nem beszéltünk erről. És az az én hibám volt, az én hibám – nem osztottam meg vele Krisztus fényét. Hozzám eljött a Lélek, de a saját kebelemben tartottam, miközben hadjáratokról, szerelmekről és mindenféle evilági dolgokról beszélgettünk.

A pokolba küldtem Brandont, hacsak más, kedvesebb lélek nem hozta el neki Krisztus szeretetét. A lovagi tettek ugyanis nem elegendőek, hacsak nem Isten dicsőségére cselekszi meg őket az ember. És Brandon nem azért cselekedte meg őket.

Ó, Istenem! Birtokolni az igazságot, és nem megosztani, olyan súlyos bűn, mint teljesen híján lenni!

„Bocsáss meg nekem, Charles!” – könyörögtem. Nem tudtam – nem mindig tudtam, mit is tudok. Még most sem vagyok biztos benne, mi az igazság, és mi a betolakodás egy másik ember különálló lelkiismeretébe?

Cranmer megállt a nyitott gödör előtt.

– Minthogy a Mindenható Istennek az Ő irgalmasságában úgy tetszett, hogy magához szólítsa a mi drága fivérünk lelkét, a földnek adjuk a testét: földet földnek, hamut hamunak, port pornak: az örök életre a Miurunk Jézus Krisztus által való feltámadás biztos reményében, aki megváltja romlandó testünket, hogy olyan legyen, mint az ő dicsőséges teste, az Ő hatalmas művének megfelelően, amely által Ő képes minden dolgoknak fölébe kerekedni.

A herceg háztartásának kamarása előrelépett, összetörte a

tartóléceket, és beledobta őket a gödörbe, jeléül annak, hogy a gazdájuk örökre eltávozott. A sír immár készen állt a betemetésre.

– Imádkozzunk most, ahogyan Krisztus tanított bennünket – mondta Cranmer, és belekezdett az Úr imájába

* * *

A kápráztató, forró napfénybe kilépve hunyorogtunk. Mi még éltünk; ez volt a döbbenetes, nem a ragyogás vagy a hirtelen törés. Belül minden megállt, és hideg volt. Kívül azonban mindeközben burjánzott az élet. Rovarok támadtak nekünk, és csíptek bennünket. Virágok kókadoztak a nap hevétől; a gondozójuk elfelejtette megöntözni őket az előző este. Az élet puszta nyüzsgése szentségtörésnek tűnt. Azonmód visszaszippantott bennünket a követelményeibe.

Odakint kicsiny csoportokban verődtek össze az emberek, és beszélgetni kezdtek – minél léhább témáról, annál jobb. Hatalmas szükséglet ez egy-egy temetés után – és semmi kétségem nem volt afelől, hogy sokan a lehető leghamarabb házastársi feladatuk teljesítésével foglalatoskodnak majd, mihelyt józan számítás szerint lehetséges. Ez már-már a kötelezettségek részének – vagy a halál elleni lázadásnak – tűnt.

Látod, mennyire elevenek vagyunk? Amíg ezt csináljuk, addig nem tudsz hozzánk érni. Ez bizonyítja, mennyire elevenek vagyunk. Semmi hatalmad felettünk, halál.

A windsori kastély nagytermében várt a halotti tor. Úgy rendelkeztem, hogy a legfinomabb kalácsokat és húsokat

szolgálják fel, és a legfinomabb kenti sört. A hagyományos kis suffolki temetési kalácsokat Brandon házi pékje szállította a westhorpe-i birtokról. Mindegyiket különlegesre készítette, a pástétom tetején a miniatűr hercegi címerrel.

– Gazdám tiszteletére – mondta, amikor bemutatta őket. Bizonyára napokig dolgozott rajtuk.

– Tisztesség számára – jelentettem ki –, hogy ilyen szolgái voltak, mint kegyelmed.

Most szemügyre vettem a kalácsokat, ahogy takarosan elrendezve sorakoztak a királyi aranytányérokon. Miért részei a halálnak a különleges ételek? Az élőknek enniük kell, még akkor is, ha nem végeztek semmi munkát.

A terem kezdett megtelni immár, ahogy a gyászolók bejöttek az éles, déli verőfényből. Az Államtanács két frakciója a két meghatározó szereplő – Eduárd Seymour, Hertford earlje és Henry Howard, Surrey earlje – körül csoportosult, középpontjuk körül lassan forgó fekete köpenyek örvényeihez hasonlatosan.

A Seymour jelentette központ körül volt William Petre és William Paget, az első titkárok; maga Tom Seymour, természetesen; és fontos személy volt, de most hiányzott, John Dudley, aki Boulogne-ban szolgált parancsnokként.

A saját kerekük kerékagya, Henry Howard körül ott forgott-kavargott Gardiner püspök; Norfolk hercege, valamint Thomas Wriothesley – a konzervatív küllők.

Mikor jöttek létre ezek a frakciók? Amikor Wolsey ott állt mellettem, nem voltak frakciók. Talán az új rendnek részei a frakciók, olyasféle dolog ez, ami az új emberekkel jár együtt. Cromwell idejében bizonyosan léteztek. Most mindkét

társaság olyan acsarkodva marta egymást, mint veszett kutyák augusztusban. Mi volt a céljuk ezeknek a frakcióknak? Ilyen vagy olyan irányba fordítani az uralkodót. Az uralkodó azonban nem hajlandó fordulni – ezt okvetlenül tudták.

Akkor bizonyára egy másik uralkodót igyekeznek befolyásolni.

Eduárdot.

Érzik, hogy közeleg a halálom, és előretekintenek, hogy befolyásuk alá vonják Eduárdot.

Az én temetésemre került most sor; az *enyémre*, amely után összejöttek, és megették a húspástétomukat, és meghányták-vetették a terveiket. Így zajlik majd. Ez volt az igazi próbája. Egy dolog volt, hogy én felfogjam ezt; egy másik, hogy az ellenségeim megcselekedjék.

A pokolba velük! Életben maradok, ameddig csak lehetséges, és keresztülhúzom a számításaikat.

Igazából senki nem volt alkalmas rá, hogy a helyembe lépve uralkodjon. Szükséges, hogy egyensúly legyen a régi és az új között, ugyanolyan egyensúly, amilyen a fejemben létezett. Ezért… ezért mindkét frakciót azzal kell megbíznom, hogy járjon el Eduárd régenstanácsaként. Kioltják majd egymás rossz oldalait. De ó, oly nehézkes…

Rájuk néztem. Annyira kis emberek voltak. *A szelídek öröklik a földet*. De mi a fordítása, a pontos fordítása a *gyengé*nek? Bizonyosan nem „színtelen”, „rövidlátó”, „gyáva”. Ilyenek voltak az emberek, akik Anglia irányítására törekedtek.

Mosolyogva és nyájasan járkáltam a vendégek között. Immár olyannyira testes voltam, hogy megerőltető volt vonszolnom magamat, és ezért csak ahhoz tudtam szólni, aki közvetlenül

előttem állt. Beszéltem Brandon özvegyével, Katherine-nel, aki, bár könnyek folytak az arcán, megbékélni látszott „a Mindenható akaratával”. Beszéltem az unokahúgaimmal, Frances-zel és Eleanorral: szép lányok voltak, szemlátomást egészségesek és okosak. Feleségek és anyák voltak immár – nem úgy, mint a saját gyermektelen, fattyú lányaim…

Átsütött a nap a nagyterem magasan ülő ablakain. Helyet foglaltam – egy jókora gyászfilagóriában, amelyet csupa feketével vontak be, és figyeltem. Holtnak éreztem magamat, és fájt mindenem. Nem volt már sok hátra, és immár egyedül kellett végigmennem az úton.

Kate Tom Seymourrel beszélgetett. Láttam őket, jóval odébb, a terem túlsó végében. (Így látnak a sólymok?) Kíváncsi voltam, mit mondanak egymásnak. Figyeltem Kate arcát, és olyan volt, amilyenek soha nem láttam. Kate szereti Tom Seymourt.

Tudtam ezt, és még ki is tudtam mondani magamnak a szavakat: *Szereti Tom Seymourt.*

Immár tényleg úgy éreztem, mintha eltemettek volna a kriptába Brandonnal. Oly sok mindent átélt igaz lovagként… és mégsem fordult elő soha, de soha, hogy egy asszony, akit szeretett, másik férfit szeretett szívből, jobban, mint őt. Brandon e nélkül a seb nélkül halt meg.

Nos, a sebeink mi magunk vagyunk.

Felkászálódtam a helyemről, elköszöntem a társaságtól, és a magánlakosztályomba mentem.

De előtte még észrevettem, hogy különös, vibráló-ragyogó szarvak törnek elő a gyászolók köpenyéből.

CXXX

Minderre több mint egy évvel ezelőtt került sor. És mi történt azóta?

Franciaország tekintetében a megfontoltság megállapodást diktált, jóllehet, Isten a tudója, hogy nem kedvelem sem a megfontoltságot, sem a franciákat. Egyelőre azonban okos dolognak tűnt tárgyalni egy kicsit, ezért engedélyeztem, hogy francia követek jöjjenek Londonba, és felvázoljunk egy békeegyezményt. Ez újév napja után történt, és ünnepségek voltak a tiszteletükre, noha haloványak és fénytelenek a régiekhez képest. Ó, hogy használtuk ünneplésre az egyezményeket! Emlékszem az 1518-as londoni egyezményre, amikor Máriát eljegyeztük a francia trónörökössel, és Wolsey oly vidám, Aragóniai Katalin pedig oly komor volt. És aztán... de csapongok. Igen, voltak egykor fényes ünnepségek. Ámde a fényesség elhomályosult – vagy talán a szemem már átlát a csillogáson a sekélyességig, és ezért kímélem magam a költségtől és egyáltalán a részvételtől. Így hát megengedtem a franciáknak, hogy kétmillió koronáért, amelyet nyolc év alatt kell megfizetniük, visszavásárolják Boulogne-t. Ennél többet ér Angliának, de csak ha valóban tartósan tudnánk védeni és élelmezni. Megkíséreltem, és nem sikerült. Most le kellett mondanom róla, mint egy feleségről, akit nem vagyok képes megtartani.

Feleség. Kate... ah, Kate. Egy feleség, akit nem vagyok képes

megtartani. Nos, ennyit erről.

Az egészségem továbbra is javulóban. Kissé idomtalan lettem, de a folyamat megfordult, és mivel a lábam teljesen jól van – nem volt több roham! –, remélem hamarosan testgyakorlásba kezdek, és visszanyerem az ifjúkori alakomat. Még mindig megvan, elrejtve, és elő fogom hozni most, hogy a betegségem a múlté.

Még ha teljesen jól vagyok is, naponta dolgozom a végrendeletemen, titkos kormányzótanácsot alakítok Eduárd számára, neveket válogatva és selejtezve, majd elcsapva őket. Hatalmas munka ez. Senki nem tudhat a tervemről. Teljes sötétségben tartom mindőjüket. Vannak meglepő döntéseim! Túljárok a tanácsosaim eszén. Azt hiszik, hogy ismernek engem, de nem ismernek. Jól elrejtettem a papírokat, a… nem, nem fogom leírni ide. De azt akarom, hogy a „haladók” legyenek sakkban tartva és kiegyensúlyozva a „maradók” által.

Ezért kellett levágnom a kígyó, a Howard kígyó fejét, Henryt. Az én Eduárdom köré akart tekeredni, hogy rabbá tegye. Mérges, ocsmány dög. Megállítottam.

De immár minden rendben van az országban. Kiegyensúlyoztam és lecsendesítettem a komisz frakcióimat, így tartom őket, és nem okoznak több gondot.

Csak a hangok a fejemben, a bosszantó látomások bizonyulnak gondnak. Időnként olyan dolgokat cselekszem, amikre nem emlékszem, de mindig a lehető leghamarabb helyrehozom őket, és nem történik semmi baj.

Ó, igen – ott volt az a bolond, aki a közelmúltban (tegnap, vagy régebbben történt?) megkérdezte tőlem, mi volt a legkorábbi emlékem. Dühös voltam rá. Érte kell küldetnem,

hogy jóvátegyem a dolgot. Efféle ügyek, efféle elrendezések foglalkoztatnak az utóbbi időben sokat. De a felségnek mindig kegyesnek kell lennie.

A fejemben szóló hangokat illetően időbe telik a baj orvoslása. De fogyatkoznak, és aztán több időm lesz a szívemnek kedves dolgokkal foglalkozni. Egész életemben arra vártam, hogy ezt tegyem. Végre, már majdnem elértem. Ó, csak embernek lenni!

CXXXI

WILL:

És itt ér véget, aminthogy a királynak magának is vége lett, néhány nappal később. VIII. Henrik király meghalt, ötvenhat évesen, az uralkodása harmincnyolcadik esztendejében, amikor arra számított, hogy jóval tovább fog élni és uralkodni.

Brandon halála után már nem volt a régi. Dacára a bátor szavaknak a naplójában, melankolikus és beteg volt – vagy testben, vagy lélekben – a számára hátralévő idő nagy részében.

A dolgok, amelyekre utalt – vajon valóban ilyennek látta őket? Ha igen, annyira eltorzult az elméje, hogy többé nem volt már igazán önmaga. Íme, a tények, ahogy minden angol tudja, de te, a kontinensen, talán nem:

A király borzalmas egészségi állapotban volt. Kezdett gyengélkedni a szíve, gyakran hevesen és összevissza vert, ezért levegő után kapkodott és szédült.

Ugyanakkor (habozva írom le ezt így) megszűnt rendesen vizeletet üríteni, minek folytán a teste nem tudott megszabadulni a víztől. Az orvosok naponta begyűjtötték a vizeletét, és tanulmányozták, képesek voltak nevet adni neki – „vízkóros vizelet”, nagyon

okos! –, de tanácstalanok voltak, hogyan kezeljék. Ez a vízkórosság groteszk mértékben felpuffasztotta a királyt, és lehetetlenné tette számára a rendes mozgást. Az idő nagy részében képtelen volt járni, egy különlegesen felszerelt gyaloghintóval kellett cipelni ide-oda a palotáiban, és mechanikus eszközökkel kellett felemelni és leereszteni az ágyába.

A szíve úgy verdesett, mint egy beteg madár, miközben a teste dagadt a víztől. És nem volt semmiféle kezelés; szokványos módja volt ez a halálnak, de nem volt neve. Csak annyi, hogy „öregkor". (Pedig nem minden öreget érint ez a dolog.)

A folyadék és az egész testét érintő puffadás nyomta az agyát – és ez, a „látomásaival" együtt kiszámíthatatlanná, erőszakossá és gyanakvóvá tette. Amikor a nyomás különösen nagy volt (mindig látni lehetett, elég volt egy egyszerű pillantás az arcára; ha az arca püffedt volt, akkor püffedés volt az agyában is), a számára legkedvesebbek ellen fordult. Parancsot adott, hogy tartóztassák le és vigyék a Towerba mind Cranmert, mind pedig az ő szeretett Kate-jét – az ellenségeik unszolására, akik úgy figyelték az uralkodójuk arcán az árulkodó jeleket, ahogy tengerészek figyelik az eget. Amikor ismét magához tért, visszavonta ezeket a parancsokat, és elpusztította a rosszakarókat. De komisz időszak volt ez ártatlannak és bűnösnek egyaránt.

A protestánsok presztízse és befolyása napról napra nőtt Angliában, dacára a király igyekezetének, hogy megtartsa az országot a pápa nélküli katolicizmusnak; ez az ő víziója volt, amelyben nem osztozott senki más. Az igazi katolikusok valamiféle restaurációban reménykedtek, ha nem Eduárd alatt (akit reménytelenül bemocskolt a protestantizmus), akkor talán Máriával. A protestánsok vidáman dörzsölték a kezüket, hogy hamarosan birtokon belülre kerülnek. Anne Askew, akit Henrik „látomásos szűz”-nek nevezett, áldozat volt a protestánsok szemében, bizonysága annak, hogy az új vallás képes éppen oly vitéz vértanúkat kiállítani, mint a korai katolikusok, akiknek az oroszlánokkal való találkozásairól oly sok hencegő szó esett. Askew bátor volt, és bizonyította ezt. Ő volt az utolsó, akit Henrik király alatt Angliában vallási okból kivégeztek. Ráadásul nem is volt szűz. ahogy a veneráció megkívánná, hanem férjes asszony, akit a férje eltaszított a vallási fanatizmusa miatt.

„Anglia legbutább büszke fiának”, vagyis Henry Howardnak, Surrey earljének halála teljesen lesújtotta Henriket, dacára a naplójába, odavetett módon írt szavaknak. Tudom; láttam, micsoda gyötrelmen ment keresztül, miközben belátta, hogy Howard valójában áruló, aki hajlik rá, hogy az ősi családi jogaira hivatkozva elbitorolja a trónt az új pedigréjű Eduárdtól. Mik voltak a Tudorok és a Seymourök (III. Eduárd távoli, kétszáz évvel későbbi

sarjai) a Howardokhoz, az északi lordokhoz képest, akik ősidőkre vezették vissza a családfájukat? Így hát Henry Howardnak meg kellett fizetnie az árulásáért, a halálba kellett mennie, miután arrogánsan kijelentette, hogy a Howardoknak „helyénvaló uralkodniuk a herceg felett a király halála után”; királyi címerrel egészítette ki a címerpajzsát; megszállottan portrékat festetett önmagáról a titokzatos „H” betűvel, amely egy „T” és a „H. Rex” fölött helyezkedett el, egy törött oszlop alatt, és így tovább. Nagyszerű szellem; ostoba ember.

Mária és Erzsébet egyaránt visszakerültek az örökösödési sorba, jóllehet, törvénytelenek maradtak – egy kis jogi bűvészkedés az apjuk részéről, hogy a kérők szemében kívánatosabbá tegye őket, ugyanakkor ne keltsen olyan hitet, mintha törvényes házasságban élt volna az anyjukkal. Szerette ezeket a lányait, és azt akarta, hogy a lehető legteljesebb és legboldogabb életet éljék. (Amely szeretet ritkán viszonoztatott a részükről. Ha a Mária királynőnek tulajdonított természetellenes cselekedet igaz, akkor bizony Lear királyt ehhez viszonyítva Goneril és Regan jól szolgálták. Megátkozni és meggyalázni az apja csontjait!…)

Ami a franciákat, a skótokat, a császárt, a pápát illeti – nos, mint tudod, Ferenc közvetlenül Henrik után meghalt, bár elég sokáig húzta ahhoz, hogy kötekedő, sértő üzenetet küldjön szeretett öreg riválisának, mielőtt mindketten kimúltak. A császár

lemondott a koronáiról, a németalföldiről 1555-ben, a spanyolról 1556-ban, és visszavonult egy spanyol kolostorba. A pápa végül megrendezte a tridenti zsinatot, amely inkább szigorította, semmint puhította a katolikus egyház álláspontját a reformátorokkal szemben. Az arcvonal kirajzolódott, és olybá tűnt, az egyház inkább kész harcolni, semmint kompromisszumot kötni. No hiszen, majdhogynem úgy viselkedett, mintha lennének elvei!

A skótok, úgy néz ki, tulajdonképpen megadják magukat a reformált hitnek, ami megváltoztatja az országuk egész jellegét, mind Anglia, mind pedig a kontinens viszonylatában (arra kényszerítve őket, hogy a Szentírásból merítsenek valami ürügyet a pénzszerzési igyekezetükre). Igaz, hogy Mária, a skótok királynője ragaszkodik a régi hithez; ámde egyre inkább ellentétbe kerül a Tanácsával és a honfitársaival, és elszigetelődik ebben a vallási kérdésben, minek folytán idegeneket kényszerül behívni, itáliaiakat és franciákat meg efféléket, hogy hitbéli iránymutatást kapjon tőlük. Meglepő fordulata ez az eseményeknek, nem gondolod – ámbátor te úgy véled, hogy az Úr vezéreli győzelemre a protestánsokat?

Ami a király végrendeletét illeti: micsoda zavarba ejtő dokumentum az, mint kiderült! Henrik arra használta, hogy kordában tartsa a tanácsosait, úgy lengetve végső akaratát a fejük felett, ahogyan egy

iskolamester teszi egy ostorral. Tegyétek ezt, és (talán) belefoglallak benneteket a végrendeletembe: nem teszitek, és (valószínűleg) kimaradtok belőle. Titkos helyen tartotta, állandóan módosítgatta (ó, öreg volt: csak öregemberek cselekszenek így!), mormogott róla. Ennek az öreges – és zsarnokhoz illő – fényűzésnek az ára az lett, hogy a halálakor a végrendelet aláíratlan volt, alig találták meg, és kérdéses volt a törvényessége.

Az állandó játékok, amelyeket az udvaroncaival űzött, arra indították az utóbbiakat, hogy játékokat űzzenek vele. Te titokban tartod a dokumentumot – én titokban tartom a híreket. Te kecsegtetsz engem – én pedig kecsegtetlek téged. Oszd meg és uralkodj – egyesíts, és légy okosabb. Az utolsó néhány hónap annyira bizáncias volt, hogy úgy éreztem, Szulejmán teljesen otthon érezné magát közöttünk. Ármánykodás, hízelgők, cinkosok, árulók ólálkodtak a Whitehall folyosóin és a hosszú galériáján, miközben a király a halál angyalával viaskodva hevert. Az Államtanács frakciói várták, hogy megkaparinthassák a hatalmat, biztosra véve, hogy képesek lesznek felülkerekedni az ellenfeleiken. Amikor az öreg király meghal, amikor kiszáll belőle az utolsó lehelete… akkor majd lépnek, magukhoz ragadják a hatalmat.

A Mindenhatónak azonban más elképzelései voltak, nemde? A kis Eduárd, Henrik büszkesége: az uralkodása olyan volt, mint egy árnyék, súlytalan és gyorsan véget ért…

És az összes machinációjuk és intézkedésük porhoz hasonlatosan szertefoszlott, ők pedig menekülni kényszerültek Mária elől, Mária királynő, a bosszú katolikus angyala elől.

* * *

Most pedig le kell írnom, hogy zajlott Henrik halála és temetése.

A király 1547. január huszonnyolcadikán, hajnali két órakor halt meg. Ősz óta nagyon beteg volt, és január közepén ágynak dőlt a whitehalli szobájában, ahonnan többé nem is jött elő. Zavart és eszméletlen volt, és így megkíméltetett a hosszadalmas „virrasztástól”, amelyet az apja kiállt a mosolygó udvaroncok és a napi teendők közepette. Számára nem voltak napi teendők. Nem tudta, mikor van nappal, és mikor van éjszaka, hanem egy olyan világban élt, amilyet ő maga látott és teremtett. Voltak világos pillanatai; január hatodikán még audiencia is volt a császári és a francia követtel. Ők jól emlékeztek, de kétséges, vajon Henrik emlékezett-e. Nagy erőfeszítésbe került felöltöztetni őt aznap, ahogy felidézem. Türelmetlenül vágyott meghallgatni őket, és terveket szőtt egy majdani tanácskozásra vonatkozóan. Ő választotta ki a ruháit és az ékszereit, és miután talpra emelték, merev léptekkel kivonult, hogy fogadja a követeket a trónteremben.

Derekas mutatvány volt. Visszatért, lehámozta

magról az arannyal ékesített ujjast, a hatalmas, rubinköves nyakláncát, felvett egy egyszerű gyolcshálóinget – kerülve még a hímzetteket is –, és körbejárt egyszer a hálószobájában, mielőtt gyermeki módon engedte, hogy a csigás emelőjével betegyék az ágyába.

Soha többé nem hagyta el azt az ágyat.

Ahogy köréje zárult a sötétség, és az orvosai feladták a reményt, senki nem merte megmondani neki, hogy közel a vég – hiszen a király halálának „megjövendölése” vagy „elképzelése” felségárulás volt, amiként Henry Norris vagy Henry Howard megtapasztalták. Jómagam nem mertem megmondani neki, mivel féltem, hogy ellenem fordul, és meggyűlöl – és ezt nem tudtam volna elviselni, ekkor már nem. Nem akartam elveszíteni a szeretetét, és így gyáván lapítottam, mint a többiek.

Végül Sir Anthony Denny – aki csak nem régóta volt udvaronc, ezért nem akadályozta régi szeretet a cselekvésben – merészen beszélt a királlyal. Az orvosai véleménye szerint, mondta Denny, a királynak nincs már sok hátra. Van valaki, akinek szívesen gyónna, vagy megnyitná a lelkét?

– Cranmer – suttogta Hal. – De még nem. – Úgy érezte, sokkal messzebb még a halál, nem áll máris az ágya fejtámlájánál. Mindamellett azonmód elküldtek Cranmerért, mivel ő Croydonban volt, egyórányira, Londontól délre.

És csakugyan, amikor Cranmer megérkezett, a

királya már nem tudott beszélni, és alig lélegzett.

– Krisztus hitében halsz meg? – kérdezte Cranmer letérdelve, egyenesen a szolgálatot felmondó fülbe suttogva.

Semmi válasz.

Cranmer megfogta a király kezét

– Adj nekem jelet, hogy hiszed, hogy Krisztus megváltott téged, hogy vele szilárdan egyesülve halsz meg. – Gyenge kézszorítás, amelyet Cranmeren kívül senki nem érzékelt.

– Hall! – jelentette ki Cranmer. – Megerősítette. Krisztus hitében hal meg.

Ekkor én is megfogtam a kezét. (Erről nem készült feljegyzés; én nem voltam főpap, és nem voltak kapusi feladataim a lelkével kapcsolatban.) Keményen megszorítottam.

– Jól sáfárkodtál, uralkodóm – mondtam egyenesen a fülébe. – Sáfárkodtál olyan jól, mint bárki más tudna azzal, amit Isten rád bízott.

Vajon hallott engem? Megismert engem? Volt benne élet; aztán nem volt. Egyszerűen eltávozott.

Valaki elhúzott.

– Hagyjad – mondták. – Lejárt az időd. Semmi szükségünk bolondokra.

Másvalaki egyenesen megütött.

– Most védjen meg a királyod, te mindenre felhatalmazott, utálatos, kotnyeleskedő bolond!

Regnálásom, a Haléval együtt véget ért. Máris kellemetlen volt a szobában lenni. Tudtam, hogy

kifosztják, széttépik Henriket.

– A végrendelet? – kérdezték. – Hol van? Nem jelentünk be semmit, amíg nem olvastuk a végrendeletét. – Nekiláttak feltúrni a szekrényeket és a kisebb-nagyobb ládákat.

Eszembe jutott a napló. Ők semmi hasznát nem vették, csak megszentségtelenítették volna. De hová tette? Legutóbb az íróasztalán láttam…

Tollak szálltak. Felhasították alatta a matracokat, a végrendelet után kutatva. Cranmer könyörgött, hogy hagyják abba.

– Ha rendes helyen hagyta volna a végrendeletet, nem kellene ezt tennünk – válaszolták. – De nem! Amilyen őrült volt, elrejtette még a saját tanácsa elől is…

Kihúztam a rejtett asztalfiókot, és ott hevert a napló, mindjárt szem előtt. Kivettem.

– Mi az, bolond? – Tom Seymour kitépte a kezemből. Látván az apró betűs kézírást, elveszítette az érdeklődését. Alig tudott olvasni.

– A verseim – feleltem. – Vázlatok versekhez, amelyeket megírni remélek, miután visszavonulok. – Egy napló érdekelné őket, fenyegetést jelentene számukra. A versek untatnák őket, és veszélytelenek. Henry Howard tudta ezt, amikor a Henrik király elleni támadását úgy álcázta, mintha Szardanapalosz asszír királyról írna („…romlott vággyal / És galád bujasággal, mely királyi szívét beszennyezte… Aki az ember nevet alig őrizte meg… Láttam egy királyi

trónust… Ahol jogtiprás lakozott / Az a véres fenevad, aki bűntelenek vérét itta”).

– Pfhuh! – Tom Seymour visszalökte a naplót. – Takarodj. Senkinek nem hiányzol már. Ez a mi napunk, a Seymourök napja, a nap, amelyre azóta várunk, hogy az ostoba húgom feleségül ment a királyhoz, ehhez a rothadó, hájas disznóhoz. – Elvigyorodott, és a halott király arca felé fordulva megismételte az utóbbi mondatot. Az arcának, amely előtt életében mindig behízelgő és mézesmázos volt. Most már én is kezdtem meglátni Thomas szemében a vöröset, amelyet a király „tébolyában” felismert.

Kimentem a halott szobájából, hónom alatt a naplóval. Odakint, a szomszédos szobában a többi tanácsos és udvaronc várakozott, hogy meghallják a hírt, hogy tudják, hol időzik a király lelke. Nem, tulajdonképpen nem érdekelte őket, hol van a lelke, csak az, hogy hol van a végrendelete, az aranya és a trónörökös.

Mindazonáltal derekasan uralkodott, és az udvaroncokon kívül az egész ország gyászolta a távozását. Derekasan helytállt mindenkiért, kivéve önmagát.

CXXXII

WILL:

Szökve haladtam végig a folyosókon, igyekezvén nem találkozni feltartóztató kezekkel és a kapzsi ábrázatú haszonlesőkkel, akik immár a halott király lakosztálya körül gyülekeztek. Eltaláltam a szállásomhoz, és egy ócska ágyhoz mentem, anélkül, hogy gyertyát gyújtottam volna, nehogy bárki fényt lásson, és odajöjjön kérdezősködni.

Amikor elérkezett a pirkadat, felébredtem, és úgy találtam, hogy a hatalmas whitehalli palota csendes, nesztelen – elnémította a halál. A kérelmezők és a gyászolók eltávoztak; a bámészkodók lefeküdtek; a nap még nem kelt fel. A halál fogta a jogart, a halál uralta az országot.

Hová tűntek azok, akik a végrendeletet akarták megkaparintani? Megtalálták? Mi áll benne? Szaladtak kihirdeti a hírt? Vagy jól eldugták, ahogy egy kártyás a rossz lapjait – remélve, hogy megszabadulnak tőle, hogy valami „átrendeződés” történik? Maguk is azon dolgoznak, hogy erre az átrendeződésre sor kerüljön?

A királyi lakosztályhoz mentem. Immár kopogtatnom kellett; nem volt barátságos király, aki beengedett volna. A testőrség parancsnoka elkapott,

és megmotozott.

– Milyen őrültnél lenne fegyver egy halott ember ellen? – kérdeztem, inkább csodálkozva, mint dühösen.

– Vannak, akik szívesen meggyaláznák a király holttestét – felelte ő. – Az elmúlt órákban lámpaolajat, sőt ezüstnyársakat találtam azoknál, akik be akartak jutni; késeket és a szív kivágására alkalmas eszközöket. Némelyikük boszorkány… máskülönben honnan tudnák, hogy a király meghalt? Hiszen még nem lett kihirdetve, nehogy a franciák hadat indítsanak ellenünk, amíg rendezetlenek a soraink. A tanács ma este ül össze.

– Miről akarnak dönteni?

– A temetés részleteiről. A végrendelet kihirdetéséről.

– Tehát megtalálták?

A testőr zavartan nézett.

– Miért, elveszett?

Ezt fogják mondani nyilvánosan. Hogy elveszett. Vagy hogy a király egyáltalán nem készített. Hogy legyen idejük megváltoztatni. Ó, Jézusom, a káosz jött el!

– Én mit sem tudok végrendeletekről és tanácsokról – mondtam, felöltve a leghízelgőbb ábrázatomat. – Én csak szeretném leróni a kegyeletemet az elvesztett királyomnak. Mondja, hol találom?

– A magánlakosztályban. A kápolna nincs

felkészítve a fogadására. Amíg előkészítik, a magánlakosztályában kell felravatalozni. – Intett, hogy menjek be.

Valamit csináltak vele az éjjel: borszeszezték, kizsigerelték, fűszeres tartósítószerbe áztatták. A holtteste most keletről való, kátrányozott vászonba burkoltan hevert egy vékonyfalú koporsóban. Az utóbbit súlyos, fekete bársonyleplek takarták. Roskadozott az állvány. Senki nem készült fel erre az eshetőségre. A „király halálát elképzelni” felségárulás volt, ezért senkinek nem állhattak készen rendelkezésére még a legelemibb kellékek sem. A koporsóállvány alkalmatlan volt, de senki nem tudta előzőleg kicserélni anélkül, hogy ne került volna összeütközésbe a Cromwell után maradt titkosrendőrséggel.

Betűzött a szobába a nap. Idétlennek éreztem magamat, ahogy a ravatalhoz közelítettem. Annyira hevenyészett volt az egész, annyira királyhoz nem méltó. Nem volt itt mit mondanom, mit tennem. Beálltam a tülekedők közé, akik csak „látni akarták”. Undorodtam magamtól. Távoztam.

* * *

Később úgy hallottam, az „illetékesek” (milyen illetékesek?) gondoskodtak róla, hogy a dolog elfogadhatóbb és illendőbb legyen. A koporsót nyolc viaszgyertya vette körül, és voltak misék,

gyászszertartások, és folyamatos virrasztások káplánok, valamint a magánlakosztály tisztségviselőinek részvételével.

E jól megrendezett tiszteletadáson kívül az ország reszketett, és katonák vetettek kockát a varrástalan köntösre. Nem, ez igazán túlságosan is cinikus. Az igazság az volt, hogy a hivatalokat be kellett tölteni, egy kilencéves királyt pedig „oltalmazni” kellett... kiváltképp a nővéreitől, akik a saját jogukon megalapozottan formáltak igényt a trónra.

Itt kitérőt kell tennem, hogy megjegyzést fűzzek két ellentmondásos jelenethez, amelyekre a halálos ágy mellett került sor olyan „szemtanúk” beszámolói szerint, akiknek egyike sem volt jelen a kérdéses időben. A protestáns verzió úgy szól, hogy Henrik királynak látomása volt egy hatalmas, felvilágosult államról, amelyben a reformált vallás uralkodik majd. Ebben a verzióban Henrik szándékosan neveltette Eduárdot protestáns magiszterekkel, és Mária lelkiismeretére bízta a protestáns ügyet, amikor a halálos ágyához hívatta őt, mondván, „Légy anyja Eduárdnak, hiszen nézd, kicsiny ő még”. Szentségben haldokolva, Henrik megbízta Máriát, hogy védelmezze az öccsét, lekaszabolta a Howardokat mint katolikus gyomokat, amelyek esetleg eltakarnák Eduárd elől az evangélium napfényét, és olyanképpen alkotta meg a Kormányzótanácsot, hogy az biztonsággal oltalmazza Eduárdot, amíg nagykorúvá nem cseperedik. Gondosan törölte Gardinert a listáról

és a végrendeletéből, mint bajkeverőt. „Gonosz ember, és nem alkalmas arra, hogy a gyermekem közelében legyen – mormogta. – Bizonyos, hogy ha szerepelne a testamentumomban, terhére lenne mindannyiótoknak, és soha nem tudnál uralkodni rajta, annyira összeférhetetlen természetű. Jómagam persze tudtam használni, és úgy irányítani mindenféle cél tekintetében, ahogy számomra jónak látszott; de te nem tudnád.”

Kate-ért küldetett, és a kezét fogva vigasztalta: „Isten akarata, kedvesem, hogy elváljunk, és megparancsolom mindezeknek az uraknak, hogy olyan tisztelettel viseltessenek irántad, mintha még élnék; és ha kedved támadna ismét férjhez menni, úgy rendelkezem, hogy amíg csak élsz, álljon rendelkezésedre hétezer font, valamint az összes ékköved és ékszered.” Kate nem tudott válaszolni a sírástól, így hát a király arra kérte, hogy hagyja magára. A bölcs, előrelátó király, miután ilyenformán kigyomlálta a kertjét, és leverte a karókat, amennyire csak tőle tellett, méltósággal és elégedetten távozott.

A katolikus verzió pontosan az ellenkezője. Ez a titokzatos szemtanú arról számol be, hogy a király, akit gyötört a lelkiismeret, és emésztett a bűntudat, az utolsó óráit a hálószobájában töltötte, a karjával hadonászva és harsányan fehér bort követelve, majd felült, és árnyakat látott. „Minden elveszett – kiáltotta. – Szerzetesek, szerzetesek!”

Valójában mindkét történetet a képzelet szülte,

még ha elbűvölőek is.

Az igaz, hogy Henrik igyekezett tervezni a jövőre, és gondoskodni Eduárd biztonságáról. Az is igaz, hogy bánkódott a múlt hibái miatt, sőt sóvárgott az elveszett világ után, amelynek az elpusztításában közreműködött. De ezen dolgok egyike sem volt tetten érhető a halálos ágyánál. Mire odakerült, a fő erőfeszítése arra irányult, hogy levegőt kapjon. A filozófiai dilemmák fényűzése egészséges embereknek adatik meg.

* * *

Öt nap múlva a királyi kápolna felkészíttetett és készen állt Henrik fogadására. A sötét, nyirkos, felújított kápolnába vitték a koporsóját, ahol az egy nagyobb koporsón belül nyugodott tizenkét napig, amíg át nem szállították Windsorba, hogy a Szent György-kápolnában temessék el. Az emberek eljöttek leróni a kegyeletüket. A kormány közhírré tétette a király halálát – illendő módon, harangzúgással és proklamációkkal –, és azon dolgozott, hogy régenst állítson a gyermekkirály mellé. Csodálkoztak, hogy Henrik kihagyta ezt a végrendeletéből, úgy gondolták, hogy egy ilyen dolog „abszolúte szükséges” az ország békés kormányzásához. Majdhogynem azt hinné az ember, mondták, hogy Henrik félt ettől: példáját adva gyanakvó természetének – vagy zavaros elméjének. Mindegy, elintéztek mindent, olyanképpen

cselekedve, ahogyan az őrült király cselekedett volna, ha még mindig önmaga. Meglepő választásuk Eduárd Seymourre, a herceg nagybátyjára esett. Ő lett a régens, a koronázatlan király, Anglia uralkodója kilenc évre, amíg Eduárd el nem éri a nagykorúságot.

Csakhogy ez dőreség. Te már tudod ezt, és hogy mi történt utóbb. A temetés részleteiről kell beszámolnom, és csakis erről.

CXXXIII

WILL:

Mint mondtam, a külső koporsó tizenkét hosszú napig hevert a királyi kápolnában. Hogy leírjam ezt a koporsót: nagyon nagy láda volt, mely jó angol fából készült, drágakövekkel hímzett fekete selyemmel takarták le, és a király ivadékainak címerpajzsaival és zászlóival ékesítették. Valamennyi sarkát szentek finom aranyba vert lobogói borították damasztra helyezetten. Mindezek fölé áttetsző fekete selyemmel bevont jókora aranybrokát baldachin magasodott.

A hatalmas ereklyetartót – mert az volt – viaszgyertyák vették körül, mindegyik két láb hosszúságú; összesen egy tonnát nyomtak. A kápolna padlóját és falait mindenütt fekete posztó borította. Remekbe szabottan töltötte meg a kápolnát a halál.

Miközben Henrik – noha akaratlanul – ennek a tablónak volt részese, az ország hangyaboly módjára sürgölődött. Wriothesley kancellár ment a parlamenthez, hogy hivatalosan bejelentse a halálhírt az egybegyűlt lordok és közrendűek előtt. Aztán Sir William Paget felolvasta Henrik végrendeletét (amelyet végül megtaláltak), hogy országszerte ki lehessen hirdetni.

A meglepő az volt ebben, hogy Henrik nem zárta ki

Katherine Parr esetleges gyermekeit; ugyanis az örökösödési sorban közvetlenül Eduárd után helyezte őket, Mária és Erzsébet elé. Ezek voltak a pontos szavai:

> *És a nagy szeretetéért, engedelmességéért, erényes életéért és bölcsességéért, amelyet Katherine mint feleségünk és királyné tanúsított, reá hagyományozunk háromezer fontot aranyban, ékszerekben és néki tetsző ruházatban, amiként tettük már…*
>
> *És ha fiunknak, Eduárd hercegek nem születnének törvényes ivadékai, azt akarjuk, hogy a mondott korona kettőnk halála után, legyen egészében a mi szívből szeretett feleségünk, Katherine örököseié.*

És mindeközben mi azt hittük, hogy a házasságuk csakis lelki házasság volt! Az özvegy királynét most az elkövetkező három hónapban gondosan figyelni és őrizni kellett, ahogyan az aragóniai hercegnőt Artúr halála után. Igazából hasonló sors jutott osztályrészükül.

Henrik király elhunytának híre hatalmas ujjongást váltott ki Rómában. Csak Pole bíboros nem volt hajlandó részt venni ebben, mire a pápa kérdőre vonta: „Miért nem örvendezik a többiekkel, hogy meghalt az egyház nagy ellensége?” Pole kijelentette, hogy az új királyt, Eduárdot megfertőzték a lutheránus és zwingliánus tanítások, a

régenstanácsot pedig protestánsok alkotják, ilyenformán az egyház semmit nem nyert Henrik halálával; sőt alkalmasint elveszített valamit.

* * *

De hogy visszatérjek a whitehalli pompás ravatalhoz. Minden nap hajnalán a lordkamarás állt meg a kórus ajtajában, és szomorú, tiszta hangon elkántálta: „Irgalmasságból imádkozzatok a nagyságos és felséges uralkodó, a néhai Henrik király lelkéért." A gyászolók – akiknek némelyike egész éjjel virrasztott – ekkor elkezdték mormogni az imáikat, majd kezdetét vette a mise, amelyet gyászénekek követtek. A pápa bizonyosan nem talált volna kivetnivalót a szertartások katolicizmusában.

Aztán elérkezett a nap, hogy levegyék Henriket a ravatalról, és eltemessék a Szent György-kápolna oltára melletti sírboltjába. Munkások serénykedtek; felszedték a jókora padlóköveket, és gödröt ástak az alant lévő földbe. Feltárták Jane koporsóját, amelynek királyi leple megfakult és férgek rágta volt, de még felismerhető. Tudván, hogy Henrik a lehető legközelebb vágyott lenni hozzá, közvetlenül mellette vájtak ki helyet a jókora szarkofágjának.

Február közepére minden készen állt. Így hát annak az átkozott hónapnak a tizenharmadik napján a koporsót kivitték a királyi kápolnából, és feltették a halottaskocsira, hogy lassú tempóban, két nap alatt

Windsorba vigyék. A nyikorgó, hatalmas, kilenc emelet magasságú, a saját tömegétől és idomtalanságától imbolygó halottaskocsit négy mérföld hosszan elnyúló gyászmenet kísérte, melynek tagjai lobogó fáklyákat tartottak. Útközben véges-végig szájtáti kíváncsiskodók álltak, és nézték, ahogyan a halált lekicsinyítik – vagy felnagyítják – egy királyi temetés díszei.

Rázkódva, zörögve, sőt némelykor nyögve zötyögött a Temze mentén haladó úton a halottaskocsi. Keréknyomok szabdalta, jégbordás út volt ez, amelyen sietve apró köveket terítettek szét az alkalomra, és még a vontató lovak méltóságteljes tempója sem tudta megakadályozni a zökkenéseket, amelyet a halottaskocsinak ki kellett állnia. Ahogyan a rövid téli nap véget ért, és a szánalmas, apró napkorong közvetlenül előttünk lebukott, elértük Syont.

Syon. A felszámolt brigittás kolostor, amely ellenállt a király feloszlató határozatának. A syoni apátság – ahol Catherine Howard az utolsó napjait töltötte, mielőtt arra kényszerült, hogy bárkára szállva megtegye útját a Temzén, éppen ellentétes irányban a király kíséretével. Henrik nem szívesen nyugodna itt. Miért így tervezték?

A lovaknak egyenesen be kellett húzniuk a halottaskocsit a kicsiny templom hajójába, és így is tettek. Aztán kifogták a lovakat, a halottaskocsi maradt, fáklyák gyűrűjében, az egyébiránt sötét

templomban. A társaság visszavonult a hajdani kolostor még működő részébe; éhesek voltak, ételt akartak, és bort. Magára hagyták a királyt. Be kell vallanom, hogy velük tartottam, mivel sajogtak az ízületeim, és teljesen át voltam fagyva, a teremben pedig tűz égett.

Ámde a lényeg az, hogy magára hagytam Halt; ott hagytam a sötét és valamiképpen gonosz kápolnában. Ha lett volna annyi eszem, hogy birkákat számoljak, hogy emlékezzem bármire is, akkor rájöttem volna, hogy február tizenharmadika van – Catherine Howard kivégzésének évfordulója. És Henrikkel maradtam volna.

Az éjszaka folyamán valahogy, miután megjöttek az álmos gyászolók és a kóristák, és éjféli gyászénekeket énekeltek, majd távoztak, a koporsó kinyílt, és Henrik vére kiszivárgott és a kőpadlóra cseppent – sűrű, rubinszínű volt, ezt mondták. Órákon át csepegett, és közben a gyertyalángok a koporsó körül elerőtlenedtek, és végül kialudtak. És aztán, ahogyan a fény szent jelenléte és az áldott szubsztancia odalett, előmásztak a pokol szellemei, hogy bosszút álljanak a védtelen királyon. Egy nagy, fekete kutya jött senki nem tudja, honnan, előmászott, miután a gyertyák utolsókat lobbantak, és az egész kápolna sötétségbe borult. Odamászott a halottaskocsi alá, és elkezdte felnyaldosni a vért a hosszú, gonosz nyelvével.

Ott volt még akkor is, lefetyelve-lelapulva, amikor a

pap bejött elmondani a hajnali zsolozsmát. Még nem érkezett el a pirkadat, és a pap a gyertyákkal babrált, amikor meghallotta a nyaldosást és a morgást.

A fenevad nyolc láb hosszúságú volt, és teljesen fekete. A farka kígyóhoz volt hasonlatos, a szeme vöröslött, az agyarai csillogtak, villámlottak. A szemén látszott, hogy az embert csakis ellenségnek tekinti.

A pap, miután látta, hogy mennyire vad, és nem ijeszti el a természetes emberi tevékenység, elmenekült.

– A pokol kutyája! – kiáltotta, felriasztva a közelben mindenkit. – A pokol kutyája jött a kápolnánkba, és a király körül lépdel…

Az emberek, akiket felébresztett, felfegyverkezve kijöttek, hogy szembenézzenek a kutyával. Fáklyák és kardok voltak náluk. A fenevad azonban gonoszul acsarkodva a koporsó alá kuporodott, és lehetetlen volt kimozdítani onnan. Vértől vöröslött a pofája.

– Muszáj várnunk hajnalig – mondta végül a pap. – Ennek a kápolnának van egy nagy keleti ablaka. A fény majd kiűzi. Ha kísértet…

– De miért van itt egyáltalán? Nem szoktak bennünket kutyák látogatni! – kérdezte az apátság egyik gondnoka. – Soha, Syon történetében.

– A király miatt van itt – mondta a társai egyike merészen. – És mert a király kivégeztette a királynét. Emlékeztek, hogy sírt és bánkódott?

– Nem, ez a Szentírás jövendölésének beteljesülése,

Áháb királyról. Egy szerzetes megmondta, hogy a királyunknak ugyanaz lesz a sorsa. A szemébe vágta, amikor prédikált. Amikor feleségül akarta venni a Boleyn némbert. Ez áll a Szentírásban:

> *„És szólj néki, ezt mondván: Így szól az Úr: Nemde megölted-é és nemde el is foglaltad-é? És szólj néki, mondván: Ezt mondja az Úr: Ugyanazon a helyen, a hol felnyalták az ebek Nábót vérét, ebek nyalják fel a te véredet is!”*
>
> *„És az ütközet mind erősebb lett azon a napon, és a király az õ szekerében állott a Siriabeliek ellen, és meghalt este, és a vér a sebből a szekérbe csorgott.”*
>
> *„És mikor mosták az ő szekerét a Samaria mellett lévő tóban: az ebek nyalták az õ vérét.”*

A protestánsok mindig kívülről tudták a Szentírást, és önelégülten idézgették.

– De ez Catherine Howard királyné volt – vetette fel egy realista. – Talán megátkozta a királyt.

Ez van, fiam. Ez van. Ilyenformán a gonoszság és a gyűlölet túlélheti a test szétbomlását… eltérően a szeretettől és az odaadástól. *Erősebb a szeretet, mint a halál*. Nem, a gyűlölet erősebb nála.

– Várnunk kell pirkadatig.

Reggel, miután teljesen kivilágosodott, munkások léptek a kápolnába, hogy újra leforrasszák a meghasadt koporsót. A kutya még mindig ott volt, a halottaskocsi alatt kuporgott. A

forrasztómunkásoknak nem volt könnyű kihajtaniuk onnan, de póznákkal bökdösve sikerült elérniük, hogy ott hagyja a halottaskocsi drapériái alkotta barlangját. Miután kijött a kocsi alól, elügetett, és mintha eltűnt volna. Nem a templom ajtóin keresztül menekült el.

A munkások a halottaskocsi alá nézve azt látták, hogy a kocsi és benne a koporsó megrepedt. Sűrű, undorító folyadék szivárgott lefelé, és csöpögött lassan a padlóra. Úgy gondolták, hogy nem vér az, hanem a holttest eresztett a balzsamozófolyadékokkal és fűszerekkel keveredett levet. A halottaskocsi zötykölődése az egyenetlen utakon meglazította a rögzítéseket, és ezért következhetett be a borzalmas esemény. A munkások gyorsan dolgoztak, hogy a koporsó befoltoztassék, és utána, napvilágnál, átszállíttassék a végleges nyugvóhelyére.

Délelőtt tízre a temetési menet úton volt, és a syoni kápolna bemocskolódott köveit meg lehetett tisztítani.

Immár nagyobb volt a tömeg; többen szegélyezték az utat, ahogy közeledtünk Windsorhoz. Én azonban nem tudtam magam mögött hagyni Syon ocsmány ízét, Catherine rosszindulatát és a múltbéli cselekedeteink örökkévalóságát. Úgy tűnik, semmi nem múlik el, és a múlt nem mosódik tisztára, mint a járdakövek. Csak a jó tűnik el. Éreztem a nyárvégi rózsák illatelegyét, amely állott és erőtlen. A jó elpárolog, a rossz megmarad és lappang.

A windsori temetés hosszadalmas, ám egyszerű ceremónia volt. Majdnem pontosan olyan, mint a Charles Brandoné, tizennyolc hónappal korábban. Gardiner püspök, Henrik legkatolikusabb főpapja vezette a temetési szertartást. Eulógia nem volt. Henrik összes barátja halott volt, leszámítva engem, és engem senki nem kért fel, hogy beszéljek. Nem voltam elég magas rangú.

Levették a koporsót a halottaskocsiról, és odavitték a tátongó sírgödörhöz, ahol csigákkal és tizenhat tagbaszakadt testőr segítségével leeresztették. Sokáig tartott, hogy méltóságteljesen menjen a dolog; olybá tűnt, órák telnek el, mígnem hallatszott a végső, tompa „puffanás”, és a testőrök elengedhették a köteleket.

Aztán Gardiner elkezdte olvasni a temetési szertartás szövegét; körülötte a királyi háztartás vezető tisztségviselői, a lordkamarás, a főkincstárnok, a főszámvevő, a testőrség parancsnoka és a négy szertartásmester, akik mind léceket és rudakat tartottak a kezükben. Gardiner prédikációja azon a textuson alapult, amely szerint „Boldogok a halottak, a kik az Úrban halnak meg”.{11}

Előrehozták, lecsupaszították, majd a tátongó sírba eresztették a király hatalmas halotti képmását, mely oly gondosan volt felöltöztetve és megalkotva, hogy a szemlélők még élőnek látták a halottaskocsi tetején.

– *„Pulvis pulveri, cinis cineri”* – mondta Gardiner. Hamt a hamuhoz, por a porhoz. Aztán Henrik

háztartásának valamennyi tisztségviselője előrelépett, egytől egyig, eltörték a kezükben lévő botokat, és a tátongó gödörbe hajították őket, és ezek mindössze néhány másodperc alatt leértek; a szakadék az élők és a halott között még nem volt nagyon széles. Az egyik oszlopon, ahonnan háborítatlanul tekinthetett alá a történésekre, magasan ott vigyorgott Brandon bajvívósisakja.

–*„De profundis”* – mondta éneklő hangon Gardiner. – A mélységből kiáltok hozzád.

Aztán szolgálattevők hoztak előre kátrányozott deszkákat, és a sírgödör fölé fektették őket; egy másik szolga egy pompás török szőnyeget hozott, azt is a deszkákra terítette, tetszetős és elfogadható padlót alkotva egy nyitott gödör fölött, amelyben egy király koporsója volt.

Gardiner ráállt a hevenyészett padlóra, a spirituális segítői kíséretében, és bejelentette az ifjú Eduárd címeit.

– VI. Eduárd, Isten kegyelméből Anglia, Írország, Wales és Franciaország királya, a Hit Védelmezője.

Aztán az egyháziak és az összes gyászoló még háromszor elismételték a címeket.

Azt akarom mondani, hogy nem volt ebben semmi lélek. Hogy az egész gépiesen zajlott, emberek kötelességtudóan követték más emberek protokollját. Az igazság azonban az, hogy amiként maga Henrik mondta, „egy király királlyá tételében varázslat van”, és ahogy Eduárd nevét felolvasták, és önkéntelen

borzongás vett erőt mindannyiunkon, tudtam, hogy Angliának új királya van, akár tetszik, akár nem.

Aztán felharsantak a kürtök, egyszerre dallamosan és szilajul – és hirtelen mindenki azt zengte, hogy Eduárd, Eduárd, Eduárd – Henrikből semmi nem maradt.

A király halott: éljen a király.

Epilógus

WILL:

A királyt csupán néhányan gyászolták őszintén. Gondolok bárkire, akik szomorúságot, gyengeséget, zaklatottságot éreztek, és nem akaródzott részt venniük a napi tevékenységekben. (Még Kate-et, a „gyászoló” özvegy királynét is lekötötte, hogy hárítsa Tom Seymour udvarlását.) Azon kaptam magam, hogy sokat imádkozom, és céltalanul bolyongok a lakrészemben. Tudtam, hogy hamarosan távoznom kell az udvarból, és mégis oly nehéz volt a kezem, hogy alig tudtam megtenni vele, amiről tudtam, hogy muszáj – összeszedni a holmimat, és értesíteni a húgomat, hogy látogatóba megyek hozzá, amíg nem lesz tartósabb helyem. Az összekészülődés nehezen ment.

Nem volt könnyű eldöntenem, mi az enyém, és mi nem. Volt néhány dolog, amit sok éve nem használtam, és mégis az enyémek voltak; ismertem őket. Más dolgokat illetően kevésbé volt bizonyos a tulajdonlás. De ahogy fáradságosan összeszedtem őket, tudatára ébredtem, hogy semmi nincs nálam, ami a királyé. Nem igyekeztem birtokokat vagy címeket szerezni, és az én életemben nem is jutott volna hely ékszereknek vagy aranynak. Most azonban

nem volt semmim, amihez hozzányúlhattam volna, mondván: „Ez az *övé* volt”, vagy „Ez a miénk, *kettőnké* volt”.

Olyan szomorúságot éreztem emiatt, hogy zavarba jöttem tőle; olyan kifosztottságot, hogy egy este még kiabáltam is Halre.

– Nem hagytál nekem semmit magadból! Szükségem van valamire, amit megérinthetek, mint egy ostoba vénasszony! És nincs semmi. A keselyűk elvittek mindent, hogy „leltárt” csináljanak. Elvitték még a kendőidet is!

És mégis, és mégis, vajon nem állnak-e az emlékeink mindig és kizárólagosan rendelkezésünkre a fejünkben? Mi hasznát venni egy tárgynak?

Két héttel a király temetése után már csak egy napom volt hátra, hogy kiköltözzem a whitehalli királyi lakosztályból. Együvé gyűjtöttem a dolgaimat, a batyukat összekötöztem, vászonnal burkoltam és leszíjaztam. Furcsa dudorok és kiszögellések látszottak rajtuk; egy szertelen élet felszerelési tárgyai. Úgy volt, hogy másnap lesznek elszállítva; a húgom azt írta, hogy ellakhatom náluk, Kentben.

Utolsó éjszakám a királyi lakosztályban. Éreznem kellett volna valamit; képesnek kellett volna lennem arra, hogy leszűrjem valamiféle esszenciáját ezeknek az éveknek. De nem nosztalgia töltött el, hanem kínosan éreztem magamat; nemkívánatosnak. Vártam már, hogy úton legyek, el innen, ebből a halál házából és a múltból.

Negyedszer jártam körbe a batyukat, ellenőrizve a csomókat. Minden bennük volt. Minden… mit felejtettem el? Fáradtan lehajoltam, hogy megnézzem, hátha eszembe jut még utólag valami. Az „utólagos” gondolatok csak úgy elő szoktak szivárogni. Most majd helyet kell kerítenem ennek a… ennek a…

Henrik király kis hárfája. Az, amit komponáláshoz használt.

Korábban nem volt itt. Idehozta valaki? De senki nem jött be a szobámba. A legutóbbi félórában bizonyosan nem, és fél órával korábban jártam legutóbb körbe a batyukat, ellenőrizve a csomókat.

De ott volt, a holmimnak támasztva, a batyuknak nyomódva.

Tehát a szeretet is képes megmaradni. Vagy valami ahhoz hasonló. A méltányosság és a jóakarat.

> *Az én Atyámnak házában sok lakóhely van; ha pedig nem volna, megmondtam volna néktek.*

Nagyon nagy helynek kell lennie, hogy befogadja mindazt, amit befogad.

A szerző utószava

*A VIII. Henrik önéletrajzá*nak megírásával menet közben az volt a célom, hogy személyesen megismerjem VIII. Henriket. Ennek érdekében bizonyos értelemben a kémkedésben mesterré kellett válnom. Amikor az ember egy történelmi karakter után kémkedik, abban a kiváltságban részesül, hogy a kémkedést „kutatásnak” nevezheti. Az én kutatásom abban nyilvánult meg, hogy rengeteget olvastam – kortárs beszámolókat VIII. Henrikről, amelyek szerencsére nagy számban léteznek, és akadnak közöttük olyan munkák is, amelyek tudós szerzői elemzésre törekedtek. Ugyancsak igyekeztem ellátogatni a sok-sok helyre, amelyekhez VIII. Henriknek köze volt, és megnézni a lehető legtöbb általa birtokolt vagy megérintett tárgyat, és új életre kelteni valamennyit az élményeiből, például a zarándoklatát a walsinghami Miasszonyunk kegyhelyéhez – noha nem télvíz idején, mezítláb, ahogy állítólag ő tette.

Amikor belevágtam ebbe a roppant munkába, készítettem egy saját kis felmérést, mindenféle életkorú ismerősöket kérdezgettem, mondanák el nekem, mi jut eszükbe azonnal, ha meghallják VIII. Henrik nevét. Túlnyomó többségük egybehangzóan azt felelte, hogy „VIII. Henrik hatalmas, kövér, szexuálisan túlfűtött férfi volt, aki gusztustalanul viselkedett az asztalnál, nyolc feleséget fogyasztott, mindegyiket megölte,

és szifiliszben halt meg”. Munkám során rájöttem, hogy az ebben a mondatban szereplő összes úgynevezett „tény” valótlan, vagy legalábbis nem úgy igaz, ahogyan ők gondolták. Remélem, hogy könyvem segít megcáfolni néhányat eme valótlanságok közül.

Felsorolok néhány forrást VIII. Henrik életének különböző területeire vonatkozóan azon olvasóim számára, akik szívesen olvasnának többet, vagy végeznének saját kutatásokat.

HENRIK, A KIRÁLY

Életrajzok: Pollard, A. F.: *Henry VIII*, 1902 (New York, Harper Torchbook, 1966) az úttörő alapmű; Scarisbrick, J. J.: *Henry VIII* (Berkeley, California, University of California Press, 1968) napjainkban mérvadó mű. További leírások: Shakespeare: *VIII. Henrik*je 1613-ból majdnem kortárs ábrázolása az uralkodói díszeknek és ruhadaraboknak; St. Clare Byrne, Muriel: *The Letters of Henry VIII* (London, Cassel & Co., 1936), amelyben Henrik saját szavai olvashatók. Lord Herbert of Cherbury: *The Life and Raigne of King Henry the Eighth*, 1672, elveszett dokumentumok alapján, ragyogó nyelvezettel megírt mű. Bindoff, S. T.: *Tudor England* (C. Nicholls & Co., 1950).

A FIATAL VIII. HENRIK

A fiatal Henrik valamelyes bizonyítékot hagyott hátra atlétikusan karcsú testalkatáról (magasság 188 cm; mellkas 107 cm; derék 89 cm) a páncél formájában, amely a londoni Towerban van kiállítva. Nézzék meg a ló nélküli és a lovas

harchoz használt vértjeit is, amelyeken az igazi lovagi módinak megfelelően Aragóniai Katalin nevének kezdőbetűi ékeskednek.

Megtekinthetik az ifjú, aranyhajú VIII. Henriket is a chichesteri katedrálisban a nagyméretű portrén, melyet Lambert Barnard festett 1519-ben; aWestminsteri nagy lovagi torna tekercsben, valamint a Szentháromság-per tekercs iniciáléiban 1517-ből (K.B.27/1024), amelynek reprodukciója a „Per-tekercsek királyi portréi” címen található, lásd Public Record Office Museum Pamphlets No. 5, HMSO 1974. A National Portrait Galleryben van az ifjú Henrikről egy portré, amelyet ismeretlen művész készített. Henrik felismerhető a jellegzetes ajkáról és orráról.

Az ifjú Henrik katona volt, és követhetjük a nyomait a franciaországi Calais-ban, valamint a belgiumi Tournai-ban, amelyet az 1513-as háborúban foglalt el. A rá jellemző, túlcsorduló izgalommal, költségeket nem kímélve épített ott egy hatalmas erődítményt. Úgy gondolta, hogy tartósan birtokolni fogja Tournai-t. A VIII. Henrik Torony ma múzeum.

Menjenek el Portsmouthba, és tekintsék meg a tengerfenékről kiemelt „nagy hajót”, a *Mary Rose*-t, amelyet Henrik építtetett, és – nyakában egy drágakövekkel borított arany hajósíppal – bocsátott vízre 1510-ben,. Olvasmány: Bradford, Ernle: *The Story of the Mary Rose* (New York, W. W. Norton & Co., 1982).

Londonban, az Eltham palotában, ahol Henrik a gyermekkora nagy részét töltötte, még mindig megtapasztalható a Greenwich körül elterülő táj eredeti hangulata.

Rouenban az igazságügyi palotában van egy metszet, az Aranybrokát-mezőn rendezett nagyszerű lovagi eseményről, az ifjú VIII. Henrik és I. Ferenc pompázatos találkozóját ábrázolja.

Könyvek VIII. Henrik uralkodásának korai szakaszáról: Guistinian, Sebastian: *Four Years at the Court of Henry VIII,* 1520. szerk. R. Brown, 1-2. kötet (London, 1854). Cruickshank, C. G.: *Army Royal: An account of Henry VIII's invasion of France, 1513* (Oxford, 1969).

Pompa és reprezentáció: Anglo, Sidney: *Spectacle, Pageantry, and Early Tudor Policy* (Oxford: Oxford University Press, 1969);. Russell, Joycelyne G: *The Field of Cloth of Gold, Men and Manners in 1520* (Boston, Routledge & Kegan Paul, 1969); Williams, Neville: *Henry VIII and His Court* (New York, Macmillan Co., 1971).

A KÖZÉPKORÚ VIII. HENRIK

Kormányzat és a reformáció: Elton, G. R.: *The Tudor Revolution in Government* (Cambridge, Cambridge University Press, 1969), kiváltképp Thomas Cromwellt és szerepét illetően jó; Elton, G. R.: *England Under the Tudors* (Cox & Wyman Ltd., 1974). Továbbá: *Foxe's Book of Martyrs* (New York, Jove Book, 1982), John Foxe tiszteletes tollából, aki lelkész volt Erzsébet uralkodása idején, és beszámolt Henrik és Mária korának protestáns vértanúiról.

A kolostorok feloszlatása: látogassanak el a lerombolt apátságokhoz, például a suffolki Bury St. Edmundshoz; tegyék meg a zarándokok útját Norfolkba, a walsinghami

Miasszonyunk ereklyéjéhez; látogassanak el a Canterbury-katedrálishoz és Becket egykori sírhelyéhez.

A hatalom és a pompa csúcsa: látogassanak el Hampton Courtba, amelyet VIII. Henrik Wolsey bíborostól kapott, amikor a hatalmi mérleg nyelve a király felé billent. Minnery, R. J.: *Hampton Court* (Coward, McCann and Georghegan, 1972).

Holbein festményeinek és vázlatainak reprodukciói megtalálhatók a *Holbein and the Court of Henry VIII* című katalógusban, mely a Buckingham palotabéli The Queen's Galleryben készült, 1978-ban őfelsége, a királynő megbízásából. A modelleket illetően lásd Matthew, David: *The Courtiers of Henry VIII* (London, Eyre & Spottiswoode, 1970).

Az idős VIII. Henrik

Smith, Lacey Baldwin: *Henry VIII: The Mask of Royalty,* (Boston, Houghton Mifflin Co., 1971). Lebilincselő, szakmailag kiváló tanulmány Henrik életének utolsó tíz évéről.

Shrewsbury, J. F. D.: „*Henry VIII: A Medical Study*" (*Journal of the History of Medicine and Allied Sciences,* 1952. VII.); McNalty, A. S.: *Henry VIII: A Difficult Patient* (London, 1952).

Látogassák meg a kenti Deal és Walmer várát, Henrik tengerparti erődítményeit, melyeket az 1539-es háborús riadalom idején építtetett, tekintetbe véve az új tüzérségi hadviselés legfrissebb követelményeit.

A FELESÉGEK

ARAGÓNIAI KATALIN:

Mattingly, Garret: *Catherine of Aragon* (Boston, Little, Brown & Co., 1941). Mindmáig meghatározó, szakmailag kitűnő, szépen megírt életrajz.

Látogassanak el a buckdeni palotába és a huntingdonshire-i (ma iskolaként működő) Kimboltonba, Katalin száműzetésének helyszíneire; valamint a peterborough-i apátság mellett lévő sírjához.

ANNE BOLEYN:

Ives, Eric W.: *Anne Boleyn* (London, Basil Blackwell Inc., 1986); Friedmann, Paul: *Anne Boleyn, a Chapter of English History,* 1537–1536, 1-2. kötet (1884).

Látogassanak el a kenti Hever Castle-ba; Anne Boleyn sírjához a londoni Towerban lévő St. Peter–ad–Vincula kápolnába.

JANE SEYMOUR:

Semmilyen életrajz nem áll rendelkezésre; a legközelebbi Seymour, William: *Ordeal by Ambition* (New York, St. Martin's Press, 1972). Seymour egyenesági leszármazottja a családnak.

Jane VIII. Henrik mellett van eltemetve a windsori kastélyban lévő Szent György-kápolnában.

KLEVEI ANNA:

Semmilyen életrajz nem áll rendelkezésre; látogassanak el a szülőhelyére, Kleve várába, mely Németországban, közvetlenül a holland határ mellett található. Klevei Anna a Westminster apátságban van eltemetve.

CATHERINE HOWARD:

Smith, Lacey Baldwin: *A Tudor Tragedy: The Life and Times of Catherine Howard* (New York, Pantheon Books, 1961). J. J. Scarisbrick, VIII. Henrik korai életrajzírója joggal nevezi „káprázatosnak” ezt az életrajzot.

Keressék fel Catherine sírját, mely az unokanővéréé, Anne Boleyné mellett van.

KATHERINE PARR:

Martinessen, Anthony: *Queen Katherine Parr* (New York, McGraw-Hill, 1973). Nem tudományos igényű, de az egyetlen teljes életrajz, amely rendelkezésre áll.

Keressék fel Katherine Parr sírját a gloucestershire-i Sudeley Castle-ben.

TOVÁBBÁ:

Strickland, Agnes: *Lives of the Queen of England*, 1–2. kötet (Bell & Daldy, 1871) elveszett forrásokból való információkat tartalmaz valamennyi királynéra vonatkozóan; Hume, Martin: *The Wives of Henry VIII* (ismeretlen kiadó, 1905); Jerrold, Walter: *Henry VIII and His Wives* (Doran, a kiadás éve

ismeretlen); *The Six Wives of Henry VIII*, (kilencórás BBC-produkció, 1969, Time-Life Video); Flügel, J. C.: „*The Character and Married Life of Henry VIII*” (*Psychoanalysis and History*, szerk. B. Mazlish, Englewood, New Jersey, Prentice-Hall, 1963), lenyűgöző teória Henrik szexuálpszichológiájáról.

ÉLETRAJZOK

WOLSEY BÍBOROS:

Cavendish, George: *The Life and Death of Cardinal Wolsey*, 1558 (New Haven, Yale University Press kiadás, in: *Two Early Tudor Lives*, 1969); Pollard, A.F.: *Wolsey*, 1929 (New York, Harper Torchbooks, 1966); Ferguson, Charles W.: *Naked to Mine Enemies* (Boston, Little Brown & Co., 1958).

THOMAS MORE:

Roper, William: *The Life of Sir Thomas More,* 1557 (New Haven, Yale University Press kiadvány, in: *Two Early Tudor Lives*, 1962); Marius, Richard: *Thomas More* (New York, Knopf, 1985); Ridley, Jasper: *Statesman and Saint* (New York, Viking, 1982) van benne egy rész Wolseyról is.

CROMWELL:

Williams, Neville: *The Cardinal and the Secretary* (New York, Macmillan, 1976). Összehasonlítja Cromwellt Wolseyval.

CRANMER:

Ridley, Jasper: *Thomas Cranmer* (Oxford, 1952).

WILLIAM PETRE:

Emmison, F. G.: *Tudor Secretary* (Longmans, Green & Co. Ltd., 1960). Petre 1505–1572 között élt, és nemcsak VIII. Henriket, hanem egymás után mindhárom gyermekét is szolgálta.

TUDOR MÁRIA, HENRIK HÚGA:

Richardson, Walter C.: *Mary Tudor, The White Queen* (London, Peter Owen Ltd., 1970).

EGYÉB

A látnivalókat illetően: Helm, P. J.: *Exploring Tudor England* (London, Robert Hale Ltd., 1981); Dunlap, Ian: *Palaces and Progresses of Elizabeth I* (London, Jonathan Cape, 1962); Bottomly, Frank: *The Explorer's Guide to the Abbeys, Monasteries and Churches of Great Britain* (London, Kaye & Ward Ltd., 1981).

Költészet és képzőművészet: Nott, G. F.: *The Work of Henry Howard Earl of Surrey and of Sir Thomas Wyatt the Elder,* 1-2. kötet (London, 1815–16). A londoni National Portrait Galleryben találhatók képek VIII. Henrikről, barátairól és rokonairól.

VIII. Henrik rengeteg zeneművet komponált. Némelyik

hallható a *King Hery VIII, Complete Works*-ön, a St. George's Canzona előadásában (Musical Heritage Society Recording 1530).

A szerzőről

Margaret George a wisconsini Madisonban él férjével és leányával, Nashville-ben született, és rengeteget utazott. Miután számos regényt olvasott, amelyek VIII. Henriket ellenségei és áldozatai szemével láttatták, elhatározta, hogy megszólaltatja magát Henriket, és tizenöt év alatt nagyjából háromszáz könyvet olvasott el előtanulmányképpen, háromszor látogatott el Angliába és Franciaországba, valamint öt, kézzel írt vázlatot készített, hogy megválaszolja a kérdést: Milyen volt Henrik *valójában?*

ISBN 978-963-383-400-8

Felelős kiadó Kepets András
Felelős vezető Palkó Katalin

Tartalom

{1} Raglan 1432-ben került a Herbert család birtokába, és Charles Somerset, miután 1492-ben feleségül vette William Herbert Elizabeth nevű leányát, a felesége jogán birtokolta a Lord Herbert of Raglan címet (a ford.)

{2} Aranyvölgy (a szerk.)

{3} Az elnevezés nem egy helyre utal, hanem arra, hogy Henrik olyan palotát akart, amilyenhez fogható az egész világon nincs, ezért helytelen lenne „nonsuchi" palotáról beszélni. Az épületet a 17. század végén lebontották (a ford.)

{4} Pütheasz (i.e. 4. század) útleírása nyomán még a XVI. században is szokás volt Ultima Thule néven emlegetni az ismert világ legészakibb pontját (a ford.)

{5} Canterbury Szent Ágostonról (534–604) van szó (a ford.)

{6} Cranmer 1532-ben, amikor Henrik követeként Károly császárnál járt, megismerkedett Andreas Osiander nürnbergi lutheránus teológussal, és ugyanezen év júliusában titokban feleségül vette Osiander hitvesének Margarete nevű unokahúgát. Mivel papok nősülése csak Henrik fia, VI. Eduárd uralkodása idején vált megengedetté, Cranmer, az érsekké szentelése előtt, önmegtartóztatási fogadalomra kényszerült. (a ford.)

{7} A feledés folyója a görög mitológiában (a ford.)

{8} Egy 1293-ban nyert kiváltságra hivatkozva Durham püspökei ugyanolyan jogokat gyakoroltak a palotagrófság területén, mint a király az ország egészében (a ford.)

{9} A Dániel könyvében, valamint Xenophónnál olvasható beszámoló szerint Belsazár egy lakomán egy kezet pillantott meg, amely a „mene, mene, tekel, ufarszin” szavakat írta a falra. A szavak súlymértékek, illetve pénzmennyiségek arámi elnevezései; a mene az ősi görög minára, a tekel a héber sékelre, az ufarszin pedig a fél minát jelentő pereszre utal, ennek alapján Dániel próféta értelmezése: „Mene, azaz számba vette Isten a te országlásodat és véget vet annak. Tekel, azaz megmérettél a mérlegen, és híjjával találtattál. Peresz, azaz elosztatott a te országod és adatott a médeknek és persáknak” (Dániel 5:26–28). Az idézet magyar fordítása többnyire „Megméretett és könnyűnek találtatott”. (a ford.)

{10} Nők esetében hatszor, férfiakében kilencszer kondult a lélekharang; a kondulást jelölő angol „teller” szóból a népnyelvben „tailor”, azaz szabó lett (a ford.)

{11} Jel 14:13 (a ford.)